Yıllık '83

12 Eylül 1980
31 Aralık 1982

1

Cumhuriyet

Cumhuriyet
Yıllık - 1983

12 Eylül 1980 — 31 Aralık 1982

28 ayın iç ve dış olayları

CAN MATBAA

Biçki Yurdu Sk. Güz Han No. 10 D. 6
Cağaloğlu — İSTANBUL

Sunuş

Cumhuriyet, 7 Mayıs 1983 günü 59 yayın yılını geride bırakarak 60. yaşına bastı. Ulusal Kurtuluş Savaşımızın önderi ve Türkiye Cumhuriyeti'nin kurucusu Gazi Mustafa Kemal Atatürk aynı zamanda gazetemizin de isim babasıdır.

Adını Atatürk'ün verdiği Cumhuriyet, geride bıraktığımız 59 yıl içinde yurdumuzun çağdaş uygarlık düzeyine ulaşması ve bu topraklar üstünde çağdaş Batı demokrasisinin kurulması için O'nun koyduğu ilkeler doğrultusunda kesintisiz bir savaşım vermiş ve vermektedir.

İlk kez 1974 yılının 7 Mayıs'ında yayınladığımız Cumhuriyet Yıllığı, 1924 - 1974 arasındaki 50 yıllık zaman dilimini kapsıyordu. O yıldan beri yayınlamakta olduğumuz Cumhuriyet Yıllığı'nın 1981 sayısı Atatürk'ün 100. doğum yıldönümü nedeniyle 1924'ten günümüze gazetemizde Atatürk üzerinde çıkmış olan yazılara ayrılmıştı. 1982 yılı sayısı çeşitli nedenlerle yayınlanamadı.

Cumhuriyet Yıllığı'nın 1983 sayısı, gazetemizin 60. yaşına bastığı bu yıl değişik bir anlayışla hazırlandı. 1983 Yıllığı, Türk Silahlı Kuvvetlerinin ülke yönetimine el koyduğu 12 Eylül 1980'den 31 Aralık 1982'ye dek uzanan 28 aylık bir dönemi kapsıyor.

Türkiye'miz açısından bu yeni dönem ne anlam taşıyordu? Cumhuriyet, haber ve yorumlarıyla 28 ayın iç ve dış olaylarına nasıl yaklaşmıştı? 1983 Cumhuriyet Yıllığı, dış dünyadaki bunalımlı 28 ayın ve ülkemizdeki olağanüstü dönemin belgeseli niteliğini taşıyor. Aylara göre bölümlenen ve her bölümün sonunda o ayın dökümüne yer veren biçimiyle Cumhuriyet 1983 Yıllığı'nın gerek okurlarımız, gerekse araştırıcılarımız için yararlı olacağına inanıyoruz.

Cumhuriyet 1983 Yıllığı, tümüyle siyasal ve ekonomik ağırlıklı oldu. Önümüzdeki yıllarda kültür ve spor konularına da yer ayıracağız. Bu arada, okurlarımızdan yıllıkların içeriğine ilişkin eleştiri ve önerilere açık olduğumuzu duyururuz.

Saygılarımızla.

HASAN CEMAL
Genel Yayın Müdürü
7 Mayıs 1983

12 Eylül 80

gündem

ONBEŞ GÜNLÜK GAZETE
2. SAYISI ÇIKTI
YAZIŞMA VE HAVALE ADRESİ: P.K. 41 Sirkeci — İSTANBUL
TÜRKİYE DAĞITIM: TEMEL DAĞITIM

Cumhuriyet

57. Yıl; Sayı: 20163 — Kurucusu: Yunus NADİ — 10 TL. 12 Eylül 1980 Cuma

ÜSS İKİ AŞAMALI ÜYS
Sınav Sistemi Açıklaması
Tam metin—Ücretsiz alabilirsiniz.
DÖRTLER DERSANESİ
Cağaloğlu Meydanı — İst.
Tel: 22 24 60
Kurslar için kayıtlar başladı.

Parlamento ve hükümet feshedildi

Silahlı Kuvvetler yönetime el koydu

Tüm yurt'ta sıkıyönetim ve sokağa çıkma yasağı kondu

Parlamento üyelerinin dokunulmazlığı kaldırıldı



GENELKURMAY VE MİLLİ GÜVENLİK KONSEYİ BAŞKANI ORGENERAL KENAN EVREN BUGÜN SAAT 13'TE RADYO VE TELEVİZYONDAN HALKA HİTAP EDECEK.

Türk Silahlı Kuvvetleri bu sabaha karşı yayınladığı bir bildiriyle ülke yönetimine el koyduğunu açıklamıştır. Genelkurmay ve Milli Güvenlik Konseyi Başkanı Kenan Evren imzasıyla yayınlanan bildiride şöyle denilmektedir:

«Yüce Türk milleti, Büyük Atatürk'ün bize emanet ettiği, ülkesi ve milleti ile bölünmez olan Türkiye Cumhuriyeti devleti son yıllarda bildiğiniz gibi iç ve dış düşmanların tahriki ile varlığına, rejimine ve bağımsızlığına yönelik fikri ve fiziki haince saldırılar içindedir. Devlet başlıca organlarıyla işlemez duruma getirilmiş, anayasal kuruluşlar tezat veya suskunluğa bürünmüş, siyasi partiler kısır çekişmeler ve anlaşmaz tutumlarıyla devleti kurtaracak birlik ve beraberliği sağlayamamışlar ve bu konuda tedbirleri almamışlardır. Böylece yıkıcı ve bölücü mihraklar faaliyetlerini alabildiğine artırmışlar ve vatandaşların can ve mal güvenliği tehlikeye düşürülmüştür. Atatürkçülük yerine irticayı ve diğer sapık ideolojik fikirler üretilerek sistemli bir şekilde ve hatta ilkokullardan üniversitelere kadar eğitim kuruluşları, idare sistemi, yargı organları, iç güvenlik teşkilatı, işçi kuruluşları, siyasi partiler ve nihayet yurdumuzun en ücra köşelerindeki yurttaşlarımız dahi saldırı ve baskı altında tutularak bölünme ve iç harbin eşiğine getirilmişlerdir. Kısaca devlet güçsüz bırakılmış ve aciz düşürülmüştür.

Aziz Türk milleti, işte bu ortam içinde Türk Silahlı Kuvvetleri İç Hizmet Kanununun verdiği Türkiye Cumhuriyetini kollama ve koruma görevini yüce Türk milleti adına emir ve komuta zinciri içinde, ve emirle yerine getirme kararını almış ve ülke yönetimine bütünüyle el koymuştur. Girişilen harekâtın amacı, ülke bütünlüğünü korumak, milli birlik ve beraberliği sağlamak, muhtemel bir iç savaşı ve kardeş kavgasını önlemek, devlet otoritesini ve varlığını yeniden tesis etmek ve demokratik düzenin işlemesine mani olan sebepleri ortadan kaldırmaktır.

Parlamento ve hükümet feshedilmiştir.

Parlamento üyelerinin dokunulmazlığı kaldırılmıştır.

Bütün yurtta Sıkıyönetim ilan edilmiştir.

Yurt dışına çıkışlar yasaklanmıştır.

Vatandaşların can ve mal güvenliğini süratle sağlamak bakımından saat 5'ten itibaren ikinci bir emre kadar sokağa çıkma yasağı konulmuştur.

Bu kollama ve koruma harekâtı hakkında teferruatlı açıklama bugün saat 13'teki Türkiye Radyoları ve Televizyonu'nun haber bülteninde tarafımdan yapılacaktır. Vatandaşların sükunet içinde radyo ve televizyonları başında yayınlanacak bildirileri izlemelerini ve bunlara tam uymalarını ve bağrından çıkan Türk Silahlı Kuvvetlerine güvenmelerini beklerim.»

KENAN EVREN
Orgeneral, Genelkurmay ve Milli Güvenlik Konseyi Başkanı

NATO'nun Trakya'daki tatbikatı başladı

ANKARA, (ANKA) — NATO Kuvvetleri'nin Trakya'da yapacakları «Anvil Ekspres-80» tatbikatı dün başlamıştır.

Tatbikatın harekât kontrolunu, NATO Güneydoğu Avrupa Müttefik Kara Kuvvetleri Komutanı Orgeneral Sedat Günerel yapacaktır.

Orgeneral Günerel, tatbikatın, NATO müttefik çevik kuvvetlerinin intikal hızını, caydırıcı gücünü ve muhtemel bir savaşta Türk Kuvvetleri'yle gerçekleştirilecek işbirliği denenmek amacıyla düzenlendiğini bildirmiştir.

Anvil Ekspres-80 tatbikatında NATO müttefik çevik kuvvetlerinden 3 bin kişilik bir güç, Trakya bölgesinde 6 ekime kadar ortak bir hareket yapacaktır.

Tatbikatta kara unsurunu oluşturan Belçika, Federal Almanya, İtalya ve Birleşik Amerika birlikleri, Trakya Bölgesi'ndeki Türk birlikleri ile harekâtı gerçekleştirirken, Türk, İtalyan ve Amerikan Hava Kuvvetleri'ne bağlı uçakların da hava desteği sağlayacakları belirtilmiştir.

(Arkası Sa. 8, Sü. 4 de)



Silah kaçakçısı bir şebeke Mali Şube Müdürlüğü'nün çalışmaları sonucunda çökertildi. Resimde şebekenin yakalanan elemanları görülüyor. (Fotoğraf: Bora DÖRTER)

Teröristlere silah sağlayan bir örgüt ele geçirildi

■ MALİ ŞUBE DEDEKTİFLERİNİN YURT ÇAPINDA SÜRDÜRDÜKLERİ OPERASYONLARDA 30 MİLYON LİRA DEĞERİNDE 82 ADET SİLAH VE 20 BİN 300 MERMİYE DE EL KONDU

İstanbul Haber Servisi — Mali Şube Müdürlüğünün 20 günü aşkındır sürdürmekte olduğu operasyonlar sonucunda yasa dışı örgütlere silah sağladıkları belirlenen bir ka-

(Arkası Sa. 8, Sü. 7 de)

Köpekler 23 kilo esrar yakaladı

İstanbul Haber Servisi — Narkotik Şube Müdürlüğü Amerika Birleşik Devletlerinden getirilen uyuşturucu maddelere duyarlı köpeklerle sürdürdükleri operasyonlarda dün de piyasa de-

(Arkası Sa. 8, Sü. 4 de)



Amerika Birleşik Devletleri'nden getirilen F ang adlı köpek arama yaparken görülüyor.

GÖZLEM

UĞUR MUMCU

Kim Bu Hayri?...

Bu uyuşturucu madde ticareti çok ilginç ilişkileri ortaya çıkarıyor. MHP Niğde Senatörü Kudret Bayhan'ın Fransa'da uyuşturucu madde ile yakalanmasından sonra Halil Kahraman adındaki bir MSP eski milletvekilinin de Almanya'da uyuşturucu madde ile ele geçmesi birtakım politikacıların bu işin içinde olduğunu ortaya koyuyor.

Bilmem, hiç elinize geçti mi? «Mayıs» adlı aylık dergi vardır. Bu derginin sahibi İstanbul eski Gümrük Müdürü ve Baş Kur eski Genel Müdürü Ünal Yoltırık'tır. Derginin son sayısında Ünal Yoltırık kendi imzası ile yayınladığı

(Arkası Sa. 8, Sü. 7 de)

OLAYLARIN ARDINDAKİ GERÇEK

Esrar, Eroin Vesaire...

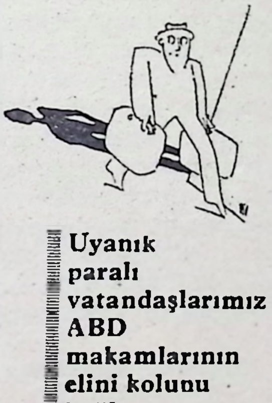
DÜNKÜ Cumhuriyet'te 4 kilo eroinle Kapıkule'den çıkan bir kaçağın Yugoslavya'da yakalandığına ilişkin bir haber yayınlandı. İlk bakışta yeterince önemli görülmeyen bu haber son aylarda iç ve dış basında yayınlanan öteki olay ve haberlerle birleştirildiğinde ortaya vurucu bir tablo çıkmaktadır. Çünkü bir süreden beri Batı basınında Avrupa'ya yönelik eroin kaçakçılığının Türklerin denetim ve yönetimine girdiği yolunda yayınlar yapılmaktadır. Bu yayınlarda bir gerçek pa-

★★★

(Arkası Sa. 8, Sü. 8 de)

TERÖRÜN GETİRDİĞİ YENİ YAŞAM...

Yalçın PEKŞEN



■ Şiddet olaylarında ölenlerin günlük ortalaması 10'u geçti. Bu ortamda herkes kendine göre bir önlem alırken, zengin vatandaşlar Avrupa ve ABD'nin güvenli kentlerinde Türk kolonileri oluşturmaktalar...

Uyanık paralı vatandaşlarımız ABD makamlarının elini kolunu bağlayan bir yöntemle «terk i diyar ediyorlar»

— 1 —

1980 yılının şubat ayının sonuna kadar Fatsa'da anarşik olaylarda hiç can kaybı olmamıştı. Haziran ayı sonuna kadar işlenen terör cinayetlerinin sayısı ise 10'u geçmemişti. Ancak Başbakan Demirel'in bir basın toplantısında «Siz Çorum'u bırakın Fatsa'ya bakın» demesinden ve terör edebiyatına «Nokta operasyonu» olarak geçen ölenlerden (1) sonra bu ilde ölenlerin sayısı 75'ye yükselmiş, temmuz ve ağustos ayında ortalama ölüm sayısı 30'u geçmiştir.

«Bir yangın var biz bu yangını söndürmeye talibiz» diyerek işbaşına gelen Demirel hükümetinin yaptıklarından yangını söndürmek için «körükle gitmek gibi» bir yöntem uyguladığı anlaşılmaktadır. Çünkü aşağıdaki sayılar yeni «itfaiyecinin» yönetiminde yangının giderek büyüdüğünü göstermektedir. Demirel hükümetinin son 8 aylık yönetimi sırasında şiddet olaylarında ölenlerin sayısı 1700'ü geçmiştir. Ocak ayından önce 100 sayısının çok altında kalan cinayetler,

(Arkası Sa. 8, Sü. 4 de)

Silahlı Kuvvetler yönetime elkoydu

12 Eylül 1980 Cuma

Türk Silahlı Kuvvetleri bu sabaha karşı yayınladığı bir bildiriyle ülke yönetimine el koyduğunu açıklamıştır. Genelkurmay ve Milli Güvenlik Konseyi Başkanı Kenan Evren imzasıyla yayınlanan bildiride şöyle denilmektedir:

«Yüce Türk milleti. Büyük Atatürk'ün bize emanet ettiği, ülkesi ve milleti ile bölünmez olan Türkiye Cumhuriyeti devleti son yıllarda izlediğiniz gibi iç ve dış düşmanların tahriki içindedir. Devlet başlıca organlarıyla işlemez duruma getirilmiş, anayasal kuruluşlar tezat veya suskunluğa bürünmüş, siyasi partiler kısır çekişmeler ve uzlaşmaz tutumlarıyla devleti kurtaracak birlik ve beraberliği sağlayamamışlar ve lüzumlu tedbirleri almamışlardır. Böylece yıkıcı ve bölücü mihraklar faaliyetlerini alabildiğine artırmışlar ve vatandaşların can ve mal güvenliği tehlikeye düşürülmüştür. Atatürkçülük yerine irticai ve diğer sapık ideolojik fikirler üretilerek sistemli bir şekilde ve haince ilkokullardan üniversitelere kadar eğitim kuruluşları, idare sistemi, yargı organları, iç güvenlik teşkilâtı, işçi kuruluşları, siyasi partiler ve nihayet yurdumuzun en masum köşelerindeki yurttaşlarımız dahi saldırı ve baskı altında tutularak bölünme ve iç harbin eşiğine getirilmişlerdir. Kısaca devlet güçsüz bırakılmış, ve acze düşürülmüştür.

Aziz Türk milleti, işte bu ortam içinde Türk Silahlı Kuvvetleri İç Hizmet Kanununun verdiği Türkiye Cumhuriyetini kollama ve koruma görevini yüce Türk milleti adına emir ve komuta zinciri içinde, ve emirle yerine getirme kararını almış ve ülke yönetimine bütünüyle el koymuştur. Girişilen harekâtın amacı, ülke bütünlüğünü koruma, milli birlik ve beraberliği sağlama, muhtemel bir iç savaşı ve kardeş kavgasını önlemek devlet otoritesini ve varlığını yeniden tesis etmek ve demokratik düzenin işlemesine mani olan sebepleri ortadan kaldırmaktır.

Parlamento ve hükümet feshedilmiştir.

Parlamento üyelerinin dokunulmazlığı kaldırılmıştır.

Bütün yurtta Sıkıyönetim ilan edilmiştir.

Yurt dışına çıkışlar yasaklanmıştır.

Vatandaşların can ve mal güvenliğini süratle sağlamak bakımından saat 5'ten itibaren ikinci bir emre kadar sokağa çıkma yasağı konulmuştur.

Bu kollama ve koruma harekâtı hakkında teferruatlı açıklama bugün saat 13'teki Türkiye Radyoları ve Televizyonu'nun haber bülteninde tarafımdan yapılacaktır. Vatandaşların sükunet içinde radyo ve televizyonları başında yayınlanacak bildirileri izlemelerini ve bunlara tam uymalarını ve bağrından çıkan Türk Silahlı Kuvvetlerine güvenmelerini beklerim.»

KENAN EVREN
Orgeneral Genelkurmay ve
Milli Güvenlik Konseyi
Başkanı

13 Eylül 1980

her aşamada
eğitmek bizim işimiz
kazandırmak ta!
merkez dersaneleri
LİSE SON 4/eylül - ÜNİVERSİTE 3 ekim

Cumhuriyet

ÜSS ve ÜYS'de kurum güvencesi
DERSHANE BAŞAR
Lise sonlar 22 Eylül

57. Yıl; Sayı: 20164 — Kurucusu: Yunus NADİ — 10 TL. 13 Eylül 1980 Cumartesi

ANA HEDEF ATATÜRKÇÜLÜK

«ADALET PARTİSİ, CUMHURİYET HALK PARTİSİ, MİLLİ SELAMET PARTİSİ VE MİLLİYETÇİ HAREKET PARTİSİNİN PARTİ BAŞKANLARI, ŞİMDİLİK CAN GÜVENLİKLERİNİN SAĞLANMASI AMACIYLA SİLAHLI KUVVETLERİN KORUMA VE GÖZETİMİNDE, BELİRLİ YERLERDE İKAMETE TABİ TUTULMUŞLARDIR. DURUM MÜSAİT OLUNCA SERBEST BIRAKILACAKLARDIR»

«TÜRKİYE CUMHURİYETİ NATO DAHİL TÜM İTTİFAK VE ANDLAŞMALARA BAĞLI KALARAK, BAŞTA KOMŞULARIMIZ OLMAK ÜZERE BÜTÜN ÜLKELERLE KARŞILIKLI BAĞIMSIZLIK VE SAYGI ESASINA DAYALI, BİRBİRLERİNİN İÇİŞLERİNE KARIŞMAMAK KAYDIYLA EŞİT HAKLAR ALTINDA EKONOMİK, SOSYAL VE KÜLTÜREL İLİŞKİLERİNİ GELİŞTİRME KARARINDADIR»

«PARLAMENTO ÜYELERİ SİYASİ FAALİYETLERİNDEN DOLAYI SUÇLANMAYACAK VE YENİ YÖNETİME KARŞI SUÇ TEŞKİL EDECEK TUTUM VE DAVRANIŞLARDA BULUNMADIKLARI SÜRECE HAKLARINDA HERHANGİ BİR İŞLEM YAPILMAYACAKTIR. ANCAK KANUNLARIN SUÇ KABUL ETTİĞİ FİİLLERİ VAKTİYLE İŞLEDİĞİ SAPTANAN PARLAMENTERLER HAKKINDA GEREKLİ KOVUŞTURMA YAPILACAKTIR»

«TÜRK SİLAHLI KUVVETLERİ EN KISA ZAMANDA BAKANLAR KURULUNU KURARAK YÜRÜTME SORUMLULUĞUNU BU KURULA BIRAKACAK, TÜRK TOPLUMUNA YARAŞIR BİR ANAYASA VE SEÇİM KANUNU İLE PARTİLER KANUNU HAZIRLAMAYI VE BUNLARA PARALEL DÜZENLEMELERİ YAPMAYI MÜTEAKİP ÖZGÜRLÜKÇÜ, DEMOKRATİK, LAYİK VE SOSYAL HUKUK KURALLARINA DAYALI BİR YÖNETİME ÜLKE İDARESİNİ DEVREDECEKTİR»

«ANAYASAMIZ TÜRK VATANDAŞLARININ DİNİ İNANÇLARINDAN ÖTÜRÜ KINANAMAYACAĞINI AÇIKÇA BELİRTMİŞ OLMASINA RAĞMEN TEK BİR OYUN PEŞİNDE KOŞAN SİYASİ PARTİLERİMİZ, YÜCE ATATÜRK'ÜN CUMHURİYETİ DÖNEMİNDE UNUTULMUŞ MEZHEP AYRILIKLARINI KIŞKIRTMAKTA FAYDALAR GÖREREK ERZİNCAN, SİVAS, K. MARAŞ, TUNCELİ VE ÇORUM İLLERİNDE SİYASİ ÇIKARLAR UĞRUNA VATANDAŞLARIMIZIN BİRBİRİNİ KATLETMELERİNE NEDEN OLMUŞLARDIR»

«HER ZAMAN MİLLETİYLE BİR BÜTÜN VE TÜRK MİLLETİNİN EMRİNDE OLAN TÜRK SİLAHLI KUVVETLERİNE VE YENİ YÖNETİME KARŞI YAPILACAK HER TÜRLÜ DİRENİŞ GÖSTERİ VE TUTUM ANINDA EN SERT ŞEKİLDE KIRILARAK CEZALANDIRILACAKTIR»


Milli Güvenlik Konseyi Başkanı Orgeneral Evren

Sınır kapıları açıldı, bankalar pazartesi açılıyor

■ MGK dün 11 bildiri yayınladı. Sıkıyönetim Komutanları belli oldu.

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Genelkurmay Başkanı Orgeneral Kenan Evren'in başkanlığında, Kara Kuvvetleri Komutanı Orgeneral Nurettin Ersin, Deniz Kuvvetleri Komutanı Oramiral Nejat Tümer, Hava Kuvvetleri Komutanı Orgeneral Tahsin Şahinkaya ve Jandarma Genel Komutanı Orgeneral Sedat Celasun'dan oluşan Milli Güvenlik Konseyi'nin Genel Sekreterliğine Orgeneral Haydar Saltık getirilmiştir.

Bu arada kapatıldığı bildirilen hava ve deniz limanları ile hudut kapıları ve pasavanlı geçişlerin açıldığı, bankaların ise pazartesi günü faaliyete geçeceği ve her türlü mevduatın devletin teminatı altında olduğu bildirilmiştir.

MGK dün 11 bildiri yayınlamıştır. Bildirilerin ilkinde «Türk Silahlı Kuvvetleri İç Hizmet Kanunu'nun verdiği Türkiye Cumhuriyeti'ni kollama ve koruma görevini yüce Türk milleti adına emir ve komuta zinciri içinde ve emirle yerine getirme kararını aldığı ve ülke (Arkası Sa. 8, Sü. 8 de)

Org. Evren, MGK'nın ilkelerini açıkladı

■ SIKIYÖNETİM KOMUTANLIĞININ BİLDİRİSİYLE İSTANBUL'DA SOKAĞA ÇIKMA YASAĞI BUGÜN 08'DEN İTİBAREN GÜNDÜZ KALDIRILDI. KIRSAL KESİMLERDE SOKAĞA ÇIKMA YASAĞI UYGULANMIYOR.

İstanbul'da sokağa çıkma yasağı 24-05 arasında uygulanacak

Cumhuriyet Haber Merkezi — Türk Silahlı Kuvvetlerinin emir ve komuta zinciri içinde dün sabahtan itibaren ülke yönetimine bütünüyle el koymasından sonra konulan sokağa çıkma yasağı bazı kentlerde gündüz saatlerinden kaldırılmıştır.

● 1. Ordu ve İstanbul Sıkıyönetim Komutanı Orgeneral Necdet Üruğ, yayınladığı 47 numaralı bildirisiyle sokağa çıkma yasağının bugün 08'den itibaren gündüz kaldırıldığını, gece 24-05 saatleri arasında uygulanacağını bildirmiştir. Bildiride yeni durumla ilgili uygulama esaslarının ayrıca bildirileceği belirtilmiştir.

● 4. Kolordu Kolordu ve Ankara, Çankırı ve Kastamonu bölgesi Sıkıyönetim Komutanı Korgeneral Recep Ergun yayınladığı (1) numaralı bildiriyle, dün saat 14.30'dan itibaren sokağa çıkma yasağının kaldırıldığını, ancak yasağın 20-06 arasında sürdürüleceğini açıklamıştır.

● 2. Ordu Komutanı Orgeneral Bedrettin Demirel de bölgesinde uygulanmakla olan sokağa çıkma yasa- (Arkası Sa. 8, Sü. 6 da)

■ ABD DIŞİŞLERİ BAKANLIĞI TÜRKİYE'DE ORDUNUN YÖNETİME EL KOYMASI KONUSUNDAKİ TUTUMUNU AÇIKLARKEN ASKERİ VE EKONOMİK YARDIMIN SÜRECEĞİNİ BELİRTTİ

Türkiye ile ilgili haberler yabancı ajans ve radyolarda ilk sıradaydı

Dış Haberler Servisi — Türk Silahlı Kuvvetlerinin ülke yönetimine elkoyması yabancı radyo ve TV'lerin ilk haberi olmuştur.

ABD Dışişleri Bakanlığı Türkiye'de ordunun yönetime el koyması konusundaki tutumunu açıklarken askeri ve ekonomik yardımın süreceğini bildirmiştir.

Atina'da yapılan açıklamada da Yunanistan'ın Org. Evren Başkanlığındaki yeni yönetimi tanıdığı açıklanmıştır.

Sovyet resmi haber ajansı TASS haberi Washington mahreciyle ve yorum yapmadan vermiştir.

NATO çevreleri olayı «Türkiye'nin iç meselesi olarak» nitelendirmişlerdir.

Radyo ve ajansların haberlerinde Türkiye'nin içinde bulunduğu bunalımın Silahlı Kuvvetlerin el koymasını kaçınılmaz kıldığı belirtilmiştir.

El koymanın kansız başarılması Paris Radyosunda «Postalların ölü kadife kaplıydı» nitelemesiyle çıkarılmıştır.

Haberi 5. Sayfa'da

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Genelkurmay ve Milli Güvenlik Konseyi Başkanı Orgeneral Kenan Evren, Silâhlı Kuvvetlerin ülke yönetimine bütünüyle el koymasından sonra radyo ve TV'de dün saat 13'de bir konuşma yaparak, müdahalenin gerekçelerini ve ana ilkelerini açıklamıştır.

Orgeneral Evren 22 dakika süren konuşmasında özetle şu noktaları belirtmiştir:

● Uyarı mektubuna rağmen parlamento ve Anayasal kurumlarda 8 ay hiçbir olumlu faaliyet izlenememiş, dünyanın hiçbir ülkesinde Cumhurbaşkanı makamı ve seçimi bu kadar hafife alınmamıştır.

● Türk toplumuna yaraşır bir Anayasa, Seçim ve Partiler Kanunu hazırlanacaktır.

● NATO dahil tüm ittifak ve andlaşmalara bağlı kalınacak, uluslararası sorunların barışçı yollarda çözümlenmesinden yana bir dış politika izlenmesine devam edilecektir.

● Parlâmenterler, yeni yönetime karşı suç teşkil edecek tutum ve davranışlarda bulundukları sürece haklarında herhangi bir işlem yapılmayacaktır. Ancak, kanunların suç teşkil ettiği fiilleri eskiden işlediği saptananlar hakkında gerekli soruşturma yapılacaktır.

● AP, CHP, MSP ve MHP başkanları durum müsait olduğunda serbest bırakılacaktır.

● Siyasi partiler, Anayasa ve yasal düzenlemelerden sonra zamanı ve koşulları ilân edilecek, seçimlerden yeterince önce yeniden faaliyete geçecektir.

● Mahkemelerin süratli ve korkusuz çalışmalarını sağlayacak yasal ve idari tedbirler alınacaktır.

● İşçi hakları korunacak, sendika ağalarının faaliyetlerine izin verilmeyecektir.

● İşverenler, iş barışının koşullarını sağlayacak esaslardan ayrılmadan üretimi arttıracak ve ihracata yöneleceklerdir.

● Öğretmen ve polislerin Der'li, Bir'li derneklere üye olarak bölünmelerine müsaade edilmeyecektir. Eğitim ve öğretim Atatürk ilkeleri doğrultusunda yapılacaktır.

● Eski zamanın siyasal davranışlarına yönelmedikçe yöneticiler, görevlerini sürdüreceklerdir.

● Tarım seferberliğine önem verilecek, köyden kente göçe çareler aranacaktır.

Orgeneral Evren, bu ana hedefler çerçevesinde devlete işlerlik kazandırma çabasında olan yeni yönetime karşı eylemlerin en sert şekilde kırılarak cezalandırılacağını da bildirmiştir. Genelkurmay ve Milli Güvenlik Konseyi Başkanı Orgeneral Evren'in konuşması şöyledir:

EVREN'İN KONUŞMASI

«30 Ağustos Zafer Bayramı dolayısıyla sizlere, radyo ve TV'dan hitap etmek imkânını bulmuş ve ayrılan kısıtlı süre içerisinde mümkün olduğu kadar yurdumuzun içinde bulunduğu siyasal ve ekonomik durumu ile anarşik ve bölücü eylemleri, alınması gereken tedbirleri çok yönlü olarak izah etmeye çalışmıştım. Yine çok iyi hatırlayacaksınız ki, bu yıl dır her fırsattan istifade ile çeşitli defalar verdiğim beyanat radyo - TV konuşmalarımda da bu hayati önemi olan konuları dile getirmiştim.

Kalbi bu vatan ve millet için atan sağduyu sahibi vatandaşlarım kabul edeceklerdir ki ülkemizin halen içinde bulunduğu hayati önemi haiz siyasal ekonomik ve sosyal sorunlar devlet ve milletimizin bekasını tehdit eder boyutlara ulaşmış ve bu hal devletimizi Cumhuriyet tarihimizin en ağır buhranına sürüklemiştir.

SUNİ AYRILIKLAR

Yine hepimizin bildiği ve gördüğü gibi, anarşi, terör ve bölücülük hergün 20 civarında vatandaşımızın hayatını söndürmektedir. Aynı dini ve milli değerleri paylaşan Türk vatandaşları siyasal çıkarlar uğruna çeşitli suni ayrılıklar yaratılmak suretiyle muhtelif kamplara (Arkası Sa. 8, Sü. 1 de)

Evren'in konuşması

13 Eylül 1980

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Genelkurmay ve Milli Güvenlik Konseyi Başkanı Kenan Evren, Silâhlı Kuvvetlerin ülke yönetimine bütünüyle el koymasından sonra radyo ve TV'de dün saat 13'de bir konuşma yaparak müdahalenin gerekçelerini ve ana ilkelerini açıklamıştır.

Orgeneral Evren 22 dakika süren konuşmasında şu noktaları belirtmiştir:

EVREN'İN KONUŞMASI

«30 Ağustos Zafer Bayramı dolayısıyla sizlere, radyo ve TV'dan hitap etmek imkânını bulmuş ve ayrılan kısıtlı süre içerisinde mümkün olduğu kadar yurdumuzun içinde bulunduğu siyasi ve ekonomik durumu ile anarşik ve bölücü eylemleri, alınması gereken tedbirleri çok yönlü olarak izah etmeye çalışmıştım. Yine çok iyi hatırlayacaksınız ki, iki yıldır her fırsattan istifade ile çeşitli defalar verdiğim beyanat radyo - TV konuşmalarımda da bu hayati önemi olan konuları dile getirmiştim.

Kalbi bu vatan ve millet için atan sağduyu sahibi vatandaşlarım kabul edeceklerdir ki ülkemizin halen içinde bulunduğu, hayati önemi haiz siyasi ekonomik ve sosyal sorunlar devlet ve milletimizin bekasını tehdit eder boyutlara ulaşmış ve bu hal devletimizi Cumhuriyet tarihimizin en ağır buhranına sürüklemiştir.

SUNİ AYRILIKLAR

Yine hepimizin bildiği ve gördüğü gibi, anarşi, terör ve bölücülük hergün 20 civarında vatandaşımızın hayatını söndürmektedir. Aynı dini ve milli değerleri paylaşan Türk vatandaşları siyasi çıkarlar uğruna çeşitli suni ayrılıklar yaratılmak suretiyle muhtelif kamplara bölünmüş ve birbirlerinin kanlarını çekinmeden akıtacak kadar gözleri döndürülerek adeta birbirlerine düşman edilmişlerdir.

Atatürk ilkelerini esas alarak kurulan Cumhuriyetimizin bu duruma düşürülebileceğini, bundan 10 sene evvel tasavvur dahi etmek mümkün değildi. Bugüne kadar iktidara gelen çeşitli hükûmetlerin, her yıl artan bir hız ile yaygınlaşan ve dünya tarihinde sayısız örnekleri görülen özel harbin sızma ve çökertme harekâtına karşı iç güvenliği sağlayacak kararları ve tedbirleri birinci öncelikle alacaklarını vaadetmelerine rağmen, sonuç alacak teşebbüsleri siyasi çıkar çatışmaları ve basit parti hesapları, kaprisler, hayaller, gerçekdışı talepler ve Türk devletinin niteliklerine ters düşen gizli ve açık emeller arasında kaybolup gitmiştir.

Düşmanın amaç ve yöntemleri, anarşi, terör ve bölücülüğün ulaştığı düzey, özel hukuki tedbirlere, idari düzenlemelere, sosyal koşulların geliştirilmesine, milli eğitim ve iş hayatının düzenlenmesine ihtiyaç göstermekteyken, milletin vekaletini taşıyan milletvekilleri ve senatörler, Meclislerde aylardan beri hiçbir sorumluluk duymadan yalnız parti menfaat ve disiplini uğruna bu olaylara seyirci kalabilmişlerdir.

İktidarların başarı ümit ederek aldıkları her tedbir muhalefetler tarafından kınanarak ve hatta memleket yararına da olsa baltalanmıştır.

Milli birlik ve beraberliğe en fazla muhtaç olduğumuz dönemlerde bile kutuplaşmalar ve bölünmeler adeta teşvik edilmiş yangını beraberce söndürmek yerine üzerine benzin dökülerek, memleket bilerek veya siyasi çıkarlar uğruna sırf iktidara gelebilmek pahasına bir yangın yerine çevrilmek istenmiştir.

Ağızlarından düşürmedikleri hukuk devleti kavramı bir kısım Anayasal kuruluşlarca devletin parçalanması pahasına da olsa yalnız, kişilerin müdafaası olarak yorumlanmış devletin ve milletin savunulması ise sahipsiz kalmıştır.

Anayasa'nın kuvvetler ayrılığı ilkesinin birlikte getirdiği sorumluluk, uygulamada kuvvetler çatışmasına dönüştürülmüştür.

Düşüncelerimiz, dinimiz üzerinde ve akla gelebilen her konuda dış ve iç kaynaklı bölücü ve yıkıcı faaliyetler bütün şiddetiyle sürdürülürken, ne hazindir ki, bir kısım gerçeğe uymayan özerklik dar görüşlü, sahibinden baş kasının inanmadığı bilimsellik ve koşulları dikkate almayan salt hukuk savunucuları altında kalacaklarının, yok olup gideceklerinin idraki içinde olmadıkları görünümünü vermişlerdir.

Bu acı hakikatleri görüp çare arayanların veya Türk ulusunu uyaran ve milleti bütünleşmeye davet edenlerin ise, seslerini duymak mümkün olamamıştır.

BASINA TEŞEKKÜR

Bir kısım kıymetli Türk basınının bu konuda zaman zaman yaptıkları uyarıları burada şükranla belirtmek isterim.

Siyasi partiler bu kritik dönemde, milletin özlemle beklediği önlemleri almak yerine, iç gerilimi devamlı olarak artırarak yıkıcı ve bölücü mihrakları büsbütün kışkırtarak onlara cüret ve cesaret verecek beyan ve eylemleri ile adeta yarışırcasına seçim yatırımları için zemin yaratma yollarını tercih etmişlerdir.

DEVLET KADROLARI

İktidara gelen siyasi partiler, devlet teşkilatının bütün kademelerini kendi görüşleri doğrultusundaki kişilerle doldurarak kamu görev lilerinin ve vatandaşlarımızın bir tarafa girerek kamplara bölünmesini zorunlu hale getirmişler giderek anarşi ve bölücülüğü destekleyen kaynakların şekillenmesine ve kamu kuruluşlarında çalışanlarla polis ve öğretmenlerin dahi birbirlerine düşman kamplara ayrılmalarına neden olan partizan tutum ve davranışlarından vazgeçmemişlerdir.

Böylece tarafsız halkımız devletten beklediklerini parti kapılarında aramaya mecbur bırakılarak devlet otoritesi yok olmaya, vatandaşların hak ve hukukunu korumak ve ona tarafsız hizmet götürmek yerine, devletin saygınlığı yavaş yavaş erimeye mahkûm olmuş, ve dolayısıyla ülkemizde tam bir otorite boşluğu teşekkül etmiştir.

İSTİKLAL MARŞI - ENTERNASYONAL

Bir kısım bedbahtlar, Türk milletinin bağımsızlığını, birlik ve beraberliğini temsil eden İstiklâl Marşımıza, koyu taassup veya sapık ideolojik amaçlarla, protesto maksadıyla oturarak, veya İstiklâl Marşı yerine Enternasyonal'i söyleyerek, açıkça saygısızlık gösterebilmişler ve buna doğrudan sorumlu kişiler, tevil yoluna sapmak suretiyle savunmalarını yapabilmişlerdir.

SİLAHLI KUVVETLERİN SORUMLULUĞU

Uzun zamandan beri bu fevkalâde üzücü olayları yakından takip eden Türk Silahlı Kuvvetleri, hatırlayacağınız gibi milletin kendisine verdiği yetkileri kullanamayan ve bu korkunç gidişi acz içinde seyreden Anayasal kuruluşların tümünü Cumhurbaşkanımız aracılığıyla uyararak, alınması gereken tedbirlere de yer vermek suretiyle büyük Türk milletine karşı yüklendiği sorumluluğu dile getirmiştir.

UYARI MEKTUBU

Aradan geçen 8 aylık süre içerisinde yaptığımız sayısız uyarmalara rağmen hemen hemen bu tedbirlerin hiçbirine yasama ve yürütme organları ile diğer anayasal kuruluşlardan yeterli bir cevap alınamamış, ve bu konuda müspet faaliyetleri de izlenememiştir.

Bu uyarı mektubundan sonra bir kısım yasaları etkisiz hale getirerek çıkaran Meclislerimiz, 22 Mart 1980 tarihinden beri siyasi çıkar hesapları ile çıkmaza sürüklenen Cumhurbaşkanlığı seçiminden dolayı içinde bulunduğumuz buhran ile mücadelede en kıymetli unsur olan zamanı fütursuzca harcamışlardır.

Dünyanın hiçbir ülkesinde Cumhurbaşkan lığı makamı ve seçimi bu kadar hafife alınmamış ve bu kadar zaman boşa harcanmamıştır. Asayiş ve ekonomik bunalıma çareler getirmesi ve kanunlar yapması beklenen yasal organlarımız, memleket üzerine çöken bu kâbusa karşı kayıtsız kalmışlardır.

HIZZI KALKINMA

Büyük Atatürk'ün deyimi ile ulusal kültürümüzü çağdaş uygarlık düzeyinin üstüne çıkarmak, yurdumuzu dünyanın en mamur ve en uygar araç ve kaynaklarına sahip kılmak hedefine yönelik hızlı bir kalkınma döneminin en kısa zamanda gerçekleştirilmesi zarunretine inanıyoruz.

Bu inancımızın gerçekleşmesi için yüce ulusumuzdaki kutuplaşmada hiçbir tarafı tutmayan sadece Atatürk ilkeleri doğrultusunda yürüyen Türk Silahlı Kuvvetleri yönetimine güveneceğinden kuşkumuz yoktur.

DİSİPLİN VE TASARRUF

İçinde bulunduğumuz buhrandan çıkmamız için ulusca arzu edildiğine inandığımız disiplinli ve her türlü tasarrufa ağırlık veren bir yaşam ve dayanışma ortamına girilmesini ve milletçe gücümüzün tümünü ortaya koyacak bir çalışma hızını bekliyor ve yüce Türk milletine güveniyoruz.

ULUSCA GÖĞÜSLEMEK

Vatandaşlarımızı kaderde, kıvançta ve tasada ortak bir bütün halinde milli şuur ve ülküler etrafında birleştirmenin iç barış ve huzurun sağlanmasında vazgeçilmez faktör olduğu düşüncesiyle Atatürk milliyetçiliğinden hız ve ilham alınıp, politikada yurtta sulh, cihanda sulh ilkesine bağlı kalmanın, milli mücadele ruhunun millet egemenliğine, Atatürk ilke ve devrimlerine olan bağlılığın tam şuurunu yerleştirmek ve geliştirmekle ülkemize yönelik tehditlerin ulusça göğüsleneceğine inanıyoruz.

NATO VE KOMŞU ÜLKELER

Türkiye Cumhuriyeti, NATO dahil tüm ittifak ve andlaşmalara bağlı kalarak, başta komşularımız olmak üzere bütün ülkelerle kar şılıklı bağımsızlık ve saygı esasına dayalı, birbirlerinin içişlerine karışmamak kaydıyla eşit şartlar altında ekonomik, sosyal ve kültürel ilişkilerini geliştirme kararındadır.

DIŞ POLİTİKA

Uluslararası sorunların barışçı yollarla çözümlenmesinden yana bir dış politika izlenmesine devam edilecektir.

Birçok tutum ve davranışları ile demokratik, özgürlükçü, parlamenter sisteme inancını defalarca kanıtlayan Türk Silahlı Kuvvetleri en kısa zamanda Bakanlar Kurulunu kurarak, yürütme sorumluluğunu bu kurula bırakacak ve hür demokratik parlamenter sistemin şimdi olduğu gibi dejenere edilmesine ve tıkanmasına mani olucu ve Türk toplumuna yaraşır bir Anayasa ve Seçim Kanunu ile Partiler Kanununu hazırlamayı ve bunlara paralel düzenlemeleri yapmayı müteakip, insan hak ve hürriyetlerine saygılı, milli dayanışmayı ön plana alan sosyal adaleti gerçekleştirecek ferdin ve toplumun huzur, güven ve refahına önem veren özgürlükçü demokratik laik ve sosyal hukuk kurallarına dayalı bir yönetime ülke idaresini devredecektir.

SİYASİ FAALİYETLER DURDURULDU

Sayılan bu hazırlıklar tamamlanıncaya kadar yurdumuzda her türlü siyasi faaliyetler her kademede durdurulmuştur.

Zorunlu olarak faaliyetleri durdurulan siyasi partilerin yeniden hazırlanacak Anayasadaki düzenlemelere ve yeni Seçim ve Partiler Kanununa göre zamanı, koşulları ilân edilecek seçimlerden yeterince önce faaliyete geçmesine müsaade edilecektir.

PARLAMENTERLERİN DURUMU

Parlamento üyeleri, siyasi faaliyetlerinden dolayı suçlanmayacak ve yeni yönetime karşı suç teşkil edecek tutum ve davranışlarda bulunmadıkları sürece haklarında herhangi bir işlem yapılmayacaktır.

Ancak, kanunların suç kabul ettiği fiilleri vaktiyle işlediği saptanan parlamenterler hakkında gerekli koğuşturma yapılacaktır.

AP, CHP, MSP ve MHP'nin parti başkanları, şimdilik can güvenliklerinin sağlanması amacıyla Silahlı Kuvvetlerin koruma ve gözetiminde belirli yerlerde ikâmete tabi tutulmuşlardır. Durum müsait olunca serbest bırakılacaklardır.

Memlekette idarenin tam bir tarafsızlık içinde vatandaşın hizmetine koşması sağlanacaktır. Devlet hizmetinde bulunanların siyasi etkiler dışında çalışmaları kanun hakimiyeti altına alınacaktır.

YÖNETİCİLER GÖREVİ SÜRDÜRECEK

Türk Silahlı Kuvvetlerinin yönetime elkoyduğu şu anda, devletin yanında tarafsız ve adil hizmet görecek yöneticiler eski zamanın siyasi davranışlarına yönelmedikçe hizmet ve görevlerine devam edeceklerdir.

MAHKEMELER

Kanun ve nizam hakimiyetini sağlamada tecrübeli ve yetenekli kişilerden oluşan mahkemelerin süratle ve doğru kararlar verebilmelerini ve bunları korkusuzca uygulayabilmelerini sağlayacak yasal ve idari tedbirler alınacaktır.

İŞÇİ HAKLARI KORUNACAK

Memleketin ekonomik koşullarını kendi gücümüzle iyileştirmek için her alanda elden gelen gayret sarfedilecektir. Çalışkan ve vatanperver Türk işçisinin mevcut ekonomik koşullar çerçevesinde her türlü hakları korunacaktır.

Temiz Türk işçisini sömüren, onları kendi ideolojik görüşleri istikametinde kullanmak için her türlü baskı oyunlarına başvuran, işçinin hakkı yerine kendi menfaatlerini ön plânda tutan bazı ağaların bu faaliyetlerine müsaade edilmeyecektir.

İŞVERENLER

Tüm işverenlerin, iş barışının koşullarını sağlayacak esaslardan ayrılmadan üretimin artırılması ve ihracata yönelik gayretlerin gelişmesine yardımcı olmaları için her türlü tedbir alınacaktır.

MEZHEP KIŞKIRTMASI

Anayasamız Türk vatandaşlarının dini inançlarından ötürü kınanamayacağını açıkça belirtmiş olmasına rağmen tek bir oyun peşinde koşan siyasi partilerimiz, yüce Atatürk'ün Cumhuriyeti döneminde unutulmuş mezhep ayrılıklarını kışkırtmakta faydalar görerek Erzincan, Sivas, K. Maraş, Tunceli ve Çorum illerinde siyasi çıkarlar uğruna vatandaşlarımızın birbirini katletmelerine neden olmuşlardır.

Türkiye Cumhuriyeti sınırları içerisinde yaşayan ve kendini Türk vatandaşı kabul eden herkesin tek bir vücut halinde Türk milletini oluşturduğu unutulmuş ve değişik mezheplere bağlı vatandaşlarımızın tam bir kardeşlik bağı ile kaynaşmalarını engellemek isteyen kışkırtıcılar siyasi destek görmüşlerdir.

SESSİZ KALMA

Bir kısım Anayasal kuruluşlar muhtelif etkiler altında, anarşi, terör ve bölücülük karşısında tarafsız, adil ve ortak bir yol izlemek yerine bizzat Anayasanın ihlali karşısında da hi sessiz kalmayı tercih etmişlerdir.

Bütün bu şartlara rağmen hukuk devletinin temel ilkelerini savunmakla görevli Anayasal kuruluşlarımız, devletin en üst kademesindeki anarşizmin yarattığı tehlikenin büyüklüğünü idrak edemediklerinden veya terör

odaklarının tehditinden çekindiklerinden devletin temellerine konan dinamitle her an parçalanma tehlikesi karşısında olduğunu gözlerden kaçırmaya çalışmışlardır.

Devlet çökertildiği zaman Anayasanın kanatları altına sığınan bütün hukuk kurumları ile özerk bilim müessese ve derneklerinin bu enkaz altında yokolacağı unutulmuştur.

SON 2 YILDAKİ TERÖR

Son iki yıllık süre içerisinde terör 5 bin 241 can almış, 14 bin 152 kişinin yaralanmasına veya sakat kalmasına sebep olmuştur.

İstiklâl Harbinde, Sakarya Savaşındaki şehit miktarı 5 bin 713 yaralı miktarımız 18 bin 480'dir.

Bu basit mukayese dahi Türkiye'de hiçbir insanlık duygusuna değer vermeyen bir örtülü harbin uygulandığını açıkça ortaya koymaktadır.

Sevgili vatandaşlarım.

İşte bütün bunlar ve buna benzer sayılabilecek ve hepiniz tarafından yakinen bilinen daha birçok sebeplerden dolayı Türk Silahlı Kuvvetleri ülkenin ve milletin bütünlüğünü, milletin hak, hukuk ve hürriyetini korumak, can ve mal güvenliğini sağlayarak, korkudan kurtarmak, refah ve mutluluğunu sağlamak, kanun ve nizam hakimiyetini, diğer bir deyimle devlet otoritesini tarafsız olarak yeniden tesis ve idame etmek gayesiyle devlet yönetimine elkoymak zorunda kalmıştır.

MİLLİ GÜVENLİK KONSEYİ

Bugünden itibaren yeni hükümet ve yasama organı kuruluncaya kadar, muvakkat bir zaman için yasama ve yürütme yetkileri benim başkanlığımda Kara, Deniz, Hava Kuvvetleri Komutanları ile Jandarma Genel Komutanından oluşan Milli Güvenlik Konseyi tarafından kullanılacaktır.

TARIM SEFERBERLİĞİ

Köylünün, milletimizin efendisi olduğu inancını kuvveden fiile çıkarmak için tarım alanında üretimi artıracak bir tarım seferberliği ve fiyat politikası ile gerekli diğer önlemlerin alınmasına bilhassa önem verilecektir.

EĞİTİM

Eğitim ve öğretimde Atatürk milliyetçiliğini yeniden yurdun en ücra köşelerine kadar yaygınlaştıracak tedbirler en kısa zamanda alınacaktır.

Yarının teminatı olan evlatlarımızın, Atatürk ilkeleri yerine yabancı ideolojilerle yetişerek sonunda birer anarşist olmasını önleyecek tedbirler alınacaktır. Bu maksatla hepimizin tek tek saygıyla andığımız öğretmenlerimizin Der'li Bir'li derneklere üye olarak bölünmelerine müsaade edilmeyecektir. Her düzeyde öğrencinin amacı Atatürk ve milliyetçiliği ile pekişmiş ve üretime yönelik bilgi ve becerisini kazanmak olacaktır.

En kıdemsiz erinden en üst komutanına kadar Türk Silahlı Kuvvetlerinin tüm personeli bu amaçlara ulaşmada devletin iç ve dış tehditlere karşı kollayıcı ve koruyucu gücü olarak siyasetin dışında kalacaktır.

Aziz yurttaşlarım.

Bir defa daha belirtiyorumki Silahlı Kuvvetler aziz Türk milletinin hakkı olan refah ve mutluluğu, vatan ve milletin bütünlüğü ve gittikçe etkisi azaltılmaya çalışan Atatürk ilkelerine yeniden güç ve işlerlik kazandırmak, kendi kendini kontrol edemeyen demokrasiyi sağlam temeller üzerine oturtmak, kaybolan devlet otoritesini yeniden tesis etmek için yönetime el koymak zorunda kalmıştır.

Komutan, subay, astsubay ve erler olarak hepimiz, vatan ve milletin refah ve mutluluğu uğruna herşeyimizi, bu arada hayatımızı dahi seve seve feda etmeye hazırız. Memlekette her zaman bulunabilen ve özellikle son zamanlarda çoğalan kötü niyetli bir çok kişi ve kuruluşlar sizlere yalanlar düzerek bunun aksini söyleyebilecekler ve menfi propagandalara baş vurabileceklerdir. Bunlara asla inanmayınız. Bütün uygulamalar milletin gözü önünde yapılacaktır.

Kıymetli vatandaşlarım.

Her zaman milletiyle bir bütün ve Türk milletinin emrinde olan Türk Silahlı Kuvvetleri'ne ve yeni yönetime karşı yapılacak her türlü direniş, gösteri ve tutum anında en sert şekilde kırılarak cezalandırılacaktır. Yurtta kan dökülmemesi için bütün vatandaşlarımın, tahriklere kapılmaksızın sukûnet içinde yayınlanacak bildiriler doğrultusunda hareket etmelerini ve ikinci bir bildiriye kadar sokağa çıkmamalarını rica ederim.

Vatandaşlarımın birbirlerinin hak ve hukukuna saygılı olmalarını, sevgi içinde kırgınlıklarını unutmalarını, hepimizin bu mübarek topraklar üzerinde aynı haklara sahip bir Türk vatandaşı olduğumuzun idraki içerisinde olarak yeni yönetime yardımcı olmalarını vatanperverlik ve asil karakterlerinden bekler, mutlu ve aydınlık yarınlar dilerim.

Yeni bir tarih yaprağı

Oktay AKBAL — 13 Eylül 1980

«Kim gelecek Kim gidecek? Bir iktidar değişmesi gün sorunu mu?.. Şimdi bekliyoruz. Yeniden bekliyoruz. Hep bekledik. Bir şeyler olsun diye, değişsin diye».. Böyle yazmıştım bir kaç gün önce. Ankara'da geçirdiğim günlerin özellikle Parlamento toplantıları izlenimlerinin sonucuydu o düşüncelerim... Altı aydır Cumhurbaşkanını seçemeyen bir Parlamento.. Çıkmazlarda bocalayan bir azınlık iktidarı.. Kaç kez denenmiş, yararsız, başarısız olduğu anlaşılmış bir siyasi lider... Kendi içinde bir takım çekişmelerin depremine tutulmuş bir ana muhalefet... Biri faşizme yakın, biri dinsel fanatizm istismarcısı iki gerici parti, ikisinin başında da güvenilmez, inanılmaz iki politikacı... Solda birbirine karşıt bir takım küçük partiler. Onların dışında kendi başlarına buyruk bir sürü «fraksiyon»... Her gün artan ölü sayısı. Kurtarılan mahalleler, kentler. Bütünüyle yozlatırılmış bir devlet çarkı...

Bir yerlere gidiyorduk. Bu gittiğimiz yer, bugünkü yerdi. Başka yer yoktu. Anayasa'nın Başlangıç bölümü «Tarihi boyunca bağımsız yaşamış, hak ve hürriyetleri için savaşmış olan Anayasa ve hukuk dışı tutum ve davranışlarıyle meşruluğunu kaybetmiş bir iktidara karşı direnme hakkını kullanarak 27 Mayıs 1960 devrimini yapan Türk Milleti diye başlar ve şu sözlerle biter «...Bu Anayasa'yı kabul ve ilan ve onu, asıl teminatın vatandaşların gönüllerinde ve iradelerinde yer aldığı inancı ile, hürriyete adalete ve fazilete aşık evlâtlarının uyanık bekçiliğine emanet eder»...

Kaç kez uyardılar! Kaç kez açık açık söylediler! Hepimiz yazdık, hepimiz söyledik! Evlerde, kahvelerde taşıtlarda halkımız her sabah her akşam bunları konuşuyordu. Sonu yoktur bu gidişin. Bu anlaşmazlığın, bu düşmanlık havasının. Hele şu «herşeyi ben yaparım, herşeyi ben önlerim, herşeyi ben çözümlerim» diye partizanca bir tutum ve davranış içindeki bir azınlık iktidarının bir kez daha devlet gemisini karaya oturtacağı görünen, bilinen bir gerçekti.

12 Mart 1971'de aynı kişi, başında bulunduğu yönetim kadrosunu çıkmaza sokmuştu. Sonra yeniden «politika lideri» olarak ortaya çıkmayı başarmıştı. Seçim yenilgilerine karşın bir kaç kez daha yönetimin başına geçmişti. Meclis'te azınlıktaki grubuyla tek başına iktidar olmuştu. Önce, yüz günde herşeyi çözümleyeceğini söylemiş, sonra bu sözü unutmuş, kendini büyük seçim zaferleri kazanmış bir lider gibi, iktidarın değişmez başı gibi görmeye başlamıştı.

Karşısındaki ana muhalefetin, iç sorunlarından, çekişmelerinden baş kaldırıp, iktidar boşluğunu gördüğü gereken çözümü çareyi aradığı da yoktu. Güzel sözlerden öteye gitmeyen bir sosyal demokrasi edebiyatı, programda yazılı ilkeleri bir türlü uygulayamayan zaman zaman ileri attığı adımları bile yavaşlatan, ya da gerileten anlaşılmaz bir tutum...

Her türlü kötülükte parmağı bulunduğu açık açık yazılan, söylenen mahkemelerde kanıtlanan bir siyasal kadronun devlet kademelerini hızlı biçimde ele geçirişi... Çağdışı görüşleri yaşama uygulamaya çalışan başka bir siyasal örgütün yurdumuzu, ulusumuzu Atatürk devriminden uzaklaştırma, koparma çabaları... Atatürk devriminin yandaşları, erleri, Atatürk ilkelerinin sahipleri böyle bir duruma sürgit göz yumamazlardı elbet. Nasıl 27 Mayıs 1960'da göz yummadılarsa, daha sonraki yıllarda nasıl zaman zaman uyarı mektuplarıyla anımsatmaları, iktidarı ellerinde tutanları Atatürk devriminin yoluna çağırdılarsa bir kez daha aynı kutsal görevi yapacaklardı. Bu kaçınılmaz bir gerçekti. Öyle de oldu.

Şimdi yeni bir yaprak açılmıştır. Bu yeni yaprağın, Atatürk'ün özlediği devrimci demokrasi çizgisinde ileri aşamalar yaratması beklenir. Halkımız da böyle bir demokrasiyi, gerçek demokrasiyi özlemle istemektedir. Gelecek günlerin yurdumuza ve ulusumuza güvenli aydınlıklar getirmesi dileğiyle...

Türkeş'e bugün 13'e kadar süre tanındı

14 Eylül 1980

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) — Milli Güvenlik Konseyi, MHP Genel Başkanı Alparslan Türkeş'in bugün saat 13'e kadar teslim olmaması halinde Ankara Sıkıyönetim Komutanlığı bildirilerine ve Milli Güvenlik Konseyi emirlerine uymadığından suçlu durumuna düşeceğini açıklamıştır.

Genel Kurmay Genel Sekreterliğince yayınlanan bir başka bildiride, Demirel ve Ecevit'in eşleriyle Gelibolu-Hamzaköy'de,- Erbakan'ın da İzmir Uzunada'da askeri dinlenme tesislerinde Türk Silahlı Kuvvetlerinin koruma ve güvencesi altında bulunduklarını bildirmiştir.

Milli Güvenlik Konseyinin (13) numaralı bildirisi şöyledir:

«1 — Milli Güvenlik Konseyi Başkanının 12 Eylül 1980 günü Türkiye Radyo ve Televizyonunda yaptıkları konuşmada belirttikleri gibi, dört siyasi parti liderinin emniyetlerini Silahlı Kuvvetler güvencesi altında tutulmak amacıyla geçici bir süre için belirli yerlerde ikametleri istenmiştir.

2 — Bu çağrıya üç parti liderinin uymasına rağmen MHP Genel Başkanı Alparslan Türkeş'in uymayarak evinden uzaklaştığı, Ankara Sıkıyönetim Komutanlığının bildirileri ile de en yakın Garnizon Komutanlığına müracaat ederek yukarıdaki bildiri doğrultusunda hareket etmesi istenmesine rağmen, şu ana kadar buna da icabet etmediği görülmüştür.

3 — MHP Genel Başkanı Alparslan Türkeş, 14 Eylül 1980 günü (bugün) saat 13'e kadar en yakın Garnizon Komutanlığına müracaat etmediği takdirde kendisinin Ankara Sıkıyönetim Komutanlığı bildirilerine ve Milli Güvenlik Konseyi emirlerine uymadığından dolayı suçlu duruma düşeceği açıklanır.

KENAN EVREN
ORGENERAL
GENELKURMAY VE MİLLİ GÜVENLİK
KONSEYİ BAŞKANI

Demirel ve Ecevit Gelibolu'da, Erbakan İzmir'de

14 Eylül 1980

Genelkurmay Genel Sekreterliği dün şu açıklamayı yapmıştır:

«12 Eylül 1980 Cuma günü Türk Silahlı Kuvvetlerinin ülke yönetimine el koyması üzerine CHP Genel Başkanı Bülent Ecevit ve AP Genel Başkanı Süleyman Demirel, eşleri ile Gelibolu, Hamzakoy'de, MSP Genel Başkanı Necmettin Erbakan ise İzmir, Uzunada'da askeri dinlenme tesislerinde kendilerine tahsis edilen motellerde Türk Silahlı Kuvvetlerinin koruma ve güvencesi altında bulunmaktadırlar.

MSP Genel Başkanı Necmettin Erbakan'ın eşi de arzusu üzerine 14 Eylül 1980 günü Uzunada'ya gidecektir.

Parti Genel Başkanlarının ve eşlerinin ikametlerinde her türlü ihtiyaçları karşılanmakta olup, arzu ettikleri yakınları ile de telefon görüşmeleri sağlanmaktadır.

Bundan sonra

Uğur MUMCU — 14 Eylül 1980

Silahlı Kuvvetlerin, emir-komuta zinciri içinde yönetime tümüyle el koyması, yağmurun yağması gibi, doğal bir olaydır! Kuraldır, belli nedenler, belli sonuçları doğurur. Devlet devlet olmaktan çıkar parlamento, onbeş gün içinde seçilmesi gereken Cumhurbaşkanını seçmez ve ülke baştanbaşa örtülü bir iç savaşın kanlı arenasına dönüşürse, Silahlı Kuvvetlerin yönetime el koymasından doğal ne olabilir ki? Sonuç, şaşırtıcı değildir;

Çok partili yaşama adımımızı attığımız günden bu yana tam otuz yıl geçmiştir. Bu otuz yılın ilk onuncu yılında 27 Mayıs İhtilali yaşandı, 27 Mayıs İhtilalini onbir yıl sonra 12 Mart Muhtırası izledi; 12 Mart Muhtırasından dokuz yıl sonra da 12 Eylül 1980 günü Silahlı Kuvvetler, hiyerarşik bütün içinde yönetime elkoydu. Arada, 22 Şubat ve 21 Mayıs gibi ihtilal girişimlerine de tanık olundu.

1950 yılından bu yana, 12 Eylül tarihi ile birlikte tam dokuz kez sıkıyönetim ilan edilmiş bulunuyor. Otuz yıllık çok partili yaşamımız her iki yılına karşılık bir sıkıyönetimli yıl ile ilginç bir siyasal grafik çizdi.

Bu gerçekleri altalta koyarsanız sonuç kendiliğinden belirir: Biz, çok partili yaşamı, çoğulcu ve özgürlükçü demokrasiyi, Anayasal düzeni yaşatamadık, hukuk devletini kan gölünde boğduk, demokrasinin ne olduğunu daha da önemlisi ne olmadığını bir türlü anlayamadık!

Bu bir iflastır. Bu sonuç otuz yıldır bizleri yöneten, yönetiklerini sanan kadroların ve bunların siyasal düşüncelerinin tam bir iflası demektir...

Evet, kimsenin kimseye söyleyeceği bir söz yok: Bu sonuç sürpriz değildi bekleniyordu. Bu çalkantıda bu kan gölünde başka ne olabilirdi, ne beklenirdi? Bir parlamento onbeş gün içinde seçilmesi gereken Cumhurbaşkanını, akılalmaz vurdumduymazlıklarla altı aydır seçemezse, kim kime ne söyleyebilir? Günde ortalama yirmi yurttaşımızın can verdiği bir ortamda kim hukuk devletinden, Anayasadan, demokrasiden söz edebilirdi? Bu enflasyonlu devalüasyonlu düzen bu kan gölü elbette bir yerde noktalanacaktı. Ve noktalandı.

1960 ihtilalini hep beraber yaşadık. 60 Mayısında yönetime elkoyan Silahlı Kuvvetler bu ihtialin lideri Orgeneral Cemal Gürsel'in deyişi ile «Duvarları küfürlerle kirlenmemiş bir parlamentoyu» sivil yönetime armağan etti; sivil yönetim, bu armağanın değerini hiç anlamadı. 12 Mart kargaşasından sonra yönetimde ağırlığını duyuran askeri yönetim isteseydi sürekli kalıcı bir askeri yönetime dönüşebilirdi, ama 12 Mart yönetimi de sivil yönetime kapılarını açtı. Genelkurmay Başkanı ve Milli Güvenlik Konseyi Başkanı Orgeneral Evren'in yaptığı ilk açıklamada «Ferdin ve toplumun huzur ve refahına önem veren özgürlükçü demokratik laik ve sosyal hukuk kurallarına dayalı bir yönetim» kurma amacını taşıdıklarını söylemesi, Silahlı Kuvvetlerimizde sivil yönetime dönme yolundaki sağlıklı geleneğin canlı tutulduğunu göstermektedir.

Buradan da bir başka sonuç çıkmaktadır. Türk Silahlı Kuvvetleri çok partili yaşama adımımızı attığımız günden bu yana oluşagelen olaylar karşısında, hiçbir zaman sürekli ve kalıcı bir askeri yönetim kurmayı düşünmemiştir. Bu tutum, değeri çok sonra anlaşılacak bir büyük güvencedir.

Bu gibi büyük olaylar yaşadığımız bunalımların temelindeki nedenleri anlamaya katkıda bulunmalıdır. Bugüne kadar, kalıcı ve sürekli bir «Sivil yönetim» kuramadık, yaşadığımız deneylerden de yararlanarak bundan sonra, «Özgürlükçü, demokratik, laik ve sosyal hukuk kurallarına dayalı» yönetimi nasıl kuracağız, hep birlikte bu konuyu düşünelim.

Batı ne bekliyor ?

Ali SİRMEN — 15 Eylül 1980

Türkiye'de Silâhlı Kuvvetler'in yönetimi tümüyle ele almasının hemen sonrasında Batı dünyasından gelen haberler, bu çevrelerin ülkemizdeki son değişikliği dikkatli bir iyimserlikle karşıladıklarını gösteriyor.

Özellikle Batı Avrupa ülkelerinin hele son

yıllarda iktidarın sivillerden askeri yönetimlere geçmesini hemen her zaman kötü bir gözle görmelerine karşın, bu kezki iyimserlikleri, Türk Silahlı Kuvvetlerinin geçmişte iki kez, aynı durumda yeniden çoğulcu sisteme dönüşe özen göstermelerine bağlanabilir.

Batının sözü geçen iyimserliğinin ardındaki dış politikamızla ilgili beklentileri nelerdir?...

Herşeyden önce, Batı, Türkiye'nin NATO' dan kopmasını ve bugüne kadar bağlı olduğu ittifakları bir anda yıkmasını istememektedir. Milli Güvenlik Konseyi ve Devlet Başkanı Orgeneral Kenan Evren 12 Eylül konuşmasında böyle bir olasılığın söz konusu olmadığını açıklıkla belirtmiş bulunmaktadır.

Son yıllarda Türk dış politikasının Batı'yı en çok ilgilendiren iki sorunu ise birbirleriyle yakından ilişkilidir. Bu iki sorundan biri, Kıbrıs öteki ise Yunanistan'ın NATO'nun askeri kanadına dönüşü konusudur.

Bilindiği gibi, Yunanistan'ın NATO askeri kanadı ile ilişkilerini koparması 1974 Kıbrıs «Barış Harekâtı»ndan sonra olmuştur.

Bugün, Atina'nın askeri kanada dönebilmesi için Ankara'nın onayı şarttır. Bundan önceki dönemlerde de, Ankara bu dönüşe ilke olarak karşı çıkmak şöyle dursun, yandaş olduğunu belirtmiş, ancak Ege'deki yetki sorunlarının çözülmesinin önkoşul olduğunu ileri sürmüştü...

Bugün Türkiye'nin önündeki en önemli dış politika sorunlarından biri de budur.

Ve Batı bu sorunun çözülmesinin beklentisi içindedir.

İkinci sorun olan Kıbrıs konusunda, çözüme yönelik adımlar atılmış bulunmaktadır. İkili görüşmelerin başlaması, daha önce kararlaştırılmıştı. Şimdi bu görüşmelerin kararlaştırılan tarihte yapılacağı açıklanmış bulunmaktadır..

Batı, Kıbrıs'taki ikili görüşmelerden somut sonuçlar alınmasının da beklentisi içindedir.

Öte yandan Batı, İran ve Afganistan olayları üzerine Ortadoğu'daki gelişmeleri kaygı ile izlemekteydi.. Ortadoğu'da yeni çatışmalar ve kargaşaların zaten darbeler yemiş olan yumuşamayı daha da kötü bir şekilde tehlikeye düşüreceği kanısı Batı çevrelerinde egemendi.. Sözü geçen çevreler Ortadoğu'da kendi kaygılarını giderecek bir istikrarın korunup, gerektiğinde yeni ittifaklarla güçlendirilmesinden yana görünmektedirler.

Millî Güvenlik Konseyi ve Devlet Başkanı Orgeneral Kenan Everen'in 12 Eylül konuşmasında Türkiye'nin tüm komşularıyla iyi ilişkiler içinde olacağını belirtmesi, yeni kargaşa ve çatışmaların yumuşamaya indireceği yeni darbelerden çekinen sözü geçen çevrelerin yüreğine su serpmiştir.

Kısacası Batı, Türkiye'de Silahlı Kuvvetlerin daha önceki davranışlarının da ışığında ülkemizin bir Arjantin ya da İran olmayacağı konusundaki inancını vurguladıktan sonra, Ortadoğu'daki dengenin kendi bloku zararına bozulmamasını, Yunanistan'ın NATO'nun askeri kanadına dönüşü ve Kıbrıs konusunda daha önce atılmış bulunan adımların geri alınmayıp, bu sorunların çözülmesini beklemektedir..

Bu beklentilerinin gerçekleştiği, önerilen ekonomik önlemlerin iç politikada bir istikrar ile pekiştiği oranda Türkiye'de yabancı sermaye yatırımlarının artacağı da, uzun süreden beri Batılı iş çevrelerince ileri sürülen bir noktadır..

Şimdilik, Batının beklentileri konusunda görünen durum ana çizgileriyle bunlardır.

Terörsüz özgürlük

Uğur MUMCU — 15 Eylül 1980

27 Mayıs ihtilâli ile 12 Mart Muhtırası yakın geçmişimizin ders alınacak deneylerle dolu iki büyük siyasal olayıdır 27 Mayıs ve 12 Mart'a, bugün bir ölçüde serinkanlı gözlemlerle bakma olanağı vardır. Yaşadığımız ortamda toplumsal olaylara «yaşasın» ya da «kahrolsun» edebiyatı ile yaklaşmak çok yanıltıcı olur. Şu son yirmi yılın acılı serüvenlerinde görüldü ki bu «yaşasınlar» bir süre sonra «kah rolsunlar» kahrolsunlar da «yaşasınlara» dönüşür. Yaşasınların sevinci kahrolsunların öfkesini kahrolsunların öfkesi yaşasınların sevincini birkaç yıl içinde silip süpürünce geriye yalnızca evet yalnızca gerçeğin kendisi kalır Tarihi yazan da gerçeğin kendisidir.

12 Eylül günü emir-komuta zinciri içinde yönetime elkoyan silahlı kuvvetlerimizin her rütbedeki komutanları, 27 Mayıs ve 12 Mart deneylerini yaşayarak bugüne gelmişlerdir. Ve hem 27 Mayıs hem 12 Mart, yandaşları ve karşıtlarınca özgürce tartışılmış ve yakın tarihimizin bu iki olayında yaşanan yanlışlar tutulan yollar, izlenen tutumlar en ince ayrıntılarına kadar gözler önüne serilmiştir. Bu iki o-

layın gerçekleri, doğruları ve yanlışları, özgürlük ortamında en duyarlı terazilerde tartılmış değer yargıları bu ağırlıklarla oluşmuştur.

27 Mayıs ihtilali, ihtilal ile kaldırılan Millet Meclisinin Demokrat Parti Grubu ile bu partinin hükümetini yargılamıştır. Yassıada'da yapılan yargılamalar sırasında, Cumhurbaşkanı Celâl Bayar için «köpek davası» Başbakan Adnan Menderes için «bebek davası» gibi gereksiz soruşturmalarla ihtilalin anlamı gölgelenmiş, amacı saptırılmış, Başbakan Menderes, Dışişleri Bakanı Fatin Rüştü Zorlu ve Maliye Bakanı Hasan Polatkan haklarında verilen ve uygulanan ölüm cezaları ise toplumda derin yaralar açmıştır. Siyasal suçlarda ölüm cezalarının hiç bir toplumsal sorunu çözmediği, bir parti grubunun toptan ceza görmesinin siyasal gelişmeleri engellemediği yaşanan gerçeklerle, çok açık biçimde kanıtlanmıştır.

Devlet, Genelkurmay ve Millî Güvenlik Konseyi Başkanı Orgeneral Sayın Kenan Evren, 12 Eylül günü yaptığı Radyo - Televizyon konuşmasında; «Parlamento üyeleri siyasi faaliyetlerinden dolayı suçlanmayacak ve yeni yönetime karşı suç teşkil edecek tutum ve davranışlarda bulunmadıkları sürece haklarında herhangi bir işlem yapılmayacaktır» derken çok gerçekçi bir yaklaşımı sergilemiş bulunmaktadır.

Eğer, tutum ve davranışlarıyla, terör odakları ile örgütsel bağ içinde bulunan parlamento üyeleri varsa, elbette bunlar, Sayın Evren'in verdiği bu güvenceden yararlanamayacaklardır. Bu da doğaldır.

12 Mart Muhtırası, çok başka potalarda kaynadı, çok başka kanallarda yürüdü. Bu dönemin herhalde en büyük yanlışı, devlet gücünün, silahlı sağ eylemciler için hiç kullanılmayıp, yalnızca sol eylemciler için kullanılması ve de yaygın bir «ihbar kampanyası» eşliğinde « solcu avına» çıkıp silahlı eylemlerle uzaktan yakından ilgisi olmayan insanların gözaltına alınıp, tutuklanmasıdır. Bu tür devlet öfkesinin, öncelikle devlete zarar verdiği anlaşılmış bu anlaşılıncaya kadar da iş işten geçmiş tir.

12 Eylül ortamı, 27 Mayıs ve 12 Mart'tan çok başka türlüdür. Böylesine kanlı ortamda devletin ilk ve başlıca görevi, yurttaşları «korkusuz yaşama özgürlüklerine» kavuşturmasıdır. Bunun da ilk koşulu, terör odaklarını, arkalarındaki karanlık karargâhları ile birlikte ortaya çıkartmaktır.

Terörün olduğu yerde, Anayasadan, hukuk devletinden, serbest seçimlerden, bağımsız yargıdan söz etmenin olanağı yoktur. Terörün bu kanlı ipoteği kaldırılmadıkça, özgürlükçü demokrasiye dönülmüş sayılmaz. Terörün hüküm sürdüğü ülkelerde, Anayasa kâğıt parçalarından, Parlamentolar, taş yığınlarından başka bir işe yaramaz. Yaramadığı ülkemizdeki acı deneyle görüldü...

Türk Silahlı Kuvvetleri, 27 Mayıs'ta da 12 Mart'ta da kalıcı bir askerî yönetim kurmak istemedi. Yeni yönetim de «özgürlükçü, demokratik, laik ve sosyal» nitelikli bir «sivil yönetim» kurma amacını taşıdığını ilân etti.

Şimdi hepimizin bir tek amacı olmalıdır. Çok yönlü kışkırtmaların, kurt kapanlarına kapılmadan, terörsüz özgürlüğü, kansız demokrasiyi kurmak ve sivil yönetimi, sağlıklı yöntemleri ve kalıcı çözümleri ile yeniden oluşturmak...

olayların ardındaki GERÇEK

Durum ve zaman

16 Eylül 1980

Türkiye'de 12 Eylül'de bir değişiklik gerçekleşti. Ordu yönetime elkoydu. Bunca büyük değişikliğin böylesine sessiz, kolay, gürültüsüz biçimde gerçekleşmesi ve bütün kesimlerde onaylanıp benimsenmesi, toplumun bekleyişlerine karşılık vermesi anlamını taşır.

Yürürlükteki rejimin çürüdüğü ve Parlamentonun kilitlendiği noktada gündeme giren zorunlu eylemin çeşitli yönleri vardır.

Başarılı bir uygulama ile 12 Eylül'de başlayan harekât, büyük sorumlulukların ve zorlukların beklediği de açıktır. Zorunlu koşullarda «yönetime tümüyle el koyan» Millî Güvenlik Konseyi de güçlüklerin bilincindedir.

Bu güçlükleri aşmak için başlangıç noktası ne olmalıdır? Herşeyden önce «Türkiye' nin bağımsızlığı, bütünlüğü bölünmezliği» konusunda herkesin oybirliği kesin ve gereklidir. Ulus bilincinin bu temelde özüne kavuştuğunu biliyoruz. Hangi kesimden ve hangi fikirden olursa olsun her yurttaşın ülkenin bağımsızlığı, bütünlüğü ve bölünmezliği üzerinde titremesi gerekmektedir. Bu amaçta bu-

luşmak, Atatürk Cumhuriyetinin korunmasında ve kollanmasında birincil görevdir. Milli Güvenlik Konseyi ve Devlet Başkanı Orgeneral Kenan Evren'in bu konuda duyarlı bir asker olduğuna da kamuoyu içtenlikle inanmaktadır.

Güncel sorunlar arasında herşey bu temel ilkenin gerisinde ikincil, üçüncül veya dördüncül planda kalmıştır. Ulusal tarih bilincimiz aramızdaki bütün fikir ayrılıklarının sınırlarını bu kurala göre belirlemelidir.

12 Eylül eylemi devletin yasama ve yürütme erkinin MGK (Milli Güvenlik Konseyi) elinde toplanmasıyla sonuçlanmıştır. MGK ülkenin içinde bulunduğu karmaşık sorunları çözebilmek için gerekli kanunları birbiri ardına çıkarmak ve eylemin gerekçesini de belirleyen yasaları oluşturmak gereği karşısındadır. İş bu kadarla da kalmıyor. Dış ve iç siyasal ve ekonomik sorunları, olduğu gibi yeni yönetim üstlenmiştir. Ancak bu sorunlardan daha önce gelen görev, yurttaşın can güvenliğini sağlamak için terör ve anarşinin üstesinden gelmektir. Yalnız bu alanda sağlanacak başarı bile halk kitlelerine bir soluk aldıracaktır.

Orgeneral Kenan Evren liderliğinde ve Silahlı Kuvvetler hiyerarşik düzeni içinde gerçekleştirilen 12 Eylül eylemini toplumdaki çeşitli kesimler ve çevreler kendi özlemlerinin bir aracı gibi görmek veya göstermek eğilimindedirler. Bu tür girişimlerin hem yeni yönetim için anlamsız zorluklar üretmesi beklenir hem de zaman içinde MGK'nin uygulamalarıyla yeni yönetimin niteliği ortaya çıkacağından bir yararı yoktur.

MGK iktidarının Türkiye'nin doğal iç ve dış kuvvet dengelerine ve yürürlükteki ilişkilerine dayanması normaldir. Çok partili rejimin bir iç savaş eşiğine geldiği noktada gerçekleşen «12 Eylül»ün çeşitli toplumsal güçler arasında bir hakem etkinliğine yönelmesi de beklenir.

Bu alanda kurulacak dengeler, hareketin tabanını da saptayacaktır.

Sonuçta Türkiye'nin çok kritik günler yaşadığı bir dönemde toplumun aşırı duyarlılıkla engelleri aşmak yolunda dikkatli olması gerekmektedir. MGK, geçmişin bütün kötü mirasını yüklenmek zorundadır ve bu mirasın olumsuz koşullarında başarıya ulaşması zorunludur.

Herşeyden önce bu işin bir zaman sorunu olduğunu anlamak ve anlayış göstermek gereği açıktır.

★★★

Geçmişin çürümüşlüğü geleceğin zorluğu...

İlhan SELÇUK — 17 Eylül 1980

Bizim çoğu okulumuzda fizik ya da kimya dersi bile kâğıt üzerinde öğrenilir. Oysa bunlara deneysel (tecrübi) bilim derler Su 100 derecede kaynıyorsa, maden ısıtıldığı zaman genişliyorsa bu gerçekleri laboratuvarda sınamak kolaydır. Daha karmaşık deneyleri yinelemek için daha büyük laboratuvarlara gerek vardır. Toplum - bilimin laboratuvarı ise tarihtir. Çünkü ne Fransız devrimini ne de Şili karşı-devrimini öğrencilere anlatabilmek için yinelemeye olanak vardır.

Sözgelimi 1979 Kasımında kurulan azınlık hükümeti de bir deneyimdi. AP - MHP ortaklığının Türkiye'de sandıktan çıkacak bir faşizme doğru yönelişi söz konusuydu. Bu girişim pratikte başarılı olamadı; tarihin laboratuvarında olumsuz biçimde noktalandı; hem de yürürlükteki rejimi de birlikte göçürerek 12 Eylül eylemiyle sonuçlandı.

Şimdi Türkiye'de Ordu hiyerarşisine dayanan bir düzen içinde iktidara bütünüyle el koymuş bulunan MGK (Milli Güvenlik Konseyi) geçerlidir.

Yasama ve yürütme erki MGK'nin elindedir.

★

Sayın Demirel son günlerinde televizyonda sık sık şu sözü yineliyordu:

«— Biz gidersek Türkiye 1979 Kasımına döner».

Oysa toplumların geriye dönemeyeceği bir kez daha kanıtlandı: ülke 12 Eylül'de bir takvim yaprağı daha kopardı. Eski rejimin suyu öylesine ısınmıştı ki 12 Eylül'de olmasa bile bir başka günde kaynaması doğaldı. Kentte ve köyde çoğu kişi evinin kapısından dışarı çıkamıyor; çıktığı zaman öldürüleceği korkusuyla yaşıyordu. Rejimin erdemlerini çürütenler kendi dayanaklarını da çürütmüşlerdi. En akıl almaz işler yapılıyor ve doğal karşılanıyordu. Sayın Demirel ses duvarını aşmıştı. Ecevit'in sürekli çağrıları karşılıksız kalıyordu. Azınlık Hükümetinin Sayın «Başı» son televizyon konuşmasında gazetecilerin sorularına şu karşılığı veriyordu:

«— Ne demiş CHP Genel Başkanı? Hakem düdük çalar oyun biter mi demiş? Böyle sözleri gayri ciddi sayarım.»

Ama düdük çalındı.

Ve oyun bitti.

Rejim, içinden çürümüş kof bir ağaç gibi devrildi. Suç kimdeydi? Rejimi yıllardan beri çürüten kişilerde mi? Yoksa olayın daha derininde toplumsal ve ekonomik nedenler mi vardı? Bu soruların yanıtlarını uzun uzun araştırmak gerekir. Çağımızda toplum - bilimin kökeni ekonomi - politiktir. Bu demektir ki ekonomiyle politika birbirinden ayrılmaz bir bütünü oluştururlar; ve hiçbir toplum bu bütünlüğün dışında bir formülle sorunlarını çözemez.

MGK, Türkiye'nin çok zor ve karmaşık bir döneminde yönetime bütünüyle el koymuştur.

Tarihte (ister seçim, ister devrim, ister darbe, ister savaş) hangi yöntemle iktidara geçerse geçsin, hiçbir yönetimin elinde sihirli değnek yoktur ve birdenbire herşeyi düzeltemez. Çünkü geçmiş düzenin bütün kalıtımları ve çürümüşlüğün bütün güncelliği toplumun sırtındadır. Bu yükten arınmak, yıllar ve yıllar isteyen bir çabaya gerek gösterir. İster asker olsun, ister sivil; tüm yeni yönetimler için aynı kural işlemektedir.

Türkiye'de terör derinliğine bir yaradır. Bürokrasi yansızlığını ve işlerliğini yitirmiştir. Ekonomik durum ise hepsinden de kötüdür ve bütün sorunların temel kaynağıdır. Dış ödeme dengesindeki açık korkunçtur. 20 milyar dolara yakın borcun ağırlığı devletin ve halkın sırtındadır. Dışalım satımda en azından yılda 3 milyar dolarlık bir boşluk vardır. Dışa bağımlı bir ekonomik düzen 30 yıldan beri oluşturulmuştur.

Yeni yönetim böylesine ağır sorunlar altında işe başlıyor. Önümüzdeki günlerde gelişecek olayları ele alırken ve tartarken bu gerçekçi yaklaşımın ölçülerini unutmamak gerekir.



Evren "Bozulan demokrasiyi işletmeye geldik"

•Milli Güvenlik Konseyi demokratik düzen ve rejimin şimdiye kadar sağlıklı bir biçimde işlemesine imkân vermeyen tüm engelleri, bir daha böyle bir müdahalenin yapılmasına lüzum bırakmayacak şekilde kaldırmaya kararlıdır. Bunun için Anayasa, Seçim Kanunu, Partiler Kanunu gibi mevcut kanunlarda bugünkü duruma gelmemize neden olan hükümler ya değiştirilecek, ya da yeni hükümler ilâve edilecektir.»

•Eğer bu müdahale yapılmasaydı, gizli ve hain güçler Silahlı Kuvvetlere de sızarak bir kaç yılda onu da bölme yoluna gideceklerdi.»

•Konya olayları, gericiliğin ne boyutlara ulaştığını göstermiştir. Bir parti liderinin Çanakkale'deki bir kongrede konuşmalarının dikkatle incelenmesi, taşıdıkları fikirlerin ne olduğunu gösterecektir.»

•Eğer herhangi bir parti lideri de suç işlemişse, elbette kanun karşısında bunun hesabını vermek zorundadır.»

•Büyük bir engel, karşımıza büyük bir duvar çıkmadığı sürece izlenmekte olan ekonomik programdan ayrılmayacağız.»

12 Eylül'ün ilk göstergeleri

Devlet yeni baştan düzenleniyor

Hasan CEMAL

Anarşiye hiçbir ad altında izin verilmeyecek

•Memleketin ve milletin yüce menfaatlerini daima herşeyin üstünde tutmuş olan Türk Silahlı Kuvvetleri, bu tarihi görevini tamamladıktan sonra her zamanki vekar ve vazife aşkı ile bütünüyle asli vazifesi olan vatan savunmasına dönecektir.

Evren : Bozulan demokrasiyi işletmeye geldik

17 Eylül 1980

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) — Devlet Başkanı, Genelkurmay ve Milli Güvenlik Konseyi Başkanı Orgeneral Kenan Evren, dün düzenlediği ilk basın toplantısında yerli ve yabancı basının sorularını yanıtlarken, Türk Silahlı Kuvvetlerinin uzun süre bu görevi üstlenmeye niyeti olmadığını belirtmiş ve «emin olunuz ki asker asli vazifesinden ayrılmak niyetinde değildir» demiştir.

Demokrasinin ortadan kaldırılmadığını bir

soru üzerine açıklayan Orgeneral Evren «bozulan demokrasiyi işler hale getirmek için geldik» şeklinde konuşmuştur. Güvenlik altına alınmış bulunan siyasi parti liderlerine ilişkin bir soruyu yanıtlarken de Orgeneral Evren «liderlerin çok kısa zamanda tekrar evlerine iade edilebileceklerini» söylemiştir.

Siyasi parti liderlerinin yargılanıp yargılanmayacakları konusunda bir soruyu ise Devlet Başkanı Evren «eğer her hangi bir parti lideri de suç işlemişse, elbette kanun karşısında bunun hesabını vermek zorunda» diye yanıtlamıştır.

Bu arada bir Amerikalı gazeteci, ABD'nin harekâttan daha önce haberdar edilip edilmediğini sormuş. Orgeneral Evren bu soruyu şöyle yanıtlamıştır.

«— Sureti katiyede hayır. Eşlerimizin, çocuklarımızın bile haberi yoktu...»

YERLİ BASININ SORULARI

Milli Güvenlik Konseyi Başkanı Orgeneral Kenan Evren, konuşmasının yazılı metinden olan bölümünü tamamladıktan sonra gazetecilerin sorularını yanıtlamıştır. Orgeneral Evren'e Türk gazetecileri tarafından yöneltilen sorular ve kendisinin yanıtları şöyledir:

SORU: Geçici Anayasa ve Kurucu Meclis tarihi için bir süre verebiliyor musunuz? Yani tatbik süreleri ne olacaktır?

YANIT: Takdir edersiniz ki, bu konularda kati tarih vermek hem bizi hem de vatandaşları yanıltabilir. Ama şuna emin olunuz ki Türk Silahlı Kuvvetleri uzun süre bu vazifeyi üstlenmek ve asli vazifesinden ayrılmak niyetinde değildir. Mümkün olabilen en kısa zamanda bunların yapılması için elden gelen bütün gayretler gösterilecektir.

SORU: Güvence altında bulunan siyasi parti liderlerinin siyasal gelecekleri hakkında birşey söyleyebilir misiniz?

YANIT: İlk günkü konuşmamda da söylemiştim, şimdilik bütün siyasi partilerin faaliyetleri durdurulmuştur; «kapatılmıştır» demedim. «Seçim Kanunu, Partiler Kanunu ve Anayasa hazırlandıktan sonra ve seçimlerin yapılacağı zamandan muayyen bir süre evvel, seçim hazırlıklarını yapabilecekleri ölçüde bir süre evvel parti faaliyetlerine müsaade edilecektir» demiştim. Parti liderlerinin durumu onların güvenceleri için bu yola başvurulmuştur. Kendileri gözetim altında değildir. Bulundukları mahalde serbest olarak dolaşmaktadırlar. Ancak bu ortam içerisinde Ankara'da bulunmaları kendilerinin güvenlikleri bakımından sakıncalı olabilir. İlk günün heyecanıyla vaktiyle yapılan bazı çirkin hareketlere tevessül edilebilir. Bunun için ortam yatışıncaya kadar kendilerinin böyle bir yerde kalmalarını uygun gördük. Ama onları da çok kısa bir zamanda tekrar yerlerine, evlerine iade edeceğimizi söyleyebilirim. Ama bunun hakkında kesin bir rakam veremem. Hergün bütün yurdun dört köşesinden haberler alıyoruz. Normal bir düzene geçtiğimiz zaman bunları Ankara'ya getirteceğiz.

EKONOMİK PROGRAMDAN AYRILMAYACAĞIZ

SORU: Uygulanan ekonomik istikrar programının enflasyonun artması ve üretimin düşmesi gibi aksayan bazı yönleri oldu. Acaba programı aynen mi uygulayacaksınız yoksa aksayan yönleri yeniden gözden geçirilecek mi?

YANIT: Bir proğram tespit edilmiş ve bir yola girilmiştir. Bu yolda yürünüyor. Bu yolda çıkacak ufak tefek engellerin aşılması için gayret sarfedilecektir. Ama karşımıza büyük bir engel, büyük bir duvar çıkmadığı sürece bu ekonomik programdan ayrılmayacağız. Ve alınan bu tedbirlerin aksayan tarafları olursa bunların giderilmesi için her türlü gayret sarfedilecektir.

PERŞEMBE GÜNÜ YEMİN EDECEĞİZ

SORU: Milli Güvenlik Konseyi üyeleri olarak yemin edeceğiniz söyleniyor. Yemin amacını ve şeklini söyleyebilir misiniz?

YANIT: Yemin edildiğinde siz de duyacaksınız. Şimdi yanımda olmadığı için okuyamam. Tabii, parlamentoda okunan yemine benzer bir yemin olacaktır. Ama aynı olmayacak.

SORU: Ne günü okunacak?

YANIT: Perşembe günü...

CUMHURBAŞKANI SEÇİMİ YENİDEN DÜZENLENECEK

SORU: Cumhurbaşkanlığı seçiminde çıkan tıkanıklıklar ve yasama faaliyetlerinde çıkan tıkanıklıkların giderilmesi için yasal düzenlemeler düşünülüyor mu?

YANIT: Demokratik ülkelerde Cumhurbaşkanı seçimi vaktiyle bizde olduğu gibi tıkanmış. Ancak her ülke buna bir çare bulmuş Bizde bu çare maalesef bulunamamış. Çünkü iyi niyete dayanarak yapılmış ama, herşeyde iyiniyet kâfi gelmiyor. Bazı müeyyidelerin konması gerekiyor. Yakında Yunanistan'da bir seçim yapıldı. İlk üç turda seçilemezse Meclis feshediliyor. Bunun aynını demiyorum, ama buna benzer bir usul getirmek suretiyle Cumhurbaşkanı seçiminin böyle bekletilmeden kısa zamanda yapılmasını sağlayacak kanuni tedbiri getireceğiz.

Ayrıca Milletvekillerinin istedikleri zaman Meclise gelip istedikleri zaman gitmeleri veya yoklamada bulunup sonra ayrılıp gitmeleri gibi üzücü ve millet nazarında hoş görülmeyen hususları düzenleyici tedbirleri de almak niyetindeyiz.

SORU: Siyaşi parti liderlerinin yargılanmaları ile ilgili durum nedir?

YANIT: Biz bu suç konusunda kimseyi ayrı tutmadık, Kanun nazarında herkes eşittir. Eğer herhangi bir parti lideri de suç işlemişse elbette kanun karşısında o da bunun hesabını vermek zorundadır. O bakımdan bir ayırım yapmam.

AŞIRI UÇLARIN MAŞASI OLMAYAN ÖĞRETMENLERE BİRŞEY YAPILMAYACAK

SORU: İlkokullar açıldı. Ortaokullar da açılıyor. Öğretmenlerin küçük öğrencilere aşıladıkları fikirleri yeniden aşılamamaları için önlem alınacak mıdır? Aynı öğretmenler görevlerine devam edecekler mi?

YANIT: Halen mevcut öğretmenlerimizin bundan önceki dönemlerde olduğu gibi aşırı uçların birer maşası olmadıkça ve Atatürk ilkeleri doğrultusunda görev yaptıkça hiç kimseye hiç bir şey yapılmayacaktır, vaktiyle suç işlemişler hariç. Bunların içerisinde maalesef terorist olanlarla, terör odaklarına yataklık yapanlar da var. Elbette bunlar hakkında işlem yapılacaktır. Fakat falan derneğe üyedir filan derneğe kayıtlıdır diyerek de kimseye birşey yapacak da değiliz yeter ki suç işlemiş olmasınlar. Zaten dernekler kapatıldığına göre bu mevzubahis olmaz. Bu bakımdan öğretmenlerimizin çoğunluğunun tertemiz olduklarına inanıyoruz. Hepimizi yetiştiren onlardır. Ne zaman görsek ellerinden öperiz bizi yetiştirdikleri için. Ama buna layık oldukları sürece görevlerinin başında kalabilirler. Buna layık olmadığı sürece de çocuklarımızın zehirlenmelerine fırsat vermeyiz.

KURUCU MECLİS'İN HAZIRLIKLARI SÜRÜYOR

SORU: Kurucu Meclis nasıl teşkil edilecek? Hangi kuruluşlar ve ilkeler esas alınacak? Siyasiler de Kurucu Meclis üyeliğine alınacaklar mı?

YANIT: Kurucu Meclis secimi için ilkeleri tespit etmekteyiz. Bu tespit biter bitmez hem kamuoyuna hem de kıymetli basınımıza açıklanacaktır. Şu anda Kurucu Meclis üyeleri «Şu tarzda seçilecektir, buralardan üye alınacaktır» gibi bir karara varmış değiliz. Bunlar üzerindeki çalışmalarımız sürdürülmektedir. Bitince sizlere bilgi vereceğiz.

DEVR-İ SABIK, ADAMSENDECİLİK

SORU: Sözlerinizden devr-i sabık yaratılmayacağı izlenimini aldım. Acaba yanılıyor muyum?

YANIT: Buna devr-i sabık demeyelim de bu tabiri kullanmayalım da geçmiş dönemler de memleketin bu hale gelmesi için gösterilen geniş müsamaha, kanunları uygulamama; adamsendecilikten kurtaracağız.

MÜMKÜN OLAN EN KISA SÜREDE

SORU: Ülkenin normal demokratik düzene dönmesi için çalışmalarınız sizce ne kadar süre içinde sonuçlanacak?

YANIT: Daha önce de söylemiştim: Bir takvim yaparak bir binanın yapılmasında olduğu gibi filan güne kadar filan kat bitirilecek, filan gün şu kat döşenecek gibi bir program yapmamızın mümkün olmadığını takdir edersiniz. Onun için normal düzene geçiş için «mümkün olan en kısa sürede..» dedim.

İRAN HAREKETİMİZİ OLGUNLUKLA KARŞILAMALI

SORU: Bu harekât çeşitli komşularımız tarafından nasıl karşılanmıştır? Özellikle İran'ın tutumu ne olmuştur?

YANIT: Bu hareketin komşularımız üzerinde bıraktığı intibaı zannediyorum gerek dünya devletlerinde, gerek komşularımızda büyük bir tepki görülmedi. Bunu anlayışla karşıladıklarını zannediyorum. Çünkü bu bizim bir iç meselemiz ve iç meselemizden dolayı da dış politikamızı değiştirecek değiliz. Gelmiş geçmiş bütün hükümetler devrinde sürdürülen dış politikamız yine devam edecektir.

Dostumuz ve komşumuz İran'a gelince; İran ile ilişkilerimiz tarih boyunca daima en iyi şekilde devam etmiştir. Ve hepinizin bileceği gibi biz İran devrimini İran'ın bir iç işi olarak kabul ettik ve onlarla ilişkilerimizde hiçbir aksaklığa meydan vermeden elimizden gelen bütün yardımları yapma çabası içinde bulunduk. Dost İran'ın da bizim bu hareketimizi, Cumhuriyeti koruma ve kollama hareketimizi olgunlukla ve anlayışla karşılayacağına inanıyorum.

ÖNCE KURUCU MECLİS OLUŞTURULACAK

SORU: Kurucu Meclisin kurulacağını, bu arada Anayasa, Partiler ve Seçim Kanunu gibi ana kanunların değiştirileceğini belirttiniz. Acaba bu yasaları Kurucu Meclis mi yapacaktır, yoksa Kurucu Meclis kurulduğunda bu yasa değişiklikleri ilân edilmiş olacak mıdır?

YANIT: Elbette Kurucu Meclis kurulduktan sonra yapılacaktır. Çünkü kurucu meclisten evvel seçim kanunu partiler kanunu ve Anayasa yapılmış olsaydı kurucu meclise zaten gerek kalmazdı. O zaman doğrudan doğruya seçimlere giderdik. Mesele kalmazdı.

YUNANİSTAN'IN NATO'NUN ASKERİ KANADINA DÖNÜŞÜ İÇİN İYİ GAYRET GÖSTERECEĞİZ

Orgeneral Kenan Evren basın toplantısında daha sonra yabancı gazetecilerin sorularını yanıtlamış ilk soru da bir Yunan gazetecisinden gelmiştir. Bu bölümdeki soru ve yanıtlar da özetle şöyledir:

SORU: Türk - Yunan ilişkilerinin mevcut durumunu nasıl değerlendiriyorsunuz? Geleceği hakkında ne düşünüyorsunuz?

YANIT: Çok yakın komşumuz, dostumuz aynı ittifak içerisinde bulunduğumuz Yunanistan ile dostluk ilişkilerimizde bazı kopukluklar olmuştur. Bundan evvelki hükümetler döneminde de bu kopuklukların giderilmesi için Türkiye daima iyi niyetli yaklaşımlarda bulunmuştur. Bizim dönemimizde de Türk - Yunan ilişkilerinin daha ileri gitmesi ve NATO ittifakına dönmesi için her türlü gayret, iyi gayret gösterilecektir. Ama bu gayreti dostumuz ve komşumuz Yunanistan'ın da aynı şekilde göstermesini ümid ediyoruz.

SORU: Sayın general, siz, Konsey üyeleri ya da Genelkurmaydan herhangi bir kişi bu hareketi yapmadan önce ABD ile istişarede bulundunuz mu?

YANIT: Suret-i katiyyede hayır. Ancak bu soruyu niçin sorduğunuzu biliyorum. Bir kısım ajanslarda ABD'nin buradaki yardım kurulu temsilcilerinden aldığı haber üzerine Türkiye'deki bu hareketin erken saatlerde başladığı ABD Ajanslarında verildi. Buna istinaden bizden böyle bir haberin onlara aktarıldığı izlenimi doğdu.

Bu harekâtı ilgililerden başka kimse bilmiyordu. Hatta şunu söyleyebilirim: Eşlerimiz ve çocuklarımız dahi bundan habersizdi. Ama diyecekler ki, «nasıl haber aldılar?» Amerikan yardım kurulu başkanlığının bulunduğu binanın yakınına 11 eylül akşamı tank birlikleri gelince bundan şüphelenmiş olabilirler. Ve nitekim bu şüpheden dolayı «acaba bu tanklar buraya niye geldiler?» diye de sordular. Biz de kendilerine «bir tatbikatımız var. NATO tatbikatı başladı, saat 11.00'de» diye bilgi verdik kendilerine «Merak etmeyin bu bir tatbikattır. Tatbikat nedeniyle tanklar geldi» dedik. Verilen haber budur. Yoksa böyle bir harekâtın yapılacağı hiç bir zaman kendilerine duyurulmadı.

BİZ DEMOKRASİYİ KALDIRMADIK

SORU: Demokrasiye ne zaman döneceğinizi umuyorsunuz?

YANIT: Demokrasiye dönüş için demin diğer arkadaşlar da sordular. Zaten biz demokrasiyi kaldırmış değiliz. Bunu bilhassa belirtmek isterim. İşlemeyen demokrasiyi bozulmuş demokrasiyi yeniden demokrasinin diğer kaideleriyle birlikte getirmek bu harekâtı yapmak zorunda kaldık. Eğer tarihimizi tetkik ederlerse Türk Silahlı Kuvvetleri Türkiye'de daima demokrasinin kuvvetlenmesi için girişimlerde bulunmuştur. Aksi harekette bulunmamıştır. Demokrasi demek her isteyenin her istediğini yapabilmesi demek değildir. Bizde o hale dönmüştü.

TERÖR İLE MÜCADELEDE ALINACAK ÖNLEMLER

SORU: Terör ve ekonomi konusunda almayı tasarladığınız önlemler nelerdir?

YANIT: Türkiye'de bulunan bütün vatandaşlarımızın en çok şikâyet ettikleri husus terör hareketleriydi. Terör ile mücadelede normal ve sulh zamanına göre hazırlanmış kanunlarla mücadele etmenin güçlüğü ortaya çıkıyor. Bunlarla mücadele için kanunlarda yapılması gereken değişiklikleri biz defalarca hükümete, parlamentoya ve Cumhurbaşkanına ilettik. Fakat muvaffak olamadık. Bunlarla mücadele için kanunlarda ve mahkemelerin işleyişine hız getirecek önlemleri alacağız. Ekonomik alanda ise şimdi izlenmekte olan ekonomik politika aynen yürütülecektir.

Sivil idareye geçiş için şimdi bir zaman vermek mümkün değildir, ama en kısa zamanda yapılması ve silahlı kuvvetlerimizin asıl görevine tekrar dönebilmesi için her türlü gayret sarfedilecektir. Nitekim bu hafta içinde yürütme görevi hükümete devredilecektir.

SORU: Türkiye'nin bütçesinin üçte biri askeri harcamalara gidiyor. Ekonomideki güçlüklerin giderilmesi için askeri harcamalarda kısıntı düşünüyor musunuz?

YANIT: Doğrudur söyledikleri. Üçte bir değil ama ona yakındır. Ama bizim stratejik konumumuz gözönüne getirilirse, bu kadar büyük ordu bulundurmamızın zaruretine herhalde kendileri de inanırlar. Eğer silahlı kuvvetler modern silah ve malzemeyle teçhiz edilirse, elbette daha kudretli ve kuvvetli bir ordu, çok daha küçük bırakılmak suretiyle görev yapabilir. Silahlı Kuvvetleri her sahada olduğu gibi silahlı kuvvetlerin diğer bölümlerinde de ekonomiye azami dikkat sarfedilecektir ve bu sıkıntıdan çıkmamız için bütün gayret sarfedilecektir.

Nerelerden bu tasarrufun yapılabileceğini bütün sektörleri taramak suretiyle göreceğiz. Ve her sahada tek vatandaştan en büyük kuruluşa kadar her türlü tasarruflara riayet edilmesini sağlayacağız.

Devlet yeni baştan düzenleniyor

Hasan CEMAL — 17 Eylül 1980

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — 12 Eylül harekâtının hedefi ve programı ne idi? Devlet ve Milli Güvenlik Konseyi Başkanı Orgeneral Kenan Evren'in dünkü basın toplantısında bu sorunun karşılığı arandı bir kez daha. Dikkati çeken nokta Orgeneral Kenan Evren'in ilk kez çıkmasına rağmen basın karşısındaki rahatlığı oldu. Konsey Başkanı bu ilk basın toplantısında hayli sakin ve serinkanlı gözüktü. Soruları yanıtlarken yumuşak jestleri ve esprileri ile bu alanda uzunca geçmişe sahip, tecrübeli bir devlet adamı izlenimini verdi. Bu arada bir yabancı meslektaşımız, bir takım formüllerin ve çözümlerin çok billurlaşmış olduğunu vurgularken, «sanki bu durum, kısa süreli bir çalışmanın işi değil gibi dedi bize...

Ekonomik alanda bugüne dek sürdürülmüş olan çizginin izlenmeye devam edileceği anlaşılıyor. Orgeneral Evren'in açıklamalarından ekonomi politikasında bir sapmanın beklenemeyeceği ortaya çıkmakta. Demirel hükümetinin benimseyip başlattığı 24 Ocak kararları ve İMF ile üç yıllık anlaşma geçerliğini koruyacaktır. Nitekim bu kararların mimarı Turgut Özal, aynı «istikrar programı»nın yürütülmesinde yine görev başındadır.

«Ekonominin tabii kuralları içinde işlemesinin kolaylaştırılacağı»na dikkati çeken Orgeneral Evren, ekonomik programın uygulanacağını dün vurgularken, eğer varsa, eksiklik ve aksaklıkların giderilmesine çalışılacağını söyledi. IMF anlaşmasının öngördüğü ancak bugüne dek yerine getirilemeyen hususlardan en belli başlısı vergisel düzenlemedir. Bu konuda yeni yönetim gerekli talimatı vermiş bulunuyor, ve yeni Vergi Yasası için Maliye Bakanlığında çalışmalar dört gündür sürüyor.

12 Eylül harekâtının öngördüğü yasal çerçeve nedir? Orgeneral Evren'in deyişiyle, «Makul bir süreden sonra» geçilmesi tasarlanan çok partili sistemin kuralları neler olacak?

Bunların bugünden ayrıntısına girmek olanaksız. Şimdilik bilinen, oluşturulacak bir «Kurucu Meclis»in Anayasa siyasal partiler ve seçim yasalarında değişiklikler yapacağıdır. Kurucu Meclisin nasıl kurulacağına ilişkin ilkelerin saptanma aşamasında olduklarını da Orgeneral Evren açıkladı. Doğal olarak açıklanmayan noktalar, değindiğimiz üç temel yasaya getirilecek değişikliklerin niteliği oldu.

Bununla birlikte Orgeneral Evren bir soruya verdiği karşılıkta ilginç bir ipucu verdi. Cumhurbaşkanlığı seçimine değinerek Yunanistan örneğine işaret ederek şöyle konuştu:

«Demokratik ülkelerde Cumhurbaşkanı seçimi vaktiyle bizde olduğu gibi tıkanmış. Ancak her ülke buna çare bulmuş bizde maalesef bulunamamış. Bazı müeyyidelerin konması gerekiyor. Yunanistan'da ilk üç turda seçim yapılamazsa, Meclis feshediliyor. Cumhurbaşkanı seçiminin böyle bekletilmeden kısa sürede yapılmasını sağlayan kanuni tedbiri getireceğiz.»

Çizilmek istenen anayasal çerçeve, başkanlık ya da yarı başkanlık gibi sistemleri öngörecek midir? Bilemiyoruz. Ancak, örneğin seçim yasasında, büyük partilerin yeterli çoğunluğa sahip olarak sandıktan çıkmalarını sağlayacak bir düzenleme olasıdır. Siyasal partilerin iç işleyişleri yeni kurallara bağlanabilecektir. Ön seçim sisteminin değiştirilmesi akla gelen olasılıklardan bir diğeridir.

Hak ve özgürlüklere ilişkin düzenlemeler gündemdedir. Gerek Anayasa'da gerekse Türk Ceza Kanunu'nda yapılacak değişiklikler yeni kuralları kapsayacaktır. Orgeneral Evren, Ceza yasasındaki değişikliğe gidileceğini dün söylemiştir.

Dış politikaya gelince.. Milli Güvenlik Konseyi Başkanı Orgeneral Evren'in açıklamalarından anlaşıldığı kadarıyla, dış politikada geçmiş çizgi izlenmeye devam olunacak. Orgeneral Evren, Yunanistan'ın NATO'nun askeri kanadına dönüşü konusunda ise «Her türlü gayret, iyi gayret gösterilecek» dedi. Edindiğimiz izlenim, Yunanistan'ın dönüşünün önümüzdeki dönemde hayli hızlanacağı yolunda idi...

12 Eylül harekâtının beşinci gününde çekebildiğimiz fotoğraf özetle böyledir...

12 Eylül'ün ekonomik yanı

18 Eylül 1980

Türkiye'nin, Cumhuriyet tarihinin en ağır bunalımından geçmekte olduğu herkesin benimsediği ve dile getirdiği bir gerçektir. İçinde yaşadığımız ekonomik zorlukların aşılması için bir yandan Uluslararası Para Fonu (İMF) ile anlaşmanın koşulları 24 Ocak kararları kapsamında yürütülürken bir yandan da OECD çerçevesinde Türkiye'ye yönelik yardım fonu işletilmekte ve gerekli kredi akımının kesintisiz sürmesini sağlamak için önlemler alınmaktadır. Ne varki 24 Ocak'tan bu yana sürdürülen ekonomik program aksamaktadır. Üretim düşmesi ve piyasanın durgunluğa sürüklenmesi sorunları nasıl çözümlenecektir- Bu konuda Devlet Başkanı ve MGK Başkanı Orgeneral Kenan Evren'e basın toplantısında şu soru yöneltilmiştir:

«SORU — Uygulanan ekonomik istikrar programının enflasyonun artması ve üretimin düşmesi gibi aksayan bazı yönleri oldu. Acaba programı aynen mi uygulayacaksınız? Yoksa aksayan yönleri yeniden gözden geçirilecek mi?

Sayın Orgeneral Kenan Evren bu soruya şu yanıtı vermiştir:

«— Bir proğram tesbit edilmiş ve bir yola girilmiştir. Bu yolda yürünüyor. Bu yolda çıkacak ufak tefek engellerin aşılması için gayret sarfedilecektir. Ama karşımıza büyük bir engel, büyük bir duvar çıkmadığı sürece bu ekonomik programdan ayrılmıyacağız ve alınan tedbirlerin aksayan tarafları olursa bunların giderilmesi için her türlü gayret sarfedilecektir.»

Acaba bu alanda yeni yönetimin önüne bir «büyük engel» ya da «duvar» çıkacak mıdır? Şimdilik böyle bir olasılık görülmüyor. Türkiye Batı dünyasının siyasal, askeri ve ekonomik örgütleri içindedir. AET, NATO, OECD ve Avrupa Konseyi gibi kuruluşlardan şimdiye değin yükselen sesler, Türkiye'ye gerek OECD kanalıyla gerek IMF kapsamında işletilen kredi mekanizmalarının çalışacağını yansıtmaktadır.

Yürürlüteki ekonomik proğramın içe dönük kesiminde ise alınması gereken vergi önlemleri gündemdedir. Türkiye'de sosyal adaletsizliği içeren bir vergi düzeninin geçerli olduğu ve vergi kaçakçılığına açık kapıların bulunduğu öteden beri bilinmektedir. 24 Ocak önlem paketinin vergiye dönük yanı da kısa sürede yürürlüğe girecektir. Ankara'dan alınan haberler, gelir ve kurumlar vergisinde değişiklikler yapılacağını, vergi oranlarının yeni durumlara göre ayarlanacağını bildirmekte; uzun yıllardan beri tartışma konusu olan tarım kesimine vergiler konacağı anlaşılmaktadır. Böylece 24 Ocak kararlarının bütünlüğünü bozmadan uygulama süreci tamamlanacaktır. IMF koşulları özenle korunduğu zaman Batı'nın kredi sisteminin de işlerliğini sağlamak olasıdır. Şimdilik önümüzdeki dönemin ekonomik gündeminde değişik bir göstergenin işareti yoktur. Zaman bu ekonomik programın başarı derecesini ortaya koyacaktır. Üretimin yükselmesi, ekonomideki durgunluğun giderilmesi ve enflasyonun durdurulması bunalımı aşmanın koşuludur. Yürürlükteki program bu alanda başarılı olamazsa o zaman «alınan tedbirlerin aksayan taraflarının giderilmesi» için yeni önlemler gündeme girebilir.

★★★

Kutlama töreni 5.Senfoni'yle başladı

Yalçın DOĞAN — 19 Eylül 1980

Derin sessizliğin ardından salonu Beethoven'in Beşinci, diğer adıyla «Kader Senfonisi» nin müziği kapladı...

Milli Güvenlik Konseyi'nin Başkan ve üyeleri dün TBMM'nin onur salonunda «Hukuk ve İnsan Hakları prensiplerinden ve vicdani» kanaatlerinden «başka bir tesir altında kalmaksızın «Türkiye'nin» içinde bulunduğu bütün sorunları... Çözümlemek amacıyla» ettikleri yeminden sonra salonda sessizlik egemen oldu. Sessizliği; Cumhurbaşkanlığı Filarmoni Orkestrası tarafından çalınan, Beethoven'in Be-

şinci ya da bilinen diğer adıyla «Kader» senfonisi'nin çarpıcı girişi izledi.

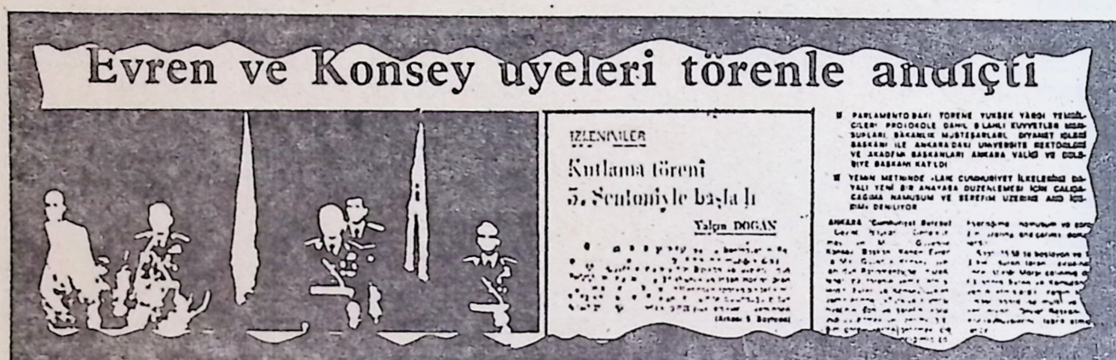
Müzik sözlükleri Beethoven'in Beşinci Senfonisini «Karanlıktan güzele ve mutluluğa gidişin simgesi» olarak nitelerler. Ancak, sözlükler senfoninin finalinde yeniden kaderciliğe dönüldüğünü belirtir. Beşinci Senfoni ya da Kader Senfonisi çalınırken, törende hazır bulunan önce mülki, sonra da askeri erkân Milli Güvenlik Konseyi Başkan ve üyelerini tek tek kutlamaya başladılar.

Kutlama sürerken Beşinci Senfoni sona erdi bu kez Cumhurbaşkanlığı Filarmoni Orkestrası yine Beethoven'in Üçüncü Senfonisini «Eroica»yı çalmaya başladı. Yine müzik sözlüklerine göre, Beethoven'in Üçüncü Senfoniyi bestelemesindeki amaç ünlü Napolyon'a duyduğu hayranlık. Beethoven Napolyon'a duyduğu hayranlığı «Eroica»ya da «Kahramanlık» senfonisinde dile getirmiş. Onun için Napolyon'a ithaf etmiş. Ancak, bir süre sonra Napolyon'a karşı büyük bir düşkırıklığına uğrayınca bestesinden «Napolyon'a ithaf» ifadesini silmiş.

yer almıştı.. Basın, Konsey üyelerinin yemin edecekleri kürsünün tam karşısında görev yapacaktı. Kürsünün sağındaki dizide mülki, solundaki dizide askeri erkân yer alacak, salonun ortası geniş bir hol olarak boş kalacaktı. Nitekim öyle oldu.

Saat 15.30'dan sonra törene çağrılı sivil ve askeri erkân yerlerini almaya başladı. Anayasa Mahkemesi Başkan ve üyeleri ile Yargıtay, Danıştay, Sayıştay'ın Başkan ve üyeleri, üniversite temsilcileri, rektörler, akademi başkanları ve onların yanında da bakan yetkisini kullanmakta olan Bakanlık Müsteşarları bir dizi oluşturuyordu. Kürsünün sağındaki bu dizinin tam karşısında yani kürsünün solunda ise ordunun yüksek düzeydeki komutanları tören giysileriyle, bellerinde tören kılıçlarıyla dört dizide yer almışlardı. Bir yabancı meslekdaşa göre, «törene katılan 160 asker, 58 sivil kişi» vardı.

Salonun tavanını kaplayan büyük avizenin ortasına gelecek biçimde, ancak hemen kürsünün yanında iki bayrak konulmuştu, biri Türk



TBMM'nin onur salonu dün 24 ocak 1980 tarihinden bu yana ilk kez bir törene sahne oldu. 24 ocak 1980 akşamı dönemin Senato ve Meclis Başkanları ortaklaşa bir kokteyl vermişler ve geniş konuk çevresinin «yeni yıllarını» kutlamışlardı. O günden bugüne dek, salon ilk kez dün törene açıldı.. 12 Eylül tarihinde yönetime tümüyle elkoyan Silahlı Kuvvetlerin en üst komutanları dün bu salonda yemin ettiler.

İkiyüzü aşkın yerli ve yabancı gazeteci televizyoncu ve kameraman saat 15'te Meclis binasının Deniz Kuvvetleri Komutanlığına bakan kapısından içeri alındılar. Yemin törenini izleyecek gazeteciler için bir gün önceden özel kart çıkarılmıştı. Özel kartını çıkaran gazeteci bunu kapıda polislere gösteriyor polisler de görevli bir deniz assubayına işaret ederek, kartın o assubay tarafından denetlenmesini istiyordu. Gazeteciler içeriye alındığında saatler 15.00'i gösteriyordu.

Tören salonunun ortasında iki büyük saksı beyaz ve kırmızı glayörlerle süslenmiş, kenardaki saksılarda yine aynı renkteki glayörler

Bayrağı, ikincisi Cumhurbaşkanlığı Forsunu taşıyan sancak.

Kıdem sırasına göre, askeri erkânın başında Birinci Ordu ve İstanbul Sıkıyönetim Komutanı Orgeneral Necdet Üruğ yer alıyordu. Onun hemen yanında Üçüncü Ordu Komutanı Orgeneral Selahattin Demircioğlu, daha sonra İkinci Ordu Komutanı Orgeneral Bedrettin Demirel, NATO Güneydoğu Saha Komutanı Orgeneral Sedat Güneralp ve Dördüncü Ordu Komutanı Orgeneral Süreyya Yüksel'e yer ayrılmıştı. Sivil erkânın başını Anayasa Mahkemesi Başkanı Şevket Müftügil çekiyordu. Onun yanında yargı organları temsilcileri ve müsteşarlar yeralmıştı.

Salonun üst katında ise, Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası, yaverler ve eski Genelkurmay Başkanlarından Cemal Tural bulunuyordu.

Saat 16.45'de kapılar kapandı. 15.58'de salonun ana girişinden önce Milli Güvenlik Konseyi üyeleri içeri girdiler. Başta, Kara Kuvvetleri Komutanı Orgeneral Nurettin Ersin olmak

üzere. 15.59'da salona Konsey Başkanı Orgeneral Kenan Evren girdi. Türk Bayrağı ile Cumhurbaşkanlığı Forsu arasında yerini aldı. Protokol Genel Müdürü «ant içme» diyerek» anons etti ve Kenan Evren «yüce Türk milletine» diye başlayan andını içti. Evren'i Ersin Şahinkaya, Tümer ve Celasun izlediler. Ant içme sırasında töreni izleyenlerin sanki nefesleri kesilmişdi.

Ant içme altı dakikada sona erdi. Beşinci Senfoni salonda yankılanırken Protokol Genel Müdürünün çağrısıyla Milli Güvenlik Konseyi Başkanı ve üyelerini ilk kutlayan Anayasa Mahkemesi Başkanı oldu. Sonra sırasıyla bir mülki, bir askeri erkândan üyeler kutlamaya katıldılar.

Saatler 16.17'yi gösterdiğinde kutlamalar sona erdi. Salondan önce Evren ve Konsey üyeleri ayrıldı. Arkasından da diğer çağrılılar ve gazeteciler.

TBMM tören salonu Türkiye Cumhuriyeti tarihinde dün yeni bir sayfanın daha açıldığına tanık oluyordu...

Emekli Amiral Bülend Ulusu Başbakan oldu


Emekli Amiral Bülent Ulusu Başbakan oldu

Bülent Ulusu'nun özgeçmişi

21 Eylül 1980

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Devlet Başkanı Milli Güvenlik Konseyi ve Genel kurmay Başkanı Orgeneral Kenan Evren, Deniz Kuvvetleri eski Komutanı emekli Oramiral Bülend Ulusu'yu hükümeti kurmak üzere Başbakan olarak görevlendirmiştir.

Türkiye Cumhuriyeti Devlet Başkanlığı Genel Sekreterliğin'den dün konuya ilişkin olarak şu açıklama yapılmıştır:

«Sayın Devlet Başkanı ve Milli Güvenlik Konseyi Başkanı Orgeneral Kenan Evren, hükümeti kurmak üzere emekli Oramiral Bülend Ulusu'yu Başbakan olarak görevlendirmiştir.

Bülend Ulusu hükümet teşkili çalışmalarına başlamıştır.»

Türk Silahlı Kuvvetlerinin 12 Eylül tarihinde ülke yönetimine tümüyle el koymasından sonra Devlet Başkanı ve Milli Güvenlik Konseyi Başkanı Orgeneral Kenan Evren 16 eylül Salı günü düzenlediği basın toplantısında hükümetin hafta içinde açıklanacağını bildirmişti. Başkentte yoğun bir bekleyişle geçen dört günün sonunda Başbakanlığa emekli Oramiral Bülend Ulusu'nun getirildiği dün akşam saatlerinde yayınlanan bir bildiri ile açıklanmıştır.

ELÇİ OLARAK ROMA'YA GİDİYORDU

Emekli Oramiral Bülend Ulusu Başbakanlığa atanmadan önce Roma'ya elçi olarak gitmeye hazırlanmaktaydı. Son Büyükelçiler Kararnamesi'nde Bülend Ulusu'nun Roma Büyükelçiliği'ne atanması kararlaştırılmış ve Ulusu için İtalyan Hükümetinden agreman isteminde bulunulmuştu.

Devlet Başkanı, MGK ve Genelkurmay Başkanı Kenan Evren tarafından hükümeti kurmakla görevlendirilen emekli Oramiral Bülend Ulusu, Türkiye Cumhuriyeti'nin 18. Başbakanı olmaktadır. Ulusu'nun kabinesi ise Cumhuriyetin 42. hükümeti olacaktır.

BÜLEND ULUSU'NUN ÖZGEÇMİŞİ

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) — Hükümeti kurmakla görevlendirilen emekli Oramiral Bülend Ulusu 1923 yılında İstanbul Üsküdar'da doğmuştur. Deniz Harp Okulu'ndan 1942 yılında birincilikle mezun olan Bülend Ulusu Hamidiye gemisi, Muhripler, ve mayın arama tarama gemileri ile Yavuz Zırhlısında hizmet yapmıştır. Bülend Ulusu 1952 yılında Deniz Harp Akademisini birincilikle bitirmiş, 1954 yılında Binbaşılığa, 1957 yılında da Yarbaylığa yükselmiştir. Bu süreler içerisinde Deniz hizmetini Muhriplerde kurmay olarak, karargâh görevlerini de Donanma Komutanlığında yapmıştır.

1960 yılında albay olarak Deniz Kuvvetleri Komutanlığı Harekât Başkanlığına atan-

madan önce iki yıl Malta'daki NATO Akdeniz Başkomutanlığı Plânlama Dairesinde çalışan Ulusu, Muhrip Filotilla Komodorluğu görevinde bulunmuştur. Ulusu 1964 yılında Tuğamiralliğe terfi etmiş ve bu rütbede sırasıyla Deniz Kuvvetleri Harekât Başkanlığı ve Mayın Filosu Komutanlığı görevlerini yapmıştır. 1967'de Tümamiralliğe, 1970'de de Koramiralliğe terfi eden Ulusu, her iki rütbede sırasıyla Harp Filosu Komutanlığı, Kuzey Deniz Saha Komutanlığı, Deniz Kuvvetleri Kurmay Başkanlığı ve Donanma Komutanlığı görevlerinde bulunmuştur.

1974 yılında Oramiralliğe terfi eden Bülend Ulusu bu rütbede bir yıl Yüksek Askerî Şûra Üyeliği, iki yıl Millî Savunma Bakanlığı Müsteşarlığı görevlerini takiben 9 Ağustos 1977 tarihinden itibaren üç yıl da Deniz Kuvvetleri Komutanı olarak görev yapmıştır.

Bülend Ulusu Ağustos 1980'de Deniz Kuvvetleri Komutanlığı'ndan emekli olmuştur.

YENİ BAKANLAR KURULU ÜYELERİ

BAŞBAKAN: BÜLEND ULUSU (Emekli Oramiral Deniz Kuvvetleri eski Komutanı).

DEVLET BAKANI ve BAŞBAKAN YARDIMCISI: Zeyyat Baykara (Kontenjan eski senatörü).

DEVLET BAKANI ve BAŞBAKAN YARDIMCISI: Turgut Özal (Başbakanlık Müsteşarı ve DPT Müsteşar Vekili).

DEVLET BAKANI: İlhan Öztrak (Cumhurbaşkanlığı eski Genel Sekreter Vekili).

DEVLET BAKANI: Mehmet Özgüneş (Eski senatör, eski bakan).

DEVLET BAKANI: Mehmet Nimet Özdaş (İstanbul Teknik Üniversitesi Makine Fakültesinde Öğretim Üyesi).

ADALET BAKANI: Cevdet Menteş (Yargıtay eski Başkanı).

MİLLİ SAVUNMA BAKANI: Ümit Halûk Bayülken (Cumhurbaşkanlığı eski Genel Sekreteri).

İÇİŞLERİ BAKANI: Selahattin Çetinel (Emekli Korgeneral).

DIŞİŞLERİ BAKANI: İlter Türkmen (Dışişleri Bakanlığı Genel Sekreteri).

MALİYE BAKANI: Kaya Erdem (eski Hazine MİİT Genel Sekreteri).

MİLLİ EĞİTİM BAKANI: Hasan Sağlam (Emekli Korgeneral).

BAYINDIRLIK BAKANI: Tahsin Önalp (Karayolları eski Genel Müdürü).

TİCARET BAKANI: Kemal Cantürk (DPT eski Müsteşarı, kontenjan eski senatörü).

SAĞLIK ve SOSYAL YARDIM BAKANI: Necmettin Ayanoğlu (Emekli Tümgeneral).

GÜMRÜK ve TEKEL BAKANI: Recai Baturalp (Emekli Korgeneral).

ULAŞTIRMA BAKANI: Necmi Özgür (PTT eski Genel Müdürü AP Manisa eski Milletvekili).

TARIM VE ORMAN BAKANI: Sabahattin Özbek (Kontenjan eski Senatörü, Millî Eğitim ve Ulaştırma eski Bakanı).

ÇALIŞMA BAKANI: Turhan Esener (Prof. Hukukçu, Çalışma eski Bakanı).

SANAYİ BAKANI: Şahap Kocatopçu (Türkiye Şişe ve Cam Fabrikaları Genel Müdürü, eski Sanayi Bakanı).

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANI: Serbülent Bingöl (2. Erim Hükümetinde İmar ve İskân Bakanı).

TURİZM VE TANITMA BAKANI: İlhan Evliyaoğlu (Turizm Bankası eski Genel Müdürü).

İMAR VE İSKÂN BAKANI: Şerif Tüten (eski Vali).

KÖYİŞLERİ BAKANI: Münir Raif Güney (Denizli ve Trabzon eski Valisi).

GENÇLİK VE SPOR BAKANI: Vecdi Özgül (emekli Hava Korgenerali).

SOSYAL GÜVENLİK BAKANI: Sadık Şide (Türk-İş Genel Sekreteri, Sosyal Güvenlik eski Bakanı).

KÜLTÜR BAKANI: Cihat Baban (Gazeteci, Yazar, eski Bakan, Son Havadis Gazetesi Başyazarı).

ÖZGEÇMİŞLERİ

DEVLET BAKANI VE BAŞBAKAN YARDIMCISI ZEYYAT BAYKARA:

3 temmuz 1918'de Erzincan'nın Kemaliye ilçesinde doğdu. İstanbul Erkek Lisesi'ni bitiren Baykara, Mülkiye'nin Maliye Bölümünü de 1938'de bitirdi.

1964'te Maliye Bakanlığı MİİT Genel Sekreteri oldu.

1974'te Cumhurbaşkanı Korutürk, Baykara'yı Kontenjan Senatörlüğüne atadı. Sadi Irmak kabinesinde Başbakan Yardımcısı oldu. 1977 seçimlerinde Demirel hükümetinde Ana-

yasa uyarınca tarafsız Adalet Bakanı olarak görev yapan Baykara, Cumhuriyet Senatosu'nda Cumhurbaşkanınca seçilen üyeler grubu Başkanlığı görevini de yapmıştır.

Almanca, Fransızca bilen Zeyyat Baykara evli ve üç çocuk babasıdır.

DEVLET BAKANI VE BAŞBAKAN YARDIMCISI TURGUT ÖZAL :

İstanbul Teknik Üniversitesi'ni bitiren Turgut Özal Devlet Su İşlerine Mühendis olarak girdi. DSİ'den sonra yine Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığına bağlı Elektrik Etüd İdaresinde görev aldı. Bu arada üniversitede öğretim üyeliği de yapan Özal, 1966'da Devlet Plânlama Teşkilâtı Müsteşarlığı'na getirildi. 12 Mart Muhtırasına kadar bu görevde kalan Özal, bu tarihten sonra iki buçuk yıllığına Dünya Bankası'na gitti. Türkiye'ye dönünce önce bir büyük holdingin koordinatörlüğünde çalıştı. Sonradan Madeni Eşya Sanayicileri Sendikası (MESS) Genel Başkanlığına getirildi. MESS Başkanı iken, AP azınlık hükümeti iktidarında Başbakanlık Müsteşarlığı ve DPT Müsteşar Vekilliği görevlerini üstlendi. Yaklaşık son bir yıl içinde Türkiye'ye önemli ekonomik kararları getiren ve uygulayan, aynı zamanda ülkenin dış ekonomik ilişkilerini yürüten kişi olarak ön planda yeraldı. Tüm ekonomik kararlarda en büyük sorumluluğu yüklendi.

DEVLET BAKANI İLHAN ÖZTRAK :

SBF Medeni Hukuk Profesörü ve Cumhurbaşkanlığı Hukuk Müşaviri olarak görev yapan Öztrak, eski Cumhurbaşkanı Vekili İhsan Sabri Çağlayangil tarafından atandığı Cumhurbaşkanlığı Genel Sekreter Vekilliği görevini de yürütüyordu.

1925'te Ankara'da doğan Öztrak, Ankara Hukuk Fakültesi mezunudur. Doktorasını İsviçre'de Neuchathel'de yaptıktan sonra 1957 yılında SBF Medeni Hukuk Kürsüsü'nde asistanlık görevine başladı. 1971 yılında Profesör olan Öztrak, bir süre Basın Yayın Yüksek Okulu Müdürlüğü de yaptı.

12 Mart'tan sonra kurulan hükümetlerde Devlet Bakanlığı görevlerinde bulundu. Evli ve bir çocuk babası olan Öztrak, Fransızca ve İngilizce bilmektedir.

DEVLET BAKANI MEHMET ÖZGÜNEŞ :

1921 yılında Talas'ta (Kayseri) doğdu.

Talas Merkez Ortaokulunu ve Kayseri Lisesini bitirdikten sonra 1943'te Harp Okulunu, 1945'te Topçu Okulunu, 1958'de de Harp Akademisini bitirdi ve kurmay sınıfına ayrıldı. Özgüneş, yurt dışında Amerikan Topçu Okulundan mezun oldu. Almanya'da NATO Özel Silâhlar Okulu'nda atom silahları kursu gördü. Daha sonra resmi görevlerle Pakistan'a ve Almanya'ya gönderildi.

İstanbul Sıkıyönetim Komutanlığı Harekât Başkanlığı da yapan Özgüneş, 27 Mayıs 1960 devrimini yapan kadroda yer aldı. Milli Birlik Komitesi ve Kurucu Meclis üyeliği yaptı, 25 ekim 1961'den beri Cumhuriyet Senatosu tabii üyesidir. Birinci Erim ve Sadi Irmak hükümetlerinde Devlet Bakanlığı yaptı.

DEVLET BAKANI MEHMET NİMET ÖZDAŞ :

1921'de İstanbul'da doğdu. 1946 yılında İTÜ Makina Fakültesini bitiren ve Londra Üniversitesinde doktora yapan Özdaş, 1952 yılında doçent, 1961 yılında da Profesör olmuştur. Özdaş Türkiye Bilimsel ve Teknik Araştırma Kurumu'nun Genel Sekreterliği ve Bilim Kurulu üyeliği görevlerinde bulunmuştur. Marmara Araştırma Enstitüsü kurucu Başkanlığı ve Müdürlüğü yapan Mehmet Nimet Özdaş, 1973 - 79 yılları arasında NATO Genel Sekreterliği Bilimsel ve Çevresel İşler Yardımcılığı görevini yürütmüştür. 1979 yılından bu yana İTÜ Makina Fakültesinde öğretim üyeliği yapan Özdaş İngilizce ve Fransızca bilmektedir.

ADALET BAKANI CEVDET MENTEŞ :

1915 yılında Bitlis'te doğdu. 1937'de İstanbul Hukuk Fakültesini bitirdikten sonra, Torbalı, Salihli, Aydın Savcılıklarında bulundu. İzmir Üçüncü Asliye Ceza Yargıcı iken 1958 yılında Yargıtay üyeliğine atandı. 1966 yılında Yargıtay 7. Ceza Dairesi Başkanı oldu. 1972'de de Yargıtay Başkanlığına seçildi. Yargıtay Başkanlığına 2'nci kez seçilen Menteş, bu görevini, yaş sınırından emekli olduğu 13 temmuz 1980 tarihine kadar sürdürdü. Menteş'in kaçakçılık ve kambiyo mevzuatı konularında yayınlanmış eserleri bulunmaktadır.

Menteş, Çağlayangil tarafından Kontenjan Senatörlüğüne atanmıştı.

MİLLİ SAVUNMA BAKANI ÜMİT HALUK BAYÜLKEN :

Cumhurbaşkanlığı Genel Sekreterliği görevini yürütmekteyken, eski Cumhurbaşkanı Vekili İhsan Sabri Çağlayangil tarafından bir süre önce Kontenjan Senatörlüğüne atanmıştı.

1921 yılında İstanbul'da doğdu. SBF'den mezun olduktan sonra Dışişleri Bakanlığına girdi. 1964'te Dışişleri Bakanlığı Genel Sekreteri, 1966'da Londra Büyükelçiliği görevinde bulundu. Birleşmiş Milletler Türkiye Daimi Temsilciliği ve CENTO Genel Sekreterliği de yapan Bayülken, 12 Mart sonrası kurulan hükümetlerde Dışişleri Bakanlığı yaptı.

Bayülken'in uluslararası ilişkiler konusunda basılı eserleri vardır. Evli ve iki çocuk babası olan Bayülken, İngilizce ve Fransızca bilmektedir.

İÇİŞLERİ BAKANI SELAHATTİN ÇETİNEL

1922 yılında Lapseki'de doğmuştur. 1941 yılında Harp Okulu'ndan, 1942 yılında Topçu Okulu'ndan, 1957 yılında da Harp Akademisi'nden mezun olan Çetinel, Batarya ve Topçu Tabur Komutanlıkları, Madrit Askeri Ataşeliği, Piyade Alay Komutanlığı, Kolordu, İstihbarat Şube Müdürlüğü görevlerinde bulunmuştur. Genelkurmay Karargahında İstihbarat Şube Müdürlüğü, Harekât Daire Başkan Yardımcılığı ve İstihbarat Daire Başkanlığı yapan Çetinel, daha sonra şu görevlerde bulunmuştur: Zırhlı Tümen Komutan Yardımcılığı ve Komutanlığı, 1. Ordu Kurmay Başkanlığı, 9. Kolordu Komutanlığı, Kara Kuvvetleri Komutanlığı, Kurmay Başkanlığı. Selahattin Çetinel, 1967 yılında Tuğgeneral, 1970 yılında Tümgeneral, 1974 yılında orgenerralliğe yükselmiş, 30 Ağustos 1978 tarihinde emekli olmuştur. İçişleri Bakanı, evli ve iki çocuk babasıdır.

DIŞİŞLERİ BAKANI İLTER TÜRKMEN :

Türk Dışişleri'nin önde gelen diplomatları arasında yer almaktadır. 1927 yılında İstanbul'da doğmuştur. Galatasaray Lisesi'ni, daha sonra da Siyasal Bilgiler Fakültesi'ni bitirmiş, 22 yaşında Dışişleri Bakanlığına aday memur olarak girmiş, NATO, Birleşmiş Milletler ve Washington ve Kahire Büyükelçiliklerinde görev almış, 1967 yılında 41 yaşında letler, Washington ve Kahire Büyükelçllikbulunmuştur. Türkmen, New York'ta Birleşmiş Milletler Daimi Temsilcimiz olarak da görev yapmış, geçtiğimiz ağustos ayında Demirel Hükümetince Dışişleri Genel Sekreterliğine getirilmiştir. Bakan oluşu Fas'taki İslâm Konferansında Türkiye'yi temsil ettikten sonra Türkiye'ye döndüğü güne rastlamaktadır. Türkmen'in Kıbrıs ve Türk-Yunan ilişkileri konusunda esnek yaklaşımlar taşıdığı diplomatik kulislerde öteden beri söylenegelmektedir. Türkmen evli ve 2 çocuk babasıdır.

MALİYE BAKANI KAYA ERDEM :

1929'da Safranbolu'da doğdu. İstanbul Yüksek Ticaret ve İktisat Okulu'nu bitirdi. Şeker Şirketi'nde Muhasebe Genel Müdürlüğü, iki kez Maliye Bakanlığı Hazine Genel Müdürlüğü, Milletlerarası İktisadi İşbirliği Teşkilatı Genel Sekreterliği, Maliye Bakanlığı Genel Müdür Yardımcılığı, SSK Genel Müdürlüğü, Londra Maliye Müşavirliği yaptı. Haziran 1980'den bu yana Londra Mali Başmüşaviri olan Kaya Erdem evli ve iki kız çocuk babası, İngilizce bilir.

MİLLİ EĞİTİM BAKANI HASAN SAĞLAM :

1923 yılında İzmir'de doğmuştur. 1942 yılında Harp Okulu'ndan Topçu Subayı olarak mezun olan Sağlam, 1944 yılında da Topçu Okulu'nu bitirmiştir. Çeşitli topçu birliklerinde görev yaptıktan sonra 1955 yılında Kara Harp Akademisi'nden mezun olan Hasan Sağlam, çeşitli Tümen ve Kolordu Komutanlıklarında görev yapmış, bu arada İzmir NATO ve Genelkurmay Karargâhlarında çalışmıştır. Kıbrıs Barış Harekâtı sırasında Karargah Kurmay Başkanlığı ve Türk Kuvvetleri Alay Komutanlığı yapan Hasan Sağlam daha sonra şu görevlerde bulunmuştur: Genelkurmay Harekât Başkanlığı Şube Müdürlüğü, 9. Kolordu Kurmay Başkanlığı, Londra Silahlı Kuvvetler Ataşeliği, 66. Tümen Komutanlığı, 2. Kolordu Komutanlığı, Kıbrıs Türk Barış Kuvvetleri Komutanlığı, Genelkurmay Harekât Başkanlığı, Hasan Sağlam, 1968 yılında Tuğgeneralliğe, 1971 yılında Tümgeneralliğe terfi etmiş ve 1975'te Korgeneralliğe yükselmiş, 1979 yılında emekli olmuştur. Evli ve iki çocuk babası olan Hasan Sağlam İngilizce bilmektedir.

BAYINDIRLIK BAKANI TAHSİN ÖNALP :

1919 yılında Kayseri'nin Pınarbaşı ilçesinde doğmuştur. 1943 yılında Hannover Teknik Üniversitesini Makina Yüksek Mühendisi olarak bitiren Önalp, 1948 yılında İsviçre'de doktora yapmıştır. Daha sonra yurda gelen ve Bayındırlık Bakanlığının çeşitli kademelerinde görev yapan Önalp, 1959 yılında Karayolları Genel Müdür Yardımcılığında bulunmuştur. Önalp, bu görevdeyken, 1961 yılında Karayolları Genel Müdürü olmuştur. 1965 yılına kadar bu görevde kalan Önalp, daha sonra Yüksek Fen Heyeti üyeliğine atanmıştır. Önalp, bundan sonra özel sektörde çalışmıştır. Önalp, İngilizce ve Almanca bilmektedir.

TİCARET BAKANI KEMAL CANTÜRK :

1926 yılında Erzincan'ın Kemah ilçesinde doğdu. Liseyi Kabataş Lisesi'nde bitirdi. 1946 yılında Mülkiye'nin Maliye Bölümünü bitiren Cantürk, 27 Mayıs 1960'tan sonra, Paris'te OECD'de Müşavir, 1963'te Hazine Genel Müdürlüğü'nde MİT Müşaviri, 1924'te Hazine Genel Müdürü, 1965'te Hazine Genel Sekreteri oldu. Bu görevde, kendi deyimiyle rekor kırarak 1972 yılına kadar kaldı. 1972 yılında Maliye Bakanlığı Müsteşarı oldu. Burada aralık ayına kadar kaldı ve Plânlama Müsteşarı olarak çalıştı. 1977'de Cumhurbaşkanı Korutürk tarafından Kontenjan Senatörlüğüne atandı. Tercüman Gazetesi'nde Maliye konularında ya-

zılar yazan Kemal Cantürk, evlidir. Bir çocuğu vardır. Fransızca bilir.

SAĞLIK VE SOSYAL YARDIM BAKANI NECMETTİN AYANOĞLU :

1911 yılında Köprülü'de doğmuştur. 1936 yılında Tıp Fakültesini bitirdikten sonra Gülhane Askeri Tıp Akademisinde stajını tamamlayan Ayanoğlu, çeşitli alaylarda tabiblik yapmıştır. Haydarpaşa Askeri Hastanesinde staj yaptıktan sonra Gülhane Askeri Hastanesinde Hariciye Asistanı olan Necmettin Ayanoğlu, Diyarbakır Askeri Hastanesi, Ankara Mevki Hastanesi ve Mareşal Çakmak Hastanesinde operatörlük ve Gülhane Askeri Hastanesinde de Hariciye Başasistanlığı yapmıştır. Ayanoğluğ 1948-51 yıllarında ABD'de Yüksek Uzmanlık öğrenimi görmüştür ve dönüşünde Gülhane Askeri Tıp Akademisinde Hariciye Profesör Yardımcılığına atanmıştır. Daha sonra sırasıyla Gülhane Askeri Tıp Akademisi Birinci Hariciye Profesörlüğü ve Gülhane Askeri Tıp Akademisi Komutanlığı görevlerinde bulunan Ayanoğlu, 1962 yılında Tuğgeneralliğe, 1965'te Tümgeneralliğe yükselmiş, 1 eylül 1971 yılında emekli olmuştur. Tabip emekli Tümgeneral Ayanoğlu evli ve iki çocuk babası olup İngilizce ve Almanca bilmektedir.

GÜMRÜK VE TEKEL BAKANI RECAİ BATURALP :

1913'te İstanbul'da doğmuştur. 1936 yılında Topçu Subayı olarak Harp Okulu'ndan, 1947 yılında Harp Akademisi'nden mezun olan Baturalp, çeşitli topçu birliklerinde takım, Batarya, ve Tabur Komutanlığı yapmış ve Kore Savaşlarına katılmıştır. Kore'den döndükten sonra Zırhlı Birlikler ve Harp Okulu Taktik Öğretmenliği, 39. Tümen Kurmay Başkanlığı, Harp Akademileri'nde öğretmenlik yapan Baturalp daha sonra şu görevlerde bulunmuştur: 6. Tümen Topçu Komutanlığı, 1. Ordu Kurmay Başkanlığı, Kara Harp Akademisi Komutan Vekilliği, 58. Er Eğitim Tümen Komutanlığı, 39. Tümen Komutanlığı, 2. Ordu Kurmay Başkanlığı, 7. Kolordu Komutanlığı, Doğu Menzil Komutanlığı, Kara Kuvvetleri Denetleme Kurulu Başkanlığı, 1962 yılında Tuğgeneralliğe yükselen Recai Baturalp, 1965 yılında Tümgeneralliğe, 1968 yılında Korgeneralliğe terfi etmiş ve 30 ağustos 1972 tarihinde emekli olmuştur. Gümrük ve Tekel Bakanı Recai Baturalp evli ve iki çocukludur. İngilizce ve Fransızca bilmektedir.

ULAŞTIRMA BAKANI NECMİ ÖZGÜR :

Ulaştırma Bakanlığına getirilen Necmi Özgür 1917 yılında Manisa'nın Akhisar ilçesinde doğmuştur. 1941 yılında İstanbul Yüksek Mühendislik Okulu'nu bitirerek Elektrik Yüksek Mühendisi olan Özgür, PTT Genel Müdürlüğünde göreve başlamıştır. Fen Müfettişliği, Telefon Müdürlüğü, Bölge Başmüdürlüğü, Telgraf ve Telefon Dairesi Başkanlığı, Genel Müdür Teknik Yardımcılığı görevlerinde bulunan Necmi Özgür, 1965 yılında PTT Genel Müdürlüğüne atanmıştır. Özgür 1973 yılında siyasete atılarak Manisa'dan Milletvekili seçilmişti. Özgür bekârdır ve İngilizce bilmektedir.

TARIM VE ORMAN BAKANI SABAHATTİN ÖZBEK :

Ziraat Fakültesi Öğretim Üyesidir. 1915'te Erzincan'da doğdu. 1938'de asistan olarak Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi'ne girdi. 1953'te Profesör oldu. 1955-1957 yılları arasında Ziraat Fakültesi Dekanlığına, 1959-1960 yıllarında Erzurum Atatürk Üniversitesi Kurucu Rektörlüğüne seçildi ve daha sonra Milli Birlik Komitesi'nce Atom Enerjisi Komisyonu'nda görevlendirildi, 1. Beş Yıllık Plân döneminin Ziraat Hazırlık Komisyonu Başkanlığı yaptı. 1965-1966 ve 1966-1968 dönemlerinde tekrar Ziraat Fakültesi Dekanlığına seçildi. Mayıs 1972'de kurulan Ferit Melen Kabinesinde Milli Eğitim Bakanlığı yaptı. Ulaştırma Bakanlığında bulundu.

Evli ve biri kız olmak üzere üç çocuk babasıdır.

ÇALIŞMA BAKANI TURHAN ESENER :

1925 yılında İstanbul'da doğdu. 1945'te Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesini bitirdi. 1951'de Cenevre Hukuk Fakültesi'nde «Medenî Hukuk» doktorası yaptı. 1974-1975 yılları arasında Sadi Irmak Başkanlığında kurulan hükümette Çalışma Bakanlığı yaptı. İngilizce, Fransızca, Almanca biliyor, evli ve iki çocuk babası.

Çalışma Bakanı Esener 1977 yılından bu yana Boğaziçi Üniversitesi İdari İlimler Akademisi Bölümü Başkanlığı görevini yürütüyordu.

SANAYİ BAKANI ŞAHAP KOCATOPÇU :

Bülend Ulusu hükümetinde Sanayi ve Teknoloji Bakanlığını üstlenen Şahap Kocatopçu 1916 yılında İstanbul'da doğmuştur. Yüksek öğrenimini 1944 yılında Belçika'da tamamlayan Kocatopçu daha sonra ABD'de Teknoloji Enstitüsünü bitirmiştir. Metalürji ve Seramik konularında doktora yapan Kocatopçu 1960-1961 döneminde Sanayi Bakanı olarak görev yapmıştır. Şahap Kocatopçu 26 yıldır Türkiye Şişe ve Cam Fabrikaları Genel Müdürlüğü görevini sürdürmekteydi. Evli ve iki çocuk babası ve Almanca bilmektedir.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANI SERBÜLENT BİNGÖL :

İstanbul Paşabahçe Şişe ve Cam Fabrika-

sı Genel Müdür Yardımcılığı görevinde bulundu. 1971'den önce Bayındırlık Bakanlığı Müsteşar Yardımcılığında bulunan Serbülent Bingöl yüksek mühendistir. 11 aralık 1971'de kurulan 2. Erim kabinesinde İmar ve İskân Bakanı olarak görev almıştır.

TURİZM VE TANITMA BAKANI İLHAN EVLİYAOĞLU :

Turizm Bakanlığında Genel Müdür ve Turizm Bakanlığı Müsteşar Vekilliği görevinde bulundu. Evliyaoğlu, 1929 yılında Sungurlu'da doğdu. Galatasaray Lisesi'ni bitirdi. 1954'te Siyasal Bilgiler Fakültesi Maliye Bölümünden mezun oldu.

1974'te kurulan Sadi Irmak Kabinesi'nde de Turizm ve Tanıtma Bakanlığı yaptı.

İMAR VE İSKÂN BAKANI ŞERİF TÜTEN :

1925 yılında Elâzığ'ın Aydınlar köyünde doğdu. 1946'da Mülkiye'yi bitirdikten sonra, ilk kaymakamlığı Erzurum'un Karayazı ilçesindedir. 1961'de Muğla Valiliği, daha sonra iki yıl süren Antalya Valiliği yaptı. 1971 - 1975 arasında Ankara Valisi'ydi. 1975'te Ecvet Güresin'in ölümü üzerine Korutürk tarafından Kontenjan Senatörlüğüne getirildi. Şerif Tüten evlidir. İki çocuğu vardır. İngilizce bilir.

KÖYİŞLERİ VE KOOPERATİFLER BAKANI MÜNİR RAİF GÜNEY :

1928'de Kilis'te doğmuştur. Siyasal Bilgiler Fakültesinden mezun olan Güney daha sonra Hukuk Fakültesinden de mezun olmuştur. Güney, Kaymakamlık stajından sonra çeşitli yerlerde kaymakamlıklar yapmıştır. Fransa'da mesleki incelemelerde bulunan Münir Raif Güney, Kocaeli Vali Yardımcılığına atanmış, daha sonra Gümüşhane Valisi olmuştur. Güney, Kars, Denizli, Eskişehir, Trabzon ve Aydın ve Balıkesir Valiliklerinde de bulunmuştur. Güney, bakan olmadan önce Merkez Valisiydi.

GENÇLİK VE SPOR BAKANI VECDİ ÖZGÜL :

1925 yılında İstanbul'da doğan Vecdi Özgül, 1945 yılında Hava Harp Okulu'ndan hava subayı olarak mezun olmuştur. Özgül 1955 yılında Hava Harp Akademisini bitirmiş, pilotluk, Hava Okulu, Hava Atış Bombardıman Okulu ve Hava Uçuş Okulunda öğretmenlik yapmıştır. Hava Kuvvetleri ve Genelkurmay Başkanlığının çeşitli kademelerinde görev yapan Özgül, NATO'ya bağlı bazı karargâhlarda da çalışmıştır. Vecdi Özgül, 1968 yılında Tuğgeneral, 1972 yılında Tümgeneral ve 1976 yılında Korgeneralliğe yükselmiş, 30 ağustos 1980 tarihinde emekli olmuştur. Özgül İngilizce bilmektedir.

SOSYAL GÜVENLİK BAKANI SADIK ŞİDE :

1928'de Eskişehir'de doğdu. Sanat Enstitüsünü bitirdikten sonra şeker fabrikasında işçi olarak çalışmaya başladı. 1962 yılında Eskişehir Şeker Fabrikası İşçileri Sendikası Başkanlığına getirildi. 1967 yılında, Türkiye İşçi Sendikaları Konfederasyonu'na (Türk - İş)'e bağlı Şeker-İş Sendikası Genel Başkanlığına seçildi. Türk - İş eski Genel Başkanlarından Seyfi Demirsoy'un ölümü üzerine 1974 yılında Yönetim Kurulunca Türk - İş Genel Sekreterliği görevine başladı. 1974 - 1975 arasında görev yapan Sadi Irmak Kabinesi'nde ilk kez kurulan Sosyal Güvenlik Bakanlığını yaptı. 1979'da yapılan Türk - İş Olağan Genel Kurulu'nda yeniden Türk - İş Genel Sekreterliğine seçildi. Çevresinde iyi bir makinist ve desinatör olarak tanınmaktadır. Evli ve iki çocuk babasıdır.

KÜLTÜR BAKANI CİHAT BABAN :

Son Havadis Gazetesi Başyazarı olan Cihat Baban, 1911 yılında İstanbul'da doğdu. Galatasaray Lisesi'nde okudu ve 1934 yılında İstanbul Hukuk Fakültesini bitirdi. Daha sonra yurdun çeşitli yerlerinde hakimlik görevlerinde bulundu.

1937 yılında gazeteciliğe başlayan Cihat Baban, 1941 yılına kadar çeşitli gazetelerde yazıişleri müdürlüğü ve yardımcılığı yaptı.

1946 yılında İstanbul, 1950 - 1954 döneminde de İzmir Milletvekilliği yaptı. 1957 - 1961 yılları arasında avukatlık yapan Cihat Baban, 1955 yılında Tercüman Gazetesini kurdu. 1961'de Kurucu Meclis üyeliği ile Basın Yayın ve Turizm Bakanlığı görevlerinde bulundu. 1965 yılında Çanakkale Milletvekilliğine seçilen Baban, daha sonra Millet Meclisi Dışişleri Komisyonu ve Avrupa Konseyi üyeliği yaptı.

Irak, İran'a savaş açtı

23 Eylül 1980

Dış Haberler Servisi — İran'la Irak arasında uzun süredir devam eden gerginlik ve sınır çatışmaları, Irak jetlerinin dün İran'ın Uluslararası Mehrabad havaalanını bombalaması ile bir savaşa dönüşmüştür.

Dün öğleden sonra gelen haberlerde Irak jetlerinin, Tahran'ın Uluslararası Mehrabad havaalanı dahil, İran'da yedi havaalanını bombaladıkları bldirilmiştir. Görgü tanıkları Mehrabad Havaalanı'nın dün dört ya da beş jet

tarafından bombalandığını bunlardan birinin İranlılar tarafından düşürüldüğünü söylemişlerdir. Düşürülen Irak jetinin Mig tipi olduğu bildirilmiştir.

İran Devrim Muhafızları Komutanı ise yaptığı açıklamada Irak Miglerinin Tahran Havaalanı'ndan başka Ahwaz, Hemedan, Tebriz Dezful ve Buşehr havaalanlarını bombaladığını bildirmiştir.

ÇOK SAYIDA ÖLÜ

İran yetkilileri Tahran havaalanının bombalanması sırasında çok sayıda insan öldüğünü bildirmişlerdir. İran radyosu normal yayınlarına devam ederken başkent bomba sesleri ile sarsılmıştır.

İran Devlet Başkanı Abulhasan Benisadr, ise Tahran Radyosundan yaptığı açıklamada, İran Hava Kuvvetlerinin 6 Irak savaş uçağını düşürdüğünü bildirmiştir.

Londra'dan dinlenen Tahran Radyosu bir İran savaş uçağının iki Irak üssüne başarılı bir saldırıda bulunduğunu da haber vermiştir.

Benisadr bu yöndeki açıklamasını Irak uçaklarının İran hava üslerine yaptıkları saldırıdan birkaç saat sonra yapmıştır. Devlet Başkanı Benisadr ayrıca Mehrabad Havaalanına yapılan saldırı sırasında iki İran uçağının düştüğünü ve üçüncüsünün de bir başka çarpışma sırasında tahrip olduğunu bildirmiştir. İran'ın kayıplarının ayrıca, 11 tank, ve 3 3 savaş gemisi olduğunu belirten Benisadr, Irak'ın 224 ölü verdiğini öne sürerken, İran'ın kayıpları konusunda bir açıklama yapmamıştır.

SEFERBERLİK İLAN EDİLDİ

Irak Devrim Komuta Konseyi dün öğleden sonra yayınladığı bildiride ülkede seferberlik ilan edildiğini ve Irak hava sahasının sivil havacılığa kapatıldığını açıklamıştır.

Irak Devrim Komuta Konseyinin bildirisi şöyle devam etmiştir:

«İran'da yönetimde bulunan hasta yöneticilerin son günlerde bazı dersler almaları gerekirdi. Silâhlı Kuvvetlerimiz Doğu sınırımızdaki topraklarımızı kurtarmış ve Şat-Ül-Arap'ta ulusal egemenliğimizi yeniden kurmuştur.

Buna rağmen onlar son iki gün içinde çeşitli saldırılar düzenleyerek Şat-Ül-Arap'taki ve Basra Körfezi'ndeki deniz nakliyatını engellemişlerdir.»

Irak Devrim Konseyi'nin bildirisinde Irak'ın İran tarafından gaspedildiğini ileri sürdüğü toprakların «kurtarılacağı» ve Şattül Arap bölgesinde ulusal egemenliğin yeniden sağlanacağı belirtilmiştir.

Bilindiği gibi, Irak'ın uzun süreden beri mak iddia ettiği ve Arap nüfusun yoğun olduğu Kuzistan bölgesine geçen hafta içinde Irak birliklerinin yaptığı saldırılara İran'ın karşılık vermesi ile iki ülke arasında şiddetli sınır çatışmaları başlamıştı. Bu arada Irak haber ajansının Londra Bürosu Irak Devrim Komuta Konseyinin İran'daki tüm askeri üsleri yıkmaya karar verdiğini bildirmiştir.

İRAN HALKINA MESAJ

Bu arada İran İslam Cumhuriyeti'nin Sesi Radyosu da saat 16'da Humeyni'nin İslam Ordusundaki temsilcisi ve savunma yüksek şüra üyesi Hüccetülislam Seyit Ali Hameney'in İran halkına bir mesajını yayınlamıştır. Hameney mesajında Irak'ın bazı İran hava üslerine saldırıda bulunduğunu bildirdikten sonran İran'lılardan sakin olmalarını askerî bölgelere yaklaşmamalarını ve Humeyni'nin vereceği emirleri beklemelerini istemiştir. Ayetullah Humeyni'nin temsilcisi Hameney, İran ordusunun karada, denizde ve havada çarpışmalarını sürdürdüğünü de kaydetmiştir.

HUMEYNİ'NİN SÖZLERİ

Öte yandan İran'ın dini lideri Ayetullah Humeyni Irak Devlet Başkanı Saddam Hüseyin'in İran'a saldırmakla ABD'yi desteklediğini söylemiş «Irak ordusu bilmelidir ki, bu savaş İslâmiyete karşı açılmış bir savaştır» demiştir.

GECEKİ SALDIRI

Irak savaş uçaklarının İran'daki bazı askeri üs ve havaalanlarına gece de yeni saldırılarda bulunduğu bildirilmiştir.

İSRAİL RADYOSU

İsrail Radyosu, olağanüstü düzeyde geliştirilmiş dinleme cihazlarıyla yaptığı kayıtlara dayanarak yayınladığı bir haberde Irak ile İran arasında topyekün bir savaşın başladığını duyurmuştur.

Radyo, Irak birliklerinin, kara, hava ve deniz hedeflerine karşı saldırıya geçtiklerini hatırlatmıştır.

Dinleme uzmanı sayılan amatör radyocu Michael Gourdus adlı bir İsrailli, Irak Hava Kuvvetlerine bağlı uçakların İran'daki tüm havalimanlarına karşı roketlerle saldırıya geçtiklerini ileri sürmüştür.

İran Genelkurmay Başkanlığınca dün yayınlanan bir duyuruda, Irak'ın genel saldırısını etkisiz kılmak amacıyla, gece karartması yapılacağını ve İranlıların karartma emrine uymalarını bildirmiştir.

Genelkurmayın duyurusunda İran Silâhlı Kuvvetlerinin harekâtlarını engellememek için, halktan askeri kışlalar önünde yığınak

yapmaması istenmiş, bu arada, Irak savaş uçaklarının bazı askeri üslerden başka sivil hedefleri de bombladığı ileri sürülmüş ve İran Silâhlı Kuvvetlerinde, komuta yetkisinin Hava Kuvvetleri Komutanlığı elinde toplanmış olduğu hatırlatılmıştır.

AMERİKAN GEMİLERİ

Kuveyt'te yayımlanan «El Vatan» gazetesi ise Basra Körfezindeki Amerikan savaş gemilerinin İran ve Irak arasında savaşın yoğun olduğu bölgeye doğru yol aldığını yazmıştır.

KESİLDİ

Dün İran'ın dış dünya ile tüm telefon ve teleks bağlantısı kesilmiştir.

Paris, Frankfurt, Manama ve Beyrut gibi dünyadaki tüm başkentler, İran'la aralarında kurulu klâsik ve uydu aracılığıyla sağlanan tüm telefon ve teleks bağlantılarının dün 13.30'dan itibaren kesilmiş olduğunu bildirmişlerdir.

WALDHEİM'İN ÇAĞRISI

Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri Kurt Waldheim, İran ve Irak'a savaşı sona erdirmeleri ve aralarındaki anlaşmazlıkları görüşmeler yoluyla çözümlemeleri için çağrı yapmıştır.

Waldheim yayınladığı bildiride, İran ve Irak arasındaki anlaşmazlığın hassas olan bölgede ciddi tehlikelere yolaçacağına dair uyarıda bulunmuş ve her iki ülke hükümetlerine daha ileri safhada silâhlı eylemden kaçınmaları için çağrı yapmıştır.

Öte yandan dün ani olarak Sovyetler Birliği'ne giden Irak Başbakan Yardımcısı Tarık Abidin'in dün Moskova'da Sovyet yöneticileri ile çeşitli uluslararası sorunların yanısıra Irak İran bunalımını da görüştüğü bildirilmiştir.

İran ve Irak arasındaki çatışmaların dün tam savaş durumuna dönüşmesi üzerine İngiltere Dışişleri Bakanı, İngiliz bandralı ticaret gemilerinin Şat-Ül-Arap bölgesine girmemelerini istemiştir.

GERİ ÇEKİLECEK

Irak Devrim Komuta Konseyi'nin dün gece yayınladığı bir bildiride, Irak'ın yayılma amacı gütmediği belirtilerek şöyle denmektedir:

«İran, toprak bütünlüğümüze ve hayati çıkarlarımıza saygı gösterdiği takdirde savunma amacıyla başlattığımız harekata son vererek İran topraklarından bütünüyle çekileceğiz.»

İran'ın dini lideri Humeyni'nin Irak'a karşı bir savaş başlatmayı amaçladığı öne sürülen bildiride sivil hedeflere kesinlikle saldırılmayacağı ve sadece misilleme amacı güdüldüğü de kaydedilmiştir.

Bildiri hakkında yorum yapan gözlemciler Irak kuvvetlerinin, Irak'ın İran'da hak iddia ettiği bölgelerden daha ileri noktalara da ulaşarak Tahran yönetimini Kuzistan ve Şat-Ül-Arap Bölgelerinde ödün vermeye zorlayacağını söylemişlerdir.

Irak halkına hitabederek sona eren bildiride «Allah'ın izni ile daha önce olduğu gibi bu savaşta da başarı kazanacağız. Saldırganlar ve işgalciler pişman olacaktır» denmiştir.

Bilinçsizliğin karanlığında kördövüşü...

İlhan SELÇUK — 24 Eylül 1980

Bir süredir Ortadoğu'da gizliden açıktan dolaplar dönüyor; hem ne dolaplar?

Falih Rıfkı «Zeytindağı»nda şöyle yazar:

«— Zeytindağı'nın tepesindeyim. Lût denizine ve Gerek dağlarına bakıyorum. Daha ötede, Kırmızı denizin bütün sol kıyısı. Hicaz ve Yemen var. Başımı çevirdiğim zaman Kamame'nin kubbesi göze çarpıyor. Burası Filistin'dir. Daha aşağıda Lübnan var. Suriye var; bir yandan Süveyş kanalına, öbür yandan Basra Körfezine kadar çöller, şehirler ve hepsinin üstünde bizim bayrağımız! Ben bu büyük imparatorluğun çocuğuyum.»

Tarih ne hızlı yürüyor!..

Ne oldu o imparatorluk?

Sömürgeci Batı'nın kum üstüne cizdiği sınırlarla sözde devletlere bölündü. Yarısömürge Osmanlı devletinden devletler oluşturuldu. Göstermelik şeyhlere, sahte imamlara, kukla krallara yaldızlı birer taht verildi. Arap ulusunun ve Müslüman halklarının bilinçsizlikleri üstüne bir siyasal harita düzenlendi.

Sömürgeci Batı «Böl ve Yönet» kuralını uygular.

1980'lerde bile Ortadoğu'da din ve mezhep ayrılıklarına oturtulan savaş tuzakları tezgâhlanabiliyor.

★

Irak ile İran'ın savaşmasına ne dersiniz?

Oyunun püf noktası nerede? Çöllerin kumları altında petrol varken, çöllerin kumları üstünde mezhepçilik bilinci ağır basarken, insanlar nedenlerini bilmeden birbirlerini kırabilirler. Hele çağımızın Lawrence'leri Ortadoğu'da fink atıyorlarsa, çatışmalar kolaylaşır.

İran'da bir devrim oldu. Bu devrim hangi bilinç üstüne oturuyor? Mezhep bilinci mi? Dinsel bilinç mi? Ulus bilinci mi? Sınıf bilinci mi ağır basıyor? Herbirinden birer tutamın karmaşasında mezhep bilinci ağır basıyorsa, vay o devrimin haline... Çünkü kitleler yolunu buluncaya dek çok acı çekilecektir.

Ortadoğu'da patlak veren İran - Irak savaşının özü nedir? Gazetelerin yazdığına bakılırsa Irak halkının yüzde 60'ı Şii; ama Baas Partisi iktidarı Sünnî imiş. Bu dengesizliği bilen Ayetullah Ruhullah Humeyni. Şii örgütlenmesine ve tabanına dayanan İran Devrim Modelini Irak'a «ihraç» etmek istiyormuş. Irak ise hem bu baskı altında bunalıyormuş; hem de Şat-Ül-Arap'ta 1975 anlaşmasıyla çizilen sınırın değişmesini istiyormuş.

Laf mı bunlar?

Irak 1972'de petrolünü millileştirmişti. İran, Humeyni devrimiyle Batı'nın hem üssü, hem jandarması, hem arpalığı, hem de petrol deposu olmaktan kurtuldu. Şimdi bu iki İslam ülkesini birbiriyle dövüştürüp çıkar sağlamak isteyen kim olabilir? Her iki ülkenin petrol gelirini üstüste koysanız yılda 40 milyar dolar eder. Savaşa girerlerse İran'da ne olur, Irak'ta ne olur? İran'ın bir yenilgisi Humeyni'yi devirir mi? İran Ordusu ülkeyi yeniden Amerikan güdümüne sokar mı? Bir gizli plan savaş sonrasında Bağdat yönetimine hem iktidar sigortasını tazeleyip hem Şat-Ül-Arap'ta yeni sınırlar garantisi veriyor mu? Çatışma, Ortadoğu'da İsrail'e dönük İslam cephesindeki çatlakları uçurumlaştırıyor mu?

Eğer bu sorulara «evet» diyorsanız el altından bir Amerikan planı sözkonusu olmaz mı?

★

İran-Irak çatışmasından alınacak dersler nedir?

1) Toplumların bilincinde mezhep duygusu ağır bastığında halkları dangalakça amaçlar uğruna savaşa sürmek kolaylaşıyor. Bu kitleler bir iş yaptıklarını sanıyorlar. Mezhep çatışması, olayın kökenindeki ekonomik çıkarlara maske takıyor.

2) İslam ülkeleri arasındaki dayanışma, dinsel bilincin körlüğünde kof bir temele dayanıyor. İşte iki İslâm ülkesi gözümüzün önünde Amerikan emperyalizminin tuzağına düşerek kanlı bir çatışmaya yönelmiştir.

Yazık...

Ortadoğu insanının çekeceği var. Ortadoğu insanı bilinçleninceye dek kördüvüşü sürecek.

Ortadoğu'da yeni savaş

Ali SİRMEN — 24 Eylül 1980

Yıllardır gerginliğin odak noktalarından biri olma yapısını korumuş bulunan Ortadoğu, üç gündür yeni bir savaşın sahnesidir. Bölgede, son yıllarda genellikle Arap - İsrail çatışması şeklinde somutlaşan büyük çekişme bu kez Irak - İran savaşı halinde ortaya çıkmış bulunuyor.

Irak - İran savaşının iki ülkeyle ilgili nedenleri birkaç ana noktada toplanabilir:

Birinci önemli nokta, İran ile Irak arasında yıllardır önemli bir sorun olan Şattülarap konusudur. Fırat ve Dicle nehirlerinin birleşip geniş bir su yolu oluşturduğu noktadan başlayan ve Basra Körfezine aktığı yere kadar uzanan 75 kilometre dolayındaki bu yolda gidiş gelişi ayarlayan anlaşma, İkinci Dünya Savaşı ertesinde, Irak yararına bazı hükümler getirmekteydi. İkinci Savaşı izleyen günlerde, Irak'ın İngiliz etkisinde bir ülke olması, İran'ın ise güç koşullar yaşaması anlaşmanın Bağdat lehine pek haklı sayılmayacak hükümlerle bezenmesine yolaçmıştı.

Şah Rıza Pehlevi, Musaddık'ı iktidardan uzaklaştırıp, saltanatını güçlendirdiği, ülkesini Batı'nın en büyük petrol yataklarından biri ve milyonlarca İranlının kanı, canı, yaşamı pahasına istikrarlı bir görünüşe büründürüp, ABD'nin bölgedeki jandarmalarından biri haline getirmeye koyulduğu sıralarda, Irak'ta 1958 devrimi olmuş ve İngilizlerin büyük dostu Nuri es Said devrilmişti.

Bu durumda, Şah gittikçe daha fazla üstlendiği Basra Körfezinin jandarmalığı rolünü tam olarak yerine getirebilmek için, Şattülarap ile ilgili anlaşmanın değiştirilmesi yolundaki girişimlerini yoğunlaştırmaya başladı.

Bindokuzyüzaltmışlı yıllar Irak'ın Barzani hareketiyle kıyasıya savaştığı, toprak bütünlüğünü korumak için olağanüstü çabalar harcadığı bir dönemdi. Ve bu dönem süresin-

ce Şah, İran - Irak sınırından Barzani güçlerine adam, silah ve malzeme sızdırıyordu.

İran ile Irak arasındaki bu iki yanlı çekişme 1975 yılına kadar sürdü. Bu süre içinde bir zamanların Batı yanlısı Irak, İran ve İsrail'in üzerindeki baskılarının da etkisiyle eski bağlantılarını koparmış, Moskova ile daha yakın ilişkiler kurma yolunu tutmuştu.

1975 yılında Şah, Barzani güçlerini desteklemekten vazgeçme karşılığında Irak ile Şattülarap konusunda bir anlaşmaya varmayı başarmış ve sözü geçen su yolunda sınırın İran kıyılarından başlaması yerine orta çizgiden geçmesini kabul ettirmişti. Bu anlaşma daha sonra Irak'ın Şah'ı gittikçe daha fazla tedirgin eden Ayetullah Ruhullah Humeyni'yi sınır dışı etmesine kadar varacaktı. Ne var ki. Basra Körfezinde Emirliklere ait olan bazı adaları ele geçirmiş olan Pehlevi, İran'ı da bu kez, İkinci Dünya Savaşı sonrasındaki Irak yararına doğan haksız durumu düzeltip, kalıcı bir barışı sağlama yerine, kendi lehine pek haklı görülemeyecek bir durum yaratmış ve Basra Körfezindeki üstünlüğüyle istediği an Irak'ın boğazını sıkacak bir üstünlüğe erişmişti.

Ancak, 1975 yılında İran, ardında büyük güçler ve elinde en gelişmiş Amerikan silahlarıyla Irak için kolay karşı konulabilir bir komşu görünümünde değildi.

İran'da Şah yönetiminin devrilmesi üzerine, iki komşu ülkenin sorunlarını dostça ve akılcı bir yöntemle çözmeleri beklenebilirdi.

Ne var ki, bu beklenti çeşitli bağnaz ve duygusal nedenler yüzünden suya düşmüştür. Ayetullah Ruhullah Humeyni, Şah ile anlaşan Irak'ın bir süre sonra kendisini topraklarında barındırmaktan vazgeçmesini bir türlü içine sindiremiyordu.

Bağdat'ın Humeyni'yi sınır dışı etmesinin nedeni ise yalnızca Şah ile Barzani konusunda anlaşmaya varmış olması değil, Şii ümmetçisi Humeyni'nin ülkesinde yarıdan fazla olan Şii nüfus üzerindeki etkisinden de çekinmesiydi.

Nitekim, Humeyni yönetiminin, İran devrimini komşu ülkelere yaymaya çalışacağını açıkça ilân etmesi üzerine, Bağdat ile Tahran arasında gerginlik bir kez daha doruk noktasına erişti. Üstelik, İran devriminde iktidarı ellerinde tutanların akılcı olmayan tutumlarının alevlendirdiği etnik sorunlar, İranlıların Kuzistan, Iraklıların Arabistan olarak nitelendikleri. İran'ın güneydoğu sınırındaki petrol bölgesinde de Bağdat yararına bir ayrılıkçı hareketi geliştirmişti. Tüm bu etkenler giderek tırmanan bir gerginlik ortamı yaratıyor ve bu ortamda Batı'nın etki alanından dışarı kayan İran'a karşılık çeşitli iç ve dış nedenlerle Moskova ile ilişkilerini soğutan Saddam Hüseyin yönetimi de gittikçe Batı'ya yaklaşıyordu.

İşte İran - Irak ilişkilerinin sınır çatışmalarından savaşa dönüşmesinin ardındaki gelişmeler bunlardır.

Ulusu : Ekonomik programı uygulayacağız

24 Eylül 1980

ANKARA, (a.a.) — Başbakan Bülend Ulusu, «olumlu neticeleri görülen ekonomik istikrar programını ciddiyetle, kararlılıkla uygulamaya devam edeceğiz. Programın şimdiye kadar uygulanamayan tamamlayıcı düzenlemeleri de kısa sürede yürürlüğe konacaktır» demiştir.

Devlet Planlama Teşkilâtı'nın 20. kuruluş yıldönümü dolayısıyla dün saat 16.00'da Devlet Su İşleri Müdürlüğü toplantı salonunda düzenlenen törende bir konuşma yapan Başbakan Bülent Ulusu, şunları söylemiştir :

«70'li yıllarda bütün dünyanın zor bir ekonomik döneme girdiği bilinmektedir.

Gelişmekte olan ülkelerde bu dönemin ağırlığı daha da fazla hissedilmektedir.

Zor dönemlerin kısa sürede aşılması ise birlik ve beraberlik yanında, sabır, kararlılık, fedakârlık ve karşılıklı güven ile mümkündür. Yüce milletimizin bu üstün vasıflara sahip olduğu, memleket ekonomisini bir an evvel düzlüğe çıkarmak ve halkımızın sıkıntılarım hafifleterek layık olduğu refah seviyesine ulaştırma imkânlarını vermektedir. Bu maksatla, olumlu neticeleri görülen ekonomik istikrar programını ciddiyet ve kararlılıkla uygulamaya devam edeceğiz. Programın şimdiye kadar uygulanamayan tamamlayıcı düzenlemeleri de kısa sürede yürürlüğe konacaktır.»

Başbakan Bülend Ulusu, daha sonra «İşte bu zor devrede, Devlet Planlama Teşkilâtına daha ağır görevler düşmektedir, memleketimizin sınırlı kaynaklarını israf etmeden, en rasyonel bir şekilde kullanmak zorundayız» demiştir.

ÖZAL'IN SÖZLERİ

Başbakan Yardımcısı Turgut Özal da yaptığı konuşmada «12 Eylül harekâtından sonra ekonomik istikrar programının uygulanmasına aynen devam edileceğinin ifade edilmesi ve bizzat bu hareketin getirdiği güven ortamı ve iş barışı sayesinde üretim ve ihracatta önümüzdeki aylarda ciddi artışlar görülecektir» demiştir.

Özal, 70'li yıllarda DPT'nin ekonomi üzerindeki etkinliğinin azaldığını da bildirmiştir. 1980'e girerken, zor şartların çözümü için son derece ciddi tedbirler alındığını ve bu tedbirlerin fedakârlığı gerektirdiğini kaydeden Özal, «Eğer bu ekonomik pakete aynen devam edilirse, üretim ve ihracatta ciddi artışlar gözlenecektir. Türkiye'nin düzlüğe çıkarılması için her zaman söylediğim gibi, 4 - 5 sene ciddi gayretler gösterilerek bu yeni ekonomik programı uygulamak zorundayız» demiştir.

Terör sorununun çözümlenmesi...

İlhan SELÇUK — 28 Eylül 1980

Yeni hükümet gündemindeki birincil sorunun terör ve anarşi ile savaşım olduğunu açıklamıştır. Başbakan Bülend Ulusu bu konuda diyor ki:

«— Terör odaklarını kurutarak, terör olaylarını önlemek en önde gelen görevimiz olacaktır.»

Terör ve anarşi ülkeyi öyle bir duruma getirmiştir ki, yurttaşın can güvenliği kalmamıştır. Yaşam hakkının yok olduğu yerde her şey silinir ve geri plana düşer. İnsandaki yaşama güdüsü ve can korkusu, bütün sorunları bastırarak öne çıkar. Türkiye 11 eylül 1980'de bu noktaya getirilmişti. Sokakta rahatça dolaşabilmek, geceleyin üç ev ötedeki komşuya yarenliğe gitmek, pazar günü ailecek gezintiye çıkmak, akşam vakti mahalle kahvesinde dostlarla tavla oynamak, sabah otobüs durağında korkusuz taşıt beklemek olanaksızlaşmıştı. Bir kentten ötekine otobüsle gitmek için özel pasaport gerekliydi. Bazı kasaba ve semtlerden can korkusuyla göç başlamıştı. Ana babalar okula gönderdikleri çocuklarını «Akşama dönecek mi?» diye kaygıyla bekliyorlardı. Ülkenin değerli sanatçıları, yazarları, bilim adamları, hekimleri, aydınları, savcıları, birer birer pusuya düşürülüp öldürülüyordu. Polisin ve askerin öldürülmesi neredeyse doğallaşmıştı.

Böyle bir ortamda teröre «dur» diyecek bir etkin gücü bekler duruma getirilmişti toplum...

★

Şimdi teröre «dur» diyecek bir güç, ülkenin yaşamında etkin duruma girmiştir.

12 Eylülden bu yana ilk sonuçlar da görülmüştür.

Ne var ki, yeni hükümetin hedef olarak saptadığı «terör odaklarını kurutmak» için bir süre gereklidir. Bu zamanı yeni yönetime tanımak ve sabırlı olmak gerekir. Türkiye, terör ve anarşinin üstesinden gelmeli; hem de terör sorunu bir daha hortlamayacak biçimde çözümlenmelidir.

Ancak köklü bir çözümle yurttaşın yaşama hakkı güven altına alınabilir.

Ülkeyi terör ve anarşi belasından kurtarmak için uygulanacak önlemlerin ne olduğunu henüz bilmiyoruz. Ancak bildiğimiz bazı şeyler vardır. Sözgelimi şiddet eylemleri nedeniyle cezaevlerinde yatanların yüzde 70'inin çocuk denecek yaşta gençler olduğu yetkililerce saptanmış ve açıklanmıştır.

Çocuk yaşta binlerce genci bu eylemlere katanlar acaba kimlerdir?

Terör eylemleri örgütsel bir nitelik taşırlar. Bütün dünyada terörün örgütsel suç olduğu bilinmektedir. Bunun içindir ki tek tek eylemcilerin peşinden koşmak ve cinayetleri önlemeye çalışmakla birlikte, güvenlik güçleri, örgütlerin yapısını çözmeye çalışırlar.

Örgüt yapısını çözmek ne demektir?

Her örgüt; lideri, karar organları, hiyerarşik düzeni ve görevli üyeleriyle bir bütün oluşturur. Kaç yıldan beri işlenen siyasal cinayetlerde ortaya çıkan, yakalanan, yargılanan, cezalandırılan eylemcilerin hep çocuk yaşta kişiler olduğu izlenmiştir. Liderler kimdir? Başkanlar kimlerdir? Örgütün karar organlarında kimler vardır? Pahalı silahları çocuk yaşta gençlere kimler hangi parayla sağlamaktadır? Planlı terör eylemlerinin istihbaratı hangi ellerle yapılmaktadır? Gizli terör örgütlerinin açık çalışan bazı yasal örgütlerle ilişkileri nelerdir?

İşte bu sorulara verilecek yanıtlarla örgütün yapısı ortaya çıkarılır. Bu yapı kamuoyunun gözleri önüne apaçık serildiğinde, halkın terör ve anarşi konusunda bilinçlenmesi ve devlete yardımcı olması kolaylaşır.

★

Yeni yönetim bu görevin üstesinden geldiği zaman beklenen hizmeti yapmış olacaktır.

Hükümet programı MGK'e sunuldu

28 Eylül 1980

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Başbakan Bülend Ulusu dün Milli Güvenlik Konseyi Başkan ve Üyelerine hükümetin programını okumuştur. Programın okunmasından sonra Devlet Başkanı, Milli Güvenlik Konseyi ve Genelkurmay Başkanı Orgeneral Kenan Evren, Milli Güvenlik Konseyi'nin İç Tüzüğüne göre, hükümet programının görüşülme ve oylamasının pazartesi günü yapılacağını bildirmiş, ancak, bu işlemin 30 eylül salı günü yapılması için Başkanlık Divanı olarak, bir öneri getirmiştir. Öneri oya konulmuş ve Milli Güvenlik Konseyi üyelerinin oy birliği ile kabul edilince görüşmeler ve güvenoyu oylaması salı gününe kalmıştır.

Milli Güvenlik Konseyi Başkan ve üyelerine dün Başbakan Bülend Ulusu tarafından okunan hükümet programının ana hatları şöyledir:

«1 — Atatürk ilkeleri rehberimiz olacaktır. Takip edeceğimiz yolu bu ilkeler aydınlatacak ve gösterecektir.

2 — Ülkemizin bütünlüğüne ve bölünmezliğine yönelik anarşi, mezhep kışkırtmacılığı, bölücülük faaliyetleri kesinlikle yok edilecektir.

3 — Aziz yurdumuzun ufkunu karartan bütün kara bulutları dağıtmaya kararlıyız. Bunun için de herkese insanca yaşayacağı gelir teminine gayret etmek, işsizlikle mücadeleyi kazanmak, pahalılığı etkisiz hale getirmeyi başarmak ülkeyi her geçen gün daha mamur ve müreffeh hale getirmek değişmez hedefimiz olacaktır.»

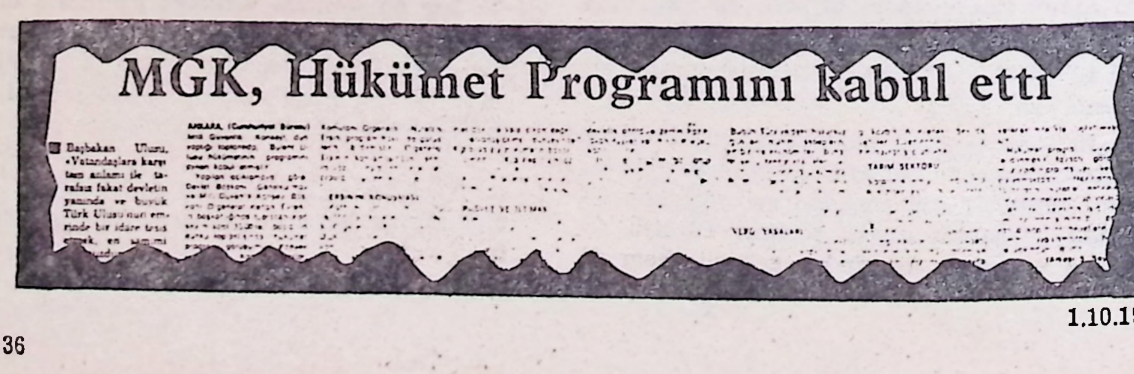
Yirmi yedi sahifeden oluşan hükümet programında çıkarılacak yasalar ve takip edilecek iç ve dış politikalarla ilgili olarak da özetle şu ilkeler yer almıştır:

- Son otuz yıllık tecrübelerden yararlanarak yeni Anayasa'nın hazırlanmasında gerekli çalışmaları yapmak hükümet olarak ana görevlerimiz arasındadır.
- Bunun yanında siyasi, idari, ekonomik, sosyal ve kültürel konulardaki ana mevzuat tıkanıklıkları da tesbit edilerek gerekli değişiklikler yapılacaktır.
- İdarenin tam bir tarafsızlık içinde vatandaşın hizmetine koşması sağlanacaktır. Türk kamu yönetimi teşkilâtı bütünüyle gözden geçirilerek, uzun reorganizasyon çalışmalarına gidilmeden kısa sürede, pratik düzenlemeler yapılacaktır.
- Görev, yetki ve sorumluluklar insiyatif ve çalışmayı teşvik edici şekilde tevzi edilecek, bunları tam olarak kullanmayanların sorumlu tutulacakları açıkça belirtilecektir.
- Devlet kadroları içindeki aşırı şişkinlikler bir zaman süreci içinde giderilmeye çalışılacak, Devlet Memurları Kanunu ve diğer personel mevzuatımız süratle ele alınarak yeniden düzenlenecektir.

YENİ YASALAR ÇIKARILACAK

Hükümet programında mahalli idarelerin etkinliğinin artırılacağı da belirtilerek bu konuda kaynak sağlamak için finansman kanunu çıkarılacağı ve yeni teşkilâtlanmaya gidileceği kaydedilmiştir. Programda daha sonra yeni çıkarılacak yasalar ile yeniden değişiklik yapılacak yasalar şöyle sıralanmıştır:

- Olağanüstü Hal Kanunu en kısa zamanda hazırlanacaktır.
- Jandarma ve Emniyet Teşkilâtı Kanunları yeniden hazırlanacak, Polis Vazife ve Selahiyetleri Yasası gözden geçirilecektir.
- Dernekler Kanunu tadil edilecek, toplantı ve gösteri yürüyüşleri mevzuatındaki boşluklar doldurulacaktır.
- Kaçakçılıkla, özellikle silah ve mermi kaçakçılığı ile mücadele için süratle mevzuat hazırlanacak.
- Bankalar ve özel işyerlerinin korunması için özel güvenlik teşkilatı kurulması sağlanacak.


MGK, Hükümet Programını kabul etti

1.10.1980

● Güvenlik kuvvetleri ile ilgili nakdi tazminat ve aylık bağlanması kanunu yürürlüğe konulacak.

DEVLET GÜVENLİK MAHKEMELERİ

Programda anarşi ve terörün etkili bir biçimde önlenmesi için çıkarılacak yasalar ve yasalarda yapılacak değişiklikler de şöyle açıklanmıştır :

● Anarşi ve terörü etkili bir şekilde önleyecek ve siyasi istikrarı sağlayacak, ülkemiz şartlarına ve hukuk sistemimize uygun yasal düzenlemelere gidilecek, Siyasi Partiler Kanunu, Seçim Kanunu, Devlet Güvenlik Mahkemeleri Kanunu, Türk Ceza Kanunu, Ceza ve Hukuk Muhakemeleri Usulleri Kanunları, Meşhut Suçların Muhakemesine Dair Kanunlar ile ceza hükümlerini ihtiva eden diğer kanunlarda değişiklik yapılacaktır.

EKONOMİK VE MALİ İSTİKRAR

Programda ekonomik ve mali konularda yapılacaklar da özetle şöyle sıralanmıştır :

● Kamu harcamaları, sağlam kaynaklardan finanse edilecek, mevcut ekonomik istikrar programının uygulanmasına devam olunacak, bu programı tamamlayıcı vergi değişiklikleri ve çalışma barışını sağlayıcı düzenlemeler süratle gerçekleştirilecektir.

● Piyasa ekonomisinin kurallarının işlediği bir ortam içinde ekonomik sorunların halledilmesine çalışılacak, bu düzen içinde fiyat mekanizmasına göre çalışan, teşebbüs gücünü geliştiren bir anlayış ile vatandaşın çalışma ve dilediği işi tutma hürriyetine sahip bulunması esas olacaktır, gayret mahsulü olmayan havadan para kazanma yolları kapatılacaktır.

● Esnek kur politikasının uygulanmasına devam edilecektir.

● Ekonomide istikrarı sağlayacak para kredi politikası uygulamasına devam olunacak, kamu idaresindeki israflar önlenecektir. Kamu sektörünün finansman ihtiyaçları sağlıklı kaynaklardan sağlanacak, açık finansman yollarından kaçınılacaktır.

VERGİ

● Vergi kaçakçılığını önleyecek temel düzenlemelere gidilecek, bütün kazanç ve gelirlerden makul oranlarda vergi alınması için gerekli düzenlemeler yapılacaktır.

● Vergi yükünün mükellef grupları ve sektörler arası gayri adil dağılımı düzeltilecek, vergi oranlarının yeniden düzenlenmesi ve en az geçim indiriminin yükseltilmesi gibi tedbirlerle ücretliler ve sabit gelirliler üzerinde yoğunlaşan vergi yükü hafifletilecektir.

● Yabancı sermaye yatırımları için basitleştirilmiş bulunan müracaat ve değerlendirme uygulamasına devamla, yabancı sermayeden kaynak teknoloji ve pazarlama alanlarında milli imkânlarımızı takviye edici unsur olarak azami istifade sağlanacaktır.

● İhracat için temel alt yapılardan birisi olan ihracat sigortası sisteminin uygulanmasına geçilecektir.

DIŞ EKONOMİK İLİŞKİLER

● Dış ekonomik ilişkilerimiz de OECD ülkeleri ve milletlerarası ekonomik ve finans kuruluşlarının desteklediği ekonomik istikrar programımızın uygulanmasında mevcut anlaşmalar çerçevesinde, bu kuruluşlarla yakın işbirliği sürdürülmeye devam edilecek ilişkilerimiz geliştirilecektir.

● Gümrüklerde yapılan rüşvet ve kaçakçılık olayları kesin olarak önlenecek gümrük kanunu ve kaçakçılığın men ve takibi hakkında kanun yeniden düzenlenecektir. Kaçakçılığın TIR'larla yapılmasını önlemek için TIR kontrol zinciri kurulacaktır.

SANAYİ VE ENERJİ

Sanayi ve enerji yatırımlarına öncelik verileceği kaydedilen hükümet programında tesislerin kurulmasında geri kalmış yörelere öncelik verileceği ve modern teknolojiden yararlanılacağı kaydedilmiştir. Kömür ve petrol rezervlerinin araştırılmasında kamu ve özel kesimin yanısıra yurt dışı imkânlardan da yararlanılacağı kaydedilmiştir. Tarım, orman, bayındırlık ve ulaştırma alanlarında üretimin artırılması ilkesine önem verileceği kaydedilmiş ve söyle devam edilmiştir:

● 1973 yılında ve onu takip eden yıllarda uygulanmasına başlanılan toprak ve tarım reformu tatbikatı ve memleket gerçekleri gözönünde tutularak bir toprak ve tarım reformu kanunu hazırlanacaktır.

ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK

Çalışma hayatının nasıl düzenleneceği de hükümet programında söyle açıklanmıştır:

● Çalışma barışını biran önce ve devamlı olarak kurabilmek maksadıyla toplu iş sözleşmesi Grev ve Lokavt Kanunu, Sendikalar Kanunu ve İş Kanunu süratle gözden geçirilerek gerekli değişiklikler yapılacaktır.

● Tarım sektöründe çalışanların sosyal güvenlik şemsiyesi altına alınması için gerekli çalışmalar yapılacaktır. Emekli dul ve yetim aylıklarının verilmesinde eski ve yeni emekliler arasındaki farklılıkların da giderilmesine çalışılacaktır.

MİLLİ EĞİTİM

Programda milli eğitimin Atatürk milliyetçiliğini yeniden yurdun en ücra köşelerine kadar yaygınlaştıracağı belirtilerek, «Evlatları-

mızın Atatürk ilkeleri yerine yabancı ideolojilerle yetişerek sonunda birer anarşist olmasına izin vermeyeceğiz». denilmiştir. Milli eğitim konusunda özetle şu ilkelere yer verilmiştir:

● Öğretmen ve yöneticiler politikadan tümüyle arındırılacak ve derneklerin amaç ve faaliyetleri ne olursa olsun kesinlikle politika dışında tutulmaları için her türlü yasal ve idari düzenlemeler yapılacaktır.

● Milli eğitim temel kanunu ve Üniversiteler Kanunu üzerinde gerekli düzenlemeler ve çalışmalar yapılacaktır.

● Öğrenci yurtları her türlü aşırı cereyanlardan arınmış olarak vatanın bütünlüğüne inanmış, memleketi ve milletini seven gençlerimizin hizmetine tahsis edilecektir.

MİLLİ SAVUNMA VE DIŞ POLİTİKA

Hükümet programında milli savunma ve dış politika konularında da başlıca şu ilkeler yer almıştır:

● Türk Silahlı Kuvvetlerinin savaş gücü bütün imkânlar kullanılarak en üst seviyede tutulacaktır.

● Silahlı Kuvvetlerimizin modernizasyonu planı (RE-MO) hedeflerine ulaşması için gerekli tedbirler alınacak, şimdiye kadar vaki olan gecikmelerin telafisine çalışılacaktır.

● Dış politikada temelleri Büyük Atatürk tarafından atılmış Cumhuriyetimizin geleneksel barışçı tutumu sürdürülecek, bu amaçla tüm ülkelerle bağımsızlık, egemenlik, toprak bütünlüğüne saygı, içişlerine karışmama ve hak eşitliği ilkelerine dayalı ilişkilerin sürdürülmesine ve geliştirilmesine çaba harcanacaktır.

● Türkiye'nin taraf olduğu her alandaki ikili ve çok taraflı anlaşmalar geçerlidir. Karşılıklılık ilkesi çerçevesinde hükümetimiz tüm anlaşmalardan doğan yükümlülüklerini yerine getirecektir.

● Özellikle NATO ittifakıyle ve başta ABD olmak üzere bu ittifakın bütün üyeleriyle olan ilişkilerimiz geliştirilerek sürdürülecektir. Hükümetimiz NATO'nun uluslararası barışın temeli olarak güvenlik dengesi açısından hayati önemini korumaya devam ettiği inancındadır.

● AET ile ilişkilerimiz, nihai olarak Türkiye'nin topluluk içinde Ankara Anlaşmasında öngörülen yerini alması amacına yönelik olacaktır. Avrupa Konseyi ve demokratik ülkelerin üyesi bulunduğu diğer kuruluşlarla ilişkilerimiz ve işbirliğimiz parlamenter düzene dönüş kararlılığımızdan esinlenecektir.

● İslam ülkeleri ile ilişkilerimiz güçlendirilecek, bölgemizdeki anlaşmazlıklar karşısında Türkiye'nin yaklaşımı adalet ve hakkaniyet, her milletin kendi kaderini bizzat tayin etmesi, kuvvet yoluyla toprak ilhakının reddi gibi ilkelere dayanacaktır. Bu ilkeler karşısında Ortadoğu sorununa karşı tutumumuz ve Filistin halkının haklı davasına desteğimiz azimle sürdürülecektir.

EGE VE KIBRIS

Başbakan Bülend Ulusu tarafından okunan hükümet programında Yunanistan ile ilişkiler, Ege ve Kıbrıs sorunlarına da şu ilkelerle yaklaşılmıştır:

● Hükümetimiz, Yunanistan ile aramızdaki ikili sorunlarda tarafların hak ve çıkarlarını gözeten adil çözümlere görüşmeler yoluyla varılmasını temenni etmektedir. Bu çerçevede daha önce Yunanistan ile mutabık kalınan müzakere yöntemleri sürdürülecektir.

● Ege'deki hak ve çıkarlarımız Türkiye için hayati önem taşımaktadır. Ege adalarının anlaşmalarla belirlenmiş olan sttüsüne uyulmasını ve Batı Trakya'daki soydaşlarımızın hakları ile ilgili anlaşmalara riayet edilmesini istiyoruz.

● Kıbrıs'taki toplumlararası anlaşmazlığa, daha önce varılmış olan mutabakat çerçevesinde görüşmeler yolu ile iki bölgeli, iki toplumlu federal bir çözüm bulunmasını istiyoruz. Hükümetimiz halen sürdürülen toplumlararası görüşmelerde, taraflar arasında varılacak çözümleri destekleyecektir.

Hükümet programının sonunda ana hedefler açıklandıktan sonra, «Milli Güvenlik Konseyinin ve büyük Türk milletinin güven ve desteği, güçlükleri aşmada ve başarıya ulaşmada en büyük dayanağımız olacaktır» denilmiştir.

24 OCAK KARARLARI

Ulusu Hükümeti'nin programında 24 Ocak kararlarına değinilerek özetle şöyle denilmiştir:

«1977 yılının ortalarından sonra hızlanan enflasyon, müteakip yıllarda % 100'e yaklaşan oranlara yükselmiş, sosyal ve ekonomik dar boğazlar başgöstermiştir. Yatırımlar ve üretim azalmış, planlı dönem uygulamasında ilk defa olarak kalkınma hızımız nüfus artışımızı karşılayamaz seviyeye düşmüştür. Ocak 1980'den itibaren uygulamaya konulan istikrar tedbirlerinden kısa sürede olumlu sonuçlar alınmıştır. Ancak bu tedbirlerin zamanlanması için gerekli vergi kanunları ve çalışma hayatını düzenleyen mevzuat yenilikleri, yasama organının işlememesi ve siyasi istikrarsızlık sebebiyle kanunlaşamamıştır.»

1961 ANAYASASI

Ulusu Hükümeti programının «temel düzenleme alanları» arabaşlığını taşıyan bölümünde 1961 Anayasa'sıyla getirdiği rejim ele alınmıştır. 1961 Anayasasının «iyiniyetle» hazırlanmış olmasına rağmen bu Anayasanın

«devlet tahripçilerinin kalkanı haline» getirildiğine değinilen hükümet programında bu konuda özetle şöyle denilmiştir :

«Tarihimizde görüldüğü gibi, başlangıçta ülkenin ve milletin lehine ve daha fazla hürriyet ve adaleti sağlamak için alınan tedbirler ve yapılan hukuki düzenlemeler, ne kadar iyi niyetle düşünülürse düşünülsün, uygulamada gelişen olaylar ve memleketin kendine mahsus şartları sonucu devletin bütünlüğünü güvence altına almada ve yurttaşlarımızın huzur ve güvenini sağlamada yetersiz hale gelmiştir.

Devletin dayandığı temellerin mutlaka sağlam olması gereklidir. Cumhuriyetimizin dayandığı ilkeleri vazeden Büyük Atatürk, aynı zamanda bu ilkeleri koruyacak ve uygulanmasını sağlayacak yol ve yöntemler de getirmiş; gerçekçi, akıl ve mantığa dayanan, dogmalardan uzak bir ufuk açmıştır. Ancak uygulamada anayasa, kanun ve çeşitli mevzuat bekleneni vermemiştir.

Özellikle 1961 Anayasası ile başlayan son yirmi yıllık dönemde meydana gelen olaylarda, devlet organlarının dayandırıldığı ve Türkiye'nin bünyesine uymadığı bugün iyice anlaşılmış olan bazı temel yöntemlerin rolü büyüktür. Sınırları belirsiz bir özgürlük anlayışı, devlete karşı dahi kullanılabilen bir tarafsızlık iddiası, hukuk devleti ileri sürülerek yürütme organının işlemez duruma getirilişi, devlet içinde devlet olmaya yönelik bir özerklik görüşü ve bilimsellik kisvesi altında siyaset yapılması, hep bu bünyeye yabancı nitelikler ve devlet yapısının kuruluşundaki hatalardan kaynaklanmıştır. Bu belirsizlik bazen en basit usûl konularına kadar uzanmakta; parlamentoyu çalıştırabilecek, Devlet Başkanını secebilecek yollar dahi birkaç hamleden sonra tıkanabilmektedir. Bütün bunların sonunda ise, Türk Devleti düşmanlarının tahrip ve tecavüzlerine karşı savunmasız bırakılarak yok olma tehlikesi içine düşebilmektedir.

Israrla belirtmek isteriz ki, hükümetimizin ana görevi, devletin temelindeki düzenlemeleri Atatürk ilkeleri ışığında yapmak ve Cumhuriyetimizi bir daha zor durumlara düşürmeyecek tedbirleri almaktır. Diğer bütün görevlerimiz bundan sonra gelmektedir.

1961 Anayasası, başlangıçta iyi niyetle hazırlanmış olmasına rağmen; Anayasa'nın kuvvetler ayrılığı ilkesinin birlikte getirdiği sorumluluk anlayışını gereğince teessüs etmemiş olması, uygulamanın kuvvetler çatışmasına dönüşmesine neden olmuştur. Memleket gerçeklerini nazarı itibare almayan hukuk anlayışları ve bir kısım Anayasal kuruluşların görevlerini gereği gibi yapmamaları, 1961 Anayasasını maalesef devlet tahripçiliğinin kalkanı haline getirebilmiştir.

Son otuz yıllık tecrübelerden faydalanarak yeni Anayasa'nın hazırlanmasında gerekli çalışmaları yapmak hükümet olarak ana görevlerimiz arasındadır.»

AYIN DÖKÜMÜ

12 Eylül :

— Türk Silahlı Kuvvetleri yönetime el koydu.
— Genel Kurmay Başkanı Orgeneral Kenan Evren Milli Güvenlik Konseyi'nin (MGK) ilkelerini açıkladı.

13 Eylül

— Orgeneral Evren Devlet Başkanlığı görevini üstlendi.
— AP Genel Başkanı Süleyman Demirel, CHP Genel Başkanı Bülent Ecevit ve MSP Genel Başkanı Necmettin Erbakan güvence altına alındılar.
— MHP Genel Başkanı Alpaslan Türkeş'e teslim olması için bugün saat 15.00'e kadar süre tanındı.

14 Eylül

— DİSK ve MİSK yöneticilerine teslim olmaları için yarın 18.00'e dek süre tanındı.
— Ücretlere % 70 zamla tüm grevlere son verildi.
— Alpaslan Türkeş teslim oldu.

15 Eylül

— DİSK, MİSK ve HAK-İŞ'e bağlı sendikaların bankalardaki paralarının bloke edilmesine karar verildi.
— Bankalar açıldı, grevdeki 51 bin işçi dün işbaşı yaptı.

16 Eylül

— İran parlamentosu rehineler sorununu görüşmeye başladı.
DİSK'li yöneticiler ve işyeri temsilcileri teslim oldular.

17 Eylül

— Gözetim altında tutma süresi 15 günden 30 güne çıkarıldı.

18 Eylül

— Evren ve MGK üyeleri törenle ant içtiler.
— Irak, İran'la olan sınır antlaşmasını tek taraflı olarak feshetti.
— AP'den 7, CHP'den 25, MHP'den 11, MSP'den 5, MBG ve bağımsızlardan 2, toplam 50 parlamenterin gözetim ve güvence altına alındığı açıklandı.
— Türk-İş üyesi ve bağımsız sendikaların para ve evraklarına el konuldu.

19 Eylül

— Avrupa Parlamentosu AET-Türkiye ilişkisinin askıya alınmasını reddetti.
— OECD raporuna göre üye ülkeler arasında en yüksek enflasyon oranı % 78,4 ile Türkiye'de.

— Beş gün önce Tank Yüzbaşı Bülent Angın'ın şehit edilmesi olayına karışan terörist Serdar Soyergin'e Adana 1. No'lu Sıkıyönetim Mahkemesince idam cezası verildi.

20 Eylül

— Irak'la İran arasındaki sınır çatışması Basra Körfezine yayılıyor.
— Emekli Oramiral Bülend Ulusu Başbakan oldu.

21 Eylül

— Bakanlar Kurulu açıklandı.
— Değişiklik yapılan Sıkıyönetim Yasası yürürlüğe girdi.
— Org. Haydar Saltık Devlet Başkanlığı Genel Sekreteri oldu.

22 Eylül

— Irak, İran'a savaş açtı.
— İstanbul Sıkıyönetim Komutanı Org. Necdet Ürüğ, teslim olmayan sendikacılara yeniden çağrı yaptı.
— Türk-İş'e bağlı mühürlenen sendikalar yeniden açılıyor.

23 Eylül

— Başbakan Ulusu: «Olumlu neticeleri görülen ekonomik istikrar programını uygulamaya devam edeceğiz», dedi.

24 Eylül

— Irak - İran savaşında petrol alanları imha ediliyor. Rotterdam piyasasında petrolün varili 50 dolara fırladı.

26 Eylül

— Paris Büyükelçiliğinin Basın Danışmanı Sevinç Bakkalbaşı Ermeni teröristlerin silahlı saldırısında yaralandı.
— Ellerindeki silah ve patlayıcı maddeleri 15 gün içinde teslim edenlerin affedileceği açıklandı.

27 Eylül

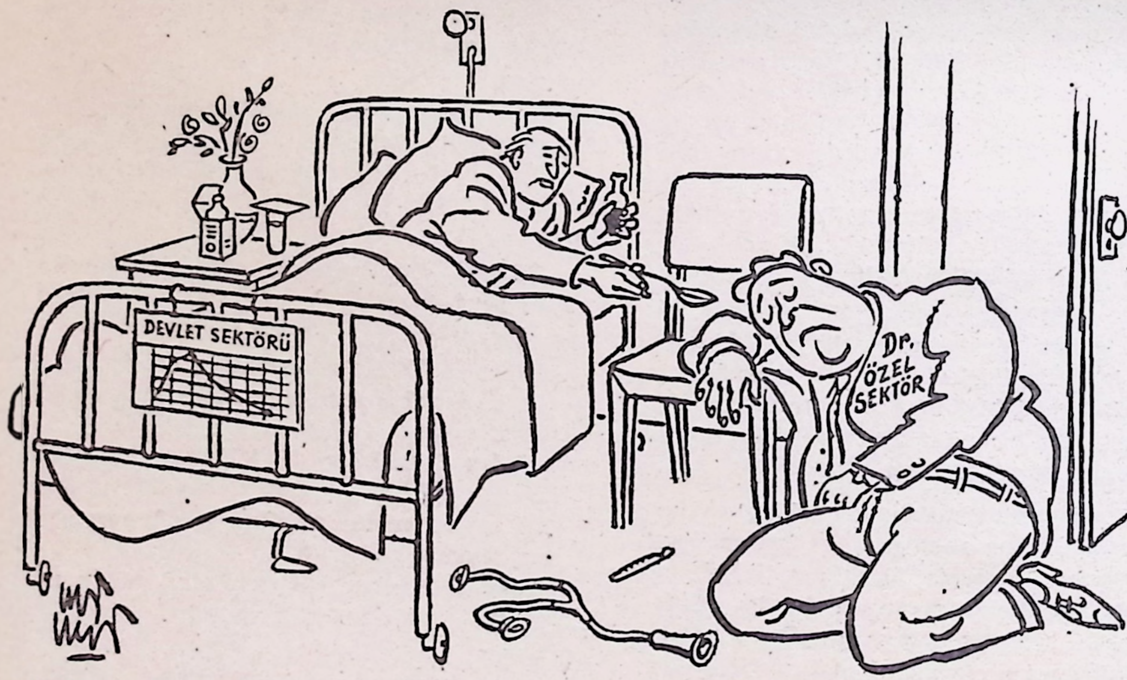
— Hükümet Programı MGK'ne sunuldu.
— Fransa da Türk vatandaşları için vize zorunluluğu koydu.

28 Eylül

— MGK iç tüzüğü yayınlandı.

30 Eylül

— İsrail Başbakanı Menahem Begin, Irak'taki etnik gruplara 10 yıldır yardım ettiklerini söyledi.



LİSE SON - 8/kasım
BEKLEMELİ - 7/kasım
merkez dershaneleri
Laleli-İst. 228316 - İzmir 15967 - Elazığ 2704

Cumhuriyet

USS ve ÜYS'de kurum güvencesi
DERSHANE BAŞAR

57. Yıl; Sayı: 20208 Kurucusu: Yunus NADİ 10 TL. 28 Ekim 1980 Salı

80 Ekim

Geçici Anayasa açıklandı

- Geçici Anayasa, "Anayasa Düzeni Hakkındaki Yasa,, başlığını taşıyor
- Yeni Anayasanın kabulüne dek 1961 Anayasası yürürlükte kalacak
- TBMM'nin yetkilerini MGK, Devlet Başkanınınkileri Konsey Başkanı kullanacak
- MGK'nin karar, bildiri ve yasalarının Anayasaya aykırılığı ileri sürülemiyecek

Ankara Cumhuriyet Bürosu

Geçici Anayasa dün Milli Güvenlik Konseyince onaylanarak yürürlüğe girmiştir. «Anayasa Düzeni Hakkındaki Yasa» olarak nitelendirilen Geçici Anayasa, içinde yeralan 7 maddede belirtilen istisnalar saklı kalmak üzere yeni bir Anayasa kabul edilip yürürlüğe girinceye kadar 1961 Anayasasının yürürlükte olduğu hükmünü getirmiştir.

Geçici Anayasa, 12 eylül 1980 tarihinden sonra Bakanlar ile Bakanlarına yetki verdiği görevlilerce kamu personeli hakkında uygulanan ve uygulanacak olan işlemlerin, bu kararların yürütülmesinin durdurulması istiminin [illegible] sürülemiyeceğini öngörmektedir.

Milli Güvenlik Konseyince onaylanan «Anayasa Düzeni Hakkındaki Yasa»nın giriş bölümünde şöyle denilmiştir: «Büyük Türk Milleti adına [illegible]»

(Arkası Sa. 7, Sü. 1'de)

1 İDAM KARARI DAHA VERİLDİ

■ 1979'daki olayda güvenlik kuvvetleriyle çatışarak 1 eri öldüren 2 kardeşten diğeri de 30 yıl hapse mahkûm oldu.

İstanbul Haber Servisi — 1. Ordu ve İstanbul, Tekirdağ, Kırklareli, Edirne ve Çanakkale İlleri Sıkıyönetim Komutanlığı 3 Numaralı Sıkıyönetim Mahkemesi, Kağıthane'de 1979 yılında piyade eri Mustafa Cemil'i öldürmekten sanık İsmet Şahin'i ölüm cezasına çarptırmıştır. Mahkeme, sanığın suç ortağı ve kardeşi Ömer Şahin'i de 30 yıl ağır hapis cezasına mahkûm etmiştir.

Bu haber üzerine Kağıthane'de bekleyen ev güvenlik kuvvetlerince 8 aralık 1979 günü sonraki bir aramada çıkan çatışmanın sonucu piyade eri Mustafa Celemli ölmüş, piyade eri Zeki Uğurlu ise ağır biçimde yaralanmıştı.

İstanbul 3 Numaralı Sıkıyönetim Mahkemesinin dünkü karar duruşmasında İsmet Şahin'in avukatı Fikret Köroğlu kişisel nedenlerle davadan çekildiğini bildirmiş ve cinayet sanığı savunmasını kendisi yapmıştır. İsmet Şahin, kan davası nedeniyle 1977 yılında Cenap Yazıcı'yı öldürüp dağa çıktığını, daha sonra, 1979 yılında Kazım Küçükal'ın öldürülmesi olayının da kendilerine mal edildiğini, kan davası yüzün-

(Arkası Sa. 7, Sü. 7 de)

4 Bakanlıkta faaliyet gösteren 20 "Oba,, başkanı yakalanarak gözaltına alındı

■ GÖZALTINA ALINAN AŞIRI SAĞA MENSUP ... LAM 80 MEMURUN OBA LAR KURDUĞU, VE EVLERİNDE 30 TABANCA-NIN ELE GEÇİRİLDİĞİ BİLDİRİLİYOR.

ANKARA (UBA) — Çeşitli bakanlıklarda gizli faaliyetlerde bulunan birçok yaralama ve öldürme olayının failleri oldukları belirlenen aşırı sağ kesime mensup 20 «OBA» başkanı güvenlik kuvvetlerince yakalanarak göz altına alınmışlardır.

Ulusal Basın Ajansı muhabirinin edindiği bilgiye göre, Gümrük ve Tekel, Milli Eğitim, Ticaret ve Milli Savunma Bakanlıklarının çeşitli dairelerinde memur olarak çalışan toplam 80 kişi ele geçirilmiştir. Yakalananların aşırı sağ kesime mensup oldukları ve «OBA»lar kurdukları öğrenilmiştir. Yakalanan 80 kişiden 20'sinin OBA başkanı olduğu ifade edilmiştir.

Göz altına alınanların bürolarında ve evlerinde yapılan aramalarda [illegible] tabancanın ele geçirildiği belirtilmiştir. Sanıklar verdikleri ifadelerinde yaralama, öldürme ve gasp olaylarına karıştıklarını itiraf etmişlerdir.

Aralarında MHP Kırıkkale idarecileri olan 43 sanık için tutuklama istendi

■ KIRIKKALE VE ... TERÖR OLAYLARINA KARIŞAN SANIKLARA AİT ÇOK SAYIDA TABANCA VE PATLAYICI MADDE ELE GEÇİRİLDİ.

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) Kırıkkale ve Koyaş'ta Ankara Sıkıyönetim Komutanlığı güvenlik kuvvetlerince yaklaşık 15 gündür sürdürülen operasyonlar sonucunda yakalanan ve aralarında MHP Kırıkkale İlçe yöneticilerinin de bulunduğu 43 sanık, Askeri Savcılıkça, tutuklama istemiyle Ankara Sıkıyönetim Mahkemesi'ne gönderilmiştir.

Güvenlik kuvvetlerinin yürüttüğü operasyonlar sonunda yakalanan sanıkların çeşitli tarihlerde Kırıkkale ve Ankara'nın Koyaş semtinde çeşitli anarşik olaylara karıştıkları anlaşılmıştır. «Obalar» kurarak eylemler gerçekleştiren sanıklara ait olduğu bildirilen çok sayıda tabanca ve patlayıcı madde ele geçirilmiştir. Yalnız Kırıkkale'de yapılan operasyonlarda [illegible] dır.

Aralarında MHP Kırıkkale [illegible] sorgulanmalarından sonra Askeri Savcılığın tutuklama istemiyle Ankara Sıkıyönetim Komutanlığı Askeri Mahkemesi'ne gönderilmiştir.

CUMHURİYET BAYRAMININ KUTLANMASINA BUGÜN ÖĞLEDEN SONRA BAŞLANIYOR

Cumhuriyet Haber Merkezi — 29 Ekim Cumhuriyet Bayramı bugün saat 12'den itibaren yurtta, dış temsilciliklerimizde ve KTFD'de törenlerle kutlanmaya başlanacaktır. Bayram nedeniyle resmi daireler ve okullar bugün saat 12'den cuma sabahına kadar tatile girecektir.

Cumhuriyet'in 57. yıldönümü 29 Ekim Çarşamba günü Ankara'daki ilk tören Anıtkabir'de ya-

(Arkası Sa. 7, Sü. 5 de)

Haklarında dava açılan eski parlamenterlerin sorgulamaları yakında başlıyor

Cumhuriyet Haber Merkezi — Ankara'da haklarında çeşitli suçlardan dava açılan eski parlamenterlerin önümüzdeki günlerde Sorgu Hakimliğine çağrılarak ifadelerinin alınması beklenmektedir. Bazı eski Parlamenterlerin dosyası da İstanbul'a gönderilmiştir. Bunlar arasında Türkeş da bulunmaktadır.

Ankara Savcılığı, Parlamenterlerden 84'ü hakkında yapılan çeşitli ihbarları değerlendirmiş ve bu Parlamenterler için çeşitli suçları kapsayan dosyaların hazırlıklarını tamamlamıştır. Eski Parlamenterler hakkında açılan davalarda ilk sırayı Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanununa muhalefet suçu almaktadır. İkinci sırayı ise, Hükümetin manevi şahsiyetine hakaret etme suçunun aldığı öğrenilmiştir.

CHP'Lİ PARLAMENTERLER

CHP Antalya eski Milletvekili Deniz Baykal hakkında 1978 yılında Ticaret Bakanlığı Müsteşarı Sami Duruçgüngör'ün evine patlayıcı madde atılması üzerine verdiği bir demeçle hükümete hakaret suçu iddiasıyla bir dava bulunmaktadır. CHP eski İzmir Milletvekili Sü-

(Arkası Sa. 7, Sü. 8 de)

Rehinelerin durumu belirlenemedi

AET, "Vize,, olayının Topluluk ile ilgisi olmadığı görüşünde

Cumhuriyet Ekonomi Servisi — Avrupa Ekonomik Topluluğu'nun Türkiye'ye karşı sürdürdüğü «kabul» tutumuna yeni bir aşaması olarak AET Temsilciler Meclisi'nde, Federal Almanya ve Fransa ile Lüksemburg, Belçika ve Hollanda (Benelüks ülkeleri) tarafından Türklere uygulanan «vize» sorununun geciktirilerek askıya alınmasına çalışıldığı görülmektedir.

Nitekim Türkiye - AET ilişkilerini her zaman topluluk ülkeleri arasındaki sorunlar olarak ele alan ve böylelikle Türkiye'ye karşı bir cephe görünümünde ta[...] var koyan AET Sürekli Tem-

(Arkası Sa. 7, Sü. 7 de)

Rumlar ekonomik konularda esneklik gösterirse toprak tavizi verilebilecek

Yunanistan'ın NATO'nun askeri kanadına dönmesinin Kıbrıs'ta toplumlararası görüşmeleri dolaylı olarak olumlu yönde etkileyebileceği bildirilmektedir.

Toplumlararası görüşmelerin mart ve ocak ayında tamamlanması beklenen 2. ve 3. turlarında Türk tarafına uygulanan ekonomik ambargonun kaldırılması ve KTFD ekonomisinin düzlüğe çıkması açısından önem taşıyan pratik önlemler konusunda Rumların göstereceği esnekliğin toprak konusundaki düzenlemelerle bir denge içinde olup olmayacağı, sonucu etkileyecektir.

(Haberi 5. Sayfa'da)

■ YOĞUN ÇARPIŞMALARIN SÜRDÜĞÜ HÜRREMŞEHRİ ABADAN'A BAĞLAYAN KÖPRÜ IRAK TOPÇU ATEŞİ İLE HASARA UĞRADI. KENTİN DIŞ DÜNYA İLE TÜM BAĞLANTILARI KESİLDİ.

■ ABD SİLAHSIZLANMA AJANSI DİREKTÖRÜ, «CARTER BAŞKAN SEÇİLİRSE İLK İŞİ SALT-2 ANLAŞMASININ ONAYINI SAĞLAMAK OLACAKTIR» DEDİ.

HABERLERİ 3. SAYFAMIZDA

Irak'la ekonomik görüşmeler yoğunlaştı

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) Sürmekte olan savaşın gerek İran gerekse Irak'taki etkileri artarak sürerken, halen dört ayrı Irak heyeti İstanbul ve Ankara'da ekonomik ve ticari konularda, kamu kesimi ve özel sektörle görüşmelerde bulunmaktadır. Ele alınan konular arasında Türkiye'nin Irak'a vermeyi taahhüt ettiği 300 bin ton-

(Arkası Sa. 7, Sü. 4 de)

Sıkıyönetim Mahkemeleri 26 eylül 1978 tarihinden önce işlenmiş suçlar için görevsizlik kararı veriyor

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Sıkıyönetim Mahkemelerinin, 1402 sayılı «Sıkıyönetim Yasası»nda yapılan son değişiklik gereğince 1978 de Sıkıyönetimin ilânından en çok üç ay önce işlenmiş suçlara bakması öngörüldüğünden 26 eylül 1978'den önceki dosyalar konusunda «görevsizlik kararı» vermeye başladıkları öğrenilmiştir.

Sıkıyönetim Mahkemeleri 1402 sayılı yasanın 13'üncü maddesinde yapılan son değişiklikte yer alan «Sıkıyönetim Askeri Mahkemelerinin el koyduğu herhangi bir suçla, umumi ve müşterek gaye içerisinde irtibat bulunan suçları işleyenlerin da-

(Arkası Sa. 7, Sü. 6 da)

MGK, FAALİYETLERİ DURDURULAN KURULUŞLARA KAYYUM ATANMASINA İLİŞKİN YASAYI KABUL ETTİ

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) Milli Güvenlik Konseyi, faaliyetleri durdurulan siyasi parti, dernek, birlik, federasyon ve konfederasyonların siyasal ve mesleki demeksel faaliyetleri dışında mallarının idaresi için kayyum atanmasına ilişkin yasayı kabul etmiştir. Yasa, söz konusu kuruluşların mallarının yönetimini Sıkıyönetim Komutanlarının gözetim ve talimatı altındaki kayyumlara vermiştir.

DİĞER YASALAR

Öte yandan, Milli Güvenlik Konseyi, 1971 psikotrop maddeler sözleşmesine katılmamız konusundaki yasa ile terörizmin önlenmesine dair Avrupa Sözleşmesinin onaylanmasının uygun bulunduğu hakkındaki yasayı da kabul etmiştir.

Enflasyon yüzde 85'in altına inemiyor

Cumhuriyet Ekonomi Servisi — 1980 yılı genel fiyat artışlarının yıl sonuna değin en az yüzde 851 bularak bir rekor kıracağı, son üç aydaki artışların ortalama yüzde 3'ü aşması durumundaysa genel artış düzeyinin yüzde 100'e ulaşacağı görülmektedir.

Devlet İstatistik Enstitüsü'nün yılın ilk 9 ayındaki verilere göre hazırladığı Gayri Safi Milli Hasıla öngörülerinden, eylül ayı sonunda genel fiyat artışları düzeyinin yüzde 70'i bulduğu görülmektedir. DİE'nin Ticaret Bakanlığı Fiyat Endekslerine dayanarak yaptığı araştırmada daha sonra ekim, kasım ve aralık aylarında fiyat artışlarının toplam yüzde 9'u geçmeyeceği varsayılarak, 1980 genel fiyat artışlarının yüzde 85'e ulaşacağı ileri sürülmektedir. Ancak, yıl sonuna

(Arkası Sa. 7, Sü. 6 da)

Kocatopçu ve Bingöl de aldıkları kıdem tazminatının bir bölümünü geri verecekler

ANKARA, (a.a) — Kıdem tazminatlarının sınırlandırılmasını ve 12 eylül tarihinde tazminat alanların bu sınırı aşan miktarı iadelerini öngören kanundan etkilenenler arasında Sanayi ve Teknoloji Bakanı Şahap Kocatopçu ile Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Serbülent Bingöl de bulunmaktadır.

Kocatopçu, Bakan olduktan sonra 20 yıldan fazla süre hizmet verdiği Paşabahçe Şişe ve Cam Fabrikası AŞ'den tazminatını almış, yeni yasanın çıkmasıyla bunun büyük bir bölümünü iade durumunda kalmıştır. Kocatopçu «Çok yük-

(Arkası Sa. 7, Sü. 4 de)

Türk-İş asgari ücretin kısa sürede saptanması için Çalışma Bakanlığına başvuracak

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) — Türk-İş İcra Kurulu dün Genel Başkan İbrahim Denizcier'in başkanlığında toplanarak asgari ücretle ilgili çalışmaları kendi aralarında bir değerlendirme yapmıştır.

Edinilen bilgiye göre, Türk-İş İcra Kurulu ... asgari

(Arkası Sa. 7, Sü. 3 de)

GÖZLEM — UĞUR MUMCU
Gizli Hesap...

Müjdeler olsun, kalkınıyoruz! «Nedon?» derseniz, açıklıyalım: Bankalarda, şu üç - beş ay içinde «isimsiz mevduat» olarak tam yedi milyar lira toplanmış! Bu yedi milyar lira para, hemen üretim alanlarına yatırılacak, üretim dışsatıma dönüşecek, dış ticaret açığımız kapanacak, petrol giderlerimiz karşılanacak, böylece, yıllar yılı müjdesi verilen «köşeyi dönme» mucizesi gerçekleşmiş olacaktır. Az müjde mi bu?

Bizi kurtaracak olan, «hamiline mevduat sertifikası»dır. İsim sormuyoruz, adres sormuyoruz, nereden kazandın bu parayı arkadaş demiyoruz, ya ne yapıyoruz: «Para veren düdüğü çalar» diye «isimsiz mevduat kahramanlarının» selamlıyoruz.

Ne kadar da «isimsiz mevduat kahramanı» varmış, hepsi de vatanlarını sevdikleri için «Aman bizim para-

(Arkası Sa. 7, Sü. 7 de)

Belediye gelirleri yasası hazırlanıyor

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) Gelir Vergisi, Kurumlar Vergisi, Vergi Usul Yasası dışında Maliye Bakanlığı ayrıca bir de Belediye Gelirleri Yasası için hazırlıklara başlamıştır.

Belediyelerin kendi kaynaklarıyla hizmet götürmelerini sağlamak amacıyla değişik zamanlarda değişik öneriler ba-

(Arkası Sa. 7, Sü. 8 de)

Evren : Orduya politika çamuru bulaşmaması için bu harekâtı yapmak zorunda kaldık

1 Ekim 1980

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) — Devlet Başkanı, Genelkurmay ve Milli Güvenlik Konseyi Başkanı Orgeneral Kenan Evren, Kara Harp Okulu'nun 1980-1981 öğretim ve eğitim yılının başlaması nedeniyle düzenlenen törende yaptığı konuşmada, «biz, orduyu politikadan kurtarmak ve politika çamurunun içerisine bulaşmaması için emir-komuta zinciri içinde bu hareketi yapmak zorunda kaldık. Eğer yapmasaydık, bundan evvelkiler gibi ordu politikanın içine girerdi» demiştir.

Evren, memleketi hakiki demokratik kaideler üzerine oturttuktan sonra, Türk Silahlı Kuvvetleri'nin hakiki görevine döneceğini de bildirmiştir.

Harp Okulu öğrencilerinin yalnız Kemalizm peşinde olmalarını isteyen Evren, şunları söylemiştir:

«Bu yaşlarda, bu çağlarda sakın ola ki politikaya bulaşmayın. Biz, bugün politikanın içine atılmışsak, yurdumuzun içine düştüğü bu felaketli durumdan, her zaman olduğu gibi milletimizi düzlüğe çıkarmak için buna mecbur olduğumuz içindir. Ulu önder Atatürk'ün de daima bizlere direktifi bu olmuştur. Ne zaman ki bir ordu politikanın içine girmiştir; o ordu yavaş yavaş disiplinini kaybetmeye ve yavaş yavaş çökmeye başlar. Bunun en bariz misalini, bizim yakın tarihimizde, Balkan Harbinde görebiliriz.

Onun için, bizim yaptığımız bu harekâtı, kendinize misal olarak alıp sakın ola ki politika içine atılmayın. Biz orduyu politikadan kurtarmak ve politika çamurunun içerisine bulaşmaması için emir-komuta zinciri içinde bu harekâtı yapmak zorunda kaldık. Eğer yapmasaydık, bundan evvelkiler gibi ordu politikanın içine girerdi.

Ve dikkat ederseniz, 5 kişilik bir emir-komuta kademesiyle bunu yürütüyoruz. Bizim altımızdaki kademelere bunu bulaştırmamak için her türlü çabayı sarfediyoruz. Ve şuna da kararlıyız ki, en kısa zamanda memleketimizi hakiki demokratik kaideler üstüne oturttuktan sonra görevimizin başına döneceğiz.

Sizlere bu çağlarda çok kimseler yanaşır. İzm'li ideolojileri sizlere aşılamak ister. Bunları biz çok yakinen bilyoruz. Eğer izm'li bir ideoloji aşılamak lazım gelirse, işte ulu önder Atatürk'ün Kemalizm ideolojisi vardır. Onu benimseyiniz.»

Orgeneral Evren konuşmasında dünyanın çok çabuk değişmekte olduğunu, iç savaş türleriyle memleketlerin içinden yıkılmaya çalışıldığını belirtmiş, «Eğer bir memleketin idare şekli kendi ideolojisine yakın bir şekle dönüştürülürse, o memleketi işgal etmeye gerek kalmaz. İşte bizim düşmanlarımızın uygulamak istedikleri politika da budur» demiştir.

olayların ardındaki GERÇEK

Evren'in konuşması

2 Ekim 1980

Devlet düzeni içinde oluşan, asker ya da sivil, her iktidarın kendisine özgü bir felsefesi vardır. Bu felsefe iktidarın resmi belgelerine yansır, davranışlarında izlenir ve liderlerin konuşmalarıyla belirginleşir.

Devlet ve MGK Başkanı Orgeneral Kenan Evren'in Kara Harp Okulu yeni öğretim yılının açılması nedeniyle yaptığı konuşma, bu bakımdan üzerinde ilgiyle durulması gereken tarihsel nitelik taşımaktadır. Sayın Evren konuşmasında genç Harbiyelilere öğüt içeriği taşıyan bir direktif verirken 12 Eylül harekâtının sınırlarını çizerek amaçlarını da vurgulamıştır.

Konuşmanın birinci bölümünde 12 Eylül harekâtının temel çıkış noktası olan zorunluluk etkeni üzerinde durulmuştur. Devlet ve MGK Başkanı Evren bu etkenin altını daha önce de kalın bir çizgiyle çizmişti: Eğer zorunluluk noktasına varılmasaydı, Silahlı Kuvvetler yönetime el koymayacaktı. Sayın Evren, Harbiyelilere şunları söylüyor: «Biz bugün po-

litikanın içine atıldıysak, yurdumuzun içine düştüğü bu felaketli durumdan her zaman olduğu gibi milletimizi düzlüğe çıkarmak için buna mecbur olduk!» Ancak bu zorunluluk gerekçesi vurgulandıktan sonra harekâtın amacı da saptanmaktadır: «Ve şuna da kararlıyız ki en kıs zamanda memleketimizi hakiki demokratik kaideler üzerine oturttuktan sonra görevimizin başına döneceğiz.»

Sayın Evren, 12 Eylül harekâtının sınır ve amacını bir kez daha belirttiği konuşmasında genç Harbiyelilere şu yolu göstermektedir:

«Eğer izmli bir ideoloji aşılamak lazım gelirse, işte ulu önder Atatürk'ün Kemalizm ideolojisi vardır. Onu benimseyiniz. Kemalizm'in koyduğu esaslar bizi aydınlığa götürmüştür. Ondan ayrılmaya başladığımız andan itibaren karanlığa gömülmeye başladık. Ne zaman ki Kemalizm'den ayrıldık daima felaketlerle karşı karşıya geldik.»

Böylece Kemalizm'in yeni bir tazelikle gündeme getirildiğini de görüyoruz. Şimdi Kemalizm'i tam bir aydınlıkla işlemek, anlamını geniş çevrelere iletmeye çalışmak, Kemalizm'le devrimcilik ve demokrasi kavramlarının bağıntılarını açıklamak, fikir ve bilim adamlarının güncel görevi olmaktadır.

Rizikolu bir dünya ortamında, karmaşık etkilere açık bir Türkiye'de gerçekleştirilmiş olan 12 Eylül harekâtının fikirsel açıdan belirginleşerek tez zamanda rayına oturmasında büyük yarar vardır. Devlet ve MGK Başkanı Evren'in önceki günkü konuşması bu bakımdan önemlidir. Toplumsal gelişmede eylemin hızlandığı süreler yaşanabilir. Ancak böyle evrelerde eylem fikirle yönlendirildiği ve desteklendiği zaman amacına sağlıkla ulaşabilir.

★★★

Evren'in uyarısı

Uğur MUMCU — 2 Ekim 1980

Devlet Başkanı, Genelkurmay ve Milli Güvenlik Konseyi Başkanı Orgeneral Sayın Evren'in, önceki gün Kara Harp Okulunun yeni eğitim yılına başlarken yaptığı konuşma, en az, 12 Eylül Harekâtı günü yaptığı konuşma kadar önemlidir. Orgeneral Evren, «Ne zaman ki bir ordu politikanın içine girmiştir, o ordu yavaş yavaş disiplinini kaybetmeye ve yavaş yavaş çökmeye başlar. Bunun en bariz misalini bizim yakın tarihimizde, Balkan Harbinde görebiliriz» derken, yaşanan acı gerçekleri, çok önemli bir aşamada, bir siyasal kavşak noktasında açıklamış bulunuyor.

Bu konuşma gerçekten çok önemlidir. Çünkü bu görüşler, Silahlı Kuvvetlerin, emir-komuta zinciri içinde ülke yönetimine tümüyle el koymasından sonra, bu emir-komuta zincirinin en son halkası olan Devlet Başkanının görüşleridir. Komşu ülkelerdeki sıcak savaşın bütün şiddetiyle sürdüğü günlerde, yarının genç subayları önünde yapılan bu konuşma, Silahlı Kuvvetlerin, dünden bugüne uzanan düşüncelerini yansıtmaktadır.

İkinci Meşrutiyet yıllarından Balkan Savaşı bozgununa kadar geçen dönemde ordu «İttihatçı-itilafçı» kavgası ile çeşitli cuntalara ayrılmış ve Silahlı Kuvvetler bu bitmez tükenmez çekişme sonunda bölünüp, parçalanmıştı.

Kurtuluş Savaşını yürüten kadro, İttihat-Terakki deneyini gözleriyle gördüğü için orduda emir-komuta zincirini temel alan bir düzeni benimsemiş ve siyasal yetkileri, Ankara'da toplanan Türkiye Büyük Millet Meclisinden almıştı. Kurtuluş Savaşı başlarında çeşitli yararlıkları görülen çetelerin, bir süre sonra, Silahlı Kuvvetlerin emir-komuta zinciri dışında eylemlere girişmeleri ve başkaldırmaları sonunda, Mustafa Kemal Paşa'nın önderliğindeki «düzenli ordu» düşüncesi tümüyle egemen olmuş ve bu düzen Kemalist ordunun çekirdeğini oluşturmuştur.

Kemalist Cumhuriyetin ders alınacak tarihsel adımlarından biri, siyasal gücün bir Meclise dayandırılmış olmasıdır. Atatürk, Yunan ordusunun Haymana önlerine geldiği günlerde bile TBMM'ni açık tutmaya çaba harcamış ve bu günlerin acılarını, güçlüklerini ulusun temsilcileriyle paylaşmıştır.

Ve bu yüzden diyebiliriz ki, ilk Meclis, yakın tarihimizin saygıyla selamlanması gereken, en yurtsever, en onurlu siyasal kadrosudur...

Silahlı Kuvvetlerin günlük siyasal yaşama karışmasının yarattığı sonuçları, 27 Mayıs 1960 ihtilalinden sonra da yaşadık, 22 şubat, 21 mayıs ihtilal girişimleri, onbir havacı olayı, Hava Kuvvetleri Komutanı İrfan Tansel'in önce yurt dışına atanması, bu atama işlerinin havada uçan jetlerden sonra durdurulması, karşılıklı alarmlar, oluşturulan çeşitli cuntalar ve bir

kurmay albay ile bir süvari binbaşısının ipe çekilmeleri ve binbeşyüz Harbiye öğrencisinin okullarından atılmaları ile sonuçlanan çalkantılar..

Orgeneral Sayın Evren, yaşanan bu acı olayları düşünerek, bir an önce sivil yönetime geçme kararında olduklarını açıklamaktadır.

Terör yuvalarının dağıtılmasından sonra hemen sivil yönetime geçilmesi, hepimizin ortak özlemidir.

Evren : Devleti yıllarca idare etmek niyetinde değiliz

3 Ekim 1980

VAN, (ANKA) — Genelkurmay, Devlet ve Milli Güvenlik Konseyi Başkanı Orgeneral Kenan Evren, «Senelerce bu memleketi idare etmek niyetinde değiliz» demiştir. Evren, «Eğer daha bekleseydik, yakında iç harbe girip birbirimizi boğazlardık» şeklinde konuşmuştur.

Orgeneral Evren «Orgeneral Refet Ülgenalp 80» tatbikatını izlemek üzere gittiği Van'da valilik önünde halka hitaben bir konuşma yapmıştır. Orgeneral Evren konuşmasında, Türkiye'de demokrasi ve siyasal partilerin yanlış anlaşıldığını söylemiş. şöyle konuşmuştur:

«Bu vatanın evlatları kaç tane parti varsa o kadar partilere bölünmüştür. Birbirlerinin kahvesine gitmemeye, birbirleri ile konuşmamaya, birbirlerine düşman gibi bakmaya başlamışlardır. Demokrasi bu değildir. Bu arada bundan istifade etmek isteyen dış güçler, ortamı buldu ve genç evlatlarımızın ellerine silah vererek onların zihinlerini yıkayarak ortalığa salıverdi.

Birbirlerini vurmaya başladılar. Günde bu vatanın evlatlarından yirmisi - otuzu boşu boşuna hayatlarını kaybettiler. Buna bir uzun süre tahammül ettik. Önlemek için tedbirler gösterdik. Yapılması gereken işleri dilimiz döndükçe her kademeye anlattık, başvurduk. Ama muvaffak olamadık. Eline silah alanlar rahatça mehmetçiği, polisi, jandarmayı vurabildiler. Fakat ona karşı gelmek isteyen polis, jandarma, asker silahını kullanamadı, kullandığı anda derhal hapishaneye atıldı.

Demokrasinin, anarşistlerin istediğini yapmasına fırsat veren bir rejim demek olmadığını belirten Evren, şöyle devam etmiştir:

«İşte bu çirkin particiliği önlemek, memleketin özlemini duyduğu hakiki demokrasiyi getirebilmek için biz bu harekâtı yapmak zorunda kaldık. Biz devlet idaresini ele alıp, senelerce bu memleketi idare etmek niyetinde değiliz. Bizim vazifemiz bu değildir. Bunu gayet iyi biliyoruz. Silahlı Kuvvetler politikanın içine girmez. Ama göz göre göre vatandaşlarımızı daha uzun süre bu halde bırakmaya gönlümüz razı olmadı. Eğer daha bekleseydik, inanın yakın bir zamanda iç harbe girebilir, birbirimizi boğazlardık.»

ÇOK BEKLEDİK

Türkiye Cumhuriyetini koruma ve kollamanın Silahlı Kuvvetlerin vazifesi olduğunu belirten Evren, «Cumhuriyet tehlikeye düştüğü anda Atatürk'ün bize emanet ettiği topraklar, bu tertemiz topraklar tehlikeye düştüğü anda duramazdık. Ya çekip gidecektik, veyahut da bu harekâtı yapacaktık. Çok bekledik. Bunlar kendi kendilerine bunu yapsınlar, bir araya gelsinler, şu memleketi, şu düştüğü badireden kurtarsınlar diye çok bekledik. Ama olmadı» demiştir. Evren konuşmasını şöyle sürdürmüştür:

«Dinî inançlarımızı istismar etmeye başladılar. Laikliği yanlış tanıtmaya başladılar. (Laiklik dinsizliktir) diye ilân etmeye başladılar. Vatandaşlara işlediler. Laiklik dinsizlik değildir. Bugüne kadar kim, hangi vatandaşın dinî inancına karşı çıktı? Kimin ibadetine karıştı? Ama onlar rey alabilmek için üç beş tane rey uğruna binleri istismar ettiler (din elden gidiyor) dediler. Yalandan namaz kılmaya, yalandan oruç tutmaya başlayanları biliyoruz. Bir taraftan dini istismar edenler bir taraftan partizanlıkla halkı birbirine düşürenler memleketi bu hale getirdi.»

SİLAH KAÇAKÇILIĞI

Evren, ekonomik sıkıntıların had safhaya gelmesini fırsat bilen düşmanların ellerinden geldiğinde yurda silah sokmaya başladıklarını belirttiği konuşmasında, «Silah kaçakçılığı öyle büyük boyutlara ulaştı ki, bugün topladığımız silahları eğer teşkilatlandırıp bir birliğe versek, belki bir tümeni teçhiz edebiliriz. Hâlâ da silah yakalanmakta. Bunlar nereden geliyor? Bunları herhalde bizi seven, bizim kara gözümüze aşık olan ülkeler göndermiyor» demiştir.

Evren beş kişilik Milli Güvenlik Konseyi

üyelerinin uzun süre bu makamda kalmak niyetinde olmadıklarını kaydederek konuşmasını şöyle tamamlamıştır:

«En kısa zamanda yapılacak kanuni düzenlemeleri, seçim sistemini, partiler kanununu, Anayasa'yı yaptıktan sonra inşallah tertemiz vazifemizi bizden sonra gelecek parlamenter kişilere teslim edeceğiz. Bizim makam ve mevkide gözümüz yoktur. Bu hırsımız da yoktur, bunu bilesiniz.»

Batı yol gösteriyor

Ali SİRMEN — 5 Ekim 1980

Türkiye'ye vize uygulayan uygulayana. Önce İsveç bu yolu tutmuştu. Stockholm, birkaç yıl önce başlattığı bu uygulamaya kendine göre gerekçeler ileri sürdü. Pek geçerli gerekçeler değildi bunlar. Bu sütunlarda İsveç'in uyguladığı vize üzerinde zamanında uzun uzun duruldu. Türkiye'nin de karşılık ilkeleri gereğince, hemen İsveç'e karşı aynı uygulamaya girişmesi gerektiği belirtildi. Ne yazık ki, birbirini izleyen orta-sağ, orta-sol iktidarlar, bu yola girmediler.

Bu yaz F. Almanya Türkiye'ye vize uygulayacağını belirtti. Bonn siyasi sığınma isteyenlerin artması üzerine bu yola başvurduğunu açıkladı. Bonn'u Paris izledi, Paris'i Bern izliyor. Tanrı bilir, onu kimler izleyecek. Zincirleme bir oluşum içinde Avrupa kapıları Türk uyruklulara kapanıyor.

Gerçekte, uygulama son derece ilginç.

Çünkü uygulama Batı'nın Türkiye'den isteklerinin arttığı bir döneme rastlıyor.

F. Almanya Türkiye'ye bazı ekonomik önerilerde bulunuyor.

— Sen kapılarını yabancı sermayeye aç. Onu ürkütmeyecek bir istikrar sağla. Biz rahatlıkla yatırım yapalım diyor.

Hans Dayıya yanıt veriyoruz:

— Peki sen de hani şu bizim AET ile anlaşmamıza uy da, yurttaşlarımıza kapını aç da onlar da senin sermayenin benim ülkemdeki özgürlüğüne sahip olsunlar senin ülkende.

Karşılık kısa ve kesin.

— Nein!

— Neden?

— Çünkü senin yurttaşların benim ülkemde sorunlar doğurur.

— Peki senin sermayen benim ülkemde sorun doğurursa?

— O senin sorunun.

— Öyleyse, benim işçilerimin doğuracağı sorunlar da beni değil seni ilgilendirir. O zaman sen de bana karşı bu itirazı ileri süremezsin.

— Sürerim.

— Nasıl sürersin?

— Sen kurt ile kuzu öyküsünü biliyor musun?

— Evet, hani kurt kuzuya suyumu bulandırıyorsun demiş de.. Sonra da da kuzu ne demişse derdini anlatamamış. Sonunda anlaşılmış ki «en güçlünün gerekçesiymiş en geçerli olan.»

— Evet işte o.

— Eee yani?

— En güçlünün gerekçesidir geçerli olan anladın mı?

Bu soru üzerine konuyu anlamamaya olanak var mı?

İşte böyle. Batı, Türkiye'den belirli ekonomik önlemleri almasını istiyor. Türkiye alıyor ve karşılığında bazı şeyler istiyor. Batı dirsek çeviriyor. «Dostluk» diyorsunuz, yanıt hazır:

— Ekonomide dostluk olmaz.

Ama, arkasından ekliyor:

— Sen Batı'nın dostusun. Ortadoğu'da bizim çıkarlarımızı biraz daha kolla.

— Hani ekonomide dostluk olmazdı?

— Eee bu ekonomi değil ki, politika.

— Peki sen bana politika faslından biraz ekonomik yardım yap.

— Yoo! Ekonomi ile politika birbirine karıştırılmaz.

— Ama sen bana ekonomi diye politik önlemler öneriyorsun.

— O başka şey bu başka şey. Sen daha bunları anlamazsın.

Hep böyle sürüyor konuşma. Batı hep istiyor Türkiye'den. Türkiye sürekli veriyor, karşılığında Avrupa'nın kapıları kapanıyor yüzüne, biraz kendi çıkarlarını kollasa silah ambargosu geliyor. Türkiye biraz kendi politik ve ekonomik çıkarlarına dönse, hemen uyarı geliyor.

Gerçekte Batı, Türkiye'ye yol gösteriyor. Anlayana sivrisineğin saz olduğu bir dünyada, geçmiş iktidarlar davul zurnayı az bulan bir anlamazlığın içindeydiler.

Türkiye Cumhuriyeti elli yılı aşkın bir süredir, bunca yanlışa, bunca darbeye karşın..

ayakta ise, bunu Batı'nın Osmanlılara yıllarca gösterdikleri yolun ne olduğunu, gören, anlayan ve kurt-kuzu öyküsündeki kuzu rolünü kabullenmeyen bir önder ile onun çevresinde kenetlenen bir kadro ile ulusa ve onun kurtuluş hareketine borçludur.

Önderin adını, hareketin tarihini belirtmeye gerek yok sanırız.

Buraya nasıl geldik? Nereye gideceğiz?

İlhan SELÇUK — 5 Ekim 1980

Buraya nasıl geldik? sorusu Mustafa Ekmekçi'nin dünkü yazısının başlığıydı. Ekmekçi, yazarlık ününü «12 Mart olağanüstü dönemi»n de pekiştirmiştir: söyleyeceğini satır aralarında söylediği için bir başka türlü okunması gerekir. Ekmekçi dünkü yazısına şöyle başlıyordu:

«Herkes birşey söylüyordu. Oturanlar konuşuyorlardı.

— Buraya nasıl geldik?
— Nasıl oldu da böyle oldu?
— Ben söylemiştim, dinlemediler?
— İyi olur inşallah?.»

Bir yaman toplum felsefesine eriştik' Herkes olayları işine geldiği gibi yontmakta usta mı usta. Kime sorsanız 12 Eylül sonrasında bir övünme payı çıkarıyor kendine:

— Ben haber vermiştim...
— Belliydi...
— Çok iyi oldu...

İyi olan ne? Askerin yönetime bütünüyle el koyması mı? Hayır. Yönetime el koyanlar bu işi istemiyerek yaptıklarını,. «politika çamuru»na metazori bulaştıklarını ne yapıp yapıp çekileceklerini söylüyorlar. Orduyu ister istemez eyleme iten koşulları kim ve nasıl yaratmıştır? Bu soruya yanıt arayacağımıza kendimize pay çıkarmaya çabalıyoruz.

★

Geldiğimiz yer neresi?

12 Eylül'ün üstünden daha bir ay geçmedi. Bir analiz yapmak için vakit çok erken. Ama buraya salt kişilerin isteğiyle gelmediğimizi bilmeliyiz. Toplumlarda insanların isteklerini aşan yasalar geçerlidir. «Hakiki mürşit ilim» böyle söyler. İşin bu yanını kurcalıyan yok. 12 Eylül'ü yapanlar bu işi yapmamak için çok direndiklerini ve zorunluklar eylemi kaçınılmaz noktaya getirdiğinde yönetime el koyduklarını söylüyorlar. Peki politikacılar mı istediler bu noktaya varmamızı? Hayır. Dünkü parlamentonun üyelerine teker teker sorulsa askeri yönetimi özlediğini söyleyen tek kişi içlerinden çıkmayacaktır. Ya sendikacılar? Onlar mı dilekçe verdiler askeri yönetim için? İşçiler, öğrenciler, köylüler mi istediler? Devlet memurları mı bu tür yönetimin erdemlerini savundular? 12 Eylül'den önce ortalığı saran derneklerin yöneticilerini yoklasanız, meslek odalarının ileri gelenleri arasında anket yapsanız, işverenlerin örgütlerine danışsanız, nasıl konuşacaklar:

— Askeri yönetim çok iyidir: biz Ordunun yönetime bütünüyle el koymasını savunuyorduk.... mu diyecekler?

Yok canım.

Türkiye'de tek bir kişi çıkıp böyle konuşmayacaktır; ama 12 Eylül oldu ya:

— Ben söylemiştim...
— Çok iyi oldu...
— Yaşasın...

★

Her iktidarın dalkavukluğunu yapmaya dünden hazır çok kişinin bulunması doğaldır.

Öyle bir toplumda yaşıyoruz ki...
Şu yanda Bizans döküntüsü...
Bu yanda Osmanlı kalıntısı...

Son otuz yıllık yozlaşmayı da üstüne ekledin mi, ortaya içaçıcı bir görünüm çıkmıyor. Böylesine bozulmuş bir toplumun düzelmesi zordur. Ancak bozulmanın nedenlerini sağlıklı saptadığımız zaman düzelmenin reçetesi de ortaya çıkar.

Bunun içindir ki «ben söylemiştim» demek anlam taşımıyor artık...

Geldiğimiz yere nasıl geldiğimizi saptarsak, bizi buraya getiren nedenleri birer birer yok ederek çağdaş bir toplum olabilmenin yollarını aydınlatırız.

Netto'nun ölümü

Yalçın DOĞAN — 7 Ekim 1980

Kısa süre önce günde onaltı-onsekiz saat çalışmaya alışmış sabahın altısında-yedisinde iş görüşmelerine başlayan 105 kiloluk İtalyan asıllı adamın bugünlerde o kadar çok vakti var ki... Yaş günü kutlama partileri düzenleyip Mercedes arabasıyla uzun uzun tatile bile çıkabiliyor.

1960'ların sonlarında Brezilya'da «ekonomik mucize» yaratacağını öne süren 32 yaşındaki Antonio Delfim Netto orta halli bir ailenin çocuğu olarak Napoli'de dünyaya geldi. Daha sonra Brezilya'ya göç eden ailesi Delfim'e yüksek tahsili yaptırdı.

Netto 1967 yılından başlayarak Brezilya'nın tüm ekonomisinden sorumlu kılındı ve Maliye Bakanlığına getirildi. Arada Brezilya Endüstri ve Ticaret Birliklerinin Danışmanlığı ile Brezilya Çiftçiler Birliği danışmanlığı görevini yürüttü.

Maliye Bakanı olduktan sonra Brezilya'nın bir numaralı adamı Antonio Delfim Netto idi. Brezilya'ya yeni bir ekonomik model getiriyor, aldığı önlemler kalkınma hızını Brezilya'nın tarihinde görülmemiş oranlara yükseltiyordu. 1965 yılında yüzde 2.5 olan kalkınma hızı önce yüzde 5'e, 1969 yılında yüzde 9'a, 1973 yılında da yüzde 14'e dek yükseliyordu. Fiyat artışları da yüzde 57'den yüzde 15'e dek düşüyordu. Önlemler arasında para politikası başta geliyor, sıkı bir para politikasını devalüasyonlar dizisi izliyordu. Bu olumlu görünen rakamların arkasında Brezilya'da çok çarpıcı bir başka gelişme daha görülmekteydi. Ödemeler açığı hızla büyüyor, ülkenin dış borç yükü hiç bir ülkenin görmediği boyutlara tırmanıyordu. 1969 yılında 300 milyon dolar fazla veren dış ticaret dengesi 1974'lere gelindiğinde 4.5 milyar dolar açık vermeye başlamış, aynı dönemde toplam 3 milyar dolarlık dış borç 17 milyar dolara ulaşmıştı. Ülke gerçi belli bir büyüme hızına erişmişti, ne var ki, aradan geçen sürede dışa bağımlılık Brezilya'yı kıskıvrak bağlamış bulunuyordu'. Tüm hammaddesi, ara ve yatırım malı ile dışa bağımlılığa dayalı kalkınma hızının getirdiği «mucize» halka önce çok tatlı geldi.

Netto, 1974 - 75'lerde görevinden ayrıldı. Dönemin siyasal yönetimiyle anlaşmazlığa düştü ve Paris'e Büyükelçi olarak gönderildi. Ancak, sürgün kısa sürdü ve 1979 sonunda göreve yeniden getirildi. Bu kez Planlama Bakanı olmuştu. Gelir gelmez para politikasına dayanan ekonomik kararlarını sıralamaya koyuldu.

1970'lerdeki deneylerine dayanarak hemen hemen aynı kurallara başvurdu. Faizleri serbest bıraktı. Ücretleri fiyat artışına bağlayarak endeksleme yöntemi kullandı. Dış ticaret açığını gözönünde tutarak dışalımları azaltmak amacıyla dışalım vergisi getirdi. Ne var ki, bu önlemler, içerde fiyat artışlarını hızlandıran etkenlerin başında geldi. Tümüyle dışa bağlı sanayinin dışalımlarını vergilendirmek, fiyatları alabildiğine kamçıladı.

Bu arada bir başka çarpıcı gelişme daha oldu. Dış borçları rekor düzeye tırmanınca, uluslararası bankalar Brezilya'yı borç verilebilirlilik açısından «riskli» saymaya yöneldiler. Bir zamanlar Netto'yu dillerinden düşürmeyen bankalar, şimdi ona sırt çeviriyorlardı. Oysa, ekonominin çarklarını çevirmek için mutlaka dolara gerek vardı. Dolara dayalı hammadde ve ara malına gerek vardı. Ama bankaların kasası Netto'ya rağmen artık Brezilya'ya kapanmıştı. Netto birkaç kez New York ve Avrupa bankalarını dolaştı. Başkent Rio'ya eli boş döndü. Fiyat artışları yüzde yüzü aşar hale geldi. Mini devalüasyonlar yetmeyince 1979 aralık sonunda önce yüzde 30'luk devalüasyonu, 1980'de yüzde 40 oranındaki devalüasyon izledi. Devletin ürettiği mallarda hazine desteğini çekti. Tüm kurallarıyla piyasa ekonomisine yöneldi. Kendince güvenilir bulduğu kişileri su başlarına getirdi.

İşte, tam bu sırada Brezilya'da tarihsel bir gelişme gözlendi. Aylarca, hatta yıllarca başarısıyla övündüğü kararlarından Netto vazgeçmekte olduğunu açıklıyordu. 1980 ağustosunda yaklaşık bir yıl önce alınan ekonomik kararlardan vazgeçtiğini bildiriyordu. Kararlar tutmamıştı. Ülkesinde ve uluslararası arenada kendisini «ekonomik mucize» yaratmış olmakla tanıtan Netto, aldığı kararlardan geri dönmek zorunda kalıyordu. Çünkü, piyasa ekonomisi artık işlerliğini yitirmiş, dört nala giden enflasyon ülkeyi titreten kâbusa dönmüştü. Daha bir yıl önce serbest bırakılan dış ticaret rejimi yeniden denetim altına alındı. Daha bir yıl önce serbest bırakılan fiyatlar denetim altına alındı. Haftalık kur ayarlamaları yeniden denetim altına alındı. Çok ilginçtir, kitap dışalımı üzerine dahi getirilmiş olan dışalım vergisi kaldırıldı.

Fiyat artışlarını durdurmak için sıkı para politikası uygulamaya başladı. Ama, bu kez de iş çevreleri «ekonominin durgunluğa girme-

sinden» yakınarak üretimin düştüğünü ve yeni önlemlere gerek duyulduğunu söylemeye başladılar.

Böylelikle Netto bir yaşayan ölüye döndü. Aldığı ekonomik kararların doğru olmadığı ortaya çıkmış, şimdi tümünden geri dönmek zorunda kalmıştı. Ama, bu arada fiyat artışları yüzde yüzü geçmiş, ekonomi durgunluğa girmiş, üretim düşmüş, dış borç yükü 55 milyar doları bulmuştu. İşsizlik çoğalan nüfusla birlikte hızla artmıştı. Kalkınma hızı düşmüş uluslararası bankalar onu kaderiyle başbaşa bırakmıştı.

Bugünlerde Delfim Netto'yu arayıp soranların sayısı giderek azalıyor. 1984 yılında yapılacak seçimde, kendini Başkan adaylığına dahi hazırlamaktayken, tepe taklak inen Netto tam bir yaşayan ölüye dönüşmüş durumda. Ölmek doğal. Ama, yaşarken ölmek... 55 milyar dolarlık borcu ve yüzde yüzü aşan fiyat artışlarını sırtına vurduğu halkın karşısında yaşarken ölmek... En büyük ceza bu olsa gerek.

olayların ardındaki GERÇEK

Rogers planı

8 Ekim 1980

Son ay ve haftalar içinde NATO Başkumandanı Orgeneral Bernard Rogers'in Türkiye'ye sık-sık gelip gittiği izlenmektedir. Bir tür «mekik diplomasisi» sayılması gereken bu yöntemin oluşturduğu sonuçları kamuoyu merakla bekliyor.

Yüzeysel açıdan bakılınca General Rogers'in çabası Yunanistan'ın NATO'nun askeri kanadına dönüşünü sağlayarak örgütün Güneydoğu kanadındaki çatlağı onarmaktır. Olay bu yanıyla antlaşmayı güçlendirmek, savunma ve işbirliği kesiminde sağlığa kavuşturmak amacını taşımaktadır. 1974 Kıbrıs çıkarmasıyla NATO'nun askeri kanadından çekilen Yunanistan'ın dönüşü altı yıldan beri süregelen boşluğu dolduracaktır.

Ne var ki, Türkiye açısından olayın başka anlamları da vardır. 1974 yılında Kıbrıs çıkarması nedeniyle Türkiye - Yunanistan gerilimi bir savaş tehlikesinin sınırlarına yaklaştığında NATO'nun Ege denizinde ve göklerindeki düzeni ulusal çıkarlarımız açısından bir sorun olarak gündeme girmişti. Bu kapsamda bölgenin gereksiz yere Yunanistan denetimi altında bulunduğu görüldü. Kıbrıs çıkarması nedeniyle ATİNA'nın, NATO'nun askerî kanadından ayrılmasıyla durum kendiliğinden değişti. Türkiye yeni bir konum içine girdi. NATO örgütlenmesi kapsamında Ege denizinde ve göklerinde Türkiye'nin çıkarlarına ters düşmeyen yeni bir düzen oluştu.

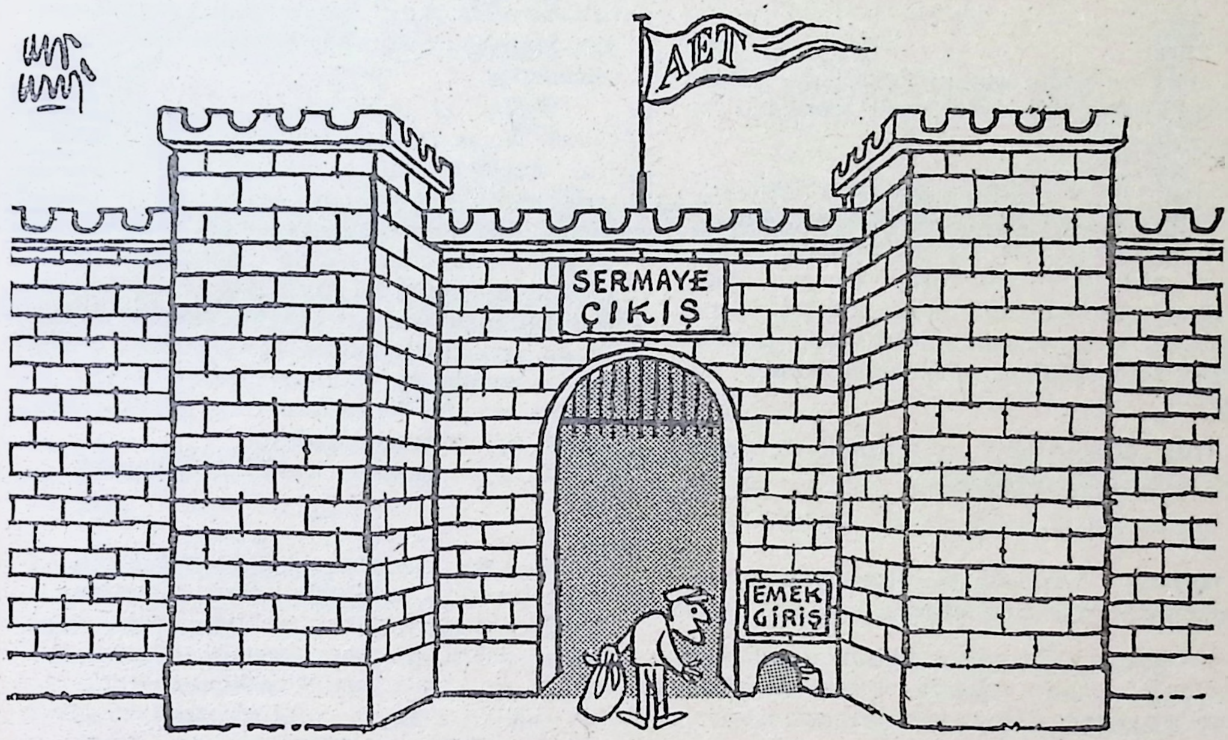
Şimdi Yunanistan'la Türkiye arasındaki sorun şudur:

Yunanistan, NATO'ya Ege'deki 1974 statüsüne yakın bir düzenlemeyle girmek istemektedir. Türkiye ise NATO'nun gereklerini hesaplamakla birlikte 1974 statüsünün hukuksal bir dayanağı olmadığını bilmekte ve ulusal çıkarlarımıza ters düşmeyecek yeni bir düzenlemeyi öngörmektedir.

Ege'nin sularında ve göklerindeki NATO örgütlenmesinin Türkiye ve Yunanistan arasındaki yetki ve görev paylaşımı, artık NATO çerçevesini aşmış, daha geniş ufuklu bir anlam kazanmıştır. Çünkü Türkiye'nin elinde bir koz bulunmaktadır. Yunanistan Ankara'yı bir yandan AET çerçevesinde bir yandan Ege ve Kıbrıs sorunlarında köşeye sıkıştırmaya çalışmaktadır. NATO askeri kanadına Yunanistan'ın yeniden alınmasına Ankara hangi koşullarla «evet» diyecektir? Eski Dışişleri ve Savunma Bakanı Hasan Esat Işık bu konuda bir açıklama yaparak. «General Rogers bizi yeni ödünlere iknaya çalışmamalı. Ege'de aşırı hırçınlıklarla direnen Yunanistan NATO''ya döndükten sonra makul olmaya ikna edilemez.» Ege'de Türkiye ile Yunanistan arasındaki ilişkileri Yunanistan NATO askerî kanadına yeniden girdikten sonra düzenlemeye yönelmek bu konuda elimizde bulunan öncelikleri yitirmek anlamına gelecektir.

NATO Başkumandanı Bernard Rogers'in «öneriler paketi» önümüzdeki günlerin gelişmeleri içinde aydınlığa çıkabilecektir.

★★★



10 Ekim 1980

AVRUPA KAPILARINDA...

Çirkin politikacı?..

İlhan SELÇUK — 10 Ekim 1980

Çok eskiden «çirkin politikacı» deyimini ben de arada sırada kullanır ülkenin çirkin politikacılar yüzünden kötüye gittiğini söylerdim. Bir süreden beri bu deyimi kullanmıyorum.

Niçin?

Çünkü zamanla toplum değişiyor, bu değişimle birlikte kavramlar yeni içerikler kazanıyor.

Bir zamanlar bizim parlamentomuzda sağdan sola yelpaze yoktu, Amerika'ya bağlı iki büyük partinin iç ve dış politikalarını birbirinden ayırt etmek çok zordu. Zamanla önce iç ve sonra dış politikada ayrışma başladı. Parlamentoda sola ve sağa dönük kanatlar oluşunca çirkin politikacı deyiminin anlamı değişti.

Artık, çirkin politikacı kavramı bir aldatmaca gibi kullanılmaktadır.

★

Meydan - Larousse sol sözcüğünü siyaset kapsamında şöyle tanımlıyor:

«— Bir millet meclisi binasının sol yanı Genellikle meclisin solunda oturan ve sağdakilere göre daha ilerici görüşleri savunan siyasi parti veya partiler.»

Bilindiği gibi sol kavramının kökeni Fransız Devrimine uzanır, parlamentoda kralcılar sağda, cumhuriyetçiler solda oturduğundan bir kanada sağcılar, ötekine solcular denmiş; o günden bu yana solculuk halktan yana olmakla eşdeğerli tutulmuştur.

Atatürk devriminde cumhuriyetçilik, padişahçılığa göre solculuktur; laiklik şeriatçılığa göre solculuktur; halkçı-devletçilik özel sektörcülüğe göre solculuktur; devrimcilik tutuculuğa göre solculuktur; milliyetçilik ümmetçiliğe göre solculuktur. Bu nedenle İsmet Paşa 1960'ların yarısında demiştir ki:

«— Ben kırk yıllık solcuyum.»

Atatürk'ün solculuğu, yaşamının her kesiminde görülür. Yurttaşlık Yasası'nın benimsenmesi, hukuk alanında solculuktur. Dinsel tarih görüşünü bırakıp ulusal tarih tezine yönelmek solculuktur. Saray dilini yıkıp, Osmanlıca yerine halkın dili Türkçeyi özümsemek solculuktur.

Ne var ki Kemalizmin bir yana itildiği İkinci Dünya Savaşının ertesinde karşı - devrim dalgaları tüm politika yaşamını kapsamış, solculuk kötülenmiş, yasaklanmış parlamento dışına kovulmuştur. İşte bu dönemde aydınlar arasında «çirkin politikacı» deyimi geçerli olmuştur. İşi gücü seçim meydanında boş nutuklar atmak; bağımsızlıktan, ulusallıktan, halkçılıktan uzak bir siyasanın komisyonculuğunda oy avcılığına çıkmak olan politikacılara da doğrusu «çirkin politikacı»dan başka ad yakıştırmak zordu.

Uzun bir zaman çizgisi böyle yaşandı.

★

Ve sonuçta toplumsal bağnazlığın katı kabuğu kırıldı; Türkiye'de parlamentarizm Batı'daki örnekleri gibi sol ve sağ partiler yelpazesine doğru açılmaya başladı. «Çirkin politikacı» deyiminin içeriği boşalmıştı Artık (çirkin değil) sağ ve sol politikacı olabilirdi. Sağa dönük politikacı sermayeden, sola dönük politikacı emekten yana olmayı vurguluyordu. Bu aşamadan sonra kötüye gidişin nedenlerini «çirkin politikacı»da aramak, gerçeği gözlerden gizlemekle eşanlamlı bir nitelik kazanmıştır.

Şimdi ben desem ki:

— Bütün suç çirkin politikacılardadır.

Okurlarım bana gülerler.

Çünkü toplumun ulaştığı bir bilinç düzeyi vardır. Türkiye'nin bugünkü bunalıma düşmesinin nedenlerini artık biliyoruz. Gerçek nedenler ortadayken hayali suçlular yaratmak kendimizi yadsımak demektir.


MHP LİDERİ TÜRKEŞ TUTUKLANDI

Gözetimdeki eski parlamenterler ve sendikacılar bırakılıyor

Ecevit ve Demirel Ankara'da

Harp Akademileri Komutanlığına Hava Orgeneral Halil Sözer getirildi

TÜRKLER'İN KATİLLERİ BASINA GÖSTERİLDİ

Yeraltı dünyasını ünlüleri gözaltınd

12 Ekim 1980

Ecevit ve Demirel Ankara'da

12 Ekim 1980

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) CHP Genel Başkanı Bülent Ecevit ve AP Genel Başkanı Süleyman Demirel, beraberlerinde eşleri olduğu halde Türk Silahlı Kuvvetlerinin ülke yönetimine el koyduğu 12 Eylül tarihinden bu yana güvence altında bulundurulduklan Gelibolu'daki Hamzakoy'dan dün Ankara'ya getirilmişlerdir. Ecevit ve Demirel'in Ankara'ya getirilişleri güvence altına alınmalarının otuzuncu gününe rastlamaktadır. İki lider Ankara'ya getirildikten sonra ayrı arabalarla evlerine götürülmüşlerdir.

Ecevit ile Demirel dün Ankara'ya vardıktan sonra başkentte siyasi nümayiş halini alacak toplantılar yapmamak koşuluyla, kendilerine dolaşma özgürlüğü tanındığı Türk Silahlı Kuvvetlerince yazılı olarak bildirilmiştir.

Bu arada, her iki liderin Ankara'ya getirilişini izlemek üzere Etimesgut havaalanında bekleyen gazeteciler, Demirel ile Ecevit arka kapıdan Ankara'daki evlerine götürülünce, iki liderin başkente gelişini görüntüleyememişlerdir.

ANKARA'YA DÖNECEKLERİ NASIL BİLDİRİLDİ?

CHP lideri Ecevit ile AP lideri Demirel'e Ankara'ya dönecekleri önceki gece, güvence altında oldukları Hamzakoy askeri tesislerinde bildirilmiş ve eşleri ile birlikte Ankara'ya hareket etmek üzere hazır olmaları istenmiştir.

YOLCULUK BAŞLIYOR

Bülent Ecevit ve eşi Rahşan Ecevit ile Süleyman Demirel ve eşi Nazmiye Demirel saat 13.30'da helikopterle Hamzakoy'dan İstanbul'a getirilmiş buradan da askeri bir uçakla saat 14.47'de Ankara'ya doğru hareket edilmiştir. Ecevit ile Demirel'i getiren C—47 tipi Türk Hava Kuvvetleri Komutanlığına ait askeri özel hizmet uçağı saat 15.55'te başkente 10. km. uzaklıktaki Etimesgut askeri havaalanına inmiştir.

HAVAALANI ÇEVRESİNDEKİ ÖNLEMLER

Liderleri Ankara'ya getiren uçak inmeden önce Etimesgut havaalanının içinde ve çevresinde geniş güvenlik önlemleri alınmış bu arada, Eskişehir'den Ankara'ya gelen yolda bir askeri trafik aracı hazır bulundurulmuştur. İki liderin havaalanına inmesinden yaklaşık bir saat öncesinde Etimesgut havaalanına bir Tuğ bir Tüm, iki de Korgeneral hava subayı

gelmişler ve saat 15.30'a doğru toplu halde havaalanından ayrılmışlardır.

OBJEKTİFLER UÇAĞI BEKLİYOR

Bu arada, liderlerin dönüşünü izlemek üzere 13 araba ile 30'a yakın gazeteci Etimesgut'un İstanbul yolundaki giriş kapısı önünde öğleden sonra beklemeye başlamışlardır. Foto muhabirleri ellerindeki tele-objektiflerle olayı görüntülemek için çeşitli acılardan alanı izlemişlerdir.

Saat 15.06'da C—130 tipi bir askeri nakliye uçağının havaalanında harekete geçmesi üzerine gazeteciler heyecanlanarak bunu liderleri taşıyan uçak sanmışlar ve fotoğraf çekmeye başlamışlardır. Ancak, bu uçak alanın ucuna gittikten sonra hızlanmış ve havalanmıştır. Saat 15.18 sıralarında da Etimesgut'tan havalanan başka bir nakliye uçağı da gazetecileri benzer biçimde yanıltmıştır.

GAZETECİLER İÇERİ ALINMADI

Ecevit ile Demirel'in dönüşünü izlemek üzere öğle saatlerinden itibaren askeri havaalanının giriş kapısına gelerek park eden gazetecilerin içeri girmek yolundaki istekleri askeri yetkililerce kabul edilmemiştir. Liderlerin dönüşünü TRT ekibinin izlemesine ise izin verilmiş ve dört kişilik bir TRT ekibi, havaalanına alınmıştır.

HACI ALİ DEMİREL GELİYOR

Liderleri getiren uçağın inmesinden yaklaşık 10 dakika önce Demirel'in kardeşi Hacı Ali Demirel yeşil renkli (79 model 280-S Mercedes marka) ve 06 AP 230 plakalı bir otomobille Etimesgut'a gelmiştir. Hacı Ali Demirel'in kullandığı otomobilde, ayrıca AP Genel İdare Kurulu üyesi Rasim Küçükel ile Basın Müşaviri Türker Sanal'ın da bulunduğu gözlenmiştir. Hacı Ali Demirel, askeri bölgeye girişte bulunan «giriş kapısı önünde hüviyetlerinizi çıkarın, giriş kartlarınızı takın» yazılı levhanın önünde aracı park ettikten sonra dışarı çıkmış ve kapıdaki görevlilerle konuşmuştur. Hacı Ali Demirel bu konuşmadan sonra, kendisine içeri girmesi için izin verilmediği için yeniden otomobile dönmüş ve beklemeye başlamıştır.

UZUN BEKLEYİŞLER BAŞLIYOR

Askeri uçağın inişinden sonra Etimesgut Havaalanı'nın çıkışının İstanbul yolu ile keşiştiği kavşağın önünde bekleyen gazeteciler için uzun bir bekleyiş başlamıştır. Bu sırada elinde sten marka makinalı tabanca olan bir hava başçavuşu gazetecilerin yanına gelmiş ve dönüş kavşağında bekleyen taşıtların 4-5 arabalık konvoyun geçebilmesi için yolun yanına dizilmesini istemiştir. Bunun üzerine 13 otomobil yolun Ankara istikametinde arka arkaya dizilmiştir. Ancak görevli başçavuş taşıtların yolun hemen girişinde durduğunu söyleyerek bunun liderleri taşıyan araçların virajı almalarını güçleştirebileceğini belirtmiştir. Baş çavuş, bu durumda arkadaki üç aracın konvoyun önüne alınmasını, böylelikle çıkışın boşaltılması gerektiğini kaydetmiştir.

Bu sırada trafiği düzenlemek için Ankara Trafik Müdürlüğüne bağlı 06 AA 994 plakalı bir araç girişe gelmiş ve eli stenli polisler gerekli trafik düzenlemesini yapmışlardır.

GAZETECİLER HAZIR BEKLİYOR

Saat 16.00'dan sonra liderlerin her an dışarı çıkabilecekleri düşüncesiyle foto muhabirleri girişin her iki yanına yanyana dizilmişler ve hazır beklemeye başlamışlardır. Bu arada yoldan geçmekte olan tektük vatandaşlar da liderlerin çıkacağını öğrenince meraklı bakışlarla gazeteci topluluğuna katılmışlardır. Bunun üzerine görevli başçavuş ve havacı erler yeniden gazetecilerin yanına gelmişler ve ellerinde fotoğraf makinası olmayan gazetecilerle, vatandaşların geriye çekilmelerini istemişlerdir.

TRT ARABASI ÇIKIYOR

Aradan yarım saat geçtikten sonra Havaalanının nizamiye kapısı açılmış ve yolda siyah renkli bir Renault gözükmüştür. Resmi plakalı Renault'un, Ecevit ile Demirel'in dönüşünü görüntüleyen TRT ekibini taşıdığı daha sonra anlaşılmıştır. Saat 16.31'de de bir hava albayının kullandığı özel Wolkswagen Etimesgut'tan ayrılmıştır.

YOL TRAFİĞE KAPANIYOR

Saat tam 16.40'ta havaalanının bulunduğu garnizonda, içeriden düdük sesleri duyulmaya başlanmış ve giriş kapısında bir hareketlilik gözlenmiştir. Kapıdan trafik polislerine verilen bir emir ile yolun trafiğe kapatılması istenmiştir. Bunun üzerine trafik polisleri yolu trafiğe kapatmışlar, Ankara yoluna doğru gelen taşıtlara geçiş verilmemiştir.

HACI ALİ DEMİREL AYRILIYOR

Tam bu sırada nizamiyede bekleyen Hacı Ali Demirel'in kullandığı yeşil Mercedes hareket etmiş ve gazetecilerin önünden geçerken Hacı Ali Demirel'in yanında oturan Rasim Küçükel gazetecilere el sallamıştır.

HEYECAN SON HADDİNDE

Hacı Ali Demirel ayrıldıktan sonra kapı bir süre açık kalmış bu da gazetecilerde liderlerin her an çıkacakları yolunda bir izlenim yaratmıştır. Ancak bir başka hava albayı da özel aracıyla Etimesgut'tan ayrıldıktan sonra kapı kapanmıştır.

GÖREVLİ YÜZBAŞI NE DEDİ?

Gazeteciler arasında gerilimin son haddine vardığı bir sırada yolun trafiğe kapatılması nedeniyle bekleyen araçlara geçiş tanınmış ve trafik yeniden normal şekilde işlemeye başlamıştır. Bu sırada bir hava yüzbaşısı nizamiyeden gazetecilere doğru gelmeye başlamıştır. Yüzbaşı gazetecilere «Beklemeyin, gittiler» demiştir.

YARIŞ BAŞLIYOR

Yüzbaşının bu sözleri üzerine öğleden beri bekleyen gazeteciler liderlerin Eskişehir yoluna açılan askeri havaalanının arka kapısından çıkarıldıklarını ve gazeteci deyimiyle «atlatıldıklarını» anlamışlardır. Bunun üzerine gazeteciler süratle otomobillerine koşturmuşlar ve liderlerden önce evlerine varabilmek için son sürat yola koyulmuşlar, konvoy halinde Ankara'ya doğru yarışa başlamışlardır. Ancak Eskişehir yolunda görevli bir askere liderlerin ne zaman geçtiklerini sorduklarında aldıkları yanıt «on dakika önce» olmuştur. Bu arada gerek İstanbul, gerekse Eskişehir yolunda 100'er metre aralıkla askerlerin bekletildiği gözlenmiştir.

ECEVİTLER ORAN'A GELİYOR

CHP Genel Başkanı Bülent Ecevit ve eşi Rahşan Ecevit Oran'daki evlerine siyah renkli forslu kapalı bir Orgeneral arabası ile saat 16.45'de gelmişlerdir. Her ikisinin güleryüzlü oldukları dikkati çekmiştir. Kapının önünde bekleyen CHP'li parlamenterler, mahalle halkı, kadınlar ve çocuklar tarafından alkışlarla karşılanan Ecevit, evine girmeden önce herkesin elini sıkmış ve parlamenterlerle kucaklaşarak öpüşmüştür. Ecevit ve eşi daha sonra neşeli bir biçimde evlerine girerek CHP'li parlamenterlerin ziyaretlerini kabul etmişler, bu arada kapı önünde resim çeken gazetecilerin içerde de resim çekmelerine ve demeç almalarına CHP yetkililerince izin verilmemiştir.

HEYECANLI BEKLEYİŞ

Ecevit'in Oran'daki evinin önünde gazeteciler ve parlamenterler saat 14'ten itibaren bek lemeğe başlamışlardır. Saat 15.50'de Rahşan Ecevit'in annesi ve ablası gelerek eve girmişlerdir. Ecevit'e komşu olan İstanbul eski Milletvekili Necdet Uğur ve Amasya eski Milletvekili Erol Çevikce de kapının önünde beklemeğe başlamışlardır. Daha sonra evin önüne gelerek bekleyen CHP'li Parlamenterler şunlardır:

Kâmuran Erkmenoğlu, Hüseyin Doğan, Alev Çoşkun, İlyas Kılıç, Orhan Vural, Yılmaz Cemal Bor, Abdullah Emre İleri, Orhan Akbulut, Şükrü Bütün, Ömer Dedeoğlu, Uğur Alacakaptan, Ziya Müezzinoğlu, Altan Öymen, Gani Aşık, Yaşar Kemal Yüksekli, Mehmet Yüceler.

Parlamenterlerin yanısıra TRT kameramanları yerli ve yabancı basın mensupları ile mahalle halkı, kadınlar, çocuklar da Ecevit'i beklemeye başlamışlardır.

GÜVENLİK ÖNLEMİ

Ecevit'in gelişi sırasında evin önüne kimseyi yaklaştırmamak veya çevrede güvenlik kuvvetlerinin önlem alması gibi bir duruma rastlanamamıştır. Sadece mavi bir polis minübüsü sokağın ilerisinde içinde dört beş üniformalı polis olduğu halde beklemiştir.

SOKAĞI ŞAŞIRIYOR

Saat 16.45'de dört yıldızlı forsu kırmızı bir kılıf ile kapalı (008) numaralı bir orgeneral makam arabası Bülent Ecevit ve Rahşan Ecevit'i evin önüne getirmiştir. Askeri onbaşı şoför tarafından kullanılan araba hızla Oran yolunda ilerlemiş, ancak şoför sapılacak sokağı şaşırmış ve sokağa sapmayarak hızla ilerlemiş daha sonra fren yaparak bir geri manevra ile sokağa girmiştir.

Arabanın arkasında oturan Bülent Ecevit ile Rahşan Ecevit, araba kapıda durunca iki yan kapıdan dışarı çıkmışlardır. Bu arada arabanın çevresini saran kalabalık parlamenter topluluğu ile mahalle halkı ve gazeteciler Ecevit ile eşi Rahşan Ecevit'in elini sıkarak «hoş geldiniz, geçmiş olsun» demişlerdir.

Ecevit, kendisini karşılayan parlamenterlerle kucaklaşarak teker teker öpüşmüştür. Bu arada Rahşan hanımın arkadaşları bayanlar da kendisini öperek geçmiş olsun dileğinde bulunmuşlardır.

Ecevit, evin önünde bekleyen kalabalığı teker teker dolaşarak ellerini sıkmış ve herkese ayrı ayrı teşekkür etmiştir. Ancak daha başka bir konuşma veya demeç yerine geçebilecek bir söz söylememiştir.

BUKETLER VERİLİYOR

Mahallede oturan iki küçük kız daha önce apartmanın giriş kapısında ellerinde sarı kır çiçeklerinden buketlerle Ecevit'leri beklemişler ve tam Ecevit'ler apartmandan içeri girerken kır çiçeklerinden buketleri kendilerine vermişlerdir. Bu arada arabanın şoförü bagajı açarak Ecevit'lere ait iki el çantası ile iki

bavulu çıkarmış, Ecevit'e ait daktilo da bavulların yanına bırakmıştır. Büyük bir sarı bavulun asker bavulu gibi kalın bir siçimle bağlı olduğu görülmüştür. Bavul, el çantası ve daktilonun üzerinde «Bülent Ecevit» yazılı kartların iliştirildiği dikkati çekmiştir.

KAPIYA HÜCUM

Ecevit ve eşi apartmandan girdikten sonra kapının önünde bekleyen kalabalık da kapıya hücum etmiştir. Ancak, mavi minübüste bekleyen polisler ile önceden gelerek kapı önün de bekleyen Ecevit'in eski koruma polisleri içeriye girilmesine engel olmuşlardır.

Gazetecileri içeri almayan polisler CHP'li parlamenterlerin içeriye girebileceklerini söylemişler ve apartmanın merdivenlerinde bekleyen parlamenterler hep birlikte içeri alınmışlardır.

Ecevit'in gelişinden sonra karşılamaya yetişen Yüksel Çakmur, Akın Simav, Mustafa Öztin, Ahmet Şener de içeri girmişlerdir. Bu arada CHP Genel Sekreteri Mustafa Üstündağ, beraberinde Grup Başkan Vekillerinden Çoşkun Karagözoğlu, Genel Sekreter Yardımcısı Metin Somuncu ve Gündüz Ökçün olduğu halde gelerek içeriye girmiştir.

ECEVİT'İN SORULARI

Ecevit'in evi böylece kapıda bekleşen parlamenterler tarafından dolmuştur. Parlamenterler beş on dakika oturarak ve Ecevit'lere «Geçmiş Olsun» diyerek dışarı çıkmışlardır.

Ecevit'in kendisini ziyarete gelen eski parlamenterlere «Ankara'da ne var, ne yok? Sizler nasılsınız? Arkadaşlarımızın serbest bırakılmasına çok sevindim. Hangi arkadaşlarımız bırakılmadı? Onların serbest bırakılmayış gerekçeleri nelerdir?» gibi sorular yönelttiği öğrenilmiştir.

Genel Sekreter Mustafa Üstündağ ile Genel Sekreter Yardımcıları ve Grup Başkan Vekilleri Çoşkun Karagözoğlu ile Orhan Vural ise evde kalarak Ecevit ile daha uzun süre görüşmüşlerdir.

Bu karışıklık sırasında bir süre kapının önünde kalan Ecevit'lere ait bavul ve çantalar da daha sonra eve taşınmıştır.

İÇERDE İZİN YOK

Ecevit'in daire kapısının önüne kadar gelerek içeri girmek ve fotoğraf almak için bir süre ısrar eden gazetecilere, Ecevit'in danışmanları «izin buraya kadarmış, içeride görüşme izni yok» yanıtını vermişlerdir. Bunun üzerine bir süre daha evin önünde bekleyen gazeteciler de Oran'dan ayrılmışlardır.

KOÇ KESİLİYOR

Öte yandan, AP Genel Başkanı Süleyman Demirel ile eşi Nazmiye Demirel Güniz sokak taki evlerine geldiklerinde kalabalık bir topluluğun sevgi gösterisiyle karşılanmışlar ve dönüşleri nedeniyle evin önünde bir koç kurban edilmiştir.

Demireller'in Etimesgut'ta bindirildikleri Chevrolet marka askeri araç saat 16.50'de evlerinin bulunduğu Güniz sokağa İran Büyükelçiliğinin bulunduğu köşeden girmiştir. Araç evin önünde durduğunda etrafı sabahtan beri beklemekte olan kalabalık bir topluluk tarafından sarılmış, bu arada evde beklemekte olan eski parlamenterlerle Demireller'in yakınları pencereye üşüşmüşlerdir.

Üzerinde lacivert renkli bir kostüm bulunan Süleyman Demirel ile eşi otomobilden indiklerinde evin önü ana baba gününe dönmüş ve kalabalık topluluk «Hoş geldin» demek üzere Demireller'in üzerine yürümüştür. Demirel kendisini kucaklayanların tek tek ellerini sıkmış ve toplu halde eve girmişlerdir. Demireller'in sağlıklı ve neşeli oldukları gözlenmiştir.

Demirel'in yanından ilk olarak bayan konuklar ayrılmışlar ve Demirel ile eşinin «çok iyi olduklarını, heyecanlı olmadıklarını» belirtmişlerdir.

DEMİREL'İ BEKLEYENLER

Demirel'lerin dönüşünde evin içinde ve kapıda kendilerini bekleyen eski parlamenterler arasında Orhan Eren, Ekrem Ceyhun, Selahattin Kılıç, Aydın Menderes, Hüseyin Özalp, İsmet Sezgin, Mustafa Gülcigil, Halil Başol, Nazım Baş, Özer Yılmaz, Sümer Oral, Ünat Demir, Muhammet Kelleci, Köksal Toptan, Esat Kıratlıoğlu, Yiğit Köker, Şükrü Meto ve Nahit Menteşe'nin bulunduğu gözlenmiştir.

KONUKLAR AYRILIYOR

Demirel eve girdikten sonra yaklaşık 20 dakika kadar süreyle eski AP'li parlamenterlerle görüşmüştür. Parlamenterler daha sonra toplu halde evden ayrılmışlardır. Görüştüğümüz bir eski bakan Demirel'in kendilerine nasıl Ankara'ya getirildiklerini ve güvence altında bulundukları süre içinde kendilerine çok iyi davranıldığını anlattığını belirtmiştir.

GAZETECİLERLE GÖRÜŞMEDİ

Süleyman Demirel eve girdikten sonra içeri girmek isteyen gazeteciler içeri alınmamışlar. Demirel de gazetecilere teşekkür ettiğini basın müşaviri aracılığı ile iletmiştir. Demirel'in basın müşaviri liderin dinlenmekte olduğunu söylemiştir.

olayların ardındaki GERÇEK

Terör ve anatomisi

'13 Ekim 1980

Türkiye, Avrupa ile Ortadoğu kapsamında bulunmaktadır, ve dünyanın çok önemli bir bölgesindedir. Öteden beri ülkemizin dünya haritasındaki konumundan söz açılırken «jeopolitik» ve «jeostratejik» bakımdan ne denli «nazik» bir noktada olduğumuz ileri sürülür. Böyle bir ülkede toplumsal yaşamın (siyasal ve ekonomik) bütün kesimlerini etkisi altına alan ve «12 Eylül Harekâtı»nı zorunlu niteliğe eriştiren terör olgusuna çok gerçekçi biçimde yaklaşmak gerekiyor.

12 Eylül'den beri terörün durdurulma noktasına getirildiği ve suçluların üstüste yakalandıkları izlenmektedir. Kamuoyunu büyük çapta sarsmış cinayetlerin sanıkları yakalanmaktadır. Eski Başbakanlardan Nihat Erim'in, Doçent Bedrettin Cömert'in ve Kemal Türkler'in katli sanıklarının ortaya çıkarılmasıyla birlikte kovuşturmaların terörün odak noktalarına doğru yönelmesi, kamuoyunda bir umut ışığı yakmıştır.

Bu yoldaki çabalar sonuçlanır, Türkiye'de terörün anatomisi gün ışığına çıkarılır ve yeraltı örgütleri toplumun gözleri önüne sergilenirse tarihsel bir görev başarıyla sonuçlanacaktır.

Tarihsel görev, aynı zamanda Türkiye'de hukuk devletinin ve demokrasinin yeniden işlerliğe kavuşabilmesi için kaçınılmaz bir ön koşuldur. Yurttaşı can güvenliğinden yoksun ve devletin yetkili mekanizmalarını etkisiz bırakan terör ve anarşinin maskesi düşürülüp gerçek yüzü ortaya çıktığında çok şey değişecektir.

Biliniyor ki Türkiye çok büyük sorunlarla karşıkarşıyadır. Ekonomik durum parlak değildir. Ortadoğu'daki savaşın bulutları ülkemize de gölge düşürmektedir. Petrol fiyatları ulaşılmaz bir doruğa tırmanmaktadır. Ülkemiz çeşitli dış ekonomik ve siyasal baskılarla karşıkarşıyadır.

Ancak bütün bunların üstesinden gelebilmek için önce içerde bir barış ve uzlaşma ortamına kavuşmak gerekmektedir. Barış ve uzlaşmanın ilk basamağı da terör cehennemini kimlerin ve hangi örgütlerin ürettiğini en küçük bir kuşkuya yer bırakmadan ulusun ve halkın gözleri önüne sermektir. Bu amaca ulaşıldığı gün Türkiye büyük bir tuzaktan kurtuluş yoluna girecektir.

Şimdiye dek terör ve anarşi konusunda çeşitli açıklamalar ve yorumlar yapılmıştır. Bütün bunların yerine terör ve anarşinin gerçek suçlularını, örgütlerini, liderlerini; en kısa deyişle somut yapısını ortaya koymak bütün tartışmalara son vermek için kesin çaredir.

Eğer bu görev yapılamazsa, terör ve anarşi durdurulmuş gibi görünse de ilk fırsatta veya zamanlama içinde yeniden gündeme girecektir.

Bunun içindir ki, tarihsel görevi yerine getirmek, geleceğin demokratik düzenini güvence altına almakla eşanlamlıdır.

Son gelişmeler bu alanda 12 Eylül Harekâtını düzenleyenlerin gerçekçi bir tutuma girdiklerini ve terör odaklarını kurutmaya yönelik kesin ve gerçekçi önlemler alacaklarını göstermektedir. Kamuoyu bu bakımdan umutlu ve iyimser bir beklenti dönemine girmiştir.

★★★

olayların ardındaki GERÇEK

Bir aylık bilanço

14 Ekim 1980

12 Eylül Harekâtı'ndan sonra MGK ve Devlet Başkanı Kenan Evren'in ilk basın toplantısında yabancı gazetecilerin ilgilileri yönetimin ne kadar süre içinde sivilleşeceği sorusunda odaklaşıyordu. Sayın Evren, bu soruya eylemin mantığını içeren biçimde yanıt vermişti: En kısa sürede yönetim sivilleşecekti; ama bu konuda bir tarih vermek doğru olamazdı.

Gerçekten bu gibi durumlarda daha önceden hesaplanamayan ne gibi engellerin çıkacağı bilinemez.

Bununla birlikte bir ay içinde «12 Eylül Harekâtı» yörüngesine oturmaya başlamıştır..

Bu gibi geniş boyutlu eylemlerde ilk günlerin büyük değişkenlikleri içinde bir disiplin sağlamak çok zordur. Ne var ki 12 Eylül'ün birinci ayı sonunda başlangıçta ortaya konan

hedeflere doğru gerçekçi adımlar atıldığı görülmektedir. Hükümet kurulmuş çalışmaya başlamıştır. Parti liderleri başkente getirilmişlerdir. Parti liderleri ve parlamenterler arasında haklarında kovuşturma yapılması gereği bulunmayanlar serbest bırakılmışlardır. Bazılarının kovuşturmaları da tutuksuz olarak sürdürülecektir. Sendika ve siyasal partilerin yeni durumları için düzenlemeler yapılmaktadır. Geçici Anayasa çalışmaları yürümektedir. Kurucu Meclisin de yakında oluşturulması bek lenmektedir.

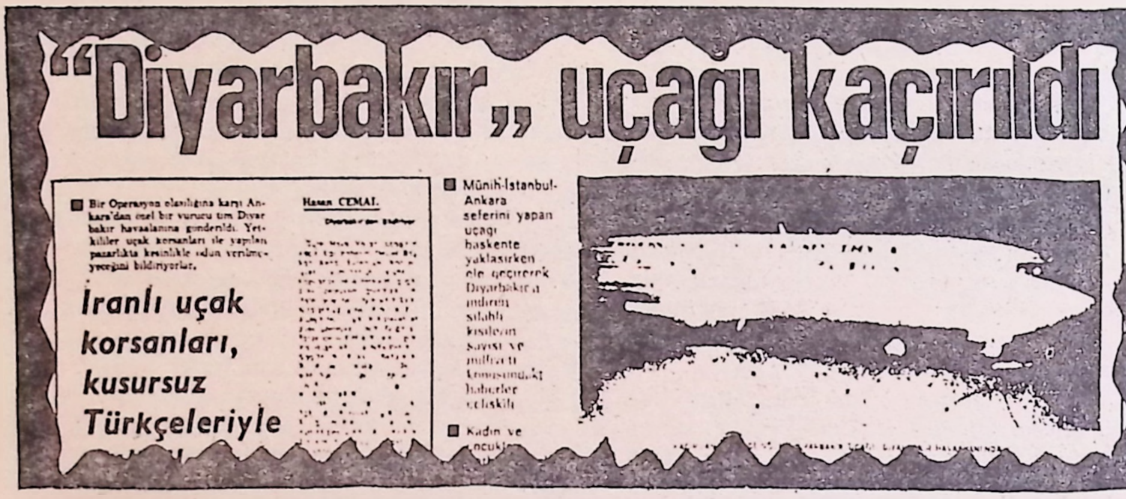
Yine de bu çalışmaların ve kovuşturmaların sonuçlarının ne zaman alınacağı şimdiden bilinemez.

Şimdiden bilinen ve görülen, 12 Eylül Harekâtı'nın başlangıçta konan ilkelerine uyumlu ve kararlı bir yürüyüşün varlığıdır.. Eğer bu kararlılık önümüzdeki günlerde sürdürülürse, kamuoyundaki olumlu izlenim güçlenecektir.

Bir aylık sürede terörle savaşım konusunda alınan mesafe büyüktür. Normal rejimde hiçbir zaman ulaşılamayacak hedeflere varılmıştır. Eylemin doğası, terörle savaşımda etkin önlemler alınmasına ve elverişli araçların kullanılmasına olanak tanımaktadır. Eğer 12 Eylül Harekâtı'nın «baskın» niteliği olmasa terör eylemlerinin odak noktalarına etkin operasyonlar yapılamazdı.

Özetle, bir aylık bilanço hızlı ve kararlı bir tutumun göstergelerini içermektedir.

★★★


"Diyarbakır" uçağı kaçırıldı

İranlı uçak korsanları, kusursuz Türkçeleriyle

Hasan CEMAL

Münih-İstanbul-Ankara seferini yapan uçağı başkente yaklaşırken ele geçirerek Diyarbakır'a indiren silahlı kişilerin sayısı ve

Kadın ve

14.10.1980

Evren: «Terörü önlemeden gitmeyeceğiz»

15 Ekim 1980

DİYARBAKIR (Cumhuriyet) — Devlet Başkanı ve Genelkurmay Başkanı Orgeneral Evren, Diyarbakır'da halka hitaben yaptığı konuşmada, «Anarşinin hakkından gelmeden bu vatanı, bu cennet mekânı tertemiz yapmadan görevimizin başından gitmeyeceğiz. Eğer gidersek, bu millet bizi lanetler» demiştir. Orgeneral Evren konuşmasında fakirlerle işçilere karşı olmadıklarını, «İşçi haklarının kaybolma yacağını» belirtmiştir.

Mardin'in Derik ve Mazıdağı ilçeleri dolaylarında düzenlenen Orgeneral Fazıl Bilge 80 tatbikatını izledikten sonra Cumhuriyet Alanında bir konuşma yapan Orgeneral Evren 12 Eylül Harekâtı konusunda şunları söylemiştir:

«12 Eylül Harekâtı'nın niçin yapıldığını izah etmeyeceğim. Bunu çok izah ettim. Bu harekâtı yaparken üstten verilen, yani Genel kurmaydan verilen ve 5 kişilik bir heyet tarafından verilen bir emirle yapmadık. Bu karar 5 kişinin kararı değildir. Bu karar milletin kararıdır. Bu vatanı bölmemek, birbirimize düşmemek, iç harbe sürüklenmemek için bunu yapmak zorunda kaldık.»

Memleketin hemen her köşesinde rahat ve huzurun kalmadığını, vatandaşların tedirgin olduğunu, sokağa çıkamadıklarını, mahallelerin, şehirlerin birbirinden ayrıldığını bildiren Orgeneral Evren, «Biz uzun süre daha buna tahammül edemezdik» demiş ve konuşmasını şöyle sürdürmüştür:

«Yurt içinde cereyan eden anarşi ve terörün önlenmesinde kararlıyız. Bu kararlılığımızı isbat etmek için mahkemelerin verdiği idam kararlarını korkusuzca tatbik ettik. Bu kararı biz vermedik. Bu kararı bağımsız mahkemeler verdi. Ve bizden evvel verilmiş kararlardı. O halde madem ki hakimlere inanıyoruz, onların verdiği kararları da tatbik etmek bizim görevimizdir.

Biz adam öldürmekten zevk almayız. Evet

üniformalıyız. Askeriz ama ancak savaşta adam öldürürüz. Sulh zamanında insan öldürmekten kimse zevk almaz. Bazı kötü niyetli kötü ruhlu kişiler hariç. Ama bu kişiler korkusuzca silaha sarılarak zavallı, kahvede oturan, sokakta giden kişilere acımasızca ateş ediyorlardı. Ve bunu asmayacağız da, kimi asacağız?

Anarşinin hakkından gelmeden bu vatanı, bu cennet mekânı tertemiz yapmadan görevimizin başından gitmeyeceğiz. Eğer gidersek bu millet bizi lanetler. Yalnız bu vazifemizi yerine getirirken, eğer bütün vatandaşlarımız bize yardımcı olup, bu kişilerin yakalanmasında, bu kişilerin mahkemeleri safhasında bize yardımcı olursa, işlerimiz kolaylaşır. Bütün Türk milletinden bu bir avuç insanla mücadelede bizlerle beraber olmasını istiyor ve sizlerden bunu bekliyoruz.»

Tam bağımsızlık diyenlerin amaçlarının devleti yalnız bırakmak olduğunu, bu nedenle ittifaklardan çekilmemizi istediklerini bildiren Evren, mezhepciliğe ve bölücülüğe yer verilmemesini isteyerek, «Yıllardır senelerdir böy le bir şey yoktu. Bu neden çıktı? Parçala, ister dini alet et, nasıl parçalarsan parçala. İslam dini mezhepçiliği kabul etmez.» demiştir. Devlet Başkanı konuşmasına şöyle devam etmiştir:

«Bizden evvel yapılanların hesabını sormayacağız. Bunu mahkemelere bıraktık. Şeriatın kestiği parmak ağrımaz. Onun için hesap sormayı mahkemelere bıraktık.»

Evren, terör ve eşkiyalığın birinci gayesinin vatandaşları korkutmak, korku saikasıyla görmedim dedirterek vatandaşı bu rejimden bıktırmak olduğunu belirtmiş, «Artık vatandaş o hale gelecekti ki (Lanet olsun Cumhuriyet geleceğine, ne gelirse gelsin yeter ki, sokağa rahat çıkalım, rahat ticaret yapalım) Gayeleri buydu» şeklinde konuşmuştur.

Vergi konusuna da değinen Devlet Başkanı, «Vergi adaletini mutlaka sağlayacağız. Çok kazanandan çok az kazanandan az vergi alınacaktır» demiştir.

Orgeneral Evren konuşması sırasında «Bu dört parti olmasın» diye bağıran bir yurttaşa gülerek «Tek partili bir dikta rejimine taraftar değiliz» yanıtını vermiştir. Evren fakirlerle işçilere karşı olmadığını belirterek, işçi haklarının kaybolmayacağını» da sözlerine eklemiştir.

Evren daha sonra Diyarbakır Valisi Erdoğan Şahinoğlu'nu kısa bir ziyaretten sonra beraberindekilerle Ankara'ya dönmüştür.

Sonunda oldu

Ali SİRMEN — 25 Ekim 1980

Evet sonunda oldu. 1974 Kıbrıs «Barış Harekatı» sonrasında NATO'nun askeri kanadından çekilen ve 1978 yılından bu yana da tek rar geri dönmeye çalışan Yunanistan'ın isteği gerçekleşti.

Gerçekte dönüşün öyküsü de, doğurması olası sonuçlar da son derece ilginçtir.

Yunanistan, biraz öfkenin, biraz da şantajın ürünü olan, askeri kanattan çekilme kararının tehlikelerini kısa zamanda gördü. Bir üyenin askeri kanattan çekilmesi halinde, bu kanat ile ilgili toplantılara katılma hakkı ortadan kalkıyor, yalnızca siyasi komisyon, Dış işleri Bakanları toplantılarında bulunabiliyordu. Böyle bir durum doğal olarak, her ülke için hiç değilse teorik olarak var olan veto yetkisini -çünkü kararlar oybirliğiyle alınmaktadır- ortadan kaldırıyordu.

Yunanistan'ın askeri kanattan çekilmesi üzerine ortaya çıkan durum şuydu:

Ege'deki komuta sorumluluk alanları sorunun kendi zararına düzenlenmiş olduğunu 1967 yılından bu yana sezmekte olan, hele hele 1974'den sonra iyice kavrayan Türkiye askeri kanat içindeydi ve konuyu her zaman gündeme getirme hakkına sahipti. Atina ise bu görüşmelere taraf olarak katılma hakkını bile yitirmişti.

Gerçi, uygulamada Atina'nın Türkiye'nin herhangi bir girişimini, örgütün öbür üyelerinin desteğini sağlayarak, engelleme olanağı vardı, ama bu olanak da, Yunanistan'ın askeri kanat dışında kalmasından hiç de hoşnut olmayan ortakların sürekli uyarmalarıyla gittikçe daha güç kullanılır olmuştu.

İşte böyle bir aşamada, Atina artık askeri kanada dönüşe istekli ve hazır olduğunu açıkladı.

Atina'nın dönüş isteği ilginçti. Ellenler, 1974 olaylarının ortaya çıkardığı sorunların hepsini yok sayıyorlar ve 1974 öncesi koşullarıyla örgüte döneceklerini bildiriyorlardı.

Aslında hiç de gerçekçi olmayan bu isteğin kabul edilmesi olanaksızdı. Üstelik ilk kez Tür-

kiye, görüşlerini kabul ettirebilmek için güçlü bir koza sahipti. Çünkü Türkiye kabul etmeden Yunanistan'ın dönüşüne karar verilmesi olanaksızdı.

Ankara bu kozu iyi değerlendirmeye karar verdi ve Yunanistan'ın dönüşünü, haklı olarak Ege'deki komuta sorumluluk alanları sorununun çözümüne bağlı bir konu olarak gördüğünü, yeniden entegrasyonun, ön koşullar yerine getirilmeden gerçekleşemeyeceğini ileri sürdü.

Türkiye'nin tutumunun kendi ulusal çıkarları açısından haklı olduğunu kimse yadsıyamaz. Ne var ki, NATO'nun üyeleri ve yöneticileri için, örgütün çıkarları Türkiye'nin çıkarlarından daha önemliydi. Onlar için birincil sorun Yunanistan'ın ne pahasına olursa olsun askerî kanada dönüşüydü. Ancak Türkiye'nin ileri sürdüğü savlar öylesine haklı ve görmezlikten gelinmesi olanaksız türdendi ki, geçmişte Ankara'ya, NATO üyeliğine ve gözünün yaşına bakmadan silah ambargosu uygulayıp, askeri kanadın dışında kalmış bulunan Yunanistan'ı Ege'nin iki yakası arasındaki dengeyi bozacak bir eliaçıklıkla silahlandıranlar bile, bu kez Atina'nın isteklerini olduğu gibi kabul etmesini Türkiye'ye söyleyemediler.

İşte General Rogers'in, Ege'de iki ülkenin de komuta sorumluluk alanlarını bir süre yok saymayı ve sorunu Atina'nın dönüşünden sonra yapılacak görüşmelerle çözmeyi öngören plânı bu aşamada ve yukarıda belirttiğimiz nedenle devreye girdi.

Ankara, kamuoyunun baskısıyla bir süre kabul etmediği bu çözüm şekline, sonunda yatmış ve Yunanistan'ın dönüşü de bu şekilde gerçekleşmiştir.

Uzlaştırıcı bu formülün kabulü faydacı bir tutum olarak kabul edilebilirdi, eğer Atina gerçekten uzlaştırıcı bir tutum içinde olsaydı.

Bu çözüm şeklinin kabulünün, Atina'nın geçmişteki tutumu ve bugün için de çok açık bir şekilde belirginleşmiş bulunan amaçları gözönünde bulundurulunca ülkemiz açısından yararlı olduğu söylenemez kanımızca.

Öyle ya, elinde veto silahı bulunan bir Türkiye karşısında bir adım gerilememekte direnen, Ege'yi kendi iç denizi olarak görmekten vazgeçmeyen Yunanistan, şimdi eşit silahlarla oturduğu masada mı uzlaşıcı bir tavrı benimseyecek?

Bu kırk yıllık Yani'nin, birden Kâni olmasını beklemeye benziyor.

Rogers ile ABD'nin güvencelerinin ne derece etkili olduğunu ise zaman, hepimize açık seçik gösterecektir.

Neyse en sonunda oldu. Yunanistan askeri kanada döndü.

«Hayırlı olsun» diyelim mi?

İşte ipucu...

Uğur MUMCU — 25 Ekim 1980

Genelkurmay Sıkıyönetim Askerî Hizmetler Koordinasyon Başkanlığının yaptığı açıklamaya göre, yasayla tanınan süre içinde 160 bin 140 ateşli silah ve 541 bin 468 tane çeşitli marka mermi devlete teslim edilmiştir. Bu 160 bin 140 ateşli silahın 2447'si makinalı tabanca, 615'i otomatik tüfek, 23.568'i de piyade tüfeğidir.

1975 yılından 1980 yılı ortalarına kadar Jandarma bölgesi dışında, Emniyet Genel Müdürlüğüne bağlı görevlilerce ele geçirilen silah sayısı, kısa ve uzun namlulu olmak üzere, 11 bin 920, mermi sayısı da 8 milyon 647 bin 831'dir.

Demek oluyor ki, onbeş günde teslim edilen silah, beş yılda ele geçirilen silahın on katından çok daha fazladır!...

Yakalanan silahlar yanında- yakalanmayanları, teslim edilen silahların yanında teslis edilmeyenleri düşünürseniz, bu sayının belki de on katı daha silah ve merminin birtakım insanların ve örgütlerin elinde olduğu sonucuna kolayca ulaşırsınız.

Bu kadar silah ve mermi ülkemize nasıl sokulmuştur? Günümüzün sorusu budur.

Terörün elbette binbir türlü nedeni vardır. Fakat, terörün elle tutulur, gözle görülür ipuçlarından biri silah kaçakçılığıdır. Ve silah kaçakçılığı, kaçakçılığın öteki türleri ile içiçedir. Bu kanlı zincir ortaya çıkartılmadan, terörü önlemenin hiç ama hiç olanağı yoktur.

Öyle anlaşılıyor ki, sınır kapılarımızdan kıyı şeridimize kadar, her yerde bu kaçakçıların adamları vardır. Vardır ki, bugüne kadar, bu sınır kapılarından ve kıyı şeritlerinden binlerce silahı ülkemize sokmuşlardır.

Ünlü bir kaçakçı, geçen yıl, büromuza gelerek, hakkındaki yayınların kesilmesini istemişti. Bir ara kaçakçılık olaylarında sık sık adı geçen oğlundan söz açtım, bana ne yanıt verdi bilir misiniz?

— Ben onu hiç sevmem, geçenlerde geldi-

ler, 45 milyon kumar borcu varmış, öde dediler, ödemedim.

Yanımda, tanınmış üç gazeteci vardı. Bir tanesi bu «45 milyon» sözünü pek anlamayıp, sordu:

— Beş milyon mu?

Eski gümrük hamalı bugünün ünlü «baba»sı olanca soğukkanlılıkla sözcüklerin üstüne basa basa yanıt verdi:

— Beş değil, kırkbeş milyon!..

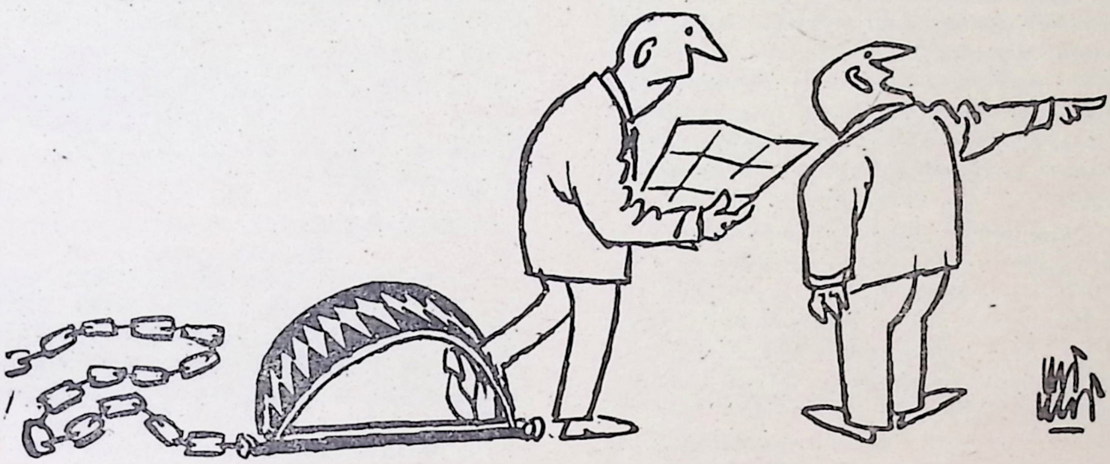
Bunu, şu nedenle anlatıyorum. Kaçakçılık dünyasında, paralar öyle sayıyla değil, küfeyle sayılıyor. Beş milyon, on milyon, para değil bunların sözlüklerinde...

Bu kadar bol para harcayan örgütler, sınır kapılarında, kıyı şeritlerinde ve devlet bürokrasisi içinde adam tutmazlar mı? Elbette tutarlar ve tutmuşlardır da..

Silah kaçakçılığını bütün kanıt ve belgeleri ile ortaya çıkartmak için bundan önceki kaçakçılık dosyalarını da gönderildikleri arşivlerden getirtip yeniden incelemek ve geçmişin karanlıklarında kaldığı sanılan adları ve kişileri yeniden değerlendirmek, artık bugün için kaçınılmaz bir görev olmuştur.

Silah kaçakçıları ile mücadele, insanlığa hizmet, ülkeye hizmet, demokrasiye hizmet demektir.

Yeni yönetimin bu uğurdaki çabalarını yürekten destekliyoruz...



Geçici Anayasa açıklandı

28 Ekim 1980

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu)

Geçici Anayasa dün Milli Güvenlik Konseyince onaylarak yürürlüğe girmiştir. «**Anayasa Düzeni Hakkındaki Yasa**» olarak nitelendirilen Geçici Anayasa, içinde yeralan 7 maddede belirtilen istisnalar saklı kalmak üzere yeni bir Anayasa kabul edilip yürürlüğe girinceye kadar 1961 Anayasasının yürürlükte olduğu hükmünü getirmiştir.

Geçici Anayasa, 12 Eylül 1980 tarihinden sonra Bakanlar ile Bakanların yetki verdiği görevlilerce kamu personeli hakkında uygulanan ve uygulanacak olan işlemlerin, alınan kararların yürütülmesinin durdurulması isteminin ileri sürülemeyeceğini öngörmektedir.

Milli Güvenlik Konseyince onaylanan «Anayasa Düzeni Hakkındaki Yasa»nın giriş bölümünde şöyle denilmiştir.

«Büyük Türk Milleti adına tarihi sorumluluk duygusu ile hareket ederek emir ve komuta zinciri içinde ve emirle 12 Eylül 1980 harekâtını gerçekleştirmiş ve yönetime bütünü ile elkoymuş bulunan Türk Silâhlı Kuvvetlerinin yönetime elkoymasını zorunlu kılan sebepler ile harekâtın amacı ve Milli Güvenlik Konseyi'nin kuruluş tarzı, Konsey bildirileri ve Konsey Başkanının 12 Eylül 1980 günü radyo ve televizyonla yayınlanmış konuşmasıyla kamuoyuna duyurulmuştur.»

Geçici Anayasanın 7 maddeden oluşan hükümleri ve bu maddelerin gerekçeleri şöyle anlatılmıştır:

Madde 1 — Temmuz 1961 tarihli ve 334 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasası ile değişiklikleri, aşağıdaki maddelerde belirtilen istisnalar saklı kalmak üzere yeni bir Anayasa kabul edilip yürürlüğe girinceye kadar yürürlüktedir.

(1. Maddenin gerekçesi: 9 temmuz 1961 tarihli, 334 sayılı TC Anayasasının 12 Eylül 1980 tarihinde yapılan değişikliklerle yürürlükte olduğu, bu madde ile ifade edilmiştir.)

Madde 2 — Anayasa'da Türkiye Büyük Millet Meclisine ve Cumhuhriyet Senatosuna

ait olduğu belirtilmiş bulunan görev ve yetkiler 12 Eylül 1980 tarihinden itibaren geçici olarak Milli Güvenlik Konseyin'e ve Cumhurbaşkanına ait olduğu belirtilmiş bulunan görev ve yetkiler de Milli Güvenlik Konseyi Başkanı ve Devlet Başkanınca yerine getirilir ve kullanılır.

(2. Maddenin gerekçesi: 12 Eylül 1980 harekâtının gereği olarak 1 numaralı Milli Güvenlik Konseyi bildirisinde belirtildiği üzere Parlamento feshedildikten sonra Millet Meclisine, Cumhuriyet Senatosuna ve Türkiye Büyük Millet Meclisine ait görev ve yetkilerin Milli Güvenlik Konseyince ve Cumhurbaşkanına ait görev ve yetkilerin de Millî Güvenlik Konseyi Başkanı ve Devlet Başkanınca yerine getirileceği ve kullanılacağı daha önce açıklanmış bildiri ve kararlar uyarınca bu madde ile hükme bağlanmıştır.)

Madde 3 — Milli Güvenlik Konseyince kabul edilerek yayımlanan bildiri ve karar hükümleriyle yayınlanan ve yayınlanacak olan kanunların Anayasa'ya aykırılığı iddiası ileri sürülemez.

(3. Maddenin gerekçesi: Emir ve komuta zinciri içinde ve emirle gerçekleştirilmiş 12 Eylül 1980 harekâtının gereği olarak Milli Güvenlik Konseyi'nce kabul edilerek yayınlanmış bildiri ve karar hükümleriyle kanunların Anayasa açısından tartışılmasına cevaz olmadığı bu maddede tasrih edilmiştir.)

Madde 4 — Milli Güvenlik Konseyi'nin bildiri ve kararlarında yeralan ve yeralacak olan hükümlerle 12 Eylül 1980 tarihinden sonra çıkarılan ve çıkarılacak olan Bakanlar Kurulu Kararnamelerinin ve üçlü kararnamelerin yürütülmesinin durdurulmsı ve iptali istemi ileri sürülemez.

(4 maddenin gerekçesi: 3. maddenin gerekcesi Milli Güvenlik Konseyi Başkanı ve Devlet Başkanının imzası ile tekemmül etmiş kararnameler hakkında da geçerli olduğundan 4. 4. maddenin sevki lüzumlu görülmüştür.)

Madde 5 — 12 Eylül 1980 tarihinden sonra Bakanlar ile Bakanların yetki verdiği görevlilerce kamu personeli hakkında uygulanan ve uygulanacak olan işlemlerin ve alınan kararların yürütülmesinin durdurulması istemi ileri sürülemez.

(5. maddenin gerekçesi: Büyük ölçüde zaafa hatta kayba uğratılmıs devlet otoritesinin en kısa zamanda kurulması gerektiğinden kamu personeline ilişkin idari tasarruflarda yürütmeyi durdurma istemlerinin ileri sürülemeyeceği ve yürütmeyi durdurma kararı verilemeyeceği, bu maddede belirtilmiş ve fakat idarî dava açma yolu açık tutulmuştur.)

Madde 6 — Milli Güvenlik Konseyi'nin bildiri ve kararlarında yer alan ve alacak olan hükümlerle Konseyce kabul edilerek yayınlanan ve yayınlanacak olan kanunların 9 temmuz 1961 tarihli ve 334 sayılı Anayasa hükümlerine uymayanları Anayasa değişikliği olarak ve yürürlükteki kanunlara uymayanları da kanun değişikliği olarak yayımlandıkları tarihte ve metinlerinde gösterilen tarihlerde yürürlüğe girer.

(6. maddenin gerekçesi: 12 Eylül 1980 tarihinden sonra Milli Güvenlik Konseyi bildirisi veya kararı yahut kanun halinde yürürlüğe konulmuş hukuk kurallarının niteliklerine göre anlamları bu maddede belirtilmiş milli hedeflere süratle ulaşmak için ileride zorunlu görülebilecek. Anayasa değişikliklerinin ise sadece kanun halinde yapılmasına işaret edilmiştir.)

Madde 7 — Bu kanun Resmi Gazete'de yayınlandığında 12 Eylül 1980'den itibaren yürürlüğe girer.

(7. maddenin gerekçesi: Temel hukuk düzeni ile ilgili işbu kanun hükümlerinin fiili ve hukukî duruma uygun olarak 12 Eylül 1980 tarihinden itibaren geçerli olduğu bu madde ile açıklanmıştır.)

GENEL GEREKÇE

Geçici Anayasanın Milli Güvenlik Konseyi üyelerinin imzalarını taşıyan genel gerekçesinde, Milli Güvenlik Konseyinin 12 Eylül harekâtından sonra Parlamento görevlerini yeni bir Anayasa hazırlanarak milletin tasvibine sunulup kabul edilinceye kadar yerine getireceği ve bu süre içinde 1961 Anayasasının 155. maddesinde belirtilen Anayasa değiştirme yet kisi de dahil olmak üzere parlamento yetkilerini milli ihtiyaç ve hedeflerin emrettiği yolda kullanacağı belirtilmiştir.

Genel gerekçede ayrıca Anayasal düzen hakkındaki yasanın Anayasa yahut geçici Ana yasa veya genel olarak hukuk düzeni hakkında tereddüte yer bırakmamak ve 12 Eylül 1980'de başlayan dönemin belirmiş ve ilerde belirebilecek ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla hazırlandığı ifade edilmiştir.

Genel gerekçe şöyle açıklanmıştır:

«Ülkesi ve milletiyle bölünmez bir bütün olan Türkiye Cumhuriyetinin varlığına bağımsızlığına ve halkımızın içtenlikle benimsediği ve gerçekten layık olduğu demokratik rejimimize karşı süregelmiş çok yönlü saldırıların bölücü ve yıkıcı kışkırtma ve davranışların, anarşik eylemlerin bir medeni toplumda ve her devlet hayatında mutlaka sağlanması ve korunması gereken korkusuzca yaşama hak ve hürriyetini ve mal güvenliğini fiilen ortadan kaldıran silâhlı terörün alabildiğine yaygınlaştığı:

«Rejimin temel müessesesi olan Parlâmentonun görevini yapamaz hale getirildiği ve demokratik sistemin normal olarak işletilebileceği yolların kapandığı bir ortamda;

«Milletin bağrından kopan Türk Silâhlı

Kuvvetleri, tarihi sorumluluk duygusu ile yüce Türk milleti adına hareket ederek emir ve komuta zinciri içinde ve emirle 12 Eylül 1980 harekâtını gerçekleştirmiştir.

«Bu harekâtı zorunlu kılan sebeple harekâtın amacı Milli Güvenlik Konseyinin 1 numaralı bildirisiyle ve daha geniş bir tarzda Konsey Başkanı'nın 12 Eylül günü radyo ve televizyon ile yayınlanmış konuşması ile Milli Güvenlik Konseyinin kuruluş tarzı da 4 numaralı bildiri ile kamuoyuna duyurulmuş bulunmaktadır.

«Türk Silâhlı Kuvvetlerinin emir ve komuta zinciri içinde ve emirle gerçekleştirdiği harekâtın gereği olarak Milli Güvenlik Konseyi yasama ve yürütme görevlerini geçici olarak üstlenmiş içinde bulunulan şartların icaplarına uygun hukuk kurallarını, bildiri, karar ve kanun halinde Resmi Gazete ile yayınlayarak yürürlüğe koymuştur.

«21 Eylülde Bülend Ulusu başkanlığında kurulan ve Devlet Başkanınca tasvip edilen Bakanlar Kurulu'nun programı Milli Güvenlik Konseyin'ce müzâkere edilerek 30 eylülde hükümete güven izhar edilmiştir.

«Böylece yürütme görevi Anayasa ve kanunlar çerçevesinde hükümete bırakılmıştır.

12 Eylül 1980 harekâtı sonrasında Milli Güvenlik Konseyi'nin hukuki tasarrufları, 11 eylül 1980 tarihinde Türkiye Cumhuriyetinde yürürlükte olan hukuki mevzuatı ortadan kaldırmamış, ancak yukarıda belirtildiği üzere bildiri,, karar ve kanun halinde bazı hükümler değiştirilmiş ve bazı hükümler ihdas edilmiştir. Böylece 12 Eylül 1980 tarihinden itibaren Milli Güvenlik Konseyi'nin kabul ederek yayınladığı bildiri, karar ve kanunların getirdiği bazı değişiklikler dışında 9 temmuz 1961 tarihli 334 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasası ve değişiklikleri yürürlükte kaldığı gibi hükümleri değiştirilmemiş, kanunlar da bütünüyle yürürlüktedir.

«Milli Güvenlik Konseyi, harekâtın başında Türk ve dünya kamuoyuna açıkladığı amaçlara Atatürk ilkeleri doğrultusundan asla sapmaksızın en kısa zamanda ulaşabilmek için Parlâmento görevlerini, yeni bir Anayasa hazırlanarak milletin tasvibine sunulup kabul edilinceye kadar yerine getirecek ve bu süre içinde 1961 tarihli Anayasanın 155. maddesinde belirtilen Anayasa değiştirme yetkisi de dahil olmak üzere Parlâmento yetkilerini, milli ihtiyaçların ve milli hedeflerin emrettiği yönde kullanacaktır. Anayasa yahut geçici Anayasa veya genel olarak hukuk düzeni hakkında tereddüte yer bırakmamak ve 12 Eylül 1980 günü başlayan dönemin belirmiş ve ileride belirebilecek ihtiyaçlarını karşılamak maksadıyla ilişik kanunun hazırlanması ve yürürlüğe konması gerekli görülmüştür.»

Geçici Anayasa'nın satır araları

Mustafa EKMEKÇİ — 29 Ekim 1980

Geçici Anayasa'nın Cumhuriyet Bayramına yetiştirilmesi anlamlıydı. Eski bir ihtilalci arkadaşımla konuşuyor, açıklanan geçici Anayasayı yorumlamaya çalışıyoruz. Arkadaşım şöyle diyor:

— Önce, Milli Güvenlik Konseyi kendi hukuksal dayanağını yaratmış ve yetkilerini sıralamış. Bence, Anayasaya müdahale etmemiş de, yerine geçtiği anayasal organları saymış. Ne diyor.

«— Meclis, Senato ve Cumhurbaşkanlığının yerine geçtim. O yetkileri kullanıyorum.» diyor. Bir de, «Benim dönemimde, benim tasarruflarım için, Anayasa Mahkemesine, Danıştay'a, mahkemelere gidilemez.» diyor. «Daha öncekilere karışmam. Onlar yerinde duruyor.»

— Neden bu gereği duyuyor?

— O, bizim dönemimizde de vardı gerçekte. «Benim amacım, demokratik rejimdir. Benim tasarruflarımın demokratik olup olmaması, fazla önemli değildir.» diyordu. 27 Mayıs Anayasasının bir geçici maddesinde, «27 Mayıs dönemindeki tasarruflar aleyhine dava açılamaz.» gibi bir hüküm vardı.

Eski ihtilâlci, daha da açtı görüşlerini:

— Ben çığırından çıkmış bir rejimi, çığırına oturtmak için varım. Benim dönemimi hukuk düzeninde yargılayamazsınız.. gibi bir yorum.

12 Eylül'den hemen sonra, bazı çevrelerde, Anayasa Mahkemesine, Danıştay'a alabildiğine saldırılar yapılmıştı. Danıştay Başkanının, saldırılara yolladığı, mahkeme eliyle yolladığı, yanıtlar bile yayınlanmıyor, savsaklanıyordu.

Geçici Anayasa, anayasal kuruluşların arasında bulunan, Anayasa Mahkemesine, Danıştay'a ve yargıya dokunmamakta, bunların geçmiş dönem davalarına bakabileceklerini duyurmaktadır.

Geçici Anayasa çalışmalarının oldukça «gizli» tutulduğu söylenebilir. Günlerdir arkasına düştüğümüz, haberler almaya çalıştı-

ğımız bir konu, basına hiç sızmadan, pazartesi günü akşamüstü açıklanıverdi.

Anılarını yazacağını açıklayan, Tercüman'dan Mukbil Özyörük, belki de:

— Ben olacakları bilmiştim. 23 ekim günü Tercüman'da yazdım. Diyecek ama, onun da ne derece olanları, olacakları bildiğini kestirmek güç.

Kamuoyunu yakından ilgilendiren «kurucu meclis» konusunda da doğrusu dişe dokunur, bir haber alamadık gazeteci olarak.

Geçici Anayasa'da da «Kurucu meclis» konusunda, bir şey söylenmiyor. Belki de konu henüz, Milli Güvenlik Konseyi üyelerinin kafalarının içinde...

Bir Anayasacı arkadaşımla konuşuyordum. Geçici Anayasayı şöyle yorumladı o da:

— Bir kez, kendi meşruiyet temelini getiriyor. Bunu da 1961'in meşruiyet temeline bağlıyor bir başka yönden. İkisi arasında bir de bağ kuruyor. 1961'in temel ilkelerine sadık kalmak istiyor. Bu eğilimi koruyor. Yalnız, olağanüstü bir hal olduğunu gözlüyor. Bu olağanüstü halin gerekleri var kendine göre. Bunları öne alarak, zorunlu bir maniplasyona (uygulamaya) giriyor...

Ayrıca, bir de yeni Anayasayı öngörüyor. «Yapılacaktır» diyor. Yeni Anayasanın da, 1961'in ruhundan, esprisinden, genel yapısından ve sistematiğinden uzak olmayacağını hissettiriyor, duyuruyor satır aralarında, Demokrasiden ayrılmayacağını söylüyor ki, Türkiye'nin genel siyasal gelişiminin yönüdür bu. Modern parlamenter demokrasiden ayrılmayacağını yine satır arasında duyuruyor. Buna göre, dinlediğim kadarıyla şunları belirtiyor: Parlamenter demokraside ısrar ediyor. Başkanlı hükümet sistemi bile değil, Türkiye'nin gidişi yüz yıllık parlamenter düzendir, bu parlamenter düzenden vazgeçmiyor. Anayasayı tümden ortadan kaldırmıyor. Ancak, bu yönetimin ve hükümetin tasarrufları için, Anayasa Mahkemesine, Danıştay'a gidilmeyecek. Bunu da vurguluyor.

Yirmi yıl öncesini anımsadım. İhtilâlciler, «1» numaralı yasa ile geçici Anayasayı açıklamışlardı. Geçici Anayasanın çatısını Hüseyin Nail Kubalı, Hıfzı Veldet Velidedeoğlu, Muammer, Aksoy, Muzaffer Özdağ ile Numan Esin çatmışlar, hazırlayıp iMlli Birlik Komitesine vermişlerdi. O geçici Anayasa'da da «kurucu» meclisten söz edilmemişti. Yasama yetkisinin MBK'ne geçtiği belirtiliyor, 1924 Anayasasının yürürlükte olmayan maddeleri sıralanıyordu..

Şimdi, «Geçici Anayasa» açıklandıktan sonra, gelecekteki aşamanın «Kurucu Meclis» olacağı söylenebilir. Bunun süresi, biçimi konusunda şimdiden kimse birşeyi kolay söyleyemiyor. Ancak Türkiye dünyada bir başına yaşamıyor. Hatta, dünyanın gözleri Türkiye'deki gelişmelerde, demokratik ortamın sağlanmasında bile denilebilir. 31 ocakta Avrupa Konseyi toplantısı var. Türkiye, Avrupa Konseyi'ndeki tartışmalara uzak kalamaz...

12 Eylül'den bu yana, Türkiye'de can güvenliği acısından bir soluk alındığında, yığınlar katında kimsenin kuşkusu yok gibi. 12 Eylül'ü, kendi çıkarları için yapılmış sanan bazı çevreler olabilir. Bu konuda da karamsarlığa kapılmamak, beklemek ve gözlemek gerek.

Bir gün, Başbakan yardımcısı Zeyyat Baykara ile konuşuyordum. Kurucu Meclisi, Geçici Anayasa'yı sordum. Bu konuda bir bilgisi olmadığını söyledi. Belki biliyordu da söylemek istemedi.

«Ecevit ve Demirel'in lider kalacakları söylenmedi

30 Ekim 1980

ANKARA (ANKA) — Milli Güvenlik Konseyi Genel Sekreterliği Siyasi Partiler Yasasında yapılacak değişiklikler sırasında siyasi parti liderlerinin belirli sürelerden daha fazla hizmet etmelerini önleyecek esasların getirilmesinin düşünüldüğünü açıklamıştır.

Açıklama şöyledir:

«Milli Güvenlik Konseyi Genel Sekreterliğinden bildirilmiştir:

28 Ekim 1980 tarihinde Milli Güvenlik Konseyi Genel Sekreteri Orgeneral Haydar Saltık'ın yabancı basın mensuplarıyla yaptığı toplantıda, bazı sorulara verdiği cevaplar, basının bir kısmında bay Demirel ve bay Ecevit'in yasaklamalar kalktığında siyasi hayata yeniden parti lideri olarak dönebilecekleri izlenimini vermeye yolaçacak manşet ve ibarelerin yeralmasına sebep olmuştur.

Bu toplantıda, siyasi faaliyetler serbest bırakıldığında bay Demirel ve bay Ecevit'in diğer vatandaşlar gibi siyasi faaliyetlerini sürdürebilecekleri açıklanmış, ancak herhangi bir partinin lideri olacaklarına dair bir beyanda bulunulmamıştır.

12 Eylül harekâtını gerektiren olaylar arasında siyasi partilerin demokratik kurallara uygun olarak işlemesine imkan verecek yolla-

rın tıkanmış olması önemli sebeplerden birisini teşkil eder.

Seçim ümitlerini parti liderlerinin takdir ve kararlarına bağlı gören milletvekillerinin yüce ulusun kendilerine verdiği emaneti şahsi iradeleri ile kullanamayarak Senato ve Meclisin sorumsuz bir atalet içine düşürülmesi kamuoyunun gözleri önünde cereyan etmiştir.

Partiler Kanunu yeniden düzenlenirken, liderler saltanatına yolaçmayacak şekilde demokratik güvencelerin getirilmesi görüşünden hareketle siyasi parti liderlerinin belirli sürelerden daha fazla hizmet etmelerini önleyecek esasların konması da düşünülmektedir.»

Anayasal düzenlemenin mantığı

İlhan SELÇUK — 31 Ekim 1980

Toplum yasaları çağımızda bilim yasalarıyla eşdeğerli tutuluyor. Adına sosyoloji ya da toplumbilim dediğimiz kesimde belirli nedenlerin belirli sonuçlar yaratacağını genellikle herkes biliyor. Bu bakımdan Türkiye'de terör ve anarşi bir yandan yayılıp derinleştikçe öte yandan devletin içine sızıp tırmandıkça; bu gidişin ya bir içsavaşa dönüşeceğini ya da Ordu müdahalesiyle sonuçlanacağını çoğu kişi görüyordu.

12 Eylül harekâtıyla «Silâhlı Kuvvetlerin yönetime bütünüyle elkoyması» bu bakımdan yadırganmadı.

12 Eylül doğal ya da zorunlu sonuçtu.

Çeşitli çevrelerin, sağdan veya soldan olaya yaklaşımların birbirinden ayrı görüşleri olabilir. Terörün temelinde ekonomik bozuklukların bulunduğunu veya dışardan kışkırtmaların eylemleri pompaladığını söyleyenler bulunabilir; ama sonuç değişmez. Türkiye'de şu veya bu nedenle hiyerarşik düzende bir askeri müdahale zorunlu niteliğe erişmiş ya da eriştirilmiştir.

Şimdi herkes sivil yönetime ve demokratik düzene nasıl döneceğimizi ve ne zaman döneceğimizi sormaktadır.

Bu gibi olaylarda tarih vermenin olanaksızlığı ve sakıncaları düşünülürse, MGK'nun tüm soruları yanıtsız bırakması ve yalnız çok partili yönetime koşulların elverdiği en kısa dönemde dönüleceğini belirtmesi anlayışla karşılanmalıdır.

★

Milli Güvenlik Konseyi, 12 Eylül Harekâtından 7 hafta sonra «Geçici Anayasa»yı açıklamıştır. Bu hızlı bir yürüyüşü vurgular. Yeni yönetim kendisine bir hukuk çerçevesi çizmiştir. Ne var ki bu çerçeveyi istediği zaman değiştirmek yetkisini Konsey elinde tutmaktadır. Daha başka deyişle Geçici Anayasanın açıklamasıyla yeni yönetimin koyduğu hukuksal sınırlar esnektir.

Konseyin her kararının 1961 Anayasa'sına ters düşse de yürütme ve yaptırım gücüne sahip olması, atılan adımın niteliğini belirtmektedir.

12 Eylül karakterinde bir eylemin doğasındaki iki eğilim, tarihte hep belirlenmektedir. Bunlardan birisi harekâtın amacına ulaşmak için yetkileri elinde tutmak güdüsüdür; öteki, güvencelerini sağlamak için hukuksal temelini oluşturmak eğilimidir.

Geçici Anayasa, bu iki eğilimi bağdaştırmak çabasının mantığını taşımaktadır.

Yönetime bütünüyle elkoyan bir askeri harekâtın üstünden ancak yedi hafta geçtiğini unutmazsak, geçici anayasal düzenlemenin gerekçesi de belirlenmiş olur. Bu alanda toplumun sabırlı olması, sağduyunun gereği sayılmalıdır.

Ecevit liderlikten çekildi

31 Ekim 1980

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Cumhuriyet Halk Partisi Genel Başkanı Bülent Ecevit, CHP Genel Başkanlığından istifa ettiğini açıklamıştır.

Milli Güvenlik Konseyi Genel Sekreterliği, bu konuda bir açıklama yaparak, Ecevit'in istifasıyla ilgili açıklamasının memleketin muhtaç olduğu huzur açısından uygun görülmediğini bildirmiştir.

MGK'NİN AÇIKLAMASI

Milli Güvenlik Konseyi Genel Sekreterliğinin açıklaması şöyledir:

«Milli Güvenlik Konseyi Genel Sekreterinin yabancı basın temsilcileri ile 28 ekim günü yaptığı toplantıda, faaliyetleri durdurulmuş siyasi partilerden CHP ile AP Genel Başkanlarının gelecekteki siyasi faaliyetlerinin ne olabileceği hususunda sorulan bir soruya verdiği cevap bazı basın organlarında kamuoyunu yanıltıcı nitelikte, değişik ve yanlış manşetler ve haberler tarzında yayınlandığından Genel Sakreterlikçe 29 Ekimde bir bildiri ile gerçek durumun açıklanması gerekli görülmüştür. Bu bildirinin yayınlanmasından sonra Bülent Ecevit CHP Genel Başkanlığından istifa ettiğini, siyasi maksatlı bir demeç niteliğini taşıyan bir açıklama metni ile kamuoyuna duyurmak teşebbüsünde bulunmuştur.

12 Eylül 1980 günü 1 numaralı bildiri ile bütün siyasi faaliyetler durdurulmuş bulunduğundan kişisel istifa kararının duyurulması maksadını aşan böyle bir açıklama metni 12 Eylül 1980'e kadar geçen olayların akışı içinde Bülent Ecevit'in vaki beyan ve davranışlarını ister istemez bütünü ile tartışma konusu haline getirebileceğinden bu metnin yayınlanması memleketin muhtaç olduğu huzur açısından Milli Güvenlik Konseyince uygun görülmemiştir.»

DEMİREL NE DEDİ?

AP Genel Başkanı Süleyman Demirel, Cumhuriyet muhabirinin kendisine, «Ecevit'in CHP Genel Başkanlığından ayrılması üzerine ne düşündüğünü» sorması üzerine, «Hiç bir şey demiyorum, hiç bir yorum yapmıyorum. Yorum size ait» demiştir.

ÜSTÜNDAĞ, VEKALET EDECEK

CHP Genel Sekreteri Üstündağ, dün sabah Ecevit'i, Oran'daki evinde ziyaret ederek kendisiyle bir süre görüşmüştür.

Ecevit'in istifasıyla Genel Başkanlığa Genel Sekreter Mustafa Üstündağ, vekalet edecektir. CHP Tüzüğünün 30. maddesinin son fıkrası, «Genel Başkanın yokluğunda görevlerini yapmak için Genel Sekreter vekillik eder» denilmektedir.

AYIN DÖKÜMÜ

1 Ekim

— İran - Irak Savaşı fuel-oil'in tonunu spot alımlarda 156 dolardan 230 dolara yükseltti.

3 Ekim

— Nihat Erim'in katilleri yakalandı.

4 Ekim

— 4 Sıkıyönetim bölgesinde 12 Eylül'den sonra 2379 sanığın yakalandığı açıklandı.

— Türk parlamenterlerin üyelik sıfatları düştüğü için Türkiye - AET Karma Parlamento Komisyonu'nun 22 Ekim'deki toplantısı gerçekleşemiyor.

5 Ekim

— Federal Almanya'da genel seçimleri Sosyal Demokrat ve Hür Demokratlardan oluşan iktidar koalisyonu kazandı.

6 Ekim

— Portekiz seçimlerinde sağ partiler rahat bir çoğunluk sağladı.

7 Ekim

— «Balgat katliamı» sanıklarından sağ eğilimli Mustafa Pehlivanoğlu ile «Telsizler katliamı» sanıklarından sol eğilimli Necdet Adalı idam edildiler.

— İşkence ile adam öldürmekten sanık komiser muavini Mustafa Haskırış hakkında soruşturma açıldı.

— Suç işleyen parlamenterlerin dosyaları ilgili mahkemelere gönderilmeye başlandı.

— Ankara Belediyesi eski başkanı Ali Dinçer ve 5 arkadaşı tutuklandı.

10 Ekim

— Bedrettin Cömert'in katil sanığı F. Almanya'da ele geçirildi.

— DİSK eski genel başkanlarından Kemal Türkler'in katillerinden üçü yakalandı.

— MGK, faaliyetleri durdurulan sendikalara «Kayyım» tayinini öngören yasayı kabul etti.

11 Ekim

— 11. Genel Nüfus Sayımı yapıldı.

— Ecevit ve Demirel Ankara'da.

— Gözetimdeki eski parlamenter ve sendikacılar bırakılmaya başlandı.
— Yeraltı dünyasının ünlüleri gözaltına alınıyor.

12 Ekim

— Askeri Savcı, Erbakan ve öteki MSP'lilerin tutuklanması için en yakın mahkemeye başvuruyor.

13 Ekim

— Münih - İstanbul - Ankara seferini yaparken kaçırılan Diyarbakır uçağı Diyarbakır havaalanına indirildi.
— Bakanlar Kurulu partilere kayyım tayini tasarısını kabul etti.

14 Ekim

— Diyarbakır uçağını kaçıran 4 silahlı terörist biri ağır yaralı olmak üzere ele geçirildi. Hava korsanlarının «Akıncı» olduğu açıklandı.
— Kurucu Meclis'te partilerin temsil edilmesinin düşünülmediği öğrenildi.

15 Ekim

— İstanbul Sanayi Odası'nın 300 büyük firma araştırması sonuçlarına göre 1979'da Türk sanayii «kârlılığını» korudu. En kârlı sanayi dalı tekstil.
— James Callaghan İngiliz İşçi Partisi liderliğinden ayrıldı.
— NATO üyesi ülkelerin parlamenterlerinden oluşan Kuzey Atlantik Assamblesi Türkiye'yi inceliyor. Assamble Siyasi Komisyonu üyesi Van Der Stoel, Ecevit ve Demirel ile görüştü.
— MSP Genel Başkanı Necmettin Erbakan ve arkaşları tutuklandı.

16 Ekim

— Dışişleri Bakanı İlter Türkmen Avrupa Konseyi toplantısında demokrasiye dönüş konusunda güvence verdi.

17 Ekim

— 11. Nüfus Sayımının geçici sonuçlarına göre nüfusumuz 45 milyonu aştı.
— Bir yıllık kıdem tazminatının 30 günlük ücretin 7,5 katını aşmamasını öngören yasa MGK tarafından kabul edildi.
— 27 ile yeni vali atandı; 24 vali merkeze alındı.

22 Ekim

— Yüksek Seçim Kurulu çalışmalarına ara verdi.
— Gözaltında bulunan 500 DİSK'li serbest bırakıldı.

23 Ekim

— SSCB Başbakanı Kosigin görevinden istifa etti.
— 160.000 ateşli silahın devlete teslim edildiği açıklandı.

24 Ekim

— Teslim olan 9 MSP'li ve Bayındırlık eski Bakanı Şerafettin Elçi tutuklandı.
— Üniversiteler Yasasındaki değişiklik için Üniversitelerin görüşleri alınıyor.
— Serdar Soyergin idam edildi.
— Yunan Hükümeti NATO'ya dönüş konusunda güvenoyu aldı.
— Demirel ve Ecevit'in evlerinde ifadeleri alındı.

26 Ekim

— İran Parlamentosu'nda ABD'li 52 rehinenin yazgısını belirleyecek görüşmeler başladı.
— Cevat Yurdakul'un katilleri yakalandı.

27 Ekim

— Geçici Anayasa açıklandı.
— Sıkıyönetim mahkemeleri 26 Eylül 1978'den önce işlenmiş suçlar için görevsizlik kararı veriyor.
— MGK faaliyetleri durdurulan kuruluşlara kayyım atanmasına ilişkin yasayı kabul etti.

28 Ekim

— Humeyni ABD'li rehineler konusunda: «Arabuluculuk girişimlerini kabul etmeyiz» dedi.

29 Ekim

— Cumhuriyet'in 57. yıldönümü kutlanıyor.
— MGK Genel Sekreterliğinin açıklaması: «Ecevit ve Demirel'in lider kalacakları söylenmedi.»
— Federal Almanya'ya siyasi iltica isteyenlerin % 90'ının Türk olduğu bildirildi.

30 Ekim

— Ecevit CHP Genel Başkanlığından istifa etti.
— Irak birlikleri İran'ın Hürremşehr kentine girdi.
— Cezayir Eski Başkanı Ben Bella affedildi.

31 Ekim

— Belçika, Hollanda, Lüxemburg'da Türk vatandaşlarına vize uygulamaya başladı. İsviçre vize uygulmasını erteledi.
— Türkeş ve Erbakan hakkındaki tutuklama kararına itirazlar reddedildi.

80
kasım

DÖRTLER
YETENEK ve
MODERN FEN
DERSANELERİ
1 sıra başarı
GARANTİ ediyor!
LİSE SON 15 - 20 Kasım
BEKLEMELİLER 17 Kasım
CAĞALOĞLU İSTANBUL 22 24 80

Cumhuriyet

ÜSS ve
ÜYS'de kurum güvencesi
DERSHANE
BAŞAR

57. Yıl; Sayı: 20219 Kurucusu: Yunus NADİ 10. TL. 10 Kasım 1980 Pazartesi

Tarihsel Bilinç..:

Elinizde tuttuğunuz gazete gece basılmıştır, kâğıdı henüz ıslaktır, mürekkebi tam kurumamıştır, bugün yaşayacak, yarını düşünecektir. Gazetemizin gün üstüne günle oluşan ve gelişen yaşamı, ulusal bağımsızlık tarihimizle eşittir. Elinizde tuttuğunuz gazete, dünü ve yarını bugünde bağdaştıran bir CUMHURİYET'tir..

İşte buna tarih bilinci denir.

Gazetemizin tarih bilinci, belki dünyada hiç bir gazetede bulunmayan ozellikleri içeriyor. Ulusal bağımsızlık savaşında Ankara'da Yeni Gün'le kurulduğu savaşın ateşinde olgunlaştığı cumhuriyet devrimiyle birinci sayfamızın üstüne adımızı yazdık. Atatürk'le birlikte savaşmış olmanın onurunu Atatürk devrimlerinin savunucusu olmak görevıyle özümsedik.

En acı günümüz hiç kuşkusuz 10 Kasım 1938'di.

O gün Atatürk'ü yitirmiştik.

Atatürk'ün ölümünün kuşkusuz herkese göre çeşitli anlamları vardı. Dünya bu olayı uluslar-arası düzeyde yorumladı. Türkiye'de ise duygular mantığa ağır basıyor, ölümün karanlığına gözyaşının merceğinden bakılıyordu. Cumhuriyet Gazetesi olarak acının sonsuzluğuna karşın gelecekteki görevlerimizin neler olduğunun bilincindeydik.

Ama bu görevin bunca olumsuzluk ve dayanılmaz baskılar altında yürütüleceğini o gün hesap edemedik.

★

O...dan da aradan geçen 42 yıl içinde Atatürk devrimle[illegible] karşı-devrim güçlerinin yüzer geçtikçe ağır baskıya karşın savaşı yapmış bulunuyoruz.

Cumhuriyet bu uzun süre içinde yeryüzünde belki hiç bir gazetenin üstlenemeyeceği ve katlanamayacağı bir görevi yapmış, Atatürk devrimlerini savunmada sürekli savaşım vermiştir. Bu yüzden başımıza gelmedik iş kalmamıştır, Çok geriye gitmeye ne gerek var? 12 Eylül'den önce, Cumhuriyet Gazetesini yurdun bazı köşelerinde okumak, hayatını yitirmek tehlikesini göze almak demekti. Okurlarımız böylesine korkulu günlerde bile Cumhuriyet'i bırakmamak yürekliliğini gösterebiliyorlardı.

Ne var ki, abartığıyla verilen uzun süreli bir ağır savaşım da verilen yarın, büyük sorunlara devrilişiyle çevrili olduğunu söylemek de gerçekçilik ölür.

Türkiye Cumhuriyeti, uzun süre Atatürkçülükten uzaklaşmanın ve çağdaşlık yolundan sapmanın ağır faturasını ödemek zorundadır. Bugün ekonomik bakımdan dışa bağımlı bir ülkeyiz; elimizi kolumuzu kıpırdatacak durumumuz yoktur. Kötü yöneticilerin devlete yüklediği yırtık milyar dolarlık borcu ödemek şöyle dursun, her yıl yeniden borçlanmadan ayakta duramayacak bir ekonomiye sahibiz. Oysa Yüce Atatürk, ekonomik bağımsızlığı olmayan bir devletin siyasal bağımsızlığını koruyamayacağını az mı söylemişti? Osmanlı İmparatorluğunun bu alandaki tarihini yeni kuşakların gözleri önüne sereli olsun diye sormamış mıydı?

Atatürk, laiklik ilkesini neden özümsemişti?

İçinde yaşadığımız yıl okullarımızda zorunlu Arapça öğretimi konulacak mı? Atatürk'ün tüm dünyaya çağdaşlık dersi verircesine müze yaptığı Ayasofya'da mescit açılmadı mı?

★

Yeryüzünde çeşitli uluslar var.

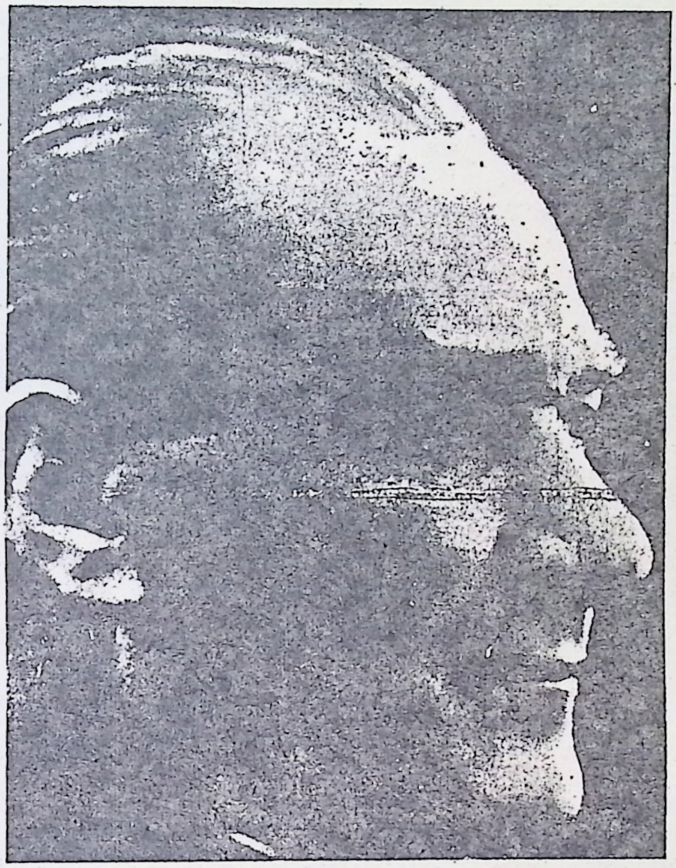
Her ulusun tarihi kendine özgü renkleri içerir; ulusların varlığını pekiştirip koruyan, tarihsel bilinçlerdir.

Türkiye bu tarihsel bilincin unutulduğu uzun yıllar yaşadı. Bu süre, sanıldığından daha yıkıcı olmuş. 1980 Türkiye'sinin yaşadığı bunalım. Silahlı Kuvvetleri yönetime bütünüyle el koymak zorunda bırakmıştır.

(Arkası Sa. 9. Sü. 6 da)

CUMHURİYET

O'NU DÜŞÜNÜYORUZ



Tüm yurtta ve KTFD'de törenler, toplantılar yapılıyor

Ankara Cumhuriyet Bürosu

Türkiye Cumhuriyeti'nin kurucusu, büyük önder Mustafa Kemal Atatürk, ölümünün 42. yıldönümünde bugün yurtta, Türkiye'nin dış temsilciliklerinde ve KTFD'nde törenlerle anılacaktır.

Ankara'da bugünkü ilk tören Anıt-Kabir'de yapılacaktır. Devlet Başkanı Orgeneral Kenan Evren, MGK Üyeleri ve Başbakan Anıt - Kabir'i 08.55'te ziyaret ederek Atatürk'ün manevi huzurunda saygı duruşunda bulunacaklar ve çelenk koyacaklardır.

Anıt - Kabir'deki törene Anayasa Mahkemesi Başkanı, yüksek yargı organları, bakanlar, protokolde daha yüksek rütbeli subaylarla aileler katılacaklardır.

Atatürk'ün hayata gözlerini yumduğu saat

(Arkası Sa. 8. Sü. 4 de)

GÖZLEM

UĞUR MUMCU

Gerçek Yönü İle..

— Biz, istiklalimizi emin bulundurabilmek için heyet-i umumiyemizce, heyet-i milliyemizce bizi mahvetmek isteyen emperyalizme karşı ve bizi yutmak isteyen kapitalizme karşı heyet-i milliyece mücadeleyi ealz görmüş bir mesleği takip eden insanlarız...

Atatürkçülüğün özü budur. Atatürkçülük, tam bağımsızlık demektir, ulusal onur, ulusal kurtuluş, ulusal bilinç demektir.

— Türkiye'nin bugünkü mücadelesi yalnız kendi nam ve hesabına olsaydı, belki daha kısa, daha az kanlı olur ve daha çabuk bitebilirdi. Türkiye'nin müdafaa ettiği, bütün mazlum milletlerin, bütün şarkın davasıdır. Türkiye şimdiye kadar mevcut tarih kitaplarının değil, tarihin hakiki icabatını takip edecektir...

Evet, Kemalizm, «Antiemperyalizm» demektir. Atatürkçülüğün kalıcı özü bu antiemperyalizmden kaynaklanır.

— Biz Garp emperyalistlerine karşı yalnız Halife ve İstiklâlimizi muhafaza etmekle iktifa etmiyoruz. Aynı zamanda Garp emperyalistlerinin kuvvetleri ve malum olan her vasıtalarıyla Türk milletini emperyalizme vasıta ittihaz etmelerine engel oluyoruz. Bu surette beşeriyete hizmet ettiğimize kaniiz...

Atatürkçülüğün bu «antiemperyalist» niteliği, Asya ve Afrika halklarının ulusal kurtuluş savaşlarına ışık tutacak bir inanç demektir.

(Arkası Sa. 8. Sü. 7 de)

Evren: "Atatürk kutsal bir idealdir,,

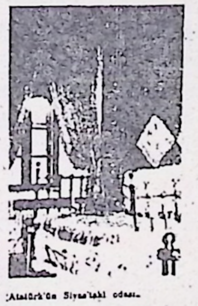
Mustafa Kemal'in Sivas'taki odası

«...Bu odada tam üçbuçuk ay yaşadı, düşündü, kararlar aldı, yapacağı büyük hareketi planladı...

Muhlis GÜNAY

Mustafa Kemal'in Ulusal Kurtuluş Savaşı öncesi günlerinin karanlıkta kalmış bir (üç buçuk aylık dönemi var. Erzurum'dan gelip (2

(Arkası Sa. 9. Sü. 6 da)



Atatürk'ün Sivas'taki odası.

Kemalizmin ekonomi politiği...

Yalçın DOĞAN

Millet Meclisi'nin üçüncü yılını açış konuşmasında, 1 mart 1922 tarihinde, Mustafa Kemal şöyle diyordu: «... Avrupa rekabeti yüzünden mahvedilmiş ve şimdiye kadar ihmal edilmiş olan sanayi... siyaseti iktisadiyemizin mühim gayelerinden biri de menafii umumiyeyi doğrudan doğruya alakadar olacak müessesat ve teşebbüsatı iktisadiyeyi hususi maliye ve tenniyemizin müsaadesi nisbetinde devletleştirmektir.»

Devletçilik kavramı (etatizm) düşünce tarihine ilk kez 19. yüzyılın sonunda İsviçreli bilim adamı Numa Droz tara-

(Arkası Sa. 9. Sü. 2 de)

«Ne sağında, ne de solundayız. Acı kaybının 42'nci yıldönümünde yasınla başlarımız eğik, bizlere verdiğin azim ve gururla yolunda yürüyecek, sana ve idealine mutlaka ulaşacağız»

ANKARA
CUMHURİYET BÜROSU

Devlet Başkanı Orgeneral Kenan Evren, Atatürk'ün ölümünün 42. yıldönümü nedeniyle yayınladığı mesajda, Atatürk'ün ulusuna armağan ettiği ve gençliğe emanet olarak bıraktığı cumhuriyet ve özgür vatan topraklarına uzanacak kirli ellerin kırılacağını belirtmiştir.

Evren, mesajında, Türk Silahlı Kuvvetleri'nin ulusunun emrinde ve hizmetinde olma-

(Arkası Sa. 9. Sü. 4 de)

○ KEMALİZM'DEN ANLADIĞIMIZ
Nazif KUYUCUKLU
2. Sayfada
○ ATATÜRK VE SANAT
Yakup Kadri KARAOSMANOĞLU, Falih Rıfkı ATAY, Konur ERTOP, Ceyhun Atuf KANSU, Dadaş'lı Kör HASAN.
6. Sayfada
○ ÖLÜMSÜZLEŞTİĞİ O KARA GÜNLER
E. Fazıl KARLIDAĞ
○ AÇIK ALINLA ANMAK
Rüştü ERGUN
○ ATATÜRK VE HOŞGÖRÜ
Mübeccel Namı DURU
7. Sayfada

Şartlar sağlanınca Kurucu Meclis toplanacak

2 Kasım 1980

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Milli Güvenlik Konseyi Genel Sekreteri Orgeneral Haydar Saltık, Kurucu Meclis tarafından hazırlanacak olan yeni anayasanın halk oyuna sunulacağını açıklamıştır. Haydar Saltık dün düzenlediği basın toplantısında normal demokratik düzene geçiş programı hakkında bilgi vermiş ve Kurucu Meclis teşkiline imkân verecek ön şartlar sağlandığında, Kurucu Meclis teşkiline dair bir kanun çıkarılacağını bildirmiştir.

Orgeneral Haydar Saltık, basın toplantısında normal demokratik düzene geçiş programını şöyle anlatmıştır :

«1 — Kurucu Meclisin teşkiline imkân verecek ön şartların sağlanması,

2 — Anayasa düzeni hakkındaki (2324 sayılı) kanuna ek olmak üzere çıkarılacak Kurulu Meclisin kuruluş görev ve yetkileri hakkında kanunun kabulü,

3 — Kurucu Meclisin bilfiil teşkil edilerek çalışmaya başlaması ve öncelikle yeni anayasanın hazırlanması,

4 — Yeni Anayasa metninin hazırlanacak bir referandum kanunu ile halkoyuna sunulup tasvip edilmesi,

5 — Yeni Anayasanın halkoyunca kabul edilmiş hükümleri uyarınca yeni partiler kanunu ve yeni seçim kanununun hazırlanıp Kurucu Meclisçe kabul edilmesi.

6 — Yeni Anayasa ve Siyasi Partiler Kanununa uygun yeni partilerin kurulmasına ve teşkilâtlandırılmasına yetebilecek bir zaman da dikkate alınarak parti faaliyetlerinin başlatılması,

7 — Belirttiğim makul sürenin sonunda yeni seçim kanunu uyarınca genel seçimlerin yapılması suretiyle parlamentonun kurulması ve göreve başlaması.

8 — Anayasa'da yer almış geçici hükümler uyarınca Kurucu eMclis ve Milli Güvenlik Konseyi'nin görev ve mevcudiyetlerinin sona ermesi suretiyle normal demokratik siyasi hayata bütünüyle dönülmesi.»

TARİH TESBİTİ MÜMKÜN DEĞİL

Orgeneral Haydar Saltık, normal demokratik düzene dönülmesi için verdiği geçiş proğramının süreleri ile ilgili bir tarih tesbit etmenin mümkün olmadığını da belirterek «Bu programda belirtilmiş aşamalar için gün ve tarih tesbit etmenin mümkün olmadığının iyi niyet sahibi herkes tarafından kolayca takdir edileceğine şüphe yoktur» demiştir. Saltık, 12 Eylül'ün amaçlarının belli olduğunu ve bu amaçlara mutlaka ulaşılacağını belirterek, «Hareket, hedeflerine olumlu gelişmelerle ilerlemektedir. Bu amaçlara ulaşabilmek için yeterli bir zamana ihtiyaç olduğu şüphe götürmez. Halkımızın çok geniş ölçüde desteğine sahip olan 12 eylül harekâtının amaçlarına ulaşması için gereken yeterli zaman, kamuoyunu oluşturmak görevi yapan basınımızın gayret ve katkıları ölçüsünde kısalacaktır» demiştir.

GEÇİCİ ANAYASA HUKUKİ KURALLARI ORTADAN KALDIRMADI

Orgeneral Haydar Saltık, anayasa düzeni hakkında Kanun'la ilgili açıklamalar yaptığı basın toplantısında bu kanunun 12 Eylül'den önce yürürlükte olan hukuki mevzuatı ortadan kaldırmadığını belirtmiş ve şunları eklemiştir. «Anayasa düzeni hakkında kanun ile ve 12 Eylül 1980 tarihinden itibaren Milli Güvenlik Konseyi'nin kabul ederek yayınladığı bildiri karar ve kanunların getirdiği bazı değişiklikler dışında 9 temmuz 1961 tarihli anayasa ve değişiklikleri yürürlükte kaldığı gibi, hükümleri değiştirilmemiş kanunlar da bütünüyle yürürlüktedir.»

Anayasa düzeni hakkında kanuna «geçici anayasa» veya «temel hukuk düzeni hakkında kanun» adı da verilebileceğini kaydeden Saltık, «12 Eylül'de başlayan dönemin temel hukuki düzenlemeleri, harekâtın ilk günü ve ilk saatinde 1 numaralı bildiriyle başlamış ve 2324 sayılı kanunla da, değişen ve değişmemiş olan hukuk kurallarına tam bir açıklık kazandırılmıştır» biçiminde konuşmuştur.

27 Mayıs 1960'tan sonra bir Kurucu Meclis teşkilinin 7 ayı aşan süre sonunda mümkün olduğuna dikkat çeken Orgeneral Haydar Saltık, Kurucu Meclis oluşturuluncaya kadar Milli Güvenlik Konseyi'nin 1961 Anayasasının Anayasayı değiştirme yetkisi veren 155. maddesi de dahil olmak üzere Anayasa ve yasaları «Milli ihtiyaçlar ve milli hedeflerin öngördüğü yönde» kullanacağını açıklamıştır.

SİLAHLI KUVVETLERİN AMAÇLARI

Milli Güvenlik Konseyi Genel Sekreteri, Türk Silahlı Kuvvetlerinin izleyeceği amaçları da şöyle açıklamıştır.

«1 — Türk devletinin varlığının ve bağımsızlığının korunması.

2 — Ülke ve millet bütünlüğünün korunması.

3 — Bütün Türk halkının birlik ve beraberliğinin sağlanması.

4 — Yıkıcı ve bölücü akımların önlenmesi.

5 — Memleketin idaresine kesinlikle Atatürk'çü görüşlerin hakim olması.

5 — Memleketin idaresine kesinlikle Atadevlet otoritesinin yeniden kurulması.

Haydar Saltık, bu amaçlara ulaşmak için alınacak Anayasal tedbirlerin Kurucu Meclisin teşkilinden sonra kamuoyu önünde tartışılacağını belirtmiş, «Çeşitli eğilimler ve tercihler, demokratik hukuk devletinin yeni anayasanın Kurucu Mecliste hazırlanması ve müzakeresi sırasında belirecek ve yeni Anayasanın halkoyuna sunulması sırasında ortaya çıkacaktır.» diye eklemiştir.

MGK'nin Anayasanın kabul edilişinden sonra hazırlanacak Partiler ve Seçim Kanunlarında yer alması mümkün ve muhtemel hususlar hakkında peşin hükümler tesis etmek arzusunda olmadığını kaydeden Saltık, 12 Eylül sonrası hukuki tasarrufların Anayasanın intikal hükümlerinde yer alabileceğini belirterek, şöyle konuşmuştur:

12 Eylül'de başlayan dönem zarfında çıkarılmış olan kanunlardan geçici oldukları belirtilmeyenler esasen sürekli olarak hüküm ifade edeceklerdir. MGK'nin yasama organı sıfatıyla yürürlüğe koyduğu kanunlar veya hukuki kurallar aslında geçici olmayıp bir geçiş döneminde konulmuş hukuki kuralları ifade eder.»

KONSEY ÇALIŞMALARI

Orgeneral Saltık, MGK çalışmaları konusunda da şu bilgiyi vermiştir:

«Milli Güvenlik Konseyinin zorunlu olarak yasama yetkisini kullanışı, onu, bir parlamento gibi kabul etmeye müsait değildir. Bu bakımdan konseyin teşekkülü ve yasama yetkisinin kullanılması ile temel hukuk düzeninde başkanlık sistemine geçildiği düşünülemeyeceği gibi, Konseyin yasama çalışmalarının da parlamentodaki gibi olması mümkün değildir.»

Anayasa Mahkemesinin halen seçilmemiş birkaç üyeliği için gerektiğinde Milli Güvenlik Konseyinin üye seçimi yapmasının tabii olacağını kaydeden Saltık, «Anayasa ve Danıştay'ın görev ve yetkileri açısından tereddüdü gerektirecek bir boşluk mevcut değildir» demiştir.

DIŞ BASIN - DIŞ ÇEVRELER

Orgeneral Saltık, dış basındaki ve dış çevrelerdeki yorumlarla ilgili olarak da şu değerlendirmeyi yapmıştır:

«Memleketimizin içinde bulunduğu şartları değerlendirme yetersizliği nedeniyle bazı dış çevrelerde doğmuş olan tereddütler kesinlikle inanıyoruz ki, harekâtın asıl amacına doğru, sapmadan ve sarsılmadan ilerlediği anlaşıldıkça ortadan kalkacaktır. Halkımızın içtenlikle benimsediği ve asla vazgeçmeyeceği, demokratik hürriyetçi düzenin bir an önce kurulup işlerlik kazanması için yapılan çalışmaları anlayacak olanlar Türk milletine ve hür demokratik düzene düşmanlık duygusu taşımıyorlarsa, 12 Eylül harekâtını ergeç takdirle karşılayacaklardır. MGK'nin, yokolmuş devlet otoritesini bir an önce tesis etme çabaları hürriyetleri kısıtlayıcı anlamda yorumlanamaz.»

Org. Saltık: Özel ceza ve infaz kanunları sözkonusu değil

3 Kasım 1980

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Milli Güvenlik Konseyi Genel Sekreteri Orgeneral Haydar Saltık'ın geçtiğimiz hafta yabancı basın mensupları için düzenlediği basın toplantısındaki soru ve yanıtlar dün açıklanmıştır.

Milli Güvenlik Konseyi Genel Sekreteri, «Siyasi faaliyetler, derneklerin faaliyetleri ve suistimaller konusunda faaliyetleri yasaklayacak yeni kanunlar düşünüyor musunuz?» biçimindeki bir soruya «Özel ceza vá infaz kanunları düşünülmemektedir» yanıtını vermiştir.

Haftalık Yankı dergisinde açıklanan soru yanıtları özetle şöyledir:

SORU — 12 Eylül müdahalesine dış ve komşu güçlerin etkisi oldu mu?

YANIT — Dış etki düşünülemez. Ancak Türkiye'deki terörün gelişmesinde dünyadaki olayların etkisinin olmadığı da söylenemez. Silah kaçakçılığı tedhiş sebeplerinden biridir. Üzerine şiddetle gidiyoruz.

SIZMA BAŞARIYA ULAŞMADI

SORU — Türkiye'deki bölünmenin Silahlı Kuvvetlerin içine kadar girdiğini Orgeneral Evren söyledi. Bunu biraz açarmısınız?

YANIT — Türk Silahlı Kuvvetleri, milletin öz varlığıdır. Ayrılmaz bir parçasıdır. Milleti bölecek bir etkiden Silahlı Kuvvetlerin de, uzun vadede kendisini sakınması zor olacaktır. Ama, 45 milyon insan, aşırı akımları zaten desteklemiyordu. Onun için millet Silahlı Kuvvetlerin yönetime el koymasını destekledi. Silahlı Kuvvetlerin içine sızma teşebbüsleri başarıya ulaşmamıştır. Silahlı Kuvvetlerde hiçbir temizlik hareketine gerek duyulmamıştır.

SORU — Sizce Batı dünyası Türkiye'deki olayları nasıl aksettiriyor? Basın üzerinde baskı ve kontrol var mı?

YANIT — Başlangıçta dış basın uzak kaynaklı muhabirlere dayanıyordu. Buradaki muhabir sayısı artıp, kişisel temas da artınca değerlendirmelerin daha doğru neticeler verdiğini gördük.

Basına direktif konusunda ise kesinlikle şunları söyleyebilirim: Ne ben ne karargahım hiçbir basın mensubuyla böyle bir çerçeve içinde bir talepte bulunarak konuşmadık. Sıkıyönetim komutanlarının kanundan gelen bazı hakları var. Bunları bazı hallerde, basın hürriyetinin temellerini zedelememeye azami gayret göstererek kullanmış, bazı müdahaleler yapmış olabilirler. Hiçbir basın mensubunun bir kısıtlamaya uğradığını sanmıyorum.

DÜŞÜNÜLMÜYOR

SORU — Siyasi faaliyetler ile derneklerin faaliyetlerini yasaklayacak yeni kanunlar düşünüyor musunuz?

YANIT — Özel ceza ve infaz kanunları düşünülmemektedir.

SORU — Tedhişle mücadelede ne noktada bulunuyorsunuz?

YANIT — Sağ ve sol terörün üzerine tamamiyle tarafsız olarak, bunların odaklarına ve organlarına yürüyerek, bunların büyük bir kısmını ele geçirmekteyiz. Ama bunun ne kadar başarılı olduğunu söylemeye imkan yok. Olay sayısı, yaralı, ölü sayısı süratle azalmaktadır. Başarıyı sağlayan unsurlar şunlardır:

- Halkın Silahlı Kuvvetlere büyük güveni,
- Halkın terörü desteklememesi,
- Sıkıyönetim komutanlarının yetkilerinin artırılmış olması,
- Siyasi mütarekenin yapılması, halkın TRT'den hergün kendini tahrik eden siyasi beyanları dinlememesi,
- İş barışının sağlanmış olması.

SERBET PAZAR

SORU — Ekonomik durumu açıklar mısınız?

YANIT — Serbest pazar ekonomisi şartlarını muhafaza edeceğiz. 1980'de bütçe açığının 300 milyar lira olacağından bahsediliyor. Bu açığı kapamak için bütün devlet sektöründe azami tasarrufa riayet edilecektir. Siyasi tercihle başlatılan yatırımlar durdurulacak. Ücretliler üzerindeki vergi yükünün azaltılması için büyük gayret sarfedilecek. İşçi haklarını muhafazaya devam edeceğiz. Şimdiki yüzde 70'lik ücret artışının üretimi istediğimiz seviyeye çıkarmasını bekliyoruz. Tarım sektöründe reform yapılacak. Burada çalışanlara sosyal güvence sağlanacak.



Kendi kendimizi sorguya çekelim

İlhan SELÇUK — 3 Kasım 1980

Ey ahali, ey cemaat, ey yüce ulus, ey güzelim halk, ey ümmeti Muhammet, ey emekçi kitlesi, ey sermaye ağaları, ey zahmetkeşan memurlar, ey küçük burjuvalar, ey çilekeş aydınlar, ey üreticiler, ey tüketiciler, ey sosyete güzelleri, ey hazine soyguncuları, ey küçük esnaf, ey hızlı öğrenciler, ey keskin devrimciler, ey canıma can katan hekimler, ey çıkarcı profesörler, ey raylarına kırk yıldır bir çivi çakılmayan demiryolcular, ey benzini mazotu altın pahasına yükselen şoförler, ey alınteri kuyumcuları, ey bozuk düzenin vurguncuları, ey sürüm sürünen emekliler, ey ellerini öptüğüm yaşlılar, ey ar damarları çatlamış kompradorlar, ey lillahını sevdiğim holdingçiler, ey han hamam köşelerinde ser sefil kimsesizler, ey bakırcılar, çıkrıkçılar, konfeksiyoncular, ey boyalı basının kalemşorları, ey kalemlerini sık sık kıran yüce yargıçlar, ey beşiklerindeki bebeler, ey köşe minderlerinde bağdaş kurmuş ihtiyarlar, ay kocaman apartmanlarda oturanlar, ey davarlarını önüne katmış göçerler, ey hemecükler, ey gecekonducular, komisyoncular, dullar, tazeler ve canım Türkiyenin tüm güzel insanları.. Gelin elimizi vicdanımıza koyup kendi kendimizi sorguya çekelim. Vicdanı olmayanlar da ellerini cüzdanlarının üstüne koyup aşağıdaki soruları yanıtlamaya çalışsınlar.

★

27 Mayıs devrimiyle oluşup halkoyuyla benimsenmiş 9 temmuz 1961 günlü Anayasamız diyor ki...

— Türkiye Cumhuriyeti laik bir devlettir.

Soru: Bu kurala saygı gösterdik mi?

Anayasa diyor ki: Türkiye Cumhuriyeti sosyal bir hukuk devletidir.

Soru: Bu kurala uyduk mu, uymadık mı?

Anayasa diyor ki: Yargı yetkisi Türk milleti adına bağımsız mahkemelerce kullanılır.

Soru: Siyasal iktidara bağlı mahkemeler kurduk mu, kurmadık mı?

Anayasa diyor ki: Hiçbir kişiye, aileye, zümreye veya sınıfa imtiyaz tanınamaz.

Soru: Yirmi yıldan beri bir avuç imtiyazlıya ülkenin tüm çıkarlarını peşkeş çektik mi, çekmedik mi?

Anayasa diyor ki: Kimseye eziyet ve işkence yapılamaz.

Soru: Kimseye eziyet ve işkence yaptık mı, yapmadık mı?

Anayasa diyor ki: Çağdaş bilim ve eğitim esaslarına aykırı eğitim ve öğretim yerleri açılamaz.

Soru: Ülkeyi baştan sona çağdışı eğitim kurumlarıyla donatmadık mı?

Anayasa diyor ki: Mülkiyet hakkının kullanılması toplum yararına aykırı olamaz.

Soru: «Mülkiyet mukaddestir» diye mülkiyet saltanatını toplum zararına durmadan pompalamadık mı?

Anayasa diyor ki: Devlet toprak reformu yapar topraksız çiftçiyi topraklandırır.

Soru: 20 yıldan beri toprak reformu yapabildik mi?

Anayasa diyor ki: Yatırımları toplum yararının gerektirdiği önceliklere yöneltmek devletin görevidir.

Soru: Yatırımları özel çıkarların önceliklerine göre ayarlayıp devlet hazinesini yağmalamadık mı?

Anayasa diyor ki: Tabii servetler ve kaynaklar devletindir, bunları devlet işletir.

Soru: Madenlerimizi, petrollerimizi yabancılara peşkeş çektik mi çekmedik mi?

Anayasa diyor ki: Memurların güvencesi vardır.

Soru: Yirmi yıldan beri memurları hallaç pamuğu gibi atıp devleti yıpratmadık mı?

Anayasa diyor ki: Herkes gücüne göre vergi öder.

Soru: Çok kazanandan az, ve az kazanandan çok vergi alarak toplumun dengesini bozmadık mı?

★

Evet, Anayasa ilkelerinin hepsini sayıp dökmeye kalkışırsak, bu yazı uzar da uzar.

Biz 11 eylüle Anayasa'mızı uyguladığımız için değil, uygulamadığımız için geldik. Ve de geldiğimiz yerde, elimizi vicdanımıza koyarak geçmişi ve geleceği düşünmemizde sayısız yararlar bulunmaktadır.

«Batı memnun»

Yalçın DOĞAN — 4 Kasım 1980

Son günler Türkiye'ye ilginç bir değer yargısı, çarpıcı bir değer ölçüsü getirdi. Hangi alanda olursa olsun, kültürden politikaya, günlük sohbetten ekonomiye dek herhangi bir kararın, uygulamanın doğru olup olmadığının ölçüsünü «Batı» saptıyor. «Batı» beğendiyse, sorun yok. Beğenmezse, gelsin tartışmalar.

Gerçi, Türkiye ile «Batı» birbirini ilk kez bu yoğunlukta etkilemiyor. İlk kez karşılıklı politikalar bu yoğunlukta tartışılmıyor. Bunun yüzyılı aşkın tarihi var. Ancak, bu karşılıklı etkileşim sonucu ortaya çıkan değer yargısı ve davranışların «Batı»nın terazisine vurulması, günümüzde kendine özgü bir önem kazanıyor.

Bir kez «Batının memnun» olduğu herşey mutlak doğru değildir. Ya da «memnun» olmadıkları, bizim yanlışlarımız değildir. Önce temeldeki bu ilkeyi belirlemek gerek. İkincisi de, bu ilkeler son ekonomik gelişmelere uyarlanınca ve gelişmelere yol açan olaylar bir kez daha anımsanınca, «Batının memnuniyeti»ni daha yakından irdelemek gerek.

İşte son örnek: Paris'te Ekonomik İşbirliği Kalkınma Örgütü (OECD) ile geçen hafta zenlenen toplantı. Türkiye'nin 1981 yılında ECD ülkelerinden yeniden yardım alabilmek için ilk teknik bilgi alış-verişini başlattığı toplantı. Bunun sonucunda yani Türkiye'nin ekonomik durumu gözden geçirildiğinde «Batı'nın memnun» olduğu açıklandı. «Batı» hem uygulanan politikalardan hem de bunların sonuçlarından «memnun»du.

Adamların «memnun» olmaması diye bir şeyin zaten söz konusu olmayacağı ortada, insan kendisinin önerdiği bir programa, bir politikaya «hayır, ben bu işten memnun değilim» der mi?.. Demez! Onlar önermiş, biz yapmışız. Konu ikiye ayrılıyor. Önce, öneri bölümü var. Sonra da, bizim yaptıklarımız yani bu öneri doğrultusunda elde edilen sonuçlar, «Batı programdan memnun» derken onların önerilerini bir kez daha vurgulamak oluyor bu. Adamların kendi önerilerini, yeniden «bundan memnunlar» diye açıklamaya kalkıyoruz. Önerinin yerine getirilmesinden elbette «memnun olacaklar. Bundan daha doğal ne olabilir?.. İkinci bölüm, bu öneri doğrultusunda bizim elde ettiğimiz sonuçlar. Açıklamalara bakılırsa, Türkiye ekonomisinin yaklaşık bir yıl sonunda vardığı nokta da, adamları «memnun» etmiş..

Şimdi de, bunun irdelenmesi gerek. Onların önerdikleri bir program, onların ısrar ettikleri bir politika, Türkiye'ye yıllar yılı yoğun bir biçimde bu ekonomik politikaları önermişler. Bugün elde edilen sonuçlara ilk anda «olmamış» demeleri zaten güç. O zaman kendilerini inkâr demek olur bu. Bu noktada adamlar kendilerini «memnun» göstermek zorunda. Onun içindir ki. Paris'teki toplantıda kendilerine verilen bilgileri sadece dinlemekle yetindiler. Hatta, DPT Müsteşar Vekilinin Başbakan Yardımcısı tarafından «Müsteşar» diye «takdim» edilmesinden sonra, OECD Genel Sekreteri olmak üzere «fazla» bulmuşlar ki« Yeter, artık yemeğe gidelim» diyerek, Müsteşar Vekilinin sözlerini diplomatik nezaket içinde kesebilmişler.

Kaldı ki susmak dinlemek yetinmek ya da öyle görünmek belli bir toplantıdaki anlık bir taktik olabilir. Orası çok önemli olmayabilir. Ama önemli olan değerlendirmeler. OECD' nin Türkiye'ye ilişkin değerlendirmelerinde örneğin fiyatların yüzde 136'dan yüzde 100'e düştüğü belirtiliyor. Bu iyimser gözlemden sonra örneğin bütçe açığının 200 milyar lirayı aşabileceği dile getiriliyor. O kadar zamma rağmen bütçede 200 milyar lira gibi akıl almaz bir açık. Faizlerin serbest bırakılması değerlendiriliyor. Ama, üretimin düştüğü vurgulanmıyor. Kur ayarlamaları yerinde bulunuyor. Ama, dışsatımın artmadığı belirtiliyor. İyimser yorumlar ortaya konan rakamlarla çelişiyor. Adamlar iyimser yorum yapıyor, «bundan memnunum» diyor, ama arkasından da pek iç açıcı olmayan rakamlarla «uyarmak» istiyor.

«Batının memnuniyeti»nin nesnel ölçüleri vardır. Bize bir program önermisler. Ne diye? Türkiye ekonomisi kendi yağıyla kavrulsun ve bir daha «yardım» diye ortaya çıkmasın diye. Söylenen bu. Ama, ne oluyor?.. Birinci yıl dolmadan Türkiye yine OECD kapısında. Program önermişler. Bütçe açıkları olmasın diye. Birinci yıl dolmadan, bütçe açığını kapamak bir yana, Cumhuriyet tarihinin rekor bütçe açığına gidiliyor. Program önermisler, faizleri serbest bırakarak faizleri düşürüp, üretim artsın diye. Birinci yıl dolmadan düşeceği beklenen faiz artmış, artacağı beklenen üretim düşmüş Program önermisler. Enflasyon önlensin diye. Birinci yıl dolmadan, talep enflasyonu belki bir ölçüde engellenmis, ama bu kez ekonomide sürekli kur ayarlamaları, zamlar ve yüksek faizler nedeniyle maliyet enflasyonu başlamış. Program önermisler, sürekli kur ayarlamalarıyla dışsatım artsın diye. Kurlar sürekli ayarlanmış, dışsatımda bir hareket yok..

«Batı» gerçek anlamda bir yerde «memnun» olur. Elde edilen sonuçlar, öneriler programın doğrultusunda gerçekleşmişse. Ama, bu olmadan «onlar memnun, biz de memnun olalım» demek, insanın kendisini kandırması demektir. Zaten sürekli «Batı memnun» diye vurgulamak gereğini duymak, gerçekte onların «memnun» olmadıklarını vurgulamak demektir.

Lider kolay yetişmez

Oktay AKBAL — 5 Kasım 1980

Libya lideri Kaddafi «Siyasal partiler çağdaş birer aşirettir» diyor. Aşiret, ama yalnızca Doğu ülkelerinde, bir de az gelişmiş, uygarlıkta geri kalmış toplumlarda... Fransa'da, Almanya'da partilerin birer aşiret olduğunu söylemek olası mıdır? Oysa Türkiye'de parti denildi mi, gerçekten de, başkanı bir türlü değişmeyen bir aşiret gelir göz önüne... Parti lideri ancak ölecek ki yerini bir başkası alsın. O başkası da ölen liderin «en yakını»dır, ya da ona en yakın görünmeyi becerenidir.

1945'ten sonra kurulan partilere bir göz atmakta yarar var. Demokrat Parti'de 1945'den 50'ye dek genel başkan Celâl Bayar'dı, Cumhurbaşkanı seçildiği için yerini Menderes aldı. Menderes 1950'den 1960'a, yani 27 Mayıs eylemine dek Genel Başkanlığı kimseye bırakmadı. DP kongrelerinde karşısına bir başka aday bile çıkamadı. Öteki partilerde de öyle. Bir Bölükbaşı MP'yi aldı sonuna kadar götürdü. Başkan olarak. Daha sonra kurulan partilerden Demokratik Parti Bozbeyli'yi seçti sonuna dek başkan kaldı. Adalet Partisi de Gümüşpala'nın ölümünden sonra Genel Başkan seçilen Süleyman Demirel'i 12 Eylül harekâtına kadar Başkan olarak benimsedi. AP kongrelerinde Demirel'in karşısına «ciddi» bir tek aday çıkamadı.

CHP de ötekilerden ayrı durumda değil... Atatürk ölünce yerini İnönü aldı. Yıl 1938... Cumhurbaşkanı olduğunda da İnönü CHP'nin Genel Başkanıydı. Ancak 1973'de Genel Başkanlığı elinden kaçırdı. Seçim yoluyla değiştirilen ilk ve sonuncu parti lideri İsmet İnönü'dür. Seksenini aşmıştı. İnönü, yenilgisine Bülent Ecevit değil, ilerlemiş yaşı neden oldu. 1973'den bugüne dek CHP Genel Başkanlığını Ecevit sürdürdü. Onun da karşısına bir tek rakip çıkmadı. Sanırım kendiliğinden görevini bırakmasa, kolay kolay Genel Başkanlıktan ayırmanın yolu yoktu.

Bir seçilen lider, bir daha değişmezse, değiştirilemezse o siyasal parti düzeninin bir çeşit çağdaş aşiret düzeninden bir ayrımı kalır mı? Yine Kaddafi'nin bir sözü var, diyor ki «Parti modern dikta rejiminin iktidar aracıdır» Kaddafi'yi beğenin beğenmeyin bu sözleri üzerinde dikkatle durmak gerekiyor. Bu modern dikta aracına bir kez lider oldun mu, tamamdır, önce parti içinde, sonra da bir yolunu bulup tüm ülkede kesin egemenliği eline geçirdin demektir. Lider ve çevresi bir türlü değişmez, ya da ufak tefek farklarla yenilenir, ama kenetlenmiş bir bütündür partilerin üst kademelerinde «iktidar»ı ellerinde tutanlar...

Şimdi yeni bir yöntem getirilmek isteniyor. O da parti genel başkanlıklarının süreli olması Yani parti kongrelerinde liderliğe seçilen kişi bir ya da iki dönem Genel Başkan kalacak, sonra yerini başkasına bırakacak, ya da üst üste iki kez başkanlık yapamayacak... MGK'nun bu konuda nasıl bir yasa hazırlayacağı, ya da oluşturulacak Kurucu Meclis'in bu konuda nasıl bir önlem düşüneceğini bilemiyoruz daha.. Ama yapılan açıklamalardan partilerin yeni bir yasaya göre kurulup ortaya çıkacağı liderlerin de sürgit aynı görevi ellerinde tutmasının önleneceği anlaşılıyor. Şimdiye dek böyle bir yöntem yoktu bizde... Parti kurultaylarında kim en çok oyu alırsa o genel başkan seçiliyordu, liderliğin süresi yoktu. Bu yüzden de bir kez seçilen bir daha koltuğundan inmek bilmiyordu.

Lider zorla yaratılır mı? Önce bunu düşünmeli... Lider halkın sevgisini saygısını, güvanini kişiliğinde toplayan bir siyasal adamdır. Yalnız kendi partisi içinde değil tüm ülkede kişiliğinin ağırlığını duyurur. Bu yüzden de genel seçimlerde partisine oy sağlar. Yasa gereği diyerek iki yılda bir lider değiştirilirse seçmen ne yapacağını, kime güveneceğini şaşırmaz mı? Bir partinin içinde «lider» niteliğini gerçekten taşıyan kimseler öylesine çok mudur? Ecevit işte görevini bıraktı, yasa gereği CHP kurultayı toplandığında Genel Başkanlık seçimine katılacak CHP'nin önde gelen kişilerini gözünüzün önüne bir getirin... Gerçekten lider kişiliği taşıyan kaç siyasa adamı önerebilirsiniz? Bir, ya da iki, belki o kadar da değil... Lider kolay yetişmez. Yılların deneyiminin yanı sıra, geniş yığınların güvenini, umudunu hak edebilmek de gerekir «lider» olmak

için.. Bir Menderes bir Demirel bir Ecevit belirli zaman aralıklarıyla geniş yığınların gözünde «lider» niteliği kazanmışlarsa bunda bir anlam aramak gerekir. Zorla yasalarla, önlemlerle «lider» yaratılmaz..

Ama partilerimizi de «modern birer aşiret» olmaktan kurtarmak gerekir. Bunu sağlamak için tüm yasal önlemleri almak kaçınılmaz bir görevdir. Kurucu Meclis'in başlıca işi Yeni Anayasa'yı hazırlamak kadar, siyasal partiler yasasını da çağdaş bir içerikle, Türkiye nin gerçeklerine uygun biçimde yeni baştan ele alıp halkımızın benimseyeceği bir niteliğe kavuşturmak olacaktır.

olayların ardındaki GERÇEK

ABD'li ikizlerden biri kazandı

7 Kasım 1980

Dünya kamuoyu, ABD başkanlık seçiminde alınan sonucun Amerika'da ve dünyada bir şey değiştirmeyeceği kanısındadır.

Bu kanı iki kaynaktan besleniyor.

Bir kez seçimi ister Cumhuriyetçi Parti adayı kazansın, ister Demokrat Parti adayı kazansın, Amerikan siyasal sisteminin mekanizmaları yönetimin gerçek çizgilerini saptamaktadır. Bu sistemde siyasal partilerin birbirlerinden ayrılıkları ayrıntılardadır. Amerikan çok partili sistemi hiç bir zaman Avrupa'daki rejimlerin içeriğine kavuşamamış, görünümde çoğulcu, ama temelde çoğulcu olmayan bir siyasal rejimin göstergelerini taşımıştır.

Olayın birinci yönü Amerikan sisteminin niteliğinden kaynaklanmaktadır.

İkinci yönü de Cumhurbaşkanı adaylarının kişiliklerinden oluşuyor. Bütün dünyada artık devletleri sıradan liderlerin yönettikleri görülmektedir. İkinci Dünya Savaşından artakalan «devler» birer birer politika alanından çekilmişler, ömürlerini bitirmişlerdir. Büyük liderleri büyük olaylar yaratırlar. Bugünkü dünyamızda devletleri yetenekli danışmanlara ve bilgili kadrolara dayanan sıradan insanların yönetmesi doğal sayılmalıdır.

Daha öteye giderek denebilir ki, tek başına büyük kararlar verme dönemi dünya tarihinde kapanmaktadır. Her ülkedeki siyasal kadroların, verilecek ortak kararları benimseyip uygulayacak anlayışlı kişileri başkanlık koltuklarına oturtmaları raslantı değil; çağın niteliğidir. Çünkü çağımız, geçmişe oranla tek kişinin kavramakta zorluk çekeceği karmaşık sorunları içermektedir. Bugün lider adına layık kişiler, kadrolarını ve danışmanlarını seçmekte ve ortaklaşa çalışmayı yürütmekte ustalık gösterebilenlerdir.

Bu açılardan bakılınca ABD'de seçimler sonucunda şunun ya da bunun Beyaz Saray'a yerleşmesinin önemini yitirmesi doğaldır.

Ancak gittikçe derinleşen kapitalizmin bunalımı, tüm ufukları kapsayan fırtınayı da simgelemekte ve ABD'nin dünyada kurduğu sistem çözülmektedir. Deprem öylesine büyüktür ki, beklenmedik yıkıntılar birbirini izleyebilir. Kapitalizmin genel bunalımı, ABD ve Batı Avrupa'da etkilerini duyurmakla birlikte daha çok, yakın ve Ortadoğu'da sıcak bölgelerin oluşmasına yol açmıştır.

Önümüzdeki yıllarda bu bakımdan ABD'nin yeni Cumhurbaşkanı önemli kararlar vermek zorunda kalabilecektir.

olayların ardındaki GERÇEK

Kelepçe...

8 Kasım 1980

Son günlerde bazı eski parlamenterlerin tutukevlerinden mahkemelere kelepçeyle getirilmeleri çeşitli çevrelerde tepkiler yol açmıştır.

Bu konu yeni değildir.

Türkiye'de çok partili demokratik rejimden bu yana kelepçe konusu zaman zaman gündeme girer, kime kelepçe vurulması kime vurulmaması gerektiği tartışılır.

Kuşkusuz bir kimseye kelepçe vurulmasının kendine özgü koşulları vardır. Kaçma olasılığı bulunmıyan ve fikir suçundan yargı-

lanan bir sanığa kelepçe vurulmasının mantığı savunulamaz. Ama her nedense uzun yıllardan beri görevliler koşulları yerine ve zamanına göre hesaplamasını beceremezler. Çoğu zaman üst düzeydeki yetkililerin de istemediği görüntüler gazetelerde sergilenir; dış dünyaya da yansır.

Herşeyden önce şunu söylemek gerekir ki bir sanık ister sıradan yurttaş olsun, ister eski parlamenter olsun kendisine karşı görevlilerin davranışları eşit olmalıdır. Esrar kaçakçılığı yaptığı yolunda güçlü kanıtlar bulunan bir parlamenterin ayrıcalığı yoktur. Buna karşılık işledikleri suçun nitelikleri bazı sanıklara kelepçe vurulmasını anlamsızlaştırmak tadır.

Türk basınında bir yandan eski parlamenterlerin şu veya bu davada yargılanmak üzere kelepçeyle mahkemeye götürüldükleri fotoğraflarla sergilenirken, öte yandan Avrupa Konseyi toplantılarına da bazı eski parlamenterlerin katılacağı haberlerinin yayınlanması için de yaşadığımız olağanüstü durumun çizgilerini yansıtmaktadır.

Kamuoyu herşeyden önce çok önemli bir evreyi yaşadığımız bilinci içindedir. Bugün gündemin birinci sırasında terör ve anarşi bulunmaktadır. Terör ve anarşiye dönük dikkatleri kıymet-i harbiyesi olmayan davalara dağıtmanın yeni yönetime yararlı bir yanı bulunamaz; toplumun terör ve anarşiye karşı duyarlığını dağıtmak geçerli bir politika sayılamaz.

Bu bakımdan görevlilerin dikkatli davranmaları ve gereksiz tartışmalar ve gereksiz tartışmalara yol açacak davranışlardan sakınmaları yeni yönetimin topluma yönelik bakış açısına uyumlu ortamı koruyacaktır.

Tarihsel bilinç

10 Kasım 1980

Elinizde tuttuğunuz gazete gece basılmıştır; kâğıdı henüz tazedir, mürekkebi tam kurumamıştır; bugün yaşayacak, yarını düşünecektir Gazetemizin gün üstüne günle oluşan ve gelişen yaşamı, ulusal bağımsızlık tarihimizle eşittir. Elinizde tuttuğunuz gazete, dünü ve yarını bugünde bağdaştıran bir CUMHURİYET'tir...

İşte buna tarih bilinci denir.

Gazetemizin tarih bilinci, belki dünyada hiç bir gazetede bulunmayan çizgileri içeriyor. Ulusal bağımsızlık savaşında Ankara'da Yeni Gün'le kurulduk; savaşın ateşinde olgunlaştık; Cumhuriyet Devrimiyle birinci sayfamızın üstüne adımızı yazdık. Atatürk'le birlikte savaşmış olmanın onurunu Atatürk devrimlerinin savunucusu olmak göreviyle özümsedik.

En acı günümüz hiç kuşkusuz 10 Kasım 1938'di.

O gün Atatürk'ü yitirmiştik.

Atatürk'ün ölümünün kuşkusuz herkese göre çeşitli anlamları vardı. Dünya bu olayı uluslararası düzeyde yorumladı. Türkiye'de ise duygular mantığa ağır basıyor ölümün karanlığına gözyaşının merceğinden bakılıyordu. Cumhuriyet Gazetesi olarak acımız sonsuzdu: buna karşın gelecekteki görevlerimizin neler olduğunun bilincindeydik.

Ama bu görevin bunca olumsuzluk ve dayanılmaz baskılar altında yürütüleceğini o gün hesap edemezdik.

Gerçekten de aradan geçen 42 yıl içinde Atatürk devrimlerinin günden güne çiğnendiğini, parça parça edildiğini karşı devrim güçlerinin yıllar geçtikçe ağır bastığını izlemek acısını yaşamış bulunuyoruz.

Cumhuriyet bu uzun süre içinde yeryüzünde belki hiç bir gazetenin üstlenemeyeceği ve katlanamayacağı bir görevi yaparak Atatürk devrimlerini savunmada sürekli savaşım vermiştir. Bu yüzden başımıza gelmedik iş kalmamıştır. Çok geriye gitmeye ne gerek var? 12 Eylül'den önce, Cumhuriyet Gazetesini yurdun bazı köşelerinde okumak; hayatını yitirmek tehlikesini göze almak demekti. Okurlarımız böylesine korkulu günlerde bile Cumhuriyet'i bırakmamak yürekliliğini göstermişlerdir.

Ne var ki, elbirliğiyle verilen uzun süreli bir uğraş sonucunda varılan yerin, büyük zorlukların duvarlarıyla çevrili olduğunu söylemek de gerçekçilik olur.

Türkiye Cumhuriyeti, uzun süre Atatürkçülükten uzaklaşmanın ve çağdaşlık yolundan sapmanın ağır faturasını ödemek zorundadır. Bugün ekonomik bakımdan dışa bağımlı bir ülkeyiz; elimizi kolumuzu kıpırdatacak durumumuz yoktur. Kötü yönetimlerin devlete yüklediği yirmi milyar doları aşkın borcu ödemek şöyle dursun, her yıl yeniden borçlanmazsak ayakta duramayacak bir ekonomiye sahibiz. Oysa Yüce Atatürk, ekonomik bağımsızlı-

ğı olmayan bir devletin siyasal bağımsızlığını koruyamayacağını az mı söylemişti? Osmanlı İmparatorluğunun bu alandaki tarihini yeni kuşakların gözleri önüne ibret olsun diye sermemiş miydi?

Atatürk, laiklik ilkesini neden özümsemişti?

İçinde yaşadığımız yıl okullarımıza zorunlu Arapça öğretimi konulmadı mı? Atatürk'ün tüm dünyaya çağdaşlık dersi verircesine müze yaptığı Ayasofya'da mescit açılmadı mı?

Yeryüzünde çeşitli uluslar var.

Her ulusun tarihi kendine özgü renkleri içerir; ulusların varlığını pekiştirip koruyan, tarihsel bilinçleridir.

Türkiye bu tarihsel bilincin unutulduğu uzun yıllar yaşadı. Bu süre, sanıldığından daha yıkıcı olmuş, 1980 Türkiye'sinin yaşadığı bunalım, Silahlı Kuvvetleri yönetime bütünüyle elkoymak zorunda bırakmıştır.

10 Kasım 1980, bu ortamda tarihsel bilincimizin sınava çekilmesi için önemli bir gündür

Atatürk'e içi boş çerçevelerde sunulacak övgü sözlerini bir yana bırakarak O'na nasıl layık olabileceğimizi düşünelim; çağdaşlığa giden yolda yeniden atılım yapmak olanaklarını el birliğiyle araştıralım. Eğer bu görevin üstesinden gelemezsek, 2000 yılına yaklaşan dünyada «Atatürk'ün Türkiye'si» niteliğiyle onurlu yerimizi alacağımız kuşkuludur.

CUMHURİYET

Birincil savaşçı

İlhan SELÇUK — 10 Kasım 1980

Atatürk 10 Kasım'da öldü. Her yıl bugün Atatürk konusunda çok şey söylenir, yazılır. Ben de elimdeki dosyalardan rasgele bir 10 Kasım yazısı çektim. 10 Kasım 1969'da bu köşede çıkan yazıyı birlikte okumaya başlayalım.

★

«Atatürkçülük demek, Türk devletinin bağımsızlık temeli üstünde Türkiye'nin gerçeklerine uygun milli solculuk demektir.

Gazi Mustafa Kemal Atatürk:

Eski yazıya karşı yeni yazı..

Arapça ezana karşı Türkçe ezan..

Medrese öğretimine karşı müspet öğretim.

Ümmetçiliğe karşı milliyetçilik..

Özel teşebbüscülüğe karşı devletçilik..

Şeriatçılığa karşı lâiklik..

Uyduluğa karşı istiklâlcilik..

Padişahçılığa karşı cumhuriyetçilik..

İmtiyazlılığa karşı halkçılık..

Tutuculuğa karşı devrimcilik..

Emperyalizme karşı bağımsızlık mücadelesinde..

Birincil savaşçı idi.»

Evet, 11 yıl önce 10 Kasım günü bu köşede yayınlanan yazı böyle başlıyor.

★

11 Kasım 1969'da yine bu köşede çıkan yazı ise şöyle başlıyor:

«Her sabah on iki gazeteyi kapımın altından atar müvezzi. Dün sabah hepsini alıp gözümün önüne seriverdim: Atatürk.. Atatürk.. Atatürk.. Atatürk.. Komprador iktidarının destekçileri, din sömürgenlerinin uyduları, Atatürk adı altında kendi fikirlerini piyasaya sürmeye çalışıyorlardı.»

Ve sürüyor yazı:

«Bugünkü küçülmüşlüğümüze Atatürk'ün laflarında gerekçe aramaya kalkışanlar yalnız aydın sıfatına değil vatansever olmak niteliğine ihnet içindedirler. Atatürkçülükle Morrisonculuk arasında bir ilişki kurmaya kalkışanlar Atatürk'ün yüce manevi kişiliğine saygısızlık suçunu işliyorlar. Morrison ideolojisi, Atatürk'ü Milli Kurtuluş Savaşımızın ve milli bağımsızlık ülküsünün kahramanı gibi değil, Batılılaşma yolunda taklitçi bir Tanzimat paşası gibi piyasaya sürmek ister.»

★

Aradan 11 yıl geçmiş...

Bugün de herkes Atatürkçü.

Arap alfabesini okullara yerleştirenler Atatürkçü; Amerikan uyducuları Atatürkçü; yabancı sermaye uşakları Atatürkçü; oy avcılığında namaza duran Atatürkçü, yoksul halkı dış sermaye ile birlikte sömüren Atatürkçü; herkes Atatürkçü...

Osmanlı sloganını atardı:

— Padişahım çok yaşa:

Ve işini görürdü.

Yöntem cumhuriyet döneminde de kullanılıyor. Atatürk, Atatürk, Atatürk, diye diye Atatürkçülüğün canına okunuyor otuz yıldan beri.. Kimse Atatürkçülüğün ya da öteki adı

la Kemalizmin ilkelerini kurallarını sınırlarını apaçık ortaya koymaya yanaşmıyor. Öylesine bir ortamda yaşıyoruz ki Atatürk çıkar çevrelerinin elinde bayrak gibi sallanıyor:

★

Kemalizm her niyete yenen bir muz mudur?

Hayır.

Atatürk «tam bağımsızlık» ilkesinin kahramanı, Üçüncü Dünya'nın habercisi ve öncüsüdür.

1981'de Atatürk'ün 100'üncü doğum yılı kutlanacak. Bu yıl Mustafa Kemal'e yapılacak en büyük hizmet, Kemalist ideolojinin bilimsel yöntemle gerçeklerini ortaya koymaktır. Heykel, tören, nutuk, sevgi gösterileri bir yana; eğer Atatürk'ün bilim yöntemiyle ne olup ne olmadığı kesinlikle ortaya konursa O'na saygının en büyüğü yerine getirilmiş olacaktır.

Gerçek yönü ile

Uğur MUMCU — 10 Kasım 1980

— Biz, istiklalimizi emin bulundurabilmek için heyet-i umumiyemizce, heyet-i milliyemizce bizi mahvetmek isteyen emperyalizme karşı ve bizi yutmak isteyen kapitalizme karşı heyet-i milliyece mücadeleyi caiz gören bir mesleği takip eden insanlarız!...

Atatürkçülüğün özü budur Atatürkçülük, tam bağımsızlık demektir, ulusal onur, ulusal kurtuluş, ulusal bilinç demektir.

— Türkiye'nin bugünkü mücadelesi yalnız kendi nam ve hesabına olsaydı, belki daha kısa daha az kanlı olur ve daha çabuk bitebilirdi. Türkiye'nin müdafaa ettiği, bütün mazlum milletlerin, bütün şarkın davasıdır. Türkiye şimdiye kadar mevcut tarih kitaplarını değil, tarihin hakiki icabatını takip edecektir...

Evet, Kemalizm, «Antiemperyalizm» demektir. Atatürkçülüğün ilerici özü bu antiemperyalizmden kaynaklanır.

— Biz Garp emperyalistlerine karşı yalnız Halâs ve İstiklâlimizi muhafaza etmekle iktifa etmiyoruz. Aynı zamanda Garp emperyalistlerinin kuvvetleri ve malum olan her vasıtalarıyla Türk milletini emperyalizme vasıta ittihaz etmelerine engel oluyoruz. Bu surette beşeriyete hizmet ettiğimize kaniiz..

Atatürkçlüğün bu «antiemperyalist» niteliği, Asya ve Afrika halklarının ulusal kurtuluş savaşlarına ışık tutacak bir inanç demetidir.

— Müstevliler ve onların mütecaviz orduları hiç bir vakit tazyikten geri kalmadı. Fakat bu tazyik ne kadar kuvvetli olursa olsun, bu fikir hareketine karşı duramayacaktır. İnsanlığa müteveccih fikir hareketi ergeç muvaffak olacaktır. Bütün mazlum milletler, zalimleri bir gün mahv ve nâbut edecektir. Bugün aralarında tecanüs bulunduğunu gördüğümüz devletler, mazlumları daha sıkı esaret zincirinde bulundurmak ve bu suretle onların emeklerinden ettikleri istifadelerle zevklerini tatmin eyleme için aralarında birçok muahedeler yapmışlardır. Fakat, bu muahedeler, kıymeti olmayan birer kâğıt parçasından başka bir şey değildir. Hakka tecavüzü tazammun eden kâğıtların azimkâr milletlerin üzerinde hiç bir tesiri olmayacaktır...

Atatürkçülük, yirminci yüzyılın yüzakı ulusal direnişlerin temelindeki «tam bağımsızlık» harcıdır.

— Filhakika mazide ve bilhassa Tanzimat devrinden sonra ecnebi sermayesi memlekette müstesna bir mevkie sahip oldu. Ve ilmi manasıyla denilebilir ki, devlet ve hükümet, ecnebi sermayesinin jandarmalığından başka bir şey yapmamıştır. Artık her medeni devlet gibi, yeni Türkiye dahi buna muvafakat edemez. Burasını esir ülkesi yaptıramaz..

Böylesine antiemperyalist inanç ve düşüncelerin görkemli anıtı olan Mustafa Kemal Atatürk, son yıllarda neredeyse, bankalarla bankerlerin pay bölüştüğü bir kapkaç düzeninin, uluslararası dilenciliğin bayrağı gibi tanıtılmak istendi. Atatürkçülüğün gerçeği gizlendi, Kemalist inanç ve düşünceler, çarpıtılarak, saptırılarak sunuldu..

Evet, inançla haykıralım: Atatürkçülük, ulusal ulusal bağımsızlık demektir, ulusal kurtuluş demektir, antiemperyalist bilinç demektir.

Bu 10 Kasım gününde, Atatürk'ü bir kez daha, bu antiemperyalist, bu ulusal, devrimci düşünceleriyle, saygıyla, inançla anıyoruz.

Kemalizm'in ekonomi politiği

Yalçın DOĞAN — 10 Kasım 1980

Millet Meclisi'nin üçüncü yılını açış konuşmasında, 1 mart 1922 tarihinde, Mustafa Kemal şöyle diyordu :

«... Avrupa rekabeti yüzünden mahvedilmiş ve şimdiye kadar ihmal edilmiş olan sanayi... siyaseti iktisadiyemizin mühim gayelerinden biri de menafili umumiyeyi doğrudan doğruya alakadar edecek müessesat ve teşebbüsatı iktisadiyeyi kudreti maliye ve fenniyemizin müsaadesi nisbetinde devletleştirmektir.»

Devletçilik kavramı (etatizm) düşünce tarihine ilk kez 19. yüzyılın sonunda İsviçreli bilim adamı Numa Droz tarafından getirildi. Kapitalist dünyanın ekonomik gelişmesi sırasında ve emperyalizmin hızlandığı bir dönemde «Devletçilik» terimi bir yandan kapitalist ülkelerin birbirleriyle ilişkilerini sağlamlaştırmakta temel bir öğe olarak görülmekteydi. Bir yandan da, ülkenin kendi içindeki kapitalist gelişme «devletçilk» ilkesine dayandırılmaktaydı. Devletçilik ilkesine dayanarak halk kitleleri sınıfsal bilinçten uzak tutulmakta, üretim araçlarının bir bölümü özel mülkiyette, bir bölümü devlet mülkiyetinde bulunmaktaydı. Böylelikle de, devletçilik adı altında kapitalist üretim ilişkilerinin özü aynı kalmakta, ancak biçim değiştirmekteydi.

Atatürk, «Devletçilik» derken, 19. yüzyılın bilim adamları tarafından getirilen bu kavramın hangi anlamda kullanıldığını bildiği içindir ki, şunları söylüyordu:

«Bizim devletçiliğimiz 19. yüzyıl sosyalistdüşünürlerinin karşı çıktıkları politika değildir. Bizim devletçiliğimiz Türkiye'nin ihtiyaçlarından doğan ve Türkiye'yi karakterize eden bir sistemdir.»

Ve onun için hemen ardından ekliyordu :

«İmtiyazsız, sınıfsız, kaynaşmış bir kitleyiz.»

Her olayı kendi koşullarında değerlendirmek gerek. Çağımızın ilk demokratik devrimini gerçekleştirmiş Mustafa Kemal'in ekonomik politikasını anlamak için o dönemi tanımak gerek. Mustafa Kemal'in başkaldırdığı dönemde Osmanlı'dan geriye kalan ülke çok çağdaş ve çok temel iki gelişmeden yoksundu. İlki, (tüm Avrupa'nın yaşamış olduğu endüstri devrimi ve buna yol açan «Aydınlık çağı» bizim ülkemizde yaşanmamıştı. İkincisi de, bizim ülkemiz feodal süreçten de tam anlamıyla geçmemişti. Bu yoksunluktan dolayıdır ki, Kemalizmin ekonomik politikasında devletin ekonomiye aktif müdahalesi vardı. Bu politika elbette sosyalist bir nitelik taşımıyordu. Kendi iktidarlarında Bismark, Meternich, Napoleon da devletçi bir politika izlemişler ve önemli kamulaştırmalara girişmişlerdi. Onlar da sosyalist değildi. Ancak, Atatürk'ün devletçiliğinde, dolayısıyla ekonomik ideolojisinde çok temel ulusal öğeler yer alır.

Devletçilik politikası ulusal endüstrinin kurulmasını sağlamıştır. Ulusal endüstriyi kurarken de, Atatürk ülkeyi yabancı sermayeden korumuştur. «Kapitülasyonlar bir devleti behemahal münkarız eder» derken, yani yabancı sermaye ülkeyi çökertir, derken en geniş anlamıyla ekonomik bağımsızlığı savunmaktaydı. İşte, Kemalizmin ekonomi politiğinde en ağır basan nokta budur: Ekonomik bağımsızlık.

Bu ilke doğrultusunda izlenen politikalar Türkiye'yi önemli bunalımlardan kurtarabilmiştir. Atatürk'ün yaşadığı dönemin bir başka özelliği daha vardır. 1929 kapitalist dünyanın büyük bunalımı Türkiye'nin ekonomik alanda daha emeklemeye başladığı yıllara rastlar. Yıllarca savaştan sonra, daha yönetim kurumlarını yeni yeni yerine oturtmuş, ekonomik kalkınmada adımlar atmaya çabalayan Türkiye, Atatürk yönetiminde 1929 bunalımını atlatabilmiştir. Bu bunalımı yaşayanların peşine takılmadığı gibi, onların kendi, bunalımlarını o dönemdeki «Mazlum ülkelere» aktarmaya çalışmaları sırasında, Mustafa Kemal bu girişimlerden Türkiye'yi uzak tutmuştur. Hatta, kapitalizmin kendi bunalımını diğer ülkelere aktarmasındaki en geçerli araç olan yabancı sermayeye kapıları kapadığı gibi, varolan yabancı sermayeli şirketler de bu dönemde milleştirilmiştir. Büyük ekonomik bunalımı Türkiye'nin sınırları dışında tutmak, yenilerini getirmek bir yana, varolan yabancı sermayeyi millileştirmekle gerçekleşebilmiştir.

1920'lerden günümüze çizgi çekildiğinde kapitalist dünyanın benzer bir bunalımı daha yaşamakta olduğunu görüyoruz. Ama, günümüzde yabancı sermayeye tanınan olağanüstü kolaylıklar 1970'lerin ikinci yarısında başlayan bunalımı Türkiye'ye aktarmakta en geçerli yöntemlerden birini oluşturmaktadır. Sadece bu mu?... Son yıllardaki hangi ekonomik kararı alırsanız alın, Kemalizmin ekonomi politiğinin iki temel öğesinin birden ortadan kalktığını görürsünüz. Bugün ekonomik bağım-

sızlıktan «eser» kalmamıştır. Aradan geçen kırk yıl tam bağımsızlık ilkesini tam bağımlılığa dönüştürmüştür. İkincisi de, «İmtiyazsız, sınıfsız bir kitlenin» yerine, her alanda çok büyük «imtiyazlı» bir azınlık yanında ezilen halk yığınları yaratılmıştır.

İzlenmekte olan politikalara bakıldığında Kemalizmi görmek olanaklı mı bugün?...

Başına vurulan yayıncı İlhan Erdost öldü

11 Kasım 1980

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Güvenlik kuvvetlerince 8 kasım günü gözaltına alınan Onur Yayınları sahibi İlhan Erdost'un, askerî araçla Mamak Cezaevi'ne götürülürken bir erin başına vurması sonucu öldüğü açıklanmıştır. Olayla ilgili olarak bir astsubay ve 8 er gözetim altına alınmıştır.

Bu arada dört ayrı öldürme olayından sanık olarak Mamak Askeri Cezaevi'nde kalan Bekir Bağ adlı kişinin de koğuşunda kendisini asarak intihar ettiği bildirilmiştir.

Ankara, Çankırı, Kastamonu İlleri Sıkıyönetim Komutanlığı Basın ve Halkla İlişkiler Şubesi'nden konuyla ilgili olarak şu açıklama yapılmıştır. «Mamak Özel Askeri Ceza ve Tutukevi'nde şüpheli iki ölüm olayı vukubulmuş ve her iki ölüm olayı ile ilgili olarak Sıkıyönetim Askeri Savcılığında soruşturma açılmıştır. Sıkıyönetim Askeri Savcılığınca yapılmakta olan hazırlık soruşturmasında.

1 — Toplu katliam ve suça iştirak suçundan dolayı yakalanıp 28 Ekim 1980 günü Mamak Cezaevine konulan sanık Bekir Bağ, ideolojik nedenlerle, temmuz ve ağustos 1980 tarihlerinde 4 kişiyi öldürdüğünü Askeri Savcılık ve mahkemede açıklamıştır. İşlediği suçlardan dolayı ailesine kendisini affetmeleri için bir mektup bırakarak yatak çarşafından yaptığı iple kaldığı koğuşta kendisini asarak intihar ettiği savcılık ve otopsi raporları ile kesinlik kazanmıştır.

2 — Muhtelif suçlardan sanık olarak 8 Kasım 1980 tarihinde gözetim altına alınan İlhan Erdost, Reo aracı içerisinde gözetim yerine götürülmekte iken muhafız erlerden birinin başına vurması sonucu beyin kanamasından vefat etmiştir. Bu olayla ilgili olarak bir astsubay ve 8 er komutanlıkça gözetim altına alınmıştır.

Olayın soruşturmasına Sıkıyönetim Askeri Savcılığı'nca devam edilmektedir.»

Yazar Muzaffer Erdost ile kardeşi yayıncı İlhan Erdost 8 kasım günü gözaltına alınmışlardı. Onur yayınları sahibi olan İlhan Erdost 1944'te Tokat'ta doğmuştur. Evli ve iki çocuk babası olan İlhan Erdost yaklaşık 10 yıldan bu yana yayıncılık yapıyordu.

Başkan Reagan

Ergun BALCI — 11 Kasım 1980

Ronald Reagan'ın ABD Başkanlığım kazanmasından sonra Türk basınında çıkan yazılarda genellikle ABD'nin Türkiye politikasının değişmeyeceğinden, yeni Amerikan yönetiminin Türkiye'nin önemini daha iyi anladığından, hatta Cumhuriyetçi Parti'nin Türkiye'ye yardımı arttıracağından söz eden iyimser yorumlara rastlanıyor.

Hürriyet gazetesinde Sayın Metin Toker pazar günkü yazısında şöyle diyordu: «Washington'da artık Türkiye'nin önemini ve ağırlığını daha iyi kavrayan bir yönetim vardır. Bize daha dost kimseler, Kissinger ve Haig'ler ve benzerleri artık Cumhuriyetçi Amerika'nın dış politikasında etkili olacaklardır.» Ne ilginç rastlantıdır ki, Sayın Metin Toker'in yazısının çıkmasından bir hafta önce ünlü Amerikalı Yazar Antony Lewis, New York Times gazetesinde Reagan, Başkan olduğu takdirde General Haig'in Üçüncü Dünya'da izleme eğiliminde olduğu «serüvenci politikanın» yol açabileceği tehlikelere dikkati çekiyor. Şu noktayı hiç bir zaman akıldan çıkarmamak gerekir ki, Dr. Kissinger ve General Haig'in Türk dostluğu Türkiye'nin ABD çıkarlarına hizmet etmesiyle orantılıdır. Dış politika duygulara göre değil, ulusal çıkarlara göre saptandığından, bunun böyle olması da doğaldır. Aynı

biçimde Washington'daki yeni yönetim «Türkiye'nin ağırlığını ve önemini daha iyi kavrarken» yalnız kendi çıkarları açısından böyle düşünecektir. Ama ABD'nin ulusal çıkarlarıyla Türkiye'nin ulusal çıkarları arasında koşutluk olduğunu, bugün bırakın solcuları, ılımlı sağ görüşe sahip bir vatandaş bile ileri süremez. Washington'daki yeni yönetim açısından Türkiye'nin önemi ve ağırlığı, Batı Avrupa ülkelerinin savunma giderlerini artırmayı reddettikleri bir sırada Türkiye'nin Sovyetler'e karşı NATO'nun güneydoğu kanadını savunma görevini daha iyi yüklenmesi, Ortadoğu'da Suriye ve Irak gibi sola dönük Arap ülkeleriyle İran'ı daha iyi denetleyecek bir üs olması ve Mısır'la İsrail arasında kurulması düşünülen savunma hattına Ankara'nın da katılması ile orantılıdır. Oysa bu hedeflerin tümü de Türkiye'nin çıkarlarına aykırıdır. Türkiye'nin ulusal çıkarları Sovyetler Birliği ile sertleşmek değil aksine güçlü komşusu ile ilişkilerini geliştirmek dostluk ve işbirliğini pekiştirmek doğ rultusundadır. Devlet Başkanı Orgeneral Sayın Evren de 12 Eylül'de yaptığı konuşmada, «Sovyetler Birliği ile aramızdaki ilişkilerin özel bir yeri vardır», diyerek bu gerçeği dile getirmişti.

Öte yandan bir dizi Batı Avrupa ülkesinde devlet başkanı muamelesi gören Yaser Arafat'ın Filistin Kurtuluş Örgütü'nü «tedhişçiler» diye niteleyen Sayın Reagan'ın Ortadoğu'da aşırı İsrail yanlısı bir politika izlemesi ve Türkiye'nin de bu politikada yerini almasının beklenmesi kuşkusuz ulusal çıkarlarımızla hiç de bağdaşmayan bir durum çıkarır ortaya. Aynı tehlike Ronald Reagan'ın büyük tepki duyduğu İran hükümetiyle aramızda olan dostluk ilişkileri için de söz konusudur.

Kanımıza göre Ronald Reagan'ın Beyaz Saraya gelmesinin Türkiye'yi ne yönde etkileyeceğini incelerken, soruna ABD Kongresi'ne Türk dostu bazı milletvekillerinin seçilmesi ya da Washington'un Türkiye'ye askeri yardımı birkaç yüz milyon dolar artırması gibi dar bir çerçeve içinde yaklaşımda bulunursak, yanılgıya düşebiliriz. Konuya daha geniş boyutlarda global açıdan bakmak gerekir. Ronald Reagan'ın başkanlığında ABD'nin daha sert bir tutum gireceği anlaşılmaktadır. Geçen yazımızda da belirttiğimiz gibi biz bu sertliğin ABD - Sovyet ilişkilerinde bir değişikliğe yol açacağını sanmıyoruz. Reagan'ın izleyeceği sertlik politikası, bir yandan detanttan yararlanan Amerikan sermayesiyle yeni bir soğuk savaşın kesinlikle karşısında olan Batı Avrupa, öte yandan Sovyetler Birliği'nin nükleer gücüyle sınırlıdır. Nitekim Moskova da Reagan'ın Başkan seçilmesinden fazla kaygılanmış görünmüyor.

Reagan'ın SALT Anlaşmasını reddetmesi, gerçi iki süper güç arasında başlangıçta pürüzlü bir sorun çıkarmıştır ortaya. Ama unutmamalı ki, Başkan Carter da, SALT-2'yi Senatodan geçirmeyi başaramamış ve Kremlin bu konuda umutlarını yitirmeye başlamıştı.

Aslında Sovyetler'in Carter yönetiminden pek memnun olduğunu da sanmıyoruz. Carter'in özellikle Sovyetler'i hedef alan insan hakları kampanyası Moskova'yı tedirgin etmiş, Çin Halk Cumhuriyeti ile diplomatik ilişkiler kurması ise Kremlin liderlerini büyük ölçüde kuşkulandırmıştır. Ayrıca Carter'in çabalarıyla gerçekleşen Camp David Anlaşması da, Sovyetler Birliği'ni Ortadoğu'da devre dışı bırakmıştır. Yine Carter döneminde Sovyetler'e tahıl ambargosu konmuş ve önümüzdeki yıl için Amerikan tarihinin en yüksek savunma bütçesi (157,5 milyar dolar) kabul edilmiştir.

Reagan, Sovyet ekonomisini güç duruma düşürmek amacıyla savunma giderlerini artıracak, iki süper güç arasında yeni bir silahlanma yarışı başlayacaktır. Ama bunun ötesinde ABD ile Sovyetler her zaman olduğu gibi doğrudan doğruya bir karşılaşmadan kaçınacak, iki dev bir ileri iki geri yahut da iki ileri bir geri dünyada yeni bir denge bulacaklardır.

Ancak Üçüncü Dünya ülkeleri için sorun değişiktir. Sanırız Reagan'ın Başkanlığının olumsuz etkileri önce Üçüncü Dünya'da duyulacaktır. Günümüzde ABD ile Sovyetler Birliği arasındaki gerginliğin etkileri önce Üçüncü Dünya'da kendini göstermektedir. Türkiye'nin de Reagan'ın politikasının yol açabileceği genel ya da bölgesel bir sertleşmenin dışında kalması herhalde zor olacaktır.

Reagan'ın yardımcıları arasında Latin Amerika yada Asya'daki faşist yönetimlere yakınlık duyan kişilerin bulunduğu bildirilmektedir. Carter döneminde hiç olmazsa Panama Kanalı Anlaşması imzalanmış, diktatör Somoza'dan destek çekilmiş, Arjantin ve Brezilya'daki faşist yönetimlere daha ılımlı davranmaları için baskı yapılmış, Rodezya'da siyah çoğunluğun iktidara gelmesi desteklenmiştir. Ronald Reagan ise gerek Panama Kanalı Anlaşmasına, gerekse Rodezya'da bulunan çözüme karşı çıkmıştır. Reagan'ın Başkanlığında Üçüncü Dünya'da sağcı diktatörlüklerin desteklenmesi ve ABD'nin demokratik akımlara daha etkin bir şekilde karşı çıkması beklenebilir. Üçüncü Dünya'da müdahaleci bir Amerikan politikası, bu ülkelerde derin çalkantılara yol açmasının yanı sıra, Ortadoğu gibi hassas bölgelerde Sovyetler Birliği'nin işe karışmasına ve tehlikeli bir tırmanmaya neden olabilir.

Ronald Reagan'ın Başkanlığına, Kongre'ye seçilen Türk dostu milletvekilleri ya da ABD'nin Türkiye'ye yardımı artırma olasılığının sınırları dışında, daha geniş bir açıdan bakıldığında, fazla iyimser olmak için biraz erken gibi geliyor bize.

Yeniden çıkarken

22 Kasım 1980

Bizim yazgımız.

Ne zaman Türkiye Cumhuriyeti bir bunalım dönemini atlatmak durumuyla karşılaşsa Cumhuriyet Gazetesi de bir kaza geçirir, bir süre kapatılır. İkinci Dünya Savaşı başlarında böyle olmuştu, 27 Mayıs öncesi ve 12 Mart sonrası da böyle olmuştur.

12 Eylül harekâtının ikinci ayını tamamlamasına bir gün kala Cumhuriyet'in İstanbul Sıkıyönetim Komutanlığı tarafından bir süre kapatılması rejim bunalımı ile gazetemiz arasındaki yazgı benzerliğini böylece bir daha vurgulamış oluyor.

Komutanlığın hakkımızda aldığı kararı burada tartışacak değiliz. Buna olanağımız yok. Öyle uygun görülmüş, öyle yapılmıştır. Ekonomik ve sosyal son derece güç engelleri aşmak, ülkemizi ve rejimi düzlüğe çıkarmak görevini üstlenen olağanüstü yeni yönetime karınca kararınca yardımcı olmayı biz de başlangıçtan beri vazgeçilmez görevimiz bilmekteyiz. Ama bizim görev anlayışımız, iş başındakiler ne yaparlarsa alkışlamak değil, aklımız erdiğince doğruları yazarak onları yanılgılardan korumaya çalışmaktır.

Düne kadar bu yoldaydık.

Ömrümüz elverirse bundan böyle de aynı yolda yürümeye devam edeceğiz.

Yalnız bir noktaya değinmeden edemeyeceğiz: Komutanlığın kapatma bildirisinde gerekçe olarak Atatürk'e dil uzatmış olmamızdan da söz edilmektedir. Bu gerekçe karşısında susmayı Atatürk'e karşı saygısızlık bildiğimiz için Sayın Komutanın bağışlamasını diliyoruz. Kurulduğu günden bugüne kadar gazetemizde Atatürk'e dil uzatmak ne demek, onun unutulmaz anısına toz konduracak bir satır yazı bile çıkmamıştır.

Sıkıyönetim Komutanlığının geniş yetkileri vardır. Uygulamada hatalı da bulsak bunları anlayışla karşılarız. Ama Atatürk'e dil uzatmış olmamızı bize yakıştıran Sayın Komutana yürekten kırıldığımızı burada belirtmeden edemezdik.

Ne diyelim, Atatürk Cumhuriyetinin mutlu yarınları uğruna bir değil varsın bin Cumhuriyet Gazetesi feda olsun!

Nadir NADİ

Cumhuriyet yaşayacaktır

Hıfzı Veldet VELİDEDEOĞLU — 22 Kasım 1980

«TÜRKİYE Cumhuriyeti ilelebet payidar kalacaktır.»

Atatürk söyledi bunu. Evet Cumhuriyetimiz sonsuza dek yaşayacaktır. 12 Eylül harekâtı, Cumhuriyet'i tehlikede gören Atatürkçü Ordu tarafından yapıldı. Türk ulusu olarak hepimiz onun başarılı olmasını diliyor ve bekliyoruz. Başarılı olacaktır ve olmalıdır.

«CUMHURİYET» adını taşıyan ve —hem yaşça, hem ülküce— Türkiye Cumhuriyeti'yle özdeş ve Atatürk Devrimi'nin yolunda olan bu gazete de. Cumhuriyetimizle birlikte yaşayacaktır, yaşamalıdır. Bir ulus ancak düşünce zenginliği olan ve kişilik taşıyan aydınlarının ulusal bilinci sürekli olarak beslemesiyle yaşar. Cumhuriyet, bu ulusal bilinç içinde Atatürk Devrimini ayakta tutmak için savaşan bir gazetedir.

KIRK yıla yakın bir süreden beri, karınca kararınca, yazı yazarım Cumhuriyet sütunlarında. Gazete 57 yaşında olduğuna göre, kuruluşunun ilk 18 yılında okuyucusu, son 39 yılında da yazarı olarak, onun sayfalarında hep Atatürk ilkelerini izleme ve savunmanın gururunu paylaştım. Çünkü Cumhuriyet her zaman ileriye çağa dönük bir gazete olma kimliğini taşımıştır; Türk basınında gerçek Atatürkçülüğün savunucusu, koruyucusu tek sözcükle, simgesi olmuştur.

«GERÇEK Atatürkçülük» deyimi üzerinde biraz duralım. Bugün üç türlü «Atatürkçü» göze çarpıyor ülkemizde: 1) Dönme Atatürkçüler, 2) Gardrop Atatürkçüleri, 3) Gerçek Atatürkçüler.

● DÖNME Atatürkçüler, sınırsız özgürlük dönemlerinde, gazetelerindeki köşelerinde «Atatürk» adını hiç ama hiç anmadıkları halde, 12 Eylül harekâtından sonra birden bire kabuk değiştirip Atatürkçü kesilen fikir sahtecileri-

dir. Bu gibiler için çağdaş Türk tarihinde devrimci bir «Atatürk» değil 30 Ağustos 1922'de görevini tamamlamış muzaffer bir komutan, bir «Gazi Mustafa Kemal Paşa» vardır. Bunlar her vesile ile «Son 57 yıl içinde Türk milletinin örf ve adetlerine aykırı bir maarif politikası ile milletin perişan edildiğini» söyler ve bunu açık açık yazarlar. Böylece Atatürk'ü, onun gerçekleştirdiği büyük Devrim'i inkâr ederler. Din kurallarının dünya işlerini de düzenleyeceğini yine açık açık yazarlar, 12 Eylül 1980 harekâtından sonra bile «Kemalizm diye bir ideoloji yoktur, o bir icraattır» diye Kemalist devrimi küçümseyici: «İlk Türkiye Büyük Millet Meclisi son Osmanlı Meb'usan Meclisi'nin bir devamıdır» diyerek de Anadolu İhtilalini ve Milli Mücadeleyi küçümseyici satırları köşe yazılarının bir yerine sıkıştırabilmişlerdir. Yarın fırsatını bulunca yine eski kabuklarına dönerek Türk Devrimini tahrip edici yazılarını sürdürecekleri için bunlara «Dönme Atatürkçüler» diyorum. Bu gibiler, gardrop Atatürkçülerini sevmezler, fakat «ehven-i şer» buldukları için onlara az çok katlanırlar. Ama gerçek Atatürkçülere hiç katlanamazlar. Onlara ya «kâfir» ya da «komünist» iftirasını atarlar ve işin iç yüzünü bilmeyenlerden bazılarını da buna inandırırlar.

● GARDROP Atatürkçüleriyle gerçek Atatürkçüler arasındaki ayrım şudur: Gardrop Atatürkçüleri, Atatürk Devrimi'nin —devlet biçimi, ulusal egemenlik, laiklik, öğrenim birliği, yargı birliği, rakam, yazı ve dil devrimi, kılık kıyafet devrimi gibi evreleriyle— olmuş bitmiş, kapanmış bir reform hareketi olduğunu kabul ederler. Onların istediği, bugünkü düzen içinde bu reformları korumaktır. Ben burada bunların inanmış ve içtenlikli olanlarından söz ediyorum. Yoksa Atatürk Devrimi'nin gerçekleştirdiği en önemli ilkelerden biri olan laiklik ilkesinden seçim meydanlarında ödün vere vere toplumu yeniden küflendirme ve çürütme olgusuna göz yuman sözde Atatürkçü gardrop politikacılarını ülkemiz için, yukarıda «dönme» olarak nitelediğim sahte Atatürkçülerden daha tehlikeli ve zararlı bulurum.

● GERÇEK Atatürkçülere gelince: Bunlar Atatürk Devrimi'nin sadece biçimsel bir değişikliği değil, toprak reformu, vergi reformu, adaletli gelir dağılımı, devletçilik ilkesine göre devletin güdümünde ekonomik kalkınma gibi sosyal adalet ilkelerini de beraberinde getiren ve yürüten bir süreci kapsadığını kabul ederler. Başta ekonomik ve siyasal bağımsızlık olmak üzere, Atatürk'ün gösterdiği her yönde bağımsızlık ilkesini savunurlar. 1961 Anayasası'nın bugüne değin hiçbir hükümetçe uygulanmayan sosyal ilkelerinin uygulanmasını isterler. Çünkü onlar çok iyi bilirler ki özgürlükleri yok eden komünizme karşı en etkili ilaç, toplumdaki ekonomik dengesizlikleri ortadan kaldırıp herkese insanca yaşama ortam ve olanaklarının demokratik yoldan sağlanmasıdır.

İŞTE Cumhuriyet Gazetesi bu yolun yolcusu, bu düşüncenin savunucusu ve insan özgürlüklerini yok eden komünizm ve faşizm gibi rejimlerin de düşmanıdır. Ben buna inandığım içindir ki 39 yıldır yazıyorum bu gazetede Dört aydır, sağlık nedeniyle, ara verdiğim yazılarıma yeniden başlarken bu noktaları açık seçik belirtmeyi Cumhuriyet okurlarına karşı bir görev saydım. Cumhuriyet Gazetesi Atatürk Cumhuriyeti ile birlikte, bizlerden sonra da yaşayacaktır ve —aynı doğrultuda— yaşamalıdır.

olayların ardındaki GERÇEK

ABD, Ortadoğu ve Türkiye

23 Kasım 1980

Petrol nedeniyle Ortadoğu ve Basra Körfezi'nin Batı açısından yaşamsal önemi, Türkiye'nin bu bölgeye dönük rolünün ne olabileceğine ilişkin değerlendirmeleri iyiden iyiye su yüzüne çıkarmıştır. Washington'da oluşturulan «erken müdahale», «çevik kuvvet» gibi plan ve senaryolarda NATO'nun Avrupalı üyelerinin, bu arada özellikle Türkiye'nin payı ne olabilir sorusunun karşılığı özenle araştırılmaktadır.

ABD Genel Kurmay Başkanı Orgeneral Jones'un Ankara ziyareti sırasında bu meselenin resmen ele alınıp alınmadığını bilemiyoruz. Ancak, haftalık Yankı dergisinin son sayısında ziyaretle ilgili olarak şu satırlar dikkati çekiyor.

«Orgeneral Jones'un ziyareti sırasında Amerikan Savunma uzmanları, Türkiye'nin stratejik, önemli bir açısını ortaya koydular. Ortadoğu petrol bölgelerine (erken müdahale) planları hazırlanırken, müdahalenin başarılı olması için birçok malzemenin bölgede depolanması gereği üzerinde duruldu. Bunun için de en uygun yerin Türkiye olduğu belirtildi. Şöhretli Savunma bakanlarından Robert McNamara'nın danışmanlığını yapmış bir uzman, erken müdahale için gerekli koşulların cevabının Türkiye'de olduğunu söyleyip, (ABD, Tür-

kiye'nin Basra Körfezi bölgesindeki tek NATO ülkesi olduğunu şimdiye dek farketmemiş görünüyor) dedi.

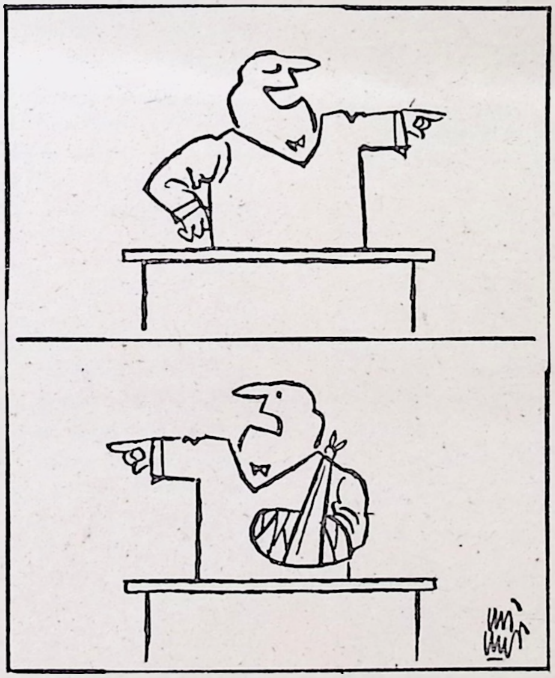
«Türk — Amerikan ilişkilerini yakından izleyen bir siyasi savunma uzmanı Yankı'ya, (Amerika'nın tutumundan çok hayal kırıklığına uğramış bir ülkeyiz, yeni gelişmelerin olması çok zor, Türkiye'nin yeni vecibeler altına girmesi için artık Amerika'nın da Batının da kamuoyunu ikna edecek büyük fedakârlıkları gerekir) dedi.»

Yankı'da yeralan satırlar aynen böyle.

Amerikalı savunma uzmanları, petrol bölgesine bir «erken müdahale» için gerekli bir çok «malzemenin depolanması» açısından en uygun yerin Türkiye olduğu kanısındalar. Bir askerî müdahale için «gerekli koşulların cevabının Türkiye'de bulunduğunu» da açıkça belirtiyorlar. Bir askeri savunma uzmanı ise, Türkiye'nin «yeni vecibeler altına girmesi»nin kolay olmadığını, ancak ABD'nin «büyük fedakârlıklar» göstermesi halinde bunun mümkün olabileceğini söyleyerek «Önce daha çok yardım gerekli» demeye getiriyor...

Türkiye'nin NATO çerçevesini aşan ve Ortadoğu'ya sarkan yeni yükümlülükler altına girmesinin önemine değinen başka yabancı savunma uzmanları da var. «NATO'nun onaltı ülkesi» adını taşıyan derginin kasım ayı sayısında, İngiliz Savunma planlamacısı Sir Frederick Sowrey, askeri açıdan Türkiye'nin Ortadoğu'da «anahtar rolü» oynayabileceğine işaret etmektedir. Hava Mareşali olan Sir Sowrey NATO ve CENTO karargâhlarında uzun yıllar görev yapmış, halen de Londra'daki Stratejik Araştırmalar Enstitüsünde araştırmacı olarak çalışıyor. Asya ile Avrupa'yı bağlayan bir Ortadoğu ülkesi olarak Türkiye'nin NATO'nun Doğu ucundaki stratejik önemine işaret eden uzman, İslamiyet bağının anlamını da vurgulamaktadır. Kronik dış ödemeler dengesi açığının Körfez ülkelerinin makul fiyatlarla verebileceği petrolle iyileştirilmesi halinde, Türkiyâ'nin Silahlı Kuvvetlerinin de güçlendirici olanaklara kavuşabileceğini, bunun da Körfez ülkelerine yapılacak destek açısından, rahatlatıcı muhtemel etkisini dile getirmektedir...

Batılı odaklarda Ortadoğu'ya dönük olarak Türkiye'ye biçilmiş olan rolün varlığı öteden beri bilinmektedir. Konunun gündemdeki ağırlığı, bölgedeki bir iki yıllık gelişmelerle birlikte artmış bulunuyor.



23 Kasım 1980

Askeri Savcılıklar 9 kuşkulu ölüm olayını araştırıyor

24 Kasım 1980

CUMHURİYET BÜROSU

ANKARA, — Polis sorgulamaları ile gözaltında bulundukları sırada ölenlerin sayısında bir artış gözlenmektedir. 25 eylül 14 kasım 1980 tarihleri arasında 9 kişinin «kuşkulu» biçimde öldüğü saptanmıştır.

Sorgulamaları sırasında ölen ve ölümlerinde kuşku görülenlerin adları şöyle sıralanmaktadır: Zeynel Abidin Ceylan (Ankara), Hasan Asker Özmen (Ankara), Bekir Bağ (Ankara), İlhan Erdost (Ankara), İbrahim Eski (Ankara), Ahmet Hilmi Veziroğlu (Bursa), Rafet Demir (Bursa), Şadan Gazeteci (İzmit), Ahmet Karlangaç (İstanbul).

Haftalık Yankı dergisinin son sayısında konuya ilişkin bir incelemede aynen şöyle denilmektedir:

«Zeynel Abidin Ceylan bir Dev-Yol militanıydı. 22 eylül 1980 günü Aktepe'de Fatsa halkının mücadelesinin desteklendiğine ilişkin bir pankart dolayısıyla saklandığı bir evde yakalandı. Gazi Eğitim mezunu bir öğretmen olan Zeynel Abidin'in ilk sorgulaması Emniyet Birinci Şube Ekip Amiri Mustafa Haskırış tarafından yapıldı. Tanık polislere göre (bu sorgulamadan olumlu bir sonuç alınamadı)... 24 eylül günü bir başka sorgulama için hücresine giren polisler onu sırtüstü yatar buldular. İlk sorgusunda (sapasağlam) olan Zeynel Abidin ölmüştü. Üç kaburga kemiği kırılmış karaciğeri harap olmuştu. Vücudunda elektrik yanıkları vardı.

Olayın öğrenilmesinden hemen sonra Ankara Sıkıyönetim Komutanlığı Askeri Mahkemesince dava açıldı.. Askeri savcının iddianamesinde komiser muavini Mustafa Haskırış'ın (sorgulaması sırasında ölen gence cürümlerini söyletmek amacıyla, zor kullanarak, kunt cisimlerle göğüs ve karın nahiyesine vurarak üç kaburga kemiğinin kırılmasına ve karaciğer harabiyetine bağlı olarak ölümüne neden olduğu gerekçesiyle) 22 yıla kadar hapsini istedi.

HASKIRIŞ KİM?...

«Haskırış, 1976 yılında tabii senatör Muzaffer Yurdakuler'in oğlu SBF öğrencisi Hakan Yurdakuler'i öldürmekten hüküm giyen Davut Haskırış'ın amca oğluydu. Davut Haskırış 1980'nin eylül ayında tutuklu olduğu Konya Cezaevinden kaçmıştı. Mustafa Haskırış hakkında 1979 yılında iki zanlının cezaevinden kaçırılması olayında da cezai soruşturma açılmıştı. Haskırış ilk ifadesinde (zor kullanılmadığını) söyledi.

ŞÜPHELİ ÖLÜM OLAYLARI

«12 Eylül'den buyana (şüpheli) görülen pek çok ölüm olayı hakkında soruşturma açılmıştı. Şadan Gazeteci olayı da bunlardan biriydi. Gazeteci, İzmit Kapalı Cezaevi'nde Müdür Ali Saim Şener'e karşı geldiği için falakaya yatırılmış, sonra işkence uygulanmıştı. Şadan Gazeteci, falakadayken can verdi.

BURSA'DAKİ OLAYLAR

«Ekim ayının 3'ncü günü bir başka olay da Bursa'da oldu. Bursa Emniyet Müdürlüğünce gözaltına alınan DİSK Bursa Bölgesi Avukatı Ahmet Hilmi Veziroğlu, Emniyet binasının 5'nci katından atlayarak intihar etti. Veziroğlu iki ay içinde aynı kattan atlayarak intihar eden üçüncü tutukluydu. Bir hafta önce de Rafet Demir adlı tutuklu sorgusu sırasında pencereden kendini atmış ve ölmüştü.

YENİ BİR TUTUKLAMA

İki hafta sonra yeni bir tutuklama kararı Ankara'dan geldi. Hasan Asker Özmen, 6 ekim günü (Türkiye Devrimci Komünist Partisi) adlı örgütün Kurtuluş bölgesi sorumlusu olarak nişanlısı ile birlikte Ankara Emniyet Müdürlüğü 1'nci Şubede gözaltına alınmıştı. Bir hafta sonra evlenecek olan Hacettepe Üniversitesi Fizik Mühendisliği son sınıf öğrencisi Özmen, buradaki sorgusu sırasında fenalaşmış ve kaldırıldığı hastanede öldürülmüştü. Vücudunda çeşitli izler vardı. Bunun üzerine açılan soruşturma sonucu Ankara Sıkıyönetim Komutanlığı, 1'nci Şube Komser Muavini Enver Göktürk ile iki arkadaşını (Özmen'in ölümüne yol açtıkları) gerekçesiyle tutukladı.

SİNİR KRİZİ

«18 ekim günü yalnız Hürriyet Gazetesinin verdiği bir haberde ekim ayı başında yakalanan Nihat Erim'in katili Dev-Sol militanı Ahmet Karlangaç'ın yüzleştirme sırasında sinir krizi geçirerek başını duvara çarptığını ve bu nedenle beyin kanamasından öldüğünü yazıyordu. Ekim ayı içinde Hatay'da rüşvet almaktan sanık iki toplum polisi ile Emniyet Amiri Ahmet Çelikkanat, Sıkıyönetim Komutanlığının emri ile gözaltına alındılar. Ankara'da askeri mahkeme Kayaş Karakolu polisleri için Ankara Sıkıyönetim Komutanlığına suç duyurusu yaptı. Polislerin sol görüşlü sanıklara işkence yaptıklarına ilişkin doktor raporları ile kanıtlanmış belirtiler bulunmuştu.

«Yine Ankara Sıkıyönetim Mahkemesi iş-

kence yaptıkları iddiasıyla yargılanan 30 Ağustos Karakolundan Ahmet Uğurlu ve Mehmet Kazak adlı polislerin tahliye istemlerini reddetti.

İLHAN ERDOST

«11 kasım günü Ankara Sıkıyönetim Komutanlığı Mamak tutukevinde iki şüpheli ölüm olayı olduğunu duyuruyor ve bu olaylarla ilgili olarak askeri savcılıkça soruşturma açıldığını bildiriyordu. İlk olay, bir intihardı. 28 ekim günü Mamak'a getirilen toplu katliam sanığı Bekir Bağ, dört kişiyi öldürdüğünü mahkemede açıkladıktan sonra ailesine bir mektup bırakarak, yatak çarşaflarından yaptığı bir iple koğuşunda kendini asmıştı. Komutanlığın «şüpheli ölüm» olarak nitelendirdiği ikinci olay ise, İlhan Erdost'un öldürülmesi olayıydı. Onur yayınları sahibi Erdost 8 kasım günü ağabeyi yazar ve Sol Yayınları sahibi Muzaffer Erdost ile birlikte gözaltına alınmıştı. Ancak İlhan Erdost askeri araçla Mamak cezaevine götürülürken, muhafız erlerinden birinin başına vurması sonucu öldü. Komutanlık olayla ilgili olarak bir astsubay ve 8 eri gözetim altına aldı. Soruşturma sonucu, astsubayla dört er tutuklanma istemiyle mahkemeye gönderildiler. Muzaffer Erdost ise bir gün sonra suçsuzluğu anlaşılarak tahliye edildi.

ODTÜ ÖĞRENCİSİ

«Askeri savcılığın şüpheli bularak soruşturma açtığı bir yeni olay da geçen hafta meydana geldi. Bir tabanca ile yakalanarak gözaltına alınan sol görüşlü ODTÜ öğrencisi İbrahim Eski, Emniyetteki sorgusundan sonra ağır yaralı olarak hastaneye kaldırıldı ve orada öldü. Emniyet yetkilileri Eski'nin bir gecekonduda yapılan yer gösterme işlemi sırasında kaçmaya kalkışması ve karanlıkta merdivenden yuvarlanıp başını vurması sonucu beyin kanamasından öldüğünü iddia ediyorlardı. Duruma elkoyan askeri savcılık bu iddianın yanısıra Eski'nin Emniyette maruz kaldığı baskı yüzünden öldüğü yolundaki iddiaları da araştırdı. Araştırma sonucunda olayla ilgili olarak Emniyet Birinci Şube Komiser Muavini Mustafa Ömer ve 11 polis hakkında 20 yıldan az olmamak üzere hapis talebi ile dava açıldı.»

NATO yeni müdahale stratejisi oluşturuyor

26 Kasım 1980

CUMHURİYET BÜROSU

ANKARA — Kuzey Atlantik Assamblesi, Basra Körfezi bölgesindeki bunalımların etkin bir biçimde denetlenmesini sağlamak için bazı üye ülkelere gereken esnekliğin sağlanması yolunda çağrıda bulunan bir karar tasarısını kabul etmiştir.

NATO ülkelerine üye parlamenterlerin oluşturduğu Kuzey Atlantik Assamblesinin geçen hafta Brüksel'de yapılan Genel Kurulunda «Körfez bölgesindeki durum» konusunda kabul edilen karar tasarısının her hangi bir bağlayıcı yönü bulunmamakta, ancak diplomatik gözlemcilerce «NATO içi eğilim» gösteren bir belge olarak değerlendirilmektedir.

Kuzey Atlantik Assamblesi, ilk kez Körfez bölgesindeki durum ve NATO'nun Körfeze dönük stratejisi konusunda bir karar kabul etmiş olmaktadır. Geçen yıl Ottowa'da yapılan Genel Kurul toplantısında Sovyetler Birliği'nin Afganistan'a müdahalesi konusunda oluşturulacak özel bir komisyonun bir rapor hazırlaması kararlaştırılmış ve raporun sonuç bölümünde Basra Körfezi bölgenin NATO açısından önemine işaret edilmesi üzerine Assamblede, bu konuda ayrı bir karar çıkartılması yoluna gidilmiştir.

Söz konusu raporda, Sovyetler Birliği'nin Afganistan'a müdahalesinin sonuçları üzerinde durulmuş ve müdahalenin ertesinde petrol yatakları açısından Körfez bölgesinin «en hassas bölge» haline geldiği belirtilmiştir.

Bu çerçevede Kuzey Atlantik Assamblesi siyasi komitesinin hazırladığı ve herhangi bir rezerv konulmadan Genel Kurulda da kabul edilen karar tasarısının girişinde İran - Irak savaşının sürmesinden ve yayılma tehlikesinden duyulan kaygılar dile getirilmiştir. Savaşın petrol üreten ve petrol tüketicisi ülkelerin ekonomilerine olumsuz etkilerde bulunduğu da hatırlatılan kararda, bölgedeki istikrarın sağlanmasının gereği vurgulanmıştır.

Kararın sonuç bölümünde de şöyle demiştir:

«Kuzey Atlantik Assamblesi, NATO'nun sınırlarına gereken saygıyı göstererek Körfez bölgesinde istikrarın sağlanmasında ittifakın bütün üyelerinin ortak çıkarı bulunduğunu ifade eder:

Üye ülkeleri, NATO anlaşmasının uygulanamayacağı diğer bölgelerdeki çalışmalarla

bazı üye ülkelerin etkin bir biçimde ele alabilmeleri için gerekli esnekliği sağlayacak NATO bölgesi içinde bir askeri program ve siyasi strateji üzerinde anlaşmaya çağırır.

Farklı çatışma bölgeleri için özel görevler kabul edeceklerini gözönünde bulundurarak, müttefikler arasında daha etkin bir krizi çözümleme sistemi oluşturmaya davet eder.»

AMERİKAN DELEGESİ VE AVRUPALILAR ARASINDAKİ TARTIŞMALAR

Edinilen bilgiye göre, Körfez bölgesi ile ilgili NATO stratejisinin görüşülmesi sırasında Amerikan delegasyonu ile Avrupalılar arasında da çeşitli tartışmalar olmuştur. Amerikan delegeleri, Körfeze dönük askeri önlemlerin bütün yükünü ABD'nin tek başına taşıyamayacağını belirtmişler, aralarında Alman, Hollanda ve Norveçli delegelerin de bulunduğu Avrupalılar buna karşı çıkmışlar ve askeri önlemler yerine NATO'nun Körfezdeki krizleri yakından izlemekle yetinmesini ve daha çok siyasi temaslara ağırlık veren bir stratejinin izlenmesini önermişlerdir.

NATO İÇİNDEKİ STRATEJİ

NATO'nun Basra Körfezine dönük stratejisi NATO'nun askeri organları içinde de bir süreden beri ele alınmaktadır. Geçtiğimiz yıl aralık ayında Brüksel'de yapılan Savunma Planlama Komitesinde de bu konuda ayrı bir karar tasarısı çıkartılmıştı. Amerikalıların hazırladığı taslakta Körfeze dönük olarak askeri önlemler alınırken müttefiklerin katkıda bulunmaları ve kolaylık sağlamaları önerilmişti, ancak Türk delegasyonu bu metne itiraz ederek yalnızca olanakları bulunan ülkelerin bu kolaylığı sağlamalarının metne geçirilmesini istemişti. Sonuçta yalnızca olanağı olan üyelerin kolaylık sağlamalarını öngören bir karar tasarısı NATO Savunma Planlama Komitesinde kabul edilmişti.



NATO yeni müdahale stratejisi oluşturuyor

Kuzey Atlantik Assemblesi, Körfez bölgesindeki bunalımların etkin biçimde denetlenebilmesi için bazı üye ülkelere gereken esnekliğin sağlanması yolunda çağrıda bulunan bir karar tasarısını kabul etti.

İşçi ücretlerindeki artışın bloke edilmesi isteniyor

Maliye Bakanlığı, yeni vergi yasası ile işçilerin eline geçecek net ücret artışının Merkez Bankası'nca bloke edilmesini öngörüyor.

Bakanlar Kurulu'nda Esener ve Şide'nin karşı çıkmasına rağmen, bu konuda Maliye Bakanlığı'na taslak hazırlama görevi verildi.

Ücretliler için en az geçim indirimi 70 bin liraya ulaşıyor

Yalçın DOĞAN

MHP Genel Başkanının «Hükümeti tahkir ve tezyif ettiği» gerekçesiyle TCK'nun 159. maddesi uyarınca 1-6 yıl arasında hapis cezası istemiyle yargılandığı Ankara 5. Ağır Ceza Mahkemesinde olağanüstü güvenlik önlemleri alındı.

Türkeş yargılandı

İstanbul'un çöplüğü: Haliç

Beha ÖZ

“Akademi„ tasarısı konusunda

Oktay AKBAL — 27 Kasım 1980

«Türk Dili ve Edebiyatı Akademisi Türk dilini ilmi usullerle araştıracakmış!...» «ilmi usûl»le, «bilimsel yöntem»le değil!... İşte, Türk Dili ve Edebiyatı Akademisi'nin gerçek kişiliği böylece ortaya çıkıyor... Bu, bir Osmanlı Akademisi olacak demektir!... Atatürkçü bir yönetimin işbaşında olduğu bir dönemde Atatürk atılımlarının en başarılısı, en yaygınlaşmışı, en benimsenmişi, en gerçekçisi olan dil devrimine karşı bir davranıştır bu. Evet, böyledir gerçekten de... Yıllardır özledikleri, arada bir uygulama aşamasına getirmeye heveslendikleri bir tasarıyı «karşı devrimci» bir girişimi bir kez daha ileri sürmektedirler. Kimler mi?... Öteden beri Atatürk'e Atatürk Cumhuriyetinin temel ilkelerine karşı çıkan padişahcı halifeci, şeriatçı ya da ırkçı, turancı, kısacası tutucu, gerici her türlü eğilimi destekleyen, savunan kişiler!...

Böyleleri için Türk Dil Kurumu, en başta yıkılması gereken kuruluşlar arasındadır. Önce Atatürk'ün bir yapıtıdır. Atatürk'ün bıraktığı parasal olanakla yaşar. Atatürk çizgisinden şaşmadan ilerler. Devrimci ve bilimsel bir kurumdur. Düşmanlıklarının baş nedeni budur. 26 eylül 1932'de toplanan Birinci Türk Dil Kurultayında alınan kararları uygulamış, Atatürk'ün açtığı bu ilerici yolda kendisine düşen görevleri noktası noktasına yerine getirmiştir. Neydi bunlar?... Osmanlıca sözcüklere karşılıklar bulmak... Eski kitaplardan Türkçe sözcükleri tarayıp yeniden kullanma alanına çıkarmak.. Anadoluda halk arasında kullanılan Türkçe sözcükleri derlemek, kullanma alanını sürüp yaymak.. Türkçenin tarihini araştırmak kökenine yönelmek.. Türkçenin yapısını, sözcük köklerini, eklerini incelemek buna göre yeni Türkçe sözcükler türetmek özellikle, bilim dallarındaki ihtiyacı karşılamak üzere terim yaratma yollarına gitmek... Bütün bunlar Atatürk'ün istekleriydi. Türk Dil Kurumu kırk sekiz yıl süresince bu yolda çaba harcadı birbiri ardına bilimsel yapıtlar ortaya koydu. TDK'nun yayınlarına bir göz atmak, kitaplığını gezmek bile, bilmeyene gereken aydınlığı verecektir.

Peki, bir takım adamlar niye ille de Akademi diye tuttururlar?... 1950 sonrasında DP iktidarının Atatürk devriminin tüm atılımlarını baltalayan, en başta da dil devrimine karşı çıkan (Anayasa dilini Osmanlıcalaştırarak, Ezanın Arapça okunmasını sağlayarak) tutumu anımsanmalıdır. DP'nin kalıtçısı sayılan AP iktidarları, daha sonra MC'ler döneminde TDK bir yana itilmiş Milli Eğitim politikasına egemen olan kişiler yeniden okullarda Türkçe düşmanlığına kalkışmışlardır, «ısmarlatılan kitaplar» konusu belleklerden silinmemiştir. Bu kitaplarla Atatürk'ün bilimsel ve çağdaş düşünceye açık görüşleri düşünüşleri silinmek, yerine çağdışı inanışlar getirilmek istenmiştir.

Ne var ki 27 Mayıs, 12 Mart dönemlerinde de karşı devrimci çevreler, kişiler Akademi tasarıları hazırlayarak ortaya çıkmak olanağını bulmuşlardır. Bu tasarılar hiç bir zaman gerçekleşme aşamasına gelememiş bu tür girişimlerin yanlışlığı, yersizliği, Atatürk düşüncesine ters düştüğü kısa sürede görülmüştür. Şimdi karşımıza çıkarılan bu Akademi tasarısı bu eski girişimlerin ısıtılıp ortaya çıkarılmış bir yenisidir. Bunu yapan kimlerdir?... Hangi çevredir... Önce bunu düşünmek gerekir..

Bu Türk Dili ve Akademisi tasarısını, MC döneminde Kültür Bakanlığına müsteşar olarak getirilen Emin Bilgic başta olmak üzere, Kültür Danışma Kurullarında yer alan kişiler hazırlamışlardır. Bilgiç'in düşünce yapısı öteden beri bilinmektedir. Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesinde dekan olduğu 1966-68 yıllarında fakülteye konferans verdirmek üzere çağırdığı Necip Fazıl, Şule Yüksel gibi Atatürk devrimine düşman kişilere nasıl olanaklar hazırladığı, hatta bu gerici kimselerin hoşuna gitmek için büyük salondaki Atatürk portresini bile indirdiği unutulmamıştır. Fakülte içinde ve basında geniş tepkiler yaratan bu olayın kahramanını 12 Eylül eyleminden sonra da Kültür Müsteşarı olarak görmek bir talihsizlik değil de nedir?...

«Türk Dili ve Edebiyatı Akademisi» yasa tasarısı Bakanlar Kuruluna verilmiş durumdadır. Bize düşen, bu konuda gerekli uyarıları anımsatmaları yapmak: bu yanlış yoldan kısa sürede geri dönülmesi için çaba harcamaktır. «İlmi usullerle» çalışacak böyle bir Akademinin Atatürk devrimine ters düşen kişilerin eline geçeceği ortadadır.

Ne var ki, Atatürk devriminin yönü bellidir; kimse bu yönü değiştiremez, anlamını bozamaz...

Yargıç güvencesi

Uğur MUMCU — 28 Kasım 1980

Türkiye'nin bundan sonraki Anayasal düzeninde yargı erki ne gibi güvencelere bağlanacak? Hukuk devletinin sağlam temellere dayanması için bu soruyu sormak ve yanıtını aramak gerekir. Anayasanın verdiği yetkileri kullanan, Anayasa Mahkemesi ve Danıştay gibi yüksek mahkemelerin günlük basın polemikleri ile yıpratılmak istendiği bir dönemde, bu soru ve bu sorunun yanıtı daha da önem kazanmaktadır.

Yargıçlara güvence sağlanması, XIV ve XV'inci yüzyıllara kadar dayanır. Kamu hukukçuları, ilk yargı güvencesinin, Fransa'da XI'inci Louis tarafından 1467 yılında yayınlanan bir fermana dayandığını söylerler. Bu fermanda, yargıçların ancak, ölüm, çekilme ve yargıçlardan oluşan bir mahkemenin mahkeme kararı ile görevlerinden alınacaklarını belirtilmekteydi. Yargıç güvencesinin bu tarihten de önceki bir başka fermana dayandığını ileri süren hukukçular da vardır. Bu hukukçulara göre, yargıç güvencesinin ilk yasal kaynağı Fransa'da VI'inci Philippe'nin yayınladığı 1342 tarihli bir kararnamedir.

Yargıçlara tanınan güvencenin derli toplu bir yasal metni 1701 tarihli bir İngiliz yasasıdır. İngiltere'de Tudor ve Stuart hanedanlarının yargıçlar üzerindeki bitmez - tükenmez baskılarından sonra 1701 tarihli «Act of settlement» yargıçların siyasal iktidar eliyle görevlerinden alınmalarını engelleyen yasal bir düzenleme getirmişti. Bu ilke, demokrasinin beşiği sayılan İngiltere'de o tarihten bu tarihe kadar artan güvencelerle yaşatılabilmiştir.

İngiltere'de yargıçlara tanınan bu bağımsızlık ve güvence, Amerikan kıtasında da yasal metinlere geçirilmiş ve 1789 tarihli Amerika Birleşik Devletleri Anayasası bütün yargıçlara yasal güvence sağlamıştır. Amerikan Anayasasında yargıçların tazminatlarının azaltılmaycağı bile bu anayasal güvenceye bağlanmıştır.

Yargıçlara tanınan bu yasal güvenceler siyasal olayların etkisiyle zaman zaman ortadan kaldırılmıştır. Özellikle Fransa'da 1848 ihtilalinden sonra yargıçlık güvencesi kaldırılmış ancak bu toplumu sarsıcı ihtilâl dalgalarına karşın yine de aynı güvence bir süre sonra yasalara konmuştur. İhtilâl rüzgârları sırasında, Fransa'da belli yargıçlar görevlerinden alınmışlar, ancak yasal güvenceler bu tasfiye hareketinden sonra yeniden sağlanmaya çalışılmıştır. Fransa'da yargıç güvencesinin tümüyle kaldırıldığı bir başka dönem, 1940 tarihinde Mareşal Petain'in Vichy hükümeti günleridir. Fransa'nın Nazi işgalinden kurtulmasından sonra, yasal güvence yeniden anayasal metne bağlanarak pekiştirilmiştir.

Ülkemizde, yargı erkine tanınan ilk yasal güvence, 1876 anayasasındadır. 76 anayasası, «hakimlerin azledilemeyeceği» kuralını getirmiş ve padişahlık döneminde bile yargıçların hükümet emriyle görevlerinden alınamayacağını anayasal metne bağlamıştır. 1924 anayasası, yargıçların «her türlü müdahalelerden azade» olduklarını belirtmiş 61 anayasası ve bu anayasa doğrultusunda hazırlanan yargı erkine ilişkin yasalarla da yargıçlara en geniş güvenceler sağlanmıştır.

Tarihte, bu ölçüde derin kökleri bulunan yargıç bağımsızlık ve güvencesinin, bundan sonra da bu tarihsel gelişime uygun çözümlere bağlanması, hukuk devleti olmanın ilk ve vazgeçilmez koşullarından birisi olmalıdır.

Şunu hiç unutmayalım: Yargıçlara tanınan güvence, yalnızca bu yargıçların fizik varlıklarına ve kendilerine değil, topluma adalet duygusuna yargı bağımsızlığına ve onuruna, ve de demokrasiye tanınmış güvenceler demektir.

Ve bunun içindir ki, «tarihi boyunca bağımsız yaşamış, hak ve hürriyetleri için savaşmış bulunan Türk ulusunun layık olduğu «demokratik hukuk devleti» geriye dönüşlerle değil, ancak ileriye yönelişlerle güçlenebilir.

Önemli bir karar

Ali SİRMEN — 28 Kasım 1980

Kuzey Atlantik Assamblesinin geçen hafta Brüksel'de yapılan yıllık olağan güz dönemi toplantısı sırasında, Türkiye'yi çok yakından ilgilendiren, yaşamsal derecede önemli bir karar alınmış bulunmakta.

Sözü geçen kararda şöyle deniyor:

«Kuzey Atlantik Assamblesi NATO'nun sınırlarına gereken saygıyı göstererek Körfez bölgesinde istikrarın sağlanmasında ittifakın bütün üyelerinin ortak çıkarı bulunduğunu ifade eder:

Üye ülkelerin NATO anlaşmasının uygu-

lanamayacağı diğer bölgelerdeki çalışmalarla bazı üye ülkelerin etkin bir biçimde ele alabilmeleri için gerekli esnekliği sağlayacak, NATO bölgesi içinde bir askeri program ve siyasi strateji üzerinde anlaşmaya çağırır.

Farklı çatışma bölgeleri için, özel görevler kabul edeceklerini gözönünde bulundurarak, müttefikler arasında daha etkin bir kriz çözümleme sistemi oluşturmaya davet eder.»

Görüldüğü gibi karar, NATO'nun «sınırlarına saygı göstermekle birlikte» etkinliğini Körfez ülkelerine kadar uzatmayı amaçlamaktadır.

Anılardadır; konu daha önce de, NATO'nun Avrupalı üyeleriyle ABD arasında uzun tartışmalara yol açmıştı. Avrupalı üyeler ittifakın sorumluluk sınırları dışında kalan Basra Körfezi'ndeki girişimlerde bulunma çağrısını kabul etmemişlerdi. Washington ise, zaten Yedinci Filosu ve bölgedeki üsleri aracılığıyla yürüttüğü bölge jandarmalığına öbür üyeleri de ortak etmek için çaba harcamaktaydı. Geçen aralık ayında Brüksel'de yapılan Savunma Planlama Komitesi toplantısında da sorun ele alınmış, ABD Basra Körfezi'ndeki girişimlerine öbür üyelerin de katkıda bulunması isteğini yinelemiş, buna karşılık Türkiye «olanakları bulunan ülkelerin katkıda bulunmaları» formülünü önermiş, karar da Türkiye'nin önerisi doğrultusunda çıkmıştı.

Bu kez Assamblenin aldığı karar ise, Türkiye'deki NATO üslerinin kullanılış biçimini de yakından ilgilendiren noktalarla doludur. Körfez ülkeleriyle ilgili önlemler alındığında «bu önlemlerin etkinliği için esneklik sağlanması» deyimi, Körfez'e yönelik bir Amerikan girişiminin, Türkiye'de NATO amaçlarıyla sınırlı olan üsleri kullanabilmesini sağlayacak bir formül olarak görünmektedir.

Asamblenin kararında, daha etkin bir kriz çözüm sistemi oluşturulmasından da söz edilmektedir ki bu deyim, üye ülkelerin doğrudan böyle bir olaya karışmalarına kadar varabilecek esnek kavramları çağrıştırmaktdır.

Türkiye özellikle Körfez'e komşu bir ülke olması ve bu bölgeye yönelecek askeri operasyonlarda sıçrama taşı rolünü oynayacak nitelikte üsleri toprakları üzerinde bulundurması açısından, NATO Assamblesi kararıyla doğrudan ilgili Avrupalı devletlerin başında gelmektedir. Bu açıdan sözü edilen karar karşısın da, Türkiye'nin ve Türk kamuoyunun büyük bir duyarlılık göstermesi olağandır.

Gerçi NATO Assamblesinin kararları danışma niteliğini aşmamaktadır. Ne var ki, son karar, Washington'un bu yolda bir gelişmeyi sağlayacak baskılarını yoğunlaştırdığı süreç içinde alınmış bulunmaktadır.

Bu durumdan kaygı duymamaya olanak yoktur.

Hiç kuşku yok ki, Türkiye'de NATO'nun yararlarına en fazla inananlar, Kuzey Atlantik ittifakının en büyük yandaşları bile NATO üyeliğimizi, Misak-ı Milli çizgisiyle sınırlamışlardır. Başka bir deyişle Türkiye'nin NATO üye liği, kendi sınırlarının güvenliği açısından katıldığı ve Birleşmiş Milletler Şartının 51. maddesinin öngördüğü bölgesel savunma anlaşmalarına üyelik anlamını taşır. Ve ancak bu çizgi içinde NATO üyeliğimiz Atatürk'ün çizdiği «Yurtta Barış - Dünyada Barış» ilkesiyle bağdaşır.

Dış politikamızın temelini oluşturan «Yurtta Barış - Dünyada Barış» ilkesinde, Basra Körfezi'nin jandarmalığına, ya da jandarmasına yardımcılığa yer yoktur.

Durum böyle olunca Türkiye'nin sözü geçen konuda gösterdiği duyarlılık kendiliğinden anlaşılmaktadır. Bu duyarlılığın bundan böyle de sürmesinde ve gelecekte yeniden karar organlarının gündemine getirilecek öneriler karşısında son derecede uyanık olunmasında ulusal çıkarlarımız açısından büyük yararlar vardır.

Unutmamak gerekir ki, Basra Körfezi'ne çok uzak olan Avrupa ülkeleri bile bu konuda büyük duyarlılık göstermektedirler. Bölgenin devletlerinden biri olan Türkiye'nin göstereceği dikkat ve duyarlılığın Avrupa ülkelerininkilerin çok üstünde olması, aklın, mantığın ve ulusal çıkarlar ile dış politikamızın temel çizgisinin doğal bir gereğidir.

Türkiye'de olumsuz gelişmeler meydana gelirse AET, ilişkileri dondurabilir

Sedat ERGİN — 30 Kasım 1980

ANKARA — Avrupa Ekonomik Topluluğu Dış İlişkiler Genel Müdürlüğü Güney Avrupa Masası Şefi Pierre Duchateau başkanlığındaki AET heyetiyle Ankara'da yapılan görüşmelerde ekonomik ve teknik konulara ağırlık verilmekle birlikte, başkentteki siyasi gözlemciler heyetin gelişinin siyasi yönden taşıdığı öneme dikkat çekmektedirler.

Dışişleri çevreleri, heyetin ziyaretinin topluluğun Türkiye ile ilişkilerini sürdürmek istediğini gösteren siyasi bir veri olarak değerlendirilebileceğini savunmaktadırlar. Aynı görü-

şü topluluk yetkilileri de dile getirirken Türkiye - AET ilişkileri konusunda yapılan değerlendirmeler ise şöyle özetlenmektedir:

«Türkiye'nin politik çıkmazda olduğu bilinmekteydi, bu nedenle ordunun müdahalesine tepki gösterilmemiş ve bir anlamda meşrû bir harekât olarak değerlendirilmiştir. Bu çerçevede topluluk, ilişkileri dondurma yoluna gitmemiştir. Gerek AET Bakanlar Konseyi, gerekse askeri yönetim ilişkileri sürdürmek istemişler, Avrupa Konseyi ile Avrupa Parlamentosu'ndaki eğilim de bu yönde olmuştur. Şimdi Bakanlar Konseyi'nin aldığı karar uyarınca ilişkiler sürmektedir. Topluluk 30 haziran Ortaklık Konseyi kararlarını uygulamaya geçirmek istemektedir.»

AVRUPA PARLAMENTOSU VE TÜRKİYE

Bununla birlikte, topluluk yetkilileri, ilişkilerin bundan sonraki seyrini değerlendirirlerken, ilişkilerin geliştirilerek genişletilmesinin Türkiyedeki iç politik gelişmelere ve demokrasiye dönüş konusunda atılacak adımlarla orantılı olacağını saklamamakta ve bunun Türk yetkililerine duyurulduğunu bildirmektedirler.

Bir topluluk yetkilisi, Türkiye'ye bakışlarını şöyle özetlemiştir:

«Dördüncü mali protokolü müzakere edeceğiz. Ancak bunun uygulaması biraz Türkiye'deki iç gelişmelere bağlı olacak. Mali protokole son şekil verilirken Avrupa Parlamentosunun görüşünü alacağız. Topluluğun Türkiye ile ilişkilerinde Avrupa Parlamentosu belirleyici rol oynayacak. Eğer Türkiye'de iç politikada olumsuz gelişmeler meydana gelirse Avrupa Parlamentosu red kararı verebilir, bunun sonucunda ilişkiler dondurulabilir. O nedenle Avrupa Parlamentosundaki tartışmalar çok önemli. Şimdilik ilişkilerimiz sürüyor. Heyetin Ankara'ya gelişi de bunun en açık kanıtıdır.»

ORTAKLIK KONSEYİ TOPLANIYOR

Öte yandan, bu hafta daimi temsilciler düzeyinde toplanacak olan Ortaklık Konseyinde vize konusunun yanı sıra Türk — AET ilişkilerinin içinde bulunduğu durum da görüşülecektir. Bu görüşmelerde Türkiye'deki siyasi durumun ele alınacağı topluluk yetkililerince bildirilmiştir.

AYIN DÖKÜMÜ

1 Kasım

— Hilmi İşgüzar ve Tuncay Mataracı gözaltına alındı.

— MGK Genel Sekreteri Org. Haydar Saltık, şartlar sağlanınca Kurucu Meclis'in toplanacağını açıkladı.

2 Kasım

— Orgeneral Haydar Saltık özel af ve infaz kanunlarının söz konusu olmadığını açıkladı.

3 Kasım

— Humeyni, öğrencilere ABD'li rehineleri hükümete teslim etmeleri için izin verdi.

— Federal Alman Sosyal Demokrat Parti özel temsilcisi Ludwig Fellermaier Ecevit, Üstündağ ve Türkmen ile görüştü.

— Anayasa Mahkemesi TCK 163/4'ün Anayasaya uygun olduğuna karar verdi.

— Ankara'da 39 eski parlamenterle ilgili dava dosyaları mahkemelere gönderildi.

4 Kasım

— AET Türkiye'nin tekstil dışsatımına koyduğu sınırlamayı sürdürme kararında olduğunu açıkladı.

— Bazı sendikal çalışmalara izin verilmeye başlandı.

— MHP Genel Başkanı Türkeş'in bankalardaki paraları bloke edildi.

5 Kasım

— Ronald Reagan ABD Başkanı seçilirken, Cumhuriyetçi Parti de 26 yıldır ilk kez Senato'da çoğunluk sağladı.

6 Kasım

— İran 20-21 yaşındaki bütün gençleri silah altına çağırdı.

7 Kasım

— Toplu suçlarda gözaltında tutma süresi 30 günden 90 güne çıkarıldı.

— 141, 142, 145/1 ve 163/4'e giren davalara Sıkıyönetim Askeri Mahkemelerinde bakılacağı açıklandı.

— 34'ü tutuklu, 44 eski parlamento üyesi hakkında dava açıldı.

— Adalet Bakanlığı Demirel'in hükümete hakaret suçundan yargılanmasına gerek görmedi.

8 Kasım

— Dolar 87,95 TL'na çıkarıldı, Alman Markı 45,14 TL'na düşürüldü.

— İran'da eski Dışişleri Bakanı Sadık Kutbizade tutuklandı.

— MGK bünyesinde yurtdışında Türkiye aleyhindeki propagandaları izleyecek bir Denetleme Kurulu oluşturulduğu öğrenildi.

9 Kasım

— İran Cumhurbaşkanı Beni Sadr, Kutbizade'nin tutuklanmasına karşı çıktı.

10 Kasım

— Güvenlik Kuvvetlerince 8 Kasım günü gözaltına alınan yazar ve yayıncı İlhan Erdost'un askeri araçla Mamak Cezevine götürülürken bir erin başına vurması sonucu öldüğü açıklandı.

— Türkiye'nin Strasbourg Konsolosluğu önüne bomba atıldı.

— Polonya'da Yüksek Mahkemenin olumlu kararı üzerine işçiler genel grevden vazgeçti.

11 Kasım

— «Cumhuriyet» kapatıldı.

21 Kasım

— Avrupa Parlamentosu Türkiye'deki gelişmelerle ilgili 3 karar tasarısını reddetti.
— Çin'de «Dörtlü Çete»nin yargılanmasına başlandı.

22 Kasım

— «Çukurca olayı»nda öldürülenler için Irak üçer milyon lira tazminat ödedi.

23 Kasım

— İşkence iddiaları Sıkıyönetimde: Askeri Savcılıklar 9 kuşkulu ölüm olayını araştırıyor.

24 Kasım

— Ankara'nın Keskin ilçesinde tüpgaz faciası : Yüze yakın ölü.

25 Kasım

— Türkeş yargılandı.
— 2. Ordu Bölgesinde 2002 kişinin tutuklu bulunduğu açıklandı.
— AET heyeti resmi görüşmeler için Ankara'da.
— İtalya'da deprem.
— Polonya'da grevler yayılıyor.

26 Kasım

— MHP ile ilgili açıklamalarda bulunan Ömer Tanlak Almanya'dan getirildi.
— İran Irak'ın Kerkük bölgesini bombaladı.
— DİSK yöneticileri gözaltında oldukları gerekçesi ile duruşmaya getirilmediler.

27 Kasım

— İran'da ABD'li rehineler hükümete teslim edildi.

28 Kasım

— Ankara'da bulunan AET Heyeti Başkanı : «İlişkilerimiz güvencelerle gelişecek», dedi.

30 Kasım

— CHP eski Genel Sekreterlerinden Orhan Eyüboğlu öldü.
— CHP Kayyım'lığına eski valilerden Cezmi Kartay'dan sonra, AİTİA Doçentlerinden Ural Sözen ve A.Ü. SBF Profesörlerinden Vahdet Aydın atandılar.
— Askeri Yargıtay Daireler Kurulu kararı uyarınca Sıkıyönetimden 3 ay önceki «tek başına» bir suç niteliğindeki davalara sivil mahkemeler bakacak.

80 Aralık

mef
Yarınak İlkeleriyle Eğitim
Lise sonlar 31 Aralık'ta
Beklemeliler 5 Ocak'ta
Modern Eğitim Fen Dersanesi
Beşiktaş-İstanbul 61 77 77 - 61 76 07

Cumhuriyet

57. Yıl; Sayı: 20252 Kurucusu: Yunus NADİ 10 TL 23-Aralık 1980 Salı

LİSE SON - 10 OCAK
BEKLEMELİ - 12 OCAK
merkez dersaneleri
Laleli - Tsf. 22 03 18 - Erenköy 15 90 07 - Elazığ 27 04



◎ Nato Genel Sekreteri LUNS'un Cumhuriyet'e Özel Demeci

«ABD'NİN BELLİ BİR AN GELDİĞİNDE TRANSİT KOLAYLIĞI İSTEMESİNİN MÜMKÜN OLMADIĞI SÖYLENEMEZ. ÇIKARLARI AYNI DOĞRULTUDA OLAN BİR ÜLKENİN BU KONUDA YARDIMDA BULUNMASI DA SON DERECE DOĞAL OLUR.»

«TÜRKİYE'NİN ORTADOĞU'DAKİ AĞIRLIĞI VE ETKİSİ DİĞER BÜTÜN ÜLKELERDEN FAZLADIR. KANIMA GÖRE ARAP ÜLKELERİ ANKARA'NIN ÖĞÜTLERİNE DİĞER ÜLKELERİNKİNDEN DAHA FAZLA AÇIKTIRLAR.»

DEMOKRASİYE DÖNÜŞ, TÜRKİYE'NİN BİR SORUNUDUR. DOĞRU ZAMANI GELDİĞİNDE TÜRK HÜKÜMETİNİN BİR AN ÖNCE DEMOKRASİYE DÖNECEĞİNİ BİLİYORUZ. BÜYÜK BİR GÜVENLE BEKLİYORUZ.»

Körfezi savunacak takviye güçleri Türkiye üzerinden geçebilir

Seçai SAGIN

BRÜKSEL — NATO Genel Sekreteri Joseph Luns, Cumhuriyet'in sorularını yanıtlarken... (Arkası Sa. 7, Sü. 1 de)

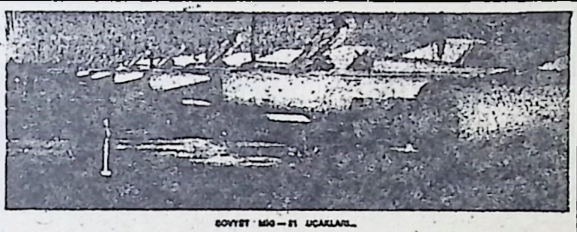
TÜRK-İŞ İCRA KURULU'NUN RAPORU: "KIDEM TAZMİNATI YÜKÜ DEVLETE YÜKLENMEMELİ,,

■ TÜRK-İŞ Yönetim Kuruluna sunulmak üzere hazırlanan raporda, «Yöneticisiz ve sendikasız kalmış işçilerin sorunlarını çözmeyi görev ediniyoruz» deniliyor.

ANKARA — Türk-İş Yönetim Kurulu 12 Eylül'den sonra ilk toplantısını bugün Ankara'da saat 10'da başkan İbrahim Denizcier'in başkanlığında yapacaktır.

Türk-İş İcra Kurulu tarafından Yönetim Kuruluna sunulmak üzere 100 sayfa kadar bir rapor hazırlanmış, 12 Eylül'den sonra meydana gelen gelişmeler ve Türk-İş'in ortaya çıkan yeni koşullarda taşıyacağı tutum raporda açıklanmıştır.

Yönetim Kuruluna sunulan raporda teşkilatlanma konusunda izlenecek yol (Arkası Sa. 7, Sü. 2 de)



SOVYET MİG — 21 UÇAKLARI...

"SOVYETLER 1979'DA 3. DÜNYA'YA 8,4 MİLYAR DOLARLIK SİLAH SATTI,,

DIŞ HABERLER SERVİSİ

Merkezi Haberalma Örgütü CIA tarafından hazırlanan bir rapora göre, Sovyetler Birliği'nin Üçüncü Dünya ülkelerine silah satışı 1978 yılında 2,5 milyar dolarken geçtiğimiz yıl bu sayı 8,4 milyar dolara yükselmiştir. Arap ülkelerinin aldıkları Sovyet silahlarının bu sayının yükselmesinde rol oynadığı da belirtilmektedir.

Moskova'nın silah ihracatını arttırabilmesinde MİG—25 ve MİG—27 gibi çok modern uçaklar satmasının rolü bulunduğu bildirilmektedir. Yerden havaya atılan SA—6 tipi füzelerle T—72 tankları da ihracat listesinde önemli yer tutmaktadır.

Moskova'nın, son olarak Suriye ile yaptığı antlaşma çerçevesinde sağlayacağı silahları... yine kabarık bir düzeyde tutacağı sanılmaktadır.

CIA raporu, Sovyet silah satışları (Arkası Sa. 7, Sü. 4 de)

Sigorta primleri arttırılıyor

■ Bakanlar Kurulu'nca kabul ettiği tasarıya göre;
— Ödenmeyen primlere uygulanan gecikme zammı arttırılıyor.
— 1750 lira olan yakacak yardımı «Sosyal Yardım» adı altında 2500 liraya çıkarılıyor.
— Sigortalıların, ilaç bedellerine yüzde 20 oranında katılmaları öngörülüyor.

CUMHURİYET BÜROSU

ANKARA — Bakanlar Kurulu emekli dul ve yetimlerin aylık ve gelirlerinde artışlar yüzde 40 oranında artış öngören yasa tasarısı üzerindeki görüşmelerini tamamlayarak MGK'ya sunulmasını kararlaştırmıştır.

... (Arkası Sa. 7, Sü. 4 de)

I yıl vadeli mevduata verilecek faiz yüzde 40'a yükseltildi

ANKARA — Ziraat Bankası'nda dün biraraya gelen 33 bankanın yetkilileri, 1 yıl vadeli mevduata uygulanacak faiz oranını yüzde 33'den yüzde 40'a yükseltme kararı almışlardır.

Bu arada, 6 ay vadeli mevduatın faizi de yüzde 18'den yüzde 22'ye yükseltilmiştir.

Bankaların yeni ortak faiz uygulaması 1 Ocak 1981 tarihinde yürürlüğe girecektir.

1 yıl vadeli mevduata uygulanacak yüzde 40'lık faizden yararlanmak... (Arkası Sa. 7, Sü. 6 da)

BAŞTÜRK VE DİĞER DİSK'Lİ SENDİKACILARIN SORGULARI SÜRÜYOR

İSTANBUL HABER SERVİSİ

15 Eylül'den beri gözaltında bulundurulan DİSK Genel Başkanı Abdullah Baştürk ve 674 sendikacının sorguları sürmektedir.

... (Arkası Sa. 7, Sü. 5 de)

Denktaş: Tek taraflı iyi niyet yetersiz

ANKARA — Kıbrıs Türk Federe Devleti Başkanı Rauf Denktaş Ankara'daki temaslarına başlamıştır.

Sırası ile Dışişleri Bakanı İlter Türkmen, Başbakan Bülent Ulusu ve Devlet Başkanı Orgeneral Kenan Evren'i makamlarında ziyaret eden Rauf Denktaş, Türk tarafının görüşmeleri iyi niyetle sürdürdüğünü kaydetmiş, al- (Arkası Sa. 7, Sü. 3 de)



Aralarında Ümit Kaftancıoğlu'nun katilinin de bulunduğu militanlar toplu halde.

20 KİŞİYİ ÖLDÜREN 38 SAĞ EYLEMCİ YAKALANDI

■ 13 SİLAH VE 1200 MERMİ İLE ELE GEÇİRİLEN MİLİTANLARDAN, ARALARINDA YAZAR KAFTANCIOĞLU'NUN KATİL SANIĞININ DA BULUNDUĞU 17'Sİ SIKIYÖNETİME SEVKEDİLDİ

İSTANBUL HABER SERVİSİ

İstanbul Emniyet Müdürlüğü Siyasi Şube yetkililerince dün yapılan açıklamada, 1980 yılının başından bu yana 20 öldürme, 13 yaralama ile soygun ve bombalama olaylarını gerçekleştiren 38 silahlı sağ eylemcinin ele geçirildiği bildirilmiştir.

... (Arkası Sa. 7, Sü. 3 de)



Eylemlerde kullanılan silahlar

TÜSİAD: «Güvenlik kuvvetlerinin hedef alınması sağduyu sahibi hiç kimsenin yapacağı iş değildir»

İSTANBUL HABER SERVİSİ

Türk Sanayicileri ve İş Adamları Derneği (TÜSİAD), İstanbul Bölgesi Yönetim Komutanlığının, Mensucat Santral olayı ve bu olayın bazı çevrelerce değerlendiriliş biçimine ilişkin olarak önceki gün yayınladığı uyarı üzerine bir açıklama yapmıştır. (Arkası Sa. 7, Sü. 7 de)

İTO ve İSO Başkanları Fuat Bezmen'in açıklamasını yanıtladılar

● İTO BAŞKANI KUŞÇULU, TEKSTİL PİYASASINDAKİ DURGUNLUĞU «NORMAL» OLARAK NİTELENDİRİRKEN, İSO BAŞKANI ÇAVUŞOĞLU, «BEZMEN'İN DEĞERLENDİRMESİ'NİN MEMNUCAT SANTRALLE İLGİLİ OLDUĞUNU» SÖYLEDİ.

Haberi 5. sayfada

GÖZLEM
UĞUR MUMCU

Şellefyan Düzeni...

Nerede Şellefyan kimdir? Şellefyan, 8.6.1970 tarihinde ortadan milyonlarca lira devlet borcu bırakarak kaçan Ermeni kökenli bir işadamıdır. Tercüman Gazetesi Genel Yayın Müdürü Gün Gürsel Ortaoğlu, sahibi Metin Tahar'ın, Genel Yayın Müdürlüğünü Kurtul Altuğ'un yaptığı Akis Dergisinin 1.1.1969 tarihli sayısında, eski Başbakanlardan Demirel ile Şellefyan'ın ilişkileri şöyle anlatılmaktadır; okuyalım;

— Şellefyan'ın, Başbakan Demirel'e ... (Arkası Sa. 7, Sü. 7 de)

Bu Köşeden
ALTAN ÖYMEN

Dış Yardım ve Demokrasi

Devlet Başkanı Orgeneral Sayın Kenan Evren'in dış yardımlarla ilgili sözleri, basınımızda geniş yankılar yaptı. Demokrasiye dönüşün geciktirilmemesi için dış baskılardan faydalanmak isteyenlerin, ayrıca dış yardımlar konusunda umuduna bağlamanın yanlışlığına işaret etmiştir Sayın Evren...

Bu, bir başka bakımdan da doğrudur.

Türkiye'ye açılan kredilerin en önemli dış kuruluş, IMF'dir, Uluslararası Para Fonu... (Arkası Sa. 7, Sü. 6 da)

MGK, GELİR VERGİSİ TASARISININ İKİ MADDESİNİ YENİDEN DÜZENLEME AMACIYLA KOMİSYONA GÖNDERDİ

CUMHURİYET BÜROSU

ANKARA — Milli Güvenlik Konseyi, Gelir Vergisi Yasa Tasarısı üzerindeki görüşmelerini dün de sürdürmüştür.

Devlet Başkanı Orgeneral Kenan Evren'in başkanlığında dün saat 14'de toplanan Milli Güvenlik Konseyi Gelir Vergisi Yasa Tasarısı'nın görüşü üzerinde vergilendirmeyle ilgili iki maddesini, yeniden düzenlemek amacıyla MGK Genel Sekreterliği İktisat Dairesine bağlı Bütçe Plan Komisyonu'na havale etmiştir. Komisyon ... (Arkası Sa. 7, Sü. 3 de)

İktidar psikolojisi

1 Aralık 1981

İster seçimle gelsinler, ister başka yoldan, siyasal iktidarlar eleştiriden hoşlanmazlar.

Batı dünyasında hoşgörünün (toleransın) eski bir geçmişi vardır. Yüzlerce yıllık savaşımlarla ve uğraşlarla bu erdem Batı toplumlarında yaygınlaşmış görenekleşmiştir.

O ülkelerde siyasal iktidarların eleştiri karşısındaki tutumları ancak savunmadır. Batı demokrasilerinde muhalefetin eleştirilerine siyasal iktidar savunmayla yanıt verirken demokrasi dışı rejimlerde savunmanın yerini saldırı alır.

Demek ki siyasal iktidarın doğasında eleştiriden hoşnutsuzluk yatar. Hiçbir siyasal iktidar bu kuralın dışında olamaz. Hele «mecbur» olduğu için «yönetime bütünüyle el koymuş» iki buçuk aylık 12 Eylül iktidarından eleştiriler karşısında geniş bir hoşgörü beklemek doğa ve toplum yasalarına ters düşen bir mantıktır. Bunun için MGK yönetimine olağanüstü dönemi aşıncaya dek yardımcı olmak gerekir.

Ülkede uzun yılların oluşturduğu olumsuzlukları bu yönetimin bir elde düzeltmesi sözkonusu değildir. Ayrıca ülkede en aşağı kırk yıllık kötü yönetimlerin ürünü olan bozukluklar ortaya konduğunda bunlardan MGK yönetiminin sorumlu olmadığı da açıktır.

Ancak üstünde durmak istediğimiz önemli bir nokta var.

Evet, iktidarlar eleştiriden hoşlanmazlar. Hele ulusal birlik ve beraberliğe en çok gereksinme bulunan şu dönemde bütünleşmeyi sağlayacak bir duyarlığa bütün toplum katmanlarının sahip olması gerekir.

İşte bu ortamda siyasal iktidarı överek yanlış yollara itmeye çalışmanın da pek geçer li bir formül olmadığını söylemek gerekir.

Bazı çevreler siyasal iktidarların tabiatında bulunan niteliklerden yararlanarak övgü politikları arasında 12 Eylül rejimini kendi isteklerine göre bazı yollara itmek için çırpınmaktadırlar. Bu çabaların başarılı olamıyacağın inanıyoruz.

12 Eylül yönetimi terör ve anarşiye karşı ulusal dirlik ve düzeni sağlamak amacında yansız bir tutumla yolunda yürüyecek kadar geçmiş deneyimlerden yararlanmış görünmektedir.



İsrail'le ilişkiler donduruluyor

Sedat ERGİN

TÜRKİYE'NİN TEL-AVIV BÜYUKELÇILIGI'NDEKI BÜTÜN DIPLOMATLARI GERI ÇAĞIRILACAK. BURADA YALNIZCA 2. KÂTİP BIRAKILACAK.

HÜKUMET ISRAIL ILE ILIŞKILERIN, KESILMEMEKLE BIRLIKTE, YALNIZCA SEMBOLIK BIR DUZEYDE TUTULMASINI KARARLAŞTIRDI.

DIPLOMATIK GÖZLEMCILERE GORE KARAR TÜRKIYE'NIN ORTADOĞU POLITIKASI'NDA ONEMLI BIR AŞAMA NITELIĞINDE.

İsrail'le ilişkiler donduruluyor

Sedat ERGİN — 2 Aralık 1980

ANKARA — Türk hükümeti, Ortadoğu politikasında yeni bir karar almış ve İsrail ile ilişkilerin yalnızca sembolik düzeyde tutulması kararlaştırılmıştır.

Güvenilir kaynaklara göre, Türk hükümetinin kararı uyarınca, Türkiye'nin Tel - Aviv Büyükelçiliği'nde diplomatik statüdeki bütün görevliler Merkeze çağırılacak ve burada yalnızca bir ikinci kâtip bırakılacaktır.

İlişkileri dondurma anlamına gelen bu karar benzer şekilde İsrail'in de Ankara'daki Elçiliği'ndeki bütün diplomatları geri çekmesini

öngörmektedir. İsrail'i Ankara'da yalnızca ikinci kâtip düzeyinde bir diplomat temsil edecektir.

Bunun sonucunda Tel-Aviv'deki Türk Elçiliği'nde görevli Maslahatgüzar, Müsteşar ve Askeri Ataşe dahil bütün görevliler Merkeze alınacaklar, Ankara'da İsrail Elçiliği'ndeki aynı statüdeki İsrailli diplomatlar ve Askeri Ataşe de Merkeze dönmek zorunda kalacaklardır.

Diplomatik gözlemcilere göre, bu adım Türkiye'nin Ortadoğu politikasında önemli ve yeni bir aşamayı göstermektedir. Bu kararla ilişkiler kesilmemekle birlikte tümüyle sembolik bir nitelik kazanmaktadır.

Türkiye, İslam Konferansına üye ülkeler içinde İsrail ile diplomatik ilişkileri bulunan tek ülkedir. İki devlet arasındaki ilişkiler bundan önceki dönemde karşılıklı olarak başkentlerde Maslahatgüzar düzeyinde temsilciler bulundurularak yürütülmekte ve Türk hükümetinin politikası Büyükelçilerin görev yapmasına izin vermemekteydi.

Bu kararın sonucu olarak İsrail'in Ankara'daki diplomatik temsilcilerinin faaliyetlerinin çapı son derece daralmış olacaktır.

Marx'la Demirel ne görüştü?

Mustafa EKMEKÇİ — 6 Aralık 1980

Alman Profesör Hırsch'in, Ankara Hukuk Fakültesi'nde hocalığı sırasında dersleri de, sınavları da ilginç geçermiş.

Hırsch, bir sınavda öğrenciye ne sorduysa bilememiş, Hırsch, şöyle demiş:

— Sana, son bir soru soracağım. Pencereden dışarıya bak, ne görüyorsun, anlat...

— Nizam, intizam efendim!

— Tamam, çık, demiş, Hırsch, öğrenciye tam not vermiş...

Doğada gerçekten o düzen var mı? Çınarın yanında çiçek, büyüyüp gidiyor, gelgelelim, İtalya'da deprem binlerce insanı, canlıyı alıp götürüyor... İnsanoğlu'nun yaptığı bombalar, doğayı da insanı da sarsıyor, doğruyor...

Oğlu eziyet görmüş bir baba, yanımda ağlamaklı.

— Bir şeyler yap, Ekmekçi!... diyor...

Ona, her şeyin birden düzelemiyeceğini anlatmaya çalışıyorum.

— Bak, Ümit Kaftancıoğlu'nun, Necdet Bulut'un katil sanıkları yakalandılar. Bu, yansız bir yönetim olayları üstüne yansız biçimde gittiği zaman, olumlu sonuç alabildiğini gösteriyor... diye düşünüyorum...

Yurda döndüğü zaman, Server Tanilli'ye umutlu olup olmadığını sormuştum. Şöyle demişti:

— Bizim tarihimizin gelgitleri çok büyük olmasına rağmen, Türkiye'de öylesine mesafeler alınmıştır ki, özellikle 1960'lardan sonra bu da görmezden gelinemez. Ama, bizim tarihimizde büyük gelgitler var, Biz bu gelgitlerden birinin içinde yaşıyoruz. Fakat, 60'lardan bu yana da büyük bir birikim olmuştur. Geleceğe bu birikime dayanarak, ben hep umutlu bakmışımdır. O gelgitleri de hesaba katarak daima tarih, Türkiye'de de olsa ilerinin lehine kanunlarını sürdürüyor, onun için ben hiç bir zaman bedbin bir kişi olmadım. Bugün de değilim. İleride, yarınlar yine bizim olacak.

Alman Hıristiyan Demokrat Parti milletvekili Werner Marx, Ankara'da ilginç görüşmeler yaptı. Süleyman Bey'le iki kez görüştü. Yemekte konuşurken, Türk yetkililerden aldığı izlenimler miydi, neydi «modern demokrasi»den söz etti. Modern demokrasiden de basın özgürlüğü, halk tarafından seçilmiş meclis kuvvetli bir hükümet ve hükümetin üzerinde de meclis denetimini anladığını sözlerine ekliyordu. İki görüşme sırasında, Marx ile Süleyman Bey ve AP'liler arasında şu konuşmalar da geçti:

Marx — Türkiye ne zaman demokrasiye geçecek? Terörizm, anarşi ne zaman duracak? Anayasa nasıl hazırlanacak? Anayasayı politikacılara mı hazırlattıracaklar yoksa ülkenin çeşitli yerlerinden gelen uzmanlara mı? Ve size göre Türkiye'nin geleceği ne olacaktır?

Demirel — Vallahi bilmiyorum. Şu anda parti faaliyetleri tamamen durmuş olduğu için... Bize de herhangi bir şey sormuyorlar. Kulağımıza gelen bir takım şeylere göre, Kurucu Meclis kurulacak deniyor. Kurucu Meclise kimler katılacak, bunları bilemiyoruz. Politikacılar sokulacaksa, partiler halen faaliyet halinde olmadığına göre, bu nasıl olacak? Bunları bilemiyoruz...

Marx — Türkiye'nin geleceği ne olacaktır?

Demirel — Türkiye'nin geleceğinden hiç kimsenin şüphe etmemesi lazım.

Marx — Sizin durumunuz nedir?

Demirel — Durumumda bir şey yok. Ben serbestim. Yalnız parti faaliyeti yoktur. Partiler kapanmamıştır, fakat faaliyetleri tatil edilmiştir. Ziyaretçi kabul ediyorum. İstediğim ye-

re gidiyorum. Ancak hizmetlerin ne zaman biteceğini, ne zaman demokratik düzene döneceğimizi bilmiyorum...

Marx — Liderler olarak durumunuz nedir? Siyasal haklarınız alınacak mıdır?

Demirel — Mecliste grubu olan dört partiden ikisinin başkanı ve idarecileri gözaltında dır. Ancak, benimle Ecevit dışardayız. Hiç bir şekilde, bizim hakkımızda kısıtlama yoktur. şu anda... Siyasi faaliyetler itibariyle bir değişiklik olacağını zannetmiyorum...

Nahit Menteşe — Bazı gazeteciler soruyorlar, sizin Karl Marx'la bir akrabalığınız var mı?

Marx — (Gülerek) hep sorarlar. Yok..

Monetarizm?

İlhan SELÇUK — 6 Aralık 1980

Arkadaşımız Meral Tamer'in önceki günkü Cumhuriyet'te çıkan «Galbraith, Friedman'ı suçluyor» başlıklı çevirisini okudunuz mu? Okumadınızsa, okumanızı dilerim; çünkü bizim yaşamımızı yakından ilgilendiriyor.

Neden ilgilendiyor?

Türk yurttaşının günlük ekonomik hayatını 23 ocak 1980'den beri yönlendiren adam, artık herkesin çok iyi tanıdığı Amerikalı Prof. Friedman'dır. Şikago okulunun önderi Friedman'ın «Monetarist kuramı» yalnız Türkiye'de uygulanmıyor; daha önce bir çok ülke; örneğin İsrail, Şili, İngiltere; monetarizmi denemiş; biz de 1980'in başında bu yabancı bilim adamının «izm»li kuramını benimsedik.

Ne var ki yine bir Amerikalı ekonomist, çok yönlü John Kenneth Galbraith, monetarizmin uygulamalarını izledikten sonra olumsuz sonuçlarını saptayarak Friedman'ı suçluyor:

Ne diyor Galbraith?

★

Galbraith, herkesin bildiği çok yakın bir gerçeği dile getiriyor. İnsan, bunca ünlü bir iktisatçının bunca basit birşeyi söylemesine şaşabilir. Ama çağımızda temel kültürü özümsemiş bir kimse bilmelidir ki gerçeğin özü yalındır. Karmaşık olabilir gerçek; karışık olamaz.

Galbraith'in söylediği şudur:

«— Serbest pazarlarla dolu bir dünyada (yaşasaydık) Friedman peygamber olabilirdi.»

Yeryüzünde serbest pazar, ya da serbest rekabet döneminin çoktan kapandığını serbest piyasa diye birşey olmadığını; tekelci kapitalizm aşamasına geçildiğini söylemek için Galbraith olmak gerekmez. Ne var ki bu gerçeği Galbraith dile getirdiği zaman, Türkiye'nin sermayeci ekonomistleri ellerini önlerinde kavuşturup kulaklarını dikerler.

Monetarizmin İngiltere'deki olumsuz sonuçlarını vurgulayan Galbraith özetle diyor ki:

— Friedman okulunun deney tavşanı İngiltere'ye teşekkür borçluyuz. Çünkü gerçeğin ortaya çıkmasını sağlamıştır. Serbest pazarlarla dolu bir dünya varolsaydı. Friedman peygamber olabilirdi. Çünkü Friedman'ın düşündüğü piyasa ekonomisinde tüm firmalar hemen hemen eşit güçtedirler. Oysa gerçek dünyada büyük firmalar vardır ve bunlar işlerini bankalarla yürütürler; küçükler yok olur, ezilir. Sonra sendikalar vardır; ücret artışları için direnirler. Tarım kesimindeki küçük çiftçileri gözetip ürünlerini değerlendirecek çağdaş hükümetler vardır, fiyat destek politikası gütmek zorunda kalırlar. Enerji tüketimi azaldığı zaman da akaryakıt fiyatı düşmez belki de artar çünkü OPEC vardır.

Galbraith'in saydığı şeyler yaşadığımız dünyanın ve Türkiye'nin gerçekleridir. Piyasada fiyatlar serbest rekabetle oluşmaz bir hükümet — niteliği ne olursa olsun — kitlelerin isteklerini kilitleyemez. Ayrıca monetarizm kuramını uygulama konusunda ülkemizi etkileyen özel olumsuzluklar da gözardı edilemez, Türkiye, dışalım yoluyla İngiltere (ve benzerlerinden) sanayi mallarını; Suudi Arabistan (ve benzerlerinden) petrolü satın alırken enflasyonu da ithal etmektedir.

Freidman'ın monetarizmi parasal önlemlerle ekonomiyi iyileştirip enflasyonu durdurmak anlamını içeriyor. Türkiye'nin ekonomik hastalığı yapısaldır.

Monetarizm bize işlemez.

★

24 Ocak 1980 kararları uygulamaya konulduğunda biz bu köşede kapitalizmin serbest rekabet döneminin kapandığını ve artık serbest piyasanın düş olduğunu çok yazdık. Bilimsel bir gerçektir bu; uygulamada sonuçlarını vermiştir; verecektir. Ancak bu noktada bir soru beliriyor:

— Peki, Türkiye bunalımdan nasıl çıkabilir?

Yanıt çok açık ve yalındır; yeniden birşey

keşfetmeye gerek yoktur, 1929 dünya bunalımında Atatürk ne yaptıysa onu öneriyoruz;

Bunalımdan çıkış, planlı devletçilikle olasıdır.

Ekonomide gerçekcilik

olayların ardındaki GERÇEK

6 Aralık 1980

Basınımızda iki akım izleniyor:

Birinci, gerçekleri dile getirmek diye özetliyeceğimiz objektif yayınlardan, ikincisi geçmişin bazı siyasal saplantılarına bağlantılar sayabileceğimiz çabalardan oluşuyor.

1931 Bütçesinin 1.5 trilyon düzeyine ulaşması, bu açıdan ilginç görüntüler sergiledi. Bir gazete «Trilyonları telaffuz etmeye alışalım» derken ve bundan bağlı bulunduğu siyasal çevrelere bir övünç payı çıkarmaya çalışırken: bir başka gazete küçük komşumuz Yunanistan'ın yeni bütçesinin bizimki kadar olduğunu belirtti. Verilen bilgiye göre 9 milyon nüfuslu Yunanistan'ın bütçesi 1 trilyon 142 milyar liradır.

Gerçekte rakamların anlamını objektif analizlerle ortaya koymak gerekir. Türkiye bütçesinin trilyonu aşmasiyla övünmek, sağduyu sahibi bir kimsenin dudaklarında gülümsemeye yol açar. Çünkü 1981 bütçemiz geçen yıl düzenlenen bütçemizin iki katıdır. Bu parasal genişlemenin gerçekçi bir ekonomik yorumla açıklanması gerekir. Yunanistan'ın 1,5 trilyon Türk Lirası tutan bütçesini de somut analizlerden geçirmeden durumu anlamaya olanak yoktur. Çoğu zaman yalnız bütçeler değil, ulusal gelirlerdeki artışları da gereğinden çok önemsemek yanılgılara yol açabilir.

Bir ülkenin temel ekonomik gücü üretim istatistiklerine ve üretilenlerin niteliklerine bakılarak irdelenebilir. Bunun içindir ki dünyada bazı devletler ulusal gelir hesapları ve istatistikleri bile yapmazlar.

Türkiye'mizin gerçekten doğal zenginlikleri vardır ve insan potansiyeli bakımından azımsanmıyacak güçlere sahibiz. Bugüne dek yanlışlarla ve yanılgılarla dolu bir süreçten geçtik; en sonunda iç kaynaşma çatışma ve anarşi ortamını besliyecek bir ekonomik çöküntüye düştük. Eğer geçmişi değerlendirirken kusurlarımızı görmezlikten gelirsek, yarınlara umutla bakmaya olanak yoktur.

Bugün ülkemizin 20 milyar doları aşkın borcu vardır; daha bir süre borçlanmak zorunluğu olduğu görülüyor; en kötüsü Türkiye ekonomisinin borçların faizlerini bile ödeyebilecek kapasiteden yoksunluğudur.

Böyle bir ortamda 1,5 trilyonluk bütçeyle övünmek yerine kamuoyuna gerçekleri anlatmak; ve kısa sürede toparlanmak için ekonomik bir özveri seferberliğine girmek zorunluğunu duyurmak gerekmez mi?

Biz gerekir diyoruz.

Ulusu, ekonomiyi 24 ocak kararlarının yönlendireceğini yineledi

7 Aralık 1980

ANKARA — Başbakan Bülend Ulusu dün düzenlediği basın toplantısında, hükümetin kuruluşundan bu yana sürdürdüğü uygulamalar hakkında açıklamalar yaparken, amaçlarının «İnsan hak ve hürriyetlerine dayanan demokratik rejimi bir daha tahrip edilemeyecek şekilde güçlendirmek» olduğunu söylemiştir.

Ulusu, göreve gelişinden sonra yaptığı ve çok sayıda yerli ve yabancı gazetecinin izlediği bu ilk basın toplantısında, sözlerine ülkede 12 Eylül müdahalesine yolaçan siyasal, sosyal ve ekonomik koşulları özetleyerek başlamış, hareketin amaçladığı hedefleri yineledikten sonra 12 Eylül 1980'den bu yana çeşitli alanlarda gerçekleştirilenleri özetle şöyle dile getirmiştir:

«12 Eylül 1980 tarihinden bu güne kadar Milli Güvenlik Konseyince 48 adet yasa kabul edilerek yürürlüğe girmiştir.

Bunlardan 14 adedi sosyal içerikli 9 adedi vergi kanunları olup diğer 19 adedi ise muhtelif konulara ilişkin bulunmaktadır.


Ulusu, ekonomiyi 24 ocak kararlarının yönlendireceğini yineledi

SERBEST PIYASA EKONOMİSİNİ ENGELLEYEN MONOPOL UYGULAMALARINA IZIN VERİLMEYECEK

YILBAŞINA KADAR DİSK ÜYELERI DE DAHIL 450 BIN IŞCININ TOPLU SOZLESMELERI YAPILACAK

"Huzur sağlanacak"

Başbakan ilk basın toplantısında, 1970 öncesi ve sonrası emekliler arasındaki eşitsizliğin ortadan kaldırılacağını söyledi.

İşkence iddiaları ile ilgili 8 dosyanın soruşturulduğunu belirten Ulusu, «Bütün kaçakçılık dosyaları değerlendiriliyor» dedi.

Yugoslavya, Varşova Paktı'nı uyardı

olayların ardındaki GERÇEK

Polonya Sorunu..

İSTANBUL'DA SEBZE VE MEYVE KÂR HADLERİ BELİRLENDİ

Ayrıca, bunun dışında 40 adet kanun tasarısı Bakanlar Kurulunca kabul edilerek Milli Güvenlik Konseyine sunulmuştur.

Bunlardan 8 adedi sosyal içerikli 3 adedi güvenlikle ilgili 14 adedi vergi kanunları olup diğer 15 adedi ise muhtelif konuları içermektedir.

Sözkonusu kanun tasarıları arasında mali alanda ve vergi hukuku alanında büyük önem arzeden ve tamamen yeni olan Katma Değer Vergisi Kanun Tasarısı, Yeminli ve Serbest Mali Müşavirlik Kanunu Tasarısı ile davaların sürüncemede kalmadan süratle sonuçlandırılabilmesi bakımından önem taşıyan Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun bazı maddelerinde değişiklik yapılması hakkındaki kanun tasarısı da yer almaktadır.

Bu arada, son yıllarda ortaya çıkan anarşi ve terör olaylarında sanıkların sür'atle muhakeme edilmesini sağlamak bakımından büyük önem taşıyan bir tedbir de, meşhut suçların Muhakeme Usulü Kanununda yapılan değişiklikle alınmış bulunmaktadır. Bu tasarı Milli Güvenlik Konseyince kabul edilerek 4 aralık günü kanunlaşmıştır.»

ANARŞİ VE TERÖRLE MÜCADELE

«Hükümet programımızda da belirttiğim gibi, en başta gelen görevimiz can ve mal güvenliğinin, huzur ve sükunun ve kanun hakimiyetinin sağlanmasıdır» diyen Başbakan 12 Eylül öncesi ve sonrası 80 günle ilgili şu rakamları vermiştir:

	12 Eylül öncesi	12 Eylül sonrası
Çatışma,		
Saldırı	1.609	238
Ölü	680	132
	(20 ilde)	(Yurtta)
Tüfek	391	2.529
Tabanca	1.432	4.344
Mermi	32.974	203.628

12 Eylül'den önceki yıllık dönemde günde ortalama 22 kişi ölürken, 12 Eylül'den sonra bunun «ikiden aşağı indiğini» bildirmiş, yasa gereği resmi makamlara 132.553 tabanca, 25.144 tüfek 635.707 mermi teslim edildiğini bildirmiştir.

Terör odakları ile kararlı biçimde mücadele edilerek çok sayıda militanın yakalandığını da belirten Başbakan Ulusu, «Terör odaklarının kökünü kazımak, değişik politik görüşlere sahip olan insanların, birbirlerini öldürmeden bir arada yaşamasını sağlamak ve demokratik düzenin tam anlamıyla işlerlik kazanmasını gerçekleştirmekte kesin kararlıyız» demiştir.

EKONOMİK POLİTİKA

Basın toplantısında daha sonra ekonomik ve mali alandaki uygulamalar hakkında bilgi veren Ulusu, «Uygulama, piyasa ekonomisinin kurallarının işlediği, teşebbüs gücünü geliştiren ve vatandaşın çalışma ve dilediği işi tutma hürriyetine sahip olması esasından kaynaklanmaktadır. Bu esas içinde, karaborsa,

haksız kazanç ve gayret mahsulü olmayan havadan para kazanma yolları kapatılmaktadır» şeklinde konuşmuş, bir numaralı sorun olarak nitelediği enflasyonla mücadele konusunda ise şunları söylemiştir: «Enflasyonun kontrolünde önemli araçlardan biri olan para kredi politikasının etkili bir şekilde kullanılmasına devam edilmektedir. Bunun yanında serbest piyasa mekanizmasının çalışmasını engelleyen nakliye ve ana dağıtım sistemindeki tıkanıklık ve aksaklıklar ile monopol uygulamalara müsaade edilmeyecek, gerekli serbest rekabet şartlarını sağlayıcı düzenleme ve denetlemeler yapılacaktır.»

HEDEFLER

«Ekonomik sorunlarımızın çözülmesi, birçok kereler belirtildiği gibi önümüzdeki 4—5 yıl ciddi gayretlerin gösterilmesine bağlıdır» diyen Ulusu, ekonomik yapı değişikliğinin hedef lerini 1) Tasarrufların süratle artırılması, 2) İhracat ve döviz gelirlerinin en iyi şekilde geliştirilmesi, 3) Yatırımların hızlandırılarak üretimin artırılması, 4) İstihdamın geliştirilmesi ve 5) Ekonomik kalkınmayı güçlendirecek modern bir alt yapı sisteminin oluşturulması olarak özetlenmiştir.

DIŞ POLİTİKA

Başbakan dış politika konularında bilgi verirken AET ile ilişkilerin sürdürüleceğini söy lemiş «Türkiye'nin AET içinde Ankara andlaşmasında öngörülen yerini almasını sağlayacak ortamın yaratılması amacıyla gerekli tedbirleri almaya yönelik bir politika izlemek kararındayız» demiştir.

Yunanistan'ın NATO'nun askeri kanadına dönüşü konusundaki Türk görüşünün çeşitli vesilelerle açıklandığını belirten Ulusu, İsrail'in 1967 savaşı öncesi sınırlarına çekilmesi, Filistinlilere kendi bağımsız devletlerini kurmaları hakkı dahil tüm meşru haklarını tanıyan ve ilgili bütün tarafların iştiraki ile bir çözüme ulaştırabileceği düşüncesinin Türkiye tarafından muhafaza edildiğini bildirerek şöyle konuşmuştur:

« Bu çerçevede İsrail, bölge barışını tehlikeye sokacak davranışlarda bulunmadığı, bölgedeki diğer ülkelerin maddi ve manevi dayanaklarını bir takım olumsuz karar ve uygulamalarla rencide etmediği ve Orta Doğu sorunu ile ilgili Birleşmiş Milletler kararlarını uyguladığı takdirde, bu ülke ile ilişkilerimizin normal şekilde seyretmesine bir engel kalmamış olacaktır.»

Kıbrıs sorununun toplumlararası görüşmelerle sonuçlanabileceği inancını taşımaya devam ettiklerini de kaydeden Başbakan vize konusunda Türkiye'nin girişimlerini kesintisiz olarak sürdürdüğünü söylemiştir.

İŞKENCE İDDİALARI

Ulusu, yerli gazetecilerin işkence konularındaki sorularını «İşkence sonucu herhangi bir ölüm olayı tarafıma intikal etmiş değil. Yurt dışındaki örgütlere yapılan bu tür ihbar maksatlıdır. O örgütler de gayet titiz çalışmaktadır. Örgüte intikal eden olaylar başka mütalaalarla duyurulmaktadır» demiştir. Sohbet sırasında ise, UPI ve New York Times'in bayan muhabirleri işkence iddialarıyla ilgili sorular yöneltmişlerdir. Ulusu bu soruları yanıtlarken, 8 kadar dosyanın bulunduğunu, ilgili Sıkıyönetim makamlarının iddiaları araştırdığını ve koğuşturma açtığını belirtmiştir. Yayıncı İlhan Erdost'un Mamak Askeri Cezaevinde öldürülmesi olayının da Askeri Yargıya intikal ettiğini bu nedenle yürütmenin başı olarak herhangi beyanda bulunamayacağını belirten Ulusu, ilgili bazı kişilerin tutuklandığını söylemiştir. 12 Eylül öncesinde toplumun düşman kamplara ayrılmış olmasının bir sonu olarak böyle bir üzücü olayın meydana geldiğini belirten Başbakan, öldürme olayını bireysel olarak nitelemiştir.

Ulusu, «Türkiye'de işkence iddialarının önlenebilmesi için hazırlık soruşturmalarında savunma avukatlarının bulunmaları konusunda bir yasal düzenlemeyi düşünüyor musunuz?» sorusunu da «Konu üzerinde hassasiyetle duruyoruz. Böyle bir önlemi not alıyorum» diye karşılamıştır.

olayların ardındaki GERÇEK

Polonya sorusu

7 Aralık 1980

Polonya'daki iç gelişmeler ciddi ve tehlikeli bir uluslararası bunalımın işaretlerini vermektedir.

Varşova Paktı'nın Moskova'da yaptığı doruk toplantısından sonra yayınlanan bildiride «Polonya'nın iç sorunlarını kendisinin çözeceği» inancının dile getirilmesi ve Carter'in Sovyetler'e karşı katı tutumuyla tanınan Polonya asıllı başdanışmanı Brzeinski'nin «Polonya'ya bir Sovyet müdahalesine ihtimal vermediğini» «ABD'nin siyasal ortamı gerginleştirmekten yana olmadığını» açıklaması bile bir dış müdahalenin gerçekleşebileceği yolundaki kaygıları gidermeye yeterli olmamaktadır.

Bunda Batılı çevrelerin Sovyetler'i baskı altında tutmak ve müdahaleden caydırmak amacıyla giriştikleri propaganda bombardımanının psikolojik etkisi yadsınamaz. Ancak, Polonya'da ağustos ayında, ekonomik istemlerle yola çıkan işci hareketinin son günlerde rejimin yapısını zorlayan nitelikte siyasal amaçlar taşıdığı ve genişlediği de gözlenmektedir. Hareketin amaç ve anlamının Polonya dışında da yankılar uyandırdığı, Demokratik Almanya ve Çekoslovakya'nın duyduğu rahatsızlıktan anlaşılıyor. Bugünkü mevcut bloklar arası denge ışığında Sovyetler Birliği'nin Polonya'da bir rejim değişikliğine izin vermeyeceği kanısı, bu ülkeye yönelik bir askeri müdahale olasılığını zihinlerden silememektedir. Sosyalist blokun bütünlüğünü korumak gerekçesiyle 1956'da Macaristan'da, 1968'de ise Çekoslovakya'ya karşı girişilen müdahaleler belleklerde tazeliğini korumaktadır.

Polonya'daki gelişmeler 1968'de Çekoslovakya'da meydana gelen gelişmelere oranla dramatik bir farklılık taşımaktadır. Çekoslovakya'da Dubçek, Komünist Partisi çoğunluğunu arkasına alarak yeni bir sosyalizm modeli önermişti. Polonya'da ise yönetimdeki Komünist Partisinin sosyalizm anlayışı acısından Sovyetler Birliliği ve diğer Varşova Paktı üyesi ülkelerin yönetimiyle her hangi bir çelişkisi bulunmamaktadır. Buna karşılık, Polonya işci sınıfının yönetimle giderek çeliştiği görülmektedir. Hareket ayrıca Katolik Kilisesince de büyük ölçüde desteklenmektedir.

Katoliklik, tarihi boyunca ortodoks Ruslar ve protestan Almanlar arasında üç kez bölünmüş olan Polonya'da ulusal ruhu simgelemektedir. Bu nedenle bugünkü başkaldırı derin tarihsel köklere ve yaygın kitle desteğine sahip gözükmektedir. Hareketin bir dış müdahaleyi güçleştiren bu kitlesel genişliği mevcut uluslararası dengeyi koruma gerekleri gözönünde tutulduğunda aynı zamanda bir dış müdahaleyi kaçınılmaz hale getirebilecek öğeleri de birlikte getiriyor.

Sosyalizm uygulamasının üzerinden 30 yılı aşkın süre geçmiş olmasına karşın bu tür sorunların etkisini sürdürmesi, herhalde önemli kuramsal tartışmaları davet edecektir. Ancak, şu günlerde Polonya'daki gelişmelerin somut önemi, bloklararası bir uzlaşmayı ifade eden detantın üzerinde Demokles'in Kılıcı gibi sallanmasıdır.

Polonya ve müdahale

Ali SİRMEN — 8 Aralık 1980

Son günlerde herkes gözlerini Polonya'ya çevirmiş bulunuyor. Bu ülkede meydana gelen olaylar gittikçe daha büyük boyutlar kazanırken, Batılılar Moskova'yı Polonyaya müdahale etmemesi konusunda uyarıyorlar. Sovyet yetkilileri, sözü geçen çıkışları, Polonya'daki durumu daha da karıştırmaya yönelik girişimler olarak niteliyorlar.

Şu anda bir çok kişi aynı soruyu soruyor: Sovyetler Polonyaya müdahale ederler mi?

Polonya'da meydana gelen olaylara ve olayların son birkaç aydır aldığı boyutlara bakınca, ülkede çok ciddi bir bunalımın olduğu ve sözü geçen durumun Polonyanın komşularını da tedirgin ettiği bir gerçektir.

Ağustos ayı olaylarından sonra kurulan Dayanışma Sendikası, Polonya'da işçilerin büyük bir bölümünü kendi çatısı altında toplamayı başarmıştır. Ne var ki, önceleri masum isteklerle yola çıkar görünen bu kuruluş daha sonra Polonya'da Komünist Partisinin öncülüğüne karşı çıkan bir tutumu benimsemiştir. Böylesi bir tutumun ülke yönetiminin onayını sağlayacağını kimse düşünemez. Polonya'da Komünist Partisinin kendi öncü rolünden vazgeçmeye yanaşması, kendi açısından rejimin sonunu oluşturacaktır. Polonya Birleşik İşçi Partisi, olaylar karşısında soğukkanlı bir tutum takınmış, yönetimin yüksek düzeylerine ılımlı kişileri getirmiş, ama aynı zamanda «anarşi» olarak nitelediği duruma karşı savaşım verecek kişileri de ön plana çıkarmıştır. Bunlardan biri de, eski İçişleri Bakanı General Mozzar'dır.

Parti, ülkenin İkinci Dünya Savaşından bu yana geçirmekte olduğu en büyük bunalımın üstesinden gelmek için yoğun bir çaba içinde.

Öte yandan, Walesa önderliğindeki Dayanışma da, çok rahatlıkla sorumsuzluk çizgisine vardığı söylenebilecek davranışlarında daha ılımlı bir yönelişin zorunluluğunu kavramış görünmekte ve grevleri durdurmuş bulunmaktadır.

Ülkenin gerçek bir iç kargaşanın içine düşmemesi için iki yanın da çok özenli davranmaları gerektiği bu günlerde, havayı yumuşatıcı girişimler birbirlerini izliyor.

Acaba bu girişimler başarısızlıkla sonuçlanırsa ne olur?

İşte Sovyetler'in duruma müdahale edip etmeyecekleri sorusu bu aşamada önem kazanmaktadır.

Hiç kuşkusuz ki, Polonya'da birbirini izleyen olaylar yine birbirini izleyen yönetim kadrolarının, büyük yanlışlarının ürünüdür.

Polonya Birleşik İşçi Partisi'nin Gierek yönetimine yönelttiği eleştiriler, bu yönetim sırasında meydana gelen yolsuzlukları bir bir ortaya sermiş olması da bu olguyu gözler önüne sermektedir.

Dayanışmanın önderliğinin ülkede böylesine bir etkinlik kazanıp yankı uyandırması da geçmişin yanlışlarının doğurduğu ortamın ürünüdür. Ve Polonya bu yanlışların sonucunda ekonomik bakımdan yakın tarihinin en güç dönemi içine girmiş bulunmaktadır.

Sözü geçen güç durumdan kurtuluş, ancak ve ancak ülkedeki tüm güçlerin seferber olmasıyla olasıdır. Karşı devrimci çıkaşların da ancak ekonomik savaşımın kazanılmasıyla etkisiz kılınabileceği bir gerçektir.

Bu durumda, Polonya'da gerçekten rejimin yapısını bile etkileyecek bir bunalımın üstesinden gelinmediğini görerek Sovyetler'in duruma müdahale etmesi hangi olumlu çözümü getirebilir ki?

Böyle bir müdahale belki blok içinde «Ortodoks» görüş sahiplerine çatlak gelen bir sesi bir süre için susturacak, ama Polonya'nın içinde bulunduğu, ekonomik ve sosyal sorunların çözümüne hiçbir katkıda bulunamayacaktır.

Walesa ve arkadaşlarının çıkışları, Polonya'da sosyalist düzeni tehlikeye düşürecek boyutlara varmak üzeredir diyenler belki de haklı olabilirler.

Ne var ki, Polonya'da sosyalizmi kurmak, geliştirmek, ve tehlikeler karşısında onu savunmak yine Polonyalılara düşen bir iştir.

Polonyanın tarihi, Polonyalıların kendi yazgılarını kendileri saptamak için verdikleri uzun savaşımların, savaşların öyküsüdür. Bugün çok güç bir durumda bile olsa, Polonya halkı uzun dönemde bu savaşım ve savaşından hep yengiyle çıkmıştır.

olayların ardındaki GERÇEK

Gerilimli günler

8 Aralık 1980

DÜNYA'da savaş birdenbire çıkmaz. Uluslararası konjonktürde önce savaşa doğru bir tırmanma süreci yaşanır. Bu yaşantının temelinde ekonomik bunalımın yoğunlaşması bir altyapı oluşturur. Yüzeyde siyasal gerilimlerin arttığı görülür. Sonra bölgesel çatışmaların önlenmesi zor büyük eylemlere dönüşmesi tehlikesi belirir. Arkasından dünyayı kapsayan bir yangın başlar.

Birinci Dünya Savaşı, İkinci Dünya Savaşı görünüşte birbirine benzemeyen; ama neden sonuç ilişkileri bakımından belirli çizgiler taşıyan tarihsel dramlardır. Bu dramlardan yeterince ders alındığını ummak isteriz. Kapitalist - sosyalist kesimlere ayrılmış yeryüzünde nükleer savaşın dehşet dengesinde yaşayan insanlığın bir çılgınlığa girişeceğini düşünmek zordur.

Bununla birlikte Türkiye'nin çok yakınlarında kimi zaman sıcak, kimi zaman soğuk çatışmaların son günlerde kaygı verici boyutlara ulaştığını söylemek de gerekir.

İran - Irak savaşı, ilk bakışta anlamsız da görünse, gündeme girebilmiştir. Savaşın uzaması, yeni hesapların yapılmasına ve yeni hazırlıkların tezgahlanmasına yol açacak sancıları yoğunlaştırmaktadır. Petrol endüstrisi üzerine kurulmuş toplum düzenleri bakımından etkileyici sonuçlara ve çarpıcı boyutlara ulaşan savaşın faturası, Türkiye için sanıldığından ağır olacaktır. Basra Körfezi'nin kuzeyinde süregelen çatışmanın komşu devletlere sıçraması da savaşın uzamasıyla olasılık kazanmaktadır.

Polonya olayları (yatışmış gibi görünürken) yeniden alevlenmiştir. Bir ülkenin iç sorunlarının yalnız o ülkeyi ilgilendirmesi gerekir. Ne var ki Polonya'nın iç düzenindeki gelişmeler sistem çatışmalarını yakından etkilediği için uluslararası ağırlık kazanmaktadır. Sağduyu sahipleri, Polonya'daki toplumsal çalkantının; barışçı demokratik ve ulusların bağımsızlığına saygılı bir anlayışın koşulları içinde çözümlenmesini dilemektedirler. Batılı devletlerin bu alandaki özen ve titizliği gözden kaçmıyor. Buna karşılık Sovyetlerin son günlerdeki davranışları kaygılı soru işaretlerini siyasal çevrelere yaymaktadır.

Şimdiye dek yeryüzünde büyük bir çatışmanın ikilemini oluşturan süper güçlerin birbirlerine karşı dengeli ve dikkatli davrandıkları izlenmişti. Bu da gezegenimiz bakımından bir talih sayılmalıdır. Çünkü 1973'ten beri süregelen ve öncelikle Batı dünyasını kasıp kavuran ekonomik bunalımın yarattığı gerilimler bir dünya savaşına yol açarsa insanlığın ve uygarlığın sonu gelmiş sayılabilir.

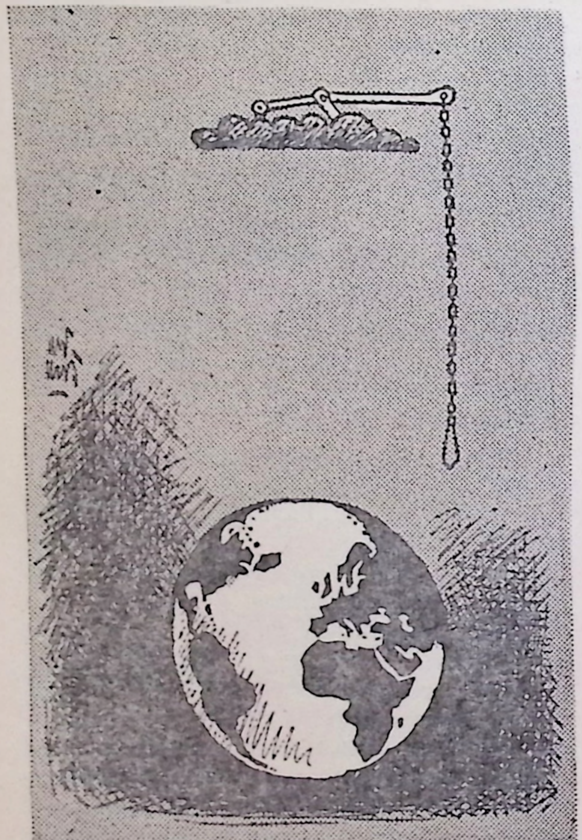
Şimdilik bir savaş olasılığı ufukta görülmese de insanlık hesabına hiç de hoş sayılmayacak olaylar, gözlemler ve davranışların birbirini izlediği yadsınamaz.

ABD, bölgeye iyiden iyiye yerleşiyor

Ergun BALCI — 8 Aralık 1980

Sovyetler Birliği'nin 1979 aralığının son günü Afganistan'a yaptığı askeri müdahale, Ortadoğu'da güç dengesini önemli ölçüde etkileyen gelişmelere yolaçtı. Sovyetler Birliği'nin Afganistan'ı işgal etmeleri ile Sovyet birlikleri petrol yollarının geçtiği Hint Okyanusu ile Basra Körfezine ABD ile Batılıları büyük ölçüde kaygılandıran biçimde yaklaşmış oldular.

Bu olgunun bölge açısından en önemli sonuçlarından biri ise, ABD'nin müdahaleci politikaya dönmesi idi.



Gerçekten Başkan Carter, 23 ocakta Kongre önünde yaptığı konuşmada ABD'nin gerektiğinde Basra Körfezi ülkelerine müdahale etmesini öngören ve «Carter doktrini» diye adlandırılan görüşünü açıklıyordu. Başkan Carter, şöyle diyordu konuşmasında: «Yabancı bir ülke tarafından Basra Körfezi bölgesinin denetimini ele geçirmek amacı ile yapılacak bir girişim, ABD'nin yaşamsal çıkarlarına yönelmiş bir tehdit olarak kabul edilecek ve bu girişimi gerekirse askeri kuvvet kullanılarak önlenecektir.»

Özetle Carter doktrini ile Basra Körfezi bölgesinin ABD için hayati bölge olarak kabul edildiği ilk kez resmen açıklanıyordu.

Ancak Carter doktrini bazı sorunlar getiriyordu akla, Başkan Carter, «Basra Körfezi bölgesinin denetimini ele geçirmek amacı ile yapılacak bir girişimden» söz ediyor. Ancak «girişimden» ne anladığını belirtmiyordu. Sovyetler Birliği bölgedeki herhangi bir ülkeye ordusunu göndermez de, söz gelişi Moskova yanlısı güçlere yardım eder, ya da iktidardaki rejim aleyhine yapılan bir darbeyi desteklerse bu tür eylemler de ABD'nin dolaysız askeri müdahalesine yolaçacak mı idi?

Ve çok önemli diğer bir konu da, ABD'nin askeri müdahalesini gerekli kılacak koşulların kim tarafından saptanacağı idi. Başkan Carter'in bu konuda da bir açıklama yapmamış olması bölgedeki ülkelerde kuşkular yaratmıştı.

Başkan Carter'in kendi adını taşıyan doktrini açıklamasını izleyen haftalarda ABD'nin Ortadoğu ve Hint Okyanusunda etkinliğini hızla arttırmaya başladığı görüldü Washington, Umman, Kenya ve Somali ile askeri üsler konusunda temaslarını yoğunlaştırdı. Kenya'nın bölgeye uzaklığı nedeni ile bu ülkede üs edinme tasarısından vazgeçilirken. Somali ve Umman ile anlaşmaya varıldı.

Bu arada ABD'de Ortadoğu ülkelerine gerektiğinde müdahale için hazırlanan «Çevik Kuvvetin eğitimine hız verildi. Bu birlikler ABD'de bir çöl savaşının koşullarına göre eğitiliyordu.

Pentagon (ABD Savunma Bakanlığı) bir savaş patladığı takdirde ABD'nin Basra Körfezine 2 hafta içinde 24 bin asker gönderebileceğini açıklıyordu.

Sovyetlerin Afganistan'a müdahalelerinden sonra Washington'un bölgede ilişkilerini sıklaştırdığı diğer iki ülke Mısır ile Suudi Arabistan'dı.

Enver Sedat ABD'ye üs vermeye hazır olduğunu zaten açıklamıştı. Washington ise 10 milyar dolar harcayarak 10 yıl içinde Mısır ordusunun silahlarını yenileyeceğini bildiriyordu. ABD'nin Mısır'a vereceği silahlar arasında dünyanın en gelişmiş savaş uçakları olarak kabul edilen F-15'ler de yer alıyordu. Mısır, 1984 - 1985 yıllarında ABD'den ayrıca 300 tane yeni M-60 tankı alacaktı.

ABD ile Mısır arasındaki askeri yakınlaşma iki ülkenin ortak manevralar yapması

ile doruğuna ulaştı. Eylül ayında Mısır'a gelen ABD birlikleri ile Mısır orduları ortak manevralar düzenlediler.

Bu arada İran'da Şahın devrilmesinden sonra soğumaya yüz tutan ABD Suudi Arabistan ilişkileri ise Afganistan olayından sonra hızla ısınmaya başladı. Nitekim İran - Irak savaşının patlamasından kısa süre sonra ABD Suudi Arabistan'a erken uyarı sistemi ile donatılmış AWACS uçakları gönderiyordu. Uçaklarla birlikte Suudi Arabistan'a bol miktarda Amerikalı teknisyen ve askeri personel de geliyordu.

Genel görünüm Sovyetler Birliğinin Afganistan'a yaptığı müdahaleden sonra ABD'nin Ortadoğu ve Basra Körfezi bölgesine iyiden iyiye yerleşmeye başladığı yolundadır.

ABD, Hint Okyanusunda dünyanın en güçlü donanmasını toplamış bu denizdeki Diego Garcia Üssünü takviye etmiş. Umman ve Somali ile üs anlaşmaları yapmış, Mısır ve Suudi Arabistanla askeri yakınlaşmayı hızlandırmıştır.

Bağımsızlık ve Sosyalizim...

Uğur MUMCU — 9 Aralık 1980

Polonya'daki klasik Marksist-Leninist siyasal yapı, Walesa önderliğindeki Dayanışma Sendikasınca yönlendirilen bir dizi eylemlerle sarsılıyor. Klasik Marksist-Leninist yapının başlıca belirleyici göstergesi olan «Komünist Partisinin öncülüğü»nün Dayanışma Sendikasının eylemleri ile gölgelenmesi çok önemli bir sorunu gözler önüne seriyor.

Polonya'daki Marksist-Leninist siyasal yapının çatlaması, Sovyetlerin askeri müdahalesine yol açar mı?...

Macaristan, Çekoslovakya ve son Afganistan işgalleri, sosyalist ilke ve inançları çok derinden yaralamıştır. Başta, «milletlerin kaderlerini tayin hakkı» olmak üzere sosyalizmin barışçı ilkelerinin askeri müdahalelerle yerle bir edilmesi, Sovyetler adına utanç verici bir siyasal süreci noktalamıştır.. Bu dramatik gelişmenin Polonya olayı ile yenilenmesi sosyalist inançlara yeniden ağır darbeler vuracaktır.

Sosyalizm, ancak, bağımsız bir siyasal yapıda gelişip güçlenmelidir. Sosyalizm, ancak ve ancak, o ülkenin emekçi sınıf ve tabakalarının kararları ile yönlendirilmelidir. Ulusal bağımsızlığa sahip olmayan sosyalizmin, er ya da geç, siyasal ve toplumsal sorunlarla karşılaşması da kaçınılmazdır.

Bu; madalyonun bir yönüdür. Madalyonun öbür yüzünde, ABD'ye bağımlı, siyasal ve ekonomik tuzaklarla kuşatılmış, bir sürü az gelişmiş ya da «geri bıraktırılmış» ülkeler bulunmaktadır.. Madalyonun bu yüzünde, Vietnam savaşı ve Şili'de halk oyu ile seçilmiş bir devlet başkanını darbe düzenleterek deviren Pentagon generalleri ve CİA vardır. Bu gibi olaylar, burjuva demokrasileri ve insan hakları bildirgeleri adına utanç vericidir.

Böyle bir dünyada, siyasal gelişmeleri, burjuva demokrasileri ya da Marksizm-Leninizm adına, kalıplaşmış, donmuş, dondurulmuş bir çeşit, «fetişist» nitelik kazanmış sloganlar ya da genel sözlerle izlemenin olanağı yoktur. Sözgelişi, Polonya'daki olayları nasıl yorumlayacaksınız?... Ya da sosyalist ülkeler arasındaki sıcak savaşları, hangi ideolojik çerik ile açıklayacaksınız?... Bunları, kalıplaşmış değer yargılarının dışında, bu çok yönlü gelişmelerin değişik boyutlarında görmek ve yorumlamak gerekir..

Çağımızın en onurlu aşaması, ulusal bağımsızlık savaşları ile açılan tarihsel sürecin eşiğinden geçer ve sosyalizm, ancak ve ancak, bu ulusal bağımsızlık eşiğinden geçerse, güçlenir ve yücelir. Dış müdahalelerle gelen sosyalizm, Pentagon generalleri eliyle sahnelere konan «ithal malı» faşizm kadar onur kırıcı ve utanç vericidir..

Polonya olaylarını, bu inançlarla izliyoruz!... Umarız, Polonya olayları nedeniyle Varşova sokakları kadar, sosyalist inançlar da tank paletleri altında ezilip, çiğnenmez...

TEKZİP'E TEKZİP

1971 Sıkıyönetiminde gözaltına alınan Fehmi Sağlamer ve kardeşinin İbrahim Telemen'in bu köşede yorum katılmadan yayınlanan açıklamaları ile ilgili yalanlamasını okudunuz..

1 — Telemen'in bu açıklamaları, Sıkıyönetim dosyalarındadır. Buna, yani bu açıklamanın varolup olmadığı yolunda bir itirazları var mı?... Varsa, bildirsinler...

2 — Silah kaçakçıları hakkında açıklama yaptıktan sonra şüpheli biçimde ölen İbrahim Telemen'in kimlerle işbirliği yaptığı, devlet arşivlerinde yazılıdır. Acaba, bu açıklamalarla ilgilenirler mi?...

3 — Bu dosyalar, Başbakan Sayın Ulusu'nun emriyle yeniden incelenmektedir. Eğer Sağlamerlerde bu araştırmalara ışık tutacak belgeler varsa, bunları da bekleriz.. Bu konuda belgeleri yoksa, «ticari» hayatlarında başarılar dileriz..

4 — Kaçakçılık olayları ile ilgili olarak ele geçirdiğim resmi nitelikli her belgeyi yayınlamaya devam edeceğim.. Bu belgeler nedeniyle hakkımda davalar da açılsa, tehdit de edilsem, yine bildiğim yoldan dönmeyeceğim.

İş bu «keyfiyeti», bütün «Sağlamerlere» bildiririm..

Müdahale eder mi? etmezmi?

Ergun BALCI — 9 Aralık 1980

Sovyetler Birliği Polonya'ya müdahale eder mi? Etmez mi? Son günlerde dünyada en çok tartışılan sorunlardan biri bu. Sovyetler Birliği'nin Polona'ya müdahale edeceği görüşünü savunanlara göre, Polonya modeli, başta Sovyetler Birliği olmak üzere, tüm Doğu Avrupa ülkeleri için son derece tehlikeli bir örnek oluşturmaktadır. İşçilerin bağımsız sendika kurmaları, grev hakkına sahip olmaları Sosyalist ülkelerin tarihinde görülmemiş bir olgudur. Polonya'daki olaylar diğer Doğu Avrupa ülkeleri ile Sovyetler Birliği'ne sıçrayabilir ve bu ülkelerin işçileri de Polonya'daki işçilerin elde ettikleri haklara sahip olmak isteyebilirler. Böylece sistem temellerinden sallanmaya başlar. Sovyetler Birliği bu oluşuma izin veremez. Ne yapıp, yapıp, Polonya'ya müdahale ederek tehlikeyi, önüne geçilemez boyutlara ulaşmadan bastıracaktır.

Bu görüşte büyük ölçüde gerçek payı vardır. Ancak bazı eksik yanları olduğunu sanıyoruz.

Polonya modelinin gerek Sovyetler, gerekse diğer Doğu Avrupa ülkelerindeki yönetimler için tehlikeli bir örnek oluşturduğu tartışma götürmez.

Ama kanımıza göre bu tehlike kısa vadede Sovyetler Birliği için Polonya'ya müdahaleyi zorunlu kılacak. yaşamsal derecede büyük değildir. Tehlikenin bu denli büyük olmayışının nedeni de Polonya işçi sınıfı ile diğer Doğu Avrupa işçi sınıfları arasındaki farkta yatıyor. Polonya işçi sınıfı Doğu Avrupa'da en güçlü, en örgütlü ve en disiplinli işçi sınıfıdır.

Bu işçiler daha önce üç kez deneyimden geçmişler ve yönetime isteklerini kabul ettirmişlerdir. Geçmişten edindikleri tecrübelerle mücadele yöntemlerini ve örgütlenmelerini geliştirmişlerdir. Ayrıca son derece önemli bir nokta, Polonya'da işçi sınıfı ile aydınlar arasında sıkı bir işbirliğinin bulunmasıdır. 1980'ten bu yana Polonya'lı aydınlar işçilerin örgütlenmesinde ve yöntemlerini geliştirmelerinde önemli rol oynamışlardır. Ve nihayet Polonya işçi sınıfı ülkede düzenin temel direklerinden biri olan kilisenin desteğine sahiptir. Polonya'da Katolik Kilisesi, halkın gözünde, dinden öteye, milliyetçiliğin ve ulusal bütünlüğün simgesidir. Polonya'nın tarihinde kitleler kurtuluş savaşımlarında kiliseyi genellikle yanlarında bulmuş, ondan güç almışlardır. Böylece bir ayaklarını aydınlara, öbür ayaklarını da kiliseye dayayan Polonyalı işçiler, yönetime meydan okuma gücünü kendilerinde bulabilmişlerdir.

Oysa öteki Doğu Avrupa ülkelerinin işçilerine baktığımızda, değişik bir görünüm çıkıyor karşımıza. Bu ülkelerin işçileri, tecrübesiz olmalarının yanı sıra, Polonya işçilerinin aydınlarla kurduğu bağlantıyı hiç bir zaman kuramamışlar, kendilerini örgütleyecek ve yol gösterecek aydın sınıfının önderliğinden yoksun kalmışlardır. Ayrıca Sovyetler Birliği ile diğer Doğu Avrupa ülkelerinde din ve kilisenin rolü de Polonya'dakine kıyasla yok denecek kadar önemsizdir. Böylece kilise ve aydınların desteğinden yoksun olan ve tecrit edilmiş durumda bulunan diğer Doğu Avrupalı işçiler Polonya işçi sınıfına oranla çok daha güçsüz durumdadırlar. Bu bakımdan Polonya modelinden esinlenerek, kısa vadede kendi yönetimleri için bir tehlike oluşturabilmeleri sözkonusu değildir.

Nitekim Polonya'da bağımsız işçi sendikalarının kurulması ve grev hakkının tanınması eylül ayının başında gerçekleşmiş, o zamandan bu yana Sovyetler Birliği duruma müdahale etmemiştir.

Peki ya son bunalım? Doğu Alman - Polonya sınırının kapanması, Varsova Paktı'nın acele toplanması? Üstelik işçilerle, hükümet arasında bir anlaşma ortamının bulunabileceğine ilişkin işaretlerin bulunduğu bir sırada...

Sanırız, son bunalımın çıkmasında, basınımızda üzerinde fazla durulmayan iki olay önemli rol oynamıştır: Polonya'da demiryolu işçilerinin on gün önce 4 saatlik uyarı grevine gitmeleri ve Dayanışma Sendikasının, istihba-

rat servisi (gizli polis) hakkında soruşturma açılıp, İçişleri Bakanlığı'nın bütçesinde kısıntı yapılmasını istemesi.

Sovyet birlikleri, Doğu Almanya'ya Polonya üzerinden sevkedilmektedir. Polonya demiryollarında bir genel grev, Doğu Almanya'daki Sovyet Birlikleri'nin tecrit edilmesi anlamına gelir. Öte yandan istihbarat servisinin dağıtılması, ya da kolunun kanadının budanması ise Komünist Partisinin altından en önemli direği çekmekle eş anlamlıdır.

Böylece sistemin kalbine ve Sovyetlerin askeri güvenliğine dolaysız olarak yönelen bir tehlike söz konusu idi.

Anlaşıldığına göre, Stanislaw Kania, son doruk toplantısında bu tehlikenin bir daha ortaya çıkmayacağına ilişkin güvence vermiştir. Moskova bu güvenceye şimdilik inanmış görünüyor.

Ama Kremlin yine de bağımsız işçi sendikalarının oluşturduğu tehlikeli örneği ortadan kaldırmak için Polonya'ya müdahale eder mi? Biz Sovyetlerin kendi güvenliklerine ve sisteme yönelik yaşamsal bir tehlike sezmedikleri sürece Polonya'ya müdahale edeceklerini sanmıyoruz. Polonya modeli Sovyet bloku için uzun vadede kuşkusuz tehlikeli bir örnektir; ama yukarıda değindiğimiz gibi diğer Doğu Avrupa ülkelerindeki işçi sınıflarının durumu değişik olduğundan, bu deneyin kısa sürede çevreye sıçraması biraz uzak bir olasılık gibi geliyor bize.

Ayrıca Polonya'ya müdahale Sovyetler Birliği için son derece tehlikeli bir kumardır. Sovyetler gerçi 1968'de Çekoslovakya'ya girmişlerdi ama, Macaristan'a yaptıkları müdahalenin üzerinden 12 yıl geçmişti. Oysa geçen yıl Afganistan'a yapılan müdahale belleklerde hâlâ tazeliğini korumaktadır. Çekoslovakya'da müdahale aydın sınıfı ile yönetici kadroya karşı yapılmıştı. Ama sosyalizm adına Polonya'ya yapılacak bir müdahale, karşısında Polonya işçi sınıfını bulacaktır. Ayrıca Polonya'nın milliyetçi duyguları güçlü ve savaşçı 300 bin kişilik bir orduya sahip olduğunu da unutmamak gerek.

Polonya'ya yapılacak bir müdahale Sovyetler Birliği için Üçüncü Dünyada da siyasal intihar anlamına gelir ve kuşkusuz bu açıdan ABD'nin işine yarar.

Ve nihayet müdahale detantın da sonu olur ki, bu olgu bu yıl 25 milyon ton tahıl ithal etmek zorunda olan ve ekonomisini canlandırabilmek için batı teknolojisine gereksinme duyan Sovyetler Birliği'ni çok güç duruma sokar.

Sovyetler Birliği tüm bu tehlikeleri göze alıp, Polonya'ya müdahale edebilir mi?

Eder... Başka çare kalmadığına inanırsa.

Biz olayların henüz bu aşamaya geldiğini sanmıyoruz. Ancak Kremlin liderlerinin bu konuda ne düşündüklerini de kuşkusuz kimse bilemez.

Yine kıdem tazminatı tartışması

Şükran KETENCI — 10 Aralık 1980

Kıdem tazminatı ile ilgili yasa çıkalı iki ay dolmadan, yeni düzenlemenin getirdiklerine ilişkin ilk bilimsel toplantıda tartışılanlar işçi - işveren ilişkilerinde kıdem tazminatı sorununun, birincil olay olma niteliğini koruduğunu, sorunların çözümünün yeni yasal düzenlemelerde aranacağını ortaya koymuştur.

Kısa süreli çalışmalarda işsizlik sigortası, uzun süreli çalışmalarda emeklilik ikramiyesi yerine geçtiği belirtilen kıdem tazminatının, hele yeni düzenlemeden sonra bu çarpık işlevlerini hiç sürdüremeyeceği hatırlatılmış, bazı işverenlerin bile işsizlik sigortasının bir an önce kurulması gerektiğini savundukları görülmüştür.

Ama kıdem tazminatı hakkının kısıtlanmasının işçi çıkartmasını kolaylaştırıp kolaylaştırmadığında taraflar tam zıt görüşleri savunmuş, işverenler kıdem tazminatı yükünün işçi çıkarmasında etken olduğunu belirtirlerken, sendikacılar kıdem tazminatı yükünün de kalkmasından sonra, keyfi işçi çıkarması için işverenin önünde hiç bir engel kalmadığını vurgulamışlardır.

Yeni kıdem tazminatı yasasının getirdiği yeni sorunlar dile getirilirken, değişik amaçla varılan ortak sonuç ise, «yasal düzenleme yoruma muhtaç boşluklar bırakmıştır. Yasa tekniği açısından da kusurludur. Bütün yasalar gibi uygulanması yeni sorunlar getirmiştir ve yeni sorunların çözümü için yeni yasal düzenlemeler gerekecektir» olmuştur.

* *

Çalışma Bakanı Prof. Turan Esener, toplu sözleşmelerde yer alan «ayrılma halindeki kıdem tazminatı hakkında» yeni çıkacak fon yasasının açıklık getireceğini açıklamıştır. Yeni

yasal düzenlemenin hukuki değerlendirmesini yapan Prof. Kenan Tunçomağ ve diğer bilim adamları ve hukukçular ise, yasanın mutlak emredici kural getirdiğini, yasanın belirlediği haller dışında, ne ayrılma halinde ne de bir başka şekilde, başka adlarla da olsa, ödeme yapılamayacağını, ödeme yapan işverenin ceza göreceğini savunmuşlardır. Yasanın geçmişe yönelik niteliği, toplu sözleşmeleri geçersiz kılan hükümlerinin, kazanılmış hakların korunması ilkesini zaafa uğrattığı vurgulanmıştır.

Bazı işverenler, «sosyal patlama» denen olayın gözardı edilmemesi gerektiğini, ayrılmak isteyen işçiye, 13'e göre şu anda işçi çıkarması yasak olduğu için, 16. maddeye göre tazminat ödeme yollarını aradıklarını söylemişlerdir. Bazıları ise tam tersi yaklaşımla yeni yasal düzenlemelerin gerekliliğini savunmuşlar, yasadaki «30 günün altına inilmemesi» gibi hükümlerin kalkmasını önermişlerdir.

★ ★

Yeni yasanın getirdikleri, sorunların çözümünü fon tasarısında, ya da yeni yasal düzenlemelerde arama eğilimleri bir yanda, yargının kıdem tazminatı hakkına attığı yeni tırpanlar diğer yanda.. Hafta ve tatil günleri ücretlerinin, kıdem tazminatı hesabında sayılmaması, birleştirilecek hizmetlerde getirilen kısıtlama, askerlik görevinin kıdem tazminatından sayılmaması kararlarına bir yenisi daha eklenmiştir. 980/1075 esas, 1278 sayılı kararında raporlu geçen sürenin de kıdem tazminatı hesabında sayılamayacağı sonucuna varmıştır.

Anlaşılan 17 yıllık özgür sendikal düzende, tek gelişmiş, ama birçok işçi hakkının yerine konarak işlevi çarpıtılmış kıdem tazminatı hakkı, daha uzun zaman tartışılacak ve galiba sonuçta hep işçi aleyhine kısıtlanacaktır. Kıdem tazminatı hakkının gelişmesi karşısında gözlerini açanlar, acaba bu hakla korunmaya çalışılan, ama Türk iş hukukunda hiç var olmayan sayısız ve çok önemli işçi haklarını ne zaman gündeme getireceklerdir? Hemen belirtmeliyiz ki, bu soru işverenlerden, yasa koyucudan çok önce, sendikacılara ve işçilere yöneltilmiştir. İş güvenliğinin, işsizlik sigortasının kıdem tazminatından daha önemli haklar olduğunun, bu hakların yerinin kıdem tazminatı ile doldurulamayacağınının bilincine öncelikle onların varması gerek..

İnsan hakları ve terör

olayların ardındaki GERÇEK

12 Aralık 1980

İnsan Haklarının geçmişi yüzyıllar ötesine değin uzanıyor. Buna karşın tüm yeryüzünde insan haklarının geçerli olduğunu söylemek olası değildir. Çoğu ülkede insan haklarının çiğnendiğini izliyoruz.

Ama herkesin inancı ve çağın gidişi odur ki, eninde sonunda insan hakları bütün toplumlarda yürürlüğe girecektir; ve bu gidişi önlemek olanaksızdır.

Türkiye'de insan hakları konusundaki tarihçe epey eskidir. İlk Anayasamız 1876 tarihini taşır. Tanzimat Fermanı 1839'dadır. O günlerden bu yana ülkede insan haklarının uygulanması yolunda çabalar harcanmıştır. Bununla birlikte amaca ulaşılmış değildir. İnsan haklarının en başında gelen yaşam hakkının son yıllarda ülkemizde hiçe sayıldığını acıyla anımsamamak elde değil. Nitekim ülkeyi boydan boya saran terör dalgası, sonuçta «12 Eylül Harekâtı»nın gerekçesini yaratmış; Silahlı Kuvvetler «yönetime bütünüyle el koymak zorunda» kalmışlardır. Yurttaşların yaşam hakkının sağlanması ve terör odaklarının kurutularak suçluların cezalandırılması yolunda başarılı adımlar atılmıştır. Ne var ki Türkiye'yi 12 Eylül'e götüren terör çılgınlığı o kerteye ulaşmıştı ki, bu kanlı dalgayı durdurmak için toplum (bir süre için de olsa) demokratik haklarının bir bölümünden vazgeçmeye razı olmuştur. İnsanın en kutsal hakkı sayılan yaşam hakkının sağlanması güdüsü, toplum düzeninde ağır basmıştır.

Ülkemiz şimdi bir süreci yaşıyor.

Bu sürecin getirdiği sorunlar ve sorular da kuşkusuz olacaktır ve vardır. Şimdi bütün dünyada tartışılan bir konu Türk toplumu için özel bir önem taşıyor. Bir devlette insanın yaşam hakkını çiğneyen gizli örgütler türediği ve türetildiği vakit, toplum insan haklarından ve demokrasiden vazgeçmeden kendisini nasıl savunabilecektir?

İşte, önümüzdeki günlerde Türkiye'de aydınların ve kamuoyunun bu soruya bir yanıt bulmaları gerekmektedir. Çünkü hukukun üstünlüğü ilkesi ve insan hakları çağdaş anayasaların vazgeçilmez demirbaşlarıdır. Örgütsel bir bütünlük içinde yaşadığımız Batı dünyasının siyasal demokrasiden anladığı da insan

haklarına ve hukukun üstünlüğüne dayalı devlet düzenidir. Hem bu çizgiyi korumak, hem de ülkedeki terör ve anarşi olgusuna karşı etkin önlemler alabilmek gerekiyor.

1876'dan beri anayasal düzen uğruna büyük savaşımlar vermiş Türk toplumunun bugün vardığı aşamada bir avuç terörist yüzünden tarihsel birikimlerinden vazgeçmesi olası değildir. Çağdaş devlet düzenimizi iyileştirme çabalarını başarıya ulaştırmak için, teröre karşı savunmayla insan haklarını koruma çizgilerini bağdaştırmak zorundayız.

★★★

Demokrasi adına...

Uğur MUMCU — 12 Aralık 1980

Demokrasi, her türlü siyasal düşüncenin özgürce ve korkusuzca tartışılması ilkesine dayanır. Bu ilke insanlığa çok pahalıya mal olmuştur, ama insanlığın ulaştığı son aşama budur.

Çağdaş demokrasilerde, «zehirli düşünce, sapık fikir» gibi ayrımlara yer yoktur. Batı demokrasilerinde, «aşırı düşünce, aşırı olmayan düşünce ayrımına da yer verilmez. Düşünceler ya «doğru» ya da «yanlış» olurlar. Bu yanlışlığı ve doğruluğu sağlam ölçüler ve ağırlıklarla tartacak olan teraziler, ancak ve ancak demokrasilerde oluşur.

Tek yönlü düşünceler, devlet zoru ile oluşturulmuş resmi yargılar, yalnızca kapalı rejimlere özgüdür.

Türkiye'de yıllardır bu demokrasi savaşı veriliyor. Bu savaş için hedef aldığımız sistem, niteliklerini tanımlamaya çalıştığımız Batı demokrasileridir. Batı demokrasilerinde, bütün siyasal düşüncelere söz ve örgütlenme hakkı tanınır. Bu örgütlenme hakkı sağ ve sol düşünceler için söz konusudur.

Solun siyasal iktidar olup, sağın örgütlenemediği ve konuşamadığı düzenlere «proletarya diktatörlükleri» deniyor ve bizim «Batılı» sayılan bir kısım aydınlarımız, bu tür düzenlere şiddetle karşı çıkıyorlar. Peki, sağın egemen olup, solun yasaklandığı ve susturulduğu düzenlere ne ad vereceğiz? Kendilerini «Batılı» sayan bir kısım aydınlarımız, sağın sol üzerindeki bu diktatörlüğüne karşı çıkmak ne kelime, böyle baskı düzenlerinden yana çıkıp, karşı oldukları insanların düşüncelerini yasaklamak için her türlü baskı yöntemine başvuruyorlar.

Bu nasıl demokrasi anlayışıdır böyle?

Yirminci yüzyılın son çeyreğinde şu gerçeği artık aklımıza iyice yerleştirelim: Sağsız, solsuz demokrasi olmaz! Sağsız, solsuz demokrasi, yumurtasız omlet kadar saçma ve anlamsız bir kavramdır.

Bizler böyle yazınca derler ki:

— Sınırsız özgürlük olur mu?

Demokrasilerde iki sınır vardır; biri silahlı eylemler, öteki, ulusal bağımsızlıktır. Hiç bir demokrasi, silahlı eylemlere, teröre, yaygın şiddet eylemlerine izin vermez, vermemelidir. Çünkü terörün olduğu yerde özgürlük son bulur. Yaşam güvencesinin olmadığı yerde hiç bir hak, hiç bir özgürlük var sayılmaz. Yine, hiç bir devlet, hiç bir demokrasi, bir başka siyasal merkezden, bir başka ülkeden yönlendirilecek bir siyasal partiye izin vermez, bu da doğru bir kuraldır, ama bu kuralın uygulanmasında yalnızca yurt dışından yönetilecek sol partilerin değil bunlarla beraber, sağ partilerin de gözönünde tutulması gerekir.

Bizler, Batı türü demokrasiyi ve hukuk devletini, bütün kurum ve güvenceleri ile savunurken, bir yandan da terörün ana kaynaklarından olan silah kaçakçılığını, devlet bürokrasisini kemiren yolsuzlukları ve bu kaçakçılık ve yolsuzluk belgelerini, kredi yağmacılarının, silah kaçakçılarının ve yolsuzluk sanıklarının nasırlaşmış yüzlerine her gün vuruyoruz.

İnanıyoruz ki, demokrasi, toplumun her kesimindeki dürüst ve namuslu insanların, elbirliği ile yaşatılacaktır. Ve demokrasi yaşarken de düzenin bu kirli parmak izleri, namuslu basın tarafından her gün halka «teşhir» edilecektir.

NATO ve Basra Körfezi

13 Aralık 1980

Bakanlar düzeyindeki NATO kış dönemi toplantıları Brüksel'de sürüyor. Polonya'ya dönük gelişmelerle birlikte Ortadoğu'daki durum dikkatlerin odak noktasıdır. İttifaka üye onbeş ülkenin Savunma Bakanları, iki gün süren toplantıları sonunda yayınladıkları bildiride her iki konuya da yer vermiş bulunuyorlar. Polonya ile ilgili olarak Sovyetler Birliği uyarılmış ve bu ülkeye yapılabilecek bir askeri müdahalenin Doğu - Batı ilişkilerini derinden sarsacağı kaydedilmiştir. Basra Körfezi konusunda ise Washington'da oluşturulan Amerikan askeri stratejisinin onaylandığı, Savunma Planlama Komitesi'nin bir bildirisiyle açıklanmıştır.

Olası bir müdahalede ABD'nin «öncü rolü»nü öngören bu stratejinin Türkiye'yi çok yakından ilgilendirdiği açıktır. Basra Körfezi'nin «savunması»na ve bölgede «istikrarın sağlanması'na yönelik eylemlerin tüm NATO üyesi ülkelerin «ortak çıkarı»nı yansıttığı bildiride vurgulanırken, «Bakanlar bu amaçla sağlanacak transit olanaklarının önemini not etmişlerdir» deniliyor. Bildiride yer alan diğer ilginç paragraflar şöyledir:

«Bakanlar, ABD ile öteki ülkelerin kuvvetlerini başka bölgelere kaydırma olasılığından kaynaklanacak boşluğun NATO güçlerince doldurulması konusunda görüş birliğine varmışlardır. Bu durumun Avrupa'nın takviye edilmesine ilişkin NATO planları üzerindeki etkilerini tartışırlarken de Bakanlar, ülkelerine takviye birliklerinin gelişini ve konaklandırılmasını kolaylaştırmak amacıyla destek sağlayacaklarını belirtmişlerdir.»

NATO Savunma Planlama Komitesi bildirisinin bu bölümlerinde özellikle iki nokta dikkati çekiyor. Birincisi: Basra Körfezi'ne kaydırılabilecek Amerikan askeri birliklerine «transit-olanakları»nın sağlanmasıdır. İkincisi: «takviye birliklerinin geliş ve konaklandırılmasının kolaylaştırılması için destek sağlanması»dır.

Öncelikle Türkiye'yi ilgilendiren bu iki noktanın içerdiği önem açıktır. Bölgeye bitişik tek NATO üyesi ülke olan Türkiye, Körfeze yönelik bir Amerikan askeri müdahalesi söz konusu olduğu zaman, gerek «transit kolaylıkları»nda gerekse «takviye birliklerinin konaklandırılması»nda birinci derecede rol üstlenebilir.

Bu açıdan konu özenle değerlendirilmelidir. Çünkü gerekli duyarlık gösterilmediği takdirde Türkiye, bir yandan İslam ve Arap dünyasında taraf olabilecek bir konuma sokulabilecek, öte yandan da olası bir sıcak çatışmanın boy hedefi olma tehlikesiyle yüz yüze kalabilecektir. Türkiye'nin NATO çerçevesini aşan ve Ortadoğu'ya sarkan yeni yükümlülükler altına girebilmesi, kuşkusuz, yeni ikili anlaşmaları gerektirir. Bu bakımdan, Brüksel'de çarşamba, günü alınmış olan kararın sadece bir «temenni» olarak kalması, Türkiye'nin ulusal çıkarlarına son derece uygun düşecektir kanısındayız.

Babalar!...

Uğur MUMCU — 15 Aralık 1980

İstanbul'un ünlü işadamlarından Fuat Bezmen'in başında bulunduğu «Santral Mensucat» adlı kuruluş yetkililerinin «döviz kaçakçılığı» suçuyla gözaltına alınmaları, başlıbaşına önemli bir olaydır. Bunun yanında, «Babalar» olarak bilinen yeraltı dünyasının ünlü adlarının Sıkıyönetim Askeri Mahkemesince tutuklanmaları bu işlerin çok sıkıya alındığını göstermektedir. Olayları, büyük bir ilgi ile izliyoruz.

Kaçakçılık, döviz, silah, uyuşturucu madde, sigara, viski, elektronik aygıt kaçakçılığı gibi dallara ayrılıyor. Ancak, her kaçakçılık türü, birbirleriyle bağlantılı biçimde yürütülüyor. Bir kaçakçılık türü, bir başkasının maskesi olarak kullanılıyor. Örneğin, elektronik aygıt kaçakçılığı maskesi altında silah kaçakçılığı yapılıyor, sigara ve viski kaçakçılığı uyuşturucu madde kaçakçılığı ile içiçe yürüyor.

Ve Türkiye'den uyuşturucu madde gidiyor, karşılığında silah getiriliyor...

Kaçakçılığın her türü, çokuluslu ve çok

yönlü ilişkilerle yürütülüyor. İtalya'da, Almanya'da, İngiltere'de, Belçika'da, Hollanda'-da ve Birleşik Amerika'daki kaçakçılık odakları ile Türkiye'deki kaçakçılar arasında tam bir örgüt bağı bulunuyor. İş bununla da bitmiyor: Türkiye'yi Avrupa'ya bağlayan karayolu üzerinde bulunan Bulgaristan, «Kintex» adlı firma aracılığı ile kaçakçılık işlerine bulaşıyor. Ve Türkiye'nin ünlü kaçakçıları, bu kovuşturma başlayınca soluğu Sofya'nın lüks otellerinde alıyorlar.

Bugün Sıkıyönetim'in aradığı Bekir Çelenk Sofya'dadır, Abuzer Uğurlu da Varna'dadır..

Türkiye'de terör olaylarında kullanılan silahların bir kısmı NATO ülkelerinden gelmekte ve Varşova Paktı üyesi Bulgaristan sınırlarını aşıp, ülkemize ulaşmaktadır!

Silah fabrikalarında, üretilen silahların üzerine silahın sayısı yazılır. Bir silahın fabrikasından çıktıktan sonra kime gittiği, kimler aracılığı ile satıldığı bu sayılarla bellidir. Örneğin Belçika'dan «Browning» marka bir silah, üzerindeki seri numarası yazılı olduğu halde, yasa dışı yollarla, silah kaçakçılarının eline nasıl geçiyor? Bunu, elbette Belçika hükümeti araştıracaktır. Bunu, Belçika hükümeti araştırıp, soruşturmazsa, olayın kaynağı hiçbir zaman aydınlanmayacaktır.

Bu silahlar, Bulgaristan'a nasıl giriyor ve Bulgaristan'dan nasıl ve ne yolla Türkiye'ye sokuluyor? Bunu da Bulgar hükümetinin soruşturması gerekmektedir. Kaçakçılık sanıkları Bekir Çelenk ve Abuzer Uğurlu hangi gerekçe ile Bulgaristan'da uzun süre kalabilmektedirler? Bunun, Bulgar hükümetince doyurucu gerekçelerle açıklanması gerekir. Çünkü, terör tüccarlarının bir sosyalist ülkede barınabilmeleri, sosyalizm adına utanç vericidir. Bu utanç yükünün altından kalkmaları gerekir.

Türkiye'deki kaçakçıların kimler oldukları, bunların devlet bürokrasisindeki dostları, kaçakçı sanıklarının işyerlerinden çıkmayan önemli bürokratlar, kaçakçılarla eğlence yerlerinde resimler çektiren «milliyetçi valiler», daha önce, birbir bu gazetede açıklandı. Kaçakçıların ilk fırsatta yurt dışına kaçacakları da bu gazetede yazıldı, ilgililer bu konuda ısrarla uyarıldı.

Bunlar yazıldığı zaman, şimdi Sıkıyönetim Mahkemesince tutuklanan «Babalar», gazetemize telefonlar edip tehditler yağdırdılar; sağ basın, cinayet şebekelerini üzerimize saldırtmak için her yola, her yönteme başvurdu; bu yayınların etkinliğini azaltmak için adamlar tutuldu, ama sonuç değişmedi.

Bu yayınlara, örneğin geçen yıl, gereken önem verilseydi, bugün, Bekir Çelenk gibi Abuzer Uğurlu gibi, Osman İmamoğlu gibi ünlü «Babalar» yakalanır ve bu kovuşturma dosyası tüm sanıklarıyla mahkeme önüne gelirdi.

Yine de «zararın neresinden dönülse kârdır» diye düşünüyor ve bu gibi çabalarda devletin yanında olmayı insanlık ve yurtseverlik görevi sayıyoruz.

BİR AÇIKLAMA:

Avukat Hulusi Sağlamer'den bir mektup aldım. Sayın Sağlamer, 13 ekim 1980 günü bu köşede yayınlanan, İbrahim Telemen'in açıklamalarında adı geçen «Sağlamer'lerle» bir ilgilerinin olmadığının açıklanmasını istiyor. Sayın Sağlamer'in isteği üzerine, «İstanbul'da yaşamakta olan Kayhan Sağlamer, Hulusi Sağlamer ve K. Mustafa Sağlamer'in, açıklamalarımda adı geçen Sağlamer'lerle soyadı benzerliğinden başka bir ilgi ve yakınlıklarının olmadığını» açıklıyorum.

Bu köşede, bu gibi olaylarla ilgli olarak adları geçen ve de soyadları nedeniyle üzücü çağırışımlara yolaçıldığını sanan bütün yurttaşların açıklama yapma hakları olduğunu da saygıyla bildiririm.

Enflasyon ve demokrasi

Yalçın DOĞAN — 16 Aralık 1980

«Ortodoks Solculuk» şimdi çok gerilerde kaldı.

«Ortodoks sermayenin» çok gerilerde kalmış olması gibi. Çağın ve üretim güçlerindeki gelişmesinin gereği olduğu gibi. Çağdaş olmak, günümüzde üretim güçlerinin gelişmesinden yana olmaktan geçiyor.

Bu da mutlaka sistem değişikliğini zorunlu kılmaz. Olay aslında matematik çözüm olarak da kişiyi benzer noktaya götürebilir. Bir grafik ele alalım. İki doğrunun keşiştiği bu grafiğin alanı içinde tek değil, çok çözüm vardır. Aynı alanda kalmak koşuluyla, iki doğrunun keşişmesinden elde edilen alanda herhangi bir çözüm uygun çözüm olabilir ve uygun çözüm tek çözüm değildir. «Ortodoks» olmak daha açık deyimle çağın gerisinde kalmak, tek çözümde ısrar etmektir gerçekte.

Adı artık günlük konulara geçmiş, herkesçe bilinen iktisatçı Friedman'ın «Ortodoks» olu şu işte tek çözümde ısrar etmesinden kaynaklanır. Aynı sistem içinde başka çözüm aramak varolan sistemden kopmak anlamını taşımaz hiçbir zaman. Varolan sistemden kopmak bir başka tartışmadır. Ama, varolan sistemi eleştirmek her zaman sisteme karşı çıkmak demek olamaz. Sabancı'nın eleştirisi bunun en açık örneğidir.

Friedman'ın reçetesinde önemli bir nokta vardır. Enflasyonların sonucunda demokrasilerin çöktüğü bir gerçektir ve de bunun sayısız örneği görülmüştür. Ancak, Friedman enflasyona karşı savaşta en azından geçici bir süre için de olsa, demokrasiden vazgeçilebileceğini savunmaktadır. Bunu yazılarında da dile getirmektedir.

Enflasyon uzadıkça demokrasiye dönüşün geçikmesi bir başka gerçektir. Daha değişik bir anlatımla enflasyon ve demokrasi sanki iki düşman kardeştir. Birinin olduğu yerde diğeri barınamaz. Dolayısıyla enflasyonun frenlenmesine ilişkin her öneri, bu açıdan bakıldığında aslında demokrasiye dönüş isteğiyle özdeştir. Dolayısıyla fiyat artışlarına ilişkin her tartışma ve fiyat artışlarını önleyebilecek her öneri bir «sistem arama ya da önerme» tartışması olamaz. Aynı sistemde kalmak koşuluyla, demokrasiye dönüşün özlemini vurgular.

Bazı sanayicilere göre, ekonomik açıdan demokrasiye dönüşün gerçekleşmesi bugün varolan rekabet koşullarının sürekliliğine bağlıdır. Yani sermaye birikiminin sürekliliğine bağlıdır. Sermaye birikiminin nitelik ve el değiştirmesine günümüzde en başta bazı sanayiciler karşı çıkmaktadır. Böyle bir değişimden belki kendileri de yarar sağlayabilecekken karşı çıkmaları, rekabet koşullarının değişmesinden sonra ortaya çıkacak manzaraya ilişkin kuşkular olabilir. Kişisel ve firma düzeyinde kuşkular, kimin nerden nereye geleceğine ilişkin belirsizlikler, şu anda varolan rekabet koşullarını yeğlemeye ağırlık kazandırmakta olabilir. Başka bilinmeyen nedenler olabilir.

Günümüzde sanayiciler onun için varolan rekabet koşulları çerçevesinde fiyat artışlarının önlenmesinden başka önlemlere gerek olduğunu vurgulamakta, fiyat artışlarının önlenmesinde belli alanlara ağırlık verilmesini istemektedirler. Bunun için de, üretimin ve yatırımların mutlaka, ama mutlaka artırılmasından söz etmektedirler. Tasarruf oranının artırılmasını istemektedirler. Bu yöntemlerle fiyat artışlarına dizgin vurmayı zorunlu görmektedirler.

Birbiriyle çelişen düşünceler taşıyanların ayrı ayrı sosyal kökenden gelenlerin demokrasiye dönüş noktasında birleşmeleri bir bütünlük taşır. Ayrıca, ekonomik olarak aynı sistem içinde tek değil, çok çözüm olduğunu kanıtlar.

Batılılar somut takvim istedi

Sedat ERGİN bildiriyor — 18 Aralık 1980

LÜKSEMBURG — Dışişleri Bakanı İlter Türkmen'in önceki gün Lüksemburg'ta Avrupa Parlamentosundaki grupların temsilcileri ile yediği yemekte demokrasiye dönüş konusunda somut bir takvimin ortaya konulması genel bir görüş olarak getirilmiş, bu arada demokrasiye geçiş sürecinin 1981 yılı sonuna kadar tamamlanması yolunda istekler de ifade edilmiştir.

Türkiye'nin AET Daimi Temsilcisi Büyükelçi Cenap Keskin'in bakan onuruna Sheraton Otelinde verdiği yemeğe parlamentodaki tutucu grubun başkanı Federal Alman Klepsch, sosyalist grup başkanlık divanı üyesi Danimarkalı Eva Gredal, liberal gruptan Hollandalı Berkhauwer ve yine tutucu gruptan Alman Lemmer ile Ingiliz Spicer katılmışlardır.

Çağrı iletilen sosyalist grup başkanı Belçikalı Glinne yemeğe katılmazken Sekreteryası Türk gazetecilerine kendisinin hasta olduğunu bildirmiş, ancak Glinne'nin aynı sırada parlamentoda bulunduğu gözlenmiştir. Türkiye AET Karma Parlâmento Komisyonu Başkanı Federal Alman Sosyal Demokrat Fellermeier de devlette hazır bulunmamıştır. Yemek için komünist gruba davet yapılmamıştır.

Yemek sırasında 12 Eylül sonrasındaki siyasi gelişmeler çeşitli yönleri ile ele alınmış, Türkmen yöneltilen soruları yanıtlamış. Avrupa Parlamentosu grup temsilcileri de görüşlerini açıklamışlardır.

Tutucu grup başkanı Klepsch görüşme sırasında demokrasiye dönüş konusunda somut bir takvimin verilmesinin yararları üzerinde durmuş bunun hem beklentileri hafifleteceğini hem de gelebilecek eleştirileri azaltacağını söylemiştir. Aynı noktaya İngiliz muhafazakar milletvekili Spicer de değinmiş, müdaha-

lenin nedenlerini anlayışla karşıladıklarını bildirirken, demokrasiye dönüş konusundaki adım ların somut bir takvimle ortaya konmasının yararlarına işaret etmiştir.

Sosyalist gruptan Gredal da, demokrasiye geçiş konusundaki zaman cetvelinin en kısa zamanda açıklanması gereğinden söz etmiştir. Bu konudaki tartışmalar sırasında bütün konukların Kurucu Meclisin kısa sürede açıklanması ve Anayasa hazırlıklarının başlaması konusunda benzer görüşleri paylaştıkları öğrenilmiştir.

Alman Hıristiyan Demokrat Lemmer de görüşmeden sonra Türk gazetecilerine, Kurucu Meclis ve Anayasa konuları üzerinde faydalı bir görüş alışverişinde bulunduklarını bildirmiş, «Sayın Bakan yeni Anayasa konusundaki çalışmaların 1981'in ikinci yarısında tamamlanabileceği yolundaki umutlarımızı belirttiğimizde, benzer görüş dile getirdi» demiştir. Yemek sırasında Danimarkalı Gredal, demokrasiye dönüş sürecinin 1981 yılı sonuna dek tamamlanması konusundaki beklentisini açıklamışdır.

Sosyalist gruptan Gredal, Türkiye'deki askeri yönetimi desteklediklerini, «Genç insanların idam edilmeleri durumunda bu desteği sürdürmekte güçlüklerle karşılaşacaklarını» söylemiştir. İlter Türkmen de yanıt olarak infaz edilen ölüm cezalarının ordunun yönetime elkoymasından önce verildiğini söylemiştir.

BASIN ÖZGÜRLÜĞÜ

Yemekte tartışılan bir başka konu da Türkiye'deki basın özgürlüğü olmuştur. Bazı parlamenterler bu konuda yakınmalarda bulununca Türkmen «Neyi kastettiklerini» sormuştur.. Sansür olduğu yolunda görüş getirilince de Türkmen bunlara katılmadığını bildirmiştir.

DİSK yöneticileri için açılan dava başladı

19 Aralık 1980

İSTANBUL HABER SERVİSİ

DİSK davası ile görevlendirilen İstanbul Sıkıyönetim Komutanlığı 3 Numaralı Askerî Mahkemesi dün sanıkların gözaltında bulundurulduğu Davutpaşa Kışlasına taşınarak çalışmalarına başlamıştır.

Mahkeme 15 eylülden bu yana gözetim altında bulunan 577 sanığın sorgulamasını tamamladıktan sonra Savcılığın tutuklama istemi hakkında bir karar verecektir. Basına kapalı olarak yapılan ilk duruşmanın, sanık sayısının fazlalığı ile birkaç gün sürebileceği bildi rilmiştir.

DİSK Genel Başkanı Abdullah Baştürk, yürütme kurulu, yönetim kurulu, bağlı sendikalar üst yöneticileri ve bir kısım işyeri temsilcilerinden oluşan 577 kişilik gözaltındaki sanıktan başka dava dosyasının yaklaşık 2000 kişiyi kapsadığı bildirilmektedir. Ancak gözaltındakiler de dahil bunlardan kaçı için tutuklama istemi olduğu ve ilk sorgulama sonucu hakkında herhangi bir açıklama yapılmamıştır.

İddianamede 141, 142, ve 146, maddelere ilişkin suçlamaların yer aldığı ve DİSK'e bağlı sendikacıların «İşçi sınıfının hakimiyetine dayalı düzen kurmaya yönelik yasa dışı örgütsel faaliyetten» yargılanacakları bildirilmiştir.

Evren: Dış baskılar ters etki yapar

19 Aralık 1980

CUMHURİYET BÜROSU

ANKARA —Devlet Başkanı Orgeneral Kenan Evren 1981 yılı içinde demokratik düzene dönüş zamanını açıklayacağını söylemiştir.

Devlet Başkanı Orgeneral Evren dün saat 9.30'da Ankara Gazeteciler Cemiyeti'ni ziyaret ederek Başkan ve Yönetim Kurulu üyeleriyle bir süre görüşmüştür.

Orgeneral Evren, Cemiyet Merkezinde yaptığı konuşmada son zamanlarda bazı çevreler-



Evren: Dış baskılar ters etki yaratır

AVRUPA KONSEYİ'NİN TÜRKİYE İLE İLGİLİ TAKVİMİ BELİRGİNLEŞİYOR

TÜRKMEN: "DEMOKRATİK SÜRECİ, KURUCU MECLİS BAŞLATACAK„

● Ne zaman demokrasiye döneceği kampanyasının gözünden kaçmadığını bildiren Devlet Başkanı «Program içinde nasıl 12 Eylül harekatı tam zamanında yapıldıysa, bu konu da bizim kafamızdadır, ama 1981 senesi içerisinde ayrıca söyleyeceğim» dedi.

● Evren dış yardımların dış baskılarla kesileceği şeklindeki düşüncenin yanlış olduğunu belirterek şunları söyledi: «Para ile memleketin mukadderatını satamayız. Bu millet kendi yağı ile kavrulmasını bilmiştir.»

19.12.1980

ce demokrasiye ne zaman dönüleceği şeklinde bir kampanyanın sürdürüldüğünü hatırlatarak şöyle demiştir:

«Bu kampanya gözümden kaçmıyor. Avrupa'da bazı kuruluşlar soruyormuş (Ne zaman siyasi hayata dönülecek) diye. Dış baskılarla bunu bize söylettirmek istiyorlarsa ters etki yaratır. Bu güzide millet kendi kendine karar verir. Dış baskılarla değil. Sonra biz bir beyanda bulunduk. Bunu bildireceğiz. Proğram içinde. Nasıl 12 Eylül harekâtı tam zamanında yapıldıysa, bu konu da bizim kafamızdadır ama 1981 senesi içerisinde ayrıca söyleyeceğim.»

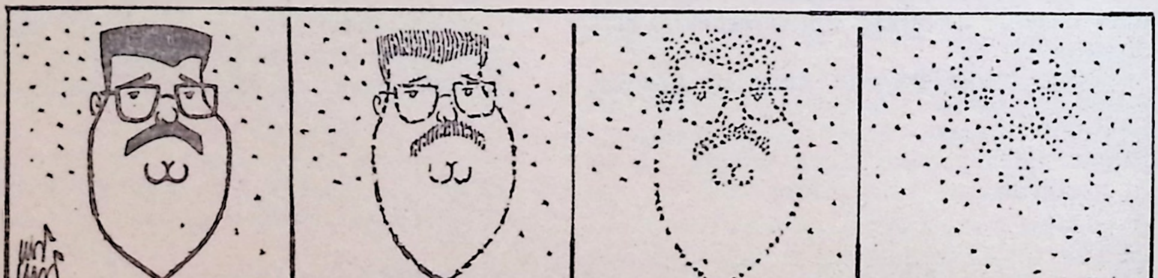
Orgeneral Evren bazı çevrelerin ümitlerini dış baskılara bağladıklarını kaydederek şöyle devam etmiştir:

«Ümitleri oraya bağlamaya lüzum yok. Biz müteaddit defalar beyan ettik. Türk ordusu Türk Silâhlı Kuvvetleri hiçbir zaman geriye doğru adım atmamıştır. Memleketi geriye götürücü bir misalini gösterin. Yoktur. Bulamazsınız. Hele Atatürk devrinden bu yana..»

Devlet Başkanı dış yardımların dış baskılarla kesileceği şeklindeki düşüncenin de yanlış olduğunu bildirerek, «para ile memleketin mukadderatını satamayız. Bu millet kendi yağıyla kavrulmasını bilmiştir. Aç kalarak da yapması lâzım gelen bütün işleri gerçekleştirmiştir» demiştir.

Orgeneral Evren 12 Eylül harekâtından bu yana anarşi ve terör odaklarının her gün kurutulmaya devam edildiğini bildirerek eskiye oranla huzur ve güven ortamının sağlandığını söylemiştir.

Evren, «acaba şimdi bir kamuoyu yoklaması yapsak Türkiye'de, desek ki, (bu idareden memnun musunuz, değil misiniz?) ve sonuçta halkın yüzde 80'i (memnunuz) derse ne olacak? Biz böyle bir şey de yapmadık.» diye eklemiştir.



21.12.1981

YAZISIZ

Bağımsız Türkiye'de demokrasiye doğru...

İlhan SELÇUK — 22 Aralık 1980

Geçen hafta Ankara Gazeteciler Cemiyeti'ne giden Devlet ve MGK Başkanı Orgeneral Kenan Evren, yaptığı konuşmada önemli bir konuya değinerek şunları söyledi:

«Son zamanlarda basınımızda bir kampanya başladı. Ne zaman demokrasiye döneceğiz kampanyası. Gözümden kaçmıyor. Ve işin kötü tarafı dış çevrelerin baskısıyla yapılıyor bu. Filan Avrupa kuruluşu soruyormuş ne zaman döneceksiniz diye. Dış baskılarla bize bunu söyletmek istiyorlarsa ters tepki yaratır. Bu güzide millet, kendi kendine karar verir, dış baskılarla değil. (...) Asıl İşin garibi de bunu yazanlar ve söyliyenler sırası gelince tam bağımsızlıktan bahseden kişilerdir. Böyle bir baskı olduğu zaman vaveyla koparmıyorlarsa siz bunu nasıl karşılarsınız? (...) Dış bıskılara güvenerek böyle şeyler söylenmesini tasvip etmiyorum, beğenmiyorum. Dayanmazlar bunlar, yardımlar kesilir, falan filan diyorlar. Bu millet kendi yağıyla kavrulmasını bilmiştir. Aç kalarak da yapılması lâzım gelen şeyleri yapmıştır. Para ile memleketin mukadderatını satamayız.»

Sayın Evren'in yukarıdaki sözlerine tam bağımsızlıktan yana bir kişi olarak tümüyle katılıyorum; Atatürkçülüğün şiarı tam bağımsızlıktır.

Dış baskı nereden gelirse gelsin karşısındayız.

Ayrıca Batı'dan gelen her isteğin Türkiye'nin yararına olduğunu söylemek tarihsel bilince ters düşer, 1919'da Batı bizden ne istiyordu? Bu sorunun yanıtını vermek için Sevr haritasına bir göz atmak yeterlidir.

Mustafa Kemal Paşa, Batı'nın dayatmasına karşı direnerek Atatürkleşmiştir.

★

Avrupa'nın, Amerika'nın, IMF'nin, Türkiye'yi bizden daha çok sevmesi ve düşünmesi olası mı?

Batıdan gelen istekler acaba ülkemizde gerçekten demokrasiyi mi amaçlıyor? Batı egemenleri Türkiye'de patlak veren her ekonomik bunalımda Ordu'nun işe karışarak dışa bağımlı kapitalizmi «restore» etmesini isterler; sonra askerin, siyasal iktidarı tutucu politikacılara teslim ederek kışlasına çekilmesini beklerler, Batılı egemen için Türkiye'de demokrasi olmuş ya da olmamış, ne yazar? Parlamenter görünüm altında fikir özgürlüğünden yoksun bir rejimi Türkiye'de Batı'nın çıkarlarına uygun görür Batı...

Evet, Avrupa'nın bazı kuruluşlarında Türkiye'nin demokrasiye dönüş takviminden söz açılabilir; ama, Amerika ne yapıyor? ABD ülkemizden bir dizi ödün istiyor ve bizi Ortadoğu'da mazlum İslam halklarına karşı jandarmalık görevine zorluyor. Türk halkı artık bu gerçekleri görmekte ve bilmektedir. Dış baskılara karşı uyanık olmak gereğini anlamaktadır. Her yönden gelen her çeşit dış baskıya direnmek ve ulusal çıkarlarımızı korumak elbette bağımsızlığın vazgeçilmez kuralıdır.

★

Demokrasiyi «ithal» edemeyiz.
«2'inci Tanzimat» demektir bu...

Demokrasi, toplumun bilinçlenmesiyle hayata yansır; ulusal demokratik düzen halkın isteği ve gücüyle kurulur. Batılı kuruluşların baskısıyla değil, bağımsız irademizin yaşama geçirilmesiyle demokrasi işlerlik kazanabilir.

Devlet Başkanı Sayın Evren'in konuşmasındaki şu sözlerin altını yine çizelim:

«Bu güzide millet kendi kendine karar verir, dış baskılarla değil. Dış baskılara güvenerek böyle şeyler söylenmesini tasvip etmiyorum, beğenmiyorum. Dayanmazlar bunlar, yardımlar kesilir, diyorlar. Bu millet kendi yağıyla kavrulmasını da bilmiştir. Aç kalarak yapılması lâzım gelen işleri yapmıştır. Para ile memleketin mukadderatını satamayız.»

Bu sözlerin altına imzasını atmıyacak kişi düşünülemez. Tam bağımsız ve demokratik Türkiye'ye doğru ancak bu inançla yürünebilir. Dış baskılara karşı birlik ve beraberlik yaratıldığı zaman aşılamıyacak engel yoktur.

Tam bağımsız Türkiye'de demokrasiyi ulusal bilincimizin gücüyle oluşturacağız.

Nasıl bir demokrasi?

Oktay AKBAL — 22 Aralık 1980

Demokrasiye dönmek!... Nasıl bir demokrasiye? Bir çok partinin bulunması, bir kaç yılda bir seçimler yapılması mıdır 'demokrasi'?.. Hele Batı demokrasisi adını verdiğimiz düzen, acaba bizim 1945'ten beri sürdürdüğümüz karmakarışıklık mıdır? Herkes bilir, 1945'-ten 1980'e kadar gelen, çok partili siyasal yaşamın bütün ağırlığı 'sağ'da toplanmıştı. Bütün partiler, sözcüğün belirli anlamına göre 'sağ'-daydı. Görece olarak, sağda sayılması gereken partiler ve politikacılar 'solda' sayılıyordu; ona da bir garip ad taktılar 'ortanın solu' dediler! Gerçek anlamıyle 'solcu' yani sosyalist bir parti 1965 seçimlerinde Meclis'e onbeş üyesini sokabildi, 1969'da bu sayı ikiye indi, sonra hiç kalmadı... İşte bizim demokrasimiz buydu. Solu parlamentoya sokmamak, siyasal yaşamda sosyalist prtilere gereken yeri vermemek... Ortadaki sosyalist eğilimdeki partilerin gelişmemeleri için elden geleni yapmak. Sınırlamalar, engeller, korkutmalar, önlemlerle...

Gerçek bir demokraside siyasal eğilimlerin tümüne yaşama hakkı tanınır. Fransa'yı alın, Belçika'yı, İngiltere'yi; kısacası NATO ortaklarımızı bir düşünün... Hangisinde sosyalist partiler, hatta Komünist partiler yok? Hemen hepsinde solun en aşırısının bile yeri vardır. O ülkelerin yasalarına göre kurulmuşlardır, seçimlere eşit koşullarda katılırlar, Parlamentoya üye gönderirler, hatta kimi zaman ortaklık hükümetlerine bakan bile verirler.. De Gaulle 1945'te kurduğu hükümete Komünist Partisinden üç bakan almıştı. Hele sosyalistler, yüz yıldan beri Batı demokrasilerinin en güçlü en etkin siyasal örgütlerini kurmuşlardır. Sosyalist partiler, özgürlükçü demokrasiyle yönetilen ülkelerde liberal, tutucu, milliyetçi partilerin yanında, çoğunlukla da en başta yerlerini almışlardır. Yakın zamanlara dek İngiltere'de İşçi Partisi iktidardaydı; yarın ge ne iktidara gelebilir. Fransa'da en güçlü parti Sosyalist Partidir. Batı Almanya'da Sosyal Demokrat Parti son seçimlerden sonra yeniden iktidar olmuştur. Öteki ülkelerde de Sosyalistler siyasal yaşamın vazgeçilmez güçleridir.

Geçen gün Devlet Başkanı Sayın Kenan Evren, demokrasiye geçiş tarihini 1981 içinde açıklayacağını bildirdi. İlk günden beri Sayın Evren bu görüştedir ve bu düşüncesini sık sık yinelemektedir. Kimsenin bunda kuşkusu yok. Türk ordusu her zaman Atatürk devletinin bekçisidir, Atatürk ülküsünün gönüllüsüdür, Cumhuriyetimizin halkçı, devrimci, laik, milliyetçi bir anlam ve içerik taşımasının güvencesidir. Biliyoruz, en geç bir yıl içinde «demokrasi» adı verilen çok partili düzene geçilecek yani seçimler yapılacak, Meclisler oluşturulacak; kabine, Cumhurbaşkanı vb. Tabii yeni yasalarla, yeni koşullar içinde...

Ama gerçek bir demokrasi, yani Batı ülkelerindeki özgürlüklerin yer aldığı bir düzen kurabilecek miyiz bu kez? Yoksa yine ülkenin yazgısını hemen hepsi aynı çizgide aynı kafada, üstelik de yıllardır denenmiş, yıllardır kimlikleri niyetleri, nitelikleri anlaşılmış birtakım siyasa adamlarına mı teslim edeceğiz? Parlamentomuzda yalnızca sağ kanat mı ağır basacak? Tüm güçler «sağ»da mı toplanacak. Yoksa NATO ortağımız olan Batı demokrasilerinde görüldüğü gibi siyasal düşünüşün, görüşün bütün eğilimleri bir yelpaze gibi, yerleşme olanağı bulacak mı Meclislerde? Ancak o zaman «demokrasiye» geçmiş sayılacağız da ondan.. Yine zaman yitirmemek, yine kendimizi aldatmamak, yine belirli çevreler, kişiler arasında karşılıklı oynanan bir oyunu yeni baştan sürdürmemek istiyorsak...

Evet, Sayın Evren çok haklıdır: telaşlanmaya gerek yok: «bir an önce demokrasiye geçelim» diyen birtakım kişi ve çevrelere kapılmadan, işi aceleye getirmeden yarınki gerçek demokrasi düzenini şimdiden tartışmalı, düşünmeli artık bu kez demokrasimizi sağlam bir temele dayandırmalıyız. Zaten bize hep askerler getiriyor demokrasiyi ya da ona benzer bir yaşam düzeyini, İnönü 1945'te çok partili yaşamı başlattı. 27 Mayıs eyleminden sonra yine askerler bize yeni bir Anayasa, her türlü görüşe ve düşünüşe açık bir demokrasi ortamı getirdiler. Şimdi. 12 Eylül'ü yaratanlar da, Türk toplumuna sağlam bir demokrasinin koşullarını hazırlamak, sunmak amacındadırlar. Anayasa düzenimizin sınırları, koşulları, gerçekleri içinde, Batı demokrasilerinde bulunan her türlü sağcı - solcu - ortacı görüş ve düşünüşün temsil edilebileceği, güvenceli, Türk demokrasisini kurmak zorundayız artık... Telaşlanmaya, sabırsızlanmaya hiç mi hiç kapılmadan..

Yeni cepheciler

Altan ÖYMEN — 22 Aralık 1980

12 Eylül'ün amaçlarından biri, tam bir yansızlıkla, vatandaşlar arasındaki düşmanlığı durdurmaktı.

Aradan geçen zaman içinde çok kimse bu amaca katkıda bulunmak için, düşmanlık bir yana, rekabeti de bırakıp demokratik düzenin normal fikir tartışmalarını bile hatırlamamaya, eski defterleri kapalı tutmaya çalıştı.

Basında ve bazen televizyonda ise bir başka bölüm kimse, bu iyiniyetli susuşu, susanların üzerine dolaylı dolaysız saldırmak için fırsat saydı. Bunu yapanlar, ayrıca 12 Eylülün de kendilerinden yana ve susanlara karşı olduğu izlenimini vermeye çalışıyordu.

Bu süre içinde yazılanların hepsi gazete sütunlarındadır. Bir örnek vereyim:

Bir yerde askeri bir tören var. Anlaşıldığına göre, emekli orgeneralleri de çağırmışlar Son olarak milletvekilliğinde bulunan ama biri CHP'den, öteki AP'den milletvekili olan iki emekli orgeneral, İrfan Özaydınlı ve Faik Türün de bu çağırıya uymuş.

Televizyonda törene katılanlar gösterilirken, İrfan Özaydınlı'nın yüzü de, saniyenin herhalde onda biri kadar görünmüş.

Vay sen misin televizyonda görünen? Bu, bir yazarın tepesini attırmaya yetmiş. Ertesi gün gazetedeki köşesinden bu işin hesabını soruyor:

«— Eski İçişleri Bakanlarından İrfan Özaydınlı'yı kim çağırdı oraya?.»

Ve Özaydınlı'nın siyasal hayattaki yerini kendi kafasına göre eleştirerek, onun oraya çağrılamayacağını bildiriyor. Çünkü «Bugünkü Türk Silahlı Kuvvetleri»nin tutumu başka imiş.

Ne imiş o tutum?. Aynen şu cümleyle özetliyor:

«— Bugünkü Türk Silahlı Kuvvetleri, Sayın Faik Türün ve onun gibi düşünüp hareket etmiş emekli askerlerin izinden yürümektedir.»

Bu, 12 Eylülü vatandaşların bir bölümünün karşısında, bir bölümünün yanında görmek ve göstermek değil ne nedir?

Bir başka örnek:

Yazar, Milli Eğitim Bakanına soru açıyor. Bir dedikodu varmış, bakan bunu açıklamalıymış:

«— Necdet Uğur, Mustafa Üstündağ adlı kişiler sizi ziyaret etti mi?»

Sayın Bakan, yazara böyle bir ziyaretin yapılmadığını, bu iki eski Milli Eğitim Bakanıyla görüşmemiş olduğunu bildiriyor.

Yazar bu açıklamayı yayınladıktan sonra, tatmin olmuş bir tavırla onu neredeyse affediyor:

«Sayın Bakanın, Necdet Uğur ve Mustafa Üstündağ adlarındaki kişilerle... Görüşmemiş olması, vatanperverlerin, milliyetçilerin, Atatürkçülerin takdir duygularıyla karşılanmıştır.»

Yani Sayın Bakan, eski Milli Eğitim Bakanlarını «Bakalım seleflerimin edindiği deneyimler ne imiş?» diye arayıp görüşmüş olsa, ya da bırakalım isteyerek görüşmeyi, onlara bir yerde rastlayıp «Nasılsınız, iyi misiniz?» diye sormuş olsa, felaket... «Vatanperverler» Milliyetçiler», «Atatürkçüler», kendisini «takdir» duygularının tam karşıtı duygularla karşılayacaklar. Artık «takbih»le mi, «nefret»le mi, «tel'in»le mi, onu bilemeyiz ama, yazar böyle bu buyuruyor.

Vatanseverliği, Atatürkcülüğü, milliyetçiliği temsil etme hakkı, kendisine bir tekel malı halinde babasından kalma miras çünkü...

Kendisinin, ya da kendisi gibilerinin dışındakiler, bu arada tabii Özaydınlı, Üstündağ, Uğur hele Ecevit gibi CHP'liler vatanı sevmez, Atatürkçü değil milliyetçi değil... Düşman onlar.

Ölçü bu olunca, adam öldürmeleri bile o açıdan değerlendirmek lâzım.

Aynı kategoriden bir yazar diyor ki:

«Son senelerde Türkiye, dıştan ve içten inatlı, ısrarlı, acımasız, kudurmuş cinayet fırtınalarına şahit olmuştur.

Dıştaki birbiri peşi sıra öldürülen diplomatlarımız «Yurtta sulh - cihanda sulh» prensibini senelerdir inatla takip etmiş bulunan diplomatlarımız.

İkincisi ise: «Yurt içinde komünizmin ve anarşizmin müştereken MHP'li idarecilere karşı girişmiş bulunduğu «jenosit» hareketidir.»

Üçüncüsü?

Üçüncüsü yok...

Yani MHP'li idareciler dışında öldürülenlere yönelen fırtına «cinayet fırtınası» değil. Allahın emri.. Abdi İpekçi'lerin. Bedrettin Cömert'lerin, Doğan Öz'lerin, Cavit Orhan Tütengil'lerin, Ümit Doğanay'ların Kemal Türk' lerin, Abdurrahman Köksaloğlu'ların, CHP il başkanlarının, ilçe başkanlarının, yönetim kurulu üyelerinin, MHP'li olmayan başkalarının, Nihat Erim'lerin, bazı avukatların, bazı esnafın, bu memleketin daha yüzlerce, binlerce insanının öldürülmesi olağan olay.. Eski deyimle «ahval-i adiyeden..»

Hani neredeyse, «onların katli vaciptir» diyecek...

İşkence konusunda da, dün bir yazar, hem de Sayın Devlet Başkanına hitabederek, «milliyetçiler»le ötekileri ayırın, ötekilere ne yaparsanız yapın ama, bizimkilere işkence edilmesin diyor.

«Söyle Paşam! Bu iki yüzlü bağımsızlıkçı kimselerin keyifleri için Türkiye'de milliyetçilere asla işkence yapılamayacağını. Bilakis, milliyetçilerin ezilmesini Avrupa ve Rusya istediği için onları milliyetci Türk ordusunun ve devletinin koruyacağını da söyle.. Vatansever fazilet sahipleri ile, devlet haini, kanlı suçlular, asla, aynı kefeye konulamazlar da de!.»

Bu bir yeni cepheciliktir ki, karşısında susuldukça ya da görmezlikten gelindikçe, gemi azıya alıp gitmektedir. Ve giderken de hepimizin gerçekleşmesine uğraştığı «barış» ortamını sinsi sinsi kemirmektedir.

Dış yardım ve demokrasi

Altan ÖYMEN — 23 Aralık 1980

Devlet Başkanı Orgeneral Sayın Kenan Evren'in dış yardımlarla ilgili sözleri, basınımızda geniş yankılar yaptı. Demokrasiye dönüşün çabuklaşması için dış baskılardan faydalanmak istemenin, «yoksa dış yardımlar kesilir» umuduna bağlanmanın yanlışlığına işaret etmiştir. Sayın Evren...

Bu, bir başka bakımdan da doğrudur:

Türkiye'ye açılan krediler açısından en önemli dış kuruluş, İMF'dir. Uluslararası Para Fonu... Bu kuruluşun ise, bir ülke hangi rejimle yönetilirse yönetilsin, umurunda bile değildir. O yalnız kendi reçeteleri uygulanıyor mu, ona bakar. Hatta otoriter rejimlerin bunları uygulamaları daha kolaydır diye, onlara daha fazla sempati duyduğundan bile söz edilir. (Son örnek: Pakistan).

Paranın dış piyasa değeri açısından gerektikçe devalüasyon... Ücret artışlarının sınırlandırılması... Fiyatların piyasa şartlarına göre artması... Vergilerin yükseltilmesi... Banka faizlerinin serbest bırakılması...

Bunların belirli ekonomik görüşler açısından kendi içinde bir mantığı olsa bile, demokratik koşullar altındaki bir hükümetin bunları yapması kolay değildir. Yaparsa halkın geçim sıkıntısı artar, ilk seçimde düşürülür. Yapmazsa, dış yardım kesilir, tüp-gaz bulunmaz, gene ilk seçimde düşürülür.

Bu bakımdan demokratik koşullar altındaki hükümetler, dış yardıma muhtaçlarsa, genellikle, bu iki uçurumun arasında, ikisinin ortası bir yol aramaya çalışırlar. Bulurlarsa bu da ancak sırat köprüsü gibi bir yoldur.

Otoriter yönetimlerin ise böyle bir derdi yoktur. Duruma bakıp tercihlerini yaparlarsa, o tercihi çok daha kolay uygulayabilirler.

Dış yardım açısından buna ek kaynaklar arasında Dünya Bankası sayılabilir. Onun için de durum aynıdır. Özel bankalara gelince, onlar da tabii, gene ülkelerin rejimine falan değil, en başta İMF'nin dediğine, sonra da daha önceki alacaklarını nasıl kurtaracaklarına bakarlar.

Daha sonraki önemli kaynak, ABD'nin ülkelere doğrudan doğruya yardım mekanizmasıdır. ABD'yi ilgilendiren şey ise, rejim falan hiç değil, kendisinin, dünya ve bölge politikaları açısından stratejik çıkarlarıdır. Yardımın ölçüsünü o belirler.

Sonra —başta Federal Almanya olmak üzere— Avrupa ülkelerinin doğrudan doğruya yardımları gelir, Orada durum biraz değişiktir: Hükümetler; demokrasiye, özgürlüklere meraklı kamuoyu tarafından biraz sıkıştırılırlar. Parlamentolarda birkaç milletvekili çıkar, «şu ülkede demokrasi yok... Sizin de buna aldırdığınız yok...» gibi sorular sorarlar, önergeler verirler.. Ancak hükümetler genellikle başka ülkelerde demokrasi olup olmadığından çok o ülkelerin genel ilişkilerinde bir tehlike var mı, yok mu, ona baktıkları için, isterlerse, bu soruları, önergeleri kolayca atlatırlar... «izliyoruz» falan derler. Yardıma devam ederler.

Geriye Avrupa Konseyi, Avrupa Parlamentosu gibi, her ülkeden parlamenterlerin katıldığı milletlerarası kuruluşlar kalır. Onların da dış yardım açısından doğrudan doğruya etkileri yoktur. Demokrasiyi heyecanla savunurlar. Tepki gösterirler. Demokrasiden uzaklaşan ülke, üyeleri ise çıkarırlar. Üyeleri değilse ilişkilerini dondururlar. Zaten —Avrupa Konseyi için bizim de imzaladığımız— statüleri de bunu gerektirir.

Bütün bunların dünya demokratik kamu oyunda geniş yankıları olur ama, dış yardım konusuna doğrudan doğruya etkileri olmaz. Ancak çok daha uzun bir zaman sürecinde ve dolaylı olarak belki!...

Yani bütün bu, daha çok manevi faktörlere aldırış edilmezse, süresini uzatmak isteyen otoriter bir yönetimin, Batı ülkelerinden maddi engellerle karşılaşması, hayli uzun bir süre için, sözkonusu değildir. Nitekim Yuna-

nistan'da 1967'de ise başlayan askeri yönetim, Avrupa Konseyinden çıkarılmaktan da, Batı kamuoyundaki çok yoğun eleştirilerden kınamalardan da hiç rahatsız olmaksızın, durumunu yedi yıl sürdürebilmiştir. Kıbrıs olayı olmasaydı herhalde bu süreyi daha da uzatabilecekti.

Bu bakımdan Türkiye'de demokrasiye bir an önce dönülmesi için dış yardımın kesilmesine bel bağlamak, herşeyden önce gerçekçi bir beklenti değildir.

Kaldı ki, dış yardımın kesilmesi ihtimalinin, demokrasiye geçişte uzun vadede de olsa, bir katkısı olabileceği varsayılsa bile, bunu teşvik edici girişimlerde bulunmak, Türkiye'de, sorumluluğunu bilen demokrasi yanlılarının yapabileceği şey değildir.

Avrupa ülkelerinde, hükümetlerin genellikle uyguladıkları çıkar politikalarına rağmen, gerçekten saygıya değer demokratlar vardır. Sosyal Demokrat, Hıristiyan Demokrat Sosyalist, Liberal, Muhafazakâr, ama demokrat... Demokrasinin faziletine bir din gibi inanırlar ve onu dünyanın neresinde olursa olsun savunmak için ellerinden geleni yaparlar.

Ama onlardan da Türkiye'ye gelen, ya da Türkiye dışında rastlanılanlar olunca, kendileriyle görüşen, sorumluluğunun bilincinde Türk vatandaşlarının, Türkiye'nin koşullarını olduğu gibi anlattıktan sonra, söyleyebileceği sonuç sözü şudur:

— İlginize çok teşekkür ederiz. Demokrasiye olan bağlılığınızı anlıyoruz. Ve bunu büyük saygıyla karşılıyoruz. Ama, ülkemizde dışardan etki yapma girişimleri iyi karşılanmaz. Kaldıki, biz de mevcut yönetimin demokrasiye en kısa zamanda dönmeye kararlı olduğuna inanıyoruz. Bunu herkesten önce kendileri belirtmişlerdir ve belirtmektedirler.

Bu gibi temaslardan hiç endişe etmemek gerekir. Tersine bunların olmamasından endişe etmelidir. Örneğin Avrupa Konseyinin 12 Eylülden sonraki ilk toplantısına gidebilecek durumdaki 10 Türk üyeden sadece dördünün gönderilmesi yanlış olmuştur. Hepsinin birden gitmesi gerekirdi. Çünkü Konseyde Türkiye'yle ilgili asıl soru «peki öyleyse ötekiler niçin gelmedi?» olmuş, giden dört kişinin söyledikleri de tereddütle karşılanmıştır.

Hepsinin birden gitmesi ve Türkiye'deki durumu olduğu gibi anlatması gerekirdi. Olduğu gibi anlatılmasında hangi sakınca var dır? Zaten bugünkü dünyada gizlenebilecek bir şey kalmış mıdır? Ve zaten gizlenmesi gereken ne vardır? 12 Eylül'ün gelişinin hangi koşullar altında olduğunu kabul etmeyen mi vardır?

Bu durumun sonradan değişmesi önümüzdeki ocak toplantısı için üyelerden gidebilecek durumda olanların hepsinin gitmesinin kesinleşmesi, çok yerinde olmuştur.

Sonuç olarak: Türkiye'ye yapılan dış yardımların demokrasi meselesiyle fazla bir ilgisi yoktur. Böyle bir ihtimale bel bağlayanlar varsa fena halde yanılmaktadır.

Kendi yağımızla kavrulmamız konusuna gelince, Devlet Başkanı, Sayın Orgeneral Kenan Evren, yerden göğe kadar haklıdır.

Hatta bizce «kendi yağımızla kavrulmak» fikrine, kendimizi başka bakımlardan da alıştırmamız gerekmektedir.

Şu dışarıdan alınan petrol fiyatlarının yükseliş hızına bakınız. Böyle giderse, bugünkü dış yardımlar da, yarınki dış yardımlar da yetmeyecektir. Son yıl içinde ihracatımızın yüzde 82'si, petrole ödenen dövizlere gidiyordu. Böyle giderse, petrol, çok kısa bir zaman sonra ihracat gelirlerimizin hepsini alıp götürecek, bunu karşılamak için başka çareler aramak gerekecektir.

Bu konuya da önümüzdeki yazılarda ayrıca değinmek istiyoruz.

Körfezi savunacak takviye güçleri Türkiye üzerinden geçebilir

Sedat ERGİN — 23 Aralık 1980

BRÜKSEL — NATO Genel Sekreteri Joseph Luns, «Cumhuriyet»in sorularını yanıtlamış, Türkiye'nin körfezin savunmasına dönük olarak geçiş kolaylıkları sağlanmasında herhangi bir güçlük çıkaracağını zannetmediğini bildirmiş ve «Bir stratejist değilim, ancak bölgeye gidecek takviye birlikleri İtalya ve Türkiye'nin güneyinden geçebilir» demiştir.

NATO Genel Sekreteri Luns'a yönelttiğimiz sorular ve kendisinin yanıtları özetle şöyledir:

SORU: İttifakın sınırları dışında doğabilecek tehditlere ne şekilde karşılık verileceği bugün NATO içindeki başlıca tartışma konusu, NATO stratejisinde belli değişiklikleri içeren bu kavramın tartışılması nasıl ortaya çıktı?

LUNS: Batılı ülkelerin NATO sınırları dışında da tehditlerle karşılaşabilecek yaşamsal çıkarları bulunduğu açıktır.. Diğer taraftan NATO'nun sınırlarının genişletilmesi de iyi bir fikir değil, kanımca. Neden böyle olduğunu da söyliyelim: Bir kere, Avrupa'daki kuvvetlerimizi kaydırırsak, Avrupa'nın savunmasında güçlükler çıkar. Biz Avrupa'yı ancak savunabiliyoruz. Bu durumda savunma harcamalarımızı da büyük ölçüde artırmamız gerekecek. Bu da hepimizin bildiği nedenlerden ötürü mümkün değil. Sonuçta, ittifakta global bir sorumluluğu bulunan tek ülke, yani ABD'nin bu yükü omuzlaması gerekiyor. Şimdiki durum bu.

Ayrıca eğer NATO sınırlarını genişletirse bu yeni bir dünya savaşının çıkması demek olur. Şimdikinin en iyi durum olduğunu kabul etmeliyiz. Bunlarla nasıl boy ölçüşmeli? Eğer ABD Avrupa'daki güçlerinden kaydırma yaparsa, doğacak açığı Avrupalı müttefikler kapatsınlar.

SORU: Bu yeni strateji çerçevesindeki ikinci aşama önlemleri nelerdir?

LUNS: NATO'nun uzun dönemli savunma önlemleri var. İkinci aşama önlemleri ise ABD'nin Avrupa'daki kuvvetlerini kaydırması halinde ortadaki koşullar gözönünde bulundurularak doğacak açığın kapatılmasını öngören programları kapsıyor. İkinci aşamadaki programların ayrıntılarına girmek istemiyorum.

SORU: İkinci aşama önlemleri Basra Körfezi'nin savunması halinde geçerli olmayacak mı?

LUNS: Bu Amerikalıların getirdiği bir kavram. Takviye kuvvetlerinin ivedi bir biçimde kaydırılmasını esas alıyor.

GEÇİŞ KOLAYLIKLARINDA TÜRKİYE YARDIMCI OLUR

SORU: NATO Savunma Bakanları geçen hafta, körfezin savunması için «Transit kolaylıkları»nın sağlanmasının önemini vurguladılar. Transit kolaylıkları açısından Türkiye'nin konumunu nasıl görüyorsunuz?

LUNS: Belli bir an geldiğinde, ABD'nin bu yolda Türkiye'ye bir talepte bulunmasının mümkün olmadığı söylenemez. Bunu o zaman düşünelim. Ancak çıkarları aynı doğrultuda olan bir ülkenin bu konuda yardımda bulunması da son derece doğal bir şey olur. Bu açıdan herhangi bir güçlük çıkacağını zannetmiyorum.

SORU: Yani, ihtiyaç duyulması halinde Türkiye'nin bu kolaylığı sağlayacağını umuyorsunuz.

LUNS: Dediğiniz gibi, bunu umuyoruz.

İKİLİ KONUŞMA KONUSU

SORU: Türkiye'nin sorumlulukları NATO yükümlülükleri ile sınırlı. Böyle olunca sağlanacak kolaylıklar için NATO anlaşması dışında ikili anlaşmalar gerekmiyor mu?

LUNS: Bu Türkiye ile ABD arasında yapılabilecek özel görüşmelerin konusu olabilir. Şunu da eklemeliyim: İlla Türkiye'nin yardımının gerekli, zorunlu olması da gerekmeyebilir. Ancak, örneğin, takviye kuvvetlerinin İtalya ve sonra da Türkiye'nin güneyi üzerinden gidebileceğini düşünebilirim. Ancak ben stratejist değilim, bu konuda spekülasyonlara girmek istemem.

NEDEN DİKKATİMİZİ KÖRFEZE ÇEVİRİYORUZ?

SORU: Geçen yılkiyle bu yılki NATO toplantıları karşılaştırıldığında en çarpıcı yenilik Körfezin savunmasının bu kadar sık vurgulanması, NATO, artık bakışlarını Körfeze mi çeviriyor?

LUNS: Sovyetler Birliği'nin Afganistan'ı işgali, bütün dikkatlerimizi dünyanın bu bölgesindeki sorunlar üzerine toplamamızı doğal kılıyor. Bu bölgede çıkarlarımızı etkileyebilecek bütün sorunları tartışıyoruz. Bu danışma mekanizması içinde Türkiye önemli bir rol oynamaktadır. Sonuçta körfeze daha fazla ağırlık vermemiz mantıkidir, özellikle Sovyetler'in Afganistan'daki sürekli işgali hatırlandığında...

SORU: Bu yılki toplantılarda vurgulanan bir başka nokta da Güneybatı Asya'daki durum nedeniyle Akdeniz bölgesinin stratejik öneminin artması. Bunun Türkiye'ye dönük yansımaları nelerdir?

LUNS: Önce şunu söyleyeyim: Bildiri Türkiye'nin de onayını vermesi ile çıktı. O nedenle Hollanda'nın olduğu kadar Türkiye'nin de bildirisidir. Dikkatinizi Körfez'in ve buradaki petrol yolunun stratejik önemine çekmek isterim. Sovyetler, NATO'daki müttefiklerimizi provoke etmeden önce iki kez düşünmelidirler. Petrol yolunun kesilmesi ABD'ye, Avrupa'ya ve Japonya'ya da, bölgeden uzaklıkları farklı olmakla birlikte, benzer etkide bulunacaktır.

YUNANİSTAN İLE TÜRKİYE ARASINDAKİ GÖRÜŞMELER BAŞLAYACAK

SORU: Altı yıllık bir aradan sonra Yunanistan ittifakın askeri kanadına döndü. Ancak halen askıda duran sorunlar var. Bu sorunların, bu arada Ege komuta kontrol alanlarının nihai statüsünün belirlenmesinde nasıl bir prosedür izlenecek?

LUNS: Konuyla en yakından ilgili olan taraflar, yani Türkiye ile Yunanistan görüşmelere başlayacaklar. Yunanistan'ın dönüşünü sağlamada mükemmel bir iş yapan General Rogers da şüphesiz yardımda bulunacak. Konunun bu yönlerinin biraz zaman alacağını zannediyorum.

SORU: Anlaşıldığı kadarıyla ikili görüşmeler iki aşamada olacak. Önce Ege'deki geçici statü müzakere edilecek, bunu nihai statünün görüşülmesi izleyecek...

LUNS: Üç yada dört aşamada da olabilir. Nasıl gelişeceğini hep birlikte göreceğiz.

SORU: Ancak geçici ve kalıcı olmak üzere iki ayrı statünün olması gerekmiyor mu?

LUNS: Evet, önce geçici bir çözüm olabilir. Bu sırada daha kalıcı olan statü müzakere edilebilir. Kolay bir sorun değil...

SORU: Yani Rogers planının kabulüyle sorunların tam olarak çözümlenmediğini, halen ortada olduğunu kabul ediyorsunuz.

LUNS: Evet, diğer bütün sorunların da her zaman bizimle beraber olduğu gibi...

SORU: Ortadoğu kritik bir dönemden geçiyor. Her gün yeni gelişmeler izliyoruz. NATO'nun bölgede sınırları olan tek üyesi, yani Türkiye'nin Ortadoğu'daki konumunu nasıl görüyorsunuz? Siyasi alanda ne gibi roller oynayabilir?

LUNS: Türkiye'nin Ortadoğu'daki ağırlığı ve etkisi diğer bütün ülkelerden daha fazladır. Belki ABD'yi bunun dışında tutabiliriz. Türkiye'nin Arap ülkeleri ile güçlü bağları vardır. Kanımca göre, Arap ülkeleri Ankara'nın öğütlerine diğer ülkelerinkinden daha fazla açıktırlar. O nedenle Türkiye'nin ağzı kapalı diplomasisi bölgede büyük önem taşımaktadır.

SORU: 12 Eylül sonrasında Türkiye'deki siyasi durumu nasıl görüyorsunuz?

LUNS: Büyük bir yara olan terörizme karşı başarılı bir mücadele verildiğini gözlüyoruz. İkinci olarak Yunanistan'ın askeri kanada dönüşü konusunda anlaşma sağlanması da büyük memnuniyet yarattı. Üçüncü olarak NATO'ya yükümlülük güçlü bir şekilde sürmektedir.

SORU: Demokrasiye dönüş konusundaki düşünceleriniz...

LUNS: Bu Türkiye'nin bir sorunudur. Doğru zamanı geldiğinde Türk hükümetinin bir an önce demokrasiye döneceğini biliyoruz. Büyük bir güvenle bekliyoruz.

olayların ardındaki GERÇEK

Luns'un demeci...

24 Aralık 1980

Ortadoğu ve Basra Körfeziyle ilgili olarak Washington'da oluşturulan planlarda Türkiye için öngörülen rol nedir? Bu sorunun karşılığı her geçen gün berraklaşıyor. NATO kış dönemi toplantılarının ardından Genel Sekreter Joseph Luns'un Cumhuriyet'e verdiği demeç bu açıdan ilginç beklentileri içermektedir. NATO'nun ve özellikle ABD'nin yakın zamanda Ankara'ya yönelik ne gibi isteklerle ortaya çıkabileceklerine sayın Luns'un demeci ışık tutuyor.

Cumhuriyet'te dün yayınlanan demecinde Sayın Luns; Batılı ülkelerin NATO sınırları dışında da tehditlerle karşılaşabilecek «yaşamsal çıkarları»na işaret ederek «dikkatinizi Basra Körfezinin ve buradaki petrol yolunun stratejik önemine çekmek isterim» diyor. NATO Genel Sekreterine göre, bu petrol yolunun savunulması Batının çıkarları açısından yaşamsal nitelik taşıyor. Ancak bu bölge, NATO sorumluluk alanı dışındadır.

Güncel koşullarda NATO'nun görev alanının genişletilmesi düşünülemeyeceği için, Luns'a göre, Körfezin savunmasını ABD üstlenecektir. Washington bazı kuvvetlerini Körfez bölgesine kaydırdığında doğacak boşluğu diğer NATO ülkeleri kapatacaklardır.

NATO Genel Sekreteri Sayın Luns, sözü uzatmadan, «pek yakın zamanda Washington kapınızı çalacaktır» demeye getiriyor. Diplomatik çevrelerden edindiğimiz izlenimler Amerikalı yetkililerin henüz kapıyı tıklatma, ya da lafı ağızlarında dolaştırma aşamasında bulunduklarını gösteriyor. Ancak yaygın kanı, Başkan Reagan'ın 20 ocak tarihinde Beyaz Saray'da görevi devralmasından sonra Washington'un resmen Ankara'nın kapısını çalacağı yolundadır. Çünkü Amerikalı yetkililere göre Körfez stratejisinde Türkiye «vazgeçilmez bir unsur»dur..

NATO Genel Sekreterine göre Ankara, kapısı çalındığı zaman ABD'ye sağlanacak «Kolaylıklar» açısından güçlük çıkarmayacaktır. Herhalde bu, Sayın Luns'un kişisel değerlendirmesidir. En azından öyle temenni edilir. Çünkü Türkiye'nin ulusal yararları Arap dünyasında yeni «jandarmalık» görevlerine yönelmekte değil, dengeli ve tarafsız ilişkiler kurmasında yatıyor.

★★★

Detant dünyasında bunalım

İlhan SELÇUK — 27 Aralık 1980

İkinci Dünya Savaşından sonra yeryüzünü saran «soğuk savaş» dönemi 1960'ların ikinci yarısında «Detant»a yerini bıraktı. Kapialist ve sosyalist dünyalar arasındaki yumuşamanın gerekçeleri vardı. ABD - SSCB arasındaki bir nükleer savaşın dünya uygarlığının sonunu noktalaması olasıydı. Bu ürpertici tehlike iki dünyanın insanlarını barış içinde bir arada yaşamaya zorluyordu. Her iki dünyanın üretim olanaklarının gelişmesi alım-satım ilişkilerinin çekiciliğini artırmıştır. Kapitalist tekelleri, sosyalist ülkelerde yeni bir pazarın ufuklarını görüyorlardı. Sosyalist devletler ise temel sanayilerini kurmuşlar, rejimlerini oturtmuşlardı. Halkların tüketim eğilimlerini karşılayacak bir aşamaya ulaştıklarına inanıyorlar, bu alanda gelişmiş Batı teknolojisinden yararlanmayı düşünüyorlardı. Ayrıca Sosyalist dünyanın ideologları Detant'la oluşacak belirli bir yaklaşımın yaratacağı ortamda Üçüncü Dünya ülkelerindeki uyanışın hızlanacağına inanıyorlardı.

Detant gerçekleşince alış-veriş yoğunlaştı, sosyalist dünya ile kapitalist dünya arasındaki alım-satım grafiği yıllar geçtikçe tırmandı. Türkiye ile sosyalist komşuları arasında buzların çözülmesi de 1960'ların ikinci yarısında başlar.

1961'de Başbakan İnönü :

«— Batı, Sovyetlere doğru bir adım atarsa ben de bir adım atabilirim» diyordu.

1965'ten sonra kapitalist Batı, sosyalist dünyaya on adım attığında biz bir-iki adım attık. Atatürk döneminden sonra ikinci kez Türkiye'ye Sovyet yatırımları başladı. Sosyalist ülkelerle ekonomik ilişkilerimiz sıklaştı.

★

Ne var ki, 1970'lerin ilk yarısında «Detant dünyası» kapitalizmin büyük bunalımıyla karşılaştı. 1929'dan beri böylesine sarsıcı bir deprem görülmemişti. Bilindiği gibi her bunalımda çelişkiler keskinlesir, patlamalara yol açar. Petrol krizi de kapitalist dünya bunalımının ürünüdür ve azgelismiş ülkelerin uyanısıyla Amerikan petrol tekellerinin çıkarları üstüste düstüğünde gündeme girmistir. OPEC'in petrol zamları kapitalizmin uluslararası bunalımını katlayarak büyütmüştür. ABD'de enflasyonun iki rakamlı, Türkiye'de üç rakamlı sayılara ulasması da sermaye dünyasının iki yanlı açmazını vurgulamaktadır.

Detant dünyasının sıkı-fıkı ilişkilerinde sosyalist dünya ülkeleri de enflasyonu kapitalist ülkelerden «ithal» etmeye başladılar. «Sosyalist dünyanın petrol deposu Sovyetler Birliği» öteki sosyalist devletlere sattığı petrol fiyatlarını dünya piyasasındaki gelişmelere göre ayarlamak zorunda kaldı. Bir hesaba göre geçmiş beş yılın dünya petrol piyasasındaki fiyat ortalaması, SSCB'nin Doğu Avrupa'ya sattığı petrolün fiyatını belirlemektedir. Planlı ekonomilerde enflasyon yoktur, ama «Detant dünyasında» enflasyon, her ülkeye yansımaktadır. Bu yansıma karşısında sosyalist ülkeler de enflasyona karşı sert ekonomik önlemler almaya başlamışlardır. Dünya bunalımının Polonya gibi bazı sosyalist ülkelerde patlamalara yolaçtığı da izlenmektedir.

Kapitalist dünya sisteminde 1970'ler deprem yılları olmuşlardır. Ortadoğu sallanmaktadır. Libya, Irak, İran gibi petrolcü ülkelerin sistemden kopmaları ABD'yi ürkütmüştür sürekli. Bölgesel savaşlar ve iç savaşlar statükoyu silkelemektedir.

1980'lerde kapitalizmin bunalımının süreceğini uzmanlar söylemektedirler.

★

İşte böyle bir dünya haritasında Türkiye'nin sorunlarına at gözlüğüyle bakmak artık olasızdır.

Yıllardan beri uygulanan yanlış ekonomi politikaları yüzünden Türkiye'de çarpık ve hastalıklı bir ekonomik yapı oluşmuştur. Bu yapının dünya depremine dayanması olanaksızdır. Biz Batının sanayi ürünlerini ve Ortadoğunun petrolünü satın aldıkça enflasyonu iki yandan «ithal» ediyoruz. Friedman'ın ve IMF'nin salt parasal reçetelerini uygulayarak bu gidişi nasıl durdurabiliriz?

Dışa bağımlı endüstri ve enerji politikasını 30 yıldan beri kim benimsemişse bugünkü ekonomik yıkıntının sorumlusudur. Ve hastalığa en çok bu «teşhis»i koyduktan sonra ilâcını saptayabiliriz.

Önümüzdeki yıllarda koşullar gittikçe zorlaşacaktır. Bu gidişata karşı her şeyi «serbest» bırakarak değil, her şeyi «planlayarak» çare bulunabilir. Yoksa bunalım gittikçe yoğunlaşacak, iç çelişkileri keskinleştirecek ve gerilimleri artıracaktır.

AYIN DÖKÜMÜ

1 Aralık

— İsrail'le ilişkiler donduruluyor.
— Uruguay'da yeni anayasa tasarısı halkoylamasında reddolundu.

2 Aralık

— Yazar Ümit Kaftancıoğlu'nun katili yakalandı.
— Türkeş hakkında 159. maddeden açılan dava sıkıyönetim mahkemesine gönderildi.

3 Aralık

— Carter Sovyetleri sert biçimde uyardı: «Polonya'ya müdahale ABD - Sovyet ilişkilerinde çok ciddi sonuçlar yaratır.»
— Suriye - Ürdün ilişkilerinde gerginlik sürüyor.
— Polonya'da 4 politbüro üyesinin görevine son verildi.

4 Aralık

— SSCB sözcüsü: «Polonya'ya müdahale sözkonusu değil.»
— Siyasal durumu yeniden gözlemek amacıyla Türkiye'ye gelen F. Alman milletvekilleri: «Askerler demokrasiyi yeniden kurmak konusunda niyetli.»

5 Aralık

— Varşova Paktı liderleri Moskova'da toplandı.

6 Aralık

— Yugoslavya, Polonya'daki gelişmelerle ilgili olarak Varşova Paktını uyardı.

7 Aralık

— 1980'de ortalama fiyat artışının % 111,5 olduğu açıklandı.
— Ürdün ve Suriye, sınırlardaki birliklerini geri çektiler.

8 Aralık

— Polonya tehlikede: Beyaz Saray, Sovyetlerin Polonya'ya olası bir müdahale için hazırlıkları tamamladığını belirtti.
— Portekiz'de Eanes yeniden başkan seçildi.

9 Aralık

— NATO Savunma Bakanları Polonya konusunda alınacak önlemleri görüştüler.

10 Aralık

— Savunma Bakanları Basra Körfezi bölgesinin savunması konusunda NATO içinde oluşturulan yeni stratejiyi onayladılar.
— Evren, Irak Devlet Başkanı Saddam Hüseyin'in temsilcisiyle görüştü.
— Uğur Mumcu silah kaçakçılığını belgelediği yazılarla Simavi Vakfı Kitle Haberleşmesi ödülünü kazandı.

12 Aralık

— Org. Saltık, Uluslararası Hür İşçi Sendikaları Konfederasyonu (ICTFU) Başkanı'na gönderdiği mesajda «Uluslararası Çalışma Örgütü bildirgeleri ve Türkiye'nin taraf olduğu anlaşmalardaki tüm taahhütlerimize kesinlikle uyuyoruz,» dedi.
— Çeşitli kaçakçılık olaylarına karıştıkları iddiasıyla bir süre önce gözaltına alınan yeraltı patronları mahkeme önünde.
— Santral Holding Operasyonu: İstanbul Sıkıyönetim Komutanlığı ve Maliye Hesap Uzmanları, Santral Holding'e ait kuruluşlarda bir dizi arama yaptı.

13 Aralık

— Kilise, muhalif Polonyalıları itidale çağırdı.
— Yeraltı patronlarının 15'i gizli celsede tutuklandı.
— Maraş'a ilişkin Türk önerileri Rumlar tarafından açıklandı.
— Çin Komünist Partisi Başkanlığına Deng Siao-Ping'in yakını Hu Yaobang getiriliyor.

14 Aralık

— Portekiz Sosyal Demokrat Partisi Başkanlığına Balsemao seçildi.

15 Aralık

— AET'nin dış ilişkilerden sorumlu Başkan Yardımcısı Türkmen'e Türkiye ile ilişkilerin demokrasiye dönüş esas alınarak yürütüleceğini bildirdi.

16 Aralık

— Reagan, Dışişleri Bakanlığına Alexandre Haig'i atadı.
— OPEC petrole % 10 zam yaptı.

17 Aralık

— Sydney Başkonsolosumuz Şarık Arıyak Ermeni teröristlerce şehit edildi.
— DİSK'li 577 sanığın sorguları başlıyor.
— BM Genel Kurulunda FKÖ önderliğinde bağımsız bir Filistin devleti kurulması için karar alındı.
— Hilmi İşgüzar ve ailesinin banka hesaplarına elkondu.

18 Aralık

— Evren: «Dış baskılar ters etki yaratır,» dedi.
— Sovyet Komünist Partisi Genel Sekreteri Ponomarev: «Sovyetlerin Polonya içişlerine müdahale niyeti yoktur.»
— DİSK yöneticileri için açılan davaya başlandı.

19 Aralık

— SSCB eski Başbakanı Aleksi Kosigin öldü.
— MHP Genel Başkanı Türkeş'in banka hesaplarına elkondu.
— Polonya'da Gierek ve 7 politikacı parlamento üyeliğinden istifa etti.

21 Aralık

— Yunanistan 1 Ocak 1981'den itibaren AET üyesi.
— İran'ın koşulları açıklandı: ABD 24 milyar doları Cezayir'e teslim edince rehineler hemen bırakılacak.
— Ankara Baro Başkanlığına Prof. Muammer Aksoy seçildi.

Detant dünyasında bunalım

İlhan SELÇUK — 27 Aralık 1980

İkinci Dünya Savaşından sonra yeryüzünü saran «soğuk savaş» dönemi 1960'ların ikinci yarısında «Detant»a yerini bıraktı. Kapialist ve sosyalist dünyalar arasındaki yumuşamanın gerekçeleri vardı. ABD-SSCB arasındaki bir nükleer savaşın dünya uygarlığının sonunu noktalaması olasıydı. Bu ürpertici tehlike iki dünyanın insanlarını barış içinde bir arada yaşamaya zorluyordu. Her iki dünyanın üretim olanaklarının gelişmesi alım-satım ilişkilerinin çekiciliğini artırmıştır. Kapitalist tekelleri, sosyalist ülkelerde yeni bir pazarın ufuklarını görüyorlardı. Sosyalist devletler ise temel sanayilerini kurmuşlar, rejimlerini oturtmuşlardı. Halkların tüketim eğilimlerini karşılayacak bir aşamaya ulaştıklarına inanıyorlar, bu alanda gelişmiş Batı teknolojisinden yararlanmayı düşünüyorlardı. Ayrıca Sosyalist dünyanın ideologları Detant'la oluşacak belirli bir yaklaşımın yaratacağı ortamda Üçüncü Dünya ülkelerindeki uyanışın hızlanacağına inanıyorlardı.

Detant gerçekleşince alış-veriş yoğunlaştı, sosyalist dünya ile kapitalist dünya arasındaki alım-satım grafiği yıllar geçtikçe tırmandı. Türkiye ile sosyalist komşuları arasında buzların çözülmesi de 1960'ların ikinci yarısında başlar.

1961'de Başbakan İnönü :

«— Batı, Sovyetlere doğru bir adım atarsa ben de bir adım atabilirim» diyordu.

1965'ten sonra kapitalist Batı, sosyalist dünyaya on adım attığında biz bir-iki adım attık. Atatürk döneminden sonra ikinci kez Türkiye'ye Sovyet yatırımları başladı. Sosyalist ülkelerle ekonomik ilişkilerimiz sıklaştı.

★

Ne var ki, 1970'lerin ilk yarısında «Detant dünyası» kapitalizmin büyük bunalımıyla karşılaştı. 1929'dan beri böylesine sarsıcı bir deprem görülmemişti. Bilindiği gibi her bunalımda çelişkiler keskinlesir, patlamalara yol açar. Petrol krizi de kapitalist dünya bunalımının ürünüdür ve azgelismiş ülkelerin uyanısıyla Amerikan petrol tekellerinin çıkarları üstüste düstüğünde gündeme girmistir. OPEC'in petrol zamları kapitalizmin uluslararası bunalımını katlayarak büyütmüştür. ABD'de enflasyonun iki rakamlı, Türkiye'de üç rakamlı sayılara ulasması da sermaye dünyasının iki yanlı açmazını vurgulamaktadır.

Detant dünyasının sıkı-fıkı ilişkilerinde sosyalist dünya ülkeleri de enflasyonu kapitalist ülkelerden «ithal» etmeye başladılar. «Sosyalist dünyanın petrol deposu Sovyetler Birliği» öteki sosyalist devletlere sattığı petrol fiyatlarını dünya piyasasındaki gelişmelere göre ayarlamak zorunda kaldı. Bir hesaba göre geçmiş beş yılın dünya petrol piyasasındaki fiyat ortalaması, SSCB'nin Doğu Avrupa'ya sattığı petrolün fiyatını belirlemektedir. Planlı ekonomilerde enflasyon yoktur, ama «Detant dünyasında» enflasyon, her ülkeye yansımaktadır. Bu yansıma karşısında sosyalist ülkeler de enflasyona karşı sert ekonomik önlemler almaya başlamışlardır. Dünya bunalımının Polonya gibi bazı sosyalist ülkelerde patlamalara yolaçtığı da izlenmektedir.

Kapitalist dünya sisteminde 1970'ler deprem yılları olmuşlardır. Ortadoğu sallanmaktadır. Libya, Irak, İran gibi petrolcü ülkelerin sistemden kopmaları ABD'yi ürkütmüştür sürekli. Bölgesel savaşlar ve iç savaşlar statükoyu silkelemektedir.

1980'lerde kapitalizmin bunalımının süreceğini uzmanlar söylemektedirler.

★

İşte böyle bir dünya haritasında Türkiye'nin sorunlarına at gözlüğüyle bakmak artık olasızdır.

Yıllardan beri uygulanan yanlış ekonomi politikaları yüzünden Türkiye'de çarpık ve hastalıklı bir ekonomik yapı oluşmuştur. Bu yapının dünya depremine dayanması olanaksızdır. Biz Batının sanayi ürünlerini ve Ortadoğunun petrolünü satın aldıkça enflasyonu iki yandan «ithal» ediyoruz. Friedman'ın ve IMF'nin salt parasal reçetelerini uygulayarak bu gidişi nasıl durdurabiliriz?

Dışa bağımlı endüstri ve enerji politikasını 30 yıldan beri kim benimsemişse bugünkü ekonomik yıkıntının sorumlusudur. Ve hastalığa en çok bu «teşhis»i koyduktan sonra ilâcını saptayabiliriz.

Önümüzdeki yıllarda koşullar gittikçe zorlaşacaktır. Bu gidişata karşı her şeyi «serbest» bırakarak değil, her şeyi «planlayarak» çare bulunabilir. Yoksa bunalım gittikçe yoğunlaşacak, iç çelişkileri keskinleştirecek ve gerilimleri artıracaktır.

A Y I N D Ö K Ü M Ü

1 Aralık

— İsrail'le ilişkiler donduruluyor.
— Uruguay'da yeni anayasa tasarısı halkoylamasında reddolundu.

2 Aralık

— Yazar Ümit Kaftancıoğlu'nun katili yakalandı.

— Türkeş hakkında 159. maddeden açılan dava sıkıyönetim mahkemesine gönderildi.

3 Aralık

— Carter Sovyetleri sert biçimde uyardı: «Polonya'ya müdahale ABD-Sovyet ilişkilerinde çok ciddi sonuçlar yaratır.»
— Suriye-Ürdün ilişkilerinde gerginlik sürüyor.
— Polonya'da 4 politbüro üyesinin görevine son verildi.

4 Aralık

— SSCB sözcüsü: «Polonya'ya müdahale sözkonusu değil.»
— Siyasal durumu yeniden gözlemek amacıyla Türkiye'ye gelen F. Alman milletvekilleri: «Askerler demokrasiyi yeniden kurmak konusunda niyetli.»

5 Aralık

— Varşova Paktı liderleri Moskova'da toplandı.

6 Aralık

— Yugoslavya, Polonya'daki gelişmelerle ilgili olarak Varşova Paktını uyardı.

7 Aralık

— 1980'de ortalama fiyat artışının % 111,5 olduğu açıklandı.
— Ürdün ve Suriye, sınırlardaki birliklerini geri çektiler.

8 Aralık

— Polonya tehlikede: Beyaz Saray, Sovyetlerin Polonya'ya olası bir müdahale için hazırlıkları tamamladığını belirtti.
— Portekiz'de Eanes yeniden başkan seçildi.

9 Aralık

— NATO Savunma Bakanları Polonya konusunda alınacak önlemleri görüştüler.

10 Aralık

— Savunma Bakanları Basra Körfezi bölgesinin savunması konusunda NATO içinde oluşturulan yeni stratejiyi onayladılar.
— Evren, Irak Devlet Başkanı Saddam Hüseyin'in temsilcisiyle görüştü.
— Uğur Mumcu silah kaçakçılığını belgelediği yazılarla Simavi Vakfı Kitle Haberleşmesi ödülünü kazandı.

12 Aralık

— Org. Saltık, Uluslararası Hür İşçi Sendikaları Konfederasyonu (ICTFU) Başkanı'na gönderdiği mesajda «Uluslararası Çalışma Örgütü bildirgeleri ve Türkiye'nin taraf olduğu anlaşmalardaki tüm taahhütlerimize kesinlikle uyuyoruz,» dedi.
— Çeşitli kaçakçılık olaylarına karıştıkları iddiasıyla bir süre önce gözaltına alınan yeraltı patronları mahkeme önünde.
— Santral Holding Operasyonu: İstanbul Sıkıyönetim Komutanlığı ve Maliye Hesap Uzmanları, Santral Holding'e ait kuruluşlarda bir dizi arama yaptı.

13 Aralık

— Kilise, muhalif Polonyalıları itidale çağırdı.
— Yeraltı patronlarının 15'i gizli celsede tutuklandı.
— Maraş'a ilişkin Türk önerileri Rumlar tarafından açıklandı.
— Çin Komünist Partisi Başkanlığına Deng Siao-Ping'in yakını Hu Yaobang getiriliyor.

14 Aralık

— Portekiz Sosyal Demokrat Partisi Başkanlığına Balsemao seçildi.

15 Aralık

— AET'nin dış ilişkilerden sorumlu Başkan Yardımcısı Türkmen'e Türkiye ile ilişkilerin demokrasiye dönüş esas alınarak yürütüleceğini bildirdi.

16 Aralık

— Reagan, Dışişleri Bakanlığına Alexandre Haig'i atadı.
— OPEC petrole % 10 zam yaptı.

17 Aralık

— Sydney Başkonsolosumuz Şarık Arıyak Ermeni teröristlerce şehit edildi.
— DİSK'li 577 sanığın sorguları başlıyor.
— BM Genel Kurulunda FKÖ önderliğinde bağımsız bir Filistin devleti kurulması için karar alındı.
— Hilmi İşgüzar ve ailesinin banka hesaplarına elkondu.

18 Aralık

— Evren: «Dış baskılar ters etki yaratır,» dedi.
— Sovyet Komünist Partisi Genel Sekreteri Ponomarev: «Sovyetlerin Polonya içişlerine müdahale niyeti yoktur.»
— DİSK yöneticileri için açılan davaya başlandı.

19 Aralık

— SSCB eski Başbakanı Aleksi Kosigin öldü.
— MHP Genel Başkanı Türkeş'in banka hesaplarına elkondu.
— Polonya'da Gierek ve 7 politikacı parlamento üyeliğinden istifa etti.

21 Aralık

— Yunanistan 1 Ocak 1981'den itibaren AET üyesi.
— İran'ın koşulları açıklandı: ABD 24 milyar doları Cezayir'e teslim edince rehineler hemen bırakılacak.
— Ankara Baro Başkanlığına Prof. Muammer Aksoy seçildi.

Detant dünyasında bunalım

İlhan SELÇUK — 27 Aralık 1980

İkinci Dünya Savaşından sonra yeryüzünü saran «soğuk savaş» dönemi 1960'ların ikinci yarısında «Detant»a yerini bıraktı. Kapialist ve sosyalist dünyalar arasındaki yumuşamanın gerekçeleri vardı. ABD - SSCB arasındaki bir nükleer savaşın dünya uygarlığının sonunu noktalaması olasıydı. Bu ürpertici tehlike iki dünyanın insanlarını barış içinde bir arada yaşamaya zorluyordu. Her iki dünyanın üretim olanaklarının gelişmesi alım-satım ilişkilerinin çekiciliğini artırmıştır. Kapitalist tekelleri, sosyalist ülkelerde yeni bir pazarın ufuklarını görüyorlardı. Sosyalist devletler ise temel sanayilerini kurmuşlar, rejimlerini oturtmuşlardı. Halkların tüketim eğilimlerini karşılayacak bir aşamaya ulaştıklarına inanıyorlar, bu alanda gelişmiş Batı teknolojisinden yararlanmayı düşünüyorlardı. Ayrıca Sosyalist dünyanın ideologları Detant'la oluşacak belirli bir yaklaşımın yaratacağı ortamda Üçüncü Dünya ülkelerindeki uyanışın hızlanacağına inanıyorlardı.

Detant gerçekleşince alış-veriş yoğunlaştı, sosyalist dünya ile kapitalist dünya arasındaki alım-satım grafiği yıllar geçtikçe tırmandı. Türkiye ile sosyalist komşuları arasında buzların çözülmesi de 1960'ların ikinci yarısında başlar.

1961'de Başbakan İnönü :

«— Batı, Sovyetlere doğru bir adım atarsa ben de bir adım atabilirim» diyordu.

1965'ten sonra kapitalist Batı, sosyalist dünyaya on adım attığında biz bir-iki adım attık. Atatürk döneminden sonra ikinci kez Türkiye'ye Sovyet yatırımları başladı. Sosyalist ülkelerle ekonomik ilişkilerimiz sıklaştı.

★

Ne var ki, 1970'lerin ilk yarısında «Detant dünyası» kapitalizmin büyük bunalımıyla karşılaştı. 1929'dan beri böylesine sarsıcı bir deprem görülmemişti. Bilindiği gibi her bunalımda çelişkiler keskinleşir, patlamalara yol açar. Petrol krizi de kapitalist dünya bunalımının ürünüdür ve azgelişmiş ülkelerin uyanışıyla Amerikan petrol tekellerinin çıkarları üstüste düştüğünde gündeme girmiştir. OPEC'in petrol zamları kapitalizmin uluslararası bunalımını katlayarak büyütmüştür. ABD'de enflasyonun iki rakamlı, Türkiye'de üç rakamlı sayılara ulaşması da sermaye dünyasının iki yanlı açmazını vurgulamaktadır.

Detant dünyasının sıkı-fıkı ilişkilerinde sosyalist dünya ülkeleri de enflasyonu kapitalist ülkelerden «ithal» etmeye başladılar. «Sosyalist dünyanın petrol deposu Sovyetler Birliği» öteki sosyalist devletlere sattığı petrol fiyatlarını dünya piyasasındaki gelişmelere göre ayarlamak zorunda kaldı. Bir hesaba göre geçmiş beş yılın dünya petrol piyasasındaki fiyat ortalaması, SSCB'nin Doğu Avrupa'ya sattığı petrolün fiyatını belirlemektedir. Planlı ekonomilerde enflasyon yoktur, ama «Detant dünyasında» enflasyon, her ülkeye yansımaktadır. Bu yansıma karşısında sosyalist ülkeler de enflasyona karşı sert ekonomik önlemler almaya başlamışlardır. Dünya bunalımının Polonya gibi bazı sosyalist ülkelerde patlamalara yolaçtığı da izlenmektedir.

Kapitalist dünya sisteminde 1970'ler deprem yılları olmuşlardır. Ortadoğu sallanmaktadır. Libya, Irak, İran gibi petrolcü ülkelerin sistemden kopmaları ABD'yi ürkütmüştür sürekli. Bölgesel savaşlar ve iç savaşlar statükoyu silkelemektedir.

1980'lerde kapitalizmin bunalımının süreceğini uzmanlar söylemektedirler.

★

İşte böyle bir dünya haritasında Türkiye'nin sorunlarına at gözlüğüyle bakmak artık olasızdır.

Yıllardan beri uygulanan yanlış ekonomi politikaları yüzünden Türkiye'de çarpık ve hastalıklı bir ekonomik yapı oluşmuştur. Bu yapının dünya depremine dayanması olanaksızdır. Biz Batının sanayi ürünlerini ve Ortadoğunun petrolünü satın aldıkça enflasyonu iki yandan «ithal» ediyoruz. Friedman'ın ve IMF'nin salt parasal reçetelerini uygulayarak bu gidişi nasıl durdurabiliriz?

Dışa bağımlı endüstri ve enerji politikasını 30 yıldan beri kim benimsemişse bugünkü ekonomik yıkıntının sorumlusudur. Ve hastalığa en çok bu «teşhis»i koyduktan sonra ilâcını saptayabiliriz.

Önümüzdeki yıllarda koşullar gittikçe zorlaşacaktır. Bu gidişata karşı her şeyi «serbest» bırakarak değil, her şeyi «planlayarak» çare bulunabilir. Yoksa bunalım gittikçe yoğunlaşacak, iç çelişkileri keskinleştirecek ve gerilimleri artıracaktır.

AYIN DÖKÜMÜ

1 Aralık

— İsrail'le ilişkiler donduruluyor.

— Uruguay'da yeni anayasa tasarısı halkoylamasında reddolundu.

2 Aralık

— Yazar Ümit Kaftancıoğlu'nun katili yakalandı.

— Türkeş hakkında 159. maddeden açılan dava sıkıyönetim mahkemesine gönderildi.

3 Aralık

— Carter Sovyetleri sert biçimde uyardı: «Polonya'ya müdahale ABD - Sovyet ilişkilerinde çok ciddi sonuçlar yaratır.»
— Suriye - Ürdün ilişkilerinde gerginlik sürüyor.
— Polonya'da 4 politbüro üyesinin görevine son verildi.

4 Aralık

— SSCB sözcüsü: «Polonya'ya müdahale söz konusu değil.»
— Siyasal durumu yeniden gözlemek amacıyla Türkiye'ye gelen F. Alman milletvekilleri: «Askerler demokrasiyi yeniden kurmak konusunda niyetli.»

5 Aralık

— Varşova Paktı liderleri Moskova'da toplandı.

6 Aralık

— Yugoslavya, Polonya'daki gelişmelerle ilgili olarak Varşova Paktını uyardı.

7 Aralık

— 1980'de ortalama fiyat artışının % 111,5 olduğu açıklandı.
— Ürdün ve Suriye, sınırlardaki birliklerini geri çektiler.

8 Aralık

— Polonya tehlikede: Beyaz Saray, Sovyetlerin Polonya'ya olası bir müdahale için hazırlıkları tamamladığını belirtti.
— Portekiz'de Eanes yeniden başkan seçildi.

9 Aralık

— NATO Savunma Bakanları Polonya konusunda alınacak önlemleri görüştüler.

10 Aralık

— Savunma Bakanları Basra Körfezi bölgesinin savunması konusunda NATO içinde oluşturulan yeni stratejiyi onayladılar.
— Evren, Irak Devlet Başkanı Saddam Hüseyin'in temsilcisiyle görüştü.
— Uğur Mumcu silah kaçakçılığını belgelediği yazılarla Simavi Vakfı Kitle Haberleşmesi ödülünü kazandı.

12 Aralık

— Org. Saltık, Uluslararası Hür İşçi Sendikaları Konfederasyonu (ICTFU) Başkanı'na gönderdiği mesajda «Uluslararası Çalışma Örgütü bildirgeleri ve Türkiye'nin taraf olduğu anlaşmalardaki tüm taahhütlerimize kesinlikle uyuyoruz.» dedi.
— Çeşitli kaçakçılık olaylarına karıştıkları iddiasıyla bir süre önce gözaltına alınan yeraltı patronları mahkeme önünde.
— Santral Holding Operasyonu: İstanbul Sıkıyönetim Komutanlığı ve Maliye Hesap Uzmanları, Santral Holding'e ait kuruluşlarda bir dizi arama yaptı.

13 Aralık

— Kilise, muhalif Polonyalıları itidale çağırdı.
— Yeraltı patronlarının 15'i gizli celsede tutuklandı.
— Maraş'a ilişkin Türk önerileri Rumlar tarafından açıklandı.
— Çin Komünist Partisi Başkanlığına Deng Siao-Ping'in yakını Hu Yaobang getiriliyor.

14 Aralık

— Portekiz Sosyal Demokrat Partisi Başkanlığına Balsemao seçildi.

15 Aralık

— AET'nin dış ilişkilerden sorumlu Başkan Yardımcısı Türkmen'e Türkiye ile ilişkilerin demokrasiye dönüş esas alınarak yürütüleceğini bildirdi.

16 Aralık

— Reagan, Dışişleri Bakanlığına Alexandre Haig'i atadı.
— OPEC petrole % 10 zam yaptı.

17 Aralık

— Sydney Başkonsolosumuz Şarık Arıyak Ermeni teröristlerce şehit edildi.
— DİSK'li 577 sanığın sorguları başlıyor.
— BM Genel Kurulunda FKÖ önderliğinde bağımsız bir Filistin devleti kurulması için karar alındı.
— Hilmi İşgüzar ve ailesinin banka hesaplarına elkondu.

18 Aralık

— Evren: «Dış baskılar ters etki yaratır.» dedi.
— Sovyet Komünist Partisi Genel Sekreteri Ponomarev: «Sovyetlerin Polonya içişlerine müdahale niyeti yoktur.»
— DİSK yöneticileri için açılan davaya başlandı.

19 Aralık

— SSCB eski Başbakanı Aleksi Kosigin öldü.
— MHP Genel Başkanı Türkeş'in banka hesaplarına elkondu.
— Polonya'da Gierek ve 7 politikacı parlamento üyeliğinden istifa etti.

21 Aralık

— Yunanistan 1 Ocak 1981'den itibaren AET üyesi.
— İran'ın koşulları açıklandı: ABD 24 milyar doları Cezayir'e teslim edince rehineler hemen bırakılacak.
— Ankara Baro Başkanlığına Prof. Muammer Aksoy seçildi.

22 Aralık

— NATO Genel Sekreteri Joseph Luns'un Cumhuriyet'e özel demeci: «Körfezi savunacak takviye güçleri Türkiye üzerinden geçebilir.»

— Bir yıl vadeli mevduata % 40 faiz verilmesi kararlaştırıldı.

— CHP eski milletvekili Tarhan tutuklandı.

24 Aralık

— Ecevit iki ayrı davadan ötürü Ankara Adliyesinde ifade verdi.

— Irak Türkiye'nin tüm petrol ihtiyacını karşılamayı taahhüt etti.

— Erbakan seçim yasasına muhalefetten yargılandı.

— Üst düzeyde 66 MHP'linin firarda olduğu açıklandı.

— Gelir Vergisi Yasası açıklandı.

26 Aralık

— MGK'nın kabul ettiği yasaya göre sendikalar toplu sözleşme çağrısı yapamayacak.

27 Aralık

— DİSK davasında 68 kişi tutuklandı.

— Tutuklu «babalar»dan 10'u serbest bırakıldı.

28 Aralık

— Türk - İş: «Üretim, sendikalar etkisiz bırakılarak artırılamaz.»

— Gaziantep'te bir üsteğmen teröristlerce şehit edildi.

— Zonguldak DMMA'da büyük yolsuzluk ortaya çıkarıldı.

29 Aralık

— Reagan rehineler konusunda: «Barbarlara fidye vermeyeceğiz» dedi.

30 Aralık

— 1980 yılında enflasyon % 106 oranında gerçekleşti.

31 Aralık

— Tam-süre yasası yürürlükten kalktı,

81 Ocak

ÜSS-ÜYS ÜNİVERSİTE giriş kursları kolejlere hazırlık kursları
BEM DERSANESİ

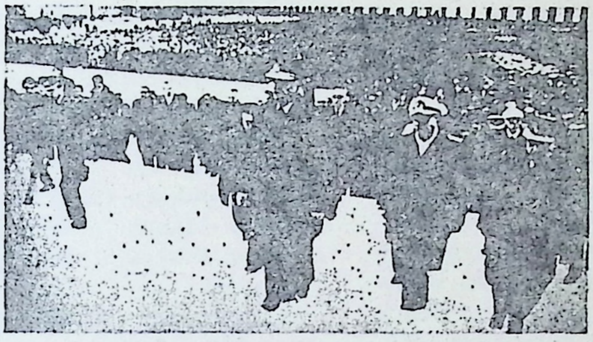
Cumhuriyet

57. Yıl; Sayı: 20266 Kurucusu: Yunus NADİ 10 TL. 6 Ocak 1981 Salı

YETENEK İLKELERİ İLE İKİ AŞAMALI ÖSS-ÜYS SINAVINA yıldız dersanesi HAZIRLAR KAZANDIRIR
LİSE SONLAR - 10 OCAK
BEKLEMELİLER - 12 OCAK
SÖMESTR KURSLARI 21 OCAK

ATATÜRK YILI TÖRENLERLE BAŞLADI

■ TÜRK SİLAHLI KUVVETLERİNİN ATATÜRK'ÜN ÇİZDİĞİ YOLDA 12 EYLÜL HAREKÂTINI GERÇEKLEŞTİRDİĞİNİ İFADE EDEN DEVLET BAŞKANI BU GÖREVİN «BEKLENEN GAYE ELDE EDİLİNCEYE KADAR, HİÇBİR İÇ VE DIŞ BASKIYA BOYUN EĞMEDEN SÜRDÜRÜLECEĞİNİ» BİLDİRDİ.



ANIT KABİR'DEKİ TÖRENDE DEVLET BAŞKANI, KOMUTANLAR VE ÇAĞRILILAR.

EVREN: "O'NUN ÇİZDİĞİ YOLDAN AYRILMAYACAĞIZ"

CUMHURİYET BÜROSU

ANKARA — Devlet Başkanı Orgeneral Evren, Atatürk Yılı'nı açış konuşmasında büyük önderi doğumunun 100. yılında coşkuyla ve iftiharla anarken Türk ulusunun mutluluğunun tüm dünya uluslarınca da paylaşılmakta olduğunu vurgulamış ve başta UNESCO olmak üzere, dünya ölçeğinde bu yıl düzenlenecek Atatürk'le ilgili toplantıları anımsatmıştır.

«Atatürk, bize öyle bir yurt bıraktı ki [illegible] yurdumuzu [illegible] la kalmamış, aynı zamanda onu en ileri uygarlık düzeyine yükseltecek temelleri de atmıştır» diyen Evren, devletimizin kurucusunun verdiği kurtuluş mücadelesini özetledikten sonra, kazandığı askeri zaferlerin belli bir gayeye ulaşmadaki araçlar olduğuna işaret etmiş, «bunun için Büyük Taarruzu gerçekleştirilen zaferin Türkiye Cumhuriyeti'ni doğurduğunu» söylemiştir.

Evren devamla, meslek olarak askerliği seçmiş olmasının, Atatürk'ün «Devlet adamlığı ve inkılapçılığına daha da önem kazandırdığını» belirtmiş. O'nun

(Arkası Sa. 7, Sü. 1 de)

ATATÜRK ANITININ TEMELİNİ ATAN EVREN, SANATÇILARA ÖDÜL VERDİ

CUMHURİYET BÜROSU

ANKARA — Atatürk'ün doğumunun 100. yıldönümü kutlamaları ve «1981 Atatürk Yılı» dün Ankara'da düzenlenen törenlerle başlamıştır. Devlet Başkanı Orgeneral Kenan Evren, Anıt-Kabir'i ziyaret ederek saygı duruşunda bulunmasından sonra TBMM'deki törende konuşmuş ve TBMM'nin önüne yapılması kararlaştırılan Atatürk Anıtının temelini atmıştır.

Ankara'daki ilk tören, 9.30'da Anıt-Kabir'de yapılmıştır. Anıt-Kabir'deki törene katılacak yüksek rütbeli subaylar ve devlet erkânı sabah 9.00'dan itibaren Aslanlı yolun başlangıcındaki merdivenlerin önünde toplanmaya başlamıştır. Saat 9.15'de Devlet Başkanı Orgeneral Kenan Evren'in tören yerine gelmesi üzerine kortej Anıt-Kabir'e doğru Aslanlı yoldan yürümeye başlamıştır.

Başta Atatürk'ün kabrine konulacak çelenk, arkada

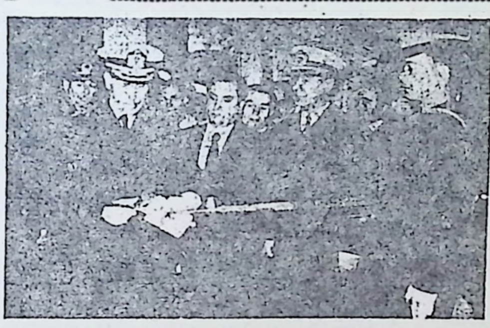
(Arkası Sa. 7, Sü. 6 da)

DENİZ MÜZESİNDE ATATÜRK SERGİSİ AÇILDI

İSTANBUL HABER SERVİSİ

Atatürk Yılı dolayısıyla İstanbul Deniz Müzesi'nde «Atatürk Sergisi» dün açılmıştır. Atatürk'ün Ertuğrul yatındaki [illegible] ve kullandığı eşyaların [illegible] fotoğraf ve belgelerin yer aldığı sergi 1 yıl açık kalacak ve pazartesi dışında her gün ziyaret edilebilecektir.

Öte yandan Atatürk Yılı nedeniyle [illegible] saat 11'de düzenlenen törende konuşan İstanbul Valisi Nevzat Ayaz, öğrenci ve öğretmenlerden Atatürk'ün yolu kendilerine rehber edinmelerini istemiştir.



KUZEY DENİZ SAHA KOMUTANI, DENİZ MÜZESİNDEKİ ATATÜRK SERGİSİNİ AÇARKEN...

İzlenimler:

TBMM'DEKİ TÖREN DÜZENLİ VE GÖRKEMLİYDİ

CUMHURİYET BÜROSU

ANKARA — Atatürk'ün doğumunun 100. yılı dün Anıtkabir'den sonra, saat 11.00'de TBMM salonunda düzenlenen görkemli törenle sürdürüldü. Devlet Başkanı Orgeneral Kenan Evren'in [illegible] konuşmasıyla kapatıldı. Saat 13.45'te Meclisin çatış toplantısı [illegible].

13.30 dolaylarında [illegible] yerlerini aldılar. [illegible] [illegible] MGK üyeleri, Kara, Hava, Deniz ve Jandarma Genel Komutanları salona girerek [illegible] oturdular. [illegible] Başbakan Yardımcısı Turgut Özal, [illegible]

(Arkası 6. Sayfada)

KİT'lerin bir holdingde toplanması önerildi

■ TÜMOSAN'IN 3 PROJESİ İÇİN 1981 YATIRIM PROGRAMINDA HİÇ BİR ÖDENEK AYRILMADI.

CUMHURİYET BÜROSU

ANKARA — Kamu İktisadi Kuruluşlarının (KİT'ler) yeniden düzenlenmesinin ilkelerini belirlemek amacıyla oluşturulan KİT komisyonu hazırladığı raporda bu kuruluşların satışına ilişkin hiçbir karar ya da değinmeye yer verilmemiştir.

KİT Komisyonunda bu kuruluşların özellikle satışıyla ilgili tartışmalar yapılmış ve başlangıçta bu konuda komisyon üyeleri arasında anlaşmazlık çıkmış olmasına rağmen, sonuçta ortaya tek bir rapor çıkmış ve komisyon kendisini KİT'lerin satışına ilişkin herhangi bir karar almaya yetkili görmemiştir. Ancak komisyonun «KİT'

(Arkası 5. Sayfada)



YAKALANAN ACİLCİLER EMNİYETTE...

THKP-C ACİLCİLER GRUBUNDAN 21 KİŞİ YAKALANDI

İSTANBUL HABER SERVİSİ

Güvenlik güçlerinin aralık ayı süresince gerçekleştirdikleri operasyonlarda kurdukları bir sakinim [illegible] örgütlenme çalışmaları yapan THKP—C Acilciler grubuna mensup 21 kişi yakalanmıştır.

(Arkası Sa. 7, Sü. 7 de)

SOVYETLERE OLAN KREDİ VE FAİZ BORÇLARIMIZ, İHRAÇ ÜRÜNLERİYLE ÖDENECEK

■ TÜRK - IRAK KARAYOLU TAŞIMACILIĞI ANLAŞMASINA GÖRE, SİLAH, CEPHANE VE ASKERİ MALZEME TAŞINMASI ÖZEL İZNE BAĞLANDI.

ANKARA — Sovyetler Birliği'nden 1967 ve 1975 yıllarında sağlanmış olan krediler ile 1972 yılında temin edilen kredilere ilişkin faizler 1981 yılında ihracatla ödenecektir.

(Arkası 5. Sayfada)

Lodostan sonra kar bekleniyor



İSTANBUL'DA LODOS... (Fotoğraf: Erdoğan KÖSEOĞLU)

■ SOVYET BANDRALI BİR BALIKÇI TEKNESİ EMİRGAN'DA RIHTIMA ÇARPTI

İSTANBUL HABER SERVİSİ

İstanbul'da hızı saatte 60 kilometreye çıkan lodos deniz ulaşımını etkilememiş ancak Karadeniz'e çıkacak küçük tekneler Büyükdere önlerinde beklemek zorunda kalmışlardır. Yeşilköy Meteoroloji İstasyonu yetkilileri Ege ve Marmara'nın alçak basınç merkezinin etkisi altında olduğunu söylemişler ve lodosun etkisini azaltarak bugün de devam edeceğini açıklamışlardır. Tahminlere göre [illegible] [illegible]

(Arkası Sa. 7, Sü. 3 de)

10 milyon kazanan talihli ortaya çıktı

■ 8 MİLYON LİRASINI İSTANBUL'DAKİ TALİHLİSİ SEYYAR BÖREKÇİLİK YAPAN OSMAN ÇATÜRK

CUMHURİYET HABER MERKEZİ

VİRANŞEHİR — Milli Piyango yılbaşı çekilişinin 10 milyon liralık büyük ikramiyesinin sahibi nihayet Urfa'nın Viranşehir ilçesinde ortaya çıkmıştır.

Viranşehir Belediyesi elektrik işletmesinde 13 yıldan

(Arkası Sa. 7, Sü. 6 da)

İstanbul'da ekmek bugünden itibaren 15 lira oldu

İSTANBUL HABER SERVİSİ

İstanbul Belediye Başkanlığı'nın dün yaptığı açıklamaya göre, ekmek fiyatının bugünden itibaren 15 lira olarak saptandığı bildirilmiştir.

İstanbul Belediye Encümeninin dünkü kararına göre 60 randımanlı ekmek 315 gram olarak belirlenmiştir. Ekmeğin eski ağırlığının 400 gram ve fiyatının da 10 lira olduğu

(Arkası Sa. 7, Sü. 7 de)

GÖZLEM

UĞUR MUMCU

Unutturulan Atatürk...

Atatürkçülük ne demektir?

Atatürkçülük, kısaca ulusal bağımsızlık ve ulusal onur demektir. Atatürkçülük, öncelle antiemperyalist bir kurtuluş savaşını başlatan ve sür-

(Arkası Sa. 7, Sü. 7 de)

Silah taşıyacak kişiler belli oldu

■ 3 YILLIK OLAN İZİN BELGELERİ HARÇ KARŞILIĞI VERİLECEK. ÇOBANLAR DA SİLAH TAŞIYABİLECEK.

CUMHURİYET BÜROSU

ANKARA — Kimlere silah verileceğini belirleyen ve Valiler tarafından silah taşıma ve bulundurma belgesi verilmesinde uyulacak esaslara ilişkin yönetmelik dünkü Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Silah taşıma belgeleri üç yıllık olarak ve harç alınarak [illegible].

Yönetmeliğe göre istifa edenler ile Disiplin Kurulu veya mahkeme kararı ile ve

(Arkası 5. Sayfada)

Evren: 1981 verimli ve başarılı olacak

1 Ocak 1981

CUMHURİYET BÜROSU

ANKARA — Devlet Başkanı Orgeneral Kenan Evren «Acıları mutluluklardan daha fazla olan 1980 yılının geride kaldığını» belirterek, «1981 yılının bütün sorunlara çözüm yolları nın açıldığı verimli ve başarılı bir yıl olacağı muhakkaktır» demiştir.

Evren, Yeni Yıl nedeniyle dün yayınladığı mesajında iç ve dış ihanet merkezlerinin beslediği anarşi ve terörün bozguna uğratılarak susturulduğunu, devlet otoritesi ile hak ve adaletin korunması için aktif önlemlerin uygulanmasına başlandığını belirtmiştir.

Türk Silâhlı Kuvvetleri ve gençliğin desteğinde güçlüklerin aşılacağını kaydeden Orgeneral Evren, «Yüce Atatürk'ün belirlediği yurt sınırları içinde, özgür ve bağımsız bir bütün halinde yaşayabilmek ve çağdaş uygarlık düzeyindeki yerimizi koruyabilmek için her alanda el birliği ile plânlı ve etkin bir şekilde çok çalışmak, devamlı çalışmak zorunda olduğumuzu unutmamalıyız» demiştir.

Devlet Başkanı Evren mesajını özetle şöyle sürdürmüştür:

ÇEKİŞMELERİ KIŞKIRTTILAR

Türkiye'yi bölmek, parçalayarak yok etmek veya daimi bir pazar olarak kullanabilmek isteyenler, bugüne kadar, bu yüzden sağsol veya ileri-geri çekişmelerini kışkırtmışlar ve böylece güç birliğimizi engelemeye gayret etmişlerdir.

Fırsat bulabildikleri takdirde, yeniden faaliyete geçebilecek bu gibi sinsi ve kirli emeller karşısında, ulusumuzun milli birlik ve beraberlik ihtiyacı, bundan sonra da hiçbir zaman azalmayacaktır. Gelişmeye atılacak her adım, onları korkuya ve bozguna uğratacaktır.

Yaşamın temeli olan ekonomik dengenin yeniden sağlanabilmesi için süratle ve verimli usullerle üretimi artırmak, buna karşılık da, tüketimi, azami dikkatle kontrol altında tutarak ve hatta kısarak israfı önlemek vazgeçilmez bir zaruret halini almıştır.

Özellikle başta enerji kesimi olmak üzere kaynak bunalımlarına karşı önlemleri yalnız devletten beklememek gerektiğini belirten Orgeneral Evren, herkesin imkanlarının azamisi ni kullanarak katkıda bulunmasını istemiş, bu konuda vatandaşın sağduyusuna güvendiğini belirterek şöyle demiştir. «Bu anlayış içinde olduğumuzda 1981 yılının bütün sorunlara çözüm yollarının açıldığı verimli ve başarılı bir yıl olacağı muhakkaktır.»

"Atatürk Yılı" başlarken

Oktay AKBAL — 5 Ocak 1981

«Türkiye Cumhuriyeti'nin temeli kültürdür» diyor Atatürk...

Kültür nedir? «Kültür, okumak, anlamak, görebilmek, görebildiğinden anlam çıkarmak, bilinçlenmek, düşünmek, zekâyı eğitmektir.» Nasıl ulaşacağız bu evreye? «Uygarlık yolunda başarı yenileşmeye bağlıdır. Toplumsal yaşamda, ekonomik yaşamda, bilim ve fen alanında başarılı olmak, biricik gelişme ve ilerleme yolu budur. Yaşamda ve geçimde egemen olan kuralların zamanla değişmesi ve yenilenmesi zorunludur. Uygarlığın buluşları, fennin harikaları dünyayı sürekli değiştirdiği bir dönemde, yüzyıllık eskimiş anlayışlarla, geçmişe bağlılıkla varlığını korumak olanaksızdır.» Ulusca amacımız nedir? «Ulusumuzun hedefi, ulusumuzun ülküsü, bütün dünyada tam anlamıyla uygar bir toplum olmaktır. Bilirsiniz ki dünyada her ulusun varlığı, değeri, bağımsızlık ve özgürlük hakkı, sahip olduğu ve yapacağı uygar yapıtlarla orantılıdır. Uygar yapıt ortaya koybilmek yeteneğinden yoksun olan uluslar, özgürlük ve bağımsızlıklarını da yitirirler. İnsanlık tarihi baştan başa bu dediğimi doğrulamaktadır. Uygarlık yolunda yürümek ve başarılı olmak, yaşam koşuludur. Bu yol üzerinde ilerlemeden duranlar ya da bu yol üzerinde ileriye değil, geriye bakmak bilgisizliğinde ve gafletinde bulunanlar, genel uygarlığın çoşan seli altında boğulmaya mahkûmdurlar.»

Öyleyse, Türk ulusunun yapmak zorunda olduğu «devrim» nasıl bir atılım olacak? Atatürk bakın ne diyor: «Büyük davamız en uygar ve en refahlı ulus olarak varlığımızı yükseltmektir. Bu, yalnız kurumlarında değil, düşüncelerinde temelli devrim yapmış olan bü-

yük Türk ulusunun dinamik ülküsüdür. Bu ülküyü en kısa zamanda başarmak için düşünce ve eylemi birlikte yürütmek zorundayız. Bu girişimde başarı, ancak süreli bir planla ve en akılcı biçimde çalışmakla sağlanabilir. Bu nedenle okuyup yazmak bilmeyen tek yurttaş bırakmamak, ülkenin büyük kalkınma savaşının ve yeni çatısının istediği teknik elemanları yetiştirmek, ülke davalarının ideolojisini anlayabilecek, anlatacak, kuşaktan kuşağa yaşatacak birey ve kurumları yaratmak, işte bu önemli ilkeleri en kısa zamanda sağlamak...»

Mustafa Kemal Atatürk'ün yurdu düşmandan kurtardıktan sonra, «Gerçek savaş şimdi başlıyor» demesi; ardından da Türk ulusunu yeni, çağdaş, dinamik, bilinçli bir kişiliğe, bir niteliğe kavuşturmak; geçmişin paslanmış düşünce ve görüşlerinden kurtarmak için birbiri ardınca ortaya koyduğu kültür atılımlarının amacı bu sözlerle daha iyi anlaşılmaktadır. Atatürk'ün Türk insanını yeniden yaratmak. Osmanlılıktan, çağdışılıktan, ilkellikten kurtarmak onu çağdaş uygarlığın bilimsel verileriyle donatmak, onu yaşadığı çağın bireyi haline getirmek, eylemine gerçek bir kültür devrimi gözüyle bakmak gerekir. Evet, Atatürkçülük, gerçekten de bir kültür devrimidir. Bir takım çağdışı kafalar istedikleri kadar bu «kültür devrimi» gerçeğini bozmaya, yozlaştırmaya; Mao'nun yarıda kalan kısa sürede tersine dönen sözde Kültür devrimi ile kıyaslamaya, böylelikle de Atatürkçü kültür devrimini ortadan kaldırmaya yönelik işlere kalkışsınlar boştur, sonuçsuzdur bu çabaları...

Atatürk Devrimi, bir bütündür, buna Türk Devrimi adı verilir aynı zamanda... Bu Türk devrimi, bir Kültür devrimidir. Bir ulusun abc'sini değiştirmek; kılığını, başına giydiğini değiştirmek; aile ve yaşamla ilgili tüm yasalarını değiştirmek; o ulusun karmakarışık dilini değiştirmek —yani Osmanlıcayı Türkçe haline getirmek— çağdaş uygarlığın, sanatın, bilimin en ileri çizgisinde bir Türk sanatı, bilimi tekniği yaratmaya kalkışmak... Bütün bunlar bir Kültür Devrimi değilse nedir?

Bugün Atatürk Yılı'nın ilk günüdür. Bugün büyük törenler yapılacak. Bugün Atatürk'ün anısına adanan bir koskoca yılın başlangıç çizgisi çekilecek... Atatürk Yılı? Benim için, gerçek Atatürk Devrimcileri için bütün yıllar Atatürk yıllarıdır. Özellikle onun devrimci çizgisinden kopmaya başladığımız, uzaklaştığımız, yeniden Osmanlı döneminin geriliklerine doğru itilmeye başladığımız, karşı - devrimci girişimlerin hız kazandığı dönemlerde Atatürk, onun devrimine onun kültür atılımlarına bağlı kalan, bunları en büyük çoşkuyla savunan kişiler için, yalnız, 1981'den ibaret değildir. «Atatürk Dönemi»... Türkiye'nin dününü, bugününü, yarınını daha uzaktaki geleceğini kapsar Atatürk dönemi... Atatürk devriminin gerçek anlamıyla, gerçek çizgisiyle, gerçek kişiliği ve niteliğiyle...

Unutturulan Atatürk...

Uğur MUMCU — 6 Ocak 1981

Atatürkçülük ne demektir?

Atatürkçülük, kısaca ulusal bağımsızlık ve ulusal onur demektir. Atatürkçülük, özetle anti-emperyalist bir kurtuluş savaşını başlatan ve sürdüren bir eylem ve öğretidir.

— Amacımız, ulusal sınırlarımız içinde toprak bütünlüğümüzü ve ulusun tam bağımsızlığını sağlamaktır. Buna engel olmak üzere karşımıza çıkacak kuvvet, kim ve ne olursa olsun hiç duraksamadan çarpışırız ve başarı kazanırız. Bu konudaki karar ve inancımız kesindir..

Atatürkçülüğü, «tam bağımsızlık» inancından ayırmanın ve çok yönlü uluslararası ipotekleri «Atatürkçülük» adına savunmanın hiç olanağı yoktur. Kurtuluş Savaşı'nın başlarında Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin bütün programlarının dayanağı, şu iki temeldir: Tam bağımsızlık, kayıtsız—koşulsuz ulusal egemenlik!.

— Tam bağımsızlık demek, elbette, siyaset, maliye, iktisat, adalet, askerlik, kültür gibi her alanda tam bağımsızlık ve özgürlük demektir. Bu saydıklarımın herhangi birinde bağımsızlıktan yoksunluk, ulusun ve ülkenin gerçek anlamı ile bütün bağımsızlığından yoksunluğu demektir. Biz, bunu sağlamadan ve elde etmeden başarıya ve esenliğe erişeceğimiz kanısında değiliz...

İşte Atatürk budur, işte «Atatürkçülük» budur...

Kurtuluş Savaşı, kökeninde «Anti-emperyalist» ve «Anti-kapitalist» düşüncelerin kutsal harcını taşır:

— Biz bu hakkımızı saklı tutmak, bağımsızlığımızı emin bulundurmak için genel kurulumuzca, ulusal kurulumuzca, bizi mahvetmet isteyen emperyalizme karşı ve bizi yutmak isteyen kapitalizme karşı kavga vermeyi uygun gören bir yolu izleyen insanlarız..

Bu sözleri söyleyen ve her adımında ulusal bağımsızlığı, devrimci ve ilerici bir dünya

görüşü ile sağlayıp, pekiştiren Atatürk'ü bugün içine itildiğimiz ekonomik tutsaklığın temeli ve adı gibi görmek, Atatürk'e ve Atatürk'çülüğe karşı yapılabilecek en ağır ve de en sinsi saldırıdır.

Atatürkçülük bağımsızlık demektir, Atatürkçülük ulusal onur demektir, Atatürkçülük devrimcilik demektir.

Kurtuluş savaşımızın ve ulusal devrimlerimizin önderi Mustafa Kemal, bugünkü emperyalist ilişkileri daha o günden görmekteydi:

— Karşılıklı güvenlik ve esenlik bütün dünya uluslarının üzerinde titremesi gereken bir mutluluk ilkesidir. Ancak bu ilke bütün uluslar için gerçekleşmedikçe, genel bir barışma sağlamaktan çok, sömürülmek istenen bir takım uluslara karşı, bir takım güçlü ulusların yeni davranış ve ayrıcalıklar kazanmasını sağlamak niteliğinde görülse yeridir. Hele uluslararası silah alışverişinin, bir takım ulusların denetimi altında tutulmasını sağlayacak önlemlerin alınması bu kuşkuyu artırmaktadır...

Unutturulan, unutturulmak istenen Atatürk ve Atatürkçülük budur! Televizyon ekranlarında Türk halkına tanıtılmayan, anımsatılmayan sözler de işte bu sözlerdir;

— Biz Batı emperyalistlerine karşı yalnız kurtuluş ve bağımsızlığımızı korumakla yetinmiyoruz. Aynı zamanda Batı emperyalistlerin güçleri ve bilinen her aracı ile Türk ulusunu emperyalizme araç yapmak istemelerine engel oluyoruz. Böylece bütün insanlığa hizmet ettiğimiz kanısındayız...

«Ezilen uluslar bir gün ezen ulusları yok edeceklerdir» diyen Gazi Mustafa Kemal Atatürk'ü, yeniden ezilen ulusların, Asya ve Afrika halklarının bayrağı yapmak, biz Atatürkçülerin, biz devrimcilerin namus borçlarıdır.

— Bütün dünya bilsin ki, benim için tek yanlılık vardır. Cumhuriyet yanlılığı, düşünsel ve sosyal devrim yanlılığı...

Atatürk'ün bütün dünyaya duyurduğu bu ilerici ve devrimci düşünceleri, ne yazık ki, ülkeyi Atatürk'ten sonra yöneten, yönettiğini sanan politikacılar eliyle hançerlendi ve Atatürk, gerçek nitelikleri ile değil, beylik anma törenlerinin donmuş kalıpları olarak tanıtılmak ve benimsetilmek istendi.

Atatürk'ü hiç olmazsa bu yıl, gerçek nitelikleri ile tanıtabilirsek, geçmiş dönemlerin ihanetleri bir ölçüde unutulmuş olur. Kurtuluş Savaşı'nın yüce önderini «Atatürk Yılı»nda inançla selamlıyoruz.

— Hoş gelişler ola Mustafa Kemal Paşa..

Mao yargılanıyor

Ergun BALCI — 6 Ocak 1981

Çin'de «Dörtlü Çete'nin Kültür Devrimi sırasında işledikleri suçların yargılanması, giderek Mao—Çe—Tung'un yargılanmasına dönüşmektedir. Gelen haberlerden, son günlerde bazı meydanlardan Mao'nun büyük resimlerinin kaldırılmaya başlandığını, basında Mao'yu eleştiren yazıların sıklaştığını öğreniyoruz.

Mao ve 1966'da başlattığı Kültür Devrimi tüm dünyada, özellikle sol çevrelerde ateşli tartışmalara konu olmuş, sol kesim bu yüzden birbirine düşman kamplara bölünmüştür. Mao'ya karşı olanlar, onun getirdiği köylü sosyalizmini küçümsemiş, klasik Marksizmin temel ilkelerinden olan kent işçilerinin önderliğinde devrim kuralından bir sapma olarak görmüşlerdir. Ancak bu eleştiriyi yapanların unutmuş göründükleri bir nokta, Mao'nun, 1927 yılında Şanghay ve Kanton kentlerinde on binlerce işçinin Çan—Kay—Şek tarafından öldürülmesinden sonra, köylü hareketine yönelmiş olduğudur.

1927 Martında General Çan—Kay—Şek'in orduları Şanghay'ın kapılarına geldiğinde işçiler kenti savunmak istemişlerdi. Ne var ki, Stalin'in denetimindeki Komintern'in Çin politikası, o zamanlar Çin komünistlerinin Çan—Kay—Şek'le Kuamintang içinde işbirliği yapmalarını ön görüyordu. Bu politika uyarınca, Şanghay'ın Çan—Kay—Şek'e teslim edilmesi emredilmiş ve kente elini kolunu sallayarak giren Çan—Kay—Şek, iki hafta sonra on binlerce işçiyi öldürmüştü.

Şanghay fiyaskosu Stalin'i çok güç durumda bırakmış, Kominternin izlediği «uzlaşma» siyasetine karşı, gerek çevresinden, gerekse diğer komünist partilerden sert tepkiler gelmişti.

1927'nin sonları, Stalin'in sola yöneldiği ve Bukarin, Tomsky ve Rykov'un önderliğindeki sağ kanada karşı mücadeleye başladığı dönemdir. Bu ortamda Şanghay fiyaskosunun yarattığı olumsuz etkileri silmek, içeride ise, Bolşeviklerin sağ kanadı ile kopma ortamını hazırlamak için Komintern, daha doğrusu Stalin «ultra—sol» politikayı benimser ve 1927 Aralığında Çin Komünist Partisi'ne Kanton'da ayaklanma düzenlemesi emri verilir.

Oysa Çan—Kay—Şek'ten ağır darbeler yemiş olan ve böyle bir ayaklanmaya hazırlıklı bulunmayan Çin komünistleri için Kanton de-

nemesi büyük bir bozgunla sonuçlanacak, binlerce işçi Çan—Kay—Şek tarafından öldürülecektir. Mao—Çe—Tung, bu olaylardan sonra dikkatini kentlerden kırsal bölgelere ve köylülere çevirmiştir.

Mao'nun halen Pekin'de yargılanmakta olan Kültür Devrimi de ateşli tartışmalara ve değişik görüşlere yol açmıştır.

Mao yanlılarına göre, Kültür Devrimi bürokratik kemikleşmeye karşı kitleleri harekete geçiren, yığınları parti yönetimini eleştirmeye yönelten bir hareket olup, bu niteliği ile çağımızda sosyalizme önemli bir katkı olarak saygıya hak kazanmıştır.

Mao'ya karşı olanlar ise Kültür Devrimini, cahil köylü yığınlarına yutturulmuş bir hap, ayrıca Mao'nun içeride siyasal rakiplerini tasfiye için kullandığı bir araç şeklinde görüyorlar.

Biz gerçeğin, bu iki savın ortalarında bir yerde olduğunu sanıyoruz. Kültür Devrimini değerlendirirken, o dönemin iç ve dış koşullarını gözden kaçırmak yanılgılara yol açabilir.

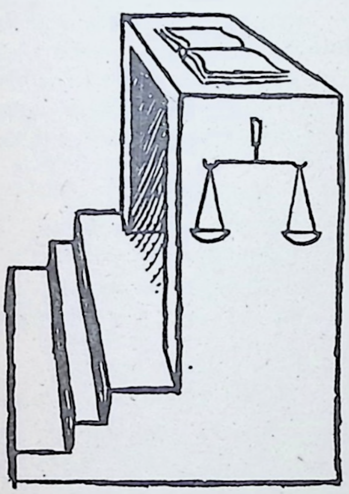
Kültür Devrimi sırasında, Mao'nun Kızıl Muhafızları Marksizm - Leninizm adına, Balzac, Victor Hugo, Shakespeare ve Beethoven gibi uygarlık tarihine imzalarını atmış büyük yetenekleri «burjuva kültürünün çürümüş temsilcileri» diye lanetlemişler, Şanghay'da Puşkin'in anıtına saldırmış, Çerniçevsky'yi kınamışlardır. Oysa temsil ettiklerini ileri sürdürleri Marks, tüm yaşamında Shakespeare ve Balzac'a hayranlık duymuş, Lenin ise, boş zamanlarında Beethoven'i dinleyerek, ya da Puşkin'i okuyarak dinlenmiştir.

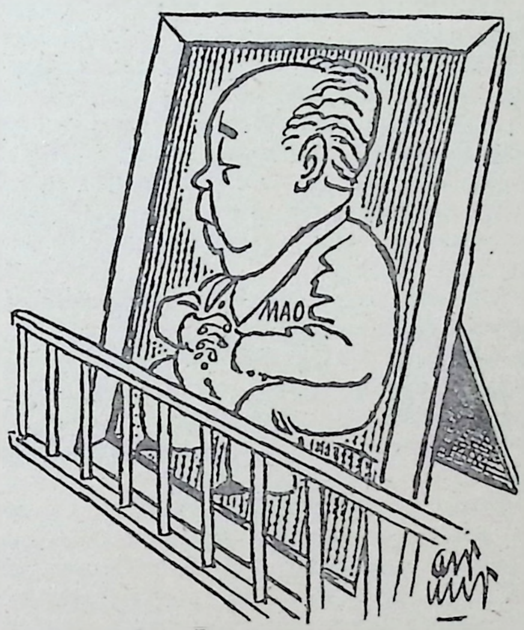
Kültür devrimi bu anlamda kültürden yoksun kalmış köylü yığınlarına yutturulmuş bir hap, hem de uzun vadede yol açacağı olumsuz sonuçlar bakımından acı bir haptı.

Kültür Devrimi bir anlamda Mao'nun da zamanını doldurduğunu simgeliyordu. Beethoven, Balzac ve Hugo'nun lânetlenen yapıtları ile birlikte bir zamanlar «Yüz Çiçek Açsın» kampanyasını başlatan «ileri görüşlü, hoşgörülü, devrimci lider» imajı da karanlıklara gömülüyordu.

Ancak iç ve dış koşullar, Mao'nun bu acı hapı kitlelere yutturmak zorunda kalmasında önemli rol oynamıştır.

Kültür Devrimi, Çin Halk Cumhuriyeti'nin tarihindeki en bunalımlı döneme rastlar. İçeride 1961 yılında Kruçev'in Pekin'e tüm yardımı ansızın kesmesinden sonra ekonomi felç olmuş durumdadır. Yedek parça yokluğundan çalışamayan makinalar paslanmakta, yeni yapılan fabrika binaları kendi yazgılarına terkedilmektedir. Birkaç yıl önce başlatılan «İleriye doğru büyük atılım» proğramı, teknoloji ve uzman olmaksızın, yalnızca çoşkunun ekonomik kalkınmaya yetmediğinin somut örneği biçiminde iflas bayrağını açmıştır. Dışarıda ise Endonezya'da Mao sempatizanı Komünist Partisi kapatılmış, onbinlerce komünist öldürülmüştür.





6 Ocak 1981

Bu arada Kuzey Kore ve Japon Komünist Partileri Çin'den uzaklaşmış Kuzey Vietnam Komünist Partisi ise Moskova ile flörte başlamıştır. Ve nihayet ABD'nin Asya'daki emellerinden büyük kaygı duyan Çin'in Sovyetler Birliği ile olan ilişkileri de giderek gerginleşmektedir.

Mao, Kültür Devrimini Çin'in dışarıda büyük bir yalnızlık, içeride ise aynı boyutta bir ekonomik bunalımın içine sürüklendiği sırada başlatmıştır. Kültür Devrimini, içeride ve dışarıdaki gelişmelerden derin düş kırıklığına uğrayan kitlelerin çoşkusunu korumak, dikkatlerini başka yöne yöneltrek parçalanmayı engellemek amacı ile kullanmıştır.

Mao, Çin halkını emperyalizmin pençelerinden kurtarmış, birçok yerde «buraya köpekler ve Çinliler giremez» diye yazılı bir ülkede, bağımsız ve onurlu bir ulus yaratmış bir liderdir.

Tarih onu Köylü Sosyalizmi denemesinden Kültür Devrimi dramından, ya da Kızıl Kitap komedisinden önce, herhalde bu niteliği ile yargılayacaktır.

Atatürk Yılı'nda

Altan ÖYMEN — 7 Ocak 1981

Atatürk'ün sağlığında, Ankara'nın merkezi Ulus meydanıydı. Türkiye Büyük Millet Meclisi binasından başka, Başbakanlık, Dışişleri Bakanlığı, Milli Eğitim Bakanlığı gibi bazı temel bakanlıklar, Ankara Palas, Karpiç gibi yabancı konukların ağırlandığı, devlet çağırılarının yapıldığı otel ve lokantalar, kültür ve sanat çalışmalarının tek merkezi Halkevi.. Hepsi Ulus meydanı civarındaydı. Tabii kentin ana çarşısı da oradaydı.

Ulus meydanının tam ortasında, bugün yeri alanın daha sonraki planına göre değiştirilmiş olan ünlü Atatürk Heykeli vardı.. Onu, etrafındaki mermi taşıyan kadın, nöbet tutan asker heykellerinin ortasındaki kaidenin üstünde, üniformasıyla, at üstünde canlandıran heykel...

Bizim evimiz Ulus civarındaki bir ara sokaktaydı. 5-6 yaşlarındayken, babamla sık sık o heykelin yanından geçerdim. Öğretmişler miydi, ben çocuk sezgisiyle öyle gerekiyor diye kendim mi mi adet edinmiştim, bilmiyorum, her defasında yüzümü heykele çevirir, elimi başıma götürerek asker selamı alırdım. Herhalde babamın, bu kural haline getirdiğim selam karşısındaki tutumu, bana yaptığım işin olağan bir şey olduğu duygusunu veriyordu. Ne bunu garipseyen bir davranışta bulunduğunu, ne de heykele yaklaşırken «Hadi bakalım hazırlan...» gibi bir «görev uyarısı»nda bulunduğunu hatırlıyorum.

Sadece, büyüdükten sonra birkaç kere annemden işitmişimdir:

— Sen Atatürk heykelinin önünden selam almadan geçmezdin... derdi.

O da, Atatürk heykellerine karşı birtakım sapık saldırıların olduğu yıllarda, «dünyanın ne hale geldiği»ni belirtmek için...

★ ★

Ulus meydanındaki heykel heybetlidir. Ben de Atatürk'ü bütün öteki insanlardan daha uzun boylu, daha geniş omuzlu, daha sert bakışlı sanırdım.

Bu yüzden, bir gün gerçekten karşılaştığımda tanıyamadım:

Herhalde yaşamının son yılındaydı, İstanbul'daydık. Babam beni, ne için olduğunu bilmiyorum, Dolmabahçe Sarayına götürmüştü. Sanıyorum Sarayın giriş holündeydik. Birden her yeri bir koşuşma, bir heyecan dalgası kapladı. Babam, kendisi de heyecanlı, elimden tutup;

— Bak bak, Atatürk geliyor... dedi.

Ben herhalde o tunç heykelin benzerini arıyordum ki, bir türlü farkedemedim.

Oysa, üzerinde yakası açık, beyaz bir gömlekle bir pantolon olan ve etrafa gülümseyen bir insandı.

★ ★

Sonra Ankara'nın çok yağmurlu bir gününde, babam, annem, anneannem, ben, binlerce kişiyle birlikte hıçkıra hıçkıra katafalkın önünden geçtik. Benim gözümün önüne, bir Ulus meydanında at üstündeki heykeli, bir beyaz gömleğiyle gülümseyen yüzü geliyordu.

Galiba ikisine de ayrı ayrı ağlıyordum.

★ ★

Tabii benim neredeyse iki ayrı varlık gibi gördüğüm Atatürk ikisiyle birlikte Atatürk'tü. Bir yandan at üstünde komutan olarak, siyaset adamı, devlet adamı, Cumhuriyetimizin kurucusu, devrimlerimizin yapıcısı olarak, heykele yansıyan büyük kudretiyle.. Bir yandan da herkes gibi giyinen, yürüyen, başkalarından çok daha uzun boylu ya da sert bakışlı olmayan, gülümseyen haliyle.

Onu heykeldeki kudretine ulaştıran üstün nitelikleri de, elbette ikinci halinin içindeydi. Milli Mücadeleyi başlatırken, sürdürürken Cumhuriyeti kurarken, devrimleri yaparken, Atatürk'ün boyu daha uzun, bakışları daha sert

değildi. Yeri geldiğinde gülümsemiyor, şakalaşmıyor değildi.

Sivas Kongresinde Atatürk'le birlikte «heyet-i temsiliye» üyesi seçilen ve sonradan da hep onun yanında bulunmuş olan Mazhar Müfit Kansu'nun Türk Tarih Kurumunca yayınlanan anıları ilginçtir. Atatürk ve arkadaşlarının Sivas'tan Ankara'ya nasıl geçtiklerini de anlatır. Çok soğuk ve karlı bir kış günü, patlayan lastiklerinin içine zaman zaman bez doldurdukları üstü açık otomobillerle yola çıkarlar. Bir yandan da müthiş bir para sıkıntıları vardır. Heyetin muhasipliğini yapan Mazhar Müfit Bey, parayı kuruş kuruş idare etmeye çalıştığı için günlerdir doğru dürüst kahvaltı yapamamışlardır. Bir gece yarısında Kayseri'ye varıp hali vakti yerinde birinin evinde misafir kalırlar.

Mazhar Müfit Bey şöyle anlatır:

«Sabahleyin mükemmel bir kahvaltı yaptık. Evet mükemmel diyorum. Bizim aylardır ki tereyağ, kaymak, süt, bal gördüğümüz yoktu. Bu gibi şeylerden mahrum kaldıktan sonra insan bir gün kavuşunca o zaman kıymetleri daha ziyade artıyor.

Paşa kahvaltıda gene şakaya başladı. Ev sahibine:

— Azizim biz her sabah sütten, kaymaktan bıktık. Sizin meşhur pastırmanız vardır, üzerine birkaç tane taze yumurta kırılsa da daha kuvvetli bir kahvaltı alsak nasıl olur. Bugün gezeceğimiz yerler var., öğle yemeğini biraz geç yiyeceğiz.. dedi. Ve bana bir göz işareti yaptı. Raşit Ağa: «Başüştüne efendim» diye fırladı gitti.

Paşa:

— Öyle değil mi? Kaymaktan, sütten, bal dan falan bıktık. Deyince bir kahkaha attık.

— Adi bir çay ile bir dilim ekmekten ne haber Paşam, dedim.»

Sivas'tan Ankara'ya kadar açık otomobil içindeki yolculuk, geceleri donma tehlikesi, kurt tehlikesi içinde sona erdikten sonra heyet-i temsiliye üyelerinin Ankara'daki durumları da, Mazhar Müfit Kansu'nun anlattığına göre şöyledir:

«Ekmekçiye bile verecek paramız kalmamıştı. Mustafa Kemal Paşa ile bu ciheti görüşürken bulduğum çareleri eskisi gibi kabul etmedi. Ve yarı geceye kadar hep düşündük ise de, para tedariki hususunda bir karar ve neticeye vasıl olamadık.

Çünkü bankalardan ve müessesattan ödünç bile olsa para almayı Paşaya bir türlü kabul ettiremedim. Ne yapacaktık. Benim bir kürküm vardı... Nihayet onu da sattık.. Kimsede satılacak bir şey kalmadı..

... Sabahleyin kapı vuruldu.

İçeriye gelen zat, Müftü Efendinin geldiğini söyledi... Eyvah şimdi Müftü Efendiye kahve ısmarlamak lazım. Kahve var ama şeker yok, benim iki parça şekerim var, onu da masanın gözüne saklamışım. Ya şekerli kahve isterse... Ya sigara da vermek lâzım gelirse.»

★ ★

Mazhar Müfit Kansu'nun anılarında Atatürk'ün güçlükler karşısında en kötü ihtimalleri de hesaplayan ve zamanlamaya müthiş dikkat eden kurmaylığının yanında, iyimserliği, şakacılığı, insan ilişkilerindeki sıcaklığı, da somut örneklerle gözler önüne geliyor.

Daha bunun gibi o dönemleri yaşamış başkalarının da anıları var. Bunların, hepsinin bir arada ve belgelerle de karşılaştırılarak objektif değerlendirmeleri yapıldıkca, Atatürk'ün o «beyaz gömlekli», «gülümseyen» yanı da daha iyi öğrenilecek.

Atatürk yılının açılışı törenleri, O'nun Cumhuriyetimizin kurucusu olarak koyduğu ilkelerin, bilime ve san'ata verdiği önemin belirtilmesi açısından çok güzel olmuştur. Sayın Devlet Başkanı Orgeneral Kenan Evren'in Türkiye Büyük Millet Meclisi salonu'ndaki konuşması, yönetimin Atatürk ilkelerini koruma konusundaki kararlılığını göstermiştir.

Bunun yanında Atatürk yılı içinde Atatürk'ün Kurtuluş Savaşı hazırlıklarından başlayarak yürüttüğü mücadelede, insan olarak karşılaştığı sorunları, bunlar karşısındaki tutumlarını, arkadaşlarıyla, halkla ilişkilerini gerçekçi bir biçimde ele alacak çalışmalar, aslında onun o mücadeleyi nasıl, hangi koşulları yenerek kazandığını da gösterecektir..

Anayasa?

İlhan SELÇUK — 9 Ocak 1981

Her Anayasanın bir biçimi vardır, bir de özü. Sözgelimi 1961 Anayasası çift meclis sistemini ve Anayasa Mahkemesi yöntemini benimsemiştir. 1924 Anayasasında ne Senato vardır; ne Anayasa Mahkemesi. Ancak bunlar biçim ayrılıklarıdır. Temelde bir Anayasayı değerlendiren şey özüdür.

Özüne baktığımızda 1924 Anayasası nedir?

1924 Anayasası bir devrim Anayasasıdır. Atatürk Anadolu'ya 19 Mayıs 1919'da çıktı, 8 Temmuz 1919'da askerlikten çekildi. Önce Müdafaa-i Hukuk Cemiyetleriyle sonra Büyük Millet Meclisiyle bağımsızlık savaşımını örgütledi. TBMM (Türkiye Büyük Millet Meclisi

5 Ağustos 1921'de Mustafa Kemal'e başkomutanlık görevini verdi. 19 Eylül 1921'de yine Meclis, Sakarya Meydan Savaşını kazanan Mustafa Kemal Paşaya «Gazi» ünvanını ve mareşallık rütbesini verdi. Cumhuriyet devrimiyle ve yeni Türk devletinin kuruluşuyla Gazi, Kemalist ideolojiyi oluşturup geliştirdi. Bu ideolojinin örgütü, önce Halk Fırkası adıyla kurulan Cumhuriyet Halk Partisidir. Nitekim bu partinin programındaki ilkeler 1924 Anayasasına geçirilmiş devlet ideolojisi niteliğine dönüşmüştür.

O ilkeler «cumhuriyetçilik, milliyetçilik, halkçılık, devletçilik, laiklik, devrimciliktir.»

1924 Anayasasının özü budur.

★

Ne var ki İkinci Dünya Savaşından sonra dışardan beslenen bir karşı devrim dalgası, siyasal iktidara tırmanmış ve 1924 Anayasasının özünü hiçe sayarak ilkelerini rafa kaldırmıştır. 1960'a dek süren dönemde, cumhuriyetçilik biçim olarak kalmıştır. Milliyetçilik ilkesi yerine Amerikancılık felsefesi geçerli olmuş, «uyduculuk» bir yeni dünya görüşü gibi benimsenmiştir. Halkçılık yerine, «imtiyazlı bir sınıf» yaratılması programlanmıştır. Devletçilik yerin dibine batırılmış, özel sektörcülük (daha doğal adıyla sermayecilik) egemenleşmiştir. Laiklik ilkesi devletin en yetkili makamlarına geçebilen kişilerce çiğnenmiştir. Öğretim Birliği (Tevhid-i Tedrisat Kanunu) yıkılmış, ülkenin her yanında Şeriat öğretimi yapan dinsel okul ve kurslar açılmıştır. Devrimcilik sözcüğü suç sayılmış, karşı - devrimcilik dalgaları her yanı sarmıştır.

1960'a değin Türkiye'de çok partili görünüm altında ve fikir özgürlüğünden yoksun bir rejimde karşı - devrim süreci yaşanmıştır. 27 Mayıs devrimi, bu sürecin yarattığı bir patlama anlamını taşımaktadır.

Çoğu kişi 27 Mayıs Anayasasını «tepki yasası» diye nitelendirmiştir. Bu gözlemde gerçek payı var mıdır? 1961 Anayasası, özünde ilerici olmakla birlikte, biçimsel açıdan sınıflararası dengeleri ve uzlaşmayı gözetecek kurumlar oluşturmuştur. Ancak 1960'ların ilk yarısında siyasal iktidarı hemen ele geçiren tutucu güçler, 1961 Anayasasına daha ilk günden savaş ilan etmişler, ilerici kurallarını rafa kaldırmışlardır.

1961 Anayasası'nın özünü iki ilke oluşturmaktadır: Özgürlük ve sosyal adalet. Yirmi yıllık bir süreç içinde bu ilkeler uygulanmadığı gibi amansız bir sömürü ve soygun düzeni oluşmuştur. 1961 Anayasası layiklik kuralını özümsemiştir; toprak reformunu öngörmüştür; «Mülkiyet hakkının kullanılması toplum yararına aykırı olamaz» kuralını getirmiştir; «tabii servetler ve kaynaklar devletindir, devlet bunları işletir» demiştir; herkesin gücüne göre vergi vermesini temel kural saymıştır.

Bu ilkeler ve kurallarla benzerleri 20 yıla yakın bir sürede uygulanmamıştır.

★

Uygulanamıyan anayasalar ülkesi Türkiye'de sık - sık anayasa arayışlarına girilmesi yaşanan bunalımların da bir göstergesidir. Gerçekte her Anayasa bunalımı ilerici - gerici, devrimci - tutucu, ve kökeninde sermayeci-emekçi hesaplaşmasının bir ürünüdür.

Tarih boyunca böyle olmuştur.

1981 Atatürk'ün 100'üncü doğum yılıdır ve Türkiye'de yine Anayasa sorunu gündemdedir. Öyleyse ne yapmalı? 100'üncü doğum yılında Atatürk'e layık olabilmek, ancak onun kişiliğine yakışır çağdaş ve devrimci temel ilkeleri Türkiye'nin yaşamına geçirebilmekle olasıdır.

Devrim ve İnkılap

Altan ÖYMEN — 9 Ocak 1981

«Devrim» mi diyelim,

«İnkılâp» mı?

Sayın Devlet Başkanı Orgeneral Kenan Evren'in Atatürk Yılını açış konuşmasında «Devrim» kelimesini de kullanmakla birlikte, «İnkılâp» da demesi bazı yazarları yeni önerilerde bulunmaya yöneltti. «Devrim» deyiminin neredeyse dilimizden, tümden çıkarılmasını istiyorlar... Hatta, «Bağımsızlık» deyimi'nin de... Onun yerine «istiklâl» denilmesi daha uygun olur, diyorlar.

Nedeni?... Bu kelimeler geçmişte istismar edilmiş... Atatürk Devrimleri ve Atatürk'ün tam bağımsızlık ilkesi, amacını aşan biçimde kullanılmış... saptırılmış...

Olabilir... Örneğin devrimciliğin ne olup ne olmadığı konusunda geçmişteki tartışmalarda da, bazılarının ne söylemek istediğini anlamak, çoğumuz için çok güç olmuştur.... Küçük küçük gruplardan her biri, bunu bir tekel malı gibi kendisine ait bir nitelik saymış, ötekileri ihanetle suçlamış, hele Atatürk Devrimleri doğrultusunda devrimci olduklarına inananların tutucu ve gerici olduğunu üzerinde

tartışılmasına bile gerek olmayan bir gerçek saymıştır.

Ama bu böyle oldu diye, «Devrim» deyimini dilimizden çıkarırsak, yani sonuç olarak bu kelimeyi tekellerinde tutmak isteyenlerin eline bırakırsak, sorunu çözer miyiz?

O zaman aynı «tasfiye»yi «milliyetçilik» deyimi içinde yapalım... O da aynı biçimde istismar edilmemiş, belirli grupların malı haline getirilmek istenmemiş midir? O grupların dışındakiler en azından «gayrımilli» sayılmamış mıdır?

«Demokrasi» deyimi... «Hürriyet» deyimi...

Bunların, sadece ülkemizde de değil, tarih boyunca bütün dünyada boyanmadığı boya kalmamıştır.

— Ey hürriyet, senin adına ne cinayetler işlenmiştir? Sözü, «Hürriyetleri koruma» gerekçesiyle çalıştırılan giyotinleri hatırlatır.

Bunlar gibi... «Adalet» «Sosyal adalet», «kamu düzeni», «kamunun çıkarı», «halkın yararı», «ülkenin yararı»...

Ararsanız dünya tarihinde bu gibi sözlerin hepsinin, amaçlarını saptıran yorumlarına, uygulamalarına binlerce örnek bulursunuz..

Yani, böyledir diye kelimelerin değiştirilmesi yoluna çıkılsa, bununla başetmeye olanak yoktur.

Geçerli yol, kelimeleri değiştirmek yerine, kelimelerin gerçek içeriğini inandırıcı bir biçimde anlatmaya çalışmaktır. Sayın Devlet let Başkanı da konuşmasında asıl bunu yapmıştır.

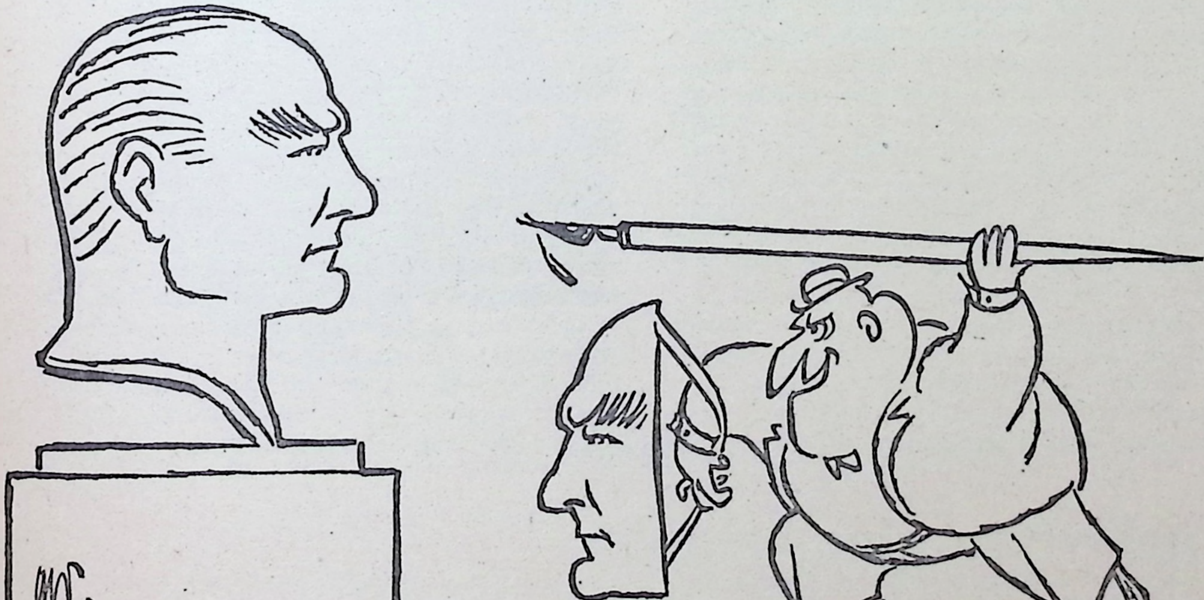
Bu konuda bu önerileri yapan yazarlar da, kendi dil anlayışlarının ön yargılarını bırakıp soruna temelden çözümler arama yolundaki çalışmalara katkıda bulunmalıdırlar.

Daha önce de belirttim: Benim kişisel olarak, yeni deyimler önermek, ya da onlara herkesten önce alışmak yeteneğim fazla değil... «Devrim» yerine, «inkılâp» dediğim de olmuştur.

Ama zaman geçiyor.. ve «İnkılâp»ın «kalb»dan, «kalbetmek»ten geldiğini bilenlerin sayısı gittikçe azalıyor. Çok azalıyor.

Hele «inkılâp»ın ikinci seslisinin üzerine asla nokta konulamayacağını ve noktalıymış gibi okunamayacağını, yoksa bunun başka bir anlama geleceğini bilenleri, artık ancak parmakla gösterebilirsiniz...

Öyle ki bu yazıyı yazarken bile endişeliyim. İstanbul'a teleksle geçilecek. Telekste o olanak olmadığı için sesli harflerin üzerini noktalamak, ya da noktalamamak, dizgici ve düzeltmen arkadaşların işi oluyor. Onların çoğu da hayli genç... İnşallah «İnkılâp» yerine «İnkilap» çıkmaz..



11 Ocak 1981

Kluncker'in Cumhuriyet'e özel demeci

Yalçın DOĞAN — 14 Ocak 1981

ANKARA — Federal Almanya'daki Sosyal Demokrat Parti (SPD) içinde önemli yeri olan ve aynı zamanda Uluslararası Kamu Görevlileri Sendikası (PSİ) Genel Başkanı bulunan Heinz Kluncker, Türkiye'ye yaptığı üç günlük geziden sonra Cumhuriyet'e bir özel demeç vermiş, «Türkiye'de askeri yönetim demokrasiye dönüş konusunda inançlı ve kararlı olduğunu» vurgulamış, daha sonra bir soru üzerine, «Friedman, toplumda ya süper zenginlerin propagandasını yapmaktadır, ya da ideolojik bir karmaşa içindedir» demiştir.

Ankara'da bulunduğu üç gün içinde çeşitli politikacı ve sendikacılarla görüşen Kluncker, Türkiye'de 12 Eylül konusunda şunları söylemiştir:

«Türkiye'deki askeri müdahaleye baktığımda ve Türkiye'deki olayı, dünyanın diğer ülkelerindeki askeri yönetimlerle ve müdahalelerle karşılaştırdığımda, inanıyorum ki, Türkiye'de askerler demokrasiye yeniden dönmek istemektedirler. Diğer ülkelerde askeri müdahaleler demokrasiyi ortadan kaldırmak için yapılmıştır. Ayrıca, Güney Amerika'da, ya da dünyanın diğer ülkelerindeki askeri rejimler çokuluslu şirketlerin, uluslararası güçlerin ülke içindeki iktidarlarını perçinlemek amacındadırlar ve bu nedenle müdahale etmişlerdir. Afganistan'da müdahale dış güçler için yapılmıştır. Güney Amerika'da United Frult Company için ve çokuluslular ile ülkedeki süper zenginlerin ortak çıkarları için ayrıca sosyal gelişmeyi önlemek için müdahale yapılmış ve bu müdahaleler demokrasiyi tahrip etmiştir. Türkiye'de böyle bir durum yoktur. Yanılmak da istemem bu konuda. Görüştüğüm sendikacılar da, politikacılar da Türkiye'deki askeri müdahalenin demokrasiyi yeniden kurmak düşüncesinden hareket ettiğini bildirdiler. Demokrasiye dönüşü zamanı ve ortamına ilişkin belirttiğim diğer ülkelerle Türkiye arasında böyle bir karşılaştırma yapmak imkansızdır. Benim izlenimim, Türkiye'de askerlerin demokrasiye dönüş konusunda kararlı ve inançlı olduklarıdır. Askeri müdahale öncesinde Türkiye öyle bir hale gelmiş ki, terör devleti yok etmiş, devlet otoritesi kalmamış. Terörün acı sonuçları her yerde kendisini göstermiş. Şimdi devlet otoritesinin sağlanması gerektiğine inanıyorum.»

Alman sendikacı şu anda dünyanın değişik ülkelerinde tartışılmakta olan Friedman'a ilişkin bir soruya da şu karşılığı vermiştir:

«Friedman, benim gözümde kapitalist yoğunlaşmanın propagandasını yapan bir kişidir. Onu artık ciddiye almayı birkaç ay önce Singapur'da gördüğüm zaman son verdim. Singapur'da bir trafik sorunu vardı. Friedman konuya eğildi ve trafik sorununun çözümü ve buna ek olarak yolcu taşıma sorununun çözümünü ulaşımın devlet elinden alınarak özel kesime devredilmesinde buldu. Ben Amerika Birleşik Devletleri'nde sık sık trenle seyahat ettim. Burada trenler özel kesimce işletiliyor. Dünyada herhalde çok az böylesine bozulmuş sistem vardır. Yolcu ve yük naklinde, özel firmalar tren işletilmesinde hem yolcuyu, hem de işçiyi herhalde dünyanın çok az yerinde böy lesine sömürmektedirler. Devletin yapmak zorunda olup da, özel kesimce yürütülen bir sistimin bu ölçüde bozuk olması açısından, Amerika'daki tren işletmeleri en güzel örnektir.

Halen dünyada devlet tarafından işletilmekte olan tüm kuruluşların özel kesime devrinden başka bir şey söylemeyen Friedman gibi bir adam, ya toplumun belli bir kesiminin propagandasını yapmaktadır ki, bunlar toplumun süper zenginleridir, ya da kendisi ideolojik bir karmaşa içinde yaşamaktadır. Belki de ikisi de birden söz konusudur.»

Türkiye üzerine hesaplar

Ergun BALCI — 14 Ocak 1981

Haberler kimi zaman kendi yorumlarını da birlikte getirir. Hele belirli bir konuda belirli bir zaman kesiti içinde çıkan haberleri yanyana getirdiğimizde gerçekler apaçık ortaya çıkar.

Son haftalarda Batı Avrupa ile ABD'de Ortadoğu ve Basra Körfezi konusunda yapılan hesapların odak noktasını oluşturduğu anlaşılan Türkiye'ye ilişkin haberler de kendi kendini açıklayıcı niteliktedir. Ancak bölük

pörçük ve aralıklarla gelmeleri yüzünden bunları toparlamak,genel tabloyu ve bu tabloda Türkiye'ye verilmek istenen yeri göstermesi açısından yararlı olacaktır.

Ronald Reagan'ın Başkan seçilmesi, ülkemizde bazı çevrelerin iyimser yorum yapmalarına yol açmış, ABD kongresine Türk dostu milletvekillerinin girdiği, yeni yönetimin Türkiye'ye askeri ve ekonomik yardımı artıracağı belirtilmiştir. Ancak dış politikada kimse kimseye kara gözleri için yardım etmediğinden biz bu iyimserliği erken bulmuştuk. Geçen zaman, yeni Amerikan yönetiminin dostluk ve yardım karşılığında Türkiye'den bazı beklentileri olduğunu ortaya çıkarmıştı. Gerek ABD ve NATO yöneticilerinin demeçlerinden, gerekse Batı basınında çıkan yazılardan, Türkiye'den NATO'nun Güneydoğu kanadına ek olarak Basra Körfezinin, daha doğrusu Basra petrollerinin de bekçliğini yapmasının beklendiği anlaşılmaktadır.

İran-Irak savaşının sürdüğü, rehineler sorununun çıkmazdan kurtulamadığı, ABD'nin Hind Okyanusundaki kuvvetlerini sürekli takviye ettiği, Ürdün ile Suriye arasındaki ilişkilerin şekerrenk olduğu ve Lübnan'ın patlamaya hazır bir bomba görünümünü koruduğu Ortadoğu'da, Batının Türkiye'den beklentilerine ilişkin ipuçları 1980 Aralığının sonlarına doğru belirgin niteliğe kavuşmaya başlamıştır..

Nitekim NATO Genel Sekreteri Josef Luns, 22 Aralık'ta Cumhuriyet'e verdiği özel demeçte «Basra körfezine gidecek takviye güçlerinin İtalya ve Türkiye'nin güneyinden geçebileceğini» söylemiştir. Luns sözlerini «belli bir an geldiğinde ABD'nin bu yolda Türkiye'ye bir talepte bulunmasının mümkün olmadığı söylenemez» diye sürdürmüştür.

ABD'nin eski Dışişleri Bakanlarından Henry Kissinger ise geçen hafta Ortadoğu gezisinde yaptığı bir açıklamada Mısır-İsrail ve Suudi Arabistan arasında işbirliği önermiş, ABD'nin Ortadoğu'da «sürekli askeri varlık bulundurmasından» yana olduğunu söylemiştir..

Yine geçen hafta İngiltere'nin etkin gazetelerinden «Financıal-Times» gazetesinde çıkan Türkiye'ye ilişkin bir yorumda «Türk hükümetlerinin şimdiye dek inatla reddetmelerine karşın, Brüksel'de NATO yetkilileri Türkiye'nin uzun vadede Ortadoğu'da faal rol oynayacağını umut ediyorlar» denmektedir. Gazeteye göre ayrıca Batı dünyasının Türkiye'den beklentileri arasında «Türkiye'nin kapılarını Batı mallarıyla sermayesine açması da» yer alıyor.

Ronald Reagan'ın Dışişleri Bakanı Alexander Haig ise Senatoda yaptığı konuşmada ABD'nin önünde çok tehlikeli bir dönem bulunduğunu ve dış politikayı «Bazı şeyler için savaşmaya değer» ilkesi üzerine oturtmanın gerektiğini söylemiştir. Haig, Hürriyet gazetesine verdiği demeçte de, «Türkiye'yi Almanların eline terketmeyeceğiz» diyerek ülkemizin ABD'nin yeni stratejisinde sahip olduğu önemi vurguluyor.

Milliyet Gazetesinden M. Ali Birand'ın Washington'dan bildirdiğine göre ise Reagan Haig ekibi Türkiye'den gereğinde Ortadoğu ülkelerine müdahale için kurulan «Çevik kuvvetlerin etkinliğine katkıda bulunmasını» isteyecektir.

Sözgelişi rehineler sorunu uzar ve Reagan yönetimi çevik kuvvetleri İran'a karşı kullanmaya karar verirse bu kuvvetler için Türkiye'de üs ya da geçiş kolaylığı sağlanması istenmesi, ülkemizi bizi ilgilendirmeyen bir bunalımın içine sürüklemeye zorlamak anlamına gelecektir. Türkiye böyle bir bunalımda yalnız İran'la değil, Sovyetler Birliği ile de tehlikeli biçimde karşı karşıya gelecektir.

NATO'nun güneydoğu kanadının savunulmasından sorumlu olmak başka bir şeydir. Batılı ülkelerin Basra körfezindeki petrol çıkarlarını savunmak başka şey.

Türkiye'yi bu tür oyunların içerisine sürüklemeye hiçbir ülkenin gücü yetmeyecektir.

Kurucu Meclis 29 Ekim'de oluşacak

Hasan CEMAL — 16 Ocak 1981

KONYA — Devlet Başkanı Orgeneral Kenan Evren, Kurucu Meclis'in 30 Ağustos ile 29 Ekim arasındaki bir tarihte oluşturulacağını açıklamıştır.

12 Eylülden önce anarşiyle mücadele için tedbir alınmasını istediklerini, ancak dinletemediklerini belirtirken Anayasa'nın, anarşistlerin işine yaradığını söyleyen Evren «Din adamlarından devlet işlerine karışmamalarını» istemiştir. Evren, savunma hakkının kısıtlanacağı yolundaki eleştirileri de yanıtlamış, «Sanki biz bir partiyiz de, o partiyi yıpratmak için ellerinden geleni ardına koymuyorlar» demiştir.

KURUCU MECLİS OLUŞUYOR

Kurucu Meclis'e partili olarak partilerden

kimsenin alınmayacağını açıklayan Orgeneral Evren, ayrıca «Heveslenmesinler demokrasiye dönüldükten sonra, memleketi bu hale getirenlere, memleketi tekrar teslim etmeyeceğiz. Bu memleket bir kaç siyasinin inhisarı altında değildir. Bu memleket daha bir çok değerli politikacı yetiştirir. Bu nedenle tekrar eski idareler iş başına gelecek diye kamu görevlileri telaşlanmasın, görevlerini yansız bir şekilde devam ettirsinler» şeklinde konuşmuştur.

Orgeneral Evren, Kurucu Meclis oluşturulduktan sonra Milli Güvenlik Konseyi'nin «Senato vazifesini» göreceğini belirtmiş, Kurucu Meclis'ten MGK'ne gelecek tasarıların burada gerekli düzenlemeler yapıldıktan sonra yasalaşacağını söylemiştir.

Evren, halka hitaben yaptığı konusmasında, demokrasi takvimine bir kez daha değinerek şunları söylemiştir:

«Anarşi ile mücadeleye öncelik vereceğimizi, daha sonra kurucu meclisin kurulacağını açıklamıştık. Daha sonra kurucu mecliste yeni anayasa, seçim ve siyasi partiler kanunları ile diğer ilgili kanunların çıkartılacağını açıklamıştık. Bundan sonra da ülkeyi Atatürk ilkelerine bağlı bir yönetime devrederek demokrasiye geçileceğini söylemiştik. Bundan kimsenin şüphesi olmasın, Bu bir asker sözüdür, namus sözüdür.»

DİN ADAMLARINA UYARI

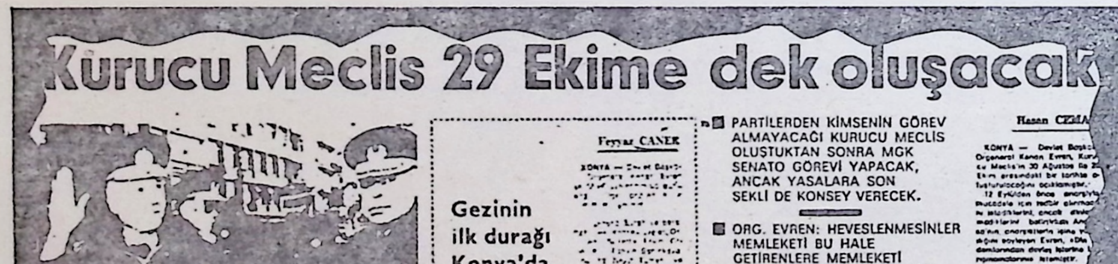
Devlet Başkanı Orgeneral Evren, Hükümet Meydanında yaptığı konuşmada, Konya'lıların aydın fikirli kişiler olduğunu, Konya'nın ise bir kültür merkezi hüviyetini her zaman koruduğunu, anlatmış, ancak bazı ard niyetli kişilerin Konyalıları gerici ve tutucu olarak tanıtmak istediklerini söylemiştir. 12 Eylül'den önce, Konya'da bir gösteriye teşebbüs edildiğini, bunu hazırlayanların şimdi hesap verdiklerini kaydeden Evren, «Din işleri, devlet işleriyle karışırsa, bu asırda bu medeniyet asrında, bu milleti idare edemeyiz. Biz din adamlarına karşı daima hürmetkârız. Onlardan dini bilgiler alırız. Ama, o muhterem din adamlarımızdan da rica ediyoruz. Devlet işlerine karışmasınlar. Bizim dinimiz düşmanlığı değil, kardeşliği emreden bir dindir. Bu asırda cihat olmaz. Ehl-i salip seferleri geride kaldı.» demiştir.

12 EYLÜLDEN SONRA YAPILAN İŞLER

Orgeneral Evren, anarşi ve terörle mücadelede çok mesafe alındığını bildirmiş ve şunları söylemiştir: «Ama henüz tam kökünü kazıyamadık. Fakat merak etmeyin. Bunların kökünü kazıyacağız. Şuna inanınız ki, bu memlekete, bu vatana komünizmi de, faşizmi de sokturmayacağız. Bölücülerin ve dinimizi istismar etmek isteyenlerin yapmak istediklerine müsaade etmeyeceğiz. Atatürk'ün ilkelerini tekrar yerine oturtacağız».

ANARŞİ RAPORU

Devlet Başkanı Evren, 12 Eylül'den sonraki operasyonlarda 10.369 silah, 183.745 mermi ele geçirildiğini, çıkarılan yasayla 160.170 silah, 635.707 mermi teslim edildiğini hatırlatarak, «Bu 2. Ordu mevcudunun üstünde, kat kat bir mevcuttur. Ben bir yerde konuşurken, «Bir tümeni donatır» demiştim. Orduyu da geçti. Bu hale gelmiş. Memleketin her tarafı silah ve mermi yuvası haline gelmiş» demiş, 12 Eylül'den önceki son bir haftayla şimdiki son bir haftanın kıyaslamasını yaparken de şu bilgiyi vermiştir:


Kurucu Meclis 29 Ekime dek oluşacak

Gezinin ilk durağı Konya'da Evren için 10 kurban kesildi

■ PARTİLERDEN KİMSENİN GÖREV ALMAYACAĞI KURUCU MECLİS OLUŞTUKTAN SONRA MGK SENATO GÖREVİ YAPACAK, ANCAK YASALARA SON ŞEKLİ DE KONSEY VERECEK.

■ ORG. EVREN: HEVESLENMESİNLER MEMLEKETİ BU HALE GETİRENLERE MEMLEKETİ TEKRAR TESLİM ETMEYECEĞİZ.

■ ANAYASANIN ANARŞİSTLERİN İŞİNE YARADIĞINI SÖYLEYEN EVREN, DİN ADAMLARININ DEVLET İŞLERİNE KARIŞMAMALARINI İSTEDİ.

	Geçmiş hafta (20 ilde)	Son hafta (67 ilde)
Saldırı	202	18
Patlayıcı mad.	127	10
Afiş, pankart	225	59
Ölüm (günde)	10-20	1

FATSA OPERASYONU

Evren, «komünistlerin merkezi» olan Fat-

sa'da son bir aydaki operasyonda 7'si ölü 850 militanın ele geçirildiğini, 32 piyade tüfeği, 9 makinalı tabanca, 825 tabanca bulunduğunu, buna daha dün ele geçirilen 88'inin dahil olmadığını bildirmiştir.

Ankara'da yakalanan «komünist teşkilâtın» nasıl çalıştığının TV'de gösterildiğini anlatırken de Evren «Daha gecikseydik devleti onlar ele geçirirlerdi. Belki bu konuşmayı onlar yapacaklardı» şeklinde konuşmuştur. «Allah esirgesin» sesleri üzerine «Allah esirgeyecek hiç merak etmeyin» diye eklemiştir.

«ANAYASA'DA ÇARPIK TARAFLAR VARDI»

Org. Evren 12 Eylülden önce de Sıkıyönetim olmasına, rağmen, anarşinin neden önlenemediği yolunda bir takım söylentilerin kulaklarına geldiğini belirtmiş ve şöyle devam etmiştir:

«Cevaplıyayım: Biz 12 Eylülden önce çeşitli vesilerle anarşi ve terörle mücadele için teklifler yaptık. Bir takım kanunların çıkartılması ve değiştirilmesi gerektiğini bildirdik. Ama o zaman yok antidemokratikmiş, yok insan haklarına aykırıymış gibi gerekçeler bildirildi. İktidarların dayandıkları taraflar vardı. Tarafsız davranan polisi ve güvenlik görevlilerini kendi tarafında değil diyerek sürdüler. Ayrıca, Anayasa'da çarpık taraflar vardı. Bazıları, bu Anayasayı çok beğenirler. Bu Anayasa anarşistlerin işine yaradı. Bir çok kanun Meclislerden çıkartılamadı. Ayak oyunları vardı. O taraf bunun, bu taraf onun ayağına çelme takardı. Biz geceli gündüzlü çalışarak kanunları çıkartmaya başladık.»

EKONOMİK GELİŞMELER

Geçmiş iktidarlar döneminde Hazinede para olmadığı için işçiye, köylüye para ödenemediğini söyleyen Orgeneral Evren, «Karşılığı olmadan para basıldı. İşte bu yüzden enflâsyon bu hale geldi» demiştir. Devraldıkları bütçede 160 milyar lira açık olduğunu, geçmiş hükümetlerin yeni ödemeler çıkararak bütçeyi şişirdiklerini kaydeden Evren, KİT'lere değinirken de bunların zarar etme nedenini açıklarken, «Akılsızca işletmecilik. 100 kişinin çalışacağı yere 1000 kişi koyarsanız elbette zarar eder. Her gelen iktidar buraları arpalık yeri yapmış» demiştir. TKİ Zonguldak'ta yeraltında çalışan bir işçiye karşılık yerüstünde 18 kişinin çalıştığını ifade eden Evren «Niye kömüre zam yapılıyor. İşte bu yüzden yapıyoruz» diye eklemiştir.

Memur alma sisteminin iktidarlar tarafından yozlaştırıldığını bildiren Evren, «Bundan sonra yine eski şekle dönüleceğini, yasama organının, yani Meclisin tasdik etmediği kadroyu hiçbir Bakanlığın uygulayamayacağını söylemiş, akla gelebilecek her alanda tasarruf yapılmasını istemiştir.. Evren TV'deki kısıtlamaya karşı çıkanlar için de «Biraz zevk ve sefadan fedakârlık yapalım» diye konuşmuştur.

Devlet Başkanı vergi yasaları üzerindeki eleştirilerin daha çok teknokrat veya bürokratlara yöneltildiğini, «küfreder gibi yaygara» yapıldığını anlatmış, hatasız insan olamayacağını, uygulamadan doğan hataların düzeltileceğini, yalnız süre tanınmasını istemiştir. 1950' lerde DP döneminde de halkın jandarma ve polise karşı düşman edildiğini vurgulayarak teknokratların «işte bunlar böyle yapar» diye halkın onlara karşı kışkırtılmamasını da isteyen Evren, mahkeme harçlarından ötürü savunma hakkının kısıtlanması eleştirilerine de şöyle karşılık vermiştir..

«Savunma hakkının kısıtlandığını ileri süren o vatandaşlarımız, savunma hakkını alırken vatandaştan aldıkları parayı az alırlarsa vatandaşın savunma hakkını daha iyi korumuş olurlar. Yoksa vatandaşın mahkemeye vereceği üç-beş bin lira onu yıkmaz. Savunmak için verdiği o para, 50 binler, 100 binler, 200 binler, o para vatandaşı yıkar.. 5 liralık pulu, dilekçe suistimail olmasın diye getirdik. 5 lira bir vatandaşı öldürmez de, yıkmaz da..»

Türkiye'nin 40 milyon ton buğday çıkarabilecek kapasitede olduğunu, tarım hayvancılık ve yeraltı servetleriyle kalkınmamızın mümkün olacağını, üretimi artırdığımızda ele güne avuç açmaktan kurtulacağımızı belirten Evren «dış ülkelerden para dilenmek çok ağrımıza gidiyor» demiştir..

Türkiye'yi 11 Eylül'e getiren siyasal kadrolar, demokrasiye dönünce yönetimde olamayacak

Hasan CEMAL — 17 Ocak 1981

ADANA — Konya Orduevinin üst katındaki Çinili Salonda Devlet Başkanı ve Konsey üyeleri bekleniyordu. Askeri ve mülki erkân salonun girişinden itibaren karşılıklı olarak tek sıra halinde dizilmişlerdi. Başta Devlet Başkanı Evren olmak üzere Konsey üyesi Komutanlar girişte gözüktükleri anda «Dikkat» komutu çekildi. Ve hemen arkasından Harbiye Marşı duyuldu. Teypten çalıyordu...

Evren Paşa ve Konsey üyesi Komutanlar herkesin elini teker teker sıktılar. Sohbet başladı. Devlet Başkanı Evren bazı teğmenlerle konuşuyordu. Bir zamanlar, üsteğmen olana kadar Silahlı Kuvvetlerde evlenme yasağı bulunduğundan sözediyorlardı. Artık bu yasak kalkmıştı. Acaba genç teğmenler geçim sıkıntısı çekiyorlar mıydı?... Komutanların aldıkları yanıt olumlu idi...

Orduevinin Çinili Salonun'daki kokteyl, bu hava içinde sürerken bazı soruların çengelleri zihnimizde takılı duruyordu. Devlet Başkanı, Evren, Vilayetin önünde halka hitaben yaptığı konuşmada, Kurucu Meclise siyasi partilerden kimsenin alınmayacağını açıklamıştı. Uzunca süredir karşılığı bazı çevrelerde gerçekten merak konusu olan bu sorunun yanıtı artık hiç kuşkuya yer vermeyecek biçimde alınmıştı. Siyasi faaliyetleri zaten durdurulmuş olan partilerden Kurucu Meclise üye alınması kesinlikle söz konusu değildi.

Evren Paşa konuşmasının bu bölümünden hemen sonra bazı Devlet memurlarına, bürokratlara dönük olarak bir iki düşüncesini daha dile getirmişti. Bu kişilerin, siyasi partilerden hâlâ birşeyler beklediklerini belirtirken Evren Paşa, aynen şöyle diyordu:

«— Daima kulaklarını onlara çeviriyorlar. Onlardan aldıkları direktiflerle iş yapmaya çalışıyorlar. Heveslenmesinler. Memleketi bu hale getirenlere tekrar bu memleketi teslim etmeyiz. Efendim, politikacı zor yetişirmiş veya yetişmezmiş... Bu memlekette daha çok büyük politikacılar yetişir, bir, iki kişiye teslim edilemez. Bu milletten çok büyükler çıkmıştır, merak etmeyin..»

Memleketi bu hale getirenlere tekrar bu memleketi teslim etmeyiz.. Evren Paşanın bu sözünün kesin anlamı ne idi?...

Kurucu Meclise partilerden kimse alınmayacaktı.. Bu, açıktı. Ancak, parlamentolu bir düzene Kurucu Meclisten sonra geçildiği zaman, 12 Eylül öncesi parlamenterlerinin yeni parlamentoya girmeleri önlenecek miydi?... Bir başka deyişle, 12 Eylül öncesinin tüm parlamenterlerine bir yasayla siyaset yasağı mı konulacaktı?... Kurucu Meclis yeni Anayasa ile seçim ve siyasi partiler kanunlarını hazırlarken bu konuyu da çözüme mi bağlayacaktı?...

2. Ordu Komutanı Orgeneral Bedrettin Demirel'in ev sahipliğini yaptığı çinili salon kokteylinde bu sorunların da karşılıklarını arıyorduk bir bakıma..

Ve edindiğimiz izlenimi, tırnak içindeki şu sözlerle aynen aktarmak olanağına sahip olduk diyebiliriz: «Kurucu Meclis'ten sonra oluşturulacak parlamentoya Türkiye'yi 11 Eylüle getiren tutum ve zihniyetin taraftarları girmeyecekler.. Onlar gelecekteki iktidarın ema net edileceği yönetime ortak olamayacaklardır.»

Şu aşamada edindiğimiz izlenimin tırnak içindeki iki cümleyle özeti aynen böyledir. 12 Eylül öncesi politikacılarını kapsayan bir siyaset yasağının Kurucu Meclisten sonra da geçerli olması bu aşamada çok çok büyük bir ihtimaldir.

Konuyla ilgili bir başka izlenimimizi daha, yine tırnak içinde şöyle aktarmak olasıdır:

«12 Eylül öncesi parlamenterlerinden hangisi iyi hangisi kötü bilemeyiz ki... Elimizde bunu ölçecek bir makine yok ki.. Üstelik o dönemde hiçkimse kalkıp da istifa müessesesini parlamentoda kullanmamıştır ki... Bu bakımdan 12 Eylül'e gelişten hepsi sorumludur!.»

Ve pek muhtemeldir ki 12 Eylül öncesi parlamenterlere dönük siyaset yasağı Kurucu Meclis aşamasına da, yukarıda değindiğimiz çizgilere uygun olarak kesin bir çözüme bağlanacaktır...

Bir başka soru da şudur: Kurucu Meclisin oluşturulma biçimi nasıl olacaktır? Üyeler atama yoluyla mı yoksa seçimle mi belirleneceklerdir? Seçim yöntemi tercih edilecekse bu seçimin niteliği ne olacaktır?

Konseye yakın çevrelerden edindiğimiz bilgilere göre Kurucu Meclis, hem atama, hem de seçim yolu ile saptanacaktır. Karma bir yöntem izlenecek, ancak bunlar da, örneğin dernek veya meslek kuruluşları falan, işe ke-

sinlikle karıştırılmayacaktır. Şu ana kadar bu konuda teknik ayrıntıya inen çalışmalar başlamış değildir. Konu halen üst düzeyde ve fikir aşamasında ele alınmaktadır.

Devlet Başkanı Evren, bu arada, kurucu meclisle birlikte MGK'nın de kesin olarak devrede olacağını ve daima son sözü söyleyeceğini dile getirmiştir. Böylece kurucu meclis bir tür «danışma kurulu» niteliğini taşımış olmayacak mıdır?

Bu sorunun karşılığını araştırdığımızda buna benzer bir izlenim edindik. Deniliyordu ki: «— Evet Kurucu Meclis bu anlamda Danışma Kurulu karakterinde olabilecek ya da MGK ile birlikte tümü Kurucu Meclis olarak da adlandırılabilecektir..»

12 Eylül'den bu yana geçen dört ay içinde gelecekteki Türk siyasal yaşamını çok yakından ilgilendiren birçok sorunun karşılığı Evren Paşa'nın Konya gezisi ile aydınlığa kavuşuyordu..

Biz gazeteciler, bu soruları ve karşılıkları ile ilgili edindiğimiz izlenimleri aramızda tartışırken, Konsey üyesi Komutanlar Çinili Salonun bir köşesinde televizyondan Evren Paşa'nın Konya konuşmasını seyrediyorlardı. TV'deki konuşma bittikten az sonra, salonun bir köşesinde toplanan tüm subaylar MGK'nın Başkan ve üyeleri ile hep bir ağızdan bant eşliğinde Harbiye Marşını söylüyorlardı. Konya'da geçirdiğimiz 15 Ocak 1981 Perşembe günü böylece sona erdi..

Kurucu Meclis...

Uğur MUMCU — 17 Ocak 1981

Devlet Başkanı Orgeneral Sayın Evren, Kurucu Meclisin bu yıl, 30 Ağustos ile 29 Ekim tarihleri arasında kurulacağını açıklarken, «ilk geldiğimiz gün dedik ki, biz bozuklukları giderdikten sonra gideceğiz, evvela bu söz, asker sözü, namus sözüdür» demiştir.

Türk Silahlı Kuvvetleri, bugüne dek üç kez yönetime el koymuş; her seferinde yönetimi sivillere terkederek kışlasına çekilmiştir. Yakın tarihimizde kalıcı bir askeri diktatörlüğe rastlanmaz. Sayın Evren'in son Konya konuşmasında, Silahlı Kuvvetlerimizin bu sağlıklı geleneği, en yetkili ağız tarafından vurgulanmış bulunuyor. Bu açıdan, Kurucu Meclis ile ilgili açıklamayı sevindirici bir haber olarak karşılıyoruz.

Sayın Evren'in açıklamasından, Milli Güvenlik Konseyinin, oluşacak kurucu meclis yanında, yasama çalışmalarında son sözü söyleyecek bir «senato» olarak görev yapacağı da anlaşılmaktadır.

Kurucu Meclisin kuruluş tarihi kadar, ne nitelikte bir meclis olacağı, üyelerinin ne yolla belirleneceği konusu da ayrıca önem kazanmaktadır. Kurulacak meclisin toplumun her kesimine açık olması, hazırlanacak anayasanın demokratik yapısını büyük ölçüde etkileyecektir. Kurucu Meclis ile birlikte anayasa tartışmalarının başlaması, bu tartışmaların, hazırlanacak anayasal metne güç ve saygınlık kazandıracağı da kuşkusuzdur.

Biz, 27 Mayıs Devriminin topluma kazandırdığı anayasanın demokratik nitelikleri ile övülmeye layık bir anayasa olduğu kanısındaydık. Yirmi yıl içinde, anayasanın, amacına-ruhuna, özüne ve sözüne ters düşen uygulamalar nedeniyle bu anayasa başkalaşmış ve açıkça, kendi felsefesine yabancılaştırılmıştır.

Her anayasal metin, her hukuksal düzenleme gibi, anayasanın da eksik ya da tartışılır yönleri vardır. Bunların, geniş bir hoşgörü içinde, demokratik tartışmalarla saptanması ve bu eksiklik ve aksaklıkların yine özgürlükçü bir ortam içinde giderilmesi gerekir.

Çok partili yaşama adımımızı attığımız gün den bu yana, Silahlı Kuvvetler, onar yıl arayla 27 Mayıs 1960, 12 Mart 1971 ve 12 Eylül 1980 tarihlerinde yönetime elkoymuş, arada, büyük çalkantılar yaşanmış, sonuç olarak, toplumumuz, terör ortamı ile 11 Eylül gününe sürüklenmiştir. Herhalde aklıbaşında hiç kimse, bütün acı olayları yaşadıktan sonra 11 Eylül gününe yeniden dönmek istemez.

11 Eylül gününe yeniden dönmek istemiyorsak, bütün sorunların, yaşanan acı deneylerin ışığında önyargısız olarak tartışılmasını sağlamalıyız. Kurucu Meclisin toplumun bütün kesimlerine açılması, 12 Eylül yönetimine hiç şüphesiz, güç katacaktır.

Bu gibi dönemlerde suskunluk, tanınmayan düşman, özgürlük ise istenmeyen bir dost olurlar. Açıksözlülüğün dostluğu ve suskunluğun düşmanlığı ise ilerde bu günler geçtikten sonra çok daha iyi anlaşılır.

Evet öyledir: Anayasayı tartışmak, anayasayı hazırlamaktan çok daha önemlidir.



Evren Adana'da 12 eylül öncesi sendikal düzeni eleştirdi

"Aynı işkolunda çalışanların her yerde aynı parayı alması sağlanacak,,

"Döviz gelirlerini artırıcı tedbirleri alırken, bazıları köstek olma hevesinde,,

"Bölgemizde durum kritik, savaş hazırlıklarımızı da ihmal etmiyoruz,,

Sendikalar etkili şekilde denetlenecek

Türkiye'yi 11 Eylüle getiren siyasal kadrolar demokrasiye döndükten sonra da yönetime ortak olamayacaklar

Hasan CEMAL

Sendikalar etkili şekilde denetlenecek

17 Ocak 1981

CUMHURİYET BÜROSU

ADANA — Devlet Başkanı Orgeneral Kenan Evren yurt gezisinin ikinci durağı olan Adana'da halka hitaben yaptığı konuşmada, 12 Eylül öncesinin sendikal düzenini eleştirirken, yeni yasal düzenlemelerden sonra bundan böyle sendikaların etkili biçimde denetleneceği, Türkiye'nin neresinde olursa olsun, aynı işkolunda çalışanların aynı parayı almalarını sağlayıcı yasalar üzerinde çalışıldığını bildirmiştir. «İşçi memur ayırımına hal çaresi getireceklerini» açıklayan Evren bu yıl mecbur olmadıkça hiçbir yore yeniden memur ve işçi alınmayacağını söylemiştir.

Evren, Ortadoğu'nun kritik günler yaşadığına dikkati çekmiş ve savaşa heran hazır olmamız gerektiğini vurgulamıştır.

Ellerinde, «Tek yol Kemalizm, size güveniyor ve inanıyoruz», «Biz Türk Ulusuyuz», «Evren ile huzur ve güven içindeyiz», «Ulusal güvencemizin en büyük dayanağı ulusal bütünlüktür», «Hoş geldiniz paşam, yolundayız, başta size kahraman ordumuza minnettarız», «Demokrasi Kemalizmle yücelecektir. Birliğimiz en büyük güvencemizdir», «Biz biriz», «Zafer uğruna aksa kanımız, dünya tarihinde vardır şanımız», «En büyük önder Atatürk» gibi sloganlar yazılı dövizler taşıyan dinleyicilер arasında işçi ve köylülerin çoğunlukta olduğu görülmüştür.

Konya'dan dün sabah Adana'ya gelen Orgeneral Evren ve Konsey üyeleri, Kolordu ve Valilik Konağında ayrı ayrı düzenlenen brifingleri izlemiş, Adana Tekel Sigara Fabrikasında incelemelerde bulunmuştur. Evren, İskenderun'a geçmiştir.

Evren yağmur altında kendisini dinleyen yurttaşlara seslenirken 12 Eylül öncesinin terör ortamını anımsatmış terör odaklarının özellikle işçilerin yoğun olduğu yöreleri işçileri hedef seçtiklerini, bundan da amaçlarının, ekonomik bunalımı ağırlaştırarak, amaçladıkları komünist düzeni getirmek olduğunu ifade etmiştir.

Konya konuşmasında terör konusuna uzun boylu değindiğini belirterek, bu kez daha başka konular üzerinde duracağını bildiren Evren, önce yeni vergi yasalarını ele almış ve özetle şunları söylemiştir:

«Bu çıkarttığımız vergi kanunları sayesinde bu güne kadar en çok vergiyi ödeyen memur ve işçi kesimini biraz olsun bu yükten kurtarmak istedik. Yüzde 60-65 nisbetinde vergi veren bu vatandaşlarımızın bu yükünü yüzde 40'a kadar indirdik. Burada bunu da kâfi görmüyoruz. Bu vatandaşlarımızın sırtındaki vergi yükünü azaltmak için çalışmalarımız vardır. Bunu yüzde 35'lere yüzde 30'lara kadar indirme kararındayız.

Bu vergi kanununu çıkarırken işçi vatandaşlarımızdan 980 senesi içerisinde toplu sözleşme yapmış olanlara bu vergi farklarını bu sene içinde veremedik. Bunu biliyoruz, Ama, devletin ödeme gücü yoktur. Onun için 82 sonuna kadar bu farkların verileceğini de sizlere ilettik, merak etmeyin. Size ödenecektir. Ancak, bu vesile ile şunu söylemek de istiyorum. 80 senesi içerisinde toplu sözleşmeler yapılırken böyle bir vergi kanunu çıkacağı mevzu bahis değildi. O zaman yapılan toplu sözleşmeler yüzde 65 yüzde 60 nisbetinde vergi kesileceğine göre yapılmıştı. Şimdi vergiler bu ka-

dar indirildiğine göre, önümüzde yapılacak toplu sözleşmelerle geçen sene yapılan toplu sözleşmeler arasında büyük bir fark olacaktı. Bu büyük farkı adaletsiz bulduk onun için bunu yaptık. Yoksa, parayı çekindiğimizden dolayı değil. Elimizde olsa keşke sizlere daha fazla verebilsek ama devletin gücü bu kadar. Fakat, yurdumuzda yapılan bu toplu sözleşmelerde de bir adalet göremiyorum. Bu şehirde çalışanlar başka türlü, aynı iş kolunda çalışanlar başka türlü, aynı iş kolunda çalışanlar başka türlü para alırken, diğer bir şehirde aynı işi yapan vatandaşlarımız daha başka türlü para alıyor. Bunu ortadan kaldırmak, eğer aynı iş kolunda çalışıyorsa Türkiye'nin neresinde çalışırsa çalışsın aynı parayı almasını sağlayıcı kanuni tedbirler üzerinde de durmaktayız.»

SENDİKA AĞALARI

İşçi ve memur ayırımına bir hâl çaresi getirileceğini bildiren Evren, «İşçi demek el emeği ile, alın teri ile makinanın başında, ateşin karşısında çalışan kişi demektir» demiş, daha sonra «Sendika ağaları» konusunda şöyle konuşmuştur: «Size bazı misaller vereceğim. Bu sendikanın ismini vermiyeceğim, çünkü adalete intikal ediyor bu yaptıkları. Şimdi açıklamam doğru olmaz. Bir sendikanın 8 milyar Türk Lirasına varan mal varlığı var. 8 milyar. Bunlarla neler yapıyor. Şimdi size anlatacağım. Ama bu sendika kendisine bağlı işçiler greve gittiği zaman grev süresince lütfen ayda 1000 lira ile 1500 lira verir. Fazlasını vermezdi. Bu sendika Ankara'da merkez olarak 16 katlı ve 160 odalı bir gökdelen yaptırıyor. Bu gökdelen 200 milyon Türk Lirasına ihale edilmiş, bir kişinin oluruyla. Olur demesiyle yapılmış. İhaleye verilmiş. O kişinin ismini vermiyeceğim. Bugüne kadar, şimdiye kadar 250 milyon lira sarfedilmiş. Bundan sonra sarfedileceklerin de hesabını soracağız. Bu yapılan gökdelenin yanında 800 kişilik bir eğitim salonu var. Ne eğitimi yaptıracaklar? Onu da bilemiyoruz, Komünizm eğitimi yaptıracaklardır! Komünizm! Yine bu sendikanın Ege kıyılarında bir dinlenme yeri diye, yahut da eğitim merkezi diye yaptırdıkları bir kamp tesisleri var. Dünyanın en modern kamp tesislerinden 300 kişi kapasiteli olan bu kampta 7 adet lüks dinlenme odaları, 3 ila 4 tane yüzme havuzları, spor tesisleri var. Feda olsun ama, buraya işçiler gitmiyor. Sendikanın başındakiler gidiyor buraya.. Aynı sendika Ankara'da bir matbaa yaptırmış. Matbaanın yapım masrafı 200 milyon Türk Lirası. Bu matbaa Avrupa'da mevcut matbaalardan 6'ncısı. Ofset baskı yapıyor. 3 tane komputörlü. Ne yapıyor bu matbaa ben size söyliyeyim: Dev-Yol'un bildirilerini, gazetelerini, mecmualarını burada basıyor. Yakalandı. Bu sendikanın yine Ankara'da 100'den fazla binek otomobili var. İçerisinde Mercedesler dahil, fakat 4—5 tane şoförü var. Gerisi sendikacılar tarafından kullanılıyor. Sizin paralarınızla.

Başka bir sendikadan misal vereceğim. Bu sendika Ankara'da, Taşra'dan gelmiş temsilciler için yemek vermiş. Bir tek yemek. Ödediği para 3 milyon Türk Lirası...

İşte bunlar için söyledim sendika ağaları diye.. Sizi, sizin paralarınızla, orada krallar gibi yaşayanları kastettim. Neden bu hale geldi bunlar sayın vatandaşlarım, sebebi, sendika lar denetlenemez, kimse oraya giremez, neye sarfedilir, nasıl sarfedilir bunu kimse soruşturamaz. Ama yeni getireceğimiz kanunlarla bu sendikalar denetlemeye tabi tutulacak her kuruşun hesabı sorulacaktır.»

KİT'LER

«Dün Konya'da kamu iktisadi kuruluşlarından bahsetmiştim. Bu kuruluşların hepsi bir felaket zarar içerisindeler. Sebebi fazla adam bulundurmak. Lüks içerisinde bulunmalarıdır. Bunun sebebi bu. Bunlarla da uğraşmaktayız. Neden birçok mallara zam yaptık? Sebebi bu. Zararına çalışıyor. Mütemadiyen bütçeden para alırlar. Sevgili vatandaşlarım, bu sene mecbur olmadıkça hiçbir yere yeniden memur, hiçbir yere yeniden işçi almayacağız. Sebebi bu sıkıntılı durumdan bir an evvel kurtulalım, yatırımlarımızı, başlattığımız yatırımların bir kısmını bitirelim ondan sonra oraya yeni işçi alalım. Bu enflasyon denilen canavarla ancak böyle mücadele edeceğiz.

Ben sizlerin parlak yarınlar pratik sözlerle gönüllerinizi almak sevdasında değilim. Hakikati dile getiriyorum. Bugüne kadar devlet yatırım yapıyorum diye her tarafa temel atmış, hiç birisi bitmemiş, bu sene yapılan ayar lamalarla bitirilecek, diğerleri durdurulacak eğer her tarafa birden bulaşırsak hiçbirisini bitiremeyeceğiz. Muayyen olan bazı yerleri bitireceğiz.

Sevgili vatandaşlarım yeraltı servetlerimize tarıma ve hayvancılığa önem verirsek turizmi geliştirirsek o zaman işte zengin ülkeler arasına yavaş yavaş katılabiliriz. Bunların peşindeyiz. Onun için hayvancılığa, tarıma, turizme ve işletmelere büyük önem veriyoruz. Bunun peşindeyiz, sizden beklediğimiz bu pahalılıkla mücadelede bize yardımcı olmanızdır.

«İstifçileri, stokçuları, karaborsacıları bize ihbar edin, bunların yakasına yapışırız. Hiç merak etmeyin.»

BÖLGEMİZ KRİTİK

Org. Evren devamla Ortadoğuda yaşanan kritik ortama işaret ederek, bu konudaki görüşlerini de özetle şöyle açıklamıştır:

«Çok kritik günler yaşıyoruz. Yarın ne ola-

cak kimse kestiremez.. Çok yakınımızda komşumuz iki ülke savaş halinde.. Bir türlü bu savaşı sona erdiremediler. Biz de muvaffak olamadık... Birçok ülkeler arabuluculuk yaptı. BM araya girdi ama muvaffak olamadı.

Bunun sonu nereye varır, nasıl olur bugünden kestirmek mümkün değildir.

Onun için ufak bir yanlış adım, yanlış hesap bütün bu bölgeyi ateşe verebilir. Belki de dünyayı ateşe sürükleyebilir.. Bu bakımdan her an savaşa hazır olmak mecburiyetindeyiz. Biz anarşiyle, terörle mücadele ederken, aynı zamanda savaşa olan hazırlıklarımızı da ihmal etmiyoruz.. Askerlerimiz heran savaşa hazırdır..»

KURUCU MECLİS

Devlet Başkanı Evren konuşmasını özetle şöyle tamamlamıştır:

«Sevgili Adanalılar, dün Kurucu Meclisin açılacağını ilân ettim Konya'da. Önümüzdeki 30 Ağustos ile 29 Ekim arasında.. Ve kamu görevlilerine orada seslendim.. Burada yine sesleniyorum kamu görevlileri kulaklarını arkaya çevirerek gelmiş geçmiş iktidarlardan emir alarak iş yapmaya çalışmasınlar bu yönetimin emrinde tarafsız olarak vatandaşın hizmetinde hizmet görsünler. Bir kişi tarafsız çalışırsa hangi yönetim gelirse gelsin zaten onun elinden tutar. Bizi bugüne kadar mahveden zaten taraflı çalışmadır. Onun için diyoruz bütün kamu görevlileri üzerlerine düşen vazifeleri bihakkın yerine getirsinler..

Sevgili vatandaşlar, kalkınmak için elimizden gelen her çabayı sarfederken ve döviz girdilerimizi çoğaltmaya çalışırken bunun için her türlü tedbiri alırken ve önümüzde birçok da imkânlar varken maalesef bazı kuruluşlar bunu kösteklemek hevesi içindeler. Şimdi bunu açıklıyorum. Bazı nakliyat şirketleri Ortadoğu'ya yapılacak nakliyatı kösteklemek istiyorlar.. Bugün Avrupa'dan Ortadoğu'ya Ortadoğu'dan Avrupa'ya nakliyat bizim ülkemizin üzerinden yapılıyor limanımıza geliyor. İşte yanımızdaki Mersin Limanı lebalep malla dolu. Bunlar nakledilecek Irak, İran'a Suudi Arabistan'a, şuraya buraya.. Bu nakliyat şirketleri öyle para istiyorlar ki, Avrupa'da normal ücretin 3 misli para istiyorlar. Bunu taşıtır mı şirketler veya bu malı gönderenler.. Şimdi bunlara sesleniyorum. Eğer bu malları normal ücretlerle taşımazlarsa Silahlı Kuvvetlerin bütün ulaştırma vasıtalarını buraya yığarım.. Daha da ileri giderek o vasıtaları lojistik sefer berlik ile silah altına alır öyle çalıştırırız. Bu vatanı kirli ellere teslim edemeyiz.. Namusu ile ile çalışsınlar biz onlara hakkı olan parayı elbette vereceğiz.

İşçi, işveren ilişkileri üzerinde hassasiyetle duruyoruz. İşçi de işveren de haklarına riayet edeceklerdir. Ne işveren işçiyi sömürecek, ne de işçi işverene zorluk çıkaracak. Böylece bu vatan yükselir. Yoksa, birbirimize düşman kesilerek servet düşmanlığı yaparak veyahut da çalışanı sömürerek bir şeye, bir yere varamayız. Bir noktaya varamayız. Onun için ben bütün işverenlere ve işçilere sesleniyorum. Her iki taraf da birbirine hakkını tanısın ve birbirinin hakkını versin. Bunu bütün işverenlerden ve işçi vatandaşlarımdan rica ediyorum. Memleketimiz bu sayede refah ve saadete ulaşacaktır.

Dün rakamlarla verdim. 12 Eylül'den sonra fabrikalarımızın iyi çalışması sayesinde aralık ayı içerisindeki dış ihracatımız, 526 milyon dolara yükseldi. Türkiye tarihinde vaki değil bu rakam. Bu rakama ulaşmak için ancak fabrikalarımızın tam kapasite ile çalışması gerekiyordu. Sizler gibi çalışkan fedakâr işçilerimiz, bunları çalıştırdılar ve bu rakama ulaştık. Belki önümüzdeki aylarda bunun da üzerine çıkacağız. Hiç merek etmeyin. Bunun üzerine çıkacağız. Ve bu memleketi, milleti lâyık olduğu refah ve saadete ulaştıracağız.»

Konuşmasının burasında kendisini dinleyenleri daha fazla yağmur altında bekletmemek için konuşmasını keseceğini belirten Devlet Başkanı Orgeneral Kenan Evren, sağnak halinde yağan yağmur altında kendisini dinleyen ve alkışlayanlara «Allah'ın rahmeti üzerinize olsun» diyerek veda etmiştir.

SİGARA FABRİKASINDA

Evren öğleden sonra Tekel Sigara Fabrikası'nda incelemeler yapmış, yetkililerden bilgi almıştır. Evren, üretimin arttırılması ve bir kısım işçiye iş imkânı sağlanması amacıyla fabrikanın 3 vardiya halinde çalışmasını önermiştir. 7 makinanın üretim dışı bulunduğunu öngören Evren, bunların neden bugüne kadar yapılmadığını, parçalarının neden yurt dışından ithal edilmediğini sormuş, ilgililer ithalin döviz yokluğu nedeniyle yapılamadığını söyleyince, «Dövizi Yugoslavya ve Bulgaristan'a sigara yapımı için veriyoruz da, niçin yedek parça için döviz veremiyoruz» demiştir.

İÇEL'DE

Devlet Başkanı Evren ve Komutanlar, saat 15.15'te helikopterle Mersin'e gelmişlerdir. Vali Fahri Öztürk ve Çıkartma Filosu Komutanı Tuğamiral Fikri Topsever Belediye Başkanı Kaya Mutlu tarafından karşılanan Evren, daha sonra vilayete gitmiştir. Yollarda kalabalık halk topluluğu tarafından karşılanan Evren'in aracı iki kez durdurulmuş, kurbanlar kesilmiştir. Vilayette bir brifinge katılan Evren daha sonra limanı incelemek için giderken, Cumhuriyet Alanı'nda biriken halka kısa bir konuşma yapmış, «Sizleri yağmur altında görünce teşekkür etmek istedim. Tekrar buluşacağız. Birlik ve beraberlik içerisinde gönül

birliği ile el ele olursak yenemeyeceğimiz hiçbir engel yoktur» demiştir. Daha sonra liman alanında incelemelerde bulunan Evren, transit taşımacılığı konusunda ilgililere bazı direktifler vermiştir. Evren ve beraberindekiler daha sonra helikopterle İskenderun'a geçmişlerdir.

Amaçlanan Türkiye'nin ana çizgileri belli oldu

Hasan CEMAL — 19 Ocak 1981

GAZİANTEP — Devlet Başkanı Sayın Evren'in dört günlük gezisi boyunca yağmur ve soğuk hava peşimizi bir türlü bırakmak bilmedi. Nereye gittiysek bizi izledi. Önce Konya, sonra Adana, Mersin, İskenderun, Antakya, Kahramanmaraş ve Gaziantep'te değişen bir şey yoktu. Evren Paşa konuşmalarını kimi zaman sicim gibi, zaman zaman da sağanak ve dolu şeklinde yağan yağmur altında yapmak zorunda kaldı...

Konuşmalarında Evren Paşa rahattı. Sâkin ve ses tonunu genellikle yükseltmeden konuşmaya özen gösteriyordu. Bu arada dikkatimizi çekti: Ara sıra kendisini dinleyen toplulukla diyalog kurmaya, adeta sohbet eder gibi konuşmaya çaba sarfediyordu. Gaziantep'te. Vilayetin önündeki topluluk Evren Paşa'yı çiseleyen yağmur altında dinliyordu. Kendi deyişiyle «üç gündür sürekli konuşmuş» olan Evren Paşa'nın sesi kısılmıştı. Bir ara konuşmasını kesti ve alandaki topluluğa, «Uzaktakiler, beni duyuyor musunuz? Sesim kısıldı da» dedi.. Kahramanmaraş'ta «Büyük Paşa, Büyük Paşa» diyerek alkışla tempo tutan topluluğa, «Büyük ben değil sizlersiniz, Türk milletidir» karşılığını verdi.. Yağmur bir ara şiddetlenince, «Yağmur yağıyor, ama bereket getiriyor, topraklarımızdan bereket fışkırsın» diyordu...

.........

Konuşmalarında dine olan saygısını ve dinsel motifleri hiç eksik etmiyordu Evren Paşa. Adana'da son söz olarak «Allah'ın rahmeti üzerinizde olsun» demişti.. Mezhep kışkırtıcılığını haklı olarak yerip «Ortaçağ kalıntısı, karanlık düşünce» diye nitelerken, Allah'a Peygamber'e ve Kuran'a olan saygısını sürekli vurgulamaktan geri kalmadı hiç, Konya yolunda kurban kesilirken, arabasını durdurmuş, inmiş ve alnına kurban kanı sürülmüştü... Konya Yüksek İslâm Enstitüsünde kendisine armağan edilen Kuran'ı öpüp alnına koyduktan sonra almıştı.. Ancak bu arada tüm konuşmalarında Atatürk'ün laiklik ilkesinin altını çizmiş ve her insanın inançlarında özgür olduğunu vurgulamıştı..

............

Konuşmalarını yazılı bir metinden okumuyordu Ancak kürsünün üstüne koyduğu not alınmış kâğıtlara zaman zaman gözatıyordu. Konya'da dikkat ettik, beyaz dosya kâğıtlarına eski yazı ile not almıştı..

Ve bu notlara bakarak yaptığı konuşmasından bazı soruların merakla beklenen karşılıkları beklenmedik biçimde çıkmıştı: Kurucu Meclis'in 30 Ağustos ile 29 Ekim arasında bir tarihte çalışmaya hazır hale geleceği... Partilerden üye alınmayacağı.. 12 Eylül öncesi politikacılara değil yeşil, pembe ışık bile yakılmayacağı.. Evren Paşa, «Onlar tencereyi pisletmişlerdi, biz temizledik. Yeniden tencereyi verelim, pislesinler. İstedikleri bu..» diyerek Milli Güvenlik Konseyinin 12 Eylül öncesinin politika kadrolarına dönük duygularını dile getiriyordu.

............

Benzer duyguları Konsey, Güney bölgemizdeki nakliyat şirketlerine karşı da besliyordu. İncirlik'ten havalanmış, dört helikopterle Mersin'e uçuyorduk. Yağmur sağanak halindeydi. Kıyı şeridini izlerken helikopterimiz bir o yana bir bu yana sarsılıyordu. Mersin'e yaklaşırken bir ara hava açılır gibi oldu. Aşağıda liman gözüktü. Açıkta bir sürü gemi demir atmış bekliyordu. Büyük bir yığılma dikkati çekiyordu her yanda. Ortadoğu'ya, özellikle Irak ve İran'a taşınmayı bekleyen mallarla doluydu her taraf. Liman tıkanmıştı...

Nakliyat şirketleri ise taşımaya yanaşmıyorlardı. İran - Irak savaşını gerekçe göstererek astronomik fiyat talep ediyorlardı. Oysa, Türkiye açısından büyük döviz kaynağı elimizin altındaydı, ama yararlanamıyorduk. Evren Paşa ve Konsey üyelerini bu konuda son derece sinirli gördük. Lojistik seferberlik ilan edip kamyonlara el koymaktan söz etmişti. Adana konuşmasında Evren Paşa... Adana Orduevi'ndeki kokteylde de aynı konuya değinildi. Konsey çevreleri nakliyat şirketleri arasında «Mafialaşma»dan, «tröstleşme'den söz ettiler. Bir ara, iki askeri ulaştırma taburunun Mersin'e getirilerek limanın temizlenmesi düşünülmüştü. Sivil araçlara el koymak için plaka numaraları bile saptanmış durumdaydı. Kısa sürede kesin olarak bir şeyler yapılacaktı...

Evren Paşa'ya göre, Türkiye uluslararası ulaştırmadan yılda 1 milyar dolar kazanabilirdi. Ancak elini çabuk tutmak zorunda idi. Çünkü devreye Yunanistan, Kıbrıs Rum yönetimi, Yugoslavya ve Suriye girmek üzereydi...

............

İran - Irak savaşı Konsey üyeleriyle yaptığımız özel söyleşilerden birini oluşturdu. Bir «inatlaşma» gibi sürüp gidiyordu savaş. Bir yanda Sovyetler, öte yanda Körfez'e dönük yüzünü gittikçe daha çok gösteren ABD... Bir küçük hesap hatası bölgeyi tam bir savaş alanına dönüştürebilirdi. Dikkatli ve savaşa hazırlıklı olmalıydı Türkiye. Rehineler sorununun çözüm yoluna girmesi bölgede durumu fazlaca değiştirmeyecekti. En önemli konulardan biri İran'da bir an önce «İç istikrar»ın kurulmasıydı Konsey çevrelerine göre...

............

Toplu sözleşme düzeni.. İşçi ücretleri... Sendikalar... ve Evren Paşa'nın deyişiyle sendika ağaları... Bunlar özellikle Adana konuşmasının konularını oluşturdu. Konsey'in bu alanlarda neye yöneldiği, neler yapmak istediği net çizgilerle ortaya çıktı denilebilir... Mezhepçiliğe ve din sömürüsüne karşı Atatürk'ün laiklik ilkesine sarılmak, sürekli vurgulanan bir başka tema idi. Bölücülük, teokratik anlayış ve kafatasçılık ile özellikle komünizm, Orgeneral Evren'in tüm konuşmalarında sürekli geçen sözcüklerdi...

............

Gezi boyunca her akşam orduevlerinde verilen kokteyller'deki ayaküstü sohbetlerinde bazı şeyler daha dikkatimizi çekti: Devlet Başkanı ve Konsey üyeleri yapıcı eleştirilere açık olduklarını sürekli yineliyorlardı. Fakat yıkıcı ve yol gösterici olmayan eleştirilere karşı olduklarını belli etmekten de geri kalmıyorlardı. Yeni Vergi Yasalarına yönelik eleştirilerden pek memnun olmadıklarını ima ettiler. Hata olabilirdi, ama bazı eleştirileri iyi niyetli bulmuyorlardı. Hatta, «Dilekçelere pul yapıştırmayı Anayasa ihlali» sayanlara kızıyorlardı... Genellikle eleştiriye karşı bir büyük duyarlığın varlığını tespit etmek de o kadar güç değildi...

............

Devlet Başkanı Orgeneral Evren'in altı ilimizi kapsayan gezisinin altıncı durağı olan Gaziantep'ten yazıyoruz bu satırları. Sayın Evren'in gezi gündeminde bundan sonra Karadeniz Bölgesi yeralmakta...

............

Özel sohbetlerde edindiğimiz bir başka izlenim de şu oldu: Komutanlar, Türkiye'nin çok geniş kapsamlı ve boyutlu bütün meselelerine hayli ayrıntılara inen bir özen ve ilgi gösterme çabasındalar. Türkiye'ye döviz nasıl kazandırılır? Hayvancılık, buğday, madenler, turizm ne getirebilir? Yalnızca bu sorunların karşılığı aranmıyor; örneğin, sigarada dışarıya nasıl muhtaç kalınmayacağı üzerinde de görüş ve tespitler dile getiriliyordu...

Öldü mü insanlık?

Yalçın DOĞAN — 20 Ocak 1981

Dünya tarihinde bugün yeni bir dönem başlıyor. Amerika'nın yeni Başkanı Reagan bugün fiilen görev başına geliyor, eski Başkan Carter'den görevi devralıyor.

İnsanlık tarihinde «Bir dönemin başlangıcı» olabilecek yeni Amerikan yönetimi, dünya insanlarında böyle bir izlenimi, yıllardır ortaya konulan düşüncelerin uygulanma alanına girme şansı yaratmasıyla veriyor. Bu değişimin «Ne menem» bir değişim olduğunu «önceden» vurgulamak amacıyla da Reagan daha koltuğuna oturmadan elçilerini dünyanın dört bir yanına çoktan göndermiş bile...

İşte, geçen hafta Ankara'ya gelen Amerikalı profesörün söyledikleri yeni yönetimin düşüncelerini tanımak açısından son derece ilginç İlginçlik bir yana, tek sözcükle «korkunç» Reagan'ın dış politika anlayışı doğrultusunda Amerikalı profesör «insan hakları dış politika» bağlantısını şöyle dile getiriyor:

«Reagan yönetimiyle birlikte Amerikan dış politikasında görülecek en radikal değişikliklerden biri insan hakları alanında ortaya çıkacaktır. Bundan böyle Amerika'nın insan hakları konusundaki tutumunu, Amerikan dış politikasının gerçek çıkarları ve gerekleri belirleyecektir. Dış politika ve çıkarlar öyle gerekli kılıyorsa, insan haklarına bakılmaksızın her türlü rejim, Amerika tarafından elbette desteklenecektir. Buna baskı rejimleri de dahildir.»

Amerikalı haklı olabilir. Herkesin kendisine göre bir hesabı var. Ancak, böyle bir «gözükaralığın» Amerikan toplumunu hangi noktalara götürdüğünü daha altı - yedi yıl önce hep birlikte gördük. Vietnam bozgunu Amerikan toplumunu o duruma getirdi ki, Vietnam üzerine çevirilen filmlerin arkası kesilmiyor. Vietnam üzerine Amerika Üniversitelerinde yazılan doktora tezlerinin sayısı her geçen gün artıyor.

«Sahip olmak» ve «kullanmak...» İşte, günümüz toplumlarının egemen tutkusu! Ama, bu tutku ne ölçüde insanın benliğini sarmışsa,

insan da o ölçüde güdük kalıyor, dünyası daralıyor. Taşıdığı düşüncelerle dünya tarihinin akışını değiştirebilecek güçte olması, insanın güdük kalmasını önleyemiyor. Siz şimdi şu koskoca Reagan'a, öne sürdüğü bu düşüncelerden dolayı «büyük» diyebilir misiniz?..

Ama, güdük kalmak için mutlaka dünyaya damgasını vurmak fırsatını yakalamak gerekmiyor. Herkes kendi çapında «büyük» ya da «güdük» kalabiliyor. Bu nitelemeler için olağan çalışma yaşamında kimi «cinlik»ler çoktan yeterli olabiliyor.

Bir reklâmda söyleniyor ya... «Siz, biz hepimiz cin gibiyiz» diye başlayan bir reklâmda... Bir yasa çıktı mı, hemen ardından bunun «neresinde bir boşluk yakalarız» hırsı, insanın «cinliğini» olduğu kadar, güdük tutkularını gösteriyor. Çıkarların güdük tutsaklığını simgeliyor.

Bunun son tipik örneği yeni vergi yasalarındaki bir maddeyle ilgili. Son vergi yasalarında getirilen bu maddeyle dışsatımcılara bir kolaylık tanınıyor: Dışsatım değerinin yüzde yirmibeşi gelir vergisinden düşülebiliyor. Böylelikle de dışsatım, vergiler aracılığıyla da özendirilmek isteniyor. «Hepimiz cin gibiyiz» ya, işte bunun sonucunda son günlerde turizm şirketlerinden lokanta sahiplerine, otellerden bilmem ne firmalarına kadar «herkes ihracatçı» kesiliyor. Yığınla firma «olsun da, ne olursa olsun» diyerek, «herhangi bir mal ihraç etmek» tutkusuyla çırpınıyor. Bunun için zaten dışarı satılmakta olan bir malın içerde satın alınıp, bir başka firma tarafından dışsatımının gerçekleştirilmek istenmesine ilişkin pazarlıklar oldukça yoğun. Bu malın üretimiyle zerre kadar ilgisi olmadığı halde, içerde satın alacak, sonra bunu dışarıya satacak ve sattığının yüzde yirmibeşini de gelir vergisinden düşecek.. Hesap bu! Ama; bu arada, örneğin bir mal yurt içinde işlendikten sonra dışarıya satıldığında daha çok döviz elde edecekmiş ülke... Kimin umurunda. Adam, daha az vergi vermek peşinde.

Vergi yasalarındaki bu özendirme önlemi, dışsatıma yönelik üretimin artmasını amaçlıyor. Bu düşünceyle konulmuş. Ama, bir bakıyorsunuz, uygulamada özendirme bir anda pazarlık konusu.

Güdük çıkarlar ve görüşlerin tutsaklığı ile dünya tarihine yön verilebilir. Aynı tutkular günlük ve kişisel yaşama da yön verebilecek boyutlara indirgenebilir. Peki, boyutu ne olursa olsun, bunun ezikliği ve utancı insanı hiç rahatsız etmez mi?..

Soy ve mezhep ayrımı

Uğur MUMCU — 20 Ocak 1981

Mezhep ayrılığı ve bu ayrımcılığı körükleyen söz ve davranışlar, tam ve kesin anlamı ile birer «vatan ihaneti» suçudurlar. Mezhep ayrımına dayalı soykırımı girişimlerini tanımlayacak sözcük bulmak bile güçtür. Biz, toplum olarak, bu insanlık dışı olayları yaşadık. Kahramanmaraş, Çorum, Malatya, Sivas ve Tokat olaylarının kanlı anıları vicdanlardan ve belleklerden silinmiş değildir.

Devlet Başkanı Orgeneral Sayın Evren'in Kahramanmaraş'da mezhep ayrılığı konularına değinmesi, bu ayrımcılığın yarattığı ve yaratacağı sonuçları vurgulaması son derece yararlı olmuştur.

«Keşke» diyorum, keşke, TRT'miz, bu konuşmanın hemen ardından Kahramanmaraş'ta, Çorum'da, Sivas ve Malataya'da yaşanan olayları, canlı görüntüleri ile sergilese ve «işte Sayın Evren'in parmak bastığı gerçekler bunlardır» deseydi..

Geçmiş dönemlerde, birtakım karanlık odakların, soy ve mezhep ayrımına dayalı kargaşalar çıkarmak için çok yönlü kışkırtmalara giriştiğini, bu köşede, bıkmadan, usanmadan yazmış; bu çatışmaların öfkeli kalabalıklar arasındaki kavgalar olmaktan çok, birtakım profesyonel eller tarafından ustaca sahneye konmuş planların parçaları olduğunu anlatmaya çalışmıştık.

Bu çok yönlü kışkırtmaların yanında, ülkeye sokulan her türlü silâh ve merminin kimler tarafından, nasıl pazarlanıp, sağlı sollu teröristlerin eline kadar ulaştırıldığını, anlamaya, anlatmaya ve kanıtlamaya çalışmış, kaçakçı dostlarından büyük bürokratları, kaçakçılarla eğlence masalarında kadeh tokuşturan cumhuriyet valilerini de tek tek sergilemiştik.

Bu kanlı denklemin görüntüsü şuydu: Bir yandan, soy ve mezhep ayrımına dayalı toplu kıyımlar, öte yandan, bir iç savaşa yetecek kadar silahı Türkiye'ye sokan çok uluslu çeteler..

Yaşadığımız sorunları, dünya ve bölge sorunlarından ayırmaya olanak yoktur. Ortadoğu'nun son yıllarda yaşadığı siyasal serüvenler ve sıcak savaşların Türkiye'nin siyasal konumu ile hiç şüphesiz, yakın ilgileri bulunmak-

tadır. Dünyaya hükmeden büyük güçler, Ortadoğu'nun kaynayan kazanı içinde Türkiye'ye ne gibi bir rol biçtiler, bunu henüz bilmiyoruz. Ama soy ve mezhep ayrımına dayalı çok yönlü kışkırtmaların, bu siyasetle, çok yakından ilgili olduğunu seziyor, görüyor ve anlıyoruz.

Kuramsal ve siyasal görüşlerimiz ve de inandığımız çözümler ne olursa olsun, soy ve mezhep ayrımına dayalı kışkırtmaların arkasındaki kanlı hesapları görmemiz ve elimizdeki olanakları kullanarak, halkımızı, örülen bu tuzaklara karşı uyanık tutmamız gerekir.

Bizler, gazeteci ve yazarlar olarak, karınca kararınca, yıllarca bunu yaptık, bugün de aynı duyarlığı göstermeye çalışıyoruz.

TRT'nin, başta Kahramanmaraş ve Çorum olayları olmak üzere bu soykırım girişimleri ile silah kaçakçılığı olaylarını, etkili ve sürekli biçimde halka anlatması, çok daha etkili ve yararlı olmaz mıydı?

Televizyonda Amerikalı beyazların, zenci yurttaşlarla nasıl kaynaştıklarını her gün görüyoruz, aynı çabayı kendi insanlarımızın barış özlemleri için harcasak, televizyon ekranları mı çatlar acaba?

Sendikaların mal varlığı..

Şükran KETENCİ — 22 Ocak 1981

Devlet Başkanı Kenan Evren'in konuşması ve Sendikalar yasasında yapılacak değişikliklere ilişkin haberler, Sendikaların mal varlığı, denetimi konularını yeniden güncel tartışma konusu haline getirmiştir. Sendikaların mal varlığı ve denetimi oldukça sık gündeme gelen değişik fikirlerin yürütüldüğü, ama tartışmadan öte bugüne kadar pek somuta inilmeyen, son derecede hassas bir konudur.. İşçinin haklarını korumakla yükümlü, işçi aidatları ile yaşayan Sendika kavramı ile, mal varlığı ve lüks arasında doğal bir çelişki vardır. Türk Sendikacılığı, genelinde bu doğal çelişkiyi sergilemek istercesine yanlış eğilimler içinde olmuş, işçilerin taktıkları adlarla «sırça saraylar»a sahiplenip, «ağalar» üretmiştir.

Sendikacılığın çirkin rekabetinde, acımasız işçi - işveren savaşımında bu motif öylesine hoyratça işlenmiştir ki, öz, asıl sorun toz duman içinde görünmez olmuştur... İşçinin parasının hovardaca kullanılmasına, yolsuzluklarla gaspedilmesine karşı çıkan, iyi niyetli yaklaşımlar, yanlış hedeflere yöneltilmiştir.

Sorunu daha açık anlatabilmek için, işe Sendika kavramından başlamak gerekiyor galiba... Sendika sosyalist ya da komünist düzenlerin değil, aksine kapitalist ve demokrasi ile yönetilen ülkelerin bir kurumudur. Düzenin, rejimin sağlıklı yürütülebilmesi, sosyal dengenin sağlanabilmesi, işçi sınıfındaki patlamaların engellenmesi için, var olmuşlardır. Sendikal haklar ve özgürlükler bu nedenle verilmiş, demokrasilerle özdeş kavramlar ve haklar haline getirilmişlerdir. Sendika ne kadar büyük ve ekonomik güce, yani işveren karşısında pazarlık gücüne sahip ise, o ölçüde sağlıklı sosyal denge işlevini yapabilecektir. Bu nedenle sosyalist ve hele komünistler, sendikal hak ve özgürlüklerle donatılmış, büyük, ekonomik gücü olan Sendikalara karşıdırlar. Sınıf çelişkisini törpüleyen bu örgütler kendi siyasal kavgalarındaki başarının başlıca engelidirler. Ve işte bu nedenle, işverenlerimizin yıllardır örnek gösterdikleri, özendikleri, batı ve özellikle, örneğin, Almanya'daki, Amerika'daki Sendika tipi, çok büyük ve ekonomik gücü çok fazla olan Sendika tipidir. Türkiye'dekilerin benzemesi istenen bu Sendikaların sadece büyük mal varlıkları değil, lüks dinlenme yerleri, seminer yerleri de değil, aynı zamanda büyük büyük işletmeleri, hatta fabrikaları vardır. Alman metal işçileri Sendikası, İGM'nin bir üst yöneticisinin, telefona çağırıldığı için yarıda kestiği İstanbul'daki bir basın toplantısını anımsıyorum. Döndüğünde özür dilemiş, bir işletmelerindeki işçilerin greve gittiğini açıklamış, «biz işverenlere, işçiler de bize karşı grev yapıyorlar. Biraz önce hiç habersiz grev başlamış, o nedenle telefona gitmek zorunda kaldım» diyerek gülümsemişti.

Kısacası batı demokrasilerine benzeyebilmenin koşullarından biri de büyük ve aynı zamanda ekonomik gücü olan Sendikalara sahip olabilmektir. O halde sorun, Sendikaların büyümesi, ekonomik güce sahip olması değil, nasıl büyüdükleri ve ekonomik güçlerini nasıl kullandıkları olmalıdır.

Türkiye'de Sendikalar işverenler karşısında ekonomik denge unsuru olacak ölçüde büyüyemedikleri, ekonomik güce sahip olamadıkları için sosyal denge unsuru olamamışlardır. Lüks tüketimler, yüksek rakamlı bütçeler, yanlış, yapay gelişmelerin, yanıltıcı görüntüleridir. Sonradan görmüşlüğün, türedi, ağalıkların, usulsüzlük ve yolsuzlukların da katkısı çok büyüktür kuşkusuz. Çözümü de gerçek bir Sendika denetiminden, ama asıl ve geçerli

olanı, işçi denetiminin işlerlik kazanmasından geçecektir.

Şimdi biraz da yapay gelişmeyi açmaya çalışalım.. DİSK'e bağlı Maden - İş, bundan 5—6 yıl öncesine kadar Türkiye'deki Sendikalarla ilgilenmiş her kişinin, işveren de dahil itiraf edeceği gibi, batılı anlamda kurumlaşmaya, gelişmeye en iyi örnek olmuş Sendikalardan biri idi. Ancak karşısında işverenler MESS'de örgütlenip, «bizim de sözleşmelerde ilkelerimiz olacak, grup sözleşmeleri yapacağız» deyince iki tane kitlesel ve uzun süreli greve gitmek zorunda kaldı ve herşey değişti. Çok eleştirilen, işçiye 1—15 ayda bin-binbeşyüz liralık ödemeler bile, daha önce de çok fazla grev yapmış bu Sendikanın bütçesini iflasa götürmeye yetti. Mal varlığı dışında, adı geçen Sendika, pek çok Sendikaya borçlanarak, o çok düşük ücretleri ödeyebilme noktasına geldi. Çünkü ayda bin lira 30 bin işçilik bir grevde ayda 30 milyon liralık bir ödeme demektir.

Aynı iş kolunda, uzun dönemdir ciddi grevlere gitmemiş olan Türk Metal - İş'in bugün hesapları incelense, ekonomik durumunun Maden - İş'ten çok çok parlak olduğu görülecektir. Türk - İş'in en güçlü, en zengin Sendikalarından Teksif'in, Sümerbank toplu grevleri sırasında, eğer grevler çabucak anlaşma ile sonuçlanmasa, mal varlığını satışa çıkarmak durumuna geldiğini hatırlamak gerek. Örneğin Türk - İş'e bağlı Tek Gıda - İş, çok üyesi olduğu ve buna karşın çok az greve gittiği için bugün Türkiye'nin en zengin Sendikalarından biridir. DİSK'e bağlı Genel - İş de çok sayıda belediyede örgütlü olduğu, greve gitse bile üyelerinin çoğunluğu için birden greve gitmek zorunda kalmadığı için, Türkiye'nin en zenginleşmiş, ekonomik gücü büyümüş sendikalarından biridir. Aslında Türkiye'deki bütün sendikalar, işçilerinin çoğunluğu ile greve gitmek zorunda kaldıklarında derhal yoksullaşmakta, grev yapmadan büyüyebilenler ise —ki bunlar çoğunlukla, hükümetlerle, siyasal iktidarlarla anlaşarak büyümüş sendikalardır— zenginleşebilmektedirler.

Sendikaların mal varlığı, sendikaların denetimi, yani işçinin parasının çarçur edilmesi, gaspedilmesi gündeme gelecekse: Bu Türkiye'deki bütün Sendikalar için olmalı, yaklaşım mal varlığının hesabını sormak değil, herhalde mal varlığının nasıl edinildiği, işçinin parasının nasıl kullanıldığı, ceplere girip girmediği, yani yolsuzluk, usulsüzlük olup olmadığı biçiminde olmalıdır. Yasal önlemler, yolsuzlukları, işçi ağalarının türemesini, sırça sarayların doğmasını engelleyici anlamda olmalıdır...


Artık serbestler...

Reagan andiçerek göreve başladı

Tahran'daki pazarlığın içyüzü

ORTADOĞU RAPORU

IRAK'TAKİ BİR REJİM DEĞİŞİKLİĞİ ORTADOĞU DENKLEMİNİ ALTÜST EDECEK

Rehinelerin aileleri gazetecilerin hücumuna uğradı

REAGAN İŞ BAŞINDA

223 DİSK'li daha tutuklandı

Emekliliğini isteyen Doğan Kasaroğlu'nun yerine emekli Tümgeneral Macit Akman

21.1.1981

Düşünce ve eylem...

Uğur MUMCU — 25 Ocak 1981

Bizim alaturka politikacılarımız çağdaş düşüncelerle karşıkarşıya gelirgelmez, şu demirbaş klişeye sarılırlardı:

— Aşırı sağa ve aşırı sola karşıyız...

«Aşırı» ne demektir? «Aşırı» ile «aşırı olmayan» arasındaki şaşmaz ölçü neydi?. Örneğin «aşırı sağ» nerede başlıyor, nerede bitiyordu? «Aşırı sol» ne demekti? Solun «aşırısı» ile «aşırı olmayanı» arasındaki siyasal düşüncenin adı neydi?

Düşünce tembelliği bu sorulara yanıt bulmuştu:

— Aşırı sol «komünizm» demekti, aşırı sağ da «irtica» yani dinsel gericilik...

Peki o zaman «ırkçılık» ne oluyordu? Irkçılık da «aşırı sağ» sayılır mıydı?.

Ceza yasamız, «Bir sosyal sınıfın öteki sosyal sınıflar üzerindeki egemenliğini» yasaklamıştı, aynı ceza yasasında, «Devletin temellerini din kurallarına göre değiştirmek» de suç sayılmıştı. Ama aynı ceza yasasında «Anayasanın tanıdığı kamu haklarını ırk esasına göre değiştirmek» suçu da yeralmıştı. Yalnız nedense, birçok «alaturka sağcımız», dillerine yerleştirdikleri «aşırı sağa ve aşırı sola karşıyız» klişesine «ırkçı, şoven ve faşist» eğilimleri yerleştirmeye pek yanaşmıyorlardı.

Bunun kendilerine göre anlaşılır bir nedeni vardı. Sermayeci sağ, yani «alafranga sağ» ile «ırkçı sağ» arasında, en azından bir «gönül birliği» söz konusuydu. Bu yüzden «aşırı sağ» kavramının içine yalnızca «dinsel sağ» yerleştiriliyor, «ırkçı sağ» bu suç klişesinin dışında tutulmaya çalışılıyordu. Ve böylece «liberal sağ» alanı gittikçe daralıyordu.

Bu konudaki güçlük şuradaydı: Siyasal düşünceler, geometrik ölçülerle üçe - beşe ayrılamayacakları gibi, «aşırı olan» ve «olmayan» gibi değişken ölçülerle de tanımlanamazdı. Çünkü, «aşırı sağ» ve «aşırı sol» gibi kavramlara, düşünce alanında, bu iki düşünceye de eşit uzaklıkta bir «merkez» bulunamıyordu: Siyasal bilimde böyle şaşmaz bir ölçü bulmak tıp biliminde kanser ilacı bulmak kadar güçtü, belki de olanaksızdı. Bu yüzden, «aşırı sağa ve aşırı sola karşıyız» klişesi, ucuz siyasal polemiklerde alkış toplayabilirdi, ancak, bunun hukuksal ve siyasal hiçbir anlamı olamazdı.

Düşünceler, «aşırı olan» ve «olmayan» diye ikiye ayrılamazdı, düşünceler ya doğru, ya da yanlış olurlardı. Bu doğruluk ve yanlışlık ancak geniş bir hoşgörü içinde ve tam bir özgürlük ortamında, tartışarak belirlenirdi, ancak eyleme göre bir sınıflama yapmak akla yatkın gelmekteydi.

İşte biz bu yüzden «aşırı sağ ve aşırı sola karşıyız» klişesini bir yana atarak, «silahlı ve eylemli sağ» ile «silahlı ve eylemli sol» gibi sağı ve solu, silahlı eyleme göre tanımlayan bir kavram geliştirmeye çalışmıştık.

Sağ ve sol düşünce içinde, «fraksiyon» adı verilen birbirine karşıt çeşitli akım ve eğilimler vardır. Sağın içinde böyle olduğu gibi, solun içinde de böyledir. Solcu vardır, şiddet eylemlerine herkesten önce karşıdır, sağcı vardır, başvurulan yöntemlere temelden karşı durmuştur. Elbette bunun tersi de söz konusudur. Sağcı vardır, tek yöntem olarak, solcu düşünceyi silah yolu ile ezmeye çalışır, solcu vardır, burjuvazinin ancak silah yoluyla ortadan kaldırılacagına inanmıştır.

Türkiye'de düşünce yasakları olmasaydı ve yıllarca bu konuların üzerinde yasak perdeleri çekilmeseydi, bu gibi konularda kamuoyu daha da aydınlanır ve şiddet eylemcileri bu ölçüde yaygın örgütlenmelere girişemezlerdi. Bu, bizim düşüncemizdir. Bu düşünce, «çoğulcu demokrasi» dediğimiz siyasal sistemin, yani «burjuva demokrasisi»nin kabul ettiği ve de bütün NATO ülkelerince benimsenen ilkelerdir. Ne yazık ki, Türk toplumu, yıllarca bu ölçüde bir özgürlükten bile yoksun bırakılmıştır.

Şimdi, buradan bir başka noktaya geliyorum: Son yılların şiddet eylemleri, «eylemli silahlı sağ» ve «eylemli silahlı sol» tarafından yapılmıştır. Bunda ne şüphe! Bunlardan bir kısmını «canım bunlar devleti korumuşlardır» diye kayırmak suça ortak olmak, yeni suçları teşvik etmek değildir de nedir? Söyler misiniz nedir?

Biz silahlı eylemlerin her türlüsüne karşıyız. Her türlü düşünceye «evet», ama her türlü silahlı eyleme «hayır» diyoruz. Bu «evet» ve «hayır»ın yerini değiştirmek, silahlı eylemcilere şu ya da bu ölçüde hoşgörü tanımak, ne anlama gelir?

Bunu hepbirlikte bir düşünelim derim...

Atatürk'ün heykelleri

Müşerref HEKİMOĞLU — 29 Ocak 1981

Atatürk'ün Yüzüncü Doğum Yıldönümünü kutlarken çok ilginç olaylar yaşıyoruz. Kitaplar, plaklar, albümler, filmler hazırlanıyor. Bu yıldönümünden çıkar sağlamaya çalışıyor kimi kişiler. Geçende bir şarkıcımız da bir kaset doldurup Devlet Bakanının kapısını çaldı: Atatürk'ün sevdiği türkülerden bir demet sundu. O da teşekkür etti bu ünlü şarkıcıya. Başka ne yapabilir?

Ama olay başka türlü yansıdı basına. Bu şarkıcıya bir şilt verilecekmiş, resim çekilecekmiş. TV'de yayınlanacakmış bu tören!... TV'de bu tür yayınları gördüğümüz için, foto muhabirleri Devlet Başkanlığına koştular hemen... Sonra da geri döndüler; TV ekibi gelmemiş, tören yapılmamış diye bir söylenti oldu. Dayanamadım. Devlet Bakanı Mehmet Özgüneş'e telefon ettim.

— Sayın Bakan bir şarkıcımız Atatürk'ün sevdiği türküleri söylemiş, bir kaset sunmuş size. Bir de şilt verilecekmiş galiba...

Özgüneş, sertleşti birden.

— Yok, dedi Atatürk'ün bir sömürü konusu olmasına izin verilemez. Şarkıcımız gazetecilere de haber vermiş ama bu olayın reklamı düşünülemez.

Özgüneş'in sesi kesin ve kararlı, rahatladım doğrusu.

Başka bir gün karşı karşıya da konuştuk yüzüncü yıldönümünü. Devlet Bakanı, Atatürk'ün gerçek portresini çizmek çabasında. İlkeleriyle, devrimleriyle bugünden yarına bir köprü kuracak yapıtlardan yana. Doğrusu da bu. Yoksa Atatürk'ün Selanik'de yaşadığı evin bir eşini Ankara'da yapmaktan ne çıkar? Ya da lüks baskılı takvimler dağıtmak, milyonlarca lira vermek neye yarar? Asıl olan Atatürk'ün devrimleriyle geldiğimiz yeri saptamak bence; Atatürk'ün Türk toplumuna neler vermek istediğini değerlendirmek. Bu da ancak bilimsel bir araştırmayla gerçekleşebilir. Atatürk'ün kişiliği, ilkeleri, devrimleri daha iyi anlaşılır o zaman. Hatta başka gerçekler de daha iyi anlaşılır. Amaçladığı politika doğrultusunda vardığımız yer daha iyi yorumlanır. Bilimsel verilerle şimdiye kadar uygulanan, üstelik Atatürk'e toz kondurmadan uygulanan politikaların yanlış ve çarpık yanları da daha iyi çıkar ortaya...

Bu yıldönümünde beni öteden beri rahatsız eden bir konuya da değinmek istiyorum. Kimi, hangi bakanlığı ilgilendirir bilmiyorum ama Atatürk'ün portrelerini, heykellerini de iyi bir süzgeçten geçirerek kamuya sunmak gerekiyor. Birçok Atatürk heykeli, Ata'ya saygısızlık simgesi gibi dikiliyor karşımıza. Atatürk'ü hiç tanımayanlara çok yanlış izlenim verebilir bu heykeller.

Rastgele iki örnek, ama yolunuz Gömeç'ten, ya da Burhaniye'den geçtiyse bana hak verirsiniz. Edremit koyundaki güzel ilçemizin alanına dikilen Atatürk anıtını her zaman üzüntüyle seyrederim ben. Gömeç'dekini de biraz gülümseyerek... Neden derseniz, bu heykeli bir bakırcı yapmış, kimbilir nasıl bir özenle. Upuzun bir palto giydirmiş Atatürk'e, kimi Gömeçliler bakırcının bu paltoyu kışın koyu renge, yazın da beyaza boyadığını anlattılar bana... Böylesine sevgiye insan saygı da duyuyor, ama bakır heykel Atatürk'e benzemiyor hiç. İlk kez bu heykeli gören Gömeçli çocuklar Ata'yı çok yanlış çizgilerle tanırlar bence. Burhaniye'deki heykel ise Ata'nın kolunu nerdeyse sakat gösteriyor. Bu tür heykeller daha hangi illerimizde, ilçelerimizde var kimbilir... Yüzüncü yıldönümünde bir yarışmayla bu heykellerin değiştirilmesi yoluna gidilemez mi acaba? Öyle abartmalı yapıtlar yerine Atatürk'ün çizgilerini gerçekten yansıtan bir küçük heykel bir ilçemizin, bir bucağımızın alanına daha çok yakışır bence..

Geçen yıl Paris'te, Abidin Dino'nun çizdiği Atatürkleri gördüm. Usta bir ressam, üstelik bir düşünür eliyle Atatürk'ün yüzü, gözleri, bakışları hangi boyutlara varıyor görseniz... Portreyi iki - üç çizgi oluşturuyor nerdeyse, ama o iki - üç çizgide Atatürk'ün felsefesini, savaşını, kararlı politikasını okuyor insan...

Başkentliler Turan Erol'un, Mustafa Kemal'ini de anımsar sanırım. Başında kalpağı, gergin çizgileri, öfkeli gözleriyle ulusunun yazgısını değiştirmeye kararlı bir savaşçıyı tanıyorsunuz o tabloda. Atatürk'ü tepeden tırnağa hissetmeyenlere çizdirmemeli, ya da yonturtmamalı bence. Bir resim, ya da heykel simgelediği kişinin rüzgarını estiremezse, seyredenlere bir mesaj veremezse ne anlam taşır?

Avrupa Konseyi, Siyasal Komisyon raporunu onayladı

Yalçın DOĞAN bildiriyor — 30 Ocak 1981

STRASBOURG — Avrupa Konseyi Genel Kurulu, Türkiye'ye ilişkin karar taslağını Siyasal komisyondan geldiği biçimde 3 red, 12 çekimser oya karşı büyük bir çoğunlukla benimsemiştir. Burada bulunan 12 eski Türk parlamenteri, karara çekimser oy kullanmışlardır. CHP Kocaeli eski milletvekili Prof. Turan Güneş, Türkiye'nin oylamada çekimser kalmasının gerekçesini açıklarken, «Yapılan konuşmalar sırasında Türkiye'nin asılsız iddialara dayanılarak suçlanmış olduğunu, gerçeğin buradaki konuşmalarla yansıtılmadığını» söylemiştir.

Oylamadan önce son konuşmayı Türkiye adına Metin Toker yapmıştır. Toker, «Biz askerlere güveniyoruz. Daha önce iki defa demokrasiye müdahale ettiler, ancak yeniden demokrasiye dönüş konusunda verdikleri sözü tuttular. Şimdi de demokrasinin yeniden işletilmesi için çalışıyorlar.» demiştir.

GÖRÜŞMELER

Avrupa Konseyi Genel Kurulunda iki gün üst üste elliye yakın Avrupalı parlamenter Türkiye'deki son siyasal koşulları tartışmış, çeşitli görüşlerin dile getirilmesinden sonra Siyasal Komisyondan gelen karar taslağı benimsenerek «Türkiye'nin durumunun Mayıs ayında yeniden gözden geçirilmesi» kararına varılmıştır.

STEİNER KÜRSÜDE

Oturumda ilk sözü Türkiye'ye ilişkin raporu hazırlayan Steiner almış, «Türkiye'nin üyeliğine son verilmesi önerilerinin gerçekle bağdaşmadığını» belirterek, «Türkiye'nin Avrupa Konseyi ile bağlantısını koparmak kolaydır. Ama, böyle bir kararla Türkiye'de demokrasiye dönüşe yardım etmiş olurmuyuz, bu çok tartışmalıdır.» demiştir. Devlet Başkanı Evren'in Kurucu Meclisin oluşumuna ilişkin açıklamalarını hatırlatan Steiner, «Kurucu Meclisin oluşum biçimine ilişkin bilgilerin henüz ellerinde bulunmadığını» belirtmiştir. Steiner, «Avrupa ülkelerinden herhangi birinde demokrasi tehlikeye düşmek üzere olduğunda, o ülkeyle ilgilenmeliyiz, tehlikenin içine girildikten sonra değil» diye eklemiştir.

Steiner ile birlikte Türkiye'ye gelen İspanyol Barnuevo ise, «Bu rapor bizim gördüklerimizin yansıtılmasıdır, ancak bizim kişisel görüşümüz değildir» biçiminde konuşurken, basın özgürlüğü konusundaki kısıtlamaların «geçici» olabileceğini dile getirmiş ve «Türkiye'ye yardım etmek istiyorsak, Avrupa Konseyi üyeliğinin devam etmesine çalışmalıyız» demiştir.

ÇEŞİTLİ GÖRÜŞLER

İsviçreli sosyalist gruptan Müller, «Türkiye'deki uygulamalar kaygı verici olabilir, ancak demokrasiye en kısa sürede dönülmesi için üyeliğinin sürmesi zorunludur» görüşünü getirmiştir. Buna karşılık İsveç Sosyal Demokrat kanattan Gradin, «Avrupa Konseyinde ancak demokrasiyle yönetilen ülkeler ka labilir, onun için Mayıs ayına dek bekleyelim ve bir gelişme olmazsa, üyeliği askıya alalım» biçiminde konuşmuştur.

Bu arada AP eski parlamenterlerinden Cevdet Akçalı, Steiner raporunun «Objektif ve gerçekleri yansıttığını» belirtmiş ve Avrupa Konseyi'nde Türkiye aleyhine esen havanın «Dışarda söylenen olumsuz propagandadan kaynaklanmakta olduğunu» bildirerek «Gerçekleri görmek istiyorsanız Türkiye'ye gelin» çağrısında bulunmuştur. Akçalı «Avrupa Konseyi'nin temel ilkelerinin (insan hakları ilkelerinin) Türkiye'nin de inandığı ilkeler olduğunu» sözlerine eklemiştir.

Hollanda İşçi Partisi'nden Van Der Berqh «Türkiye'deki uygulamalar sonucunda bu ülke Avrupa Konseyi'ndeki üyelik hakkını artık yitirmiştir» derken İtalyan Hıristiyan Demokrat Cavaliere «Türkiye'nin durumunu Yunanistan'daki geçmiş olaylarla karşılaştırmanın yanlış olduğunu» belirterek «Terör bir ülkede demokrasiyi ortadan kaldırıyor. Şimdi aynı tehlike İtalya için geçerlidir» biçiminde konuşmuştur.

Danimarkalı Hıristiyan Demokrat Christensen «Türkiye'nin üyeliğine son verilirse, halk için güç günler başlayabilir. Ama, bizim görevimiz de Avrupa Konseyi ilkelerini titizlikle korumak olduğundan dolayı, üyelik konusunda, gereğinin yapılmasına inanıyorum» demiştir. Belçikalı Sosyalist Dejardin «Tutuklananların çok sayıda olduğunu, bunların tümünün terörist olmadığını» iddia etmiş ve «Bazı Belediye Başkanları da terör olaylarına karıştıkları için mi, terörist olduklarından dolayı mı tutuklu bulunuyorlar» sorusunu sormuştur. Portekiz Sosyalistlerinden Aalegre ise ilk kez Türkiye'nin Avrupa Konseyi üyeliği ile Kıbrıs sorunu arasında bağlantı kurmuş ve

her iki konunun birlikte ele alınması gerektiğini savunmuştur.

KARAOSMANOĞLU'NUN YANITI

AP'li Oral Karaosmanoğlu «Bu dönemi geçiş dönemi olarak kabul edelim, Türkiye'de askerler demokrasiye inanmışlardır, onun için Türkiye'nin üyeliği tartışma konusu olmamalıdır» görüşünü savunmuş, buna karşı İzlanda Sosyalist grubundan Grimsan «Geçiş döneminin süresi» hakkında bilgi sahibi olmak gerektiğini öne sürmüştür. Danimarka Sosyal Demokratlarından Butis «Türkiye'ye Mayısa kadar süre tanıyoruz, ama bu son süredir» derken, Yunanlı Venizelos «Burası uluslararası mahkeme değil, Avrupa Konseyi'nin kuralları var, onlara uymayana burada yer yok» demiştir. İngiliz İşçi Partisi'nden Brown Avrupa'dan, geçmiş yıllardan, çeşitli örnekler göstermiş ve tüm bu rejimlerin bir gerekseferinde de demokrasiye döneceklerini açıkladılar, biraz sabırlı olun» demiştir.

OYLAMA

Tartışmalar sonunda Genel Kurul, Siyasal Komisyondan gelen kararı onaylamıştır.

Avrupa Konseyi Genel Kurulunun kabul ettiği karar metni şöyledir:

«Avrupa Konseyi Meclisi.

1 — İki Komisyon üyesinin 5 — 8 Ocak 1981 tarihleri arasında Türkiye'ye yaptığı Enformasyon gezisi sonucunda hazırladığı Komisyon raporunu tartıştı.

2 — Avrupa Konseyi'nde sadece demokratik ilkelere saygı gösteren ülkelerin üyeliklerini sürdürebileceğini vurguladı ve 1 Ekim 1980 tarih ve 904 sayılı tavsiye kararına bağlı olarak Türkiye'de derhal demokratik yaşama dönülmesindeki kaçınılmazlığı bir kez daha hatırlattı.



28.1.1981

çeleri olabileceğini belirterek «Türkiye Avrupa Konseyi'nde kalmak için çaba göstermelidir» düşüncesini aktarmıştır.

CHP'li eski milletvekili Muammer Aksoy ise «Türkiye'deki bugünkü yönetimi eskiden Yunanistan, Portekiz ya da İspanya'daki belli dönemlerle karşılaştırmanın çok yanlış» olduğunu «Türkiye'de askerlerin yönetime demokrasiyi yeniden güçlendirmek için geldiklerini, oysa diğer ülkelerde demokrasiyi tahrip ve ortadan kaldırmak amacını taşıdıklarını» hatırlatmış, «Türkiye 12 Eylül ile birlikte bir nefes alacak ve demokrasi belli bir aradan sonra yaşamaya devam edecektir. Komutanlar terörizmi kaldırmak için geldiler ve her

3 — Türkiye'deki gelişmelerin bundan böyle de Genel Kurul tarafından dikkatle izleneceğini açıklayan 904 sayılı tavsiye kararına Bakanlar Kurulunun verdiği yanıt dikkate alındı.

4 — Türk hükümetinin, halkın özgür iradesine, siyasal, sendikal ve basın özgürlüklerın yeniden kurulmasının koşulları ve takvimi üzerinde kesin bilgi vermesi gerekliliğini yineledi.

5 — Türk hükümetinin Avrupa İnsan Hakları Bildirgesi'ndeki yükümlülüklerini yerine getireceği ve özellikle bu bildirgenin 15. maddesindeki ayrıcalık kabul edilmeyen ilkelerine tam saygı göstereceği yolundaki niyetini dikkate alarak.

6 — Türkiye'de demokratik ilkelerin şu anda uygulanmadığını ve insan haklarının aşağıdaki bilgilerde görülebileceği gibi çiğnenmesi,

a) Binlerce kişinin mahkeme kararı olmaksızın tutuklu bulunması.

b) Türk Başbakanı'nın 6 Aralık 1980'de işkence iddialarının soruşturulması ve suçlarının mahkeme edilmesine ilişkin kesin kararlılığını belirtmesine rağmen, çok sayıda işkence olayına rastlanması,

c) Basın ve yayına ilişkin fiili sansürün çeşitli biçimlerde uygulanması,

d) İnsan hakları sözleşmesinin çeşitli biçimlerde çiğnenmesi,

7 — Yasalara uygun olsa bile, şimdiye kadar süregelen tutumun aksine, idam cezalarının yerine getirilmesinden duyduğu kaygıları belirterek,

8 — Türkiye'de demokrasinin yeniden kurulması yönünde bir ilerleme olmayışının Avrupa Konseyindeki üyeliğini sürdürmesiyle bağdaşmayacağı görüşünü açıklayarak,

9 — Halen tutuklu bulunan Avrupa Konseyi üyelerinin durumları üzerinde durularak, haklarındaki soruşturmanın hızla sonuçlandırılması ve kendileriyle kişisel temasın sağlanması dileğini belirterek.

10 — Genel Kurul Siyasal Komisyonunu Türkiye'deki iç gelişmeleri izlemekle görevlendirerek.

11 — Daimi Komisyonu 26 Mart 1981'deki Lahey'deki oturumunda durumu yeniden gözden geçirmekle görevlendirerek,

12 — Genel Sekreteri parlamenterler tarafından kendisine iletilecek olan işkence ve benzeri iddiaların her biri hakkında Türk makamlarından bilgi almakla görevlendirerek,

13 — Mayıs 1981'deki 33. olağan oturumunun birinci bölümünde 1 - 12 paragrafların ışığında durumu yeniden gözden geçirmeyi kararlaştırmıştır.»

Böylece, Türkiye Mayıs ayına dek Avrupa Konseyi üyesi olarak kalmaktadır. Karar gereğince Mayıs ayına dek gelişmeler sürekli izlenecek ve mayıstaki oturum için yeniden bir rapor hazırlanacaktır. Mayıs toplantısında bu rapor doğrultusunda Avrup Konseyi, Türkiye'nin durumunu yeniden gözden geçirecektir.

NE DEDİLER?

Avrupa Konseyinin, Türkiye'nin üyeliğini mayıs ayında yeniden gözden geçirme kararı üzerine görüşlerini sorduğumuz CHP eski Milletvekili Turan Güneş, şöyle demiştir:

«Karar, maalesef Türkiye ile Avrupa Konseyi ilişkileri açısından olumsuz sonuçlar doğuracak mahiyettedir. Korkum odur ki, mayıs toplantısında müeyyide uygulanması istikametinde karar verilecektir. Türkiye bizim delegasyonun süresini uzatsa bile. Avrupa Konseyi Genel Kurulu bunu kabul etmeyecektir ve bunun sonucunda da üyeliğimizin askıya alınmasını Bakanlar Komitesine tavsiye edebilir.»

Aynı konuda AP eski Milletvekili Oral Karaosmanoğlu da şöyle konuşmuştur:

«Karar taslağı ile gerçekleri aksettirmeye çalışan Steiner raporu arasında uygunluk mevcut değildir. Ancak, Avrupa Konseyi statüsü hükümleri karşısında Türkiye'nin gerçekleriyle uygunluk sağlamanın zorluğu ortadadır. Bu açıdan ilişkilerimizin şimdilik kesilmesi, yada askıya alınması hususundaki taleplere itibar edilmemesi memnuniyet vericidir.»

Avrupa Konseyi, Türkiye'nin tartışıldığı oturumdan sonra çalışmalarına ara vermiştir. Uluslararası çeşitli sorunların tartışılmasına devam edilecek ve daha sonra da Avrupa Konseyi «Ocak dönemi çalışmaları» bugün sona erecektir.

Ulusu'nun konuşması

Ali SİRMEN — 30 Ocak 1981

Taif'deki İslâm Doruğunun son gününde Başbakan Bülend Ulusu, uzun uzun üzerinde durulması gerekecek, son derece önemli bir konuşma yaptı. Radyo ve televizyon ile dünkü gazetelerin birinci sayfalarında yayınlanan bu konuşma bir anlamda, 12 Eylül'den sonraki Türk dış politikasının ilk kez uluslararası bir forumda, bazı somut konuları da içeren derli toplu bir açıklamasıydı.

Başbakan Ulusu'nun konuşmasında barıştan, barışçı ve gerçekçi bir dış politikadan yana olan kişilerin katılmayacakları bir nokta bulmak hemen hemen olanaksızdır. Ulusu Başkanlığındaki Türk heyetinin Taif, Konferansı sırasındaki açık, içten, gerekçi ve yapıcı tutumu dış politikamız için umut verici bir gelişme olarak yorumlanabilir.

Başbakan Ulusu Başkanlığındaki Türk heyetinin İslâm Doruğu'ndaki hareket alanı iki bakımdan sınırlıydı.

Bunlardan birincisi, Türkiye'nin laik bir ülke olmasıdır. Türkiye İslam dünyası içinde

yer alan bir ülkedir. Tarihinde İslâmiyetle haşır neşir olmuş, İslâmiyetin gelişmesine büyük katkılarda bulunmuş olan Türkiye, bugün laik bir ülkedir. Laisizm, bizim öbür İslâm ülkelerinin iç düzenlerine şeriata dayanan yapılarına karışmamızı gerektirmez. Yine laisizm, bizim İslâm ülkeleriyle yakın politik ve ekonomik ilişkiler kurmamızı da engellemez. Ancak, bu ilişkiler iki tarafın da birbirlerinin iç rejimlerine saygı gösterme esasına dayanır. Laisizm, din düşmanlığı olmadığına göre, karşı tarafın bu saygıyı göstermesini engelleyecek bir etken de yoktur.

Türkiye'nin Taif Zirvesindeki sözlü çekincesi bu noktadan doğmaktadır. Ve bu çekince, zirveye katılan ülkelerle ilişkilerimizi zedelemez.

Taif Zirvesine katılan ülkeler ile aramızdaki ikinci ayrılık da, bunların tümünün bloksuz, yansız ülkeler olmasına karşın Türkiye'nin NATO'ya üyeliğidir.

Konferans sırasında Türkiye'nin ikinci çekincesi de bu noktada olmuştur.

Burada Türkiye'nin NATO üyeliğini tartışacak değiliz. Ancak konuyla ilgili bir başka noktaya dokunmak istiyoruz.

Son zamanlarda Türkiye'nin NATO üyeliğini ve ülkemizin Ortadoğu bölgesindeki rolünü, ulusal çıkarlarımız açısından abartan görüşlerin fazlaca ileri sürüldüğüne tanık olmuş bulunmaktayız. Üstelik bu gibi görüşlerin ileri sürüldüğü zaman ile ABD'nin Ankara'ya Ortadoğu'da yeni roller yüklemeye, NATO'ya yeni yükümlülükler katmaya çalıştığı dönem birbiriyle çakışmakta ve haklı endişelere neden olmaktaydı.

Başbakan Bülend Ulusu'nun Taif Doruğu'nda yaptığı konuşma bu konudaki, haklı kaygıları giderecek niteliktedir. Başbakan Ulusu, «Türkiye'nin jeopolitik durumu dolayısıyla diğer ülkelerle çok taraflı bir savunma tertibine katılmaya itildiğini» belirten tümcesi ve daha önceki sözleriyle, NATO'yu Misak-ı Milli sınırlarımız içindeki güvenliğimizi pekiştiren, Birleşmiş Milletler Şartının 51. maddesine uygun bir savunma anlaşması olarak gördüğünü belirtmiş olmaktadır.

Sayın Ulusu'nun, bu üyeliğin bloksuz ülkeler, Arap dostlarımız ve Kuzey komşularımız ile ilişkilerimizi geliştirmemizi engellemeyeceğini belirtmesi de son derecede yerinde olmuştur.

Sayın Ulusu'nun bağlantısızlık hareketiyle ilgili sözleri ise, son derecede yerindedir. Kişi oğlu ister istemez, bundan yirmialtı yıl öncesini, Fatin Rüştü Zorlu'nun, bağlantısızlar hareketine yol açan Bandung Konferansını anımsamakta. Sözü geçen toplantıda zamanın Dışişleri Bakanı Zorlu, bağlantısızlar hareketini bir komünist taktiği olarak yorumlamıştı. O politikanın Türkiye'ye nelere mal olduğunu zaman gösterdi.

Bülend Ulusu, Taif Doruğu'nda yaptığı konuşmada ise bağlantısızlık hareketi için şunları söylüyordu:

«Türk hükümeti bağlantısızlık hareketinin uluslararası barış ve güvenliğe kayda değer katkılar sağladığını kabul ve takdir etmektedir. Kendi izlediği politika ile bağlantısız ülkelerin izlediği politika arasında uyumsuzluk ve çelişki görmemekte, bağlantısızlarla İslâm Konferansı'nda ve diğer uluslararası forumlarda işbirliğini sürdürmekte bir güçlüğe rastlamamaktadır.»

Üstelik, Ulusu bağlantısızlar hareketiyle, güney - kuzey diyaloğu arasındaki yakın bağlantıyı görmekte, Demirel iktidarları sırasında, ağza alınması adeta yasaklanmış olan yeni ekonomik düzenden sözetmekten çekinmemektedir.

Sayın Ulusu'nun Körfez bölgesinin güvenliğinden yalnızca Körfez ülkelerinin sorumlu olduğunu belirtmesi ise, bu konudaki spekülasyonlara set çeken bir açıklamadır.

Başbakanın konuşması tümüyle olumludur. Ve yumuşama «detant» doğrultusundadır, Türk dış politikasının önümüzdeki dönemde bu konuşmada belirtilen çizgiler doğrultusunda gelişmesi ülkemiz açısından büyük yararlar sağlayacaktır.

Avrupa Konseyi kararı

Altan ÖYMEN — 31 Ocak 1931

Avrupa Konseyi'nde olup-bitenlere soğukkanlıkla bakmalıyız.

Evet, toplantıları izleyen bazı arkadaşlarımızın belirttiği gibi, Konsey koridorlarında bazı Türk düşmanları, hatta Türk oldukları halde, Türkiye'ye bilerek-bilmeyerek düşmanlık edenler cirit atmış olabilir. Ve bunlar, birtakım ayağı yerden kesik Avrupalı parlamenterleri etkilemiş olabilirler. (Olmaz olur mu, ben de iki yıl orada görev yaptım, bazısını isim isim bilirim, önyargılı Yunanlısı vardır, Yunanistan aşığı Fransızı vardır, gerçekleri görmesine olanak bulunmayan şartlanmış komünisti vardır.)

Ancak bu, olayın sadece bir yanıdır.

Olayın öteki yanlarını da gözden uzak tutmamak gereklidir:

Avrupa Konseyi, 1949 yılının mayıs ayında kurulmuştur. Amacı, İkinci Dünya Savaşının acı deneyimlerinden sonra, Avrupa ülkelerini, barışçı ve demokratik ilkeler etrafında bir araya toplamaktı. Konseyin ilk üyeleri, Avrupa'nın şu 10 ülkesiydi: Fransa, İtalya, İngiltere, Belçika, Hollanda, Lüksemburg, İsveç, Norveç, Danimarka, İrlanda...

Üye sayısı zaman içinde artmış ve bugün 21'e çıkmıştır.

Türkiye'nin üyeliği, ilk 10 üyeden hemen sonra, gene 1949 yılı içindedir. Ve bağımsızlığını sonradan kazanıp demokrasisini kuran Federal Almanya'dan iki yıl önce, «Tarafsızlık statümüze zarar gelir mi?» diye tereddüde düşüp başvurusunu geciktiren Avusturya'dan 7 yıl, İsviçre'den 14 yıl öncedir.

Konseye girmek için ana koşul, insan haklarına dayalı çok partili demokratik düzenin parlamentosuyla birlikte varlığı ve işlemesi olduğu için, Portekiz ve İspanya'nın üyelikleri, Salazar ve Franko yönetimlerinin bitişinden sonraya kalmıştır.

Onların da katılmasından sonra bugün Avrupa haritasının batı, kuzey, güney ve güneydoğu bölümünde Konsey üyesi olmayan, ya da onunla resmi bağlantısı olmayan ülke kalmamıştır. Avrupa'nın doğusunda Polonya'dan Arnavutluk'a kadar uzanan çizginin öte yanında kalan ülkeler ise, tabii Konsey üyesi değildir.

Aslında Avrupa Konseyinde genel eğilim, üyelerin azalması değil, Konsey statüsüyle bağdaşma koşuluyla, çoğalması yolundadır. İki yıl önce; Devlet sayılıp sayılmayacağı tartışmalı, 34 bin nüfuslu Lichtenstein Dükalığı bile, uzun görüşmelerden sonra, «Avrupa'daki bütün demokrasileri kapsamak gerektiği gerekçesiyle Konsey üyeliğine alınmıştır.

1967'deki Albaylar darbesinden sonra da Yunanistan'ın üyeliğinin askıya alınması işlemleri, iki yıl süreyle uzatılmış ve iki yıl sonra karar aşamasına da istemeye istemeye gelinmiştir.

Bu «istemeye istemeye»nin üzerinde durmak gereklidir; Avrupa Konseyinin statüsü, bir ülkenin üyelikten çıkarılmasını en istemeyen Avrupalı parlamenterleri bile, eninde-sonunda o istemedikleri yönde oy kullanmaya zorlar.

İlkokuldan itibaren Yunanistan'ı Avrupa uygarlığı beşiği diye bellemiş bir Fransız'ın, bir İsviçreli'nin Yunanistan'a karşı oy vermek kolay kolay içine siner mi? Ama hepsi Yunanistan'daki askeri yönetimin ikinci yılında içine sindirmeye sindirmeye o yönde oy vermek durumuna gelmiştir. Çünkü Devletinin imzaladığı, kendisinin uymayı kabul ettiği statünün gereği odur.

Burada ülkemiz için sorun, üyeliğin askıya alınması yolundaki gelişmeleri, mümkün olduğu kadar geciktirmektir. Ülkemizde demokrasiye inanmış olan herkesin yapması gereken çalışma da bu yolda olmalıdır. Türkiye'nin Konseyle ilişkilerinin şu sıralarda kesilmesi, kimsenin yararına değildir.

Bu yolda çalışmak ise, Konseye katılan eski parlamenter arkadaşlarımızdan birinin yaptığı gibi, Avrupalı parlamenterleri genel olarak hedef alıp, onlara.

— Hiçbir şey bilmiyorsunuz. Gülünç oluyorsunuz... Diye hakaret etmekle olmaz.

Onlara sabırla anlatmakla, anlatmakla, anlatmakla olur.

İçlerinde gerçekten bilmeyenlere, kompleks vermemeye de dikkat ederek, öğretmekle olur. Kötü niyetli olanları, kötü niyetlerini saptayıp bunu ötekilere ispat ederek, tecrid etmekle, yalnızlaştırmakla olur.

Soğukkanlılıkla bakalım: Mayıs ayına kadar vakit vardır. Ve Konsey mayıs ayında, bazılarının istediği gibi «karar almaya» karar vermemiştir. Mayıs ayında durumu «incelemeye» karar vermiştir. Bunun anlamı, karar aşamasının mayıstan sonraya da kalabileceğidir. Bunu sağlamak için gereken her çalışma yapılmalıdır.

Bir ara işaret etmiştim, bir gazetemizin yaptığı gibi Avrupa Konseyi'ndeki üyeleri ikiye bölüp, «Bunlar muhafazakârdır, Hıristiyan demokrattır, bizdendir, ötekiler solcudur, sosyal demokrattır, bizden değildir» diye değerlendirmeler yapmadan.. (Zaten Konsey'deki görüşmeler de göstermiştir ki, muhafazakârlar arasından da kararda sertlik isteyenler çıkıyor, sosyalistlerden de daha anlayışlı davranılmasını isteyenler çıkıyor.)

Kızmadan.. Kimseye hakaret etmeden.. Kimseyi ayırıp karşıya almadan...

Konseyin toplanmasını beklemeksizin üye ülkelerin parlamenterleriyle kendi ülkelerinde ya da onları ülkemize çağırarak anlatmak...

Bunun başka yolu yoktur.. Ve bu yoldan gidilirse, mayıs ayında, oradaki üyelerimizin süresi bitse bile (bu ayrı bir şeydir) Türkiye'nin devam etmesi sağlanabilir.

AYIN DÖKÜMÜ

2 Ocak

— Dışalımda «kota» sistemi kaldırıldı.

— Çin'de Hua Guo-Feng Parti başkanlığından uzaklaştırıldı.

3 Ocak

— İran'da Cumhurbaşkanı Beni Sadr ile mollalar arasında rehineler konusunda anlaşmazlık çıktı.

4 Ocak
— Enerji Bakanı: «Yabancı Petrol Şirketlerine tanınan olanaklar genişletilecek.»
5 Ocak
— Atatürk Yılı başladı.
— Atatürk anıtının temelini atan Evren «devlet sanatçıları»na ödül verdi.
— Sovyetlere olan faiz ve kredi borçlarımız ihraç ürünleriyle ödenecek.
6 Ocak
— DİSK davasında, aralarında Kemal Nebioğlu'da bulunan 15 eski sendikacı tutuklandı.
7 Ocak
— Avrupa Konseyi adına başkentte temaslarda bulunan Steiner: «Resmi açıklamalar dışında bilgi alamadık.»
8 Ocak
— TCK'da değişiklik: Çeşitli cezalar ağırlaştırıldı.
— 19 MHP'li serbest bırakıldı.
— Anayasa Mahkemesi TCK'nın 142. maddesinin anayasaya aykırı olmadığına karar verdi.
9 Ocak
— Başbakan Ulusu «Basına haber sızdırılmaması» için genelge yayınladı.
10 Ocak
— **Cumhuriyet'in** Adana ve çevresindeki 5 ile girmesi 5 gün süreyle yasaklandı.
11 Ocak
— Pakistan Devlet Başkanı Ziya Ül Hak bugün Ankara'da.
— Hürriyet gazetesi Yazı işleri Müdürü Salim Bayar gözaltına alındı.
— El Salvador'da solcu gerillalar yönetimi devirmek için genel saldırıya geçtiler.
12 Ocak
— Türkiye ile 16 yabancı bankanın borç erteleme ve «taze para» toplantısı Londra'da başladı.
— Evren: «Pakistan ve Türkiye, bölgelerinde denge unsurudur.»
13 Ocak
— 31 Parlamenterin tutuklu bulunduğu açıklandı.
— Avrupa Konseyi Steiner'in raporunu görüştü. Steiner: «Türkiye ile ilişkileri sürdürmeliyiz,» dedi.
— Kültür Bakanı Cihat Baban: «TDK kendiliğinden, SİSAV kaideye uygun kelime üretiyor» dedi.
14 Ocak
— ABD El Salvador'a askeri yardıma yeniden başlıyor.

16 Ocak
— Evren Adana'da «Sendikalar etkili şekilde denetlenecek,» dedi.
— Türkiye'yi 11 Eylül'e getiren siyasal kadrolar, demokrasiye döndükten sonra da yönetime ortak olamayacaklar.
— OECD'den 1,3 milyar dolar kredi istendi.
— ABD'li rehineler 50 ton altınla değiştiriliyor.
17 Ocak
— Carter: «Türkiye siyasal sorunlarını çözmede gelişme kaydetti.»
— Filipinler'de 8 yıl süren sıkıyönetim kaldırıldı.
19 Ocak
— ABD Başkanı Ronald Reagan bugün görevine başlıyor.
— TRT Genel Müdürü Doğan Kasaroğlu görevinden alındı.
20 Ocak
— Gözetim altındaki MİSK yöneticilerinin tümü serbest bırakıldı.
23 Ocak
— İslâm Konferansı Mekke Bildirisi: «Körfezi ancak İslâm ülkeleri koruyabilir.»
— Polonya'da yeni grev dalgası.
— Güney Kore'de muhalefet lideri Kim'in ölüm cezası ömür boyu hapse çevrildi.
25 Ocak
— Çiang Çing idama mahkum oldu.
26 Ocak
— Türkiye'deki siyasal gelişmelerin de ele alınacağı Avrupa Konseyi toplantısı başladı.
28 Ocak
—Ulusu 3. İslâm Doruğu'nda yaptığı konuşmada Türkiye ile bağlantısız ülkelerin izlediği politikalar arasında çelişki olmadığını söyledi.
29 Ocak
— Avrupa Konseyi Türkiye'nin üyelik durumunu Mayıs'ta yeniden gözden geçirmeyi kararlaştırdı.
30 Ocak
— KİT'lerde irtibat subayları görevlendirildi.
— Bütün bankaların yıllık %50 faiz uygulaması kararlaştırıldı.
— Reagan Sovyet liderleri için «Ahlâksız,» dedi.
31 Ocak
— Yeni genel müdürleri kabul eden Evren: «TRT ve Anadolu Ajansı tarafsız yönetilmeli,» dedi.
— Türkiye IMF'ye yeni bir niyet mektubu verdi.

81 Şubat

merkez dershanesi
Beklemeliler 2 Mart

Cumhuriyet

57. Yıl; Sayı: 20315 — Kurucusu: Yunus NADİ — 10 TL. 24 Şubat 1981 Salı

İKİ AŞAMALI ÜSS ÜYS SINAVINA
yıldız dersanesi
HAZIRLAR KAZANDIRIR
LİSE SONLAR 21 ŞUBAT
BEKLEMELİLER 23 ŞUBAT

İSPANYA'DA DARBE GİRİŞİMİ


Kral Juan Carlos darbe girişimine karşı çıkan sonra ordu birlikleri başkente girmeye başladı.

■ Sivil muhafızlar parlamentoyu bastı. Kral darbecilere karşı çıktı. Valencia'da olağanüstü durum ilan edildi

DIŞ HABERLER SERVİSİ

İspanyol parlamentosu dün aşırı sağcı bir yarbayın komutasındaki 200 kadar sivil muhafız tarafından basıldı. Sivil muhafızlar milletvekillerine askeri bir hükümet kurulacağını bildirdiler. Valencia kentinde General Bosch, bölgede sıkıyönetim ilan ettiğini ve Kralın talimatını beklediğini söyledi. Ancak Kral Juan Carlos darbe girişimine karşı çıktığını açıkladı ve tüm valilerin görevleri başında kalmalarını istedi.

OYLAMA YAPILACAKTI

İspanyol parlamentosunda dün Leopoldo Calvo Sotelo'nun başkanlığındaki hükümetin güvenoyu alıp alamayacağı yolunda oylama yapılacağı sırada, aşırı sağcı Yarbay Antonio Tejero komutasındaki 200 kadar silahlı sivil muhafız meclisi basarak her kese yere yatmasını söyledi. Bu buyruk üzerine 300'e yakın milletvekili yere yattı.

Sivil muhafızların başında Meclis'i basan Yarbay Tejero, «Askeri hükümet kuruluncaya kadar bekleyeceklerini» belirtti.

Parlamento'da bu gelişmeler olurken Valencia kentinde aşırı bir sağcı olarak bilinen General Jaime Milans Del Bosch Madrid'de meydana gelen iktidar boşluğu üzerine bölgede sıkıyönetim ilan ettiğini ve darbeyi ele aldığını bildirdi. General Bosch, Silahlı Kuvvetler Başkomutanı olan Kral Juan Carlos'un talimatını beklediğini de açıklamasına ekledi.

Bu arada Meclis'in baskına uğradığı haberi duyulur duyulmaz 40 dakika içinde tüm Madrid alarma geçti.

KRAL KARŞI ÇIKTI

Ancak, İspanyol Haber Ajansı'na göre İspanya Silahlı Kuv...

(Arkası 5. Sayfada)

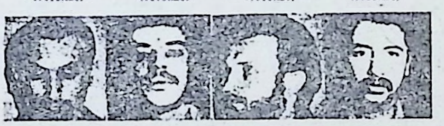
Olaylar Suarez'in istifasından sonra tırmanmaya başladı

DIŞ HABERLER SERVİSİ

(Arkası 5. Sayfada)

MLSPB eylemcileri için dava açıldı


Süleyman Polat (TUTUKLU) — İbrahim Yirik (TUTUKLU) — Nazlı Çağlayan (Yirik) (TUTUKLU) — Hasan Sezer (TUTUKLU)


Muzaffer Başer (TUTUKLU) — Mehmet Zeki Yumurtacı (ÖLÜ) — Kemal Özkan (FİRARDA) — Mehmet Faruk Aydın (FİRARDA)


Kerim Mete Somatoğlan (FİRARDA) — Sadık Süleyman Öge (TUTUKLU) — Ahmet Tembermaz (TUTUKLU) — Yaşar Özkan (TUTUKLU)

■ 97 öldürme, 100'den fazla yaralama, çok sayıda bombalama ve kurşunlama olayları sanıkları 139 kişiden 50'sinin idamı, geri kalanlarının 5-10 yıl hapsi isteniyor.

İSTANBUL HABER SERVİSİ

1. Ordu ve Sıkıyönetim Komutanlığı Askeri Savcılığı, yasadışı THKP-C MLSPB adlı örgütle ilgili olarak hazırlık soruşturmasını tamamladı ve 123'ü tutuklu olmak üzere toplam 139 sanık hakkında kamu davası açtı. Sanıklardan 50'si hakkında idam cezası isteniyor. Askeri Savcılık, yasadışı örgütün anayasal düzeni yıkarak Marksist - Leninist bir iktidar kurmayı amaçladığını ve bu amaçla 97 cinayet ile 100'den fazla yaralama eylemini gerçekleştirdiğini belirtti.

Davanın önümüzdeki günlerde başlaması bekleniyor.

Askeri Savcılığın bu konuda yaptığı açıklama aynen şöyle:

«Bilindiği üzere, Türk milletinin milli birliği ve tamamen Atatürk ilkelerinin oluşturduğu Türk devleti; 1970'lerin başından beri dış ve iç mihraklar tarafından yöneltilen, tahrik ve teşvik edilen yıkıcı propagandalara dayalı psikolojik taarruza ve bu hevis yıkamalarla beslenen ideolojik amaçlı örgütlerin silahlı saldırılarına maruz bulunmakta idi.

1. Ordu ve Sıkıyönetim Komutanlığı Askeri Savcılığı; ber...

(Arkası 5. Sayfada)


SOVYETLER BİRLİĞİ DEVLET BAŞKANI LEONİD BREJNEV — DETANTTA KARARLI.

■ LEONİD BREJNEV, BAŞKAN REAGAN İLE ZİRVE TOPLANTISI YAPABİLECEĞİNİ BELİRTTİ, ÇİN HALK CUMHURİYETİ'Nİ İSE ULUSLARARASI GERGİNLİĞİ ARTIRMAKLA SUÇLADI

■ SBKP'NİN 26. KONGRESİ'NDE KONUŞAN SOVYET LİDERİ, BASRA KÖRFEZİ'NİN ASKERDEN ARINDIRILMASI GÖRÜŞMELERİ ÇERÇEVESİNDE ABD İLE AFGANİSTAN SORUNUNU TARTIŞABİLECEKLERİNİ SÖYLEDİ

BREJNEV: TÜRKİYE İLE İYİ İLİŞKİLERİMİZİ GELİŞTİRMEYİ SÜRDÜRMEK İSTİYORUZ

"Yeni ABD yönetimi ile diyaloğa hazırız"

DIŞ HABERLER SERVİSİ

(Arkası Sa. 7, Sü. 4 de)

Avrupa'da Türkiye — Yalçın DOĞAN

— 6 —

Avrupa sermayesi için şimdilik Türkiye çekici değil

(Arkası 5. Sayfada)

Haliç'teki 32 tersane kaldırılıyor

Selim YALÇINER

(Arkası Sa. 7, Sü. 1 de)

Ulusu: Fiyat artışları %50'nin altına inebilir

● 1981 MALİ YILI BÜTÇE YASA TASARISININ TÜMÜ ÜZERİNDE YAPILAN GÖRÜŞMELER TAMAMLANDI. MGK BUGÜN BÜTÇENİN MADDELERİ ÜZERİNDE TEK TEK DURACAK.

CUMHURİYET BÜROSU ANKARA —

(Arkası Sa. 7, Sü. 6 da)

GÖZLEM
UĞUR MUMCU

Silah Pazarı...

(Arkası Sa. 7, Sü. 7 de)

olayların ardındaki GERÇEK

İşkence Konusu

(Arkası Sa. 7, Sü. 3 de)


YAZISIZ

Reagan'ın danışmanı Meese: "Küba'ya müdahale edebiliriz"

WASHINGTON —

(Arkası 5. Sayfada)

İki karar

Ali SİRMEN — 1 Şubat 1981

Avrupa Konseyi'nin Türkiye ile ilgili kararı basınımızda ve kamuoyumuzda büyük tartışmalara yolaçtı.

Burada kararın irdelemesini yapacak değiliz. Üzerinde çok konuşuldu, çok yazıldı. Sadece konu ile ilgili iki nokta üzerinde durmak istiyoruz.

Bunlardan birincisi Avrupa Konseyi'nin davranışlarının Türkiye'nin içişlerine karışma olup olmadığıdır.

Acaba, parlamentarizme bir an önce dönülmesi, insan haklarının eksiksiz uygulanması konusunda Avrupa Konseyi'nin gösterdiği duyarlılık ve tepki ülkemizin içişlerine karışma sayılabilir mi?

Her ulus kendi seçtiği ya da layık olduğu yönetime kavuştuğuna göre, Avrupa Konseyi-nin de ülkelerin yönetimlerine karışmasının içişlere müdahale olarak görülmesi olasıdır. Ne var ki, bizim olayımızda durum biraz farklı görülmektedir. Büyük Avrupa'nın ortağı olmak, onun içinde yer almak düşünü 19. yüzyılın ikinci yarısından beri taşıyan Osmanlılardan bu yana, sözü geçen amacın peşinde koşanlarımız, Avrupa Konseyi'ne üye olmak için başvurmuşlardır. Bu başvurunun olumlu yanıt almış ise, bazı koşullara uyma yükümlülüğünün baştan kabulüne bağlıydı. Türkiye sözü geçen koşulları kabul ettiğini imza ile bildirdikten sonra Konsey üyesi olmuştur.

Bu durumda Konsey'in Türkiye'deki rejimin yapısına ve insan hakları konusundaki uygulamalara yakından eğilmesini içişlerimize karışma olarak görmek pek olası değildir.

Üzerinde durmak istediğimiz ikinci nokta ise, Avrupa ülkelerinin tutumları ile ilgili Konsey üyelerinin herhangi bir ülkedeki yönetimin yapısı ve insan hakları uygulamasıyla ilgilenmesi tutarlı bir davranıştır.

Ancak bu ilginin testi kırıldıktan sonra gösterilmesi de son derece tuhaftır.

Avrupa Konseyi'ni oluşturan ülkelerin, bu konudaki tutumlarının çelişkisini görmemek olanaksız. Bir yandan Türkiye gibi ülkeleri acımasız ekonomik ilişkiler içinde köşeye sıkıştırıp, parlamenter sistemin yürümesine olanak bırakmayacak bir bunalımın içine itip sıkıştıracaklar, sonra da iş sarpa sarınca,

— Yahu bu neden böyle oldu? diye soracaklar.

İşte işin sakat yönü buradadır.

Türkiye'deki parlamenter sistemin, varlığını da tehdit eden bir bunalım içinde olduğu, kaçınılmaz olarak bir restorasyon dönemine doğru yol aldığı uzun zamandır bilinen bir gerçektir. Parlamento da aralarında olmak üzere, birçok kurumun çürümesine yol açan iç etkenlerin yanı sıra, ekonomik bunalımın da büyük bir etken olduğunu bilmeyen yoktur.

12 Eylül tüm bu gelişmelerin doğal ve mantıki sonucundan başka bir şey değildir. Hiç kuşkusuz, kendi kurumlarının bunalımını çözmek yine biz Türklere düşen bir görevdir.

Ancak geçmişte bazı Türk devlet adamları Avrupalı dostlarımıza, başkalarına gösterdikleri anlayışı bize de göstermelerini, yoksa rejimi de sürükleyecek bir bunalıma doğru gitmekte olduğumuzu söylediklerinde hiç de gereken ilgiyi görmediler.

O zaman ilgisiz kalanların, şimdi büyük bir duyarlılık içinde olmalarındaki çelişkiyi görmemek olanaksızdır.

Bu görüşümüzü de, Avrupa Konseyi'ni oluşturan üyelerin yasama ve yürütme kuruluşlarına saygılarımızla iletiriz.

Dünkü gazetelerde yer alan başka bir karar da, Avrupa Konseyi ile hiç bir ilişkisi olmamakla birlikte içindeki çelişkiler açısından benzerlik göstermektedir.

Sözü geçen olay, Rauf Denktaş'ın oğlu Raif Denktaş'ın UBP'den istifa kararıdır.

Bundan 6 yıl önce pop şarkılarını ve gitarını bir kenara iterek, daha 25'ini bile doldurmadan, bir şehzade edasıyla, politikaya veliaht usulü, balıklama dalan Raif Denktaş Kıbrıs'ta ve UBP içinde sürekli huzursuzluk kaynağı olmuştur. UBP içindeki parçalanmalarda Denktaş Jr'un kişiliğinin ve bozkurt ideolojisinin yayılması yolundaki çabalarının çok büyük rolü olduğunu hemen herkes bilmektedir.

«Zaman» adlı Kıbrıs Türk kesiminin en tutucu yayın organında etrafa çamur sıçratan Raif Denktaş'ın sonunda partiden istifa etmesini büyük çoğunluğun sevinçle karşılamasına şaşmamak gerek.

Ancak işin şaşılacak yönü Raif Denktaş'ın kendi politikasını Kemalist devrimcilikle nitelemesidir. Delikanlı Denktaş uzun süredir politikasının temellerini açıklamış, bozkurtçuluğunu ortaya sermiştir. Acaba bozkurtçuluğun adı ne zamandan beri Kemalist devrimcilik olmuştur?

Raif Denktaş'ın istifa kararı yerindedir. Ama milletin sağduyusu ile alay eder gibi kendisini, politikasını Kemalist devrimci olarak nitelemesi de o denli yersiz ve tutarsızdır.

24 Ocak'ın yıldönümü

İlhan SELÇUK — 1 Şubat 1981

Bu köşede daha önceleri bir devlete gerekli üç dengeden sık-sık söz açmıştım: 1) İç gelir-gider dengesi, 2) Dış ödeme dengesi, 3) Üretim-tüketim dengesi, bir devletin sağlıklı yaşaması için vazgeçilmeyecek özenle gözetilmelidir. Türkiye'de otuz yıldan beri bu dengeler sürekli bozukluk içindedir. Ekonominin yapısallığından kaynaklanan bir hastalık söz konusudur. Ne yapıp edip edip bu hastalığı yenmek zorundayız, yoksa gün geçtikçe çöküntü yoğunlaşacaktır.

Acaba 1980 yılında devletin üç dengesi ne durumdaydı? 1981'de ne olacaktır?

★

1980 yılında Bütçe 770 milyar lira olarak saptanmıştı. Oysa sonradan yürürlüğe giren harcamalarla 1980 bütçesinin bin milyarı aşacağı ve en azından 250 - 800 milyar açık vereceği anlaşılıyor. Böylece iç gelir-gider dengesindeki bozukluğun boyutları ortaya çıkmaktadır. Ticaret Bakanlığı'nın verilerine göre 1980'de enflasyon hızı yüzde 107,5'tur. (IMF'ye göre yüzde 130'dur.) Bu hızda bir enflasyonla bir devlette Bütçe'yi denk tutmak, iç gelir-gider dengesini sağlamak olasızdır. 1980' de dış alım-satım açığı yuvarlak sayı 3,5 milyar dolardır. İşçi dövizlerini hesaba katarsak dış ödeme açığı 1,5 milyar dolara doğru iniyor. Bu yıl OECD çerçevesinde alacağımız kredi 1,2 milyar dolardır, dış ödeme dengesinde borçlanma sürüyor ve 20 milyar dolardan yukarı doğru tırmanıyor.

Ne var ki 1980 yılının başında 1 dolar resmen 47 lira ve serbest piyasada 57 lirayken 24 Ocakta 70 liraya yükseltilmiş, yıl sonunda 100 liraya tırmanmıştır. Para değeri bir senede bu ölçüde düşürülen bir ülkede dışsatım ve işçi dövizleri akımının patlamaya dönüşmesi gerekirdi.

Sürekli devalüasyonla da 1980'de dış ödeme dengesini sağlayamadığımız görülmektedir.

Üretim-tüketim dengesi de devlet yaşamında çok önemlidir. Bir ülkede eğer üretim yükselirse kalkınma var demektir. Türkiye'de 1980' de üretim düşmüştür. Ulusal gelirin yüzde 2,2 gerilemesine yüzde 2,5 nüfus artışını da eklersek 1980'de kişi başına yüzde 4,5 yoksullaşma gerçekleşmiştir. Geniş halk yığınlarının gelirlerini dondurarak tüketimi kısmak yöntemini de ülkemizde uygulamak kolay değildir. Çünkü Türkiye'de kişi başına tüketim, gelişmiş ülkelere oranla her alanda çok düşüktür. Bununla birlikte zorunlu biçimde tüketimi aşağılara çekerek üretim-tüketim dengesini sağlamaya yönelik bir sürece girilmiştir.

★

Görüldüğü gibi 1980 yılı Türkiye'de üç temel dengenin bozukluğu sürecinden bir sayfadır.

Ancak 24 Ocak 1980'de alınan kararlar için bir yılın yetmediği ve daha 4-5 yıl bu yöntemin yürütülmesi gereği ileri sürülüyor. Acaba bu sav geçerli midir? Hiç bir önyargıya kapılmadan koşulları gözden geçirmek gerekiyor. Hele 24 Ocak kararlarını oluşturan mimarların 1980 yılı başındaki öngörülerinin ne ölçüde doğru çıktığını da saptamak yararlı olacaktır. Son günlerde banka faiz oranları yüzde 50'ye tırmanmış ve çoğu kişiyi şaşırtmıştır. Ekonomik işlere akıl erdiremeyen sıradan yurttaş bile soruyor:

— Banka yüzde 50 ile topladığı parayı kime kredi diye verecek? Ve yüzde kaçtan verecek? Sanayici bankadan yüzde 100'le aldığı krediyi kullanırsa tefecilik bedelini ürettiği mala bindirmeyecek mi? Peki, tüketimi kısma ve para miktarını denetleme politikası uygulandığına göre piyasadaki pahalı malı kim alacak?

Sorular birbirini izliyor. Ancak «iyimserler» bir dışsatım patlamasının her şeyi kurtaracağını söylüyorlar; ve dışsatım patlaması bekliyorlar. Üretim düşerken dışsatım patlaması beklenebilir mi? Dışa dönük üretimi destekleyen güçlü önlemlerin üretimi yukarı çekeceğini savunanlar var.

Bekleyelim göreceğiz.

★

24 Ocak 1980 programıyla Yriminci Yüzyılın bitimine 19 yıl kala «serbest piyasa» ekonomisiyle sanayileşme deneyimini yaşıyoruz; oysa bu tür kalkınma 19'uncu Yüzyıl modeli değil miydi?

Hükümet, Savunma İşbirliği Anlaşmasini onayladi

2 Şubat 1981

CUMHURİYET BÜROSU

ANKARA — Türkiye ile ABD arasında 29 mart 1980'de imzalanan Savunma İşbirliği Anlaşması ile Tamamlayıcı Anlaşmalar, Bakanlar Kurulunca onaylanarak dünkü Resmî Gazetede yayınlanmıştır. Türkçe ve İngilizce olarak yayınlanan anlaşmanın 18 tamamlayıcı uygulama anlaşması da Resmi Gazetede yer almıştır. Temel anlaşma ve ekleri Bakanlar Kurulunca onlaylanmış, ayrıca Milli Güvenlik Konseyinden geçmeyeceği öğrenilmiştir.

Savunma İşbirliği Anlaşmasında NATO Anlaşmasının ikinci maddesinde yeralan Ekonomik İşbirliği ve üçüncü maddesinde yeralan Savunma İşbirliği konularında iki ülkenin işbirliği yapmaları öngörülmektedir. Tamamlayıcı Anlaşmalarda da Türkiye'deki ABD üsleri belirlenerek, bu üslerde Türkiye'nin ABD'ye ortak savunma önlemlerine katılması için izin verdiği, ayrıca Türkiye'nin ABD'ye bu tesisler dışındaki idarî ve destek teşkilat ve faaliyetlerine izin vereceği bildirilmektedir.

Anlaşma eklerine göre Türk Silâhlı Kuvvetleri tesislerinde ABD'nin ortak savunma tedbirlerine katılması için ABD'ye izin verilenler şunlardır:

- Sinop (Elektromanyetik izleme)
- Pirinçlik (Radar uyarı, uzay izleme),
- İncirlik (Hava, harekât ve destek),
- Yamanlar (İzmir), Şahintepe (Gemlik), Elmadağ (Ankara), Karataş (Adana), Mahmurdağ (Samsun), Alemdağ (İstanbul),Kürecik (Malatya), (Muhabere yerleri tesisleri.
- Belbaşı (Sismik bilgi toplama),
- Karaburun (Radyo seyrüseferi).

Yayınlanan anlaşmaya göre, ana amacı bilgi toplama, muhabere veya radyo seyrüseferi olan tesislerden teknik faaliyetler ve bakım hizmetleri Türk ve Amerikan personelince birlikte yürütülecek, Türkiye'deki «istihbarat toplama» tesislerinden elde edilen işlenmemiş veriler de dahil olmak üzere bütün istihbarat bilgileri, iki tarafın yetkili teknik makamlarınca ortaklaşa saptanan düzenlemelerle her iki hükümetçe paylaşılacaktır.

ABD hükümeti, her tesise, Birleşik Devletler Kuvvetlerinin Komutanı sıfatı ile ve aynı zamanda Türk Tesis Komutanı ile tek temas noktası olarak görev yapacak bir subay atayacaktır. Türk Komutan ve ABD Komutanı, kendi kuvvetleri ve bu kuvvetler tarafından kullanılan techizat malzeme konusunda ve faaliyetlerin bu anlaşmaya uygun olarak yürütülmesinden birlikte sorumlu olacaklardır. Tesislerdeki ABD kuvvetlerinin karargâhında Amerikan bayrağı çekilebilecektir.

Anlaşma amaçlarına uygun olarak Türkiye'nin ABD Hükümetine ayırdığı arazi üzerinde, ABD tarafından inşa edilecek taşınmaz mallar Türkiye'ye ait olacak ve anlaşmanın bitiminden sonra Türkiye'ye devredilecektir. Tesislerin işletme ve bakım masrafları ile insaat ve modernleştirme masrafları da ABD tarafından karşılanacak, taraflardan her biri kendi personel masraflarını ödeyecektir.

UÇAKLAR VE GEMİLER

NATO savunma planlarını desteklemek üzere, İncirlik tesisinde «konuşlandırılmasına» izin verilen ABD rotasyon filosu uçaklarının, bunların destek birliklerinin ve anlaşma hükümlerine giren faaliyetlerini destekleyen uçakların Türkiye'ye geliş ve gidişleri uygulama anlaşmalarına göre yürütülecektir.. Anlaşmada öngörülen faaliyetleri destekleyen uçaklar muayyen askeri ve sivil havaalanlarına inebilecekler, ayrıca bu faaliyetle ilgili olarak hareket eden ikmal gemileri hükümetin izin verdiği Türk limanlarına girebileceklerdir. ABD uçaklarının Türkiye'ye gelişi, gidişi ve tesisler arası uçuşlarını kolaylaştırmak için bu anlaşmaya uygun hükümler getirilecektir.

Montreux sözleşmesinin hükümlerini saklı tutan anlaşmada ayrıca, bu anlaşmanın Türkiye'nin olağanüstü durumlarda milli varlığını korumak için uluslararası hukuka uygun olarak, gerekli kısıtlayıcı tedbirleri almak hususundaki doğal hakkını haleldar edemeyeceği belirtilmektedir. Temel anlaşmada, iki ülke arasındaki savunma işbirliğinin kapsamının NATO anlaşmasından doğan hükümlülükler ile sınırlı olacağı da belirtilmiştir.

SÜRE VE SONA ERDİRME

Savunma İşbirliği Anlaşmasının süresi 5 yıl olarak belirlenmekte, «Bu anlaşma ve ona bağlı tamamlayıcı anlaşmalar 5 yıl süreyle geçerli olacaktır, taraflardan biri bu ilk beş yıllık sürenin bitiminden üç ay önce bu anlaşmanın feshini ihbar etmediği takdirde, tarafların mutabakatı ile yahut müteakip her yılın

bitiminden üç ay önce taraflardan birinin fesih ihbarında bulunması suretiyle sona erdirilinceye kadar birer yıl süre ile yürürlükte kalmaya devam edecektir» denilmektedir.

Taraflardan biri gerekli gördüğü takdirde, anlaşmanın gözden geçirilmesini isteyebilecek ve bu görüşmelerden üç ay içinde sonuç alınamazsa 30 günlük bir yazılı bildirimle anlaşmayı veya uyuşmazlık konusu tamamlayıcı anlaşmayı sona erdirebilecektir.

SAVUNMA YARDIMI

Savunma İşbirliği Anlaşmasında ABD'nin Türkiye'ye yapacağı savunma yardımı şöyle belirtilmektedir:

«Türkiye ile ABD arasındaki savunma ve ekonomik işbirliği anlaşmasının üçüncü maddesine uygun olarak, Birleşik Devletler hükümeti, Türk Silahlı Kuvvetlerinin bir modernizasyon ve idame programına ihtiyacı olduğunu kabul eder. İki hükümet arasındaki güven ve işbirliğini artırmak amacıyla Birleşik Devletler hükümeti, Türkiye Cumhuriyeti hükümetine savunma desteği (savunma malzemesi, hizmetleri ve eğitim) sağlamak ve mümkün olabilecek en iyi koşullarla bir beş yıllık tedarik programını içeren modernizasyon ve bakım programının hedeflerine ulaşması için, Türkiye'ye askeri yardım sağlamak üzere elinden gelen her türlü gayreti göstermeyi taahhüt eder.»

TÜRK AMERİKAN SAVUNMA DESTEĞİ KOMİSYONU

ABD, Türkiye'nin savunma desteği ihtiyaçlarını ABD kaynaklarından sağlaması için Ankara'da ortak bir Türk - Amerikan Savunma Desteği Komisyonu kuracaktır. Ortak komisyon yüksek düzeydeki Türk ve Amerikan temsilcilerinden oluşacak ve bu komisyonun, iki ülkeden her biri general rütbesinde ortak başkanları olacaktır.

Ortak komisyon beş yıllık tedarik programın uygulanmasını yürütecek ve Türkiye'nin ABD'den sağlayacağı yıllık askeri yardım miktarı ile ilgili tavsiyelerde bulunacaktır.

ABD, anlaşmaya göre Türkiye'ye ihtiyaç fazlası savunma malzemesi sağlayacak, savunma teçhizatlarını ödünç veya kira yoluyla vermeye çalışacaktır. ABD hükümeti yardım yasasında bulunan yıllık yetki ve tahsislere bağlı olarak Türkiye'ye askeri yardım sağlayacaktır. ABD savunma malzemelerinin Türkiye'ye teslimine yüksek öncelik verecek, ayrıca nakit ödeme veya askeri satışlar yoluyla sağlanan savunma malzemelerini ABD mevzuatının elverdiği en düşük fiyat düzeyinde verecektir.

EKLER

Savunma İşbirliği Anlaşması eklerine göre: Türkiye ile ABD savunma imalatı projeleri hazırlayacaklar ve bu projeler yalnızca Türkiye olarak veya Türk-ABD uyumlu imalat projeleri olarak veya dost ülkelerin katılacağı çok taraflı projeler olarak tahakkuk ettirilebilecektir. Anlaşmaya göre her iki hükümet ittifak içinde techizat ve hizmetlerin standardizasyonunu artırmaya en yüksek önemi vereceklerdir. Anlaşmada ayrıca, iki ülke arasında ortaklaşa ele alınmış projeler de sayılmaktadır. Bu projeler, tanksavar mühimmatı üretimi, tapa üretimi, sevk barutu ve patlayıcı üretimi, çeşitli tipte roket üretimi, uçak yenileştirme yeteneklerinin geliştirilmesi ve tesislerin geliştirilmesi, modern bir firkateyn inşaası, tank modernizasyonu programı olarak belirtilmektedir.

ABD ile 29 Mart 1980 günü imzalanan Savunma İşbirliği Anlaşması ile tamamlayıcı anlaşmaların altında Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti adına zamanın Dışişleri Bakanı Hayrettin Erkmen ile ABD adına, ABD Büyükelçisi James Spain'in imzaları bulunmaktadır. Uygulama anlaşmalarını ise Türkiye adına Genelkurmay Genel Plan Program Başkanı Korgeneral Necdet Öztorun ile ABD Büyükelçisi James Spain imzalamışlardır.

Yardımda demokrasi ölçüsü

Yalçın DOĞAN — 5 Şubat 1981

PARİS — Bir karışıklıktan mıdır, yoksa «Kavram kargaşasından» mıdır, pek bilinmez, Türkiye hakkında Avrupa'da söylenenler birbiri ile oldukça çelişkili. Kapalı kapılar ardında, hem de bakan düzeyinde, uluslararası sorumlular düzeyinde, Türkiye'den gelen yetkililere söylenenler «12 Eylül'ün tam zamanında gerçekleşmiş olduğu»na ilişkin, Uluslararası kuruluşların üst düzeydeki yetkilileri ya da filan filan ülkelerin bakanları Ankara'dan giden yetkililere «12 Eylül'ü öve öve» bitiremiyorlar. Ekonomik yardım konusunda, geçen yıldan bu yana uygulanmakta olan iktisat politikalarında bir değişiklik olmadığı takdirde, bu sayın üst düzeydeki yönetici, ya da politikacılar son derece iyimser. Son iki yılda Türki-

ye'nin yardım konusunda herhangi bir sorunu olmaması gerektiğini aslanlar gibi savunuyorlar. Ama, nerede?.. Kapalı kapılar ardında.

Kendi parti gruplarına, kendi kamuoylarına, kendi meclislerine sıra geldi mi, o zaman iş değişiyor. Türkiye'ye yardım konusuna, o zaman, bir başka boyut daha ekleniyor: Demokrasi. Kartlar açık oynandı mı, dillerine «demokrasiyi» doluyorlar. Sanıyoruz, önümüzdeki ekonomik yardımın yeni ölçüsü de bu olacak: Demokrasiye dönüşe ilişkin somut göstergeler. Ekonomik yardım kapalı kapılar arkasında saklanmayacağına göre, yardımın gerçekleşmesinde belirleyici etken Türkiye'nin demokrasiye dönüş doğrultusundaki adımları olacak. Onların yetkilileri bizim yetkililere kapı arkasında her ne kadar «güvence» verseler de, kendi kamuoyları karşısında «geleneksel demokratik anlayışın» kalıplarına dönmek zorunluğunu hissediyorlar.

Ekonomik yardım açısından şu anda Türkiye için gündemde OECD ülkelerinin verecekleri yardım bulunuyor. Takvime göre, yardım iki aşamalı. 24 şubat tarihinde Paris'te ilk toplantı yapılacak. Bu toplantıda «ekonomik gelişmeyi gözden geçirme komitesi» bir araya gelecek. Son bir yıl içinde Türkiye'nin temel ekonomik göstergelerinde (dışalım, fiyat, dışsatım, üretim vb.) ortaya çıkan gelişmeler OECD ülkelerince Türkiye'nin de katılmasıyla incelenecek. Bu komite her yıl olduğu gibi, yine bir rapor hazırlayacak. 24 Şubat toplantısında hem İMF, hem Dünya Bankası «müşahit üye» bulunduracak. Bu komitenin toplantısından sonra da, OECD Genel Sekreteri Van Lennep büyük bir olasılıkla Ankara'ya gelerek, son bir durum değerlendirmesi yapacak ve mart ortalarında ya da en geç sonlarında Paris'te yardımın ikinci aşaması gerçekleşecek. «Taahhüt toplantısı» yapılacak, yani OECD ülkeleri Türkiye'ye yapacakları yardımın miktarını açıklayacaklar.

Buraya kadar iyi. Ama, iş bundan sonra başlıyor. Yardımda Türkiye için yeni bir boyut ve nitelik taşıyan ölçü, işte bundan sonra işlemeye başlıyor. OECD ülkeleri Paris'te verecekleri yardım miktarını açıkladıktan sonra, mayıs'ta Avrupa Konseyi Türkiye için yeniden bir araya gelecek. Mayıs ayına dek Türkiye'deki demokratik gelişmeleri izleyecek. OECD yardımının teknik niteliği verilen yardımın her ülkenin parlamentosunda onaylanmasıyla geçerlik kazanmasına ilişkin. Çünkü, ülkeler kendi bütçelerinden Türkiye'ye belli bir miktar ayırıyorlar ve bütçeler de parlamentolardan geçiyor. Bu durumda ortaya ilginç bir görünüm çıkıyor. Mart ayında olağan koşullar altında OECD ülkeleri Türkiye'ye yardım miktarını açıklayacaklar. Ancak, mayıs ayında da bu yardımı bütçe görüşmeleri sırasında onaylayacak parlamenterler Türkiye'nin demokrasiye dönüşü konusunda bir karar verecekler. Eğer mayıs ayında Türkiye'nin Avrupa Konseyinde üyeliği konusunda olumsuz bir karar alınırsa, o zaman mart ayındaki yardıma ilişkin açıklamalar ne olacak?...

Ülkeler şimdi bunu düşünüyor. Çünkü, bu yardımın fiilen gerçekleşmesi ayrıca Türkiye ile bu ülkelerin tek tek anlaşma imzalaması na bağlı. Avrupa Konseyi üyeliğinden çıkarılma ya da üyeliğin askıya alınması, Türkiye'nin Avrupa ülkeleriyle ikili politik ve ekonomik ilişkilerinin donması anlamına geliyor. İkili ilişkilerin donmasından sonra, ekonomik yardım için aynı masaya oturmak biraz uzak olasılık. Bu durumda siyasal açıdan gerçek görünüm mayıs ayına sarkabilir. Onun içindir ki Paris'te OECD yetkilileri «taahhüt toplantısını» bu yıl mart ayından daha ileri bir tarihe atabilirler. En azından mayıs'taki Avrupa Konseyi toplantısını bekleyebilirler.

Böylece uygulanan ekonomik programa ilk kez çok somut bir siyasal ölçü karışmış oluyor: demokrasiye dönüş ölçüsü. Bu ölçüyü Avrupalılar hangi cetvelle santimleyecekler, o henüz belli değil. Ama, belli olan üretim dışalım, fiyat, dışsatım rakamlarının bu kez bir başka gözlükle okunacağı..

Terör ve özgürlük

İlhan SELÇUK — 7 Şubat 1981

Acaba özgürlük zararlı mı? Demokrasi işe yaramaz bir kavram mı? Son dönemlerde kimileri Türkiye'nin özgürlük ve demokrasi denemesinden yenik çıktığını düşünüyor. Bir dostum var, tövbe etmiş gibi konuşuyor:

— Aman kardeşim, ben canımı sokakta bulmadım. Özgürlük mözgürlük bizim nemize? Geri kalmış toplumlarda böyle şeyler tersine çalışıyor; kurumlar çabucak yozlaşıyor. İstemem eksik olsun demokrasi ve özgürlük. Ben evimde kaygısız ve güvenli oturayım; kapımı kırıp içeri girmesinler; beni öldürmesinler; yeter...

★

Evet, insanımızı bu noktaya getirmeyi başardı terör; işlevini yaptı, bitirdi.


MERKEZ BANKASI BAŞKANI ŞIKLAR • BÜTÜN BANKALARIN MERKEZ BANKASI'NIN ŞEMSİYESİ ALTINDA BİR ARAYA VE HİZAYA GELDİKLERİNİ • SÖYLEDİ

MEVDUAT HESAPLARINDA BİR YILI AŞAN VADE UYGULANMAYACAK ANLAŞMA DIŞINA ÇIKAN BANKALARA BAZI YAPTIRIMLAR UYGULANACAK

Faizler şimdilik yüzde 50'de kalacak

Yüksek Hakem Kurulu, yargıtay kararını uygulayacak

Emniyet Müdür Muavini Mahmut Dikler silahlı saldırıda öldürüldü

EVİNE GİTMEKTE OLAN MAHMUT DİKLER'İN MAKAM OTOMOBİLİ ETİLER'DE 3 KİŞİNİN YAYLIM ATEŞİNE UĞRADI

SALDIRIDA KORUMA POLİSİ TURGUT ERGÜLER DE ŞEHİT OLDU DİĞER KORUMA POLİSİ İLE ŞOFÖRÜ YARALANDI

ANKARA'DA 5 CİNAYETTEN SANIK 113 KİŞİ YAKALANDI

İnsanoğlu bazen geçici durumları sürekli sanır. Geçici olanın sürekli olandan ayrılması bazı zaman kesitlerinde zorlaşır. Neyin geçici neyin sürekli olduğunu anlamak için geçmişe ve geleceğe bakmak zorunluğu doğar. Olaylara böyle bir mantıkla yaklaştığımız zaman ne görüyoruz?

Tarihte ve günümüzde hiçbir toplum terör ve anarşi ortamında yaşamamıştır; daha doğrusu yaşayamamıştır. İnsanın toplumsal bir yaratık oluşu dayanışma ve güven zorunluğundan oluşuyor. Terör ve anarşinin egemenliği güven duygularını yok eder, yaşama güdülerini dürter. O zaman toplum, derlenip toparlanma, kendini savunma sürecine girer.

Ama bu kısa süreç, insanın özgürlükten, hukuktan, demokrasiden vazgeçtiği anlamını taşımaz.

Türkiye'yi terör ve anarşi ortamına sürükleyenlerin arasında ne yaptıklarını çok iyi bilenler vardı: bilinçsizleri peşlerinden sürüklüyorlar, ya da güdüyorlardı. Ancak şimdiye dek yargılanıp cezalandırılanların yirmi yaş dolaylarında ve daha küçük olmaları bir soruyu vurguluyor; herkes elini vicdanına koyarak kendi kendine sormalıdır:

— Terör ve anarşi bir gençlik hastalığı mıdır. Bir öğrenci salgını mıdır?

Hayır.

Denebilir ki, bazı «aşırı fikirler, tehlikeli kitaplar, törelerimize uymayan düşünceler» serbest bırakıldığından terör ve anarşi gelişmiştir. Acaba bu sav geçerli midir? Terör ve anarşinin ardında her tür fikrin gölgeleri izleniyor. Kimi gelenekçilik, kimi bölücülük, kimi milliyetçilik, kimi mezhepçilik, kimi komünistlik, kimi faşistlik, kimi sağcılık, kimi solculuk, kimi ortacılık, kimi yıkıcılık, kimi kurtarıcılık savlarıyla bir serüvene itilmişlerdir. Bir tek fikrin terör ve anarşiyi boyutlandırdığı söylenemez. Yeryüzündeki terörün analizinde de çeşitli amaçların itici güç oluşturduğu görülmektedir.

Gözlemlerimizi yeniden değerlendirerek tartmak, geleceğe dönük düşüncelerimizin sağlıklı olması için gereklidir. Türkiye'deki terör ve anarşiyi bir tek fikrin ürünü gibi gördüğümüz dakikada tarihsel bir yanılgı başlayacaktır.

★

«Fikirleri serbest bırakarak, silahlı eylemleri cezalandırmak» bugün Batı dünyasında teröre karşı uygulanacak tek ve ortak önlem niteliğini korumaktadır.

Bu yöntemin dışında her sapma, gelecekteki sonuçlarını birlikte taşıyacaktır. Toplum, terör ve anarşiye karşı yaşama güdüleriyle direnme eğilimlerine girmiş sonuçlar alınmaya başlanmıştır. Ama özgürlüklere ve demokrasiye gerek olmadığı sanısı yaratılmamalıdır. İnsanlık tarihinin uzun bir özgürlük ve demokrasi savaşımı olduğu unutulmalıdır. Sonra bu unutkanlığın günahı ilerde çekilir.

Özgürlükler insanın yaşaması için su gibi, hava gibi bir ortam oluşturur.

İnsanoğlu anarşiyle yaşayamaz; ama özgürlüksüz de yaşayamaz.

Bu iki gerçek birbiriyle çelişmez; birbirini bütünler.

Tarih, bu bütünlüğün öyküsünü anlatmaktadır.

Sorunun özüne inilmeli

Oktay AKBAL — 11 Şubat 1981

Hep yazdık. Boyuna yineledik. Şiddet, şiddeti çağırır. Belirli düşünceleri topluma benimsetmek, kazandırmak için başvurulacak bir yol değildir terör... Dengeli bir demokrasi düzeninin savunmasını yaptık bu sütunlarda... Parlamentomuzda türlü siyasal görüş, inanış, düşünce yer almalıydı, birbiriyle çatışmalı, tartışmalıydı. Bütün gerçekler insanlarımızın gözleri önüne serilmeliydi. Yüzyılı aşan bir süredir uygar ülkelerde yayınlanan, okunan, öğrenilen düşünce akımları, felsefe kuramları, bilimsel savlar Türk toplumunda da incelenmeli, bütün bunlardan bir senteze ulaşılmalıydı. Her toplum ayrı bir özellik taşır. Her ulusun kendine vergi bir niteliği vardır. Bugün dünyanın bir çok yerinde uygulanan toplumcu kuramların uygulaması değişik, hiç biri öbürüne benzemiyor, en aşırı toplumculuk yolunda olduklarını söyleyenler bile ayrı ayrı yollardan gidiyorlar. Bunun nedeni, ulusların kendilerine özgü bir yapı, bir nitelik sahibi olmalarıdır.

1961'den bu güne Anayasa'yı içeriği, anlamı ile yaşama geçirebilmenin yolu bulunabilseydi, elbette ki hiç bir düşünce ve görüş, hiç bir siyasal eğilim kendini topluma benimsetmek için şiddet yoluna sapmazdı. Bu belki de ileri bir savdır, ama üzerinde durup düşünülecek bir görüştür. 61 Anayasası «başarısız» kaldı sayılıyorsa, şunu sormalıyız, uygulândı mı ki?

Geçen gün İstanbul'da iki kolluk görevlisi daha korkunç bir cinayete kurban gitti. İstanbul Emniyet Müdür Yardımcısı Dikler ile polis memuru Ergüler... Şiddet eylemlerine verdiğimiz iki şehit daha... Sayıları, yüzleri, binleri bulan bir ölü listesine eklenen iki ad daha.. Tam bitti, durdu, sonu alındı dediğimiz anda, bakıyoruz en umulmadık bir yerde yeni bir kanlı olay patlak veriyor. Elli milyona yaklaşık bir nüfusa sahip bir koskoca ülkede yaşıyoruz. Eski ölçütler, eski önlemler, kadrolar, düşünüşler dar geliyor artık... Üstelik de bu elli milyona yakın nüfusun dörtte üçü «genç»... Genç bir ulus olmanın erdemlerini bir türlü tadamadık, yalnızca zararlarını çekmekteyiz. Uyanan, arayan, birşeylere bağlanmak isteyen bağnazca düşüncelerin akışıyla eline silah alan gençlerimizin sayısı büyük... En önemli nokta o silahların nasıl sağlandığıdır. Bunca sağcı solcu eylemci nerden buluyor o silahları? Devletçe bu silah kaçakçılığının üstüne gitmezsek bu kaçakçılığın kökünü kazımazsak, ne yaparsak yapalım, istersek on binlerce genci yakalayıp bir yere kapatalım, şiddet olayları kesilmeyecek...

Kendini, güvenliğin sağlanması, insanlarımızın huzur içinde yaşaması görevine adamış insanların şiddete kurban gitmeleri acıdır. Son yıllarda nice profesör, öğretmen, gazeteci, yazar, öğrenci, işçi yurttaşımızın en acımasız biçimde teröre kurban olmaları gibi... 12 Eylül sonrası dönemde pek çok örgütün üyeleri yakalandı, adalet önüne götürüldü, hatta cezalandırıldı. Ama o genç şiddetçilerin dayandıkları büyük güçler, kaynaklar daha açıklanmadı. Lise öğrencileri, üniversitenin ilk sınıflarındaki gençler birdenbire nasıl böylesine değişip acımasızca işler yapabiliyorlar? Bunun inandırıcı bir yorumu, bir açıklaması olmamalı mı? Biraz da bu yönden ele almamalı mı son yılların şiddet olaylarını; o olayların kahramanlarını bu yola iten nedenleri?

Türkiye'yi acımasızlığın, terörün, düşmanlığın sislerinden kurtarmak gereklidir. Bir barış, bir dostluk havası yaratmak... Bu bunalımlı dünyada bir kardeşçe birlik kurmak.. Bu da karşılıklı hoşgörü, anlayış, saygı ve sevgiyle olur... Yani, gerçek demokrasinin bütün koşullarıyla kurulmasıyle... Bir üyesi olduğumuz çağdaş uygarlığın bütün verilerini, haklarını, özgürlüklerini ulusumuza tanımakla, kazandırmakla.. Ben başka çıkar yol göremiyorum.

Polonya'da işler zor

Ali SİRMEN — 12 Şubat 1981

Polonya'da, Hükümet ile Dayanışma Sendikası arasında varılan küçük geçici anlaşmaların bir türlü tam uzlaşmayı getirememesi, grevler ile birlikte, güvenlik güçlerinin Dayanışmacılarla karşı karşıya gelmeleri olasılığının güçlenmesi ve kişisel mülk sahibi çiftçilerin de sendika ve grev hakkı isteyip, isteklerine olumlu yanıt alamadıkları zaman üretimi durduracaklarını söylemeleri üzerine, Başbakan Pinkowski görevinden ayrılmıştır.

Polonya Komünist Partisi Yöneticileri Pinkowski'nin yerine yine ılımlı bir kişi olarak tanınan eski Savunma Bakanı Jaruzelski'nin atandığını açıklamışlardır.

Jaruzelski çalkantılı Polonya'nın bir yıl içindeki üçüncü Başbakanı olmaktadır.

Parti Birinci Sekreteri Kania'nın açıklamaları ise, önümüzdeki günlerde bu kanatta yeni bir sertleşme olacağını göstermektedir. Kania bir yandan karışıklığın sürmesi halinde, Polonya'ya yardım eden dostlarının tutumlarının değişeceğini belirtir, Sovyetler'in sabrının taşmak üzere olduğunu söylerken öte yandan da, işçileri anarşiye son vermeye, orduyu da ülkenin bağımsızlığını, korumaya çağırmıştır.

Bu arada Yüksek Mahkeme Polonyalı küçük çiftçilerin grev ve sendika isteklerini geri çevirmiş bulunmaktadır.

Bugün için Polonya'da görünen durum şudur:

Dayanışma'nın tabanı, Walesa'nın ve yöneticilerin kontrolundan çıkmıştır. Bunların ve kilisenin tüm çabalarına karşın, krizlerin boyutları büyümekte, ve birbirlerini izleyen küçük bunalımların aralıkları küçülmektedir.

Dayanışma'yı belli bir çizgide tutmak ve onunla uzlaşma yolları aramak yöntemini benimsemiş olan Parti ise gittikçe olayların üstesinden gelmekte güçsüz kaldığını görmektedir.

Öte yandan kendi özel topraklarına sahip olan ve köylülüklerinin doğal sonucu olarak tepkilerini çabuk göstermeyen, ağır ağır harekete geçen küçük çiftçilerin, sendika ve grev istekleri Varşova'daki yetkililere Kulak hareketini anımsatan tehlikeli çağrışımlar yapmaktadır.

Kilise ile Dayanışma Yöneticilerinin çabaları, bunalımın giderek son hesaplaşma noktasına varmasını önleyemeyecek görünmektedir.

Polonya'nın ekonomik durumu da her geçen gün daha kötüye gitmektedir. 20 milyar doları aşkın dış borcun yanısıra, 1980 yılında kişi başına ulusal gelirin yüzde 4 daha az olması, ekonomik bozukluğun hangi boyutlara vardığını daha açık bir şekilde gözler önüne sermektedir.

İşin en kötü yanı ise, şu anda bu boyutlara varmış olan bunalımın çözümünü sağlayacak gücün ortada görünmemesidir. İşçilerin isteklerini ve eylemlerini örgütlemede başarı gösteren Dayanışma, eylemi kontrolda ve isteklerin davranışların zıvanadan çıkmasını önlemede yetersiz kalmıştır.

Polonya halkının üstünde büyük bir etkisi olan Kiliseye gelince: Kilisenin, küçük bunalımların büyük patlamalara dönüşmesini önlemede son andaki girişimleri şimdiye kadar başarı kazanmıştır. Ama Kilise de üretim seferberliğine yönelik, ülke çapında genel bir dinginlik havası yaratmayı becerememektedir.

Komünist Partisi, genel ajitasyonu dindirdikten sonra duruma egemen olma hesapları içindedir. Ne var ki, olaylar bu genel ajitasyonun kolay kolay dindirilemeyeceğini gösteriyor. Bir anlamda olaylar Partiyi aşmış durumdadır.

Polonya'da ordunun duruma el koymasının sorunu çözüp çözmeyeceği de büyük bir tartışma konusudur. İşçileri ve köylüleri genel bir üretim seferberliğine yöneltemeyecek, pasif direnişlere yol açacak her türlü davranış ekonomik durumu ve dolayısıyla genel ortamı daha da bozabilecektir.

Ordunun duruma elkoymasının ise uzunca süreceği öngörülebilecek ilk aşamada pasif direnişler yoluyla durumu daha da kötüleştirmesi olasılığı çok büyüktür.

Sovyetler'in işe karışmasının da sorunu çözeceğini söylemek pek kolay değildir. Böyle bir olasılığın gerçekleşmesi halinde direnişin çok daha büük boyutlara erişmesi, ülkenin geçmişinde yatan nedenler dolayısıyla hemen hemen kaçınılmaz olacaktır.

Kısacası, nereden bakılırsa bakılsın Polonya'da işler gerçekten güç görünmektedir.

"Model„!..

Uğur MUMCU — 12 Şubat 1981

Sovyetler Birliği, bir Varşova Paktı üyesi olan Polonya'da klâsik Marksist — Leninist yapının çatlamasına izin vermez. Bunun başlıca iki nedeni varsayılır. Birinci neden, Moskova'nın Polonya'yı kendi savunması açısından bir güvenlik halkası olarak görmesidir. İkinci neden, Moskova'nın ideolojik ve siyasal öncülüğündeki klâsik Marksist — Leninist yapının Polonya'da çökmesi, Doğu Avrupa'daki öteki Sosyalist ülkelerde de bu yolda girişimlerde bulunulması olasılığının belirmesidir.

Sovyetler, Brejnev doktrini gereğince, «Marksist — Leninist» modelin çökmesine izin vermez. Verirse, bu Moskova'nın siyasal, askeri ve ideolojik öncülüğünün tehlikeye gir-

mesi demektir. Bunun için gerekirse, askeri müdahalede de bulunur. Macaristan ve Çekoslovakya örnekleri, henüz belleklerdedir.

«Süper güç» dediğimiz büyük devletlerin kendi egemenliğinde ya da doğrultusundaki ülkelere bakış açıları budur. Aynı bakış açısını, Birleşik Amerika karşısında Sosyalist Devlet Başkanı Allende'nin dramatik serüveninde de bulmak olasıdır. Pentagon generalleri, Güney Amerika'da halk oyuyla gelişen bir Marksist harekete izin verilirse, bunun, Şili modeli'nin, öteki Güney Amerika ülkelerine de örnek olacağından endişe ederek, Allende'yi kanlı bir darbe ile devirmişlerdir.

Çağımız, sosyal adalet ve siyasal özgürlükler çağıdır. Sosyal adalet ile siyasal özgürlükleri belli dengelerde tutmayan ülkelerde çeşitli hzursuzlukların başgöstermesi doğaldır. İşsizlik, enflasyon ve üretim düşüklüğü, sosyal adaletten yoksun toplumlara özgü hastalıklardır. Sosyal adaleti, belirli ölçülerde sağlamış ülkelerdeki başlıca huzursuzluk kaynağı ise siyasal özgürlüklerin tanınmamış olmasıdır.

Böylesine huzursuzluklar içinde kıvranan ülkeler, ABD ve Sovyetler Birliği'nin yüksek gerilim alanı içine düşmekte ve bu gerilim ters yönden gelen iki ayrı etki ile günden güne artmaktadır. Polonya'da yaşanan budur. ABD'nin yeni Devlet Başkanı Reagan, başkanlık koltuğuna oturur oturmaz, soğuk savaş rüzgârları estirmeye başlamış: buna karşı, Brejnev doktrininin uygulanacağını belirten göstergeler de devreye sokulmuştur. Şimdi Polonya bu yüksek gerilimin tam odak noktasındadır.

Berejnev, bir başka Romanya'ya, bir başka Yugoslavya'ya izin vermek ve bu örneklerin çoğalmasına yeşil ışık yakmak eğiliminde değildir. Çünkü bu eğilimler artarsa Sovyetler'in dünya genelindeki ideolojik öncülüğü sarsılır. Ayrıca Polonya modeli başarı sağlarsa, Doğu Avrupa'da klâsik Marksist — Leninist yapının dışında arayış özlemleri yoğunluk kazanır. Sovyetler, bu tür gelişmeleri, hem kendi egemenliğine hem de «Detant» adı verilen yumuşama sürecine karşı bir tavır olarak görme eğilimindedir.

ABD, Güney Amerika'da demokratik sosyalizmin gelişmesine ve «Model» olarak kök salmasına izin vermedi. Sovyetler de Polonya'da klâsik Marksist — Leninist yapının çökmesine izin vermek istemez.

Ancak, Çekoslovakya ve Macaristan olaylarında görüldüğü gibi, Sovyetler, açıkça bir askeri müdahaleyi göze alır mı? Yoksa, açık bir askeri müdahale yerine, Polonya Silâhlı Kuvvetlerini grev hakkı peşindeki işçilere karşı yönetime elkoymaya mı zorlar?

Bunları bilemeyiz. Ama bizler, Türk basınında kalem sahipleri, sağcısı ve solcusuyla çok dikkatli olmak zorundayız. Eğer sağ basındaki değerli arkadaşlarımız gibi Polonya işçilerine «Hak» gördüğümüzü Türk işçisine «Yasak» sayarsak, o zaman, dünya çapındaki ABD — Sovyetler kutuplaşmasında ister istemez, bir tarafın propagandasına hizmet etmiş oluruz!..

Bizim tavrımız ise çok açıktır: Serbest seçim, genel oy, toplumun her kesimine düşünme ve örgütlenme özgürlüğü, grev ve toplu sözleşme hakkı ve de kayıtsız - koşulsuz bağımsızlık!..

Kendimize de böyle bir demokrasi isteriz, başkalarına da!..

NATO, TÜRKİYE, ABD...

olayların ardındaki GERÇEK

13 Şubat 1981

Türkiye'nin NATO'nun ilgisizliğinden yakınması bir eski öyküdür: aşağı yukarı 15 yıldanberi problemlerimiz sürer gider.

Ancak, bu alanda yeni etkenlerin varlığı da yadsınamaz.

NATO, eskiden bir Doğu - Batı çatışmasında topyekün savaş stratejisini benimsemişti. 1960'larda Sovyetler'in ABD'yi dolaysız tehdit eden bir nükleer güce ulaşması. Washington'u kaygıya sürükledi; ve her şeyden önce Amerika'yı koruma güdüsü ağır bastığından NATO'da aşamalı savaş stratejisi benimsendi. Buna göre, kanat ülkeler tehlikenin ağzına sürülüyordu. Bir Doğu - Batı savaşında önce klâsik silâhlara başvurulacak, sonra taktik atom silâhları ile savaş tırmandırılacak, ancak bu aşamada da çatışma durdurulamazsa, stratejik nükleer silâhlarla top yekûn savaş aşamasına girilecekti. «Esnek karşılık stratejisi» denilen bu yöntemle. Sovyetler Birliği'ne sınırdaş Türkiye savaşın ilk ve ağır yıkımlarına açık bir konuma getirilmişti.

Ne var ki Türk Silâhlı Kuvvetleri, bu strateji kapsamında bile NATO standartlarına göre donatılmıyordu. Ankara'nın yıllardan beri bu konudaki uyarıları NATO yönetimince göz ardı edilmiştir. Türkiye'nin NATO çerçevesinde yüklendiği gerçekteki. «Esnek karşılık stra-


"Rusya'nın Türkiye'ye yarın saldırması söz konusu değil,,

NATO ÇEVİK KUVVETLER BAŞKOMUTANI ABD'Lİ GENERAL REYNOLDS, TÜRKİYE'YE SOVYET TEHDİDİNİN CİDDİ OLDUĞUNU, ANCAK YARIN SALDIRACAĞI KANISINDA BULUNMADIĞINI BİLDİRDİ.

"SSCB Türkiye'ye saldırırsa nükleer savaş çıkabilir,,

ORG. GÜNERAL, «TÜRKİYE'YE SOVYET SALDIRISI OLURSA NATO STRATEJİSİNE GÖRE BUNA 3 AŞAMADA KARŞI KONULACAĞINI, 2. AŞAMADA TAKTİK NÜKLEER SİLAH KULLANILACAĞINI, 3. AŞAMADA TOPYEKÜN NÜKLEER SAVAŞ OLACAĞINI» SÖYLEDİ.

«Türk-ABD ilişkileri e… iyi dönemini yaşıyor»

ABD Senatosu Silahlı Kuvvetler Komitesi Başkanı Senatör Tower Türkiye'den ayrılıp İsrail'e gitmeden önce verdiği demeçte, Türkiye'ye yapılacak ABD yardımının azalmasının değil, artmasının mümkün olabileceğini bildirdi.

Senatör Tower, Türkiye'deki duruma ilişkin çeşitli iddia-…

Çiftçiler sendika yerine dernek önerisini reddetti

POLONYA'DA KATOLİK KİLİSESİ, ÇİFTÇİLERİ DESTEKLEDİĞİNİ AÇIKLADI

Hasan Işık: Yunanistan, Ege'deki oldu-bittileri ABD ve NAT… güvencesin… bağlama hevesinde

13.2.1981

tejisindeki destek ölçülemeyecek kadar dengesizdir. Bu dengesizlik yetmezmiş gibi, ABD, Türkiye'ye yıllar boyu süren askeri ambargo uygulamış ve Kıbrıs politikasını beğenmediği için Ankara'yı baskı altına almak istemiştir.

★

Son yıllarda Afganistan'a Sovyet müdahalesi ve İran Devrimi ile sarsılan Amerikan sistemi, Ortadoğu'da Türkiye'yi yeniden değerlendirme yoluna girmektedir. Washington ve Ankara'da, yeni değerlendirmelere açık yönetimler oluşmuştur. Ne var ki, NATO'nun Güneydoğu kanadında, Türkiye'nin taşıdığı sorumluluk oranında desteklenip donatılması zordur.

ABD'nin yeni yöneticileri, Türkiye'yi Körfez stratejisinde kullanma eğilimindedirler. Şimdiye dek, bu yolda somut bir istekten söz edilemez; ama. NATO'nun işlevini İslâm dünyasına yaymak yolunda Washington'un girişimleri vardır. Ankara ise bu konuda duyarlıdır.

Şimdiye dek Türkiye'nin askeri gücünü Ege Denizi dengesine göre ayarlamakta titizlik gösteren Washington, bundan böyle kuzeye doğru bir çatışmanın mantığını benimseyebilecek midir? Bu mantığın kapsamında Türkiye'yi yeterince donatabilecek midir? ABD'deki İsrail ve Yunan lobilerinin duvarları aşılabilecek midir? Bunların hepsi birer sorudur ve NATO'da süregelen öykünün satırbaşlarını oluşturacaktır.

Washington'un Doğu'ya karşı sertleşme politikası şimdilik sözde kalmaktadır. Türkiye'ye dönük destek politikasının da sözde kalması tehlikesi yadsınamaz. Bunun içindir ki, sözlere dayanarak sertleşmeyi yeğlemektense, olacakları görmek ve eylemleri gözlemek bizim için daha gerçekçi bir politika sayılmalıdır.

★★★

Hoşgörü uygarlıktır

İlhan SELÇUK — 13 Şubat 1981

Hoşgörü, bir uygarlık ürünüdür. İnsanlığın hoşgörü (tolerans) kavramına ulaşması kolay olmadı. Tarihin karanlık geçmişini bir yana bırakın; çok yakın zamanda hoşgörünün beşiği sayılan Avrupa'da olan bitenler inanılacak gibi değildir. Sözgelimi 10 Mayıs 1933 günü (Berlin'in ünlü Opera Meydanı başta olmak üzere) birçok Alman kentinin meydanlarında o günkü rejimin beğenmediği ve yasakladığı kitaplar yakılmıştır.

Kitapları meydanlara yığılarak yakılan yazarlar arasında Thomas Mann, Heinrich Heine, Stefan Zweig, Franz Kafka, Franz Werfel, Kurt Tucholsky, Sigmund Freud ve Albert Einstein vardı. Bu adlara bakarak insan şaşırabilir. Ancak hoşgörüsüzlük bir kez azgınlaşmasın; salgın bir hastalığın kafalara vuran ateşi gibi yalazlaşır, kitaplara düşmanlaşma beyinlerde sarmallaşır.

10 Mayıs 1933'de kitapları yakma eyleminde unutulan bir Alman yazarı vardı: Oskar Maria Graf. Yakılacak kitaplar listesinde yer almayan Graf, yönetime bir protesto mektubu yazarak dünyada yankılanan çağrısını yaptı:

— Beni de yakın! Çünkü ben de kitaplarımda elimden geldiğince gerçeği söylemeye çalıştım.

★

Ülkemizde hoşgörünün uzun bir geçmişi yoktur: kişilerimiz genellikle hoşgörüsüzdür. Bizde yönetimler hoşgörülü olmaya çalışsalar da kimi gazetenin ortamı nasıl bozmaya sıvandığını görerek şaşırmaktayım. Bazı köşe yazarlarının bu yolda acınacak bir seferberliğe girişmiş oldukları izleniyor. Sanatçıları, yazarları, kitapları karalama ve jurnallama yarışı gerici basında sürüyor. Bu utanılacak yayın kampanyası ne ülkeye bir şey kazandırır, ne düşün yaşamına, ne yeni yönetime.. Her yazarın her fikrini beğenmek zorunda değiliz; ama hoşgörüyle bakmak zorundayız. Üstelik çok sevdiğimiz bir yazarın, ozanın, sanatçının bile beğenmediğimiz fikirleri olabilir ki bu doğaldır.

Bir örnek vereyim:

Ben Mehmet Akif'i çok severim. Ulusal Marşımızın sözlerini Mehmet Akif yazmıştır. Başka bir devlette ulusal marşın adı «İstiklâl Marşı» değildir. Bu, bizim bağımsızlık tarihimize özgü bir olaydır. İstiklâl Marşı ne güzel başlar:

«Korkma sönmez bu şafaklarda yüzen al sancak...»

Ya Çanakkale Destanı'na ne dersiniz! Akif'in anti-emperyalist yanını vurgulayan dizeleri inançlı bir kişiliğin ürünüdür: ama Mehmet Akif'in katılamıyacağımız fikirleri de yok mudur? Kuşkusuz vardır, Mehmet Akif ne demiştir:

«— Müslümanın vatanı şeriatın hakim olduğu yerdir..»

Öyleyse ne yapalım? Mehmet Akif'in beğenmediğimiz fikirlerini içeren kitaplarını yakalım mı? Bakın «İstiklâl Marşı» şâiri vaktiyle neler söylemiş:

«— Gönül ister ki İslâm alemiyle bir dereceye kadar anlaşmayı başaran Bolşevikler, Almanların düştükleri çıkmaz yola düşmesinler. (...) Çünkü Avrupa kapitalist hükümetleriyle daha çok zamanlar mücadele etmek zorundadırlar. (...) Bizim tek isteğimiz yeni istilacı siyasete karşı kendini göstermeye başlayan genç Rusya'nın İslâm alemini gereği gibi inceleyip bilgi edinerek ona göre yürümesidir. (...) Böyle samimi ve mert bir Rusya ile yöneticileri kim olursa olsun - başta Türkiye olmak üzere bütün İslâm aleminin işbirliği edeceklerine hiç şüphe yoktur.»

Şimdi Ortadoğu'da «İslâm Devrimi»ni güdenler arasında yandaş bulan bu düşünceler «İstiklâl Marşı» şairinin kaleminden çıkmıştır.

★

Ne fikirleri yasaklamaya, ne kitapları yakmaya gerek vardır. İyiyi ya da kötüyü, insan aklıyla sağduyusuyla ayıracaktır. Bu kuralı dışlarsak karanlığa gömülürüz. Babıali'nin bazı köşelerine sinmiş yazarların hoşgörüsüzlük seferberliğinin borularını çalmaları Türkiye'ye bir hizmet değildir; kötülüktür.

Olur şey değil

Mehmed KEMAL — 15 Şubat 1981

Birkaç yüzyıl var ki, Avrupa Avrupa'ydı, özenenler, öykünenler, Avrupalı gibi olayım diyenler de haksız sayılmazdı. Uygarlık, kültür, insan haklarına dayalı rejimler Avrupa'daydı. Artık Avrupa'nın da, Avrupalı olmanın da tadı kalmadı. Avrupalı kendi derdine düşmüştür, yeniden bir şeyler olmak için uğraşıyor. Öyle ya süper devletler önünde Avrupa ve Avrupalı ne ki? Hayata dönen birer yaprağa benziyor.

Aklı başında ulusların hiç biri Avrupalı olmaya bakmıyor artık... Kendi göbeğini kendi kesmenin, kendi gelişme ve kalkınma yöntemini kendi bulmanın çarelerini arıyor. Teknoloji meknoloji alırsın Avrupa'dan ama, ondan sonrası kendine kalıyor.

Ülkemiz ise üç yönünden çevrilidir. Bir yanında Avrupa Konseyi ve Ortak Pazarı ile Avrupa var. Bir yanında İslâm alemi, bir yanında sosyalist ülkeler... Bu üç etken arasında yolumuzu bulup, köşeyi dönmeye bakıyoruz. Tanrı yardımcımız olsun.

Üstad Nadir Nadi'nin, «Olur Şey Değil» adlı kitabını okuyorum. Nadir Nadi'nin hangi kitabını okursanız okuyun, ülkemizin yakın

geçmişi ile ilgili anılarla bezenmiş bütün gerçekleri bulursunuz. Üstadın anıları iki bölümdür. Biri, hep birlikte yaşadığımız olayların onun kaleminden anlatılması, öteki bizim bilmediğimiz, fakat üstadın özel gözlemlerine dayanan anıları... Her ikisi de bireysel değil, toplumsalı içerir. Toplumumuz elli yıldır hangi aşamalardan geçerek, neleri yaşamışsa onun içinde Nadir Nadi de vardır.

Yazılan anıların ışığında geçmişe, şöyle dönüp, bir bakıyorum da, yaşları 60 - 70'e ulaşmış kuşaklar az şey görmemişler, az yaşamamışlar, daha da yaşıyorlar. Üstat Nadir Nadi, kendine özgü anlatımıyla iyi ki bunları birkaç kitapta toplayarak geleceğin kuşaklarına armağan etmiştir.

Kitabın adı, okun yaydan fırlarken gözlediği bir hedefe doğru uzanarak, bir hayretin simgesi olan «Olur Şey Değil» konmuş... Bir ülkede yaşıyoruz ki, olmaz değil, her şey olur.. Yarım yamalak belleğimde kaldığına göre, bir şairimiz, «Deme olmaz olmaz, olmaz olmaz/Bir alemi imkandır bu...» gibi bir şeyler söylüyordu.

Her şey oluyor, daha bir çok şey olacaktır. Sağ olanda insanlar çok şeyleri göreceklerdir. Bizim gördüğümüz gibi genç kuşaklar yaşlı kişiler olduklarında bugün olup bitenleri kendilerinden genç olanlara anlattıklarında, onlar da ağızları açık:

«Olur şey değil!...» diyeceklerdir.

Demokrasimiz, gene dönüp dolaşıp Avrupa Konseyinin önüne geldi. Neyse bu Avrupa Konseyine büyük önem veriyoruz. Bazılarımız büyük önem verdiklerine göre onların bazı kararları da önemli olacaktır, ne yapalım.

Avrupa Konseyi, günün birinde, ülkemizde bir toplantı yapmaya karar veriyor. Sonunda da Taşkışla'da toplantı için bir yer veriliyor. Komisyon üyesi Nadir Nadi de toplantı sona erince evinde bir kokteyl veriyor. Kokteylde vali Fahrettin Kerim, Belediye Başkanı Kemal Aygün de bulunuyor. Toplantının sonunu üstadın ince kaleminden okuyalım:

«... Toplantı sona erdikten beş on gün sonra Milli Emniyetten telefon ettiler. Yüzbaşı olarak kendini tanıtan biri benimle görüşmek istiyordu. Buyurun dedim, geldi. Sivil giyimli, esmer, ortadan biraz kısa boylu biri..

— Siz, diye söze başladı. Geçenlerde Teknik Üniversitenin Rektörlük binasında birkaç gün süren toplantılar yapmış, Bulgar, Arnavut, Rumen bir takım mültecileri çağırarak onlarla uzun boylu konuşmuşsunuz. Neler konuştuğunuza dair bilgi verir misiniz?

Allah Allah, nasıl bir Milli Emniyet bu böyle? Toplantıyı ben yapmamıştım. Avrupa Konseyinin normal bir komisyon toplantısıydı yaptığımız.

— Avrupa Konseyi nedir?

Böyle bir soruyu beklemiyordum doğrusu...»

Üstat Nadir Nadi sevinebilir, o günden bu yana konseyin ne olduğunu öğrenir gibi olduk hiç olmazsa... Bu gün «Avrupa Konseyi de nedir?» diyenler azaldı.

UPİ ne diyor?

İlhan SELÇUK — 15 Şubat 1981

Amerikan UPİ (United Press International) ajansının bizim gazetelere yansıyan bir haberine göre «Türk yetkilileri NATO sınırlarının Basra Körfezine değin uzandığı görüşünde» imişler. İnanılacak gibi değil; ama, son günlerde bu amaca dönük yoğun bir yayın seferberliği izleniyor.

NATO, adı üstünde «Kuzey Atlantik Antlaşması»dır ve sınırları belli bir alanı kapsar. Antlaşmanın 5'inci ve 6'ıncı maddelerinde der ki:

«Madde 5 — Taraflar, içlerinden birine veya birkaçına karşı Avrupa'da veya Kuzey Amerika'da olagelecek silahlı saldırının bütün taraflara yönelik bir saldırı sayılması (...) konusunda anlaşmışlardır.

Madde 6 — Taraflardan birine veya birkaçına yapılmış silahlı saldırı, taraflardan birinin Kuzey Amerika'daki ülkesine veya Türkiye ülkesine, ya da Kuzey Atlantik bölgesinde yengeç dönencesinin kuzeyinde olup taraflardan herhangi birinin kaza hakkı altında bulunan adalara, taraflardan herhangi birinin işbu ülkelerde veya bu ülkeler üzerinde ya da Avrupa'da antlaşma yürürlüğe girdiği tarihte taraflardan herhangi birinin işgal kuvvetlerinin konaklamış olduğu diğer herhangi bir bölgesinde veya Akdeniz'de ya da yengeç dönencesinin kuzeyinde kalan Kuzey Atlantik bölgesindeki kuvvetlerine gemilerine, uçaklarına yapılan saldırı 5'inci maddenin uygulanmasını gerektirir.»

Görüldüğü gibi NATO, çoğu antlaşmada görülen çetrefil bir dil ve ayrıntılı bir mantıkla inceden inceye sınırlarını belirlemiştir. Çünkü bu işler çocuk oyuncağı değildir; devletler nerede, ne zaman, nasıl bir olayda kendilerini

ateşe atacaklarını saptarken titiz olmak zorundadırlar.

☆

NATO'nun sınırları böylesine kesinlikle saptandığına göre hiç kimse andlaşmaya yeni bir yorum getiremez. Bu bakımdan UPİ'nin haberi gerçeklere ters düşüyor.

«Türkiye'deki yetkililerin NATO kapsamını körfeze değin yaymak» gibi bir düşünceleri olabileceğini sanmıyoruz. Bu çaba hem NATO'nun çevresi dışına çıkar; hem de geçenlerde imzaladığımız Mekke Bildirisine aykırı olur. Eğer Ortadoğu'da Körfez bölgesini içine alan bir yeni anlaşma söz konusu ise bu ABD ile ikili ilişkiler düzeyinde ele alınması gereken bir iştir. Böylesine yaklaşım, geçenlerde Hükümetçe onaylanan SİA (Amerika ile Savunma ve İşbirliği Anlaşması) kapsamının da dışında kalmaktadır.

Vaşington'un Ortadoğu'da Türkiye'yi kendi çıkarları doğrultusunda kullanmak istemesi yeni bir olgu değildir. Geçmişte bunun örnekleri vardır. Ankara'daki eski yönetimlerin bilgisi dışında Türkiye'deki Amerikan üslerinin kullanılması ülkemize geçmişte büyük zararlar vermiştir. Şimdi de İslâm ülkelerine yönelik Amerikan stratejisi için Türkiye'ye baskı yapıldığı yolunda çeşitli haberler yayınlanmaktadır.

Türkiye, Körfez bölgesinde patlak verecek çatışmada niçin birincil rizikoyu üstlenmeye aday sayılsın? Körfez bölgesinin savunması Körfez ülkelerinin işi değil midir? Biz bu alanda niçin öne çıkalım?

Ulusal mantığın bütün verileri UPİ ajansının gazetelere yansıyan haberini yalanlıyor.

☆

Birinci Dünya Savaşında Bağdat - Basra Osmanlı devletinin sınırları içindeydi. O bölgeleri savunmak uğruna yüzbinlerce Türk'ün kanıyla Arap çölleri sulandı. Irak, İran, Mısır, Kafkasya seferleriyle varılan noktada Milli Misak (Ulusal Ant) mantığı oluştu. Atatürkçülüğün (ya da öteki adıyla Kemalizmin) toprak temeli böylece atıldı. İkinci Dünya Savaşında yurdumuzun harp dışında kalabilmesi, Cumhuriyetle birlikte benimsenen dış dünyaya bakış açısındaki sağlamlık nedeniyledir.

Basra Körfezi Türkiye'den çok uzaktadır.

NATO'nun sınırlarından da uzakta...

Türkiye bu gerçeği biliyor. Bizi Ortadoğu'da İslâm dünyasına ters düşürecek bir Amerikan planına sığdırmak isteyen çabalar boşa çıkacaktır. Bu bakımdan UPİ'nin nabız yoklamasını yersiz bir girişim sayıyoruz.

"Kendimizi Batı'nın bir parçası sayıyoruz"

21 Şubat 1981

CUMHURİYET BÜROSU

ANKARA — Dışişleri Bakanı İlter Türkmen, Basra Körfezinin savunulmasının «Körfez ülkelerinin kendi sorumluluğu» olduğunu söyledi. Türkiye'nin bir körfez ülkesi olmadığını belirten Türkmen, «Körfez ülkeleri körfezin savunmasının kendi meselesi olduğunu belirtirlerse, biz bu görüşe saygı duyarız» dedi. Bağlantısız bir ülke olma tercihinin Türkiye açısından kuramsal olarak mümkün olduğunu söyleyen Dışişleri Bakanı Türkmen, «bu görüş üzerinde spekülasyon yapılabilir, ancak biz, bağlantısızlığın iyi bir politika olduğu kanısında değiliz» şeklinde konuştu.

Dışişleri Bakanı İlter Türkmen, Suudi Arabistan'daki İslâm Doruğu sırasında Londra'da yayımlanan New Statesman Dergisi'nin Washington muhabiri Claudia Wright'a bir demeç verdi. Muhabirin sorularına Dışişleri Bakanı'nın verdiği karşılıklar özetle şöyle:

SORU: Ortadoğu ve Körfeze kuvvet gönderilmesine ilişkin Amerikan askeri olanakları konusundaki değerlendirmeniz?

TÜRKMEN: Körfezin savunması, Körfez ülkelerinin kendi sorumluluğudur. Bu nedenle, Amerikan kuvvetlerinin Körfez bölgesine gönderilmeleri gibi bir soru yok kafamda...

SORU: Sizin değerlendirmeniz nasıl?

TÜRKMEN: Biz bir Körfez ülkesi değiliz. Eğer Körfez ülkeleri Körfezin savunmasının kendi meseleleri olduğunu söylüyorlarsa, bu görüşe saygımız vardır.

SORU: Bağlantısız bir ülke olmak gibi bir tercihiniz olabilir mi?

TÜRKMEN: Kuramsal olarak mümkün. Bu konuda spekülasyon yapabiliriz, ancak iyi bir politika olduğunu sanmıyoruz.

SORU: Türkiye'ye dünya batının bir parçası olarak bakıyor. Türkiye kendisini batının bir parçası olarak hissediyor mu?

TÜRKMEN: Kuşkusuz kendimizi batının bir parçası olarak hissediyoruz. NATO üyesiyiz, Avrupa Konseyi'nin üyesiyiz ve Avrupa Ekonomik Topluluğu'nun bir parçası haline gelmeyi umuyoruz. Biz batının bir parçasıyız...

SORU: İslâm ülkeleri İsrail'e karşı ekonomik savaştan yanalar. Buna katılmak Türkiye için güç olmayacak mı?

TÜRKMEN: İsrail'le o kadar çok ticari


Dağda saklanan teröristlerden 1'i ölü, 5'i yaralı ele geçti

İspanya'da Emniyet Genel Müdürü ile 200'ü aşkın polis istifa etti

EMNİYET ORGÜTÜNDE PATLAK VEREN BU BÜYÜK HUZURSUZLUĞUN, İSPANYA'DA BAŞBAKAN SUAREZ'İN BEKLENMEDİK İSTİFASIYLA BAŞLAYAN SİYASAL BUNALIMI DAHA DA AĞIRLAŞTIRABİLECEĞİ BELİRTİLİYOR

Bombası nükleer savaş tehlikesini arttıracak

Ahmet TAN

TÜRKİYE BUGÜN EN GENİŞ BOYUTLARI İLE AVRUPANIN GÜNDEMİNDE

—1—

— HAYDİ KALKIYOR; BİR, İKİ; BİR, İKİ!.. —

Sağ eylemci Oduncu, Gülcan ve Avşar'ın cezaları onaylandı

Ezanın Türkçe okutulması, Kur'an'ın Türkçeleştirilmesi konularında MGK'nde hiçbir çalışma yapılmadığı açıklandı

olayların ardındaki GERÇEK

Serbest Piyasa mı?

«Arayış» dergisinin ilk sayısı 100 bin basılıyor

GÖZLEM Uğur Mumcu

Şellefyan ve yurttaşlık

Bu Köseden

AMAÇ

19.2.1981

ilişkimiz yok. Pratik olarak karşılıklı diplomatik temsilciliklerimiz dışında İsrail'le ilişkimiz yok. Maslahatgüzarlık düzeyindeki ilişkilerimizi de geçenlerde daha alt seviyeye indirdik.

SORU: Bu denli uzak ilişkilere sahip olduğunuza göre, diğer İslâm ülkeleri gibi neden ilişkilerinizi tümüyle kesmiyorsunuz İsrail'le?

TÜRKMEN: Bu hayli karmaşık bir şey. Size söylediğim gibi bunun bir çok nedeni var. Bu aşamada yapmakta olduğumuz işin rasyonel olduğu görüşündeyiz.

SORU: İsrail'le diplomatik ilişkileri tümüyle kesmemeniz için Amerika'dan kaynaklanan bir baskı söz konusu mu?...

TÜRKMEN: Hayır, Amerika'dan gelen bir baskı söz konusu değil. Bu konumu sürdürmemiz gerektiğini düşünüyoruz bu aşamada.

SORU: Türkiye, Ürdün'le bir federasyon içinde bir Filistin Devleti kurulmasını destekler mi?

TÜRKMEN: Hayır, bu federasyon onların meselesidir. Bizim tek desteklediğimiz şey, bir Filistin devletinin kurulmasıdır.

SORU: İran devriminin Türkiye üzerindeki etkileri ne oldu?

TÜRKMEN: İran devriminin Türkiye için de hiç bir etkisi olmadı.

Bağlantısızlık sorunu ve çelişkiler

Ali SİRMEN — 22 Şubat 1981

1955 Bandung Konferansı, Bağlantısızların tarihinde bu akıma yol açan parlak bir sahife, Türkiye'nin'kinde ise kara bir noktadır. Günün Başbakanı Menderes ile Dışişleri Bakanı Fatin Rüştü Zorlu dünyada ne olup bittiğini bile anlayamamışlar, bağlantısızlık hareketinin önemini bir türlü kavrayamamışlardı. Menderes Zorlu ikilisine kalsa Türkiye Bandung'a gitmeyecekti. Ne var ki NATO içindeki patron, olayın önemini çoktan kavramış, Zorlu'yu Bandung'a uçurması için Menderes'e baskı yapmıştı.

Menderes Bandung'a Amerika'nın isteği üzerine gittiğimizi daha sonra hiç sıkılmadan açıklayabilecekti.

Zorlu ise Bandung'da bir truva atı rolü bile oynayamadı. O konferans için kayıp bir davayı, bağlantılılığı, NATO'ya bağlantılılığı çok acemi ve kimseyi inandıramayacak bir biçem içinde savunmaya kalktı, bağlantısızlık çabalarının ise komünizm oyunu olduğunu ileri sürdü.

Dönemin büyük toplarından Nehru, Zorlu'ya sert bir yanıt verdi.

Doğrusu Nehru'nun Zorlu'ya yanıtı pek yenilir yutulur türden değildi.

Şimdi o günkü konferansın ağır topları da, truva atları da tarih içindeki yerlerini almışlardır. Birbirinden çok ayrı nitelikte, birbirlerine epeyce uzakta yerlerdedir bunlar.

Ama Türkiye'de bağlantısızlık hareketiyle ilgili tartışmalar durmadı.

Neyse biz bunlar üzerinde durmayalım.

Bağlantısızlık hareketinin yirmi yaşını doldurmuş olması, Delhi toplantısında Rum oyununa gelen Bağlantısızların Kıbrıs konusunda düştükleri yanlış ile Dışişleri Bakanı Türkmen'in bir yabancı gazeteye verdiği demeçte, Zorlu'nun üslubuna düşmeden, bağlantısızlığın iyi bir politika olduğunu sanmadıklarını söylemesi bağlantısızların durumunu ve çelişkilerini yeniden gündeme getirmiş bulunmaktadır.

Doğrusu, ülkemizde bağlantısızlara bakış açısı çoğunlukla, ön yargılı ya da biraz çağı geçmiş bir nitelik taşımıştır.

Bağlantısızların, kendi iç çelişkilerinin yanısıra, zaman içinde daha da belirginleşen yapısal çelişkileri de, olaylara biraz geriden bakanları ilk görüşte haklı çıkaracak bir nitelik taşımıştır.

Bağlantısızlık hareketinin, dünya barışına büyük hizmetleri ve katkısı olduğu kuşku götürmez. Unutmamak. gerekir ki, bu akım 1950'lerin iki blok çevresinde yoğunlaşmanın egemen olduğu döneminde, bu tehlikeli hareke te tepki olarak çıkmış bir üçüncü yoldu. Bu tutum tehlikeli kutuplaşmayı bir ölçüde yumuşatmış, bloklaşmanın tüm dünya yüzeyine yayılarak, bir kördüğüm oluşturmasını engellemiştir.

Gelgelelim, hiç bir hareket başladığı noktada durgunlaşıp, donacak, yaşamını sürdürüp, başarıya ulaşamıyor.

1950'lerin politik kutuplaşmasına karşı çıkmanın öncelik taşıyan koşulları yerlerini, 1960'ların ekonomik kalkınma sorunlarının egemen olduğu dönemine, hele hele, 1970'lerin ekonomik bunalıma düşmeden sağlıklı büyüyen toplumları oluşturma sorunlarına bırakınca, bağlantısızlık hareketinin bağrındaki çelişkiler daha da gün yüzüne çıkıverdi.

Öyle ya, Bağlantısızlık, hiç bir bloka bağlı olmama «asgari müşterek»i çevresinde birleşmiş ulusların oluşturduğu bir Babil kulesini andırmaktaydı. Bir yandan, hiç de elverişli olmayan koşullarına karşın kapitalist kalkınma yolunda direnip, iyi sömürülen bir pazar olma durumuna düşenler ile, öte yandan yine yapısı elvermediği halde sosyalizme öykünenler, bunların yanısıra üçüncü yolu deneyenler, bu ekonomik altyapıları dolayısıyla birbirinden ayrı yönlere doğru giden ve odaktan dışarıya doğru kaçan toplulukları oluşturmaktaydılar.

1973 petrol bunalımından sonra, daha da ilginç bir görüntü çıktı ortaya, bir yandan petrolden milyarlar vuranlar ile öte yandan petrol yüzünden canevinden vurulanlar aynı masa çevresinde toplanıyorlardı.

1950'lerin siyasal askeri önceliklerinin yerini, ekonomik kalkınma sorunlarına bıraktığı bir ortamda, bloksuzları kendi çevresinde birleştirecek yeni bir ilke gerekmekteydi.

Güzey kuzey diyaloğunda bağlantısızların alacağı ortak tavır, dünya ticaretinde hep alta giden ülkelerin birlikte hareketi bu yeni birleştirici öğe olacaktı.

Son yıllarda bağlantısızlar içinde Moskova'ya en yakın lider olarak sivrilen Fidel Castro'nun girişimleri işte bu amaca yönelikti.

Moskova'ya yakınlığı tartışma götürmeyen Castro'nun bağlantısızlar eylemi içindeki girişimlerini, salt bu yakınlık açısından görmek ve Fidel'in hareketi Moskova'ya bağlamaya çalıştığını ileri sürerek, gerçekten büyük bir devlet adam ve bağlantısızların tartışmasız önderlerinden olan Tito'nun yokluğuna hayıflanmak, politik yanı birinciliğini ekonomik sorunlar yararına yitirmekte olan bu hareketin, bu önemli sorunlarını görmezlikten gelip, ona biraz geçmişin gözlükleriyle bakmak olacaktır.

Bağlantısızlar hareketi dünya barışına büyük katkılarda bulunmuştur. Şimdi öne çıkan ekonomik sorunların doğurduğu çelişkileri aşabildiği ölçüde, gelecekte de işlevini sürdürecektir.

Bu gerçeği doğru değerlendirmek gerek.

Akdeniz'de kara bulutlar

Ali SİRMEN — 25 Şubat 1981

Bazıları, antik Yunan'daki Atina yönetimine bakarak, Akdeniz'i yalnız geçmiş uygarlıkların değil, aynı zamanda demokrasinin de beşiği olarak kabul ederler.

Bu görüş ne denli doğrudur bilemeyiz ama 1981 yılı içinde Akdeniz kıyısı ülkelerde demokrasi ciddi güçlüklerle karşı karşıyadır.

Önceki gün İspanya'da meydana gelen ve kimseyi şaşırtmayan olaylar, bu güçlüklerin oluşturduğu zincirin bir halkasını oluşturmaktadır.

İspanya'da Franco'nun ölümüyle başlayan demokrasiye geçiş süreci gerçekte ülkenin var dığı üretim aşamasının da doğal bir sonucu olarak görülmekteydi.

Ülkede özgürlük rüzgârını estirmek görevi, Franco Okulunun teknokratlarından siyasal sahnede pek öne çıkmamış da olsa Caudillo'nun son yıllarında önemli rol oynamış kişilerinden Adolfa Suarez'e verilmişti.

Genç Kral Juan Carlos demokrasiye yumuşak dönüşü içtenlikle ister görünüyor, Suarez de bu yolda birbiri ardından adımlar atıyordu.

İspanyol solu sosyalistleri, sendikaları ve Carillo Okulunun komünistleriyle, bu atılımları bir yandan desteklemekte öte yandan da son derecede ılımlı bir yol izlemekteydi.

İspanya neredeyse, Franco'nun karanlık, kanlı diktasının tarihe karıştığına kesinlikle inanacaktı.

Ancak İspanyollar üç öğeyi iyi değerlendirmemişlerdi: Bunlardan birincisi, tüm dünyayı saran ekonomik bunalımın İspanya'nın genç demokrasisi üzerindeki olumsuz etkisiydi. İkinci öğe, Bask hareketinin bağnaz militanlarıydı. Bask halkının çoğunluğu bu bağnaz militanların doğrultusunda değildi. Ne var ki, ETA'nın militanları elde edinilenlerle yetinmemekte, so nu son derecede tehlikeli bir yolda adım adım ilerlemekte kararlı görünmekteydiler.

Üçüncü öğe ise, Suarez'in devlet kademelerinden ve İspanyol ordusundan bir türlü temizlemeyi başaramadığı faşist güçlerdi.

Bu üç öğenin bir araya gelmesi ve Akdeniz çevresinde demokrasilere son verilmesini kendi çıkarlarına uygun gören dış güçlerin desteği biraraya gelince, Madrid'deki parlamento binası basıldı ve siyasal tartışmanın yerini silâh sesleri alıverdi.

İspanya'da yeni filizlenip güçlenmeye başlayan demokratik kurumlar ise bu üç daha doğrusu dört öğenin doğurduğu havayı gidermek için pek güçlü değildi.

Şu anda İspanya'daki gelişmelere açıklık getirecek bir durum yok.

Görünen o ki, Madrid'deki gelişmelerin anahtarı bir kez daha genç Kral Juan Carlos'tur.

İşin ilginç yönü bugün İspanya'da sahneye konan senaryonun yalnızca bu ülkeyle sınırlı kalmayacağı, İtalya ve Yunanistan'da da bazı koşullar altında, yeni girişimlerin bu yönde bir gelişmeye yolaçacağı söylentilerinin artmış olmasıdır.

İtalya'da terörün doğurduğu ortamdan yararlanmak isteyenler, Hıristiyan Demokratlar'ın büyük çıkmazını, ülkenin tüm güçlerini içine alan bir koalisyon ile çözmek yerine, ülkenin büyük kesimini sindirecek bir dikta yöntemiyle uyuşturmayı amaçlamaktadırlar.

Demokrasinin beşiği gibi görünen ve demokrasisi sık sık ağır hastalıklar geçiren Yunanistan'da da İspanya'dakine benzer gelişmelerin beklendiği söylentileri yoğunlaşmaktadır. Gerçi şu anda Yunanistan'da böyle bir gelişime gerek yok görünmektedir. Ama önümüzdeki seçimlerde Andreas Papandreu'nun seçimleri kazanması halinde, Yunanistan'ın Atlantik ötesi dostunun 1967'de sahnelediği oyunu bir kez daha ısıtıp ortaya koymaya hazırlandığı, gözlemciler tarafından sık sık yineleniyor.

Kısacası şu günlerde Akdeniz üzerinde, Reagan alçak basıncının da etkisiyle kara bulutlar yoğunlaşmış bulunmaktadır.

Evren: Avrupa'nın ayrılmaz bir parçasıyız

25 Şubat 1981

ANKARA — Devlet Başkanı Kenan Evren «Bizler, daha ilk günden itibaren söz verdiğimiz üzere, bu ülkeyi tam anlamıyla demokratik yaşama kavuşturmak hususunda azimliyiz ve hiç kimsenin kuşkusu olmasın ki, bu taahhüdümüzü yerine getirecek ve görevi demokratik yollarla seçilmiş yeni yönetime devredeceğiz» dedi.

Devlet Başkanı Orgeneral Kenan Evren, Türkiye'de incelemelerde bulunan Batı Avrupa Birliği Assamblesi heyeti üyelerini dün Genelkurmay Başkanlığında kabul ederek bir süre görüştü.

Devlet Başkanı Orgeneral Kenan Evren kabul sırasında yaptığı konuşmada, «Türkiyenin demokratik ve özgür Avrupa'nın ayrılmaz ve kopmaz bir parçası olduğunu ve öyle kalmak istediğini» söyledi.

Devlet Başkanı Orgeneral Kenan Evren Batı Avrupa Birliği Assamblesi heyetine hitaben yaptığı konuşmada kendilerine Türkiye'nin 12 Eylül öncesi koşulları ile ilgili bilgi verdi. Orgeneral Evren, konuşmasını şu biçimde tamamladı:

«Avrupa ülkeleri parlamentoları ve Avrupa Konseyi çerçevesinde bir kısım parlamenterlerin Türkiye'deki durumla ilgili faaliyet ve beyanlarını ilgi ile izliyoruz. Bunlardan bazılarının Türkiye'de insan hakları ve özgürlüklerinin kısıldığı, tutuklulara işkence yapıldığı yolundaki iddialarını derin bir üzüntü ile karşılıyoruz. Sizlere belirtmek istediğim husus bütün icraatımızın kanun üstünlüğüne saygı ilkesi çerçevesinde yürütüldüğüdür. Anayasamız ve mevzuatımız işkenceyi kesinlikle yasaklamıştır. Bu konudaki iddialar, ihbar telakki edilmekte ve ilgilinin şikayeti beklenmeksizin soruşturma konusu yapılmaktadır. Bu uygulamanın en son örneği, büyük bir kentimizin eski bir Belediye Başkanı ile ilgili iddaların, yetkili makamlarca resen tahkikidir. Basın - yayın organları vasıtasıyla kamuoyunca da yakından izlenen soruşturma sırasında, adı geçen kendisine hiçbir işkence yapılmadığını açıkça beyan etmiş ve bu tür iddiaların çevresindeki bazı kişilerce maksatlı olarak uydurulduğunu belirtmiştir. Böylece, uzun zamandan beri, yabancı bazı basın organlarını işgal eden ve tamamiyle gerçek dışı ve kötü niyetli iddialara dayanan bir konunun içyüzü aydınlığa çıkmıştır. İşkence iddiaları ile ilgili olarak, yürüttüğümüz soruşturmalar sırasında, bunlardan bazılarının maalesef gerçek olduğu da anlaşılmış sorumlular hakkında derhal kanuni işlem başlatılmıştır.»

Dostlarımızın bize güvenmelerini ve Türkiye.nin demokrasiye dönüşü konusunda yardımcı olmalarını diliyoruz. Türkiye, demokratik ve özgür Avrupa'nın ayrılmaz ve kopmaz bir parçasıdır ve öyle kalmak istemektedir. Ancak bunun sadece bizim gayretlerimizle sağlanmasının mümkün olamayacağını takdir edeceğinizden ve çalışmalarınızı yapıcı çabalara yönelteceğinizden şüphe etmiyorum.»

DEMİREL VE CHP'LİLERLE GÖRÜŞTÜLER

Batı Avrupa Birliği Assamblesi heyeti dün ayrıca Genelkurmay ikinci Başkanı Necdet Öztorun, Milli Savunma Bakanı Ümit Haluk Bayülken, AP eski Genel Başkanı Süleyman Demirel ve CHP eski Genel Sekreteri Mustafa Üstündağ ile ayrı ayrı görüştü.

AP eski Genel Başkanı Demirel görüşmeden sonra yaptığı açıklamada, Türkiye'nin demokrasiye döneceğini ve çok fazla köşeye sıkıştırılmaması gerektiğini belirtti. Demirel daha sonra gazetecilere görüşmeyle ilgili bilgi verirken şöyle konuştu:

«Batı Avrupa Birliği Assamblesi Savunma Komitesi benimle ve yönetici arkadaşlarımla görüşmek istediklerini bildirmişlerdi. Bu istek üzerine bugünkü görüşmeyi yaptık.

Kendilerinin soruları vardı. Bunları cevapladık. Türkiye'nin demokrasiye döneceğini, çok fazla köşeye sıkıştırılmamasını, Türkiye'ye güvenilmesi gerektiğini, Türkiye'ye güvenenlerin neticede pişman olmayacağını ve Türkiye'nin bu günkü sıkıntıları da aşacağını söyledik.

Dünyanın bu bölgesinde Türkiye'nin, görevini yerine getirebilmesi için gücünü, kuvvetini muhafaza etmesi bakımından zaruret olduğunu ifade ettik. Türkiye'nin gerek askeri gerek ekonomik bakımdan gücünü muhafaza etmesindeki yararı belirttik.»

CHP'LİLERLE GÖRÜŞME

Batı Avrupa Birliği Assamblesi parlamenterleri dün saat 16.30'da CHP Genel Başkan vekili ve Genel Sekreteri Mustafa Üstündağ ve diğer parti yöneticileri ile görüştüler. Bu görüşmeye Avrupa Konseyi Türk grubunda bulunan CHP'li eski parlamenterler de katıldılar.

Konuk parlamenterlerin CHP eski Genel Başkanı Bülent Ecevit ile de görüşmek istedikleri, ancak Ecevit'in halasının ölümü nedeni ile cenaze törenine katılmak üzere önceki akşam İstanbul'a gitmesi sonucu bu görüşmenin gerçekleşemediği öğrenildi.

Görüşmeye CHP'li eski parlamenterlerden Prof. Gündüz Ökçün. Prof. Turan Güneş, Prof. Besim Üstünel, Prof. Muammer Aksoy, Hasan Esat Işık, İrfan Özaydınlı ve Hikmet Çetin ile Altan Öymen katıldılar.

CHP Genel Sekreteri Mustafa Üstündağ görüşmeden sonra yaptığı açıklamada şunları söyledi:

«Assamble heyetinin sorularına verdiğimiz özet yanıtlarda Türkiye'nin ve bugünkü yönetimin demokrasiye geçişte samimi olduğunu belirttik. Türkiye'nin demokrasiye geçmesinde yardımcı olunması gerektiğini söyledik. Uluslararası kuruluşlardan çıkarmamanın ve Türkiye'ye yapılan yardımları kestirmemenin demokrasiye dönüşte daha yararlı olacağını ve Türkiye'nin demokrasiye dönüşüne katkıda bulunacağını ifade ettik.»

İZMİR'E GİTTİLER

Batı Avrupa Birliği Assamblesi heyeti Ankara'daki temaslarını tamamladıktan sonra İzmir'e gitti. Heyet Güney Deniz Saha Komutanlığı ile NATO karargahını ziyaret ettikten sonra yarın ülkemizden ayrılacak.

Zil, şal ve gül...

Uğur MUMCU — 26 Şubat 1981

Bir parlamento, anarşi ve teröre karşı çaresiz kalmışsa, kendi kendini «Tasfiye» etmiş demektir!

Ülkemizde 12 Eylül öncesi durum buydu. Bu yüzden 12 Eylül öncesi Türkiye'sinde anayasal düzenden, temel hak ve özgürlüklerden ve de insan haklarından söz etmenin olanağı yoktu. Demokrasi, teröre yenik düşmüştü. Çürümüş bir parlamento ve kırık bir kol gibi çaresiz bir hükümet ile anayasal düzen savunulamaz ve devlet otoritesi sağlanamazdı. Bu çürümüşlük ve bu çaresizlik bir «İktidar boşluğu» doğurmuştu, doğan bu iktidar boşluğu 12 Eylül harekâtı ile doldurulmuş oldu. Olan budur!..

Devlet Başkanı Orgeneral sayın Evren'in önceki gün Batılı parlamenterlere anlattıkları, bu tablodan kaynaklanmış gerçeklere ve bu gerçeklerin yansıttığı görüntülere dayanmaktadır...

Sayın Evren'in 12 Eylül öncesi ile ilgili değerlendirmelerini televizyon ekranından izlemeden önce aynı ekranda İspanya'daki başarısız ihtilâl girişimi ile ilgili unutulmaz bir tablo gördük. Bir serüvenci yarbayın komutasında parlamentoyu basan sivil muhafızlar, sağa - sola ateş ederek parlamento üyelerini teslim alıyorlardı.

Ve bir yaşlı milletvekili serüvencilere karşı direniyordu...

İspanya parlamentosu, henüz, etkinliğini, gücünü ve saygınlığını yitirmemişti; parlamento kurum olarak çürümemiş ve henüz devlet otoritesi yok olmamış, devlet teröre yenik düşmemişti. Böyle bir parlamentonun kendi kendini koruması, kendi onurunu ayakta tutması elbette hakkıydı.

Emekli general ve Başbakan eski yardımcısı olduğu anlaşılan yaşlı bir milletvekili, bu hakkı kendinde bularak sivil muhafızların ve serüvenci yarbayın üzerine yürüme cesaretini gösterdi...

Kırk yıl, Franko faşizminin acımasız çizmesi altında inlemiş İspanyol ulusunun, yeni serüvenlere ve yeni bir faşist rejime karşı duyarlı tepkiler taşıdığı biliniyor. Bu duyarlı tepkiye İspanyol monarşisinin tepesinde oturan Kral'ın ve Kral ile birlikte kuvvet komutanlarının da katılması, Üçüncü Ordu Komutanı ve ordudaki faşist güçleri şimdilik geriletmiş bulunuyor.

İspanya'nın kanayan yarası, Bask bölgesinden kaynaklanıyor. «ETA» örgütünün terörist eylemleri, bu eylemlerin silâhlı kuvvetlerde yarattığı tepkiler, sağ ve sol siyasal kutuplaşmalar, işsizlik, enflasyon, genç İspanyol demokrasisini temelinden sarsmaktadır.

Ancak, bu olumsuz koşullara karşın, parlamento gücünü ve saygınlığını yitirmiş değildir. Silâhlı Kuvvetler içinde Franko yanlısı

subaylar bile kendi kendini korumasını bilen ve işlevlerini şu ya da bu ölçüde yerine getiren bir parlamentoya karşı ayaklanacak bir gücü bulamamışlardır.

İspanyol olayından kendimize dönük bir sonuç çıkarmak zorundayız:

Son otuz yıl içinde Türk Silâhlı Kuvvetleri, üç kez yönetime elkoymuştur. 12 Eylül Harekâtı bu müdahalelerin üçüncüsüdür. Daha önceki iki askeri müdahalede Silahlı Kuvvetler yönetimi sivil yönetime bırakarak kışlasına dönmüştür. Bu özellik, Silâhlı Kuvvetlerin böylesine siyasal çalkantılar içinde bulunan ülkelerde rastlanmayan, sağlam bir geleneği göstermektedir. En temel işlevlerini yerine getiremeyen, ülke'deki kan gölünü kısır tartışmaların içinden izleyen bir parlamentoya karşı, «Müdahale» zorunluluğu duyan ve de bu koşullara zorla itilen Silâhlı Kuvvetlerin, tıpkı 27 Mayıs 1960 ve 12 Mart 1971 tarihlerinden sonra olduğu gibi, yeniden sivil yönetime geçme kararında olduğunu biliyoruz. Sayın Evren de bu kararı, sık sık vurguluyor... Bir takım serüvenci grupların varolduğu olasılığını biran için gerçek kabul edersek, 12 Eylül Harekâtının emir-komuta zinciri içinde yapılmış olmasının önemi de çok iyi anlaşılmaz mı?

Franko faşizminin özlemini taşıyan serüvenci gruplar, faşist yarbay Molina'yı bir kızgın boğa gibi parlamentoya saldırtmışlar, ancak Kral Carlos usta bir matador tavrı ile, kılıcını kullanarak bu azgın boğayı yere sermesini bilmiştir.

İspanya - Avrupa - Türkiye

Altan ÖYMEN — 26 Şubat 1981

Önceki gün öğleden sonra, Batı Avrupa Birliği'nden gelen 32 kişilik bir parlamenter grubuyla görüştük. İçlerinden bir bölümü aynı zamanda Avrupa Konseyi'nin üyesiydiler.

Grup, bir gece öncesinden itibaren İspanya'daki olayların heyecanını yaşamıştı. İspanya'da demokrasi gitti, gidecek... Böyle bir tehlikenin Batı Avrupalı bir demokratı ne kadar derinden etkileyebileceği belli. İspanya, o kıtanın 40 yıla yakın süreyle kâbusu olmuştur. 1940'ların ortalarında öteki kâbuslar, Mussolini ve Hitler rejimleri ömürlerini tamamlamış, ama Portekiz'in de bulunduğu İberik Yarımadası, Avrupa haritasında, 1970'li yılların ortalarına kadar, faşizmin oturmaya devam ettiği kapkara bir leke halinde kalmıştır.

Franco'nun ölümünden sonra bu ülkeye demokrasi adım adım gelirken, bu adımları her olanağı kullanarak desteklemek, kıtadaki demokratik ülkeler için bir onur sorunu, bir demokrasi görevi olmuştur. 1936-1939 dönemi yenilgisinin acı anılarını silebilmek için...

Batı Avrupalı parlamenterler, önceki sabah İspanya'dan gelen haberler, durumu daha aydınlatmamışken, Türkiye Cumhuriyeti'nin Devlet Başkanı Orgeneral Kenan Evren tarafından kabul edildiler.

İspanya'da yarbay Molina ve onu bu işe sevkeden generaller, askeri bir yönetim istiyorlardı. Demokrasiyi kaldıracak bir askeri yönetim... Türkiye'deki askeri yönetimin başkanı ise, parlamenterlere şunları söyledi:

«— Bizler, daha ilk günden itibaren söz verdiğimiz üzere, bu ülkeyi tam anlamıyla demokratik yaşama kavuşturmak hususundaki bu taahhüdümüzü yerine getirecek ve görevi demokratik yollarla seçilmiş yeni yönetime devredeceğiz.»

İspanya'da yarbay Molina ve onun arkasındaki generaller işkence sorumlularının cezalandırılması için hükümetçe alınan önlemlere karşı çıkıyorlar, işkencileri koruyacak bir askeri yönetim istiyorlardı. Türkiye'deki askeri yönetimin başkanı ise parlamenterlere şunları söylüyordu:

«— Anayasamız ve mevzuatımız işkenceyi kesinlikle yasaklamıştır. Bu konudaki iddialar ihbar telakki edilmekte ve ilgilinin şikâyeti beklenmeksizin soruşturma konusu yapılmaktadır.. İşkence iddiaları ile ilgili olarak yürüttüğümüz soruşturmalar sırasında, bunlardan bazılarının maalesef gerçek olduğu da anlaşılmış, sorumlular hakkında derhal kanuni işlem başlatılmıştır.»

Öğleden sonraki bizim görüşmemiz sırasında, İspanya'daki durum kısmen açıklığa çıkmıştı. Ama parlamenterlerin orayla ilgili endişeleri devam ediyordu. Türkiye'deki endişelerinin yerini ise, anlaşılıyor ki, başka düşünceler almaya başlamıştı.

Nitekim bu görüşmelerden sonra grubun mensub olduğu Savunma Komisyonu'nun raportörü Bozzy, Türkiye'nin Avrupa Konseyi'nden çıkarılması yoluna gidilmesinin hata olacağı görüşünü savundu.

Devlet Başkanı Orgeneral Sayın Evren'in bu konuşmasının ve bunu izleyecek uygulamaların, Avrupa kamuoyundaki bazı yanlış ve abartmalı izlenimlerin giderilmesi açısından bir dönüm noktası olması mümkündür.

Uygulamalar derken, yönetimin Kurucu Meclis ve sonrası için yaptığı çalışmaları daha da somutlaştıracağı işkenceyle ilgili iddiaların soruşturulmasıyla ilgili yeni örnekler vereceği tahmin edilebilir.

Bunların yanında bir noktayı hatırlatmakta fayda görüyoruz:

Sanık sayısının fazlalığına karşın, soruşturma elemanlarıyla savcı ve yargıç sayısının azlığı bilinmektedir. Gözaltı süresinin 90 güne çıkarılmasında ve tutuklamadan sonra duruşmaların başlayıp sürdürülmesinin hızlandırılamamasında, herhalde bu sayıca azlık rol oynamış olsa gerektir.

Buna rağmen, gözaltında ve tutuklu bulunan sanıkların durumlarını bir an önce açıklığa kavuşturacak yoğun bir çalışmanın önlemleri alınamaz mı?

Özellikle terörle doğrudan doğruya ilgili olmayan soruşturmalarda gözaltında ve tutuklu bulunanların sayısının çokluğu bellidir. Aralarında, soruşturmaları, gözaltında, ya da tutuklu olmadan da yürütülebilecek olanların bulunması, fakat gözaltı, ya da tutukluluk hallerinin, durumlarının incelenmesine sıra gelmemesi nedeniyle devam etmesi tabiidir. Kaldı ki bazı suçlarda, savcılıkça örneğin en fazla 1 yıla mahkûmiyeti istenilebilecek olan sanıklardan bazıları, bu ceza azami hadde verilse bile, meşruten tahliye dönemini dolduracak duruma gelmektedirler. Soruşturmalar daha hızla tamamlanabilse, belki savcılar tahliyelerini hemen isteyeceklerdir.

Böyle hızlandırıcı yoğun bir çalışmanın sonucu olarak gerçekleştirilebilecek tahliyelerin yurtta yaratacağı ortam olumlu olur.

Soruşturma için gözaltına alınmış, ya da beraat kararı alacak olanların bir an önce özgürlüklerini kazanması, 6 aylık, bir yıllık suç işlemiş olanların da cezalarını çekmiş olarak ailelerine kavuşması, herkese ferahlık verir.

Bu ise, barışçı etkilerinin yanında, yönetimin gücünü ve özgüvenini daha iyi gösterir, halk kitlelerindeki etkisini daha da pekiştirir.

Devlet Başkanı Orgeneral Evren'in önceki günkü konuşmasının, bu açıdan da, 12 Eylül Harekâtının yeni aşamasının başlangıcı olmasını dileriz.

AYIN DÖKÜMÜ

1 Şubat

— Başbakan Yardımcısı Özal, faizlerin yükseltilmesinin spekülatif hareketleri önleyeceğini ve işletmeleri özkaynak artırımına yönelteceğini söyledi.

— Milli Eğitim Bakanı Hasan Sağlam: «Üniversite özerkliği zedelenmeyecek,» dedi.

— Bankaların yıllık % 50 faiz uygulaması başladı.

— Türkiye ile ABD arasında 29.3.1980'de imzalanan Savunma İşbirliği Anlaşması Bakanlar Kurulu'nca onaylandı.

2 Şubat

— Yasa dışı örgütlerin tüm lider kadrolarının yakalandığı açıklandı.

— MGK yolsuzlukla suçlanan Hilmi İşgüzar'ı Yüce Divan'a sevketti.

3 Şubat

— 34 DİSK'linin ülkeye dönmemeleri halinde yurttaşlıktan çıkarılacakları bildirildi.

4 Şubat

— ABD Savunma Bakanı, nötron bombası üretimine başlanacağını açıkladı.

— İşgüzar rüşvet ve görevini kötüye kullanmaktan yargılanacak.

— Dolar 95,95 TL'na çıktı.

5 Şubat

— 900'ü aşkın Dev-Yol'cu ele geçirildiği açıklandı.

6 Şubat

— İstanbul Emniyet Müdür Muavini Mahmut Dikler silahlı saldırıda öldürüldü.

— Bağlantısız ülkeler toplantısı Yeni Delhi'de başladı.

— İsrailli diplomatlar ay sonunda gidiyor.

9 Şubat

— İstanbul belediyeleri yeniden örgütlendi.

— Ekonomik İşler Yüksek Koordinasyon Kurulu kuruldu.

10 Şubat

— Polonya'da bunalım yoğunlaşıyor: Başbakan Pinkovski istifa etti.

11 Şubat

— Yunanistan Dışişleri Bakanı Mitsotakis: «Türkiye'ye karşı ABD'den güvence istiyoruz.»

— Polonya'da ordu devreye giriyor.

— Fransa Türkiye'nin yardım isteğini «iyiniyetle» inceleyecek.

12 Şubat

— ABD Senatosu Silahlı Kuvvetler Komitesi Başkanı Tower'e göre: «Türk - ABD ilişkileri en iyi dönemini yaşıyor,» dedi.

— NATO Çevik Kuvvetler Başkomutanı Tümg. Reynolds: «Rusya'nın Türkiye'ye yarın saldırması söz konusu değil,» dedi.

— NATO Güney Doğu Avrupa Müttefik Kara Kuvvetleri Komutanı Org. Sedat Güneral: «Sovyetler Türkiye'ye saldırırsa nükleer savaş çıkabilir.»

13 Şubat

— Türkiye'de serbest bölgeler kurulacağı bildirildi.

— Bağlantısızlar Sovyetleri Afganistan'dan çekilmeye çağırdı.

14 Şubat

— Yeni Yurttaşlık Kanunu ile çifte vatandaşlık ilke olarak kabul edildi.

15 Şubat

— Polonya 11 milyar dolar borç arıyor.

16 Şubat

— Adana İTİA Başkanı ve 2 Dekanı ile 6 öğretim üyesinin Dev-Yol ve TDKP mensubu oldukları açıklandı.

— Mensucat Santral'ın iki müdürü hakkında dava açıldı.

17 Şubat

— NATO planlamalarına göre: Nötron bombasının üsleneceği ideal ülkeler Türkiye ve Federal Almanya.

— Bir MGK yetkilisinin Times'a demeci: «Müttefiklerimiz yardımcı olursa askeri yönetimin iktidarda kalma süresi kısalır.»

18 Şubat

— Yazarları arasında Bülent Ecevit'in de bulunduğu **Arayış** dergisinin ilk sayısı 100.000 basılıyor.

19 Şubat

— İngiltere Avam Kamarası'nda Türkiye tartışıldı. Dışişleri Bakan Yardımcısı: «Türkiye'nin Avrupa Konseyi'nden çekilebileceğini» söyledi.

20 Şubat

— Dışişleri Bakanı Türkmen: «Kendimizi Batı'nın bir parçası sayıyoruz... Bağlantısızlık kuramsal olarak mümkün ama iyi bir politika olduğunu sanmıyorum,» dedi.

21 Şubat

— NATO Avrupa Başkomutanı Rogers: «Türk Ordusunun modernizasyonu için en az 5 milyar dolara ihtiyaç var.»

23 Şubat

— İspanya'da darbe girişimi oldu.

24 Şubat

— İspanya'da darbeciler teslim oldu.

— Evren: «Avrupa'nın ayrılmaz bir parçasıyız,» dedi.

— MSP davası açıldı: Erbakan için 36 yıl hapis isteniyor.

— Yalıya Demirel ile Mıgırdıç Şellefyan'a «teslim ol» çağırısı yapıldı.

25 Şubat

— İspanya'da darbeci subaylar tutuklandı. Kral Juan Carlos, İspanyol halkının demokrasiyi savunmadaki başarısını kutladı.

— Pasaport yasası değişti.

merkez dersanesi
ÜSS Deneme Sınavı
7 Nisan

Cumhuriyet

57. Yıl; Sayı: 2025[illegible] Kurucusu: Yunus NADİ 10 TL. 31 Mart 1981 Salı

Piyasadaki YABANCI BLUE JEAN'lerde AKFİL KUMAŞINDANDIR Resmen tesbit edilmiştir



Güvenli Reagan ABD İşçi Sendikaları Federasyonu'nun Washington Hilton'daki toplantısından çıkıyordu.



Şaşkın Çevrede, Başkanı görmek için yüzlerce Amerikalı vardı ve gazeteciler soru sorma savaşımındaydı.



Çaresiz Arasından çok yakınından Başkan Ronald Reagan'a ateş açıldı. Saldırgan silahını 5—6 kez ateşledi.

Reagan suikastte yaralandı

- Silahlı saldırıda sol akciğerinden yaralanan Başkan hastaneye kaldırıldı
- Suikastte, Basın Sekreteri Bradley ile iki koruma görevlisi de yaralandı
- Haig, Başkan Yardımcısı başkente dönünceye kadar yönetimi üstlendi



Suikastten sonra Beklenmeyen saldırının ardından kaldırımlarda biri güvenlik görevlisi olmak üzere iki yaralı ve bir tabanca kalmıştı...

Dış Haberler Servisi — Başkan Reagan, dün Amerikan İşçi Sendikaları Konfederasyonu'nun Washington Hilton Oteli'nde yapılan toplantısından çıkarken açılan ateş sonucu sol akciğerinden yaralandı. Reagan ameliyat odasına alındı.

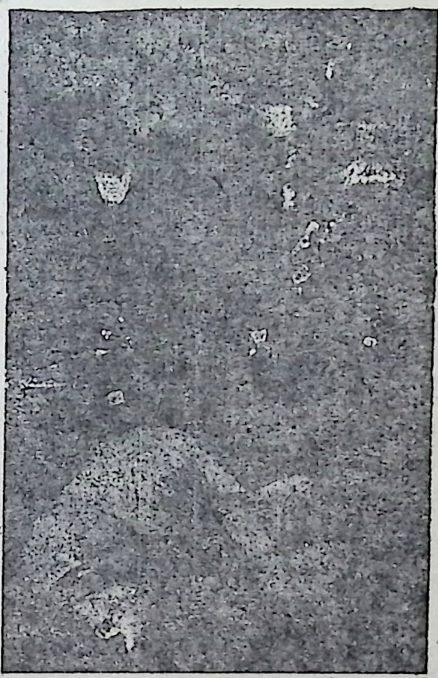
Suikastte Beyaz Saray Basın Sekreteri James Bradley ve iki koruma polisinin de [illegible] yaralandı.

Reagan'ın yanında bulunan koruma görevlileri Başkanı derhal kurşun geçirmez zırhlı otomobilin içine sokarak, olay yerinden hızla uzaklaştırırken polis 22 yaşlarında John Warnock Hinkley adındaki genci tutukladı.

Hızla George Washington Hastanesine götürülen Başkan Reagan'ın sol akciğerinden yaralandığı ve kurşunun içinde kaldığı saptandı.

Beyaz Saray Siyasal Yönetmeni Nofziger yaptığı açıklamada, kurşunun kalbe isabet etmediğini ve Başkanın ameliyat odasına alındığını, ancak durumunun iyi olduğunu bildirdi. Nofziger «Başkanın ameliyat odasına giderken bilinci [illegible]

(Arkası Sa. 7, Sü. 4 de)



Yakalanıyor [illegible] kısa sürdü, saldırgan, ilk şaşkınlıktan sonra koruma polisleri tarafından yakalandı...

Reagan'a suikast dünyada geniş yankılara yol açtı

- Fransa Cumhurbaşkanı Giscard, İngiltere Başbakanı Thatcher ve Almanya Başbakanı Schmidt şaşkınlık ve üzüntülerini bildirdiler.

DIŞ HABERLER SERVİSİ — Başkan Reagan'a suikast yapılması dünyada geniş yankılara yol açtı.

● Haberi televizyondan öğrenen Fransa Cumhurbaşkanı Valéry Giscard d'Estaing derhal Reagan'a bir geçmiş olsun telgrafı çekerek olaydan duyduğu derin üzüntüyü bildirdi. Gazetecilere verdiği demeçte ise: [illegible]

● İngiltere Başbakanı Bayan Margaret Thatcher ise Başkan Reagan'a karşı yapılan suikastı 10 Downing Street'teki Başbakanlık binasında çalışırken öğrendi.

Bayan Thatcher derhal Başkan Reagan'a gönderdiği telgrafta olaydan çok derin üzüntü duyduğunu ve Başkanın iyileşmesi için dua ettiğini bildirdi.

(Arkası Sa. 7, Sü. 4 de)



İş işten geçti Görevliler, hemen silahlarına sarıldılar. Ama Başkan Reagan'ı onlar değil, talih kurtardı...

20. yüzyılda suikast girişimine hedef olan 6. ABD Başkanı

- Suikastlere hedef olan 6 Başkandan ikisi William Mc Kinley ile John F. Kennedy yaşamlarını yitirdi.

DIŞ HABERLER SERVİSİ — Ronald Reagan [illegible] suikast girişimine hedef olan 6. Amerikan Başkanı [illegible] William Mc Kinley ile John F. Kennedy yaşamlarını yitirdiler. [illegible]

(Arkası Sa. 7, Sü. 2 de)



Basın sözcüsü Saldırıda Beyaz Saray Basın Sözcüsü James Bradley ağır yaralandı.

Sanatçı

Altan ÖYMEN — 2 Mart 1981

Sanat adamı, düşünce adamı olmak, çalışmayla geliştirilmesi gerekse bile, en başta yetenek meselesidir. Bu alanda yeteneği olan kimselerin sayısı da fazla değildir.

Atatürk bunu :
— Efendiler, her şey olabilirsiniz ama, sanatçı olamazsınız, diye çok güzel ifade etmiştir.
Sanatçılar heyecanlı insanlardır. Zaten öyle olmasalar sanatçı olamazlardı.

Bir konuyu değerlendirmeleri abartmalı, bir olay karşısındaki tepkileri daha yoğun olabilir. Özel hayatlarındaki davranışları da, bazen çoğunluğu yadırgatacak kadar değişik olabilir.

Tevfik Fikret, bir yandan İstanbul'un Boğaza bakan en güzel tepelerinden birinde oturmaya özen göstermiş, bir yandan da, o tepeden bakarak İstanbul'u en ağır sözlerle lanetlemiştir :

«— Ey bin kocadan arta kalan bive-i bakir..»
Mehmet Akif, bir yandan :

«— Hakkıdır hakka tapan milletimin istiklâl..» diye İstiklal Marşımızı yazmıştır. Bir yandan o istiklâli kazanan milletinin istiklâl hamleleriyle bağdaşamadığı için, kalkıp Mısır'a gitmiş, 10 yıl orada kalmıştır. Ülkesine döndükten bir yıl sonra da ölmüştür.

Sanatçıların bu heyecanlı bakış açılarını ve davranışlarını hoşgörüyle, hatta saygıyla karşılamak iyi bir şeydir. Eğer İstanbul hükümeti «benim payitahtım olan şehre hakaret etmiştir» diye şairi yakasından yakalatıp süründürmeye kalksaydı, ya da devrim hükümeti Mehmet Akif'in adını kitaplardan silerek, Türkiye'ye dönmesine izin vermeseydi, bunlar iyi şeyler olmazdı.

İlk çağda Sokrates'e baldıran zehiri içirmekten başlayarak yeni çağda kitap yakmaya, psikiatri kliniklerine sanatçı kapatmaya kadar giden yöntemleri, tarihin ve kamuoyunun nasıl değerlendirdiği ortadadır.

Çok şükür ki, yaşadığımız çağda düşünce ve sanat adamlarına baskı yapma niyetleri çok yaygın değildir. Hatta bu niyetlere yönelmekten tamamen kaçınma eğilimleri, yer yer ve zaman zaman daha egemen oluyor.

Çok önceleri bir kere daha değinmiştim :
Fransa Cumhurbaşkanı General De Gaulle otoriter bir devlet adamıydı. Zamanında Fransız polisinin rejimin muhaliflerine karşı çok sert önlemlere yöneldiği olmuştur. Bundan az daha Jean Paul Sartre de nasibini alacaktı. Bunu De Gaulle'ün önlediği anlatılır. Şu gerekçeyle :

— Ben kendim için, «De Gaulle'ün devrinde Jean Paul Sartre hapsedildi» dedirtemem.

Bunu söylerken belki de bir düşünce adamına saygı göstermekten çok, soğukkanlı bir politik hesap yapmış, böyle bir önlemin yaşlı filozofun o sırada sarsılmaya başlayan ününü ve etkisini artıracağını ve bunun kendisine zarar vereceğini düşünmüş de olabilir.

Ama sonuç şu olmuştur: Sartre, De Gaulle rejimine gece gündüz kafa tuttuğu halde kendisine bir şey yapılmamış, görmezlikten gelinmiş, kendi haline bırakılmış ve bu tutum sonunda etrafındaki ilgi gitgide azaldığı için, bundan en fazla rahatsız olan kişi de belki kendisi olmuştur.

Yunan cuntası bunun tam tersini yapmış, işi-gücü bırakıp Theodorakis'le Melina Mercuri'yle uğraşmaya başlamıştır. Aslında ikisi de zaten ünlü ve etkili isimlerdi. Ama bu uğraşma, bu ün ve etkinin ölçüsü 10 puanlıksa, bunu 100 puana çıkarmıştır.

Düşünce ve sanat adamlarına karşı hoşgörüsüz davranmak, iyi bir şey değildir dedik...

Yalnız akla bir şey de geliyor: Bizim hayattaki düşünürlerimiz, sanatçılarımız arasında milletlerarası ünü ve etkinliği büyük olanlar maalesef çok azdır. Bunların sayısını artırmak için gizli bir yöntem olarak benimsenebilir belki onlarla uğraşmak.. Hoşgörüsüzlükten değil ama, onları ünlü kılmak için iyi planlanmış bir kampanyayla gidersek, Theodorakis'le Melina Mercuri kadar olmasa bile yeni şöhretler yaratabiliriz.
Bu konuyu bir düşünmek gerekli.

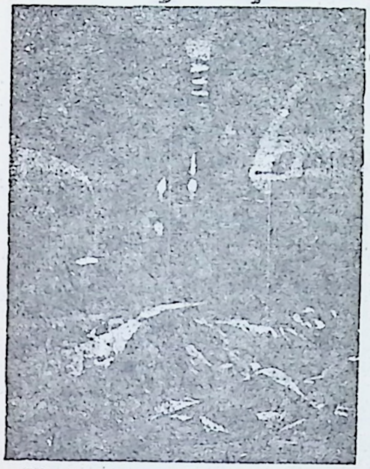
AKFİL kumaşından Blue Jeans PANTALON 593 LİRA

Cumhuriyet

67. Yıl; Sayı: 20324 Kurucusu: Yunus NADİ 10 TL. 5 Mart 1981 Perşembe

Birinci Adım... Modern Eğitim Fen Dershanesi

Paris çalışma ataşemizi 2 ermeni şehit etti



Elçiliğe çıkarken sokak ortasında arkasından kurşunlanarak şehit edilen Çalışma Ataşemiz Reşat Moralı

- PARİS BÜYÜKELÇİLİĞİMİZİN DİN GÖREVLİSİ TECELLİ ARI SALDIRIDA AĞIR YARALANDI, BİR TÜRK BANKASININ TEMSİLCİSİ İSE SALDIRIDAN KURTULDU
- SALDIRIYI «GİZLİ ERMENİ KURTULUŞ ORDUSU» ÜSTLENDİ

FRANSIZ POLİSİ OLAY YERİ YAKINLARINDA SİLAHLI BİR KİŞİYİ YAKALADI

OLAY NASIL OLDU

(Arkası Sa. 7, Sü. 6 da)

ALMAN HEYETİNİN İZLENİMLERİ OLUMLU

Mertes, «Türkiye'nin bugünkü yönetimine, kendilerini bir geçiş yönetimi olarak kabul ettikleri için güveniyoruz» dedi.

SPD'li iki üye «Ankara'daki temaslarımızdan Türkiye'de seçimlerin 1983 yılında yapılabileceği izlenimini edindik» diye konuştular.

"Yeni yönetimin geçici oluşu güven veriyor"



ALMAN PARLAMENTERLERLE AP LİDERİ DEMİREL İLE...

(Arkası Sa. 7, Sü. 4 de)

Ecevit ve Demirel, Alman Heyetine "Türkiye demokrasiye dönecektir" dedi

(Arkası Sa. 7, Sü. 7 de)

AET'nin gizli Ortadoğu planı açıklandı

FİLİSTİNLİLERE BAĞIMSIZ DEVLET KURMA DAHİL 3 SEÇENEK ÖNERİLİYOR

DIŞ HABERLER SERVİSİ

(Arkası Sa. 7, Sü. 4 de)

ABD BAŞKANI, BREJNEV'İN DORUK TOPLANTISI ÖNERİSİNE YANAŞIYOR

- ABD BAŞKANI «SOVYETLER'İN AFGANİSTAN'DAN ÇEKİLME NİYETİNİ BELLİ ETMELERİ DURUMUNDA BİR DORUK TOPLANTISI ORTAMININ OLUŞABİLECEĞİNİ» SÖYLEDİ
- EL SALVADOR KONUSUNA DA DEĞİNEN REAGAN, BU ÜLKEYE ASKERİ MÜDAHALEDE BULUNMAYACAKLARINI BİLDİRDİ

Haberi 2. Sayfada

İYİNİYET KOMİTESİ'NİN 2. TUR ÇABASI DA BAŞARISIZLIĞA MAHKÛM GÖRÜNÜYOR

DIŞ HABERLER SERVİSİ

(Arkası Sa. 7, Sü. 6 da)

74 sanıklı Dev-Yol davası başladı

- SANIKLARDAN 25'İNE İDAM CEZASI, 5-15 YIL ARASINDA HAPİS CEZASI İSTENİYOR

(CUMHURİYET BÜROSU)

(Arkası Sa. 7, Sü. 1 de)

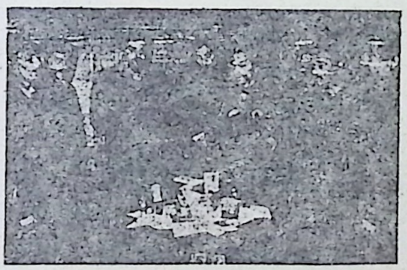
TARSUS'TA JANDARMA KARAKOLUNDA 2 ASTSUBAY 1 ER VE 1 BEKÇİYİ ÖLDÜREN MİLİTAN YAKALANDI

(Arkası Sa. 7, Sü. 2 de)

Sıkıyönetim Mahkemesi, Birgit ve Yeşil'in ilgili davayı İstanbul Basın Mahkemesi'ne gönderdi

CUMHURİYET HABER MERKEZİ

(Arkası Sa. 7, Sü. 8 de)



Şebekenin sahte abonman bileti bastığı saptandı.

(Fotoğraf: e.s.)

Mavi kart sahtekarlığı ile ilgili olarak 7'si İETT görevlisi 8 kişi yakalandı

İSTANBUL HABER SERVİSİ

(Arkası Sa. 7, Sü. 3 de)

ÇUKOBİRLİK GENEL MÜDÜRLÜĞÜNE KURMAY ALBAY PEKÇAĞLAYAN ATANDI

- ALBAY MUZAFFER PEKÇAĞLAYAN, «HİÇ KİMSENİN ÇALIŞMADAN MAAŞ ALMASINA İZİN VERİLMEYECEK» DEDİ

CUMHURİYET GÜNEY İLLERİ BÜROSU

(Arkası Sa. 7, Sü. 2 de)

DİSK Yöneticilerine tanınan süre bugün sona eriyor

(Arkası Sa. 7, Sü. 2 de)

YHK'nun sağlayacağı ücret artışlarının 1981 öncesine ait bölümüne eski vergi yasası uygulanacak

(Arkası Sa. 7, Sü. 3 de)

Soyguncuların, yüzüğünü almak için keserle parmağını kestiği kadın öldü

CUMHURİYET

(Arkası Sa. 7, Sü. 8 de)

GÖZLEM

UĞUR MUMCU

Bir Yeni Dosya...

(Arkası Sa. 7, Sü. 7 de)

Uygarlık adına

Uğur MUMCU — 7 Mart 1981

Ermeni soykırım örgütlerine karşı nasıl önlem alınabilir?

Terör eylemleri örgütler eliyle planlanır. Her örgütün, siyasal ilişki ve bağlantıları bulunur. Ve her örgüt, belli çevrelerce desteklenir. Ermeni örgütlerinin de böylesine siyasal ve mali destekleri vardır.

Fransız polisinin bu siyasal ilişkileri ve bağlantıları bilmemesi olanaksızdır. Bu bağlantılar, bu ilişkiler bilinir. Ermeni örgütlerinin siyasal ve mali destekçilerinin kimler olduğunu bildikten sonra, işin kaynağına inmek kolaylaşır.

Üstelik, bu gibi terör örgütleri hakkında uluslararası güvenlik kuruluşlarında ciddi bilgiler de vardır.

Olaya bu açıdan bakarsanız, Türk diplomatlarına karşı girişilen sürekli, sistemli ve planlı saldırıların, hiç olmazsa nerelerden kaynaklandığının bilinmemesi akıl alacak iş değildir.

Fransa Devlet Başkanı Giscard d'Estaing, dünkü Milliyet'te M. Ali Birand arkadaşımızın yazdığına göre, Dışişleri Bakanı İlter Türkmen'e, «Fransa, Ermenilerin tarihsel olgusuna karşı gelemez, Ermenilerin tarihsel haklarını arama ve hesap sorma niteliği taşıyan yaklaşımlarına karşı çıkamaz» demiştir.

Bu düşüncede, bu kafada bir Cumhurbaşkanının bulunduğu bir ülkede, Ermeni terör örgütlerinin kanlı eylemlerini, rahatça, ellerini, kollarını sallayarak sürdürmelerinden doğal ne olabilir ki?

Giscard d'Estaing'in bu mantığı bizleri çok ilginç noktalara sürükler. Bu mantık kabul edilir, bu yaklaşım benimsenirse, o zaman örneğin Vietnamlı, Cezayirli teröristlerin de Fransız diplomatlarına karşı girişecekleri kanlı eylemlere de hak vermek gerekecektir.

Geçmiş yılların azgın sömürgecisi Fransa siyasal sabıkasında, mazlum Asya ve Afrika halklarının kan izlerini taşımaktadır...

Türk işçilerine, Türk emekçilerine, Türk yurttaşlarına vize üstüne vize koyan Fransız hükümeti, eli tabancalı Ermeni teröristlere karşı sınırlarında en küçük bir önlem de alamıyorsa, işin niteliği ve rengi çok ama çok değişmektedir.

Bugünlerde Giscard d'Estaing'in seçimi var, mösyö, Ermeni oylarını sömürebilmek için buna benzer sözler söylemekten de herhalde geri kalmayacaktır.

«Yazıklar olsun» demiyeceğiz. Çünkü yalnızca yazık değil, ayıp, ayıp! Uygarlık adına, insanlık adına ayıp!.

Öyle mi, Bay Giscard?

Ali SİRMEN — 8 Mart 1981

Türkiye'nin iki temsilcisi daha, bu hafta içinde Paris'in göbeğinde, güpegündüz vuruldular. Başka bir deyişle, Türkiye Cumhuriyeti Fransız topraklarında bir kez daha silahlı saldırıya uğradı.

Son yıllarda Fransız toprakları üzerinde, Türkiye'nin uğradığı ilk ya da ikinci saldırı değil bu. Ne yazık ki, sonuncu da olmayacak gibi görünüyor.

Artık Türkiye Cumhuriyeti'nin temsilcilerini daha iyi korumak, bu gibi saldırılara gerekli, sert acımasız ve caydırıcı yanıtı vermek zamanı gelmiştir. Her neyse, bu işin bizi ilgilendiren yönü.

Doğallıkla işin bir de öbür cephesi, Fransa'yı ilgilendiren yönü var. Bir ülke kendi toprakları üzerindeki yabancı temsilcilerin korunmasından, onlara karşı girişilen saldırıların girişimcilerinin bulunmasından sorumludur. Bu sorumluluk yerine getirildiği ölçüde, sözü geçen devlet devletliğini ve onurunu korumuş olur.

Doğrusu Fransa'nın bu alanda çok başarılı olduğunu söylemek olanaksız. Ama Fransız Devletinin onuru da Fransızları ilgilendirir. Bu konuda da bir şey söyleyecek değiliz.

Ne var ki, toprakları üzerindeki saldırılar karşısında seyirci kalmak, Türk diplomatlarını yeterince koruyamamakta direnmek, sorumluları izlemeyi savsaklamakla Paris Ankara'ya karşı hiç de dostça olmayan, hatta düşmanca diye nitelenebilecek bir tutum içine girmiştir. Bir zamanlar Fransa'nın düşmanca tutumu oldukça önemsenecek bir davranıştı. Ama Giscard Fransa'sı dostluğu ya da düşmanlığı fazla ciddiye alınacak kadar önemli bir ülke de-

ğildir artık. Hiç değilse Bokassa'nın Orta Afrika'sı düzeyinde olmayan ülkeler için.. Hatta Giscard'ın Çad'daki dolapları bile genç Kaddafi tarafından suya düşürülüvermiştir.

Kısacası eski saltanatın yerinde yeller esmektedir artık.

İşin buraya kadar olan bölümünün de üzerinde duracak değildik, eğer değerli gazeteci arkadaşımız Mehmet Ali Birand Milliyet'teki köşesinde, Bay Giscard'ın Türk Dışişleri Bakanı İlter Türkmen ile yaptığı görüşmede kullandığı, resmi zabıtlara da geçen bir tümceyi yayınlamamış olsaydı.

Bay Giscard, Türkmen'in, Türkiye'nin temsilcilerinin Fransız toprakları üzerinde uğradıkları saldırılardan duydukları üzüntü ile birlikte bu gibi girişimlerin yenilenmesi olasılığı karşısında düştükleri endişeyi dile getirmesi üzerine, yarım ağızla üzüntülerini belirttikten sonra, «Ermenilerin tarihsel haklarını arama ve hesap sorma niteliğini taşıyan yaklaşımlarına Fransa'nın karşı çıkmayacağını» söylüyordu.

Demek «Ermenilerin tarihsel olgusuna» karşı gelemiyorsunuz. Öyle mi Bay Giscard?

Şimdi şu sizin mantığınızı, biraz geliştirsek ve size dönük eylemlere uygulasak ne olur biliyor musunuz, d'Estaing'i sonradan mahkeme kararıyla eklenmiş olan Bay Giscard?

Diyelim ki, Fransa'nın temsilcilerinden biri Türkiye'nin bir köşesinde bir saldırıya uğruyor. Ve olacak şey değil ama saldırı da, «Fransa'nın binlerce evladını acımasızca öldürdüğü, toprak bütünlüğünü ve bağımsızlığını hiçe sayıp çiğnemek için işkence de aralarında olmak üzere her yola başvurduğu Vietnam'ın bir bireyinden geliyor. Bu durumdan yakınan bir Fransız yetkilisine Çankaya'da, «Türkiye, Vietnam halkının tarihsel haklarını arama ve hesap sorma niteliğini taşıyan yaklaşımlarına karşı çıkamaz» yanıtı verilirse siz ne düşünürsünüz acaba Bay Giscard?

Ama üzülmeyin böyle bir şey olmaz. Vietnam halkı, Fransız işgal ordularından tarihsel hakkını, onları çamurun içine atarak, 1954 yılında Dien Bien Phu'da aldı.

Örnekleri geliştirebiliriz. Cezayir halkının, Fransız işgalinin sömürücü, her türlü gelişmeyi önleyici, aşağılatıcı, işkence ve ölüm dolu olan yıllarının hesabını, bir Fransız temsilcisini öldürerek ararsa, bu da Cezayir halkının tarihsel olgusu olarak kabul edilecek mi?

Ya da, aile çıkarlarınız adına, biraz da zatınıza hediye edilmiş bulunan elmasların hatırına, kanlı iktidarına göz yumduğunuz göz yummak ne söz, silahla destek olduğunuz Bokassa'nın zulmü altında can vermiş bulunan Orta Afrikalılardan birinin yakını, «Benim yakınlarım gitti, geri gelmezler. Aynı acıyı o adam da çeksin» diyerek pek saygıdeğer ve mahkeme kararıyla soylu ailenizin bir bireyini varsayalım Türkiye'de öldürse, Türkiye bu olayı «Tarihsel bir hak arama ve hesap sorma olarak kabul edip, buna karşı çıkamayacağını» söylerse siz neler duyarsınız Bay Giscard?

İşgaliniz altında inlediklerini dünyaya haykıran Martinik ve Korsikalıların durumuna başka bir yazıda dokunacağız Bay Giscard.

Bay Giscard 1958 Anayasası ve 1962 değişikliğiyle ülkenizde Elysé Sarayına giden yol seçim sandığından geçiyor. Ama Elysée Sarayında oturan kişi, tüm Fransa'yı işgal ediyor. Bir kişi, hangi etkenin etkisiyle olursa olsun bu göreve yükseldi mi, sandık dışı hesapların da önemi olduğunu, devletinin onurunun bunu gerektirdiğini bilmelidir.

Bugünkü iktidarınızın temeli olan 1958 Anayasasının babası ve Beşinci Cumhuriyetinizin (yalnız şu deyim bile rejimin sizde de tarih içinde zaman zaman sarsıntılar geçirdiğini bilmeyenlere anlatmaya yeterlidir) kurucusu, hükümetinde bakanlık ettiğiniz, General De Gaulle tüm davranışlarıyla size bu konuda örnek olacak bir kişiydi. Ne yazık ki, siz büyük bir devlet adamı örneğinden hiç ders almamışsınız.

Ne diyelim, size yazık olmuş Bay Giscard Doğallıkla bu arada galiba başkalarına yazık olmuş biraz..

Giscard ne demiş?

İlhan SELÇUK — 8 Mart 1981

Ermeni terör örgütleri Türkiye'nin yurt dışındaki görevlilerini birer birer öldürüyor; ve bu iş bitmeyen bir kanlı sürek avına dönüşüyor.

Peki, ne yapalım?

Ağıt yakmak, gözyaşı dökmek, sıradan resmi tepkileri yinelemek yetmez; artık birşeyler yapmak zorunluğu ortaya çıkmıştır. Mehmet Ali Birand'ın Milliyet'teki köşesini okuduktan sonra, «Birşeyler yapmak» gereğine bir kez daha inanıyoruz. Birand'ın yazdığına bakılırsa Türkye Dışişleri Bakanı İlter Türkmen'le şubatın ikinci haftasında Paris'te görüşen Fransa Devlet Başkanı Giscard d'Estaing demiş ki:

«Fransa, Ermenilerin tarihsel olgusuna karşı gelemez.»

İnanılır şey değil..

Ancak, Mehmet Ali Birand'ın yazısından anladığımıza göre bu konuşmanın tanıkları da vardır.

«Türkmen, Ermeni örgütlerinin Türk diplomatlarına karşı giriştikleri saldırıları sürdürmelerinden ve özellikle Fransa'yı seçmiş gibi görünmelerinden duyulan rahatsızlığa değindi. Konuşmanın belirli bir yerinde Fransa Devlet Başkanının yaklaşımı ise, salonda bulunanlara, özellikle Türklere soğuk duş etkisi yapıverdi. Giscard d'Estaing, terör hareketlerine tabii karşıydı, ancak Ermenilerin tarihsel haklarını arama ve hesap sorma yaklaşımlarına, Fransa'nın karşı çıkmayacağını söylüyordu.»

★

Giscard d'Estaing'in bu yaklaşımı sanıldığından da önemlidir. Olayın boyutları nedir? Bilemiyoruz. Ancak bir Devlet Başkanının bu biçimde konuşması gerçekse — ki gerçek olduğu anlaşılıyor — konuya duyarlıkla eğilmek gerekir.

Dünyada herkes biliyor ki bugünkü Türkiye Cumhuriyeti, Osmanlı Devletinin toprakları üzerinde büyük ve kanlı bir hesaplaşmayla kurulmuştur. Bu kanlı hesaplaşmanın boyutları evrenseldir. Galiçya, Çanakkale, Suriye, İran, Irak, Doğu Anadolu'dan ölen Türklerin sayısı milyonu aşmıştır. Ruslar Kafkasya'ya 2 milyon, İngilizler, Suriye ve Irak'a 1.5 milyon, yine İngiliz ve Fransızlar Çanakkale'ye 1 milyon asker göndermişlerdir. Demek ki Birinci Büyük Savaşta yaklaşık 5 milyon kişiyle boğuştuk. Bu işin bir de cephe gerisi vardı. Emperyalistlerin çabalarıyla Osmanlı Devletinin topraklarında yaşayan etnik gruplar kışkırtıldılar, ayaklandılar, askerimizi arkadan vurdular. Öldük, öldürüldük, öldürdük. Ardından gelen Sevr haritasını yırtmak için emperyalizme karşı tarihte ilk kez ulusal bağımsızlık savaşına giriştik. Yurdumuzun bugünkü sınırları böylesine büyük - bir tarihle çizildi. Bu sınırlar kapsamında artık hiç kimsenin «Tarihsel hak ve hesabı» yoktur.

Ama Fransa Devlet Başkanı:

— Vardır, diyor.

O zaman devletimize düşen bir görev vardır.

★

Fransa Devlet Başkanı, «Ermenilerin tarihsel haklarını arama ve hesap sorma yaklaşımları»ndan söz açmışsa, bu olay gerçekten önemlidir. Çünkü Türkiye ve Fransa arasında yanıtlanması gereken bazı sorular oluşmaktadır:

1) Ermenilerin tarihsel hakları nedir?
2) Kimden hesap soracaklardır?
3) Kim (hangi kuruluş kurum) hesap soracaktır?
4) Fransa Devlet Başkanı böyle bir olguyu benimsemekle Fransa'nın resmi tutumunu saptamış mı olmaktadır?

Bir Devlet Başkanı gelişi - güzel konuşamaz; her sözü bağlayıcıdır. Şubatın ikinci haftasında konuşan Giscard d'Estaing'in ülkesinde Türkiye Cumhuriyetinin iki görevlisi mart ayının ilk haftasında öldürülmüşlerdir. Böylece olayın ağırlığı da artmış bulunuyor. Türkiye bu konuyu sıradan diplomasi ilişkileri içinde tartamaz.

Her şeyden önce aydınlatılması gereken konu. Giscard d'Estaing ile İlter Türkmen arasındaki konuşmanın ayrıntılı niteliğidir. Kamuoyu bu aydınlığı sabırsızlıkla beklemektedir.

Cumhuriyet Okulu

Uğur MUMCU — 9 Mart 1981

Cumhuriyet Gazetesi bir «okul» gibidir. Bu okulun temelleri, büyük Atatürk'ün unutulmaz katkı ve desteği ile Yunus Nadi tarafından atılmıştır. Çalımsız öyküsünü «Kurtuluş Savaşı Anıları» kitabında okuduğumuz Yunus Nadi, rahat, servete düşkün nice meslektaşının yaptığı gibi, İstanbul'da Damat Ferit hükümetlerinin koruyucu kanatlarına sığınmamış, boz kalpağı ve kalemi ile birlikte Mustafa Kemal Paşa'nın yanında, emrinde yeralmıştır.

Cumhuriyet Gazetesi, Yunus Nadi'den bugüne, Kurtuluş Savaşının ulusal bilincini, Kemalist devriminin ilerici atılımlarını savunagelmiştir...

«Cumhuriyet bir okuldur», demiştik, gerçekten öyledir. Bizim «başöğretmenimiz», Yunus Nadi'nin oğlu Nadir Nadi'dir ve Nadir Nadi'nin yönetimindeki Cumhuriyet Gazetesi, yıllardır, Amerikan mandacılığının yeni fraksiyonlarına, Abdülhamit Han özlemcilerine, devrim kundakçılarına karşı amansız bir savaş vermektedir. Amansız ve özverili bir savaş!

Gazetemizin kaynağı, kökeni, Kurtuluş Savaşı ve Atatürk devrimleridir. Kurtuluş Sa-

vaşımızın ve Atatürk ilkelerinin en kıskanç, en bağnaz, en ödün vermez savunucuları bizleriz. Atatürk devrimlerini, bu devrimlerin ereği olan çok partili düzeni, çoğulcu demokrasiyi bütün kurumları ile birlikte savunmak, Cumhuriyet Gazetesinin değişmez ve şaşmaz yörüngesidir. Kurtuluş Savaşından 27 Mayıs devrimine, 27 Mayıs devriminden çoğulcu demokrasiye giden yolda Cumhuriyet Gazetesi hep ülke bağımsızlığının, anayasal düzeninin, hukuk devletinin baş savunucusu olmuştur.

Cumhuriyet düşmanlarının bizlere yöneltikleri saldırıların nedeni, gazetemizin yarım yüzyıldır taşıdığı, bundan sonra da inançla ve dirençle taşıyacağı, Kurtuluş Savaşının bağımsızlık bayrağını dimdik ayakta tutmasıdır.

Gazetemizin Başyazarı Nadir Nadi, bu bağımsızlık bilincini, İkinci Dünya Savaşı eşiğinde 6 mayıs 1939 tarihli yazısında şöyle savunuyordu:

— Günden güne kaynayan ve kaynadıkca belirsizlikten kurtularak şekil almaya başlayan dünya buhranı karşısında Türkiye'nin vaziyeti, muhafazasına titiz bir itina sarfedilen bitaraflık hudutlarını şimdiye kadar aşmış değildir. Bunu basit bir iş saymayalım. Bir yandan totaliter devletleri çenberlemek isteyen demokrasi cephesinin, öte yandan, çenbere mani olmak suretiyle, müstakbel «hayat sataliter cephe'nin ayrı ayrı giriştikleri siyasi teşebbüslere hedef bulunuyoruz.

Nadir Nadi, Türk dış politikasını eleştiren Alman «Diplomatische Korrespondenz», yazarını yanıtlarken, daha sonra şunları yazıyordu:

— Genç Türkiye Cumhuriyeti'nin başında tehditten korkan yahut bir kuruşluk menfaat karşılığı milli kudretini kiraya veren bir hükümet tasavvur etmek, genç Türkiye Cumhuriyetini tanımamak demektir. Kendi varlığımızdan sonra korumaya çalıştığımız en büyük nimet dünya sulhü olduğuna göre münasebette bulunduğumuz bütün milletlerin aynı gaye uğruna çalıştıklarına inanmak isteriz. Bu itibarla diğer milletlerle olduğu gibi Almanya ile olan dostluğumuzda da samimiyiz. Ancak, beynelmilel siyaset dünyasındaki vaziyetimizi Almanya'nın keyif ve arzusuna göre tanzim etmeye ve kendi menfaatlerimizi Almanya'nın keyif ve arzusuna göre tanzim etmeye ve kendi menfaatlerimizi Almanya'nın menfaatlerinde aramaya mecburuz gibi bir neşriyatta bulunmak, iki devlet arasındaki dostluk hesabına faydalı bir hareket sayılmaz...

Cumhuriyet'in İkinci Dünya Savaşı yıllarında takındığı tavrın genel çizgisi bu yazıda yeterince ortaya konulmuştur. Bu tavır, «savaş karşısında yansızlık ve ulusal bağımsızlık bilincini ayakta tutmak.» biçiminde özetlenebilir.

Nadir Nadi, Atatürk devrimlerine sırt çeviren ve birbirlerine benzer iki büyük siyasal parti egemenliğindeki demokrasiyi, «San Francisco markalı demokrasi» olarak niteler ve her yazısında bu tür demokrasinin saplanacağı çıkmaz sokakları gösterir. Gazetesini tam bağımsızlık bilincinin, devrimlerin ve çoğulcu demokrasinin platformu yapmaya çalışır; sayfalarını, yolsuzlukların, hırsızlıkların, kaçakçıların kelepçesi gibi kullanır; barıştan, demokrasiden, özgürlükten yana olan tavrını, binbir türlü baskıya karşı sürdürür.

Nadir Nadi'nin geçen yıllarda yayınlanan «Perde Aralığından» adlı yapıtı ve bu anı demetini bütünleyen bu yılların yayını «Olur Şey Değil» adlı yapıtı, Cumhuriyet'in ana çizgisini belirlediği gibi, geçmiş ve gelecek arasındaki köprüleri kuruyor, dünden bugüne bağlanan, bugünden de yarına uzanacak yolları, kilometre taşlarını ve yol ayrımlarını aydınlatıyor.

Cumhuriyet, Nadir Nadi'nin yönetiminde Kurtuluş Savaşının ve Mustafa Kemal'in kutsal mirası, bağımsızlık ve özgürlük bayrağını dimdik ayakta tutuyor; Amerikan mandası mirasçılarına, Abdülhamid Han özlemcilerine, Atatürk ve devrim düşmanlarına, çok uluslu sömürücü maşalarına karşı bitmez ve tükenmez bir savaşım veriyor.

Cumhuriyetin geçmiş kavgalarına, her biri, Cumhuriyet tarihimize kazılmış yayınlara bakıp, okuyucularımızla beraber inanç ve coşkuyla sesleniyoruz:

— Yaşasın Cumhuriyet...

"Ermeni Meselesi„

Ergun BALCI — 10 Mart 1981

«Tarihsel yapısı gereği kin ve öç duygularına yabancı olan Türk ulusunun Los Angeleste nefret uyandıran cinayetten duyduğu üzüntü, Ermeni vatandaşlara karşı tepkiye dönüşmeyecek, dışarıda yapılan hesaplar yarı yolda kalacaktır...»

Böyle yazmışız 1973'te Los Angeles Başkonsolosumuz Mehmet Baydar'ın öldürülmesinden sonra..

Mehmet Baydar akrabamızdı. Bu bakımdan bir Türk diplomatının öldürülmüş olmasından duyuduğumuz üzüntüye kişisel acı da eklenmişti.

O zamandan bu yana bir dizi seçkin dip-

lomatımız acımasız terörün ellerinde yaşamını yitirdi.

Amaç, Türkleri kızdırmak, içerideki Ermeni vatandaşlarımıza karşı duygusal tepkilere yöneltmek, ulusal bütünlüğümüzü sarsmak ve sonra da dünya kamuoyunu ayaklandırmaktır.

Plan eskidir. Kökenleri 19. asra dayanır. Dışarıda İngiliz, Fransız ve Rus emperyalizmi, içeride ise emperyalizme maşalık eden bazı gafiller, kanlı olaylara yol açmış, yüzyıllardır kardeşçe birarada yaşayan Türk ve Ermeni toplumlarının birbirinin boğazlarına sarılmasına neden olmuşlardır.

19. asırda «Ermeni meselesi», aslında «Şark meselesinin» bir parçası emperyalizmin tezgâhladığı oyunun yeni aşamasıdır. «Mesele», 1877-78 Osmanlı - Rus savaşı sırasında gündeme gelir. Rus ordularının doğuda Erzurum'a kadar ilerlemesi, İngiliz emperyalizmini kuşkulandırmıştır. Ruslar yeni bir savaşta güneyde Mezopotamya, Basra Körfezine kadar inerek Hindistan yolunu tehdit edebilirlerdi. İngiltere zaman geçirmeden önlem almalı idi. Aldı da. 4 haziran 1878'de Osmanlı İmparatorluğu ile İngiltere arasında imzalanan Kıbrıs anlaşması ile, Londra hükümeti Osmanlı İmparatorluğunun altı doğu vilâyeti üzerinde gözetim hakkını kendine ayırıyordu. Böylece «Ermeni meselesi»nin temelleri atılıyordu.. Osmanlı İmparatorluğunun paylaşılması zamanı geldiğinde doğuda İngiltere'nin himayesinde kurulacak bir Ermeni devleti Rusların Güneye sarkma emellerine karşı set çekecek, Hindistan yolu güvence altına alınacaktı. Doğu Anadolu'da bir Ermeni devleti kurulması önerisi İngiltere'nin yoğun çabaları ile Batı başkentlerinde işlenmeye başlandı.. Salisbury hükümeti Osmanlı İmparatorluğunun hemen paylaşılmasından ve Ermeni devletinin kurulmasından yana idi.

Ne var ki. ortada bazı sorunlar vardı. Bizans İmparatorluğnun Anadolu'yu fethinden sonra Ermenistan yok olmuş, Ermeniler Doğu Anadolu'da dağınık biçimde azınlık grupları halinde yaşamaya başlamışlardı.

1880 yılında Anadolu'nun 15 milyonluk toplam nüfusunun 12 milyonu Müslümandı. Ermeni azınlık ise ancak 1,5 milyon dolaylarında idi. Ayrıca, büyük devletler arasında da anlaşmazlık çıkmıştı. Rusya, kurulacak Ermeni devletinin İngiliz yanlısı olacağını sezinliyor, «Ermeni kartını» ileride kendi çıkarına uygun bir şekilde oynamak üzere, yedek silah olarak saklamak istiyordu. Fransa ise o sıralarda Rusya ile dostluk anlaşması yaptığından Çarı gücendirmemek için İngiltere'yi desteklemekten kaçınıyordu.

İngiltere yalnız kalmasına karşın, «Ermeni meselesini» uluslararası platformda işlemeyi sürdürecektir.. Avrupa'nın kışkırtmaları sonunda 1887'de Cenevre'de «Hınçak», 1892'de ise Tiflis'te «Taşnakzutyun» örgütleri kurulur. «Hınçak», 1894'te Londra'ya yerleşir.

Ancak Müslümanların bire karşı sekiz çoğunlukta olduğu bir bölgede Ermeni devleti nasıl kurulacaktı?.. Üstelik Anadolu'daki Ermeni azınlığın, Türklerle bir sorunu yoktur ve kendilerine verilmesi öngörülen vilâyetlerin hiç birinde çoğunlukta değildirler..

Emperyalizm ve maşaları bunun da çaresini bulur. Ermeni çeteleri Türklere karşı kışkırtma eylemlerine girişecek, Türkleri misillemeye zorlayacaklardır. Bu aşamada Avrupa Kamuoyu «Türk barbarlığına» karşı isyan edecek ve insancıl (!) büyük devletler duruma müdahale etmek zorunda kalacaklardır. Yani Bulgaristan'da Rusların tezgâhladığı oyunun bir eşi bu kez Doğu Anadolu'da sahneye konacaktır.

Oyunun ilk perdesi 1893'te açılır ve Amasya ile Merzifon'da düzenlenen saldırılarda birçok Türk öldürülür. Bölgeye gönderilen kuvvetler olayları bastırır ve 17 Ermeni, katliam ve yağmacılıktan ölüme mahkûm edilir. Londra basını ise «Türk vahşetine» ilişkin yazılarla doludur. İngiliz hükümeti, donanmayı İstanbul'a gönderme tehdidinde bulunur ve Padişah mahkûmları bağışlamak zorunda kalır. Bu arada İngilizleri, «Ermenilerin hamisi» rolünde yalnız bırakmak istemeyen Rusya ile Fransa da işe karışır. Abdülhamit her yandan sıkıştırılmıştır. 1894'te ise Yozgat'a olaylar patlak verir; ertesi yıl da Bitlis'te Ermeni çetelerinin faaliyeti yoğunlaşır. Yüzyıllardır bir arada yaşamış iki toplum arasında emperyalizmin ektiği düşmanlık ve nefret tohumları yeşermeye başlamıştır. 1895 sonbaharında Avrupa'nın daha çok gözünde çarpması için İstanbul'daki Ermeni vatandaşları kışkırtılır. Senaryo basarı ile sahneye konulur; Ermeni militanların Türklere saldırısı üzerine gazaba gelen Türkler misillemeye geçer. Ermeni çeteleri Trabzon'da tümen komutanına saldırı düzenler. Erzurum'da hükümet konağına saldırırlar. Böylece kışkırtma misilleme döngüsü Anadolu'nun birçok kentine yayılır. Emperyalizmin oyunu başarıya ulaşmıştır. Ancak büyük devletler kendi aralarındaki çelişkiler yüzünden son perdeyi bir türlü açamazlar. İngilizler, Ruslar ve Fransızlar Doğu Anadolu'nun kimin nüfuz alanında kalacağına karar veremediklerinden, planlanan ortak müdahale gerçekleşemez. «Ermeni meselesi» de, Osmanlı İmparatorluğunun doğrudan paylaşılacağı daha ilerdeki bir tarihe ertelenir.

«Ermeni meselesinin» yeniden alevlenmesi 1913 tarihine rastlar. Bu kez başrolde Rusya vardır. Almanların Bağdat demiryolu projesini üstlenmeleri, Rusya'yı kuşkulandırmış, Çar kendi nüfuz alanını güvence altına almak için «Ermeni meselesini» yine ortaya atmak zorun-

luluğunu duymuştur. Rus Dışişleri Bakanı Sazanof, bu konuda yoğun bir faaliyet içindedir. Ufukta bir Türk-Rus savaşı olasılığı da belirdiğinden, Doğu Anadolu'daki Ermeni çeteleri ile Çarlık Rusyası arasındaki temaslar en üst düzeye çıkartılır. Ve Sazanof, 1914'te savaşın, patlamasından çok kısa süre önce Kafkasya'daki Çar naibine Ermeniler arasında ayaklanma düzenlemesi buyruğunu verir.

Savaş çıkınca Ermeni çeteleri tüm sınır boyunca harekâta girşirler, Erzurum dolaylarındaki Türk köylerine düzenlenen saldırılarda birçok Türk öldürülür. Van'da patlak veren ayaklanma ise, Ruslara karşı savaşan Türk ordusunu çok güç duruma sokar. Bunun üzerine Babıâli sınır bölgelerindeki Ermenileri Irak'a sürme kararı alır. Kışkırtma tepki döngüsü bir kez daha gündeme gelerek büyük can kaybına yol açan olaylara neden olur.

Çarlık Rusya'sının yıkılmasından sonra bile emperyalizm «Ermeni meselesini» ayakta tutmaya çalıştı. Batı sermayesine bağlı Ermeni ticaret burjuvazisi aracılığı ile Türkiye'nin en verimli bir şekilde sömürülebileceği hesaplanıyordu.

Mustafa Kemal Atatürk, bu hesapları temellerinden yıktı.

«Ermeni meselesi», emperyalizmin «böl ve yönet» politikasının en somut ve en çirkin örneklerinden biridir.

Çalışma ataşemiz Reşat Moralı ile din görevlisi Tecelli Arı'nın öldürüldükleri haberinden sonra 1915 olaylarına ilişkin bir film gösteren Fransız televizyonu yöneticileri ve Batı dünyasında daha bir dizi yetkili, tarihsel gerçeklerin ışığında, o olayların asıl sorumlusunun kimler olduğunu düşünceler acaba biraz utanırlar mıydı dersiniz?

Cumhurbaşkanından TV memuruna

Altan ÖYMEN — 10 Mart 1981

Giscard d'Estaing, Türk Dışişleri Bakanına, Milliyet'te Mehmed Ali Birand'ın yansıttığı

— Ermenilerin tarihsel haklarını arama ve hesap sorma yaklaşımlarına Fransa karşı çıkmayacaktır.. dedi mi, demedi mi?

Bizim Dışişleri Bakanlığımız:

— Demedi.. diyor.

Giscard d'Estaing'in Dışişleri Bakanlığı ise susuyor.

— Demedim.. demek, biraz da ona düşmez mi?

Hayır.. Aldırmıyor..

— Demedi efendim.. Faillerin bulunması için her gayreti göstereceğim dedi.. diye açıklama yapan sadece Türk Hariciyesi...

Diyelim ki, görüşme ikili bir görüşme olduğuna, taraflardan biri de Türkiye olduğuna göre, görüşülenlerin gerçek yanı ne ise onu belirtmek Türk tarafına da düşer. Bizimkiler böyle bir görevi yerine getirdiler..

Peki ya ötekiler?

Mehmed Ali Birand'ın haberiyle katilleri korur gibi bir tutum içinde görünenler, onlar değil midir? Ve bu tutum içinde görünmek, bir hükümeti utandırması gereken bir durum değil midir? Ve o utanç verici görüntüden kurtulmak için bir şeyler yapmak, en başta o hükümetin görevi değil midir?

Hayır o, anlaşılan, bu durumdan fazla rahatsız olmuyor.

Emrindeki Fransız Televizyonu ise, daha da rahat..

İki Türk diplomatı vuruluyor.. O akşam bunun, bir kuru haberi.. Arkasından, ikinci kanalda, her zamanki gibi gene bir film: 1915"teki Ermeni olayları..

Yani:

— Türkler de Ermenileri öldürmüştü..

Neredeyse diyecek ki:

— Ne yapalım, Kana kan — İntikam.. 66 yıl sonra da olsa, o işlerle hiç ilgisi olmayan, o günlerden çok sonra doğmuş insanlara karşı da olsa, gene intikam.. Olağan bir şey..

Fransız Televizyonu (ORTF), İngilizlerin BBC'si, ITW'si, Almanların ARD'si, ZDF'si gibi, tam özerkliği olan bir kuruluş değildir. Fransız hükümetinin yakın kontrolü altındadır. Buna BBC yapsa, sorumluluğunu İngiliz hükümetinde aramanız güçtür. Ama Fransız bu yürüyüşün filminin ORTF kameramanlarınca çekilip Türkiye'ye geçilmesini istiyor..

Kendisi kameraman gönderse daha iyi olurdu ama, gönderememiş, o ayrı konu, ama bu gibi durumlarda yapılan en olağan şey bu.. Fransız Televizyonu da, kendisini ilgilendiren olaylar oldukça, bunun filminin çekilip geçilmesini Türk Televizyonundan ister. O da bunu otomatik olarak yapar.

Televizyonlararası işbirliğinde, istenilen filmin konusuna bakılmaz. İsterse konu çekileceği ülke yönetiminin hoşuna gitmesin, televizyon yönetimine düşen görev, istenilen sahnelerin çekilip, olduğu gibi geçilmesidir.

Fransız Televizyonu bu isteği önce:

— Olur, molur diye uyutuyor.

Sonra akşama doğru:

— Evet bir kameraman gönderdik ama, önemli bulmamış, çekmemiş diyor.

Ve böylece televizyonlararası ilişkilerde eşine az rastlanan bir örnek veriyor. Ya çiğ bir umursamazlığın, yada çirkin kasıtlı bir aldatmacalığın örneğini..

Bunun anlamını da bilecek olan Fransız Televizyonunun gerçek yöneticisi, Fransız hükümetidir.

Bu belki bir ayrıntıdır. Ama bir genel tutumun, bu inanılmayacak derecede çağdışı bir tutumun, ayrıntılara kadar inmiş, televizyonların film alışverişi memurlarına kadar sinmiş olması, işin ciddiyetini daha da artırmaktadır.

Yapılması gereken etkin siyasal girişimlerin yanında, Dünya kamuoyunun —milletlerarası kuruluşlar da dahil— her kesimine, bu tutumun haksızlığını, çiğliğini, çirkinliğini ve çağdışlığını anlatmak ve devamlı olarak anlatmak, artık hepimizin görevi haline gelmiştir. Sadece bizim değil, başta Fransız vatandaşları arasındakiler olmak üzere, dünyanın bütün sorumlu insanlarının insanlık görevi haline gelmiştir.

Tabii önceki günkü tutumunun anlamını da Fransız hükümeti bilmek durumundadır:

Paris'te Türkler yürüyüş yapıyorlar.. TRT, televizyonlararası işbirliği kurallarına göre, Televizyonunun her tutumunun anlamı, Fransız hükümetinden sorulur.

"Milletin Atatürk'e bağlılığına güvenerek 12 Eylül'ü yaptık„

14 Mart 1981

CUMHURİYET BÜROSU

ANKARA — Atatürk'ün Kara Harp Okulu'na girişinin 82. yılı törenlerle anıldı. Harp Okulu'nda düzenlenen törende konuşan Kenan Evren, «Atatürk'ün hayatında 19 rakamının büyük önemi» olduğunu belirterek «Milletimizin çoğunluğunun Atatürk ideallerine bağlılığına güvenerek 12 Eylül'ü yaptık» dedi.

Harp Okulu'nda düzenlenen törene. Devlet Başkanı Evren, Milli Güvenlik Konseyi üyeleri, Başbakan Bülend Ulusu, bazı bakanlar, Ankara Üniversitesi Rektörü Türkân Akyol ve yüksek rütbeli subaylar katıldılar.

ONDOKUZ RAKAMI

Yüzme havuzunda yapılan törenlerin sonunda konuşan Evren, «Ulu önder Atatürk'ün 19 Mayıs'ta bir güneş gibi bu yurdun ufkunda» doğduğunu söyledi. Evren, Atatürk'ün hayatında ondokuz rakamının büyük önemi olduğunu belirterek, «19 Mayıs 1919'da Anadolu'ya ayak bastı ve ne garip tecellidir ki 3 tane 19'un toplamı olan 57 yaşında hayata gözlerini yumdu» dedi.

Orgeneral Evren, Türk Ulusunun ve Harp Okulu öğrencilerinin Atatürk ideallerini kalplerinde yaşattıkça, gönüllerinde taşıdıkça «Bu Cumhuriyeti hiç kimsenin yıkamayacağını» söyledi ve sözlerini şöyle sürdürdü:

«Biz zaten sizlerin bu Atatürk sevgisine ve milletimizin çoğunluğunun Atatürk ideallerine bağlılığına güvenerek 12 Eylül'ü yaptık. Sizler Atatürk'ü daima kalbinizde yaşattıkça, O'nun ideallerini daima bir meşale gibi ellerinizde taşıdıkça bu milleti kimse yıkamaz. Ben Harp Okulundan mezun olan tüm arkadaşlara birer «Nutuk» hediye ediyorum. O Nutku iyi okuyunuz. Atatürk bu milleti nasıl kurtarmıştır. Nasıl gericilikten kurtarıp medeni milletler seviyesine yükseltmiştir iyi öğrenin.»

TÖRENLER

Atatürk'ün Harp Okulu'na girişini anma törenleri, saygı duruşu ile başladı. İstiklal Marşı'nın söylenmesinden sonra bir konuşma yapan Okul Komutanı Tümgeneral İrfan Yay, Mustafa Kemal'in Atatürk oluşuna kadar geçen zaman içindeki iki ayrı gerçek yönünü özetledi ve «Mustafa Kemal, muharebe meydanlarının kahramanı. Atatürk ise fikir, inkılap ve siyaset adamıdır» dedi.

Okul Komutanının konuşmasından sonra bir subay ile Harp Okulu öğrencilerinden birisi konuşma yaptı. Yoklama yapıldı ve Atatürk'ün numarası olan 1283 okununca tüm öğrenciler «içimizde» şeklinde seslendiler.

Körfez stratejisi?

İlhan SELÇUK — 17 Mart 1981

Son aylarda NATO kapsamına Basra Körfezi'nin de alınması için gizli ve açık bir seferberlik izleniyor. Bu konuda gazetelerde açıklamalar yapılıyor, stratejik ve taktik gereklerden söz açılıyor. Ancak benim aklımın ermediği bazı konular ve kafama takılan bazı sorular var. NATO uzmanı değilim; ama, işin içinde bir bit yeniği olduğunu düşünüyorum.

Diyorlar ki:

— Doğu ile Batı arasında bir dünya savaşı patlarsa, Sovyetler Birliği Ortadoğu petrollerine ivedilikle el koymak isteyecektir. Bu girişimi engellemek gerekir. Ne var ki engelleme işleminde zaman önemlidir. NATO'ya bağlı kanat ülke (Türkiye) de üslenmiş bir ivedi müdahale birliği birliği en kısa sürede NATO hesabına Basrayı koruyabilecek gücü oluşturur. Savaşın yeni stratejisi NATO'nun Ortadoğu'yu kapsamasını öngörüyor.

Güzel...

Ama bir soru çıkıyor ortaya: Bunca yıldan beri Sovyetler Birliği'nin Körfez'e sarkma olasılığı yok muydu? Daha önceleri stratejik durum başka mıydı?

★

Bu yıl NATO'ya çağrılı bir Türk grubuna Brüksel'de örgütün stratejik ve taktik sorunlarına ilişki açıklamalar yapılıyormuş. Türklerden birisi, açıklamaları yapan Amerikalı generale ilginç bir soru yöneltmiş:

— Stratejiden ve taktikten söz açıyorsunuz; ama, hangi ölçüye göre? Çünkü sizin için taktik sayılan sorun, Türkiye için stratejik değer taşıyabilir.

Amerikan generali kala kalmış. Böyle bir mantığı belki ilk kez duyuyordu NATO kumandanı; çünkü NATO'da, NATO mantığına göre düşünülür. Stratejik ve taktik hesaplar da bu mantığa göre yapılır; Türkiye'ye göre yapılacak değil ya...

★

Strateji ve taktik nedir?

Stratejiye eskiden sevkulceyş, taktiğe de tabiye denirdi. Strateji savaş yönetme sanatıdır. Taktik, stratejinin bir parçasını oluşturur. Eskiden NATO'da «Toptan karşılık stratejisi» benimsenmişti. NATO üyesi bir ülkeye yapılacak saldırı karşısında nükleer silâhların toptan kullanılmasıyla karşılık verilecekti. Sovyetler Birliği'nin nükleer silâhları geliştirip doğrudan doğruya ABD'ni tehdit eder güce ulaşmasından sonra Amerika'nın güvenceye alınması amacıyla strateji değiştirildi: «Esnek karşılık stratejisi» benimsendi. NATO'ya üye bir devlete saldırı üzerine önce klâsik silâhlarla karşılık verilecek; sonra taktik nükleer silâhlara doğru bir tırmanış başlayacak, savaş sürerse stratejik nükleer silahlar kullanılacak. Kuşkusuz böyle bir strateji Türkiye'yi tam anlamında koruyan bir mantıktan yoksundur.

Daha açık deyişle NATO'nun güneydoğu kanadındaki bir taktik savaş; ABD için taktiktir; İngiltere, Fransa, ya da Belçika için taktiktir; ama, Türkiye için stratejiktir. Nasreddin Hoca'ya karısı sormuş:

— Hoca Efendi kıyamet nasıldır?

— İki türlüdür kıyamet...

— Anlatsana!...

Hoca anlatmış:

— Hanım, sen ölürsen küçük kıyamet olur; ben ölürsem büyük kıyamet...

NATO'nun stratejisi ve taktiği de Nasreddin Hoca'nın kıyamet tanımı içine girer.

Ne var ki artık «Esnek Karşılık Stratejisi» de yetmiyor; NATO'nun kapsamına «Körfez stratejisi» alınmak isteniyor.

Olur mu?

Böyle birşey NATO antlaşmasını değiştirmeye bağlıdır. Ancak antlaşmayı değiştirmeden bir formül aranıyor. Gerçekte bütün bu hesaplar Sovyet tehlikesine karşı değil; Ortadoğu'daki petrol ülkelerini içerden sallayan depremlere karşı yapılıyor. Sovyetler Birliği dün de vardı; bugün de var.

Değişiklik, Ortadoğu toplumlarının iç dinamiğinde izleniyor, Amerika'yı korkutan ve yeni önlemlere iten budur.

Kimler finanse etti?

Uğur MUMCU — 18 Mart 1981

Hergün ele geçen silah ve mermilerle ilgili haberleri televizyon ekranlarından izlerken, «Bu kadar silah ve merminin Türkiye'ye nasıl sokulduğunu» soruyorsunuzdur.

12 Eylül tarihinden 11 mart gününe kadar geçen altı aylık sürede teslim edilen ya da yakalanan silah sayısı sizlere yeterince bilgi verecektir. Bu dönemde 151 bin 959 tabanca, 38 bin, 869 tüfek, 5734 kg. patlayıcı madde ve 1 milyon 42 bin 707 mermi teslim edilmiş ya da ele geçmiştir.

1975 yılından 80 yılının ilk altı ayına kadar, yalnızca polis bölgesinde - jandarma bölgesi dışında - ele geçen silah sayısı, kısa ve uzun namlulu olmak üzere 11 bin 920 tabanca ve 8 milyon 647 bin 831 mermidir.

Son altı yıl içinde ele geçen uyuşturucu madde toplamı da 19 tondur...

Yabancı markalı bir tabancanın piyasa satış fiyatı 100 - 200 bin olduğuna göre, terörün, yurt içinden ve dışından «finanse», edildiği çok açık bir gerçek olarak belirmektedir.

Araştırılması gereken gerçek işte bu gerçektir...

Bir iç savaşa yetecek kadar silah ve mermi, ne yolla, kimler tarafından ve de nasıl yurda sokulmaktadır? Bu silahların, bu mermilerin parası kimler tarafından ödenmektedir?

Bu konular aydınlığa kavuşmadan yaşadığımız o korkunç terörün kaynağına, kökenine inmenin olanağı yoktur.

Ele geçen silah ve merminin markalarına göre bir ayrımı yapılsa, bu silahların, hangi ülkeden yollandığı çok çabuk anlaşılır.

Yapılan istatistikler, silah satışının, dünya genelinde 1975 - 76 yılları arasında olağanüstü sıçrama gösterdiğini ortaya koymaktadır. Dünyanın çeşitli ülkelerinde 1975 öncesinde yaşanan gerginlik ortamlarını, 1975 yılı sonrasındaki kanlı olaylarla birlikte yorumlarsanız, bu silah ticaretinin amacı gibi siyasal içeriği de ortaya çıkmaz mı?

Ülkemizde yaşanan olaylara bir de bu açıdan bakmakta yarar vardır.

Silah ticareti, basit bir ticaret dalı değildir. Bu kanlı ticaret dalının ardında siyasal hesaplar ve çıkarlar yatmaktadır.

Evet, soralım ve soruşturalım.

— Bu kadar silah ve mermi ülkemize nasıl sokuldu, kimler tarafından sokuldu?

Kimler «finanse» etti terörü? Nereden geldi bu değirmenin suyu?

Geleceğe doğru...

Uğur MUMCU — 30 Mart 1981

Devlet Başkanı Evren, önümüzdeki sonbaharda Kurucu Meclisin açılacağını, bu Meclisin Anayasayı, siyasal partiler ve seçim yasalarını hazırlayacağını, son Alaşehir konuşmasında yeniden açıkladı.

Evren'in bu konudaki sözleri şöyle:

— Anayasanın halk oyuna sunulup, kabülünden sonra, yeni kurulacak partilere de bir süre tanıyıp, parti faaliyetlerine müsaade edileceğini ve tayin edilecek bir tarihte seçime gidileceğini belirtmiştim. Bunu, burada bir daha tekrar ediyor ve bu seçim tarihinin, Kurucu Meclisin çalışmalara başlamasından bir müddet sonra açıklanabileceğine işaret etmek istiyorum...

Bu konuşma «demokrasiye dönüş takvimi» konusunda genel bir fikir vermeye yetmektedir. 30 Ağustos ile 29 Ekim arasında oluşturulacak Kurucu Meclis, Anayasa ile birlikte siyasal partiler ve seçim yasalarını çıkartacaktır. Bundan sonra Anayasa halk oyuna sunulacaktır.

Bu çalışmaların bir yıldan az olmayacağını düşünmek, sanırım gerçekçi bir yaklaşım olur...

Bundan sonra «yeni kurulacak partilere de..» bir süre tanınacaktır. Bu süre, bir ay, iki ay gibi kısa bir süre midir, yoksa, altı ay, sekiz ay, bir yıl gibi bir süre midir, bunu bugünden kestirmek kolay değildir.

Öngörülen bu sürelerin, dünyada ve Türkiye'de, önümüzdeki günlerde yaşanacak olaylara ve siyasal koşullara göre uzayıp, kısalması, akla yatkın bir olasılık gibi görünmektedir.

Bu aşamada, olaylara, çok geniş açılardan bakmak gereği, güncel bir zorunluluk olarak beliriyor.

Türkiye'de son otuz yıl içinde üç askeri müdahale oldu. Bu üç askeri müdahalenin kendilerine özgü ve birbirlerine benzer bir dizi

nedeni vardır. Türkiye, çok partili yaşama adımını atar, atmaz niçin bu bunalımlara sürükleniyor?

Tek partili düzene ve «kuvvetli icra» eğilimine göre hazırlanmış 24 Anayasası ile 1960 ihtilaline, çoğulcu demokrasi ve yargı erkinin üstünlüğü ilkesine göre hazırlanmış 1961 Anayasası ile 12 Mart ve 12 Eylül günlerine gelindi. Olaya bu açıdan bakarsak, geçmiş dönemlerdeki kargaşaların nedenlerini Anayasalara değil başka nedenlere bağlamamız gerekecektir.

Bu nedenlerin tartışılmasında hoşgörülü olmazsak, eski yanılgılar yapay çözümler olarak belirir ve bizleri yanlış noktalara sürükler..

Kurucu Meclisin yeni Anayasayı, yeni siyasal partiler ve seçim yasalarını hazırlamasından sonra acaba bugün «kayyım» ile yönetilen 12 Eylül öncesi siyasal partileri kapatılacak mıdır?

Evren Paşa'nın konuşmalarından böyle bir sonuç çıkmıyor. Paşa «yeni kurulacak partilere de.. Süre tanıyıp» derken, 12 Eylül öncesi partilerin «faaliyetlerine müsade edileceğini» söylüyor, ancak, bu siyasal yarışa katılacak yeni siyasal partilere de olanak tanıyacaklarını anlatmak istiyor.

«Yeni kurulacak», 27 Mayıs ihtilalinden sonra oluşturulan «Yeni Türkiye Partisi» gibi, köksüz ve gelip geçici partiler mi olur, belli desteklerle sağa dönük bir «Merkez Partisi» mi oluşturulur, bunları, bugünden kestirmek olanaksızdır.

Demokrasi, çok partili yaşam, Batı türü demokrasi ise, her türlü siyasal düşünceye söz ve örgütlenme hakkı veren siyasal düzen demektir. Siyasal partisiyle, işçi ve işveren kuruluşları ile toplumun emek ve sermaye kesimlerine açılmamış bir siyasal düzen, yeni sorunların, yeni bunalımların kaynağı olur.

İleriye böyle bakabilirsek, çağdaşlaşma yolunda yeni adımlar atabiliriz. Yok, eğer, eski yanılgılarda direnirsek, geçmiş bunalımların kilometre taşlarını, gelecek bunalımların kavşaklarına şimdiden bir bir dikmiş oluruz...

Seçim tarihi Kurucu Meclis'ten sonra açıklanacak

Barış KUDAR — 29 Mart 1981

MANİSA — Devlet Başkanı Orgeneral Kenan Evren, seçim tarihinin Kurucu Meclis'in çalışmalarına başlamasından bir süre sonra açıklanacağını bildirdi.

Evren Alaşehir'de halka hitaben yaptığı konuşmada, «Konyadaki konuşmamda Kurucu Meclis'in 30 Ağustos ile 29 Ekim tarihleri arasında açıklanacağını belirtmiştim. Şimdi de buradan seçim tarihinin Meclis'in çalışmalarına başlamasından bir süre sonra açıklanacağını söylüyorum» dedi.

Evren yurt gezisinin ikinci durağı Manisa'da halka hitaben yaptığı konuşmada terör odakları ve yeni yönetim aleyhindeki kampanyalar üzerinde durdu, işçi ikramiyelerinin sınırlandırılmasından sonra bu kitlenin mağdur olmaması için alınacak önlemleri açıkladı. 1 ve 27 Mayıs günlerinin bayram olmaktan çıkarılması kararının gerekçelerini anlattı.

EVREN MANİSA'DA

Orgeneral Kenan Evren geceyi geçirdiği İzmir'den dün helikopterle Manisa'ya geldi. Evren ve MGK üyeleri burada Manisa Organize Sanayi Bölgesi'nde incelemelerde bulundu, düzenlenen brifinge katıldı.

Evren daha sonra hükümet alanında halka hitaben bir konuşma yaptı.

Devlet Başkanı, son günlerin en çok tartışılan konularından olan işçi ikramiyelerinin sınırlandırılması ile ilgili olarak şu açıklamayı yaptı: «Yasalarda olmadığı halde, işçilerimize iki ikramiyeden fazla verilemeyeceği halde 9 ikramiye bile verilmiştir. Bunu düzelttik, ama işçilerimizin mağdur olmaması için toplu sözleşmeler tamamlanıncaya kadar eski ikramiyelerini alacaklar. Bu birincisi. İkincisi, Yüksek Hakem Kurulu 4'ten fazla ikramiye alanların ücret farkını maaşlara ekleyecektir. Vatandaşlarımıza daha büyük katkılarda bulunmak isteriz. Ama elimizdeki ekonomik koşulları gözönünde bulundurmak zorundayız.»

KALDIRILAN BAYRAMLAR

Evren konuşmasında 1 ve 27 mayıs günlerinin bayram olmaktan çıkarılması konusundaki tartışmaları da sona erdirmek üzere şunları söyledi:

«Neredeyse tatilde geçen günler bir yıl içinde çalıştığımız günlerden fazla olacak. Biz çok çalışıp Batı ülkelerine ulaşacağız diyoruz, bir yandan da tatil günlerini artırıyoruz. 27 mayısı tatil olmaktan çıkardık. 27 mayıs tarihteki yerini almıştır. Her hareket bayram olarak ilan edilseydi 12 mart ve 12 eylülün de tatil ilan edilmesi lazım gelirdi. Bunları tatil günü olarak ilan etmek önemli değildir. Önemli olan bunlar doğru mudur, yanlış mıdır? Buna tarih karar verecektir. 27 mayıs bayramı-

nı vatandaşlar arasında kardeşlik sevgisini yerleştirmek için kaldırdık.

1 mayıs bahar bayramıdır. Ama amacından saptırılmıştır. Komünistlerin gövde gösterisi yaptığı bir bayram haline gelmiştir. Bir mayıs bayramında 30'dan fazla kişinin öldüğünü hatırlarsınız. Devletin güvenlik kuvvetleri 1 mayısta izinler kaldırılıp elde silah sokaklarda bekletilmek zorunda kalındı. Yalnız bir zümreye hitap eden bayram olmaz. Bayram milletçe kutlanmalıdır.»

Orgeneral Evren konuşmasının bu bölümünde cumartesi günlerinin de, eskiden olduğu gibi yarım gün tatil olması için çalışmalar yapıldığını da ekledi.

25 MİLYARLIK SİLAH

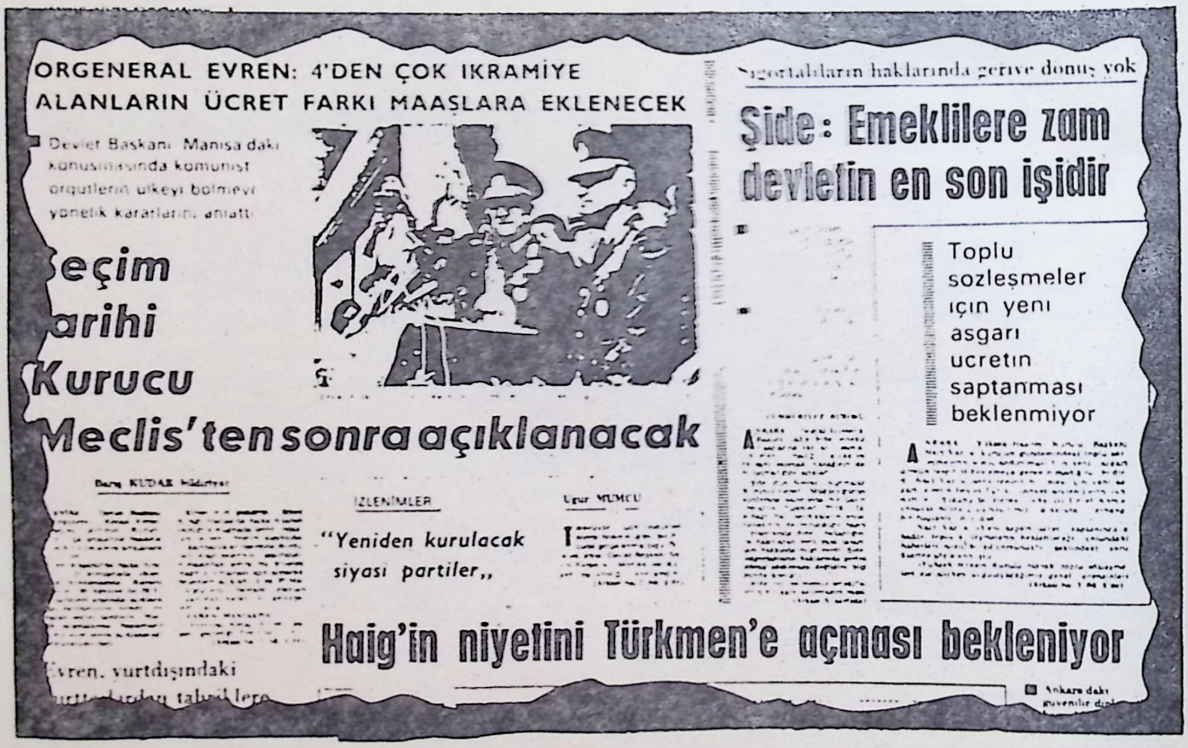
Evren 12 Eylül'den sonra çökertilen terör örgütlerine ait 4200 uzun namlulu tüfek, 1688 adet otomatik tüfek, 52 bin 390 tabanca, 854 bin adet mermi, ele geçirildiğini, buna yurttaşlar tarafından teslim edilen silahların dahil cephane dışarıdan getirilmekte ve parasız olarak bunlara dağıtılmaktadır. Bunları kimlerin verdiğini sizler bilirsiniz.»

GİZLİ ÖRGÜTLER VE AMAÇLARI

Manisa konuşmasına anarşinin ortadan kaldırılmasını ilk hedef olarak aldıklarını yineleyerek başlayan Orgeneral Evren, ülkeyi parçalamayı hedef alan gizli örgütlerin teker teker çökertilerek elemanlarının yakalandıklarını söyledi ve şöyle devam etti:

«Bu eylemlere katılanların hepsi genç genç çocuklar. 16 yaş ile 25 yaş arasında olanlar ekseriyette. Bunlar ihtilal yapıp mevcut rejimimizi devirip, yönetimi ele geçireceklerdi. Ama bunları bu yola düşürenler var. Düşürenleri de ele geçireceğiz. Perde arkasında olanlar bu tehlikeli oyunun içinde değillerdi. ama emellerine ulaşsalar bile yönetime gelip oturacaklardı.»

Devlet Başkanı daha sonra bir kısım teröristlerin yurt dışına kaçarak Türkiye'ye dost


ORGENERAL EVREN: 4'DEN ÇOK İKRAMİYE ALANLARIN ÜCRET FARKI MAAŞLARA EKLENECEK

Seçim tarihi Kurucu Meclis'ten sonra açıklanacak

"Yeniden kurulacak siyası partiler,,

Side: Emeklilere zam devletin en son işidir

Toplu sozleşmeler için yeni asgari ucretin saptanması beklenmiyor

Haig'in niyetini Türkmen'e açması bekleniyor

28.3.1983

olmadığını hatırlatarak, «Bu silahların değeri yurttaşların kendi teslim ettikleri ile birlikte 25 milyar lirayı bulmaktadır. Bunların para değerini bulduk. Acaba bu cephane kaça alınır diye o zamanki fiyatlarla ve rakamlarla. Çünkü kaçakçıların elinde bulunan silahların fiyatları düştü. Alan olmadığı için o devirdeki para değeri 25 milyar Türk lirası civarında, şimdi acaba bu parayı nereden buldular bunlar. Soygun yaptılar, ama soygunda ele geçen paralar bizde mevcut, bu silah ve olmayan devletlerle yeni yönetime karşı işbirliğine giriştiklerini anlattı, bu yoldan insan hakları, işkence gibi gerekçeler altında sürdürülen propagandaya işaret etti, yönetimin işkenceye karşı olduğunu yineledi ve bu kişileri Türk vatandaşı olarak kabul edemeyeceklerı için belli bir süre sonunda vatandaşlıktan çıkardıklarını bildirdi.

KOMÜNİZMİN DİREKTİFLERİ

Konuşmasını, «memleketi bölmek isteyen komünist örgütlerin bazılarının kongrelerinde

aldıkları kararlardan sözedeceğim» diye sürdüren Evren, özetle şunları söyledi:

«Memleketimizde, diyorlar komünist ve sosyalist partinin kurulmasını tesis etmeliyiz, eğer var ise, onlarla işbirliği yapmalıyız.. Şimdi, bunun için mi 141 ve 142 kaldırılmalıydı? İkinci kararlarını söylüyorum: Halkınızı mümkün olduğu kadar sınıf ve zümrelere bölünüz. İşçi ve işverenler arasında anlaşmazlıklar çıkartınız. Dördüncü teklif, memleketi komünizm tehlikesi olmadığına inandırınız. Beşinci direktif: Gizli açık din düşmanlığı yapınız. Mezhep ayrımcılığını kışkırtınız. Altıncı direktif: Halkın sevdiği kahramanları yıkmak zor olduğuna göre onları kendinize bayrak ediniz ve onların düşüncelerini kendi düşüncelerinize göre yorumlayınız.»

ORDU ALEYHİNDEKİ PROPAGANDA

Aynı örgütlerin sendika, dernek ve esnaf kuruluşlarını da ele geçirmeyi amaçladıklarını ekleyen Evren, bunların silahlı kuvvetler aleyhinde de yoğun bir propagandaya giriştiğini belirtti. Orduyu demokrasi düşmanı, emperyalizm yandaşı ve NATO ile işbirliği halinde göstermek istediklerini ifade ederek, «NATO'da düşmanlarla birlikte imişiz. Onların istediği başka bloka girmek. Generaller NATO'ya bağlılık yemini ettiler. Evet NATO'ya bağlıyız. NATO'ya bağlıyız diye bizi eleştirenler, cuntanın zam, zulüm, işkence demek olduğunu söylüyorlar. Eski hükümetin programını uyguluyormuşuz. Bu da zam, pahalılık demekmiş. Biz onun bunun programı peşinde değiliz. Biz bu memleketin kalkınmasını sağlayacak programın peşindeyiz. Bir de DİSK'e bağlı sendikalar yeniden örgütlenmeli diyorlar. Ve her alanda işçinin gerçek dostu komünistler ve devrimcilerdir diyorlar. Kimin kimin dostu olduğunu herkes anlamıştır. Şimdi o dost dediklerinin bazıları kaçtılar, yurt dışındalar. Biz demokratik usullerle memleketi idare etmeye çalışıyoruz. Mahkemelerimiz bağımsız çalışıyorlar. Göreceksiniz biraz daha zaman geçtikten sonra da verilen kararlar değişik olacaktır. Biz sağcısının da, solcusunun da üzerine ayırım yapmadan gidiyoruz» şeklinde konuştu.

EKONOMİK KONULAR VE EĞİTİM SEFERBERLİĞİ

Evren, ekonomik konular hakkında bilgi verirken, işsizlik üzerinde durdu, ihracatın ve üretimin artırılması gerektiğine değindi, yeni işyerlerinin açılması için yeni önlemler alındığını vurguladı. Bazı çevrelerin yabancı sermayenin Atatürkçülüğe aykırı olduğunu savunduklarını belirten Evren, ülkedeki sermayenin kafi gelmemesi durumunda yabancı sermayeye başvurulabileceğinin Atatürk tarafından da savunulduğunu bildirdi. Org. Evren, Atatürk'ün devletçiliğine ters düştükleri yolundaki yorumlara da karşı çıkarak, «Atatürk'ün devletçilik görüşü katı bir devletçilik değildir» dedi.

Devlet Başkanı herkesin okuma - yazma seferberliğine katılmasını istedi, Manisa'daki organize sanayi bölgesini gezdiğini belirterek, «iftihar ettim. Memleketimiz ancak böyle müteşebbis kitlelerin gayretleriyle kalkınacaktır» şeklinde konuştu.

ALAŞEHİR KONUŞMASI

Evren Manisa'daki konuşmasından sonra Alaşehir'e gitti. Yollarda kalabalık halk topluluğu tarafından karşılanan Evren yolboyunca çiçek yağmuruna tutuldu. Bu arada Devlet Başkanına bir boğa kurban edildi. Bunun üzerine Evren «keşke daha önce görseydim, mani olurdum, çok da güzel bir boğa imiş» dedi.

Orgeneral Evren, Alaşehir'de de halka hitaben bir konuşma yaptı. Evren, Konya konuşmasında Kurucu Meclis'in 30 ağustos ile 29 ekim tarihleri arasında açıklanacağını söylediğini belirtti. «Şimdi de burada seçim tarihinin kurucu meclisin çalışmalarına başlamasından sonra açıklanacağını söylüyorum» dedi.

GÖRÜŞ AYRILIĞI YOK..

Konsey üyeleriyle hükümet üyeleri arasında görüş ayrılığı olduğu yolunda bir takım dedikoduların kulaklarına geldiğini belirten Evren şöyle devam etti:

«Milli Güvenlik Konseyi ve hükümet bir bütün olarak şevk ve heyecanla çalışmaktayız. Bu suretle başlangıçta tesbit ettiğimiz hedeflere her geçen gün artan bir gelişmeyle ulaşacağımıza güvenimiz tamdır, bunu neden söyledim. Zaman zaman bazı dedikodular çıkarıyorlar. Efendim Konsey üyeleriyle hükümetin arası açıktır. Geçinemiyorlarmış, hatta zaman zaman beni öldürüyorlar, konsey üyelerini öldürüyorlar. Silahlı saldırı yapıldı diyorlar. Görüyorsunuz ki dimdik ayaktayız. Böyle yalanlara böyle tezvirata inanmayınız.»

Evren bu söylentilere inanılmamasını istedi. «Eğer böyle bir şey olursa arkamızda yüzlerce Evren paşa var. Meseleyi onlar yürütür» biçiminde konuştu.

ENFLASYONLA MÜCADELE

Evren Alaşehir'de de ekonomik konulara değindi. Devlet Başkanı, enflasyon ve ekonomik sorunlarla mücadelede epey mesafe alındığını belirtti. Enflasyonun büyük ölçüde olduğunu kaydeden Evren «tam durdurulması için de tedbirlerimize devam ediyoruz. Bu meyanda senelerdir bir türlü çıkarılmayan vergi kanunları çıkarıldı» dedi.

Evren, ekonomik sıkıntılara iki yıl daha katlanacağımızı söyledi «Eğer milletce alınan

tedbirlere yardımcı olursak bu süre daha da kısıtlanır» biçimde konuştu.

FIRSATÇI TÜCCARLAR

Konuşması yer yer alkışlarla kesilen Evren, üreticinin üzümünü düşük fiyatla kapatan tüccarlara da sert dille çattı, şunları ekledi:

«Tariş, üreticinin elinde kalan üzümleri alacak malı kaynak bulamadığından alıma iştirak edememiş ve maalesef tüccarımız da fiyatları düşürme yoluna gitmiştir. Buna fırsatçılık derler. Kat'iyen tasvib etmiyorum. Bunu öğrenir öğrenmez Tariş'e derhal Ziraat Bankasından gerekli kredi sağlanmış, üreticinin düşük fiyatla üzüm satması önlenmiştir. Şimdi aynı oyunu zeytinyağı tüccarlarının oynamakta olduğunu öğrendik. Hükümet derhal Tariş'e 2 milyar lira tahsis etmek suretiyle zeytincilerimizin mağduriyetini de önledi. Bu vesile ile bu gibi fırsatçı tüccarlarımıza şunu söylemek istiyorum, memleketi 12 Eylül öncesine getiren sebeplerden biri de budur. Eğer tüccarlar aşırı kâr hevesi ile üreticinin elinden ucuz fiyata malını alıp, fazla kârla satarsa işte o zaman onu kollayan kötü niyetli fırsatçılar üreticiye yanaşarak servet düşmanlığı aşılar. Ve onları kendi taraflarına çekmeye çalışırlar. Anarşist ve teröristlerin arkasından gidenlerin birçoğu da böyle gitmiştir. Normal kazanca kimse karşı değildir. Ama, anormal kazanca elbette ki karşı gelinir.»

EVREN DÖNDÜ

Evren ve beraberindekiler daha sonra helikopterle Çiğli Havaalanına geçtiler. Evren, Nurettin Ersin ve Sedat Celasun'la birlikte uçakla Ankara'ya döndü. Hava Kuvvetleri Komutanı Şahinkaya İzmir'de kaldı, Deniz Kuvvetleri Komutanı ise İstanbul'a geçti.

"Yeni kurulacak siyasi partiler"

Uğur MUMCU — 29 Mart 1981

Televizyon icad olduktan sonra basının işlevi bir ölçüde gölgelenmiş oldu. Öyle ya, sizler Devlet Başkanı Sayın Evren'in Manisa ve Alaşehir'de yaptığı konuşmaları dün akşam kendi ses ve görüntüsü ile televizyon ekranından izlediniz. Buna basının ekleyeceği ne olabilir? Basının yaptığı televizyondan dün gece izlediğiniz konuşmayı 10 saatlik gecikmeyle sizlere ulaştırmak değil mi?

Evren Paşa, «Marksist, Leninist, Maoist şeriatçı veya faşist bir idare şekli getirmek isteyenler» diye tanımladığı grupları sert dille suçladı. Manisa konuşmasında daha çok «Komünist» örgütler ve bu addaki terör grupları eleştirildi. Bazı siyasal eğilimleri, «Batı kulübü zihniyeti» diye niteleyen dinsel sağ görüş sahipleri de bu sert eleştiri sürecinden geçirildi.

Paşa'nın önemli saydığımız açıklaması 27 Mayıs Hürriyet ve Anayasa Bayramı ile ilgil sözleriydi. Evren İzmir Orduevinde de bizlere 27 Mayıs ihtialine karşı olmadıklarını bu gibi olayların tarih tarafından değerlendirilmesi gerektiğini söylemişti. Manisa'da da bu konuyu işledi. Askeri müdahalelerin bayram günleri olarak kutlanmasının alışkanlık haline gelmemesi için 27 Mayıs gününün bayram olmaktan çıkardıklarını söyledi. Silahlı Kuvvetlerin bütüne mal olmuş ve 20 yıl geride kalmış bir tarihsel olayın güncel siyasal konu olarak sık sık ortaya atılması birçok çevreyi tedirgin ediyordu. Evren konuyu böylece açıklayarak bu tartışmaları bir yerde kesmek istedi.

Devlet Başkanının elegeçen silah ve mermilerin piyasa satış fiyatlarının 25 milyar liraya ulaşmış olduğunu açıklaması silah kaçakçılığını hafife alanları biraz düşündürmüş olmalıdır. Anımsarsınız, bu konunun önemini gazetemiz birçok kez vurgulamış ama, 12 Eylül öncesinde yöneticiler ve bir kısım sağ basın da kulağının üstüne yatmayı yeğlemişti.

Evren Paşa'nın Alaşehir konuşmasında üreticinin üzüm ve zeytinini ucuza kapatan bir kısım tüccar da ağır dille suçlandı. Evren bu tüccarları «fırsatçılar» diye adlandırdı ve bu fırsatçılığın anarşizme ve terorizme ideolojik malzeme hazırladığını söyledi.

Kenan Paşa, Alaşehir'deki konuşmasında birtakım dedikodulara da yanıt verdi. Hükümet ile Konsey'in arasının açık olduğunu ayrıca kendilerine suikast yapıldığı yolundaki asılsız dedikodulara değinirken, «arkamızda daha nice Kenan Evren Paşalar var» dedi.

Devlet Başkanı, önümüzdeki Sonbahar'da Kurucu Meclis'in çalışmalarına başlayacağını, Anayasa'yı, seçim ve siyasal partiler yasalarını hazırlayacağını, Anayasa'nın halk oyuna sunulmasından sonra «yeniden kurulacak partilere de bir süre tanınıp», seçimlere gidileceğini söyledi.

Televizyonda Devlet Başkanının sözlerini kendi sesinden ve görüntüsünden izlediniz. Ben yalnızca bu konuşmada bir satırın altını kalın çizgilerle çiziyorum. O satır da «yeniden kurulacak partiler» sözünün geçtiği satırdır.

Yakın geleceğin siyasal gelişmeleri içinde bu sözü iyice değerlendirmek gerekir.

“Ecevit ve Demirel'in Meclis'te görev almaları doğru degil„

31 Mart 1981

ANKARA, (ANKA) — Newsweek'e bir demeç veren Devlet Başkanı Orgeneral Kenan Evren, Türkiye'nin felakete sürüklenmesinde politikacıların büyük sorumluluğu bulunduğunu belirtti. Evren, Ecevit ve Demirel'e yeniden siyasete dönme olanağı verilip verilmeyeceği sorusunu: «Eğer politikacılar birbirlerine saldırmasalardı Silahlı Kuvetler yönetime elkoymak mecburiyetinde kalmayacaktı, bu itibarla bunların ne Kurucu Meclis'te ne de onu takip edecek olan Parlamento'da vazife almaları doğru olmayacaktır. Bu gibi hatalar yapmamış yeni unsurlara imkân tanımalıdır» şeklinde yanıtladı.

Devlet Başkanı Orgeneral Kenan Evren'in Newsweek Dergisine verdiği demeç, Milli Güvenlik Konseyi Basın ve Halkla İlişkiler Şubesince dün açıklandı. Açıklamaya göre, Evren Newsweek muhabirinin «Cumhurbaşkanlığına adaylığınızı koyacak mısınız?» biçimindeki bir sorusuna «Halk hem yükseğe çıkarır, hem de alaşağı edebilir» yanıtını verdi. Ve «Kimbilir, ölümümü bekleyen veya isteyenler olabilir» diye konuştu.

«12 Eylül kaçınılmaz mı idi» sorusunu yanıtlarken Devlet Başkanı, başka seçmek kalmadığını, bir iç savaş tehlikesiyle karşı karşıya bulunduğumuzu, parlamentonun görev yapamaz hale geldiğini ve altı ayda Cumhurbaşkanının dahi seçilemediğini belirterek Silahlı Kuvetler olarak anarşinin durdurulması yolunda birçok vesileyle uyarıda bulunduklarını söyledi. «Buna karşılık durum her geçen gün daha kötüleşmişti. Nihayet, birçok parlamento üyesi hatta Bakanlar bana gelerek «Sadece siz bu duruma çare bulabilirsiniz» dediler» biçiminde konuştu.

Newsweek muhabirinin «Yönetimimizin ülkede asayiş ve düzenin yeniden tesisi yanında başka ne gibi amaçları vardır» şeklindeki sorusu üzerine Evren, «Eğer sadece asayiş ve düzeni sağlayıp ondan sonra da halka başınızın çaresine bakın dersek, bu sadece 12 Eylül müdahalesinden evevlki güç günlerin geri gelmesini temin eder. Bu bakımdan, bunların tekrar vukunu önlemek amacıyla, Anayasa'da gerekli değişikliklerin yapılmasını sağlayacağız» dedi.

Evren, Newsweek muhabirinin «Yeni anayasa nasıl olacaktır» biçimindeki sorusunu ise şöyle yanıtladı.

«Bu konuda bir şey söylemem Anayasa'nın düzeltilmesi görevini benim yapacağım anlamına gelir. 30 Ağustos ile Ekim sonu arasında ülkenin her tarafından temsilcilerin dahil olacağı Kurucu Meclis teşkil edilecektir. Kurucu Meclis, demokratik ülkelerdeki seçim sistemlerini inceleyecek, Anayasamızın işlemeyen yönlerini değiştirecek ve Türkiye'ye uygun yasalar hazırlayacaktır. Yasama, yargı ve yürütme birbirinden ayrılacaktır. Parlamentonun etkin çalışmasını sağlayacak ve altı ayda Cumhurbaşkanı seçimindeki çıkmazın yeniden vukuunu önleyecek tedbirler derpiş edilecektir.»

«Türkiye'de ne zaman demokrasiye dönüleceğini umuyorsunuz» biçimindeki soruyu yanıtlarken Evren, Kurucu Meclis'in yeni anayasa tasarısını hazırlamasından sonra halk oyuna sunulması gerektiğini, bunun tasvibi halinde yeni seçim kanununun hazırlanacağını belirtti, kurulacak yeni siyasi partilere teşkilâtlandırılmaları için yeterli sürenin tanınacağını, bundan sonra genel seçimlerin yapılabileceğini kaydetti ve «parlamento yeniden çalışmaya başlayınca Milli Güvenlik Konseyinin görevi sona ermiş olacaktır» dedi.

Devlet Başkanı Evren Newsweek muhabirinin «bu demokrasiye dönüş ne kadar zaman alacaktır» sorusunu şöyle yanıtladı :

«Herkes benden bir takvim istiyor, bir tarih üzerinde duramam. Niyetimiz mümkün olan en kısa zamanda genel seçimleri yapmaktır. Biz Silahlı Kuvvetler olarak hiç bir şekilde uzun zaman iktidarda kalmaya niyetli değiliz. Bu harekâtı yapmaya mecbur edildik, biz istemedik, bir an evvel sorumluluktan kurtulmayı arzuluyoruz. Ben hâlâ Genelkurmay Başkanı maaşı almaktayım. Bir pilot binbaşı bugün benden daha fazla para kazanmaktadır.»

Newsweek dergisi muhabiri daha sonra Evren'e, «Pazardaki esnaftan profesörlere kadar Türkiye'de konuştuğum herkes ülkenin müstakbel Cumhurbaşkanı olacağınızı söylüyor. Cumhurbaşkanlığına adaylığınızı koyacak mısınız?» diye sordu. Evren bu soruyu yanıtlarken, «Türk halkının bana gösterdiği hissiyattan mütehassıs olmaktayım. Geçen Eylülde halk bir kurtarıcı arıyordu ve ben tesadüfen yönetime elkoyan harekâtın başı olma durumunda oldum. Ben sadece bir düğmeye bastım ve tüm mekanizma harekete geçti. Bu tabiatıyla başka biri olabilirdi ve halkın bu his-

siyatı o kişiye yönelebilirdi.» şeklinde konuştu.

Evren, «Halkınızın desteklediğine göre, niçin adaylığınızı ilân etmiyorsunuz» sorusuna ise şu karşılığı verdi :

«Duygular her zaman değişir, halk hem yükseklere çıkarır, hem de alaşağı edebilir, sevilen bir futbolcu golü kaçırdığı zaman aleyhte tezahürat yapılır, aynı şey benim için de söz konusu olabilir. Kaldı ki, Cumhurbaşkanlığı seçimi zamanına kadar ne olacağı garanti edilemez. Kimbilir, ölümümü bekleyen veya isteyenler bile belki vardır.»

Yabancı basında Türkiye'de işkence yapıldığı yolundaki iddialar üzerine Evren, bir kısım teröristlerin yurt dışına kaçarak, Türkiye'de işkence yapıldığı şeklinde propaganda yaparak yeni yönetimi yıkmayı amaçladıklarını söyledi. «Ben işkenceyi gayri insanî ve iğrenç olarak telakki ediyorum» dedikten sonra halen bu konudaki 17 davanın mahkemeye intikal ettiğini kaydetti.

Evren'in Newsweek'e verdiği demeçte bundan sonraki soru ve yanıtlar şöyle :

SORU: Avrupa Konseyi'nin bazı üyeleri insan hakları politikanızı eleştirmekte ve Türkiye'yi ihraçla tehdit etmektedirler. Yabancı ülkelerin askeri harekâta karşı tepkisini nasıl değerlendirmektesiniz.

CEVAP: Demokratik seçimlerle işbaşına gelmiş hükümetlerin, genel seçimler yoluyla hariç, diğer rejimlerdeki değişikliklere neden müsamaha göstermediklerini anlamakla beraber, dünyanın böylesine buhranlı bir bölgesinde, barış ve istikrarın idamesine samimiyetle inanan ülkelerin, Türkiye'deki yönetim değişikliğini memnunlukla karşıladıklarına kaniyim. Avrupa Konseyi ise, kanun hakimiyeti ve insan haklarına saygı ilkelerine dayanmaktadır. Avrupa Konseyi'nin özellikle demokratik müesseseleri tam çalışmayan ülkeler başta olmak üzere, üyelerini yakından izlemesi tabiidir. Ancak, bunu insan hakları politikamızın bir tenkidi şeklinde yorumlamak yanlıştır. Türkiye, olağanüstü bir dönemden geçmektedir. Ancak Sıkıyönetim yoluyla insan haklarının sınırlandırılması, asgari düzeyde tutulmuştur. Şimdi temel hürriyetlerden önceki buhranlı rejime oranla, daha çok yararlanılabilmektedir.

SORU: Demokratik bir hükümet yeniden tesis edildiğinde bunun 12 Eylül'den öncekinden ne farkı olacaktır?

CEVAP: Tarihten ders almamız ve aynı yanlışlıkları tekrarlamamız gereklidir.

SORU: Tamamen yeni nesil politikacılara mı ihtiyaç vardır? Yoksa, eski Başbakanlar, Demirel ve Ecevit'e siyasete dönme imkânı verilecek midir?

CEVAP: Türkiye'nin felakete sürüklenmesinde politikacıların büyük sorumluluğu vardır. Eğer politikacılar birbirlerine saldırmasalardı. Silahlı Kuvvetler yönetime el koymak mecburiyetinde kalmayacaklardı. Bu itibarla, bunların ne Kurucu Meclis'de ne de onu takip edecek olan parlamentoda vazife almaları doğru olmayacaktır. Bu gibi hatalar yapmamış, yeni unsurlara imkân tanınmalıdır.

SORU: Mevcut siyasi partilerin, örneğin, Ecevit'in Cumhuriyet Halk Partisi'nin tekrar faaliyet göstermelerine izin verilecek midir?

CEVAP: Siyasi partilerimizi kapatmadık. Sadece siyasi faaliyetlerine ara verilmiştir. Halen bu partilerle ilgili bağımsız mahkemelerde görülen davalar vardır. Şayet mahkemeler partilerin kapatılmasına karar verirse tabiatiyle, bu konuda söylenecek bir şey olamaz. Ancak, ben bu partilerin siyasi hayata dönüşlerini imkânsız görmüyorum.

SORU: Ne gibi bir parti reformuna ihtiyaç vardır?

CEVAP: Partilerde demokrasi mevcut değildir. Bugüne kadar hiç bir parti başkanının kendi isteği ile bu makamdan ayrıldığına şahit olmadım. Parti başkanının her söylediği adeta bir kanundu ve Meclis için adayları yakın yardımcıları seçiyorlardı. Halk, parti tarafından parti isteği doğrultusunda sıralanmış listelere oy vermeye mecbur bırakılmıştı. Şüphesiz, bu bir demokrasi değildir ve ben bu kanuna göre bir Türk vatandaşı olarak oy verme hakkını kullanmayı reddettim. Bu gibi suiistimaller yeni Seçim Kanunuyla ortadan kaldırılmış olacaktır.

SORU: Türkiye'nin tekrar ne zaman demokrasiye döneceğine dair bir belirti olmalı. Bunun iki veya üç sene kadar bir zaman alacağı konusunda yurt dışında ve burada yaygın bir inanç var.

CEVAP: Şu sırda bu konuda herhangi bir şey söylemem uygun olmaz.

AYIN DÖKÜMÜ

1 Mart

— İngiltere Başbakanı Thatcher: «Nato Savunması Körfezi de kapsamalı,» dedi.

— El Salvador'a ABD'li «danışman» akını sürüyor.

3 Mart

— MHP soruşturmalarında 36 cinayet aydınlatıldı.

— Ankara'da ki temaslarını sürdüren Alman parlamento heyeti sözcüsü: «Sorgu yapmaya değil, bilgi almaya geldik.»

— DİSK Genel Başkanı Abdullah Baştürk ile ilgili işkence iddialarının asılsız olduğu bildirildi.

4 Mart

— Ecevit ve Demirel Alman Parlamento He-

yetine «Türkiye demokrasiye dönecektir,» dediler.
— Heyet Başkanı Dr. Mertes: «Yeni yönetimin geçici oluşu güven veriyor,» dedi.
— Paris Çalışma Ataşemiz Moralı 2 Ermeni terörist tarafından şehit edildi.

5 Mart
— Ermeni teröristlerce vurulan Paris elçiliğimiz din görevlisi Arı da öldü.
— İran, Irak'la arasında arabuluculuk yapmaya çalışan iyiniyet komitesinin önerilerini reddetti.

6 Mart
— Türkiye 11 Mayıs 1981'den sonra Avrupa Konseyi Genel Kurul toplantılarına katılamayacak.

7 Mart
— Dışişleri Bakanlığı'nın açıklaması: Atina'nın Türkiye'ye karşı ABD'den güvence istemesi NATO'ya itimatsızlıktır.

9 Mart
— İran hükümeti gösteri ve yürüyüşleri yasakladı.
— Şili'de General Pinochet yarın Devlet Başkanlığı görevine başlıyor.

10 Mart
— Üniversitelerarası Kurul, Yüksek Öğrenim Yasası taslağı hazırlandı.
— Türk-İş Başkanı Denizcier: «Türk-İş, SSK Yasasında yapılan değişiklikleri onaylamıyor,» dedi.
— İran'da Başbakan Recai, Cumhurbaşkanı Beni Sadr'ı çatışmaları körüklemekle suçladı.

11 Mart
— Türkiye'ye ABD yardımı 700 milyon dolara çıkıyor.

12 Mart
— MGK 6 ayda 123 yasa onayladı.

13 Mart
— İran'da Beni Sadr - Recai uyuşmazlığı derinleşiyor.

14 Mart
— Başbakan Ulusu: basın toplantısında «Türk ekonomisi doğru yolda,» dedi.
— 68 işkence iddiasının 40'ı hakkında soruşturma yapıldığı açıklandı.
— 12 Eylül'den sonraki altı ay sonunda 6223 kişinin gözaltında, 16888 kişinin tutuklu, 866 kişinin hükümlü olduğunu bildirdi.

16 Mart
— Ankara'daki Türk-Yunan görüşmeleri iyimser demeçlerle başladı.
— İstanbul'daki 156 cinayetin sağ eylemciler tarafından işlendiği belirlendi.
— İstanbul'da oturanlar 30 Nisan'a kadar muhtarlıklara kimlik bildirecekler.
— İlter Türkmen: «Giscard'ın Ermeniler lehine sözler söylediği doğru değil.»

17 Mart
— İran, Türkiye'ye sığınan albayın iadesini istedi.
— Tatiller azaltıldı: 1 ve 27 Mayıs'ın resmi tatil olma niteliği kaldırıldı.
— Humeyni İran'da iktidar mücadelesini gidermek için 3 kişilik komite kuruyor.
— İlhan Erdost davası başlıyor.

18 Mart
— İran sığınma isteminde bulunan albay için Türkiye'ye iki nota verdi.

19 Mart
— Haig: «Türkiye'nin ekonomik ihtiyaçlarını karşılamaya devam edeceğiz; Türkiye'ye yardım planı hazır,» dedi.
— Alman Parlamento heyeti Türkiye'de işkence yapılmadığını açıkladı.
— İstanbul Sanayi Odası: «Ekonomik durgunluk giderek yaygınlaşıyor.»

20 Mart
— Stok affı kabul edildi.

21 Mart
— Aramalarda MHP'yle ilgili birçok belge bulunduğu açıklandı.
— Arjantin'de İsabel Peron 8 yıl hapis cezasına çarptırıldı.

22 Mart
— Tüm yurtta okuma-yazma seferberliği bugün başlıyor.

24 Mart
— ABD Kongresi Türkiye'ye yardımı tartışıyor.
— ETKO davası başladı. iddianamede: «ETKO, ÜGD'nin vurucu gücü olarak düşünüldü,» deniyor.
— Polonya yeniden siyasal bunalıma girdi.

25 Mart
— Yüksek Hakem Kurulu görüşünü belirledi Toplu Sözleşmelerde uygulanacak zam bir öncekinden az olmayacak.
— Eski Bayındırlık Bakanı Şerafettin Elçi 2 yıla mahkum oldu.

26 Mart
— Hilmi İşgüzar Yüce Divan önünde.
— Haig, Türkiye'yi de kapsayan bir Orta Doğu ittifakı önerdi.
— DİSK Genel Merkez kayyımları tüm personelin iş akdini feshediyor.

27 Mart
— Polonya'da milyonlarca işçi en büyük uyarı görevini yaptı.
— İstanbul'da gece sokağa çıkma yasağı 1 saat kısalıyor.

28 Mart

— Evren Manisa'da: «Seçim tarihi Kurucu Meclis'ten sonra açıklanacak.»

29 Mart

— Yugoslavya'nın Kosova eyaletindeki ayrılıkçı gösterilerde 36 kişi yaralandı.

30 Mart

— ABD Başkanı Reagan suikastte yaralandı.

— Evren'in Newsweek'e demeci: Ecevit ve Demirel'in Meclis'te görev almaları doğru değil.»

31 Mart

— Reagan'ı vuran kişinin Neo-Nazi partisinin eski bir üyesi olduğu bildirildi.

— Ameliyat edilen Reagan iyileşiyor.

Ulusu: Türk ekonomisi doğru yolda



DAHA ÇOK YANIT

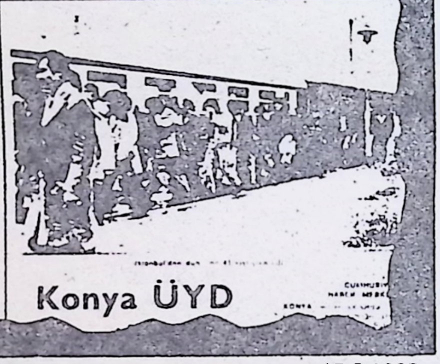
•İŞKENCEYİ ONAYLAMIYORUZ• DİYEN ULUSU, 45 İŞKENCE İDDİASININ 301 HAKKINDA SORUŞTURMA SÜRDÜRÜLDÜĞÜNÜ AÇIKLADI

BAŞBAKAN ALTI AYDA 6223 KİŞİNİN GÖZALTINDA, 16.598 KİŞİNİN TUTUKLU OLDUĞUNU 686 KİŞİNİN İSE HÜKÜM GİYDİĞİNİ BİLDİRDİ.

BRÜKSEL DİKKATİNİ ANKARA'YA ÇEVİRDİ

NATO çevreleri Türk-Yunan görüşmeleri için iyimser





15.3.1983

ABD DIŞİŞLERİ BAKANI: «TÜRKİYE'NİN EKONOMİK İHTİYAÇLARINI KARŞILAMAYA DEVAM EDECEĞİZ»



HAIG, AVRUPA'YA YAPILACAK ASKERİ YARDIMLARIN TÜRKİYE, YUNANİSTAN, PORTEKİZ VE İSPANYA ÜZERİNDE DAHA YOĞUN OLACAĞINI SÖYLEDİ.



Eski ve yeni SSK emeklilerinin yeni aylıkları

YILMAZ ŞIPAL'ın incelemesi ve ayrıntılı tablolar 5. sayfada

"Türkiye'ye destek planı hazır"

Yardımın nedeni

Türk - Yunan ilişkileri

ŞİDDETLİ FIRTINA YAŞAMI ETKİLEDİ



AMERİKAN DONANMASI ...

20.3.1983

81 Nisan

UĞUR DERSANESİ
II. Aşamaya Hazırlık
(Ö.Y.S. Kursları)
BEKLEMELİLER 4 Mayıs
LİSE SONLAR 2 Mayıs
Laleli/İstanbul
Tel: 20 57 35

Cumhuriyet

57. Yıl; Sayı: 20380 — Kurucusu: Yunus NADİ — 10 TL. 30 Nisan 1981 Perşembe

ÇAĞDAŞ YAYINLARI
Mahmut Makal
Köy Enstitüleri ve Ötesi
EDERİ: 100 LİRA
Çağdaş Yayınları Türkocağı Cad. 39-41 Cağaloğlu - İstanbul

587 sanıklı MHP davası açıldı

Türkeş ve 219 sanık hakkında askeri savcı idam istedi

TCK maddo 146-1

«TÜRKEŞ VE 62 MHP'LİNİN YARGILANACAĞI TÜRK CEZA YASASININ 146/1 MADDESİ AYNEN ŞÖYLE:
«TÜRKİYE CUMHURİYETİ ANAYASASININ TAMAMINI VEYA BİR KISMINI TAĞYİR VE TEBDİL VEYA İLGAYA VE BU KANUN İLE TEŞEKKÜL ETMİŞ OLAN BÜYÜK MİLLET MECLİSİNİ ISKATA VEYA VAZİFESİNİ YAPMAKTAN MEN'E CEBREN TEŞEBBÜS EDENLER İDAM CEZASINA MAHKÛM OLUR.»

TCK madde 149-2

... MHP'LİNİN YARGILANACAĞI TÜRK CEZA YASASININ 149/2 MADDESİ AYNEN ŞÖYLE:
«HER KİM HÜKÜMET ALEYHİNE HALKI SİLAH VEYA UYUŞTURUCU YAHUT BOĞUCU YAHUT YAKICI GAZLAR YAHUT PATLAYICI MADDELER KULLANMAK SURETİ İLE İSYANA VEYA TÜRKİYE AHALİSİNİ BİRBİRİ ALEYHİNE SİLAHLANDIRARAK MUKATELEYE TEŞVİK EYLERSE YİRMİ SENEDEN AŞAĞI OLMAMAK ÜZERE AĞIR HAPİS CEZASI İLE CEZALANDIRILIR.
EĞER BU TEŞVİK NETİCESİ OLARAK İSYAN VEYA KITAL ZUHUR ETMİŞSE BUNA SEBEBİYET VEREN VEYA ASİLERE KUMANDA EDEN KİMSELER HAKKINDA ÖLÜM CEZASI VERİLİR.»



Ankara Sıkıyönetim Komutanlığı Askeri Savcılığı ... devlete egemen olmaya çalışmakla suçluyor.

Neyle suçlanıyorlar?

- Siyasi parti görünümünde örgüt ve terör odakları kurmak
- Kendilerinden olmayanları düşman sayıp öldürmek ve öldürtmek
- Türkiye'yi komünist düzenden kurtarma maskesi altında eylem
- Güç ve otorite yokluğundan yararlanıp devlete egemen olmaya çalışmak

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) — Ankara Sıkıyönetim Komutanlığı Askeri Savcılığı MHP yöneticileri hakkında ... dava açtı. ... MHP Genel Başkanı Alparslan Türkeş ve 219 sanık hakkında ölüm cezası istiyor. MHP davasında 587 sanıklı ...

(Arkası Sa. 7, Sü. 1 de)

TİKP DAVASI DA AÇILDI

24 TİKP yöneticisi için 8-15 yıl hapis isteniyor

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Ankara Sıkıyönetim Komutanlığı Askeri Savcılığı Türkiye İşçi Köylü Partisi (TİKP) Genel Başkanı Doğu Perinçek ve 23 yöneticisi hakkında ... dava açtı. ...

(Arkası Sa. 7, Sü. 8 de)

Hükümete, ücret ve kiraları dondurma yetkisi veriliyor

Erhan TUĞALP

ANKARA — Maliye Bakanlığınca hazırlanan «Genel İdari Yönetim Yasa Tasarısı» ...

(Arkası Sa. 7, Sü. 8 de)

AVRUPA KONSEYİ BAŞKANLIK DİVANI TÜRKİYE KONUSUNDA OLUMLU TAVRI BENİMSEDİ

Başkanlık Divanı, Türkiye'nin temsilinin devamını öngören De Cooter formülü üzerinde görüş birliğine vardı. Cüneyt konusu da tatlıya bağlandı.

Altan ÖYMEN bildiriyor

STRASBOURG — Avrupa Konseyi ...

(Arkası 5. Sayfa'da)

Evren ve MGK üyeleri "Ulusal Egemenlik Plan Tatbikatı"nı izledi

ERZİNCAN, (a.a.) — Devlet Başkanı ...

(Arkası 5. Sayfa'da)

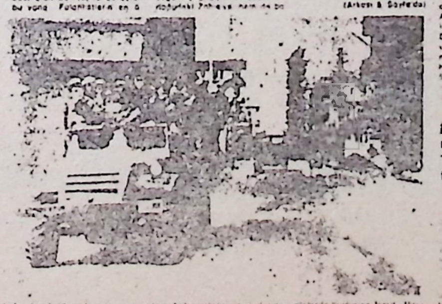
Adana'da 57 Dev-Yol ve 16 İGD militanının idamı istendi

ASKERİ YARGITAY, İSTANBUL'DA BİR ERİ ŞEHİT EDEN TERÖRİSTİN İDAMINI ONAYLADI

(Arkası Sa. 7, Sü. 7 de)

Lübnan savaşın eşiğine geldi

Dış Haberler Servisi — ...



BİR TANIK İŞGÖZARI MHP'Lİ BİR KIGIYI İŞE USULSÜZ ALMAKLA SUÇLADI

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — ...

(Arkası 5. Sayfa'da)

JETT OTOBÜSLERİNDE TAM BİLET ÜCRETİ 15 LİRA OLDU

(Arkası Sa. 7, Sü. 6 da)

GÖZLEM — UĞUR MUMCU

Bir İlke...

(Arkası Sa. 7, Sü. 7 de)

Devlet Başkanının konusmaları (1)

Altan ÖYMEN — 1 Nisan 1981

Sayın Devlet Başkanının Manisa ve Alaşehir konuşmalarını eleştirmek istiyorum.

Uzun bir gazetecilik tecrübesinden sonra vardığım sonuç şu: Yüksek sorumluluk görevlerinde bulunanlar arasında eleştiriden memnun olanlar maalesef çok azdır. Eleştiriyi ne kadar içtenlikle ve onlara olumlu bir katkıda bulunabilir miyim niyetiyle yaparsanız yapın, bunu görmeleri çok güçtür. Genellikle söylediklerinizin altında başka bir amaç ararlar, etrafında onlara:

— Amacı şudur. Başka bir kasıtla yazıyor zaten efendim!... diyenlerin etkisinde kalırlar.

Sayın Evren'in, Sayın Konsey üyelerinin ve Konseye bağlı görev yerlerindeki general ve amirallerin bu genel eğilimin istasnaları arasında olabileceği umudunu muhafaza etmek isterim. Çünkü onların kendi açıkladıkları yolda başarılı olmaları herkesin dileğidir ve başarının bir koşulu da eleştirilerden faydalanmaktır.

Sayın Devlet Başkanının konuşma biçimini ben ötedenberi benimsiyorum. Daha önce de yazmıştım: Bazı konuşmacılar vardır, bağırmaya, bol sıfat kullanmaya, yakışsın - yakışmasın benzetmeler yapmaya meraklıdırlar. Sayın Evren — Başbakan Sayın Ulusu da öyledir — normal bir ses tonuyla, kısa cümlelerle, anlaşılır şekilde konuşuyor.

İçerik açısından da son Manisa ve Alaşehir konuşmalarında çok olumlu olduğuna inandığım bölümler var.

Ekonomik alanda Sayın Devlet Başkanı, daha önceleri gündeme bir türlü getirilemeyen, getirilirse de başka konular arasında dikkati çekemez halde kalan iki sözcüğü tekrar tekrar vurgulamıştır.

«Üretim» ve «ihracat» sözcüklerini...

Daha önce Konya ve güney illerine yaptığı gezilerde de üzerinde durduğu tarım alanının önemini, bu defa bunun sanayi alanının ihmal edileceği anlamına gelmediğini özellikle kaydederek belirtmiş ve tarımda bazı somut ve gerçekçi yaklaşımları açık yürekle anlatmıştır.

«Üretim» ve «ihracat» (ya da akılda daha kolay kalabilecek olan deyimiyle «dışsatım» aslında her sabah uyandığımızda aklımıza getirmek zorunda olduğumuz yaşamsal sorunlarımızdır. Bir yandan petrolün, bir yandan nüfus artışı ve işsizliğin sıkıştırdığı, gittikçe daralan dar boğazdan çıkmamızın yolu bu iki sorunun çözümünden geçer.

Devlet Başkanı her konuşmasında halkımıza bunun bilincine varılması gereğini telkin etmekte ve bu yoldaki gelişmelerin koşulları üzerindeki görüşlerini söylemektedir.

Özveri gösterilmesinin gereği yanında bu özverinin sosyal adalete dayanan bir özveri olması gereği de, Sayın Başkanın sözlerinden ortaya çıkmaktadır. Sayın Evren, bu arada işçilerin ikramiyelerinin indirilmesiyle ilgili kararın onların eline geçecek parayı azaltmaması için alınan önlemleri de açıklamıştır.

Yurtta toplumsal barış açısından tatil günleriyle ilgili gerekçenin bu konuşmalarla geç de olsa açıklanmış olması, — daha önce belirtmeye çalıştığımız gibi — faydalı olmuştur. 1 mayıs üzerindeki görüşümüş ayrıdır. Ama 27 Mayısın tatil olmaktan çıkartılmasının, bu hareketin o zaman «gerekli» olduğu gerçeğine gölge düşürmeyeceği; böylece vurgulanmış ve bu konuda yapılan spekülasyonlar dayanaksız bırakılmış olmaktadır. Mesele, yurtta barış ve kardeşlik havasına katkıda bulunmak için alındığı açıklanan bu kararı, bazılarının — tam tersine — bu havayı bozmak için kullanmak istemeleriydi. Sayın Evren'in açıklamasından sonra artık kimsenin böyle bir yola başvurmaması dileğimizdir.

Barış içinde ulusça ekonomik alanda, sosyal alanda hamleler yapmak, okuma - yazma seferberliği, kadın haklarını gerçekleştirme konularında olduğu gibi çağdaş bir toplum olmanın kültürel gereklerini yerine getirmek, halkımızın etrafında toplanacağı birleştirici doğrultulardır.

Bu doğrultuları ön plana geçirmek, elbette çok yerindedir...

Ancak Sayın Devlet Başkanının konuşmalarındaki bazı noktalar üzerinde tartışmak gerekir.

Bu konuya yarın devam edeceğim.

Washington'da suikast

Ali SİRMEN — 1 Nisan 1981

ABD'nin çiçeği burnunda Başkanı Ronald Reagan'a önceki gün yapılan sulkastı, Türk kamuoyu televizyonlarından an be an izlemek olanağını buldu.

Kuşku yok ki, Reagan'ın yandaşları kadar, aklıbaşında karşıtları da Başkanın bu girişimden kurtulmuş olmasından sevinç duymuşlardır.

ABD politik yaşamında Başkanlara karşı suikast adeta geleneksel bir davranış haline gelmiş bulunuyor. Tabanda, son derecede basit, açık ve günlük davranışında liberal olan Amerikalı'nın ülkesinde üst kademelere doğru yükseldikçe, karmaşık çıkarların sonucu olarak binbir saray entrikasının düzene egemen olduğunu, çok değil Kennedy'den bu yana Washington'da olan bitenleri izleyenler gayet iyi gözleyebilmek olanağına kavuşmuşlardır.

1963'den bu yana Beyaz Saray'ın iki konuğu, öldürme girişimiyle karşılaşmışlar, bunlardan biri pek ağır olmayan bir yara ile kurtulurken, öbürü yaşamını da yitirmiştir. Bundan başka bir Başkan ve başkan yardımcısı yolsuzluk nedeniyle görevlerinden ayrılmak zorunda kalmışlardır.

Kennedy cinayeti, bu olaya karışmış kişilerin tümünün öldürülmesiyle birlikte, herkesin gözü önünde karanlıklara gömülmüş bulunuyor. Başlangıçta Lee Oswald adlı bir dengesizin tek başına girişimi olarak sunulmak istenen olayın, ne denli karmaşık ve kirli çıkarların bulaştığı bir girişim olduğu gelişmelerle ortaya çıkmıştır.

Kennedy cinayetinin ardında kimlerin olduğu kesinlikle saptanamadı. Ama olayın çok kirli bir oyunun sonucu olduğundan da kimsenin kuşkusu kalmamıştır.

Olaylara bu açıdan bakınca, Reagan'a karşı yine tekil bir girişim gibi görünen olayın ardında, hangi çıkarların ve kimlerin bulunduğu sorusu gerçekten önem kazanmaktadır.

Elin ağzı torba olmadığına ve kolayca büzülemeyeceğine göre bu konuda Başkanın ölmesi halinde yerine geçecek olan kimsenin geçmiş görevlerinden ve kişiliğinden başlayarak bir çok tahmin yürütüleceğini göreceğiz.

Üstelik, Reagan'a karşı girişimin bir dengesizin tek başına girişiminin ürünü olduğu yadsınmayacak kanıtlarla ortaya serilse bile geçmiş olayların ışığında kamuoyunun hatırı sayılır bir kesimindeki kuşkuları, haksız da olsa, gidermek oldukça güçtür artık.

ABD Başkanına karşı yürütülen girişimin, özde Amerikan politikasında herhangi bir değişiklik meydana getirebileceğini düşünmek ise yapılabilecek saçmalıkların en büyüğüdür.

Evet Reagan ile birlikte, Amerikan politik yaşamına sertleşme havası egemen olmuştur. Dış politikada tırmanan sertleşmenin yanısıra iç politikada da, yoksul kesimin sırtına bindirilen ekonomik önlemler bir çok kişiyi hoşnut etmemekteydi. Ama tüm bu gelişmeleri salt Reagan'ın kişiliğine bağlamak, siyasal olayların yalnızca liderlerin kişiliği, tutkuları yada inatlarıyla oluştuğunu sanmak yanlışlığından doğar. Hiç kuşku yok ki, bir ülkede siyasal liderin kişilikleri önemli bir öğe ol-


...lemur
gösterge
tabloları
değişiyor,
aylıklar
artacak

GÖRÜNMEZ TEHLİKE

Reagan'ın odasında haberleşme sistemi kuruldu

Suikastçının ailesiyle Bush'un ilişkisi saptandı

John Hinckley'in bir «Taksi Şoförü» filminin bir suikast yapmak isteyen aktrisine aşık olduğu belirlendi

Genel Yayın Müdürümüz Oktay Kurtbök emekliye ayrıl...

Türkmen, Haig'le görüştü

Dışişleri Bakanı, ABD Savunma Bakanıyla da bir görüşme yaptı. Alexander Haig'in Ortadoğu gezisi bugün başlıyor

Türk-İş
Asgari Ücret
Komisyonuna
...rın da
...ılmıyor

MHP davası
...gütlerine

MATARACI SORUŞTURMA DOSYAS...

"Birçok politikacı...

2.4.1981

makla birlikte, o ülkenin politik yaşamını etkileyen en önemli neden değildir. Nitekim, bugün Amerikan yönetiminin başına Reagan'ın görüşlerine sahip bir kişinin gelmiş olması, ülkenin içinde bulunduğu ekonomik koşulların sonucudur... ama, ülkenin içinde bulunduğu koşullar Reagan'ın iş başına gelmesinin sonucu değildir.

Bu gibi olayları irdelerken, neden-sonuç ilişkisini karıştırmamak son derecede yerindedir. Siyasal olayların salt siyasal liderlerin kişiliklerinin ürünü olduğunu düşünmek ise, bugün politika biliminin geride bırakmış olduğu yüzeysel düşüncenin sonucudur.

Başka bir deyişle bugünkü koşullarda, bir Reagan ölse, düzinelerce Reagan çıkar ABD'de. Nitekim Başkanın iki yakın yardımcısı George Bush ile Alexander Haig'in kişilikleri de, bu görüşün kanıtları olarak ortada durmaktadır.

Salt bu olgu da, siyasal terör ve cinayetlerin yalnız insanlık dışı bir davranış olmakla kalmayıp, aynı zamanda büyük bir budalalık olduğunu ortaya sermektedir.

Bu yüzdendir ki, yalnız Amerikalılar değil, tüm dünyadaki aklı başında kişilerin, Reagan'ın bu girişimi atlatmış olmasını sevinçle karşılamış olmasına şaşmamak gerekir.

"18 maddelik direktif"

Altan ÖYMEN — 2 Nisan 1981

Devlet Başkanı Orgeneral Kenan Evren, 18 maddelik bir komünist örgütü direktifinden söz etmiştir. Cüneyt Arcayürek'in bildirdiğine göre Başkan bu «Direktif»in tarihini söylememiş, ancak bunun 30—40 yıl öncesine ait olduğunu bildirmiştir.

Aslında zamanı da fazla önemli değildir. Birtakım örgütler başka ülkelerde istedikleri sonuca ulaşmak için 60—70 yıldanberi çeşitli yollara başvurup dururlar. Bunları, tarihleri ne olursa olsun açıklamak, kamuoyunu uyanık tutabilmek açısından zaman zaman gerekli olabilir.

Ancak burada hassas bir nokta vardır. Bu çeşit metinleri kim hazırlıyorsa, cümlesini bazen o şekilde düzenleyebilir ki, hiç ilgisi olamayan düşüncelerin ve davranışların da o cümlelerin kapsamına girdiği izlenimi ortaya çıkar. Bu belki kasıtlı olarak öyle yapılır. Sonuç alınmak istenen ülkede itham altında tutulanların sayısı mümkün olduğu kadar fazla olsun diye... O ithamların haksızlığına karşı bir birikim oluşsun.. Ve bundan da, amaç doğrultusunda faydalanılsın diye..

Örnek vereyim:

«Romanda, karikatürde, yazıda sistemli ve maksatlı olarak işçinin, köylünün sefaletini mubalağalı bir şekilde teşhir ediniz.»

Buradaki «sistemli», «maksatlı», «mübalağalı» deyimleri yuvarlak deyimlerdir. Adana'daki pamuk işçileri hakkında köy romanı yazan, hele bir—iki köy romanını arka arkaya yazan bir yazarı, ya da Zonguldak'taki maden işçilerini eliyüzü kapkara üstü - başı döküntülü gösteren bir karikatüristi, bu «Direktif»in gereğini yerine getirmiş olmakla itham edebilirsiniz.

Bunu siz yapmazsanız, o yazara, ya da karikatüriste kızan başkaları yapar. (Örnek isterseniz malum gazeteye bakınız: İki günden beri sanat dergileri yazarlarının, tiyatrocuların, filmcilerin, TRT'ci'lerin, Dil Kurumu üyelerinin çoğunluğunun bu direktifi uygulayan «komünist»ler olduğunu kesin olarak, ilân etti de, azınlıkta kalanlardan hangileri komünist sayılmayabilir, onu daha belli etmedi.) ve bu ithamlar bir kısım halk kesimlerinde yerleşip yazan karikatüriste, sanatçıya ayırım da göstermeyen bir genel düşmanlık duygusu yaratır. Bu düşmanlık duygusunun baskısı da, yazarı, karikatüristi, sanatçıyı, kalemini - fırçasını rahatça oynatamaz hale getirir.

Kaldı ki, şu mübalağa deyim!...

Sanatta, hele romanda ve karikatürde olay ları ve izlenimleri keskin çizgileriyle belirtmek, hele karikatürde doğrudan doğruya «mübalağa» etmek esastır. Yoksa karikatürü yapılan kimselerin şişmanlıklarını daha da toparlak, zayıflıklarını daha da sopa gibi göstermek sakıncalı sayılırsa, onların fotoğraflarını çekip altına «bu bir karikatürdür» diye yazmaktan başka çare kalmz...

«Direktif»in başka bazı maddelerinin de malum gazete mantığıyla yorumlanması halinde gene böyle tehlikelerle karşılaşmak kaçınılmaz olur:

Örneğin işçiler en doğal haklarını bile, değil aramak, soramaz hale gelir. Çünkü bunu beğenmeyen işverenlerce onlara:

— «İşçi ve işverenler arasında daimi anlaşmazlık konuları çıkartmak» istiyorsun. Demek ki sen komünistsin, «Direktif»i uygulamak istiyorsun» denilebilir.

Sendikaların, derneklerin yönetim kurullarına adaylığını koymak isteyenleri, o kuruluşların eski yöneticileri :

— Sen bu kuruluşu «elde etmeye» çalışı-

yorsun... Bu komünist taktiğidir... diye püskürtebilir.

Milli kahramanlarımızın ve milletimizce sevilen, kişilerin düşünceleri hakkında araştırma yapmak isteyenler:

— Acaba bu onu «kendi açısından yorumluyorum» diye anlaşılır da, başıma iş mi çıkar? endişesiyle buna cesaret edemez hale gelir.

Bir de şu 141-142 meselesi:

«Direktif...!

— Memleketimizde komünist veya sosyalist partilerin kurulmasını teşvik ediniz» diyor.

Bundan, 141-142'nin kalkmasından yana olanların, ya da onun kalkmasında ve komünist partilerin kurulmasında bir sakınca görmeyenlerin, tümüyle «direktif»in gereğini yerine getirdikleri sonucu mu çıkar?

Sayın Evren sadece, meydanlarda «142-142'ye hayır» diye slogan atanlardan söz etmiştir ama, malum gazete, o sonucu çıkarmaktadır.

Ve malum gazetenin çıkardığı sonuca göre, Türkiye'de şimdiye kadar bu konudaki görüşünü açıklayan pek ama pek çok kimsenin «direktifin gereğini yerine getiren komünistlerdir» diye damgalanması mümkündür.

Oysa insanın 141-142'nin kalkmasında fayda görmesi, komünist parti kurulmasında sakınca görmemesi çok değişik gerekçelere dayanabilir.

1960'da Devlet Başkanı olduktan sonra yaptığı ilk basın toplantısında:

— Komünist partisi kurulsun da kim olduklarını görelim, diyen rahmetli Cemal Gürsel gibi insan; Türkiye'de komünistlerin açığa çıkmasının onlara itibar kazandırmak değil, itibar kaybettireceği görüşünde olabilir.

Batı Almanya'da, Avusturya'da, Benelüks ülkelerinde, bir bölüm İskandinav ülkesinde olduğu gibi Türkiye'de de komünistliğin yüzde 1'lerin, 2'lerin üstünde oy alamayıp balon gibi söneceğini düşünebilir.

Gözönünde oldukları için daha sıkı kontrol altında tutulabilecek böyle partilerin varlığının, terörle mücadele eden devlet güçlerinin işini kolaylaştıracağı kanısında olabilir..

Ya da insan bazı hukukçular gibi 141 ve 142. maddeleri, hukukun ana ilkesine aykırı bulduğu için eleştirebilir.

Veya batılı bir demokrasi tipini bütünüyle benimsemiştir, 141 ve 142'inin kalkmasını o açıdan gerekli sayabilir.

Bu görüşlerin herhangi birini taşımanın komünistlikle ne ilgisi vardır?... Tam tersine hem bu görüşlerden herhangi birini taşıyan, hem de kesin bir antikomünist olduğundan şüphe edilemeyecek olan dünya kadar kimse vardır...

Rahmetli Orgeneral Gürsel'in komünizmle sonuna kadar mücadele azminde olduğundan kimse şüphe edebilir mi?...

Ama «direktif»in malum gazetece yorumlanışı böyle ters sonuçlara yolaçmaktadır..

İşte bütün bu sakıncaları açısından ben, sayın Devlet Başkanının Manisa konuşmasında bu 18 maddelik «direktif» üzerinde durmasını eleştiriyorum.

Kendisinin yorumlama tarzının öyle olduğunu sanmıyorum ama, konuşmanın bu bölümü üzerine malum gazetede ve benzerlerinde ve onların çevrelerinde oluşturulan yorumlar, yurttaşlar arasında birleştirici etkiler yapmaktan çok uzaktır. Tam tersine şimdi bu yorumlara dayanılarak, yurttaşlarımızın çok büyük bir kısmını hedef alan geniş bir itham kampanyası yürütülmektedir.

Sayın Devlet Başkanının yıkıcı eylemlerle ilgili değerlendirmelerinde televizyonda örneklerini gördüğümüz dehşet verici olayların kaynaklarından bir bölümü üzerinde dururken, öteki bölümünden sözetmemiş olmasını da fırsat sayan aynı çevreler, «Devlet Başkanımız teşhis etmiştir» diyerek şunları şu açıklıkta yazabilmektedirler.

«Sağdaki militanlaşma ve kanun dışına kayma olayı ile silahlı kuvvetlerimizin Cumhuriyeti koruma ve kollama harekâtı arasında bir paralellik kurmak mümkündür. Her ikisinin de temelinde, memlekete sahip çıkma fikri yatmaktadır.»

27 Mayıs harekâtının zaafının vatandaşların bir bölümünü tutar, bir bölümünü karşısına alır gözükmesi olduğu bizzat sayın Devlet Başkanı tarafından belirtilmiş ve 27 Mayıs tatil günü olmaktan o gerekçeyle çıkarılmış!.

12 Eylül Harekâtının, onun bir rövanşı gibi, bu defa vatandaşların öteki bölümünü tutar, öbürünü karşısına alır gibi gösterilmesi çabaları ortadadır.

Sayın Devlet Başkanının 12 Eylül'ü böyle bir görüntüden esirgeme gereğini göreceğine inanmak istiyoruz.

Yüksek Hakem Kurulu ücret artışlarını açıkladı..

Şükran KETENCİ — 2 Nisan 1981

Üç ay süren bir çalışmadan sonra Yüksek Hakem Kurulu ücret artışları ile ilgili ilke kararlarını açıkladı.. Ücret artışlarının enflasyona yol açtığı yolundaki görüşün üstün gel-

mesinden sonra hiç kimse yüksek ücret artışları beklemiyordu. En iyimser işçiler bile özgür sendikal düzen içinde yapılacak bir toplu sözleşmenin düzeyine ulaşamıyacaklarının bilincindeydiler.

Ancak, Yüksek Hakem Kurulu hiç değilse daha açık davranabilir, 12 Eylül öncesi imzalanmış sözleşmeler düzeyine ulaşılacağından söz etmeyebilirdi. Konunun yabancısı olanlar için, 1979-80 dönemi için % 170 zam fena bir rakam gibi görünmeyebilir. Bu zamma o dönemin vergi düzeni uygulandığına göre, o dönemin fiyat artışları ile ve o dönemin sözleşmeleri ile karşılaştırıldığında çıkan sonuç, sözleşmesi sonraya kalmış işçilerin büyük zarara uğradığıdır. O dönemin sözleşmelerinde ücret ve sosyal haklar toplamına en azından % 200'lerden başlayan ve % 450'lere varan zamlar yapıldığı halde, net ücret artışlarında fiyat artışlarına ulaşılamamış işçinin gerçek gelir artışı fiyat artışlarını karşılayamadığı için, yoksullaşma devam etmişti. Şimdi uzun grevlerden, AP azınlık hükümetinin uzun grev ertelemelerinden, kilitlenen uyuşmazlıklardan çıkmış işçiler, aynı dönem için 12 Eylül öncesi sözleşme yapmış bu işçilerin çok altında bir ücret artışı olacaklar. Bu, ücret farlılıklarının, aynı iş kolunda aynı işi yapan işçiler arasındaki dengesizliğin, sendikalar arasındaki ayrıcalıkların daha da büyümesi de demektir.

★ ★

1980 yılı için % 80 brüt ücret artışı, % 70 avans çıktığında brüt % 10'luk bir artış demektir. 1981 yılı için vergi indirimi de dahil net % 45-55 zam ise daha açık şöyle anlatılabilir: Gerçekten tüm çalışanlar için bir soluk almaya yarayan vergi indirimi net ücretlerde ortalama % 35 - 40 bir artış sağlanmıştır. Şimdi bu artışa göre yeni sözleşme ile % 5 - 15 arasında net ek bir zam getirilecekdir. Tüm çalışanların yararlandıkları vergi indirimini, işçilerin ücret artışı gibi yorumlamada Yüksek Hakem Kurulu ne kadar hakça davranmıştır tartışmasına girmek istemiyoruz. Ama fiyat artışları ne kadar önlenebilirse önlensin 1981 yılı için en çok % 15'e varacak bir ücret artışı, işçiyi biraz daha yoksullaştırmaktan başka bir anlam taşıyamıyacaktır endişesindeyiz.

Yüksek Hakem Kurulunun ücret artışlarını genelde düşük tutması gerçeği bir yana sistem ve yaklaşım daha önemli sakıncalar getirecek gibi görülmektedir. Doğrusu Yüksek Hakem Kurulunun oluşturulmasını sağlayan süresi sona eren sözleşmelere ilişkin 2363 sayılı yasanın getirdiği ilkeler (sözleşmelerin tek tek yenilenmesi, gerekirse teşmil yapılması gibi) ve Yüksek Hakem Kurulunun üç ay süren ilke çalışmaları, iş yeri koşullarına göre bir yaklaşım umudunu yaratmıştı. Yüksek ücret artışları olmasa da iş yerleri, sendikalar, iş kolları arasında haksızlıkları törpüleyecek bir sistem umut ediyorduk. Uzun süren ilke çalışmaları bu anlamda olabilir diye düşünüyorduk. Çıka çıka, işverenlerimizin bile yıllardır yakındıkları, en sakıncalı sistem, tek oranlı sayılabilecek bir ücret artışı sistemi çıktı. Hani yıllardır bir iş yerinde uygulandığında bile seyyanen, ya da tek oranlı ücret zammı çok büyük haksızlıklara yol açıyordu. Şimdi bunu Türkiye çapında bütün değişik iş yerleri ve çok farklı başlangıçtaki ücretler için uygulamaya kalkıyoruz. % 50 oranında bir ücret artışı 5400 lira ücretle çalışan bir işçi için 2700 lira zam, 80 bin lira ücretle çalışan bir işçi için ise 40 bin liralık bir zam demektir. Böylesine sakıncalı tek rakamlı bir sistem yerine, 12 Eylül öncesi emsal sözleşme olan iş kolları için hiç değilse teşmil, yeniler ve emsal olmıyanları için biraz daha güç hazırlanabilecek, ama daha adil sistemler bulunamaz mıydı?

Geçen hafta Yüksek Hakem Kurulunun ücret artışları ile ilgili ilke kararları henüz dedikodu haber iken, asgari ücretle çelişkisine ve yeni bir sorun yaratacağına değinmiştik. İlke kararları dedikodu haber niteliğinden de öte de bir tabla çıkarınca, Türk - İş Asgari Ücret Komisyonunda açmaza düştü. Yüksek Hakem Kurulunun öngördüğü ücret artışları ile uyum sağlayacak bir asgari ücret artışını Türk - İş'in benimseyebilmesi olanak dışı görülüyor. Bu çıkınca, Türk - İş üyelerini bu komisyon da bir ilke kararına bağlı ciddi görüş ayrılığı çıkınca, Türk - İş, üyelerini bu komisyonundan çekme zorunluluğunu duydu. Yüksek Hakem Kurulunun yeni toplu sözleşmelerdeki ücret artışı politikasına paralel bir asgari ücret politikasının bulunabilmesi bize çok güç, hatta olanaksız görünüyor.

İşte Mafia bu...

Uğur MUMCU — 4 Nisan 1981

Gümrük ve Tekel eski Bakanlarından Tuncay Mataracı ile ilgili soruşturma komisyonu raporu, Türkiye'de kaçakçılığın hangi boyutlara ulaştığını kanıtlayıcı olayları ortaya koyuyor.

Kaçakçılığın rahatça yapılabilmesi için gümrük kapılarının kaçakçıların denetiminde olması gerekir.

Bunun böyle olduğunu hepimiz duyardık. Duyardık ama bunları kanıtlayamazdık. Mata-

racı raporunda gümrük kapılarına atamaların nasıl yapıldığını, soluk kesici bir roman gibi okuduk, MAFİA'yı biraz daha yakından tanıdık.

MAFİA'nın el attığı bu atama işlerinden bir tanesini, rapora dayanarak özetleyelim:

İpsala gümrüğü kendisine teslim edilen Harun Gürel, emekli jandarma astsubayıdır. Jandarma astsubayı olarak görev yaptığı süre içinde Gürel'in eylemleri raporda şöyle sıralanır:

— Jandarma astsubayı olarak görev yaptığı süre içinde, resmi elbise ile bara girmek ve sarhoş olarak silah atmak, manevi cebir ile 12 yaşındaki kızın ırzına geçmek, memuriyet görevini kötüye kullanmak, yalan yere usulsüz şikâyet, görevi ihmal, mesken masuniyetini ihlal, sarkıntılık, sarhoşluk ve şartlı tehdit suçlarından ve çeşitli disiplin kabahati ve tecavüzlerinden dolayı hakkında soruşturma açılmış ve bir kısmı hakkında men-i muhakeme ve beraat kararı almış, evet, biz devam edelim; bir kısmında ise mahkûm olmuştur...

Harun Gürel İstanbul Avcılar Jandarma Karakol Komutanı iken adı bir kaçakçılık olayına karışır, bu nedenle İstanbul İl Jandarma Komutanlığı tarafından bir başka il'e gönderilmesi istenir.

Mataracı, böyle bir kişiyi, ipsala Gümrük Müdür Vekilliğine atar.

Ünlü kaçakçılardan Uğurcan Elmas ile orduda görev yaptığı günlerde ilişki kuran Harun Gürel, yukarıda sayılan eylemlerine rağmen, Jandarma Genel Komutanlığından «Sicil durumu müsbettir» diye bir belge almayı da başarır.

Bu belgenin Harun Gürel'in kendisi tarafından düzenlenip, düzenlenmediği sonradan soruşturma konusu yapılır.

Harun Gürel'in görevine başlamasından hemen sonra hakkındaki bir ihbar üzerine Edirne Valisi durumu Gümrük ve Tekel Bakanlığına bildirir.

Bu noktada, yine rapora bir yollama yapalım. Raporda deniyor ki:

— Harun Gürel hakkında soruşturma yapmaya giden müfettişin çantasında bulunan evrak İpsala'da çalınmış, en önemlisi Harun Gürel'in Gümrük ve Tekel Bakanlığında muhafaza edilmesi gereken dosya kaybolduğu için...

Raporda daha ilginç olaylara da yer verilmiş. Örneğin yabancı uyruklu kaçakçıların üzerlerinden Harun Gürel'in ev telefonunun çıkması, teftişe gelen müfettişin arabasının yakılması gibi...

Edirne Valisi Bekir Öztürk, kaçakçılığa adı karışan Harun Gürel'e işten el çektirir, ancak Bakan Mataracı'nın «Namus sözü veriyorum, siz göreve başlatın, iki gün sonra görevden alacağım» yollu ısrarı üzerine Harun Gürel yeniden göreve başlatılır. Vali Öztürk, bir süre sonra, Harun Güjrel'e yeniden işten el çektirir. Bunun üzerine Bakan Mataracı, Gürel'in göreve başlatılması için Valiye yazılı emir verir!..

Rapora göre, Harun Gürel, «İstanbul MAFİA'sı olarak adlandırılan kaçakçı çevrelerinin adamı»dır ve bu göreve, adını bu köşeden sık sık duyduğumuz ünlü kaçakçı Abuzer Uğurlu tarafından rüşvet verilerek getirilmiştir.

Türkiye'de en yaygın «illegal» nitelikli gizli örgüt, MAFİA örgütüdür. Bu örgüt ortaya çıkarılılmadan, yaşanan terörü anlamaya olanak yoktur...


ERMENİ TERÖRU YAYGINLAŞIYOR

Saldırganların yakalanmasını istedik

Ankara, Danimarka hükümetini uyardı

Ermenilerin gösterileri için Atina'nın dikkati çekildi

Türkmen: ABD yardımı 1 milyar dolara çıkarılmalı

Mataracı'ya göre iddialar "Komplo,,

"Bize para almadan mal da verirler, milyonlar da...,,

Oktay Kurtböke

Mustafa EKMEKÇİ — 4 Nisan 1981

Oktay Kurtböke'yi yirmi yıl önce, şöyle bir görmüştüm. Sakallıydı. «Öncü» gazetesindeydik. Gazetenin çalışanları arasında kimler yoktu? Metin Toker, o zaman çıkardığı «Akis» dergisinde, gazetenin kadrosunu övüyor, «Ama ne kadro» diyordu. Birkaçını sayayım: Altan Öymen, Örsan Öymen, Nilüfer Yalçın, Mete Akyol, Selçuk Altan, Erdoğan Tokatlı, Oktay Ekşi, Oktay Kurtböke, Ahmet Arif, Yaşar Aysev, Güngör Gönültaş, Güngör Göktan, Doğan Özgüden, Erol Ülgen...

Oktay Kurtböke, spor muhabirliğinden gelmişti. Cezayir'de bir spor karşılaşmasına gönderilmişti. Giderken sakallı değildi ama, sakallı döndü. Dönüşünde, gazetede yayınlanan dizi «Cezayiruna» başlığını taşıyordu. Gazetenin dış yayınlar yönetmeni Sermet Çağan, Oktay'ı spordan bir başka dala, dış politika dalma oturtmuştu. «Cezayiruna» dizisi, uzun zaman unutulmadı, belleklerde kaldı...

Çok kalmadım gazetede. Prof. Aydın Yalçın'ın başyazarlığını yaptığı gazete, 1961'de kurulan YTP'nin organı durumuna sokulmak istenince, ayrılıp Milliyet'e geçtim. Mete Akyol, daha önce ayrılıp Millyet'e geçmişti. İlhami Soysal, Milliyet'in Ankara temsilcisiydi. Abdi İpekçi de Genel Yayın Yönetmeni. Milliyet'e girişimi, Mete Akyol kolaylaştırdı. İlhami Soysal, Abdi İpekçi'ye önermiş. Abdi de, «Ben pek tanımıyorum ama, madem siz istiyorsunuz gelsin» demiş...

Kendimi değil, Oktay'ı anlatacaktım, nerelere gittim?

Oktay da 1959 yılında başlamış gazeteciliğe 1959 yılında «Yeni Gün» gazetesinde. Öncü'den sonra «Kudret» gazetesine, sonra Doğan Kasaroğlu'ların çıkardığı «Ankara Ekspres»e gitmiş. 1963 - 1965 yılları askerlikte geçmiş. Sonra, İstanbul'da çıkan «Haber» gazetesinin Yazı İşleri Müdürlüğü 1967'de «Cumhuriyet»...

12 Mart döneminde, 1971'de İlhan Selçuk'la birlikte dört ay tutuklu kaldı Sıkıyönetim Mahkemesinin verdiği 1 yıl hapis cezası Askeri Yargıtayda bozularak dosya sivil mahkemeye gönderildi. Ağır Ceza Mahkemesi de beraat kararı verdi. O dönemde, Nadir Nadi, İlhan Selçuk, Oktay Kurtböke Cumhuriyet'ten ayrıldılar. 1973'te Nadir Nadi ile birlikte yeniden gazeteye döndüler. Oktay Kurtböke, artık Cumhuriyet'in Yazı İşleri Müdürüydü...

Cezaevinden çıktıktan sonra, İstanbul Gazeteciler Sendikası yöneticileri arasında yer aldı. O zaman, sendikada İsmail Cem de var. Sendika, düşün işçilerinin sendikasıyken, kol işçileriyle birleşildi. Daha da güçlendi. Kurtböke, TGS'nin önce Genel Sekreteri, sonra da Genel Başkanı oldu. Yine o görevi yürütüyor...

Oktay Kurtböke'yle, şöyle uzun uzun bir oturmuş bile değilim. Uzaktan izledim daha çok. 1975'in 1 mayısında, Cumhuriyet'e girişimde onun da, İlhan Selçuk'un da payları olduğunu biliyorum...

Ankara'da çok önemli bir olay olduğunda, Genel Yayın Müdürünü aradığım olmuştur. Kısa konuşur:

— Tamam tonton, anlaştık... der, kapatırız telefonu...

Gazetecilik tekniğini en iyi bilenlerden biri o sanıyorum. Bu konuda bir kitapçığı da olduğunu söylemişti. Özel merakları arasında, savaş tarihi olduğunu duyunca şaşırmıştım doğrusu. Diyelim, İkinci Dünya Savaşının gizli kalmış, birçok perde arkası olayı, yabancı yayınlardan onun kitaplığına yerleşmişti. Spor muhabirliği, Cezayir savaş muhabirliği ve gazete Genel Yayın Yönetmenliği... ilginç...

Oktay Kurtböke, emekliye ayrılıp Cumhuriyet'ten ayrılınca, İstanbul'daki arkadaşlarımız «Baro Lokali»nde, onun onuruna bir yemek verdiler. Oktay'a verdikleri mermere oturtulmuş alpagadan bir gazetenin altına şunları yazdılar:

«Gerçek emek, özveri ve insan sevgisi, ürünleriyle vardır. Uunutulamaz.. — İstanbul Haber Servisi çalışanları.»

Emeğin varolsun Oktay!..

Okurlarımıza Duyuru

6 Nisan 1981

Ankara Sıkıyönetim Komutanlığı, bilindiği gibi, cumartesi ve pazar günleri gazetemizin Ankara, Çankırı ve Kastamonu illerinde basım, yayım ve dağıtımı ile taşınmasını yasaklamıştı. Komutanlığın kararı sadece üç ili kapsamış olmakla birlikte, Ankara'yı da içermesi nedeniyle, 26 ilde Cumhuriyet'in dağıtımı büyük ölçüde aksadı. Hatta bazı illerimize hiç gazete ulaştıramadık. Çünkü Ankara, bu illerimize dönük basım ve dağıtım merkezidir. Durumu

aşağıdaki 26 ilimizde yaşayan okurlarımızın ve bayilerimizin bilgisine saygıyla sunuyoruz.

Erzurum. Ağrı, Kars, Erzincan, Sivas, Yozgat, Kırşehir, Amasya, Çorum, Tokat, Gümüşhane, Artvin, Trabzon, Kayseri, Bolu, Konya, Afyon, Burdur, Isparta, Antalya, Giresun, Nevşehir, Samsun, Sinop, Rize, Niğde.

Utanç verici...

Uğur MUMCU — 7 Nisan 1981

Bazı konuların açıkça tartışılmasında yarar vardır. Çünkü, açıkça yapılmayan tartışmalar, kendiliklerinden yeni yeni sorunlar doğururlar.

Açıkça tartışılması gereken konulardan biri, kaçakçılık olaylarına karışan Bulgar şirketlerinin varlığıdır. Bu konulara değinince «şematik solcular»dan öfkeli mektuplar alıyoruz:

— Dünya sosyalizmine küfrediyorsunuz...

Bu mantığı anlamakta güçlük çektiğimizi hemen belirtelim. Resmi ideolojisi «Marksizm-Leninizim» olan bir ülkede «piyasa ekonomisi» kurallarına göre kurulmuş şirketler, Türkiye'de, resmi siyasetleri «antikomünizm» olan çevrelerle «kazanç paylaşmak amacı» ile şirket kurarlar, bu, «sosyalist ahlâka» ters düşmez de bu ilişkilerin sergilenmesi «dünya sosyalizmine küfür» sayılır, ne mantıktır bu!

Sosyalist ülkelerdeki firmaların Türkiye temsilcilerine, Türkiye'deki bağlantılarına bakın, hepsi de ülkemizde antikomünizmin ticaretinin bayraktarıdırlar...

Kahrolsun komünizm, gelsin paralar, leva, ruble, dolar, ne olursa olsun... Nasıl olsa komünizm ticareti, komünistlerle ticaret kadar kazançlı bir ticaret dalıdır!

Peki, bu «şematik solcu» arkadaşlarımız, ünlü kaçakçıların Bulgaristan'da Sofya otellerinde karargah kurmalarını nasıl yorumluyorlar?

Birkaç kez yazdık; kaçakçıların Bulgaristan'da barınabilmeleri, bir sosyalist ülke için yüzkarasıdır. Eğer, «dünya sosyalizmine küfür» söz konusu ise, bu küfür, Türkiye'deki kanlı teröre silah sağlayan kaçakçıların sosyalist bir ülkede barınabilmeleridir, başka ne olabilir?

Bulgaristan, Türkiye'yi Avrupa'ya bağlayan karayolu üzerindedir. Bu coğrafi konum nedeniyle Bulgaristan «kaçakçılık trafiğinde stratejik bir yer» tutmaktadır. Bu kaçakçılık yolundan yalnızca silah değil, sigara, viski ve her türlü kaçak yedek parça gelmektedir.

Ayıptır söylemesi, sanayicilerimizin bir kısmı da geçmiş dönemlerde, Bulgaristan üzerinden yapılan kaçıkçılığa bel bağlamamış mıydı? «Hür teşebbüs» hacı yolu beklercesine, kaçakçılık yolu beklememiş miydi? Böyle değilse şu «stok affı»na konu olan mallar nerelerden, nasıl gelmişti? Sormaz mısınız, efendim, sormaz mısınız?

Görüldüğü gibi, çok ama çok karışık işlerdir bunlar...

Biz, Türkiyede, emekçi sınıf ve tabakaların, anayasal yollar ve barışçı yöntemlerle, siyasal parti ve sendikalar çerçevesinde toplanmalarını ve kurulu düzenin emekçiler yararına değişmesini isteriz. Bu siyasal görüşümüzün hareket noktası, ulusal bağımsızlık düşüncesinden kaynaklanır.

Bulgaristan gibi bir sosyalist ülkede karargâh kuran kaçakçılarla ilgili yayınlarımızı «dünya sosyalizmine küfür» sayan «şematik solculara» şu soruyu soralım:

— Diyalektik materyalizmde, Abuzer Uğurlu, Bekir Çelenk ve Şaban Vezir gibi kaçakçıların Sofya otellerinde barınmalarını, Türkiye'deki antikomünist çevrelerle «kazanç paylaşmak amacı» ile «piyasa ekonomisine» göre şirketler kurmayı gerektiren bölümler var da bizler mi bundan habersiziz?

Evet, yine yazıyoruz: Silah kaçakçılarını barındırmak, bir sosyalist ülke için utanç verici bir yüzkarasıdır!

Tam üyelik Tam demokrasi...

Yalçın DOĞAN — 7 Nisan 1981

Ünlü İtalyan gazeteci Fallaci, Polonya'daki eylemin başını çeken Walesa ile bir yabancı dergide yaptığı röportajda «Özgürlükten hiçbir zaman korkulmaz, özgürlüğü elde etmenin tek yolu vardır, o da özgürlüğü kullanmaktır» diyor. Ömründe hiç kitap okumadığını, Reagan'ı çok sevdiğini, yüz kez hapse girdiğini, siyasal sistemin ekmek ve mutluluğu amaçlaması gerektiğini, Polonya'nın politik ve ekonomik yardıma gereksinme duyduğunu, bunun için

beş - altı ay içinde Amerika'ya gitmeyi düşündüğünü belirten Polonyalı sendika lideri Walesa ise «Özgürlük adım adım kazanılır, ekmek gibidir aynı zamanda, sindirmek gerekir» biçiminde karşılık veriyor.

«Özgürlüğü kullanma» yönünde Türkiye'den de dış dünyaya geçen hafta içinde önemli bir sinyal verildi. Türkiye uzun tartışmalar sonucunda Avrupa Ekonomik Topluluğu'na (AET) «tam üyelik» için başvuruda bulunmayı kararlaştırdı. Milli Güvenlik Konseyi'nin bu kararı «demokrasiye dönüş» konusunda bugüne dek yapılan açıklamalara yeni birini daha ekliyor. Çünkü, «tam üyelik» çok önemli bir koşul gerektirir. AET'nin «tam üyesi» olabilmek için ülkenin demokrasiyle yönetilmesi zorunludur. MGK başvuru kararını aldığına göre, bir de bu açıdan demokrasiye dönmek isteği vurgulanmış olmaktadır.

Özetlenen siyasal niteliğin altını çizdikten sonra, üzerinde durulacak nokta, elbette ekonomiktir. Türkiye ekonomik açıdan gerçekten «tam üyeliğe» hazır mıdır?.. Türkiye'nin gerek tarımsal yapısı, gerekse sanayii, AET ülkeleriyle rakebet edecek düzeye gelmiş midir ya da ne zaman gelebilecektir?..

Gerçekte bu iki temel, soru AET konusu Türkiye'de ele alındığından bu yana hiçbir zaman gündemden düşmemiştir. Neden düşsün ki?.. bellidir işte, Türkiye'nin ekonomik yapısı... Geniş ölçüde «esnaf ve sanatkârlara» dayanan, ancak «lonca geleneğini» geride bırakan bir Türkiye'nin AET'de tam üyeliğe yönelmesi, küçük sanayilerden vazgeçmesi anlamına gelmez mi?.. Vazgeçsin, tamam. Üretim güçleri gelişsin, kapasiteler artsın, hatta Dışişleri yetkililerinin belirttikleri gibi «Küçük sanayiler ve onunla birlikte koruma politikaları ortadan kalksın». Ancak, bu kişilere yeni bir ekonomik işlerlikte nasıl bir görev düşeceği de, planlanmış olsun.

AET'de «tam üyelik» yolunda atılmış bir adım günlük ekonomik işleyiş açısından da, yeni kararlar gerektiriyor. Örneğin, ortak gümrük tarifesine uyum gibi fiilen durdurulmuş bulunan takvimler herhalde önümüzdeki dönemde yeniden işlerlik kazanacak. Her kamu kuruluşunda AET'ye ilişkin farklı görüşlerin önlenmesi için AET birimlerinin kurulması gündeme gelecek, AET ülkeleriyle karşılaştırılarak yeni bir sanayileşme politikası hazırlanacak. Ekonomiye işlerlik sağlayan yasalar herhalde tek tek gözden geçirilecek.

Ekonomik açıdan düşünüldüğünde AET'ye «tam üyelik»... Aslında hazırlıklarına bakılırsa, yapılması gerekenlere bakılırsa, bir serüvendir bu iş... Uzun zaman alacak bir girişimdir. Eğer başkentte ilgili teknisyenlere sorulursa, ekonominin bu yönde işlerliğini sağlamak, «ancak ikibin yılında» sonuçlanır. Başka bir anlatımla, «tam üyelik» hazırlıkları ekonomik yönden ikibin yılına dek sürebilecek ve bugün alınmış bulunan «tam üyelik» kararı, ancak ikibin yılında gerçekleşebilecek. Aradan geçecek önümüzdeki yirmi yıllık sürede de, ekonomi AET ekonomilerine «uyum sağlanması» doğrultusunda değişime uğrayacak.

Ekonomik hazırlıklar için ikibin yılını beklemek gerekirken, «tam üyelik» açısından başvuru için belki de 1983'lerin takvim yaprakları yeterli olabilecektir. AET'nin kendi politikası gereği «tam üyelik eşittir tam demokrasi» olduğuna göre, ekonomk ve siyasal nitelikler tarihin belli bir anında bir kez daha çakışmaktadırlar...

Haig umduğunu pek bulamadı

Cengiz ÇANDAR — 10 Nisan 1981

ABD Dışişleri Bakanı Alexander Haig, Mısır, İsrail, Ürdün ve Suudi Arabistan'ı kapsayan Ortadoğu gezisini tamamladı. Dışişleri Bakanı olarak ilk gezisini Ortadoğu'ya yapmasıyla Reagan yönetiminin dış politikasında önceliğin ne olacağına ilişkin dikkate değer işaretler veren Haig, İtalya ve İspanya'da görüşmeler yaptıktan sonra İngiltere'ye geçti. ABD Dışişleri Bakanı İngiliz, Fransız ve Federal Alman yetkilileri ile de görüşecek ve yarın ülkesine dönecek.

Alexander Haig, Ortadoğu gezisinin son ayağı olan Riyad'dan ayrılmadan önce verdiği demeçte, «Bir Arap - İsrail barış anlaşmasının sağlanamamasının Sovyetler'e Ortadoğu'nun bulanık sularında balık avlama fırsatı sağladığını» söyledi. Riyad havaalanında Haig ile ortak basın toplantısı düzenleyen Suudi Arabistan Dışişleri Bakanı Prens Suud ise «Ortadoğu'da barışa yönelen esas tehlikenin Sovyetler Birliği'nden değil, İsrail'den geldiğini» bildirerek Haig'in Ortadoğu gezisinin başarı ölçüsü hakkında bir ipucu vermiş oldu.

Alexander Haig, Amerikan soğuk savaş okuluna bağlı, dünyanın çeşitli yörelerindeki çatışmalara Amerikan - Sovyet global mücadelesinin prizmasından bakan, J.F. Dulles geleneğinin 1980'ler koşullarındaki bir temsilcisi. Siyasal stratejisinde önceliği hep «Yaklaşan Sovyet tehdidi ve buna karşı açık ya da zımnî böl-

gesel bloklar oluşturmak» alıyor. Ortadoğu gezisine de bu stratejik yaklaşımına uygulama şansı aramak için çıktığı, gezisi için seçtiği ülkelerden ve basına sızan önerilerinden belli oldu. Özellikle, Reagan'ın Başkanlığı devralır almaz, sözünü ettiği «Ürdün Opsiyonu»na geçerlik sağlamak Haig'in gezisinin temel amaçları arasındaydı.

Ancak Ürdünlü yetkililer, FKÖ'yü devre dışı bırakılacak olan Batı Yakası'nın İsrail ile Ürdün arasında çözüme bağlanması önerisine yanaşmadılar. Kral Hüseyin, Haig'in İsrail'in 1967'de işgal ettiği topraklardan geri çekilmeye ve barış görüşmelerine FKÖ'nün de katılmasını kabule zorladı. Dışişleri Bakanı Mervan El-Kasım'ın Haig'in ayrılmasından önce Amman havaalanında Sovyet tehdidine hiç değinmeyen buna karşılık «Bölgede en büyük tehlikenin İsrail'in uzlaşmaz tutumundan kaynaklandığını» ifade eden sözleri, «Ürdün Opsiyonu»na Haig'in geçerlik kazandırmayı başaramadığını belgeledi.

Ayrıca, Kral Hüseyin'in önceki gün, yani Haig'den bir gün önce Londra'ya gitmesi, Batı yanlısı olarak bilinen Arap ülkelerinin Ortadoğu sorununa çözümü yeni ABD yönetiminden değil, bir AET girişiminden beklediği izlenimini güçlendirdi. Bilindiği gibi, Sovyet tehlikesi konusunda ABD ile görüş birliği içinde olmakla birlikte İngiltere, Avrupa'nın Ortadoğu sorununun çözümünde önemli rol oynayabileceği inancında. Nitekim 1980 haziranında AET ülkeleri tarafından yayınlanan Venedik Deklerasyonu'nda Ortadoğu barış görüşmelerinde Reagan'ın «terörist» olarak nitelediği FKÖ'nün rol alması gereğine işaret edilmişti.

Haig'in Ortadoğu gezisinin en çarpıcı gelişmesi Lübnan'daki Suriye kuvvetleri ile Hıristiyan Falanjist güçler arasında iç savaştan bu yana en şiddetli çarpışmaların birdenbire patlak vermesi oldu. Taraflar, belirgin biçimde Haig'in ilgisini davet edecek bir güç gösterisine giriştiler. Haig'in bölgeden ayrılmasıyla da çatışmaların hızı kesildi.

ABD Dışişleri Bakanı, belki de, bölge gezisinin en kazançlı sonuçlarını bu çatışmalar sayesinde elde etti. Suriye ile yakın ilişkileri olan Suudi Arabistan aracılığıyla Suriye'yi Lübnan'da ateşkese ikna edici bir rol oynadı. İsrail'i Lübnan'a müdahaleden alıkoyarak Suriye'nin gözünde nüfuz kazandı. Suriye de, Ortadoğu denkleminin vazgeçilmez unsuru olduğunu Haig'e kanıtlamak fırsatını buldu. İki ülke arasında ateşkese ikna edici bir rol oynadı. İsrail'i söz edilebilir.

Haig'in Ortadoğu gezisine ilişkin bir genelleme yapmak gerekirse, Camp David sürecine bir seçenek bulunmadığı sürece, ABD «pek gönüllü olmasa bile» Camp David politikasını sürdürecek Ürdün ve Suudi Arabistan ile ABD'nin bölge stratejisi arasında bir uyumsuzluğa yol açan bu politikanın seçeneğini ise Reagan yönetimi henüz oluşturabilmiş değil. Bu durumda, Avrupa'nın Ortadoğu barış sürecinde ön alması olası. Bu da, ABD — Avrupa çelişkisini sürdürecek bir etken olablir. Haig, şimdilik, Ortadoğuda nasıl bir politikanın sonuç veremeyeceğini görmüş olmalıdır. Bundan sonra nasıl bir politika izleyeceğini önümüzdeki aylar gösterecek.

NATO Şemsiyesinin yeni anlamı

İlhan SELÇUK — 11 Nisan 1981

Alexander Haig Ortadoğu gezisinde umduğunu buldu mu? Bu sarı saçlı açık renk gözlü Amerikalı Arap çöllerinde krallar ve prenslerle al takke ver külah ilişkilerinde acaba neyi amaçlıyor? Eski NATO Komutanı ve yeni ABD Dışişleri Bakanı Arapların kara kaşına kara gözüne mi aşık? Ortadoğu'nun en gerici krallarını, şeyhlerini, prenslerini bir potada neden yoğurmaya çalışıyor Alexander Haig?

Bu soruların yanıtını artık herkes aşağı yukarı biliyor. Ortadoğu petrolü Batı için önemlidir. Çeşitli İslâm ülkelerinde yönetimler petrole sahip çıktıkça Ortadoğu'da yeni bir dünya oluşmuştur. Haig bu dünyayı Amerikan çıkarlarına göre biçimlendirmek istiyor.

★

Ne var ki işi çok zor...

Türkiye ile Ortadoğu ülkeleri arasındaki ilişkiler, araya Amerika'nın girmesiyle ilginç bir aşamaya ulaşmıştır. Waşhington gerektiğinde Basra Körfezine dalmak için Türkiye'yi bir atlama tahtası gibi kullanmayı tasarlıyor ve bu amaca dönük baskılarını artırıyor. Ankara ise NATO şemsiyesinin ardına sığınarak diyor ki:

— Eğer NATO Basra Körfezini de kapsamına alırsa, ben de varım. NATO dışında Ortadoğu'ya yönelik özel bir görevi üstlenmekten sakınırım.

Evet, NATO şemsiyesi Türk - Amerikan ilişkilerinde yeni bir anlam kazanmaya başlamıştır. Nitekim Birleşik Devletler'in Princeton Üniversitesinde Türkiye dış politikasına ilişkin bir konuşma yapan İlter Türkmen, çeşitli ajansla-

rın verdiği bilgiye göre, Polonya sorununa şöyle değinmiştir:

— Sovyetler Birliğinin Polonya'yı işgal etmesi durumunda Türkiye NATO'lu müttefikleriyle birlikte hareket edecektir.

Demek oluyor ki Türkiye'nin hem kuzeye hem güneye dönük politikasında ölçü NATO'dur. Peki, bizim kendimize özgü bir politikamız yok mu? Acaba NATO neye karar verirse onu benimseyip uygulama yönteminin anlamı nedir?

★

Yeni Amerikan dış politikası atılgan bir karakter taşıyor. Yeni Başkan Reagan'ı da aşan bir saldırganlık içinde konuşan Alexander Haig'in dünya görüşü Batı Avrupa'yı da kaygılandıracak çizgiler taşımaktadır. Batı'da Amerka'nın en güçlü ve sadık müttefiki görünen Federal Almanya acaba Körfez ya da Polonya olaylarında ne düşünüyor? Waşhingtonun şahinleşmesiyle Batı Avrupa'nın görünümü güvercinleşiyor. Türkiye kuzey ve güney dünyaları arasında Batı Avrupalı ülkelerin ve NATO'lu ortakların sağduyusuna dayanmak yolunu mu seçmiştir?

Eğer bu varsayım geçerliyse NATO'nun anlamı şimdi daha değişiktir. NATO, yeni dış politikada Türkiye'yi Sovyet saldırısından koruyacağına Amerikan baskısını frenliyen bir örgüt niteliği kazanmaya mı başlamıştır?

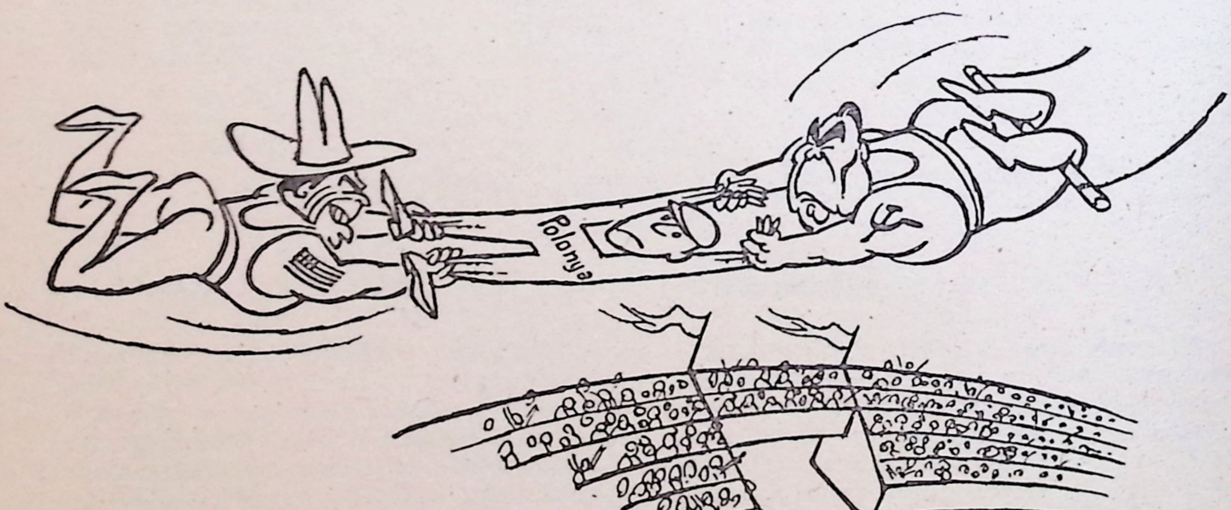
★

Atatürk döneminde Türkiye'nin Ortadoğu politikası neydi? O dönemde Türkiye mazlum ulusların ışığıydı. Ancak iki dünya savaşı arasında İslâm dünyası sömürge koşullarında yaşıyordu. Güney sınırlarımızın ötesinden Körfez'e ve Hint Okyanusuna baktığımız zaman İngiliz ve Fransız egemenliğiyle karşılaşıyorduk. Şimdi bağımsızlığını kazanmış İslâm ülkelerine Amerikan politikasının aracısı kimliğiyle girebilir miyiz?

Hayır.

Ne var ki NATO'nun bir üyesi olarak ve salt örgüte dayanarak Ortadoğu'da etkin bir siyaset yürütmek olanaksızdır. Önümüzdeki yıllarda beklenen gelişmelerle bu gerçek daha iyi anlaşılacaktır.

Türkiye şimdi ekonomik dar boğazda soluksuz kalmanın bedelini çekingen bir dış politikayla geçiştirmeye çalışıyor. Bununla birlikte dünya koşulları öylesine hızla değişiyor ki Ortadoğu'daki dinamik, bizi ister istemez bazı köklü seçimlere zorlayacaktır. Bu seçimi de tarihimize ve coğrafyamıza ters düşen bir yörüngeye oturtmaya kimsenin gücü yetmeyecektir...



12.4.1981

Lübnan'da tehlike

Ergun BALCI — 14 Nisan 1981

Lübnan'daki çarpışmalar denetim altına alınamadığı taktirde çok tehlikeli bir bunalıma dönüşebilir. Durumun patlayıcı niteliği, tarafların değişik hesaplar içinde olmasından ve bölgede büyük devletlerin çıkarlarının kesişmesinden kaynaklanıyor. Bu bakımdan bunalımla doğrudan ilgili güçlerin plan ve amaçlarına bir göz atmak yararlı olabilir.

⊙ Önce aşırı sağcı Falanjistleri ele alalım. Hemen belirtelim ki, Falanjistlerin son bunalımda oynadıkları rolü daha iyi anlayabilmek için 10 ay geriye, geçen yılın temmuz ayına kadar uzanmak gerekir. 7 temmuz 1980'de Pierre Cemayel'in oğlu Beşir Cemayel'in yönetimindeki faşist Falanjist birlikleri, Kâmil Şamun'un yandaşlarını ağır bir yenilgiye uğratarak saf dışı ediyordu.

«İki Hıristiyan partinin geçen yıl birbirini yemesi ile, günümüzdeki olaylar arasında ne ilişki var» diye bir soru akla gelebilir.

Ancak Beşir Cemayel, Kâmil Şamun yanlılarını ezdikten sonra yaptığı açıklamada saldırısının amacının tüm Hıristiyanları tek merkezde toplamak, bundan sonra da Lübnan'ın geri kalan bölümünü «kurtarmak» olduğunu söylüyordu. Beşir Cemayel'e göre, Lübnan'ın «kurtarılması» ancak Filistinli gerillaların «ülkeden atılması» ile gerçekleşebilirdi.

Beşir Cemayel, aradan geçen zaman içinde rakiplerini tasfiye etmeyi başarmış, Falanjistler Hıristiyan Lübnan'ın en güçlü partisi olarak sahnede sivrilmiştir. Hıristiyan Lübnan'ın bağımsızlığını ilan etmek ve Filistinli gerillaları saf dışı bırakmak isteyen Falanjistlerin önünde şimdi en büyük engel olarak, ülkedeki 22 bin kişilik Suriye ordusu bulunuyor. Bu noktada 1978'de Beyrut'un doğu kesiminin denetimi için de Falanjistlerle Suriye birlikleri arasında bir ay süren şiddetli çarpışmalar olduğunu ve sonunda Suriye askerlerinin mevzilerini terketmek zorunda kaldıklarını anımsatmakta yarar var.

Son çarpışmalarsa, Falanjistlerin etkinlik alanlarını, Suriye'nin denetimi altındaki Doğu Lübnan'daki Zahle kentine kadar yaymak istemelerinden çıktı. Falanjistlerin Zahle dolaylarına egemen olmaları Suriye için hem ağır prestij kaybına yol açacak bir gelişme, hem de kentin Suriye sınırlarına yakınlığından ötürü, önemli bir güvenlik sorunudur.

15 bin kişilik Falanjist orsdusunun, 22 bin askerden oluşan Suriye Ordusunu tek başına yenmesine olanak bulunmadığından, Hıristiyanların ülkeye bir İsrail müdahalesi için ortam hazırlamayı amaçladıkları düşünülebilir.

FKÖ lideri Yaser Arafat'ın 10 nisanda yaptığı konuşmada, «Hıristiyanlar ve İsrailli müttefiklerince Filistinlilere karşı kıskaç planının uygulanmasına, Zahle Beyrut ve Güneyde başlanmıştır» demesi, bu bakımdan anlamlıdır.

⊙ Hafız Esat'ın da kendi hesapları var. Once, yukarıda belirttiğimiz gibi, Falanjistlerin etkinlik alanlarını Lübnan'ın doğusuna doğru yaymaları, Suriye'nin kendi güvenliği açısından tehlikeli br olgudur. Bunun ötesinde Suriye Lübnan'da duruma hakim olabilirse, hem İsrail'in kuzey sınırlarını, hem de Filistinli gerillaları denetleme olanağına kavuşacaktır. Hafız Esat böylece uzun vadede Filistinliler arasında ileride kendi iktidarını tehdit edebilecek radikal akımları kontrol edebilecektir. Kısa vadede ise Suriye lideri, Batı Avrupa'nın Filistinlilerle İsrail arasında ayrı diyalog kurulmasına ilişkin çabalarını engelleyerek Şam hükümetinin Ortadoğu barış girişimlerinde devre dışı bırakılmasına izin vermeyecektir.

⊙ İsrail'in ise Güney Lübnan'da öteden beri gözü olduğu bilinen gerçek, Nitekim Kudüs hükümeti, Filistinli gerillalara karşı tampon bölge oluşturmak amacı ile sınır boyunda Binbaşı Saad Haddad adlı bir kuklanın yönetimini desteklemektedir. Lübnan'ı işgal etmek için dört gözle beklediği fırsatı verebilir. İsrail'in Güney Lübnan'ın su kaynaklarında gözü olduğunu da unutmamalı. Anımsanması gereken diğer bir nokta da, haziran ayında İsrail'de seçimlerin yapılacağıdır.

Seçimlerde kazanma şansı çok az olan Başbakan Menahem Begin, Hıristiyanların savunucusu olarak Güney Lübnan'ı işgal edip Filistinlileri tasfiye edebilirse, içeride durumu kuşkusuz güçlenecektir. Sanırız olayların bu yönde gelişmesi, Reagan yönetiminin de işine geliyor. Alexander Haig'in son Ortadoğu gezisi sırasında Lübnan'daki çarpışmalara ilişkin açıklamalarında yanlı biçimde sürekli Suriye'yi suçlayıp, Falanjistlerden söz etmemesi anlamlıdır.

⊙ Ve nihayet Lübnan'a bir İsrail müdahalesinin yol açabileceği Suriye - İsrail savaşına ABD ile Sovyetler Birliği'nin seyirci kalmaları beklenemez. Moskova'nın Suriye ile dostluk anlaşması var. İsrail ise ABD'nin bir numaralı müşterisidir. Böylece büyük çapta bir savaşta iki süper gücün bir noktadan sonra karşı karşı-

ya gelmeleri kaçınılmaz olur. Ancak Afganistan'da 85 bin asker bulunduran Polonya'da ise başı iyiden iyiye dertte olan Moskova, Lübnan'da patlayacak büyük bir bunalımda sahaya pek güçlü durumda çıkamayacaktır.

ABD ile İsrail yöneticileri de herhalde bu noktayı düşünüyorlardır.

Düşünüp zamanın uygun olduğuna karar vermişlerse, Lübnan'da çok tehlikeli gelişmeler beklenebilir.

Batı ile biz

İlhan SELÇUK — 15 Nisan 1981

Türkiye Batı'nın uluslararası örgütlerine bağlı bir ülkedir.

AET, NATO, Avrupa Konseyi ve OECD'nin kapsamı içindeyiz. Bu örgütlerin şaka olsun diye kurulduklarını kuşkusuz kimse söyliyemez. Sözgelimi NATO içinde bulunmak ne demektir? NATO'ya bağlı bir devlet yalnız savaşta değil, barışta ağır sorum altındadır. NATO bir askeri bütünleşmeyi vurgular, Avrupa Konseyi Siyasal, AET Ekonomik Entegrasyonu öngören iki temel kurumdur.

Ne var ki üç örgütün de ilkeleri arasında «siyasal demokrasi» ortak bir alan oluşturmaktadır. NATO askeri pakt niteliğiyle bu noktaya pek aldırış etmez. AET, ekonomik yapısına karşın, «Avrupa Devleti» amacına yöneliktir ve danışma organı niteliğinde de olsa «Avrupa Parlamentosu» kurulmuştur. Hristiyan demokratıyla, sosyalistiyle, komünistiyle Avrupa Parlamentosunda politik yaklaşımlar ister istemez önem kazanır.

Avrupa Konseyi ise varlığını siyasal temellere oturtmuştur. Örgüt üyelerinin fikir özgürlüğüne dayalı çok partili demokrasiyi ve insan haklarına dayalı çağdaş hukuku benimsemeleri gerekir.

Türkiye bu örgütlerin yanısıra OECD ve İMF kapsamında yerini almıştır.

★

Ancak yukarıda belirlenen örgütlerle ilişkilerimiz sağlıklı değildir.

NATO içinde en yüklü riziko Türkiye'nin sırtına vurulmuştur. Ülkemiz NATO'ya büyük katkı sağlar, ordumuz NATO standartlarına göre donatılmaz, bu sorun yıllardan beri çözülmez.

AET'ye hem üyeyiz, hem değiliz. Yunanistan örgüte tam üyelikle girmiştir. Biz kapının eşiğinde bekleriz. AET, Türk mallarına ambargo uygular. AET üyesi ülkeler Türk yurttaşlarına vize zorunluğu koyar. AET Parlamentosu son oturumunda şu karara varmıştır.


Hilmi İşgüzar Yüce Divan'da. (Fotoğraf: THA)

İşgüzar davasında tanıklar dinleniyor

■ Tanıklardan SSK eski Emlâk Müdürü, arsa alımlarının usulsüz olduğunu söyledi.

■ Eski Sosyal Güvenlik Bakanı İşgüzar duruşmaya cezaevi arabası içinde elleri kelepçeli olarak getirildi.

Apocular davasında iddianame okundu

■ 255 sayfalık iddianamede, sanığın çeşitli bölgelerdeki eylemleri açıklanıyor; 97 sanık hakkında idam isteniyor.

Selim YALÇINER

Diyarbakır Sıkıyönetim Komutanlığı'ndaki PKK davasından bir sanık.

İlhan Erdost'la ilgili davaya devam edildi

— Türkiye iki ay içinde siyasal demokrasiye geçmek için kesin önlemlere yönelmezse AET ile ilişkileri dondurulmalıdır.

Avrupa Konseyindeki durumumuz da gündemdedir. Türkiye'deki olağanüstü rejimin üyelik koşullarına ters düştüğü kanısı örgütte güçlenmektedir. Mayıs ayında bu konu ele alınacaktır.

OECD içinde Türkiye'nin özel bir konumu vardır. Ülkemize yardım amacıyla bir sandık oluşturulmuştur. Her OECD ülkesi bu sandığa aşağı yukarı yarısı mal, yarısı döviz olmak üzere bir katkıda bulunmaktadır. OECD yardım sandığından yılda ortalama 1,5 milyar dolar borç alarak dış ödeme açıklarımızı kapatmaya çalışmaktayız.

IMF ile Türkiye arasında Stand-by anlaşması geçerlidir. 1977 sonbaharından bu yana ülke ekonomisini IMF yönlendiriyor, ama daha dört yıl bu reçetenin uygulanması gereği ileri sürülmektedir.

Sözün kısası Batı sisteminin temel örgütleriyle sağlıklı, tatsız, çelişkili ilişkilerimiz var. IMF önümüze bir ekonomik reçete koyuyor, OECD bu reçetenin parasal desteğini sağlıyor ve reçetenin uygulanması yolunda Avrupa'nın örgütsel yapısına ters düşüyoruz. Batı'nın Türkiye'ye dayattığı ekonomik ve siyasal formüller birbiriyle çelişiyor.

IMF'nin reçeteleri hangi sanayileşmemiş ülkede uygulansa, orada otorter rejim gündeme girmiştir.

★

Batı ile ilişkilerimizi gerçekçi açıdan gözden geçirmek zorundayız. Çünkü gün geçtikçe sorunlar büyüyüp karmaşık bir nitelik alacaktır. Sözgelimi diyoruz ki:

— AET'ye girelim..

Girelim, girelim ama, Türk parlamenterlerinin Avrupa Parlamentosunda komünistlerle aynı sıralarda yanyana oturacaklarını düşünüyor muyuz?



20.4.1981

Polonya modeli

Ergun BALCI — 21 Nisan 1981

Polonya'da işçiler 1980 eylülünde Gdansk anlaşması ile bağımsız sendika kurma ve greve gitme haklarını kazandıklarında, sosyalizm tarihinde yeni bir sayfa açılıyordu. Bu olgu Moskova tarafından hiç de hoş karşılanmamış, Kremlin kaygılarını belirtmekte gecikmemişti. Komünist Partisi'nin otoritesi tehlikede idi. Ancak işin ilginç yanı bu tehlike kapitalist sınıftan değil, Komünist Partisi'nin temsil ettiğini ileri sürdüğü işçi sınıfından geliyordu. «Dayanışma Sendikasının» kurulması ile ülkede çift başlı yönetim, daha doğrusu ikili iktidar olayı meydana geliyordu. 10 milyonun üzerinde üyesi olan «Dayanışma» işçileri temsil ettiğine göre, üç milyon üyeli Komünist Partisi kimin sözcülüğünü yapıyordu? Bize göre bu sorunun yanıtı, Komünist Partisi'nin bürokrasinin sözcülüğünü yaptığı yolunda idi.

Böylece ortaya bir çelişki çıkıyordu. Bir yanda bürokrasinin sözcüsü parti ile öte yan-

da işçilerin temsilcisi «Dayanışma» arasındaki çelişkinin diyalektik kurallar uyarınca aşılması ve bir senteze ulaşılması gerekiyordu.

Eğer bir dış müdahale olmazsa, sanırız Polonya toplumu kendi iç dinamiği ile bu çelişkiyi çözme ve yeni bir senteze ulaşma aşamasına gelmiştir.

Geçen hafta meydana gelen çok önemli iki olay bu değerlendirmeyi doğrular nitelikte görünüyor. Çarşamba günü Doğu Bloku ülkelerinin tarihinde ilk kez, Komünist Partinin yerel örgütleriden 500 delege Torun kentinde toplanarak parti liderliğinde değişiklikler yapılmasını ve «demokratikleşmeye» gidilmesini istemişlerdir. Torun toplantısında, «tabanın desteğini yitiren» Merkez Komitesi ve Politbüro üyelerinin görevlerinden alınması, yeni üyelerin seçimi konusunda tabanın görüşlerine de başvurulması talep edilmiştir. Toplantıyı düzenleyenler arasında bulunan Felsefe Profesörü Lech Witkowski şöyle demiştir: «Komünizmi reddetmiyoruz. Yalnızca teori ile pratik arasındaki uçuruma karşı çıkıyoruz.»

Böylece parti tabanı ilk kez onun denetimi olmadan, ülkenin yönetilemeyeceğini tavana anımsatıyordu.

Çok önemli diğer bir gelişme de, Polonya Komünist Partisi'nin 20 temmuzda yapılacak olan 9. Kongresi ile ilgilidir. Merkez Komitesi ile Politbüro üyelerinin seçileceği kongrede, seçimlerin gizli oy ve açık tasnifle yapılmasının tasarlandığı, parti mekanizması tarafından önceden hazırlanmış aday listelerine rağbet edilmeyeceği açıklanmıştır. 9. Kongre büyük bir olasılıkla parti tabanının özlemlerinin yansıtacağından, 20 temmuzda 140 üyeli Merkez Komitesi ile Politbüro'daki tüm sertlik yanlılarının tasfiye edilerek, yerlerine reformcuların gelmeleri beklenebilir.

Bu durumda ortaya şöyle bir tablo çıkıyor: Polonya'da geçen yaz başlayan işçi olayları, işçi sınıfı ile bürokrasi ve onun temsilcisi olan Komünist Partisi arasındaki çelişkiyi gözler önüne sergilemiş, Dayanışma'nın kurulması bu çelişkiye daha da somut nitelik kazandırmıştır. İkinci aşamada ise, bu kez Komünist Partisinin içinde tabanla, tavan arasındaki çelişki ortaya çıkmıştır. Komünist Partisi, 20 temmuzdaki kongresinde demokratik seçimlerle tabanın isteği doğrultusunda reformcu liderleri iş başına getirirse, iç çelişkisini çözümlemiş olacak, böylece Dayanışma ile arasındaki çelişkiyi de aşıp işçi sınıfı le bütünleşmesinin önünde bir engel kalmayacaktır. Halen Polonya Komünist Partisi'nin 3 milyon üyesinin 1 milyonun aynı zamanda Dayanışma Sendikası'na da üye olduğu ammsanırsa, partinin kendi içinde gerçekleştireceği sağlıklı bir ameliyatan sonra işçilerle kolayca kaynaşabileceği ve sosyalizmin öngördüğü gerçek işçi demokrasisi yolunun açılabileceği düşünülebilir.

Soruna bu açıdan bakıldığında, Polonya'da, Lenin'in Çarlık Rusya'sının kendine özgü koşullarında kurduğu, Stalin'in ise yozlaştırıp, kitlelere yabancılaşmasına yol açtığı «otoriter parti» kavramının tartışıldığı, daha doğrusu yıpratıldığı görülebilir.

Polonya işçi sınıfının başlangıçtan beri temelde siyasal nitelikte olan eylemleri, günümüzde tarihsel bir dönemece gelmiştir. Polonya toplumu, ya iç dinamiği ile kendi sorununu çözerek sosyalizmin önünde yeni ufuk açacak, ya da dışarıdan gelecek bir müdahale ile, sağlıklı gelişmesini engelleyen katı kalıplar içinde sıkışmaya zorlanacaktır.

Bu noktada Sovyetler Birliği gündeme geliyor. Polonya'da olanlar, aslında Sovyetler Birliği'nin de gereksinme duyduğu, kendini yenileme ve siyasal yapılarda reformu gerçekleştirme çabalarıdır. Sovyet Komünist Partisi'nin şubat ayında toplanan 26. Kongresinde görülen durağanlık ve donukluğu sağlıklı bir işaret olarak kabul etmek olanaksızdır.

Polonya'daki hareketin ileride diğer Doğu Avrupa ülkeleri ve bir noktadan sonra Sovyetler Birliği'ne sıçraması, yürürlükteki uygulamaları temellerinden sarsabilir. Bu bakımdan Sovyet yönetcilerinin Polonya olayları karşısında böylesine kaygılanmalarının nedenlerini anlamak zor değildir.

Ama, yaş ortalaması 70 olan bugünkü yöneticiler, yerine, ileride işbaşına gelecek olan genç teknokratlar, belki de Polonya modelinden kaygılanacaklarına ondan esinlenirler.

Kremlin liderlerinin Polonya modeli karşısında ne tutum takınacakları sorusu ise, sanırız 20 temmuza kadar açıklığa kavuşacaktır.

Sakın yapmayın

Nadir NADİ — 22 Nisan 1981

Türk ulusunun yazgısına el koymakla, 12 Eylül'de ordumuz gerçekten hep beklediğimiz bir girişimi başarmış oldu. Yoksa 30 yıldır bir türlü rayına oturtamadığımız rejim tam bir iflasa doğru sürükleniyordu. Ortada demokrasi diye bir şey kalmamıştı. Her kente, her kasabaya, neredeyse her sokağa anarşi egemen olmuştu. Türk toplumu Ulusal Kurtuluş Savaşı-

mızın başlangıcını andıran bir duruma yaklaşmıştı. Emir ve komuta zinciri çerçevesi içinde kurulan MGK, «Vatanın makûs talih»ini yenmek görevini üstlenmekle gerçekten her benim diyenin göze alamayacağı bir atılıma girişmiş oldu. Anarşinin kökü kazınacak, baş döndürücü bir hızla tırmanan enflasyonun hızı kesilecek, ülkemizde siyasal ve sosyal «istikrar» sağlanacak ve ulusça yeniden demokratik özgürlüklere kavuşacaktık.

Kolay başarılır iş değildi bu. Yeni yönetimi büyük güçlükler bekliyordu. Şimdi aradan sekiz ay geçmiş ve başarıya doğru bir hayli adım atılmıştır. Ama tüm güçlüklerin yenildiğini söyleyebilmek için vakit henüz erkendir.

En çok dikkat etmemiz gereken nokta, Atatürk ilkelerini bir an olsun göz önünden ayırmamaktır. Ne yazık ki 30 yıldan bu yana o'nun yolundan sapmalar olmuş, ülkemizi çağdaş uygarlık düzeyine ulaştıracak yöntemler kuşa benzetilmiş, oy avcılığı uğruna cumhuriyetçilik, bağımsızlık, laiklik ilkelerinden kimi zaman büyük ödünler verilmiştir. Oy avcılığı diye bir kaygısı olmayan, sırası geldiğinde yönetimi halka teslim edeceğini ilk günden beri namus sözü olarak açıklayan MGK'nın Atatürk yolunu bulmak, o yoldan şaşmamak konusunda gelmiş geçmiş tüm iktidarardan daha şanslı olduğu meydandadır. Kim gerçek Atatürkçü, kim yapay Atatürkçü, sayın yöneticilerimiz bu noktalara ne denli dikkat etmek gereğini herhalde bizden daha iyi bilirler. Atatürk konusunda çok duyarlı olduğumuz için bağışlanmamızı dileriz. Son günlerde gazetelere yansıyan bir haber üzerine bu yazıyı yazmak zorunda kaldık. Bildirildiğine göre Milli Eğitim Bakanlığınca hazırlanan bir yasa tasarısı MGK'ya sunulmak üzere imiş. Tasarı yasalaşırsa Atatürk'ün vasiyeti ile kurulan Türk Tarih Kurumu ile Türk Dil Kurumu her türlü gelirleri, mal varlıkları, kitaplıkları ve personel kadroları ile Türk Bilimler Akademisi adı altında kurulacak yeni bir kuruma devredilecek, Dil ve Tarih Kurumları lağvedilecekmiş. Türk Bilimler Akademisi yasa tasarısına göre çeşitli kuruluşların göstereceği 99 aday arasından Devlet Başkanı 33 kişiyi Akademi üyesi olarak saptayacak, bu sayın üyeler yaşam boyu görevlerini sürdüreceklermiş.

350 yıl önce Kardinal Richelieu döneminde kurulmuş bir tür Fransız Akademisini andıran bu Türk Bilimler Akademisi'nin ne gibi yetkileri olacaktır bilmiyoruz. Anlamadığımız nokta, böyle bir kuruluş gerekli görülmüş olsa bile bu yüzden Türk Dil ve Tarih Kurumlarının niçin ortadan kaldırılacaklarıdır.

Kimi gerici çevrelerin uzun süredir Atatürk'ün ulusa armağanı olan bu iki kuruma, (özellikle Dil Kurumu'na) nasıl diş bilediklerini hep biliriz. Dilimizin arınması, ulusal birliğimizin pekiştirilmesi uğruna çalışan, yıldan yıla başarılı sonuçlar alan, hiç bir zorlayıcı gücü olmadığı halde önerdiği sözcükler, hatta gericilerce de kullanılan bu kurumu iptal etmek, eğer gerçekleşirse bizce yeni yönetim hesabına büyük, çok büyük bir yanılgı olacaktır. İsteseydi Fransız Akademisine benzer bir kuruluşu Atatürk kendisi de yaratabilirdi. Öyle yapmayıp da böyle yaptı ise bunun nedenleri bulunmak gerekir. Başlıcası sanırım Dil ve Tarih Kurumlarını parti ve her türlü politika oyunlarının dışında Türk dilini ve Türk tarihini kendi varlıkları içinde geliştirmek olmalıdır.

İnanmak istemediğimiz haber, eğer doğru ise, Sayın MGK üyelerinden rica ederiz: Tasarıyı olduğu gibi geri çevirin, oldum olası Atatürk'e ters düşenlerin eline geçici de olsa bir övünme fırsatı vermeyin, tüm varlığını ulusuna adamış o büyük adamın en doğal yurttaşlık hakkı olan vasiyetine kıymayın!..

Avrupa yardımcı olursa demokrasiye dönüş hızlanır

23 Nisan 1981

ANKARA (ANKA) — Devlet Başkanı Orgeneral Kenan Evren İngiltere'de yayınlanmakta olan Financial Times gazetesinin muhabiri David Tonge'a verdiği demeçte, 12 Eylül öncesi parlamentoda görev alan politikacıların ilk parlamentonun çatısı altına girmemesinin uygun olacağını söyledi. Orgeneral Evren, «İlk parlamentodan sonra ne olacağı şimdiden kestirilemez» dedi. Devlet Başkanı Evren, Avrupa ile ilişkiler konusunda «Avrupa'da ki dostlarımız bize yardımcı olurlarsa demokrasiye dönüş sürecimiz hızlanacaktır.» şeklinde konuştu.

«Ben politikacıları sınıflandıracak bir yargıç değilim. Şurası kuşkusuz ki, aralarında çok değerli olanlar da vardı.. Ancak bunlar dahi, parlamento'nun içine sürüklendiği durum karşısında istifa etmek gereğini duymadılar. Bu durum da hepsini ilk parlamento'nun çatısı dışında bırakmak daha uygun olacaktır. İlk parlamento'dan sonra ne olacağı şimdiden kestirilemez.»

«Biz demokrasiye dönüş konusunda söz vermiş bulunuyoruz. Bize Türk halkı tarafından gösterilen itimadın, dostlarımız tarafından da

gösterilmesini bekliyoruz. Şurası muhakkak ki, Avrupa'daki dostlarımız bize yardımcı olurlarsa demokrasyle dönüş sürecimiz hızlanacaktır. Ama her adımımızın önüne yeni engeller koyacak olurlarsa, bu olumlu sonuçlar doğurmaz.»

Devlet Başkanı Orgeneral Kenan Evren, demecinde, 12 Eylül öncesi terör eylemleri ve siyasi cinayetlerden sorumlu örgüt ve grupların büyük çoğunluğunun etkisiz hale getirildiğini de belirterek, yönetimin terörizm ve anarşi ile mücadelede yüzde 80-90 oranında başarılı olduğunu kaydetti.

Komutanların yönetime el koymasının dünya barışı açısından ciddi sonuçlar doğuracak kanlı bir iç savaşın yegâne alternatifi olduğunu söyledi...

Devlet Başkanı Evren, işkence iddiaları ile ilgili bir soru üzerine de, 12 Eylül harekâtından önce işkence yapıldığı yolunda şikâyetler olduğunu hatırlattı ve son haftalarda Türkiye'de incelemelerde bulunmak üzere gelen çeşitli Avrupa kuruluşları heyetlerinin niçin o zaman da gelmediklerini sordu...

23 Nisan'ın anlamı

23 Nisan 1981

Bugün 23 Nisan Bayramıdır. 61 yıl önce Türkiye Cumhuriyeti devletinin temeli bugün atıldı. Ülkenin başkenti düşman işgali altındayken ve padişah emperyalistlerle işbirlikçiliği yeğlerken Ankara'da Büyük Millet Meclisi kuruldu. Bu güzel gün, daha sonra Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı olarak saptandı.

23 Nisan'ın Türkiye ve Dünya için iki önemli niteliği vardır. Bunlardan biri Çocuk Bayramı oluşudur. Dünyada Türkiye'den başka bir ülkede Çocuk Bayramı yoktur. Nitekim bu olgu Birleşmiş Milletler örgütü ve UNESCO'nun dikkatini çekmiş uluslararası platformda değerlendirilmiştir.

Ancak 23 Nisan'ın asıl önemi Türkiye Büyük Millet Meclisinin evrensel değerinde odaklaşmaktadır. Büyük Mllet Meclisi yeryüzünde ilk kez emperyalizmden yurdu kurtarmak amacıyla halkın seçtiği temsilcilerden oluşan bir kuruluşu vurgulamaktadır. Bu niteliğiyle mazlum ülkeler dünyasında emperyalizme başkaldıran bir halk eyleminin demokratik kurumu değerini taşır.

Birinci Büyük Millet Meclisi Batı Parlamentolarından değişik bir çizgiye sahiptir. Batı Parlamentoları krala ve kralın egemenliğini pekiştiren soylu sınıfa karşı burjuvazinin siyasal yönetime ağırlığını koymasıyla oluşmuştur. İnsan haklarına dayalı hukuk, zaman geçtikçe ve emekçi halk kitlelerinn temsilcileri parlamentoya katıldıkça bugünkü Batı demokrasilerinin devlet yönetimini oluşturmuştur.

Bizde ise Büyük Millet Meclisi doğrudan doğruya yeni Cumhuriyet Devletinin kurucusudur. Bu Meclis hem emperyalizme karşı bağımsızlığı, hem ulusal egemenliği, hem halka dayalı demokratik karakteri simgeliyordu. Büyük Millet Meclisi Gazi Mustafa Kemal Atatürk'ün kurduğu devletin özüdür. Bunun içindir ki Ankara'da ilk hükümet «Büyük Millet Meclisi Hükümeti» adını taşır. Atatürk, bu hükümetin yeryüzünde özel niteliğine işaret ederek, «Biz bir halk hükümetiyiz, biz bize benzeriz» demiştir. Cumhuriyet Devleti ve rejimi de Büyük Millet Meclisinin kararları ve kanunlarıyla kurulmuştur.

Daha açık deyişle Batı tarihinde parlamentolar belirli bir devlet düzeni içinde oluşmuşlarken, bizde Büyük Millet Meclisi devleti kurmuştur.

23 Nisan Ulusal Egemenlik Bayramının anlamı da bu tarihsel temelde belirginleşmektedir.

★★★

Çemberi yarmak

İlhan SELÇUK — 24 Nisan 1981

Atina'daki Ermeni eylemleri nedeniyle Türkiye - Yunanistan arasındaki sorunlara siyasal görünümlü bir yenisi eklendi. Geçen pazar günü «NATO'lu komşumuz»un başkentinde «Ermeni Ulusal Komitesi»nce bir gösteri ve toplantı düzenlenmiş, Türkiye'nin doğu illerinden Van, Bitlis, Kars, Muş ve Erzurum'u kapsayan bir Ermenistan kurulmasına ilişkin istekler di-

le getirilmişti. İktidardaki Karamanlis'in «Yeni Demokrasi Partisi» ile muhalefetteki sosyalist «Pasok»un temsilcileri de bu eyleme katılarak istekleri desteklediklerini bildirmişlerdi.

Ankara bu duruma kayıtsız kalamazdı. Türkiye'nin toprak bütünlüğüne yönelen düşmanca eylemlerin Yunanistan'da desteklenmesini protesto etmek gerekiyordu. Ancak verilen notayı Atina'nın «reddettiği» açıklandı.

★

Batı dünyasında Ermeni sorunu nedeniyle ilk notayı Fransa'ya verdik; ikincisini de Yunanistan'a...

Bu olgular «Ermeni terörü» denilen eylemin tırmanışını gösteren iki kanıttır. Fransa'da seçimleri ve devlet yönetimini etkileyecek bir siyasal güç niteliğine dönüşmüş görünen Ermeni lobisi neye dayanmaktadır? Uluslararası Siyonizmin, kapitalist dünyanın ekonomik örgütleriyle bütünleştiği biliniyor. Amerika'daki Yunan lobisi de uluslararası deniz ticaretinden başlayarak yükselen sermaye gücünün Ortodoks kilisesiyle işbirliğinde çarpıcı kuvvetine kavuşuyor. Acaba Batı'nın ünlü gazetelerinde, radyo ve televizyon yayınlarında, siyasal partilerinde yavaş yavaş etkinleşmeye başlayan Ermeni eyleminin temelini oluşturan nedir?

Türkiye'nin bu sorulara önyargısız bir «teşhis» koyması gerekiyor.

Bu «teşhis»i koyarken düşülecek yanılgının bedeli ilerde çok pahalı biçimde ödenir. Çünkü bugün ülkemizin çevresinde bir cadı kazanı fokurduyor. Türkiye'nin parçalanması üstüne oyunlar oynanıyor. Sevr haritasına özlemler duyuluyor.

Bağımsızlık savaşımızla gerçekleşen ulusal bütünlüğümüze yönelen istekler nereden ve hangi ideolojinin paravanasıyla gelirse gelsin değişen birşey yoktur. Atatürk'ün bağımsız Cumhuriyetini parçalamak isteyen güç, ister batıdan, ister doğudan, ister sağdan, ister soldan gelsin düşmandır.

Hem bu düşmanlık; barışa düşmanlıktır.

★

Yunanlılar Ege denizindeki haklarımızı çiğnemek isterler. İstanbul'u Kostantinopl olarak görürler, Megalo Idea'nın takipçisidirler. Kıbrıs Türklüğünü de insan haklarından yoksun bırakıp yok etmek için uzun yıllardan beri sürdürdükleri uğraşla sorunu bugünkü noktaya getirdiler.

Atina'da Ermeni gösterisi düzenlenir, iktidar ve muhalefet partisi temsilcilerinin katılmasıyla Doğu Anadolu'yu isterler. Bu da yetmez. Doğu Anadolu'da Kürt devleti kurulması için girişimler sürer gider. Kıbrıs'ın Rum kesiminde Türkiye'ye düşmanlığın örgütleri çeşitli dayanışmalarla üslenirler'.

Bu durumda Ege üzerinde Yunanistan'a kolaylıklar göstermek ve Atina'nın NATO askeri kanadına yeniden katılmasını onaylamak gibi iyi ve saf niyetlerin gerekçeleri havada kalmıyor mu?

★

Türkiye ekonomide dar boğaza girmiş, borçlanmıştır, borçlarını ödeyemeyecek duruma düşmüştür. Üstelik borç ödemek için borç arayıp bulmak gibi bir kısır döngü 1970'lerin dış ekonomik politikasını oluşturmuştur. Böylesine darda bir ülkenin dış siyasal saldırılara hedef olması doğaldır.

Peki, ne yapmalı?

Önce bir iç barışta bütünleşmek zorundayız. Bütünleşmek güçlenmek demektir. O zaman tüm sorunlarımızı çözmek için herşey kolaylaşacaktır.

Vasiyetname

Uğur MUMCU — 25 Nisan 1981

Türk Tarih ve Dil Kurumlarının bütün mal varlıklarının yeni kurulacak «Türk Bilimler Akademisi» adlı bir kuruluşa devredileceğine ilişkin haberler, çok önemli bir konuyu gündeme getirmiştir.

Bir yasaya da dayansa, böyle bir devir işlemi Türk Hukuk sistemi ile bağdaşır mı? Hemen belirtelim: Bağdaşmaz!

Atatürk ölümünden iki ay önce hazırladığı vasiyetnamesinde tüm gelirini bu vasiyetnamede yazılı kişi ve kurumlara bırakmıştır. Türk Dil ve Tarih Kurumları, Atatürk'ün vasiyetnamesinde yazılı mirascılardan ikisidir..

Vasiyetname ölüme bağlı bir işlemdir. Vasiyet eden, ölümünden önce, sahibi bulunduğu malvarlığının ölümünden sonra kimler arasında paylaşılması gerektiğini ve bu malvarlığının kullanılış biçimini belirler. Atatürk'ün vasiyetnamesi de Türk Miras Hukuku'nun temel kurallarına bağlıdır.

Atatürk'ün kendi vasiyetnamesinde malvarlığından doğan gelirleri kullanmaları öngörülen Türk Dil ve Tarih Kurumlarının şu

ya da bu gerekçe ile bu haktan yoksun bırakılmaları, vasiyetnamenin «iptali» anlamına gelir. Medeni Kanunumuzda bir vasiyetnamenin iptali belli koşulların varlığına bağlıdır. Vasiyetname, ancak, Medeni Kanunda gösterilen yol ve yöntemlerle iptal edilebilir. Atatürk'ün vasiyetnamesi ile ilgili olarak bu koşulların hiç birinden söz edilemez.

Edilemez, çünkü, Medeni Kanunun 499'uncu maddesine göre ölüme bağlı bir işlemin iptal edilmesi için miras bırakan kişinin vasiyetname düzenlerken medeni hakları kullanma ehliyetinden yoksun olması, vasiyetnamenin hata, hile, tehdit ya da cebirle yapılması ve de ayrıca vasiyetnamenin yasaya ya da «ahlaka mugayir» bulunması gerekmektedir. Yasada öngörülen bir başka iptal nedeni de vasiyetnamenin biçim noksanı ile sakat olması halidir.

Bunların hiçbirisi Atatürk'ün vasiyetnamesi için söz konusu olamaz.

Türk Dil ve Tarih Kurumlarına yöneltilen eleştiriler, bu iki kurumun belli kişilerin elinde olduğu, Dil Kurumunun solcuların eline geçtiği gibi konuları kapsamaktadır. Doğaldır, vasiyetname ile belirlenen mirasçıların kişilikleri ve bu mirası kullanma biçimleri eleştirilir. Örneğin, Atatürk'ün en yakın silah arkadaşı İsmet İnönü'nün bıraktığı mirasın İnönü mirascıları arasında kullanılış biçimi, tarihsel Pembe Köşkün kazanç konusu yapılması eleştiri konusu olabilir. Ama hiç kimse İsmet İnönü'nün vasiyetnamesini bir yasa ile iptal etmeyi düşünmez. Çünkü ölüme bağlı işlemler, belli koşulların varlığı halinde ancak yargıç kararı ile iptal edilebilir.

Türk Tarih ve Dil Kurumları için de aynı yaklaşım geçerli olmalıdır. Bu iki kuruma kızabilirsiniz, eylem ve işlemlerini yanlış bulabilirsiniz. Buna kimsenin bir diyeceği olamaz. Ama iş, Atatürk'ün vasiyetnamesi ile ilgili konulara gelip dayanırsa, burada susulur. Susmak gerekir. Çünkü, kimse, Atatürk'ün vasiyetnamesini iptal edip yeni baştan düzenleyemez. Hukukun gereğidir bu...

Bakın bizler, İsmet Paşa'nın Pembe Köşküne mirasçıların apartman kondurmalarına çok öfkeleniyoruz ama «iptal edin İnönü'nün vasiyetini, sokmayın damadı köşke» diyebiliyor muyuz?...



ERBAKAN: KONYA MİTİNGİNDE 17 SAĞCI İLLEGAL ÖRGÜT ROL OYNADI

Sosyalist grubun karşı çıkmasına rağmen Türkiye'ye heyet gönderiliyor

ERMENİLER ATİNA, KUDÜS VE FRANSA'NIN 3 KENTİNDE GÖSTERİ YAPTI

MSP YARGILANIYOR

TPAO ve cam iskolunda 14 bin isciyi kapsayan sözleşmeler açıklandı

25.4.1981

Acaba şimdi ne düşünüyor ?

Ali SİRMEN — 27 Nisan 1981

Dışişleri Bakanı İlter Türkmen Cumhuriyet'e verdiği özel demeçte, Türk - Yunan ilişkileri konusunda ilginç görüşler ileri sürmüş, bulunuyor. Türkmen, Atina'nın son Ermeni gösterisi sırasındaki tutumu hakkındaki soruyu «iki ülke arasında bir itimat havası yaratılması çabaları ile bu durumun çeliştiği açık» diye yanıtlamıştır. Hiç kuşkusuz bu çelişkinin görülmüş olması, Sayın Türkmen açısından sevindiricidir.

Dışişleri Bakanı, Yunan notasını değerlendirir, Türk - Yunan ilişkilerine bakarken, Atina'da iktidarın dizginlerini elinde tutan grup içinde, Ege'nin iki kıyısı arasındaki ilişkileri gerçekten düzeltmek için iyi niyetle hareket eden kişilerin de bulunduğu, ama bunların durumu kontrol edemedikleri yolunda bir görüş ileri sürmektedir.

Sayın Türkmen'in bu görüşünde büyük bir gerçek payı olduğu kanısındayız. Yunanistan'da bugün iktidarı ellerinde tutanlar, isteseler bile geçmişteki Türk düşmanı politikalarından kurtulamamakta, bir anlamda geçmişte rüzgâr ekmişliklerinin tutsağı durumunda kalmaktadırlar.

Ancak, Ermeni terörü konusunda durumun Atina tarafından ileri sürüldüğünden çok daha değişik ve çok daha ağır olduğu da bir gerçektir. Atina, Ermeni terör hareketinin planlandığı, Ermeni bağnaz örgütlerinin odaklandığı üç önemli kentten biridir. Yunan hükümeti kendi partisi içindeki milletvekillerinin, Ermeni gösterilerine katılmalarını önleyememiş olabilir diyelim. Ama aynı hükümetin kendi toprakları üzerindeki terörist örgütlerin hain planlarına karşı da elleri kolları bağlı kalabileceğini düşünmek safdillik olur.

Olayı doğru görmek gerek, tarihte Rum ve Ermeni eylemleri hep elele kolkola gitmiştir.

Türkiye'nin yurt dışındaki temsilcilerine karşı girişilen eylemlerin de, Kıbrıs Barış Harekâtı'ndan sonra gelişmiş olması, basit bir rastlantı değildir.

Dışişleri, Atina'daki Ermeni terör örgütlerinin girişimlerini herhalde gerekli yerlerden öğrenmekte ve bilmektedir.

Bu durumda, Yunanistan'ın tutumunu, yalnızca iyi niyetine karşın olaylara egemen olamayan, gelişmeleri engelleyemeyen bir davranış olarak görmek büyük bir yanılgıdır.

Kaldı ki, olayın bir an içinde böyle olduğunu düşünsek bile, bir ülkeye karşı düşmanca girişimlerin, doğrudan kötüniyetten ya da acizden doğmuş olmasının devletlerarası ilişkilerde ne farkı olabilir ki?

Üstelik Yunanistan'ın Türkiye ile temel anlaşmazlık konularında en ufak bir adım bile atmaktan kaçındığına da dikkati çekmek isteriz. Sayın Türkmen, Atina ile görüşmelerinde, Ege Adalarının, uluslararası anlaşmalara aykırı olarak silahlandırmalarını engelleme yolunda en ufak bir ilerleme sağlayabilmiş midir?

Bu konu görüşme masasına getirilmiş midir? Eğer getirilmiş ise Yunanlıların tutumu ne olmuştur?

İşin ilginç yönü, Yunanistan uluslararası alanda bu haksız ve düşmanca politikasını iyi savunabilmektedir.

Sayın Türkmen'in açıklaması, bu gerçekleri kısmen de olsa gördüğü izlenimini yaratmaktadır.

Durum böyle olunca insanın aklına ister istemez bir soru takılıyor:

Sayın Türkmen tutumu bu olan, Yunanistan'ın NATO'ya dönüşü konusunda Türkiye'nin haklı olarak öne sürdüğü ön koşulları kaldıran politika hakkında, acaba şimdi ne düşünüyor?

Sayın Dışişleri Bakanı bu politikanın, NATO'nun sorunlarını bir çırpıda çözmüş olması bakımından, yararlı olduğunu acaba hâlâ düşünebiliyor mu?

Yoksa Sayın Türkmen «bir daha böyle bir fırsat elimize geçse, bu kez biz ne yapacağımızı iyi biliriz artık» mı diyor içinden.

Keşke arkadaşımız, Dışişleri Bakanına bu soruyu da usturubuyla bir soruverseydi.

«Benim için ağlama Arjantin»

Yalçın DOĞAN — 28 Nisan 1981

Her şey en büyük bankanın iflasıyla başladı. Bunu sanayi kuruluşlarının arka arkaya batmaları izledi. Cam, çelik, otomobil fabrikaları kepenklerini kapatırken, iflas eden en büyük banka Amerika'nın en büyük bankası, «Bank Of America» tarafından satın alınıyor, 1976'dan bu yana yürütülen ekonomik programın vazgeçilmez adamı Jose Alfredo Martinez De Hoz ise «Fiyat artışlarını durdurduklarını» açıklıyordu.

Sayısını artık halkın bile unuttuğu darbelerden sonuncusu 1976 yılında gerçekleştiğinde, Arjantin tango ve futbol sarhoşluğundan başını kaldırmak zorunluğunu duydu. Aynı kadın için dövüşmeyi ve ölmeyi iyi bilen Arjantinli, terörden dolayı ölmekten bıkmıştı. Fiyat artışlarının yüzde bine fırlamasından yaka silkmişti. Oysa, son kırk yılda her «Golpe» (Arjantin dilinde askeri darbeye verilen isim) yeni bir umudun kapısını açmıştı. İlahlaşan Peron'un sürgünden dönüşü «Golpe geleneğine» son verdi sanılırken, O'nun «Sessiz gemi»ye binişi, Arjantin'i yeniden Okyanus'ta bir ceviz kabuğuna itmişti.

General Videla bu ceviz kabuğunun kaptanıydı. Amaç, Arjantin'de köklü ve kalıcı çö-

zümler yaratmak, ülkede sistemin işlerliğini engelleyen her çöpü kuyumcu titizlğiyle bir kenara koymaktı. Bunun için de, spor kulüplerinden sağır ve dilsizler derneği'ne dek, tüm kurumlara subayları yerleştirmek gerekti. Sendikalara her türlü eylem yasaklandı. Politika anılarda kalan bir şarkının adıydı artık. Politika olmayınca toplu sözleşme de olamazdı.

Derken Martinez De Hoz, yeni ekonomik politikayı açıkladı. Gümrük, fiyat, döviz denetimleri tümden kalktı. Ücretler donduruldu. Sürekli devalüasyon ekonomide anahtar rolünü oynamaya başladı. Tarıma ağırlık verildi. Yabancı sermayenin ülkeye girişi kolaylaştı. Devlete ait çelik, kağıt, tekstil, şeker fabrikaları ve madenler açık artırmayla satışa çıkartıldı. Ülkede fiyat artışı yüzde 900 iken, özel kesim devlete ait bu fabrikaları yüzde 7 faiz üzerinden taksitle satın aldı. Bu arada faizler serbest bırakıldı. Kredi faizleri yüzde 85'e tırmandı. 55 bin işçi demiryolu yapımının durdurulmasıyla işten çıkartılırken, Arjantin Pesosu sürekli devalüasyona dayanamadı. 1979' da bin Peso bir Dolarken, 1981'de ikibin Peso bir Doların karşılığına düştü.

Ekonomik politika ne sonuç verecek diye uluslararası kuruluşlarla birlikte herkes merakla beklerken, beş yıl önce yüzde bine fırlayan fiyat artışları yüzde 150'ye geriledi. Evet, ülkede fiyat artış hızı kesilmişti. Ama, bu koca koca firmaların iskambil kağıdı gibi devrilmesini önleyemiyordu. Banka iflaslara çare getirmiyordu.

Bunun üzerine askeri yönetim kendine seçenek aramaya girişti. İlk görüşe göre, Ordu iktidarı yeniden sivillere devretmeli ve seçimlere gitmeliydi. İkinci görüşte olanlar yönetimde sürekli kalmaktan yanaydılar. Üçüncü görüşü savunanlar demokrasiye denetim altında gidilmesini ve gelecek yeni yönetimde denetimin sürdürülmesini çıkar yol olarak görüyorlardı. Ne var ki, ülkenin içinde bulunduğu ekonomik çıkmaza bu tartışmalar pek bir çözüm getirmedi.

Ekonomik çalkantı üç yıl içinde ülkede «ortadan kaybolan» altı bin insanın açısına karıştı. İnsanlar aniden «yok oluyorlar»dı. Ve cesetleri birkaç ay sonra bulunuyordu. Çöplüklerde, sokak ortalarında... Politik cinayetlerin tuzağında can verenler için, sevdikleri kadın uğrunda dövüşerek ölmek «lüks» olmuştu.

Kadın, Arjantinlinin yaşamında bir mozayikten farksızdır. Peron için de öyleydi. Bar yosmalığından aklı, cazibesi ve güzelliği ile «Bayan Peron»luğa yükselen Evita, Arjantin kadınının simgesidir. Yaşamındaki çarpıcı özelliklere ve hırsına genç yaşta kansere yakalanması da eklenince, Evita, Arjantin sınırlarını aştı, müzikal oyunların konusuna dönüştü. Kendi adıyla oynanan müzikal oyunda, kendisine tapan Arjantin halkına, Evita ölüm döşeğinden haykırır: «Benim için ağlama Arjantin.»

O gün Evita'sına ağlamasını bilen Arjantin, bugün kendisine ağlıyor. Tüm insanlık da, Arjantin'e ağlıyor...

Yersiz bir girişim

Nadir NADİ — 29 Nisan 1981

Kemalist Atılım Birliği adında bir dernek kurulduğunu biliyoruz. Çeşitli illerimizde şubeler açarak yurt ölçüsünde yayılıp güçlenmeye çalışan bu birlik ya da derneğin amacı nedir? Sayın Baha Vefa Karatay'ın Konya'da düzenlediği basın toplantısında söylediklerinden yeni bir siyasal parti hazırlıkları karşısında bulunduğumuz izlenimini ediniyoruz. Kemalist Atılım Birliği «Çalışan tüm gençlerimizi, kafa ve kol gücüyle yaşamlarını kazanan köylü, işçi, esnaf, sanatkâr, çiftçi, sanayici, tüm yurtseverleri bu milli göreve katılmaya, bir bayrak altında toplanmaya» çağırmaktadır.

Edindiğimiz izlenim doğruysa, yani dernek ileride siyasal bir parti haline gelecekse, büyük Atatürk'ün adına sığınılarak kurulacak böyle bir partiden normalleşmesini hep beklediğimiz rejim hesabına hiç hayır gelmeyeceğini söylemek zorundayız.

Ne demek Kemalist Atılım Partisi? Bu parti gerçekleştiği takdirde onun dışında başka partiler kurulamayacak mı? Kurulursa onlar anti-Kemalist mi sayılacaklar?

Ülkemizi çağdaş uygarlık düzeyine bir an önce ulaştırmak üzerine ömrü boyunca çalışan, «hayatta en hakiki mürşit ilimdir» diyerek akıldışı hurafeleri yıkıp düşün özgürlüğüne yol açan büyük adamın adını tekeli altına almaya kimin hakkı vardır? «Kemalist» deyimi Ulusal Kurtuluş Savaşımı döneminde Mustafa Kemal Paşa ile yanyana iç ve dış düşmanlara karşı çarpışan Türk halk için (başta Fransız basını, Batılılar tarafından) kullanılıyordu. Deyim bize oradan geçmiştir. Kemalistlerin karşısında çürümüş saltanat ve onu tutan ay-

mazlar takımı vardı. Bunlar gerçekten anti-Kemalist idiler.

Cumhuriyetin ilanından, hele soyadı yasasından sonra biz Kemalist sözcüğünü zamanla bıraktık. Onun yerine Atatürkçülüğü koyduk. Şimdi bakarsanız hep Atatürkçüyüz. Ama bir bölümümüz içtenlikle, bir bölümümüz korkudan, bir bölümümüz de çıkarımıza öyle geldiği için Atatürkçüyüz.

Korkakları ve çıkarcıları bir yana atarak, yürekten Atatürkçü olanlarımız arasında tam bir uyum bulunduğunu söyleyebilir miyiz? Örneğin benim Atatürkçülüğümle Sayın Celal Bayar'ın Atatürkçülüğü aynı çizgide midir? Doğan Avcıoğlu, ya da Oktay Akbal ile Sayın Turhan Feyzioğlu, Atatürkçülüğe aynı gözle mi bakmaktadırlar?

Kuşkusuz hayır! Zaten buna olanak da yoktur. Çünkü Atatürkçülük belli kalıplarla sınırlandırılmış bir doktrin değildir, hiç bir zaman da olmamıştır. Atatürk'ün büyüklüğü de işte buradadır. O, her türlü doğmalara karşıydı ve bütün doktrinlerin giderek günün birinde doğmalaşacağını seziyordu. Atatürk Türk insanını, Türk ulusunu her değerin üstünde tutuyordu.

Değişik yaşam koşulları altında Türk insanı, Türk ulusu yararına ne yapılmak gerekirse o yapılmalıydı. Kendi döneminde öyle davranmış, kendinden sonra ne yapmamız gereğini bizim aklımıza, bizim yurtseverliğimize bırakmıştır.

Bu düşüncenin ışığında Atatürkçü görüşün tartışmaya açık olması doğaldır. Kemalizmi tekelleştirmeye kalkışmak Atatürkçülüğe de, Atatürk'ün çok özlediği çoğulcu demokrasiye de aykırıdır.

Nadir NADİ

AYIN DÖKÜMÜ

1 Nisan

— Genel Yayın Müdürümüz Oktay Kurtböke emekliye ayrıldı. Bu görevi Hasan Cemal, Ankara temsilciliğini de Yalçın Doğan yürütecek.
— Filistinli gerillalar 1979'dan bu yana ilk kez Ürdün'den İsrail'i ateşe tuttu.
— Tayland'da askeri darbe girişimi oldu.

2 Nisan

— **Cumhuriyet** Ankara, Kastamonu ve Çankırı'da 2 gün yasaklandı.
— Bu yıl ücretlere gelen net zam % 5 - 20 arasında.
— Tayland'da iki başlı yönetim.

3 Nisan

— Kopenhag Çalışma Ataşemiz Cavit Demir'in yaralandığı saldırıyı 3 Ermeni örgütü üstlendi.
— Avukatlık ve Polis Yasasında yapılan değişiklikler yürürlüğe girdi.
— Tayland'daki darbe bastırıldı.

4 Nisan

— ABD Polonya konusunda Kremlin'i bir günde iki kez uyardı.
— Dışişleri Bakanı Türkmen: «NATO'daki sorumluluk ötesinde taahhüde giremeyiz,» dedi.
— Ayrılıkçı Arnavutlar Yugoslavya'nın Kosova kentini karıştırdı.
— MİT'in, eski bakanlardan Tuncay Mataracı ile ilgili raporu: «Mataracı büyük silah kaçakçılarıyla ilişkiliydi.»

6 Nisan

— Türk - İş Yönetim Kurulu, Asgari Ücret Komisyonu'ndan çekilme kararını onayladı.

7 Nisan

— Türkmen'in açıklaması: «Polonya işgal edilirse Türkiye müttefikleriyle birlikte davranacak.»
— Doğu ve güney sınırlarında 10 km.'lik bir şerit güvenlik bölgesi ilan edildi.
— Gün Sazak cinayeti aydınlandı.
— Mahmut Dikler'in katil sanıklarından biri ölü olarak ele geçirildi.

8 Nisan

— Ankara Sıkıyönetim Komutanı Ecevit ve Demirel ile görüştü.

9 Nisan

— MGK komisyonuna sunulan rapora göre silah dolu 63 TIR kayboldu.
— Arnavutluk Kosova'daki göstericileri desteklediğini açıkladı.

10 Nisan

— Avrupa Parlamentosu, iki ay içinde demokratik kurum ve uygulamaların tesis edilmemesi halinde AET - Türkiye ilişkilerinin askıya alınmasını kararlaştırdı.
— Asgari ücret 10.000 lira oldu.
— Filistinlilerle İsrail Güney Lübnan'da çarpıştı.

11 Nisan

— Türkmen: «Türk - ABD ilişkilerinde bulutlu

günler geride kaldı», dedi.
— Türkiye ile ilgili Avrupa Parlamentosu kararının Bakanlar Konseyi'nden geçmesi olasılığının zayıf olduğu bildirildi.
— Kaybolan 63 TIR'dan yalnız 7'si bulundu.
— Milli Gazete Ankara, Kastamonu ve Çankırı'da süresiz yasaklandı.

12 Nisan

— «Uzay Mekiği» fırlatıldı.
— Apocular davası bugün başlıyor.

13 Nisan

— Avrupa Konseyi Assamble Başkanı De Coster Ankara'daki temaslarına başladı.

14 Nisan

— Ecevit'in yurtdışına çıkması uygun görülmedi.
— «Uzay Mekiği» dünyaya döndü.
— De Coster, Üstündağ, Ecevit ve Demirel ile görüştü.
— Afganistan'da Kandehar kentinin gerillaların eline geçtiği bildirildi.
— Çin'de ilk Coca-Cola fabrikası üretime başladı.

15 Nisan

— 58 Töb-Der yöneticisi hakkında dava açıldı.

17 Nisan

— İstanbul'un nüfusunun 4.741.890 kişi olduğu açıklandı.
— Erbakan ve Adalı'nın eroin davası yeniden başladı.

18 Nisan

— ABD Sovyetlere uyguladığı tahıl ambargosunu kaldırıyor.
— Bilimler Akademisi tasarısı hükümete verildi.

19 Nisan

— Türkiye'de insan hakları konusunda incelemelerde bulunacak Uluslararası Af Örgütü temsilcileri temaslarına başladı.
— Ermeniler Atina'da yürüyüş yaptı. Yunan Partileri de Türkiye aleyhindeki gösterilere katıldı.

21 Nisan

— Ermeni faaliyetleriyle ilgili Türk notası Yunanistan'a verildi.
— Butto'nun yakınlarına bıraktığı mirasa el kondu.

22 Nisan

— Evren: «Avrupa yardımcı olursa demokrasiye dönüş hızlanır.»
— «Babalar Operasyonu»: Türkiye'nin en büyük kaçakçılık örgütü Abuzer Uğurlu şebekesi çökertildi.

23 Nisan

— Üniversiteler yasa tasarısının bazı hükümleri belli oldu: Hükümet üniversitelere el koyabilecek.
— MGK Tuncay Mataracı'nın Yüce Divan'a sevkine karar verdi.
— Ermeniler Tahran Büyükelçiliğimiz binasına saldırdı.

24 Nisan

— Avrupa Parlamentosu, Sosyalist grubun karşı çıkmasına rağmen Türkiye'ye heyet gönderiyor.
— MSP Genel Başkanı ve 33 arkadaşının yargılanmalarına başlandı.
— İran Türkiye'ye 400 milyon dolar kredi veriyor.

25 Nisan

— Polonya Komünist Partisinden 6 ayda 216 bin kişinin ayrıldığı bildiriliyor.

26 Nisan

— Fransa Başkanlık seçimlerinde 2. tura Giscard d'Estaing ve F. Mitterand kaldı.

28 Nisan

— Avrupa Konseyi siyasi komisyonunun Türkiye ile ilgili kararı 12 Mayıs'a kaldı.
— Tarım kesiminde asgari ücret 8610 TL oldu.

29 Nisan

— 587 sanıklı MHP davası başladı. Askeri savcı, Türkeş ve 219 sanık hakkında idam istedi.
— 24 TİKP yöneticisi için 8 - 15 yıl hapis istendi.

30 Nisan

— Evren: «Her gün biraz daha iyiye gidiyoruz,» dedi.
— Askeri Savcı MHP'nin kapatılması için duyuru yaptı.
— TL değerinin günlük olarak belirlenmesi kararlaştırıldı.
— Hilmi İşgüzar silah kaçakçılığı suçundan iki yıla mahkum oldu.

81 Mayıs

NADIR NADİ
UYARILAR

Cumhuriyet

OLUR ŞEY DEĞİL

İpekçi'nin katili Roma'da ortaya çıktı

M. Ali Ağca Papa'yı vurdu



■ ... JEAN PAUL ... KARNINDAN VE KOLLARINDAN ... KURŞUN YARASI ALAN PAPA'NIN AMELİYATININ BAŞARI İLE TAMAMLANDIĞI BİLDİRİLDİ



Ağca, bir mektubunda: "Papa'yı kesinlikle vuracağım,,

Ağca'nın 9 mayısta İtalya'ya girdiği Roma polisine bildirildi



■ EVREN VE ULUSU PAPA'YA BAŞSAĞLIĞI DİLEDİ

■ HÜKÜMET, AĞCA'NIN İADESİ İÇİN TEŞEBBÜSE GEÇTİ

Hukuk açısından

Ağca'nın Türkiye'ye iadesi sorunu...

Orhan APAYDIN

ABDİ İPEKÇİ'Yİ ÖLDÜRDÜKTEN SONRA ÜLKÜCÜLERİN GİTTİĞİ BİR KAHVEHANEDE YAKALANMIŞTI

Genel Kurul'da oylama bugün

Siyasal Komisyon Türkiye için rapor hazırlayamadı

Ağca haberi Avrupa Konseyi kulisinde hızla yayıldı

Yine Ağca



Dünyanın tepkisi: Korkunç, inanılmaz, dehşet verici...

Gül ve demokrasi

İlhan SELÇUK — 5 Mayıs 1981

Gül sözcüğünü işittiği zaman herkesin aklına ünlü çiçek gelir. Peki, nasıl bir güldür düşüncede biçimlenen?

Kırmızı mı?

Sarı mı?

Siyah mı?

Pembe mi?

Sanırım çoğu kişi gül dendiği zaman kırmızı bir gül düşünür.

Neden?

«Yarin dudağından getirilmiş
Bir damla alevdir bu karanfil.»

Ama herkes Ahmet Haşim'in dizelerini bilmez ki...

Gül deyince ilk çağrışımın kırmızıya dönük oluşu başka nedenledir. Kim olursa olsun birisine pattadak sorun:

— Hemen bir renk söyle...

Yüzde 99 oranında yanıt:

— Kırmızı...

Arabın derdi kırmızı çorapmış, bizim de tutkumuz kırmızıdır, çok severiz bu rengi, gülün de kırmızısını yeğleriz.

Ne var ki kırmızı demekle iş bitmiyor. İster kırmızı olsun, ister siyah, ister beyaz, ister pembe, gülün türünü de saptamak gerekir. Nasıl bir gül olmalı gül deyince?

Yediveren mi?

Yaban gülü mü?

Japon gülü mü?

Bakara mı?

Demek ki gül kavramı somutlaştıkça işler değişiyor.

Acaba hangi gül bu? Yahya Kemal'in gülü mü:

«Hafızın kabri olan bahçede bir gül varmış...»

Yoksa Enderunlu'nun gülü mü:

«O gül endam bir al şale bürünsün yürüsün.»

Kimbilir belki de bu gül çiçekçi dükkanlarında tanesi 200 liradan satılığa çıkarılmış orta malı bir güldür.

Kimbilir?

★

Gül ne denli katmerli olsa da eninde sonunda bir çiçektir, elle tutulur gözle görülür, yaprakları okşanır, dikenleri batar...

Ya demokrasi?

Ne elle tutulur, ne gözle görülür demokrasi; yaşanır, benimsenir, özümsenir. Ancak, demokrasi denince aklınıza ne gelir?

— Kırmızı bir demokrasi?

— Olur mu?

— Sarı?

— Haydi canım...

— Kara demokrasi?

— Var mı?

Herkes elini yüreğine koyup kendi kendine bir sorsun bakalım demokrasi deyince aklına ne gelir? Bizim sevgili Türkiye'mizde herkes Elhamdüllillah Müslüman, Atatürk'çü ve demokrattır...

Ama nasıl demokrat?

Önümüzdeki günlerde bu sorunun önemi büyüyecek. Çünkü herkes durup durup yineliyor?

Zaman yitirmeden demokrasiye geçmeli...

Nasıl bir demokrasiye?

Her yiğitin gönlünde bir aslan yattığı için bu sorunun yanıtları değişiktir. «Batı demokrasisi» dediğimiz rejime tutkunlarımız bile lafta demokrattırlar da kavram somutlaşmaya başladı mı işin rengi değişir. Zaten Türkiye'yi 11 eylüle sürükleyen bunalımın temelinde «nasıl bir demokrasi?» sorusunun katkısı büyüktür. Toplumsal güçler demokrasi kavramında anlaşamadıkları için doğal bir siyasal forum yaratılamamış, hoşgörü ortamı oluşamamıştır. Çelişkilerin derinleşmesi ve çatışmaların keskinleşmesi ekonomik bunalım temelinden gerekçelenerek siyasal rejimi çıkmaza sokmuştur.

★

Türkiye'nin önünde büyük bir sınav var. Demokrasiye geçiş dediğimiz tarihsel süreç Batı'da acılı dönemlerin birbiri üstüne katlanan aşamaları sonucunda gerçekleşti. Biz Batı'nın uzun süreli tarihini takvim farkıyla yaşamaya özeniyoruz. Sanayileşemeden demokrasi, ya da demokrasiyle sanayileşme olası mı?

Sorunun yanıtı Türkiye'nin gündeminden eksilmiyor.

Nasıl bir güç ?

Ali SİRMEN — 6 Mayıs 1981

İrlandalı genç Bobby Sands Belfast'taki Maze hapishanesinde dün sabahın erken saatlerinde öldü. 65 günü dolduran açlık grevinden sonra yaşamını yitiren Sands adi mahkum olmadığını, kendisine siyasal tutuklu kurallarının uygulanmasını istiyordu. Londra'daki yöneticiler bu isteği kabul etmemekte direndiler. Sands davasında sonuna kadar gitmeyi, gereğinde bu uğurda yaşamını yitirmeyi göze alan bir kişiydi.

Sands, adi mahkum muydu, yoksa siyasal tutuklu mu?

Bu soruya yanıt aranırken, yasalardaki deyimler dar anlamda yorumlanırsa, Bayan Thatcher yönetimini haklı çıkaracak sonuçlara varılabilir. Ama hukuk artık bu tür şekilci davranışları geride bırakmıştır. Nitekim ABD nin eski Adalet Bakanlarından Ramsey Clark da bu konuda şunları söylüyordu:

— Hukuk deyimlerini dar yorumlamak yanlıştır .Adam kendi elbiselerini giymek istiyor ve buna izin verilmiyor, bu yüzden ölüme itiliyor. Bu doğru bir davranış değil.

Gerçekten de, Thatcher yönetiminin inadını anlamak o kadar kolay değil. Sands'ın davranışı ilerde büyük bir olasılıkla İngiliz Yöneticileri tarafından da çok daha başka şekilde değerlendirilecektir. Bayan Thatcher, sömürgeci İngiltere'nin geçmişinin böyle olaylarla dolu olduğunu bilmek durumundadır. Nitekim İngiltere'nin kadın Başbakanı daha geçenlerde Delhi'de görüştüğü Hindistan Başbakanı'nın babası Nehru'nun bir zamanlar Majestelerinin Hükümeti tarafından adi suçlu olarak hapise atıldığını, sonra da İngiliz elçilerini kabul edip görüşen bir kişi olarak Hindistan'ın Başbakanlığına geldiğini gayet iyi bilir.

Ama Bayan Thatcher güçlü görünmeyi seviyor, kendisine «Demir Lady» denmesinden hoşnutluk duyuyor olmalı.

Bayan Thatcher'in bu denli direnmesinin ve güçlü bir görüntüye bu denli bağlanmasının nedenleri ne olaki?

Gerçekte, Muhafazakâr Başbakan tüm alanlarda inatçı bir politika izliyor. İşsizliği artırma ve kritik noktayı aşırıp sosyal patlama düzeyine getirme pahasına, ekonomik politikasında direniyor. Halkın sevgisi ve desteğinden çok, güçlü görünmeyi demir iradeli olmayı yeğliyor. Zaten akıl hocaları Friedman ile Hayek de bu yolun daha sağlam olduğunu ileri sürüyorlar.

Aslında Bayan Thatcher'in bu yolu tutması çaresizliğindedir. Sorunlara, büyük toplulukları karşısına alacak yollardan başka çözümler bulamadığı için çaresiz bir sertlik ve güçlülük gösterisi içinde Bayan Thatcher.

Evet Bayan Thatcher şu anda güçlü görünüyor.

Bu öyle bir güç ki, insanların yazgısını iki dudağı arasında tutabiliyor.

Bobby Sands ise daha ölmeden önce, duyma, görme yeteneğini yitirmiş, 40 kiloluk canlı bir iskeletti. Öylesine güçsüz, öylesine dermansızdı ki...

İşte Sands yok artık. Güçlü Thatcher inatlaşmayı, çekişmeyi kazandı. Etiyle, canıyla, kanıyla, hükmediyor İngiltere'ye.

Yarın sabah, makyajını yapacak, rujunu sürecek Bayan Thatcher ve artık Sands'in yok olduğu bir dünyada sorunlara eğilecek. Sands'in anası karalara bürünmüş olacak o sırada, ölüm karşısında her insanın duyduğu çaresizlik, güçsüzlük içinde...

Olaylara böyle bakınca, Bayan Thatcher'in gücünün kazandığı sanılabilir.

Oysa gerçek öyle değil, İngiltere allak bullak olacak. İrlanda sokaklarında barikatlar yeniden kuruldu bile. Dünyanın dört bir yanında, Sands'in davasını destekleyenler gösterilere bazladılar. Ve Bayan Thatcher edindiği nefret yapıtına yeni tuğlalar yeni katlar ekledi.

Artık yok olan Sands'in harekete getirdiği güç, Bayan Thatcher'in gücünü ne hallere sokacak, bekleyin görürsünüz.

Yoketmeye, baskıya öldürmeye, hot zota dayalı güçler, gerçekte çaresizliğin, güçsüzlüğün kofluğunun allanıp pullanmış görünüşünden başka bir şey değildir.

Demir Lady, gücü tam elde ettiğini sandığı sırada, güçsüzlüğün ve çaresizliğin en koyusuna düşen Lady Macbeth'in öyküsünü bir kez daha dikkatli okusaydı keşke.

Üstelik Bayan Thatcher Shakespeare'i ana dilinden doğrudan okuyabileceğine göre, çeviri yanlışlarının da kurbanı olmaz, inatla sarılmaya çalıştığı gücün ne menem bir şey olduğunu daha iyi anlayabilirdi.

Hoşgörü üstüne

Nadir NADİ — 6 Mayıs 1981

Şiddetten söz etmiyorum, çünkü şiddetin egemen olduğu bir toplumda demokrasi zaten yok demektir. Demokrasi ile bağdaşamayacak bir yöntem varsa o da kaba kuvvettir. Bu birinci gerçeği böylece saptadıktan sonra demokrasinin baş koşullarından birinin hoşgörü olduğunu onaylamak zorundayız. Düşün özgürlüğü içinde yaşayacağız. Ahmet kalkacak, toplum düzeni doğrultusunda uygun bulduğu önerileri savunacak, ona karşı Mehmet, Hasan, Ali, Veli, her biri kendi acılarından değişik, hatta, çelişik yöntemlerin savaşımını verecekler. Ülke ölçüsünde partiler kurulacak, yurttaşlar bunlardan hangisini kafasına uygun buluyorsa onu destekleyecek, dilerse partiye yazılıp «fiilen» o partide görev alacak. Oy hesabına dayandığına göre demokratik düzenin işlemesi kaba çizgileriyle böyle sürüp gider. Bu düzenin tökezlemeden yürüyebilmesi ise düşüncemize ya da çıkarımıza ne denli aykırı bulsak da karşıt savları hoşgörü ile karşılamamıza bağlıdır.

Demokrasinin bir sakıncası da demagojidir denir. Adam tutar, öyle yapay mantık oyunlarına başvurur, öyle kandırıcı bir dille oy avcılığına çıkar ki bakarsınız, halk çoğunluğunu neredeyse ele geçirecek. Buna karşı nasıl savaşacaksınız? Demagojiyi yasaklayabilir miyiz? Böyle bir davranışa kalktınız mı, işte o zaman demokrasiyi kendi elinizle rafa kaldırmış olursunuz. Oy avcılığına engel olmanın, oy avcılığını yenmenin biricik yolu halkın olgunluğu, halkın sağduyusudur. Kim halkı aldatıyor, kim demagoji yapıyor, bunu ayırt edecek biricik yargıç gene halktır.

Önümüzdeki bir kaç gün içinde Fransa'da Cumhurbaşkanlığı ikinci tur seçimleri için halk sandık başına gidecek. Birinci turda en çok oy alan bay Giscard d'Estaing'le bay Mitterand şimdi son çabalarını harcıyorlar. O hızla az buçuk demagojik sapmalara da rastlanmıyor değil. Bunlardan birine Le Monde gazetesinin bir kaç gün önceki sayısında Prof. Maurice Duverger hafifçe dokunuyordu. Sayın Duverger'e göre Bay Giscard bir konuşmasında Fransız halkına seslenirken rakibi Miterand'ı kastederek «Eğer sola oy verirseniz Fransa ya komünizmin kucağına düşer, ya da anarşi içinde boğulur gider» diyesiymiş. Sayın Duverger bu yapay mantığın gerçeklere hiç uymadığını açık seçik ortaya koyuyordu. Fransız Komünist Partisi geçen hafta yapılan Başkanlık seçimlerinde 2. Dünya Savaşından bu yana en büyük oy kaybına uğramış, ancak yüzde 15'lik bir düzeyi tutturabilmişti. Buna karşılık Mitterand'ın başını çektiği Sosyalist Parti geçen seçimlere kıyasla oldukça güçlenmiş, oyların yaklaşık yüzde 23 kadarını toplayabilmişti. Önümüzdeki seçimi Mitterand kazansa (daha sonra yapılacak milletvekili seçimlerinden sonra) kuracağı hükümete Komünistlerden bakan alacak mı? Alsa bile böylesine zayıflamış bir partinin etkisi ile Fransa nasıl olur da komünizmin kucağına düşer?

Bay Giscard'ın seçimi yitirmemek kaygısı içinde «can havliyle» yaptığı demagojik çıkışı sayın Duverger pek güzel açıklamış oluyor.

Demek istediğimiz Fransa gibi 200 yıllık demokrasilerde bile oy avcılığı uğruna politikacıların kendilerini demagojiden kurtaramadıklarıdır.

Fransa'daki Başkanlık seçimlerini Bay Giscard kazanırsa bu sonucu «yoksa Fransa komünistlerin kucağına düşecekti» anlamına varmamak gerekir. Nitekim, seçimlerden Bay Mitterand kazançlı çıkarsa bu da Fransa komünist oluyor anlamına gelmeyecektir.

10 mayısta adaylardan biri pek zayıf bir çoğunlukla 7 yıl için Elysée Sarayına yerleşecek. Fransa da yine Fransa olarak yaşamını sürdürecektir.

Cumhuriyet nedir, ne değildir?

Oktay AKBAL — 7 Mayıs 1981

«Cumhuriyet gazetesini okurum, çünkü: 1 — Cumhuriyet gazetesi Atatürk'ün davasını savunmak için kurulmuş bir gazetedir. 2 — Kendimi bildim bileli Cumhuriyet gazetesi evimizin hiç değişmeyen gazetesi olmuştur. Çocukluğumda ikinci gazete olarak Akşam, Vatan, Milliyet ya da Yeni Sabah alınırdı, ama Cumhuriyet hep ilk gazeteydi. 3 — Cumhuriyet gazetesi Komünist bir organ değildir, Komünizm propagandası yapmaz. 4 — Sansasyon yaratarak tirajını arttırma politikası gütmez. 5 — Ciddi gazetelerin en başında yeralır. 6 — Kışkırtmaz, birleştirici ve bütünleştirici bir amaç güder. 7 — Ben ülke sorunlarını, iç ve dış olaylar ile yakından ilgilenen bir kimseyim. Olayları kendime göre yorumlayacak yeteneğe sahibim. Kendi yorumlarımı Cumhuriyet gazetesinde bulurum; eksik kalanları Cumhuriyet gazetesi tamamlar. 7 — Her alanda değişik konuları bilimsel yollarla yetkil kalemlerden vermek için maddi özveriden kaçınmaz. 8 — Terbiye sınırlarını aşan hiç bir yazı çıkmaz. 9 — Vatandaşa «köşeyi döndürme» yöntemine başvurmaya tenezzül etmez. 10 — Ülkenin ve toplumun çıkarını korumayı kendine görev sayar. 11 — Toplumun ve ülkenin zararına olan her şeyi lafla değil, belgelerle ortaya koyar. 12 — Basın ahlâkına A'dan Z'ye kadar uyar..»

Bugün gazetemizin 57. yılını kutluyoruz. Türkiye Cumhuriyeti'nden bir yaş küçüktür. «Cumhuriyet...» Türkiye Cumhuriyeti'nin Atatürkçü çizgideki tüm ilerleyişinde, gelişmesinde, atılımlarında ona eşlik etmiştir. Herkesin bildiği bu gerçekleri yinelemek istemiyorum, ama bir takım çevreler kişiler, çeşitli köşelerde sinmiş kimi gericiler, Atatürk ve devrim düşmanları, bugün bile, «Cumhuriyet» düşmanlığını sürdürebilmektedirler. 12 Eylül öncesinde «Cumhuriyet»e karşı aşırı sağcı mihraklardan kaynaklanan azılı bir düşmanlık vardı. Gazetemizi okumak nerdeyse suç haline getirilmek isteniyordu. Sokaklarda «Cumhuriyet» okuyanlar dövüldü, yaralandı, öldürüldü. Buna aşırı solcu eylemciler de katıldılar. «Cumhuriyet» yarım yüzyılı aşan bir süredir izlediği Atatürk devrimciliği çizgisinde tek başına savaştı. Yılmadan, korkmadan, savaşımdan kaçmadan..

Yazımın başındaki satırlar bir bayan lise öğretmeninin kaleminden çıkmıştır. Konya'nın bir ilçesine «ilerici» nitelikleri yüzünden o dönemde sürgün edilmiş bir bayan öğretmen... Adını yazmasam daha iyi olacak. Gerçi kendisi adını saklayan kişilerden değil. Her zaman Atatürkçü bir öğretmen olarak savaşım vermiş, gerçek bir «Cumhuriyet»çi olarak her dönemde gazetesini okumuş, okuduğunu da kimseden saklamamış... «Cumhuriyet» konusundaki sözlerini de «resmi» bir makama yazdığı dilekçeden aldım. Sürgün edildiği liseye uzun bir otobüs yolculuğundan sonra gelirmiş her gün... Otobüste, durakta «Cumhuriyet»i okur, okula gelirken, katlar çantasına koyarmış. Oysa sağcı gazeteleri okuyan öğremenler bunu hiç çekinmeden yaparlarmış. Öğretmenler odasında bırakırlarmış gazeteyi daha sonra, başkaları da görsün diye!. Buna rağmen çantasının ucundan «Cumhuriyet»in görülmesi bile olay olmuş okulda. Soru açılmış, bu bayan öğretmen de bu soruya gereken yanıtı vermiş. Dilekçesinde «Cumhuriyet»in niteliklerini sayıyor ve daha sonra diyor ki:

«Cumhuriyet'ten başka gazete okuduğum da olur, ama bir tanesi var ki ona verilen paraya acırım. Ben okuduğum hiç bir şeye körü körüne bağlanan ve inanan bir insan değilim. Okuduklarım bana yön veremez. Üst düzeyde öğrenim görmüş bir kimse olarak bana hitap eden gazeteyi okurum. Bundan korkanlar varmış. Beni ilgilendirmez. Böyleleri okunandan çok okuyandan korkarlar. Bilirler ki okuyanlar değil, okumayanlar kolayca yönlendirilirler. Atatürk'ün ilk okuma - yazma seferberliğinden yıllar sonra toplumumuzun üçte biri neden hâlâ okuma yazma bilmiyor? Bu, bir rastlantı değildir. Atatürk'ün izinden gidilseydi okuyanlar çoğalsaydı toplumumuz bugünkü hale düşürülemezdi kolay kolay...»

İşte size gerçek bir «Cumhuriyet»cinin düşünceleri... Gerçek bir «Cumhuriyet»ci demek, gerçek bir Atatürk devrimcisi demektir. Elliyedi yıldır Atatürk'ün bize gösterdiğ «çağdaş uygarlık» çizgisinde yürüyen bir düşün savaşçısıdır «Cumhuriyet»... Her dönemde savaşını sürdürmüştür, sürdürecektir de... Onun savaşı iyinin, güzelin, doğrunun savaşıdır. Atatürk'ün Kültür Devriminin, tüm ilerici atılımlarının savaşıdır. «Cumhuriyet», bütün yazarları, çalışanları ve okurlariyle büyük bir aile olarak yılardır bu savaşın içindedir. Atatürkçülük savaşının öncüsü, sürdürücüsü, yılmaz savunucusu olmanın gururunu duymaktadır. Dün de öyle, bugün de...

MEF
Yetenek Gelistirme Sınavı
İkinci Aşamaya Hazırlık
kursu 25 Mayısta
Modern Eğitim Fen Dershanesi
[illegible]

Cumhuriyet
58. Yıl; Sayı: 20380 — Kurucusu: Yunus NADİ — 15 TL. 9 Mayıs 1981 Cumartesi

Piyasadaki YABANCI BLUE JEAN'lerde AKFİL KUMAŞINDANDIR. Resmen tesbit edilmiştir.

MHP iddianamesini açıklıyoruz:

Türkler ve Cevat Yurdakul'u öldürme emrini Türkeş verdi

■ İddianameden: Türkeş bir yandan yönetimi ele geçirip düşünceleri yönünde „devlet düzeni getirmeyi amaçlamış, bu amaç uğruna kurmuş olduğu örgütlenme ile Türkiye ahalisini birbiri aleyhine topyekün imhaya götürmüştür.

● İddianameden: Konuşma sırasında Türkeş, DİSK'in komünist hareketin kaynağı olduğunu söylemiş, konuşma bitip kalkarken elini yatay bir şekilde ot biçer gibi yaparak DİSK yöneticilerinin yokedilmesi yolunda emrini vermiş. Devrimci İşçi Sendikaları Konfederasyonu eski genel başkanı Kemal Türkler 22 temmuz 1980'de Merter Sitesi'ndeki evinin önünde öldürülmüştür.

■ İddianameden: Adana Emniyet Müdürü Cevat Yurdakul'un Adana'da ülkücülere baskı yaptığı söylentileri MHP il teşkilâtına yayılınca, bu durum, abartılarak Ankara eğitimcilerinden Mehmet Sakarya tarafından Alpaslan Türkeş'e ulaştırılmış, Sakarya Türkeş'in, Cevat Yurdakul'un öldürülmesi hususundaki emrini, Adana'ya dönüşünde, Hasan Basri Erdem'e iletmiştir.

● İddianameden: Teşkilâta dahil olan kişiler güzel ve kutsal kavramlarla biraraya getirilmiş, bundan sonra emir ve komuta zinciri ayrılmayacak, ayrılması kendi deyimi ile «davaya ihaneti halinde hayati tehlikenin doğacağı» baskı ve endişesini taşıyan, verilen her görevi yapan kişiler olarak eğitilmişlerdir.



ALPASLAN TÜRKEŞ — Sıkıyönetim Askeri Savcısı iddianamesinde MHP liderinin «ülkücü» denen kesimi tek yönlü düşünecek şekilde eğittiği, mali destek, çeşitli silâh ve mühimmat, araç gereci sağladığı, yurt düzeyindeki eylem (katliam) emirlerini verme sureti ile neden olduğu, bu suretle mevcut düzenin yolsuz kılındığı iddiasını da delillendirip şiddet yoluyla cumhuriyetçilik ve demokrasi prensibine aykırı olarak devletin tek kişi tarafından yönetilmesi amacıyla anayasal düzeni değiştirme teşebbüsünde bulunduğunu saptandığı bildiriliyor.

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) — MHP davası iddianamesinde DİSK eski Genel Başkanı Maden-İş Başkanı Kemal Türkler ve Adana Emniyet Müdürü Cevat Yurdakul'un öldürülmesi emrinin bizzat MHP Genel Başkanı Alpaslan Türkeş tarafından verildiği [illegible] İddianamede Türkeş'in Yılmaz Durak ve Celal Adan'a eliyle ot biçer gibi yaparak DİSK yöneticilerinin yok edilmesi yolunda emir verdiği «Cevat Yurdakul'un öldürülmesi hususundaki emrini Hasan Basri Erdem'e ilettiği» bildirildi.

Topyekûn imha

Alpaslan Türkeş ve 219 MHP'li sanığın 5 [illegible] cezası'nın istendiği MHP davası iddianamesinde bu konuda şöyle deniliyor:

«Alpaslan Türkeş, iktidarı ele geçirmek için siyasal parti içinde yer alarak Genel Başkanlığa kadar yükselmiş bir yandan Anayasa ve yasalar çerçevesinde tanıtma propaganda, seçmen toplamak işlemlerini yürütürken bir yandan da yönetimi ele geçirip yukarıda belirtilen düşüncelerin yönünde devlet düzeni getirmeyi amaçlamış ve bu amaç yolunda kurmuş olduğu örgütlenme ile Türkiye ahalisini birbiri aleyhine topyekûn imhaya götürmüştür. Bunun için MHP, Gençlik Kolları, Ülkücü Dernekler, Ülkücü Meslek Teşekkülleri, bazı mahalle, okul ve yurtlarda vatandaşlar arasında merkeziyetçi, yukarıdan aşağıya kademelenmiş otoriter, organize bir teşkilâtlanmaya gitmiştir. Teşkilâta dahil olan kişiler güzel ve kutsal kavramlarla bir araya getirilmiş bundan sonra emir ve komuta zincirinden ayrılmayacak, ayrılması kendi deyimi ile [illegible] hayati tehlike [illegible] ve endişesi taşıyan verilen her görevi yapan kişiler olarak eğitilip yetiştirilmiştir.

Para toplandı

Bu teşkilâtlanma için gerekli mali kaynak yurt içi ve yurt dışındaki kişi ve kurumlardan gerek isteyerek, gerekse manevi baskılarla toplanan özel nedenlerle kurulmuş şirket ve işletmelerden gelen paralardan sağlanmıştır. Paranın yeterli kısmı teşkilâtın çeşitli kademelerine Genel Merkezin onayı ile bırakılmış, kalanın tamamı Alpaslan Türkeş'te toplanmıştır. Alpaslan Türkeş'de, teşkilât içinde gizli harcamayı bizzat yapmış, yasal kanallara olmadan özel notlar ve dokümanlarla yönlendirmiştir. Düşmana karşı «ö» [illegible] diye isimlendirilen fikirlerle, içeride ise tek yönlü eğitimle koşullandırılan insan unsuru geniş mali olanaklarla silah mühimmat araç ve gereçlerle donatılmıştır. Kendi görüşleri dışında fikirli düşünen herkese karşı koşullandırılan bazı kimseleri komünist, Alevi gibi ayrı grup tarafa gören ülkücüleri belirlenen amaç doğrultusunda toplu kıyıma varan şiddet eylemlerine itmiştir.

Ot biçer gibi

Bu amaçla 1980 temmuz ayı içerisinde Alpaslan Türkeş'in İstanbul Yeşilköy köşkünde bulunduğu bu tarihte, Yılmaz Durak ve Celal Adan kendisini ziyarete gitmişlerdir. Konuşma sırasında Alpaslan Türkeş Devrimci İşçi Sendikaları Konfederasyonu'nun (DİSK)'in komünist hareketin kaynağı olduğunu söylemiş.

(Arkası Sa. 7, Sü. 2 de)



KEMAL TÜRKLER — «Türkeş konuşma bitince elini yatay şekilde ot biçer gibi yaparak DİSK yöneticilerinin yokedilmesi yolunda emrini vermiş. DİSK eski Genel Başkanı Kemal Türkler 22 temmuz 1980 tarihinde Merter Sitesi'nde evinin önünde öldürülmüştür.»



ADANA EMNİYET MÜDÜRÜ CEVAT YURDAKUL — «Alpaslan Türkeş'in Hasan Basri Erdem'e verdiği emir gereği Adana Emniyet Müdürü Cevat Yurdakul, 28 eylül 1979 tarihinde evinin çok yakınında pusuya düşürülerek öldürülmüştür.»

Diğer sayfalarda

8. SAYFADA:

■ Bayındırlık Eski Bakanı Şerafettin Elçi için Soruşturma Komisyonu kurulması kararlaştırıldı.

■ MSP davasına devam edildi. Köy-Koop Genel Başkanı Nedim Tarhan'ın mahkeme tutanaklarından savunması.

■ OECD yardımı Avrupalılarda gerileme ve durgunluk, ABD ve Japonya'da artma var. (Altan Öymen'in Paris'ten yaptığı değerlendirme.)

■ Maliye Bakanlığının bir tebliğiyle sendikaların da Kurumlar Vergisine tabi olduğu bildirildi.

■ Vehbi Koç, İnşaat sektöründeki durgunluğun sürmesi önemli krizlere yolaçar dedi.

■ İrlanda'da Açlık grevinin 55. gününe giren Hughes'in durumunun ciddi olduğu açıklandı.

■ Adana'da 1 Numaralı Sıkıyönetim Mahkemesi, 3 kişiyi ölüm cezasına mahkum etti.

5. SAYFADA:

■ Türk - İş Genel Başkanı Denizcier, Başbakan'a hitaben yaptığı konuşmada YHK'dan yakındı.

■ Otomotiv sanayiinde indirimli fiyatlar açıklandı.

4. SAYFADA:

■ Fen Lisesi birinci aşama sınavlarını kazanan ların listesi.

İddianamede kim neyle suçlanıyor?

ANKARA, (THA) — Ankara Sıkıyönetim Komutanlığı [illegible]

[illegible]



YILMAZ DURAK — [illegible]

GÖZLEM: UĞUR MUMCU

TEKZİP

[illegible]

(Arkası Sa. 7, Sü. 2 de)

NADIR NADİ
Atatürk İlkeleri Işığında
UYARILAR
Bir iftasin kronolojisi 1930 - 1950
Ederi: 250 Lira
Çağdaş Yayınları, Türkocağı Cad. 39-41 Cağaloğlu - İSTANBUL

Cumhuriyet

58. Yıl; Sayı: 20390 — Kurucusu: Yunus NADİ — 10 TL. 10 Mayıs 1981 Pazar

ASKERİ Lise
meslek liseleri
HAZIRLIK KURSU
9/mayıs

"MHP Genel Başkanı Türkeş faşist diktatörlük özlemi içindeydi,,

■ Soruşturmada MHP'nin ABD'deki faşist kişi ve kuruluşlardan "Sembolik de olsa,, para yardımı aldığı belirlendi

■ İddianamede MHP'nin Almanya'daki örgütlenmesini kanıtlayan mektupların ele geçtiği belirtiliyor

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Ankara Sıkıyönetim Komutanlığı Askeri Savcılığının MHP hakkında düzenlediği iddianamenin hazırlık soruşturmasında, Alparslan Türkeş'in yazdığı bir mektup değerlendirilirken «MHP Genel Başkanı, kaba devlet gücüne dayanan faşist bir diktatörlük özlemi içinde bulunduğu sonucuna varıldı.

MHP soruşturmasında, 12 Eylül harekâtından sonra MHP Genel Merkezi, Gençlik Kolları Genel Merkezi ile İl ve İlçe Örgütlerinde yapılan aramalarda ele geçirilen belgeler tek tek değerlendirildi. Soruşturma sonucunda ele geçen kanıtların sanık ve tanık anlatımlarının, «Yasal görünüm içinde MHP ve yan kuruluşlarının, yurt düzeyinde merkeziyetçi, organize ve totaliter bir cemiyet oluşturarak, Türk halkını birbirine karşı silahlandırıp, ipsiz kışkırtmalara özendirdiği ve yönlendirdiği Cumhuriyetçilik ve Demokrasi prensiplerine aykırı olarak devletin tek bir kişi tarafından idare edilmesi amacına yönelik anayasa düzeninin zor yoluyla değiştirilmeye kalkışıldığı yönünde olduğu saptandı.

Soruşturmada MHP Genel Merkezinde Genel Başkan Alpaslan Türkeş'e ABD'deki faşist eğilimli kişi ve kuruluşlardan parasal yardım yapıldığı ve Amerikan Nasyonal Faşist Parti Yöneticileri ile haberleşildi.

(Arkası Sa. 7, Sü. 1 de)



NECATİ GÜLTEKİN — MHP Genel Sekreter Yardımcısı. «Eğitim Sekreterliğinin talepleri» başlığını taşıyan bir rapora iddianamede yer veriliyor. Raporda şöyle bir ifadeye yer veriliyor: «Kahraman komprador - patron - ağa düzeni, küçük koçlara el ile yazdırarak e mahalleye atılmalı.»

Fabrika, banka ve lüks otel duvarlarına komünist slogan yazmalı !

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — İddianamede; MHP Genel Merkezinde bulunan ve «Eğitim Sekreterliğinin Talepleri» başlığını taşıyan rapora değinilerek bu rapordan bazı pasajlar alındı. İddianamede eğitim sekreterliğinin, örgüt mensuplarından «Demokrasi» ve «Aydınlık» gibi sol gazetelere ve Devrimci Dergilere baskı yapılıyor, devrimciler göçe zorlanıyor» şeklinde haberler gönderilmesini istediği kaydedildi ve raporun şu bölümüne yer verildi:

(Arkası 8. Sayfada)



ALİ FUAT EYÜBOĞLU — Solcu öğretmene benzetilerek Kayseri'de öldürülen gencin babası yargıç Hasan Kökacı durumu MHP yöneticisi Ali Fuat Eyüboğlu'na anlatır. Eyüboğlu, kendisine Türkeş'ten randevu alacağını ve katilin teslim olması için Türkeş'in emir vereceğini söyler. Randevu gerçekleşir.

Bir belgeden: Garaj, PTT ve terminaller kontrolümüz altında tutulmalıdır

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — MHP Genel Merkezinde bulunan «Teşkilat raporları»na da iddianamede yer veriliyor. Bu raporlar arasında ele geçirilen «Görüş ve düşünceler» başlıklı yazıdan iddianameye şu alıntılar yapılmış:

● Bir vilayette şahıs edilene karşılık, diğer vilayette misilleme yapılmalı.

● Legal teşkilat olmamıza rağmen illegal olmak zorunda kaldık. Yönetici arkadaşlar

(Arkası Sa. 7, Sü. 8 de)

Şolcu diye yanlışlıkla öldürülen gencin babasına:

Türkeş "Senin çocuğun bir günahı yokmuş,, der

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — MHP iddianamesinin MHP bölümünde, Kayseri'de öldürülen Sabri Kökacı'nın babası ve Adana Birinci Asliye Hukuk Hakimi Hasan Kökacı'nın olay yerinde yaptığı araştırmada, oğlunun bir ülkücüye misilleme olarak solcu bir öğretmene benzetilerek öldürüldüğünü öğrendiği anlatılıyor.

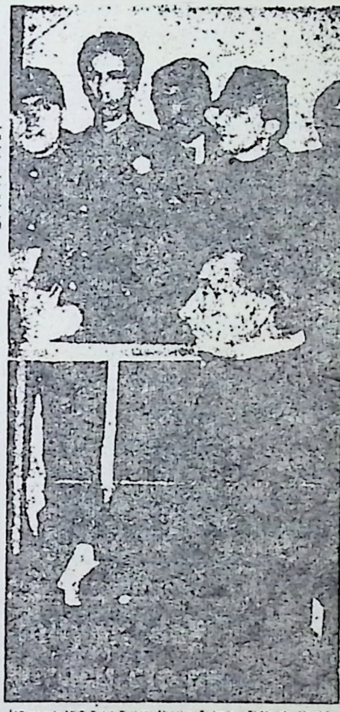
İddianameye göre öldürülen gencin babası birkaç gün sonra köye gelen MHP yöneticisi Ali Fuat Eyüboğlu'na durumu anlatır. Eyüboğlu, Hasan Kökacı'ya durumu Türkeş'e aktaracağını kendisi için Türkeş'ten randevu alacağını ve yine Türkeş'in katilin teslim olması için emir vereceğini belirtir.

Baba, Ankara'ya gelerek Türkeş'le konuşur. Büyük üzüntü belirtileri gösteren Türkeş, Hasan Kökacı'nın boynuna sarılarak ağlar: «Senin çocuğun bir günahı yokmuş» der. Türkeş Adana'dan gelen katilin mutlaka 15 gün içerisinde teslim olmasını sağlayacağını söyler.

İddianamedeki bu bölüm Hasan Kökacı'nın ifadeleriyle, Ali Fuat Eyüboğlu'nun, Kökacı'ya yazdığı mektubun içeriğine dayanıyor. Bölümün sonunda şöyle deniliyor:

«Acılı olan baba Hasan Kökacı'ya ifadesiyle bana dağ ndayan Eyüboğlu'nun mektubundaki, «Genel Başkan ile görüştüm. Olaydan haberdar olmadığını gördüm. Anlattım çok üzüldü, emir verdi, ve teslim olması istendi. Bu mektubum size ulaştığında tes

(Arkası Sa. 7, Sü. 8 de)



İddianamede MHP Genel Başkanı Alpaslan Türkeş'in «Türkiye'nin Meseleleri ve Milliyetçi Hareketin ... bildirisinin «Milliyetçi ve Toplumcu Düzene, «Milliyetçi Toplumcu Siyasal Yapı» ve «Milliyetçi Toplumcu Ekonomik Yapı» başlıklı bölümlerinin Dr. Fikret Eren'le Kurt Karaca takma adı ile yayınladığı «Milliyetçi Türkiye» kitabında da bulunduğu belirtiliyor. Türkeş'in Meclis'in oluşumuna ilişkin görüşleri şöyle özetleniyor: «Meclis milli demokrasinin Meclis'i olacaktır. Millî bir Meclis, ancak bütün Türk milletinin sosyal dokularını içine aldığı zaman millî olabilir. Bunun için milletimizin sosyal yapısına uygun olarak 8 sosyal dilimden gelen milletvekillerinden ibaret bir Meclis kuracağız. Bu Meclis'te birbirine yakın sayıda işçi, köylü, esnaf, memur, serbest meslek mensubu ve işveren temsilcileri bulunacaktır.»

İDDİANAMEDEN KISA.. KISA..

Silahlar Genel Merkezin bodrumundan dağıtılıyordu

● Prof. Orhan Türkdoğan'ın Alpaslan Türkeş'e yazdığı mektupta, ... Orhan Cavit Tütengil Profesör olabiliyor ... de «Malatya'daki gençlik kadro kontrolümüzden çıkmasın, adam olarak bilinen Doç. Orhan Tuna, İşletme Fakültesi Dekanı olduğunu ... bildirildi.

● Bilirkişi raporunda, «Ele geçen ... ve Tarım Bakanlığı personel hareketlerinin MHP Genel Merkezince yönlendirildiğinin açık belgeleridir» denildi.

● Bir bilirkişi raporunda da, «... MHP Eğitim Bakanlığı'ndaki gizli dosyalardan

(Arkası 8. Sayfada)

AP ve MSP'lileri öldürmek yerine dövmeliyiz

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — İddianamede, MHP Genel Merkezinde bulunan teşkilat raporları arasında «Görüş ve düşünceler» başlıklı bir yazı da ele alınmakta, bu yazıda partinin AP ve MSP'lilere karşı tavrının nasıl olacağının anlatıldığı kaydedilmekte. Bölümde bu yazıdan iddianameye alınan bölümlerde şu görüşler yer alıyor:

— Tabanda AP ve MSP'ye tavrımız ... MHP ... olmayacak. Mümkün olduğu kadar bunları karşımıza almamalıyız. Eğer mecbur kalırsak, ... öldürmeyeceğiz. En fazla dövmeliyiz.»

Nasıl silahlandılar?

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) — MHP iddianamesinde silahlanmayla ilgili olarak anlatılan bölümde özetle şöyle deniliyor: ...

(Arkası 8. Sayfada)

Nasıl örgütlendiler?

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — MHP iddianamesinde «Ülkücü» olarak nitelendirilen dernekler sayılıyor ve bunların «1978 yılından» ... planlı bir örgütlenmeye gittikleri ... yer veriliyor. ...

(Arkası 8. Sayfada)

Amerikalı Mr. Robert

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — MHP Genel Sekreteri Necati Gültekin'in ... Amerikalı Mr. Robert ...

Ordu'dan yararlanılmalı

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — ...

(Arkası 8. Sayfada)

Nadir NADİ
Cumhuriyet'in 58 yılını
Ali SİRMEN'e anlattı
Yarın Cumhuriyet'te

Evren: Anadolu sanatını geliştirmeliyiz

ANKARA (a.a) — Devlet Başkanı Orgeneral Kenan Evren, dün sanat ve kültür elçilerimizin dışarıdaki başarılarının ... «Atatürk bütün ... Anadolu ve böyle başlı ...

Harçlar Yasası tebliği yayınlandı

☐ PASAPORT VE YANGI HARÇLARI İLE MAKTU HARÇLAR İNDİRİLDİ

ANKARA (a.a) — Milli Güvenlik Konseyince ... Harçlar Yasası ile ilgili Genel Tebliğ Resmi Gazete'de ... yayınlandı ...

GÖZLEM
UĞUR MUMCU
Bir Yanıt...

11 nisan günü ... (Arkası Sa. 7, Sü. 7 de)

Uğur MUMCU
İLAÇ DOSYASINI açıyor
İlaç sanayimiz ne durumda
İlaçlar nasıl denetleniyor
?
yarın
Cumhuriyet'te

Orta sınıfların tepkisi

Yalçın DOĞAN — 12 Mayıs 1981

Yetmişli yılların ilk yarısında ortaya konulan programlar ve düşünceler. Avrupa'da «iktidar» olmaya başladı. Hem de yetmişli yılların ikinci yarısındaki «yenilgi»lere rağmen..

Avrupa ülkeleri yetmişli yıllara «sol» partilerin yeni düşünce üretmeleriyle girmişti. «Sol» bir başka anlam kazanmış, bir yandan «Avrupa komünizmi» yaygınlaşır ve «çağdaş bir ideoloji»ye dönüşürken sol partiler arasındaki «ittifaklar» da ülkelerde ağırlığını duyurmaya başlamıştı. Bu «ittifaklar»ın en çarpıcı olanı, kuşkusuz Fransız «solunun ortak programında» dile gelmiştir. Fransa'da Komünist Partisi ile yeni Cumhurbaşkanı Mitterand'ın partisi, Sosyalist Parti, işbirliğine uzanmışlar ve «ortak bir program» çevresinde kenetlenmişlerdi. Ancak, bu ideolojik gelişme ve kenetlenmeye rağmen, gerek Fransa'da, gerekse Avrupa'nın diğer ülkelerinde yetmişlerin ikinci yarısı «sağın gelişmesine» tanık oldu. Hatta öylesine ki, «Neo - faşist» akımlar ülkeleri tehdit etmenin sınırını aştı. Ve yetmişli yılların ilk yarısındaki coşku, yerini bir ara «umutsuzluğa» bile bıraktı.

Şimdi Fransa'da Sosyalist Parti Başkanı Mitterrand'ın diğer sol partilerin desteğiyle Cumhurbaşkanı seçilmesi Avrupa'da yeni bir sayfanın başlangıcı. Avrupa'da gelişmekte olan sağın yediği en önemli darbe. Bunun da, ötesinde, Avrupa'da «Sol ittifakların» iktidara gelebilmesini göstermesi açısından, diğer sol partilerin yolunu açan bir örnek.

Mitterand'ın, dolayısıla sol'un kazandığı bu zaferin ardında, üretilen yeni ideolojinin etkisi kadar, önceki yönetimin iktisat politikasındaki başarısızlıklarının da yattığı bir gerçek. Diğer Ortak Pazar ülkeleri gibi, Fransa da son yıllarda içine düştüğü ekonomik bunalımdan kendini bir türlü kurtaramadı. 1977 yılında yüzde 1.6 artan sanayi üretimi. 1979 yılında yüzde 4.7'ye kadar artmasına rağmen, 1980'de yüzde 2.8 geriledi. Bu gerilemeyle birlikte işsizlik sürekli arttı. 1977 yılında yüzde 4.8 olan işsizlik, 1980'de yüzde 7.3'ü buldu. Fiyatlardaki artış ise, dört yılda yüzde 9.5'dan yüzde 13.6'ya tırmandı.

Seçimi de göz önünde tutan Giscard, ekonomik bunalımdan kendi iktidarının yıpranmasını önlemek üzere, bir dizi sosyal politik önlemlere yöneldi. En az ücret yükseltildi, çiftçilerin satın alma gücünü yükseltmek üzere, onlara prim verildi, çocuklu ailelere devlet yardımı artırıldı, yaşlılık sigortası kapsamı genişletildi, tüm ücret sistemini etkileyen «sosyal güvenlik tavan ücreti» artırıldı. Bu sosyal politika ile gerçekte «orta sınıfların kazanılması» amaçlandı. Orta sınıfların işçilerle birleşmesini önlemenin yöntemleri sosyal güvenlik politikalarında arandı. Çünkü, ekonomik bunalım en çok orta sınıfları etkiledi ve ana amaç orta sınıfları kazanmakta görüldü.



Giscard 1,6 milyon oy farkla yenilgiye uğradı

Sosyalist Mitterrand Fransa Başkanı oldu

Mitterrand'ın programı

Sonucu kutlamak için geceyarısı Bastille Meydanı'nda toplananların sayısı 100 bini a

Pehlivanoğlu'nun idam öncesi itirafları

ETKO, TİT ve TÜSKO Genel Merkezin paravan örgütleri

"Kavga hapiste de sürmeli"

Washing kaygılı, TASS sonucu yorumsu verdi

CHP Adana İl Başkanı nasıl öldürtüldü?

Türkeş'in bankalardaki hesabı 20 milyon lira

Nadir NADİ Cumhuriyet'in 58 yılını Ali SİRMEN'e anlattı

Bugün 8. sayfada

Avrupa Konseyi'n çetin halta

Okurlard

Cumhuriyet okurları sorunlar görüşler gözleml yazıyor

11.5.1981

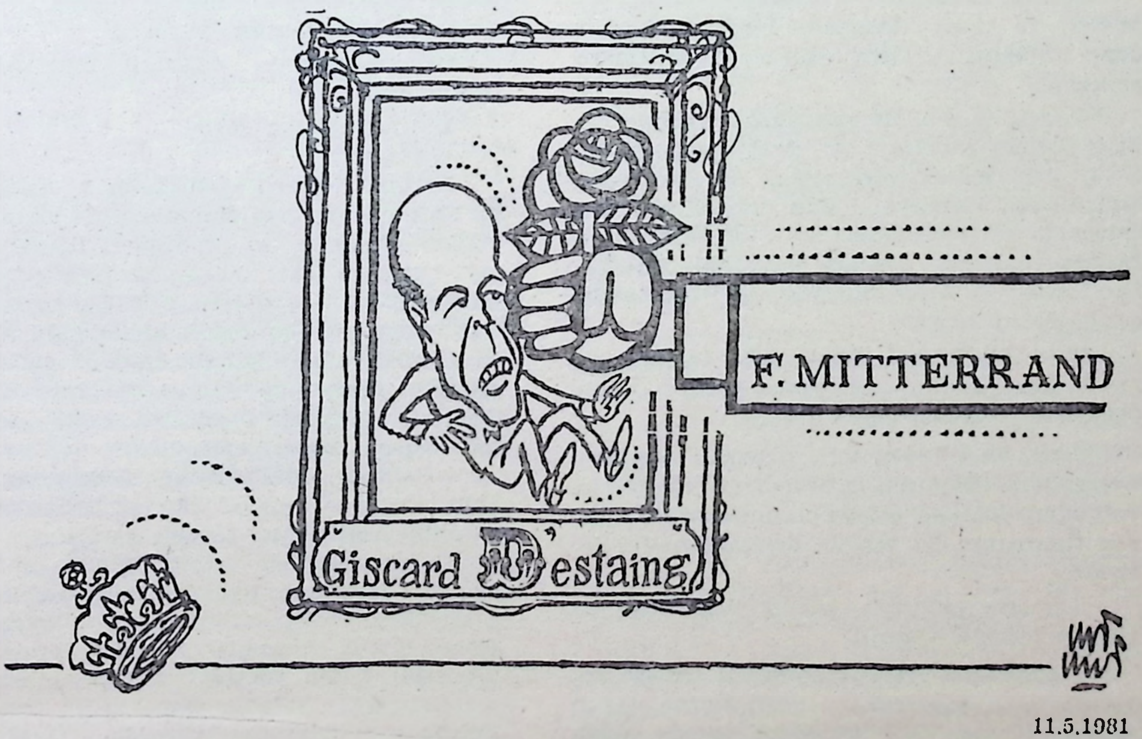
Ancak, önceki gece belli olan seçim sonuçları, orta sınıfın işçilerle işbirliği yaptığını ortaya koydu. Fransız direnme hareketinde yetişen Mitterrand 1971 yılında Sosyalist Parti'nin Başkanlığı'na geldiğinde, parti «Demokratik Sosyalist sistemi» benimsediğini

açıkladı. Bunu gerçekleştirmenin yolunu da, Fransız Komünist Partisi ile «ortak program» uygulama gereğinde buldu. Tüm banka ve kredi sisteminin devletleştirilmesi, önemli sanayi tekellerinin devletleştirilmesi, özgürlüklerin daha da genişletilmesi, devletin daha demokratik biçimde işleyebilmesi amacıyla önlemler alınması gibi temel noktaların bulunduğu «ortak program», her iki partiyi de etkiledi. Fransız Komünist Partisi «Parti içi demokrasi» kavramı doğrultusunda gelişti, ideolojik ayrılıklar nedeniyle partideki «tasfiyeler» durdu. Buna karşı, Mitterrand'ın partisi de, ekonomik politika açısından daha radikal niteliğe büründü. Sağ ile ilişkisini kopardı.

Bu gerilemeye rağmen, bugün yetmişli yılların bazlarında sergilenen «ortak program» ürününü vermiş görünüyor. Çünkü, aradaki gerileme ve sağın ilerlemesi yine de «ortak program»da ana hatları bulunan yeni bir ekonomik politikanın iktidara geldiğini gösterdi. Çünkü, bugün iktidar olan Mitterrand «ortak program»da yer alan ilkeleri uygulayacağını açıkça söyledi. Bankalar ve diğer kredi kurumları devletleştirilecek, büyük tekellerin iktidarına son verilecek, özgürlükler genişletilecek... Bunun için de, Mitterrand kendine uyum sağlayacak yeni bir Meclis için şimdiki Meclisi feshedecek.

Avrupa'da ilk kez böylesine radikal bir programın zafere ulaşması, orta sınıfların tarihten gelen kararsızlıklarıyla her zaman mutlaka iktidar sahipleriyle özdeşleşmediklerini kanıtlıyor. Ekonomik bunalımdan en çok etkilenen ve Fransa'da «sol ittifak» içinde yer alan orta sınıf, geçen yılki sosyal güvenlik önlemlerinin «temel bir politika» olmadığını gördü. Bu değerlendirmesini de, seçimlerde ortaya koydu.

Fransız orta sınıflarının bu davranışı gerek öz, gerekse yeni iktidarın uygulamaları açısından —ekonomiden dış politikaya kadar— Avrupa'yı derinden etkileyeceğe benziyor. Avrupa ülkelerinde önümüzdeki seçimlerde «sola kayan» iktidar değişikliklerini görmek, pek sürpriz olmayacak. Şu anda iktidarda bulunan partiler sıyrılamadıkları ekonomik bunalımın faturasını ödemeye başlayacaklar. Çünkü, bunalım derinleştikçe, aynı iktisat politikasında ısrar etmek, yeni çözümleri gündeme getiriyor. Hatta, iktidar değiştiriyor...



Türkiye'yi üyelikten ihraç önerisi reddedildi

Altan ÖYMEN — 13 Mayıs 1981

STRASBOURG — Avrupa Konseyi'nde önceki gün başlayan Türkiye ile ilgili görüşmeler dün Siyasal Komisyon'da olanca yoğunluğu ile devam etti. Siyasal Komisyon'un dünkü toplantısında Steiner raporu üzerindeki görüşmeler devam etti. Ancak, gece geç saatlere kadar süren görüşmelerinde bir sonuç alamayan Komisyon, bugün Genel Kurul'a sunması gereken rapor ve karar tasarısını hazırlayamadan toplantısını bugün sabaha ertelendi.

Bununla birlikte, Siyasal Komisyon'da yapılan tartışmalarda Steiner raporuna değişiklik önerileri olarak verilen Türkiye'nin üyelikten çıkarılması yolundaki öneriler 6'ya karşı 17 oyla reddedildi. Ancak, Siyasal Komisyon, Türk parlamenterlerinin üyeliklerinin devamı konusunda bir karar alamadı. Bu konuda yapılan oylama 13-13 sonuçlandı.

Siyasal Komisyon, Türkiye'ye ilişkin raporunu ve karar tasarısını bugün öğleden sonra toplanacak Genel Kurul'a yetiştirmeye çalışacak.

Önceki geceki toplantısında Türkiye ile ilgili Steiner raporunu ve karar tasarısını görüşüp bir sonuca varamayan Avrupa Konseyi Siyasal Komisyonu dün sabah TSİ 9'da çalışmalarına devam etti ve Steiner'in karar tasarısı üzerinde yapılan değişiklik önerilerin incelemek üzere kurduğu Alt Komite'nin çalışmalarını başlattı.

38 kişilik Siyasal Komisyonda Steiner karar tasarısı üzerinde iki parlamenterin yazılı değişiklik önerileri vardı.

Yazılı önerilerden biri, Belçikalı sosyalist Dejardin'in. Dejardin, Türkiye'nin üyeliğinin doğrudan doğruya askıya alınmasını ve Steiner tasarısının bu şekilde değiştirilmesini istiyordu.

Tasarıya getirmek istediğ değişikliği şu şekilde formüle etmişti:

«1980 tarihli ve 904 numaralı tavsiye kararının 11. maddesinin (b) fıkrasına uygun olarak, (Genel Kurul'un ekim ayında aldığı Türkiye ile ilgil kararı Türkiye'nin parlamenter demokrasiyi bütün şartlarıyla tesis ederek ve onun kurumlarını işler hale getirmesine kadar, statünün 8. maddesi tatbik edilerek Türkiye'nin temsil hakkının askıya alınması gerekeceği görüşünü taşır.»

Bu ifade Avrupa Konseyi Genel Kurulu'nun Bakanlar Komitesine Türkiye'nin üyeliğinin askıya alınmasını doğrudan doğruya tavsiye etmesi demek oluyor.

Bu formülün dışında Dejardin ayrıca Steiner tasarısının bazı maddelerinin daha sertleştirilmesini istiyordu. Örneğin, Türkiye'nin demokratik rejime dönüşüyle ilgili maddeye «çabuk bir şekilde dönüşü» ifadesinin konulmasını istiyor, 5. maddenin şu şekilde değiştirilmesini öneriyordu:

«Mevcut hükümetin bugüne kadar demokratik bir sisteme dönüş konusunda hiçbir hazırlık yapmadığını ve (ülkede) gerçek bir basın özgürlüğünün de, sendikal özgürlüklerin de, siyasal özgürlüklerin de bulunmadığını gözönünde tutarak..»

Dejardin ayrıca 5. maddeye ek olarak da: «Türkiye'nin Avrupa Konseyi statüsünün 1. ve 3. maddelerinin gereğini şimdiye kadar yerine getirmediğini dikkate alarak..» diye bir ibare konulmasını istiyordu.

Calamandrei'nin değişiklik önerileri iki bölümdeydi.

Birinci bölümü şöyle:

«Assamble,

Avrupa Konseyi statüsünün 3. maddesinde Konsey'e mensup olmanın şartı olarak belirtilen yükümler ve prensipleri dikkate alarak, bugünkü Türk hükümeti tarafından bu hükümleri ve prensipleri yürürlüğe koyma yolunda herhangi bir işaret olmadığını, aksine bu alandaki açık ihlallerin daha da ciddi hale geldiğini gözönünde tutarak Bakanlar Komitesi'ne 8. maddede öngörülen usulü yürürlüğe koymayı tavsiye eder.»

Bu da Dejardin'inki gibi Türkiye'nin üyeliğinin askıya alınması yolunda Bakanlar Komitesi'ne yönelik bir tavsiye kararıdır.

Calamandrei'nin ikinci önerisi ise, Türk üyelerin durumuyla ilgili idi. Burada Calamandrei, Türk üyelerin Konsey ile irtibatlarının Genel Kurul çalışmaları dışında devam edebilmesini temin edecek bir formül aranmasını istemekle beraber gerçekte bu üyeliklerin de son bulmasını istiyordu. Öngördüğü formüle göre, Türk üyeler Genel Kurul'a katılmaksızın Konsey'in bazı çalışmalarında bulunabileceklerdi. Calamandrei'nin bu konudaki teklifinin metni de şöyleydi:

«Assamble.

Konsey statüsünün 25. maddesi gereğince bu çalışma döneminin açılışı ile birlikte Türk

temsilcilerinin görev sürelerinin sona erdiğini ve mevcut Türk hükümetinin yeni temsilci tayin etmeye de, eskilerinin üyeliklerini yenilemeye de yetkisi olmadığını dikkate alarak,

Aynı zamanda Türkiye'deki demokratik güçlerle bir irtibat muhafazasını arzu ederek.

Siyasal Komisyonla Tüzük Komisyonunu görevlerinden düşmüş olan Türk temsilcilerin Assambleden (Genel Kurul'dan) bağımsız bir şekilde, bundan sonraki çalışmalara davet edilebilmelerini sağlayacak bir yol bulmakla görevlendirir.

Ve Siyasal Komisyonu, Türkiye'deki durumun gelişmeleriyle ilgili bir raporu gelecek dönemde görüşülmek üzere, hazırlamakla görevlendirir.»

FİDEF TEMSİLCİLERİ

Komisyona sunulan bu yazılı öneriler üzerindeki görüşmeler Alt Komisyonda sürdürüldü. 8 üyenin katıldığı Alt Komisyonda, bir de FİDEF (Avrupa'daki Türk İşçileri Federasyonu) temsilcisi olarak Konsey kulislerinde dolaşmakta olan iki gencin dinlenmesi yolunda bir öneri gözönüne alındı ve bu iki kişi komisyon toplantısına bir süre girdiler. Komisyon üyelerinin bir bölümü tarafından çok garip karşılanan ve kulislerde eleştirilen bu uygulama tartışmalara yol açtı.

Dejardin ve Calamandrei tarafından yapılan önerilerin birleştirilerek tartışılması önerileri de Dejardin tarafından kabul edildi. Dejardin'in önerisi üzerine Calamandrei'nin önerisinin esas alınması yolunda bir görüş belirdi.

Bu iki parlamenterin önerilerine karşın İngiliz parlamenteri —Türkiye'ye gelip Devlet Başkanı Evren'le de konuşan— Sir Frederic Bennet Steiner raporunun esas alınmasını istedi.. Ancak o da raporun yeteri kadar açık olmadığını belirterek, bazı maddelerine açıklık getirilmesini istedi. Sözlü öneriler yapacağını bildirdi.

Alt Komisyonunun öğleye kadarki gelişmelerden sonra Siyasal Komisyonda yeniden görüşülen bu öneriler üzerinde Komisyon içindeki durum, üyelerin ik ayrı gruba ayrıldığını gösteriyordu. Bunlardan bir bölümü Dejardin ve Calamandrei'nin önerilerine paralel bir eğilim gösteriyorlardı. Öteki bölümü de, Bennet ve arkadaşları gibi Steiner raporunun kabul edilmesini ve Türkiye'nin üye- [illegible] asıl 1982

SÜREN GÖRÜŞMELER

Siyasal Komisyon'un dün gece [illegible]de baş-layan görüşmeleri, dört saatlik bir tartışmadan sonra bir sonuca varılamadan ertelendi. Ancak, komisyonun genel eğilimini Türkiye'nin üyelikten çıkarılması, ya da teknik deyimiyle üyeliğinin askıya alınması yolunda olmadığı anlaşıldı. Komisyon çoğunluğu Türkiye'nin üyeliğinin devam etmesinden yana görünüyor. Ancak, parlamenterlerin üyeliklerinin devam edip etmemesi konusunda oylar aşağı yukarı başabaş bulunuyor.

Türkiye'nin üyeliğinin sona erdirilmesi konusundaki ilk oylama İtalyan Komünist Calamandrei'nin iki önerisinden biri üzerinde yapıldı. Yukarıda metnini bildirdiğimiz bu öneride Türkiye'nin üyeliğinin son bulmasını içeren bir formül vardı. Komisyon bu öneriyi 6'a karşı 17 oyla kabul etti. 38 kişilik komisyonun 26 üyesinin katıldığı toplantıda üç üye de çekimser kaldı.

Öneri lehinde oy verenler arasında öneri sahibi Calamandrei'den başka, Belçikalı Dejardin, Yunanlı Lady Fleming, Norveçli Bayan Aasen, Danimarkalı Lasde Budtz da vardı.

Bu önerinin reddinden sonra komisyondaki pek çok üye, bu arada Türkiye'nin üyeliğinin devamından yana oy verip kuliste bu yolda faaliyet gösterenlerden Sir Frederic Bennet gibileri de dahil olmak üzere, Steiner tasarısını pek yumuşak ve içeriği olmayan bir tasarı buluyorlardı. Bu yöndeki değişiklik önerileri, Steiner tasarısının maddelerine göre teker teker görüşülmeğe başlandı. Bunlardan bazıları kabul edildi. Bu arada, Belçikalı Dejardin'in uslûpla ilgili birkaç önerisi de Steiner tasarısının 1'inci ve 2'nci maddelerinde yapıldı.

Ancak Dejardin'in Türkiye'de özgürlüklerin yeniden sağlanması için Türk hükûmetini hiç bir şey yapmamakla suçlayan önerisi reddedildi. Sadece Türkiye'nin bugüne kadar Avrupa Konseyi statüsünün 1'inci ve 3'üncü maddelerine uymadığının gözönünde tutulduğu yolundaki önerisi kabul edildi.

Böylece tasarının asıl önemli maddesi olan 7'nci maddesine gelindi. Fakat bu madde üzerindeki tartışmalar içinden çıkılmaz hale geldi. Bir yandan Dejardin'in 7'nci maddenin tamamen değiştirilerek, onun yerine Türkiye'nin üyeliğinin askıya alınmasını öneren, yani bir çeşit, Calamandrei önerisinin tekrarı olan formülü vardı. Dejardin bunun kabulünü istiyordu. Bir andan da Komisyon çoğunluğunu oluşturup Türkiye'[illegible] üyelikten [illegible] arasında da tasarının bu [illegible]desini çok hafif ve ocaktaki tasarının gerisinde bulanlar vardı. Böylece bu maddenin yeniden yazılması görüşü ha-

kim oldu. Bu arada görüşülen Türk parlamenterlerinin durum ise (bu konuda verilen önergelerden bir de, Calamandre'inin ikinci önerisi idi), üzerinde anlaşılamayan bir konu oldu. Burada yapılan bir oylamada 13'e karşı 13'lük bir sonuç çıkınca, Steiner tasarısının özellikle son maddeleriyle yeniden yazılması eğilimi belirdi ve Komisyon görüşmeleri bugüne bırakıldı. Bu sabahtan itibaren bu görüşmelerin tamamlanarak karar tasarısının hazırlanması ve öğleden sonraki görüşmelere yetiştirilmesi gerekiyor. Eğer yetiştirilemezse Genel Kurul'daki görüşmelerin ertelenmesi olasılığı bile var.

TÜRK PARLAMENTERLERİN DURUMU

Türk parlamenterlerinin durumu ise, en azından bu haftaki toplantılar bakımından tamamen umutsuz görünüyor.. Genel Kurulda bu konu, Siyasal Komisyon raporundaki esas hükümlerden sonra oylanacak. Ve sonuç olumlu çıksa bile bu sonucun, Avrupa Konseyi tüzüğündeki usul bakımından, bu hafta içinde uygulanmasına olanak kalmayacak.

BAKANLAR KOMİTESİNDE TÜKİYE'NİN BAŞKANLIĞI

Konsey'in asıl kesin karar ve uygulama organı olan Bakanlar Komitesi'nin Türkiye ile ilgili tutumu ise, Assamblenin aksine daha olumlu görülüyor. Türkiye hakkında üyeliğin askıya alınması yolunda tavsiye kararı Assamble'den çıksa bile bu kararın Bakanlar Komitesinde uygulanması en azından uzunca bir süre için söz konusu değil.

Konsey Genel Kurulu'nda Steiner raporu üzerindeki görüşmelerde söz almak için sıraya girenlerin sayısı hızla artıyor. Söz alanlar arasında .Yunanlı parlamenterlerin çokluğu dikkati çekiyor.

Giscard'ın üstünden dökülen elbise

Ali SİRMEN — 13 Mayıs 1981

Fransa'da Cumhurbaşkanlığı seçimlerini, Sosyalist Parti'nin adayı François Mitterrand'ın kazanması ve bu utkuyu izlemesi beklenen gelişmeler, birden tüm dikkatleri bu ülkenin anayasal yapısına çevirdi.

Hemen belirtmek gerekir ki, Fransız sistemini bir başkasına benzetmek olanaksız. Çünkü Beşinci Cumhuriyet Anayasası ile getirilen yapıya başka hiç bir ülkede rastlanmıyor. Kendine özgü bir düzeni var Fransa'nın 1958'den bu yana.

Düzene kendine özgü yapısını veren kurum Cumhurbaşkanlığıdır. Cumhurbaşkanlığı kurumunun bugünkü biçimiyle Fransız yaşamına girişi, 1958 Anayasası ile başlar. Ancak Beşinci Cumhuriyet Anayasasının tümünde görülen De Gaulle'ün izleri, bu maddelerde daha da belirgindir. Zaten bu kurumun ilk ortaya atılışı da General De Gaulle'ün 1946'daki ünlü Bayeux konuşması sırasında olmuştur. Bu tarihi konuşmasında De Gaulle, Cumhurbaşkanının «tüm Fransa'yı temsil etmesini sağlayacak geniş bir seçmen grubu tarafından seçilmesi gerekli olduğu» ancak bu halde «Cumhurbaşkanının Fransızların Birliği'nin ve Cumhuriyet'in Başkanı» olabileceğini söylüyordu.

Nitekim istek olduğu gibi 1958 Anayasasında gerçekle[illegible] maddeye göre Cumhurbaşkanının seçimi [illegible] Temsilcileri, Anavatan Genel Yönetim Temsilcileri ve Denizaşırı vatan Belediye Temsilcileri

Topraklar Temsilcileri tarafından seçiliyordu.

Ne var ki, bu seçim türü bile De Gaulle'ün özlediği büyük yetkilerle donatılmış Cumhurbaşkanını sağlamaya yetmiyordu. General iktidara geldikten dört yıl sonra 1962 yılında Duverger gibi Anayasa profesörleri tarafından yasallığı tartışma konusu edilen bir referandumla, Cumhurbaşkanlığı seçimini doğrudan doğruya halkın tek dereceli oylarına bağladı.

Seçimi parlamentodan ayrı olan ve bu yönüyle de parlamento karşısında güç kazanan Cumhurbaşkanının, klasik parlamenter sistemlerdeki tüm yetkileri korunmuştur.

Ama sisteme asıl yeniliğini getiren Cumhurbaşkanının bu geleneksel yetkileri değildir.

Her parlamenter sistemle yürütülen Devletin Başkanının sahip olduğu yetkilerin yanısıra, Fransız Beşinci Cumhuriyeti'nin Başkanının başka yetkileri de vardır.

Bunların başında, 9. maddede belirtilen Bakanlar Kurulu'na Başkanlık etme yetkisi gelmektedir. Bu madde ile Cumhurbaşkanı Elysée'de devletin sembolü olmaktan çıkıp, önemli konularda karar yetkisini elinde tutan yürütmenin gerçek başkanı niteliğini ka[illegible] başı durumunda [illegible]

bulunan, söz ve yetki sahibi kişi Başbakandır. Amerikan kökenli Başkanlık sistemlerinde ise bu yetkiler ve sorumluluk başkanındır ve orada Başbakan yoktur. Gelgelelim Fransız sisteminde hem yürütmenin başı olan bir Cumhurbaşkanı hem de bir hükümet başkanı yani Başbakan vardır. İlk bakışta çelişkili gibi görünen ve iktidarı iki başlı bir kartal haline dönüştüren bu durum, uygulamanın ilk yıllarında, biraz da De Gaulle'ün kişiliğinin etkisiyle çözülmüş ve yürütmede günlük işlerin yürütülmesi Başbakana bırakılmıştır (madde 21). Cumhurbaşkanı önemli konularda duruma el koymaktadır. Bununla birlikte, De Gaulle'den sonra, sistemin özündeki boşluk, Giscard ile seçimlerin birinci turundaki sağ karşıtı Chirac arasındaki sürtüşmede yeniden öne çıkmıştır. Ancak yapının Cumhurbaşkanına verdiği ağırlık, sürtüşmenin de kaçınılmaz olarak Cumhurbaşkanı yararına çözülmesi sonucunu doğurmuş, Chirac'ın Matignon'dan çekilmesine neden olmuştur.

Beşinci Cumhuriyet Anayasası ve 1962 değişikliğiyle doğrudan halkın oylarıyla seçilen ve önemli konularda yürütmenin gerçek patronu haline gelen Cumhurbaşkanının, Anayasadan doğan ikisi olağan hallerde kullanılan biri ise olağanüstü durumlara özgü üç önemli özelliği daha vardır.

Cumhurbaşkanının olağan hallerde kullandığı yetkilerden birincisi, gerektiğinde parlamentoyu atlayarak halka danışabilmek yetkisidir. 11. maddede referanduma gitme yetkisi adı altında belirtilen ve bazı koşullarla sınırlı bulunan bu yetki, Cumhurbaşkanını parlamento karşısında daha da güçlü hale sokmaktadır.

Olağan durumlarda başvurulan ikinci yetki ise parlamentoyu feshetmektir. Klasik parlamenter sistemlerde de var olan bu yetki, o düzenlerin yürürlükte olduğu ülkelerde gerçekte Başbakan tarafından kullanılmaktadır. Parlamenter sistemlerde parlamentonun feshi Başbakanın önerisi üzerine Devlet Başkanınca yerine getirilmektedir. Görüldüğü gibi, klasik Avrupa düzenlerinde, bu alanda Devlet Başkanının yetkisi gerçekte simgeseldir.

Oysa Fransız Beşinci Cumhuriyeti'nde Cumhurbaşkanı tek başına kimsenin önerisi olmadan bu yola başvurabilmektedir. Bu yetki genellikle, hükümeti güçlendirmek için getirilmiştir. Şöyle ki, parlamento, Cumhurbaşkanının desteklediği bir hükümeti kolay kolay devirememekte, ikide bir hükümet bunalımların yaratması halinde yasama, kendisinin de fesholabileceğini düşünmekte ve dikkatli davranmak zorunluluğunu duymaktadır.

Fesih yetkisine getirilen tek sınırlama ise, Cumhurbaşkanının bir yıl içinde iki kez aynı yola başvuramamasıdır. Parlamentonun feshedilmesi halinde ise, genel seçimler en az 20, en çok 40 gün içinde yapılmalıdır.

Beşinci Cumhuriyet'te bugüne kadar görülmemiş bir durum 11 mayıs günü belirmiş ve yasama çoğunluğu ile Cumhurbaşkanının politik yapıları birbirleriyle çelişmiştir.

Bu durumu öngören Mitterrand, Elysée'ye yerleşir yerleşmez, Meclisi feshedeceğini açıklamıştı.

İşte yeni Cumhurbaşkanının göreve başlar başlamaz yapacağı ilk iş Anayasanın 12. maddesinin kendisine tanıdığı bu yetkiyi kullanmak olacaktır. Mitterrand, bu yolla kendi görüşleri doğrultusunda bir parlamento çoğunluğu elde etmeyi kurmaktadır.

Şimdiye dek, hiç kullanılmadığı şu anda yakın gelecekteki olası gelişmelerde kullanılabileceği düşünülemeyen 16. maddedeki olağanüstü haller yetkisi ise Fransız Cumhurbaşkanına çağdaş bir diktatörün tüm gücünü vermektedir. Konunun bu yanını daha sonra inceleyeceğiz.

Görüldüğü gibi, Fransız Beşinci Cumhuriyeti tümüyle kendine özgü bir yapıda, Siyasal gözlemciler ve Anayasa uzmanları 1958 Anayasası yürürlüğe girdiği zaman bunun De Gaulle'ün bedenine tıpatıp kesilmiş bir elbise olduğunu söylüyorlardı.

Fransa'da, sosyalist adayın iktidar olmasında gerçek neden de bizce, De Gaulle'ün bünyesine göre kesilmiş bu elbisenin Giscard'a çok bol gelmesi ve üstünden dökülmesi olmuştur.

Mitterrand'ın Cumhurbaşkanlığına gelmesi, Fransız Beşinci Cumhuriyeti'nin yapısına yeni boyutlar kazandıracak, sosyalist adayın öngördüğü parlamenter çoğunluğun elde edilmemesi halinde ise, belki de sistemin önemli boşlukları gün yüzüne çıkacaktır.

olayların GERÇEK

Üzgünüz

13 Mayıs 1981

Ülkemizde çeşitli terör eylemlerine karışarak en sonunda Milliyet gazetesi Yayın Müdürü Abdi İpekçi'yi öldürdükten sonra yurt dışına kaçan Mehmet Ali Ağca, Papa Jean Paul'e karşı bir suikast girişiminde yakalanmıştır. Papa, ağır yaralanmasına karşın bu

satırlar yazıldığı dakikaya değin kurtulma umutlarını korumaktadır.

Olayın Türkiye'yi ve insanlığı ilgilendiren çeşitli yönleri bulunmaktadır.

Herşeyden önce suçluları kınayıp Hıristiyanlık dünyasının en büyük dinsel liderine yöneltilen saldırıyı lanetlemek bir görevdir. Ancak bu olayı şu veya bu biçimde yorumlayarak insanlığın ve uygarlığın binlerce yıldan beri nice çile bahasına kazandığı erdemleri yadsımak yanlış bir yaklaşım olur. İnsanlık, suçu saptamak ve suçluları cezalandırmak için uzun deneyimlerden sonra yöntemler bulmuştur. Bu yöntemleri bir yana bırakarak terörle savaşmak, zararı yararından büyük sonuçlar doğurabilir. Adaletin temelini oluşturan kuralları ve bağımsız yargıç ilkesini bir yana bırakmak, bütün uygar ulusların benimsediği çağdaş yasalardan vazgeçmek olası değildir.

Papalık, Hıristiyanlık dünyasının en yüksek makamıdır. Ne var ki, Papa'ya karşı düzenlenen suikast girişiminde bile hukuk yasalarının işlemesi gereği, Batı toplumlarının ortak ve vazgeçilmez değerleri arasında bulunmaktadır. Önümüzdeki günlerde bu yoldaki gelişmeleri dikkatle izliyebilmek olasıdır.

Terör, çağımızın bir hastalığı gibi çeşitli toplumlarda yaygınlaşırken «teröre karşı terör» politikasına karşı toplumların dikkatle korunması gerekmektedir. Çünkü bu tür yöntemler, terörü yaygınlaştırmak isteyenlerin amaçlarına hizmet eder. Basınımızda Papa'ya suikast olayının ilk heyecanıyla yazılmış bazı yazıları ve yorumları ilk adımda bağışlamak ve anlayışla karşılamak olasıdır. Ancak serinkanlı ve dengeli olmak da bugünkü koşullarda Türk basınının görevidir.

Katil Mehmet Ali Ağca, hem insanlığa hem ulusumuza büyük kötülük yapmış bulunuyor. Dileğimiz, Papa 2'nci Jean Paul'ün hayatının kurtulması ve katillerin cezalandırılmasıdır. Terörün büyük acılarını çekmiş ve çekmekte olan Türkiye'nin olaya yaklaşımı içtenlikle budur. Hem yurt içindeki hem yurt dışındaki kanlı olaylardan dolayı ulusça üzgünüz. Ancak bu üzgünlüğümüz, uygarlığın paylaştığı ortak adalet yargılarından vazgeçebileceğimiz anlamını hiçbir zaman yaratmamalıdır.

★★★

Papa ve Ağca...

İlhan SELÇUK — 15 Mayıs 1981

Çarşambayı perşembeye bağlayan gece saat 20.30'a doğru telefonlar çalmaya başladı:

— Duydun mu Papa'yı Ağca vurmuş...

— Kim?

— Ağca...

— Anlamadım?

— Mehmet Ali Ağca, hani Abdi İpekçi'yi vuran terörcü yok mu, işte o Ağca...

— Şaka mı ediyorsun?

— Hayır...

— Allah Allah!..

Bir saat sonra televizyon özel bir haber yayınıyla olayı duyurdu. Bu kez ortalık büsbütün karıştı. Nasıl olurdu canım? İnanılmaz bir şeydi bu...

Kısa süre sonra şaşkınlığın yerini düşün... yorumlar aldı: Ağca niçin vurmuştu

☆

Gerçekte Ağca, daha önce Milliyet gaze-
tesine yazdığı bir mektupla Papa'yı neden vu-
racağını açıklamıştı. Abdi İpekçi'yi öldürdük-
ten sonra kaçak dolaşırken yazdığı ve Cağal-
oğlu'nda bir çöp kutusuna bıraktığı mektup-
ta şöyle diyordu katil:

«— Türkiye'nin kardeş İslam ülkeleri ile Ortadoğu'da yeni bir siyasi, askeri ve ekonomik güç oluşturmasından korkan Batılı emperyalistler, hassas bir dönemde, dini lider maskeli haçlı kumandanı Jean Paul'ü acele Türkiye'ye gönderiyorlar. Bu zamansız ve anlamsız ziyaret iptal edilmezse, Papa'yı kesinlikle vuracağım. Cezaevinden kaçmamın tek nedeni budur.»

Ağca bu mektubu tek başına yazacak kafada mıydı? Cağaloğlu'nda çöp kutusuna kim bırakmıştı mektubu? Maltepe Askeri Ceza ve Tutukevi'nden tek başına kaçabilir miydi Ağca? Yurt dışına nasıl çıkmıştı? Almanyada nasıl barınabilmişti? İtalya'ya nasıl geçmişti? Sahte pasaportları ve gerekli belgeleri nasıl sağlıyor ve bir sürü karmaşık işi nasıl yürütüyordu?

Öyle sanıyoruz ki bu soruların yanıtları ...ilecektir.

Mehmet Ali Ağca, Türkiye'de «Milliyetçi»
diye niteleniyor. Yeraltının karanlığına karı-
şan terör örgütlerini kimin nasıl oynattığı ilk
bakışta bilinecek bir şey değildir. Ama katilin
yaptığı işlere bakılırsa yalnız insanlığın de-

ğil, Türkiye'nin de düşmanı olduğunu söylemek gereksiz, Ağca ne diyor Papa için:

«— Maskeli Haçlı kumandanı...»

Eğer bu yaklaşımda bir gerçek payı varsa, bugün bütün Hıristiyanlık dünyasında Türklere dönük duygularda neler oluştuğunu bilmek zor değildir. Batı'nın tarihsel kalıtımında tortulaşan «Barbar Türkler» simgesini pompalamak isteyenlerin eline etkili bir silah geçmiştir. Bu silahın menzili katil Ağca'nınkinden kat kat büyüktür.

Ayrıca hangi inançta olursa olsun bir din adamına yöneltilen kurşunların anlamı Ortaçağ karalığından beterdir. Ağca, Türkiye'de Türkiye düşmalığına katkılarda bulunurken meslektaşımız Abdi İpekçi'yi öldürmüştü; şimdi uluslararası boyutlarda Türkiye ve insanlık düşmanlığını katmerleştirdi.

Bir «Suikast» olayı bazan çok büyük etkiler yapabilir, Dünya Savaşına yol bile açabilir. Nitekim Birinci Dünya Savaşı Avusturya - Macaristan Veliahtı Arşidük Franz Ferdinand'ın bir Sırp milliyetçisinin kurşunlarıyla can vermesi yüzünden patlak vermiştir. Ama gerçek neden bu değildir; dünyanın paylaşımındaki çatışmanın ürünüdür Birinci Dünya Savaşı...

Bazan bir «Suikast» böylesine patlamalara yol açabilir; bazan su üstünde zeytinyağı damlası gibi kalabilir. Papa'ya yöneltilen silahın tetiğine hangi amaçla basıldığı ve tepkilerinin ne olacağını ilerde göreceğiz.

Kimin adamı?

Uğur MUMCU — 15 Mayıs 1981

Papa'ya karşı düzenlenen suikast girişiminden sonra gözaltına alınan Mehmet Ali Ağca, Roma polisine Papa'yı, Sovyet ve Amerikan emperyalizmini protesto etmek amacıyla öldürmek istediğini söylemiş, El Salvador ve Afganistan'da yapılan katliamları örnek göstermiştir.

Ağca, bir akıl hastası değildir. Ağca, uluslararası gizli örgütlerin kullandığı bir maşadır.

Düşünün, adam, çevresi tanklarla çevrili bir askeri birliğin içinden elini - kolunu sallayarak kaçabiliyor ve Almanya'ya yerleşebiliyor. Demek ki, bu katili koruyan ve kollayan, ona belli hedefler gösteren örgütler söz konusudur. Bu örgütler bulunup, ortaya çıkarılmadıkça, ne İpekçi olayı ne de Papa suikastı aydınlanmış sayılmaz.

Ağca, tıpkı İpekçi olayında olduğu gibi, kendisine emir veren karargahları gizleyebilmek için «El Salvador» ve «Afganistan» olaylarına sarılmış, aklınca İtalyan polisini atlatmaya çalışmıştır.

Ağca kimdir?.. Ailesi, yakınları kimlerdir? İpekçi cinayetine kadar kimlerle düşüp, kalkmıştır? Ağca, İpekçi cinayetinden sonra nerelerde gizlenmiş, kimler tarafından korunmuştur? Ağca, askeri cezaevinden nasıl kaçırılmış, İstanbul'da, [illegible] Erzurum'da nerelerde saklanmıştır?

Daha da önemlisi, yurt dışına nasıl kaçırılmıştır? Türk işçileri üzerine vize koyan Federal Almanya sınırlarından nasıl olmuş da geçebilmiştir? Almanya'da oturma iznini nasıl almış, alabilmiştir? Almanya'da iş bulmadığına göre, neyle geçinmiş, kimler tarafından beslenmiştir? Ve Ağca, Almanya'dan İtalya'ya kimler tarafından düzenlenen pasaport ile geçebilmiştir?

Şimdi İtalyan polisini atlatmaya çalışacaktır:

— Sovyet ve ABD emperyalizmine karşıyım...

Bundan sonra yapılacak kovuşturma üç aşamalı olmalıdır. Birinci aşama: Ağca'nın Malatya'daki ilişkileri, ülkücü örgütlerle yakınlığı, İpekçi cinayetine karar veriliş ve cinayetin işlenmesi... İkinci aşama: Cinayetten sonra nerede ve asıl saklandığı, nasıl elegeçtiği, cezaevinden kimler aracılığı ile kaçırıldığı... Üçüncü aşama: Türkiye'den yurt dışına nasıl çıktığı, kimlerden para desteği aldığı, Almanya'da nasıl barındığı, Almanya'dan İtalya'ya nasıl geçtiği...

Bunlar araştırıldıkça, olayın bireysel nitelikte olmadığı, Ağca olayının arkasında uluslararası bir terör örgütünün bulunduğu çok daha iyi anlaşılacaktır.

Örgüt, örgüt yine örgüt...

Bu işleri, başka türlü açıklamanın olanağı yoktur. Ağca, uluslararası bir terör örgütünün kanlı bir aletidir. İpekçi, bu örgütün emri ile öldürülmüştür. Papa bu örgütün emri ile suikaste [illegible]

Türkiye Cumhuriyeti hükümeti ve özgür basını olarak bizlere düşen, Ağca olayını, akla gelen ve de gelmeyen bütün olasılıkları ile birlikte ele alıp, bu uluslararası örgütün ele geçen kanıtlarını saptayıp, sergilemektir.

Papa olayı, İpekçi cinayetinin devamıdır. Anlaşıldığına göre, bu örgüt, başka cinayetlerin de peşindedir.

Ağca'nın ardındaki gerçek

Ali SİRMEN — 15 Mayıs 1981

Abdi İpekçi'nin katili Ağca, önceki gün Vatikan'da yeni bir cinayet girişiminde bulundu. Bu kez hedef, yeryüzündeki yüzmilyonlarca Katolik'in Ruhani lideri Papa Jean Paul 2. idi. M. Ali Ağca'yı Türk kamuoyu iyi tanımaktadır. Abdi İpekçi'yi vuran Ağca'nın Maltepe'deki askeri cezaevinden kaçışı olayının üzerindeki giz perdesi de henüz tümüyle aydınlanmış değildir.

Mehmet Ali Ağca'nın girişim ve açıklamalarına bakılınca delikanlının, düpedüz manyak olduğu kanısına varmak kolaydır, hatta bu manyaklığın, aile içinde pek tekil kalmadığı, öbür bireylere de biraz bulaştığı, katilin kardeşinin açıklamalarından da anlaşılıyor.

Mehmet Ali Ağca'nın daha önce Papa'yı öldüreceğini açıklamış olması da olayın ilginç yanlarından bili. Sözü geçen mektuptaki biçem (üslûp) de pek normal olmayan bir kişinin davranışlarını gözler önüne sermekteydi.

Olayı salt bu açıdan değerlendirmek ve Ağca'nın bir manyak olduğunu söyleyerek, gerçeğin tümüne eğilmemek olası, kolay, ama yanlış bir davranıştır.

Ağca davranışıyla, hastalıklı bir düşüncenin tutsağı olduğunu ve bu sayrılıklı davranışın tutku kertesine vardığını kanıtlamıştır. Ama her manyak eline silah alıp, düşüncelerini ve eylemlerin kavramasına olanak bulunmayan Abdi İpekçi gibi kişileri vurmuyor. Her manyak, Papa'ya silah çekebilecek eğitimden geçmiyor. Her manyak sırtını, «devleti koruma» maskesi altında devlete meydan okuyan örgütlere dayanıyor.

Kuşkusuz Ağca'da bir ruhsal bozukluk var.

Ama acaba bu ruhsal bozukluğu böylesine olaylara yönlendiren kimlerdir? İşte bu sorunun ciddi olarak üzerinde durmak gerekir. Türk Adaleti şu anda bu konuyu Ağca'nın bağlı bulunduğu örgütü yargı önüne çıkararak gündeme getirmiş bulunmaktadır.

[illegible] inceleneceğinden kuşkusu olmaya her Türk yurttaşı gibi, yasalara saygılı davranıp, Adalet önündeki sorunun daha fazla üzerine gitmek istemiyoruz.

Ancak, Ağca olayının doğuracağı bir sorunu ve gözler önüne serdiği bir olayı ele almak istiyoruz.

Hiç kuşku yok ki, ruhsal bozukluk içinde yüzen Ağca'nın eylemi ve sorgusu sırasındaki açıklamaları, Türkie'ye karşı kampanya yürütmek isteyenlerin ekmeğine yağ sürmüştür. Türkiye'yi insanlık düşmanı, uygarlığın karşıtı olarak gösterme çabası içinde olanlar, Ağca olayını alabildiğine sömürüp, saptıracaklardır.

Ağca'nın cinayet girişimi kadar iğrenç bu girişimde bulunacak olanların varlığından kuşku duymamak gerek.

Ancak, Türkiye'nin her uluslararası forumda terörizmi kınadığı ve uluslararası alanda bu gibi girişimlere karşı önlem alınması için öneriler getirdiği bilinen bir gerçektir.

Yine bilinmektedir ki, Türk yetklileri Ağca'nın yakalanması için İnterpol'a başvurmuşlardır. Kısacası Ağca, insanlığın ve aynı zamanda özellikle Türkiye'nin düşmanıydı.

Nasıl ki, Henri IV'ü öldürerek, tarihe geçmek isteyen ve amacında başarılı olan Ravaillere, Fransızları temsil etmiyorsa, hiç kuşkusuz Ağca da Türkleri temsil etmemektedir.

Keşke İnterpol Ağca'nın takibinde daha başarılı olup, kendisini yakalasaydı da, bu ikinci üzücü olay meydana gelmeseydi.

Ağca olayından hareketle, Türkiye'nin düşmanlarının doğurmak isteyecekleri sorun bu.

Bir de Ağca olayının ortaya serdiği bir gerçek var. Bir süredir bazı budala kalemler, sağ terörün devleti koruma amacıyla silaha sarıldığını ileri sürmekteydiler, görülmekte olan davaları etkilemek kastıyla.

Ağca olayı, devleti koruduğunu ileri sürenlerin aslında devletin temeline nasıl dinamit koyduklarını bir kez daha göstermiştir. Herhalde son yıllarda hiç kimse, Türkiye'nin yeryüzündeki görüntüsünü zedeleme konusunda Ağca kadar büyük bir başarı kazanmamıştı. Bir Ağca'nın yol açtığı yıkımı görün, varın düşünün Ağca'nın ağababaları amaçla- [illegible] ile olurdu Türkiye.

Her halde Ağca olayı, sağ terörü haklı göstermeye ya da cinayetlerinin suçunu hafifletmeye çalışan budala kalemlerin de (hoş bunun budalalık mı, menfur bir kasıt mı olduğu tartışma götürür ya!) artık susmalarına neden olacaktır.

Ankara-İstanbul ayrımı

Yalçın DOĞAN — 19 Mayıs 1981

Mustafa Kemal 19 Mayıs 1919'da neden Samsun'a çıktı?... «Milli Mücadele»nin neden Anadolu'dan başlatılmasından yana bir taktik uyguladı ve buna gerek duydu?... Halk Mustafa Kemal'in liderliğinde «Anadolu İhtilâli»ne soyunmuşken İstanbul, «Ulusal Kurtuluş Savaşı»nı benimsemek, için neden İzmir İktisat Kongresi'ni bekledi?...

Bu soruların düğümlendiği yanıt herhalde «Bağımsız Devlet» ilkesinde yatıyor. O yıllardaki İstanbul ve Anadolu eşrafının yabancı işgaline karşı takındığı tavırda billurlaşıyor. 19 Mayıs'ta Mustafa Kemal'in Samsun'a çıkışı «Milli Mücadele»nin niteliğini açıkca vurguluyor: «Milli Mücadele» sadece yabancı işgaline karşı verilen bir «Kurtuluş Savaşı» değil, aynı zamanda yerli işbirlikçilere karşı yürütülen bir iç savaşın tarihini oluşturuyor. İstanbul'daki Osmanlı Hükümeti ve İstanbul sermayesi yabancılarla bütünleşirken, Anadolu tüccarı ve eşrafı asker-sivil aydın öncülüğünde birleşiyor. Anadolu hareketine işçi ve köylüler de katılıyor. Kurtuluş Savaşı'nın en küçük birimleri olan «Kuvayı Milliye Müfrezeleri» Anadolu'da tüccar ve eşraf tarafından örgütleniyor. Ancak, yarı-feodal ilişkilerin sürdüğü Anadolu'da, tüm «Mücadele» boyunca bir bütünlüğe rastlamak zaman zaman yine de güç oluyor.

Örneğin, «Kuvayı Milliye Müfrezeleri»ni örgütleyen eşraf ve tüccarın, kimi yerlerde zorla halktan vergi toplayıp, kim yerde zaman zaman «Kurtuluşa inancını yitirip Kuvayi Milliyecileri «ihbar» ettiği bile görülüyor. Ama, bu tür sapmalar temelde «Anadolu İhtilâli»ni engellemiyor.

İstanbul'un çağa damgasını vuran bu hareketten uzak düşmesi, büyük ölçüde İstanbul sermayesinin ulusal olmayan niteliğinin yanısıra, bir türlü sanayi devrimini gerçekleştirmeye adım atamayışından ileri geliyor. Büyük zenginliklerle Osmanlı Hükümeti ile özdeleşen İstanbul, salt bu dışa bağımlılığı, ulusal olmayan niteliği nedeniyle sanayileşmenin öncülüğünü yapamıyor. Siyasal ve ekonomik olarak, Anadolu'da bir sanayileşmenin iznini alamadıkça, tutuculuğunu ve işgalcilere yakınlığını sürdürüyor. İşte, bu nedenledir ki, «Anadolu İhtilâli» siyasal açıdan bir bağımsızlık hareketi olduğu kadar, ekonomik açıdan «Ulusal sermaye»nin oluşma başlangıcıdır. Aynı ulusal bilinci, Anadolu'da yaygınlaşan yabancı işgaline karşı yaratılan direnişte de görmek olanaklıdır. Örneğin, batı bölgelerinde Yunanlıların ilerleyebilmesi, buradaki eşrafın «gayri milli» olmasından kaynaklanır. Ama, buna karşı Aadolu'daki örgütlenme ve ulusal bilinç, yabancı işgalini Anadolu içinde durdurmasını bilmiştir.

Tarihsel «kurtuluş» içinde Mustafa Kemal elbette bir dizi «ittifak ve taktik»ten yararlandı. Bunların başında herhalde «din» ögesi gelir. 1920'lerde gerek İstanbul, gerekse Ankara hükûmeti «din» ögesini sürekli işlemektedir. Ama, İstanbul hükûmeti, dini Anadolu hareketine karşı bir «iç isyan» aracı olarak kullanırken, Mustafa Kemal, dini, «hilafetin ve saltanatın kurtarılması»nda bir yardımcı öge olarak gördü. Anadolu'daki hareketin başarısı için sürekli olmayan «ittifaklar» dan geçti. Ama, dışa bağımlılığı ve ülke işgalini onalayan «ittifaklar», Mustafa Kemal'in gözünde hiçbir zaman değer bulmadı. İstanbul'u karşısına alması ve 19 Mayıs'ta Samsun'a çıkması, işte bu anlamda «yabancılarla bütünleşmeye bir reddiye»dir.

İşin ilginç yanı, bir süre sonra devreye İstanbul da girecektir. Dışarıyla bütünleşen ve kurtuluş hareketine karşı çıkan İstanbul, Ankara hükümetinin yanında yer almak için İzmir İktisat Kongresini bekleyecektir. Bu nokta tarihsel bir anlam taşır. İki yönden. İlki, İzmir İktisat Kongresinin tarihine ilişkin. Anılan kongre, Lozan görüşmelerinin yarıda kesildiği bir dönemde gerçekleşir. Lozan'a giden yol açılmış, savaş alanları geride kalmış, yeni Türkiye'nin uluslararası alanda her yönden benimsenmesi kalmıştır. Tam bu sırada İzmir'de İktisat Kongresi toplanır. Kongrenin ikinci önemi de, orada alınan kararlarda kendini gösterir. 1930'lu yılların sonuna dek uygulanacak ekonomik politikanın temelleri burada atılır. İstanbul'un İzmir İktisat Kongresinde yer alması, siyasal doğurganlığını ilerde gösterecek, Terakkiperver Cumhuriyet Fırkası ve Serbest Fırka deneyleri, kaynağını gerçekte İzmir Kongresinde yatan «çelişkili birlik»te bulacaktır.

19 Mayıs ulusal bilincin simgesi, Evrenselliği de buradan kaynaklanıyor. Batı ülkeleriyle üçüncü dünya ülkelerinin gelişmeleri ekonomik açıdan karşılaştırıldığında, ortaya çok net bir fark çıkıyor. Batı, sanayi devrimini gerçekleştirmek için «ulusal devletler» kuruyor, sonra sanayi devrimine geçiyor. Önderliğini Türkiye'nin yürüttüğü ülkeler ise, sanayileşmek için önce «Kurtuluş Savaşı» vermek zorunda kalıyor. Ya da ulusal devletler kurmak, kurtuluş savaşlarından geçiyor...

Bugün

Nadi NADİ — 19 Mayıs 1981

Mustafa Kemal Paşa 1919 yılının 19 Mayıs'ında Samsun'a ayak bastığı sabah, ülkemizin genel görünümü «Manzara-i umumiyesi» nasıldı, bunu Büyük Söylev'in «Nutuk» un başlangıç bölümünde Atatürk keskin çizgileriyle açık - seçik anlatır. O umutsuz, kötü günleri yaşamamış olanlarımız gerçek durumu Atatürk'ün gösterişsiz, yalın ve o ölçüde dokunaklı kaleminden Söylevi her okuyuşta algılamaktadırlar.

Biz burada Büyük Kurtarıcının (son derece olağan bir şeymiş gibi) hiç değinmediği bir noktayı, Türk gençlerine anımsatmakta yarar görüyoruz: Herkesin battı, gitti, yıkıldı sandığı bir ulus, Kurtuluş Savaşını akıl almaz denli kısa bir süre içinde utku ile sonuçlandırılmış, yenilmez denilen güçlü emperyalist devletlere bağımsızlığını tanıtmayı başarmıştır.

Kilometre taşlarına kısaca göz gezdirelim: 19 Mayıs 1919'dan 11 ay sonra 23 Nisan 1920'de Ankara'da Türkiye Büyük Millet Meclisi kuruluyor (arada Amasa Bildirgesi, Erzurum, Sivas Kongreleri, Milli Misak'ın ilanı). TBMM. ulusun yazgısını ele almasiyle bir yandan Türk ordusu yeniden kurulurcasına derlenip toparlanırken, bir yandan da iç ve dış düşmanlara karşı savaş sürdürülüyor. 1921 yılında Yunan ordusuyla arka arkaya üç meydan savaşı, 1. ve 2. İnönü, Sakarya utkuları. Nihayet 1922 yılında 26 Ağustos saldırısıyla kesin sonuç: 30 Ağustos'ta Yunan ordusu yeniliyor, 9 Eylülde yalnız Yunan ordusu değil. onun destekçisi emperyalizm de denize dökülüyor.

Aradan sadece 3 yıl 4 ay geçmiştir. Yıkıldı, bitti, sömürge oldu sanılan Türk ulusu, bu denli kısa bir süre içinde varlığını kanıtlamış, ondan 10 ay sonra da Lausanne'da bağımsızlığını dünyaya tanıtmış, saltanatı yıkarak Cumhuriyet ilan etmiştir.

1919'dan 1938'e dek Atatürk yaklaşık 19 yıl yaşadı. Uygarlık ve çağdaşlaşma yolunda ne yapıldıysa hepsi bu kısa zaman parçası içinde O'nun önderliği altında başarıldı. Bu sonuç yüzyıllar boyunca baskı altında ezilmiş, sömürülmüş, uyutulmuş Türk ulusunun ne denli özgürlüğe aşık, ne denli ileriye açık bir toplum olduğunu kanıtlamaya fazlasıyla yetmez mi?...

Yazık ki çok partili dediğimiz biçimsel demokrasiye geçişimizden bu yana çıkarcılar takımının oyunları yüzünden adım adım geriledik. Atatürk'le birlikte birkaç yıl içinde elde ettiğimiz uygarlık nimetlerinin önemli bir bölümünü 30 yıl boyunca yavaş yavaş yitirdik.

Atatürk'ü çekemeyen, O'nun halkımıza kazandırdığı hakları çıkarına aykırı bulan, ya da uygar yaşam düzeyini şiddetle yadırgayan gerici çevrelei, ulusun ayağını çelmelemek uğruna akıl almaz sinsi propagandalara başvurmaktan geri durmadılar. Atatürk'ün adına bile saldırdılar. Atatürk'ten önce Türk yok muydu gibi, demagoji oyunlarını sahnelediler.

Atatürk'ten önce elbette Türk vardı ama Türklüğünün bilincinde miydi? Yabancılar bize Türk dedikleri halde, biz kendimizi Osmanlı bilir ve öyle tanıtırdık. «Cihangirâne bir devlet çıkardık bir aşiretten» diyen, vatan ve özgürlük şairi Namık Kemal bile Türklüğü ile değil, Osmanlılığı ile övünürdü.

Cumhuriyetten önce devletin haritaları üstünde koskoca Arap harfleriyle, «Memalik-i Şahane-yi Osmaniye» diye yazardı.

Bizi Türklüğümüzün, benliğimizin bilincine kavuşturan Atatürk'tür.

Atasına yürekten bağlı Türk gençliği, bu gerçeği unutmayacaktır.

olayların ardındaki GERÇEK

Adalet kesiminde değişiklikler

19 Mayıs 1981

Türkiye'yi 11 eylüle sürükleyen neden tek değildir. Eğer olaylar tek nedene bağlanabilseydi, çözümü de kolay olurdu. Terör ve anarşi neden devleti bir askeri yönetime dönüştürecek düzeye ulaşabildi? Sorunun yanıtı çok yanlıdır; salt şu ya da bu çevreleri suçlamak yüzeysel bir yaklaşım olur. Ekonomik kökenlerinden başlayarak olayların sosyal ve siyasal yönleri incelenebilir. Dış ve iç kışkırtıcı odaklar da terör yatırımlarını elbette

mef
Yetenek Ölçülerinde Eğitim
İkinci Aşamaya Hazırlık
Kursu 25 Mayısta
Modern Eğitim Fen Dershanesi

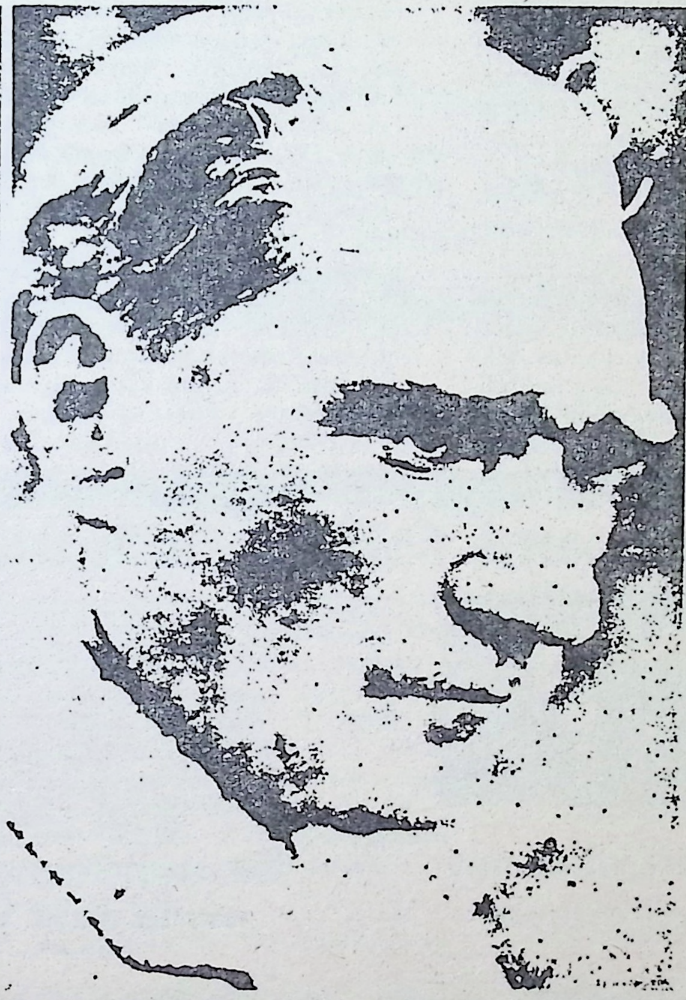
Cumhuriyet

58. Yıl; Sayı: 20389 • Kurucusu: Yunus NADİ • 10 TL. 19 Mayıs 1981 Salı

AKFİL kumaşından Blue Jeans PANTALON 593 LİRA

Atatürk 100 Yaşında

Bugün



Cumhuriyet'in
100. Yıl
ATATÜRK eki



BUGÜN
parasız ekimizi
istemeyi
unutmayın

Nadir NADİ

Bandırma Vapuru Samsun'da

"Özgürlüğe ilk adım" yaşandı

Selim YALÇINER

(Arkası 7. sayfada)

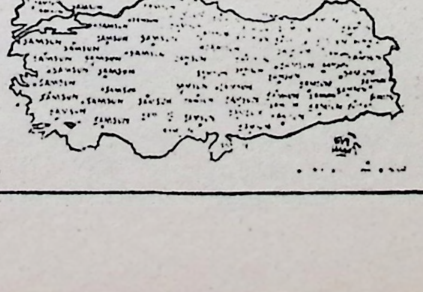
Evren, Samsun'daki törende önemli açıklamada bulunacak

■ Devlet Başkanı, MGK üyeleri ve Başbakan dün Samsun'a geldiler. Orgeneral Kenan Evren, «İlk Adım» anıtının temelini atacak.

Ufuk GULDEMIR

(Arkası 7. sayfada)

Tüm yurtta törenler yapılıyor



(Arkası 7. sayfada)

RADYO - TV'DE BUGÜN

İÇERDE

■ MHP GENEL MERKEZİNDE BULUNAN BİR BELGE: İÇ SAVAŞ BAŞLAYACAK.
■ AĞCA'NIN MALTEPE'DEN FİRARI AYDINLANMADI.
■ BAROLAR BİRLİĞİ: ANAYASA DEMOKRATİK ORTAMDA ELE ALINMALI.
3. Sayfada
★
■ YARGITAY: YENİ YASADAN ÖNCEKİ SENDİKAL YETKİLER YÜRÜRLÜKTE.
■ GÜZELER SORUNU ALMANYA'YI KARIŞTIRDI.
■ BEYRUT'TA ÇARPIŞMALAR YOĞUNLAŞIYOR.
8. Sayfada

Tersine Tarih
İlhan SELÇUK
19 Mayıs'ta Tarihe Ne Yazıldı?
Aydın AYBAY
2. SAYFADA
★
Atatürk İçin Kitaplar
4. Sayfada
★
Anadolu - İstanbul Ayrımı
Yalçın DOĞAN
3. SAYFADA

elverişli bir ortam buldukları zaman gerçekleştirebilmişlerdir. Parlamentonun kilitlenmesi, bir vergi yasasını çıkarmakta yetersiz kalışı, Cumhurbaşkanını seçememesi ve benzeri bir dizi nedenle «12 Eylül Harekâtı» nın zorunlu ortamı doğmuştur.

Ancak geçmiş dönemde politik etkilerden uzak kalabilmiş ve az zarar görmüş iki kurumdan biri Ordu, ikincisi yargı organlarıdır. Bunun nedenlerini belirtmek sanıldığında zor değildir. Silahlı Kuvvetlerde yönetim, terfi, atama, özlük işleri kendine özgü yasaları içinde siyasi iktidarların etkilerinden uzakta işleyebilmiştir. Herhangi bir siyasal parti ya da partiler koalisyonu hükümet olduğu zaman Emniyet kuvvetlerini dengesizliğe sürükleyecek etkinliği İçişleri Bakanlığı aracılığıyla gösterebilmiştir; ama, Silâhlı Kuvvetlerde ya da adalet organlarındaki etkiler sınırlı kalmıştır. Savcılar, yargıçlar, mahkemeler bu nedenle saygınlıklarını koruyabilmişlerdir.

12 Eylül öncesinde mahkemelerin ya da adliyenin yeterince düzgün işlediğini savunmak zordur. Toplum bir bütündür ve her devlet kurumu etkileşime açıktır. Bununla birlikte adalet mekanizmasında varolan bozuklukların yargıçların bağımsızlığı ilkesinden, ya da Yüksek Hakimler Kurulunun yapısından kaynaklandığını kimse söyleyemez. Toplumsal düzendeki adalet işlerini üstlenen yargıçların da zor koşullarda ve gereğinden çok yük üstlenerek özveriyle çalıştıkları açıktır. Bir yargıca yüklenen ortalama dosya sayısı bile yargılama mekanizmasındaki derdin ne olduğunu saptamaya yetebilir kanıttır.

Durum böyleyken «Yüksek Hakimler Kurulu» kaldırılmış, «Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulu Kanunu» ile «Hakimler Kanunu» na dönük yasal düzenlemeler yapılmıştır. Ne var ki, yeni yasal düzenlemelerin hem adalet çevrelerinde hem basında «tatmin edici» görülmediği anlaşılmaktadır. Bunca duyarlı bir konuda birdenbire gerçekleştirilen değişiklikler arasında «yargıçların bağımsızlığı» ilkesine yeterince özen göstermiyen maddeler vardır. Son zamanlarda yürürlüğe giren bazı yasalarda (sözgelimi vergi yasaları) görülen aksaklıkların sonradan düzeltildiği izlenmektedir.

Adalet kesiminde yeni çıkarılan yasaların da yeniden gözden geçirilmesi ve bu alanda yapılan eleştirilerin değerlendirilmesi olumlu yankılar yaratacak, gelecek için daha güvenilir bir ortam yaratılmasına katkılar yapacaktır.

☆☆☆



100. yılı görkemli törenlerle kutladık

TBMM önündeki Atatürk anıtını açan Orgeneral Evren, Anıt-Kabir özel defterine, «Ülkemizi parçalattırmayacağız» diye yazdı.

Atatürk'ün doğumunun 100. yıldönümü dolayısıyla çeşitli ülkelerde törenler düzenlendi. Devlet Başkanı'na kutlama mesajları geliyor.

Evren: Beyinleri yıkanmış silahşörler yaratılıyor

Bir uçak Atatürk'ün evine dalış yaptı

Evren: 12 Eylül Türk milletinin isteği ile gerçekleştirildi

23 Mayıs 1981

ANKARA (a.a.) — Devlet Başkanı Orgeneral Kenan Evren, BBC'ye verdiği mülakatta. «12 Eylül harekatı Silahlı Kuvvetlerin değil, Türk milletinin isteğiyle gerçekleştirilmiştir» dedi.

BBC yapımcılarından Davit Lomax'la mülakatta bulunan Orgeneral Evren, Kurucu Meclis'ten sonra düzenlenen Anayasa'ya göre yapılacak seçimlerde Silahlı Kuvvetlerin bir rolü bulunmayacağını, Silahlı Kuvvetlerin kışlasına, görevi başına çekilmiş bulunacağını kaydetti.

Orgeneral Evren, BBC yapımcısının



THY'nın Haliç uçağı Bulgaristan'a kaçırıldı

İstanbul - Ankara seferini yapmak için 07.08'de Yeşilköy'den kalkan uçağı 4 hava korsanı 07.20'de kaçırarak Burgaz Havaalanı'na indirdi.

Hükûmet, uçağın başka yere hareket etmesine izin verilmemesi, tüm yolcuların ve korsanların iadesi için Dışişleri nezdinde girişimde bulundu.

Başbakanlığın açıklamasında, «Olay hassasiyetle izleniyor, gelişmeler kamuoyuna duyurulacaktır» deniliyor.

Başbakanlık açıklaması:

"KORSANLAR AŞIRI SOLCU"

Korsanlar 17 kişiyi serbest bıraktı

25.5.1981

«Darbenin nasıl planlandığı» yolundaki sorumanın Cumhurbaşkanına bir mektupla durusunu yanıtlarken, 12 Eylül'den önce, anarşinin girmediği yer kalmadığını, devlet dairelerinde dahi anarşinin mevcut olduğunu belirterek, şunları söyledi:

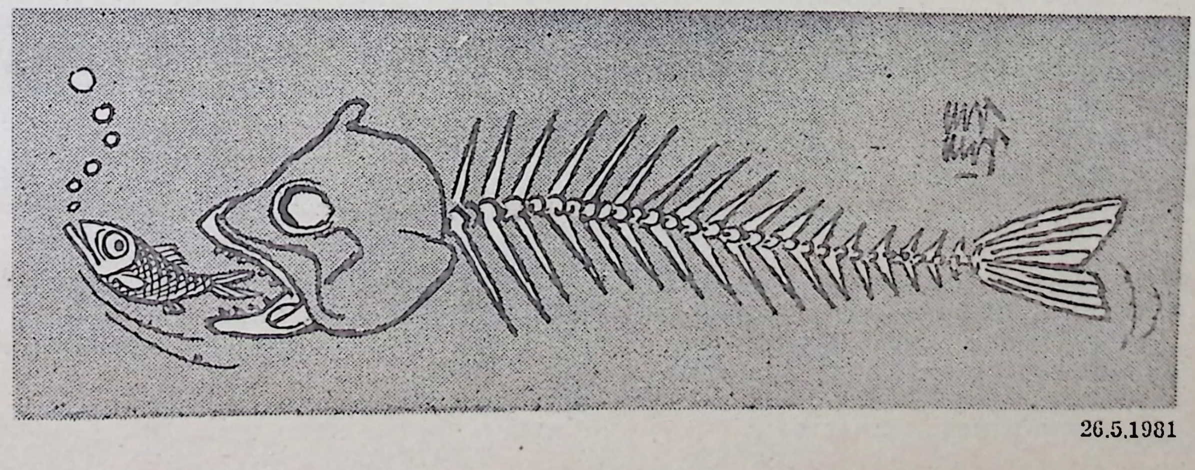
«Bu durumun gittikçe vahamet kesbettiğini görünce 27 aralık 1979 tarihinde, o zamu izah ettik. 9 ay gibi uzun bir zaman bekledik. Ama gördükki, bu zaman için de dahi parlamento üyeleri hâlâ daha birbirleri ile çekişme halindeydiler. Millet de artık buna bir son verilmesini arzu ediyordu. Ülkede başka bir çıkış yolunun bulunmadığını görerek 12 Eylül harekatını yaptık. Bu harekat, Silahlı Kuvvetlerin isteğiyle değil, Türk milletinin isteğiyle gerçekleştirilmiştir.»

Devlet Başkanı Evren, Türkiye'nin nasıl ve ne zaman demokrasiye döneceği sorusuna ise, «Türkiye'de demokrasiye dönmekten söz edilemeyeceğini, asıl demokrasiyi yeniden tesis etmenin sözkonusu olduğu» yanıtını verdi.

Orgeneral Evren, «Ecevit, Demirel gibi kişiler seçime katılmazsa, nasıl gerçek bir demokrasiden söz edilebilir» sorusunu yanıtlarken, «Türkiye'yi 12 Eylül öncesinde yöneten baştaki sorumlular herhalde bu partilerin liderleri idi. Eğer bu parti liderleri partilerine sahip olup da birbirleriyle yeni bir diyalog kurup sorunlara bir çare bulsalardı, Türkiye bu duruma gelmezdi» şeklinde konuştu.

Devlet Başkanı, BBC yapımcısının işkence iddiaları konusunda sorularını yanıtlarken, şunları söyledi:

«İşkence iddiaları yalnız şimdi ortaya atılmamıştır. Türkiye'de her devirde bilhassa



26.5.1981

terörün başladığı ve çoğaldığı devirlerde daima bu iddialar ortaya atılmıştır. Türkiye'den dışarıya giden bir kısım vatandaşlarımız Türkiye içerisinde yapacakları bir şeyleri kalmayınca beynelmilel örgütlere müracaat etmek suretiyle Türkiye'de yaygın bir işkence yapıldığını ileri sürmektedirler. Biz yönetim olarak bugüne kadar işkenceye taraftar olmadık. Ve zaten işkence yapmaya ihtiyacımız da yok.»

olayların ardındaki GERÇEK

Belediye yasaları çıkarken...

28 Mayıs 1981

Ülkemizde nüfus artış oranı yılda ortalama yüzde 2.5; kentleşme oranı yılda ortalama yüzde 5'dir. Sanayileşemeden kentleşme olgusuyla karşı karşıyayız. Her yıl 1 milyon yeni yurttaş aramıza katılmakta, 2 milyonu aşkın yurttaş kentlere yığılmaktadır. Geçmiş dönemlerde nüfus patlaması ile birlikte çarpık kentleşme karşısında tüm devlet hizmetleri ve özel sektör girişimleri eksik kalmışlardır. Buna kentlerde Belediyenin yetersizliğini kattığımızda tablo tamamlanmaktadır.

Büyük kentlerin terör ve anarşiyi üreten bataklıklara dönüşmesi uzun yılların olumsuz yatırımlarından doğmuştur. Büyük gelirlerin kaynağı olan büyük kentler de hizmet görülmesi için gerekli belediye gelirleri hiç bir zaman sağlanamamıştır. Belediye yasalarını yeniden düzenleyecek kanunlar parlamentolardan çıkarılamamıştır.

Üstelik bazı siyasal iktidarlar, kendilerinden olmayan büyük kent belediyelerini cezalandırma yöntemlerini kullanmışlardır. Belediye örgütlerinde çalışanlar ücretlerini alamaz duruma düşmüşlerdir. Bu olumsuz tutum, belediye işçilerinin direnişlerine olaçmış, kent yaşamı büsbütün keşmekeşe dönüşmüştür. Sorunlara çözüm yolunda yapılacak ilk iş kent belediyelerini hizmet görebilir bir düzeye getirmek için belediye gelirleri yasasını çıkarmak iken, bu alandaki iyi niyetli girişimler de engellenmiştir.

Belediye yerel yönetim demektir. Çok eskiden beri merkezi yönetmin dışında kendi kendine yeterli karar organlarının kent yaşamında oluşmasıyla belediye kavramı toplum hayatında belirmiştir. Çağımızda belediyelerin iki önemli niteliği vardır: Birisi belediye kavramı ile demokrasi anlayışının birliğidir. İkincisi, bu karakterin getirdiği özerkliktir. Bu ikisinin olmadığı yerde belediye yerine, merkezi yönetimin geçerli olması gerekir.

Türkiye'de şimdiye dek Belediye Başkanları seçimle gelmekle birlikte, çok sınırlı yetkileri ile iş yapamaz duruma düşürülmüşler, merkeze bağımlı bırakılmışlardır.

Şimdi yeniden düzenlenecek yasaların nasıl çözümler getireceği bilinmemekle birlikte Türkiye'de kent olgusunun gündemin birinci sırasında yeraldığı açıktır. Yarısı kentlerde yaşıyan yarısı da gecekondularda barınan ve yarısı 20 yaşın altında bir Türkiye'nin sorunları ile karşı karşıyayız.

AYIN DÖKÜMÜ

1 Mayıs

— Ülkücü 76 dernek için suç duyurusunda bulunuldu.

4 Mayıs

— ABD dolarının değeri 101 lirayı aştı.

6 Mayıs

— Köy-Koop Davasına Ankara'da başlandı.

7 Mayıs

— Gazetemiz Cumhuriyet 58 yaşına bastı.

— Avrupa'da MHP'nin yan kuruluşu niteliğinde 129 dernek bulunduğu açıklandı.

— İrlanda'da Sands, Cumhuriyetçi töreni ile gömüldü.

— Akıncı Gençler davası başladı.

10 Mayıs

— Sosyalist François Mitterand Fransa Devlet Başkanı seçildi.

11 Mayıs

— Avrupa Konseyi'nde Türk parlamenterlere 30 yıldır ilk kez yer ayrılmadı.

12 Mayıs

— Avrupa Konseyi'nde Türkiye'yi ihraç önerisi reddedildi.

— Adana İTİA Başkanı Prof. Altıntaş tahliye edildi.

— İrlanda'da Sands'den sonra açlık grevi yapan Hughes de öldü.

13 Mayıs
— Abdi İpekçi'nin katili Mehmet Ali Ağca Roma'da Papa'yı vurdu.
14 Mayıs
— Papa'nın vurulması olayını yorumlayan Evren: «Bazı Avrupalı dostlarımız herhalde aklıselime ulaşmıştır.» dedi.
— Yüksek Hakimler Kurulu feshedildi.
16 Mayıs
— Ağca bugün Roma'da yargıç önüne çıkarılıyor.
— Türk Dil Kurumu yönetcileri için takipsizlik kararı verildi.
— Çin-Vietnam sınırında çatışmalar yoğunlaştı.
18 Mayıs
— Atatürk 100 yaşında.
— Barolar Birliği Genel Kurulu: «Anayasa demokratik ortamda ele alınmalı.»
— İşkence yapmaktan sanık 6 polis hakkında dava açıldı.
19 Mayıs
— Atatürk'ün doğumunun 100. yılı törenlerle kutlandı.
— Atina'da bir uçak Atatürk'ün evine dalış yaptı.
— Ağca'nın çelişik ifadeleri sürüyor.
21 Mayıs
— Fransa'da Mitterand Bakanlık görevine başladı.
— Prens Fahd: «İsrail Suriye'ye saldırırsa, Suudi Arabistan da savaşa katılır.» dedi.
22 Mayıs
— Evren BBC'ye demeç verdi: «12 Eylül Türk Milletinin isteğiyle gerçekleşti.»
— 66 sanıklı TÖB-DER davası başladı.
— İrlanda'da açlık grevindeki 4. İRA üyesi de öldü.
23 Mayıs
— İspanya'da aşırı sağcılar Merkez Bankasını bastı.
— Adalet Bakanı Menteş: «Sivil cezaevlerinde tutuklu sayısı 75 bine ulaştı.»
24 Mayıs
— THY'nin Haliç uçağı Bulgaristan'a kaçırıldı. Başbakanlık «Korsanların aşırı solcu» olduğunu açıkladı.
— İspanyol polisi bankayı bastı ve rehineleri kurtardı.
25 Mayıs
— Bulgaristan'a kaçırılan THY uçağındaki rehineler kurtarıldı.
— Bulgaristan'dan 4 korsanın geri verilmesini istedik.
— Evren Jivkov'a teşekkür mesajı gönderdi.
— SEKA dışında hepsi kâr eden KİT'lerin toplam kârının 4,5 milyarı aştığı açıklandı.
26 Mayıs
— Kıbrıs Rum kesiminde seçimleri Klerides'in partisi ile AKEL kazandı.
27 Mayıs
— Evren: «27 Mayıs meşruluğunu kaybetmiş bir iktidar karşı direnmedir.» dedi.
— Belediye Gelirler Yasası çıktı.
— Hava korsanları Bulgaristan'da 10 yıla kadar hapis istemiyle yargılanacak.
29 Mayıs
— İsrail Lübnan'daki Filistinlilere karşı saldırıya geçti.
30 Mayıs
— Bangladeş Devlet Başkanı Ziya-Ül Rahman öldürüldü.
— Türkiye'de ilk kez denizde petrol aranmasına başlanacağı bildirildi.
— Bakanlar ve üst düzeydeki kamu görevlileri silah taşıyabilecek.
31 Mayıs
— Bengladeş iç savaş eşiğinde.



Bangladeş Devlet Başkanı öldürüldü

Ziyaür Rahman 4 yıldır başkandı

Ziyaür Rahman'ın öldürülmesi üzerine Başkan Yardımcısı Abdus Settar Başkan Vekilliğine getirildi. Bangladeş'te 15 günlük ulusal yas ve olağanüstü durum ilân edildi.

Başkent Dakka'ya 200 kilometre uzaklıktaki Chittagon kentinde suikaste uğrayan Ziyaür Rahman'ın katillerinin General Manzur Ahmet başkanlığındaki bir grup olduğu açıklandı. Manzur Ahmet, Devlet Başkanının muhalifi olarak tanınıyor.

...0 yaşında bir devlet BANGLADEŞ

...keri yönetimden sivil yönetime geçen bir önder

Kim Kimdir?

31 Mayıs 1981

81 Haziran

NADİR NADİ
Atatürk İlkeleri Işığında
UYARILAR
Ederi: 250 Lira
CAĞDAŞ YAYINLARI

Cumhuriyet

AKFİL kumaşından Blue Jeans PANTALON 593 Lira

58. Yıl; Sayı: 20437 — Kurucusu: Yunus NADİ — 10 TL. 26 Haziran 1981 Cuma

Abdullah Baştürk ve 51 arkadaşı 146'dan yargılanacak

DİSK yöneticileri için idam isteniyor

İstanbul Haber Servisi — DİSK Genel Başkanı Abdullah Baştürk ve 51 arkadaşı hakkında ölüm cezası istenmesiyle İstanbul Sıkıyönetim Komutanlığı Askeri Savcılığınca dava açıldı.

İstanbul Sıkıyönetim Komutanlığı Askeri Savcısı Hâkim Albay Süleyman Takkeci ... dün düzenlediği basın toplantısında, «DİSK'in yasal bir kuruluştan, yasadışı bir örgüt biçimine dönüşerek ekonomik, politik ve ideolojik kapsamlı eylemlerle Türk devletini yıkarak yerine Marksist Leninist bir düzen getirmeye amaçladığını» söyledi.

Haklarında TCK'nın 146. maddesine göre ölüm cezası istemiyle dava açılan DİSK yöneticileri şunlar:

Abdullah Baştürk (Genel Başkan), Rıza Güven, Celal Küçük, Fehmi Işıklar, Kemal Nebioğlu, Mukbil Zırtıloğlu, Tuncer Kocamanoğlu, Mustafa Aktelgah, Süleyman Çelebi (Yürütme Kurulu üyeleri).

Yönetim kurulu üyeleri: Selahattin Bayın, Halil Hayta, Kemal Yılmaz, Ali Şahin, Mehmet Muhlacı, Kenan Akman, Niyazi Kuru, Mustafa Karadayı, İsmet Cantekin, Hakkı Önal, Sargüzar Can, Demirhan Tuncay, Nusret Aydın, Rıdvan Budak, Ekrem Aktaş, Durmuş Ali Yalaz, Tahir Güner, Akçin Koç, Yalçın Teleke, Özcan Kesgeç.

Onur Kurulu üyeleri: Ergun Faruk Erdem, Talat Öz, Turhan Aratlı, Ali Taşar, İsmail Cabysan, Cemal Aslan, Osman Özkan, Şaban Aydın.

Denetim Kurulu üyeleri: Fikri Tanta, Mehmet Bahbeşoğlu, İsmail Özbaşar, Kemal Akar, Ali Kosucan.

Bölge temsilcileri: Ali Kaya, Yusuf Yürekli, Safer Gökyurt, Salim Akbudak, Recep Koç, Tayyar Güraz, Rafet Demirköy, Süleyman Turan, Celal Akanbaşı ve Hasan Kahraman.

İdamı istenen sanıklar arasında DİSK davası ile ilgili olarak tutuklu bulunan İstanbul eski Belediye Başkanı Ahmet İsvan bulunmuyor. Öte yandan haklarında idam istemi ile dava açılan DİSK yöneticilerinden 6 sanık, tutukluluk hallerine yapılan itiraz sonucu daha önce tahliye edilmişlerdi. İdamı istenen tutuksuz sanıklar şunlar:

Mehmet Muhlacı, Demirhan Tuncer, Kemal Akar, Nusret ...

(Arkası Sa. 7, Sü. 1 de)

30 Nisan direnişiyle ilgili dava sürüyor

İstanbul Haber Servisi — «30 Nisan» direnişi ile ilgili 1.. sanıklı DİSK davasına dün İstanbul Sıkıyönetim Komutanlığı 2 Numaralı Askeri Mahkemesinde devam edildi.

DİSK Genel Başkanı Abdullah Baştürk ve üst düzeydeki yöneticilerin getirilmedikleri dünkü duruşmada geri kalan sanıkların sorguları yapıldı. Ancak sorguları yapılan sanıklar haklarındaki suçlamaları ve polisteki ifadelerini reddederek bu ifadelerin baskı ve zor altında alındığını ...

(Arkası Sa. 7, Sü. 5 de)



DİSK ... Abdullah Baştürk (ortada), DİSK Genel Sekreteri İpekler (sağda), DİSK Genel Başkan Vekili Gürra (solda) görülüyor.

Muhalefet, izleyeceği politikayı saptıyor

Fransa'da yeni hükümetin gündeminde af yasası da bulunuyor

Ali SİRMEN bildiriyor

PARİS — ...

(Arkası Sa. 7, Sü. 7 de)



Kurucu Meclis gelişmeleri

Bazı bakanların üye olmaları ihtimali var

Erbil TUŞALP

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) — Tamamlanma aşamasına gelen Kurucu Meclis Yasasının, daha önce açıklanan «Demokratik düzene geçiş programı» çerçevesinde hazırlandığı öğrenildi.

Milli Güvenlik Konseyi çevrelerinden edinilen bilgilere, en geç temmuz ayının ilk haftası sonuna kadar kabul edilmesi beklenen Kurucu Meclis Yasası aynı zamanda «Kurucu Meclis'in çalışma gündemini» de içeriyor.

«2324 sayılı Anayasa Düzeni Hakkında Yasaya ek çıkmak üzere çıkarılacak Kurucu Meclis'in kuruluş, görev ve yetkileri hakkındaki yasa taslağında, «Kurucu Meclis'in bütün teşkil edilmesinden ve çalışmaya başlamasından sonra öncelikle yeni anayasanın hazırlanacağı belirtiliyor. Kurucu Meclis Yasasında, Kurucu Meclis çalışmalarında öncelik alan çalışmalar arasında ...

Kurucu Meclis'e katılacak il temsilcilerinin seçimi, siyasi partilerin etkinliğinden korunacak

... ve Seçim Yasa tasarılarının hazırlanmasında ... hükümete görev verilebilecek.

Milli Güvenlik Konseyi'nin yasama gündemine haziran ayı içinde girmesi kesinleşen Kurucu Meclis Yasası'ndan ve ... anayasanın temel ilkeleri de yer alıyor. Bu ilkeler arasında, «Türk devletinin varlığının ve bağımsızlığının korunması, ... ve milli bütünlüğünde korunması, bütün Türk ... birlik ve beraberliğinin sağlanması, ... Atatürkçü görüşlerle ... devlet otoritesinin yeniden kurulması gibi ... başlıkları var.

Kurucu Meclis'in ... görev ve yetkileri hakkındaki yasada, Kurucu Meclis'e üye ... temsilcileri ... «Feodal» ... siyasi partilerin ... öngören önlemlere yer aldığı belirtiliyor. Bu önlemlerin başında, Kurucu Meclis'in üyeleri arasında Milli Güvenlik Konseyi'nin ... Konsey tarafından «Görevlendirme yöntemi» ile yapılması yer alıyor.

Edinilen bilgiler arasında, Kurucu Meclis'e, hükümet üyelerinden bazılarının «Milli Güvenlik Konseyi kontenjanından» ...

(Arkası Sa. 7, Sü. 6 da)

İRAN'DA DURUM

BUNALIM CİDDİ BİÇİMDE SÜRÜYOR

Cengiz ÇANDAR bildiriyor

TAHRAN — ...

(Arkası Sa. 7, Sü. 4 de)

MITTERRAND ABD'YE TEMİNAT VERDİ:

Fransız Basını Komünist Partisi ABD'yi kınadı

Bülent ÇAKIM bildiriyor

PARİS — ...

(Arkası Sa. 7, Sü. 3 de)



Gurbulak'tan Urartu'ya

Türk TIR şoförleri çok şikayetçi

... GÜLLAPOĞLU (ANKA)

(Arkası Sa. 7, Sü. 2 de)

HAFTALIK BÜYÜK SATRANÇ

Nevzat SÜER'in Hazırladığı yeni SATRANÇ KÖŞESİ

Satranç Dünyasından haberlerle

Bugün 4. sayfada

BİRAZ CİDDİYET

Bir "muzip„ yazarın "düzmece„leri üzerine...

Yalçın DOĞAN

ANKARA — ...

(Arkası Sa. 7, Sü. 1 de)

GÖZLEM

UĞUR MUMCU

"Teori ve Pratik„

...

(Arkası Sa. 7, Sü. 7 de)

Orgeneral Ersin KTFD'nde yolsuzluklar olduğundan yakındı

Sedat ERGİN

● GİRNE'DE KONUŞAN MGK ÜYESİ NURETTİN ERSİN, «PROBLEMLERİMİZİ BİRLİKTE ÇÖZECEĞİZ» DEDİ.

LEFKOŞE — Kıbrıs Türk Federe Devleti'ndeki ...

(Arkası Sa. 7, Sü. ...)

"İnkılap,, Dersleri

Nadir NADİ — 2 Haziran 1981

Eğitim ve öğretim kurumlarımızda okutulan «Türk Devrim Tarihi» dersleri önümüzdeki yıldan başlayarak «Türk İnkılap Tarihi» anabaşlığı altında yeniden düzenlenmiştir. Talim ve Terbiye Kurulunca hazırlanan programı Milli Eğitim Bakanı Sayın Sağlamın onayladığını gazete haberlerinden öğreniyoruz. Ayrıntıları hakkında henüz bilgi edinemediğimiz için böylesine önemli bir konuda kesin yargılara varmanın kamuoyunu yanıltmasından korkarız. Program hazırlanmadan önce sorunu halk önünde açıkca tartışma olanağı sağlansaydı sanırız iş olup bittiye getirilmez, daha olumlu bir çözüme varılabilirdi...

Gazetelerden öğrendiğimize göre ortaokul kurumlarında «Cumhuriyet İnkılap Tarihi» yüksek okullarda ise «Türk İnkılap Tarihi» adı altında gençlerimize Atatürk ilkelerinin niteliği üstüne temelli bilgiler verilecekmiş. Atatürk'ün laiklik, devletçilik, halkçılık, milliyetçilik vb. konular hakkındaki düşüncelerine açıklık getirilecekmiş..

Çekinmeden söyleyelim; Anladığımız badariyle bugünkü yönetim Atatürkçülüğü, günümüz koşulları içinde kalıplaştırmak, dogmalaştırmak gibi o büyük adamın hiç hoşlanmadığı, her zaman karşısında bulunduğu bir yola saptırmak hevesinde görünüyor.

Birkez neden devrim tarihi değil de İnkılap Tarihi?.. Kimi yöneticilerimizin öz türkçe devrim sözcüğünden bu denli sakınmalarının nedeni ne ola?...

Devellioğlu'nun «Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lügatı»nda inkılap ve devrim sözcükleri eşanlamlı olarak gösterilmektedir. Devrim de, inkılap da bir düzeni değiştirip başka bir düzene geçmek demektir. 1920'den başlayarak 1930'ların sonuna dek Atatürk döneminde bu büyük değişikliği başarmadık mı?... Bir yandan istilacı emperyalistlerle çarpışırken, bir yandan Padişah'ın kokuşmuş gücünü yenmedik mi?... Saltanatı yıkmadık, hilafeti kaldırmadık mı?... Laikliği, kadın-erkek eşitliğini ilan etmedik mi?... Orta Asya düşlerine son vererek Milli Misak sınırları içinde uluslaşma davasını çözüme bağlamadık mı?... Çağdaş uygarlık düzeyine ulaşmak uğruna ne yapmak gerekiyorsa bilimin ışığında onu yapmamız gereğini bize Atatürk söylemedi mi?...

O halde ne demeye Türkçe devrim sözcüğü dururken onun yerine Arapcasını kullanalım?... Ne yazık ki soyadı öztürkçe olan Devlet Başkanımız bile her fırsatta «devrim»e «inkılap» demeyi yeğlemektedir.

İster inkılap, ister ihtilal, adına ne denirse densin, bu yapılanlar bir büyük devrimin parçalarıdır. Hepsi birden bir bütünü oluşturmaktadır.

Bizim anlayışımıza göre Türk Devrim Tarihini Atatürk dönemi koşulları içinde değerlendirmek, özellikle Türkiye'yi çağdaş uygarlık düzeyine ulaştıracak yeni atılımlardan alıkoyacak bir duvar gibi gençliğin önüne dikmemek gerekmektedir... Böylesine bir eğitim politikası Atatürkçülüğü dogmalaştırmak demek olur ki bu Atatürk'ü hiç anlamamak, O'na yüzde yüz ters düşmek anlamına gelir.

Geçenlerde de belirttiğimiz gibi, Atatürk çağının çok ilerisinde bir liderdi.. Onun önderliğinde dünyayı hayran bırakan atılımlar yaptık.. Bir talihsizliğimiz belki kısa sürede başardıklarımızı aynı süre içinde özümseyemeyişimiz olmuştur. Çünkü Ata'nın ölümünden sonra bir çok geri bırakılmış uluslar uyanırken biz adım adım bir hayli geriledik.

Devrim mi, inkılap mı tartışmalarını artık bir yana bırakalım, Atatürk'ün gösterdiği özgürlük yolundan yürümeye bakalım...

Amerikan açmazı...

İlhan SELÇUK — 3 Haziran 1981

Arayış dergisinin son sayısında yeni ABD yönetimnin insan hakları politikasında «Totaliter — Otoriter» ayrımını belirleyen bir yazı var.

Bu ilginç yazıdan altını çizdiğim bazı satırları aktarmakta yarar görüyorum.

★

«Reagan yönetiminde ABD'nin insan haklarına ilişkin uluslararası tutumu ne olacak?

Dışişleri Bakanı Alexander Haig, «Üçlü Komisyon»da yaptığı bir konuşma ile, bunu «felsefi» görünüşlü bir temele dayandırarak açıkladı.

«Üçlü Komisyon» ABD ile Japonya'yı ve Avrupa'nın Amerika'ya yakın ileri sanayi ülkelerini bir araya getiren «Zenginler Kulübü»dür. Özel kuruluş olmakla birlikte, ABD-nin de başka bazı güçlü kapitalist ülkelerin de tutumlarını yönlendirmede bir hayli etkindir. Bu komisyon, Amerikan politikasında partiler üstüdür. Hem Cumhuriyetçilerden hem Demokratlardan bazı önemli kişiler bu komisyonda üyedir. Örneğin, Cumhuriyetçi Nixon - Ford.

Onun için ABD'de iktidarlar değişse de «Üçlü Komisyon»un etkinliğinde bir değişiklik olmaz. Gerek Amerika'da gerek dünyada en varlıklı gelişmiş ülkelerin en güçlü sermaye çevrelerinin temsil edildiği bu zenginler kulübü, iktidarda kimler bulunursa bulunsun, ABD'nin uluslararası siyasal ve ekonomik ilişkilerinde ağırlığını duyurur.

Haig de insan haklarıyla ilgili konuşmasını bu komisyonun kapalı bir oturumunda yapmıştır. Ancak konuşmanın New York Times Gazetesine sızması üzerine metni kamuoyuna da açıklanmıştır.»

★

Haig'in konuşması Arayış Dergisinde şöyle özetleniyor:

«Yeni Amerikan yönetimi, uluslararası alanda insan haklarıyla ilgili davranışlarını saptarken, tek ve tutarlı bir çizgi izlemiyecektir. İnsan haklarını çiğneyen rejimlerin karakterine, eğilimlerine göre değişik ölçütler uygulayacak, değişik tutumlar izleyecektir. Haig'in konuşmasından anlaşıldığına göre, Reagan yönetimi, insan haklarını çiğneyen rejimleri ikiye ayırmaktadır:

1) Totaliter (yani bütün yetkileri kendinde toplayan bütüncül) rejimler.

2) Otoriter (baskılı) rejimler,

İnsan hakları konusunda, yeni ABD yönetimi «otoriter» saydığı rejimlere tepki göstermeyecek, ancak «totaliter» saydığı rejimlere tepki gösterecektir..»

★

Özetle Amerika, bir ülke Amerika'dan yanaysa, ya da Amerikan çıkarları doğrultusunda yönetiliyorsa, o ülkenin siyasal rejimini destekleyecek: tersine durumlarda düşmanca davranacaktır. Arayış'ın verdiği bilgilere göre iş bu kadarla da kalmıyor; eğer otoriter bir rejimde muhalefetin eğilimleri ADD'nin ulusal çıkarları açısından «güvenilir değilse» Vaşington iktidara her biçimde destek olacaktır..

★

Bu ilkel dış politika yaklaşımı Amerikan dünya görüşünde yadırganmaz.. Çünkü tüm dünyada «Pax Americana»nın geçerli olması için çok uzun bir süreden beri Vaşington herşeyi yapmaktadır. Ne var ki çoğu zaman bu tutum (Arayış'ın da belirttiği gibi) çelişkilerini de birlikte getiriyor; sonuçta koskocaman bir Amerikan açmazı oluşuyor..

Amerika'nın desteklediğ her otoriter rejim ulusal direnişlere yol açmış; bu direnişler İran'daki gibi büyük patlamalara da dönüşmüştür. Zaten Vaşington'un dünyanın her yanındaki otoriter rejimleri desteklemeye gücü de artık yetmemektedir. Üçüncü Dünya'daki bağımsızlık akımları Amerikan güdümünü sürdürmek için zorbalığa başvuran yönetimleri aşabilecek toplumsal potansiyelleri taşımaktadır..

★

General Haig, Dışişleri Bakanı olmadan önce NATO Başkumandanıyken bu yoldaki fikirlerini birkaç kez NATO dergilerinde dile getirmişti. Şimdi dünya görüşünü daha etkin biçimde uygulamaya koyabilecek bir konumdadır..


Yüksek Hakem Kurulu yeni ilkeler belirledi

YHK Başkanı Varlık: PTT işçilerinin sorunu çözülecek

1 milyon yükümlü yılda 1416 lira vergi ödüyor

Ayanoğlu: Tam süreden tüm personel yararlanacak

Bangladeş Radyosu: Asi lider General Manzur öldürüldü

31.5.1981



Devlet Başkanı DTCF'de konuştu

Evren: Psikolojik bir taarruz altındayiz

"Türkiye zayıf düştüğü anda büyük devletlerin taarruzuna uğradı,,

Karakaş'ın idam cezası Elazığ'da infaz edildi

Tahıl alım fiyatları

	1981 Fiyatı	1980 Fiyatı	Artış Oranı
1. Derece makarnalık buğday	20.00 TL.	12.50 TL.	Yüzde 60.0
2. Derece makarnalık buğday	19.00 »	12.00 »	» 58.3
3. Derece makarnalık buğday	17.50 »	11.50 »	» 59.1
1. Grup ekmeklik buğday	17.00 »	10.75 »	» 58.1
2. Grup ekmeklik buğday	16.00 »	10.25 »	» 56.1
3. Grup ekmeklik buğday	15.00 »	10.00 »	» 50.0
Çavdar	13.00 »	8.50 »	» 52.9
Siyah arpa	13.00 »	8.50 »	» 52.9
Beyaz arpa	13.50 »	9.00 »	» 50.0

TMO, UN DIŞSATIMI İÇİN YÜKÜMLÜ KILINDI

Tahıl destekleme fiyatları açıklandı

Fiyatlar geçen yıla göre

Şide: Devlet SSK'ya 1981'de 5 milyar yardım yapacak

4.6.1981

Evren: Psikolojik bir taarruz altındayız

4 Haziran 1981

ANKARA, (ANKA) — Devlet Başkanı Orgeneral Kenan Evren, tarihe bakıldığında Türkiye'nin zayıf düştüğü anda büyük devletlerin taarruzuna uğradığını söyledi ve «Bu taarruzlar fiil olmuştur, veya psikolojik olmuştur. Bugün de psikolojik bir taarruzun etkisi altındayız» dedi. Zayıf düşen bir devlete hiç bir devletin yardım etmediğini anlatan Devlet Başkanı Evren, «Kuvvetli olduğumuz sürece bizim yanımızdadırlar, zayıf olduğumuz sürece bizden var olacak ülkelerin peşine takılırlar» şeklinde konuştu.

Evren, Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi tarafından Atatürk'ün doğumunun 100. yıldönümü nedeniyle, sahneye konan «Kurtuluş Savaşından Belgeler »adlı tiyatro oyununu izledikten sonra, «resimler ve belgelerle Atatürk Sergisi»ni açtı..

Evren, sergiyi açmadan önce şu konuşmayı yaptı:

«Atatürk'ün doğumunun yüzüncü yılını kutlama törenleri tüm yurtta ve kuruluşlarda olduğu gibi üniversitelerimizde de layık olduğu coşku ile anılmaktadır. Bunun bir örneğini de bugün, biraz evvel sahnede sergilenen çok güzel bir temsilde seyretmiş bulunuruz.

Biz maalesef bugüne kadar gençlerimize İstiklâl Savaşını nasıl kazandığımızı anlatamamışız, anlatamadık. Bunda hepimizin kabahati var. Bir milletin bağımsızlığa karşı gösterdiği bu büyük hassasiyet ve bağımsız yaşamak azminin hiçbir zaman kırılamayacağı İstiklâl Savaşı ile gösterilmiştir. Tarih belgelerden alınarak düzenlenen bu temsilde de gördük ki, Türk Milleti daima bağımsız yaşamıştır. Bundan sonra da bağımsız yaşayacaktır. Tarihimize bakacak olursak, Türkiye ne zaman zayıf düşmüşse büyük devletlerin taarruzuna uğramıştır. Bu taarruzlar fiili olmuştur, veya psikolojik olmuştur. Bugün de psikolojik bir taarruzun etkisi altındayız... Şunu hiç bir zaman unutmayalım ki zayıf bir devlete hiç bir devlet el uzatmaz. Kuvvetli olduğumuz sürece bizim yanımızdadırlar, zayıf olduğumuz sürece bizden var olacak ülkelerin peşine takılırlar. Onun için birlik ve beraberlik içerisinde yekvücud olarak bir bütün olarak bulunduğumuz sürece Türk Milleti ilelebet payidar olacaktır, bundan hiç kimsenin kuşkusu olmasın..»

Devlet Başkanı Orgeneral Kenan Evren, oyunun kapanış bölümüne değinirken, «Milletin fedakârlığı, Anadolu halkının fedakârlığı İstiklâl Savaşını kazanmıştır, en son noktalayarak kapattılar perdeyi» dedi ve Türk Milletinin daima fedakâr olduğunu söyledi...

Evren konuşmasını şöyle sürdürdü:

«Atatürk'ün TBMM'den ilk çıkardığı bir numaralı kanun, işte orada dile getirdikleri kanundur. Elindeki avucundaki ne varsa hepsini almışlardır. Mecbur olmuştur. Ondan

sonra 2 numaralı Kanun çıkarılmıştır, TBMM'ye karşı olanlara tatbik edilecek cezaları dile getirmiştir..»

Onun için bugün de görüyoruz ki Türk Milleti elinde avucunda ne varsa verme çabası içindedir. İşte Türk Milletinin hasleti de budur. Millet daima fedakârdır, yeterki, o fedakârlıkları kullanmasını bilelim ve yerinde kullanalım, yerinde kullanıldığı müddetçe Türk Milleti aç kalır yoksul kalır ama milletini yaşatır. Bu bakımdan böyle bir temsili hazırladığından dolayı Ankara Üniversitesi Rektörü Sayın Türkân Akyol başta olmak üzere, temsili yapan tiyatro bölümü arkadaşlarına ve sayın dekana teşekkür ediyorum. Şimdi de Atatürk'ün Kurtuluş Savaşının belgelerini gösteren sergiyi göreceğiz. Bundan da büyük mutluluk duydum. Bir de bu temsil ve serginin tüm yıl boyunca değişik bölgelerde dolaştırılmasından da ayrıca sevinç duyduk. Çok yararlı olacağı muhakkaktır..»

Evren, daha sonra sergiyi açtı. Devlet Başkanı Orgeneral Kenan Evren ile birlikte Mill Güvenlik Konseyi üyeleri ve çok sayıda bakan da, tiyatro oyununu izledi, sergiyi gezdi..

Yirmi yılın ötesinde

Müşerref HEKİMOĞLU — 4 Haziran 1981

Yirmi yıldır çoğu kez birlikte yaşadık 27 Mayıs gecelerini, kim yıllar büyük coşku içinde.. Kimi yıllar sesiz ve vakur. Marmar Oteli'nde bir yıldönümünü hâlâ coşkuyla anımsarım. Güzel bir anayasa gecesini yüksek bürokratlar, politikacılar, yazarlar, sanatçılar birarada kutlamış, gecenin bir saatinde de başta Orgeneral Faruk Gürler, bir çok General katılmıştı toplantıya... 1961 Anayasasına ters düşenlere karşı asker-sivil güzel bir tepki vardı o gecenin coşkusunda.. O coşku gerilerde kaldı sonra, 27 Mayıscılar da bayram sevincini ancak anayasal görevlerini yerine getirerek duyabildiler. 1960 yılının genç subayları, çiçeği burnunda kurmayları olayların içinde büyük bir savaş vererek ağarttılar saçlarını.. Kimi kalp kriz geçirdi, kimi ülser.. Ama umutlarını, yüreklerini hiç yitirmediler, anayasal görevlerini sürdürmekten geri kalmadılar hiç.

Geçen hafta, Dostlar Sitesi'nde Suphi Karaman'ın evinde, güzel bir sofranın çevresinde 27 Mayıscıları seyrederken yıllar yaprak yaprak canlandı gözümde, karşımda Osman Köksal ve Sezai Okan, yanda Ekrem Acuner ve Suphi Gürsoytrak. Mucip Ataklı eşinin yaptığı nefis su böreğini arkadaşlarına sunuyor, Emanullah Çelebi, Azeri türküleri söyleyerek dansediyor eşiyle. Kamil Karavelioğlu rahmetli İrfan Başbuğ'un eşine servis yapıyor. Muzaffer Yurdakuler «Yirmi bir yıl önce dul kalmayı ve çocuğunu yetim büyütmeyi göze alan eşlerimiz onuruna» diye kadeh kaldırıyor. Suphi Karaman ve eşi balkondaki mangaldan nefis şişler getiriyorlar sofraya, 27 Mayıs 1960 Devrimi'nden sonra doğan kızları Evrim, genç bir anne şimdi, küçük oğlu ortalarda el çırpıyor, Sami Küçük ve eşi de, Küçük Gülden'i nişanlamağa hazırlanıyorlar önümüzdeki günlerde. Üç kuşak birarada bu yıldönümünde, devrimci babalar, kızlar, oğullar, damatlar ve torunlar...

Elbet sorunları da, herşeyden önce bir yaşam kavgası başladı. 1961 yılında parlamento kapısında üniformalarını derileri yüzülürcesine, ama demokrasiye dönüş sevinciyle çıkarırken bekçilik görevinin süresini bilmiyorlardı. Aradan yirmi yıl geçti, şimdi herşeye yeniden başlamak gerekiyor. Genç değiller artık, belli bir birikimleri var ama politikada. Yine de gerçekçi olmaktan geri kalmadılar, kolları sıvadılar. O güzel sofranın en güzel şakaları yeni yaşam biçimiyle ilgiliydi... İnsanı çok etkiliyor bu önünüze dağlar dikilse de dağlara gülümseyerek bakabilmek ne güzel.. Bu gülümsemeyi de belli bir birikim öğretiyor insana kuşkusuz. Bir davaya baş koyan, yaşamından vazgeçmeyi göze alabilenler için sıkıntılar, üzüntüler önemini yitiriyor, çünkü yaşayarak tüm güçlükleri aşabiliyor insan..

Gürsel Paşa'nın kabrine topluca bir çiçek koyamadıkları için hayli üzgündü 27 Mayıscılar. Cemal Gürsel'i babaları gibi severlerdi, ona dönük anılar tazelenirken birden Evren Paşa'nın demeci yayınlandı televizyonda. Sezai Okan'a sordum:

— Evren Paşa neredeydi 27 Mayıs 1960 da?

— Kara Kuvvetlerinde Ordu Donatım Kurmay Başkanlığında...

Devlet Başkanı Orgeneral Evren 27 Mayıs'ı, yasallığını yitirmiş bir iktidara karşı direnme gücünü simgeleyen bir olay diye vurguluyor. Türk Silahlı Kuvvetlerinin demokrasiye dönüş yolundaki kararlılığını yineliyordu. Yemek boyunca kimse konuşmadı sofrada, çocuklar bile kulak kesildiler, sonra kimi rakısını yudumladı, kimi sigarasını yaktı.

kimi de yirmi yılın ötesinde bir anıya daldı.. Ben de düşünceye... Nalıncı keserini düşündüm.. Kimi olayları yorumlamakta da nalıncı keserine benzediğimizi.. Daha o sabah okuduğum kimi yazılar çınladı kulağımda. Evren Paşa, 27 Mayıs konusunda çok dar açıda kalanların ufkunu genişletmişti birden. 27 Mayıs Anayasa Bayramının ulusal bayram olarak kullanmamasını öngören yasa belli çevreleri yanlış yorumlara itti doğrusu. Tarihsel bir olay, bayram olarak kutlanmasa da boyutunu yitiremez. Hele somut ürünleri de ortadayken.

Her zaman yazarım, 1961 Anayasası somut bir ürünü 27 Mayıs'ın. Geçende bir sempozyumda bilim adamlarımız da belirttiler, o anayasa Atatürk devrimlerinin ve ilkelerinin bir uzantısı 1960'lara.. Ülkemizin yaşadığı çalkantılar da o zaman anayasayı rafa kaldırmak çabalarından kaynaklandı çok zaman Atatürkolojiyi geliştirirsek 27 Mayıs da gerçek yörüngesine daha iyi oturur bence, olayın çizgileri daha iy belirir gözlerde. Nalıncı keseri türü yorumların, miyop ölçeklerin gerçeği de daha iyi aydınlanır.

MGK'nin 52 sayılı kararı

5 Haziran 1981

(5 Haziran 1981 tarih ve 17361 sayılı Resmi Gazete'de neşredilmiştir.)

Türkiye Cumhuriyeti Devletinin varlığına, bağımsızlığına ve rejimine yönelik fikri ve fiziki hain saldırıların olanca genişliği ve şiddetiyle süre geldiği bir ortamda, milletimiz çin başkaca br çıkış yolu kalmadığı anda, Türk Silahlı Kuvvetleri emir ve komuta zinciri içinde ve emirle yönetime el koymuş; 12 Eylül Harekâtını zorunlu kılan sebeplerle harekâtın amaçları; Milli Güvenlik Konseyinin 1 Numaralı bildirisi ve Konsey Başkanı'nın 12 Eylül günü radyo ve televizyonda yayınlanan konuşması ile kamuoyuna açıklanmıştır.

Olağanüstü durum ve şartlar, olağanüstü tedbirleri gerektirir. Bundan dolayı, Milli Güvenlik Konseyinin 1 Numaralı bildirisi ile parlamento ve Hükümet feshedilmiş, parlamento üyelerinin dokunulmazlığı kaldırılmış ve bütün yurtta Sıkıyönetim ilân edilmiştir. Milli Güvenlik Konseyinin 7 Numaralı bildirisinin 1 nci maddesi ile Siyasi Parti faaliyetleri yasaklanmıştır. Bu yasak, Milli Güvenlik Konseyi Başkanı'nın 12 Eylül 1980 günlü konuşmasında belirttiği gibi, her türlü siyasi faaliyetin her kademede durdurulmasıdır.

Memleketin muhtaç olduğu huzur ortamının bir an önce sağlanması ve sağlanacak huzurun korunması için konulan bu genel siyasi faaliyet yasağı, parti yöneticilerinin, eski parlamento üyelerinin ve bütün parti mensuplarının faaliyetlerini kapsamaktadır.

Hal böyle iken, memleketi 11 Eylül 1980 ortamına getiren şartların doğmasında ve ağırlaşmasında olumsuz davranışları ile rol oynamış bulunan kimseleri eleştirmek yahut övmek veya yermek maksadı ile yayımlar yapıldığı, demeçler verildiği dikkati çekmektedir.

Ayrıca eski parlamenterlerin, siyasi parti yöneticilerinin ve mensuplarının dünkü, bu günkü ve gelecekteki durumları konu yaparak beyanlarda bulundukları, yorumlar ve yayımlar yaptıkları görülmekte, umumi yerlerde siyasi gösteri izlenimi veren özel toplantılar düzenleyerek bunu siyási amaçlarla kamuoyuna yansıttıkları izlenmektedir.

2324 Sayılı Temel Hukuk Düzeni Hakkındaki Kanunla açıklandığı gib istisnaları dışında yürürlükte olan 1961 Anayasasının Sıkıyönetimi düzenleyen 124 üncü maddesine göre, gerektiğinde Sıkıyönetim süresince bazı hürriyetlerin kısıtlanması ve kullanılmasının durdurulması zorunludur.

Bu nedenlerle 12 Eylül Harekâtının amaçlarına bir an önce ulaşmasını sağlamak maksadıyla her kademede, her türlü siyasi parti faaliyetleri ile birlikte aşağıda açıklanan hususlar yasaklanmıştır.

1 — Faaliyetleri yasaklanmış bulunan siyasi partiler ve parti mensupları arasındaki siyasi çekişmelerin sürdürülmesi,

2 — 11 Eylül 1980 tarihinde, parlamento üyesi bulunan siyasi parti mensupları ile her kademede siyasi parti yöneticisi ve mensuplarının TÜRKİYE'nin geçmiş veya gelecek siyasi veya hukuki yapısıyla ilgili olarak kendi anlayışları doğrultusunda sözlü veya yazılı beyanda bulunmaları veya makale yazmaları ve bu amaçlarla toplantı yapmaları,

3 — Sıkıyönetim uygulamalarına ilişkin olarak Sıkıyönetim Komutanlıklarının koyduğu yasakların ve aldığı kararların herhangi bir şekilde tartışılması,

4 — Kamu davası açılıncaya kadar haklarında soruşturma ve kovuşturma yapılan siyasi parti, işçi teşekkülleri, meslek kuruluş-

ları, dernek ve siyasi kişilerle ilgili olarak kamuoyunu yanıltıcı ve ilgilileri etkileyici yazı yazmak, sözlü veya yazılı beyanda bulunmak, yorumlar yapmak,

5 — Açılan kamu davalarında verilecek mahkumiyet veya beraet kararları kesinleşinceye kadar ilgilileri suçlayıcı veya savunucu herhangi bir yorum ve yayında bulunmak (sadece açık cereyan eden duruşma safhaları doğru olmak şartıyla tam yahut özet olarak yayınlanabilir.)

6 — Bu karar ile konulan yasaklara uymayanlar hakkında, fiilleri başka bir suçu oluştursa dahi, ayrıca 1402 Sayılı Sıkıyönetim Kanununun 16 ncı maddesi uyarınca yasal işlem yapılacaktır.

"Huzur sağlanınca eskiler yeniden politikaya dönebilir„

6 Haziran 1981

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) — Devlet Başkanı Orgeneral Kenan Evren «Kurucu Meclisin nasıl kurulacağını bu ay içinde çıkaracağımız bir kanunla tespit edeceğiz» dedi..

Devlet Başkanı Evren, Norveç'de yayımlanan «Aftenposten» gazetesinin muhabiri John Harbo'ya verdiğ demeçte, Kurucu Meclisin hazırlayacağı Anayasanın halkın referandumuna sunulacağını söyledi.

Eski liderleri politikaya dönmeleri konusunda «Türkiye tekrar huzur ve sükûna kavuştuktan bir dönem sonra eskiler politikaya atılabilir» biçiminde konuşan Evren, Devlet Başkanı seçilmesi konusunda da «Şimdiden bu konuda bir şey söylemek erken olur. Ben gerekirse köşeme çekilmesini de bilirim» dedi.

Devlet Başkanı Evren, Harbo'nun demokratik parlamenter sisteme dönüş konusundaki bir sorusunu şöyle yanıtladı:

«Türkiye'de çok partili rejim 30 senelik bir maziye sahiptir. Kısa süre içersinde 3 defa müdahalenin oluşu demokratik ve parlamenter sisteme tam manasıyla alışamamızdan dolayı olmuştur. Bir daha böyle bir müdahalenin olmaması için bugüne kadar geçirdiğimiz tecrübelerden yararlanarak sağlam esaslar getirmek istiyoruz. Buna rağmen istikbalin ne getireceğini kimse söyleyemez. İlerde 12 Eylül öncesi durumlarla karşılaşılırsa o zamanki şartlar içerisinde o devrin mesulü karar verecektir. Öyle zannediyorum ki, bu hareketten ve bundan evvel yapılanlardan bir ders alınmış olmalıdır. Buna rağmen tarih tekerrürden ibarettir. Eğer tarih tekerrür ederse o zaman ne olacağını kimse bilemez.»

Devlet Başkanı Evren, eski liderlerin politikaya dönebilmelerine ilişkin bir soru üzerine «Türkiye'de bunlardan başka politikacı yok mudur?» diyerek şöyle konuştu:

«Nedense bu husus Batılı dostlarımızı çok ilgilendirmektedir. Türkiye 12 Eylül öncesine acaba durduğu yerde mi gelmiştir? Yoksa o zamanki politikacıların yanlış tutumu nedeniyle mi gelmiştir? Herhalde başta siyasi parti liderleri olmak üzere politikacıların kısır çekişmeleri ve parti menfaatlerini düşünmeleri nedeniyle gelmiştir. Normal bir zamanda dahi bir parti büyük ölçüde seçim kaybına uğradıysa o partinin başkanı ve yöneticileri değiştirilir. Yine normal bir zamanda bir Başbakan muvaffak olamazsa Başbakanlıktan çekilir. Düşününüz ki, bu liderler memleketi bir iç harbin eşiğine getirmişlerdir. Yine bu duruma getirsinler diye mi



6.6.1981

bunları tekrar vazifeye çağıralım. Acaba Türkiye'de bunlardan başka politikacı yok mu dur? Lider olabilecek başka kişiler yok mudur? Bir misal daha vereceğim. Bir muharebeyi kaybeden komutanı komutanlıkta tutmazlar. Yani Türkiye'yi iç harbin kenarına getirmiş olanları da millet aynı makamda tutmaz.

Onun içindir ki, biz Türkiye tekrar huzur ve sükûna kavuştuktan bir dönem sonra bunlar tekrar politikaya atılabilir, ama ilk açılacak Mecliste bunların görev almamaları uygun olur, diyoruz. Bu da Türk milletinin çoğunluğunun isteği istikametindedir.»

Evren'in Devlet Başkanı olarak seçilmesine ilişkin soruya yanıt ise şöyle:

«12 Eylül harekatını bu makama oturmak için yapmadık. Benim şahsen böyle bir niyetim olsaydı, halkın en fazla desteğine mazhar olduğumuz şu sıralarda böyle bir seçime giderdim. Normal seçimler yapıldıktan sonra veya şöyle söyleyeyim, normal seçimlere gitmeden önce hazırlanacak seçim kanunundan sonra Devlet Başkanının nasıl seçileceği ortaya çıkacaktır. O tarihte milletin isteği hangi yönde olursa o seçilir. Şimdiden bu konuda bir şey söylemek herhalde erken olur.. Ben gerekirse köşeme çekilmesini de bilir ve bundan zevk duyarım. Ama millet isterse düşünürüm, şimdiden bir şey söyleyemem.»

Devlet Başkanı Evren, Türkiye'nin kısa sürede kendi kendine yeterli hale gelebilmesi ve ittifak içinde daha etkin bir rol oynayabilmesi içn de müttefiklerin askeri ve ekonomik desteğine gereksinme olduğunu söyledi.


Ulusu: Tam Gün Yasası kolay çıkmaz

Ücret sistemi bütün olarak ele alınacak

Ağca'nın sorgusuna katılmak üzere 3 kişilik bir heyet Roma'ya gidiyor

Rızgari ve Ala Rızgari örgütleri

Yazı İşleri Müdürümüz Gönensin ile yazarımız Mehmed Kemal gözaltına alındı

Yazı İşleri Müdürümüz Okay Gönensin, ifadesi alındıktan sonra dün serbest bırakıldı.

MEHMED KEMAL — Gözaltında.

Armağanlı

7.6.1981

İsrail, Irak'ta nükleer santralı bombaladı

9 Haziran 1981

Dış Haberler Servisi — Lübnan'da İsrail'le Suriye arasındaki füzeler bunalımı Ortadoğu gündemindeki yerini korurken, İsrail savaş uçakları önceki gün Irak'ın başkenti Bağdat yakınlarındaki bir nükleer reaktörü bombaladı ve bölgedeki gerginlik aniden doruk noktasına ulaştı. Uluslararası platformda kaygı ve tepkiyle karşılanan saldırıdan sonra İsrail yaptığı bir açıklamada, santralın İsrail'in güvenliği için havaya uçurulduğunu belirtti. Saldırı haberini, İsrail'in açıklamasından sonra duyuran Irak ise, bombalama olayını «Askeri, siyasal ve moral gerekçelerle açıklamadıklarını belirtti ve saldırının İranla işbirliği yapılarak düzenlendiğini iddia etti.

İsrail Silahlı Kuvvetleri saldırıya katılan 9 İsrail uçağının bir zarara uğramadan üslerine döndüklerini belirtti. Fransız uzman-

lar tarafından inşa edilmekte olan 70 megavat gücündeki reaktörün bu yaz çalışmaya başlaması bekleniyordu. Reaktörde 150 yabancı uzmanın çalışmakta olduğu da gelen haberler arasında. Saldırının, hiçbir yabancının tesislerde bulunmadığı bir anda yapılmasının planlandığı bu nedenle pazar günü-nün seçildiği haber veriliyor.

İsrail hükümet sözcüsü de yaptığı açıklamada elde edilen istihbarat raporlarından, Irak'ın ağustos ya da eylül aylarında nükleer reaktörde, Hiroşima'ya atılan atom bombası gücünde bir bomba yapmaya yetecek miktarda radyoaktif madde üretmiş olacağının anlaşıldığını söyledi. Sözcü, bu nedenle o zamanı bekleyip bombalanacak reaktörden sızacak radyoaktif maddelerin Irak halkına zarar vermesini göze almaktansa, şimdi üretim başlamadan bombalamaya karar verildiğini de belirti. Sözcü bombanın kendilerine karşı kullanılacağını da öne sürdü.

ve Savunma Bakanlığı Komisyonundaki üyeleri, saldırının kendilerinin bilgisi olmadan planlanmasından dolayı memnuniyetsizliklerini belirttiler.

BBC'ye göre de İsrail, yapılan tüm gizlemelere karşın bu nükleer reaktörde bomba üretileceğini ve Irak Devrim Komuta Konseyi Başkanı Saddam Hüseyin'in de açıkça İsrail'e karşı nükleer silahlarla saldırmaktan söz etiğine dikkat çekiyor.

Bu arada nükleer reaktöre önceki gün yöneltilen İsrail hava baskınını, Irak hükümeti saldırı İsrail tarafından açıklandıktan sonra duyurdu. Bağdat'ta yapılan Irak Devrim Komuta Konseyi açıklamasında saldırıya 9 İsrail uçağının katıldığı belirtildi ve «İsrail'in Irak'ın ekonomik ve sosyal kalkınmasının yanısıra teknolojik ve bilimsel ilerlemesini engellemeye çalıştığı, ancak başaramıyacağı» belirtildi. Açıklamada, «İsrail de dahil olmak üzere bölgesel ve uluslararası güçlerin Irak'la


Ortadoğu bunalımında yeni tırmanış

İsrail, Irak'ta nükleer santralı bombaladı

Waldheim, ABD, Fransa ve Sovyetler saldırıyı kınadı

Moskova ültimatom verdi

Polonya'da durum yine kritik

Hindistan'daki tren kazasında 3 bin kişinin öldüğü sanılıyor

9.6.1981

İsrail başkentindeki diplomatik gözlemciler, uçakların havalandığı üsler ile Bağdat arasındaki mesafenin gidiş dönüş 1500 km. kadar olduğunu ve İsrail uçaklarının hedeflerine varabilmek için birçok Arap ülkesinin topraklarını katetmiş olmaları gerektiğini kaydediyorlar. Bu arada reaktöre yapılan saldırının «ilke olarak» çok önceden kararlaştırılmış olmasına karşılık, son kararın pazar günü yapılan çok gizli bir kabine toplantısında alındığı ve muhalefet lideri Simon Perez'in de, uçaklar hareket etmek üzereyken haberdar edildiği bildiriliyor. Amerikan AP ajansının İsrail radyosuna dayanarak verdiği habere göre de muhalefetteki İşçi Parti liderleriyle, İsrail parlamentosu'nun Dışişleri

savaşında İran'a yardımcı oldukları» öne sürüldü. Irak, olayı «askeri, siyasal ve moral gerekçelerle» açıklamadıklarını belirtti ve saldırının İran'la işbirliği yapılarak düzenlendiğini iddia etti.

Irak haber ajansı INA da dün akşam verdiği haberde, İsrail savaş uçaklarının Irak ta Temmuz bölgesinde kurulmakta olan nükleer santralı bombaladığını doğruladı.

ARAP BİRLİĞİNİN TOPLANMASI İSTENDİ

Öte yandan, Beyrut'a ulaşan haberlere göre, Irak hükümeti, saldırı olayını görüşebilmek açısından, Arap Birliğinin Dışişleri Bakanları düzeyinde ivedi olarak Bağdat'ta

toplanmasını istedi.

Irak ayrıca BM Güvenlik Konseyi'nin toplanması ve saldırıyı görüşmesi çağrısında bulundu.

Öte yandan Beyrut'ta bulunan Arap Birliği Genel Sekreteri Şadli Klibi, örgüte üye 21 ülke temsilcisinin 3 gün içinde Bağdat'ta olağanüstü bir toplantı yapacağını, İsrail'in saldırısına verilecek yanıtın görüşüleceğini açıkladı.

Reaktörün bombalanması ile ilgili olarak Paris'te bir açıklama yapan Fransız teknik yetkilileri, saldırının yapıldığı sırada, nükleer araştırma merkezinde «zincirleme reaksiyonlara» yol açacak miktarda radyoaktif yakıt bulunmadığını ve dolayısıyla tesis çevresinde önemli sayılabilecek bir radyoaktif sızıntının söz konusu olmayacağını bildirdiler. İsrail tarafından önceki gün bombalanan nükleer araştırma merkezinin inşaası 18 kasım 1975'te yapılan bir anlaşma ile Fransa üstlenmiş ve bu ülke Bağdat yakınlarındaki Temmuz bölgesinde «İssis» ve «Osiris» adı verilen iki reaktöre, kurmak için teknoloji ve mühendislik hizmetleri sağlamayı da üstüne almıştı.

Reaktörün yapımı aslında 1970'lerden beri sürüyor. İsrail Savunma Bakanlığı geçen yaz Fransa'nın bu reaktörün yapımına yardımı önlenemez ise «İsrail'in ikinci adımı atmaya mecbur kalacağını» bildirmişti. İsrail dah önceden de inşadan tedirgin olduğunu açıklamıştı. Fransız hükümeti de, Irak'ın nükleer silahların yayılmasını önleyen anlaşmaya imza koymuş bulunduğunu, Irak'ta kurulmakta olan reaktörün Uluslararası Atom Enerjisi Ajansı'nın kontrolü altında inşa edildiğini bildirmişti.

DAHA ÖNCEKİ İKİ OLAY

1979 yılı başlarında, Fransa'nın Marsilya limanında Irak'a gönderilmek üzere hazırlanmış olan reaktörün önemli parçaları bir sabotaj sonucu imha edilmiş, sabotajı yapanların yakalanamamasına karşın kuşkular İsrail Gizli Servisi üzerinde yoğunlaşmıştı. Irak nükleer programının başkanı da yine Paris'te bir suikastte öldürülmüş, ancak İsrail her iki olayın sorumluluğunu da reddetmişti.

Polonya gündemde

Uğur MUMCU — 10 Haziran 1981

Polonya'da bir süreden beri gelişen olaylar, bu ülkede Sovyet etkisinin kalkması ve Sovyetler Birliği desteğindeki Marksist - Leninist yönetimin değişmesini amaçlamaktaydı.

Marksist - Leninist yönetim biçimi, «Bağımsız Dayanışma Sendikası»nın eylemleri ile sarsılmış ve «Komünist Partisinin Öncülüğü» büsbütün yok olmuştu. Ancak durum «yeni Polonya rejimi» açısından da henüz kesinlik kazanmış değildi. Sovyetler, acaba Polonya'ya askeri müdahalede bulunacak mıydı? Rejimin geleceği bu olasılığa sıkı sıkıya bağlıydı.

Sovyetlerin bir sosyalist ülkeye askeri müdahalede bulunmaları, sosyalizmin ana ilkeleri ile bağdaşmaz. «Milletlerin kaderlerini tayin hakkı» Leninist ilkelerin başlıcalarından birisidir. Macaristan, Çekoslovakya ve son Afganistan müdahalesi, dünya genelinde, sosyalizme ağır darbeler vurmuştur.

Yirminci Yüzyılın son çeyreğinde sosyalizmi, bir başka devletten gelecek «ithal malı» gibi düşünmek, o ülke halkına karşı işlenmiş en büyük ve kaba saygısızlık olur. Sosyalizm, ancak ve ancak bağımsız bir siyasal yapı içerisinde anayasal yollar izlenerek ve de temel hak ve özgürlük demeti içinde halkın oylarıyla kurulmalıdır.

Ülke bağımsızlığını zedeleyen, yokeden bir sosyalizm, döne, dolaşa, sonunda Polonya çıkmazına dayanır...

Ne yapalım ki, dünya, böyle bir dünyadır. Bir yanda, ABD güdümündeki kapitalist ülkeler, öte yanda Sovyet güdümündeki sosyalist ülkeler...

Sovyet güdümündeki Marksist - Leninist teori ve pratiğin dışında yol ve yöntemler izleyerek ilk kez Güney Amerika'da, Şili'de iktidar gelen ve oluşan demokratik sosyalizm, ABD damgalı bir darbe ile iktidardan uzaklaştırılmış ve burjuva demokrasileri içinde gelişen sosyalizm yolu böylece bir süre için kapatılmıştır.

Polonya'da bu oluşumun tersine tanık olunuyor. Klasik Marksist - Leninist yapıya karşı direnen «Bağımsız Dayanışma Sendikası», bu yapı içinde burjuva demokrasisini geliştirmek istiyor.

Sovyet müdahalesi ya da müdahale olasılığı bu noktada önem kazanmaktadır...

Sovyetler, kendi etki alanlarındaki bir «Marksist - Leninist» yönetimin dağılıp, çözülmesine ve bu yapıdan «burjuva demokrasisi» türetilmesine izin verirler mi? ABD, bir «burjuva demokrasisi» içinden Marksist - Leninist değil «demokratik sosyalist» iktidar tü-

retilmesine, geliştirilmesine ve oluşturulmasına izin vermedi, bakalım, Sovyetler, bu yeni «model» arayışlarına karşı ne gibi askeri, siyasal ve ideolojik tavır alacaklar?

Bundan sonra ne olur, bilemeyiz. Yirminci yüzyılın son çeyreğinde ülkelerin ve halkların, kapitalist ve sosyalist «jandarmalarla» değil özgür seçimlerle kendi kendilerini yönetmeleri, demokrasinin, sosyalizmin uygarlığın ve insanlığın ana amacı olmalıdır.

Çünkü «bağımsızlık» inancı, insanoğlunun bugüne dek sözlerini yazıp, bestelediği, en anlamlı türküdür.

olayların ardındaki GERÇEK

Polonya'da ne olacak?

11 Haziran 1981

Polonya'daki gerilim gün geçtikçe artmakta ve uzmanlaşmayla sorunların çözümlenmesi olanakları zayıflamaktadır. Komünist Partisi Birinci Sekreteri Stanislaw Kania, dış ve iç baskı grupları arasında bir senteze ulaşmak için dengeci bir tutum olarak yönetimi sürdürmeye çalışmaktadır. Ancak bayırdan aşağı yuvarlanan kartopu gibi büyüyen olayların nasıl ve nerede duracağını tahmin edebilmek zordur.

İçerde her kurumun yapısındaki çelişkiler şahinler ve güvercinler oluşturmuştur. Dayanışma Sendikası'nda sertlik yanlılarıyla dengeci bir gerçekliği benimseyenler vardır; ama işçi yığınları eylem coşkusuna kapılmışlardır! bazen yerel çıkışlar merkezi yönetimin frenlerini patlatarak gerçekleşmektedir. Komünist Partisinin yapısında benzer bir çelişkiyi görmek olasıdır. Yönetim, şimdilik Stanislaw Kania'nın belirlediği biçimde reformları sürdürmek kararındadır. «Polonya bir yıl öncesine dönemez» diyen Kania, gereken dönüşümlerin yapılacağını buna karşılık «sosyalizme ve müttefiklere karşı eylemlere kesinlikle hoşgörüyle davranılamıyacağını» açıklamış, böylece geriye dönülemiyeceğini, ama «Varşova Paktı» üyelerini tedirgin edecek eylemlere «dur» denileceğini vurgulamıştır.

Polonya'da özel bir yeri ve ağırlığı olan ve Dayanışma Sendikası ile ilginç ilişkiler içinde bulunan Kilise, artık etkisini yitirmiş durumdadır. Ordu'nun sessiz bekleyişini içerde gerekirse askeri müdahaleye dönük kararlılığına verenlerin yanısıra silahlı kuvvetleri Sovyetler Birliği'nin dış müdahalesine karşı bir direniş gücü olarak görenler de vardır. Olayların içinden çıkılmaz bir noktaya ulaşması durumunda Polonya'da silahlı kuvvetlerin işe karşıması kaçınılmaz görülmektedir.

Polonya Varşova Paktı çerçevesinde yeni ve ilginç bir örnek oluşturmuştur. Bugüne kadar sağlanan demokratik kazanımları korumak olası mıdır? İç veya dış müdahaleye sürüklenmeden sorunları aşmak olanakları ne ölçüdedir? Bu sorular şimdilik havadadır. Herşey, Polonya'daki işçi örgütlerinin tutum ve davranışlarına bağlı görünmektedir.

Olayların kuramsal açıdan açıklanması için ise kuşkusuz daha zaman vardır. Bu konuya da yaklaşım Batı ve Doğu dünyalarında birbirinden çok değişik biçimlerde kendisini göstermektedir.

★★★

Ortadoğuda savaş çığlıkları

Ali SİRMEN — 11 Haziran 1981

Menahem Begin İsrail seçimleri öncesinde, savaş kılıc ile barış kalkanını aynı pervasızlıkla kullanıyor. Lübnan üzerindeki İsrail hava saldırılarının dineceğini kanıtlar hiç bir belirti kendini göstermeden, Tel Aviv Şam'ın bu topraklardaki Sovyet yapısı uçaksavar füzelerini kaldırması için direnirken, Kahire'deki adamları Enver Sedat'ın desteğini sağlayarak, Begin barış kalkanını kaldırıyor. İsrail Başbakanı hemen ardından da, savaş kılıcını keskinlemesine, bu kez Irak'ın üstüne indiriyor.

Tel Aviv pazar günü, Irak'ın nükleer santrallarını bombaladı. Tel Aviv her girişimine olduğu gibi buna da önceden kılıf hazırlamış durumda. Siyonizmin uçakları bu kez de kendi güvenliğini sağlamak için Irak'ın nükleer santrallarını bombaladığını söylüyor.

Hiç kuşku yok ki, aynı girişim Irak'ın eseri olup da, Bağdat, İsrail'deki nükleer merkezleri bombalasaydı Tel Aviv kıyameti koparacak, savaş naralarıyla çevreye saldıracaktı. O zaman, bu davranış İsrail'e karşı yöneltilmiş bir saldırı, bu ülkenin varlığının ve yaşama hakının yadsınması olarak sunulacaktı.

Oysa ilginçtir, Irak nükleer silahların yaygınlaştırılmasını engeleme anlaşmasına imza koymuş bir ülkedir. Üstelik Irak'taki nükleer santrallar, Uluslararası Atom Enerjisi Ajansının denetiminde yapılmaktadır. İsrail ise böyle bir anlaşmaya imza koymaya dirençle karşı çıkmış bir devlettir ve Tel Aviv'in kendi nükleer gücünü geliştirme yolunda adımlar attığını da artık sağır sultan bile duymuş bulunmaktadır.

Böylelikle İsrail, Ortadoğu'da kendi barışını kabul etmeyen tüm ülkeler karşısında savaş girişimlerini tırmandırmakta, dünyanın bu köşesinde yeni dengenin aradığı bir dönemde, tüm ince dengeleri sarsmaya hazır olduğunu kanıtlamaktadır.

Begin'in bu davranışı, tüm dünyada olumsuz yankılar uyandırmış, başta bir uzman olan Fransa olmak üzere, tüm ülkeler sert tepkiler göstermişlerdir. Türk Dışişleri de olayı şiddetle kınamıştır. Ancak İsrail'in bağnaz Başbakanının, böylesi bir gelişimden önce tepkileri inceden inceye hesaplamadığı da düşünülemez. Tüm tepkiler Begin'e vız gelmektedir. Tel Aviv, Mitterrand yönetiminin gerek İsrail konusundaki görüşleri, gerek içinde yaşadığı seçim ortamı yüzünden kendisine büyük tepki gösteremeyeceğini hesaplamıştır. Türkiye'nin ki gibi sert kınamaların ise uygulamadaki sonuçları, Begin'i fazla etkilememektedir. Tel Aviv'i gerçekten düşündürebilecek olan tek tepki Waşhington'da oluşabilir. ABD İsrail ile yaptığı anlaşmalara, Begin yönetimi tarafından uyulmadığını ileri sürerek, bu ülkeye silah göndermeyi durdurabilir, ambargo yolunu tutabilir.

Begin'e savaş kılıcını fütürsuzca kullanma olanağını veren ABD'de kaynaklanabilecek caydırıcı tepkinin olanaksızlığının yanısıra, elinde tuttuğu barış kalkanıdır. Bu kalkan ise gerçekte, İsrail türü barışının kalkanıdır.

6 haziran tarihli Le Monde'un başyazısı, Sedat - Begin ortak cephesi başlığını taşıyordu. 4 haziranda Şarm el Şeyk'de yapılan toplantıda, Begin, Sedat'tan tama yakın ölçüde büyük bir destek sağlamamış olsaydı, bu denli cesur bir başlığı bu denli ciddi bir gazetenin kullanmasına olanak bulunamazdı. Nitekim, Sedat, İsrail'de seçimlere çeyrek kala, Begin'e tam bir destek sağladığını yalanlamamıştır. Daha önceleri, Suriye'ye bir saldırı halinde bu Arap ülkesinin yanında yer alabileceğini Kahire açıklamıştı. Ama 4 haziranda ne olmuşsa olmuş, Sedat bu olasılığı saf dışı bırakarak, İsrail'e geniş bir cephe üzerinde tam bir huzura kavuşturup öbür Arap ülkelerine hertürlü saldırıyı yöneltmesini sağlamıştır.

ABD'nin Ortadoğu'daki amaçları ve Yahudi lobisinin büyük etkisi Waşhington'un gelecek günlerdeki lâfta güçlü, uygulamada önem taşımayan tepkisini de anlaşılır kılmaktadır.

Ama, kendisine en hafif ve kibar deyimle, rahatlıkla işbirlikçi denebilecek olan Sedat'ı anlamak çok güç.

Öyle ya Mısır Devlet Başkanı, tutucuların tutucusu, bağnazların bağnazı Begin'in savaş çığlıklarına düm tek tutturarak, onu içerde güçlendireceği yerde, daha ılımlı biriyle, örneğin bir Feres ile masa başına otursaydı, hem kendi için, hem de Arap dünyası için hiç değilse Begin'den dah geçerli, başka bir deyişle ehven-i şer bir görüşmeci elde etmiş olmaz mıydı?

Ama Sedat bir kez şeytana elini vermiş şimdi kolunu kurtaramıyor ki!

Bakalım Mısır Devlet Başkanı sonuna kadar vermenin karşılığı olarak ne alacak, ne alabilecek?

Sanırız her görüşmeden sonra, Sedat'ın çevresindekiler de bu sorunun yanıtını daha da merak etmektedirler.

Çizmeyi aşmak...

Yalçın DOĞAN — 12 Haziran 1981

ANKARA — Batı Alman Parlamentosunun 5 haziran günü bütçe görüşmeleri sırasında «Türkiye'ye yardım» konusunda aldığı karar «Batı ile Türkiye» arasındaki ilişkilere yeni boyutlar getirecek nitelikler taşıyor.

Geçen ay Paris'te düzenlenen toplantıda

Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü (OECD)'ne üye ülkeler, Türkiye'ye toplam 938 milyon dolar yardım «taahhüdünde» bulunmuştur ve Almanya bunun 460 milyon markını garanti etmişti. Almanya'nın garanti ettiği bu miktar gerçekte geçen yılki rakamın altında idi. Bunun nedenleri üzerinde çeşitli yorumlar yapılırken, 5 haziran günkü bütçe tartışmaları konuya açıklık getirdi. OECD yardımı ilke olarak üye ülkelerin kendi bütçelerinden ayrılan miktardan oluştuğu için, her ülkenin bütçe görüşmeleri sırasında diğer ülkelere verecekleri yardım konusunun da gündeme gelmesi doğaldır. Nitekim, Almanya'da da 1981 bütçe görüşmelerinde başka ülkelere ayrılan yardımlar ele alındığında, Türkiye yeniden tartışıldı. Buraya kadar doğal niteliğini koruyan yöntem, Parlamentonun kararı ile doğallık çizgisinden sapmış görünüyor.

Yardım konusu tartışılırken, hükümette olsun olmasın, tüm partilerin hemen anında «Türkiye'deki siyasal gelişmeleri» dile getirdikleri bildiriliyor. Zaten «yardım» tartışılırken, alınan karar olayın siyasal içeriğini olanca açıklığı ile sergiliyor. Kararda «yeniden demokrasiye dönüş» dile getirilirken, yardımla demokrasi arasında bağlantı kuruluyor ve bu bağlantıya ilişkin gelişmelerin «hükümetçe sürekli izleneceği» bizzat Dışişleri Bakanı Genscher tarafından vurgulanıyor. İş bununla da kalmıyor. Alman Parlamentosu «yardım - demokrasiye dönüş» bağlantısı yönünde kendi hükümetinden «1982 yılında rapor beklediğini» belirtiyor.

Beklenen raporun dışında, Parlamento bir de ayrıca «yardımın nasıl kullanılmasının istendiği» doğrultusunda sanki «tavsiyede» bulunuyor. Yardımın ülkenin «ekonomik ve sosyal iyileştirilmesi ile NATO yükümlülüklerinin yerine getirilmesinde kullanılması» isteği dile getiriliyor.

Alman Parlamentosu'nun kararının hemen ardından, ise, Ankara'ya OECD Türkiye'ye Yardım Konsorsiyumu Başkanı Alman asıllı Gebert geliyor.

Bize göre, Alman Parlamentosu'nun aldığı karar aslında «ekonomik yardımların siyasal içeriğini ve özünü» göstermesi açısından çok çarpıcı bir örnektir. Yıllardır çeşitli yönleriyle tartışılan dış yardımların siyasal yönü, günümüzde bir kez daha ortaya çıkmaktadır. Hem de, Alman Parlamentosunun «çizmeyi aşan» kararıyla, Almanlar açıkça «yardımın nerede ve nasıl kullanılacağı» konusunda Türkiye'ye önerinin de ötesinde, «yükümlülük» getirmektedir. Bu «yükümlülüğü» sürekli olarak izleyeceklerini de belirterek.

Ama, bu kez iş biraz daha değişiktir. Çünkü, yardım günümüzde bir de «demokrasiye dönüş» ile bağlantılı ele alınmaktadır. Bu noktada mutlaka ve mutlaka vurgulanması gereken bir gerçek vardır. O da, Ankara'da yürütülen İMF görüşmeleriyle ilgilidir. Türkiye bir buçuk yıldır yeni bir ekonomik program izlemektedir. Bu program dış yardıma dayalı olarak yürümektedir. Yardım ise, şimdi demokrasiye bağlı olarak verilmek istenmektedir. Oysa, program geçen yıl demokrasiye bağlı olarak yürütülememiştir. Örneğin, vergiler, 12 Eylül öncesindeki meclislerden çıkamamıştır. Ücretler ve kıdem tazminatı gibi konular, son aylarda yeni kurallara bağlanmıştır. Buna rağmen, IMF ücret artışlarını belki de hâlâ yüksek bulabilmektedir. Dolayısıyla, çelişki açıktır. Demokratik rejimde ekonomik politikanın eksik kalan ana ögeleri 12 Eylül sonrasında yerine oturmuştur. Ama, bu kez izlenen ekonomik politika için zorunlu olan dış yardım şimdi «demokrasi» koşuluna bağlanmaktadır.

Türkiye'de demokrasiye dönülmesini istemeyen tek kişi yok. Ama, her fırsatta ve de özellikle önerilen bir programın işlemesine dayalı olarak verilmesi zorunlu dış yardımda bilinenleri yinelemek, acaba tepkiye yol açmaz mı?.. Daha başlangıçta Alman Parlamentosunun kararı mı?.. «Eğer dostlarımız» Türkiye'ye gerçekten yardım etmek ve ekonomik katkıda bulunmak istiyorlarsa, Türkiye'yi daha yakından tanımaya çalışmalıdırlar...

Demokrasiye dönüş konusunda açıklık isteniyor

12 Haziran 1981

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) — Türkiye'ye OECD çerçevesinde Batı Almanya tarafından verilecek 460 milyon marklık yardımın Alman parlamentosunda onaylanması sırasında yapılan görüşmelerde, «Türkiye'nin bir an önce demokrasiye dönmesi, verilen yardımın ülkenin ekonomik ve sosyal iyileşmesi ve NATO yükümlülüklerinin yerine getirilmesinde kullanılması» istendi.

Alman parlamentosu 6 haziran günü yap-

tığı toplantıda «oybirliği» ile aldığı kararda ekonomik yardım ile Türkiye'nin yeniden demokrasiye dönmesi konusunda bağlantıdan hareketle bir değerlendirme yaptı.

Alman Parlamentosu konunun sadece bu doğrultudaki beklentisine dayanarak yardımı onayladığını belirtti. Ayrıca Alman hükümetinden 1982 yılında parlamentoya öngörülen hedeflerdeki gelişmeleri içeren bir rapor vermesini istedi.

Karar metninde aynen şöyle denildi:

«— Türkiye'deki bugünkü yönetim mümkün olan en kısa sürede demokrasiye dönülmesine ilişkin bir takvimin halka açıklanmasını garanti etmelidir.

Siyasal partilerle sendikaların en kısa sürede maliyetlerini özgürce sürdürmeleri olanağı sağlanmalıdır.

— Basın özgürlüğünün tam olarak yeniden sağlanması gerekmektedir.

— Kişilerin 90 günlük göz altında tutulma süresi kaldırılmalıdır.

— İlgili işkence iddiaları soruşturulmalı ve soruşturma sonunda işkenceye katıldıkları saptanan kişilerin cezalandırılması yoluna gidilmelidir.

— Demokrat Türk parlamenterlerinin yurt dışı gezilerine izin verilmeli ve ayrıca parlamenterlerin siyasal faaliyetleriyle ilgili hakları geri verilmelidir.»

Ankara'ya gelen karar metninin altında daha sonra şöyle deniliyor:

«Parlamenterler daha sonra Türk hükümetinin aldığı yardımın ülkede ekonomik ve sosyal iyileştirme doğrultusunda ve aynı zamanda NATO yükümlülüklerinin yerine getirilmesinde kullanılması beklentilerini de dile getirdiler.

Parlamentodaki bütçe tartışmalarında Dışişleri Bakanı Genscher hükümetinin vereceği yardımı belirtilen beklentiler yönünde sürekli gözden geçireceğini vurguladı.»

Bütün silahlar keşke çürüse...

İlhan SELÇUK — 13 Haziran 1981

Frenkçe adıyla «rasizm» Türkçesiyle «ırkçılık» aşağılık bir ideolojidir. İster Adem ile Havva'dan üremiş, ister maymundan türemiş olsun, insanoğlunu ırklara ayırarak yeryüzüne biçim vermeye kalkışmak geri zekâlılara özgü bir iştir. Ne var ki dünyada «çok gelişmiş, çok ileri» sayılan toplumlarda bu hastalık sık sık görülüyor.

Nazi Almanya'sında Yahudiler bu yüzden çok çektiler. Ama ne gariptir ki Siyonizm bir tür ırkçılığa dayanan akımdır; İsrail mayasında ve düzeninde ırkçılık yatan bir devlettir. 20'nci Yüzyılın sonuna doğru Yahudilerle Araplar arasında eşi görülmemiş bir trajedi trajedi oynanıyor. Hepimiz bir televizyon oyununu izler gibi bu dramı seyrediyoruz. Hele İsrail'in Amerikan jet uçaklarını kullanarak Ürdün ve Suudi Arabistan üzerinden uçup Irak'ta Fransızların yaptığı nükleer santralı bombalaması, dünyayı şaşırttı; herkesin parmağı ağzında kaldı; Washington bile köşeye sıkıştı. Çünkü en gelişmiş Amerikan uçakları İsrail'e sözde savunma amacıyla verilmiş ve kullanılması şarta bağlanmıştı.

★

Ne var ki saldırıdan sonra düzenlenen basın toplantısında bu şartı anımsatan bir gazeteciye İsrail Başbakanı Menahem Begin şu yanıtı verdi:

«— Biz Amerika'dan uçakları hangarlarda çürüsün diye satın almadık.»

Doğrusu bu mantık beni çok şaşırttı. Eğer bir çeviri yanlışı yoksa, Başbakan Menahem Begin'in sözü olaya yeni boyutlar getiriyor. Ne anlama gelir böyle bir yaklaşım?

İsrail Başbakanı Sayın Begin, apaçık bir mantık kurgusunu dile getiriyor:

— Biz bu uçaklara dünyanın parasını verdik. Hangarlarda çürümeye mi bırakacağız? Yazık değil mi verdiğimiz paralara? Elbette kullanacağız, hem de kullanmak için fırsat arayacağız; hatta fırsatı yaratacağız.

Yahudilerin paraya düşkünlükleri ve korkaklıkları üstüne mizah dünyasında çok öykü uydurulmuştur. Zaman geçtikçe bu yaklaşımın yanlışlığı ortaya çıktı. Yahudiler dünyanın en savaşçı uluslarından biri olduklarını kanıtladılar. Paraya düşkünlüklerinin de bir mantığı vardı. Her ülkede azınlıkta yaşayan Yahudilerin kendilerini parasal açıdan güvenceye almak güdüsüne kapılmaları doğaldı. Bu nedenle Yahudiler dünya kapitalizminin doruğunda para gücünü de ellerinde tutmuyorlar mıydı?

★

Yine de Bay Menahem Begin'in böyle konuşması için gerçek bir neden var mıydı?

Ben diyorum ki:

— Dünyamızda silaha çok para yatırılıyor. Yoksul ülkelerin çocukları besinsizlikten ölürken, açlık halkları kırıp geçirirken, ilaçsızlık ve bakımsızlık yüzünden hastalar can

verirken, zengin devletlerin silah üretimine ve yoksulların silah alımına ayırdıkları para korkunçtur.

Ama para veriyorum diye ille de silahları kullanmak mı gerekir?

Bir tabanca satın alan adam, «para verdim aldım, bari kullanayım da silahım küflenmesin» diye insan öldürmek zorunda mı kalacaktır? Keşke dünyadaki bütün silahlar küflense, çürüse, namlularında otlar bitse, kabzalarını kurtlar yese, tüm silahlara verilen paralar boşa gitse...

Dünya o günleri de görecek; ama şu Begin'e bakın bu adam silaha para vermiş diye parasını çıkarmak istiyor.

Olur iş mi bu?

Yahudilik budur işte... diyemiyeceğim...

Çünkü kötü bir ırkçılık yapmış, aşağılık bir adamın mantığıyla konuşmuş olurum.



Evren: Dış baskı ters teper

■ «Yardımı keseriz diyen Avrupalı dostlarımıza söylüyorum: Milletin şeref ve haysiyetini satacak değiliz.»

■ Evren Amasya'da: 11 eylül 1980 günü siyasi parti yönetiminde bulunan kişilerin «kesinlikle Kurucu Meclis'e ve sonraki meclise giremeyeceklerini» açıkladı

■ Parti liderlerini eleştiren Evren, «Yüzlerce, binlerce vatan evladı en az onlar kadar vatan idare edebilirler» dedi.

■ Ermeni saldırıları konusunda Evren şöyle dedi: «Sabrımız taşmak üzeredir. Bu arada bize dost olduklarını söyleyen milletlerin saldırılar karşısında dostluklarını göstermelerini istiyoruz.»

IZLENIMLER

Yalçın DOĞAN

Siyasiler kesinlikle ilk Meclis'e de giremeyecek

İran'daki depremde ölü sayısı 5 bine çıktı

■ Cumhurbaşkanı Beni Sadr, yayınladığı mesajda, depremde can kaybının yüksek oluşu ile iktidar mücadelesi arasında bağlantı kurdu.

Dev-Sol davasında 32 sanık mahkum oldu, 11'i de beraat etti

13.6.1981

Siyasiler kesinlikle ilk Meclis'e de giremeyecek

13 Haziran 1981

AMASYA, (Cumhuriyet) — Gazi Mustafa Kemal'in 12 haziran 1919'da Amasya'ya gelişinin 62. yıldönümünde Amasya'daki kutlama törenlerine katılan Devlet Başkanı Orgeneral Kenan Evren yaptığı konuşmada «90 günlük gözaltı süresinin kaldırılmaması halinde yardımı keseriz diyen Avrupalı dostlarımıza söylüyorum. Bu bizde ters tepki yaratır. Biz kaldıracaktık ama onlar söyledi diye kaldırmayabiliriz» dedi. Orgeneral Evren ayrıca, 11 eylül günü parti yönetiminde bulunan kişilerin «kesinlikle Kurucu Meclise ve ondan sonraki ilk meclise giremeyeceklerini» açıkladı. Ermeni saldırıları konusuna da değinen Devlet Başkanı «sabrımız taşmak üzeredir» biçiminde konuştu.

Devlet Başkanı Evren ile Milli Güvenlik Konseyi üyeleri dün sabah İstanbul'dan Merzifon Havaalanına geldiler. Evren ve komutanları Başbakan Ulusu karşıladı. Merzifon'dan karayolu ile Amasya'ya gelen Devlet Başkanı, kent alanında önce Atatürk Anıtının temelini attı. Atatürk'ün 12 haziran 1919'da Amasya'ya gelişini sembolize eden Atatürk Anıtının temelinin atılmasından sonra Orgeneral Evren bir konuşma yaptı.

Ülkenin çeşitli akımlar aracılığı ile bölünmek istendiğini, alevi - sünni ayırımı yapıldığını halkın birbirinin sokağından geçemez duruma düştüğünü hatırlatan Devlet Başkanı konuşmasını şöyle sürdürdü:

«Şimdi anarşi ve terörden kurtarılmış durumu görüp hallerine şükredeceklerine, sanki hiç veballeri yokmuş gibi, sanki memleketi

bu hale onlar getirmemiş gibi, kalkmışlar tenkit ediyorlar. Terörde sağlanan başarıyı gölgelemek için şimdi de ekonomik konulara el attılar. Yurt dışına kaçanlarla buraya gelen heyetler yolu ile ülkeyi dışarıya jurnal etmeye kalkıyorlar. Onların katılmayacağı bir seçimin demokratik olmayacağını iddia ediyorlar. 45 milyonluk bir ülkede onlar gibi iş yapacak başka vatandaş olmadı mı? yüzlerce, binlerce vatan evladı, en az onlar kadar vatanı idare edebilirler.

Şurasını yeniden ve kesinlikle ifade ediyorum ki 11 eylül günü siyasi parti yönetiminde yer alanlar, ne Kurucu Meclis'e ne de bundan sonra kurulacak ilk Meclise giremeyeceklerdir. Ülkenin huzura ihtiyacı var. Siyasi partilerin birbirine küfretmeyen, Meclis'te medeni tartışma yapan, aralarındaki çekişmeleri bir yana bırakanlara ülkenin ihtiyacı var. Onlar bunu yapamadılar. Yapabilenler gelmeli.»

Siyasal parti liderlerinin aralarındaki çekişmeleri hâlâ sürdürdüklerini, yabancı bir heyete verilen randevunun aynı saatte olması karşısında, randevu saati değiştirilmesi istendiğinde, her iki politikacının da bu saati «birbirleriyle inatlaşarak değiştirmediklerini» anlatan Devlet Başkanı, bunu aralarındaki çekişmeleri hâlâ sürmesinin bir örneği olarak gösterdi.

HİÇ KUSURLARI YOKMUŞ GİBİ...

Devlet Başkanı daha sonra şöyle konuştu:

«12 Eylül'deki o noktaya gelinmesinde büyük sorumluluk sahipleri, şimdiki durumu görerek, memnun olacaklarına, şükredeceklerine, sanki milletin o noktaya gelmesinde hiç kusurları, hiç veballeri yokmuş gibi, hergün radyo ve TV karşısında dakikalarca, saatlerce birbirlerine saldıran onlar değilmiş, memleketi bu hale başkaları getirmiş de, onlar masum ve kusursuz kişilermiş gibi bir davranış ve tutum içerisinde oldukları, bizim ve vatandaşlarımızın gözünden kaçmamıştır.»

Asker olarak «memleket idaresinde gözü ve hevesleri olmadığını» kaydeden Evren «Atatürk'ün dediği gibi bu millete yaraşan en iyi idare şekli Cumhuriyettir, demokratik rejimdir, buna inandığımız için, vatandaşın bunu istediğini bildiğimiz için, demokratik düzene tekrar döneceğiz. Merak etmesinler, korkmasınlar. Biraz daha akılları başlarına gelirse ilerde bir - kaç seçim sonra tekrar adaylıklarını koysunlar, buyursunlar Meclise de girsinler» dedi.

DIŞ BASKILAR

Orgeneral Evren konuşmasının daha sonraki bölümünde, «Kesinlikle ifade ediyorum ki tekmil işkenceye katiyen karşıyız. Bu olaylara karışanlar ve mahkemece tespit edilenler mutlaka cezalandırılmaktadır» diyerek şöyle devam etti:

«Şimdi de 90 günlük gözaltı süresini dillerine doladılar. 90 günlük gözaltı süresi geçicidir. Normal süreye, işlerin gidişine göre, kademeli olarak indirilecektir. Ancak, bunun indirilmesi için dışardan baskı yapmak bize ters tepki yaratır. 90 günlük sürenin kaldırılmaması halinde yardımı keseriz diyen Avrupalı dostlarımıza söyliyeyim, biz kaldıracaktık ama onlar söyledi diye kaldırmayabiliriz. Onların demesiyle milletin şeref ve haysiyetini satacak değiliz. Şartlar gerektirdiği için kaldırabiliriz. Türk milletinin dış baskılara karşı hassasiyetini bilmelidirler.»

«Zamanında bir sürü lüzumsuz insanı devletin işyerine alanlar, militanlarını işe alanlar, şimdi zamları tenkit ediyorlar. Üreticiye verilen fiyatı, yüzleri kızarmadan tenkit ediyorlar. Yıllarca vergi almayacaksın, işyerine üst - üste adam alacaksın enflasyon yüzde yüzün üzerine çıkacak ve şimdi üç dört senelik bir sıkıntıya katlanmakla bunlar geride kalırken kalkıp tenkit edeceksin. Seçim meydanlarında ucuzluk vaadettiler. Ve getirmediler. Size ucuzluk vaadetmiyoruz. Milletçe sıkıntılara katlanmaya çalışıyoruz. Eskiden vergi vermeyenler şimdi vergi vermeye başladılar. Enflasyon birkaç sene sonra iyice düşmeye başlayacak. Sıkıntıya katlanmadan parlak günlere ulaşılamaz. Anarşide başarılı olduk, ekonomide de başarılı olursak «aman yine bunlar idare edecek» diye düşünüyorlar. Hiç merak etmesinler memleketin problemlerini en kısa sürede halledip kışlamıza döneceğiz. Her yerde sizin böyle burada karşıladığınız gibi karşılanmamıza rağmen Atatürk'ün dediği gibi bir de inanıyoruz ki en iyi idare biçimi Cumhuriyettir, merak etmesinler demokrasiye geçeceğiz.»

ERMENİ SORUNU

Konuşmasının son bölümünde yeniden yoğunlaşan Ermeni saldırılarına da değinen Devlet Başkanı Evren, bu konuda özetle şunları söyledi:

«Şimdi Ermeni meselesine değinmek istiyorum. Hayasızca saldırılarda bulunan yurt dışındaki Ermeniler ülkede iç kargaşalık başlayınca bizden toprak istemeye başladılar. İç kargaşa artınca birşey koparabilr miyiz diye faaliyete geçtiler. Türk miletinin sabırlı olduğunu ama sabrı taşarsa Türk milletini hiçbir engelin durduramayacağını bilsinler. Paris'te bazı kiliselere yapılan saldırıları Türklere maletmeye çalışarak yeni saldırılara zemin hazırlamaya çalışıyorlar. Ama bilsinler ki, biz teşkilatlanacak olursak öyle acemice işler yapmayız. Sabrımız taşmak üzeredir. Bu arada bize dost olduklarını söyleyen milletlerin

saldırılar karşısında dostluklarını göstermelerini istiyoruz. Yurt dışındaki Ermenilerin haince saldırılarının yurdumuzdaki Ermeni vatandaşlarımız tarafından onaylanmadığını da biliyorum. Onlara bu davranışlarından dolayı teşekkür ederim.»

ALTIN ANAHTAR

Amasya Belediye Başkanı Şerafettin Dağıstanlı temel atma töreninden sonra Evren'e Amasya'nın fahri hemşehrilik beratı ile şehrin altın anahtarını verdi. Bu arada kirazlardan yapılmış bir de Atatürk portresi armağan edildi.

Evren ve beraberindekiler Orduevinde bir süre dinlendikten sonra Merzifon'dan uçakla Ankara'ya döndüler.

İzlenimler

Yalçın DOĞAN — 13 Haziran 1981

AMASYA — Ulusal Kurtuluş Savaşının ilk adımı Samsun ise, ikinci adımı Amasya. 19 Mayıs'ta Samsun'a çıkan Mustafa Kemal 12 haziran 1919'da Amasya'ya gelir. 21-22 haziranda da tarihe «Amasya Tamimi» olarak geçen genelge yayınlanır. Gerçekte Amasya genelgesi «Anadolu İhtilâli»nin resmen açıklanmasıdır.

«Vatanın tamamiyle milletin istiklâli tehlikededir.» diyerek başlayan, «Milletin istikbalini yine milletin azim ve kararı kurtaracaktır» biçiminde devam eden Amasya genelgesinin çok önemli bir yönü vardır. Parlamenter düzene geçişin temel direğini oluşturan TBMM'nin kuruluşuna ilişkin ilk çekirdek Amasya genelgesinde yer alır. Genelge, «Her türlü tesis ve murakabeden azade bir heyeti milliyenin vücudunu elzem» bulur. Her türlü denetimden arınmış bir biçimde oluşacak «Heyet-i Milliye» işte Meclisin ta kendisidir.

Bu amaçla «Fırka ihtilafı nazarı dikkate alınmaksızın» tüm illerden üçer üyenin «Heyet-i Milliye»yi oluşturmak üzere gönderilmesi istenir.

Aradan 62 yıl geçmiş. 62 yıl önce Mustafa Kemal Amasya'ya gelirken, belki kimsenin haberi yoktu, ya da ancak çok az kişi «Anadolu ihtilali»ne giden yolun başlangıcında olunduğunu biliyordu. O günkü sessizliğe karşın, Evren Paşa dün, top atışları ile girdi Amasya'ya. Kürsünün önünde uzanan alanın ortasında yapılacak Atatürk anıtının yeri ayrılmıştı. Bu boş alan sabahın erken saatlerinden başlayarak, öğrencilerin ve çevre köylerden gelenlerin folklor gösterilerine tanık oldu. Zaman zaman top sesi, davul sesini bastırdı.

62 yıl önce «Heyet-i Milliye»nin ilk tohumlarının atıldığı Amasya'da, önümüzdeki günlerde oluşturulacak Kurucu Meclisin çok temel bir ilkesi Devlet Başkanı Orgeneral Kenan Evren tarafından dile getirildi. 11 eylül günü parlamentoda bulunanlarla, siyasal parti yönetimlerinde yer alanların Kurucu Mecliste ve de Kurucu Meclis sonrası çalışmaya başlayacak ilk Mecliste üye olamayacakları kesinleşti.

Devlet Başkanı «ilk meclis» derken, eski politikacıların sadece «bir meclis dönemi» boyunca siyasal faaliyette bulunamayacaklarını mı kastetti, pek bilemiyoruz. Bir başka deyimle siyasal yasaklar kesin olarak Kurucu Meclis sonrasındaki ilk Meclis dönemini kapsıyor. Ancak yasaklama, bu süreyle mi sınırlı kalacak, onu da pek bilemiyoruz.

Devlet Başkanının altını çizerek üzerinde durduğu konulardan biri de kuşkusuz «dışardan gelen baskılardı» bunlar işkenceye yönelik savlar, dış yardım - siyasal rejim bağlantısına ilişkin görüşlerdi. Devlet Başkanı bu yılın başlarında söylediği, «Dış baskılara tepki duyarız» sözünü dün Amasya'da yineledi.

Ancak, sanıyoruz herkesin dikkat etmesi gereken bir nokta var, «Dış baskı» derken, bu ilgisiz bağlantıları kapsadığı kadar, önerilen çeşitli politikaları da kapsamalı. Dış baskının türü tek değil. Ve baskıların bir bütün oluşturduğu da bilinmeyen değil. Çeşitli uluslararası kuruluşlarla, değişik ülkelerin birbirleriyle bağlantıları galiba son aylarda pek de öyle sanıldığı gibi eşgüdüm içinde yürümüyor. Birinin söylediği, diğerininki ile çelişiyor. Onun için Devlet Başkanının Amasya'da gösterdiği tepki «dostlarımızın» herhalde dikkatinden kaçmayacaktır.

Amasya'daki dünkü tören burada görev almış eski politikacıların deyimi ile «büyük» oldu. Kürsünün bulunduğu alan silme dolu olduğu gibi, çevredeki evlerin damları da meraklı doluydu.

İran'da beklenen gelişme

Cengiz ÇANDAR — 14 Haziran 1981

Beni Sadr'ın kendisine yönelik bir darbe hazırlığı iddiasını ortaya atması ve halka direniş çağrısı yapmasıyla İran'daki iç gelişmeler dramatik bir noktaya gelmiş bulunuyor. Aslında, İran politikasını yakından izleyenler olayların bu kerteye gelmesi'nin İran Cumhurbaşkanı'nın muhalifleri kadar, bizzat Beni Sadr'ın kendisi tarafından da istendiğini farketmişlerdir.

Beni Sadr, muhaliflerinin kilit noktalarda bulunduğu idarî yapı içinde ülkenin kaderine dilediği gibi hükmedemediği gibi, devletin önemli kademelerini ellerinde tutan muhalifleri de yetkileri hayli geniş bir Cumhurbaşkanı ile çalışmakta güçlük çekmişlerdir.

Cumhurbaşkanı'nın muhalifleri Beni Sadr'ı deyim yerindeyse İngiltere Kraliçesi gibi törensel bir devlet başı durumuna getirmeye uğraşmışlar, Beni Sadr ise, ilk plânda, yürütme yetkisini paylaştığı Recai hükümetinden kurtulmayı hedef almıştır.

Beni Sadr, bu noktada halkı harekete geçirerek sonuç almayı tasarlamıştır. Bundan birkaç ay önce en yakın danışmanlarından biri Cumhurbaşkanı'nın birkaç kez istifa etmeyi düşündüğünü ve böylece halkı harekete geçirerek muzaffer bir biçimde koltuğuna yeniden dönmeyi plânladığını bize aktarmıştı. Bugün görülen odur ki, Beni Sadr istifayı düşünmemektedir ama kozlarını kendisini büyük bir oy çoğunluğu ile seçen halka başvurarak oynamak istemektedir.

Gelişmeleri bilinçli olarak bu noktaya tırmandırdığı gözlenmiştir. Savaşan bir ülkede ulusal bütünlüğe zarar vereceği gerekçesiyle Humeyni'nin üst düzey yetkilileri arasındaki polemikleri yasaklamış olmasına rağmen, sahipliğini ve başyazarlığını yaptığı İslâm Devrimi gazetesinde muhaliflerine hücum etmekten geri durmamış, kitle toplantılarında yaptığı her konuşmada da aynı temayı işlemiş ve hatta yabancı gazete muhabirlerine verdiği mülakatlarda Başbakan Recai'yi hakarete varan sözcüklerle yermiştir.

Uzunca bir süredir yetkilerini kısıtlamayı hedef alan muhaliflerine böylece «altın bir fırsat» vermiştir. İmam Humeyni, Cumhurbaşkanı'nın kendisini yasalarını üzerinde gördüğü kaygısını edinmiş ve Beni Sadr'ı Başkomutanlık görevinden azlettiği gibi ağır bir dille eleştirmiştir.

Beni Sadr'ın muhalifleri Şah dönemini hapishanelerde ve ülke içinde ağır baskılar altında geçirmiş kişilerdir. Beni Sadr'ın yakın çevresi ise çoğunlukla Şah'ın despotik yönetim yıllarını ülke dışında okuyarak tamamlayan genç aydınlardan oluşmaktadır. Muhalifleri Devrim öncesi yılların acılarını kendileri gibi duymadığına inandıkları ve en önemlisi İran'daki tüm kötülüklerin kaynağı olarak gördükleri Batı kültürüne bulaşmış olan bir ekibin, Devrim sonrası yönetimde yer almasını Devrim'i hedefinden saptıracak bir tehlike olarak görmektedirler. Cumhurbaşkanı'nı ekibiyle birlikte sorumlu mevkilerden uzaklaştırmak amacındadırlar.

Cumhurbaşkanı'nın görevini terketmesi ya da İmam tarafından görevden alınması halinde, İran Anayasasına göre, bu görevi yasama - yürütme ve yargı organlarının başlarından oluşan üçlü bir kurul dolduracaktır. Yani üçü de Beni Sadr'ın muhalifi olan Hüccetülislam Rafsancani, Recai ve Ayetullah Dr. Beheşti.

Öyle anlaşılıyor ki, Beni Sadr, Silahlı Kuvvetler Başkomutanlığından azledildikten sonra işin Cumhurbaşkanlığından uzaklaştırılması adımına varacağını düşünmüş ve bu nedenle son zarlarını atmaktadır.

Sonuç, büyük bir olasılıkla, daha önce birçok kez olduğu gibi İmam Humeyni'nin alacağı tavra bağlı bulunacaktır.

İran'da bugünkü gelişmeler uzun zamandan beri beklenmekteydi. Ve bu noktaya bugün varılsaydı, yarın mutlaka varılacaktı.


Mataracı ve Elçi Yüce Divan'da

Tuncay Mataracı, "Atamaları siyasi baskı altında yaptım„ dedi

17.6.1981

Kurucu Meclise doğru

Nadir NADİ — 20 Haziran 1981

Haftalar oluyor, Sayın Devlet Başkanı resmen açıkladı: Kurucu Meclis önümüzdeki 30 Ağustos 29 Ekim arasında toplanarak çalışmalarına başlayacak. Bunu biliyoruz. Biliyoruz ama Kurucu Meclisin nasıl, hangi sosyal kesimlerden ve kimlerden oluşacağı hakkında henüz iyice aydınlanmış değiliz. Gerçi bir bakıma bu Meclis bir danışma meclisi niteliğinde olacaktır. Son söz Milli Güvenlik Konseyi'nindir. Halk oyuna sunulacak Anayasa Kurucu Meclisin değil MGK'nin ağırlığını taşıyacaktır. Bu itibarla kuruluş biçimi fazla önemli sayılmayabilir. Nitekim 1958'de Fransızların onayına sunulan Anayasa da doğrudan doğruya General de Gaulle'ün damgasını taşıyordu. Bizde durum oldukça farklıdır. Yeni Anayasamız şu ya da bu generalden çok MGK'nin, giderek tüm Silâhlı Kuvvetlerimizin önerisi niteliğinde olacaktır. Halkın onayını aldıktan sonra da Türk ulusunun malı olacaktır.

12 Eylül'de anarşiye son vermek, ülkemizi hızla sürüklendiği bir iç savaş tehlikesinden kurtarmak amacıyla yönetime el koyan Türk Silâhlı Kuvvetleri normal ve sağlıklı bir demokratik düzenin özlemi içinde kuşkusuz hepimizle birliktir. Milli Güvenlik Konseyi bu uğurda çaba harcamaktadır. Öyle bir Anayasa oluşturmak isteniyor ki, hem geçmişteki bozuk düzen bir daha geri dönmesin, hem de yurdumuzda insan haklarına saygılı, hukukun üstünlüğüne değer veren uygar bir rejim yürürlüğe konsun.

Danışma Meclisi niteliğinde de olsa Kurucusu Meclisin oluşum biçimini bu bakımdan önemli buluyoruz. Çünkü MGK'nin sayın üyeleri elbette Meclisten ülke koşullarına uygun, hak ve özgürlükleri koruduğu ölçüde fantaziye kaçmayan anarşiyi, bölücülüğü önleyici bir metin bekleyeceklerdir. Bu da Kurucu Meclis'te bilgili, deneyden geçmiş, kuramsal düşüncelerden çok ülkemiz gerçeklerine bağlı üyelere fazla yer verilmesiyle olasıdır.

Halk çoğunluğunun paylaştığına inandığımız bu dilek ne ölçüde gerçekleşecektir?

Sayın Evren geçen gün Amasya'da yaptığı konuşmada 12 Eylül öncesi Parlamentosunda görev almış üyelerden hiç birinin Kurucu Meclise giremeyeceklerini, hatta bir bölümünün ileride yapılacak seçimlere de bir süre katılamayacaklarını söyledi. Acaba böyle bir karar yukarıda açıkladığımız dileğe oldukça ağır bir gölge düşürmeyecek mi dersiniz? Kuşkusuz MGK eğiliminde yansıyan sayın Devlet Başkanını o yolda konuşmaya yönelten nedenleri az çok biliyoruz. Geçen Parlamento gerçekten çok kötü bir sınav vermiş, gerekli yasaları çıkaramamış, anarşiye seyirci kalmış, enflasyonu frenlemek şöyle dursun, tam tersine onu pompalamış, en önemli konularda oy çoğunluğunu sağlayamamış, Cumhurbaşkanlığı seçiminde bile aylarca sonuç alamamıştır. Ama bunun sorumlusu Parlamento üye sayısının toplamı mıdır? Partiler yasasının seçim sisteminin, Anayasaya boşveren hükümet ve bakanlık uygulamalarının bunda rolü olmamış mıdır? Bizce olmuştur, hem de büyük ölçüde olmuştur. Diyebiliriz ki geçirdiğimiz acı deneylerden en iyi ders almış olanlar arasında 12 Eylül öncesi parlâmenterlerinden hiç değilse bir bölümü bulunmaktadır.

Bunlardan yararlanmak olanağı elden kaçırılırsa korkarız gelecekte ulus olarak yine bizler zarar görmeyelim.

Konu, henüz vakit varken kamuoyu önünde enine boyuna tartışılmalıdır.

Çin kartı

Ergun BALCI — 22 Haziran 1981

«Çin Kartı», yani Sovyetler Birliği'ne karşı Çin'i kullanma politikası, 1971 yılında Nixon - Kissinger ekibi tarafından uygulanmaya başlanmıştı. O yıl Başkan Nixon'un Pekin gezisi ile, dünyada yeni bir dönem açılıyor, bunca yıldır ABD ile Sovyetler arasında oynanan ikili oyuna artık Çin Halk Cumhuriyeti de katılıyordu. Çin'e açılma, Nixon - Kissinger ekibinin «Havuç ve Değnek» (Carrot and Stick) politikasının bir bölümü idi. Bu politika uyarınca Sovyetler'e ABD ile işbirliği yoları açık tutulacak, ancak Moskova bu iş-

birliğinden ABD'nin çıkarlarını tehlikeye düşürecek biçimde saparsa, değnek de hazır bulundurulacaktı. Bu çerçeve içinde «Değnek», Çin oluyordu. Moskova, ABD'nin çıkarlarına ters doğrultuda hareket ettiği an Başkan Nixon, Sovyetler'e karşı «Çin Kartını» oynayacaktı. Bu politika, Sovyetler Birliği gibi bir süper güce karşı ancak çok ustalıklı ve dikkatli biçimde oynanmak koşulu ile başarılı olabilirdi. Aksi takdirde kendini köşeye kıstırılmış hisseden Moskova'nın tüm dünyayı tehlikeli bir tırmanışa sürüklemesi olasılığı vardı. Nixon'la Kisinger'in bu ustalık ve esnekliği gösterdikleri söylenebilir. Nitekim Nixon, Pekin'e yaptığı görkemli ziyarete karşın, Çin'le en üst düzeyde diplomatik ilişki kurmamış ve bu ülkeye silah satmaktan kaçınmıştı.

Reagan - Haig ekibinin ise, Sovyetler Birliği'nin fevkalâde duyarlı olduğu bu konuda aynı esnekliği gösterdiği kesinlikle ileri sürülemez. Alexander Haig'in geçtiğimiz hafta Pekin'e yaptığ ziyaret sonunda AD'nin Çin'e silah satacağının açıklanması, yol açabileceği gelişmeler açısından son ayların, belki de son yılların en önemli olaylarından biridir. Washington'un Pekin'e silah satma kararından iki gün sonra ise, ABD'nin Çin'de Sovyet füze denemelerini izlemek üzere iki dinleme istasyonu kurduğu açıklanmıştır. Bu arada Başkan Reagan, geçen hafta düzenlediği basın toplantısında Polonya konusunda, Amerikalı yorumcular tarafıdan bile eleştirilen bir diplomatik patavatsızlıkla, «Polonya olayları, Sovyetler Birliği'nin Doğu Avrupa'da sonun başlangıcına geldiğini gösteriyor» demiştir.

Reagan'ın değerlendirmesi, tarihsel açıdan doğru olabilir. Ancak Reagan, bir tarihçi değil, devlet adamı olduğundan herhalde bu konudaki değerlendirmesini daha diplomatik bir lisanla ifade etmesi ve Sovyetler Birliği'ni kışkırtmaktan kaçınması gerekirdi. Kremlin liderlerinin, Reagan'ın savının doğru olmadığını kanıtlamaya kalkışmaları herhalde ne Polonya, ne de dünya barışı için hayırlı olur.

ABD'nin Çin'de iki dinleme istasyonu kurduğunun açıklanması, iki süper güç arasındaki ilişkileri gerginleştirecek yeni bir gelişmedir. Kremlin, geçtiğimiz yıl kurulduğu anlaşılan bu dinleme istasyonlarının varlığından büyük bir olasılıkla haberdardı. Ama, haberin dünyaya yayılmasından sonra Sovyet liderleri prestijlerini korumak için tutumlarını sertleştirmek zorunluluğunu duyabilirler.

Çin'e silah satan ve bu ülkede dinleme istasyonları kuran ABD'ye karşı Sovyetler Birliği, Polonya, Afganistan ve Kamboçya konularında tutumunu sertleştirebilir. Özellikle güvensizlik duygusunun Sovyetler Birliği'nin tarihinde ne denli önemli yer tuttuğu anımsandığında, ABD ile Çin arasında bir askeri yakınlaşmanın, kuşatılmaktan korkan Kremlin liderlerinde yol açacağı tepkiler kolaylıkla görülebilir.

ABD, Pakistan'a silah satarsa, Moskova homurdanır. Beyaz Saray el altından Afga-



20.6.1981

nistan'daki Müslüman gerillalara silah gönderirse, Kremlin Washington'u protesto eder. Ama Washington, Çin'e silah satığında Sovyetler Birliği homurdanmak, ya da protesto etmekten ötede, korkuya kapılarak, kendini kuşatılmış ve köşeye kıstırılmış hisseder. Köşeye sıkıştırıldığına inanan ve elinde tüm dünyayı birkaç kez uçurmaya yeterli nükleer stok bulunan süper devlet ise, son derece tehlikeli olabilir.

Sovyetler Birliği, eğer Polona'ya müdahalede bulunmayı tasarlıyorsa, bu müdahalenin ABD'yle, Çin arasında bir askeri ittifaka yol açması korkusu, caydırıcı rol oynayabilirdi. Ancak ABD ile Çin arasında böyle bir yakınlaşma, bugün zaten gerçekleşmiş olduğundan, Sovyetler'in kaybedecek birşeyi kalmamıştır.

Nixon'un Çin'e açılma politikası caydırıcı nitelik taşıyordu. Reagan - Haig ekibinin ise, «Çin Kartını», kışkırtıcı ve korkutucu amaçlarla kulanma eğiliminde oldukları anlaşılıyor. Bu politikanın dünya barış için ne denli tehlikeli olduğu apaçık ortadadır.

"Halksiz Demokrasi..."

Uğur MUMCU — 23 Haziran 1981

Ünlü Fransız siyasal bilimcisi Prof. Maurice Duverger, Fransız siyasal yapısını eleştiren yapıtına «Halksız Demokrasi» adını vermişti.

«Halksız Demokrasi», «Duverger'e göre, sağ ve sol partiler içindeki «ılımlılar» arasında oluşan birleşmeler nedeniyle partilerin ana karakterlerinin kaybolmasıdır. Böylece, dış görüntüleri «sağ» ya da «sol» olan hükümetler yerine «ortacılar egemenliği» kuruluyor ve halk siyasal programlar ve ideolojiler arasında ayrım yapmak olanağından yoksun kalıyor.

Duverger, bu olguya «yabancılaşma» adını takıyor; bu yabancılaşma süreci içinde «ortanın egemenliği» nedeniyle siyasal iktidarın yurttaş oyu ile ilgisi kalmıyor, bunun yerine partilerin iç ilişkileri, karşılıklı dengeleri ve anlaşmaları söz konusu oluyor.

Fransız seçimlerinde bu «yabancılaşma süreci» bir bakıma kesintiye uğramışa benziyor. Çünkü, Mitterrand'ın Sosyalist Partisi, uzun süreden beri halka malolmuş bir programı uygulama olanağını ele geçirmiştir. Sosyalist programın ilk hedefi, çok uluslu şirketler ve bankalardır. Bu çok uluslu şirketler ve bankalar, kendilerini, sosyalist uygulamalara karşı korumaya çalışacaklar ve büyük olasılıkla, bu çalışmadan bugünden planlanan bir siyasal kargaşa doğacaktır.

Geçmişte bu siyasal kargaşanın en canlı örneklerinden biri, halk oyu ile Devlet Başkanlığına seçilmiş bulunan Sosyalist Allende'nin bakır madenlerini millileştirmeye kalkar kalkmaz, çok uluslu şirket İTT'in girişimleri ile devrilmesidir.

Çok uluslu şirketlerin ortak ve temsilcileri, o ülkenin «milli burjuvaları» değildir. Çünkü, çok uluslu şirketlerin ana vatanları, bu şirketler topluluğunun dayandıkları ana sermayenin kaynaklandığı ülkelerdir. «Komprador burjuvazi», çok uluslu sermayenin kaynaklandığı ülkeden güç alan bir sosyal oluşum, bir sosyal tabakadır. Bu sosyal tabakanın siyasal gücü de tıpkı pay dağılımı gibi «çok uluslu»dur.

Çok uluslu şirket olgusu, «yeni enternasyonalizm» demektir ve dünyanın «en güçlü enternasyonal» bağı bu şirketlerin pay dağılımından geçmektedir.

Mitterrand'ın sosyalist programı, bu şirketleri millileştirmeye, büyük yerli şirketleri de devletleştirmeye dayanıyor. Fransız seçmeni, Duverger'in tanımladığı «yabancılaşma olgusunu» aşarak bu ana hedefleri içeren programa oy vermiştir. Sosyalist Parti kazandığı çoğunluğa ve Başkan Mitterrand'ın anayasal yetkilerine dayanarak, bu programı uygulamaya çalışacaktır. «Yeni enternasyonalizm» ile ulusallık, bu noktada karşı karşıya geleceklerdir.

Konuya bu açıdan bakarsanız, dünya, yeni bir olguya, enternasyonalizm ile gerçek ve kesin anlamda, «ulusallık, millilik, milliyetçilik» arasındaki bir kapışmaya tanık olacak, diye düşünebilirsiniz.

Fransa seçimlerini Sosyalist Parti'nin kazanması, Kıta Avrupa'sının demokratik gelişmelerini bir aşama daha ilerletmiş ve demokrasiye yeni boyutlar kazandırmıştır.

Fransa'nın bundan sonraki gelişmeleri, Mitterrand'ın öncülüğündeki halk oyuna dayanan ulusal güçlerle, çok uluslu şirketlere, «enternasyonal sermayeye» dayalı «yeni enternasyonalizm» arasındaki kavgada kimin yenik düşeceğine sıkı sıkıya bağlıdır.

Çok uluslu şirketler, Şili'de halkın oyu ile iktidara gelen sosyalizmin Şili topraklarında yeşermesine izin vermediler, ama bu kez Fransa'da tohumlar toprağın çok daha derinlerinden uç vermeye başladı.

Polonya

Ergun BALCI — 23 Haziran 1981

Polonya'ya ilişkin haberleri dikkatle izleyenlerin Sovyetler Birliği'nin tutumundaki ilginç değişikliği gözden kaçırması olanaksız. Son günlerde gerek Sovyet, gerekse diğer Doğu Avrupa ülkelerinin basınında eleştiriler artık bağımsız Dayanışma Sendikasına değil, bizzat Polonya Komünist Partisine yöneltiliyor. Doğu Avrupa basınında, Polonya Komünist Partisinin, ülkede anarşiyi bastıramadığına ve «anti-sosyalist unsurlara» karşı etkin önlemler alamadığına ilişkin yakınmalar giderek yoğunlaşıyor. Böylece sorunun özü ortaya çıkıyor: Sovyetler açısından Polonya'daki gelişmeler Lech Walesa ile Dayanışma Sendikasını aşmıştır. Moskova artık sistemin temel direğinden, yani Polonya Komünist Partisinden kuşkulanmakta, Varşova'daki liderlerin, tabandan gelen reform dileklerini frenleyemeyeceğine inanmaktadır. Komünist Partisi Başkanı Stanislaw Kania ile Başbakan Jaruzelski, bugünlerde, herhalde Kremlin liderlerini Lech Walesa'dan daha fazla kaygılandırmaktadırlar.

Aslında Polonya'lı işçiler son haftalarda durumun ciddiyetini kavrayarak, tutumlarını yumuşatmışlardır. Ancak, Moskova buna rağmen eleştirilerinin dozunu artırmakta ve Polonya Komünist Partisini giderek daha sert biçimde suçlamaktadır. Çünkü Kremlin, Polonya Komünist Partisi içinde her geçen gün güç kazanan reformcu akımı, işçi huzursuzluğundan daha tehlikeli görmektedir.

Moskova'nın iki hafta önce Polonya Komünist Partisine gönderdiği nota, bir anlamda parti içinde darbe yaparak Stanislaw Kania'nın önderliğindeki reformcuları liderlik kadrosundan uzaklaştırmayı amaçlıyordu. Nitekim notanın verilmesinden iki gün sonra olağanüstü toplanan Polonya Komünist Partisi Merkez Komitesinde Kania, Tadeusz Grabski ve Andrjez Zabinski gibi Politbüronun sertlik yanlısı üyeleri tarafından sert biçimde eleştirilerek, istifaya davet edilmiştir. Ne var ki Merkez Komitesi Moskova'nın umutlarını boşa çıkarmış ve Kania'yı görevden almamıştır.

Kremlin açısından Polonya'da asıl tehlike çanları nisan ayında Torun kentinde yapılan toplantıda çalmıştı. Bu toplantıda Komünist Partisinin yerel örgütlerinden gelen delegeler reformların gerçekleştirilmesini, sertlik yanlısı yetkililerin görevden alınmasını ve Polonya Komünist Partisinin 14 temmuzda toplanacak kongresinde Politbüro ile Merkez Komitesi üyelerinin gizli oy, açık tasnif yöntemi ile seçilmelerini istemişlerdi. Böylece reform dilekleri işçi sınıfından, Komünist Partisinin tabanına sıçrıyor, Moskova açısından tehlike sistemin kalbine yöneliyordu. Başbakan Jaruselski ile Parti Başkanı Kania ise, karşı devrimcileri şiddetle kınamalarına karşın, reformlardan vazgeçmeyeceklerini açıklıyordular. Vazgeçemezlerdi de, çünkü Kania ile Jaruselski, işçi sınıfını yatıştırıp, sosyal barış sağlamak için, tabandan gelen seslere kulak vermek, reform özlemlerini desteklemek zorunda idiler. Reformcu akımın ise 14 temmuzda toplanacak olan Komünist Partisi Kongresinde tüm sertlik yanlılarını silip süpüreceği anlaşılıyordu.

Böylece Kongre tarihi yaklaştıkca, Moskova'nın huzursuzluğunun arttığı görülmektedir.

Sovyetler, Polonya'ya müdahale eder mi? 14 temmuza kadar bir çok şey olabilir. Sovyetler Birliği 1968 yılında Çekoslovakya'ya, reform yanlısı parti kongresinin toplanmasından altı gün önce müdahale etmişti.

Ancak Polonya'ya yapılacak bir müdahale, karşısında dolaysız olarak işçi sınıfını bulacağından, Kremlin herhalde bu yola başvurmadan önce diğer tüm seçenekleri deneyecektir. Bu seçenekler arasında, psikolojik baskıyı yoğunlaştırmak, Polonya Komünist Partisi içinde düzenlenecek bir darbe ile Kania yönetimin işbaşından uzaklaştırmak, Parti Kongresinin toplantı tarihin erteleterek sertlik yanlılarının nefes almalarına olanak sağlamak, ya da Polonya ordusuna yönetime el koydurmak gibi yöntemler akla gelebilir.

Ya tüm bu yöntemler sonuç vermez ve Kremlin Polonya'ya müdahale kararı alırsa?

«Sosyalizmi kurtarma» gerekçesi ile yapılacak böyle bir müdahale, bir ülkenin özgürlüğüne yönelmiş haksız bir saldırı olmasının yanısıra, sosyalizm açısından da en büyük gericiliği oluşturur.

DİSK yöneticileri için idam isteniyor

26 Haziran 1981

İSTANBUL (Haber Servisi) — DİSK Genel Başkanı Abdulah Baştürk ve 51 arkadaşı hakkında ölüm cezası istemiyle İstanbul Sıkıyönetim Komutanlığı Askeri Savcılığı'nca dava açıldı.

İstanbul Sıkıyönetim Komutanlığı Askeri Savcısı Hakim Albay Süleyman Takkeci, konuya ilişkin olarak dün düzenlediği basın toplantısında, «DİSK'in yasal bir kuruluşken, yasadışı bir örgüt biçimine dönüşerek ekonomik, politik ve ideolojik kapsamlı eylemlerle Türk devletini yıkarak yerine Marksist Leninist bir düzen getirmeyi amaçladığını» söyledi.

Haklarında TCK'nin 146. maddesine göre ölüm cezası istemiyle dava açılan DİSK yöneticileri şunlar:

Yürütme Kurulu Üyeleri:

Abdullah Baştürk (Genel Başkan), Rıza Güven, Celal Küçük, Fehmi Işıklar, Kemal Nebioğlu, Mukbil Zırtıloğlu, Tuncer Kocamanoğlu, Mustafa Aktolgalı, Süleyman Çelebi

Yönetim Kurulu Üyeleri: Selahattin Sayın, Halil Hayta, Kemal Yılmaz, Ali Şahin, Mehmet Mıhlacı, Kenan Akman, Niyazi Kuaş, Mustafa Karadayı, İsmet Cantekin, İ. Hakkı Önal, Bergüzar Can, Demirhan Tuncay, Nusret Aydın, Rıdvan Budak, Ekrem Akkuş, Durmuş Ali Yalnız, Tahir Güner, Akçin Koç, Yalçın Talaka, Özcan Kesgeç.

Onur Kurulu Üyeleri: Ergun Faruk Erdem, Talat Öz, Türker Azatlı, Ali Taşer, İsmail Çalışkan, Cemal Aslan, Osman Özkan, Şaban Aydın.

Denetim Kurulu Üyeleri: Fikri Tanta, Mehmet Bekiroğulları, İsmail Özbiçer, Kemal Akar, Ali Kocaman.

Bölge Temsilcileri: Ali Kaya, Yusuf Yürekli, Sefer Güvenç, Saim Akbulut, Recep Koç, Tayyar Ölmez, Rafet Demirköy, Süleyman Turan, Celal Alçınkaya ve Hasan Kahraman.

İdamı istenen sanıklar arasında DİSK davası ile ilgili olarak tutuklu bulunan İstanbul eski Belediye Başkanı Ahmet İsvan bulunmuyor. Öte yandan haklarında idam istemi ile dava açılan DİSK yöneticilerinden 6 sanık, tutukluluk hallerine yapılan itiraz sonucu daha önce tahliye edilmişlerdi. İdamı istenen tutuksuz sanıklar şunlardır:

Mehmet Mıhlacı, Demirhan Tuncer, Kemal Akar, Nusret Aydın, Türker Azaklı ve Ali Kocaman.

DİSK avukatları, tahliye istemleri Askeri Mahkemece reddedilen DİSK yöneticisi 153 sanık için yeniden Askeri Savcılığa başvurarak tutukluluğun devamı kararına itiraz ettiler.

İstanbul Sıkıyönetim Komutanlığı Askeri Savcısı Hakim Albay Süleyman Takkeci, dünkü basın toplantısında DİSK'in eylemleri sırasında kanunları çiğneyerek, Türk devletini yıkmak amacı doğrultusunda yurdu anarşi ortamına, isyan ve ihtilal noktasına sürüklemek istediğini, bu zihniyet, tutum ve davranışın işçi kitlesi eliyle icra ettirilmeye çalışıldığını bildirerek, şunları söyledi:

SAVCININ AÇIKLAMASI

1980 aralık ayının ikinci yarısından itibaren Askeri Savcılığımızca yürütülmekte olan bu soruşturma, Devrimci İşçi Sendikaları Konfederasyonu ve bu Konfederasyona bağlı sendikalar ile birlikte, bu teşekküllerle amaç veya eylem birliği içinde buulnan kişi, dernek, vesair teşekkülleri de kapsamı içinde bulundurmaktadır. Bu kapsama göre, şimdiden bine yakın sanığı bulunmaktadır. Türkiye genelinde teşkilatlanmayı gözönünde bulunduracak olursak, sanık adedinin ileride bu sayının da üstüne çıkacağı açıkça ortadadır.

Uzun yıllar ötesinden gelen bir organizasyon ile bu organizasyonun ortaya koyduğu eylem biçimlerinin tahkikinin uzun bir soruşturma dönemine ihtiyaç hasıl edeceği, bunun da tutuklu olup haklarında dava açılabilecek sanıklardan bir bölümünün bu dava bünyesinde hakim önüne çıkarılabilmeleri imkanını zaruret dışı bir sebeple selpedeceği gözönünde tutularak, Askeri Savcılığımızca, işbu soruşturmanın soruşturma ünitelerinin özellikleri, ortak yanları ve eylemlerindeki hususiyetler itibariyle, bölümler halinde sonuçlandırılarak ve dava haline getirilerek açılması yolu öngörülmüştür. Bu cümleden olarak, ilk bölüm dava soruşturmanın başını çeken Devrimci İşçi Sendikaları Konfederasyonu'na taalluk etmektedir. Bu sebeple münhasıran konfederasyon ile ilgili soruşturmanın işarette bulunduğumuz soruşturma bütününden ayrılması yoluna gidilmiştir.

AYRI DAVALAR

Askeri Savcılığımızca soruşturma ünitelerinin özellikleri, ortak yanları ve eylemlerindeki hususiyetler itibariyle hazırlanmış DİSK'e ait bu ilk bölüm davadan sonra, bu

defa sırası ile Genel Merkezi İstanbul'da bulunan sendikalar ve arkasından da Genel Merkezi İstanbul dışında bulunan sendikalarla ilgili soruşturmalar souçlandırılarak davaları açılacaktır. Bu meyanda şunu da ifade edeyim ki, DİSK ve DİSK'e bağlı sendikalar ile ortak amaç içinde faaliyet göstermiş kişi gurup, dernek ve teşekküller ile ilgili olarak yürütülmekte olan soruşturmalar da bu doğrultuda ele alınarak sonuçlandırılmak suretiyle dava ikamesi yoluna gidilecektir. Ne var ki doğrudan doğruya Devrimci İşçi Sendikaları Konfederasyonu ile ilgili olarak Askeri Savcılığımızca soruşturması tamamlanarak açılması yoluna gidilmiş bu ilk bölüm davaya, konfederasyon yönetiminde söz sahibi sanıklardan bir çoğunun firari olup yurt dışına kaçmış veya elde edilememiş olmaları sebebiyle bu firari sanıklar ile birlikte soruşturması henüz tamamlanmamış olmasına mebni DİSK eğitim uzmanlarını da dahil etmek olamadığından bu kişiler hakkında da daha sonraki safhada elde edilen gelişmelere göre dava ikamesi yoluna gidilecektir.

HESAPLAR İNCELENECEK

Ayrıca gerek DİSK'in ve gerekse DİSK'e bağlı sendikaların hesaplarının mevzuat açısından tetkiki ve yurda kaçak olarak sokulmuş olduğu yolunda tesbitler yapılmış emtia ile ilgili soruşturmalar da yürütülmektedir.

«Bu itibarla genel hatları ile çerçevesini çizmeye çalıştığımız kül halindeki işbu soruşturma bünyesinden ayırarak açtığımıza işarette bulunduğumz DİSK ile ilgili dava, halihazır hüviyeti ile Genel Başkan Abdullah Baştürk başta olmak üzere 9'u Yürütme Kurulu 20'si Yönetim Kurulu, 8'i Onur Kurulu, 5'i Denetim Kurulu üyeleri ve 10'u da bölge temsilcileri olmak üzere toplam 52 sanığı kapsamaktadır.

15-16 HAZİRAN

İlk kitle eylemi olarak ortaya koyulmuş bulunan 15-16 haziran 1970 olayları kanunla kurulan ve bu itibarla mevzuata saygılı davranması gereken bir mesleki teşekkül olan DİSK'in Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde görüşülmekte olan bir kanun tasarısının kanun olarak çıkmasına ve hatta görüşülmesine dahi engel olmak amacı ile yurdu anarşi ve isyan ortamına sürüklemesinin ve binlerce kişiyi ve işçiyi suç işlemeye teşvik ve tahrik etmesinin tehlikesi ve vehameti gözler önündedir. Bu olaylar sırasında adam öldürme, yaralama, özel ve kamu sektörlerine ait malların tahribi, işyerlerinin cebri işgali, devlet kuvvetlerine fiili mukavemet ve taarruz gibi çeşitli suçlar işlenmiş ve İstanbul ve Kocaeli illerinde can ve mal güvenliği bir anda ortadan kalkmış ve sıkıyönetim ilanı zorunlu bir hale gelmiştir.

«İlk büyük işçi kitle eylemi olarak ortaya koyulan bu hareket tarzı, geçen zaman içinde, toplumun çeşitli meseleleri istismar edilmek suretiyle kitleleri hareket halinde bulundurma taktiği içerisinde tekrar tekrar ortaya konulmuş ve işçiler kitleler halinde suça itilmiştir. Ezcümle; a) 16 eylül 1976 tarihinde genel yas adı altında genel grev denemesi, b) 20 mart 1978 tarihinde, 16 martta cereyan etmiş İstanbul Üniversitesi'ndeki olaylar dolayısıyla Faşizme İhtar adı altındaki genel grev uygulaması.

1 MAYIS GÖSTERİLERİ

c) 30 nisan 1980 tarihinde sıkıyönetimce, 1 Mayıs'ın toplantı ve gösteri yürüyüşler şeklinde kutlanmasını yasaklamasını protesto amacı ile işyerlerinde işin yavaşlatılması veya durdurulması şeklinde vermiş oldukları talimat sonucu keza küçük çapta genel grev denemesi. Bunlara zamimeten;

1) İstanbul Taksim Alanı'nı 1 Mayıs Alanı adı altında niteleyerek, kanlı ve kızıl bir meydan haline, her yıl periyodik olarak teveccüh suretiyle eylem alanı haline getirmeleri,

2) Gerek İstanbul'da ve gerekse Türkiye'nin diğer büyük şehirlerinde demokrasi mitingleri adı ile mitingler tertip ederek bu mitinglerde muhtelif ajitasyona girişmeleri.

3) Aslında ekonomik ve sosyal muhtevalı olması gereken ve kanuni şekiler içinde cereyan etmesi icap eden kamu ve özel sektör bünyesindeki grevleri kasten uzlaşmaz bir tutum içine girerek uzatmak ve böylece devletin iktisadi gücünü çökertmek yönünde istismar etmeleri.

OLAYLAR TESADÜF DEĞİL

Genel hatları ile ve kısaca hemen değinmek istediğimiz kitle olay şekilleridir. Her ne kadar bütün bu olaylar münferiden adli mercilere aksetmiş görünüyorsa da heyeti umumiyesi ile birlikte nazara alındıkta bütün bu münferit eylemlerin yalnız o günün şartlarından kaynaklanarak tesadüfi bir mahiyette doğmadığı, münferit bulunmadığı, aksine arzulanan Marksist - Leninist nizamın tesisi için programlandığı gerçeğini ortaya çıkarmaktadır.

DEVLETE KARŞI SAVAŞ

Sınıf ve kitle sendikacılığını iddia eden DİSK masum halk kitlelerini ve işçileri, yukarda belirttiğimiz eylemleri ile, devlete karşı bir silah şeklinde kullanarak devleti daima ekonomik, siyasi ve sosyal yönden maddi

ve manevi bir baskı altında tutmak sureti ile devlet mekanizmasını ve otoritesini felce uğratmak ve böylece bir isyan ve ihtilal ortamını yaratmak düşüncesi ile hareket ederek, eylemler koymuş ve binnetice Türkiye'yi dost ve düşmanın da takdir ettiği gibi kaçınılmaz 12 Eylül 1980 tarihindeki Bayrak Harekatı'na kadar zorlamış ve sürüklemiştir.

«İşte bütün bu hüviyeti dikkate alınarak askeri savcılığımızca devlete karşı açtığı savaşa kısaca değindiğimiz, DİSK hakkında TCK'nun 141 ve 146. maddelerini ihlalden dolayı, dava ikame edilmesi zarureti hasıl olmuştur.»

Milliyetci Komünizm

Ergun BALCI — 30 Haziran 1981

«Hiç olur mu öyle şey?» diyeceksiniz. Komünizm, milliyetçiliğin karşıtıdır. Enternasyonalisttir, sınıflararası dayanışmayı öngörür. Sorunlara ulusal açıdan değil, sınıfsal açıdan yaklaşır.

Doğrudur. Teoride böyledir. Kitaplar öyle yazar. Ama gelin görün ki, çağımızın ilginç olgularından biri, milliyetçi komünizmdir. Dünyamızda komünizm, sınıflararası dayanışma değil, ulusal kalkınma yöntemi olarak sergilenmektedir. Milliyetçi yanı ağır basan günümüzün komünist uygulamalarında hedef, ulusal sınırları parçalamak yerine ulusal sınırlar içinde ülkeyi bütünleştirmek şeklinde ortaya çıkıyor.

Milliyetçi komünizmin kökenleri aslında 1917 Ekim Devrimini izleyen yıllara kadar uzanır. Lenin ve diğer Bolşevikler, milliyetçiliğin kesinlikle aleyhinde idiler. Lenin için asıl amaç, dünya ihtilâlinin utkusunu sağlamaktı. Sömürgelerdeki ulusal kurtuluş savaşlarına bu amaca hizmet ettikleri ölçüde değer verir ve desteklerdi. Bundan ötürü Self-determinasyon hakkını «gericilik» olarak niteleyen Rosa Luxembourg ile mücadele etmiş, milliyetçilik akımlarını desteklemenin sosyal devrimi hızlandırabileceğini düşünmüştü.

Ne var ki, Avrupa'da beklenen ayaklanmanın olmayışı ve Kızıl Ordunun 1920'de Varşova önünde yenilgiye uğraması, Bolşevik liderlerinin dikkatlerini dışarıdan içeriye çevirmelerine yolaçmış, dünya ihtilâlinden umutlarını kesmeye başlayan Bolşevikler Rusya'yı güçlendirmeye yönelmişlerdir.

1920'de toplanan Bakû Kongresinde, Bolşeviklerin tutumundaki değişiklik belirgin biçimde görülür. Bakû Kongresine gelen Müslüman delegeler, özellikle Türkistan temsilcileri, sömürge ortamında sınıf dayanışması kavramının ne denli anlamsız olduğunu belirterek Doğunun gerçek kurtuluşunun anti emperyalist milliyetçi ihtilâllerde olduğu üzerinde ısrarla durdular. Ancak Komintern yönetimi bu dileklere olumsuz yanıt verecek ve milliyetçi hareketlere öncelik tanımayı reddedecektir. Self-determinasyon ilkesi ile milliyetçilik akımlarının Rusya'nın güçten düşüp, parçalanmasına yolaçacağını gören ve Avrupa'da ihtilâlden de umut kesen Bolşevikler, merkezi bir kuruluşa yöneliyor, milliyetçi hareketlere karşı cephe alıyorlardı. Bakû Kongresinden sonra Rusya'da, ayrılma eğilimi gösteren milliyetçi hareketler engellenmeye, milliyetçi kadrolar tasfiye edilmeye başlanır. Üçüncü Enternasyonalden Müslüman Sosyalist Parti tarafından yönetilecek büyük bir Türk Ulusal devleti, Turan, kurulmasını isteyen Sultan Galiev'le Müslüman Komünist Hanefi Muzaffer, Bolşeviklerin milliyetçi akımları tasfiye politikası sonunda sahneden silinirler. Bolşevikler «Proleter enternasyonalizmi» adına ülke içinde milliyetçi akımlara karşı çıkıyor, ama bunu yaparken de Rusyada ulusal politikaya yönelecek devletin temellerini atıyorlardı. Bu politika uyarınca Türkistan Cumhuriyeti, Ukrayna ve Bielorusya gibi devletler giderek daha açık biçimde merkezcilik temellerine oturtulan Sovyet Federasyonuna girmişlerdir.

Milliyetçi Komünizm, Stalin'in 1924 yılında ortaya attığı «Tek ülkede sosyalizm» ilkesi ile şekillenmeye başlar. Bundan böyle politikanın saptanmasında Sovyet devletinin ulusal çıkarları ön plânda tutulacak, ideoloji geride kalacaktır. Stalin'in İkinci Dünya Savaşı öncesinde Hitler Almanya'sı ile yaptığı antlaşma, bölgeye bir Amerikan müdahalesine yolaçabileceği korkusu ile Çin'de Mao hareketine karşı, Komünistler 1949'da Pekin'e girinceye kadar mesafeyi koruması ve savaşın bitiminde Fransa ile İtalya'da iktidara gelebilecek güçte olan komünist partilerine yine ABD'yi kuşkulandırmaktan çekinerek «İtidal» tavsiye etmesi, bu politikanın somut örneklerini oluşturur.

Milliyetçi Komünizmin Avrupa'da bayraktarlığını Mareşal Tito yaparken, emperyalizme karşı Ulusal Kurtuluş Savaşı veren Asya Komünistlerinde milliyetçi yanın tümü ile ağır bastığı görülür. Çin ile Pol Pot'un

Kamboçya'sında bu milliyetçilik şovenizm ölçülerine varırken, Vietnam'ın bölgede etkinlik kurma amacı güttüğü söylenebilir. Vietnam - Çin ve Vietnam - Kamboçya savaşlarında toprak uyuşmazlıkları önemli rol oynamıştır. Hanoi, Çin'in eski diktatör Van Tiyöden almış olduğu Paracel adaları üzerinde hâlâ hak iddia etmektedir.

Doğu Avrupa'da ise, Çavuşesku'nun Romanya'sı ile Polonya, miliyetçiliğin simgeleri halinde boy gösterirken, Yugoslavya ile Arnavutluk arasında Kosova, Bulgaristan'la Yugoslavya arasında ise Makedonya konularında anlaşmazlık sürmektedir.

Milliyetçi nitelik, Batı Avrupa Komünistlerinin de (Euro Komünistler) belirgin özelliklerinden birini oluşturmaktadır. Nitekim İtalyan ve İspanyol Komünistlerinde milliyetçi yanın ağır bastığı görülebilir.

Sosyalist ülkelerde ulusal çıkarlar ön plânda tutulup, ülkenin kalkınması hedef alınırken, Batı Avrupa Komünistleri halka inmeye, halkla bütünleşmeye çalışıyorlar.

Gerçekler bu iken, «Enternasyonalizm» sloganları ile Komünizm adına ükleyi bölmeye, halka kendilerini silah zoru ile kabul ettirmeye çalışanlarla, Sovyetler Birliği ya da Çin'e karşı bağımsız bir eleştiri yöneltildiğinde kaşlarını çatarak «Yahu, sen kimden yanasın?» diye soranlar, solda olmayı, Moskova ya da Pekin'in yanında olmakla eşanlamda kabul edenler, ancak az gelişmiş ülkelerin az gelişmiş Komünistleri ile az gelişmiş aydınları şeklinde nitelenebilir.


Son yılların en büyük siyasi suikasti Tahran'da

Tahran'da İslâm Cumhuriyeti Partisi merkezindeki patlamada Behesti'nin yanısıra Tahran Savcısı Laciverdi ile 4 bakan, 6 bakan yardımcısı, 20 parlamento üyesi ile Merkez Bankası Başkanı ölenler arasında. Tüm ülkede 7 gün süreyle yas ilân edildi

Halg. Cumhuriyet Parti Merkezi'ndeki patlamadan ABD'nin sorumlu olduğu yolundaki iddiaları reddetti.

İran'ın ikinci adamı Beheşti de 72 kurban arasında

Ölenler arasında kimler var?

Suikast sonrası durum

Kim Kimdir?

ÇAĞIMIZIN HASTALIĞI ŞEKER!

30.6.1981

AYIN DÖKÜMÜ

1 Haziran

— Medeni Kanun'da değişiklik yapılacağı bildirildi.

2 Haziran

— Sokağa çıkma yasağı bir saat kısaltıldı.

— Bengladeş'te isyancıların lideri General Manzur öldürüldü.

3 Haziran

— Ecevit Arayış dergisinden ayrıldı.

5 Haziran

— Evren: «Huzur sağlanınca eskiler yeniden politikaya dönebilir,» dedi.

— Behice Boran ve Gültekin Gazioğlu yurttaşlıktan çıkarıldı.

— Doktorlara 5 yıl zorunlu hizmet getirildi.

— AET Ortaklık Konseyi toplandı: Türkiye'nin tam üyelik başvurusu demokrasiye geçildikten sonra ele alınacak.

6 Haziran

— Yazı İşleri Müdürümüz Okay Gönensin ve yazarımız Mehmed Kemal gözaltına alındı.

7 Haziran

— Devlet Başkanının selamlanmasıyla ilgili genelge yayınlandı.

8 Haziran

— İsrail Irak'ta yapımı süren nükleer santralı bombaladı.
— Üç yıla kadar hapis cezaları ile para cezaları temyiz edilemeyecek.
— İran'da Beni Sadr ile Recai yandaşları birbirine girdi.
— Moskova Polonya'ya sert bir ültimatom verdi.

9 Haziran

— Cenevre Konsolosluğumuzda görevli Mehmet Yargüz, Ermeni teröristlerce öldürüldü.
— 18 ile yeni vali atandı.
— Yazı İşleri Müdürümüz Okay Gönensin ile yazarımız Oktay Akbal 3'er ay hapis ve 1000 er lira para cezasına mahkum oldu.

10 Haziran

— Polonya'da Komünist Partisi yönetimi karıştı.
— 1980 bütçesi 134 milyar açık verdi.

11 Haziran

— Humeyni Beni Sadr'ı tasfiye ediyor: Beni Sadr Başkomutanlıktan alındı, yetkileri kısıtlandı.
— THY Paris Bürosu, Ermeni teröristler tarafından basıldı.

12 Haziran

— Evren Amasya'da «Siyasiler ilk Meclise kesinlikle giremeyecek,» dedi.

13 Haziran

— İran'da Beni Sadr halkı direnişe çağırdı.

14 Haziran

— Polonya'da Walesa: «Sovyetler müdahele ederse direniriz», dedi.

16 Haziran

— Ağca'yı kaçıran er Bünyamin Yılmaz 18 yıla mahkum oldu.

17 Haziran

— ABD'nin Çin'e silah ambargosunu kaldırmasını Tayvan tepkiyle karşılandı.

18 Haziran

— Beni Sadr'ın İran'dan kaçtığı bildirildi.
— MGK 277 günde 175 yasa çıkardı.

20 Haziran

— Tahran'daki çatışmalarda 20 ölü var.

21 Haziran

— İran Meclisi Beni Sadr'ı Başkanlıktan uzaklaştırdı.
— Fransa'da parlamento seçimlerinde sosyalistler kesin çoğunluk sağladı.

22 Haziran

— Gazetemiz Ege temsilcisi Hikmet Çetinkaya gözaltına alındı. Yazarımız Mehmed Kemal serbest bırakıldı.

23 Haziran

— Fransa'da 4 bakanlık Komünistlere verildi.

24 Haziran

— 12 Eylül'den bu yana idam edilenlerin sayısı 8'e çıktı.

25 Haziran

— DİSK yöneticileri için idam istendi.

27 Haziran

— Humeyni'nin yakın arkadaşı Ali Hamenei suikastte ağır yaralandı.

28 Haziran

— İran'da suikast: 8 ölü çok sayıda yaralı var.

29 Haziran

— Son yılların en büyük siyasi suikasti Tahran'da: İslam Cumhuriyeti Partisi merkezindeki patlamada İran'ın 2. adamı Beheşti dahil 72 ölü var.
— Kurucu Meclis Yasası kabul edildi.
— Kıbrıs Türk Federe Devleti'nde Rauf Denktaş yeniden Başkan seçildi.
— Çin Komünist Partisi Başkanlığına Hu Yao Bang getirildi.

30 Haziran

— Partilere kapalı olan Kurucu Meclis MGK ve Danışma Meclisi'nden oluşacak.
— İran'da Evin cezaevi müdürü öldürüldü.
— Çin Komünist Partisi bildirisine göre: Kültür Devrimi Mao'nun bir hatasıydı.

mef Kayıtlar başladı
Modern Eğitim Fen Dershanesi

Cumhuriyet
58. Yıl; Sayı: 20462 — Kurucusu: Yunus NADİ — 10 TL. 21 Temmuz 1981 Salı

BAŞARISI AŞILAMAYAN FEN BİLİMLERİ MERKEZİ
ÜNİVERSİTEYE HAZIRLIKTA İLK VE DAİMA ÜSTÜN KURUM

Ağca duruşmada açıklama yapmadı



KURŞUN GEÇİRMEZ BÖLMEDE — Papa 2. Jean Paul'e suikast girişiminden yargılanmasına başlanan Mehmet Ali Ağca, kurşun geçirmez cam kafesi içinde oturuyor. Bu cam kafes hem onu dış saldırılardan korumak, hem de kaçmasını önlemek için özel olarak hazırlanmış bulunuyor. Cam kafesin çevresinde ise 8 silahlı polis nöbet tutuyor.



KELEPÇELİ GETİRİLDİ — Ağca, tutuklu bulunduğu ... Roma'daki mahkeme salonuna getirilirken ... (Fotoğraflar AP - aa)

■ AVUKATININ 45 DAKİKA SÜREN KONUŞMASINDAN SONRA AYAĞA KALKAN AĞCA «İŞTE HALİMİ GÖRÜYORSUNUZ. BANA İŞKENCE YAPTILAR» DEDİ.

■ AĞCA, VATİKAN'DA YARGILANMASI KABUL EDİLMEZSE 20 ARALIK GÜNÜ AÇLIK GREVİNE BAŞLAYACAĞINI BİLDİREREK, «BENİM İÇİN MAHKEME DÜŞMÜŞTÜR» DİYE BAĞIRDI

NOTLAR

İçeri giren herkes didik didik aranıyordu

ROMA, (ANKA) — ... Mehmet Ali Ağca'nın yargılandığı ... mahkemesi, 13 mayısta Papa'ya suikast girişiminde bulunduğu St. Petere Alanı'na ...

(Arkası Sa. 7, Sü. 3 de)

Mahkemeyi reddetti

ROMA (ANKA - AADA - AP - aa) — ... Mehmet Ali Ağca'nın 13 Mayıs'ta ... Papa 2. Jean Paul'e suikast girişiminde bulunmak suçundan yargılanmasına dün başlandı.

MGK Komisyon raporu:

"KİT'lerin sıkıntısı modelden değil, uygulamadandır,,

(Arkası Sa. 7, Sü. 4 de)

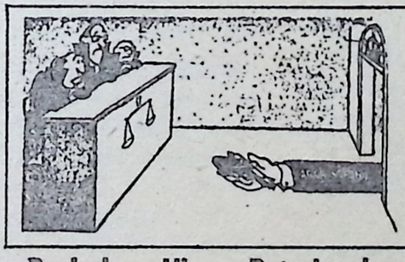
Doktorlara 5 yıl zorunlu hizmet yasası MGK'da

(Arkası Sa. 7, Sü. 3 de)

OTTAWA DORUĞU

Batılı liderler İsrail saldırılarını sertleştirdi

(Arkası Sa. 7, Sü. 6 da)



Başbakan Ulusu: Petrole olan bağımlılığımız azaltılacak

■ ULUSU YENİKÖY TERMİK SANTRALI İLE YATAĞAN SANTRALI TEVSİ PROJESİNİN TEMELLERİNİ ATTI

(Arkası Sa. 7, Sü. 6 da)

GÖZLEM — UĞUR MUMCU

Kamu Çalışanı..

(Arkası Sa. 7, Sü. 1 de)

MHP davasına 19 ağustosta başlanıyor

(Arkası Sa. 7, Sü. 6 da)

Şair, yazar Tekin Sönmez gözaltına alındı

(Arkası Sa. 7, Sü. 6 da)

SSK, Bağ-Kur, Emekli Sandığı'ndan alacağınız
EMEKLİ AYLIKLARINI İKRAMİYELERİNİ
Sizin için hesapladık
perşembeye Cumhuriyet'te

Güneydoğu'da işsizlik ve KARAKAYA BARAJI
Selim YALÇINER'in izlenimleri
yarın Cumhuriyet'te

Şu Bildiğimizi Sandığımız LİBYA...

Ahmet KORULSAN

Cemahiriye'de atama yok, seçim var

—2—

(Arkası Sa. 7, Sü. 1 de)

Partilere Kurucu Meclis kapalı

1 Temmuz 1981

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) — Millî Güvenlik Konseyi tarafından önceki gün kabul edilen Kurucu Meclis Yasası Resmi Gazete'nin dünkü mükerrer sayısında yayınlanarak yürürlüğe girdi.

11 Eylül 1980'de siyasi parti üyesi olanların Kurucu Meclis'e girmelerini yasaklayan yasa Meclis'in 160 üyeden oluşmasını öngörüyor. Yasa'ya göre 40 üye MGK tarafından 120 üye ise adaylar arasından yine MGK'ce seçilecek.

Yüksek öğrenimini yapmış ve 30 yaşını doldurmuş Türk yurttaşların Kurucu Meclis'e girmek için aday olmalarına olanak sağlayan Yasa MKG üyeleri ile Danışma Meclisi'nden oluşacak Kurucu Meclis'e İstanbul'dan 8, İzmir'den 5 üyenin girmesini hükme bağlıyor.

Evren ve MGK üyeleri'nin imzaları bulunan 2485 sayılı Kurucu Meclis Yasası'nın gerekçesi ve maddeleri aynen şöyle:

«Çok partili demokratik rejimin temel müessesesi olan parlamentonun görev yapamaz hale ve memleketin iç savaş eşiğine getirildiği ortamda Türk Silahlı Kuvvetlerinin tarihi sorumluluk duygusu ile emir ve komuta zinciri içinde gerçekleştirdiği 12 Eylül harekâtının amacı, Milli Güvenlik Konseyi'nin bir numaralı bildirisinde şöyle özetlenmişti:

«Ülke bütünlüğünü korumak milli birlik ve beraberliği sağlamak, muhtemel bir iç savaşı ve kardeş kavgasını önlemek, devletin otoritesini ve varlığını yeniden tesis etmek ve demokratik düzenin işlemesine mani olan sebepleri ortadan kaldırmak.»

Milli Güvenlik Konseyi Başkanının 12 Eylül 1980 günü radyo ve televizyonda yayınlanan konuşmasında, harekâtın amacına ulaşması için izlenecek yol açıklanıyor ve hür demokratik parlamenter sistemin dejenere edilmesine ve tıkanmasına mani olucu ve Türk toplumuna yaraşır bir Anayasa ve seçim kanunu ile partiler kanunu hazırlamayı ve bunlara paralel düzenlemeleri yapmayı müteakip insan hak ve hürriyetlerine saygılı, milli dayanışmayı ön plana alan, sosyal adaleti gerçekleştirerek, «demokratik, layik ve sosyal hukuk kurallarına dayalı bir yönetime ülke idaresinin devri» edileceği vaad ediliyordu.

Memleketimizin 11 Eylül 1980 tarihinde içinde bulunduğu ortam ve bu ortamı doğuran sebepler dikkate alınınca, 12 eylül harekâtının amacının «demokratik düzene dönme» değil, sağlıkklı ve sağlam «demokratik düzen kurma» olduğu anlaşılır. 12 eylül bazı kimselerin ve çevrelerin göstermek istediği gibi demokrasiden sapmayı veya ayrılmayı değil, Türk halkının istediği ve gerçekten layık olduğu demokratik bir rejimi kesin çöküntüden kurtarmak, sağlıklı ve sağlam bir tarzda tesis etmek hareketinin başlangıcını ifade eder.

12 Eylülde zorunlu olarak parlamento feshedilmiş ve Türkiye Büyük Millet Meclisine, ve umhuriyet Senatosuna ait görev ve yetkilerin Milli Güvenlik Konseyince ve Cumhurbaşkanı'na ait görev ve yetkilerin de Konsey Başkanı olan Devlet Başkanınca yerine getirileceği ve kullanılacağı 2324 sayılı kanunla düzenlenmiştir.

Milli Güvenlik Konseyi'nin yasama görevini yerine getirişine katkıda bulunacak ve açık müzakerelerle daha geniş bir kamuoyu ilişkisi sağlayacak Meclis kurulması yararlı görülmüş ve bu görüşle Kurucu Meclis hakkında kanun teklif edilmiştir.

Türkiye Cumhuriyeti Devletinin varlığı ve bağımsızlığı, ülkenin ve milletin bütünlüğü ve bölünmezliği ve toplumun huzuru koruna rak, milli dayanışma ve sosyal adalet anlayışı içinde herkesin insan haklarından ve temel haklarından eşitlik ilkesine göre yararlanmasını ve hukukun üstünlüğünü sağlayacak demokratik layik hukuk devletinin kurulması için gereken hukuki düzenlemelerle Anayasayı, siyasi partiler ve seçim kanunlarını yapmak ve varlığı, genel seçimlerle kurulacak Türkiye Büyük Millet Meclisi fiilen göreve başlayınca sona ermek üzere Kurucu Meclis kurulması kararlaştırılmıştır.

KURUCU MECLİS

Kurucu Meclisin yapısı

Madde 1:

1. Kurucu Meclis, Milli Güvenlik Konseyi ile, kuruluş, görev ve yetkileri bu kanunda belirtilen Danışma Meclisinden oluşur.

2. Bu kanun hükümleri dışında kalan hususlarda, Milli Güvenlik Konseyi 2324 sayılı Anayasa düzeni hakkındaki kanun uyarınca Türkiye Büyük Millet Meclisine ve Cumhuriyet Senatosuna ait görevleri yerine getirir ve yetkileri kullanır.

Kurucu Meclisin görevleri

Madde 2:

A) Yeni Anayasayı ve Anayasanın halkoyuna sunuluş kanununu hazırlamak.

B) Halkoyuna sunulan ve milletçe kabul edilince kesinleşerek, geçici hükümlerine göre yürürlüğe girecek olan Anayasanın ilkelerine uygun siyasi partiler kanununu hazırlamak.

C) Yeni Anayasanın ve Siyasi Partiler

Kanununun hükümlerini gözönünde tutarak Seçim Kanununu hazırlamak.

D) Milli Güvenlik Konseyince kararlaştırılacak tarihte yapılacak genel seçimlerle Türkiye Büyük Millet Meclisi kurulup fiilen göreve başlatıncaya kadar, kanun koyma, değiştirme ve kaldırma suretiyle yasama görevlerini yerine getirmektir.

DANIŞMA MECLİSİ

Danışma Meclisinin yapısı Madde 3:

Danışma Meclisi, aşağıdaki maddelerde belirtilen usül ve esaslara göre her ilin tespit ve teklif ettiği adaylar arasında Milli Güvenlik Konseyince seçilen 120 üye ile, Milli Güvenlik Konseyince doğrudan doğruya seçilen 40 üye olmak üzere 160 üyeden oluşur.

Üyelik şartları

Madde 4:

1. Danışma Meclisine seçilebilmek için aşağıdaki şartları haiz olmak gerekir:

A) Türk vatandaşı olmak,

B) Otuz yaşını bitirmiş bulunmak,

C) Yüksek öğrenim yapmış olmak,

D) Kısıtlı veya kamu hizmetlerinden yasaklı olmamak,

E) Muvazzaf askerlik hizmetini yapmış olmak veya yapmış sayılmak veya yükümlü bulunmamak,

F) Ağır hapis cezası veya taksirli suçlar hariç olmak üzere bir yıldan fazla hapis cezası almamış yahut zimmet, ihtilas, irtikap, rüşvet, hırsızlık, dolandırıcılık, sahtecilik, inancı kötüye kullanma, dolaylı iflas gibi yüzkızartıcı suçlardan herhangi birinden hüküm giymemiş olmak,

G) 11 eylül 1980 tarihinde her hangi bir siyasi partinin üyesi olmamak.

2. Danışma Meclisine Milli Güvenlik Konseyince doğrudan doğruya seçilecek olanlarda 1'nci fıkranın (C) bendinde belirtilen şart aranmaz.

İLLERDEN GÖSTERİLECEK ADAY SAYISI

Madde 5:

Son nüfus sayımındaki nüfusları gözönünde tutulmak sureti ile her ilin göstereceği adaylardan Danışma Meclisine seçilecek olan üye sayıları bu kanuna bağlı cetvelde belirtilmiştir.

İllerden aday gösterilme şartları

Madde 6.

İllerden aday olmak isteyenler:

A) İlk veya orta ve lise veya yüksek öğrenimlerini yaptıkları veya,

B) Aralıklı olmakla beraber en az beş yıl veya aralıksız üç yıl oturdukları veya son iki yıldan beri oturmakta bulundukları ilin valiliğine başvururlar.

İllerden gösterilecek adayların tespiti ve seçimi:

Madde 7:

1. Adaylık için başvurma valiliğe verilecek dilekçe ile olur. Bu dilekçeye 4'üncü ve 6'ıncı maddelerdeki şartların varlığını gösterir belgelerin asılları veya tasdikli örnekleri ile bir sayfayı aşmayacak tarzda kısa hal tercümesi ve üç adet vesikalık fotoğraf eklenmesi lâzımdır. Bir kısmı eksik olan belgeler adaylık için başvurma süresi içinde tamamlanabilir.

2. Vali, 4'üncü ve 6'ncı maddelerdeki şartları haiz olan istekli hakkında il hudutları içerisindeki adalet, güvenlik ve çeşitli kuruluş ve meslek mensupları ile mümkün olan genişlikte yapacağı kişisel temaslarla edindiği bilgileri değerlendirmek sureti ile çevrede iyi tanındığına ve sevildiğine kanaat getirdiği isteklilerden o ilden Danışma Meclisi'ne seçilecek üye sayısının üç katını ad ve soyadlarını aday olan Milli Güvenlik Konseyi'ne bildirir.

3. İl adaylarının dilekçeleri ve belgeleri ayrı ayrı kapalı zarflar içinde Milli Güvenlik Konseyi'ne gönderilir.

4. Milli Güvenlik Konseyi, Danışma Meclisi üyelerini o ilin adayları arasından seçer.

Milli Güvenlik Konseyi'nce doğrudan doğruya üye seçilmek için adaylık.

Madde 8:

Milli Güvenlik Konseyi'nce doğrudan doğruya Danışma Meclisi'ne üye seçilmek için adaylını koymak isteyenler, dilekçelerini Milli Güvenlik Konseyi Genel Sekreterliği'ne gönderirler. Bu dilekçelere kanunun aradığı şartların varlığını gösteren belgelerin asılları veya tasdikli örnekleri ile bir sayfayı aşmayacak kısa hal tercümesi ve üç adet vesikalık fotoğraf eklenmesi lâzımdır.

MİLLİ GÜVENLİK KONSEYİ'NCE ÜYE SEÇİMİ

Madde 9:

Milli Güvenlik Konseyi, bu kanun uyarınca Danışma Meclisi'ne üye seçer.

Seçilen üyelerin ilanı.

Madde 10:

Milli Güvenlik Konseyi'nce il adayları arasından veya doğrudan doğruya seçilmiş Danışma Meclisi üyelerinin adları, soyadları ve meslekleri Resmi Gazete'de ve Türkiye Radyo - Televizyon Kurumu aracılığı ile ilan olunur.

Boşalan üyelikler için seçim.

Madde 11:

Bu kanun uyarınca seçilen üyeliklerde herhangi bir sebeple boşalma olması halinde, boşalan üyelik için Milli Güvenlik Konseyi'nce doğrudan doğruya seçim yapılır.

ÜYELİK GÜVENCESİ

Madde 12:

1. Danışma Meclisi üyeleri, Türk milleti adına görev yaparlar.

2. Bu kanunda gösterilen üyelik sıfatlarını kaybetme halleri dışında Danışma Meclisi üyelerinin görevlerine son verilmez.

3. Devlet veya diğer kamu tüzel kişileri ile bunlara bağlı kurum, kuruluşlarda görevli iken Danışma Meclisi'ne seçilenlerin, kendileri istemedikçe kadroları ile ilişkileri kesilmez. Bu gibiler görevlerinden aylıksız veya ücretsiz izinli sayılırlar. İzinli sayıldıkları süreler terfilerinde, keseneklerinin kendileri ve karşılıklarının Meclis bütçesinden ödenmesi kaydıyla emekliliklerinde fiili hizmet olarak hesaba katılır.

DOKUNULMAZLIK

Madde 13:

1. Danışma Meclisi üyeleri, meclisteki çalışmalarında açıkladıkları görüşlerden ve kullandıkları oylardan sorumlu tutulamazlar, sadece yeminlerine ve vicdanlarına bağlı olarak görev yaparlar.

2. Danışma Meclisi üyeleri, Danışma Meclisi üye tamsayılarının salt çoğunluğu ile verilmiş bir karar olmadıkça, sanık olarak sorguya çekilemez, tutuklanamaz ve yargılanamazlar. Ancak ağır cezayı gerektiren suçüstü hali bu hükmün dışındadır. Bu gibi durumlarda yetkili makamlar olayı derhal Danışma Meclisi başkanlığına bildirirler.

3. Seçilmeden önce veya sonra Danışma Meclisi üyelerinden biri hakkında verilmiş bir ceza hükmünün yerine getirilmesi, meclisin hukuki varlığının sona ereceği zamana ertelenir. Bu takdirde dava ve ceza zamanaşımı işlemez.

Üyelikle bağdaşabilen işler.

Madde 14:

Danışma Meclisi üyeleri, Danışma Meclisinin genel kurulu ve komisyonlarındaki görevlerini aksatmamak kayıt ve şartı ile mesleki faaliyetlerine devam edebilirler.

Üyelikle bağdaşmayan işler

Madde 15:

Danışma Meclisi üyeliğine seçilenler, devlet ve diğer kamu tüzel kişileri ile bunlara bağlı kurum ve kuruluşlarda, devletin ve diğer kamu tüzel kişilerinin doğrudan doğruya veya dolayısıyla katıldıkları ve ilgili oldukları teşebbüs ve ortaklıklarında görev alamazlar, bunlara ait herhangi bir taahhüt işini doğrudan doğruya veya dolaylı olarak kabul edemezler ve bunların taraf olduğu anlaşmazlıklarda temsilcilik, hakemlik veya vekâlet görevi yapamazlar.

ÜYELİĞİN DÜŞMESİ

Madde 16:

1. İstifa eden veya Danışma Meclisi'ne seçilmeye engel bir suçtan dolayı kesin olarak hüküm giyen veya kısıtlanan kimsenin üyeliği, başka bir karar almaya gerek kalmadan düşer.

2. Danışma Meclisi Genel Kurul ve Komisyon çalışmalarına özürsüz olarak bir ay içinde toplam beş gün katılmayanların Danışma Meclisi Genel Kurulu'nca üyeliğinin düşmesine karar verilir.

3. Bu kanunun 15'nci maddesinde sözü edilen işlerden birini kubul eden üyeler hakkında Danışma Meclisi Genel Kurulu'nca üyeliğin düşmesine karar verilir.

AYLIK VE ÖDENEK

Madde 17:

1. Danışma Meclisi'ne seçilenlere devlet memurları 1'nci derece son kademe aylığı ve 900 ek gösterge üzerinden aylık ve aylık tutarının yüzde 100'ü oranında ödenek verilir.

2. Danışma Meclisi'ne seçilenlere ödenek aylık vs. ödenekler kendilerine sosyal güvenlik kuruluşlarınca bağlanan emekli aylığının ve benzeri ödemelerin kesilmesini gerektirmez.

3. Danışma Meclisi'ne seçilenler, Türkiye Büyük Millet Meclisi üyelerine sağlanan diğer sosyal haklardan yararlanırlar.

Danışma Meclisi'nin ilk toplantısı

Madde 18:

Danışma Meclisi'nin ilk toplantısında en yaşlı üye başkanlık, en genç üye katiplik görevi yapar.

ANDİÇME

Madde 19:

Danışma Meclisi'ne seçilenler görevlerine başlarken soyadı sırasına göre aşağıdaki şekilde and içerler.

«Danışma Meclisi üyesi olarak çalışmalarımda devletin varlığı ve bağımsızlığı, ülkenin ve milletin bütünlüğü ve bölünmezliğini koruyacağıma, toplumun huzur, milli dayanışma ve sosyal adalet anlayışı içinde herkesin insan haklarından ve temel hürriyetlerden yararlanması ülküsünden ayrılmayacağıma, hukukun üstünlüğünü sağlayacak demokratik ve laik Cumhuriyet ilkelerine bağlı kalacağıma namusum ve şerefim üzerine and içerim.»

BAŞKANLIK DİVANI

Madde 20:

Danışma Meclisi, ikinci toplantısında bir başkan, iki başkanvekili, dört katip, iki idareci üyeden oluşan başkanlık divanını seçer.

İçtüzük, komisyonlar ve kolluk işleri

Madde 21:

1. Danışma Meclisi çalışmalarını kendi yaptığı içtüzük hükümlerine göre yürütür.

2. Danışma Meclisi ilk toplantısından itibaren en geç 1 ay içinde 15 üyeden oluşan bir anayasa komisyonu seçer.

3. Danışma Meclisi'nin daimi komisyonlara üye seçimi içtüzükte belirtilir. İhtiyaca göre geçici ve karma komisyonlarda kurulabilir.

4. Komisyonlar, bilgi ve görgülerinden yararlanmak istedikleri kimseleri komisyona davet ederek dinleyebilirler, kamu kurum ve kuruluşlardan yazılı görüş alabilirler.

5. Danışma Meclisi, kendi kolluk işlerini başkanı eliyle yürütür.

GÖRÜŞMELER

Madde 22:

1. Danışma Meclisi'nin Genel Kurul çalışmaları açık, komisyon çalışmaları kapalı olarak yapılır.

2. Danışma Meclisi, üye tamsayısının salt çoğunluğu ile kapalı oturuma karar verebilir.

3. Danışma Meclisi'nin açık olan Genel Kurul toplantıları tutanak dergisinde yayımlanır.

Toplantı ve karar yeter sayısı

Madde 23:

Danışma Meclisi, üye tamsayısının salt çoğunluğu ile toplanır, aksine hüküm bulunmayan hallerde toplantıya katılanların salt çoğunluğu ile karar verir.

KANUNLARIN YAPILMASI

Kanun teklif etme yetkisi.

Madde 24:

1. Kanun teklif etme yetkisi Milli Güvenlik Konseyi üyelerine, Bakanlar Kurulu ile Danışma Meclisi üyelerine aittir.

2. Danışma Meclisi üyelerince yapılacak kanun tekliflerinin en az 10 üyenin imzasını taşıması gerekir.

3. Kanun teklifleri Danışma Meclisi Başkanlığına yapılır.

Kanunların görüşülmesi ve kabul edilmesi

Madde 25:

1. Hükümetten gönderilen kanun tasarıları ile üyelerin kanun teklifleri, önce ilgili komisyonda veya komisyonlarda, daha sonra genel kurulda görüşülür. Aynen veya değiştirilerek kabul veya reddedilen kanun tasarısı ve teklifleri Milli Güvenlik Konseyine gönderilir.

2. Kanun tasarı ve tekliflerin Danışma Meclisi Komisyonlarında ve Genel Kurulu'ndaki görüşmelerinde Başbakanın veya ilgili bakanın veya görevlendireceği yetkili kişinin ve teklif sahibi Danışma Meclisi üyelerinden en az birisinin veya teklif Milli Güvenlik Konseyi üyelerinden birisi tarafından yapılmışsa Milli Güvenlik Konseyi Genel Sekreterliğinden görevlendirilecek yetkili bir kişinin hazır bulunması gereklidir.

3. Milli Güvenlik Konseyi Danışma Meclisi'nden gelen kanun tekliflerini aynen veya değiştirerek kabul veya reddedebilir. Milli Güvenlik Konseyi'nin kabul ettiği metin Resmi Gazete'de yayınlanmak suretiyle kanunlaşır.

Anayasanın kabulü, halkoyuna sunulması ve kesinleşmesi:

Madde 26:

1. Danışma Meclisi'nin, Anayasa Komisyonu tarafından hazırlanan ve Genel Kurulca kabul edilen Anayasa, metni, Milli Güvenlik Konseyi'nce aynen veya değiştirilerek kabul edilir ve Resmi Gazete ile yayınlanır.

2. Milli Güvenlik Konseyi'nce kabul edilen Anayasa, halkoyuna sunuluş kanunu hükümlerine göre, halk oylamasına sunulur.

3. Halkoylaması sonucu kabul edilen Anayasa kesinleşir.

Bütçenin sunulması:

Madde 27:

Genel ve katma bütçe tasarıları ve milli bütçe tahminlerini gösteren rapor, mali yılbaşından en az üç ay önce, Bakanlar Kurulu tarafından Danışma Meclisi'ne sunulur.

Bütçenin görüşülmesi:

Madde 28:

1. Danışma Meclisi, içtüzüğü hükümlerine göre bütçe üzerindeki çalışmaları iki ay içinde tamamlar.

2. Bütçe Komisyonu'nca kabul edilen bütçe tasarıları Danışma Meclisi Genel Kurulu'nda görüşülerek karara bağlanır ve Milli Güvenlik Konseyine gönderilir.

3. Danışma Meclisi Genel Kurulu'nda üyeler gider artırıcı veya belli gelirleri azaltıcı teklifte bulunamazlar.

4. Danışma Meclisi'nden gelen tasarı Milli Güvenlik Konseyi'nin kabul ettiği şekil ile kesinleşir ve mali yıl başından önce Resmi Gazete'de yayınlanarak yürürlüğe girer.

Çeşitli hükümler,

Danışma Meclisi kuruluşu ile ilgili süreler.

Madde 2:

Bu kanuna göre adaylık için başvurma, başlangıç ve sona erme ve adayların Milli Güvenlik Konseyi'ne bildirilme tarihleri ile Danışma Meclisi'nin ilk toplantısını yapacağı tarih Milli Güvenlik Konseyi'nce tayin edilir, Resmi Gazete'de ve Türkiye Radyo - Televizyon Kurumu aracılığı ile ilan olunur.

Danışma Meclisi ve üyeleri aleyhine işlenen suçlar.

Madde 30:

1. Danışma Meclisi aleyhine suç işleyenler Türk Ceza Kanunu'nda Türkiye Büyük Millet Meclisi aleyhine işlenen suçlar için öngörülen cezalarla cezalandırılır.

2. Danışma Meclisi üyelerine karşı işlenen suçlarda, Türk Ceza Kanunu'nun Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeleri hakkındaki hükümleri uygulanır.

KONTENJAN ADAYI OLAMAMA

Madde 31:

Kurucu Meclis üyeleri, ilk genel seçim-

lerde herhangi bir siyasi partinin kontenjan adayı olamazlar.

KENAR BAŞLIKLARI

Madde 32:

Bu kanunun maddeleri kenarındaki başlıklar, madde hükümlerinin özünü göstermek amacıyla konmuş olup metne dahil değildir.

Geçici madde.

Danışma Meclisi Başkanlık Divanı seçimleri yapılıp göreve başlayınca Milli Güvenlik Konseyi Komisyon'larında bulunan kanun tasarı ve teklifleri Konsey Başkanlığı'nca Danışma Meclisi Başkanlığı'na gönderilir. Ancak, Milli Güvenlik Konseyi'nin gündeminde bulunan kanun tasarı ve tekliflerinin görüşülmesine devam edilir.

YÜRÜRLÜK

Madde 33:

Bu kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Üyelerin illere göre dağılımı.

Kurucu Meclis kanununda, Danışma Meclisi'ne İstanbul'un 9, Ankara'nın 8, İzmir'in 5, Adana ve Konya'nın 4'er üye vereceği belirtiliyor. Kanunda, Danışma Meclisi'ne, Bursa Samsun ve Zonguldak'tan ise, üçer üye alınacak. Danışma Meclisi'ne 2'şer üye alınacak olan iller şöyle:

«— Afyon, Antalya, Aydın, Balıkesir, Çorum, Denizli, Diyarbakır, Erzurum, Gaziantep, Hatay, İçel, Kars, Kayseri, Kocaeli, Malatya, Manisa, Kahramanmaraş, Ordu, Sivas, Tokat, Trabzon ve Urfa.»

Danışma Meclisi'ne birer üye verecek olan iller de sırasıyla şöyle:

«Adıyaman, Ağrı, Amasya, Artvin, Bilecik, Bingöl, Bolu, Burdur, Çanakkale, Çankırı, Edirne, Elazığ, Erzincan, Eskişehir, Giresun, Gümüşhane, Hakkari, Isparta, Kastamonu, Kırklareli, Kırşehir, Kütahya, Mardin, Muğla, Muş, Nevşehir, Niğde, Rize, Sakarya, Siirt Sinop, Tekirdağ, Tunceli, Uşak, Van, Yozgat.»



Kurucu Meclis, MGK ve Danışma Meclisinden oluşacak

Partililere Kurucu Meclis kapalı

Son kararlar MGK'nin

Yalçın DOĞAN

DANIŞMA MECLİSİ'NE İSTANBUL'DAN 9, ANKARA'DAN 8 VE İZMİR'DEN 5 ÜYE GİRECEK

40 ÜYE MGK TARAFINDAN, 120'Sİ İSE ADAYLAR ARASINDAN YİNE MGK'CA SEÇİLECEK

İRAN'DA SUİKASTLER DURMUYOR

Dün de Evin cezaevi müdürü Muhammed Kachui öldürüldü

ÇAĞIMIZIN HASTALIĞI ŞEKER!

1.7.1981

Son kararlar MGK'nin

Yalçın DOĞAN — 1 Temmuz 1981

ANKARA — Demokrasiye yeniden geçişin ilk önemli adımını oluşturan «Kurucu Meclis»' nin oluşum biçimi, görev ve yetkilerini belirleyen yasa dün açıklandı. Milli Güvenlik Konseyi kendisini «Kurucu Meclis»in hukuksal deyimle «ayrılmaz bir parçası» olarak kabul ederek, Danışma Meclisi ile birlikte «Kurucu Meclis»i oluşturacağını belirledi.

Yasaya göre, «Kurucu Meclis« iki ayrı organdan oluşuyor. İlki Milli Güvenlik Konseyi. İkincisi de, Danışma Meclisi. Milli Güvenlik Konseyi hukuk anlayışı açısından, egemenlik hakkını 12 Eylül harekâtından alıyor. Bunun hemen yanında, Kurucu Meclis'in ikinci organı olan Danışma Meclisi ise, egemenlik hakkını, yani ulus adına Anayasa ve diğer

önemli yasaları yapma hakkını, illerden gelecek üyelerden alacak.

Dört MGK üyesinin (Ersin, Şahinkaya, Tümer, Celasun) ortak imzalarıyla MGK Başkanlığına sunulan yasa önerisinin gerekçesinde 12 eylül harekatının amacı bir numaralı bildiriye yollama yapılarak hatırlatılıyor ve daha sonra şöyle deniyor:

«Memleketimizin 11 eylül 1980 tarihinde içinde bulunduğu ortam ve bu ortamı doğuran sebepler dikkate alınınca 12 Eylül harekatının amacının «demokratik düzene dönme» değil, sağlıklı ve sağlam «demokratik düzen kurma» olduğu anlaşılır. 12 Eylül bazı kimselerin ve çevrelerin göstermek istediği gibi demokrasiden sapmayı ve ayrılmayı değil, Türk halkının istediği ve gerçekten layık olduğu demokratik bir rejimi kesin çöküntüden kurtarmak, sağlıklı ve sağlam bri tarzda tesis etmek hareketinin başlangıcını ifade eder.»

Gerekçede daha sonra, «MGK'nin yasama görevini yerine getirişine katkıda bulunacak ve açık müzakerelerle daha geniş bir kamuoyu ilişkisi sağlayacak meclis kurulması yararlı görülmüş» deniliyor ve Kurucu Meclis hakıknda yasa öneriliyor.

Kurucu Meclis yasasının «başlangıç» bölümünde ise, önemil bir vurgulama yer alıyor. MGK ile Danışma Meclisinden oluşacak olan Kurucu Meclis öncelikle, «Anayasayı, siyasi partiler ve seçim kanunlarını çıkarmak»la görevli kılınıyor. Ancak diğer hukuksal düzenlemelerin de Kurucu Meclis tarafından gerçekleştirileceği belirtilerek yasama yetkisi bir anlamda Danışma Meclisi ile MGK arasında paylaşılıyor.

Yasanın 16. maddesine göre Danışma Meclisi üyelerine «devlet memurları birinci derece son kademe aylığı ve 900 ek gösterge üzerinden aylık ve aylık tutarının yüzde 100'ü oranında ödenek» verilecek. Buna göre, Danışma Meclisi'ne seçilen bir üye yaklaşık brüt 105 bin lira, net 58 bin lira dolayında aylık alacak.

Danışma Meclisi üyeliği ile ilgili iki ilginç nokta var. İlki, Danışma Meclisi üyeleri. 14. maddeye göre «genel kurul ve komisyonlardaki görevlerini aksatmamak kayıt ve şartı ile mesleki faaliyetlerine devam edebilecekler. Anayasa, seçim ve partiler yasası hazırlayacak bir Danışma Meclisi'nin üyeleri böylesine tarihsel sorumluluk gerektiren bir çalışma döneminde, «görevlerini aksatmadan» nasıl olup da, «Mesleki faaliyetlerine devam» edebilecekler?.. Burası biraz soru işareti taşıyor. Danışma Meclisi üyeliğine ilişkin ikinci önemli nokta, bu kişilerin ilk genel seçimlerde herhangi bir partinin kontenjanı olamayacaklarına yönelik. Aslında yasanın 31. maddesine «Kurucu Meclis üyeleri herhangi bir siyasi partinin kontenjan adayı olamazlar» deniyor. Dolayısıyla, bugünkü MGK üyeleri bir anlamda Danışma Meclisi üyeleri için olduğu gibi, kendileri için de siyasal partilerle aralarına mesafe koymuş oluyorlar. Kontenjan aday denildiğine göre Danışma Meclisi üyelerinin, ilk yapılacak genel seçimlerde siaysal partilerden seçim yoluyla aday olmaları engellenmiyor.

«Demokrasiye geçiş takvimi» ne ilişkin belirtiler de bulmak olanaklı. Örneğin, 28. maddede «Danışma Meclisi'nin bütçe üzerindeki çalışmalarını iki ay içinde tamamlayacağı» belirtiliyor. Anayasa, partiler yasası ve seçim yasası dışında Danışma Meclisi'ne «bütçenin görüşülme» yetkisi veriliyor. Bütçe 1 mart tarihinde yürürlüğe girdiğine göre, Anayasa çalışmaları ile diğer iki yasanın sonuçlanması için en az 1982'nin ilkbaharını beklemek gerekiyor. Kaldı ki, yasaya göre, Anayasa, Kurucu Meclis'ten geçecek, halkın oyuna sunulacak, ancak, halk tarafından benimsendikten sonra, Siyasal Partiler Yasası hazırlanacak. Partiler Yasası'ndan sonra da seçim yasası hazırlanacak. Bütçe görüşmeleri de buraya eklendiğine göre, 182'nin yaz aylarına dek Danışma Meclisi'nin çalışmaları sürebilecek demektir bu.

Böylelikle 1983'ün ilkbaharında Türkiye yeniden genel seçimlere adım atmış olabilecektir.

Baskent söyleşileri...

Müşerref HEKİMOĞLU — 3 Temmuz 1981

Geçen gün sanatsever bir dosta rastladım.

— Müşfik Kenter'i seyrettin mi, diye sordu hemen.

— Evet...

— Ya Fellini'yi?

— Hayır...

— Durma git, vaktin kalmayacak, çünkü bikez görmekle yetinmeyeceksin, bir kaç kez seyretmek isteyeceksin, önemli bir olay bu film...

Müşfik Kenter'i, bir garip Orhan Veli rolünde büyük hayranlık ve saygıyla seyrettim doğrusu. Dorukta bir sanatçının, sahnede tek başına, bir oyunu nasıl güzel, dengeli ve renkli oynadığını gördüm. Belki anımsarsınız, bu köşede tek kişilik oyunların sakıncalarını belirtmiştim Müşfik Kenter'i seyretmeden. Bu görüşüm değişmedi, çünkü başkası oynasaydı

ne olurdu acaba, oyunun şiirsel, düşsel havası, ak ve kara çizgilerinin uyumu, o güzel gerilimi bozulabilirdi belki. Usta bir aktör dantel gibi işliyor bir oyunu, nerdeyse bir takım oyunu çıkarıyor, oysa acemi bir elde iplik kaçsa oyun sökülebilir...

Her dalda ustaları saygıyla seyrettim. Müşfik Kenter, tiyatromuzun çağdaş çizgisini ne güzel yansıtıyor.

Fellini'nin «Amarcord» adlı yapıtı da önemli bir olay gerçekten. Ne güzel bir çekim, ne sıcak bir anlatım. Bir kare fazla çekilmemiş. İtalyan toplumunun tüm kesimleri var kurdelede. Hep birlikte oynuyorlar, yüzlerce, binlerce kişi birarada. Güzeller, çirkinler, yaşlılar, delikanlılar, melek yüzlü kızlar, kaldırım yosmaları, öğretmenler, papazlar, işçiler, soylular, hatta faşist yönetimin liderleri Mussolini ve arkadaşları. Hepsini gülümseyerek seyrediyor insan. Yaşamak sevincini duyuyor tepeden tırnağa, her zaman dümdüz değil yaşam, yokuşları da var, dimdik yokuşlar, tırmanırken yaralanıyorsunuz, uykunuz bölünüyor gecenin bir saatinde. Ama güneş, sevgiyle, direnme gücüyle doğuyor sabahleyin, Fellini tüm yaşamı güzel yansıtıyor Şeytan Arabası'nda, sevgiyle..

Başkent söyleşilerinde yalnız Müşfik Kenter'in oyunu ya da Fellini'nin Amarcord'u yer almıyor elbet. Sıcak yaz akşamlarında daha başka konularla buram buram terleniyor dost sofralarında ya da sevgiden yoksun bir olayla kanımız donuveriyor.

Dış olaylar her evin, her sofranın gündeminde şimdi. Kimileri Mitterrand'ı konuşuyor, darmadağınık bir partiyi toparlayarak, güçlükleri, yenilgileri geride bırakarak iktidar oluşunu vurguluyor. Önemli olan o toparlanma gereğini duymak ve toplumun beklentileri doğrultusunda yol almak galiba. Mitterrand öyküsünü politikayla uğraşanların iyi değerlendirmesi gerekiyor. Güçlükler, yenilgiler bir partiyi düşünce üretmekten, toplumun beklentileri doğrultusunda çözümler aramaktan alakoymamalı hiç bir zaman.

Bizde de tam tersine durum, geçmişe dönük söylentilerle geçiyor günler aylar.

«Ben grupta şöyle dedim, yönetim kurulunda böyle...»

Peki, bugün bu tür konuşmalarda yarar var mı? Geçmişe dönük eleştiriler ancak yanlışları saptamak, doğruları bulmak amacını taşıyorsa yararlı olmaz mı?

Kurucu Meclise dönük varsayımlar, yorumlar durdu birden, Danışma Meclisine parti üyeleri alınmayınca bir soru kaldı gündemde. 1961 Anayasası siyasal partileri demokrasinin vazgeçilmez kuruluşları olarak niteler, şimdi durum değişecek mi?

Bu sorunun yanıtını yaşıyarak öğreneceğiz hep birlikte. Ben önyargılardan hoşlanmam hiç bir zaman. İnsanı yanıltabilir.

1960 yılında kimi tartışmaları anımsıyorum şimdi. Kurucu Meclis hazırlıkları ilerliyor. Başkent'in tüm evleri gibi, bizim ev de bir karargâh görüntüsünde. Yazarlar, bilim adamları, politikacılar, diplomatlar ilginç tartışmalar yapıyor sabahlara dek. Bir gün Mehmet Ali Aybar geldi İstanbul'dan. Devlet Başkanı Gürsel'e bir mektup yazmış, bize okudu. Aybar, Millî Birlik Komitesi Başkanına Kurucu Meclise sol aydınların da alınmasını öneriyor. Anayasa çalışmalarına sol aydınların, emekçilerin de katkısı olmalı, çünkü demokrasi bir denge rejimidir, bir kanadı eksik kalırsa ters işler. Hazırlanacak anayasada demokrasinin işlerliğini sağlayacak ilkelerin, temel hak ve özgürlüklerin yer alması için toplumun tüm kesimlerinin çalışmalara katılması gerekiyor, diyor.

Aybar mektubunu Gürsel'e yolladı, ama yanıt alamadı. Tersine Kurucu Meclis'te yer almak bir yana, mahkemede yer aldı. Ben o olayı hâlâ merak ederim, aydınlanmayan bir yanı var. Gürsel Paşa mektuptan haberi olmadığını söylemişti bir gün. Ancak mektup da işleme kondu, o zaman Osman Köksal ve Nasır Zeytinoğlu görevliydi Çankaya'da. Aybar'ın mektubunu genel sekreter mi işleme koydu acaba?

Aybar Kurucu Meclis'de yoktu ama başkaları vardı, örneğin Mümtaz Soysal, Doğan Avcıoğlu, Prof. Bahri Savcı, üstelik kimisi İnönü'nün kontenjanından adaydılar. CHP'nin o zamanki Genel Sekreteri İsmail Rüştü Aksal bir gün anılarını yazarsa ayrıntılarını daha iyi öğreniriz o kontenjanın.

O Kurucu Meclis çalışmalarını sabahtan akşama, akşamdan sabaha izleyen bir gazeteciyim. Her sabah okula gider gibi Meclise gelirdi üyeler. Hararetli tartışmalar olur, kimi sabahlar horozlar öterken kapanırdı oturumlar. 1961 Anayasası güzel bir yapıt, o dönemin Türkiye'sinde demokratik savaşa katkıda bulunanlar için onurlu bir belgedir. Mehmet Ali Aybar o meclisde yoktu ama o meclisin hazırladığı anayasayı, anayasal çizgisini hiç yitirmeden savundu sonuna kadar. Hatırlarsınız eski İşçi Partisi onbeş sandalye kazandı meclisde. Ama sonra partide içkavgalar oldu, gelen seçimde ulusal artıklar sistemi de işlemeyince bu onbeş üyeliği yitirdiler, Aybar tek başına kaldı meclisde. Ben o dönem çalışmalarını da yakından izledim basın locasından, özellikle 12 Mart döneminde anayasada değişiklikler öngörülürken. Aybar durmadan önergeler verir, konuşur, oylamalarda da «red» diye bağırırdı. Hiç unutmam bir gün rahmetli İnönü şöyle dedi ona.

«Aybar tek başına parti gibi çalışıyorsun..»

Zaman zaman düşünürüm, o yıllarda meclisi oluşturan gruplar bütünlüklerini koruyabilseydi, ama daha önemlisi anayasa rafa kaldırılmayıp da işleseydi o çalkantıları yaşar mıydık bunalımlara yönelir miydik acaba?

İnsanlar da, toplumlar da herşeyi yaşayarak öğreniyor, öğrenemediklerinin faturasını da pahalıya ödüyor kimi zaman.

Danışma Meclisi'nin üyelerini çalışmalarıyla tanıyacağız. Meclisin kuruluşu ya da oluşturan kişiler için tartışmak boşuna bence. Toplumun beklentileri ortada. Kim, hangi eğilimde olursa olsun, bu beklentiye ters düşemez. Atatürk'ün Yüzüncü Doğum Yıldönümü'nde kurulacak bir meclisin çağın gerisine gitmesi düşünülebilir mi? Böylesine tarihsel bir sorumluluk yüklenenlere kolay gelsin.

İran ihtilali

Ergun BALCI — 8 Temmuz 1981

İhtilâl, mevcut bir durumun ya da toplum düzeninin zor kullanarak ansızın değiştirilmesi ya da yıkılması anlamına gelir. Bize göre Devrim ise daha geniş kapsamlıdır. İhtilâlin yıkıcı niteliğinin yanı sıra, yapıcı ögeyi de içerir. Devrimlerde tasfiye edilen üretim ilişkilerinin yerine daha ileri bir üretim ilişkisi kurulur. İhtilâler, yıktıkları eski düzenin yerine, daha gelişmiş bir yeni düzen kurabildiklerinde devrime dönüşürler. Nitekim 1789 Fransız, 1917 Sovyet devrimi ya da Atatürk'ün devrimi çağını doldurmuş düzenleri yıkmış, ama onların yerine daha daha gelişmiş düzenler kurmuşlardır.

Soruna bu açıdan bakıldığında İran'da Humeyni hareketine devrim demek, doğru olmaz sanıyoruz. Humeyni hareketi Şahlık düzenini yıkarak ihtilâli başarmış, ancak yıktığı düzenin yerine daha üst düzeyde yeni bir düzen kuramadığından devrimi gerçekleştirememiş diğer bir deyişle ihtilâl aşamasında kalmıştır.

Devrim, ya da onun ilk aşaması olan ihtilâl, başarıya ulaşabilmek için sosyal ve ekonomik bir programla yola çıkmak zorundadır. Bu programın niteliği, hareketin sınıfsal yapısını da belirler. Üretim araçlarının kamulaştırılmasını öngören bir hareketin kökleri işçi sınıfında, üretim araçlarında özel mülkiyeti savunan akımın tabanı ise burjuvazidedir.


Kaosun pençesinde İRAN!

BENİSADR'IN AZLEDİLMESİNİ, BEHEŞTİ'NİN DE CAN VERDİĞİ BÜYÜK SUİKASTİ, SONRAKİ GELİŞMELERİ TAHRAN'DA GÜNÜ GÜNÜNE İZLEYEN;

Cengiz ÇANDAR
YAZIYOR

ÇAĞIMIZIN HASTALIĞI ŞEKER!

ŞEKERLİYE YASAK OLAN GIDA ÇEŞİDİ YOK, GIDA MİKTARI VARDIR

Doç. Dr. Ali İpbüker'in incelemesi

6. sayfada

6 milyonluk Tahran büyük bir patlamayla sarsılıyordu

Kurucu Meclis'in ekimde

2.7.1981

Humeyni hareketinde bu öge de göze çarpmıyor. Eski devlet başkanı Beni Sadr ile mollalar arasındaki çatışmayı ise tarihteki büyük devrimlerde görülen sürtüşmelere benzetme olanağı yoktur. Büyük devrimlerde ortaya çıkan önemli sürtüşmelerin temelinde genelikle ekonomik ve sosyal sorunlar yatar. Robespierre, Danton ve Hebert ile çatışmış ve ikisini de giyotine göndermişti. Ama sürtüşmenin asıl nedeni, Robespierre'in küçük burjuva programının, Danton'un sağa kayan görüşleri ve Hebert'in aşırı sol eğilim ile uyuşmazlığa düşmesi idi.

Stalin ile Troçki arasındaki ünlü kavga da, tek ülkede sosyalizm, hızlı sanayileşme ve toprağın kollektifleştirilmesi gibi önemli ekonomik ve sosyal konularda çıkmıştı.

Oysa Beni Sadr'la mollalar arasında çıkan sürtüşmede ekonomik ya da sosyal içerikli dişe dokunur bir neden yoktu. Olamazdı da, çünkü İran'da Humeyni rejiminin savaşımı, sosyo ekonomik içerikten ve sınıfsal temelden yoksun bir kavgadır.

Beni Sadr «Liberal» olmakla suçlanmaktadır. Ancak Beni Sadr'ın en az Humeyni'nin yakınları kadar dinine bağlı koyu bir Müslüman olduğu ve eski devlet başkanının din adamları arasında bir çok dostu bulunduğu gerçeği, hemen tüm gözlemciler tarafından belirtilmektedir.

Beni Sadr, liberal olduğundan ya da ekonomik konularda, mollalarla görüş ayrılığına düştüğünden ötürü değil, Humeyni rejimine biraz daha çağdaş bir görünüm kazandırmak istediğinden dinsel coşkuya akılcılık ve pragmatizmi de katmaya çalıştığından devrildi.

Coşkuyu, daha akılcı ve çağdaş raylara oturtmak dileği, İran orta sınıfının da özlemi idi. Beni Sadr, orta sınıfla mollalar arasında bir köprü idi, ya da köprü olabilirdi. Eski Devlet Başkanının sahneden çekilmesi ile meydan mollalara, diğer bir deyişle küçük burjuvazinin radikal dinci kanadına kaldı. Şimdiye dek din savaşımı dışında ortaya sosyal ve ekonomik içerikli herhangi bir program koyamayan, köylü kökenli bu kanat başta orta sınıf olmak üzere toplumun bir çok kesimini karşısına almış durumdadır. Musaddık'ın kurduğu ve eski bakanlardan Kerim Sencabi'nin başkanlığındaki, milli burjuvazinin temsilcisi Ulusal Parti kapatılmıştır. Büyük milliyetçi lider Musaddık, dinsel inançlarının «gevşek» olduğu gerekçesi ile gözden düşmüş, Tahran'daki Musaddık caddesinin adı değiştirilerek 12 İmam caddesi olmuştur.

Sağda milli burjuvazi ile tüm köprüleri atan radikal dinci küçük burjuvazi, sola karşı da amansız bir sindirme kampanyası sürdürmektedir. Müslüman Marksister «Halkın Mücahitleri» ile Ortadoks Marksist «Halkın Fedayileri» örgütü en büyük düşmanlar olarak ilan edilmiştir. Moskova yanlısı Komünist «Tudeh» partisi ise, temkinli davranmasına karşın faaliyetleri kısıtlanmıştır. Kentlerde orta sınıfın kaleleri olan çarşı, üniversiteler ve memurlar, rejimin yoğun baskısı altındadırlar. İşçi sınıfının ise «grev haramdır» diyen Humeyni'ye karşı fazla yakınlık duyduğunu sanmıyoruz.

Böylece, küçük burjuva sınırlarından çıkamayan, bulanık ve tutarsız bir ekonomik politikadan kurtulamayan, sağında orta sınıf, solunda ise işçi sınıfı arasında sıkışıp kalan Tahran rejiminin desteğini, köylüler, vurucu gücünü ise sokak ve Hizbullahi aldı, giderek Hitler'in SA'larını andıran, gecekondu bölgelerinden toplanmış çeteler oluşturmaktadır. Ama köylülerin desteği, tıpkı Mollalar gibi küçük burjuvazinin radikal kanadını oluşturan Jakobenlerin devrilmesini ve iktidarın büyük burjuvaziye geçmesini engelleyememişti.

Aydınları, sol güçleri ve orta sınıfı karşısına almış, işçi sınıfına ise yaklaşamamış olan Humeyni rejiminin en büyük dayanak noktası olarak, sokağa döktüğü kitleler kalmaktadır. Ancak giderek, ağırlaşan ekonomik bunalımın en fazla ezdiği bu kitleler, Humeyni'nin ölümünden sonra sahibinin elinde geri tepen bir silaha da dönüşebilir.

Danışma Meclisi 23 Ekim'de toplanıyor

11 Temmuz 1981

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) — Millî Güvenlik Konseyi Danışma Meclisi'nin ilk toplantısını 27 ekim 1981 günü yapmasını kararlaştırdı.

Milli Güvenlik Konseyi'nin dün kabul ettiği 53 numaralı kararına göre, Danışma Meclisi ilk toplantısını 23 ekim 1981 tarihinde saat 10'da, Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde en yaşlı üyenin Başkanlığı'nda yapacak. Bu arada Millî Güvenlik Konseyi, Danışma Kurulu'na Danışma Kurulu'na seçilecek olan adayların 15 temmuz - 15 ağustos tarihleri arasında Milli Güvenlik Konseyi Genel Sekreterliğine başvuruda bulunmalarını kararlaştırdı.

Milli Güvenlik Konseyi'nin 53 numaralı kararı şöyledir:

«30 haziran 1981 tarih ve 2485 sayılı Ku-

rucu Meclis hakkında kanun Resmî Gazete'de yayınlanarak yürürlüğe girmiştir.

Anılan kanuna göre:

Danışma Meclisi, her ilden valinin tespit ve teklif ettiği 3 kat aday arasından Millî Güvenlik Konseyi'nce seçilen 120 üye ile Millî Güvenlik Konseyi'nce doğrudan doğruya seçilen 40 üyeden olmak üzere, toplam 160 üyeden oluşmaktadır.

Danışma Meclisi'ne üye seçilme şartları:

a) Türk vatandaşı olmak,

b) 30 yaşını bitirmiş bulunmak,

c) Yüksek öğrenim yapmış olmak,

d) Kısıtlı veya kamu hizmetlerinden yasaklı olmamak,

d) Muvazzaf askerlik hizmetini yapmış olmak veya yapmış sayılmak veya yükümlü bulunmamak,

f) Ağır hapis cezası veya taksirli suçlar hariç olmak üzere bir yıldan fazla hapis cezası almamış yahut zimmet, ihtilas, irtikap, rüşvet, hırsızlık, dolandırıcılık, sahtecilik, inancı kötüye kullanma, dolanlı iflas gibi yüz kızartıcı suçlardan her hangi birinden hüküm giymemiş olmak,

g) 11 eylül 1980 tarihinde herhangi bir siyasî partinin üyesi olmamak,

Şeklinde belirlenmiş bulunmaktadır. Ancak, Millî Güvenlik Konseyince doğrudan doğruya üye seçilebilmek için yüksek öğrenim şartı aranmaktadır.

Yukarıda belirtilen şartları taşıyan ve illerden aday olmak isteyenlerin:

a) İlk veya Orta veya Lise veya yüksek öğrenimlerini yaptıkları veya

b) Aralıklı olmakla beraber en az beş yıl veya aralıksız üç yıl oturdukları veya son iki yıldan beri oturmakta bulundukları ilin valiliğine, adaylık için başvurma dilekçesi, yukarıdaki şartların varlığını gösterir resmî belgeler 1 sahifeyi geçmiyecek kısa hal tercümesi ve üç adet vesikalık fotoğraf ile 15 temmuz 1981 - 15 ağustos 1981 tarihleri arasında başvurmaları gerekmektedir.

Yapılan bu başvurular, valilerce 15 ağustos 1981 - 15 eylül 1981 tarihleri arasında kanunun öngördüğü şekilde il hudutları içerisindeki adalet, güvenlik ve çeşitli kuruluş ve meslek mensupları ile mümkün olan genişlikte yapılacak kişisel temaslar sonunda (bölgede tanınan ve sevilen kişiler olarak) değerlendirilen o ile ait temsilci sayısının üç katı ada 15 eylül 1981 tarihine kadar Millî Güvenlik Konseyine bildirilecektir.

Millî Güvenlik Konseyince doğrudan doğruya Danışma Meclisine üye seçilmek için adaylığını koymak isteyenler 15 temmuz 1981 - 15 ağustos 1981 tarihleri arasında dilekçeleri ile birlikte gerekli resmi belgelerini Millî Güvenlik Konseyi Genel Sekreterliğine göndereceklerdir.

Müracaat sahiplerinin dilekçeleri ile birlikte sunmaları gereken belgelerden eksik olanlar müracaat süresi içinde tamamlanabilir.

Millî Güvenlik Konseyince, Danışma Meclisince doğrudan doğruya üye seçilenler ile il adayları arasından seçilecek üyelerin adları, soyadları ve meslekleri resmi gazetede yayımlanıp, Türkiye radyo-televizyon kurumu aracılığı ile kamuoyuna duyurulacaktır.

Danışma Meclisi ilk toplantısını 23 ekim 1981 tarihinde saat 10.00'da Türkiye Büyük Millet Meclisinde en yaşlı üyenin başkanlığında yapacaktır.»

İflasın başı, sonu

Mehmed KEMAL — 12 Temmuz 1981

Yazarlar bıkıp usanmacasına siyasal iktidarları uyarırlar, siyasal iktidarlar da durmacasına yazarlara kızarlar. Kendi yazarlık dönemimizde de, bizden önceki üstadların yazarlık döneminde de bu olguya çok tanık olmuşuzdur.

Üstad Nadir Nadi'nin Uyarılar kitabının üçüncü baskısını okuyorum. Kitap, üstünden bunca olaylar geçtiği halde öylesine çok ilgi toplamış olacak ki üçüncü baskısı aranmıştır. Yazarlar kahin değildir. Ama öyle uyarılarda bulunurlar ki, falcılara da kahinlere de başvursanız, gerçeğe bunca yaklaşmazsınız. Gerçek her zaman acıdır, beri yandan da doğru yolu gösterlcidir. Üstad Nadir Nadi, 27 Mayıs 1960 Devriminden bir ay önce, 27 Nisan 1960 yılında şunları söylüyor:

«Ey Ulu Tanrım, nereden kalktık, nereye vardık?... Tek parti rejimine son verecektik. Yurdumuz hürriyet güneşi ile ışıl ışıl parlıyacaktı. İnsan hakları bütün heybetiyle yürürlüğe konacaktı. Düşüncelerinden ötürü hiç bir vatandaşın kılına zarar gelmeyecekti. İdare tarafsız olacaktı. Herkese eşit muamele yapılacaktı. Yargıçlar güvenliği daha sağlam hale getirilecekti. Serbest ve dürüst seçimlerle kurulan çok partili Meclis, Anayasanın ışığı altında icra organını rahatça denetleyecekti. Basın, Türkiye'deki hürriyet rejimini bir ayna gibi dünyaya yansıtacaktı..»

Üstad Nadir Nadi, silahlı bir iktidar devrilmesinin arefesinde olmayanları, olacakmış

gibi göstererek siyasal iktidarın sorumlularını uyarıyordu. Uyandılar mı?... Ne gezer, tersine bütün yapılması gerekenleri yapmayarak demokratik düzenin canına okudular. Neden böyle olmuştu?... Siyasal iktidar bir seçim yitirmeyi, iktidarı seçimle karşısındaki partiye vermeyi göze alamamıştı. Bunu göze alamadınız mı, iktidarın tümünü yitirirsiniz, o da başkadır. Nitekim öyle de oldu, iktidarın tümü yitti. Her şeye yeniden silbaştan başladık.

İktidarlarca da, muhalefetlerce de dün istenilenler istenmeyenler, bugün istenenler ve istenmeyenler bellidir' Biz kendimize göre değil, batıya benziyen bir demokrasi istemişizdir. Bir türlü de batıya benziyen demokrasiyi kuramamışız, demokrasi her on yılda bir sakatlığa uğramıştır. Şimdi yeniden demokrasiyi onarmağa, istenilenleri ve istenmeyenleri kotarmaya çalışıyoruz.. Böyle bir demokrasiyi kursak bile kaç yıl dayanacağını biliyor muyuz?... 1961 Anayasası ile demokrasiyi kurduğumuz zamanlar, bu anayasa durdukça bu demokrasi elli yıl, yüz yıl dayanır diyenlerimiz vardı. Aradan on yıl geçmedi, 12 Mart hareketi sonucu bütün partilerin kodamanları kafa kafaya verip Anayasayı (hem de 50-60 maddesini) değirtirmediler mi?... Sonra da bu partiler arasında mızıklananlar olmadı mı?... «efendim, biz zor karşısında bu değişiklik için oy kullandık» diyenler çıkmadı mı?...

Şimdi Kurucu Meclis için bir yolculuğa çıkıyoruz.. İleriki günlerin mızıkcılıklarını ortaya dökenler yok mu? Nedir Kurucu Meclis?... Genel seçimlerden önce bir anayasa, seçim yasası, benzer yasaları yapacak meclis değil mi?... Politika kulübesinin pencereleri kapalıyken böylesi davranışlara girenler, yarın bütün pencereler açıldığı zaman neler söylemezler. Bizden uyarması...

olayların ardındaki GERÇEK

Türk-İş'in sorunu...

13 Temmuz 1981

Kopenhag'da 2 temmuzda yapılan Uluslararası Hür İşçi Sendikaları Konfederasyonu ICFTU'ya kendi isteğiyle üye olduğuna göre in durumu tartışılmış ve bir karara varılmıştı. Buna göre Türk - İş'in ICFTU üyeliği 15 ağustostan başlıyarak askıya alınmaktadır.

Son günlerde üyesi bulunduğumuz Batı dünyasında çeşitli örgütler Türkiye'nin ve Türkiye'deki bazı kurumların üyelik durumlarını tartışmakta ve «askıya alma» kararına yönelmektedirler.

Askıya alma ne demektir?

ICFTU'nun kararından bu soruya bir yanıt bulunmaktadır. ICFTU, liberal sağcı bir işçi örgütüdür; uluslararası platformda gücü büyüktür. Türk - İş bu örgüte kendi isteğiyle girmiş, böylece örgüt statüsünü benimsemiştir. Şimdi ICFTU yöneticileri, Türk-İş Genel Sekreteri Sadık Şide'nin hükümette Bakan olmasını örgütün ilkeleri ve statüsüyle bağdaştırmakta zorluk çekmektedirler. Bunun için Türk-İş'e bir süre vermişlerdir. 15 ağustosa değin Sadık Şide'nin ya Bakanlıktan, ya da örgüt Genel Sekreterliğinden çekilmesini istemektedirler. Eğer önümüzdeki çarşamba gününe kadar bu sorun çözümlenmezse Türk-İş'in üyeliği son bulacaktır.

Buna karşılık Türk-İş Genel Sekreteri Sadık Şide'nin tepkisi «ICFTU'nun aldığı karar değerlendirmeye bile değmez» biçiminde olmuştur. Genel Başkan İbrahim Denizcier ise «Karar ICFTU'nun tarihinde kara bir leke olarak kalacaktır. Biz hiç bir zaman bu şekilde bir emrivaki karşısında boyun eğen bir teşkilat ve millet olmadık» demiştir. Ne var ki bu tepkiler duygusaldır. Türk-İş, ICFTU'ya kendi isteğiyle üye olduğuna göre olayın «hamasi» bir yanı yoktur. Bir örgüte üye olan o örgütün ilkelerini ve kurallarını benimsemiş demektir. Sadık Şide'nin iki görevinden birisini yeğlemesi sorunu çözümleyecektir. Eğer Türk-İş bu konuda direnirse, bir tek kişinin koltuk ya da makam eğilimi yüzünden yüzbinlerce işçinin konfederasyonu olan Türk-İş uluslararası platformda dışlanacaktır.

Olay bu noktada da kalmıyacaktır. ICFTU'nun Asya'ya dönük örgütü (ARO) ve OECD Sendikalar Danışma Komitesi (TUAC) de Türk-İş'in konumunu ele almaktadır.

Olaya bir başka açıdan da bakmak gerekir: Eğer Türk-İş'in ICFTU üyeliği örgüt için yararsızsa, zaten bunca yıl hayli yüklü bir aidat ödeyerek üyeliğini sürdürmek gereksiz ve mantıksız bir iş sayılmalıdır. Herhalde Türk-İş yönetiminin bu konuda hem kendi örgüt tabanını hem kamuoyunu doyurucu bir karara varması zorunludur.

★★★



16.7.1981

Anayasa'yı partiler uygular

Oktay AKBAL — 18 Temmuz 1981

Bakalım kaç yurttaş başvuracak valiliklere? İşte, meydan açıldı.. İsteyen 'Danışma Meclisi' üyesi olmak için adaylığını koyabilecek. Hem adaylık için belirli bir para ödemek de yok. Yalnız bazı koşullar var: Yüksek öğrenim yapmış olmak başta geliyor.. Bir de o ilde herhangi bir okulu bitirmiş olmak... İllerde valiler başvuranları saptayacak, belgeleri toplayacak, sonra da bu aday adaylarından bir kaçını seçip bu ilin temsilci sayısının üç katı adayı MGK'ne sunacak. Konsey de önerilen adaylar arasından son seçimi yapacak. Böylece 120 kişilik bir kadro ortaya çıkacak. Bunlara MGK'nin seçtiği kırk kişinin katılmasiyle Danışma Kurulu oluşturulacak.

Bu, demokrasiye geçiş aşamasının ilk adımıdır. Ne kadar sürecek bu Meclis? Orası belli değil. Bir yıl, iki yıl.. Bu Meclis'in üyeleri 'yalnız' kişilerdir. Yani hiç bir partiye yazılmamış kimseler... Değil eski parlamento üyeleri, şu ya da bu partinin üyesi olanlar bile yeni Anayasayı ve öteki yasaları hazırlayacak Danışma Meclisi'nde yer alamayacaklar... Kısacası, Anayasa, partiler dışında bir kurulca yapılacak, sonra da halkoyuna sunulacak. Parlamenterler ve parti üyeleri o zaman 'Evet', ya da 'Hayır' diye oy verebilecekler, ancak o zaman!..

Elbette ki aksayan pek çok yanı var bu durumun.. Önce şu: Anayasanın hazırlanmasında düşüncesi, görüşü alınmayan partiler o Anayasayı bakalım gerektiği gibi uygulayacaklar mı? Anayasa, kağıt üstünde yazılı bir belgedir. Herkesin uyması gereken büyük bir yasadır, adı üstünde.. Ama 'Kâğıt üstünde' kaldığı zaman, 'Ha var, ha yok' durumundadır. Nitekim 1965'ten 1971'e dek öyle olmadı mı? Daha sonraki yıllarda da iktidara gelen bir parti o Anayasaya uymak, onu uygulamaya kalkışmak şöyle dursun, ilk günden son güne. Bu Anayasa ile yurt yöneltilemez, ilk fırsatta değiştirmeli' demedi mi? Sonra da hiç bir suçu olmayan Anayasa, her türlü çıkmazdan sorumlu tutulmadı mı?

Bunun bir nedeni, o Anayasayı hazırlayan 1961 Kurucu Meclisi'nde büyük bir partinin tek bir üyeyle olsun temsil edilmeyişi, 61 Anayasasının hazırlanmasında hiç bir katkıda bulunmayışıdır. 1961'de başka bir büyük partinin isteklerine, özlemlerine uygun —ama gerçekten ileri, aydın, çağdaş bir Anayasa— yapılmıştı. Ne var ki ilk genel seçimlerde işbaşına o Anayasanın yapılmasında görüşü ve düşüncesi alınmayan, bu yüzden de o Anaya-

saya 'karşı' bir tutum takınan parti gelmiş; daha ilk günden tavrını belli etmişti. O Anaasada yer alan haklara, özgürlüklere, buyruklara karşıydı!

Şimdi 'hiç bir parti ve partili' yok Kurucu Meclis'te... Anayasayı yansız yurttaşlar yapacaklar, sonra da meydanı partilere ve partililere bırakıp bir kıyıya çekilecekler. O partililer de gelip o Anayasaya göre iktidar ve muhalefet görevlerini yapacaklar! Ne biliyoruz o zaman nelerle karşılaşacağımızı? Belki de, tüm partiler birleşip 'Bizim görüşlerimiz alınmadan yapılan bu Anayasa ile yurt yönetilemez, ne yapıp edip bir kez daha şurasını, burasını değiştirmek gerekir' demeyeceklerini!.. Mademki demokrasimiz çok partili bir düzendir, madem ki, partileri demokrasinin vazgeçilmez öğeleri sayıyoruz, öyleyse o partilere de söz hakkı vermeli, görüş bildirme olanağı tanımalıyız.

Bu 'incelik'i sanırım düşünenler çoktur. Belki çaresini de bulmuşlardır. Türkiye'de her seçimde üç - beş milyonluk oy alabilen büyük ve geniş tabanlı partiler; yandaşları belki az, ama etkileri derin küçük partiler, yarınki demokrasimizde etkin olacaklardır. Bunu herkes istediğine göre onları 'yok saymak' neden?

Demokrasiye geçiş aşamamızın ilk adımlarını sağlam biçimde atmalıyız. İlerde yeni yeni çıkmazlarda bocalamamak, bir kez daha yanlış yollara sapmamak için...

Politika ve çağdaşlık

İlhan SELÇUK — 19 Temmuz 1981

Politikacı ne demek?

Günlük yaşamda kullanılan çoğu sözcüğün anlamı sorulduğunda önce şaşırırız, sonra düşünmeye başlarız. Yanıt vermek her zaman kolay değildir.

İlk bakışta politikacı sözcüğünün sütçü, kalaycı, kapıcı, demirci, karpuzcu, baloncu, bozacı gibi laf olduğu anlaşılıyor. Ne var ki politika kavramının eski Yunan'a dayanmasına karşın politikacı sözcüğünün çağdaş anlamıyla kullanılması 19'uncu Yüzyıla ertelenir. Çünkü politikacının tarihçesi siyasal partiler tarihine koşuttur.

Niçin?

★

İnsanlık tarihine göz attığımız zaman toplumları çok uzun süre kralın ya da padişahın yönettiğini anlıyoruz. Adına kral dediğimiz adam egemenlik kaynağının Tanrı'dan geldiğini söylerdi. Eh, kral hazretleri yanına dizi dizi feodallerini, prenslerini, piskoposlarını, papazlarını da aldı mı, halk adına kim sesini çıkarabilir? Böylece devlet yönetimi yukardan aşağıya doğru biçimlenirdi. Devlet örgütünde politikacılar yoktu; görevliler ya da memurlar vardı.

Bu piramidi yıkmak ve tersine çevirmek için yüzyıllar boyu savaşımlar sürmüştür. Burjuva demokratik devrimiyle bu katı kabuk kırıldı; hiyerarşi bozuldu; aşağıdan yukarıya doğru bir yönetim biçimine adım adım yüründü.

Siyasal partiler ve politikacılar işte bu sürecin ortaya çıkardığı kurumlar ve kişilerdir.

★

Çağımızda politikacı denince akla kim gelir? İki tür siyasal parti gibi iki tür politikacı vardır:

Sermayeden yana politikacı.

Emekten yana politikacı.

Kuşkusuz bu iki türün de türleri var. Ancak çağdaş dünyadan birazcık haberli kişi, demokratik rejimde yönetime halk katılımının halktan yana siyasal partilerle gerçekleştiğini bilir. Başka bir yöntem şimdiye dek icat olunamamıştır. Yaşadığımız dünyada ne partisiz sanayi devleti var: ne de politikacısız bir demokrasi.

Demokratik yaşamda emekten yana kitleler kendi siyasal partilerini oluştururlar; sermayeden yana çevreler de kendi çıkarlarını savunmak için örgütlenirler. Bu oluşum içinde politikacılar ortaya çıkar. Aralarında iyiler, kötüler, ustalar, acemiler, korkaklar, yürekliler vardır ama temelde toplumdan örgüte ve örgütten kişiye doğru dönüşen oluşumda politikacılar biçimlenir. Ali, Veli, Ahmet, Mehmet, Hasan, Hüseyin; adı ne olursa olsun, her politikacı kendisini yaratan kaynağa borçlu ve bağımlıdır. Bunun içindir ki şu ya da bu politikacıya siyaset yasağı kondu mu, hemen yerini dolduracak birisi çıkar.

★

Ancak çağdaş insan hiçbir zaman sermayeden yana politikacıyla emekten yana politikacıyı bir tutmaz. Böyle bir yanılgı çağdışılığın ölçütüdür.

Yeryüzü gün geçtikçe bağımsızlığa ve özgürlüğe doğru dönüşüyor. Bağımsızlık dış sömürüye özgürlük iç sömürüye karşı çıkmakla gerçekleşebilir. Yani alınterinin hakkını savunmakla çağdaş demokrasi eşdeğerlidir.

Böyle olunca da her politikacıyı eşdeğerde sayamayız.

Siyasal bilinçlenme işte bu ayırımı yapabilen insanın kafasındaki ışımadır.

★

Türkiye'de yurttaş siyasal bilinçlenme sürecini yaşıyor. Bu süreç, bir asfalt yol değildir. İnişli, yokuşlu, dikenli, taşlı bir politikadır. Dünya tarihinde hiçbir toplum demokratik özgürlükleri kolayca özümseyip benimseyemedi. Eğer iş onca kolay olaydı; okuduğumuz cilt cilt tarih kitapları yazılır mıydı? Elbette ülkemizin çağdaşlaşması zor sınavlardan geçtikten sonra gerçekleşecektir.

Ama gerçekleşecektir.

Çılgınlık tırmanıyor

Ali SİRMEN — 20 Temmuz 1981

İsrail uçakları cuma akşamı, Lübnan'ın başkenti Beyrut'u da bombaladılar. Bilanço 300 ölü, 800 yaralıdır. İsrail yetkilileri, sivil halka öneittikleri bu saldırının askerî hedefleri amaçladığını da söyleyecek durumda değillerdir.

Tel Aviv son saldırısıyla, Ortadoğu bölgesinde barışın ve istikrarın karşısındaki en büyük tehdit olduğunu bir kez daha gözler önüne sermiştir. İşin ilginç yönü, İsrail halkı, tüm bu saldırı çılgınlığı arasında gittiği sandık başında, Menahim Begin'e dur diyecek yeterli çoğunluğu oluşturma yüreklilik ve akıllılığını da gösterememiştir. Son genel seçimlerde alınan sonuçlar, İsraillilerin büyük ölçüde, Begin politikasını kınamaya hazır olmadıklarının açık kanıtı olarak durmaktadır.

Filistinlileri yurtlarından eden, komşu Arap ülkelerinin topraklarına konan İsrail, utanmazca saldırgan politikasının desteğini, ABD'deki Reagan Yönetiminden almaktadır. Carter iktidarı ile Reagan Yönetiminin dış politikaları arasındaki büyük farkın Ortadoğu'daki en çarpıcı örneği, hiç kuşkusuz ki, İsrail'in bu iki dönem arasında davranışlarında tüm çarpıcılığıyla yansımaktadır.

Tel Aviv bu politikasıyla, kısa dönemde Ortadoğu'da ve dolayısıyla tüm dünyada barışı tehlikeye sokmaktadır. Ama davranışın uzun dönemdeki sonuçları ise herkesten önce İsrail'in kendisi için yıkıcı olacaktır. Tarih bu uyarıların ne denli haklı olduğunu İsrail Yöneticilerine ve halkına ergeç gösterecektir.

İsrail'in varlığını korumasına özde karşı çıkan yok. ma bu gerekçeyi ileri sürerek siyonist devletin sürekli olarak bölgeyi kan ve ateşe boğmasına sonsuza dek seyirci kalınmayacağı açıktır.

Herhalde, İsrail davranışını değiştirmediği takdirde, bölgede barış bu devletin aklının başına getirilmesiyle sağlanabilecektir.

İsrail saldırıları karşısında Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyinin etkisiz kaldığı da açık bir gerçek olarak karşımızda durmaktadı.. Begin politikasının baş destekçisi, hatta kışkırtıcısı durumunda bulunan Reagan Yönetimi, Güvenlik Konseyi'nden de İsrail'i zorlayıcı bir karar çıkmasını önleyebilmektedir..

Ancak, Arap dünyası dışındaki devletlerin Birleşmiş Milletler'in bu kilitlenmesini çözecek, barışçı yöntemlere sahip oldukları da bir gerçektir..

Bu önlemler, İsrail'e benzer saldırıların sürmesi halinde, diplomatik ilişkilerin kesileceğinin bildirilmesi ve Tel-Aviv'in uyarılara kulak asmamakta direnmesinde de, ilişkilerin hemen kesilmesidir. Diplomatik ilişkilerin kesilmesini izleyecek önlem ise İsrail'e karşı ambargo uygulanmasıdır.. Böyle bir karşı çıkış hiç kuşku yok ki, Begin iktidarını, ardındaki Reagan desteğine karşın uzun uzun düşündürecek önemli bir önlemdir..

Saldırıya karşı olduğunu ileri süren, barıştan yana olduğunu söyleyen her hükümetin tutması gereken yol budur.

Bir Ortadoğu ülkesi olan, gerek petrol alımı gerek dışsatımda Arap pazarlarında yer tutma çabası yüzünden Arap dünyasıyla, tarihî ve kültürel bağlarının yanısıra büyük çıkar ilişkileri bulunan Türkiye, İslâm Konferansına katılan ülkeler içinde İsrail'i tanıyan tek üye durumundadır.

Gerçi Ankara Tel-Aviv'in, saldırgan ve uzlaşmaz politikası üzerine bu ülkeyle ilişkilerini en alt düzeye indirmiş bulunmaktadır.. Ancak, artık gelişen olaylar karşısında bu önlem de yetersiz kalmıştır. Ekonomik ve politik çıkarlarımızın bizi Arap dünyasıyla hergün daha yakın ilişkiler içine itmesinin yanısıra, İsrail'in saldırgan politikasının yol açacağı istikrarsızlığın sonuçlarını da, dolaylı olarak değil, doğrudan doğruya yaşayacağımız da düşünülürse, tutulacak yol, İsrail ile diplomatik ilişkilerin kesilmesi olacaktır..

Böyle bir davranışın, Batılı dostlarımızı hoşnut etmeyeceği kesindir. Ama her ekonomik sıkışıklığımızda bize, ekonominin seri ve acımasız kurallarını gösteren bu «dostlara» Ankara'nın dış politikasının yalnızca Ankara'da şekillendiğini göstermenin zamanı da gelmiştir sanırız..

Kıbrıs Barış Harekâtı'nın 7. yılında

olayların ardındaki GERÇEK

20 Temmuz 1981

Kıbrıs Barış Harekâtı bugün yedinci yılını dolduruyor. Türk Silahlı Kuvvetlerinin 20 temmuz 1974 günü gerçekleştirdiği Barış Harekâtı Kıbrıs Türkleri açısından karabasanı andıran bir dönemin sonunu noktalamıştır. Özellikle 1963-1974 arasındaki onbir yıllık zaman kesitinde Türk toplumu, Rum yönetiminin baskısı altında demokrasiye, insan hak ve özgürlüklerine son derece ters düşen acı olayların tanığı olmuştur.

Artık o günler geçmişte kaldı. 1974'den bu yana Kıbrıs Türkleri güvenlik içinde yaşamanın ve demokratik hak ve özgürlüklerin tadına varmaya başlamışlardır. Bu demek değildir ki, Türk toplumu açısından tüm güçlükler aşılmıştır. İvedi çözüm bekleyen ekonomik, siyasal ve toplumsal sorunlar gündemdeki yerlerini hiç kuşkusuz korumaktadır. Ancak demokratik bir ortam içinde diyalog ve uzlaşmalarla bu sorunların üstesinden bir süreç içinde gelebilmek mümkündür. Bu aşamada önemli olan böyle bir ortamın oluşturulabilmesidir.

İşte bu noktada Kıbrıs Türk Federe Devletinin siyasal yaşantısına dönük bazı soru işaretleri belirginleşmektedir. Çok partili demokrasilerin ayrılmaz bir parçası olan uzlaşma ve diyalog ortamı KTFD'de yeterince var mıdır? Başta Sayın Denktaş olmak üzere siyasi liderlerin bu konuda yeterince özen gösterdikleri söylenebilir mi? Bu soruya olumlu bir karşılık verebilmek güncel koşullarda ne yazık ki olanaksız gözüküyor.

Özellikle KTFD Başkanı'nın seçim sonrasında almış olduğu tavır bir uzlaşma ortamının yaratılmasını güçleştirici niteliktedir. Sayın Denktaş, Kıbrıs Türk toplumuna «Milliyetçi cephe» çağırısında bulunmuştur. Kıbrıs Türk seçmeninin yüzde 45'e yakın bölümünün oylarını almış olan partileri dışlamış ve tehlikeli bir kamplaşmanın tohumlarını ekmiştir.

Görevi gereği tarafsız olması gereken bir Devlet Başkanı'nın «milliyetçi olanlar ve olmayanlar» ayrımını körüklemesi hiç de hoş olmayan siyasal sonuçları beraberinde getirebilir. Bir Devlet Başkanı'nın birleştirici ve toparlayıcı olması hem demokrasinin hem de, yineleyelim, görevinin gereğidir. Cepheleşmeye yönelik stratejilerin hangi amaçla olursa olsun izlenmesinin demokrasilerde kimseye bir yarar sağlamadığına ilişkin çok taze örnekler vardır. Ve siyaset adamları bunlardan gereken dersleri çıkarmak duumundadırlar.

Kıbrıs Türk toplumunun içinde yaşadığı iç ve dış koşullar, düşmanca kamplara bölünmeyi değil, demokratik ilkelere dayalı bir bütünleşmeyi zorunlu kılmaktadır. Barış Harekâtının yedinci yılının kutlandığı bugün, Devlet Başkanı, Sayın Denktaş başta olmak üzere tüm siyasi liderlerin bu gerçeği bir kez daha anımsamaların da yarar vardır.

★★★

İsrail'in saldırısı

Ergun BALCI — 21 Temmuz 1981

Çelişkili gelebilir ama galiba Araplara en büyük iyiliği dokunan ülke İsrail. Bir anlamda ABD'nin Vietnam'a yardım ettiği gibi.. «Nasıl olur? İnsanların tepelerine bombalar yağdırarak, evlerini barklarını yıkarak yardım yapılır mı? İyilik edilir mi?» diyeceksiniz.

Kimi zaman, insanların, ya da ulusların tepelerine yağan bombalar, o ulusların bilinçlenmesine, mücadele hırsının bütün bütüne artmasına ve onurlarının şahlanmasına yol açar. Atatürk, «İngilizlerin yaptıkları en büyük yanlış, Yunanlıları Anadolu'ya çıkartmak oldu» demişti. Mustafa Kemal, keskin zekâsı ile gerçeği görmüştü. Yunan askerlerinin yaptıkları katliam, yıllardır süren savaşlardan bıkmış ve yorulmuş Anadolu halkının yeniden toparlanıp, şahlanmasına yol açmıştır.

Uluslar, tarihsel birikimleri de varsa, zor ve haksızlık karşısında katılaşır, bilenir ve kararlılıkları bütün bütüne artar. Amerika Birleşik Devletleri, yıllardır Vietnam'ı bombalaya, bombalaya çelik gibi bir ulus yarattı Asya'nın doğusunda. Tarihin en korkunç bombardımanları, tarihin gördüğü en kararlı ve yürekli uluslarından birinin de şekillenip tüm dünyanın saygısını kazanmasına yol açtı.. Ve sonunda, süper devlet ABD, çekik göz-

lü, ufak - tefek Vietnamlının kırılmaz iradesi karşısında, başı önünde geldiği yere dönmek zorunda kaldı.

İsrail'in acımasız bombardımanları altında ölen, evleri, daha doğrusu gecekonduları ve barakaları yıkılan Filistinliler, aynı dinamizm ve kararlılığa sahip br ulustur. Yalnız savaşçılık açısından değil, entellektüel yetenekler bakımından da Arapların arasında en gelişmiş bir halktır Filistinliler. Arap ülkelerinde doktorundan, mühendisine, iktisatçısından, politikacısına kadar kaymak tabakasını Filistinliler oluşturmaktadır.

Ve İsrail, bu halkın tepesine bomba yağdıra, yağdıra Ortadoğu'nun Vietnam'ını yarattığının farkında değildir.

Aslında Ortadoğu'da İsrail'le, Araplar arasında diyalektik bir ilişki vardır. Arap milliyetçiliği, Batı emperyalizmine ve onun bir uzantısı olan İsrail'e karşı tepki şeklinde gelişmiştir. «İsrail tehdidi» bir baştan bir başa bölünmüş olan Arap ulusları arasında «asgari müşterektir.» Arapların şimdiye dek, kendi aralarındaki sorunları çözümleyerek, İsrail'e karşı ortak bir cephe kuramadıkları gerçektir. Ama Filistinliler öyle değiller. Filistinli, tepesine bombayı yedikçe, bütünleşiyor, birbiri ile kenetleniyor ve hırsı artıyor.

İsrail yetkilileri, iyi savaşan bir orduya sahip olmalarını yıllardır çektikleri acılara bağlarlar. «İki bin yıldır, acı çektik; deneyimlerle katılaştık. Yitirecek bir şeyimiz kalmadığı için savaşıyoruz» derler.

Şimdi ise aynı deneyimden Filistinliler geçmektedir. İsrail, bölgede tıpkı kendisi gibi hırslı, kararlı ve katılaşmış bir ulus yaratmakta, karşıtını, ya da antitezini şekillendirmektedir.

ABD, Güney Vietnam'da satılık bir hükümet bulabilmişti. İsrail ise Filistinliler arasında şimdiye dek tek bir işbirlikçi bile bulamamıştır.

Sayıları 2.5 milyona yaklaşan ve İsrail'den çok daha hızlı çoğalan Filistinliler, her bombardımandan daha bilinçlenmiş, hırsları daha artmış, iradeleri daha bilenmiş olarak çıkmaktadırlar. Filistinli, İsrail'in F—15 ya da F—16 uçaklarından korkmuyor. Çünkü başını soktuğu barakasından başka yitirecek bir şeyi yok. Vietnamlı'nın, Amerika'nın B—52 bombardıman uçaklarından korkmadığı gibi, Filistin Kurtuluş Örgütü lideri Yaser Arafat, üç hafta önce «Newsweek» dergisine verdiği demeçte şöyle diyordu: «İsrail'de seçimleri Begin'in kazanmasını istiyoruz. Çünkü Begin, ABD'nin demir yumruğunu eldivensiz olarak kullanıyor. Simon Peres ise ,aynı yumruğu kadife eldivenle kullanıyor. Bizim Begin'in çirkin suratına gereksinmemiz var.

Biz Filistinliler gerçekleri görüyoruz. Ama Begin'in seçilmesi belki diğer Arap uluslarına şok etkisi yaparak onları sarsar.»

Tarih, FKÖ liderini haklı çıkarabilir.

Ağca ve planları...

Uğur MUMCU — 22 Temmuz 1981

«Yerli ihraç ürünlerimizden» terörist Mehmet Ali Ağca, Türkiye'de yaptığı gibi, İtalya'da da yanıltıcı ifadelerle şaşırtma verip, bağlı bulunduğu örgüte zaman kazandırma çabası içindedir. Bu «numarayı» artık kimse yutmuyor.

Ağca'nın duruşmalarını yerinde izleyen Örsan Öymen arkadaşımız, Milliyet'teki köşesinde önceki günkü duruşmada okunan bugüne dek sergilenmemiş belgeleri yayınlayarak Ağca ve örgütü konusunda daha önce belirmiş haklı kuşkuları doğrulamaktadır.

«Bu işi tek başına yaptım.» diyecek, «bağımsız teröristim» diyecek, buradaki sağ basın «Ülkücü değildir, Beynelmilel komünisttir» diye «Ağca taktiklerine» uygun ayınlar yapacak, sonra mahkemeyi reddedecek, Vatikan'da yargılanmak ya da Türkiye'ye teslim edilmek gibi istekler sıralayacak, açlık grevine başvuracak, böylece olayın özü, Ağca'nın ilişkileri, arkasındaki mali destek, eline silah ve plan veren örgüt gizlenmiş olacak...

Olaya hukuk ve mantık açısından bakarsanız, Ağca'nın Vatikan'da yargılanması kendisi için hiç de güvenceli değildir. Çünkü, Vatikan'da işlediği suçun karşılığı ölüm cezasıdır. İtalya'da ise aynı suçun yaptırımı yaşam boyu hapistir. Nasıl olur da Ağca, ölüm cezasına çarptırılacağı Vatikan'da yargılanmak ister?

Bu soruya yanıt vermek hiç de güç değildir. Ağca için nerede yargılanması önemli değildir. Önemli olan nerede kaçma olanağı bulacağıdır. Anlaşılan İtalyan cezaevlerinde şimdilik böyle bir olanak bulamadı, bu yüzden davayı, bu gibi şaşırtmalarla uzatıp, kaçacağı, kaçırılacağı bir ortamı yaratmayı planlamaktadır.

Aslına bakarsanız, Roma'daki yargılamanın çok da önemli bir özelliği oktur. Yoktur, çünkü mahkeme, Ağca'yı yaşam boyu hapis cezasına çarptırarak yalnızca gerekli bir «formaliteyi» yerine getirecektir. Oysa Ağca'nın suçu «bireysel» nitelikte görülebilecek türden

bir dava değildir. Suç, doğrudan doğruya «örgütlü suç» dediğimiz ilişkiler ağı içinde ele alınması gerekli bir davadır.

Bugüne dek yapılan araştırma ve soruşturmalar, Ağca'nın, Türkiye'de ülkücü kişi ve kuruluşlarla ilgili olduğu, cezaevinden ve Türkiye'den bu örgüt aracılığı ile kaçırıldığını, yurt dışına çıktıktan sonra uluslararası silah kaçakçıları ve yine yurt dışındaki «ülkücü» kişilerle işbirliği, yaptığını kanıtlamıştır. Süregelen eylemler ve işlenen suçlar, suçun örgütsel yapısını ortaya koymaktadır.

Bu soruşturmalardan daha da ileri gitmek ve bu ilişki ağını, bu terör örgütünü ortaya çıkartmak gerekir. Roma'daki yargılama bunun böyle olacağını göstermiyor. Tam tersine, olay, bireysel suç niteliğinde görülecek ve Ağca, çok büyük bir olasılıkla Papa'yı yaralamak suçundan yaşam boyu hapis cezasına çarptırılacaktır.

Ve tabii bir sürü soru da böylece boşlukta kalacaktır...

Mızrak çuvala girmez...

Şükran KETENCİ — 23 Temmuz 1981

Türk-İş Uluslararası Hür İşçi Sendikaları Konfederasyonu (ICFTU) nun aldığı, «Üyeliğini askıya alma kararına» karşılık, Asya İşçi Sendikaları Konfederasyonu (ARO) İcra Kurulunu olağanüstü toplantıya çağırdı.

Bu yazı yayınlandığında, Türk-İş Genel Başkanı İbrahim Denizcier'in Başkanvekili olduğu örgütün Singapur'daki toplantısında bir karar verilmiş olabilir. En olumlu yaklaşımla ARO, ICFTU'nun, Türk-İş'in üyeliğini askıya alan kararını haksız, ya da ağır bulabilir. İbrahim Denizcier'in katıldığı toplantıda, dostluk ilişkilerinin etkin olduğu bu kuruluştan, Türk-İş'i kurtarabilecek bir karar çıkarılması başarılabilmişse, bu haber Türkiye'de çok çapıcı ve abartmalı bir biçimde sunulmaya çalışılacaktır. İyi bir strateji ile sunulabilirse, böyle bir karar, Türk-İş yönetim organlarını ve Türk-İş tabanını bir süre daha oyalamaya da yarayabilir. Ama acaba ARO'dan, başarılabilirse, olumlu karar çıkartmak, Türk-İş'in uluslararası konumunda bir değişiklik yapabilir mi?

Uluslararası işçi kuruluşları dayanışması, bu kuruluşların nitelikleri, işlevleri, nedense işçi tabanından adeta bir sır gibi saklanmıştır. Bu ilişkiler bazı sendikacıların patentinde kalmış, ne işçi, ne yönetimdeki diğer sendikacılar hiç bir şey bilmediği için de, elinde patenti tutan, uluslararası ilişkileri dilediğince biçimlemiştir.

Bu nedenle de ICFTU kararı yanında, ARO'nun kararının bir işlevi olabilir mi? Sorusunu sorunca, ister istemez, bu kuruluşların başharfleri ile tanıtılmasının, işçi ve kamuoyu için, bilmeceden öte bir anlam taşımadığını hatırlamak zorunluğundayız.

Kapitalist ülkelerin sendikalarının örgütlendikleri Hür Dünya İşçi Sendikaları Konfederasyonu, (ICFTU) uluslararası işçi dayanışması çalışmalarında, pasif ya da sorunlara cevap verir nitelikte bulunmayınca, yeni pek çok uluslararası örgütlenme doğmuştur. Böylece bir yanda, ICFTU'nun içinden koptuğu, sosyalist ülkelerin sendikalarının örgütlendiği Dünya Sendikalar Federasyonu (DSF) gücünü korumuştur. Hıristiyan sendikaların konfederasyonu, Dünya İş Konfederasyonu (DİK) ise nitelik değiştirerek, Üçüncü Dünya ülkelerinin sorunlarına yönelik, daha aktif politika izleyen bir örgüt olarak gelişmiştir. ICFTU içinde kalan kapitalist ülkeler sendikaları da çözümü güçlü bölgesel ve işkolu örgütlenmelerinde aramışlardır; AET ülkeleri sendikaları etkin bir konfederasyonu, Avrupa İşçi Sendikaları Konfederasyonu (ASK)ı oluşturmuşlardır. Uluslararası ulaştırma, tekstil, metal örgütlenmeleri de çok etkin ve işlevi olan birlikler arasında sayılırlar. Bu arada, ASK'ın paralelinde, Asya Sendikalarının Konfederasyonu olarak, ARO da kurulmuştur. Ancak AET ülkelerindeki güçlü işçi sendikacılığı, sendikal haklar ve gelişmiş demokrasilerin ürünü ASK ile, sendikacılığın çok geri olduğu Asya ülkelerinin birliği ARO arasında, önemli bir yapı ve işlev farkı doğmuştur.

ICFTU, içinden pek çok uluslararası sendikal örgütlenmeyi doğuracak kadar pasif görülse de, kapitalist ülkelerin en geniş kapsamlı örgüt niteliğini korumuş ve belli ilkeler doğrultusunda çalışmalarını sürdürmüştür. Bu nedenle, 1961'e kadar özgür sendikal düzene geçemeyen Türkiye için, ilerici ve işlevi olan kuruluş niteliğini korumuştur.

Türk-İş'in kurulmasında, Türkiye'de sendikal hakların kazanılmasında, sendikaların nitel olmasa da, nicel gelişmesinde, çok önemli maddi ve manevi katkıları olmuştur. Türk-İş, her dönemde çok büyük maddi ve manevi destek aldığı bu kuruluşun alt örgütlenmeleri, ASK ve ARO'ya da üye olma kistemiştir. AET üyesi olmaya çalışan, Avrupa'da çok yoğun işçisi bulunan, Türkiye'nin konumu nedeni ile, doğal olarak ASK üyeliği önem kazanmıştır. Ancak ASK, Türkiye'deki bir diğer örgütlenmeyi, DİSK'i de ciddiye alıp dışlama-

ya yanaşmayınca, Türk-İş'in ARO üyeliği sorunsuz gerçekleştirilmiştir. Bilindiği gibi de, Türk-İş'in izlediği politika, geçtiğimiz aylarda ASK üyeliğinin, kesin reddedilmesine neden olmuştur. Derken Türk-İş'in pek çok şey borçlu olduğu, ICFTU üyeliğinin askıya alınması gündeme gelmiştir. ICFTU, Türk-İş'in son aylarda izlediği politika ile, sendikal ilkelerde bağışlanmayacak tavizler verdiği görüşündedir. ICFTU, Şide'nin ikili görevinde simgeleşen, çelişkilere ilişkin Türk-İş'e pek çok uyarıda bulunmuştur. Türk-İş ise, kendi yazılı belgeleri ile de sabit olduğu üzere gerçekleri gözlerden saklayarak, aleyhte kararları geciktirmeye çalışmadan öte bir şey yapmamıştır.

Şimdi de, kendi politikası içinde bu tercih olduğuna göre, uluslararası dayanışmayı yitirmenin sonuçlarını tartışma ciddiyetini gösterecek yerde, bu kez gerçekleri kendi yönetim organları, işçiler ve kamuoyundan gizleme yoluna girmiştir. ARO'dan, Türk-İş lehine bir karar çıksa da, çıkmasa da, Türk-İş'in uluslararası konumu açısından bunun hiç bir işlevi yoktur. Mızrağı çuvala sokmaya çalışmak nasıl ki, ICFTU üyeliğinin askıya alınmasını engelleyemedi ise, yönetim organlarının, işçilerin, kamuoyunun, ARO kararı ile oyalanmaya çalışılması, Türk-İş üst yönetimini, daha büyük açmazlara düşürmekten başkaca bir yararı olamayacaktır...

24 Temmuz

24 Temmuz 1981

Ulusal yaşamda önemli günler unutulamaz. Çünkü geçmişin tazelikle anımsanması, geleceğe yönelik ortak bilincin güçlenmesine yol açar; ulusal birlik ruhula çağdaşlığa doğru yürüyüşün sağlıklı puslası oluşur.

24 Temmuz böyle günlerimizden biridir.

Her yıl takvim yaprağında 24 Temmuzu gördüğümüz sabah belleğimizde hangi çağrışımlar ışımaktadır?

Lozan Antlaşması birincil sırada yerini alır. Emperyalizmin parçalayıp yutmak istediği Türkiye'nin yeniden doğuşu, uzun süren bir siyasal savaşımdan sonra 24 temmuz 1923 te Lozan'da onaylanmıştır. Bağımsız Türkiye Cumhuriyeti'nin vazgeçilmez sınırlarıyla çağdaş dünyada yerini bulması 58 yıl önce bugün gerçekleşmiştir. Devletimizin temelini uluslararası hukukun tarihsel belgesine böylece bağladık.

24 temmuz aynı zamanda «Gazeteciler Bayramı»dır.

1908 yılının 24 temmuzunda çıkan İstanbul gazeteleri Meşrutiyetin ilanını ve 1876 Anayasasına dönüşü kamuoyuna kısa haberlerle bildirdiler. Kamuoyunda özgürlük coşkusu, coşkunluğa dönüşmüştü. Gazeteciler o gün kesin karar aldılar: Abdülhamit diktasıyla her gazetede görevlendirilmiş sansür memurlarını geceleyin yazıişlerine sokmıyacaklardı. Karar yerine getirildi. 25 temmuz 1908 günü, basın otuz yılı aşkın bir süreden beri ilk kez sansürsüz çıktı. Bu özgürlük eylemi unutulmadı. Cumhuriyetten sonra 24 Temmuz «Gazeteciler Bayramı» olarak benimsendi.

1963'ün 24 Temmuzunda ise Türkiye çağdaş uygarlığa yönelik yolda bir başka özgürlük aşamasını yaşıyordu. 1961'de halkoyuyla benimsenen 27 Mayıs Anayasasının emekçiler yararına getirdiği ilke ve kurallar 274 ve 275 sayılı yasalarla hayata geçiriliyordu. Sendikalar, toplu sözleşme ve grev hakları iş yaşamında geçerli olmuştu. Alınterini çağdaş ve uygar dünyanın koşullarına göre değerlendiren bu özgürlük atılımı geniş işçi kitlelerinin bayramı sayıldı.

★

Türkiye'nin çağdaşlaşma tarihindeki unutulmaz günlerin tümü geriye dönüşü olmıyan bir yolun kilometre taşlarına benzer. 24 Temmuz bu tarihin en güzel takvim yapraklarından birini simgeliyor. Bağımsız ve bölünmez Türkiye Cumhuriyetinde, fikir özgürlüklerinin aydınlığında, alınterine demokratik yöntemlerle gerekli değeri sağlayarak yaşamak isteyen bir ulusuz.

Ne var ki ulusun aydınlıkta yaşamak istencinin karşısına engeller ve zorluklar çıkması, ya da çıkarılması da olasıdır ve doğaldır.

Kimi çevreler bağımsızlığa ters düşen bir politikadan medet umabilirler; kimileri yurt bütünlüğünü bölücü eğilimlere kapılabilirler; özgürlük ve demokrasi ideallerini boğmak isteyen karanlık güçler zaman zaman bunalımlar yaratabilirler; emekçi halkın haklarını kısıtlamak isteyen tutucular da ileriye doğru yürüyüşü geriye doğru çevirmek isteyebilirler.

Çağdaşlaşma atılımları bazan duraklamış, hatta gerilemiş görünebilir.

Bu görünümler aldatıcı ve geçicicidir.

Türkiye'yi Atatürk'ün yörüngesine oturttuğu çağdaşlaşma yolunda hiçbir kuvvet saptıramıyacaktır. Atatürk'ün 100'üncü doğum yılında 24 temmuzu yaşarken bu inancımızı yinelemeyi ve ulusal birliğin ancak çağdaş ilke ve kurallar çevresinde gerçekleşebileceğini vurgulamayı görev sayıyoruz.

CUMHURİYET

Kıbrıs'a dikkat

Ali SİRMEN — 24 Temmuz 1981

KTFD Başkanı Rauf Denktaş, içinde bulunduğumuz hafta Ankara'ya gelerek, Türkiye yöneticileriyle görüşmeler yapmıştır. KTFD Başkanının Ankara gezisi, Kıbrıs'ta önemli gelişmelerin olduğu bir döneme rastlamaktadır.

Kıbrıs'taki gelişmeler çok yönlüdür. Herşeyden önce Ada'nın bulunduğu bölge, Reagan yönetiminin desteğindeki Menahem Begin'in çabalarıyla tam bir barut fıçısına döndürülmüş bulunmaktadır. İran - Irak savaşı da, ilk günlerdeki hızını kaybetmiş olmasına karşın hâlâ bir çözüme ulaştırılamadığından, bölgedeki gerginliği daha da artırmaktadır.

İşte tam bu sırada, Kıbrıs'ta toplumlararası görüşmelerin, Washington patentli önerileri temel alan çözümlere yönelmesi olasılığından sıkça sözedilmeye başlanmıştır.

İki toplumun iç durumları da oldukça ilginçtir. Kıbrıs Rum ve Türk kesimlerinde birbiri ardından yapılan seçimler, iktidarların yapılarını değiştirmemiş olmakla birlikte, her iki bölgede de, seçim öncesine oranla, muhalefette bulunan güçlerin yararına yeni parlamento aritmetikleri oluşturmuş bulunmaktadır.

Kıbrıs Rum kesiminde, Klerides'in geçen seçimlerde siyasal yaşama yansımayan sağcı gücü, bu kez pekişerek politik yaşam içindeki yerini alırken, soldaki AKEL de oy ve sandalya sayısını artırmış bulunmaktadır.

KTFD'de seçim sonuçları ise, iktidarın solunda yer alan kanadı güçlendirmiş bulunmaktadır.

Şimdi her iki yönetim de aralarındaki sorunları görüşüp çözmeye yönelmeden önce, kendi iç düzenlerinin yeni durumuna alışma ve içeriye çeki düzen verme çabası içindedirler.

Böylesi bir ortamda, her iki yönetimin de kendi iç düzenleri konusunda dikkatli davranmalarındaki gerekçeleri ve duruma bir an önce çeki düzen verme çabalarını anlamak kolaydır.

Ancak, anlaşılması güç olan yeni parlamento aritmetiğinin getirdiği sorunları, zor ve baskı yöntemleriyle aşma tutkusudur.

Kıbrıs'ın Rum kesiminde, daha doğrusu Kıbrıs'ın tümünün Rum yönetiminde bulunduğu sırada, bunların bu tür davranışlarının ne sonuçlar verdiğini yedi yıl önce gördük. Sanırız Rum yönetimi ve bu kesimin siyasal yaşamındaki tüm güçler, geçmişte kendilerine pek pahalıya mal olan davranış yanlışlarını iyi değerlendirmiş olmalılar ki, artık 1974'dekine benzer çözümlere yönelmeye pek istekli görünmemekte, hatta bu tür yönelişlere karşı çıkmakta kararlı olduğu izlenimini uyandırmaktadır.

Ne yazık ki, Denktaş yönetiminin aynı derecede bilinçli davrandığını söylemek olası değil, KTFD Başkanı ile yandaşları parlamento aritmetiğinde kendi yönetimlerinin işini güçleştiren en ufak bir değişiklik olduğunda, hemen özgürlüklerin kötü kullanılmasından yakınmaya başlamışlardır.

Kıbrıs Türk toplumunun kendini yönetmesi 7 yıllık bir deneye dayanıyor. Eğer «Barış Harekâtı» olmasaydı, bugün Türklerin özgürlüklerinden hatta toplum olarak yarlıklarından sözetmek olanağı bulunmayacaktı. yıllar yılı baskı altında yaşamış, ekonomik, sosyal ve politik hakları tanınmamış, küçük bir toplumun yeni yaşamında büyük güçlüklerle karşılaşması doğaldır.

Bu güçlükler, KTFD'nin Rum yönetiminin ve Yunanistan'ın uluslararası alandaki ustaca taktikleriyle büyük bir yalnızlık içine itilmesinin sonucu olarak tek ekonomik ve politik desteği olan Türkiye'deki geçmiş iktidarların yanlışları dolayısıyla daha da büyümüştür. Ancak, «Barış Harekâtı»ndan bu yana geçen yedi yılın bilançosu, tüm yanlışlara eksiklere karşın yine de bazı olumlu yanlar taşımaktadır. KTFD varlığını sürdürmesini bildiği gibi, son derecede karışık bir ortamda güç ekonomik koşullar altında, demokratik parlamenter sistemi sürdürmeyi başarmış ve Türkiye'de görülen, anarşi ve terör eylemlerine kendi bünyesinde yer vermemiştir.

Geçmiş yedi yıllık deney, tüm güçlüklere, gerek muhalefet, gerek Denktaş'ın iktidar cephesindeki aşırı suçlama, dayanaksız iddialar ileri sürme alışkanlığına karşın, KTFD'de sorunların demokratik düzen içinde çözülebileceğinin kanıtıdır.

Bu kanıtın çarpıcılığını gözardı ederek, KTFD ve Türkiye'de ilk bakışta pek kolay görünen ama uygulanmaya konulduğu anda kendi yapısı dolayısıyla çok daha büyük sorunlar doğuracak olan zor yolunu seçmek, hem yedi yıllık emekleri boşa çıkaracak hem de, «Barış Harekâtı»nın anlamını ortadan kaldıracaktır.

Kıbrıs'a hepimiz çok dikkat etmek zorundayız.

Türkiye'deki güçler, kolay görünen yol eğilimlerini yüreklendirici davranış ve öne-

rilerden kaçınmalı, doğru çözümün demokrasi içinde olduğunu sabırla yinelemelidirler.

Kıbrıs'ta muhalefet kendi başına örülmek istenen çorapları iyi görmeli, bu çabaları boşa çıkarmak için sabırlı ve soğukkanlı bir şekilde davranırken, siyasal gerginliklerin şu anda hiç de kendi yararına olmadığının bilincine varmalıdır.

Denktaş'ın önderliğindeki iktidar cephesi ise, ilk bakışta kolay görünen çözüm eğilimlerinin uzağında durmaya dikkat etmelidir.

Bu konuda en büyük sorumluluk Denktaş'a düşmektedir. Denktaş'ın kendi sıfatını düzene sokup böyle bir amaca yönlendirecek gücü vardır.

Bu gücü doğru yolda kullanmaktan en büyük yararı sağlayacak olan da yine Denktaş'ın kendisidir. Çünkü oyunun kurallarının bozulmasının doğuracağı kargaşanın sonunda herşey durulduğunda, KTFD'nin bugünkü Başkanının yerinde de yeller estiği görülebilir.

Oysa bugün önemli bir görevi üstlenmiş bulunan Denktaş, oyunu kuralları içinde tutup, Türk toplumunun sorunlarını uluslararası alanda etkili bir biçimde savunup çözüme ulaştırma çabalarını başarıya ulaştırabildiği zaman tüm yanlışlarına ve paternalist davranışların karşın tarihte olumlu bir yer alma şansına sahiptir.

Şimdi herkes Denktaş'ın bu şansını kendi eliyle yıkıp yıkmayacağını ilgiyle izliyor.

Evren: Demokrasiye geçiş aceleye getirilmeyecek

Faruk BİLDİRCİ — 25 Temmuz 1981

TRABZON — Devlet Başkanı Orgeneral Kenan Evren Belediye Meydanı'nda halka hitaben yaptığı konuşmada, şöyle dedi:

«Devraldığımız Türkiye'yi, anarşi ve terörden temizlenmiş, ekonomik gelişmeyi sağlam temellere dayanmış ve demokratik parlamenter rejime kavuşmuş olarak yeni yönetime devredeceğimizi, ancak bunu yaparken, işleri aceleye getirip yarım yamalak bırakıp gitmeyeceğimizi de belirtmek isterim.

Biliyorum, bunu böyle söyledim diye içerde ve dışarda ve özellikle dışarda menfi propaganda yapacaklarını biliyorum. Dış ülkelere sığınmış ve oralarda kendileri gibi olanlarla birleşerek vatanın parçalanması pahasına örgüt kurmuş hainler bu konuda da her konuda olduğu gibi bunu da kullanacaklardır. Bizim demokrasiyi yeniden kurma çalışmalarımızın programını, normal seçimlerin ne zaman yapılacağını açıklamadığımızı söyleyeceklerdir. Bunu dostlarımız da söylüyor. Bizim onlara verdiğimiz cevap şu: Zamanı geldiğinde açıklayacağız. Demokratik parlamenter sisteme döneceğiz. Ama siz istediğiniz için değil, bu millet istediği için. Ve bu millete en yakışır idare biçimi olduğu için.

Bir binanın birinci katı tamamlanmadan ikinci katına başlanmaz. Onların bütün istedikleri ne biliyor musunuz? Biz açıklayalım, onlar haince planlarını buna göre yapsınlar ve istediklerini gerçekleştirsinler. Biz onların bu planı yapmalarına izin vermeyeceğiz.

Taarruz edecek ordu, taarruz planını elbette ki zamanı gelmeden açıklamaz. Bizim de karşımızda düşmanımız vardır. Taarruz planını şimdiden açıklamayacağız. Zamanı geldiğinde açıklayacağız. Ve onlara o planları yapmasına fırsat vermeyeceğiz..

Bir çok dostlarımız bize yardımcı olmak maksadıyla bazı girişimlerde ve tavsiyelerde bulunuyorlar. Ama eksik olmasınlar, bizde onlara kendi ülkelerindeki bizim örgüt mensuplarına inanmamalarını Türk toprakları üzerinde yaşayan 45 milyon vatandaşın sesine kulak vermelerinizi istiyoruz.

Ateş düştüğü yeri yakar, yarın öbürgün onlara da düşebilir, düşmesini arzu etmeyiz ama düşecek olursa o zaman bu ateşin nasıl etrafını yaktığını göreceklerdir. Eğer bu anarşi ve terörle etkili mücadele yapmazlarsa vaktiyle bizde olduğu gibi demokrasinin gereğidir diyerek her yapılan kanunsuz hareketi hoşgörü ile karşılarlarsa korkarım bu ateş onları da yakacaktır. Bu vesileyle yurt dışındaki vatanına gönülden bağlı vatandaşlarıma buradan Trabzon'dan seslenmek istiyorum. Yüce Türk milleti ve aziz vatanımız aleyhinde basın radyo ve televizyonda sürdürülmek istenen bu yıkıcı faaliyetlere itibar etmeyiniz diyorum.

Anarşi ve terörün kökü tamamen kazılıncaya ve tüm yurtta güvenlik sağlanıncaya kadar sıkıyönetimin bütün yurtta daha bir süre uygulanması bir zorunluluk teşkil etmektedir.»

Sık sık alkışlarla kesilen konuşması sırasında Devlet Başkanı Orgeneral Kenan Evren, gözaltına alma süresine değinirken de şunları söyledi. «90 günlük gözaltına alma süresinin insan haklarına aykırı olduğunu bi-

liyoruz. Ama muayyen bir süre için bu kararı almak zorundaydık. 90 günlük gözaltında bulundurma süresi de bu nedenle konulmuş ve bu da bazı kayıt ve şartlara bağlanmıştır. Sıkıyönetim Komutanlıklarından aldığım bilgilere göre bugüne kadar 9 aylık sürede gözaltına alınan 49 bin kişiden sadece 1500 kişi 90 günlük süreye tabi tutulmuştur.

Bu süreyi azaltmayı düşünürken dış baskılar gelince vazgeçtiğimizi Amasya konuşmamda belirtmiştim. Bu sırada bu konuda dıştan gelen bir baskı da sözkonusu olmadığından kısa bir süre sonra gözaltında tutma süresini azaltacağız» dedi.



Erbakan, Büyükkörükçü ve Oğuz serbest bırakıldılar

Mahkemenin tahliye kararına itiraz edilemiyor

DURUŞMA TUTANAĞINDAN

Erbakan: MIT bantlarının hukuki değeri yok

26.7.1981

Reagan'ın dünyası, Avrupa ve Türkiye

Osman ULAGAY — 27 Temmuz 1981

Ottawa Doruğu'nu izleyen bir Amerikalı yetkilinin «bütün ödülleri biz kazandık» demesi her halde boşuna değildi. Kapitalist dünyanın önde gelen liderlerini bir araya getiren bu yedinci doruk toplantısı sonucunda yayınlanan bildirinin çeşitli konularda uzlaşmaya varıldığı izlenimini veren «cilâsı» kazındığında, ABD'nin uygulamada savsaklamaya çok elverişli Kuzey - Güney Diyaloğu gibi konularda tutumunu yumuşattığı, buna karşılık faiz oranlarının düşürülmesi gibi ivedilik taşıyan, can alıcı konularda hiç bir ödün vermeye yanaşmadığı görülüyordu.

Ottawa bildirisinde «enflasyon ve işsizlik sorunlarına birlikte öncelik verileceği» kaydedilmekle birlikte gerçekte Reagan'ın yaklaşımının ağır bastığı açıktı. Bildiride «birlikte öncelik» cümlesinin hemen ardından «halen uygulanmakta olan ortodoks ekonomi politikalarının sürdürülmesi», «enflasyon tehdidinin sürdüğü yerlerde sıkı para ve yüksek faiz uygulamasına devam edilmesi», «kamu borçlanmasının sınırlandırılması» ve «seçmenlerin daha bir süre ekonomik büyüme ve refah artışı beklentilerine girmeyecek şekilde eğitilmesi, sancılı bir ekonomik adaptasyon dönemine hazırlanması» isteniyordu.

Reagan'ın dünyasında devletin ekonomiye müdahale ederek faiz oralarını ayarlamasına, işsizlik sorununu giderecek önlemlere yönelmesine ve çeşitli ülkelerin başbaşa vererek ortak bir ekonomik politikası saptamalarına da yer yoktu. «Piyasa güçleri» o yönde gelişme gösterirse ABD'deki faiz oranları düşer, Avrupa bir ölçüde yüksek faizin büyümeyi sınırlayıcı ve yüksek doların enflasyonu arttırıcı etkilerinden kurtulabilirdi. Ne var ki Reagan'ın dünyasıyla Avrupalı liderlerin yönetmeye çalıştıkları Avrupa'nın bağdaşması, Avrupalıların yazgılarının Amerika'daki piyasa güçlerinin «keyfine» bırakılması pek de kolay görünmüyor.

İşadamlarımızdan TÜSİAD Yönetim Kurulu Başkanı Ali Koçman'ın son Avrupa gezisinden sonra bu konuda söyledikleri hayli ilginç. «Avrupa'da ekonomik üretime doğrudan dahil olmayan, ancak kamuoyu oluşturmada etkili bir grup var,» diyor Koçman. «Bu daha ziyade orta sınıfa dayalı, entellektüel bir zümre. Bunlar siyasi sahada ve iktidarlar üzerinde büyük etki sahibi. Ve neticede 1980'lerde Avrupa'nın başlıca ülkelerin-

de sosyalistler ve sosyal demokratlar ya iktidara geliyorlar ya da aday görünüyorlar. Ama bunların muhafazakârlardan daha fazla sosyal harcama ve refah vadederken kaynağını nereden bulacakları belli değil. Şahsi görüşüme göre bu gidişle Avrupa, 2. Dünya Savaşı sonrasında olduğu gibi bir 'medeniyet krizi'nden geçecek veya disiplinli bir liberal ekonomi modeliyle büyüme hamlesine geçilecek ya da sosyalistleşme süreci daha hızlanacak, demokratik sistem temel kalmakla beraber belki de yeni bir ekonomik yapıya gidilecek.»

Koçman'ın yorumunu doğrulayan gelişmeler de yok değil. Ottawa Doruğu sonrasında Avrupa Komisyonu Başkanı Gaston Thorn'un yüksek faiz oranlarının süreceği yolundaki karamsar tahmini, F. Almanya Ekonomi Bakanı Otto Lambsdorf'un ABD'nin uyguladığı maliye ve para politikalarına getirdiği eleştiriler ve İngiltere'de İşçi Partisi Lideri M. Foot'un Bayan Thatcher'i «Ottowa'da Başkan Reagan'a kafa sallamaktan başka ne yaptın?», diyerek kınaması, Avrupa'daki rahatsızlığın Ottawa Bildirisi'ne yansımayan son belirtileri.

ÜÇÜNCÜ DÜNYA NE YAPIYOR?

Avrupa rahatsız da «gelişmekte olan» Üçüncü Dünya ülkeleri çok mu rahat? Dünya Bankası'nın henüz yayınlanmamış olan «1981 Dünya Kalkınma Raporu»nun Financial Times gazetesi tarafından ele geçirilen müsveddesinde dünya ekonomisindeki durgunluğun, yüksek faiz oranlarının ve kabaran petrol faturalarının bu ülkeleri olumsuz etkilediği belirtiliyor ve bu ülkelerin 1970-80 döneminde eriştikleri büyüme hızlarına 1980-90 döneminde erişemeyecekleri kaydediliyor. Dünya Bankası'nın «karamsar senaryosu»nda kişi başına 220 dolar ortalama gelire sahip «düşük gelirli» ülkelerde 1970-80 döneminde yüzde 0.8 olan büyüme hızının 1980-90'da yüzde 0.7'ye, kişi başına, 1,700 dolar gelire sahip «orta gelirli» ülkelerde ise 1970-80'de yüzde 3,1 olan büyüme hızının 1980-90 da yüzde 2,1'e düşeceği tahmin ediliyor.

Bir yandan kısa ve uzun vadeli dış borçları 600 milyar dolara yaklaşan, diğer yandan cari işlemler açığı IMF tahminlerine göre bu yıl 97 milyar, gelecek yıl 102 milyar dolara çıkacak olan «gelişmekte olan» ülkeler için Başkan Reagan ve bu yıl ki raporuyla Reagan yönetiminin dümen suyuna girme eğiliminde olduğu anlaşılan Dünya Bankası ne öneriyor? Özellikle Türkiye gibi «orta gelir» grubundakiler için özetle şunu öneriyor. Dış yardımlara artık fazla bel bağlamayın; özel girişime ağırlık vererek ekonominizi dışa açın; daha fazla ihracat yaparak döviz kazanın, böylece dış borçlarınızı ve faizlerini ödeyin; yabancı sermayeye yeni olanaklar tanıyarak bu yolla kaynak çekmeye çalışın. Biz de devlet olarak yardım yerine size işimize gelen alanlarda pazar açalım, ticaret sınırlamalarını kaldıralım, böylece gül gibi geçinip gidelim.

Ali Koçman'ın sözünü ettiği Avrupa'daki «entellektüel» akımlar bu mantığın dayandığı varsayımların geçerli olmadığını ve Üçüncü Dünyanın sorunlarını çözme görevinin «piyasa güçleri»ne bırakılamayacağını ısrarla vurgular ve bu konuda geçen yıl hazırlanan «Brandt Raporu»nun önerilerine ağırlık verilmesini isterken bu tartışmada «deneme tahtası» görevini ise Türkiye gibi «orta gelirli gelişmekte olan ülkeler» üstleniyor. Tabii denemenin bedelini de onlar ödüyor, ödeyecek.

100. Yıl üstüne

28 Temmuz 1981

Doğumunun yüzüncü yılında Atatürk'ü anmak için yoğun bir program uygulanmaktadır. Tüzel ve özel kurumların girişimiyle hemen her alanda törenler düzenlenmekte, o büyük adamın unutulmaz adını bugünden yarına aktarmak uğruna yoğun bir çaba harcanmaktadır. Kitaplar yayınlanıyor, gazetelerde yazı dizileri birbirini izliyor.. TRT'de Atatürk'le ilgili konuşmalar yapılıyor, onu yaşamında tanımış olanların anıları dile getiriliyor.. Ordumuz bu yıl geçen yıllara kıyasla daha sık düzenlediği tatbikatların tümünü Atatürk'e adamış durumdadır. Her biri Atatürk'ün özdeyişleriyle anılmaktadır. «Cumhuriyet Fazilettir», «Ne Mutlu Türküm Diyene», «Yurtta Sulh, Cihanda Sulh», «Ya İstiklâl, Ya Ölüm» gibi...

Okullara, Belediyelere, resmi dairelere bir Atatürk büstü konması uğruna milyarlar göze alınmıştır. Atatürk'ün Selanik'te doğduğu evin bir tıpkısı Ankara'da yapılacaktır. Çalışmalar hızla sürüp gitmektedir.

Bütün bu iyi niyetli çabaları sevinçle karşılarız.. Biz, Atamızın anısını yaşatmak, onun ölümsüzlüğünü pekiştirmek için ne yapsak azdır diyenlerdeniz. Ne var ki, göze alınan bu çabaların daha çok duygusal ve yüzeysel bir nitelik taşıdığını da vurgulama-

dan edemiyoruz.

Atatürk'ü unutmamak, her şeyden önce onun eserini yaşatmakla olasıdır. Eseri hırpalandıktan sonra istediğiniz kadar heykel, büst, poster sıralayınız, bir değeri olur mu?...

Çok partili yaşama geçildikten sonra demokrasimiz kısa zamanda yozlaşıp her 10 yılda bir tökezlediyse bu ne Anayasaların yetersizliğinden, ne de halkımızın bilinçsizliğinden olmuştur. Başarısızlığın önde gelen nedeni Atatürk ilkelerinin zedelenmesidir. Ve yazık ki bu zedelenişin, başlangıcı çok partili yaşama geçişimize, hatta daha gerilere, Atatürk'ün ölümüne dek uzanır.

Bu konu üzerinde 40 yıldır çok durduğumuz için şimdi aynı şeyleri yinelemeyeceğiz.. Sayın Devlet Başkanı Kenan Evren Erzurum'daki son konuşmasında «demokrasiye dönmeyeceğiz, demokrasiyi yeniden kuracağız» derken kuşkusuz, geçmişteki politika hatasına milletin bir daha düşürülemeyeceğini anlatmak istiyordu. Bu söze yürekten katılıyoruz. Evet Tanrı korusun 12 Eylül öncesi demokrasisine bir daha dönmeyelim, ama Atatürk'e dönelim, onun bize emanet ettiği laik Türkiye Cumhuriyetine yeniden kavuşalım. Bundan neredeyse 60 yıl önce Büyük Atanın önderliği ile kavuştuğumuz vicdan özgürlüğü ortamını ülkemizde bir daha sarsılmamacasına egemen kılalım.

Hiç bir seçim kaygısı taşımadığını her fırsatta yinelemekten çekinmeyen bugünkü yönetim tüm özgürlüklerin kaynağı bildiğimiz laiklik ilkesini Atatürk döneminde olduğu gibi tam anlamıyla yürürlüğe koyabilecek güçtedir. Sayın Evren izinsiz Kur'an kurslarına karşı savaşım açılacağını söylemekle bu konuda umut vermiş, ama hemen arkasından ilk orta ve liselere «mecburi» din dersleri uygulanacağını açıklayarak verdiği umudu gölgelemiştir. Dünyanın hiç bir laik ülkesinde zorunlu din dersi yoktur ve olamaz. Din dersi küçük yaşta velinin iznine bağlıdır. Liselerde ise —rahip yetiştiren kilise okulları dışında— din dersi söz konusu olamaz.' Laik olmayan İngiltere'de bile bu böyledir. 12 Eylül yönetiminin yanılgıya düşmesini istemediğimiz için, bu noktaya değinmek gereğini duyduk.

olayların ardındaki GERÇEK

MEB'de hazırlanan rapor

29 Temmuz 1981

Milli Eğitim Bakanlığından beş kişilik bir görevliler grubunun din eğitimi üzerine hazırladığı raporun özeti bugünkü gazetemizde yayınlanmıştır.

İyi niyetler ürünü olduğuna inanmak istediğimiz bu rapor ne yazık ki çelişkilerle doludur ve Atatürk Cumhuriyetinin temellerini oluşturan bazı ilkelere yanlış bir yaklaşım içindedir.

Bilindiği gibi Türkiye Cumhuriyetinin Anayasal yapısındaki değişmez ilke laikliktir. Kuşkusuz laiklik ilkesini benimsemekle devletimiz özgürlük ve demokrasi yolunda en büyük ve çağdaş atılımını yapmıştır. Çünkü özgürlüklerin birincil sırasında vicdan özgürlüğü bulunmaktadır.

Atatürkçülük vicdan özgürlüğünü devlet ve toplum katlarında gerçekleştirmekle benimsenebilir.

Uzun ve acılı bir tarihsel süreç sonunda Ulusal Bağımsızlık Savaşı kazanılınca din ve devlet işleri birbirinden ayrılmış, vicdan özgürlüğüne saygılı milli eğitim düzeni kurulmuştu. Ancak bu düzenin büyük ölçüde yıpratıldığını söylemek bir doğruyu dile getirmektir. Bu durumda hastalığa çare olarak sunulan formül ne olmalıdır?..

İşte bu noktada MEB görevlilerince hazırlanan rapor yer yer haksız suçlama ve saptamalar yapmaktadır. Raporun bir yerinde şu satırları okuyoruz: «Şayet aydınlarımız kitlelerin inançlarına saygılı olmayı bilselerdi ya da «din gericiliktir» psikozundan kurtulabilselerdi, bugün politikacıların bu konuyu sömürmelerine olanak bulunamıyacaktı.»

Atatürkçülüğün laiklik ilkesini büyük öndere yakışır bir bağlılıkla ve nice zorluklar karşısında özveriyle savunan tüm aydınları suçlayan bu yaklaşımın yanlış olduğu açıktır. Bir ülkenin aydınlarını tümüyle suçlayarak yürütülecek mantığın milli eğitimde sağlıklı bir sonuca ulaşabilmesi zordur.

Nitekim çeşitli ve çelişkili siyasal ve hukuksal gerekçeler göstermeye çalışan rapor, sonuçta tüm eğitim sistemine mecburi (zorunlu) din dersleri konmasını öneriyor. Böyle bir uygulama Atatürkçülüğü laiklik ilkesile nasıl bağdaştırılacaktır? Vicdan öz-

gürlüğüne ters düşmeyecek midir? Bütün dünya tarihinde nice acılı ve çileli süreçlerden sonra eğitim sistemleri laikleşebilmiştir. Şimdi bu süreci tersine çevirmek olası mıdır?

MEB raportörlerinin saptamasına göre «yüzde 99'u Müslüman olan Türkiye'de laik öğretim «rahatsızlık» doğurmaktadır. Oysa bu konu 40 yıl önce bile rahatsızlık doğurmuyordu. 2000 yılına yaklaşırken mi «rahatsızlık» söz konusudur?

Bugün Türkiye'de okuma - yazma bilen her yurttaş İslâmın kutsal kitabını ve sayısı bol dinsel yayını alıp okuyarak Müslümanlık inancını ve kültürünü geliştirebilir. Akıl, sağduyu, öğrenme özgürlüğü bu alanda yeterlidir. Bütün ulusumuzu eğitim seferberliği süzgecinden geçirdiğimiz gün sorun kendiliğinden çözümlenir. Unutmayalım ki, bugün nüfusun yarısına yakın bölümü okuma - yazma ışığına bile uzaktır.

★★★

Atatürk Yılı'nda...

Uğur MUMCU — 31 Temmuz 1981

Laiklik Atatürk ilkelerinin temelini oluşturur, bundan kimsenin şüphesi yok.. Laikliğin toplumu büyük kargaşalardan ve kör bağnazlıklardan kurtaran bir dünya görüşü olduğunu yaşanan her olay ile yeniden öğreniyor ve Atatürk'ün büyüklüğünü her olayda yeniden anlıyoruz!

Büyük Atatürk tarafından konulan ve uygulanan laiklik ilkesinin, çok partili yaşama geçildiğinde, oy avcılığı kaygusu ile «tutan devrimler, tutmayan devrimler» gibi ayrımlarla törpülendiğini bilmeyenimiz yoktur.

Yakın tarihimizde çok acı örnekleriyle gördük ki, laiklik ilkesinden verilecek küçük küçücük bir ödün, toplum için büyük ve onarılmaz yaralar açmaktadır. Çünkü laiklik. Türk toplumunu, İran türü kargaşalardan korumuş olan bir zırh gibidir.

Milli Eğitim Bakanlığı'nda kurulan bir komisyonca din eğitimi üzerine hazırlanan rapor, laikliğin önemini anlayan, bunun bilincine varan insanlar için oldukça kaygı vericidir.

M. E. Bakanı Sayın Sağlam ile Sayın Komisyon üyelerine Atatürk'ün 22 eylül 1924 tarihinde Samsun'da İstiklâl Ticaret Mektebi'nde yaptığı konuşmayı sunarak, Sayın Bakan Sağlam ile Komisyon üyelerini bu konuda yeniden düşünmeye çağırıyoruz.

Evet, Atatürk diyor ki:

— Dünyada herşey için, medeniyet için, hayat için, muvaffakiyet için en hakiki mürşit ilimdir. İlim ve fennin haricinde mürşit aramak, gaflettir, cehalettir, dalalettir...

En mühim, en esaslı nokta terbiye meselesidir. Terbiyedir ki, bir milleti ya da hür, müstakil, şanlı, alî bir heyeti içtimaiye halinde yaşatır, ya bir milleti esaret ve sefalete terkeder.

Efendiler: Terbiye kelimesi yalnız olarak kullanıldığı zaman herkes kendince maksud bir medlüle (anlaşılan anlamlara) intikal eder. Tafsilata girişilince terbiyenin hedefleri, maksatları tenevvü eder (çeşitlenir) Mesela dini terbiye, milli terbiye, beynelmilel terbiye.. Bütün bu terbiyelerin hedef ve gayeleri başka başkadır. Ben burada yalnız Türk Cumhuriyeti'nin yeni nesle vereceği terbiyenin milli terbiye olduğunu katiyetle ifade ettikten sonra diğerleri üzerinde tevakkuf etmeyeceğim (üzerinde durmayacağım). Yalnız işaret ettiğim manayı kısa bir misal ile izah edeceğim.

Efendiler: Yeryüzünde üçyüz milyonu mütecaviz İslâm vardır. Bunlar, ana, baba, hoca terbiyesi ile terbiye ve ahlâk almaktadırlar. Fakat, maalesef hakikatı hadise şudur ki, bütün bu milyonlarca insan kütleleri şunun veya bunun esaret ve zillet zincirleri altındadır. Aldıkları manevi terbiye ve ahlâk onlara bu esaret zincirlerini kırabilecek meziyeti insaniyeyi vermemiştir, veremiyor. Çünkü hedefi terbiyeleri milli değildir.

Efendiler, milli terbiyenin ne demek olduğunu bilmekte bir güna teşevvüş (hiç bir karışıklık) kalmamalıdır. Bir de milli terbiye esas olduktan sonra onun insanını, usulünü, vasıtalarını da milli yapmak zarureti gayri kabili münakaşadır. Milli terbiye ile inkişaf ve ila (gelişme ve yücelme) edilmek istenilen genç dimağları bir taraftan paslandırıcı, uyuşturucu, hayali zevaitle (fazlalıkla) doldurmaktan dikkatle içtinap (kaçınmak) etmek lazımdır... (Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri, Türk İnkılap Tarihi Enstitüsü yayınları, ikinci bası, S: 198).

Laikliğin en önemli uygulamaları, hiç şüphesiz, eğitimdedir. Eğitim ve öğrenimde laiklik ilkesi zedelenirse, bunun zararlı ve yıkıcı sonuçlarından kurtulmanın olanağı yoktur. İlk ve orta öğrenimde bundan sonra uygulanmak istenen zorunlu din dersleri, Atatürk'ün 1924 yılında tehlikelerini belirttiği saplantılara yeniden dönmek demektir. Tehlike buradadır.

Atatürk yılında, laiklik ilkesine ve Atatürkçülüğe kesinlikle ters düşecek bu girişimden vazgeçileceğini ummak istiyoruz...

2 Temmuz

— Türk-İş'in Uluslararası Hür İşçi Sendikaları Konfederasyonu (ICTFU) üyeliği askıya alındı.

3 Temmuz

— Erzurum, Ağrı, Kars, Artvin'de sokağa çıkma yasağı kaldırıldı.

4 Temmuz

— Yunanistan'da seçim havası: Pasok Lideri Papandreu Bonn'da «Türkiye'nin tehdidi altında yaşıyoruz» dedi.

7 Temmuz

— Arjantin'de İsabel Peron askeri darbeden 5 yıl sonra serbest bırakıldı.

8 Temmuz

— İngiltere'nin Liverpool kentinde Pakistanlı ve Bengladeş'li göçmenlere ırkçı saldırılarla başlayan çatışmalar yayılıyor.

9 Temmuz

— Cumhuriyet Ege temsilcisi Hikmet Çetinkaya serbest bırakıldı.

— Mason locası skandalına adı karışan İtalyan Genel Kurmay Başkanı istifa etti.

13 Temmuz

— Uyuşmazlık mahkemesi kararı: Sıkıyönetim öncesi siyasi suçlara askeri yargı bakacak.

14 Temmuz

— Danışma Meclisi'ne seçilmek için başvurular başladı.

16 Temmuz

— Polonya'da Edvard Gierek ve 6 eski yönetici Komünist Partisinden atıldı.

17 Temmuz

— İsrail savaş uçakları Beyrut'tu bombaladı.

— Tuncay Mataracı'nın mallarına ve parasına el kondu.

20 Temmuz

— Roma'da yargıç önüne çıkarılan Ağca mahkemeyi reddetti.

— İsrail Başbakanı Begin: «Saldırılar Filistin üslerini etkisiz hale getirinceye kadar sürecek,» dedi.

— Türkiye'nin dış ticaret açığının 2 milyar doları aştığı bildirildi.

22 Temmuz

— Duruşmaya gelmeyi reddeden Ağca ömür boyu hapse mahkum edildi.

— MHP Genel Başkanı Türkeş'in 9 Işık kitabı yasaklandı.

23 Temmuz

— Evren: «Spekülatörlerin buğdaylarına el koyabiliriz,» dedi.

— M. Ali Ağca, hakkında verilen kararı temyiz etmedi.

— ABD İsrail'i ilk kez suçladı.

24 Temmuz

— Evren: «Demokrasiye geçiş aceleye getirilmeyecek,» dedi.

— Erbakan ve 9 MSP'li için tahliye kararı verildi.

25 Temmuz

— İran'da Muhammed Ali Recai Devlet Başkanı seçildi.

29 Temmuz

— Beni Sadr'ın uçakla Paris'e kaçtığı bildirildi.

— İngiltere Prensi Charles ve Lady Diana evlendiler.

31 Temmuz

— Doktor ve mühendislerin çalışmak amacıyla yurtdışına çıkışları kısıtlandı.

ÖZEL
Universite
Hazırlama'da
Kayıtlar
Başladı
KADIKÖY - İSTANBUL

Cumhuriyet

58 Yıl; Sayı 20130 — Kurucusu: Yunus NADİ — 10 TL. 20 Ağustos 1981 Perşembe

ÜNİVERSİTEYE
HAZIRLAMADA
merkez dershanesi
LİSE SON 24 AĞUS.
Laleli-İSTANBUL
27 40 92 - 22 83 16

81 Ağustos

220 İDAM İSTENEN MHP DAVASI BAŞLADI

İzlenimler...

Genç sanıklar, yaşlı izleyiciler

Yalçın DOĞAN

ANKARA — [illegible]

(Arkası S. Sayfada)

Duruşmada Türkeş...

Lâcivert bir takım giymişti

ANKARA, (Cumhuriyet bürosu) — [illegible]

(Arkası Sa. 9, Sü. 4 de)



Türkeş, kimlik tesbiti için kürsüye çağrıldığı anda [illegible] (Fotoğraf: [illegible])

İlk gün sanıkların kimlik tespitiyle geçti

- ALPASLAN TÜRKEŞ, RAHATSIZLIĞI GEREKÇESİYLE, ÖĞLEDEN SONRA DURUŞMADAN AYRILDI.
- ALİ FUAT EYÜPOĞLU AVUKATINI REDDETTİ; İKİ SANIK DURUŞMAYA YANLIŞLIKLA GETİRİLDİ. 130'A YAKIN SAVUNMA AVUKATI KATILDI.
- SANIKLARIN ARASINDA DOLAŞTIRILAN «KİM KABUL EDERSE ONUN ÜZERİNDE KALIR... SİLAHI GÖMDÜK... BEKÇİNİN HABERİ YOKTU DERSİN» YAZILI BİR NOT ELE GEÇTİ.

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — MHP Genel Başkanı Alpaslan Türkeş ve 219 MHP'li hakkında ölüm cezası istenen MHP ve Ülkücü kuruluşlara ilişkin dava, dün Ankara Sıkıyönetim Komutanlığı 1 Numaralı Askeri Mahkemesinde başladı. [illegible]

(Arkası Sa. 9, Sü. 1 de)



KEMAL TÜRKEŞ'İN EŞİ VE KIZI — [illegible] (Fotoğraf: TİA)

İdamlar ve Türk Ceza Kanununun ilgili maddeleri

TCK Madde 146/1: [illegible]

TCK Madde 149: [illegible]

Kim neyle suçlanıyor?

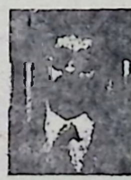
587 sanıktan 498'i tutuklu

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) — [illegible]

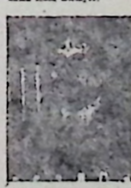
HAKKINDA İDAM İSTENENLER: 84 SANIK

[illegible]

(Arkası Sa. 9, Sü. 4 de)



SADİ SOMUNCUOĞLU — [illegible]



AĞAH OKTAY GÜNER — [illegible]



MHP GENEL BAŞKANI TÜRKEŞ [illegible] (Foto: TİA)



CENGİZ GÖKÇEK — [illegible]

- MHP NASIL OLUŞMUŞTU?
- ALPASLAN TÜRKEŞ KİMDİR?
- 12 EYLÜL'DEN SONRA MHP
- MHP HAKKINDAKİ SUÇ DUYURULARI

10. Sayfada

Sanıkların içinde en büyük grubu işsizler oluşturuyor

- Yargılanan MHP'lilerin 125'i işsiz, 129'u öğrenci, 84'ü işçi. Sanıklar arasında 1 Kaymakamla 1 Emniyet Müfettişi de bulunuyor.

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) — Milliyetçi Hareket Partisi hakkında Ankara Sıkıyönetim Komutanlığı Askeri Savcılığınca açılan davada, [illegible]

(Arkası Sa. 9, Sü. 3 de)

Yanlış bir yöntem

Nadir NADİ — 11 Ağustos 1981

Milli Eğitim Bakanı Hasan Sağlam'ın iyi niyetlerinden kuşkumuz yok. İlk, ortaokul ve liselerde «mecburi» din derslerinin önümüzdeki öğrenim yılından başlanarak uygulanacağını söylerken Sayın Bakan herhalde şimdiye dek din konusunda süregelen düzensizliğe son vermek, politik amaçlarla masum halkın sömürülmesini önlemek isteğini dile getirmektedir.

Ne var ki bu inanış çıkış noktası açısından yanlıştır. Yanlış olduğu için de gerçekleştirmeyi düşündüğü amaca ulaşamayacaktır. Bize öyle geliyor ki Sayın Sağlam din ile ahlâkı aynı şey sanmakta bu yüzden ilkokullardan liselere değin zorunlu din dersleri konulursa buralardan yetişecek gençlerin her bakımdan topluma daha yararlı olabileceklerini düşünmektedir.

Oysa toplumbilim açısından din ile ahlâk ayrı ayrı kurumlardır. Din kurallarının egemen olduğu yerlerde din adına ya da dine karşın her türlü ahlâksızlıkların işlendiğini geçmişte örnekleri ile görüyoruz. Ortaçağ Avrupası tarihi, enkizisyon baskısı altında her türlü ahlâksızların yüzyıllar boyu o dönem toplumlarına nasıl egemen olduğunu gözler önüne sermektedir. Bizde de, özellikle Osmanlı İmparatorluğunun çöküntü yıllarında şeriat kurallarının acımasız uygulanmasına karşın zinadan tutun da rüşvete, hırsızlığa, soygunculuğa dek akla gelen ne denli ahlâksızlık varsa hepsi, hem de kimi zaman şeriat adına işlenmiştir. İşte size son bir örnek: Anadolu'da yurdumuzu kurtarmak uğruna çırpınan Mustafa Kemal Paşa ve arkadaşlarının din adına, şeriat adına ölüm cezasına çarptırılmaları için fetva veren Dürrüzade, devrin Şeyhül İslâmı, yani en büyük din otoritesi değil miydi?

Kurtuluş Savaşından sonra büyük kurtarıcımız Atatürk, Türk toplumunu çağdaş uygarlığa bir an önce ulaştırmak üzere temelli devrim atılımlarına girişti. Bunların en önemlisi, daha açık bir deyimle, bir bütünü oluşturan devrimi kuşkusuz lâikliktir. Lâiklik demek din işleriyle dünya işlerinin birbirinden ayrılması, devlet yönetiminin dogmalardan kurtarılıp akıl yolu ile yürütülmesi, vicdanların serbest bırakılması, düşün özgürlüğüne kapıların alabildiğine açılması demektir.

Atatürk bunu başarmış, lâiklik ilkesini Anayasamıza koyarak ulusun çağdaşlaşması yolunda en doğru, en geçerli atılımı yapmıştır. Onun döneminde Türkiye'de yaşayan herkes, hangi dinden, hangi mezhepten olursa olsun inançlarına bağlanmakta ya da bağlanmamakta özgürdü, kimse kimseyi baskı altında tutamazdı.

Ne yazık ki, Atatürk'ün kısa süren yaşamı sona erdikten sonra durum değişti. Oy avcılığı uğruna politikacılar lâikliğe boş verir oldular. Tekkeler, Tarikatlar yeniden kuruldu. İlkokullara din dersleri getirildi, gereğinden çok İmam Hatip Okulları, yarı gizli Kur'an kursları açıldı. Henüz çoğunluğu okuma yazma bilmeyen halk üzerinde dinsel baskılar yoğunlaştı. Kentlerde kasabalarda başı örtülü yeldirmeli küçük kızlar ortalığı kapladı.

Biz, 12 Eylül yönetiminden bu tutuma karşı savaşım açmasını beklerdik. Oy hesabı yapmadığını, Atatürk ilkelerine bağlılığını ilk gündenberi yineleyen MGK'dan bunu istemek hakkımızdı.

Ne var ki tutulan yolun Atatürk ilkelerine ters düştüğü ortadadır. Bu yöntemle de ülkemizde ileriye dönük çağdaşlaşma ortamının yaratılacağına inanmakta güçlük çekiyoruz.



Yanlış Bir Yöntem

Evren: Türkiye'de yabancı ideolojilere yer yok

Devlet Başkanı "Karaborsacılarla mücadele sürecek" dedi

Deniz SOM bildiriyor

Trafik hatasında tavan ceza 2.500 lira oluyor

FKÖ liderinin CUMHURİYET'e demeci

ARAFAT: İsrail'e karşı Türkiye'den kesin tavır beklerdik

Cengiz ÇANDAR Beyrut'tan yazıyor

Ankara; nötron bombası konusunda bir tepki belirtmiyor

11.8.1981

"Türkiye, İsrail'e daha sert tepki göstermeliydi,,

Cengiz ÇANDAR — 11 Ağustos 1891

BEYRUT — Yaser Arafat gece yarısını iki saat geçe, bir süre önce İsrail'in kan gölüne çevirdiği Beyrut'un Fakhani semtindeki bürolarından birinde her zamanki gibi yorgun, ama her zamanki gibi canlı ve neşeliydi.

Arap dünyasında bilinen ve halk arasında kullanılan örgüt adıyla Abu Ammar, üzerinde haki giysileri, belinde tabancasıyla sevecen gözlerle Filistin Kurtuluş Örgütü'nün Türkiye'ye, bölgedeki son ABD tutumuna, Avrupalıların barış girişimine, ateşkesin dayanıklılık süresini ve İsrail'in yeni hükümetinden neler umduğuna ilişkin görüşlerini Cumhuriyet'e açıklıyordu.

Son gelişmelerin kendisine dünya siyasetinde yeniden önem ve ağırlık kazandırdığının bilinciyle, rahat, güvenli ve kararlı bir tavırla konuşuyordu...

Filistin Kurtuluş Örgütü Lideri ve Filistin Kuvvetleri Başkomutanı ile görüşmemiz aynen şöyle geçti:

SORU — Türk hükümeti son İsrail saldırılarından sonra enerjik bir tavır takındı. Sert bir kınama bildirisi yayınladı. Dahası ilk kez sağlık yardımında bulundu. Türkiye'nin bu kez takındığı tutum sizi tatmin etti mi? Yoksa daha fazlasını mı...

ARAFAT — (Sorunun tamamlanmasından önce söze girerek) daha fazlasını beklerdik. Özellikle Lübnanlı ve Filistinli sivilere karşı girişilen bu barbarca saldırıdan sonra. Ve unutmamalıyız ki Türkiye İslam Konferansı'nın üyesidir ve İslam Konferansı'nın bir çok kararı vardır. Bu nedenle, bence Türk hükümeti daha ileri bir adım atmalıydı. Somut bir adım atarak çocukları ve kadınları katleden bu İsrail Askeri Cuntasıyla her türlü ilişkileri kesmeliydi.

İsrailliler sadece askeri güçlere saldırmıyorlar. Ramazan ayında 15 gün süren son Filistin - İsrail savaşında bunu ortaya koydular. Ama amaçlarının tümünde başarısızlığa uğradılar. Bize gelince, biz direnebileceğimizi gösterdik. Sadece direnebileceğimizi değil, aynı zamanda kararlılığımızı ve bazı ileri adımlar atabileceğimizi ve bu İsrail askeri cuntasının saldırısına karşı zafere ulaşabileceğimizi.

SORU — Türkiye'nin NATO ittifakının bir üyesi olması nedeniyle Amerikalılarla yakın ilişki içinde bulunduğunu göz önünde tutar-

sak, Türkiye'nin ABD'yi, FKÖ'yü tanımaya itmekte bir rol oynayabileceğini düşünüyor musunuz?

ARAFAT — Kuşkuluyum, sanmıyorum. Çünkü Amerikalılar tutumlarını sürdürmekte ısrar ediyorlar. Avrupalılar bile ABD'nin tutumunu değiştirmeyi başaramadı. Ancak. Filistin davasını desteklemek Türkiye'nin manevi ve tarihi yükümlülüğüdür. Çünkü işgal altında tutulan Filistin halkı sınırsız Amerikan desteğine sahip İsrail saldırısı altında bulunuyor.

Türk hükümeti buna karşılık Filistinli kardeşlerine diğer destek biçimleriyle her türlü etkisini kullanmalıdır.

SORU — Son savaştan sonra ABD'nin FKÖ'ye karşı tavrını değiştirebileceği yolunda yaygın kanı var. ABD yetkilileri ve bu arada Haig. Camp David anlaşmalarında radikal bir değişiklik gerektiğini söyledi...

ARAFAT — Kumdan kaleler kurmuyorum. Bunun üzerine siyaset inşa etme, karşı karşıya bulunduğumuz Filistinlilere, geleceğimize, çocuklarımıza ve kadınlarımıza karşı Amerikan komplosudur. Üzülerek söyleyeyim, iyimser değilim. Tavırlarını değiştirmeden sürdürüyorlar. Camp David anlaşmalarına ilişkin tavırlarında devam ediyorlar.

SORU — ABD yöneticileri Lübnan'daki ateşkesi bölgeyi kalıcı bir çözüme kavuşturmak için olumlu bir ilk adım olarak gördüklerini söylediler. Bu arada Güney Lübnan'daki BM kuvvetlerinin görev alanının genişletilmesini ve Lübnan hükümetinin güçlendirilmesini öngören bir plan ortaya attılar...

ARAFAT — Haig ve bazı ABD yetkilileri bu bölgedeki yeni Amerikan planının bazı unsurlarını ve iskeletini açıkladılar. Ve apaçık ortada ki, bu, Filistin davasına, Filistin halkına ve FKÖ'ye karşıdır.

İsrail'e her türlü desteği sağladıkları halde bu planın ilk hedefinin FKÖ'ye her türlü desteği önlemek olduğunu ilân ettiler. Ve bunu tüm Arap dünyasını hiçe sayacak küstahlıkla, açıkça ilan ettiler.

BM kuvvetlerinin Lübnan'daki sorumluluk alanının genişletilmesine gelince. Buna karşıyız. Askeri yollardan elde edemediklerini bu komployla da elde edemeyecekleri açıkça bilinmelidir.

SORU — Ateşkesin süresi hakkında...

ARAFAT — Sadece Lübnan sınır boyunda ateşkes. Spesifik (özgül).

SORU — Peki, bu ateşkesin dayanıklı, uzun süreli olacağını düşünüyor musunuz?

ARAFAT — Hayır. Begin çok açıktı. Kibirli bir tavırla bunun geçici olacağını açıkladı. Ve şimdi yeni bir askeri sefere hazırlanıyorlar. Büyük bir harekâta. Begin'in yeni kabinesini kurduğu sıradaki son sözleri bize yapılmış açık bir uyarı idi: Ayağınızı denk alın! Ama biz hazırız. Kararlıyız ve ne yaptığımızı biliyoruz. Ve zaferimize er ya da geç erişeceğiz. Buna hiç kuşku yok. Biz, tarihin aktığı yönde ilerliyoruz. Onlar ise karşı koyuyorlar.

SORU — Avrupa'nın Ortadoğu sorununda rol alacağından ve bir Avrupa girişiminden (insiyatif) söz ediliyor.

ARAFAT — Bunu söylemekten üzgünüm ama hiç bir Avrupa tutumu ve tavrı yoktur. Avrupalılar Amerikalıları izliyorlar. Ve üzgünüm ki, gerilediler.

SORU — Bu durumda önümüzdeki dönemde Filistin diplomasisi neye, nereye yönelecek?

ARAFAT — Bir çok planımız var ama bunlardan söz etmemeyi tercih ederiz. Bırakalım laflar değil eylemler yüksek sesle konuşsunlar. (Bir süre susup daldıktan sonra devam ederek) bununla birlikte size bazı ipuçları verebilirim. Her alanda faaliyetlerimizi artıracağımız kesindir. Çünkü kazandığımız bu zaferi (15 gün süren son Filistin - İsrail savaşı) siyasal bir zafere çevirmek zorundayız. Bu tutumu vurguluyoruz. Karşı tarafın da bizimki kadar kritik bir durum içinde bulunacağını göz önünde tutarak. Ve siyasi kapışma kendi ölçüleri içinde düşünülürse askeri kapışmadan daha az önemli değildir.

Gelecek ay Filistin ve Lübnan halklarıyla uluslararası dayanışma günü düzenliyoruz. Bu yıl içinde bir Arap zirvesi toplanabilir. Bağlantısız ülkelerden sürekli çalışacak bir destek komitesi kurmalarını istiyoruz. Ayrıca, birçok ve çeşitli mücadele alanımız var. Gerçekten.

SORU — Şimdi gayri siyasi bir soru sormak istiyorum. Son olarak. Bir «gazeteci» sorusu. Fakhani'ye (FKÖ merkezlerinin bulunduğu Beyrut'un sivil halkla meskun semti) İsrail hava saldırısı olacağını hiç aklınızdan geçirmiş miydiniz Abu Ammar?

ARAFAT — Evet. 48 saat önce. İşte burada (önünde duran Kuveyt gazetesi Es-Siyasa'da yayınlanan mülakatı gösteriyor). Bakın ne demişim: Önümüzdeki 48 saat bir cehennem olacak. Bekleyin ve görün.

Bekliyordum, evet. Ve daha fazlasını bekliyorum. Ama emin olun. onlar da (İsrailliler) daha fazlasını beklemelidirler.

Doğru. Büyük silah güçleri, büyük silahları ve koca Amerikan askeri güçleri var. Onların gücü değildir ellerindeki.. Amerikan gücü. Amerikan teknolojisi, Amerikan silahları, Amerikan uçakları, Amerikan bombalarıdır halkımızın hergün yüzyüze yaşadığı.

Kendi silah gücümüzü onlarınkiyle kıyas-

layamayız. Bu kesin. Hayır. Hayır, hiç bir karşılaştırma yapılamaz. Fakat bizim standardlarımıza, ulaşamayacakları bir tek şey var ki, o da bizim kararlılığımız, inançlarımız, güçlü irademiz ve yüce ruhumuzdur. Ve biz tarihin aktığı yöndeyiz..

Filistin Kurtuluş Örgütü lideri odayı terkederken kapının eşiğinde birden durdu ve «Ben söylemeyi siz yazmayı sakın unutmayın lütfen» dedi. «Biz er siperlerinde, bütün bölgeyi emperyalizme, kolonyalizme ve siyonizme karşı koruyoruz aslında...»

Nötron ve Türkiye

Ali SİRMEN — 14 Ağustos 1981

ABD Başkanı Ronald Reagan'ın nötron bombası yapımını başlatma kararı ve bu ülkenin elinde nötron stoklarının bulunduğunun açıklanması tüm dünyada büyük yankılar uyandırdı. Belirtmeye gerek yok büyük bir çoğunluk bu kararın karşısındadır.

Nötron bombasından son yıllarda çokça sözedilmiş olmasına karşın bu silah çevresindeki yanlış bilgilerin tümü giderilebilmiş ya da, gerçekler tümüyle ortaya konmuş değildir.

Nötron ilk kez gündeme geldiğinde bazı Pentagon yetkilileri bu silaha temiz bomba adını takmışlardı. Bombanın temizliği, binalara araçlara ve hatta bitkilere zarar vermeyip, yalnızca insanları öldürmesindendi.

Yalnızca insanlara etki yapan bu silah zaten salt bu niteliği dolayısıyla, yeryüzünün en pis silahıdır. Bir silahın öbür silahları ortadan kaldırması halinde, onun gerekliliği bir ölçüde tartışma götürür. Ama salt insana yönelmiş olan silah, silahların en korkuncu ve de en pisidir.

Nötron bombası için uygar silah diyenler de oldu. Silahın uygarlığı, binaları uygarlık yapılarını yıkmasından geliyormuş. Oysa, insanlar binaları yaparlar, ama binalar insanları değil. Uygarlık soyut olarak yapıtların toplamı değil, insan emeğinin bir ürünüdür ve bu emeğin kaynağı ortadan kalktığı zaman da, uygarlık da yok olacaktır.

Nötron gerçekte. A ve H bombalarından daha değişik insanlar üzerindeki öldürücü etkisi her iki bombadan da fazla. Ama insanlar dışında etkisi olmaması da askeri açıdan büyük önem taşıyor.

Bombanın en büyük tehlikesi de bu. Çünkü Nötron bombası taktik bir nükleer silah olarak hazırlanmaktadır. Gereğinde uzun menzilli toplar ya da kısa menzilli füzelerden atılabilecek olan bu bomba sınırlı askeri hedeflere karşı kullanılacak.

İlk bakışta silâhın bu yapısı, bir ölçüde ferahlatıcı gibi görünmektedir. Ne yazık ki, bu çok aldatıcı bir görünüştür.

Stratejik nükleer silahların düğmesine basıldığı anda, karşı tarafın da aynı şekilde yanıtıyla tüm insanlığı bir anda ortadan kaldırması tehlikesi vardır. Bu tehlike aynı zamanda silahın kullanılmaması yolundaki güvenceyi oluşturmaktadır. Yani elinde yoğun nükleer silah bulunduran taraflardan hiçbiri kendisi de yok olmak tehlikesini göze almadan bu silahı kullanamaz.

Oysa taktik nükleer silâhlar öyle değildir. Karşı tarafın bağrına değil de, ilerleyen askeri birliklerine yöneltilecek olan taktik nükleer silahlara gelecek yanıt da yine sınırlı kalacaktır. Kısacası nükleer güce sahip büyük devletler taktik nükleer silahlarla, bir nükleer çatışmayı kendi toprakları dışında sınırlı bir alanda tutabilirler.

Bu durumda önemli bir soru ortaya çıkmaktadır:

Taktik nükleer silahların başlıca kullanım alanları hangileridir?

Hiç kuşku yok ki, bu silahlar taraflardan herhangi birinin kendi yaşam alanının sınırları dışında ve özellikle bu noktaya kadar ilerleme tehlikesini başlangıçta boğmak istediğinin güçlü olacağı da düşünülürse, kanat ülkelerindedir.

Türkiye NATO'nun kanat ülkelerinden biri ve belki de en önemlisidir. En küçük bir çatışma halinde, Türkiye Nötron bombasının ilk kullanım alanlarından biri olacaktır. New York Times'in, State Departement (ABD Dışişleri Bakanlığı)na yakınlığıyla tanınan ünlü yazarı Schulzberger de ülkemziin Nötron bombasının önemli kullanım alanlarından biri olacağını belirtmekteydi. Nötron bombası düşmana karşı kullanılan bir silahtır ama ne yazık ki, şimdiye dek bu bombanın düşman orduları ile dost halkları birbirinden ayırma yeteneği yoktur.

Bu durumda, Türkiye Nötron bombasının hışmına uğrayacak ülkelerin başında gelmektedir.

Her halde bu gerçeği gözönünde bulundurunca, Türkiye'nin Nötron bombası sorununa çok daha dikkatle eğilmesi gerekmektedir.

Gazeteler

Altan ÖYMEN — 15 Ağustos 1981

Bir arkadaşım, Cumhuriyet'e —o da üstün körü— biraz iltifat ettikten sonra:

— Ama dedi, temelde gazetelerin hepsi biribirine benziyor...

Bende de mesleğime karşı bir şev söylendi mi, otomatik bir savunma içgüdüsü harekete geçer:

— Nereden çıkarıyorsun dedim... Hepsinin ayrı bir havası var...

— Yok yok, dedi, öyle...

Gazeteye geldim. Aldım gazeteleri... Birinci sayfadaki büyük haberleri karşılaştırdım. İddianın gerçekle ilgisi yok...

Birinci gazetede:

«Eylül'de de denize girilebilecek — Mevsim dönüyor ama yaz bitmiyor..» başlığı var.

Yani iyimserlik yaratıcı bir haber... Düşünsenize!... Yaz bitmeyip kış bir ay gecikse, bu bir aylık yakıt parası tasarrufu demektir.

Büyük şehirlerdeki bazı evlerde 5—10 bin lira... Bazılarında daha fazla...

Bunu gören vatandaş rahat bir nefes almaz da ne yapar?

İkinci gazete ise tam tersine, birinci sayfasını kötümser başlıklarla doldurmuş:

«— 6 milyon lira çıkan, bileti yırtıldığı için parasını alamadı.»

Adamın biletine Milli Piyangodan 6 milyon çıkmış... Fakat yanında bir arkadaşı varmış:

— Ver ben de bakayım... diye elinden çekmeye kalkınca bilet yırtılmış...

Milli Piyango yönetiminin yönetmeliği ise yırtık biletlere para ödenmesine izin vermediğinden, talihsiz - talihli, parasını alamayacakmış...

İçinizden, böyle haksız yönetmelik olur mu diye kızıp yönetime karşı eleştirisel duygular beslemeye başlıyorsunuz... (Tabii Milli Piyango yönetimine...)

Çünkü gerçekten, yayınlanan resimde de görülüyor. Biletin her tarafı tamam... Yalnız ortasından ikiye ayrılacak şekilde yırtılmış... Yırtıkları bir araya getirince numara tam olarak okunuyor... Bu şekilde yırtılan şey kâğıt para olsa Merkez Bankasına gidip yenisini alırsınız...

(Yalnız farkettiniz mi, paralara bu sıcaklarda bir de erir gibi bir hal olmaya başladı. —Enflasyonu falan kastedip imalı lâf yazmıyorum, gerçekten bir çeşit erime bu— Bakın şimdi çaycıya para vereceğim... Cebimden bir 20 liralık çıktı... Kenarlarından tırtıl tırtıl küçülmüş... Tırtılların arası da açık... Yani kıvrılmış da selo-teyp'le yapıştırılıp eski haline kavuşturulacak gibi değil... Toz gibi dağılmış... Merkez Bankasına götürülüp ölçülse, en az dörtte birinin yok olduğu saptanıp ancak 15 lira öderler... Bunu çaycının alması ihtimali zayıf. Bakalım ne diyecek? Ben de başkasından dikkatsizlikle böyle mi aldım, yoksa tozlaşıp erimesi benim cebimde mi oldu bilmiyorum. Aslında Merkez Bankası Başkanı haklı... Paraları cebe değil, cüzdana koymak gerekli...)

İkinci gazetenin eleştiri duygularıyla karışık karamsarlık uyandıran haberleri sadece bundan ibaret değil... Bakınız bir öteki başlığa:

«Eloğlu para kazanmanın yolunu buluyor. Bir İsviçre firması Araplar için pusulalı seccade yaptı...»

Ne demek bu? Eloğlu yolunu buluyor para kazanmanın... Hem de asıl bizim alanımıza girmesi gereken seccade üzerinde... Biz bulamıyoruz.

Bunu okuyanın:

— Biz adam olmayız duygusuna kapılmasına olanak var mı?

Sonuç olarak, birinci gazete iyimser... Yurttaşları rahatlatıyor. İkinci gazete kötümser... Muhalif davranıyor... Yani benim arkadaşın fikrine göre bütün gazetelerin birbirine benzemesi, ya da benzetilmesi diye bir şey yok... Hepsinin tutumu temelden de farklı...

Bir de üçüncü gazeteye bakalım. O ise hem nalına, hem mıhına çalışıyor:

Büyük başlıklarından biri şöyle:

«Bazı kamu kuruluşlarından işçiler ikramiyelerini hâlâ alamadılar...»

Bu kötümser bir başlık... Ama onun yanında başka başlıklar var:

— Bedava sıfır kilometrede pırıl pırıl...

Pardon... O otomobil ikramiyesi ilanıymış... (Gene de iyimserlik yaratıcı sayılır... Pırıl pırıl bir arabaya sahibolma umudu iyi bir şey ama, geçelim...)

«İstanbul'da sebze ve meyvenin tek fiyatla satışına başlanacak...»

Ucuzluk müjdesi...

«Devlet kapıları vatandaşa her zaman açık tutulacak...»

Açıklık, kolaylık müjdesi...

Dedim ya gazetelerimizin biribirine benzemesi bir yana, temel tutumları bile biribirinden farklı...

Biri iyimser, öteki kötümser... Bir öteki, ikisi arası.

Arkadaşımı aradım... Çağırıp başlıkları gösterecektim. Bulamadım. Bu yazıyı okuyup haksızlık ettiğini o da öğrensin...

Atatürkçülüğün alfabesi

İlhan SELÇUK — 16 Ağustos 1981

Gazetede yayınlanan köşe yazılarımı kitaplaştırmaya eğilimli değilimdir; ama çoktan beri okurlarım, dostlarım, benden Atatürk'e ilişkin yazılarımı bir araya getirmemi istiyorlardı. Bunlardan çok küçük bir demet hazırladım. Çağdaş Yayınları'nın yöneticisi Sami Karaören'e götürdüm.

Sayın Karaören deneyimli gözlerle baktı:

— 16-17 forma eder; hemen basalım.

Ben açıkladım:

— Çoğunlukla 12 Eylül'den bu yana Cumhuriyet'te yayınlanmış yazıları bir araya topladım. Adını da «Atatürkçülüğün Alfabesi» koydum.

— Bir de önsöz yazsak?

Yazayım dedim.

☆

Atatürk'ün 100'üncü doğum yılında göze çarpan bir yayın etkinliği var.

Ama ne yazık ki «yayın etkinliği var» tümcesinin altını hemen çizerek bir acı gerçeği de vurgulamak gerekir. İçindeki yaşadığımız dönemde Atatürk'e ilişkin çok kitap çıkıyor. Bunların çoğu içerikten yoksun yayınlardır; ve Atatürkçülüğü özünden saptırarak açıklamaya çabalamaktadır. Bir de yinelene yinelene yıpranmış anıları, bilgileri, düşünceleri bir araya getirerek iş olsun diye kitaplaştıranlara rastlanıyor. Çoğu zengin kuruluş, banka, vakıf, enstitü bu yöntemi «yasak savma» uyarınca benimsediğinden Atatürk kitaplığı sözde zenginleşiyor, ama gerçekte kalabalıklaşıyor.

Bunun dışında Atatürk'ün 100'üncü yılında Atatürk Türkiye'sinde kitap yayınları duraksamış ya da durmuş gibidir. Yazarlarda, aydınlarda, okurlarda kitaba karşı bir çekingenlik olmuştur. Kitap sanki tehlikeli bir şeydir. Yayıncılar kan ağlamaktadırlar. Çoğu yayınevi ya işlerliğini yitirmiştir; ya kapısını kapatmak üzeredir. Geçen gün Türkiye'nin en eski ve büyük yayınevinin yöneticisiyle konuşuyordum;

— Bu kadar kötü bir dönem yaşamadık, dedi.

— Neden?

— Çeşitli etkenler var. Halkın alım gücünü yitirmesi başta gelior. Zar zor geçinen bir insanın kitaba para ayırması kolay mı? Posta masrafları ulaşımı baltaladı; Türkiye'nin yakın yörelerine bile kitap göndermek için düşünüyoruz. Her geçen gün fiyatlar artıyor. Bir kitabı basıp piyasaya çıkardıktan sonra yeniden fiyat ayarlaması yapan yayınevleri çoğalıyor. Baskı kâğıt, mürekkep harcamaları bayırdan aşağıya yuvarlanan çığ gibi büyüyor. En önemlisi kitaba karşı korkular da abartılıyor. Kitabı bir bela gibi görmek ve göstermek isteyenler eksik değil. Bazı kovuşturmalar bu kanıyı yaygınlaştırıyor. Sonuçta: Atatürk'ün 100'üncü yılında yayın yaşamı durmuştur.

— Peki, ama Milli Eğitim Bakanlığı da bu yıl okuma-yazma seferberliği açmadı mı?

Ne çelişki değil mi?

Okuma yazma seberliğinin açıldığı yıl Türkiye'de yayıncılığın can çekişmesinin anlamı nedir?

★

Acı ve çarpıcı gerçekleri birbirine vurarak daha Atatürkçülüğün alfabesini sökemediğimizi söylesem haksız mı sayılırım?

O büyük adam, doğumunun 100'üncü ve ölümünün 43'üncü yılında okuma-yazma seferberliği açılacağını düşünemezdi. Çünkü eğitim ve kültür seferberliği bunca yıl Atatürkçülüğe uygun biçimde yürütülseydi, okuma-yazma bilmeyen yurttaşımız kalmazdı. Yine doğumunun 100'üncü yılında ülkemizdeki kitap yayıncılığının üstüne ölü toprağının serpilmesi, sevgili Atatürk'ün anısına ters düşmüyor mu?

Evet, olayın ne yanından bakarsanız bakın Atatürk'ün 100'üncü yılında biz daha Atatürkçülüğün alfebesini heceliyoruz.

Acı...

Ama gerçek.

Danışma Meclisi'ne başvuru süresi bitti

16 Ağustos 1981

Haber Merkezi — Danışma Meclisi üyeliği için MGK'na ve illere yapılan başvurular dün 24 te sona erdi.

Çeşitli ajansların ve muhabirlerimizin haberlerine göre akşam saatlerine kadar yapılan başvurular şöyle:

MGK'na Danışma Meclisi üyeliği için başvuranların sayısının 6 bini bulduğu bil-

dirliyor. Ankara'da başvuranların sayısı 544 e yükseldi. Diyarbakır'da 5 hukukçu, 6 mühendis, 12 eğitimci, 12 memur, 5 emekli, 2 doktor, başvuruda bulundular.

MANİSA'da şimdiye kadar 60 kişinin başvurduğu açıklandı. Valilikçe yapılan açıklamaya göre adayların meslek dökümü şöyle: 5 subay, 6 memur, 13 hukukcu, 6 doktor, 7 serbest meslek, 10 mühendis ve tekniker, 10 eğitimci ve 3 idaresi.

DENİZLİ'de mesai saati bitimine kadar biri kadın 68 kişi başvurdu. Başvuruda bulunanlar 15 öğretmen, 6 doktor, 2 eczacı, 7 emekli subay, 10 mühendis, 2 maliyeci, 1 profesör, 8 avukat, 5 hukukcu, 1 matematikçi, 1 bankacı, bir kimyager, 1 teknisyen, 1 muhasebeci, 4 memur ve 1 mali müşavir.

AYDIN'da Başvuruda bulunanların sayısı 62'e ulaştı. Başvuru sahiplerinden 5'inin emekli hakim, 2'si emekli idare amiri, 3'ü mahalli idare amiri, 5'i öğretmen, 2'si emekli memur 7'si kamu görevlisi 5'i emekli kamu görevlisi, 1'i hekim, 1 emekli hekim, 6 iktisatcı, 1 emekli iktisatçı, 11 mühendis, 4 emekli subay, 3 avukat, 1 eczacı ve 2 müfettiş oldukları öğrenildi.

ISPARTA 20 kişi başvurdu çoğunluğunu serbest meslek sahibi ve emekli subayların oluşturduğu başvurular arasında yaş ortalaması 35 civarında bulunuyor.

URFA'da Danışma Meclisi üyeliği için 2'si kadın 46 kişi dilekçe verdi. Bingöl'de 5 eğitimci, 2 hukukçu, 4 memur ve 1 serbest meslek mensubu başvuruda bulundular. Elazığ'da 29 kişinin başvuruda bulunduğu öğrenildi. Meslek gruplarına göre dökümü şöyle: 2 subay, 4 hukukçu, 7 eğitimci, bir eczacı, 6 memur, 1 emekli subay, 6 doktor.

MALATYA'da başvuru sayısı 4'ü kadın 74'e yükseldi. Malatya'da 16 hukukçu, 15 mühendis, 11 memur, 8 öğretmen, 5 subay, 3 eczacı, 8 doktor, 6 esnaf, 8 iktisatçı, 4 emekli subay dilekçe verdiler. Hakkari'de ise 1 doktor, 1 esnaf, 4 öğretmen, 9 memur, hukukçu ve belediye başkanı Mehmet Çetin olmak üzere 17 kişinin başvuruda bulunduğu öğrenildi.

SİİRT'te 16 kişi Danışma Meclisi üyeliğine talip oldu. Bunlardan 4'ü hukukçu, 3'ü mühendis, 1'i hakim, 1'i müteahhit, 1'i bayan mimar, 1'i yargıtay üyesi, 1'i gazeteci, 4'ü eğitimci.

BURSA'da şimdiye kadar 90 kişi başvurdu. Başvuranlar arasında Gençlik ve Spor Bakanlığı Beden Terbiyesi Genel Müdürlüğü müşaviri Yurdakul Önen bulunuyor. Önen başvurusunu Sivas'tan yaptı.

İZMİR'de Danışma Meclisi üyeliği için 338 kişinin başvurduğu açıklandı. Bu sayı Muğla'da 13, Uşak'ta 22, Manisa'da 53 oldu. Samsun'da 76, Sinop'ta 22, Ordu'da 54, Trabzonda 1'i kadın 79, Rize'de 2'si kadın 34, Gümüşhane'de 31 Artvin'de 23 kişinin başvuruda bulunduğu öğrenildi. Danışma Meclisi üyeliği için dilekçe verdi.

Kesin olmayan bu rakamların artması bekleniyor.


BAŞBAKAN ULUSU: DOLAR ARTTIKÇA YENİ ZAMLAR DA OLACAK

GÖZALTI SÜRESİ KISALIYOR

Ulusu: 195 sendikacı tutuklu, 20 sendikacı gözaltında

Ekonomik durum

Terörle mücadele

Yasal düzenlemeler

Dış ilişkiler

Çalışma hayatı

Din öğrenimi

İZLENİMLER

MGK'ya 6 bin kişi başvurdu

Danışma Meclisi'ne başvuru süresi bitti

19.8.1981

220 idam istenen MHP davası başladı

20 Ağustos 1981

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) — MHP Genel Başkanı Alparslan Türkeş ve 219 MHP'li hakkında ölüm cezası istenen MHP ve Ülkücü kuruluşlara ilişkin dava, dün Ankara Sıkıyönetim Komutanlığı 1 Numaralı Askeri Mahkemesinde başladı. Türkeş ve 586 MHP'linin yargılandığı davada dün 393 sanığın kimlik tespiti yapılabildi. Bu arada duruşma sırasında sanıklar arasında dolaştırılan bir pusula ele geçirildi. Türkeş rahatsızlığı nedeniyle duruşmanın öğleden sonraki bölümüne katılmadı. Mahkeme kimlik tespitinin tamamlanabilmesi için bugüne bırakıldı.

Davanın başlamasından önce dinleyici avukatlar ve basın mensuplarının giriş yapacağı Mamak garnizonunun (2) numaralı nizamiyesinin önü, erken saatlerden itibaren kalabalık bir grup tarafından doldurulmuştu. Dinleyicilerin bir kısmı Ankara dışındaki illerden gelmişlerdi. MHP ve çok sanıklı öbür davalar için yapılan özel duruşma salonuna dinleyiciler saat 08.15'ten itibaren alınmaya başlandı. Salonda 200 kişilik dinleyici yeri olduğundan duruşmayı izlemek isteyen çok sayıda kişi salona alınamadılar. Sanıklar saat 08.20'den itibaren de duruşma salonuna alınmaya başladılar.

Davayı izlemek için Paris Barosunu temsilen 7 Fransız avukat duruşmaya geldi. Fransız avukatların başkanlığını yapan Mario Stossi, «Avukat meslektaşlarımızın çalışmalarını görmek için geldik» dedi. Stossi, «Niçin bu davayı seçtiniz?» sorusuna ise, «Büyük bir dava olduğu için seçtik. Adil bir mahkeme olacağına eminiz. Meslektaşlarımızın yanında oturmak ve yanlarında bulunmak için geldik» yanıtını verdi. Stossi, bir gazetecinin «Nasyonal sosyalist misiniz?» sorusuna, «Hayır, avukatız» şeklinde yanıtladı. Fransız avukatlar, savunma avukatlarının bulunduğu bölüme alındılar .

Duruşma salonuna 130 dolayındaki savunma avukatının yanısıra 15 de müdahil avukat girdi. Savunma avukatlarının bazıları yeterince oturacaklar yer bulunmadığı için ayakta beklemek durumunda kaldılar. Davayı 77 yerli ve yabancı gazeteci izledi.

Duruşma salonu ve çevresinde çok sıkı güvenlik önlemleri alındığı görülüyordu. Duruşma salonunda tutuklu ve tutuksuz sanıklar için hazırlanan bölümler ayrı ayrıydı. Dinleyiciler ve basın mensupları duruşma salonunun arkasında kendilerine ayrılan yerden duruşmayı izlediler.

TÜRKEŞ GELİYOR

Duruşma salonunda görevli olmayan subayların dışarı çıkarılmasından sonra saat 9 da Askeri Dil ve İstihbarat Okulunda tutuklu bulunan MHP Genel Başkanı Türkeş ve 18 Genel İdare Kurulu üyesi salona alındılar. Türkeş ve Genel İdare Kurulu üyeleri sanıkların da salona alınmalarından sonra mahkeme heyeti yerini aldı. Mahkeme heyeti duruşma hakimi Yargıç Binbaşı Vural Özenirler, Başkan Hava Albay İrfan Yücetan ile Hava Yüzbaşı Yargıç Ali Fahir Kayacan'dan oluşuyordu. İddia makamında ise Savcı Hava Albay Nurettin Soyer ile yardımcıları Savcı Üsteğmen Nihat Demirel ve Savcı Yüzbaşı Yalçın Kaya bulunuyordu.

Duruşma yargıcı Binbaşı Vural Özenirler, duruşmayı saat 9.08'de açtı ve davanın yürütülmesine ilişkin bazı yöntemleri açıkladı. Yargıç Özenirler, dava sırasında tutanağın dört steno bilen eleman tarafından tutulacağını da sözlerine ekledi.

ÖMER TANLAK'IN ADI OKUNUNCA

Duruşmanın başlamasından sonra ilk olarak sanıkların tek tek adları okunarak yoklamaları yapıldı. Sanıklar adları okununca «burada» şeklinde yanıtlar verdiler ve ellerini öne doğru uzatarak bulundukları yerleri mahkeme heyetince görülmesini sağladılar. Yoklama yapılması işlemi 33 dakika sürerek, 9.55'te sona erdi.

Yoklama sırasında bazı sanıklar başka suçlardan tutuklu olduklarını bu suçtan ise tutuksuz yargılandıklarını belirttiler. Sanıklardan Ömer Tanlak'ın adı okunduğunda dinleyicilerden ve sanıklardan bazılarının mırıldandıkları duyuldu.

Tanlak'ın MHP ve Ülkücü kuruluşlar hakkındaki açıklamaları «itiraflar» başlığı altında Aydınlık gazetesinde yayınlanmıştı. Hollanda'da bir süre kalan Tanlak, 12 Eylülden sonra gelerek güvenlik kuvvetlerine teslim olmuştu.

İKİ SANIK YANLIŞLIKLA GELDİ...

Tutuksuz sanıklardan 36'sının duruşmaya gelmediği saptandı. Yoklamaların tamamlanmasından sonra iki sanığın yanlışlıkla cezaevinden getirildiği belirlendi ve salondan çıkarıldılar. 498'i tutuklu, 89'u tutuksuz 587 sanığın adlarının okunmasından sonra duruşmaya katılmak için başvuran avukatlar adlarını yazdırdılar. Daha önce başvurmaya avukatlar da vekâletnamelerini mahkemeye sun-

dular. Savunma yapmak için başvuran avukatların 130'u bulduğu görüldü.

BİR İTİRAZ...

Avukatların adlarını bildirmelerinin 10.30'da bitmesinden sonra Yargıç Özenirler, müdahillerin dilekçelerini vermelerini istedi ve müdahillerin karar verilmesinden sonra kendilerine ayrılan bölüme alınacaklarını bildirdi. Bunun üzerine müdahil olarak katılmak isteyen avukatlar bu işleme itiraz ettiler. «Başka işleme geçilmeden karar verilsin. Savunma ile müdahil tarafının birlikte alınması gerekir» dediler. Yargıç Özenirler, kararın daha sonra alınacağını yineleyerek, avukatların dinleyici bölümüne geçmelerini istedi.

Bunun üzerine müdahil olarak katılmak isteyen 15 avukat dilekçelerini vererek, «dışarda bekleyeceklerini söylediler» ve salondan çıktılar, söz konusu avukatların çıkmasından sonra Yargıç Özenirler, savunma bölümünde 80 kişilik yer bulunduğunu ve bu duruşmaya müdahillerin katılmaması nedeniyle savunma avukatlarının bir bölümünün müdahil avukat bölümüne de oturmalarını söyledi. Savunma avukatlarının müdahil avukat bölümüne oturmaları kararı kimi sanıkların gülüşmelerine yol açtı.

Savunma avukatları bölümüne oturan Paris Barosundan 7 avukatın da «dinleyici» sıfatı ile duruşmaya katılabilecekleri bildirilerek, dinleyici bölümüne alındılar.

EYÜPOĞLU AVUKATINI REDDEDİYOR...

Kimlik saptamasına geçileceği sırada tutuksuz sanıklardan MHP eski Yozgat Milletvekili ve Millet Meclisi eski Başkanvekili Ali Fuat Eyüpoğlu ayağa kalkarak, «Avukatım Leman Yetkin'i azlediyorum» dedi. Bunun üzerine avukat Leman Yetkin Eyüboğlu'na yanıt vermek istediğini söyledi ancak mahkeme heyeti istemini kabul etmedi. Avukat, Yetkin, «Söz sırası bana gelmedi. Bendeniz vekaletnamesini kabul etmeyeceğimi söyleyecektim zaten» şeklinde mırıldandı. Bu sırada yoklama sırasında gelmediklerini bildiren Adil Aslan, Mehmet Duran, Selma Erdem, Ertan Kadı ve Ali Yenilmez adıl sanıkların da yoklamaları yapıldı ve tutuksuz sanıklara ayrılan bölüme alındılar. Selma Erdem davadaki tek kadın sanık idi.

BİR İTİRAZ

Yargıç Özenirler, kimlik saptamasının iddianamedeki sıraya göre ad okunarak yapılacağını söyledi. İlk olarak Alpaslan Türkeş kürsüye çağrıldı. Bu sırada avukat Nuri Erogan ayağa kalkarak, Türkeş'in «Eski Genel Başkan» şeklinde çağrılmasına ilişkin itirazını yaptı.

TÜRKEŞ NE DEDİ?

Ayağa kalkarak, mikrofona yaklaşan Türkeş, kürsünün üzerindeki çerçeve içindeki, «Ad, Baba adı, Doğum tarihi, Doğum kayıt yeri, Adresi, Medeni hali, Çocuk sayısı, Mesleği» soruları yazılı tabelaya bakarak kimliğini bildirdi. Türkeş şunları söyledi:

«— Alpaslan Türkeş, Ahmet Hamdi oğlu,
— 1917'de Zehra'dan doğma,
— İstanbul Fatih ilçesine kayıtlı,
— Ankara Oran Sitesi,
— Evli, 7 çocuklu,
— MHP Genel Başkanı»

SELAMLAŞIYOR

Türkeş kimliğini bildirmesinden sonra Agah Oktay Güner ile Nevzat Kösoğlu arasındaki ön sırada bulunan yerine oturdu. Türkeş yorgun görünüyordu. Lacivert bir takım giymiş olan Türkeş'in gömleğinin yakasını gevşek tuttuğu görüldü. Türkeş kendisinden sonra kimlik saptaması için kürsüye gelen sanıkların yerlerine dönmeleri sırasında onlarla selamlaştı.

Türkeş'ten sonra Ahmet Er, Necati Gültekin, Yaşar Okuyan, Nevzat Köseoğlu, Ali Gürbüz ve Ömer Çakıroğlu, Mehmet Irmak, Tahsin Ünal, Avni Çarsancaklı, Taha Akyol ve Ahmet Hamdi Ayan'ın kimlik saptamaları yapıldı.

USÜL HAKKINDA SÖZ...

MHP eski Genel İdare Kurulu üyesi Cengiz Gökçek kimlik saptamasından sonra «Usül hakkında» konuşmak istediğini söyledi. Gökçek, «Siyasi tutukluyuz. Siyasi bir sanık olduğumuz halde 12 Eylülden bu yana yapılan farklı uygulama buraya getirilirken de yapıldı. MSP, TKP davalarında yargılanan parti yöneticileri duruşmaya otobüsle getirildiler. Biz ise 19 kişi ayakta 6 metrekarelik hava almayan, bir kutu içerisinde getirildik. Bu kamyonetle geçmişte hayvan ticareti yapılırdı. Üstelik Genel Başkanımız Türkeş bir gün önce hastaneden çıkmıştı» şeklinde konuştu. Gökçek'in konuşması sanıklar tarafından «bravo» mırıldanmalarıyla karşılandı.

EĞİTİMCİLERE SIRA GELİYOR

Genel İdare Kurulu üyesi 37 sanığın kimlik saptamalarının tamamlanmasından sonra, «Eğitimciler» olarak adlandırılan sanıkların sorgulamalarına başlandı. «Eğitimciler» bölümünde yer alan sanıklardan Namık Kemal Zeybek, Yılma Durak, Muhsin Yazıcıoğlu, Sami Bal göze çarpıyordu. «Eğitimciler» de öbür sanıklar gibi kimlik saptamalarından sonra yerlerine dönerlerken Türkeş'i selamladılar.

MÜDAHİL AVUKATLARI

MHP davasına CHP Kayyım Heyeti'nin

de İlhan Erdal adlı avukatı müdahil olarak katılmak üzere gönderdiği açıklandı. Müdahil olarak duruşmalara katılmak üzere başvuran avukatların adları şöyle sıralanıyo:

Niyazi Ağırnaslı, Rasim Öz, Dursun Aslan, Nezahat Gündoğmuş, Günfer Karadeniz, Ersan Şansal, Çetin Güner, Sami Alptekin, Tarhan Ertek, Savaş Köker, Şenal Sarıhan, Nusret Senem, İsmail Çelik, Emin Değer.

SAVUNMA AVUKATLARI

MHP davasında savunma avukatları arasında AP eski grup başkan vekili ve Erzurum eski milletvekili Giyasettin Karaca da bulunuyordu. Savunma avukatlarının adları şöyle:

Hamdi Akkuş, Ali Dilbaz, Özkay Gülmez, Ahmet Özkul, Bahri Zorlu, Çelik Hatipoğlu, İsmail Albaylı, Orhan İzgü, Seyfettin Doğan, Safi Toprak, Ahmet Aymaz, Cevat Dilikmen, Osman Alpat, Nevzat Türkten, Beyhan Aslan, Muhittin Ozan, Necati Cuma, Hakkı Yılmaz, Kadir Kurucu, İbrahim Kurt, Avni Yazıcıoğlu, Beytullah Uslu, Mehmet Polat, Erdoğan Sezgin, Sırrı Erkuş, Ayla Tok, İbrahim Babaoğlu, Hamdi Coşkun, Lütfü Uygur, Ali Üstünbaş, Mehmet Çelik, Müfit Yanmaz, Mustafa Şimşek, Ahmet Vural, Yusuf Bilgehan, Mustafa Telli, Yaşar Özen, Musa Ayaş, Yaşar Kırlangıç, Aslan Erdoğan, Abdülkadir Baş, Sait Uluğlar, Mehmet Polat, Mustafa Kuran, Metin Onay, Cemal Çakmak, Mustafa Köksaldı, Ömer Altıntaş, Yunus Gölbaş, Fethi Tekin, Enver Yakupoğlu, Selim Debre, Nazım Durmuşoğlu, Fahrettin Ok, Mithat Özkol, Mehmet Yıldırım, Neşet Özkaya, Şerafettin Yılmaz, Muharrem Bülbül, Ali Beberler, Ali Öztürk, Hasan Kurşuncu, Pakize Özbenli, Rasim Öz, Mehmet Göller, Hülağu Balcılar, Özber Duvarcı, Gökhan Maraş, Halim Şahinoğlu, Tunay Çapta, Enver Kayak, Fahrettin Piyade, Müştak Karabağ, Hüseyin Karaca, Adnan Serbest, Mustafa Akalın, Mürsel Yartaş, Hasan Akgül, Mehmet Sümte, Halil Şivgin, Oktay Altaylı, Refek Eke, İsmet Tümtürk, Nurettin Türkyılmaz, Emin Öz, Bilgin Bayramcı, Erol Akçakaya, Gıyasettin Kaya, Hüsnü Oran, Cavit Kalpaklıoğlu, Mehmet Pak, Recep Yetim, Şahabettin Homriş, Mahmut Günteş, Mehmet Bülbül, Latif İslam, Kemal Şensoy, Talat Köseoğlu, Mehmet Atikcan, Aydemir Karabatak, Mustafa Çubukoğlu, Hacı İbrahimoğlu, Mümin Çevik, Şahin Yamatoğlu, Halidan Salır, İhsan Eminoğlu, Mevlüt Aslışan, Özlü Dündar, Hasan Yavuz, Nuri Eroğan, Alpaslan Pehlivan, M. Kemal Aykut.

TÜRKEŞ SALONDAN AYRILDI

Duruşmanın öğleden sonraki aşamasında kimlik saptamalarına devam edildi, tutuklu sanıkların bir bölümü Mamak Askeri Ceza ve Tutukevi'ne, Genel İdare Kurulu üyeleri sanıklar da Merkez Komutanlığı'na götürüldüler.

Duruşma öğleden sonra saat 14.25'te başladı. Saat 15.30 sıralarında savunma avukatlarından Şevket Can Özbay Türkeş'in rahatsız olduğunu bildirerek, sanığa durumunun sorulmasını istedi. Türkeş'in rahatsız olduğunu belirtmesi üzerine mahkeme, salondan ayrılmasına izin verdi. Duruşmaya 235 sanığın kimlik saptamasının yapılmasından sonra saat 15.40'da ara verildi.

MÜDAHİL AVUKATLARIN BAŞVURUSU

Kemal Türkler, Cevat Yurdakul, Halil Güllüoğlu ve Hüseyin Çevik yakınlarının vekilleri olan müdahil avukatlar, Mahkeme Başkanlığına verdikleri dilekçede «müdahale istemleri hakkında bir an önce karar verilmesini» istediler. Müdahil avukatların başvuruları özetle şöyle:

«Yargılamanın başladığı sırada duruşma salonunda bulunmamamıza ve müdahil olarak yerimize almamıza rağmen, sanık vekillerinin yoklamasının yapılmasından sonra usule ve yasaya aykırı olarak müdahale istemimiz hakkında karar verilmek üzere müdahil makamından uzaklaştırıldık.

Davada taraf sıfatı bulunan müdahil ve vekilleri yerlerinden uzaklaştırılırken Anayasa, CMUK, 353 sayılı kanuna ve avukatlık kanununun hükümlerine aykırı olarak yabancı uyruklu olan ve üzerlerinde özel duruşma kisveleri taşıyan kişiler sanık vekilleri arasında bu giysileri ile yer almışlardır. Sanık vekilleri boşaltılan müdahil vekillerinin yerlerine usul ve teamül dışı olarak alınmışlardır. Yargılamaya halen bu usule aykırı durumda devam olunmaktadır.»

Müdahil avukatların başvuruları daha sonra işlem yapılmak üzere dosyaya konuldu.

KAĞIT PARÇASI

«Sayın Başkan, 12 Eylül'den sonra siyasi partilerin faaliyetleri durdurulmuş ama son verilmemiştir. Tüzük uyarınca genel başkanı kongre seçer ve geri alır, iddia makamı kongrenin bu hakkını gaspetmiştir. Alpaslan Türkeş'e eski başkan sıfatını veriyor. Türkeş eski başkan diye değil, MHP Genel Başkanı şeklinde çağrılmalıdır. MHP ayaktadır. Alpaslan Türkeş Genel Başkandır.»

Avukat Nuri Eroğan dün başlayan MHP davasında Alpaslan Türkeş, kimlik saptaması için kürsüye çağrıldığı anda ayağa fırlayarak aynen bu sözleri söyledi.

Kimlik saptamalarının sürdüğü sırada askeri savcı, sanıklar arasında dolaştırılan bir kâğıt parçasının güvenlik görevlilerince

ele geçirildiğini ve bu kağıt parçasının kendisine verildiğini belirtti. Kâğıdı mahkeme heyetine sundu. Yargıç Özenirler, kağıt parçasını okudu. Sanıklardan Eray Acargil tarafından Seyranbağları Oda Başkanı olan Güven Sayım'a yazıda şöyle deniliyordu:

«Kim kabul ederse onun üzerinde kalır. Silahları, Samsun yolu üzerinde bir bağ evinde bıraktık. Sonra da silahı gömdük. Silah atmaya değil, bahçeye çalışmaya gittik, dersin. Bekçinin haberi yoktur, dersin.»

Kimlik saptamalarının tamamlanamayacağının anlaşılması üzerine, Mahkeme Heyeti duruşmanın sona erdirileceğini açıkladı. Mahkeme Heyeti duruşmaya son verileceğini açıkladığında 399 sanığın kimlik saptaması tamamlanmıştı. Binbaşı Özenirler, mahkemeye verilen dilekceleri okudu. Savunma avukatlarından Şahap Homris ve 13 arkadaşının verdikleri dilekçede, müdahil olarak duruşmaya katılmak isteyen avukatların dilekçelerinin kendilerine cevap hakkı kullanabilmeleri için verilmesini istedikleri anlaşıldı.

AVUKATLARIN İSTEKLERİ

Avukat Nuri Eroğan ve Şerafettin Yılmaz'ın verdikleri dilekçede ise, «Cengiz Gökçek bir açıklama yapmıştır. Bu açıklamada, hasta olmasına rağmen duruşmaya kendi isteği ile getirilen Türkeş dahil, MHP yöneticileri duruşmaya bir kamyonetin arkasında getirildiler. Sanıkların nakillerinin düzenlenmesi için tedbir alınmasını istiyoruz» denildi. Avukat Alpaslan Pehlivan tarafından verilen bir dilekçede de «Duruşmaların aleni olduğu» belirtildi ve «Duruşma salonuna az dinleyici alınmasıyla, aleniyetin ortadan kaldırıldığı» görüşü savunuldu. Dilekçede ayrıca, duruşmaların televizyon ve radyo aracılığı ile kamuoyuna duyurulması istendi. Müdahil olarak katılmak isteyen avukatlar da, yasal haklarını kullanmak için duruşmalara katılmaları konusunda hemen karar alınmasını istediler.

İstemler konusunda görüşü sorulan iddia makamından Hava Albay Nurettin Soyer, «Müdahillerin istemi konusunda önümüzdeki duruşmada görüşümüzü bildireceğiz» dedi. Savcı Soyer, aleniyete kısıtlama getirildiği konusunda da «Bir kısıtlama sözkonusu değildir. Az dinleyici alınması idari bir konudur» şeklinde görüş bildirdi.

Askeri Savcının görüşünü bildirmesinden sonra mahkeme heyeti istemler konusunda karar vermek için salondan ayrıldı ve duruşmaya ara verildi.

SALONU TERKEDİYORLAR

Mahkeme Heyetinin 18.15'de salona girerek yerini almasından sonra savunma avukatlarından Şevket Can Özbay, yöntem hakkında önemli bir noktayı anlatmak istediğini söyledi. Kendisine söz verilen Özbay, «Yasalara göre duruşma salonunda alınacak önlemleri mahkeme tayin eder. Mahkemenin ara kararı vermek için solandan ayrılmasından sonra sanıklar ile avukatlar arasına kimin aldığını bilmediğimiz bir kararla silahlı askerler konulmuştur. Sanıkların tümü Türk milliyetçisidir. Kanuna ve devlete saygılı vatandaşlarımızdır. Yabancı basın mensuplarının da önünde olan bu olay bizleri üzmüştür. Protesto ediyor ve salonu terk ediyoruz» dedi. Konuşmasından sonra Özbay ve 4 avukat salonu terkettiler.

«İFADE VERMEM»

Daha sonra söz alan MHP Genel Sekreter Yardımcısı ve Genel İdare Kurulu Üyesi Nevzat Köseoğlu, «Mahkemeden özel bir usül talep etmiyoruz. Kanuni kuralların uygulanmaısnı istiyoruz» dedi. Köseoğlu, sözlerini «Başkalarına verilen hak bize verilmezse, bize faşist diyenlerin faşizmini gördüğüm de, ilmik boynuma geçse de sorgu sırasında ifade vermem» şeklinde sürdürdü. Bunun üzerine önce ön sıralardan «bravo» sesleri duyuldu, sonra tüm sanıklar Köseoğlu'nun sözlerini alkışladılar. Alkışların dinmesinden sonra söz alan avukat Mustafa Akalın da «Sanıklar ile avukatlar arasına silahtan duvar çekildiğini» söyledi ve «mahkemenin bu tür hareketleri engellemesini» istedi. Yargıç Özenirler, avukat Akalın'a «Duruşma sırasında mı, ara karar sırasında mı? sorusunu yöneltti. Avukat «Ara karar sırasında» yanıtını verdi. Bunun üzerine MHP Genel İdare Kurulu Üyesi sanık Taha Akyol söz aldı. Akyol, «Ben 8 yıllık hukukçuluk yapmış bir kişiyim mahkeme heyetinde ve savcılar arasında bulunan bazı kişilerden daha fazla hukukçuluğum var. Bu yöntem ancak totaliter rejimlerde olur Duruşmaya ara verildiğinde olan her şey mahkemeyi ilgilendirir. Savunmamızın tahdit edilmeyeceği konusunda bize güvence verilsin, bu konuda şüphelerimiz var» dedi.

ARA KARARLAR

Konuşmaların tamamlanmasından sonra, mahkemenin ara kararı acıklandı. Kararda, bugün yapılacak olan duruşmada kimlik saptamalarına devam edilmesine gelmeyen sanıkların getirilmesi konusunda askeri yetkililere yazı yazılmasına, sanıkların duruşmaya getirilme biçimleri konusunda mahkemenin bir karar almasına gerek olmadığına, bu konunun Ankara Sıkıyönetim Komutanlığına bildirilmesine karar verildiği açıklandı.

Mahkeme, müdahil olarak katılmak isteyenlerin dilekcelerinin savunma tarafına verilmesine gerek olmadığını, dosyadan alınabileceğini, aleniyetin kısıtlanması konusunda bir karar alınmadığının bildirilmesini, istek mahiyetindeki dilekçelerin Komutanlığa ile-

tilmesine, müdahil avukatların istemi konusunda Savcının görüş bildirmesinden ve kimlik saptamaların tamamlanmasından sonra karar verileceğini de belirtti. Mahkeme ayrıca ara karar sırasında alınan önlem konusunda tutanakların askeri yetkililere gönderilmesini de kararlaştırdı.

BUGÜN SÜRECEK

Kararın açıklanmasının saat 18.40'da tamamlanmasından sonra duruşma ertelendi. Bugünkü duruşmada kimlik saptamalarının tamamlanması ve öğleden sonra da iddianamenin okunmasına başlanması bekleniyor.

587 sanıktan 498'i tutuklu

20 Ağustos 1981

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) — Ankara Sıkıyönetim Komutanlığı Askeri Savcılığınca MHP ve ülkücü kuruluşlarla ilgili olarak «Anayasa'nın tamamını veya bir kısmını tağyir ve tebdil veya ilgaya cebren teşebbüs» suçundan açılan davada MHP Genel Başkanı Alpaslan Türkeş ve 219 kişi hakkında idam cezası isteniyor. 498'i tutuklu olan toplam 587 sanığın yargılanacağı MHP davasında; Alpaslan Türkeş ve 63 kişi için TCK'nun 146/1; 156 kişi için de TCK'nun 149/2 maddeleri uyarınca idam cezası isteniyor. MHP iddianamesinde; MHP Genel İdare Kurulu üyesi 21 sanık hakkında da TCK'nun 146/3 maddesi uyarınca 5-15 yıl arasında değişen hapis cezası istemi yer alıyor.

146/1'DEN İDAMI İSTENENLER: 64 SANIK

TCK'nun 146/1 maddesi uyarınca haklarında ölüm cezası istenenlerin adları şöyle:

Alpaslan Türkeş (MHP Genel Başkanı), Agâh Oktay Güner (Genel Başkan Yardımcısı); Sadi Somuncuoğlu (Genel Başkan Yardımcısı); Ahmet Er (Gençlik Kolları ile ilgili Genel Başkan Yardımcısı); Necati Gültekin (Genel Sekreter); Yaşar Okuyan (Genel Sekreter Yardımcısı), Nevzat Köseoğlu (Genel Sekreter Yardımcısı); Ali Gürbüz (Genel Sekreter Yardımcısı); Ömer Çakıroğlu (Genel Sekreter Yardımcısı); Mehmet Irmak (Genel İdare Kurulu üyesi ve Hukuk Bürosu Şefi); Tahsin Ünal (Genel İdare Kurulu üyesi); Avni Çarsancaklı, (MHP Yönetim Kurulu üyesi); Taha Akyol (MHP Yönetim Kurulu Üyesi); Mehmet Doğan (Genel Muhasip); Ahmed Hamdi Ayan (Yönetim Kurulu üyesi); Cengiz Gökçek (Yönetim Kurulu üyesi); Yılma Durak, Muhsin Yazıcıoğlu, Sami Bal, Abdullah Kılıç, Mehmet Göktolga, Mehmet Ali Özgüven, Abdullah Alay, Ömer Haluk Pirimoğlu, Mustafa Öztürk, Hasan Sabri Erdem, Seyfi Apaydın, Himmet Kayhan, Rıza Müftüoğlu, Hakkı Duran, Mustafa Mit, Abdullah Pehlivan, Ünal Altıparmak, Aslan Atlı, Aydın Ergüden, İsmail Şimşek, Mehmet Biçer, Yaşar Yıldırım, Saffet Beştepe, Zeki Okunakol, Ahmet Bilgin, Veysi Başkan, Ahmet Lütfi Köşker, Erdem Şenocak, Hasan Çağlayan, Erol Dök, Ali Aydoğan, Mahir Damatlar, Tamer Afacan, Ayhan Ünal, Ertuğrul Alpaslan, Çapar Kanat, Muhammed Doğan, İsmail Tekeli, Müfit Kır, Mehmet Ali Metin, Sıtkı Seremetli, Mehmet Aran, Celal Adan, İsmail Aydın Esin, Namık Kemal Zeybek, Nurettin Taşar, Orhan Çakıroğlu, Mustafa Verkaya.

149/2.'DEN İDAMI İSTENENLER: 156 SANIK

TCK'nun 149/2. maddesi gereğince haklarında idam cezası istenenler:

Galip Kütük, Şahin Bilgiç, Mehmet Fatih Zorba, Hacı Bayaz, Kadir Akgöllü, Mahir Parnayır, Sezai Durmaz, Adem Eroğlu, İrfan Güler, Recep Küçükişsiz, Hüseyin Özmen, Sefer Tatlı, Ali Uğur Akbaş, Adnan Hatipoğlu, Kenan Develi, Seyfi (Üzeyfe) Atmalıoğlu, Veysel Metin, Yunus Uzun, Halil İbrahim Altınışık, Cabbar Özkurt, Gaffari Avcı, Mehmet Sümer, Fahri Uğur, Ahmet Koca, Mustafa Uygun, Abuzer Çalışkan, Adnan Burgaç, Sabri Uzbahalı, Velil Çökük, Ertuğrul Yıldız, Numan Akkanat, Abdülkadir Yanık, Haverdi Satılmış, Cengaver Demirel, Kenan Türüdü, Abdülkadir Taştın, Sabri Cemil Erdoğan, İlhami Erdoğan, Emir Kuşdemir, Şakir Deniz, Erdal Ak, Kenan Ekin, Ramazan Özalp, İsmail Baykal, Orhan Yalçınkaya, Osman Başer, Cahit Böke, İhsan Aydın, Cemal Öztürk, Ömer Öz, Mehmet Öztepe, Yavuz Kurt, Erol Küntutmaz, Murat Yiğit, İsmail Yakıcı, Tahsin Yağcı, Hayati Sazak, İsmail Demirkan, Ertan Kadı, Zafer Memişen, Hasan Çiçek, Erhan İşler, Mehmet Sorgunlu, Erdoğan Aygıcı, Yusuf Dede, Hasan Yıldız, Süleyman Türk, Mustafa Cabbar Polat, Ramazan Akça, Selami Ulusoy, Emrullah Parlatan, Mustafa Köse, Osman Şeker, Abidin Akyürek, Kadir Bayık, Refik Tercan, Muhsin Çakır, Kadir Çakır, Cengiz Yavuz, Remzi Coşkun, Tayfun İner, Güven Sayın, Sinan Yerli, Sevim Ka-

vaklı, Atilla Kabakçı, Şaban Korkmazgöz, Nuri Demiryürek, Halil Külekçi, Sevik Avşar, Recep Işıkgöl, Yavuz Öbekçi, Ö. Metin Kuçtemur, İ. Turgut Özdemir, Necdet Çakır, Yah ya Günsana, Recep Genç, Caner Erdinç, Mustafa Kuş, Mehmetali Tekatar, Şevki Köksal, İrfan Arısan, Rasim Ölmez, Refik Cevdet Yayla, İrfan Toktaş, Rıza Bozkaa, Atilla Arpar, Muhittin Kılıçaslan, Hasan Ersanlı, Ali Asker Torun, Baha Sertkaya, Hüseyin Kurumahmutoğlu, Turgut Karadağ, Kemal Yalçın, Eyüp Aşan, Hüseyin Güngör, Muzaffer Dağdeviren, Mustafa Güneş, Erol Yıldız, Oktay Ahıskalı, Recep Kaplan, İsmail İhtiyar, Hüsnü Uçar, Demirtaş Topaç, Ramazan Çimen, Sabahattin Gece, Murat Güneş, Nafi Uyanık, Osman Kiremit, Ömer Yağdıran, Sadık Kısır, Mahmut Ağar, Ramazan Akgün, Habullah Altıntaş, İbrahim Baysan, Şevket Çal, Aydın Güneş, Ahmet Gündoğdu, Ergün Gür, Emin Zafer Karaboya, Hüseyin Şahin Garay, Ahmet Ulu, Kemal Türker, Kâmil Gönenli, Halit Koyuncu, Abdülsamet Karakuş, Aydın Eryılmaz, Adnan Madak, Mehmet Akkaya, Mustafa Kaplan, M. Salih Sağlamkan, Orhan Gündoğdu, İsmet Mumcu, Davut Yüce, Mahmut Yurtsever, Reşul Çakır.

146/3'DEN 5—15 YIL HAPİS CEZASI İSTENENLER: 21 SANIK

TCK'nun 146/3. maddesine göre haklarında beş seneden onbeş seneye kadar ağır hapis cezası istenenler iddianamede şöyle sıralanıyor:

Turan Koçal (milletvekili); İhsan Kabadayı (milletvekili, grup başkan vekili), Şerafettin Doğan (Yönetim Kurulu üyesi), Süleyman Sürmen (Yüksek Disiplin Kurulu üyesi), Seyit Ahmet Anvasıl (milletvekili), Sait Bilgiç, Servet Bora, Osman Albayrak, Mehmet Yusuf Özbaş, İsmet Kapısız, Ali Fuat Eyüpoğlu (milletvekili), Mehmet Tahir Şaşmaz (milletvekili), Lütfi Ülkümen, Faruk Demirtola (milletvekili, grup başkanvekili), Mehmet Voyvoda Develioğlu, Osman Östekin, Özcan Ergiydiren, Macit Akkor, Salih M. Dilek, Münir Köseoğlu, Necdet Şarman (Disiplin Kurulu üyesi), Ahmet Turan Kömek, Necmettin Karakuş, Ahmet Doğan Ataman, Çoşkun Akyıldız, Atilla Engür, Ahmet Alıcılar, Süleyman Kıl, Nuri Gedik, Mehmet Naci Bostancı, Lütfi Şahsuvaroğlu, Sahir Solmaz, Ali Gözübelli, Adem Kader, Yusuf Kök, Berker İnanoğlu, Ali Doğan, Şahin Hasgül.

149/3'DEN EN AZ 6 YIL HAPSİ İSTENENLER

TCK'nın 149/3'ncü maddesine göre altı seneden az olmamak üzere haklarında hapis cezası istenen sanıklar şunlar:

Muzaffer Yıldız, İbrahim Uçar, Şükrü Işık, Yahya Efe, İrfan Cep, Rıza Kıvanç, Rıfat Kabukçu, M. Şevket Okuyan, İ. Etem Adıyaman, Miktad Uzun, Ahmet Çam, Muhittin Armas, Selim Adır, Hadi Adır, Bekir Biberli, Erol Top, Bayram Dağlar, Selami Yıldırım, Salih Erciyes, Osman Özaslan, Mannut İkiyek, Kerim Çağatay Nizam, Mahir Polatör, Ali Çağlayan, Muhittin Birbiçer, Sebahattin Özkundakçı, Eren Kaya, Ata Mustafa Filik, Hamza Soner, Cumali Kandemir, Sait Kambur, Eray Çapraz, Ömer Orçun, Recai Güler, Necmettin Kökkaya, İbrahim Uzun, Etem Çelik, Zait Akgün, Ali Kuloğlu, Mehmet Kutlu, Veli Baz, Ahmet Yalçın, Zekai İlter, Yılmaz Tankut, Nihat Aksoy, Hasan Kömekçi, Ali Bademci, M. Ali Özdemir, Hikmet Nohut, Ramazan Erdem, Ömer Faruk Gözükara, Mehmet Kara Göl, Fatih Rüştü Sakızlı, Abdullah Avcı, Mehmet Name, Halil Yılmaz, Mehmet Ali Özaydın, Faruk Andaç, üleyman Bayrak, Osman Öksüz, Osman İnan, Satılmış Tepecik, Nazım Delitaş, Feyyaz Yüce, Hüsnü Kaya, Mehmet Tosun, Ömer Tunç, Abdülkadir Meser, Faruk Başer, Bayram Kekeç, Mehmet Alataş, H. Hüseyin Gürer, Ahmet Sarı, Mehmet Elaslan, Hasan Alemiloğlu, Burhan Emustekin, Serdar Çoruk, Harun Özgün, Nazım Yiğit, Mesut Doğan, Cengiz Kaya, Mustafa Bozan, Kübilay Yarız, Yaşar Ortak, Sedat Durudoğan, Gültekin Garip, Hüsamettin Özgenç, Nafiz Tunç, İbrahim Gerçer, Selami Asılbaş, Hacı Mehmet Ceylan, Faik Aslan, Davut Seyhan, Ali Gülseren, Zeki Aygün, Ali Kazan, Mehmet Kafaoğlu, Hacı Acar, Satılmış Ünlü, Şükrü Gündüz, Ömer Güntekin, Hüseyin Aslan, Ziyafettin Keskin, Tatlı Saygılı, Rasım Bulut, Arif Şenses, Aziz Demirel, Zekai Topuz, Muzaffer Orhan, Adnan Tamer, İsmail Yücel, Demir Tarakçıoğlu, Erdoğan Güvençin, Eralp Acargil, Haluk Demir, Ekrem Çelik, Erdem Soğukpınar, Harun Yüksel, Alaaddin Takmaz, Mehmet Çoban, Ali Baysal, Hasan Kılıç, Abdullah Çürük, Murat Akar, Ş. Yakup Kocamanoğlu, Ercüment Yıldırım, Muhsin Polat, Kader Topal, Metin Gök, Orhan İnan, Aksel Koramaz, Talat Kara, Lokman Haşlak, İsmail İnan, Turan Doğan, Osman Tektaş, Yücel Akbaba, Hasan Yaralı, Hasan Sağır, Cemal Çetintaş, Ömer Eliuygun, Haydar Kılıç, Metin Köksal, Hacı Musa Yağlı, Ahmet Aslan, Yusuf İzzettin Yıldız, Kâzım Kaygusuz, Habib Güleç, Hüseyin Dirlik, Muhittin Yüksel, Mustafa Biçkin, İlhami Altın, Mustafa Hulusi Ulusan, Mustafa Esen, Miktad Evci, İrfan Kömürcüoğlu, Köksal Ardış, Adnan Demiryürek, Mustafa Aydınlı, Dursun Mehmet İnal, Feyzi Keskin, Mustafa Kambur, Mustafa Gökmen, Aydın Doğan, Bülent Kara, Nezir Alp Koyla, Mehmet Hallaç, Ömer Türer, Murat Yalçın, Nebahattin Üçöz, Mustafa

Ölmez, Ekrem Aktaş, Abdülbaki Akyüz, Yakup Baş, Hüseyin Baştan, Mevlüt Pınarbaşı, Mustafa Üçgül, Adnan Kapıcı, Abdullah Büyükyılmaz, Remzi Yazgan, Halil Durmab, Vasıf Ayhan, Mehmet Ateş, Cafer Oruj, Yusuf Ziya Arpacık, Enver Ateş, Yakup Pat, Aydoğan Pehlivan, Ahmet Toprak, Eşref Şerifof Ahmedof, Suat Eskicioğlu, Orhan Madeni, Hüseyin Yurdakul, Önder Yazımcı, Salih Akdı, Mehmet Pehlivan, Ahmet Öztürk, İbrahim Larçın, Orhan Aslanoğlu, Halis Ateş, Kâzım Bakır, Yaşar Nemrut, İhsan Çimen, Mehmet Bal, Asaf Karabacak, Selahattin Şaban Faki, Ali Yeleç, Sıtkı Yılmaz, Hümmet Darboğaz, Şükrü Türkmen, Ahmet Erhan Kürşat Atamer, Aydın Sezer, Abdullah Uğur, Ömer Tanlak.

TCK 141/3 VE 141/3-5'DEN 8-15 YIL HAPSİ İSTENEN SANIKLAR

TCK'nun 141/3 ve 141/3-5 maddeleri gereğince 8-15 yıl arası ağır hapis cezası istenen MHP'liler şunlar:

Hasan Hüseyin Türer, Ömer Bal, Ramazan Temiz, Haluk Sağkaya, Ali Yakup Gökçe, Ekrem Dinç, Hasan Dinç, Yusuf Akgül, Mustafa Basmacı, İrfan Birol, Haluk Kurul, Zafer (Zeki) Çubukçu, Kadir Geraslan, Nadir Günata, Rıfat Kaya, Tahir Solaklar, Necmi Ulus, Şerif Kulmaç, Nadir Özgöl, Ahmet Yala, Mehmet Bağış, Ahmet Erkan Birden, Hüseyin Çınar, İrfan Büyükbaş, Mahmut Akıllı, Orhan Türkdoğan, Şakir Önen, Selim Kaptanoğlu, Nihat Ülkekul, Murat Pınar.

TCK 168'DEN 10 YIL HAPSİ İSTENEN SANIKLAR

TCK'nın 168'nci maddesi uyarınca haklarında 10 yıl hapis cezası istenen sanıklar şöyle sıralanıyor:

Halil Şenol Hamarat, Alim Yılmaz, Turan Sarı, Süleyman Özdüran, Metin Bozdemir, Muammer Azmak, Ali Keskin, Selahattin Tekbıçak, Bahri Gür, Hüseyin Buyrukçu, Abdullah Yalçın, Hamza Birinci, Selahattin Bilen, Ebamüslim Karabudak, Ali İhsan Akınal, Ahmet Aygüner, Rıdvan Telim, İrfan Tezbaşaran, Metin Karagöz, Şükrü Bacak, Hüseyin Karagül, Emin Keçeci, İbrahim Başak, Adil Aşan, Mehmet Turan, Ali Yenilmez, Seyfi Bayrak, Hasan Serdar Tokgöz, Ali Denizkaya, İkamettin Kaya, Turan Soylu, Fakrettin Esin, Selami Avcı, Bünyamin İmamoğlu, Mehmet Taş, Veysel Dikbıyık, İsmail Efe, Suat Ezlmırmik, Mustafa Bayrak, Metin Horasan, Mücahit Tutar, Mehmet Nuri Özdemir, Recai Keleş, Nizamettin Gökçe, Nusret Aydın, Sacit Yılmaz, Ahmet Ayhan, Şah İsmail Ateş, Avni Aras, İsmail Nayırsoy, Bektaş, Kurdini, Lütfi Ural.

DİĞER SANIKLAR...

MHP iddianamesindeki öteki sanıklardan Mehmet Kök, Nazım Doğan, Selma Erdem, Şükrü Akyol, Hasan Hüseyin Yağmur, Hayrettin Efeoğlu, Tâlât Aslan, Satılmış Yalçınkaya, Halil Şahin, Burhan Makir, Şakir Coşkun, Erol Sakarya haklarında TCK'nın 296 ncı maddesi gereğince cezalandırılması isteniyor.

Genç sanıklar, yaşlı izleyiciler

Yalçın DOĞAN — 20 Ağustos 1981

ANKARA — «Yukarıda numarası yazılı dosyada görülmekte olan ve MHP davası olarak adlandırılan davada, sanık Alpaslan Türkeş'in önceden planlayarak, sınıf düşmanlığı nedeni ile ve siyasal maksatla, iddianamede adları yazılı bulunan sanıkların planlı eylemleri ile katledilen Kemal Türkler, ekli belgelerden de anlaşıldığı gibi Sabahat Türkler'in eşi ve kızları Nilgün ve Yasemin'in de babalarıdır.

Suçtan doğrudan doğruya zarar görenlerden bulunmaları nedeni ile 353 sayılı yasa uyarınca, davaya müdahil olarak katılmamıza ve sanıkların iddianamede talep edilen cezalarla cezalandırılmalarına karar verilmesini asaleten vekaleten dileriz.»

Dünkü duruşmanın en ilgi çekici noktalarından biri de, öldürülen DİSK eski Genel Başkanlarından Kemal Türkler'in eşi Sabahat Türkler ile iki kızı Nilgün ve Yasemin Türkler'in MHP davasına «Müdahil» olarak katılmak istemeleriydi.

Mahkeme heyeti, bu istemle başvuran, «Müdahil avukatlar»la ilgili olarak, «Kararı daha sonra vermek üzere» verilen dilekçeyi dosyaya koydu ve kararın verilmesine kadar geçecek süre içinde de, müdahil avukatların, «Salonda bir başka yerde oturmalarını» belirtti. «Müdahil», daha açık bir deyimle. «Zarar gören taraf» temsilcisi olan avukatlar bu belirleme üzerine salondan çıktılar.

Duruşmanın yapıldığı Mamak Askeri Tutukevi'ndeki mahkeme salonu, MHP davası için yeni yaptırılmış. Salonun bir yanında, «Adalet mülkün temelidir» sözünün hemen önünde mahkeme heyeti için ayrılan yer, he-

yetin hemen solunda da savcılar için ayrılan bölüm göze çarpıyor. Mahkeme heyetinin tam karşısında yer alan sanıklara, salonun yarıdan fazlası ayrılmış. Sanıklarla arkasında iki ayrı bölüm var. Birisi dinleyiciler, diğeri basın için. Basın için ayrılan yer, salonun en arkasında bulunduğundan, duruşmayı izlemek, sanıkların davranışlarını yakından görebilmek için basın bölümüden kalkıp ön tarafa gitmek gerekiyor. Mahkeme heyetinin iki yanında ayrılan bölmeler de, avukatlar için.

Sabahın erken saatinde Mamak'tayız. Ancak, beklenen kalabalık pek yok. Diğer davalarla karşılaştırıldığında, duruşmaya girmek isteyenlerin belki daha az oldukları geçiyor aklımızdan...

Otobüslerle ana giriş kapısından içeriye, duruşma salonunun bulunduğu binaya taşınıyoruz. Salonun dışında, arka tarafta yavaş yavaş salona alınmaya başlanan sanıklar görülüyor. Çevrelerinde çok sıkı güvenlik önlemi alınmış, silahlı dizi dizi askerler.. Sanıklar arka kapıdan içeriye girerken, dinleyiciler ve gazeteciler, avukatlarla birlikte ön taraftaki iki kapıdan salona alınıyorlar. Gazeteciler ve dinleyiciler yan yana bölmelerde oturduklarından, gözlemek kolay oluyor. Dinleyicilerin kıyafetleri konusunda acaba bir gözlemde bulunup bu gözlemden yola çıkılarak sanıkların ekonomik ve sosyal durumları ortaya konulabilir mi? diye düşünmekten kendimizi alamıyoruz. Allı, güllü şalvarlılar... Başörtülüler... Kimbilir hangi köyden kalkıp gelmiş yaşlı insanlar... Elde ettikleri gelir açısından, herhalde ortalamanın çok altında bir dinleyici grubu... Yaşlılar grubu... Sanıklar da alabildiğine genç... Herhalde yaş ortalaması 30'un altındadır... Herkes küçük bir çocuğu birbirine göstermiyor mu?... çok ilginç. Gazeteciler birbirlerine dönüp, «Salona çocuk alınmaz, nasıl oldu da bu girdi?» diye sorar ve meraklanırken, bu merakları, «Yoklama» sırasında giderildi. Tutukluların yanında, duruşmada tutuksuz sanıklar da var. Bunların arasında oturan bu çocuğun adı yoklama sırasında ortaya çıktı: Aydın Sezer, Yargıç yoklama yaparken, «Aydın Sezer» denilince, bu çocuğun ayağa kalktığı ve «Orada bulunduğu» görüldü.

Mahkeme heyeti saat 9'da yerini aldığında, sanıklarda hiçbir hareket görülmüyor. Ayağa kalkmaları gerek oysa. Ama, kimsede hareket yok. Duruşma Yargıcı Binbaşı Vural Özenirler mahkeme heyetini ve savcıları tanıtıyor. Sonra da yoklamaya geçiliyor. Tam bir saat süren bir yoklama. Tutuksuz sanıkların arasında eski MHP milletvekillerinden Ali Fuat Eyüpoğlu, Faruk Demirtola, Osman Albayrak, Mehmet Tahir Şaşmaz, İhsan Kabadayı, Yusuf Özbaş var. Onların da yoklaması bittikten sonra, sıra avukatların saptanmasına ve vekaletname vermelerine geliyor. Saat 10.30'da ise, artık hem yoklama hem de avukatların kimlik saptaması bitmiştir. Alpaslan Türkeş, Agâh Oktay Güner, Sadi Somuncuoğlu diye başlayan yoklama sırasında ilgi çeken bir isim Berker İnanoğlu oluyor. Rejisör İnanoğlu, arkasına dönüp sık sık Türkeş'in oğlu ile selamlaşıyor.

İlginç bir durum avukatların kimlikleri sırasında ortaya çıkıyor. Avukatlar arasında eski AP milletvekillerinden Gıyasettin Karaca, Nadir Latif İslam, Talat Köseoğlu da var. Avukatlar arasında ilk sert çıkışı ise, MHP İstanbul İl Başkanı, eski AP'li Nuri Eroğan yapıyor. Türkeş'in adının iddianamede, «eski Genel Başkan» olarak geçmesine karşı çıkıyor ve «Genel Başkanlık genel kongrede verilmiştir. Türkeş'e, Eski Genel Başkan deyimini kullanan Askeri Savcı genel kongrenin verdiği hakkı gasbedemez» diye giriyor. Duruşma yargıcı son derece sakin yanıtlıyor: «Şimdi kimse eski Genel Başkan deyimini kullanmadı. Kimlik saptaması öncesinde başka itiraz var mı?»

Yoklamanın tamamlanması, gerek, «müdahil avukat», gerekse, «eski - yeni Genel Başkan» tartışmasından sonra, saatler 10.57 yi gösterdiğinde, sankıların kimliklerinin saptanmasına geçiliyor.

Salonun sıcağından bir an kurtulmak için dışarıya çıkıyoruz. İçerde kimlik saptaması sürüyor... Dışarda Türkler'in eşi ve kızları, avukatlarla birlikte mahkeme heyetinin kararını bekliyorlar...

Özerklik...

Uğur MUMCU — 20 Ağustos 1981

Yüksek Öğrenim Yasa Tasarısı, Milli Güvenlik Konseyi İhtisas Komisyonlarınca ele alınmış bulunuyor.

Milli Eğitim Bakanlığı'nca hazırlanan tasarıda, «Paralı yüksek öğrenim düzeni» getirilmekte, özel yüksek öğrenim kurumlarının açılmasına olanak sağlanmakta ve «idari özerklik» tümüyle ortadan kaldırılmaktadır.

Üniversite, bir toplumun en yetişmiş kişilerini barındıran bir kurumdur. «İdari özerklik», üniversite öğretim üyelerinin kendi kendilerini yönetmeleri ve bu yönetime siyasal

iktidarlardan herhangi bir «müdahale» gelmemesi demektir. Toplumun en yetişmiş insanlarına «sizler, dekanınızı, rektörünüzü seçemezsiniz» demek herhalde «demokratik» bir yaklaşım sayılamaz.

Rektör ve dekan seçimlerinin Devlet Başkanına bırakılması, bir siyasal partinin içinden çıkacak olan yarınki öbür günkü «Devlet Başkanları» için üniversite içinde «siyaset yapma» olanağı verecektir. Yasalar, olağan üstü dönemin koşullarına göre değil, olağan dönemin olası gelişmelerine göre hazırlanmalıdır. Yarın ve öbür günkü Devlet Başkanlarının, bu olası «Siyaset yapma» eğilimlerinin üniversite yönetimini, siyasal partilerin yan kuruluşları haline dönüştüreceği, bugünden hesap edilmelidir.

Özerkliğe karşı duyulan tepki, biraz da 12 Mart ve 12 Eylül öncesi eylemlerinde yer alan bir kısım militanın üniversite öğrencisi olmasından kaynaklanmaktadır. Böylece «Üniversitelerin anarşi yuvası» olduğu düşünülmekte ve «İdari özerklik» özellikle bu yüzden sakıncalı görülmektedir. 12 Mart öncesi, ODTÜ yurtlarına girilemediği, solcu militanların, bu yurtlarda karargah kurdukları «özerklik» karşıtlarınca sık sık yinelenen olaylardandır.

Bu mantık tümüyle çürüktür ve ayrıca bu yaklaşım da tümüyle yanlıştır.

12 Mart öncesi ilk «işgal ve boykot» eylemleri, özerklik ilkesi gereğince yönetilen üniversitelerde değil. Devlet Bakanlıklarından birine bağlı bir meslek lisesinde başlamıştır; bu bir yana, «özerklik nedeniyle yurtlarına girilmediği» söylenen ODTÜ, kuruluş yasası gereği, «özerk» değildi! üniversiteyi yöneten «mütevelli heyet»i, Milli Eğitim Bakanlığı'nca seçilmekteydi.

Terörist eylemlerde yeralan militanların çoğunun «üniversite kökenli» olduğu savı da yanlış ve abartmalı bir önyargıdan kaynaklanmaktadır. Örneğin, 12 Eylül öncesi terör eylemlerinde yeralan militanların büyük bir kısmı Milli Eğitim Bakanlığına bağlı «Eğitim Enstitüsü» kökenlidirler. Terör eylemleri, Milli Eğitim Bakanlığı'nın yönetim ve denetimindeki «orta öğrenim» kurumlarında da sürdürülmüştür.

Terör, ülkemizde, hemen hemen her kuruma sızmış, yapısı gereği belli bir «disiplin» anlayışı ile yönetilen «üniformalı» güvenlik güçlerine kadar sızmış ve ne acı ki, bu kurumlarda bile yandaş ve «militan» bulabilmiştir.

Bu yüzden «Anarşinin ve terörün kaynağı üniversitedir» yargısı tümüyle yanlıştır ve en azından, ele geçen beşyüzbini aşkın silâhın kaynağı ve kökeni henüz aydınlığa kavuşturulmadan oluşacak değer yargıları, bu yanlışın türevleri olarak, bizleri daha başka ve daha büyük yanlışlara sürükleme sakıncası taşımaktadır.

Üniversite kendini yönetir. Yeter ki, terörün, üniversite dışı kaynakları yeterince tanınsın ve yokedilsin...

«Toplumun en yetişkin, en aydın kesimi kendi kurumlarında kendilerini yönetemezler» diye düşünüyorsak, bu eğitim süzgecinden geçmeyen ve birçoğu okuma - yazma bile bilmeyen insanlardan oluşan seçmen yığınlarının, yarın, öbür gün yapılacak genel seçimlerde «Kendi kendilerini yönetmek için seçim yapmalarını» hangi mantıki «demokratik» temele dayanarak açıklayacağız?

Bir üniversite kendi kendini yönetemezse, bir toplum da kendi kendini yönetemez; bunu unutmayalım.

Akdeniz'de çatışma

Ali SİRMEN — 22 Ağustos 1981

Libya kıyılarına 50 mil uzaklıkta, ABD ile Libya Halk Cemahiriyesi uçakları arasında çarşamba sabahı Türkiye saati ile 8.20 de meydana gelen çatışma, iki ülkenin zaten gergin olan ilişkilerini daha da ciddi bir bunalımın içine itmiş bulunuyor.

Pentagon'dan yapılan açıklamaya göre, Akdeniz'de manevra yapmakta olan 6. Filonun Nimitz uçak gemisine bağlı F—14'lere saldıran Libya Hava Kuvvetlerinin Sovyet yapısı (SU—22) lerinin ikisi düşürülmüştür.

Libya kuvvetleri de bir Amerikan F—14 uçağı düşürmüştür.

Aralarında diplomatik ilişki bulunmayan iki ülke de karşılıklı birbirlerini suçlamaktadırlar. Libya Halk Cemahiriyesi Haber Ajansı «Jana» ABD'nin kendi karasuları içinde kışkırtıcı davranışlarda bulunarak olaya yol açtığını bildirirken, ABD Dışişleri Bakanı Haig Washington'da yaptığı açıklamada, Libya'yı kışkırtmadıklarını, kendilerinin esasen böyle bir saldırıyı beklediklerini bildirmiştir.

Olayın görünen ilk nedeni, Libya uçaklarının Amerikan Altıncı Filosuna bağlı uçaklara saldırmalarıdır. Ancak, gerek Haig'in bu saldırıyı beklediklerini bildiren açıklaması, gerekse Altıncı Filo'nun Libya kıyılarından 60 mil açıkta manevra yapmaları, olayda, bir

Amerikan kışkırtması olduğunu ortaya koymaktadır. Bilindiği gibi, Libya karasularını kendi iç denizi olarak kabul ettiği Sirte Körfezinde 200 mile, tüm kıyılarında da 12 mile çıkardığını açıklamış, ABD ise bu kararı tanımadığını, klasik 3 millik sınıra uyacağını bildirmişti.

Amerikan Newsweek dergisinin açıkladığına göre, Pentagon ile Dışişleri Bakanlığı, Mısır - Amerikan manevralarını düzenlerlerken, gerçekte Libya'nın tepkisini ölçmeyi amaçlamışlardı. Eğer Libya, Amerikan - Mısır manevralarına seyirci kalsaydı, Kaddafi'nin karasuları ile ilgili kararı gerçekte hiç bir anlam taşımayacaktı. ABD son manevra kararıyla, Libya'yı köşeye sıkıştırmış ve müdahaleye zorlamıştır.

Biraz daha derine inildiğinde görünen ikinci neden de işte budur.

Ancak bu açıklama da olayı aydınlatmaya yetmemektedir. Şöyle ki, şimdiye dek aralarında ABD de olmak üzere bir çok devlet arasında karasularının sınırı konusunda anlaşmazlık çıkmıştır. Ama son olaya gelinceye dek, sözü edilen anlaşmazlığın taraflarından hiçbiri karşısındakini, kendinin olduğunu iddia ettiği karasularına donanma göndererek deneme yolunu tutmuş değildir.

Bu durumda ABD'nin, Libya karşısında böyle bir yolu neden denediği sorusu önem kazanmaktadır.

Hemen belirtmek gerekir ki, Kaddafi yönetimi Libya'da iktidara geldiğinden beri, ABD durumdan hoşnut değildir. Ama, hoşnutsuzluk şimiye dek, böylesine bir çatışmaya dönüşmemişti.

Reagan'ın Beyaz Saray'a yerleşmesi ve Dışişleri Bakanlığına da, Şahin Haig'in oturtulmasından sonra ,ABD bir süredir, ayrıcalıklı ortağı Sedat'ın da sürekli yakındığı Libya'ya bir gözdağı vermek Kaddafi'yi sindirmek, hatta ortadan kaldırmak için harekete geçmeyi uygun bulmuştur. Kaba kuvvet politikası ve teslimiyetçi Ortadoğu liderinin dayanan diplomasisiyle ABD Ortadoğu'da kendi yararına yeni bir denge oluşturma hesabı içindedir. Nitekim Reagan son açıklamasında anlaşmazlık konusu olan sularda benzer girişimleri sürdüreceğini söyleyerek, kaba kuvvet politikasında sonuna kadar yürüyeceklerini de belirtmiş bulunmaktadır. Böyle bir politikanın ne denli ağır sonuçlar doğuracağını, Reagan sözünde durursa, önümüzdeki günlerde herkes görmek olanağına kavuşacaktır.

Sözü edilen hesaplara uymayan liderlerin ön sıralarında Kaddafi de bulunmaktadır. Bu duruma da Washington Kaddafi ile şimdilik sınırlı kalan bir çatışmaya girmeyi kendi planına uygun bulmuş ve gerekli adımı atmıştır.

Tarafların ilk açıklamalarına bakılırsa, Washington şimdilik fazla ileri gitmeye hevesli değildir. Ancak bu, Reagan-Haig ikilisinin Kaddafi ve Libya'ya ilişkin hesaplarını değiştirdikleri anlamını da taşımamaktadır. Beyaz Saray hangi araçla olursa olsun, Kaddafi'den kurtulmayı amaç edinmiştir.

Gerek Kaddafi gerek Libya halkı da, Washington'un bu planının bilincine varmış durumdadırlar ve ABD ile Mısır'ın planlarına sonuna dek karşı koymaya hazır görünmektedirler.

Herhalde, Washington için dünyanın dört bir yanında ülkeler ve liderlerle damataşı gibi rahatlıkla oynayacak dönem oldukça geride kalmış bulunmaktadır.

Bir-iki soru

Uğur MUMCU — 23 Ağustos 1981

Ağca'nın İtalya'da Roma Savcılığına el yazısı ile verdiği ifadenin tümü elimize geçmiştir. Bu ifadenin tümünün incelenmesi bazı ilginç ilişkileri ortaya koymaktadır.

Ağca, ifadesinde 1977 yılında, öğretmen okulundan arkadaşı ve hemşehrisi Sedat Sırrı Kadem adlı bir kişinin aracılığı ile Filistin'e gittiğini ileri sürmektedir.

Böyle bir kişi var mıdır? Varsa, kimdir bu «Kadem?» kimdir. Ve şu anda nerededir? Ağca dosyasının incelenmesine, —eğer varsa— öncelikle bu kişiden başlanmalıdır.

Ağca, yazılı ifadesinde böyle bir kişi adını, rastgele söylemişse, o zaman, ifadesinin tümünün «Gerçek dışı» olduğu yolundaki şüphe artar. Değilse, Ağca serüveni bu kişinin bulunması ile gün, ışığına çıkartılabilir.

Bu noktanın altını kalın çizgilerle çiziyoruz.

Ağca'nın el yazılı ifadesinde göze çarpan bir başka nokta da Sofya'da kendisine pasaport sağlayan Ömer Marşal adlı kaçakçının ilişkileridir. Ağca'nın ifadesine göre, Marşal, Sofya'da oturup, Türkiye'den sahte pasaport getirtmektedir. O zaman, bu ilişki üzerinde çok dikkatlice durmak gerekecektir.

Bir adam, Sofya'da oturup, Türkiye'den dilediği kişiye, hemen «Sahte pasaport» sağlıyorsa, burada bir «Örgüt» karşımıza çıkıyor demektir.

Ömer Marsan, önceki gün, bu köşede yayınlanan bir mektuptan anlaşılacağı üzere, Sofya'da oturan bir kaçakçıdır ve Türkiye'de adı çok duyulan bir kaçakçı ailesinin yurt dışı elemanlarından biridir ve soyadı «Marşal» değil, «Marsan»dır.

Mektubun sahibi Almanya'da kaçakçılık suçundan tutuklu bulunan ve bir zamanlar Sofya'da kaçakçılık yapan «Bir eski Mafia mensubu» Süleyman Necati Topuz, bu konunun canlı bir tanığıdır.

Şimdi soralım: Kim bu Ömer Marsan, kim?

Ömer Marsan'ın kim olduğu anlaşılınca, Ağca'nın Bulgaristan'a niçin gittiği, hangi çevrelerin, kendisine yardımcı olduğu da ortaya çıkar. Evet, kim bu Marsan?

Bu ifadenin tümünün incelenmesi ile iki «Nirengi» noktası beliriyor; bir: Sedat Sırrı Kadem... İki: Ömer Marsan!...

Sedat Sırrı Kadem'in ilişkilerinden Ağca'nın Filistin serüveni, Ömer Marsan ile olan ilişkileri, sahte pasaport, Bulgaristan seyahati, Bulgaristan ile Türkiye arasındaki kaçakçı çeteleri ortaya çıkar.

Bundan sonrasını çözmek iyice kolaylaşacaktır.

Ağca, Halit Narin'den, Fahrettin Arslan'dan ve «İnci Baba» olarak bilinen Mehmet İnciler'den beş milyon lira para aldığını söylemektedir. İfadenin bu bölümü ne derece doğrudur? Doğru, ya da yanlış, bu konunun da araştırma ve soruşturma konusu yapılması gerekmektedir. Bugüne kadar böyle bir soruşturma yapılmamışsa, niçin yapılmamıştır, yapılmışsa, ne sonuç elde edilmiştir?

Ama önce iki kişi: Sedat Sırrı Kadem... Böyle bir kişi var mıdır, yok mudur? Varsa nerededir, ne yapmaktadır? Ve Ömer Marsan kimdir, kimlerle ilişkilidir, kimlerin adamıdır?

Ağca olayı, «Çok uluslu terör» gerçeğini ortaya çıkartacak önemli bir dosyadır.

Evet, kim bunlar? Bunları araştırmak görevi Roma Savcısından önce bizim savcılara düşüyor!

Atatürk ve iktisat

Oktay AKBAL — 24 Ağustos 1981

«Biz devletçiliği, gelişmek için ve yeni düzeni kurmak için de verimli ve olumlu en etkili araç sayıyoruz.» «Ülkenin sanayileşmesini ve ulusun muhtaç olduğu refahı bazı özel kuruluşların dayandığı sermayeye bırakmak, gerekirse en az iki yüz yıl daha bekleme devresi geçirmemiz gerekir.»

1937'de devletçilik ilkesi anayasamıza girmiştir. Yukarıdaki sözler de o sırada söylenmiştir. Birincisi Başbakan İsmet İnönü'nün, ikincisi İktisat Bakanı Celal Bayar'ındır.

İş Bankası Yayınları'ndan son olarak çıkan «Atatürk ve İktisat»ı okuyorum. Prof. Dr. Yüksel Ülken'in yapıtı sürükleyici bir roman gibi okunuyor. Gerçek bilimsel kitapların ağır mı ağır, okunmaz da okunmaz türde yapıtlar olduğunu kim söylemiş! Örneğin bir Bertrand Russel'in bir yapıtını —İyi bir çevirisinden— okursanız anlarsınız bu sözün yanlışlığını... Ülken'in kitabı da bilimsellikle anlaşılırlığı, belgesellikle sürükleyiciliği bir arada taşıyor.

Atatürk'ün en önemli niteliğini şöyle belirtmiş: Gerçekçiliği. Hiç bir zaman düşlere, hayallere kaptırmaz kendini. Sonra bir zamanlama ustasıdır. İnönü'nün de 1960'da dediiğ gibi, «Atatürk'ün hemen gerçekleştirilecek işlerle, gelişmesi zamana bırakılacak işler arasında uyumlu bir ayırma yapabilmesi» tüm eylemlerinde, kararlarında, atılımlarında görülmektedir.

Ülken ,şöyle yazıyor: «Aslında tam anlamıyla sıfırdan işe başlayıp bir ülkenin başarı derecesini rakamlarda aramak doğru değildir. Yanlış veya çok dar açılı değer yargılarına götürebilir. Yetenek, beceri ve ciddiyet eksikliğinin önemli ölçüde etkili olduğu, bunalımve darboğazlarda, ayrıca gelişmekte olan bir ülkenin gelişme aşamasına geçerken ortaya çıkan ve çıkması kaçınılmaz olan açmazların da payını unutmamak gerekir.» Türkiye'nin bir «İktisat Devleti» olacağını söyleyen tüm eylemlerinde «İktisat» düşüncesini öne alan Atatürk, «Sıfır»dan işe başlarken çevresinde gerçek anlamda ne bir iktisatçı, ne bir toplum bilimci, ne de bir uzmanlar kadrosu vardı. Bu durumda elbetteki dikkatli, özenli davranacaktı, buna zorunluydu.

«Atatürk kuşkusuz eleştirilebilir. Keramet sahibi saymak doğru değildir. Her büyük adam gibi eleştirilere uğraması doğal ve kaçınılmazdır» diyor Ülken... Ama benim de hep yinelediğim gibi bu eleştiriler, «Genellikle yüzeysel saplantı değerlendirme sahiplerinden gelmektedir.» Aşırı uçlar, ilginç bir rastlantı olarak Atatürk'e hep aynı bakış açısından bakmışlardır. Prof. Ülken, aşırı uçların birleştiği noktaları şöyle belirtmiş: «Her iki uçta da yer alanlar, anti-Atatürkçü'dürler, anti-Batıcı'dırlar, anti-Demokrat'tırlar.»

«Atatürk ve İktisat», Atatürk'ün özel girişimci mi, yoksa devletçi mi olduğu tartışmasına bir açıklık getiriyor. Atatürk'ün 1922 de söylediği şu sözlerden bunu bulmak gerekir: «İktisat siyasetimizin önemli amaçlarından biri de genel çıkarları doğrudan doğruya ilgilendirecek kurumlar ve iktisai teşebbüsleri mali ve teknik gücümüzün izni oranında devletleştirmedir.» Burada, «İzni oranında» sözüne dikkat etmeli...

Ülken'in kitabından çıkan anlam, Atatürk'ün İktisat işlerinde devletin ağırlığını, gücünü duyurmasından yana olduğudur.

Son olarak Atatürk'ün kalkınma modelinin ana çizgilerini şu noktalarda topluyor Ülken... Atatürk, «Müdahalecidir, plancıdır, gerçekçidir, eşitlikçidir, bağımsızlıkçıdır, açık rejimcidir, hümanisttir, içte ve dışta sömürüye karşıdır, uluslararası işbirliği ve dayanışma yanlısıdır, kalıcıdır, çağdaştır, dinamiktir.»

Prof. Dr. Yüksel Ülken'in «Atatürk ve İktisat» adlı yapıtı, İş Bankası Yayınları'nda daha önce çıkan Suna Kili'nin «Atatürk ve Devrimi», Emre Kongar'ın «Atatürk ve Devrim Kurumları», Özer Ozankaya'nın «Atatürk ve Laiklik», Anıl Çeçen'in «Atatürk ve Cumhuriyet» gibi incelemelerinin yanı sıra, her aydın yurttaşın kitaplığında yer alacak bir değer taşıyor.


Dev-Sol davası açıldı: 141 idam isteniyor

"FHKÇ, Dev-Sol'a 1300 silah gönderdi"

İddianamede 425 sanık

87 cinayetle suçlanıyor

Enver Sedat: Kaddafi idam edilmeli

MHP İDDİANAMESİNİ YAYINLIYORUZ

SAYFA 6-7

Türkeş, bugünkü duruşmaya katılıyor

Fransız avukatlar, masrafları kimin ödeyeceğini bilmiyordu

25.8.1981

Sağ basından rica

Uğur MUMCU — 26 Ağustos 1981

Şimdi biz şiddet eylemlerinden sorumlu tutulan bir siyasal topluluk için savunucu yazılar yazsak; bu davalar için hazırlanan iddianameleri eleştirsek hakkımızda hem basın yasasını, hem Milli Güvenlik Konseyi'nin 52 sayılı bildirisine aykırı eylemlerden dolayı kovuşturma açılmaz mı? Açılır herhalde...

52 Sayılı bildirinin 5'inci maddesi şöyle bir sınırlama getiriyor:

— Açılan kamu davalarında verilecek mahkûmiyet veya beraat kararları kesinleşinceye kadar ilgilileri suçlayıcı veya savunucu herhangi bir yorum ve yayında bulunmak...

MHP Davası, hukuk açısından Sıkıyönetimin elkoyduğu öteki davalardan başka ve ayrı bir özellik taşımıyor. Bu yüzden yasaklar, elbette bu dava için de geçerlidir. Bu dava nedeniyle sağ basında görülen «ilgilileri suçlayıcı ve savunucu yorum ve yayınlar» bu nedenle açıkça 52 Sayılı bildirinin kapsamına giriyor.

«İddianamenin şurası hatalı», «falancanın mahkemedeki itirazı haklı», «canım bunları da salıverin» gibisinden «yorum ve yayınlar» elbette yasak sınırlarını aşmaktadır. Bunun tersini söyleyebilecek bir tek hukukçunun olduğunu sanmıyoruz. Varsın, buyursunlar, tartışalım!

Bizler, 12 Eylül'ün getirdiği sınırlama ve yasaklara, kelimesi kelimesine uyuyoruz; uymaya çalışıyoruz. Ancak sağ basın kendisinde böyle bir yükümlülük görmüyor, hergün bu yasakları çiğniyor.

Sağ basındaki değerli arkadaşlarımız, hiç şüphesiz, bilerek ve isteyerek suç işlemek istemezler. Sanıyorum ki, bu değerli kardeşlerimiz, 52 Sayılı bildiriyi görmemiş, okumamışlardır. Eğer, bu bildiriyi, görmüş ve okumuş olsalardı elbette bu yazıları yazmazlardı.

Bir kısım arkadaşlarımız gönlü MHP'den yana olabilir, buna bir diyeceğimiz yoktur. Yine bir kısım gazete sahiplerinin, bu partinin yönetimindeki ticari kuruluşları ile ortak iş yapmış olmaları olasıdır. Ancak ilişkilerin ve eğilimlerin «ilgilileri suçlayıcı ya da savunucu» yayınlara yolaçmaması gerekir.

Diyeceksiniz ki «niçin böyle yapıyorlar?»

Dedik ya, sağ basındaki değerli arkadaşlarımız, «faiz kararnameleri» ile fazlaca ilgilendiklerinden, bu gibi davalar hakkındaki yasakları duymamış ve görmemiş olabilirler.

Sağ basındaki arkadaşlarımıza bu köşeden... bir ricada bulunalım:

— Siz böyle yaparsanız, kimseye hizmet etmiş olmazsınız. Tersine, savunduğunuz insanlara zarar verirsiniz. Ayrıca, basında sanki bir ayrıcalık varmış gibi izlenim yaratmış olursunuz.

Buna hakkınız var mı? Yok, öyleyse!...

Bu konunun bir de «mesleki» sakıncası var. Bazı okurlarımız, bizlerden yasak kapsamına giren konuları yazmamızı istiyorlar. Bilmediklerinden tabii... «Yasak var yazamayız» deyince de «sağ basın» yazıyor ama» diyorlar. Örnekler de veriyorlar. Bu da basında «haksız rekabet»e yolaçıyor.

52 sayılı bildiri olmasa da görülmekte olan bir davada, yargısal işlemlerle ilgili yorum yapılmaz. Fakat, nedense sağ basındaki arkadaşlarımız, kendilerini, zaman-zaman, savcıların ya da yargıçların yerine koymaktan ya da savunma avukatları gibi yorumlar yapmaktan kendilerini alamıyorlar.

Anlaşılan, hukukçuluğu çok seviyorlar...

Bu işin kolayı var; aynı zamanda aralarında «avukat» bulunan bu değerli arkadaşlarımız, cübbelerini giyip, MHP avukatları arasında yeralırlar. Engel olan mı var?

Eloğlu taa Fransa'lardan geliyor, siz de İstanbul'dan gelin, olmaz mı?

Sonu iyi olmaz

Nadir NADİ — 27 Ağustos 1981

Milli Güvenlik Konseyi'nin Devlet yönetimine el koyduğundan bu yana her bakımdan dikkatli olmamız gereken günler yaşadık ve yaşıyoruz. Demokratik düzenin altüst edildiği, ülkemizin anarşi uçurumuna hızla sürüklendiği, karşıt güçlerin silâh zoru ile birbirini yoketmeyi iş edindiği, kardeşin kardeşi acımasızca öldürdüğü bir dönemden yeni yeni kurtuluyoruz. Koskoca bir orduyu donatmaya yetecek silâhlar güvenlik kuvvetlerince ele geçirildiği halde, bakıyoruz, hafta geçmiyor ki yasa dışı yeni örgütler, gizledikleri ölüm araçlariyle yakalanıyorlar. Sıkıyönetim Mahkemeleri yoğun bir çaba ile üstlendikleri görevi sürdürüyorlar. Sağ - sol, her kesimden binlerce tutuklunun yargılanması henüz yarı yarıya bile tamamlanmadı.

Böyle bir dönemde siyasal tutkuların frenlenmesi, bunalımın bir an önce atlatılarak ülkeyi huzura kavuşturmamız bakımından kuşkusuz en doğru yoldur. Milli Güvenlik Konseyi'nin haziran başında yayınladığı 52 numaralı bildiri de zaten bu amaçla kaleme alınmıştı. Bildirinin 5. maddesinde «Açılan kamu davalarında verilecek mahkûmiyet veya beraat kararları kesinleşinceye kadar ilgilileri suçlayıcı veya savunucu herhangi bir yorum ve yayında bulunmak» yasaklanmaktadır. Aslına bakarsanız bu madde yürürlükteki Basın Kanununda da vardır. Sosyal huzurun bozulmaması, yargıç güvenceliğinin zedelenmemesi büyük önem taşır. Sağdan - soldan gelecek, ya da kişisel eğilimlerden doğacak kuşkularla mahkemeleri etkilemeye çalışmaktan her zaman için kaçınmak gerekir. Hele yaşadığımız olağanüstü dönemde böyle bir yol tutmak ayrıca tehlikelidir de. Bunu göz önünde bulundurduğundan ötürüdür ki MGK 52 numaralı bildiriyle ilgilileri bir daha uyarmak istemiş, Basın Kanununun normal koşullar altında öngördüğü yaptırımı daha da ağırlaştırarak kamuoyuna duyurmuştur.

Biz Cumhuriyet olarak yayın hayatına atıldığımız 1924'ten bu yana uymaya çalıştı-

ğımız bu yasağa Sıkıyönetim döneminde daha titiz bir dikkatle bağlıyız. Kuşkusuz, bizim de yargıç önünde hesap vermek durumunda bulunan kurum ve kişiler hakkında şu, ya da bu yönde belirgin düşüncelerimiz vardır. Bunları şimdiden yayınlamanın yasalara aykırılığını düşündüğümüz ve toplum huzuru bakımından da doğru bulmadığımız için bu konulara hiç değinmiyoruz.

Ne var ki Babıâli piyasasında, kendini şerbetli sayan bir gazete sanki bir yerlere güveniyormuşcasına her fırsatta desteklediği bir sanıklar topluluğunu açık açık savunmakta, savcı ve yargıçlar üzerinde etki yapmaya çalışmakta, bunu yaparken de kendine şimdilik cevap vermekten yoksun başka sanık ve kişileri suçlamaktadır.

Yasalara olduğu kadar basın ahlâkına da ters düşen bu tutum böyle sürüp giderse, sonucun hiç de hayırlı olmayacağını belirtmeyi görev bildik.

Acil sorun

Şükran KETENCİ — 27 Ağustos 1981

Yüksek Hakem Kurulu çalışmaları bekleneni veremiyor. Daha doğrusu özgür pazarlık düzeninin yerini dolduramıyor. Sorunlar büyüyor. Sendikalara toplu pazarlık hakkının verilmesi gündemde. Ama faaliyeti askıda olan sendikaların durumu belli olmadan, 274 ve 275 sayılı yasalarda öngörülen değişiklikler yapılmadan, sendikal faaliyetlerin başlatılması sakıncalı görülüyor. 274 ve 275 sayılı yasa değişiklikleri komisyonlarda ve çalışmalar da ilerlemiş bir aşamada. Öyle ise bu acil sorunun bir an önce gündeme gelmesinde yarar var.

İşçi-işveren ilişkilerindeki gelişmelere şöyle bir göz atılır, haberler biraz daha inceden, satır aralarına bakılarak okunursa, bu acil sorundan da daha acil bir sorunun gündemde olduğu, öncelik tanınması gerektiği görülür. Hoş biz öncelik versek de vermesek de, sorun öylesine büyük boyutlu ve hızla gelişiyor ki, gözleri bağlamak, kulakları tıkamak bir işe yarayamayacak.

Hiç gündemde değilmiş gibi görülen, sessiz ve derinden gelişen bu sorun geçtiğimiz hafta bir Bakanımızın açıklamasında dile geldi: Sanayi ve Teknoloji Bakanı Şahap Kocatopçu, KİT'lerin sorunlarına ilişkin basın toplantısında «işçi çıkarmasının bir zorunluluk haline geldiğinden» söz ediverdi. Bu anlamda sözcükler, «işçi çıkarmasına» ilişkin istemler, aylardır yetkili işverenlerimiz tarafından, ilgili ve yetkili tüm kişilere tekrarlanıp duruyor zaten. İşverenlerimizden gelmiş ve işçi çıkarmasına izin verilmesini isteyen yazılı başvurular, Çalışma Bakanlığında kalabalık listeler oluşturuyor. Bakanlık yetkilileri, şimdilik izin verilmediği için, başvuruların gerçek işçi çıkarması programlamasının altında olduğunu, işçi çıkarmasının serbest bırakılması halinde başvurularda da çok büyük artışlar beklediklerini belirtiyorlar.

12 Eylül Harekâtı ile, grev ve lokavt yasağı, sendikal faaliyetler askıya alınır, işçi çıkarması da yasaklanırken, işyerlerinde üretim artışı ve barış programlanmıştı. Grev yasağı, sendikal faaliyetlerin askıya alınması ile, işçilerden özveri istenmiş, reel ücret ve haklar gelişmesi dondurulmuştu. Buna karşılık da işverenlerden üretim artışı beklendiği için, çalışan işçi sayısının fazla geleceği düşünülmemişti. İşçi çıkarması yasağı, daha çok sendikal faaliyetler askıda iken, sendikalı işçilerin mağdur edilmemesi anlamında bir, işlev yapacaktı. Oysa ister özel sektör, ister KİT yöneticisi olsunlar, işverenlerimiz, «toplu işçi çıkarma gereksinimi»nden söz etmektedirler.

Yakınmalar samimi ise, birkaç alık normal bir üretim, dar gelirlinin ve işçinin satınalma gücü de düşünce, iç pazara, montaj ürünü tüketim maddesi satan ve dış pazar da geliştiremeyen sanayimizde, büyük bir üretim stokuna yol açmıştır.

Ancak işçi çıkarması isteminin, sadece «üretim programlaması» gereksiniminden kaynaklandığını sanmıyoruz. Geçmişteki uygulamalar işçi çıkarmasının «üretim programlamasındaki gereksinimden» çok, yüksek ücretli eski işçiden ve sendikalı etkin işçiden kurtulma amacına yöneli kolarak kullanıldığını sergilemektedir. Aksi doğru olsa idi, yani «fazla» diye çıkarılan işçiler yerine yenileri alınmasaydı, bugün fabrikalarımızın büyük çoğunluğu boşalmış olurdu.

Geriye giden kıdem tazminatı ve emeklilik haklarını kaybetmemek için çok büyük bir işçi grubunun emekliye ayrılması ve anlaşmalı işini bırakması, fabrikalara hiç işçi alınmazken, bu yolla yüzde 15'lere ulaşan işçi sayısındaki azalma, işverenlerimiz için yeterli olmamıştır. Yeni iş alanları yaratılmadan, büyük sayılarla işçi çıkarılmasına izin verilmesi, işsiz sayısı, çalışanlar sayısına ulaşmış Türkiye'de sosyal devlet için kabul edile-

bilecek bir olgu değildir.

İşverenlerimiz, eskisi gibi, kendi kafalarındaki programlara göre, genellikle «fazla» çerçevesi içinde, yüksek ücretli, sendikalı işçilerden, canları istediğinde kurtulabilmeyi, hiç bir denetimi olmayan sisteme dönüşü istemektedirler. Oysa Konsey'in, «işçi çıkarma yasağı» diye adlandırılan, gerçekte ise işçi çıkarmasını denetim altına alan sistemi, bir yıldır uygulanmış, «Bir umacı olmadığı, işverenin yönetim hakkına müdahale edilmediği ve iş barışında önemli rol oynadığı» kanıtlanmıştır. Bütün dünyada olduğu gibi, işverenin yönetim hakkı kadar, işçinin çalışma hakkını da «Kutsal» sayacak, yasal düzenlemeye geçiş dönemi gelmiştir. İş güvenliği ile ilgili, Batı demokrasilerine yaraşır yasal düzenlemeler getirilmeden işçi çıkarmasının başıboş bırakılmayacağı umudunu taşımak istiyoruz...



Afrika'da bunalım büyüyor

Güney Afrika Ordusu Angola'da ilerliyor

Tunaya'ya nişan verildi

Ekonomi politikası Bonn'da hükümet bunalımına yolaçtı

Ürüğ, göreve başladı

Çukurova'da 172 TKP üyesinin tutuklandığı açıklandı

«1978'DE 8 BİN LİRAYA OTURDUĞUM EVİN YİNE KİRALIK OLDUĞUNU ÖĞRENDİM. ANCAK 1 YILLIK PEŞİN AYDA 25 BİN LİRA İSTİYORLARDI.»

Erbil TUŞALP'in yazı serisi

YAKINDA Cumhuriyet'te

GÖZLEM UĞUR MUMCU

Faiz, Kredi Vs...

TÜMOSAN özel sektöre devrediliyor

Kenan MORTAN

28.8.1981

30 Ağustos'un evrensel boyutları

30 Ağustos 1981

30 Ağustos 1922'den bu yana yaklaşık 60 yıl geçmiştir. Yarım yüzyılı aşkın bir süre sonra, yeni kuşakların «Büyük Zaferi» 1920 lerin, 1930'ların coşkusuyla anması olası değildir. Doğa yasasıdır bu: İnsanoğlu yaşadığı sevinçli ve acılı olayları gün geçtikçe daha serinkanlı biçimde düşünür.

Toplumsal yaşamda bu kuralın dışına çıkılamaz.

Söz gelimi Mütareke'nin kara günlerini yaşamış bir yurttaş için İstanbul'un kurtuluşu unutulmaz bir anıdır. Bağımsızlık Savaşının gerilimlerinde yıllarca kıvranmış bir kişi için 30 Ağustos sevinç gözyaşlarıyla yıkanmış bir güzel gündür. Ama o dönemin sert ve acı sınavlarından geçmemiş yeni kuşaklar için olaylar tarih kitaplarının sayfalarından öğreniliyor. Böyle olunca, coşkunun yerini mantık alır; duyguların ağır basamadığı yerde olayların anlamı gündemde öncelik kazanır.

Bunun içindir ki eski kuşakların görevi, yeni kuşaklara tarihimizin değerlerini çağdaş bir mantık içinde anlatmaktır.

★

30 Ağustos'un tarihte çeşitli boyutlarından söz açılabilir.

Başkumandanlık Meydan Muharebesi, önce bir askeri zaferdir. İnsanlık tarihinde haklı ve haksız savaşlar vardır; ama her za-

inan haklı olanın kazandığı söylenemez. Nice meydan savaşlarında, saldırganın mazlumu yendiğini tarihler yazarlar. Gazi Mustfaa Kemal Atatürk, mazlumun zalimi yere vurması yolunda askerlik sanat ve biliminin bütün olanaklarını üstün bir yetenekle kullanmış kumandandır. Emperyalizmin vurucu gücü tarihte ilk kez 30 Ağustos'ta yenilgiye uğramıştır.

«Büyük Zafer»in siyasal ve felsefi niteliği ayrıca konuşulması gereken bir değer taşıyor. Emperyalizm, Türkiye'yi bölüp parçalamak ve Türk ulusuna ayrılan küçücük bölgede padişahlığın kukla hükümetini sürdürmek istiyordu. Saray ile emperyalistler arasındaki uzlaşmanın temelinde bu gerekçe bulunuyordu. 30 Ağustos Zaferi, emperyalizmin Anadolu üzerindeki planlarını bozmuş ve siyasal haritasını yırtmıştır. Bağımsızlık için yanıp tutuşan bütün mazlum ülkelerin dünya tarihine ağırlıklarını koymaları için bir başlangıçtır. 30 Ağustos; Üçüncü Dünya'nın habercisidir.

Atatürk, yeryüzündeki yeni bir sürecin şafağını 30 Ağustos'la başlatmıştır.

★

Demek ki 30 Ağustos'u yalnız bir askeri zafer gibi kutlamak, bu büyük olayı anlamından soyutlamak ve küçültmek olur... Ki Türkiye ve dünya tarihine karşı böyle bir haksızlığı yapamayız. Gazi Mustafa Kemal'in yüksek askeri başarısının evrensel içeriğini vurgulamadan geçmek, Atatürk'ün anısına saygısızlık sayılmalıdır.

Atatürk, «Büyük Zafer»den iki yıl sonra 30 Ağustos 1924'te şöyle konuşuyordu:

«— Uygarlık yolunda başarı yeniliğe bağlıdır. Sosyal yaşamda, ekonomik hayatta, bilim ve fen alanında başarı sağlamak için tek gelişme ve ilerleme yolu budur.

Hayat ve yaşayışa egemen olan yasaların zaman ile değişmesi, gelişmesi, yenilenmesi zorunludur.

Uygarlığın buluşları, tekniğin harikaları, evrenin değişmeden değişmeye uğrattığı bir dönemde, asırlık köhne zihniyetle, geçmişe bağlılıkla varlığını korumak olsaı değildir.» (Söylev ve Demeçler'den.)

Bu yıl 30 Ağustos Atatürk'ün 100'üncü Doğum Yılında kutlanırken, O'nun bu sözlerini hiç unutmayalım.

Yaklaşık 60 yıl önce Türkiye'yi kurtaranlara ve 30 Ağustos Zaferini gelecek kuşaklara armağan edenlere şükran borcu, bu sözlerin gereğiin yerine getirmekle ödenebilir.

CUMHURİYET

Evren: Ordu her zaman ulusuna yardım edip kışlaya dönmüştür

30 Ağustos 1981

ANKARA (ANKA) — Devlet Başkanı ve Genelkurmay Başkanı Orgeneral Kenan Evren Silahlı Kuvvetler Haftası ve 30 Ağustos Zafer Bayramı nedeniyle bir mesaj yayınladı ve «Türk Silahlı Kuvvetleri ülke bütünlüğünün ve cumhuriyetimizin tehlikeye düştüğü hak ve özgürlüklerinin tehdit edildiği her dönemd de, görev anlayışı ve sağduyusu ile ulusumuzun yardımına koşmuş, yurdu düzen ve huzura kavuşturduktan sonra, tam bir vefakâr ve büyük bir tevazuu ile tekrar kışlasına dönmüştür» dedi.

Genel Kurmay Başkanlığı Basın ve Halkla İlişkiler şubesinden yapılan açıklamaya göre, Devlet Başkanı Orgeneral Kenan Evren'in 30 Ağustos mesajı özetle şöyle:

«Tarihimizin en karanlık günlerinden alarak, inanılması güç ve ancak mucize ile adlandırılabilecek kudretiyle yurdumuzu düşman istilasından kurtaran ve kısa zamanda bağımsızlık ve özgürlüğüne kavuşturan büyük ve eşsiz zaferimizin bir yıldönümüne bu gün, onu sonsuzluğa kadar götürecek engin bir azim ve inancın mutluluğu içinde ulaşmış bulunuyoruz.

Bu emsalsiz ve büyük zafer, silahları elinden alınmış, ülkesi yer yer işgale uğramış, bütün kaynakları kurutulmuş olan ulusumuzun bu halde dahi ne büyük harikalar yaratabileceğini gösteren çok anlamlı ve muhteşem bir örnektir. Kahraman Türk Silahlı Kuvvetleri'nin sınırsız vatanseverliği, üstün moral ve disiplini, kırılmaz iradesinin yenilmek bilmeyen gücü ile tarihimize çok parlak ve şerefli bir sayfa olarak armağan ettiği bu eşsiz zaferin 59. yıldönümü Türk ulusuna kutlu ve mutlu olsun.

Ayrıca 30 Ağustos Silahlı Kuvvetlerimizi oluşturan Kara, Deniz, Hava Kuvvetlerimizin Jandarma Genel Komutanlığımızın kuruluş günüdür, geçmişine gururla ve geleceğine güvenle baktığımız Silâhlı Kuvvetlerimizin kuruluş yıldönümünün bütün mensuplarına kutlu olmasını dilerim.

Şunu da kattiyetle ifade etmek isterim ki, tarih boyunca sayısız zaferler kazanmış,

dünya tarihinin akışına hükmetmiş, varolduğu günden beri hiç bir kuvvete boyun eğmeden yaşamış olan ulusumuz, kendisinde var olan vatanseverlik, cesaret ve feragat gibi hasletlerini muhafaza ettiği sürece bundan sonrada sonsuza kadar bağımsız ve özgür olarak yaşayacaktır. Bu inancımın en güçlü kaynağı, Türk milletini en iyi tanıyan, üstün nitelikleri kesin, değişmez bir şekilde belirten ebedi Başkomutanımız Atatürk'ün; Türk Silahlı Kuvvetlerini, «Zaferleri ve mazisi insanlık tarihi ile başlayan, her zaman zaferlerle beraber medeniyet nurlarını taşıyan kahraman Türk Ordusu» diyerek en veciz ve anlamlı şekilde tanımlamasıdır. Türk - Silâhlı Kuvvetleri, ulusumuzun bağımsızlığını ve Atatürk'ün en değerli emaneti olan cumhuriyeti, ne pahasına olursa olsun, korumayı ve ülkesine çağdaş uygarlığın tüm nimetlerini armağan etmeyi, varlığının tek amacı, amacının tek andı olarak kabul etmekte ve onlara uzanacak bütün kirli ve hain elleri bütün dilleri kırmak ve koparmak üzere, heyecanla, gururla ve güvenle hizmete hazır beklemektedir.

Türk Silahlı Kuvvetleri'nin bütün kademelerindeki komutanları: Türk milletinin ve Türk Silâhlı Kuvvetlerinin özü olan mehmetçiği, modern dünyanın en güçlü savaşçısı olarak eğitmede göstereceğiniz başarı «Yurtda ve Cihanda Barışın» gerçekleştirilmesi ve idamesi için temel koşuldur. Bütün kaynakları tam olarak kullanarak, en etkili eğitim yöntemlerini uygulayarak yurt savunmasına hazırlamak ve daima hazır olmak başlıca hedefinizdir.

GEÇEN YILKİ KONUŞMA

Geçen seneki 30 Ağustos Zafer Bayramı münasebetiyle radyo ve televizyonda yaptığım konuşmamın bir yerinde «Yurt ekonomisinin içinde bulunduğu bunalımın ortadan kaldırılabilmesi için elbirliği ile sarfedilecek çabalar yerine, sapık ideolojilerin bilinçsiz köleleri tarafından sürdürülen bu azgın anarşi ve terör, hiçbir soruna çözüm getirmemekte ve sadece bütünlüğümüze göz diken kötü emellere hizmet etmektedir. Yurtta doğmasını düşledikleri kargaşa ile demokratik düzenin ve ülke bütünlüğünün yok edilmesini amaçlayan anarşi'nin idrakten yoksun vatan haini yaratıcıları elbette layık olduğu cezayı bulacak tarihimizde bir zamalar türemeye yeltenen benzerleri gibi Türk Silahlı Kuvvetlerinin kahredici yumruğu altında ezilerek, akıttıkları kardeş kanlarının günahları içinde boğulup gidecekler ve yüce Türk ulusu, bağrından doğan Türk Silahlı Kuvvetlerinin yarattığı güven ortamı içinde, sonsuza kadar bir çok bayramları refah ve mutlulukla kutlayacaktır» demiştim.

Hepinizin bildiği gibi bu konuşmamdan 12 gün sonra 12 Eylül hareketi gerçekleştirilmiş ve bu ülke bütünlüğünün yokedilmesini amaçlayan anarşinin idrakten yoksun vatan haini yaratıcıları Türk Silâhlı Kuvvetlerinin kahredici yumruğu altında ezilerek akıttıkla-



30 Ağustos'un Evrensel Boyutları

30 Ağustos Zafer Bayramı'nı kutluyoruz

Devlet Başkanı, "Silahlı Kuvvetler, ülke bütünlüğü tehlikeye düşünce her zaman ulusunun yardımına koşmuştur" dedi

Orgeneral Evren: "Vatan hainleri, akıttıkları kardeş kanlarının içinde boğulup gitmeye başlamışlardır"

Evren: Ordu her zaman ulusuna yardım edip kışlaya dönmüştür

İşadamı Sabancı'nın konuşması:

"45 milyon, demokratik rejimden vazgeçemez"

30.8.1981

rı kardeş kanlarının günahları içinde boğulup gitmeye başlamışlardır. Böylece Türk Silahlı Kuvvetleri Atatürk'ün emanetlerini hiç bir zaman kirli ellere teslim etmeyeceğini ve onun güvenine her zaman için layık olduğunu bir kere daha kanıtlamış bulunmaktadır.

1. Türkiye, 2. Güney Kore

Osman ULAGAY — 31 Ağustos 1981

Müjde, müjde. Sonunda Güney Kore'yi geçtik. Turgut Özal'ı «Yılın Ekonomi Bakanı» seçen Euromoney Dergisi Türk ekonomisini de, Güney Kore'nin hemen önünde «yılın ekonomisi» seçmiş.. Bu seçimlerin gerekçeli ayrıntıları derginin önümüzdeki ay çıkacak sayısında açıklanacakmış.

Daha birkaç yıl önce kapağında alay konusu yaptığı Türkiye'yi bu kez «Yılın Ekonomisi» ünvanına lâyık gören Euromoney'in bu tavrını Batı basınındaki bazı diğer haberler de doğruluyor. Batı'ya göre Türkiye ekonomisi düzelme yolunda, enflasyon geriliyor, ihracat ve görünmeyen gelirler hızla artıyor, milli hasılada yüzde 4-5 lik bir büyüme bekleniyor.

Türkiye'nin milil hasılası bu yıl yüzde 4-5 artar mı bilinmez ama ne olursa olsun şu Güney Kore'yi geçmiş olmamız önemli. O Güney Kore ki son yıllarda «şunun kadar olamadık» hayıflanmasında Japonya'nın yerini almış, «dışa açılarak kalkınma»nın şampiyonu olarak Türkiye'e örnek gösterilmiş. Yüksek büyüme hızlarına, yılda 15 milyar doları aşan ihracatına gıptayla bakılmış. Şimdi biz bu Güney Kore'yi geride bırakmışız. Bunu nasıl yaptığımızı her halde Euromoney'i okuyunca anlayacağız.

Güney Kore'nin dillere pelesenk olan «ekonomik mucize»yi nasıl gerçekleştirdiği konusunda ise «rivayet muhtelif». Geçen hafta Boğaziçi Üniversitesi'nce düzenlenen bir konferansa katılan, «gelişmekte olan» ülkelerin sorunlarıyla ilgili iktisatçıların ünlülerinden Prof. Streeten'e göre Güney Kore'nin «ekonomik başarısı» ile «dışa açılması» arasındaki ilişki bazen sanıldığı kadar basit ve tek yönlü değildi. Güney Kore'nin hızlı bir büyüme temposunu sürdürebilmesi ve ihracatta büyük bir sıçrama yapabilmesi Prof. Streeten'e göre toprak ve eğitim reformu gibi düzenlemelerin yanısıra 1960-71 döneminde devletin yakın denetiminde, etkin bir ithal ikamesi politikası uygulamasına dayanıyordu. Dışa açılmaya yeni heves eden ülkeler de ithal ikamesini lanetleyeceklerine dışa açılmayla etkin ithal ikamesini bağdaştırmanın yollarını aramalıydı Prof. Streeten'e göre.

İthal ikamesi deyince akla ister istemez Türkiye geliyor. Söz konusu konferansta konuşan Boğaziçi Üniversitesi öğretim üyesi Dr. Fahrettin Yağcı'nın bildirisinde de ortaya konduğu gibi Türkiye'de uygulanan ithal ikamesi türüyle yirmi yıldan kısa bir sürede, hatırı sayılır bir sanayi yapısı oluşmuş. Bunu yadsımak olanaksız. Ne var ki bu özellikle dış piyasalarda rekabet gücü olan etkin firmalardan oluşmayan, kullandığı ithal malı girdileri sağlayacak kadar bile döviz kazanamaan, istihdam ve gelir dağılımı sorunlarının çözümüne katkıda bulunmayan bir sanayi yapısı.

Bu yapıyı değiştirmek için ne yapıyoruz? Korkut Özal ve Besim Üstünel gibi eski politikacıların da katıldığı konferansta Fahrettin Yağcı'nın bu yönde sorulan soruları yanıtlarken söyledikleri de ilginçti. Yağcı'ya göre 1980'li yıllara girilirken gelinen noktada Türkiye ekonomisinin dışa açılmaktan başka seçeneği kalmamıştı. Ama önemli olan bunun nasıl yapılacağıydı, yöntemiydi. 25 ocak - 1980'den beri Türkiye'de gözlenen uygulama «depresyon yaratarak krizden çıkmak» yönteminin benimsendiği izlenimini veriyordu. Oysa bu yöntem üretimi düşürüyor, işsizliği artırıyor, öncelikle küçük iş sahiplerini zarara uğratarak yüksek bir sosyal maliyet yaratıyordu. Ayrıca «önce enflasyonla savaşalım» mantığı da aynı anda üzerine gidilmesi gerekli çeşitli sorunlar varken biraz kolaycı ve maliyeti yüksek bir yaklaşım olarak görünüyordu. Gene Yağcı'ya göre ekonominin bazı temel unsurlarında endekslemeye gitmek ve sorunları eşanlı olarak ele almak daha geçerli bir yöntem olabilirdi.

Yukarda sözü edilen sanayi yapısının içinde önemli yeri olan bir holdingin başındaki kişi olarak Sakıp Sabancı'nın söyledikleri de kuşkusuz önem taşıyordu. Sabancı'ya göre 12 eylülden sonra Devlet yönetiminde sorumluluk üstlenenler, «kısa sürede, normal siyasi yapı çerçevesinde gerçekleştirilemeyecek işlere başlamışlar», vergi sistemine, sermaye piyasasına ve işçi - işveren ilişkilerini yeniden düzenlemeye girişmişlerdi. Bu girişimleri alkışlayan Sabancı, «Türkiye'de yaşa-

yan 45 milyon kişi demokratik parlamenter rejimden uzun süreli vazgeçemez», diyor 12 Eylül öncesine oranla «daha sıhhatli bir demokratik yapıya geçişin» özlemini dile getiriyordu. Ekonomik konularda ise Sabancı'nın gündeminde birinci madde ihracat, ikinci madde tarım yatırımlarıydı. Sabancı'ya göre Türk müteşebbisinin öne gelen görevi «sağlıklı bir iç ve dış pazar yapısını hedef alacak, dünya pazarında kalite ve maliyet rekabetine dayanabilecek yeni yatırımları gerçekleştirmek»ti. Özlenen üretim ve istihdam artışı da ancak bunun sonucunda sağlanabilecekti.

AYIN DÖKÜMÜ

5 Ağustos

— Çıkarılan yangınlar üzerine Atina ve çevresinde olağanüstü durum ilan edildi.

7 Ağustos

— Kıbrıs Rum tarafına verilen önerilerde Rumlara 20 köy ve 8 bölge bırakılıyor.

8 Ağustos

— 19 general ve amiral emekliye ayrıldı. 33 general ve amiral üst rütbeye yükseltildi.

9 Ağustos

— Reagan kararını verdi: ABD nötron bombası yapmaya başlıyor.

10 Ağustos

— Arafat'ın Cumhuriyet'e özel demeci: Türkiye İsrail'e daha sert tepki göstermeliydi.

11 Ağustos

— ABD nötron bombası ile ilgili kararını Türkiye'ye bildirdi.

14 Ağustos

— İran'ın Fransa'dan satın aldığı bir hücumbot yolda kaçırıldı.

15 Ağustos

— Danışma Meclisi için başvuru süresi bitti. MGK'ya yaklaşık 6000 kişi başvurdu.
— Ulusu: 195 sendikacının tutuklu, 20 sendikacının gözaltında olduğunu açıkladı.

19 Ağustos

— 220 idam istenen MHP davasına başlandı.
— ABD jetleri 2 Libya uçağını düşürdü.
— Aşırı sol görüşlü Mustafa Özenç ile İsmet Şahin'in idam cezaları infaz edildi.

20 Ağustos

— ABD ve Libya birbirlerini karşılıklı protesto etti.
— MHP davasında yargıçların çekilmesi istemi kabul edilmedi.

22 Ağustos

— Kaddafi: «ABD Libya'yı işgale hazırlanıyor.»

23 Ağustos

— Kıbrıs Türk tarafından anayasa önerisinde garanti anlaşmasına yer veriliyor.

24 Ağustos

— 141 idam istenen Dev-Sol davası başladı.

25 Ağustos

— Fransa'ya sığınan Beni Sadr: «Humeyni'yi devirmek için tek yol şiddettir.» dedi.
— Devlet Başkanlığı ve MGK Genel Sekreterliğine atanan Orgeneral Necdet Üruğ, 1. Ordu ve Sıkıyönetim Komutanlığını Orgeneral Haydar Saltık'a devretti.
— Sağlık Yasası hekimlere 4 yıl zorunlu hizmet getirdi.

26 Ağustos

— Güney Afrika saldırısı üzerine Angola genel seferberlik ilan etti.

27 Ağustos

— Korg. Kutay İstanbul Belediye Başkanlığı görevine başladı.

29 Ağustos

— Devlet Başkanı Evren: «Ordu her zaman ulusuna yardım edip kışlasına dönmüştür.» dedi.

31 Ağustos

— Tahran'daki suikastte Recai ve Bahonar'ın ölümüyle İran'daki kargaşa doruğa tırmandı.
— Kaddafi: «Avrupa ve Türkiye'deki ABD üsleri kapatılmalıdır.» dedi.

EĞİTİM ... ÜNİVERSİTEYE HAZIRLIKTA FEN BİLİMLERİ MERKEZİ KAYITLAR DEVAM EDİYOR

Cumhuriyet

58. Yıl; Sayı: 20514 Kurucusu: Yunus NADİ 10 TL. 13 Eylül 1981 Pazar

dörtler dersanesi ONUNCU ÖĞRETİM YILI İÇİN kayıtlar devam ediyor

12 Eylül'

Devlet Başkanı Evren, 12 Eylül'ün birinci yıldönümünde konuştu

- Gözaltında 3 bin 735, tutuklu 24 bin 300 kişi var
- Aldığımız ekonomik tedbirlerin isabeti ortaya çıkıyor
- Bazı ülkeler anarşi ve terör odaklarına destek sağladılar
- Bazı dost ülkelerin de teröristlere göz yummasını anlamak güç

"Demokrasiye geçiş takvimini Kurucu Meclis belirleyecek"

ANKARA (ANKA) — Devlet Başkanı Orgeneral Kenan Evren, 12 Eylül harekâtının birinci yıldönümü dolayısıyla Radyo ve Televizyonda yaptığı konuşmada, ...

"Türkiye bugün Avrupa'da dahi nadir rastlanan huzur dolu bir ülkedir"

(Arkası Sa. 7, Sü. 1 de)

Bankerler, mesleki dayanışma amacıyla bir dernek kurdular

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) — ...

Ekonomik Yorum

Serbest faizlere son!..

Yalçın DOĞAN

ANKARA — ...

(Arkası Sa. 7, Sü. 7 de)

İlâç ruhsatı verilmesi için yeni esaslar belirlendi

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) — ...

(Arkası Sa. 7, Sü. 1 de)

ANKARA'DA KESİNTİ PROGRAMI SEMTLERE GÖRE BELİRLENDİ

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) — ...

(Arkası Sa. 7, Sü. 7 de)



TURİZM-MURİZM

İsmail GÜLGEÇ

- Turistler, yurdun en güzel köşelerini bizden daha iyi biliyor

Yarın 4. Sayfada

İşçilerle Söyleşi

Şükran KETENCİ

- Çalışma yaşamına giren yeni yasalar neler getiriyor?

YARIN

Cumhuriyet

Tutanaklardan Köy - Koop davası

Genel Başkan Tarhan ve iki arkadaşının tahliye istemi reddedildi

(Arkası Sa. 7, Sü. 6 da)

Türkeş'in sorgusu salı günü yapılacak

ANKARA (ANKA) — ...

(Arkası Sa. 7, Sü. 6 da)

TUTANAKLARDAN MHP DAVASI

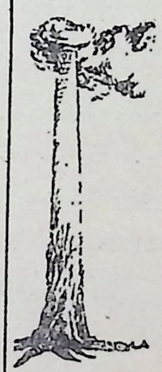
7. Sayfada

Cumhuriyet Güneyde

01 ADANA

Altan Öymen YAZDI

Tan Oral ÇİZDI



- Pamuktan ticaret
- Pamuktan sanayi
- Pamuktan banka
- Pamuktan roman
- Pamuktan şiir
- Pamuktan türkü
- Pamuktan film
- Pamuktan eğlence

YAKINDA

Cumhuriyet

Birçok fakülte ve yüksek okulda kesin kayıtlar yarın başlıyor

Haber Merkezi — İstanbul, İzmir, Bursa, Erzurum, Karadeniz, Diyarbakır ...

(Arkası Sa. 7, Sü. 7 de)



(Arkası Sa. 7, Sü. 2 de)

Avrupa Parlamentosu yarın Türkiye'yi görüşecek

ANKARA (ANKA) — ...

(Arkası Sa. 7, Sü. 1 de)

Begin: ABD İsrail'deki üsleri kullanabilir

Dış Haberler Servisi — ...

(Arkası Sa. 7, Sü. 1 de)

GÖLCÜK'TE DEV-SOL ÜYESİ 5 SANIK ÇEŞİTLİ HAPİS CEZALARINA ÇARPTIRILDI

GÖLCÜK (a.a.) — ...

EDEBİYAT
yöneten: nuri pakdil
ÇIKIŞIMIZIN 12. YILINDAYIZ
EYLÜL SAYISI KİTAPÇILARDA

Cumhuriyet

58. Yıl; Sayı: 20502 — Kurucusu: Yunus NADİ — 10 TL. 1 Eylül 1981 Salı

mef
Beklemelilerin kayıtları başladı
Modern Eğitim Fen Dersanesi
Beşiktaş, İstanbul 60 72 00 - 60 72 01

Recai ve Bahonar'ın ölümüyle kargaşa dorukta

Ali Recai:

Benisadr'ın en büyük düşmanıydı

Bahonar:

Şah döneminde büyük grevler düzenlemişti

[illegible]

(Arkası Sa. 8, Sü. 1 de)

Kim Kimdir?



Devlet Başkanı Recai



Başbakan Bahonar

- Cumhurbaşkanı ve Başbakan patlama nedeniyle çıkan yangından kurtulamadılar, cesetlerinin dişlerinden ayırdedildiği bildiriliyor.
- Korkunç patlamada beş kişinin daha öldüğü, on beş kişinin de yaralandığı haber verildi. Patlamanın olduğu sırada odada 20 kişi toplantı halinde bulunuyordu.
- İran'da beş günlük yas ilan edildi. Ülkedeki yürütme yetkilerini Başkanlık Konseyi yüklendi. «Halkın Mücahitleri» örgütü suikastten sorumlu olmadıklarını açıkladı.

Bundan sonraki bir suikastin hedefi artık Humeyni olabilir

Cengiz ÇANDAR

İran'ın «güçlü adamı» Ayetullah Dr. Beheşti'nin rejimin ileri gelenlerinden 73 kişi ile birlikte suikast sonucu öldürülmesinden aşağı yukarı tam iki ay sonra yeni Cumhurbaşkanı Muhammed Ali Recai ve yeni Başbakan Dr. Muhammed Cevad Bahonar da öldürüldüler.

Son suikastin gerçekleştirildiği yer ilginçtir. Bir süredir 500 metre yakınına kimsenin sokulmasına izin verilmeyen Başbakanlık binasında şiddetli bir patlama olmuştur. O sırada ülkenin tüm üst düzey yetkililerini ve askeri yöneticilerini kapsayan, Irak ile sürdürülen savaşı yönetmekle görevli, yüksek savunma konseyi toplantı halindeymiş...

Bu çarpıcı suikasti kim yapmış olursa olsun, sonuçlarından muhalefetin baş kemiği Halk Mücahitleri örgütünün yararlanacağı açıktır.

Bugün İran'da özellikle yürütme erki ağır bir darbe yemiş oluyor. Cumhurbaşkanı Recai'nin yanısıra Başbakan Bahonar da ölmüştür. İslam Cumhuriyet Partisi liderleri de olan Başbakan Dr. Bahonar, Şah döneminde defalarca tutuklanmış, deneyimli bir mücadele adamı olduğu kadar, son 3 yıl içinde yetenekli bir yönetici olarak da sivrilmişti. Bu nedenden ötürü, tıpkı Dr. Beheşti gibi çok yönlü bir siyasal adamı

(Arkası Sa. 8, Sü. 3 de)

İRAN İÇ SAVAŞA GİDİYOR

Dış Haberler Servisi — İran'da iç açıdan kısa bir süre içinde [illegible] Devlet Başkanı Muhammed Ali Recai ile dört hafta önce göreve getirilen Başbakan Hüccetülislam Muhammed Cevad Bahonar yaşamlarını yitirdiler. İran resmi haber ajansı PARS dün sabah yaptığı açıklamada Devlet Başkanı ile Başbakanın önceki gün Başbakanlıkta meydana gelen şiddetli patlamanın yol açtığı yangında aldıkları yanık yaralarından ve duman zehirlenmesinden öldüklerini açıkladı. PARS, her iki liderin cesetlerinin tanınmalarını zorlaştıracak kadar yanmış olduğunu da bildirdi.

THA'nın haberine göre bazı İranlı yetkililer Recai ile Bahonar'ın cesetlerinin korkunç biçimde yandıkları için kimliklerinin ancak dişlerinden saptanabildiğini belirttiler.

Korkunç patlamada Recai ile Bahonar'ın yanısıra beş kişinin daha öldüğü, on beş kişinin de yaralandığı bildirildi.

Cesetleri hastaneden İran Meclisine getirilen Recai ile Bahonar için dün öğleden sonra bir milyon kişinin katıldığı büyük bir cenaze töreni yapılırken ülkede beş günlük ulusal yas ilan edildi.

AP ajansı, Meclis binası önünde başlayıp Beheşt - Zehra mezarlığında sona eren yürüyüşe katılanların «Amerika'ya ölüm» diye bağırdıklarını bildirdi. Cenaze törenine katılanların oluşturduğu «orlağın uzunluğu ise iki kilometreyi buldu.

Ayetullah Humeyni, İran Devlet Başkanı Recai ile Başbakan Bahonar'ın ölümlerinden sonra evinin önünde kendisine başsağlığı dileyenlere hitaben yaptığı konuşmada, «Hiçbir güç Allah'ın kendilerini zaferdiğine inanan bir ulusa karşı koyamaz. Ondan geldik ona döneceğiz» dedi. Devlet Başkanı ve Başbakanın ölümleri üzerine İran'da yürütme yetkilerini Başkanlık Konseyi yüklendi. Başkanlık Konseyinde halen yalnızca iki üye bulunuyor. Bunlar, Meclis Başkanı Hüccetülislam Rafsancani ile Başsavcı Abdülkerim Musavi Arbadili'dir.

Başkanlık Konseyi, iki liderin ölüm haberinin açıklanmasından sonra İran halkına hitaben yayımladığı ilk mesajında, vatan hainlerinin suikastlerine devam ettiklerini belirterek, halktan «sabırlı olmalarını» istedi. Mesajda, Humeyni'nin sağlığı için dua edildi.

Tahrip gücü son derece yüksek bir yangın bombası olduğu anlaşılan patlayıcı maddenin, Devlet Başkanı Recai ve Başbakan Bahonar'ın, yakın mesai arkadaşları ile toplantı halinde oldukları bir odada patladığı saptandı; görgü tanıkları, odada 20 kadar insanın bulunduğunu, patlamadan sonra 14 veya 15 kişinin sandalyesiz dışarı çıktıklarını, hastalarının ise derhal hastaneye nakledildiklerini söylediler.

(Arkası Sa. 8, Sü. 4 de)

Benisadr: Recai ve başbakanın öldürülmesi, seri idamların doğal sonucudur

■ Halkın Mücahitleri'nin lideri Recevi: Humeyni'nin işi bitikdir, iktidardan düşmek üzeredir

PARİS, (a.a - THA - AP) — [illegible]

(Arkası Sa. 8, Sü. 1 de)

SUİKASTLERİN KRONOLOJİSİ

Benisadr görevden alındıktan sonra gerilim hızla arttı

Dış Haberler Servisi — [illegible]

(Arkası Sa. 8, Sü. 5 de)

● Halk Mücahitleri Örgütü'nün lideri Recevi ile bir mülakat

9. Sayfada

Vehbi Koç, örnek işadamı seçildi

[illegible]

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) — [illegible]

(Arkası Sa. 8, Sü. 6 da)



CENAZE TÖRENİ — Tahran'da Recai ve Bahonar için yapılan büyük cenaze törenine bir milyon kadar kişi katıldı. 2 ay önceki patlamada ölen Ayetullah Beheşti'nin de fotoğraflarının taşındığı törende «Kahrolsun Amerika» diye sloganlar atıldığı bildirildi. Humeyni ve Rafsancani'ye çeşitli ülkelerden ve liderlerden başsağlığı mesajları geliyor.. (Telefoto: a.a - PARS)

"Mali katkı için, pavyon ve barlardan yararlanmalı,,

MHP DAVASI

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — MHP davasının dünkü duruşmasında 5 günlük raporu biten MHP Genel Başkanı Alparslan Türkeş geldi.

[illegible]

(Arkası Sa. 8, Sü. 5 de)

■ MHP DAVASINDAN İZLENİMLER 6. SAYFADA

■ İDDİANAMEDEN BİR BÖLÜM 7. SAYFADA

Evren ve MGK üyeleri diploma törenine katıldı

İstanbul Haber Servisi — [illegible]

(Arkası Sa. 8, Sü. 3 de)



DEVLET BAŞKANI EVREN VE EŞİ — 30 Ağustos Zafer Bayramı nedeniyle Devlet Başkanı ve Genelkurmay Başkanı Orgeneral Kenan Evren ve eşi tarafından önceki gece Kara Kuvvetleri Komutanlığında bir resepsiyon verildi. Resepsiyona Milli Güvenlik Konseyi üyeleri, Anayasa Mahkemesi Başkanı, Yüksek Yargı Kurulu üyeleri, Başbakan Bülend Ulusu ile Bakanlar diğer asker ve sivil erkan katıldı. Resepsiyonda Devlet Başkanı Evren, uzun süredir rahatsız olan eşi ile ilk kez birlikte görüldü. (Fotoğraf: a.a.)

Kokulu İstanbul

● Kasımpaşa'nın hastalık etleri, öldürücü kanalizasyon kokuları ve yaşamı.

DENİZ SOM'un Röportajı Yakında Cumhuriyet'te

LİBYA'DA ULUSAL GÜN

KADDAFİ: AVRUPA VE TÜRKİYE'DEKİ ABD ÜSLERİ KAPATILMALI

Selmin GÜNEL bildiriyor

TRABLUS — Libya açıklarında manevra yapan Amerikan 6. Filosuna ait savaş uçaklarının Sidra Körfezi semalarında iki Libya uçağını düşürmesinden sonra iki ülke arasında ortaya çıkan yeni gerginlik sürüyor. Libya Arap Halk Sosyalist Cemahiriyesi lideri Muammer Kaddafi Trablus'ta (Tripolide) yaptığı bir açıklamada «Batı Avrupa, Yunanistan ve Türkiye'deki Amerikan üslerinin kaldırılmasına çalışmalıyız» dedi.

Arap halkı ve Filistin sorunuyla Uluslararası Dayanışma Örgütü tarafından düzenlenen ve dün sona eren Libya halkı ile Uluslararası Dayanışma Konferansında yaptığı konuşmada Kaddafi, Amerikan hükümetine karşı mücadeleyi yükseltmeleri gerektiğini söyledi. Akdeniz ve Hint Okyanusu'nun emperyalist güçlerin filolarından temizlenmesi gerektiğini belirten Libya lideri ayrıca «Mısır, Somali ve Sudan'da da Amerikan üslerinin kurulmasına engel olmalıyız» dedi.

Kaddafi, çoğunluğunu bağlantısızların oluşturduğu 82 ülkeden 245 örgütü temsilen 600 kişinin katıldığı bu toplantının süreklilik kazanması için, emperyalizme ve gericiliğe karşı bir mücadelenin [illegible]

(Arkası Sa. 8, Sü. 6 da)

Almanya'da bir ABD üssünde patlama: 20 kişi yaralandı

BONN (a.a.) — ABD'nin Avrupa'daki hava kuvvetleri genel karargâhının yeraldığı Ramstein Askeri Hava Üssü'nde dün sabah meydana gelen patlamada bazıları ağır olmak üzere 20 kişinin yaralandığı öğrenildi.

Federal Almanya radyoları [illegible]

GÖZLEM — UĞUR MUMCU

İç Savaşa Doğru...

İran'da Başbakanlık binasına konulan bombanın patlaması sonucu, Devlet Başkanı Muhammed Ali Recai ile Başbakan Cevat Bahonar yaşamlarını yitirmişler; ayrıca, aynı patlamada beş kişi ölmüş, onbeş kişi de yaralanmıştır.

Geçen haziran ayında İslam Cumhuriyet Partisinde patlayan bomba ile de parti lideri ve Yüksek Mahkeme Başkanı Ayetullah Beheşti ile Tahran savcısı, dört Bakan, altı Bakan Yardımcısı ve yirmi Parlamenterin bulunduğu yetmişdört kişi öldürülmüştü.

(Arkası Sa. 9, Sü. 7 de)

İran'da iç savaş

Ali SİRMEN — 3 Eylül 1981

İran'da Benisadr'ın görevinden affedilmesinde en büyük rolü oynayan İslam Cumhuriyet Partisi'nin ileri gelenlerinden yeni Cumhurbaşkanı Ali Recai ile yine İslam Cumhuriyet Partisi (Mollaların siyasal örgütü okunur) önde gelenlerinden Başbakan Bahonar'a karşı girişilen başarılı suikast, İran'ın iç savaşın eşiğini aşıp, doruğa doğru tırmanmakta olduğunu bir kez daha kanıtlamaktadır.

Herşeyden önce, İran'da girişilen suikastların kime neye karşı olduğu sorusuna açıklık getirmek gerekir. Bundan üç yıl önce, Şah ve işbirlikçileriyle dışardaki destekçileri dışında herkes Rıza Pehlevi karşısında birleşmişti. Fedayin, Mücahiddin, Musaddıkçılar, işçi, köylü, memur, öğrenci, pazar esnafı ve mollalar, nefret simgesi olan Şah'a karşı tek bir yumruk olmuşlardı. Topuna, tüfeğine, ordusuna, dış desteğine Savak'ına kadar tüm güçlerine karşın Şah'ın yıkılması İran halkının kendi karşısında bir cephe oluşturmasındandı.

Bugün, Şah'a karşı cephe oluşturanlar ve hatta eski Şah yanlıları da, Humeyni ile birlikte onun iktidarını yürüten mollalar takımına, bu takımın zulmüne, yolsuzluğuna, dar görüşlülüğüne karşı birleşmiş bulunmaktadır. Hiç kuşkusuz, Şah yanlılarının da, Humeyni'ye karşı olması, tüm mollalar diktası karşıtlarının, Şah yanlılarıyla aynı görüşleri paylaştığı ya da emperyalizmin oyununu oynadığı anlamına gelmemektedir.

Bugün İran'da sokak gösterilerinde küfürler dışında, emperyalizmi çok rahatsız edecek bir yönetim yok işbaşında. Evet, ABD üsleri kapatılmıştır. Ama Ortadoğu'da, İsrail'in çok işine yarayan bir çatışmanın tohumlarını Tahran'da Humeyni yönetim atmıştır. Ve bugün Humeyni ile mollalar takımının ekonomik görüşleri, Amerikan emperyalizminin istediği, zayıf İran'ı yaratmıştır ve bu zayıflık her gün daha da artmaktadır. Üstelik Batı'nın petrol sunucusu olarak İran'da Humeyni yönetimi görevini eksiksiz yerine getirmektedir.

Bu yüzden, Cumhurbaşkanı ve Başbakanın öldürülmesinin ardından, Amerika'nın parmağını aramak ve hakkı «Kahrolsun Amerika» sloganıyla sokaklara dökmek, gerçekleri gözden kaçırmak için, girişilmiş usta ama uzun dönemde hiç de sonuç vermeyecek bir kurnazlıktır.

Humeyni de mollaları da, İran'daki tüm suikastların ardında Mücahidin Örgütü'nün bulunduğunu bilmektedir. Ve yine Humeyni de mollalar da bilmektedirler ki, Mücahidin, Amerika'nın uşağı değildir ve kendilerinen çok önce, Şah'a karşı, kanları ve canları pahasına, dişe diş bir savaşımı başlatmışlardır.

Ama bu gerçeği görmek ve göstermek, doğallıkla iktidardaki mollalar takımının işine gelmemektedir. Tanrı adına salt gerçeği ellerinde tuttuklarını söyleyenler ve Şah'ın çevresinde kümelenmiş işbirlikçilerden oluşan klik yerine iktidara, Tanrı adına hareket ettiğini ileri sürüp tüm karşıtlarını şeytanın adamı olarak gören, kapı arkalarında, pencere pervazlarında, masa altlarında, şeytanın gölgesini arayan bir ruhban sınıfını iktidara getirmişledi. Ve bu mollalar İran'da tutucu, gerici Şah dönemindeki kadar kan içici bir iktidarın temsilcileri olmuşlardır.

Dün Şah'a yönelen nefret ve muhalefet, bugün onlara yönelmektedir ve olaylar göstermektedir ki, Şah nasıl tüm zulmüne ve yalanlarına karşı yıkıldıysa, mollalar da yıkılacaklardır.

Bir Ağustos akşamı

Müşerref HEKİMOĞLU — 4 Eylül 1981

Geçen hafta Orgeneral Haydar Saltık'ın veda partisinde eski dostlar, tanıdık komutanlarla konuşurken geçmiş yıllar, sıcak sancılı ağustoslar canlandı gözümde. Başkentimizde az yaşanmadı böyle sancılar! Üst düzeyde komutanların terfih ve emeklilik işlemlerinin görüşüldüğü şura döneminde siyasal kulis de karışır, kimi çevreler bu terfih ve atamalara başka bir yön vermek için kolları sıvarlardı. Başbakanlık, Çankaya yada Florya Köşkü arasında mekik dokunarak onaya sunulan kararnameleri unutmak mümkün mü?

Korutürk'ün Cumhurbaşkanlığı döneminde geri çevrilen bir kararnamenin yolaçtığı

bunalımı hâlâ anımsarım. O iktidar döneminin Savunma Bakanı, hatta Başbakanı istifayı bir baskı aracı olarak kullanmaktan geri kalmamış, ancak Devlet Başkanı da bu baskı aracına kulak asmadan direnmiştir sonuna kadar. Siyasal tarihimizde güzel bir dönüm noktası olarak düşünürüm bu olayı her zaman. Biraz da gülümserim Doğal bir çizgiyi, belli bir geleneği zorlamak kolay değil. Başarılı da olsa sağlıklı olmuyor!

Kara Kuvvetleri Subay Gazinosuna ilk kez gittim. Orgeneral Nurettin Ersin, bahçenin ve çevrenin yeşermesine önem verdiklerini anlattı bir aralık. Ersin Paşa'yı çok iyi ve neşeli gördüm bu toplantıda. Hayli kilo vermiş, yılları geri götürmüş nerdeyse.

— Çok hızlı bir tempoyla çalışıyoruz. Sağlığımıza da özen gerekiyor. Hergün uzun yürüyüşler yapıyorum, dedi. Gülümseyerek ekledi sonra:

— Bu hızlı tempoyu, bütün kesimlere yansıtmak gerekiyor.

Milli Güvenlik Konseyi'nin Karacı üyesini dinlerken düşündüm: Hep birlikte bir yürüyüş eylesek, yavaş tempo hızlanır mıydı acaba?

Geniş salonda üniformalılar çoğunlukta Karacılar, Havacılar, Denizciler, çiçeği burnunda generaller, amirallik umudunu gelecek ağustosa bağlayan genç albaylar.

Kimini uzun yıllardır tanıyorum, kimini ilk kez görüyorum. Kimi komut verir gibi konuşuyor. Kimi gülümsemekle yetiniyor. İşte Saltık Paşa. Biraz veda havasında. Ama, hüzünlü değil. Herkesle konuşmaya ayrı özen gösteriyor. Zerafeti ve espriləriyle diplomatları bile geride bırakıyor. İkinci Başkan Orgeneral Necdet Öztorun. Saçındaki aklar biraz daha artmış, askerce bir içtenliği aydınlık bir gülüşü var. Gençliğine karşın babacanlığı ağır basıyor. İşte Ürüğ Paşa, Biraz katı, köşeli bir komutan. Konuşurken o dik köşelerin yuvarlanmayacağını daha çok hissediyor insan. Ama, açık yüreğini de saptıyor. İşte Korgeneral Recep Ergun, Ankara Sıkıyönetim Komutanı. Evren Paşa'ya oğlunun düğününden sözederken sert çizgileri yumuşuyor birden.

Devlet Başkanı Orgeneral Evren, her zamanki sadeliği ve rahatlığı içinde. İnsan onunla konuşurken büyük güven duyuyor. Bir çok kişi, Evren Paşa'yı selamlamak için sıraya girmiş. Aralarında eski tanıdıklar da var. Beni biraz şaşırtıyorlar doğrusu dün neredelerdi, bugün nerede, yarın da kimbilir nerede diye düşünüyorum.

Biraz ötede Turgut Özal var. İstanbul'da kimi gruplar, değişeceğinden söz ediyorlardı. Belki de bir dilek bu. Ama, Turgut Özal'ın koltuğu sağlam görünüyor şimdilik. Usta bir politikacı gibi, kamuoyunu oluşturmaktan da hiç geri kalmıyor.

Kimi Bakanları biraz yorgun gördüm o toplantıda. Dışişleri Bakanı İlter Türkmen ve Genel Sekreter Büyükelçi Kâmuran Gürün toplantıdan hayli erken ayrıldılar. Konuk Endonezya Dışişleri Bakanı onuruna verilen yemeğe yetişeceklerdi.

Bir de danışmanlar var. Kırk yıllık tanıdığımız kişiler. Bir aralık düşündüm. O danışmanlara yer değiştirdim hayalimde, kadroyu genişlettim. Aslında, böyle bir genişlik için hayal gücüne de gerek yok. Her dalda iyi bir birikim var ülkemizde. Kullanabilirsek, güçlükler, darboğazlar daha kolay aşılır. Ama, kimi zaman duvarları aşmak kolay olmuyor. O duvarları kim örüyor, kim yükseltiyor bilmem ama, geçmiş deneylere dayanarak söylemek zorundayım Duvar örmek yerine geniş diyalog oluşturmak zorunluğu var. Belli çevrelerin dışında toplumun beklentileri doğrultusunda bir diyalog.

Komutanlar partisinde her şey saat gibi. Dakika şaşmıyor. Saat dokuza doğru, Orgeneral Saltık ve eşi ile Orgeneral Necdet Ürüğ ve eşi, dış kapıda uğurladılar konuklarını. Birine güle güle dedik, ötekine hoş geldin. İkisine de başarılar diledik.

İkisine de kolay gelsin. Bir görevi üstlenmek kadar, başarı ile sona erdirmek de önemli. Kimi kişiler, görevden güç almaz, o göreve güç ve anlam verirler değil mi? Ayrıca, kişiler üstün yetenekleri özellikleri de olsa bir görevi tek başına değil, çevreleriyle kadrolarıyla başarırlar. Böylece bu başarıya herkesin katkıda bulunması gerekiyor bence. Nasıl katkı dersiniz, her kuruluşun görevinin sorumluluğu ve bilinci içinde davranması gerekiyor.

Kara Kuvvetleri Subay Gazinosundan ayrılırken serin bir başkent akşamı başlıyordu. Gökteki yıldızlar, üniformaların parıltısına karışıyordu. Ağustosun bunaltıcı sıcağı gerilerde kalmıştı birden.

Evren: Başka liderlerin de suçları çıkabilir, bakıyoruz

Erbil TUŞALP — 5 Eylül 1981

SİVAS — Sivas Kongresi'nin 62. yıldönümü kutlama törenlerine katılan Devlet Başkanı Orgeneral Kenan Evren Cumhuriyet alanında yaptığı konuşmada «Milliyetçilik kimsenin inhisarına verilmemiştir. Hiçbir gayri resmi örgüt devlet güvenlik güçlerinin yetkilerini kullanamaz. Çete kurulması asla hoş görülemez ve yasal takibattan da kurtulamazlar» dedi. Evren, «Belki başka liderlerin de suçları çıkabileceğini, bunların tetkik edildiğini» söyledi.

Özel mahkemeler kurmadıklarını, suçluların TCK'nin mevcut maddelerine göre yargılandığını belirten Evren, «Zevk ve sefası uğruna milleti sömürenlerle hep birlikte mücadele edilmesini isteyerek, «Mücadeleyi sadece devlet babadan beklemeyin» şeklinde konuştu.

Orgeneral Kenan Evren dün sabah beraberinde MGK üyeleri, Başbakan ve Ulaştırma Bakanı ile birlikte Sıvas'a geldi. Havaalanında 3. Ordu Komutanı Orgeneral Selâhattin Demircioğlu, Sivas Valisi Şükrü Er, Belediye Başkanı Süleyman Çanga ve öteki ilgililer tarafından karşılanan Evren ve beraberindekiler daha sonra kente gittiler. Yol üzerinde sevgi gösterileriyle karşılanan Evren için yer yer kurbanlar kesildi.

Sivas girişinde «Devletimize güç, milletimize birlik ve beraberlik sağladınız», «Cumhuriyet'in temelini burada attık, bu temeli koruyanlar hoşgeldiniz» pankartları yanında kent içindeki taklarda da «Vatan bir bütündür, parçalanamaz», «Birlik, beraberlik içindeyiz», «Öğünüyoruz, çalışıyoruz, güveniyoruz» yazıları dikkati çekti.

Kenan Evren, ilk olarak vilayeti ziyaret etti, daha sonra tarihi hükümet konağı balkonundan yurttaşlara hitaben bir konuşma yaptı, özetle şöyle dedi:

«4 Eylül gününün sadece Sivas için değil, tüm Türkiye için büyük önemi vardır. O dönemde düşmanlar bir yandan, bir yandan da iktidarda kalma pahasına memleketi satan kukla hükümet, padişah, vatan hainlerinin entrikalarına rağmen 4 Eylül Kongresi 1919' da burada yapılagelmiştir.

Her kesime, özellikle yeni kuşaklara o dönemi anlatmak için, geçmişi bilmek için Atatürk'ün Nutku'nu tekrar tekrar okumalarını tavsiye ediyorum. 12 Eylül'den önce Marks'ı, Lenin'i, Mao'yu okuyanlara sesleniyorum. Önce kendi büyüklerimizi, yoksul ülkelere, esir ülkelere lider olmuş Atatürk'ü okuyunuz. Onu öğreniniz. Sonra ötekileri okuyunuz. Yeni kuşaklar geçmişte çekilenleri bilmez, ders almazlarsa, ileride ulusu yeniden felakete sürükleyebilirler.»

Devlet Başkanı Orgeneral Evren konuşmasının bundan sonraki bölümünde dış yardımlara değinerek şöyle dedi:

«İçimizde yaptıklarımızı beğenmeyenler var. Ama biz ne yaparsak yapalım onları zaten memnun edemeyiz. Türkiye ekonomik, askeri, kültürel alanlarda güçlü olmak zorundadır. Özellikle ekonomide güçlü olmalıyız. Ekonomik savaşta askeri savaşlarda olduğu kadar başarılı olmak zorundayız. Çünkü, bir ulus dışardan sağladığı koltuk değneğiyle ayakta kalamaz. Bir gün gelir o koltuk değneğini kolumuzun altından çekerler.

Zevk ve sefa uğruna milleti sömürenlerle birlikte mücadele edelim. Mücadeleyi sadece devlet babadan beklemeyin, anarşi konusunda millet nasıl devlete yardımcı olduysa, bu konuda da olmalıdır. Bizim için sağı da, solu da aynı kefeye koyuyorlar, diye kampanya sürdürülüyor.. Biz özel mahkemeler kurmadık. Mevcut mahkemelerimizle, mevcut kanunlarımızı işletiyoruz. Biz yeni kanun da çıkartmadık. Kim adam öldürmüş, kimler bu halkın huzurunu bozmuş, kimler soygun yapmış, kimler gayri kanuni örgüt kurmuş, onları mahkeme huzuruna çıkarıyoruz. TCK'nun ilgili maddeleri çok evvelden çıkmıştır. 141, 142, 146, 163...

Soruyorum size, bunlar sağ ve sol birbirlerini ve hatta suçsuz vatandaşları öldürmediler mi? Banka, ticarethane ve evleri soymadılar mı? Şehirlerimizde kurtarılmış bölgeler ihdas etmediler mi? Vatandaşları Alevi ve Sunni diye ikiye bölmediler mi?»

Evren'in bu sözleri sırasında «evet, evet» karşılığı verildi ve konuşması alkışlarla kesildi.

ÖTEKİ PARTİ LİDERLERİ

Evren konuşmasını şöyle sürdürdü:

«O halde sevgili vatandaşlarım, Milliyetçilik ve vatana, ulusa sahip çıkmak hiç kimsenin inhisarına verilmemiştir ve verilemez.

Hiçbir gayri resmi örgüt devlet güvenlik güçlerinin yetkilerini kullanamaz. Bu yüce kavramlara ulus bütünüyle sahip çıkar. «Ben

sahip çıkıyorum» gerekçesi ile çeteler kurulması veya «bu düzen değişmelidir» diyen, diğer bir çete grubunun kurulması asla hoş görülemez ve yasal takibattan da kurtulamazlar.

12 Eylül'den sonraki bir basın toplantısında bana bir gazeteci soru sormuştu: «Siyasi parti liderlerini de yargılayacak mısınız?» diye... Hiç düşünmeden mahkemeye veririz, dedim. Belki başkalarının da suçu çıkacak. Tetkik ediliyor, hiç belli olmaz.»

Milliyetçilik tekeli...

Uğur MUMCU — 6 Eylül 1981

Devlet Başkanı Sayın Evren'in Sivas konuşmasında milliyetçiliğin kimsenin tekeli altında olmadığını söylemesi, hiç şüphesiz birçok yurttaşın ortak görüşünü yansıtmıştır.

Evet, ne demektir «Milliyetçiliğin» bir takım kuruluşların ve kişilerin tekeli altında gösterilmesi?

Dünya, kurulduğu günden bu yana, çeşitli sosyal görüşlere, rejimlere, farklı farklı yönetimlere tanık olmuştur. Milliyetçilik, bir milleti, bir ulusu, bir halkı oluşturan bireylerdeki yurtseverlik sevgisinin ortak adıdır. Bu sevgi, milleti, ulusu, halkı yüceltmek, gönenç ve barış içinde yaşatma isteğinin temelini oluşturur. Bu değil midir «milliyetçilik» daha doğrusu «çağdaş milliyetçilik?»

Bu görüşün, bu milleti oluşturan bütünün genel çıkarlarına uygun düşmesi gerekir. Öyle değil mi? Bir azınlığın çıkarları, bir sömürünün çıkar dolapları, «milliyetçi» olur mu hiç?

Hele hele, cinayetin, adam öldürmenin, soygunun ve gasbın «Milliyetçisi» olur mu?

Adam çıkacak:

— Ben cinayet işledim ama milliyetciyim...

Ceza yasasında, «meşru müdafaa» ve «zaruret hali» gibi genel hükümler dışında «milliyetçi görüşlü olduğunu söyleyenin cezası kaldırılır» diye bir özel hükme rastlanmamaktadır! Ceza yasası, eylemi ölçü alır, bu eylemin sahibini yargılar, ötesine karışmaz.

Bunun gibi, «Ben devrimciyim, bu nedenle adam öldürdüm» diyenin sığınacağı hiçbir özür gerekçesi yoktur... 12 Eylül'den önce çok kez yazdık, katilin sağcısı, solcusu olmaz, katil katildir. Yasa, cinayet işleyenin, sağcı ve de solcu olduğuna göre değişen bir ölçü kullanmaz.

Yansız devlet aygıtı şöyle düşünür:

— Adam öldürenin yakasına yapışırım, kafasındaki düşünceye bakmam...

Yansız olmayan devlet aygıtı, katilin, sağcısı ve solcusu arasında ayrım yapar; birinden yana çıkar, ötekini cezalandırmaya çalışır. Bu tutum, önce devleti yaralar. Ve devlet, bu tutumla adım adım yozlaşır.

Bunca olay yaşandıktan sonra şunu artık herkesin iyice kabul etmesi gerekir:

— Katilin sağcısı solcusu olmaz, katil, katildir...

«Milliyetçilik» konusunda bir de şu ayrımın altını kalın çizgilerle çizmek gerekir:

Bizim kuşağın «milliyetçilik» anlayışı, «Atatürk milliyetçiliği» anlayışıdır. Bazılarımızın «milliyetçi» anlayışı ise «Osmanlı milliyetçiliği» ondan da öte «ırk» temeline dayanan «ırkçı milliyetçilik» anlayışına dayanır.

Ulusal sınırları içinde yaşayan yurttaşların, ırk ayrımı, sınıf ayrımı, siyasal düşünce, dinsel inanç ve mezhep ayrımı gözetilmeden barış içinde ve özgürce yaşaması, «milliyetçilik», daha doğru tanımla, «Atatürk milliyetçiliği» demektir.

Atatürk milliyetçiliği de «devrimcilik, halkçılık, laiklik, devletçilik, cumhuriyetçilik» ilkelerine dayanır. Ve Atatürk milliyetçiliği, Ulusal Kurtuluş Savaşı verdiği için «anti-emperyalist», yepyeni bir devlet kurduğu için «devrimci», çok partili düzene yolaçtığı için de «ilerici»dir. Milliyetçiliğin çağdaşlığı da buradadır.

Sultan Vahdettin'e, ulu Hakan Abdülhamid'e övgüler düzen Osmanlı milliyetçiliği ile «Kuvay-i Milliye ruhu» ile yoğrulan «Atatürk milliyetçiliği» elbette birbirine karşıt kavramlardır.

Ve işte «milliyetçilik tekeli» kurmak istiyenlerin el çabukluğu da buradadır: Atatürk milliyetçiliğini unutturmak, yerine Osmanlı milliyetçiliğini yerleştirip, bunu da «milliyetçilik» adı altında «tekel altına» almak...

Ama yağma yok; geçici olarak göz boyasalar da insanları kandırsalar da ergeç milliyetçiliğin ne olduğu daha doğrusu, ne olmadığı gün geçtikçe daha iyi anlaşılacaktır...

Kaldırımlar

Altan ÖYMEN — 7 Eylül 1981

Bugün «kaldırım»ları yazmak istiyorum.

Dün Ankara'da Kızılay civarında yürüdüm de, dikkatimi çekti:

Bizde kaldırımlar genellikle engebeli ve çukurlu oluyor. Sadece yan sokaklarda değil, kentin en merkezde caddesinde de öyle. Gözünüzü önünüzden ayırmayacaksınız ki, ayağınız çarpmasın, ya da çukura girip sıkışmasın...

Kızılay alanının dört yanında, malum yaya geçitler var. Durum orada daha da bir özellik gösteriyor:

Atatürk Bulvarının bir kaldırımından ötekaldırımına geçilecek yerde uzun ve yüksek bir taş seddi var: Onu çok dikkatli bir hamle ile atlayarak geçmek gerekli...

Tabii işin öteki güçlüğünü de biliyorum: Bir yandan da yeşil ışık meselesini göz önünde tutacaksınız.. Işık daha yanmadan önce sizin «start» durumunda bekliyor olup, yeşili görür görmez koşuya hemen başlamanız gerekiyor... Yoksa, yeşil, siz daha yolun yarısındayken kırmızıya dönüşüyor... Aynı anda arabalara yeşil yanıyor... Ve onlar gerek motorlarından, gerek şoförlerinden yükselen bir homurtuyla sizin üzerinize yürüdükleri için, hayli güç durumda kalıyorsunuz...

Yani iki işi birden yapacaksınız:

1 — Yeşili gözleyip ona göre, koşuya hazır hale gelmek...

2 — Koşuya başlarken ik iki adımınızla sıçrayıp, önünüzdeki engebeyi aşacağınızı unutmamak...

Yoksa, takılıp düşmeseniz bile —Allah saklasın— ayağınızı çarpıp zedelemeniz, kadınsanız —ayrıca— topuğunuzu kırmanız ihtimali de az değildir.

En azından sendeleyerek vakit kaybeder ve otomobillerin saldırısı anında, ortada kalıp tehlikeli duruma girmiş olursunuz.

Bu tabii, kaldırımlarımızın genel durumu bakımından sadece bir örnektir. Hepimiz kimbilir her gün bunun gibi kaç örnekle karşılaşıyoruz.

★★★

Bu yazıyı bu konuya ayırdım ya, sakın yanlış anlaşılmasın. Amacım, Ankara'nın Sayın Belediye Başkanına, onun politikasına, sosyal ve ekonomik planlamasına yönelik bir eleştiri yapmak değil.

Bu sadece bir gözlem yazısıdır. Ben de biliyorum ki, bu durum evvelden de çok farklı değildi. Ama nihayet bir gün düzeltilmesine çalışılsa faydalı olur.

Bunu belirtirken de bir başka türlü yanlış anlama olmasın!..

— Adam, Belediye Başkanını eleştiriyor olmaktan bile endişeli... .Bu bir eleştiri değildir, diye teminat veriyor... Denilmesin...

Çünkü, Belediye Başkanlarını eleştirmeyi önleyen hiç bir yasa maddesi, ya da Milli Güvenlik Konseyi, yada Sıkıyönetim Bildirisi yoktur. Belediye Başkanları istenildiği kadar eleştirilebilir.

Hatta ben, rahatça şöyle de yazabilirdim:

— Ey Belediye Başkanı Beyefendi! Bir sabah erken kalksanız da, Türkiye Cumhuriyeti'nin başkentinin Kızılay Meydanı'ndaki kaldırımların haline baksanız... Burası bir başkent meydanı mıdır, yoksa köy meydanı mıdır?

Ama amacım o değil ki... Tahmin ediyorum ki, Sayın Belediye Başkanı da, zaten erken kalkıyordur... Kaldırımların durumunu da biliyordur. Ama her bilinen aksaklığı düzeltmek kolay değildir. Ödenek sorunu, para sorunu, öncelikler sorunu vardır. Dilenir ki, o soruna da sıra gelsin... Bizim hatırlatmalarımızın da bu yolda bir faydası olsun.

Bazen de gözlemcilerin amacı, düşüncesi böyle şeyler olur işte... Böyleyken onların başka amaçlar, ya da duygular taşıdıklarını düşünmek de yanlış olur.

Ter, gözyaşı ve paraya hücum

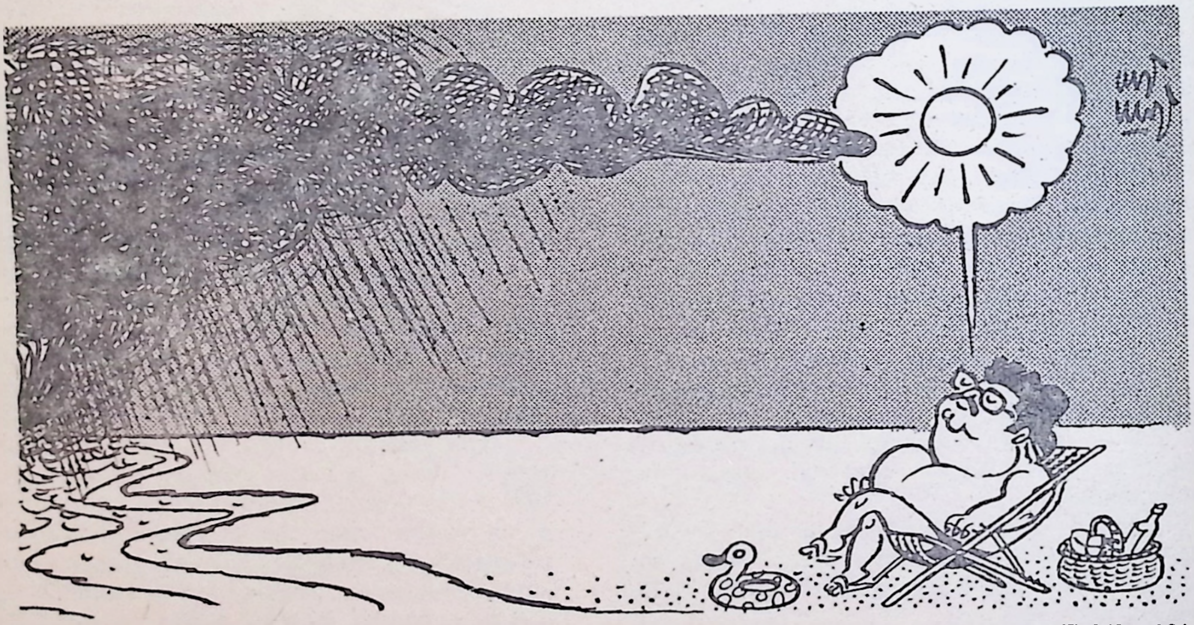
Osman ULAGAY — 7 Eylül 1981

İkinci Dünya Savaşı sırasında İngiltere Başbakanlığını üstlenen Winston Churchill, halkı zafere ulaşmak için mücadeleye çağırırken, «Size yalnızca kan, ter ve gözyaşı vadediyorum», diyordu. Türkiye'de uygulanmakta olan ekonomi politikasının mimarı sayılabilecek olan Turgut Özal da düzlüğe çıkıp yol almaya başlamamız için bir süre daha ter ve belki gözyaşına katlanmamız gerektiğini her fırsatta belirtiyor.

İstanbul Ticaret Odası'nın 1980 yılının başarılı vergi mükelleflerini ödüllendirmek için Marmara Etap Otelinde düzenlediği törende kan ve gözyaşı yoktu ama bol bol ter vardı. Çok kalabalık bir davetli topluluğunun doldurduğu, zengin sofralarla bezenmiş salonda en fazla terleyenlerin başında ise galiba Turgut Özal geliyordu. Hemen herkes «ekonominin patronu» olarak görülen Turgut Özal'ın yanına yaklaşmak, derdini bizzat Özal'a anlatmak çabası içindeydi.

En fazla vergi ödeyip altın madalya kazanan firmaların bazılarına ödüllerini bizzat veren Özal'ın çoğu firmanın yetkililerine «Gelecek yıl daha fazlasını bekliyoruz» derken bu yıl 1,3 milyar lira vergi ödeyen Akbank'ın Genel Müdürü Hamit Belli'ye «Bakalım gelecek yıl bu kadar vergi verebilecek misiniz?» diye sorması ilginçti. 1980 yılında hatırı sayılır tünde net faiz vermeleri bankaları yeniden düşünmeye zorluyordu. Özellikle bankaların yalnızca yüzde 5 faiz verdikleri vadesiz mevduata bankerlerin yüzde 40'ın da üstünde faiz vermeleri ve vadesiz fonları kendilerine çekmeye başlamaları bankaları tedirgin etmişe benziyordu.

Sorunun kökeninde ise «para»nın piyasada en çok aranan «meta »haline gelmesi yatıyordu. Türk Ticaret Bankası Genel Müdürü Behzat Tuncer'in geçen hafta yeniden belirtdiği gibi kredi talepleri çok yoğundu ve fiyatı ne olursa olsun «para bulmak» pek çok kuruluş için birinci amaç haline gelmişti. Bu yoğun talep kimilerine göre ekonominin canlandığını gösterdiği için olumlu bir göstergeydi ama bazı kişi ve firmaların «günü kurtarmak» ve «kaçınılmaz sonu geciktirmek» için borçlanma yoluna gittikleri, bazı bankerlik ku-



5 Eylül 1981

kârlar sağlayan bankaların bu yılki bilançolarının pek parlak olmayacağı, banka çevrelerinde de ifade ediliyor, İstanbul Bankası Genel Müdürü Özer Çiller daha da ileri gidebankaları düşündüren sorunların başında yerek, «Bugün hiç bir bankacı arkadaşımız 1981 yılının ilk altı ayında reel kâr ettiğini ileriye süremez. Bugün banka sektörü kayalara oturmak üzeredir» diyebiliyordu.

Bankalardaki mevduat trilyonu aşarken, ni mevduat toplamanın maliyeti geliyordu. «Banker» diye adlandırılan kuruluşların tasarruf sahibinin elinde kalan parayı kendilerine çekmek için, üstelik çoğunlukla bankalarca çıkartılan mevduat sertifikalarını güvence olarak kullanarak, bankaların çok üsruluşlarının salt bu amaçla kuruldukları da piyasada dolaşan söylentiler arasındaydı.

Yoğun kredi ve para talebinin kaynağı ne olursa olsun görünen gerçek «mala hücum»un durmasıyla övündüğümüz piyasada bu kez «paraya hücum» olayının yaşandığıydı. Giderek aynı hızda artması zor görünen mevduatın kimin elinde toplanacağı bu açıdan büyük önem kazanıyor, her kuruşun önemi artarken faiz yarışı yeni boyutlara varıyordu. Bu gelişme yıllardır «sömürüldüğü» öne sürülen tasarruf sahibi açısından ilk bakışta olumlu bir gelişme gibi görünüyordu. Ama acaba gerçekten bu işin başka yönleri, vahim tehlikeleri de yok muydu?

TÜSİAD Yönetim Kurulu Başkanı Ali

Koçman'ın bu konuda söyledikleri ilginçti. Koçman geçen Cumartesi günü yaptığı basın toplantısında, «Cumhuriyet tarihinde tasarrufçu ilk kez tasarruflarının karşılığında reel bir gelir sağlayabilmektedir. Serbest faiz uygulaması, sürekli yükselen ve yükselecekmiş izlenimi veren faizleri de beraberinde getirmiştir. Ancak bu durumun sonunda tasarruf sahiplerinin hüsrana uğramalarıyla sonuçlanmamasını dilerim. Serbest piyasa ekonomisi, spekülatif olaylara kurban giderse yazık olur, bu önlenmelidir, diyordu. Bir başka sanayici Ahmet Baysal ise Turgut Özal'a gönderdiği ve gazetelere de yolladığı açık mektupta, «milyonlarca dar gelirlinin elindekini avucundakini paraya çevirip tasarrufa yönelmesini hedef gösterenlerin o milyonların akıbetini Allah'a emanet etmeleri günümüzün sanırım ki en ürkütücü gerçeğidir.» diye yakınıyordu.

«Paraya hücum» olayının banka - banka, banka - banker, banka - sanayici ve banker - banka ilişkilerini gerginleştirmesi ,rekabeti giderek kavgaya dönüştürmesi olası görünürken bu süreçte fazla «kan, ter ve gözyaşı» akmaması «sömürülmekten kurtulan» tasarruf sahibinin acı sonuçlarla karşılaşmaması sanırız çok kişinin dileği.. Dileklerle olgular arasındaki köprüleri kurma görevi ise kuşkusuz ki politikaları saptayanlara düşüyor.

Kim kimdir? bunu iyi bilelim...

Oktay AKBAL — 7 Eylül 1981

Şu dediği doğru: «gazeteler şimdi büyük hakem millet önünde imtihan veriyorlar». Evet, herkesin yazdıkları ortada! Ne demiş sonra ne demiş şimdi ne diyor, hepsi ortada! İhbarcılık mı! Kim yapmış? Hangi hesaplarla yapmış? Bunlar da ortada... Yasaları kim hiçe saymış? Kim kanlı çetelere 'bunlar bizden' diyerek ses çıkarmamış? Kim Cumhuriyet rejimini, demokrasiyi, Atatürk ilkelerini savunmuş. kim bunlara her fırsatta sinsice karşı çıkmış? Kim durmaksızın Türk ulusunun daha iyiye, daha güzele, daha ileri bir uygarlığa gitmesinden yana çaba harcamış? Kim bu gidişi durdurmak, geriletmek, kendileri gibi düşünmeyenleri sürekli kötülemekle, türlü karaçalmalarla «Babıâli Pravda»sı gibi gülünç suçlamalarla utanç verici durumlara düşmüş, bu yüzden de adalet önünde hesap vermeye çağrılmış? Evet kim kimdir? Nedir? Necidir?

Bu, 'kim,kimdir?' sorusunu aydınlatmak için en büyük hakem gerçekten ulustur, kamuoyudur, gelecek kuşaklardır, tarih yapraklarıdır. İşte 58 yıllık 'Cumhuriyet' koleksiyonları... Hepsi cilt cilt duruyor kitaplıklarda... İşin gizli kapaklı yanı yok! İsteyen gider okur, isteyen inceler, alır alacağı dersi! Bu gazete 'Cumhuriyet'tir. Türkiye Cumhuriyet'iyle yaşıt, Atatürk devriminin gelişme çizgisini izlemiş, bu devrimi tanıtmış, anlatmış, öğretmiş yarım yüzyıldan fazla bir zamandan beri... Onun bunun kışkırtmasıyle, karaçalmasıyle kişiliğini yitirmez, anlamını yitirmez, önemini, ağırlığını yitirmez. Bunu bilmeyenler ergeç öğrenirler.

Hani, ne derler, 'adamda hiç sıkılma yok'. Kendi yaptıklarını, yazdıklarını, unutup, birdenbire basın özgürlüğünün savunucusu kesilmek! Ne zaman? Yasalar yasalar karşısında suçlu duruma düştükleri en sonunda kendilerine hatırlatılınca... Ne sanıyorlardı? Bizler yazamayacağız, söyleyemeyeceğiz, hep yasalara saygılı davranacağız, şu bunalımlı dönemin bir an önce sona ermesi için özverilere katlanacağız. Okurlar soracaklar, 'şunu neden yazmıyorsunuz, bakın karşınızdakiler adalet önündeki bir takım sanıkları nasıl savunuyorlar, nasıl cüretli davranıyorlar, siz niye onlar gibi davranmıyorsunuz? Geçekten bu kişilerin tutumları inanılır gibi değildir. Yazdıkları, yasalara, başta Basın yasasına, sonra MGK yasaklamalarına aykırı, ama kendilerini 'resmi organ' sanıp istedikleri gibi serbestçe yazıp çiziyorlar! Bizlere bol bol karaçalarak, hiç bir gerçeği olmayan yalanlara, iftiralara girişerek, korkutmaya, hakaret etmelere kalkışarak! Ne zaman biz 'Ne bu ayrıcalık?' desek, 'yahu bu adamlar aynı yasalara bağlı değil mi?' diye sorsak, hemen başlıyorlar 'Demek siz basın özgürlüğü, basın dayanışması istemiyorsunuz' diye çığlıklar atmaya! Hem suçlu, hem güçlü dedikleri böyleleridir işte! Daha doğrusu 'yavuz hırsız ev sahibini bastırır' atasözünün canlı kanıtı, örneği...

Açık yazayım; biz, yani 'Cumhuriyet'te çalışanlar, yazanlar, en gencinden en yaşlısına kadar, hepimiz, gerçek bir basın özgürlüğü, gerçek bir demokrasi, gerçek bir Anayasa çizgileri içinde, Atatürk devrimine ters düşmeyen her türlü görüş savunulabilmeli, her türlü anlayışa hoşgörü gösterilmelidir. Bunu yazarken söylüyoruz; konuşurken söylüyoruz, durmadan yineliyoruz. Biz bizim gibi düşün-

meyenlerin de görüşlerini açık açık yazmalarını, savunmalarını, hatta partiler kurarak siyasal yaşama karışmalarını bile hoşgörürüz. Ama, bu gibi kimseler kendi düşüncelerine ters görüşlerin savunulmasını, yazılmasını da kabul etsinler. Tek yanlı, tek görüşlü, tek çizgili bir demokrasi olamaz ki!

Gazetemiz kapatılır, arkadaşlarımız bir süreliğine göz altına alınır, sağcı gazetelerin 'ihbarları'na dayanılarak açılan soruşturmalar yüzünden savcılıklara çağrılırız; aşırı sağcı suçluları savunan bir gazete durmadan bizlere sataşır, çatar, suçlar, karaçalar... Sonra da aynı gazete, aynı kişiler, karşımıza geçip 'gazeteler arası tesanüt' gerekliliğinden söz açarlar! Dün ne yazdılar, ne yaptılar, hiç mi anımsamazlar? Gerçek, bu gibi kimselerin sıkılmakla hiç bir ilgileri olmadığıdır. Dürüst gazetecilik, gerçek yurtseverlik, yasalara saygı göstermek, okur karşısında sorumluluk duymak sınavlarında boyunca sıfır alanlara ne desek azdır. Böylelerini tuttukları yoldan geri döndürmek de olanaksızdır. Hele o yol yalnızca özel çıkar hesaplarına dayanıyorsa!...


KUTLAMALAR SABAHA DEK SÜRDÜ

Evren: Ege, barış denizi olmalı

Erbil TUŞALP

9 EYLÜL'DEN İZLENİMLER

Mataracı davası

Yüce Divanda iki tanık "İşkence gördük„ dediler

Cumhuriyet
Güneyde
01 ADANA
Pamuğu, sıcağı, ünlüleriyle..
Sanayicileri, işçileri, kebabı ve kebapçılarıyla...
Fabrikaları, bankaları ve tükenen kıyılarıyla
Adana'yı
Altan ÖYMEN yazdı, Tan ORAL çizdi
Yakında
Cumhuriyet

10.9.1981

"Demokrasiye geçiş takvimini Kurucu Meclis belirleyecek„

13 Eylül 1981

ANKARA (ANKA) — Devlet Başkanı Orgeneral Kenan Evren, 12 Eylül Harekatı'nın birinci yıldönümü dolayısıyle Radyo ve Televizyonda, yaptığı konuşmada, «Bugün Türkiye, sadece bölgenin değil, Avrupa'nın da nadir rastlanan sulh, sükun ve güven dolu, istikrar içinde bir ülkesi durumuna gelmiştir» dedi.

Kenan Evren, 33 sayfa tutan ve televizyonda yayımı 77 dakika süren konuşmasında, Türkiye'yi 12 Eylül'e getiren nedenler, 12 Eylül'den bu yana anarşi, ekonomi, devlet düzeni, yasal düzenlemeler, yakın ve orta vadede yapılması planlanan işler konusunda ayrıntılı bilgi verdi. Evren, ayrıca 12 Eylül harekâtının nihai amacının makul bir süre içinde yasal düzenlemeleri tamamladıktan sonra sivil idareyi yeniden tesis etmek olduğunu da tekrarladı.

12 Eylül harekâtının birinci yıldönümü dolayısıyla yaptığı konuşmanın bir kutlama olmadığını kaydeden Orgeneral Evren, Türki-

ye'yi askeri müdahaleye getiren gelişmeleri anlatırken şunları söyledi:

«Türkiye, ulu önder Atatürk'ün liderliğinde yapmış olduğu Kurtuluş Savaşından sonra siyasal ve ekonomik bağımsızlığını kazanıp özgür ve güçlü bir ülke olmaya başladığından itibaren, zaman zaman ideolojik, yıkıcı ve bölücü saldırılara uğramıştır. Ne zaman Türkiye içten zayıflamış, ne zaman birlik ve beraberliğin önemini unutmuş ne zaman dış propagandaların oyununa gelmiş ise bu ideolojik yıkıcı ve bölücü saldırılar etkili olabilmiştir.

Asırlardır hiçbir ayırım olmadan kardeşçe yaşayan, Kurtuluş Savaşı ve sonrasında düşmanlara ve her türlü güçlüklere el ele göğüs geren Türk halkını, dini inançları, meslekleri politik görüşleri ve bölgesel yapıları memleketimizin bölünmesinde bir araç olarak kullanılmış ve böylece Türk toplumu bir birine düşman gruplara ve sınıflara bölünerek, hassas bir hale getirilmiştir.

Bu hassasiyet. 1950'li yıllardan itibaren girmiş olduğumuz demokratik - parlamenter yaşamda, hatalı olarak Atatürk ilkelerinden giderek uzaklaşılması sonucu doğan boşluğun, diğer sapık ideolojilerle doldurulmaya çalışılması ile daha da artmıştır.»

Evren, yıllarca dıştan yönetildiği muhakkak olan bu yıkıcı ve bölücü faaliyetlerde, gizli ve açık olarak yaratılan liderlerin terörist örgütler kurduklarını, bazı derneklere, öğretim kuruluşlarına, da sızdıklarını bildirerek, «ülkemizi kendi ideolojik görüş ve inançları yönünden yönetmeye kalkışmışlar, mahalleleri ,sokakları ve hatta şehirleri kendi nüfuz çemberleri içine almak için her türlü ahlâksızlığı mübah sayarak silahlı mücadeleye girmişlerdir» dedi.

Türkiye'nin bütün ülkelerle dost ilişkilerini sürdürmeyi dış politikasının temel amacı saydığını kaydeden Evren, bazı ülkelerin buna rağmen terörizmin Türkiye'de yaygınlaşmasına yardımcı dahi olduklarının kanıtlarıyla anlaşıldığını belirtti. Evren, Türkiye'deki terörü destekleyen ve terörist faaliyetlere yardımda bulunan ülkeleri ikiye ayırarak şunları söyledi:

«— Bunlardan birincisi, ülkemiz üzerinde tarihi ve ideolojik emelleri ve kendi çıkarları olan, bu emellerine ulaşmak için Türkiye'yi bölmeyi, parçalamayı hedef olan ülkelerdir. Bu gruba dahil ülkelerin Türkiye'deki anarşi ve terör odaklarına biraz önce açıkladığım gibi her türlü desteği sağladıkları bilinmekte ve nedeni anlaşılmaktadır.

Ancak, ikinci gruba dahil ettiğimiz dost ve müttefik ülkelerin, uluslararası terörizmin bir parçasını teşkil eden ve Türkiye'de faaliyet gösteren teröristleri ülkelerinde barındırmalarını, ülkemize yönelik faaliyetlerine göz yummalarını ve uluslararası terörizmin yıkıcı faaliyetlerine teşhis koyamamalarındaki gafleti anlamak bizim için gerçekten güç olmaktadır.»

Devlet Başkanı Evren, teröristlere göz yuman dost ülkelerin Papa'ya düzenlenen suikastle uluslararası terörizmin şiddet eylemleriyle karşı karşıya kaldıklarını bildirdi.

Türkiye'de daha önce, 1971 ve 1973 döneminde yapılan yargılamaların ve 12 Eylül sonrasının soruşturmalarının terörün dış ülkelerden büyük ölçüde yardım ve destek gördüğünü belgeleriyle ortaya çıkardığını bildiren Evren şöyle devam etti:

«Bugüne kadar zoralımla ele geçen hafif silah miktarı 605.280 adet, halkın teslim ettiği silah miktarı ise 160.170 adet olmak üzere toplam 765.450 adettir. Bu miktar, tüm silahlı kuvvetlerimizin üzerinde bir orduyu donatacak çaptadır ve değeri yaklaşık olarak 30 milyar Türk lirasıdır. (240 milyon dolar). Bu miktarlardan, uçaksavarlar, roket atarlar, tanksavar füzeleri, telsiz ve diğer silah ve malzemeler hariç tutulmuştur. Teröristlerin 1979 başından beri gasp ve soygunlarda elde ettikleri para ise 494 milyon Türk lirasıdır. Bu para ile bu kadar geniş çaplı silah, cephane ve malzeme almaları mümkün değildir. Kaldı ki, teröristler gasp ettikleri bu paranın büyük bir bölümünü ideolojik destek için yatırımda, bir bölümünün de zevk ve sefalarında lüks dairelerin tefrişinde harcamışlardır. Gerek bu nedenlerle, gerekse yakalanan teröristlerin açık beyanları ile teröristlerin bazı dış ülkelerden hem mali, hem de silah ve malzeme yardımı gördükleri anlaşılmaktadır.»

TERÖRÜN NEDENLERİ

Konuşmasında, Türkiye'nin terörün pençesine düşmesinde ekonomik nedenlerin büyük rol oyadığını belirten Orgeneral Evren şunları söyledi:

«Dıştan da büyük destek gören terörün bu boyutlara ulaşmasında, kuşkusuz ülkenin içinde bulunduğu koşullar da temel etken olmuştur. Ekonomimizin çökme noktasına gelmesinin ve aşırı nüfus artışı nedeniyle düzensiz göç ve şehirleşmenin yarattığı sosyal ve ekonomik sorunlar, saf Anadolu köylüsünün göç ettiği yerlerdeki uyumsuz ve dengesiz yaşamı, terör odaklarının kendi ideolojik görüşleri için başlıca sömürülen konular olmuştur.

Öğretim kuruluşlarındaki bazı dernekli öğretmenler ile örgüt üyesi veya sempatizan öğretim görevlilerince bilim yerine ideolojiler standart konular olarak ele alınmış, körpe beyinler şartlandırılmıştır. Okullarda öğretmenler, öğrenciler bölünmüş, boykotlar, işgaller, çatışmalar nedeni ile ders yapılamaz olmuştur.

Bugüne kadar bir kaç bin öğretim görevlisi ve öğretmen hakkında yasal ve idari işlemler yapılmıştır. Yüzbinlerce öğretim üyesi ve öğretmenimiz, Atatürk yolunda ve kalpleri vatan sevgisi ile dolu olarak çalışırken çok küçük de olsa bir kısmı maalesef silahlı eşkiya bile birlik olarak soygun ve cinayetler işleyecek kadar yolunu şaşırmıştır. Ülke anarşi ve terör selinde yuvarlanırken, bunlara dur demekten ve gerekli önlemleri almaktan sorumlu olan hükümetler ve partiler ise tamamen yetersiz ve bazı hallerde gaflet içinde kalmışlar ve hatta bu gibi gayrı kanuni hareketleri desteklemişlerdir.

Milli ekonomide önemli bir yeri olan KİT'ler de (Kamu İktisadi Teşebbüsleri) partilerin politik çıkarlarına hizmet kaynağı ve çeşitli örgütlerin yuvalandığı yerler haline gelerek çalışamaz duruma düşmüşlerdir. Mahalli idareler, özellikle belediyeler tamamen politize olmuşlar, bazıları örgütlerine destek sağlamış, bir kısmı ise her türlü kanun ve idare anlayışından uzak çeşitli yolsuzluklara sahne olmuştur.»

GÖZALTINDA 3.781 KİŞİ VAR

Yurt dışında bulunan yönetim aleyhtarlarının yoğun bir propaganda yaptıklarını, bunların amaçlarının terör odaklarına karşı başarılı mücadele veren güvenlik güçlerini etkisiz hale getirmek ve dünya kamuoyunda yönetimi kötülemek olduğunu belirten Orgeneral Evren, «Bunlar tarafından şişirilerek yüzbinlerle ifade edilen gözaltı miktarı bugün 3 bin 735, tutuklu 24 bin 300, mahkum ise bin 898 kişidir» dedi.

Evren, Türkiye aleyhinde yapılan propaganda yayınları konusunda da şu bilgileri verdi:

«— Bugün dış ülkelerdeki terörist örgütlerin yayınladıkları ve bir kısmı Türkiye'ye sokulan yayınlar 30 çeşidi bulmakta, yine dış ülkelerde üslenerek Türkiye aleyhine ve Türkiye teröristlerini şartlandırma ve yönlendirmeye yönelik 22 radyo istasyonu yayın yapmaktadır. 60'ı aşkın yayın merkezinden haftada bir milyon bildiri, 15 bin adet gazete basılarak dağıtılmaktadır. Dış Ermeni terör örgütler ile işbirliği yapacak kadar gözü kararmış hainleri, bunlarla aynı kamplarda eğitim görmekte ve yurt içinde bazen bunların liderliğinde eylemler yapabilmektedirler. Dış ülkelerde politik - ideolojik eğitim gören, özellikle yüksek tahsilli kişiler, içte beyinsel örgütlenmeyi planlarken, terör örgütlerinin de ögütsel faaliyetlerine yön vermekte, taktik ve stratejilerini saptamaktadır.»

Türkiye'deki terör odaklarının12 Eylül'den sonra strateji değiştirdiklerini bildiren Evren, bunların şimdi eylemlerini yurt dışında yoğunlaştırdıklarını bildirerek, «İç terör odaklarının dış uzantılarının amacı hiç şüphesiz devletimizi dost ve müttefik ülkelerle bağlı bulunduğumuz paktlardan ayırmak ve kendilerine demokratik kitle örgütü dedikleri yıkıcı kuruluşlar vasıtasiyle ülkemiz üzerinde baskı kurmaktadır» dedi.

İNFAZLAR

Orgeneral Evren, 12 Eylül'den sonda 55'i aşırı sol, 13'ü bölücü, 5'i aşırı sağ olmak üzere 73 yasadışı örgütün davasının mahkemeye intikal ettirildiğini, Askeri Yargıtay'a ulaşan 16 ölüm cezasından 10'unun infaz edildiğini belirterek, «Adaletin yerini bulması için hukuki yönden karar verilen infazların eskiden olduğu gibi politik amaçlarla durdurulmasının düşünülmediğini» söyledi.

SEYİRCİ KALDILAR

12 Eylül öncesinin siyasal kadrolarının sorumluluğundan da söz eden Devlet Başkanı Evren, şöyle dedi:

«Ülkemiz 12 Eylül öncesinde böylesine karanlık bir uçuruma yuvarlanırken, buna engel olması gereken bazı yetkililer, sadece demokrasi ve özgürlük gibi kavramların arkasına sığınarak yükümlü oldukları sorumluluklardan kaçınmışlar, adeta devletin yıkılmasına seyirci kalmışlar, hatta bazı hallerde tahrikçi olmuşlardı. Bugün için eylemli olayları yaratanların ve bunların yaratıcılarının yargılanmaları devam etmektedir. Bundan sonra da ülkenin bugünkü hale gelmesine neden olanların suçlulukları saptandığı takdirde, bağımsız yargı organları önüne çıkarılacaklarından hiç kimsenin kuşkusu olmamalıdır.

Geçmişte, devleti ben istediğim gibi kurtaracağım diye örgütlenip suç işleyenler ile, ülkemize komünizmi, teokratik ya da faşist bir yönetimi getirmek amacı ile yola çıkanların yasalarımız karşısında aynı ölçülerde yargılanmasını sağlamak yeni yönetimimizin ilkelerinden birisi olmuştur.»

«HERŞEYE RAĞMEN İŞ BİTMEDİ»

Kenan Evren mücadelenin devam etmekte olduğunu belirterek «Herşeye rağmen iş bitmemiş, mücadele devam etmektedir. Yıllar boyu dış ideolojilerin ve menfaatlerin kaynağı haline getirilmiş ve şartlandırılmış bir kısım insanların hepsinin temizlenmesi veya tekrar kazandırılması kolay ve kısa zaman da olmamaktadır. Devlete savaş ilan etmiş, onu yıkmayı amaç edinmiş güçlerle amansız bir savaş veren güvenlik kuvvetleri içinde, her toplumda olduğu gibi bazı hatalı işler yapanlar çıkabilir. Çıkmıştır da, 12 Eylül'den önce de bu aksaklıklar artarak meydana geliyordu. Anarşi ve terörün yok edilmesinde büyük mesafeler katedilmiş olmakla beraber henüz neticeye ulaşmış değiliz» dedi.

EKONOMİK KONULAR

12 Eylül öncesinde artan anarşi ve terörün ekonomik yaşamın çökmesine de neden olduğunu belirten Evren şöyle devam etti:

«Anarşik eylemlerin etkisi ile, üretim son derece düşmüş, hatta bir çok işletmede tamamen durma noktasına gelmiştir. Yarınından endişe eden iş sahipleri kısa vadeli de olsa yatırım yapmaktan çekinir olmuştur. Devlet yatırımları planlanan ve arzulanan seviyede gerçekleşmemiştir. İç ve dış ticaret azalmış, özellikle ülke ekonomisinde önemli bir yer işgal eden işçi dövizi belirgin şekilde eksilmiştir. Keza, turizmden beklenen gelirden de mahrum kalınmıştır. Bu tablo karşısında enflasyon da en üst ve yıkıcı düzeye ulaşmış, anarşiyi besler düzeye gelmiştir.

Evren, ücret sorununa ilişkin olarak da şunları söyledi:

«Bu vesile ile çalışanlarımızın ücret sorunlarına da bir nebze değinmek istiyorum. Biliyorsunuz 12 Eylül harekatı sonrasında sosyal barışı tesis, üretimi düzenlemek maksadı ile grev ve lokavtlar yasaklandı. İşçilerimizin askıya alınan toplu sözleşme müzakerelerinin yürütülmesi ve sonuçlandırılmasında teşkil edilen Yüksek Hakem Kurulu'na büyük sorumluluklar düşmüştür. Bu kurul, yansız olarak ülke ekonomisini ve sosyal hayatın gerçeklerini gözönünde bulundurarak toplu sözleşmelerin yapılmasını sağlamaktadır. Diğer bir konu olarak, sabit gelirlilerin güçlendirilmesini samimiyetle arzuluyoruz. Ama bu sadece arzuyla değil, milletçe çalışmak, çok çalışmakla gerçekleştirilebilir.

12 Eylül harekâtının amaçlarından birinin de ülkeyi sosyo ekonomik açıdan güçlü hale getirmek olduğunu, bu nedenle dengeli bir ekonomik politika izlediklerini belirten Devlet Başkanı konuşmasını şöyle sürdürdü:

«Bu gelişimin sağlanmasında, alınan bir seri ciddi ekonomik önlemlerin kararlılıkla uygulanmaya konulması asli rol oynamaştı. Bunu ifade etmekle, şu anda Türk ekonomisinde ve sosyal hayatında herşeyin güllük - gülistanlık olduğunu da söylemek istemiyorum. Alınan sosyo - ekonomik önlemler, ancak orta vadeli bir zaman sürecinde kesin etkilerini göstereceklerdir.

Aldığımız tedbirlerin isabetli olduğunu gösteren bir tablo ortaya çıkmaya başlamıştır. Bu yolda milletimizin gösterdiği büyük fedakârlık her türlü takdirin üstündedir. Enflasyonla mücadele başarılı olmaktadır.

12 Eylül'den sonra sınai üretiminde belirli bir artışın sağlandığı görülmektedir. Ekonomide canlılığı sağlamak için dengeli bir şekilde hareket etmeye mecburuz. Mevcut kapasitelerin azamisini kullanarak verimli bir üretim aşamasına girilmesi, ekonomide başlıca hedeflerimizdendir. Üretim artışlarına paralel olarak, dengeli bir para-kredi politikası uygulanmaktadır. Bu politikayla fiyat artış hızları düşürülmüş, karaborsa stokçuluk ve kolay para kazanma yolları önlenmiştir. Vergi kanunlarında yeni düzenlemelere gidilerek, vergi yükü daha adil şekilde dağılmış, sabit gelirlilerin vergi yükü hafifletilmiştir. Ekonomimiz güçlendikçe bu yük daha da hafifletilecektir. Öz kaynaklarımızdan azami ölçüde yararlanılması Türkiye'yi daha zengin ve müreffeh kılacağı gibi, döviz dar boğazının aşılmasında da büyük etken olacaktır..»

1981 yılında tasarrufların teşvik edildiğini, tasarruf sahiplerinin korunması için Sermaye Piyasası Kanununun çıkarıldığını, ödünç para verme işlemlerinin düzenlendiğini belirten Evren, faizlerin serbest bırakılmasıyla enflasyonun kontrolunun, tüketimin kısılmasının ve tasarrufların teşvikinin amaçlandığını belirtti. Evren, bu politikanın iş sahiplerini daha randımanlı çalışmaya mecbur edeceğini, sanayici ve tüccarı ihracata yönelteceğini, kaliteyi yükselteceğini kaydederek, aynı şekilde, işçimizin de daha verimli çalışması, daha çok üretmesi gereklidir ve bu bir vatan borcudur» dedi.

YABANCI SERMAYE

Yatırımların gerçekleştirilmesinde yabancı sermayenin katkılarının önemli bir unsur olduğunu belirten Evren, «Kalkınmada planlarımızla uyumlu, ihracata dönük, yeni teknolojiler getiren yabancı sermayenin, ülkemizde yatırım yapması için uygun bir ortam vardır» dedi.

Evren, yatırımların sürekli geliştirilmesinin istihdam sorununa da çözüm getireceğini söyledi.

DIŞ POLİTİKA

12 Eylül yönetiminin Atatürk'ün «Yurtta Sulh - Cihanda Sulh» ilkesine sadık kaldığını kaydeden Evren, Türkiye'nin NATO dahil tüm ittifak ve anlaşmalarına bağlılık içinde başta komşularımız olmak üzere bütün ülkelerle bağımsızlık, karşılıklı saygı, eşitlik, içişlere karışmama esaslarına bağlı ilişkilerin geliştirileceğini bildirerek, «Ulusal güvenliğimiz ve ekonomik çıkarlarımızın gerekleri yanında, Uluslararası ve bölgesel barış, istikrar ve işbirliği için yararlı görülen dış siyasetin uygulanmasına özen gösterilmiştir..» dedi.

«BÖLGEMİZDE GÜÇLÜ OLMAK ZORUNDAYIZ»

«Bölgemizde vukubulan son gelişmeler, Türkiye'nin bölgenin güvenliği ve istikrarı açısından önem ve değerini bir kere daha ortaya koymuş bulunmaktadır. Bu nedenle bölgede ve ittifak içinde, her bakımdan kuvvet-

lı olmak zorundayız. Silahlı kuvvetlerimizin savunma ihtiyaçlarının karşılanması ve ekonomik kalkınmamızın yalnız bırakılmaması gerekmektedir. Dost ve müttefiklerimizle birlikte, bölge devletlerinin Türkiye'nin bu durumunu anlayışla karşılayacakları inancındayız..»

DANIŞMA MECLİSİ

Konuşmasının sonunda, amaçlarının demokratik rejimin sağlam temellere oturtulması olduğunu daha önce açıkladığını hatırlatan, Evren, «Bizim iyiniyetimiz ve ülke ve millet menfaati konusundaki kararlılığımızdan şüphe eden içte ve dıştaki bazı kişi ve mahfiller bu konuda bir takvim teranesi tutturdular.» diyerek şöyle devam etti:

«Biz ancak ilk adım olan Kurucu Meclis'in tarihini verebiliriz. Kurucu Meclis 23 Ekim 1981'de ilk toplantısını yapacaktır. Müteakip adımların tarihi, Kurucu Meclis çalışmalarının alacağı zamana bağlı olacağı cihetle, şimdiden bir tahminde bulunmak mümkün değildir. Hiç şüphe yoktur ki Kurucu Meclis kendisinden beklenen görevleri azami suratle yerine getirmeye gayret edecektir. Esasen Danışma Meclisi ile ilgili kanunun Meclis'in çalışma şekli ile ilgili maddeleri bu amaçla vaz edilmiştir. Danışma Meclisi üyeliği için 10 binden fazla müracaat olmuştur. Bunların değerlendirilmesi devam etmektedir. Ve kısa bir süre sonra üyelerin isimleri açıklanacaktır. İçte ve dışta malum mahfiller Danışma Meclisi üyelerinin seçim şeklini de spekülasyon konusu yapmışlardır. Her halde Türkiye'yi 12 Eyüll'e getiren kadrolardan müteşekkil siyasi partileri serbest bırakıp tekrar eski kavgalarına devam etmeleri için yeniden bir ortam yaratmak düşünülemezdi..»

Normal döneme geçildiğinde eski iç siyasal ve anarşik ortamın yeniden oluşabileceği ihtimali karşısında, bunu önleyecek uzun vadeli ve köklü yasal hazırlıkların yapılmakta ve öteki tedbirlerin alınmakta olduğunu belirten Evren, konuşmasını olağanüstü dönem de herhangi bir kısıtlamaya ihtiyaç göstermeksizin genellikle tarafsız kalmış basına teşekkür ettikten sonra şöyle tamamladı:

«Bu vesile ile 52 numaralı karara değinmek istiyorum. Bu kararın çıkarılmasının nedeni ülkemizin geçmekte olduğu olağanüstü dönemin idraki içine bir türlü giremeyen, 12 Elül öncesi kısır politik alışkanlıklarını bu dönemde de basın yoluyla sürdürmeye çalışan son derece cüz'i bazı kişilerin memleket menfaatine hizmet etmekten uzak çalışmalarıdır.»

Tasarruf sahibinin yazgısı

Osman ULAGAY — 14 Eylül 1981

Türkiye'de 24 Ocak 1980'den bu yana uygulanan ekonomi politikalarını savunanların söyledikleri sözler gelecekte Türkiye'nin sosyal ve ekonomik tarihini yazacaklar için bulunmaz birer kaynak olacak galiba. «Temmuz bankacılığı» diye anılan uygulamayı savunanların söyledikleri de bu arada özel bir önem taşıyor.

«Temmuz Bankacılığı»nı savunan yetkililer, işadamları, akademisyenler hep bir ağızdan diyorlar ki, «efendim bu uygulamadan önce Türkiye'de tasarruf sahibi, parasını bankaya yatıran halk kesimi sömürülüyordu. Tasarruf sahibinden enflasyon oranının çok altında kalan bir faizle toplanan mevduat gene enflasyon oranının altında bir faizle kredi kullanana devrediliyor, bu krediyi alma mutluluğuna erişen iş sahibi daha krediyi aldığı anda hatırı sayılır bir kazanç sağlamış oluyordu. Bu arada tasarruf sahibinin sırtından sağlanan ranttan bankalar ve devlet de payını alıyordu. Şimdi «temmuz bankacılığı» uygulamasıyla bu işleyiş tamamen değişti, tasarruf sahibi enflasyon oranının üstünde, reel (gerçek) bir gelir elde etmeye başladı.»

Savunmalarını daha da pekiştirmek isteyen sanayiciler şunları da söyleyebiliyorlar: «Yıllar yılı bu millet elinde, avucunda ne varsa ucuz faizle bize akıttı. Fabrikalarımızı bundan yararlanarak kurduk, şimdi biraz sıkıntıya katlanmamız normaldir.»

Özel sektöre yönelik her eleştiriyi «sömürü edebiyatı» diye nitelemeye alışmış olanların şimdi en azından «tasarruf sahipleri»nin sömürülmüş olduğunu kabul etmeleri kuşkusuz ki ilginç ve kayda değer bir gelişim. Onlar sömürülmeseydi bu fabrikalar nasıl kurulurdu, Türkiye'de sanayi bu kadar gelişir miydi soruları da her halde sorulmaya değer sorular.

Bugünün güncel sorusu ise gene tasarruf sahipleriyle ilgili. «Sömürülmekten kurtulan» tasarruf sahibi, özellikle de binbir güçlükle biriktirdiği birkaç kuruşu yada emekli ikramiyesini ya da sattığı mülkünün parasını bankaya, bankere, tefeciye yatıran küçük tasar-

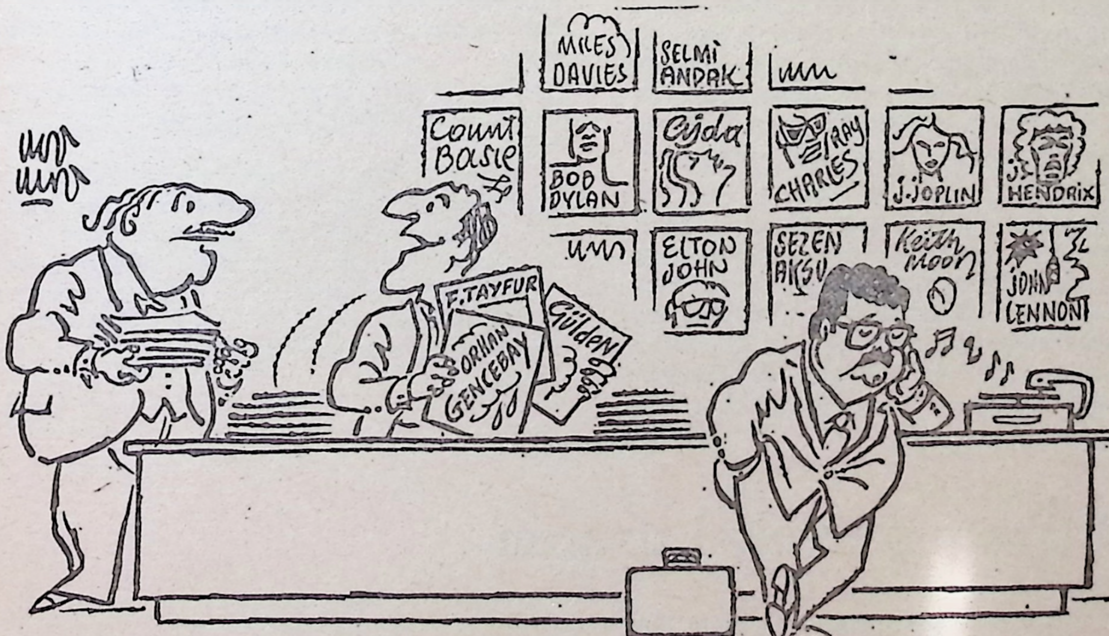
ruf sahibi bu kez de başka tehlikelerle mi karşı karşıya?

Basın-Yayın organlarında her gün gördüğümüz ilânlara, reklâmlara bakılacak olursa tasarruf sahibi gerçekten en mutlu dönemini taşıyor. Fiyat artışı göstergeleri %35'lerde dolaşırken yılda %60'ı, hatta biraz daha az güvenceyle %100 - 120'yi aşan net faizler söz konusu. Yani hiç bir çaba harcamadan «bir koy iki al», gerisini düşünme.

Öte yandan son günlerde başka türlü ilânlara, uyarılara ve demeçlere de sıkça rastlamaya başladık. Bir yandan bankerlik kuruluşlarıyla bankaların «tasarruf sahiplerini uyarıyoruz», «paranızı maceraya atmayın», «bazı mumlar yatsıya kadar yanar» türünden ilanları, parlak faiz vaadlerinin yanında boy göstermeye başlarken diğer yandan, sorumluluk duygusu ağır basan banka ve bankerlik kuruluşu yöneticilerinin, işadamlarının uyarıları dikkati çekiyor. Yüksek faizin ancak yüksek riskin karşılığı olabileceği tasarruf sahibine hatırlatılıyor.

Bizim gördüğümüz kadarıyla artık «hesap - kitap» sınırlarını aştığı herkesçe kabul edilen faiz yarışının ardında içiçe geçmiş birkaç olgu yatıyor. Birincisi, geri dönmeyen krediler ve tahsil edilemeyen faizler bankaları mevduat toplama yarışını sürdürmeye zorluyor. İkincisi bazı banka grupları sektör içindeki paylarını ve ağırlıklarını artırmak için mevduat toplama yarışını körüklüyor. Üçüncüsü, bankaların verebileceği azami faiz Centilmenlik Anlaşması ile saptanmış olduğundan bunu aşmak isteyen bankalar «borsa bankerleri»ne mevduat sertifikası sattırarak mevduat toplama yarışında öne geçmeye çalışıyorlar. Dördüncüsü, yüksek faiz ve gürültülü reklamla mevduat toplama arasında yakın bir ilişki bulunduğunu keşfeden ve kendilerine «banker» diyen kuruluşların sayısı hızla artıyor, yalnızca Ankara'da bu tür kuruluşların sayısının 830'a çıktığı söyleniyor. Bu arada «borsa bankerleri» güvence olarak kullandıkları mevduat sertifikalarını yererek destekleyen bazı bankaların, ana paranın karşılığı olan sertifikanın «kellesi» ile bir yıl sonra gerçekleşecek faizin karşılığı olan «koçan» ya da «faiz kuponu»nu tıpatıp benzer şekilde düzenlemeleri de ve tasarruf sahibini yanıltacak uygulamalara neden olabiliyor.

Tüm bu saydıklarımızın sağlıklı gelişmeler olmadığı sanırız açık. Buna karşılık yeni Ödünç Para Verme Kanunu ve bunu izleyeceği söylenen uygulamalar yaptırımlarla banker enflasyonunun ve faiz anarşisinin denetimi altına alınması amaçlanıyor. Bu durumda, «sömürülmekten yeni kurtulan» tasarruf sahibinin bugün için çok ihtiyatlı davranması ve tasarruflarını yönlendirirken acele etmemesi gerekiyor.



13.9.1981

— BİR ARA HAFİF BATI MÜZİĞİNE HEVESLİYDİ. BUGÜNLERDE İLLE DE ARABESK DİYE TUTTURDU...

Bankerlik alanında düzenleme

16 Eylül 1981

Ortaçağda İtalya'da, çarşı pazar yerlerinde sıralara (bankalara) oturarak para işi yapan sarraflara banker adı takılmıştı. Türkiye'de bankerliğin önemsenmesi için epey zaman geçmesi gerekmiştir. Bu gün hem kamuoyunu, büyük bankaları, hem hükümeti en çok ilgilendiren sözcüklerden birisi «banker» dir. Ve, sonunda bankerliği yasal düzenlemeye bağlamak için gerekli işlem yapılmış, bu alandaki kural ve ilkeler saptanmıştır.. Kuşkusuz yeni çıkan kanunun en önemli yanı ve özü, bankerlik kesimindeki faiz oranlarının saptanmasını Maliye Bakanlığı yetkisine bağlamasıdır.

Gerçekte bu önlem faiz hadlerinin piyasa ekonomisi içinde serbest bırakılması politikasına ters düşmez mi?.. Kısa sürede ortaya çıkan bu soru «temmuz bankacılığı» konusunda ateşli yazılar yazan çoğu uzman için düşündürücü olsa gerektir. Çağımız dünyasında «serbest piyasa ekonomisi» kâğıt üzerinde kalmış bir kavramdır. Dünyanın her yanında «devlet idareciliği» işlemektedir.

Türkiye'deki başıboş faiz yarışını da bir yerde durdurmak kaçınılmaz olmaya başlamıştır. Çünkü bu yarışın en büyük bankaları bile yıkıma götürebilecek bir tehlikeyi beraberinde taşıdığını yetkili iş çevreleri dile getiriyorlardı. Küçük tasarruf sahibini korumak, devletin bir göreviydi, ama, küçük tasarruf sahibinden çok büyük kuruluşları güvenceye almak olayın ardındaki gerçeği vurgulamaktadır.

Temmuz bankacılığı 1980'in temmuz ayında faiz oranlarının serbest bırakılması ile başlamıştır. Banker kesiminde alınan yeni önlemler temmuz bankacılığının sonunu mu işaretlemektedir?.. Bu soruya çeşitli yanıtlar verilebilir. Zaten son günlerde faiz oranları konusuna yaklaşımlar, çeşitli grupların somut durumlarına göre biçimlenen çıkar tartışmaları düzeyinden daha yukarıya çıkamıyor. Bu arada başka ülkelerde piyasayı altüst edebilecek ve telaşa sürükleyebilecek savlar da ileri sürülmüştür.



Ne varki Türkiye'de piyasa oldukça duyarsızdır ve söylenenler çabucak unutulmaktadır.

Şimdi Merkez Bankası yoluyla bankaların ve yeni çıkan kanunla bankerlerin faiz oranları bakımından devletçe denetimi daha kolaylaşmış görünüyor. Dileyelim ki bu kolaylıklar, küçük tasarruf sahibi yurttaş, üretime dönük iş adamı ve genelde Türkiye ekonomisine yararlı sonuçlara ulaşmak için kullanılabilsin...

KTÜ'nün gerçekci uyarısı

Oktay AKBAL — 17 Eylül 1981

«Şu yön de kesinlikle belirtilmelidir ki, üniversite öğretim üyelerinin çalışma ve araştırmaları, öğrenim ve eğitimi, yan tutmadan, hiç bir endişeye kapılmadan özgürce yapabilmeleri için, herşeyden önce kendilerinin mesleki güvenceye sahip kılınmaları

şarttır. Mesleğini kaybetme kuşkusu içinde olan ve kendini güvencede görmeyen bir öğretim üyesinden, bilimin gerekleri beklenemez. Oysa üniversiteler, sadece günlük teknik gereksinmeleri karşılayan bir yüksek okul durumunda da değildirler, ülkenin içindeki ve dışındaki bilimsel hareketleri ve gelişmeleri izlemek ve incelemek, kurumlar hakkında bilimsel araştırmalar, değerlendirmeler ve eleştiriler yapmak, böylece ülkenin bilimsel, teknik, ekonomik, sosyal ve kültürel, hukuki gelişmesine katkıda bulunmak zorundadır. Bugünün üstüne çıkamayan, yurttaki hareketleri izleyip eleştiremeyen, bilimsel verileri yayınlama gücünden yoksun ve sadece olanı öğretmekle yetinen, yaratıcılık gücü olmayan kuruluşlar, adı ne olursa olsun, gerçek anlamda üniversite sayılmazlar» (Anayasa Mahkemesi Kararı, 16 Ağustos 1976).

Yüksek Öğretim Yasa Tasarı'sı günün konusudur. Ne var ki üniversitelerimiz bu tasarı konusunda kendilerinden beklenen görüş ve düşünceleri yeterince belirtmemişlerdir. Yeterince diyorum, çünkü üniversitelerimizin gelecekteki niteliği, kişiliği, varlığı, anaİmı bu tasarının yasallaşmasına ya da gerçeklere uyan yeni bir yasanın hazırlanmasına bağlıdır. Gündemdeki tasarıya bilimsel ve inandırıcı verilerle karşı çıkanların başında Karadeniz Teknik Üniversitesi geliyor. Bu üniversitenin rektörü Prof. Dr. Erdem Aksoy'un MGK Genel Sekreterliği Milli Eğitim Komisyonunda yaptığı konuşmayı okudum. Sayın Aksoy'un pek çok kişinin sustuğu, ses çıkarmadığı bu çok önemli konuda açık ve kesin biçimde görüş belirtmesi, bilim adamlığının, gerçek yurtseverliğin sağlam bir örneğidir.

KTÜ Rektörü Aksoy, üniversiteleri çağdaşlaştırma çabalarının kısa bir öyküsünü anlattıktan sonra şöyle diyor: «Şu veya bu nedenle sürekli olarak üniversite ve öğretim üyeleri siyasal gücü ellerinde tutanlar tarafından suçlanmışlardır. Doğaldır ki kendisine daha ülkeyi yönetenlerin güvenmediği, hatta zaman zaman düşman saydığı öğretim üyelerinin ve üniversitelerin toplumdaki saygınlığı zedelenmiştir...» Sayın rektör daha sonra şu uyarıyı yapmaktadır: «Toplumların ve doğanın sorunlarını çözebilmek için üniversiteler ortamının özgür ve akılcı bir ortam olarak oluşturulması ve düzenlenmesi gerekmektedir. Üniversitelerde bilgi ve deneyin üretilebilmesi ve yeni kuşaklara aktarılabilmesi ancak bu özgür ve akılcı ortamın güvenilir bir biçimde gerçekleştirilmesiyle olasıdır.»

Yine KTÜ Senatosu Yüksek Öğretim Yasa Tasarısıyle ilgili yayınladığı 11.8.1981 tarihli kararda «Yasa tasarısının belirtilen sakıncalar giderilmediği sürece benimsenebilecek nitelikte olmadığı» açık bir dille belirtilmiştir. Bu karara göre, üniversitelerde her düzeyden yönetici ve organlar mutlaka seçim yoluyla görevlendirilmelidir; üniversiteler üzerinde Devlet denetimi etkinleştirilmeli, ancak bu denetim siyasal güçlerin eline bir baskı aracı olarak kesinlikle verilmemelidir; üniversitelerin ve üniversite öğretim üyelerinin temel işlevlerinden birinin araştırma olduğu gözardı edilmemelidir; Yüksek Öğretim Kurulu ve Yüksek Öğretim Denetleme Kurulu üyeleriyle Rektör ve Dekanların Devlet Başkanı tarafından atanması yürürlükteki Anaasamızın temel felsefesine uymamaktadır; bu yasa yeni Anayasanın kabulünden sonra, yeni Anayasa'ın ilkeleri ile bağdaşacak biçimde ele alınmalıdır.

KTÜ Senatosu sonuç olarak diyor ki:

«Yüksek öğretimde ve özellikle üniversitelerde bilimsel araştırma ve öğretim düzeyinde gerilemeye yol açacak, çeşitli huzursuzluklar yaratacak, yüksek öğretimi siyasal etkiler altına sokacak bu yüzden üniversiteler çalışmaya öncelik veren bilim adamlarının üniversite dışına ve hatta yurt dışına göçüne yol açacak nitelikte olan bu tasarıda israr edilmeyeceğini umarız.»

İşte bilimsel görüşe, gerçek aydın sorumluluğuna dayanan bir tutum... KTÜ, Türk ulusunu Atatürk'ün özlediği «çağdaş uygarlık düzeyi»ne götürecek çalışma ve aydınlanma yolunun bilimsel özgürlükten geçtiğini en açık biçimde gözler önüne sermiştir. Tarih karşısında, kamuoyu önünde gerçekleri gün ışığına çıkartma, sorumluları uyarma görevini yapmıştır. Bu davranışın boşa gitmeyeceğini ummak isterim.

Önemli ve gerekli...

İlhan SELÇUK — 18 Eylül 1981

Devlet Başkanı Orgeneral Kenan Evren, 12 Eylül'ün birinci yıldönümü nedeniyle yaptığı konuşmada terörün dış ülkelerden büyük ölçüde yardım gördüğünü söyledikten sonra şu çarpıcı bilgileri açıklamıştır.

«— Bugüne kadar zoralımla ele geçen hafif silah miktarı 605.280 adettir. Halkın teslim ettiği silah miktarı ise 160.170 adet olmak üzere toplam 765.450 adettir. Bu miktar, tüm Silahlı Kuvvetlerimizin üzerinde bir orduyu donatacak çaptadır ve değeri yaklaşık olarak 30 milyar Türk lirasıdır. (240 milyon dolar). Bu miktarlardan, uçaksavarlar, roketatarlar, tanksavar füzeleri, telsiz ve diğer silah malzemelei hariç tutulmuştur. Teröristlerin 1979 başından beri gasp ve soygunlarla elde ettikleri para ise 494 milyon Türk lirasıdır. Bu para ile bu kadar geniş çaplı silah, cephane ve malzeme almaları mümkün değildir. Kaldı ki teröristler gasp ettikleri bu paranın büyük bir bölümünü ideolojik destek için yatırımda, bir bölümünü de zevk ve sefalarında lüks dairelerin tefrişinde harcamışlardır. Gerek bu nedenlerle, gerekse yakalanan teröristlerin açık beyanları ile teröristlerin bazı dış ülkelerden hem mali, hem de silah ve malzeme yardımı gördükleri anlaşılmaktadır. Bu yardım, bu ülkelerce direkt olarak silah ve malzeme göndermek suretiyle yapıldığı gibi, ilgili devletlerin teşviki veya göz yummaları suretiyle kaçakçılık şeklinde de yapılmaktadır.»

Sayın Devlet Başkanının açıklaması, Türkiye'nin bazı dış kuvvetlerce bir kan çanağı niteliğine dönüştürülmek istendiğini gösteriyor. Bu acılı fırtına, Silahlı Kuvvetlerin «Yönetime bütünüyle el koyması harekâtını» oluşturmuştur.

★

Terörün kaynaklarını kurutmak için olaylara sağlıklı bir yaklaşım gerekiyor. Bu yaklaşım terörün silah trafiğini kimlerin, hangi örgütlerin, ya da hangi devletlerin yönettiğini saptamakla olasıdır. Sayın Evren'in açıklaması ve uyarısı yerindedir. Ve bu açıklamadan sonra anlıyoruz ki ülkemizdeki silah trafiği üç - beş Mafia babasının, beş - on sabıkalı kaçakçının kıvıramayacağı kadar geniş çaplı bir organizasyonu kapsıyor.

Toplam 765 bin silahın ancak 160.170 adedini halk teslim etmiştir.

Geriye kalan 605.280 silahla gerçekten koca bir ordu donatılabilir. Bu sayı, Türkiye'nin ne büyük bir tehlikenin yanından geçtiğini gösteriyor. Ve konuyu derinleştirirsek başka sorular da ortaya çıkıyor.

Nasıl sorular?...

Yapılan resmi açıklamaya göre hapisanelerdeki toplam 29.963 kişinin dökümü şöyledir:

Tutuklu: 24.300
Gözaltında: 3.765
Mahkûm: 1898

Cezaevlerindeki toplam 29.963 kişiyi tümüyle silahlı eylemci saysak bile (yaklaşık 30 bin kişi) 605.280 silahı bu 30 bin kişiye paylaştırdığımızda adam başına 20 silah düşer ki, oldukça düşündürücü bir sonuçtur. Çünkü çoğu davada cinayetlerin «Gezici silah» denen ve elden ele dolaşan tabancalarla işlendiği de balistik incelemelerle ortaya çıkarılmaktadır.

Öyleyse bunca büyük silah yığınağının anlamı nedir?

★

Bu anlam yargılamaların sonunda ortaya çıkacaktır. Ancak ne olursa olsun 30 milyar lira (240 milyon dolar) tutarında 605 bin silahın hangi kaynaklardan sağlandığı açık - seçik ortaya konduğunda terörün gerçek maskesi indirilmiş olacaktır.

20 yaş dolayında gençleri 240 milyon dolar tutarında silahla donatabilen örgüt, kuruluş, ya da devlet hangisiyse ortaya konmalıdır ki, ulusça düşmanımızı tanıyalım; tetiği çeken elleri değil, gerçek katillerin yüzlerini görelim. Bu yöntem gelecekte terörün hortlamasını engelleyecek gerçek önlemlerden birisi olacaktır.

Evren: Yönetim, seçimle gelmiş bir hükümete teslim edilecektir

20 Eylül 1981

İstanbul Haber Servisi — Devlet Başkanı Orgeneral Kenan Evren İstanbul'a gelen NATO Genelkurmay Başkanları onuruna Kalender Orduevi'nde verdiği yemekte yaptığı konuşmada bir ülkenin askeri bir idare tarafından uzun süre yönetilmesinin bazı mahzurları bulunduğunu, belirtti.

«Ülke yönetimi tekrar seçimle gelmiş bir parlamentoya ve hükümete teslim edilecektir» diyen Evren, Türk Silahlı Kuvvetleri'nin bir yıl önce ülke yönetimini de üstlenmek zorunda kaldığını söyleyerek, «Zorunda kalmıştır diyorum. Zira bu müdahale yapılmamış olsaydı, Belki de sizler bugün burada olamayacaktınız» dedi.

Devlet Başkanı Kenan Evren konuşmasına şöyle devam etti.

«İlk gün ve müteakip tarihlerde yaptığım konuşmalarda da ifade ettiğim gibi ülke yönetimi tekrar seçimle gelmiş bir parlamentoya ve hükümete teslim edilecektir. Zira biz ve bütün komutan arkadaşlarım ülkenin bir askeri idare tarafından uzun zaman yönetilemeyeceğini, yönetilmeye kalkışılırsa, bunun mahzurlarını tarihi tecrübelerimize dayanarak çok iyi biliyoruz. Bazı dostlarımızın bu müdahaleyi tasvip etmediklerini ve bizim bu sözlerimize inanmak istemediklerini, Türkiye'deki eski liderlerle kurulmuş dostlukları dolayısıyla bizi başka yollarla cezalandırmak istediklerini de biliyoruz. Ancak çoğunluk batılı dostlarımızın bu hareketi anlayışla karşıladıklarını da memnuniyetle görüyoruz.»

Evren anarşi konusunda büyük mesafe alındığını, önceden günde ortalama 20-23 kişi ölürken, bu sayının 3 günde bir kişiye kadar düştüğünü belirterek şöyle dedi:

«Her zaman söylediğim gibi anarşi ve terörü sıfıra indirmeyi içinde yaşadığımız ortamda mümkün göremiyorum. Eğer tüm Batılı ülkeler kendilerine siyasi mülteci diye sığınan hakikatte gizli örgütlerin üyesi cani kişileri kabul etmez ve beynelmilel terörizme etkili mücadelede işbirliği yaparlarsa o zaman bu işin kökü kazınabilir' Unutmayalım ki, bu terör yarın o ülkelere de sıçrayabilir. Nitekim sıçrıyor da.»

12 Eylül öncesi ve sonrası siyasi ve ekonomik durumu kıyaslayan Kenan Evren «Partiler iktidara gelebilmek için her türlü ayak oyunlarını yapabilmişlerdir. Böyle bir ortam içerisinde Silahlı Kuvvetler memleketi bir iç harb felaketinden kurtarmak maksadıyla bu müdahaleyi yapmıştır.»

NATO Askeri gezisinin geçen yıl 12 Eylül Harekatı nedeniyle bir kaç ülkenin siyasi otoritelerinin muhalefeti yüzünden yapılamadığını belirten Evren, konuşmasına şöyle devam etti:

«Geçen bir sene içersinde komşumuz ve dostumuz Yunanistan'ın tekrar NATO'nun askeri entagrasyonuna dönmesi gerçekleşmiş ve böylece bu seneki geziye hem meslektaşım Yunan Genelkurmay Başkanı katılma imkanı bulabilmiş hem de geziye Yunanistan da dahil edilebilmiştir.»

Orgeneral Evren ekonomik durumun da her gün iyiye gittiğini belirtti. «Bu kısa süre içerisinde sağlanan huzur ve güveni gezerken de vatandaşlarımızın yüzlerinden ve gözlerinin ifadesinde görecek ve söylediklerimin haklılığına sizde hak vereceksiniz» diye konuştu.

olayların ardındaki GERÇEK

Oldu bittiye gelmek...

21 Eylül 1981

Devlet Başkanı Orgeneral Kenan Evren İstanbul'a gelen NATO Genelkurmay Başkanları onuruna Kalender Orduevi'nde verdiği yemekte konuğumuz Yunan Genelkurmay Başkanını da ağırlamış ve yaptığı konuşmada şunları söylemiştir:

«Geçen bir sene içerisinde komşumuz ve dostumuz Yunanistan'ın tekrar NATO'nun

askeri entegrasyonuna dönmesi gerçekleşmiş ve böylece bu seneki geziye hem meslektaşım Yunan Genelkurmay Başkanı katılma imkanı bulabilmiş, hem de geziye Yunanistan da dahil edilebilmiştir.»

Türk konukseverliğine yakışan bu sözler Devlet Başkanı Sayın Evren'in İzmir'deki 9 Eylül konuşmasını tamamlamaktadır. Türkiye Ege'deki komşusuyla yakın ilişkiler kurmayı ve Atatürk döneminde temeli atılan iyi ilişkileri sürdürmeyi içtenlikle istemektedir. Sayın Evren'in «Ege'nin bir dostluk denizi olması» dileği bu bakımdan iyi niyetimizi vurgulamaktadır.

Ne var ki tek yanlı iyi niyet ve barışseverliğin bazen kötüye kullanıldığını da tarih yazmaktadır.

Türkiye'deki dostça yaklaşımlar sürerken, Avrupa parlamentosunda Yunan temsilcileri ülkemiz aleyhine yoğun bir seferberliğe girişmişler ve başarı da kazanmışlardır. Ege'de Yunan karasularının 12 mil sayılmasına ilişkin raporun Avrupa Parlamentosunda onaylanması(bir anlamda geçersiz olsa bile) Yunanistan'ın Türkiye'ye dönük yüzünü aydınlatması bakımından ilginçtir.

Denebilir ki Avrupa Parlamentosu üyeleri seçimle gelirler, girişimlerinde bağımsızdırlar, devlet ve hükümetlerini bağlamazlar. Bu tip yaklaşımlar soyut savunmalar düzeyini aşamamaktadır. Yunanlı üyelerin (solcusuyla sağcısıyla) Avrupa Parlamentosunda benimsedikleri politika, Atina'nın uluslararası platformda Türkiye'yi çembere alma stratejisinin bir yanını oluşturmaktadır. Ege komşumuz aklınca Türkiye'yi sıkışık bir döneminde yakalamıştır ve amaçlarına giden yolda hızla yürümeye çabalamaktadır.

Türkiye'den bakılınca olayları bu biçimde açıkça saptamak gereği ortaya çıkıyor.

Avrupa Parlamentosundaki oluşumun bir geçmişi de vardır. Mart ayından bu yana süregelen çalışmalar ve kulis etkinlikleri Türkiye kamuoyuna yansıtılmamıştır. Oysa bu gibi durumlarda ülkelerin kamuoyları önemli ağırlıklar yaratabilirler. Hele ülkemize karşı önyargılı bir komşuya Türkiye'nin de gerekli tutumu benimsemesi, dışa dönük yüzünde devletimiz için ulusal bir zorunluktur.

Öyle anlaşılıyor ki olaylara dışişlerimizde bu açıdan bakılamıyor, gelişmeler yeterince değerlendirilemiyor ve Yunanistan'ın her bir adımı yalnız kamuoyu için değil, daha üst düzeyde yöneticiler ve basın için bile beklenmedik bir oldu bitti niteliği taşıyor.

★★★

Orada "müdahale,, burada "pazarlık...,,

Yalçın DOĞAN — 22 Eylül 1981

«Avrupa Solu», önde gelen elemanlarını Kaddafi'nin çadırına gönderirken, «Avrupa Sağı» kendi kıtasında boy atmış bulunan bir başka «solu» kısırlaştırmak için umulmadık bir gösteriye girişti.

Eylülün ilk yarısında Libya'da şenlikler düzenledi. Şenlikleri toplantılar ve tartışmalar izledi. Her yıldönümünde bu tür kutlamalar olağandır. Ancak, Libya'nın kuruluş törenlerine bu yıl hem değişik kıtaların, hem de Avrupa'nın önde gelen düşünürlerinden ünlülerin katılması, olayı renklendirdi. Türkiye'de «İslamiyet ve Sosyalizm» yapıtıyla tanınan Fransız Solu'nun ünlü yazarlarından Roger Garaudy, çölde Kaddafi'nin çadırında ağırlandı. Afrika'nın radikal liderleri aynı çadırda Kaddafi ile başbaşa söyleşide bulundu.

«Avrupa Solu»nun bir kutlama törenini fırsat bildiği saatlerde, «Avrupa Sağı», kendi kıtasında «müdahale» denilebilecek bir tezgahın peşindeydi. Yunanistan'ın karasularını 12 mile çıkartan Avrupa parlamentosu kararı, gerçekte öncelikle Türkiye'yi değil, ama galiba Yunanistan'ı hedef alıyor. Yunanistan'daki sol hareketin gelişmesini önlemeyi hedef alıyor. Türkiye için son sayısında «özel ek» çıkartan ve «tutucu» olarak tanınan İngilizlerin ünlü «The Economist» dergisi, yazının bir yerinde OECD, AET, Avrupa Parlamentosu gibi örgütleri sayarken, bunları «akılcı» diye niteliyor. Yunanistan'da seçimlere beş kala ortaya çıkan hava, sol grubun lideri Papandreu'nun seçimleri kazanacağı doğrultusunda. Tutucu dergilerin «akılcı» diye nitelediği Avrupa'daki kimi kurumlar, Yunanistan'da Papandreu'yu engellemek ve iktidardaki Merkez Partisi'ne puan kazandırmak için, önemli manevralarda bulunuyorlar. Örneğin, Yunanistan'ın karasularını 12 mile çıkartıveriyorlar.

Şimdi bu «demokrasiye müdahale» değil de, ne?... Dolaylı da olsa, sonunda bir «müdahale». Çünkü, seçim sonuçlarını etkileyebilecek bir karar. İktidar Partisi'nin tam bir zaferi.

Konunun Türkiye yönü de var elbette. O ayrı bir konu. Eylül, Türkiye için «yoğun günlerin başlangıcı.» Belki, pek de beklenme-

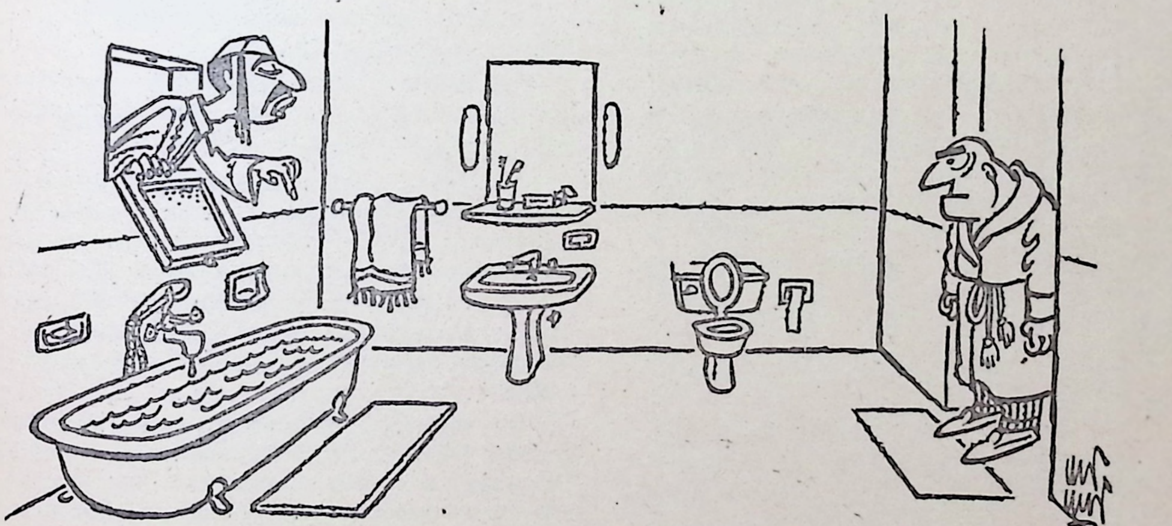
yen bir anda başlayan gündem, dış ekonomik ilişkilerden, dış politikaya doğru uzanan bir dizi olayı beraberinde getiriyor. Eylül Türkiye için öylesine önemli bir dönemin başlangıcı ki, şu anda dünyanın önemli dergilerinde ikisi —The Economist ve Euromoney— Türkiye'ye ilişkin ek yayınlamış durumda.

The Economist dergisi «24 Ocak kararlarını, faizlerin serbest bırakıldığı 1 temmuzu ve 12 Eylül harekatını» aynı anda değerlendiriyor ve bu üç olayı «Cennete üç adım» ara başlığı ile veriyor. Yabancı sermayenin 45 milyonluk Türkiye'yi «geniş bir pazar görmek eğiliminde» olduğunu ancak «henüz beklendiğini» belirtiyor. Ama, öte yandan da «DPT kısa vadeli işlerle uğraşıyor, planlı döneme geçilmeli» diye uyarıda bulunuyor. Türkiye'nin çeşitli banka ve sanayi kuruluşlarının ilanlarının genişçe yer aldığı bu ek, gerçekte Türkiye'nin şu anda Batı dünyasında nasıl değerlendirildiğini göstermesi açısından elbette çok ilginç.

Eylül yoğun günlerin başlangıcı. Türkiye'nin önünde uzun bir maraton var. İngiliz dergisi, bu maratonun bir noktasına değinmeden elbette geçmiyor. Dergiye göre, Türkiye «bundan sonra uluslararası bankalara yeniden yönelmek» için girişimlerde bulunacak. Dergi ayrıca dış para bulmak konusunda özellikle Avrupalı ülkelerin «Nasıl güçlükler çıkarttığını» da vurguluyor.

İşte, tam bu noktada «Avrupa Sağı»nın demokrasi anlayışı tüm açıklığıyla belirginleşiyor. Konu Türkiye oldu mu «Avrupa Sağı», borç vermeyi bir tür «demokrasi pazarlığı» na oturtuyor. Ülkelerin Ankara'ya karşı çekingenlikleri ya da oyalamaları «demokrasiye dönmek, karşılığında borç vermek» pazarlığında yatıyor. Ama, aynı «Avrupa Sağı», hiç çekinmeden Yunanistan'da bir sol liderin iktidar tırmanışını uluslararası manevralarla önleme denemesine giriyor ve bu da «demokrasi adına» yapılıyor.

Önümüzdeki yılın uluslararası ilişkilerdeki ısınma turları daha henüz yeni atılıyor. Isınma turları için daha yeni sahaya çıkılmışken, gösteri biraz erken başladı. 12 millik karasuları ile. Anlaşılan önümüzdeki dönem çok şenlik olacak. En az Kaddafi'nin çadırındaki şenlikler kadar.



22.9.1981

Belliydi

Ali SİRMEN — 23 Eylül 1981

Yunanistan'ın Ege Deniz'indeki karasularını 12 mile çıkaran kararının, Fourcade raporu ile Avrupa Parlamentosunda da desteklenip, benimsenmesi Ankara'da haklı bir tepki yarattı.

Avrupa Parlamentosunun kararının bağ-

layıcı yönü olmadığı ve tarafımızdan tanınmayacağı Ankara'da açıklıkla dile getirildi. Ne var ki, bu tutum ortada var olan çok ağır bir durumu değiştirmemektedir... Yunanistan sürekli olarak Ege'yi kendi iç denizi olarak görmekte ve koskoca Türkiye'yi Ege'nin kıyılarında dar bir şerit içine hapsetmeye kararlı görünmektedir...

Atina'nın amacı bu...

Bu amaç uzun süreden beri belliydi..

Ellenlerin, amaçlarına varmak için uyguladıkları strateji de uzun süreden beri bellidir: Sorunları bekletmek, kendi açılarından olgunlaştığına inandıkları anda, elverişli koşullar altında, uluslararası alana getirip, Türkiye karşısında savlarına destek sağlamak.

Atina'nın AET'ye girişinin nedenlerinin ise, ekonomikten fazla politik olduğunu görmek için, iyi bir gözlemci, olayları çok yakından izleyen bir uzman olmaya bile gerek yoktu. Kostantin Karamanlis bir çok konuşmasında, AET'ye giriş nedenlerinin daha çok politik olduğunu, öyle pek üstü kapalı olmayan biçimde dile getirmişti de..

Yunanistan AET'ye tam üyelikle politik alanda neler bekleyebilirdi?..

Komşumuzun bir türlü sağlam temellere oturamayan parlamenter sisteminin son yıllarda başına gelenleri hemen hepimiz anımsıyoruz. Karamanlis, bir yandan anayasa değişikliğiyle, Cumhurbaşkanına, parlamenter sistemin sınırlarını, en hafif deyimiyle zorlayan yetkiler tanınmasını sağlayarak orta sol olan ya da öyle görünen partilerin iktidarını denetleyip, kendi görüşüne uygun parlamentarizmi sola karşı korurken, öte yandan da, AET ile bütünleşerek, içerdeki parlamenterizmi, Generallerinin çizmelerinden korumayı kurmuştur.

Atina'nın AET ile bütünleşmesindeki iç politika hesabı buydu.

Dış politikada ise, Yunanistan'ın sorunlarına AET'ye girmekle güç sağlayabileceği bir tek alan vardı: Türkiye. Öyle ya Atina Sofya ile bir sorununu, ya da öbür komşularıyla anlaşmazlıklarını AET baskısıyla çözme yolunu, bunların siyasal ve ekonomik yapıları yüzünden tutamazdı. Yunanlıların, AET tepkisi ve baskısına en açık görünen komşuları Türkiye idi. O zaman Atina'nın sözü geçen üyeliğin avantajlarını dış politikada Türkiye'ye karşı kullanabileceği ve kullanmakta bir an bile duraksamayacağı önceden bilinmesi gereken bir gerçekti.

Doğrusu Yunanlılar ellerindeki bu kozu ustaca kullanmışlardır. Hem de bundan kısa bir süre önce, Türkiye'nin eline verdikleri hemen hemen eşdeğerde ya da bazı açılardan bakıldığında, çok daha değerli kozu da etkisiz kılarak..

Yunanistan'ın 1974 Kıbrıs Barış Harekâtı sırasında, çok aceleci olarak verdiği sonradan da pişman olduğu, şantaj kokan NATO'nun askeri kanadından çekilme kararı, Ege sorununda, akıllıca oynanabilseydi, değerine paha biçilmez bir kozdu Türkiye için.

Atina iç olayların ve ABD'nin de baskısıyla, bir an önce NATO'nun askeri kanadına dönmek isterken, 4 nisan 1949 tarihli Kuzey Atlantik İttifakı Anlaşması gereğince, Türkiye'nin onayı gerekiyordu. O zamanlar, yalnız bizler değil, bir çok kişi bu kozun önemi üzerinde durmuş ve sözü edilen durumun Türkiye'nin Yunanistan ile Ege'ye değin sorunlarını çözmek için uluslararası alandaki en büyük silâhı olduğunu vurgulamış, Ankara'nın Atina'nın NATO'nun askeri kanadına dönmesinden önce iki ülke arasındaki Ege ile ilgili sorunların çözülmesini koşul olarak ileri sürmesinin zorunluğunu belirtmişti.

Ne var ki, NATO'nun çıkarları ağır bastığından, o günkü iktidar tepeden inme bir kararla bu kozu karşılıksız olarak elden çıkartıvermişti ve Atina, daha değerli kâğıt elimizden çuhanın üstüne düşer düşmez, nasıl bir tutum izleyeceğini hemen belirten kararları birbiri ardından almıştı.

Kısacası Ege konusunda bu noktaya gelineceği çoktan beri belliydi.

Son gelişme yalnız Yunan diplomasisinin ülküsü değil, aynı zamanda Türk diplomasisinin büyük aymazlığının ürünüdür.

Şu anda, Yunanistan Türkiye'yi Ege kıyılarına haps etme yolunda, hukuk açısından bağlayıcılığı olmasa da kendi açısından önemli bir adım atmıştır. Bundan böyle Türkiye'nin Yunanistan'a karşı Ege konusunda, çok daha uyanık, kararlı ve sert bir tutumu benimsemesi, olayın önemini de küçümsememesi gerekir.

Bu politikayı uygularken unutulmaması gereken bir nokta da, Yunanistan'ın 12 mil kararının bir yandan Türkiye'yi Ege kıyılarına hapsederken, öte yandan da, boğazlar ve Ege'den geçerek, büyük denizlere açılan ve Montreux Anlaşmasında özel hakları belirtilmiş olan küçüklü büyüklü bazı devletlerin çıkarlarıyla da çelişen tutum içine düştüğü ve Karadeniz'e kıyısı olan ülkelere Montreux ile tanınan hakları Boğazların güneyinde, Ege'yi bir içdeniz haline getirerek ortadan kaldırdığıdır.

Herhalde, Batılı ülkeler Yunanistan'ın Ege Denizi'ndeki 12 millik karasuları kararını destekledikleri zaman, bu konuda Türkiye'nin kendi görüşüne başka destekler bulabileceğini hatırlamalıdırlar.

Ne var ki, politikada bazı noktalar bilinse bile, kasten görmezlikten gelinir. O

noktaları iyice belirtmek ve görmezlikten gelinmesini önlemek de yine başarılı bir diplomasiye gerek gösterir.

Ankara, Ege'deki Yunan oldu bittilerinin sorumsuzca desteklenmesini artık engellemek istiyorsa, bu noktada, bundan öncekinden daha başarılı diplomasi örneğini vermek zorundadır.

BİR JET ASKERLERİN ÜSTÜNE DÜŞTÜ

34 er ve pilot şehit oldu

Trakya'daki kazada bir teğmen, 71 er ve erbaş da yaralandı

23.9.1981

"ASALA....."

Uğur MUMCU — 25 Eylül 1981

Ermeni terörü, uluslararası terörün bir parçasıdır. Ve bütün terör çeteleri arasında «çok uluslu» örgütlenmeler söz konusudur. Paris Başkonsolosluğumuza karşı «ASALA» adıyla bilinen örgütün düzenlediği silahlı baskın, bu «çok uluslu» örgüt ve planların bir sonucudur. Bunda hiç şüphe yok!..

Sınırlarından kuş uçurtulmayan, gümrüklerinde en gelişmiş elektronik aygıtlarla insanların üstlerinin, başlarının, eşyalarının arandığı Avrupa ülkelerinde, bunca terörist, öldürücü silahları ile nasıl, ülkeden ülkeye, sınırdan sınıra geçebiliyorlar? Yalnızca bu soru bile bu «çok uluslu» örgütlenme konusunda ciddi kuşkuların soru işaretleri ile doludur.

Çeşitli ülkelerin gizli haberalma örgütleri, gizli dinlemeler, elektronik aygıtlar ve akla gelmeyen her türlü istihbarat olanakları, bu terör çeteleri hakkında hiç bilgi sahibi olamıyorlar mı? Fransız polisi ya da gizli haberalma örgütü; bu Ermeni örgütlerini bilmiyor mu, bilemiyor mu?

Bir terör örgütü, çeşitli çevrelerden destek alamazsa yaşayamaz, bir terör örgütüne açıkça göz yumulmazsa, bu örgüt sürgit ayakta kalamaz! Bu Ermeni örgütlerinin hiç şüphesiz, belli «siyasal ve mali» destekçileri vardır. Onlara para veren, araç ve gereç sağlayan, onları koruyan çevreler vardır. Olayın önemi de buradadır.

Başkonsolosluğumuzu basan çete, Türkiye'de çeşitli suçlardan tutuklu bulunan bazı Ermeniler ile bazı siyasal tutukluların serbest bırakılmalarını istiyorlarmış..

Şunu herhalde herkes bilir; dost bilir, düşman bilir. Türkiye'de kimseye «sen Ermenisin» diye baskı yapılmaz, kimseye Ermenisin diye ceza yaptırımı uygulanmaz. Eğer, Türkiye'de Ermeni kökenli tutuklu varsa, bu, Türk ve Müslüman kökenli yurttaşlarımız gibi, işledikleri herhangi bir suçtan ötürüdür, başka nedenle değil!

Evet, Türkiye'de kimseye «Ermenidir» diye ayrı bir işlem yapılmaz. Tersine, Ermeni yurttaşlarımız, tıpkı Türk yurttaşlar gibi, toplumun en ayrıcalıklı, mali bakımdan en güçlü toplumsal katmanlarına kadar çıkarlar.

Hiç bir Türk yurttaşı da Türkiye'deki Ermenilere «azınlık» gözü ile bakmaz.

Emeni sorununu yaratanlar, yaratmaya çalışanlar, uluslararası terörizmin kanlı aletleri olan «ASALA» gibi terör örgütleridir.

Bu gibi olaylarda iç kamuoyumuzda bu duyarlı konuyu sömürüp, ülkemizde yeni olaylar çıkartmak isteyenler olabilir. Bu tür serüvenlere karşı da uyanık olmak ve taşkın söz ve davranışlardan özenle kaçınmak gerekmektedir.

İnsanı insana, ulusu, ulusa ve halkları birbirlerine düşman eden bu «çok uluslu» olgu yeni oyunlar peşindedir!...

Bekleme_lier 12 Eylül'de
Modern Eğitim Fen Dersanesi
Beşiktaş [illegible]

Cumhuriyet

58. Yıl; Sayı: 20526 Kurucusu: Yunus NADİ 10 TL. 25 Eylül 1981 Cuma

EĞİTİM ... KURUMLARIN ...
ÜNİVERSİTEYE HAZIRLIKTA
FEN BİLİMLERİ MERKEZİ
KAYITLAR DEVAM EDİYOR
Beşiktaş [illegible] Caddesi No:71
İSTANBUL
Tel: [illegible]

Ermeni teröristler teslim oldu, 1 görevlimiz öldü

REHİNELER KURTULDU




İNAL — Yaralandı. ATAGAY — Kurtuldu.

Dört görevlimiz kaçmayı başardı

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) — Paris Büyükelçiliğinden Ankara'ya ulaşan bilgilere göre, Ermeni tedhişçiler Başkonsolosluk binasında yaklaşık 25 kişiyi rehin almışlardı. Baskın sırasında dört görevli konsolosluk binasından dışarı çıkmayı başardı. Rehineler arasında iş için konsolosluğa gelmiş bulunan [illegible] yurttaşlarımızın da bulunduğu bildirildi. Adları henüz belirlenemeyen yurttaşlarımız dışında bina içinde rehin alındıkları belirlenen görevliler, ölen polis memuru Cemal Özen ve göğsünden vurularak hastaneye kaldırılan maiyetle başkonsolos Kaya İnal dışında şunlar: Aysel Yürüşşk (muhasip [illegible]), [illegible] Altıntaş (daktilo sekreter), Nurhan [illegible] (daktilo sekreter), Akgün Altuğ (muhasip kâtibi), [illegible] (daktilo sekreter), Mehmet Al-
(Arkası 6. Sayfada)

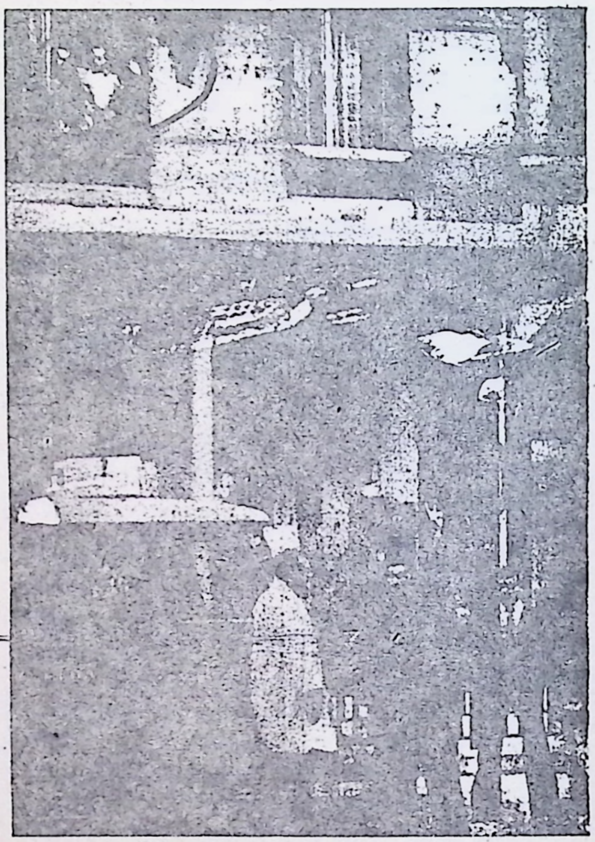
- Paris başkonsolosluğunu basan Ermeniler koruma görevlisi Özen'i öldürdü
- Göğsünden vurulan görevli, başkonsolos Kaya İnal'ın durumu iyi
- Ermeni teröristler kanlı eylemlerini sabaha karşı 03.10'da sona erdirdiler
- Başkonsolosluğumuzun çevresindeki Türkler sonuna dek bekledi

PARİS (Dış Haberler Servisi) — Türkiye Paris Başkonsolosluğu ile Kültür Ataşeliğinin bulunduğu binayı dün öğle saatlerinde işgal eden bir grup Ermeni terörist, 25 Türk görevli ve yurttaşımızı rehin aldı, kendilerine müdahale eden güvenlik görevlisi Cemal Özen'i şehit etti, maiyetle Başkonsolos Kaya İnal'ı yaraladı. Olay sırasında hafif yaralı olarak teslim olan bir terörist ise, Fransa'dan siyasi sığınma hakkı istedi. Ermeni teröristler, dün Türkiye saatiyle 12.15'de giriştikleri baskın eylemlerinden sonra 15 saatlik bir süre tanıdılar. Kendilerini «Ermeni Kurtuluşu İçin Ermeni Gizli Ordusu» (ASALA) militanı olarak tanıtan Ermeniler, Türkiye'de tutuklu iki Ermeni rahip ile siyasi tutuklu 10 kişinin salıverilerek Paris'teki Roissy Havaalanına getirilmesini istediler. Fransa polisi bina çevresinde geniş güvenlik önlemleri aldı, gerekirse bir kurtarma operasyonuna girişebileceği belirtildi. Teröristler eylemlerini bu sabah 03.10'da sona erdirerek Fransız makamlarına teslim oldular. Ermeni teröristlerin dünkü kanlı eyleminin gelişmesi TSİ ile saat saat şöyle: 12.15 — Paris'in orta yerinde Haussmann Bulvarı üzerindeki Türkiye Başkonsolosluğu ile Kültür Ataşeliği'nin bulunduğu binaya sayıları 6-7 olarak bildirilen Ermeni teröristler girdi. Türk güvenlik görevlileri müdahale etmek istedi, ancak saldırganlar ateş açtılar. Başkonsolosluk bölümünde bulunan 25 kadar görevli ve iş için gelenleri rehin aldılar.

13.00 — Kültür Ataşeliğinin bulunduğu bölümden, binadaki bazı yurttaşlarla Ataşelik memurlarının bir bölümü, binanın üst yanındaki pencerelerden dışarı atlayarak kaçabildiler. Kaçanlara polis yardımcı oldu. İçerden silah sesleri geldi. Ancak yaralı olup olmadığı anlaşılmadı.

13.45 — Paris'teki AFP'nin bürosuna telefon eden bir kişi, baskını ASALA militanlarının düzenlediğini ve Türkiye'de hapiste olduğunu iddia ettiği iki Ermeni ile 10 siyasi tutuklunun serbest bırakılarak, 12 saate kadar Paris'e uçakla gönderilmemesi halinde rehinelerin öldürüleceklerini söyledi.

14.00 — AP Ajansının Beyrut bürosuna iletilen yazılı bir açıklamada ise, Fransa hükümeti kurtarma müdahalesine karşı uyarıldı, bir operasyonun kullanılması halinde binayı içindekilerle birlikte havaya uçurma tehdidinde bulunuldu.
(Arkası 6. Sayfada)



TESLİM OLAN TERÖRİST — Yaralı terörist polislere teslim olurken eliyle ezilere işaret yapıyor. Ermeni Gizli Kurtuluş Ordusu üyesi olduklarını bildiren teröristlerden biri de pencerede rehin aldıkları bir yurttaşımızı silâhla tehdit ederek, terörist arkadaşını korumaya çalışıyor. Binanın birinci katında görülen, perdeleri kapalı pencerelerin ardında yaklaşık 25 Türk görevli ve yurttaşı da diğer teröristlerin denetiminde bekliyorlar. (Fotoğraf: AP - a.a.)

FRANSA'YI UYARDIK

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Paris'deki Başkonsolosluğumuzun dün bir grup Ermeni tedhişçi tarafından işgal edilmesinden sonra Türk hükümeti Fransız hükümetini uyardı. Uyarıda başına kadar, Fransa'da Türk temsilcilikleriyle yapılan saldırılar hatırlatıldı ve alınacağı belirtilen önlemlere karşılık yeniden bir saldırının meydana gelebilmesine dikkat çekildi. Bu konudaki Türk girişimleri Ankara ve Paris olmak üzere iki kanaldan yapıldı. Ankara'daki Fransız Büyükelçisi Emile Cazimajou Dışişleri Bakanlığı'na çağrıldı ve Dışişleri Genel Sekreteri Büyükelçi Kâmuran Gürün tarafından kabul edildi. Paris'de da Türk Büyükelçisi Adnan Bulak Fransız Dışişlerinde görüşmeler yaptı. Gürün, ayrıca Ankara'daki Fransız Büyükelçisi Cazimajou ile telefon da birçok kez konuşarak durumu değerlendirdi. Benzer biçimde Kâmuran Gürün, Paris Büyükelçimiz Adnan Bulak ile de telefonla sürekli haberleşirken olayla ilgili gelişmeler Başbakan Bülend Ulusu ve Dışişleri Bakan vekili İlhan Öztrak tarafından yakından izlendi. Diplomatik kanallardan edinilen bilgiye göre, olaydan sonra Türk hükümeti Fransa'yı Ermeni tedhişçilerin isteklerinin kabul edilmesinin herhangi bir şekilde söz konusu olmadığını bildirdi. Bu konuda ödün verilmeyeceği belirtilirken, Ermeni tedhişçilerle muhatap kabul edilmeyeceği anlatıldı. Ankara ayrıca konunun tedhişçilerle Fransız hüküm-
(Arkası 6. sayfada)



REHİNELERDEN BİRİ MESAJ ATIYOR — Ermeni teröristlerin Paris'deki Türk Konsolosluğunu basmasının hemen ardından bina Fransız polisinin özel timleri tarafından sarıldı. Bu arada balkona çıkan rehinelerden biri beyaz polislere mesaj attı. (Fotoğraf: AP - a.a.)

Mitterrand'ın ilk basın toplantısını yaptığı günü seçtiler

Bülent ÇAKIM bildiriyor

PARİS — Türkiye Cumhuriyeti Paris Başkonsolosluğu koruma görevlisi Cemal Özen yaşamını görevi uğrunda yitirdi. Saat 13'de Başkonsolosluğun kapısına yaklaşan teröristleri can kurtaran olayın hemen başında yaralandığı anlaşılan şehit polis memurumuzun naaşını götürüyordu.

Ondan önce maiyetle Başkonsolosumuz Kaya İnal kalbinin hemen üzerinden aldığı ve sol akciğerini sedelediği anlaşılan kurşun yarası ile ve hekim dilindeki durumu «ağır» diye nitelenerek hastaneye götürülmüştü.

Evet, Ermeni teröristler yine vurdular. Hem de bu kez iktidara geçişinden dört ay sonra ilk basın toplantısını yapan Başkan Mitterrand'ın dünyanın
(Arkası 6. sayfada)



ÖZEL TİMLER — Fransız özel güvenlik timleri saldırıdan kısa bir süre sonra kurşun geçirmez yelekler ve ellerinde makineli tüfekler olduğu halde Türk Başkonsolosluğu binasının çevresinde geniş önlem aldılar. (Fotoğraf: AP - a.a.)

GÖZLEM

UĞUR MUMCU

"ASALA"...

Ermeni terörü, uluslararası terörün bir parçasıdır. Ve bütün terör çeteleri arasında «çok uluslu» örgütlenmeler söz konusudur. Paris Başkonsolosluğumuza karşı «ASALA» adıyla bilinen örgütün düzenlediği silahlı baskın, bu «çok uluslu» örgüt ve planların bir sonucudur. Bunda hiç şüphe yok.

Sınırlarından kuş uçurtulmayan, gümrüklerinde en gelişmiş elektronik aygıtlarla insanların üstlerinin, başlarının, eşyalarının arandığı Avrupa ülkelerinde, bunca terörist, öldürücü silahları ile nasıl, ülkeden ülkeye, sınırdan sınıra geçebiliyorlar? Yalnızca bu soru bile bu «çok uluslu» örgütlenme konusunda ciddi kuşkuların soru işaretleri ile doludur.

Çeşitli ülkelerin gizli haberalma örgütleri, gizli dinlemeler, elektronik aygıtlar ve akla gelmeyen her türlü istihbarat olanakları, bu terör çeteleri hakkında hiç bilgi sahibi olamıyorlar mı? Fransız polisi ya da gizli haberalma örgütü, bu Ermeni örgütlerini bilmiyor mu, bilemiyor mu?

Bir terör örgütü, çeşitli çevrelerden destek olmazsa yaşayamaz; bir terör örgütüne açıkça göz yumulmazsa, bu örgüt, sürgit ayakta kalamaz! Bu Ermeni örgütlerinin
(Arkası 6. Sayfada)

olayların ardındaki GERÇEK

Yeni Bir Aşama..

«Ermenistan'ın Kurtuluşu İçin Ermeni Gizli Ordusu» adındaki örgüt kısaca «Asala» diye anılmaktadır. Bu örgütün üyesi olduğu söylenen bazı eylemciler Paris'teki Türkiye Başkonsolosluğu'nu basarak (ilk ajans haberlerine göre) 40 dolayında Türk'ü rehin almışlardır. Teröristler ülkemizde tutuklu bulunan bazı Ermenilerin bırakılmasını, bu istekleri yerine getirilmezse rehineleri öldüreceklerini söylemektedirler.

Olay, Türkiye'ye yönelik Ermeni terörizminde yeni bir aşama görünümündedir.

Şimdiye değin Türk diplomatları kimliği bilinmeyen katiller eliyle öldürülüyordu, eylemciler kişiliklerini gizlemeye çalışıyorlardı. Bunun ile birlikte [illegible]

* * *

(Arkası No. 5, Sü. 4'de)

Bilinç?

İlhan SELÇUK — 27 Eylül 1981

Pierre L.Ermite 12'inci yüzyılın başlangıcında bir eşeğe binip köy köy dolaşarak halkı Haçlı Seferleri'ne çağıran papazın adıdır. Hristiyanlık dünyasının, Kutsal Kudüs kentini Müslümanların elinden kurtarmak için doğuya saldırmak tarihin en ilginç savaşlarından birini yaratmıştır. Ne var ki, bu kutsal görünümün ardında yatan temel neden ekonomiktir. Avrupa, Müslümanların denetiminde bulunan ve Asya'ya yönelen kervan yollarını ele geçirmek istiyordu. İpek ve baharat kervanları Çin'i Maçin'den, Hindistan'dan Batı'ya doğru İslam gümrüklerinden geçerek ulaşabiliyordu.

Eşek üstünde köy köy dolaşan papaz, bu gerçeği biliyor muydu?

★

Son yıllarda Türkiye'de gazete okuru her sabah beklenmedik bir olayla karşılaşıyor. Bir sabah gözlerini açıyor. O ne? Avrupa Parlamentosu Ege Denizi'nde Yunan Karasularını 12 mile çıkarmaya yönelmiş. Daha bu olayın şoku geçmeden Türk okuru bir başka sabah Paris'teki Türk Konsolosluğunun Ermeni terör örgütlerince basıldığını öğreniyor. Şu ya da bu biçimde sürekli olarak Avrupa'nın gündemindeyiz. Günahlarımız büyük. Sürekli biçimde yargılanıyoruz, itiliyoruz, kakılıyoruz. Bu sürecin ne zaman ve nasıl biteceğini de bilmiyoruz. Garip olan şu ki, Batılı dostlarımıza bir türlü yaranamıyoruz. Bir kez borç alıp ödemekten soluğumuz tükeniyor. Her yıl şundan 200 milyon frank, bundan 300 milyon mark, ondan 50 milyon sterlin, berikinden 100 milyon dolar toplayalım diye uğraşıyoruz. Bu uğraş sinirlerimizi bozuyor. Ama bu da yetmiyor. Batının başkentlerindeki diplomatlarımızı öldürüyorlar, elçiliklerimizi basıyorlar, konsolosluklarımızı işgal ediyorlar.

Ve hep biz suçluyuz, hep sanık sandalyesinde oturuyoruz. Sanıklığa öylesine alışmışız ki, Osmanlı İmparatorluğu döneminde Türklerle Ermeniler arasında yaşanmış kanlı olaylar nedeniyle 20'inci yüzyılın son çeyreğinde yargılanmayı bile neredeyse doğal sayacağız.

Acaba nasıl bu duruma düştük?

Sorunun yanıtını verebilmek için ille de olayın altındaki ekonomik nedeni kavramak gerekir. Eğer bu neden kavranamazsa sanık sandalyesinden kurtulmamıza olanak yoktur.

Şimdi denebilir ki:

— Haydi canım sen de... Avrupa'daki Amerika'daki Ermeni teröristlerin intikam eylemlerini hangi ekonomik nedenlere bağlıyacaksın?

O zaman şu soru ortaya çıkar:

— Yirminci Yüzyılın ilk çeyreğinden bu yana kaç yıl ve kaç kuşak geldi, geçti. Tarihin derinliklerinde kalmış bir olayı kim, niçin, hangi amaçla hortlatıyor? Yabancı ülkelerde yaşayan Ermeni gençlerini kullananlar kimlerdir?

Birdenbire Türkiye üstünde yoğunlaşan hırsların ardındaki çıkarları saptamak gerekiyor. Neden fokurdamaya başladı bu kazan? Niçin Türkiye'nin içinde ve dışında cepheler açıldı?

Papaz Pierre L'Ermit «Kutsal bir dava» peşinde koştuğunu sanıyordu. Oysa «parasal bir dava»nın adamıydı.. Çoğu zaman bu kural geçerlidir: Dövüşenler neden dövüştüklerini bilmezler. Bilinçsizliğin ürünüdür tarihteki çatışmalar, kavgalar, savaşlar..

★

Son günlerde kamuoyunun tepkilerini dile getirmek isteyen Babıâli renkli manşetler atıyor:

— İnsanlık utansın..

— Bu ne vahşet..

— Yeter artık...

Tepkilere diyeceğimiz yok; ama ölülerimizin ardından dövüneceğimize Türkiye'ye yönelik saldırıları kesecek önlemler almalıyız.. Bu da ancak Türkiye'nin Batı'ya değil, Batı'nın Türkiye'ye muhtaç olduğunu algıladıktan sonra gerçekleşebilecek bir iştir.

Türk. toplumuna gerekli olan bilinç işte budur.

Batı, Fransa, Türkiye...

28 Eylül 1981

Duygulardan ve tepkilerden sıyrılarak serinkanlı düşünmeye çalışanlar. Fransa'da Türk'lere yönelik Ermeni terörünün yeni bir aşamaya ulaştığını görmek zorundadırlar. Olayların oldukça eski bir öyküsü vardır. Yıllarca önce Marsilya kentine Türkiye'ye yönelik intikam anıtının dikilmesi, iki ülke arasında sorun doğurmuştu. O günden bu yana Fransa'da Ermenilerin devlet yönetimini daha çok etkiledikleri izleniyor.

Acaba Fransa'da Ermeni etkisi ABD'deki Yahudi etkisi düzeyine ulaşabilecek midir?

Bu soruyu sormanın zamanı gelmiş midir; bilemiyoruz. Ne var ki Türkiye bazı gerçekleri görmek ve Batı'dan Anadolu'ya doğru yansıyan «husumet» eğilimlerini değerlendirerek nedenlerini aramak zorundadır. Bu zorunluk yüzeysel ve duygusal gerekçelerden doğmuyor. Eğer şu veya bu azınlığın ağırlığı müttefikimiz bir devletin Türkiye'ye yönelik bakışlarını değiştirebiliyorsa, bu durum saptanmalıdır.

Kuşkusuz İsrail'in ABD'nin Ortadoğu politikasına verdiği yön, barış için hayırlı olmamıştır; Batı'nın öz çıkarları açısından yararlı sonuçlar yaratmamıştır. Fransa'da da Ermeni toplumunun sayısal gücünün yanı sıra sermaye kuvvetinin gün geçtikçe büyüdüğü bilinmektedir.

Çeşitli adlarla eyleme geçen gizli Ermeni örgütleri artık su yüzüne çıkmışlardır. Fransız televizyonunu istekleri yönünde kullanabildikleri de görülüyor. Bu gücün terörü politik yöntem olarak benimsemesi ve Batı'daki Türk diplomatlarını birbiri ardına öldürmesi karşısında Türkiye sessiz, önlemsiz, eylemsiz duramaz. Devlet yöneticilerimiz serinkanlı davranmaya çalışsalar da kamuoyunun baskıları yoğunlaşınca köktenci önlemler almaya başlıyacaklardır. Öyle görünüyor ki, Kıbrıs ve Ege'de Yunanistan'la anlaşmazlıklarımızın ve İsrail konusunda ABD ile görüş ayrılıklarımızın yanı sıra; Ermeni terörü, Fransa - Türkiye arasında problemler yaratacak boyutlara tırmanacaktır. Ankara, sorunların ağırlaşacağını düşünerek şimdiden ne yapacağını tasarlamalıdır. Batılı dostlarımızın da Türkiye'ye karşı daha dikkatli davranmaları için vakit gecikmiş değildir.

Ege'de haklarını çiğnetecek, Kıbrıs'ta çıkarlarını savunamıyacak ve Batı başkentlerinde diplomatlarını sürek avının kurbanları gibi güvencesiz bırakacak bir Türkiye düşünülemez. Böyle bir Türkiye'ye Türkler katlanamazlar; ama, Batı'nın olayları daha ciddiyetle değerlendirmesi, Batı'nın çıkarları açısından gerçekçi bir politika olacaktır.

★★★

Teröre hoşgörü...

Uğur MUMCU — 29 Eylül 1981

Bu nasıl iştir, anlayamıyoruz. Fransız televizyonuna «ASALA» örgütü adına bir militan çıkıyor ve Türk diplomatlarına karşı sürdürülen Ermeni saldırılarının durmayacağını, yeni cinayetler işleneceğini söylüyor.

Dünyanın neresinde olursa olsun, her hukuk sistemi bu cinayet kışkırtıcılığına karşı sessiz kalamaz. Kişileri, kitleleri ya da belli grupları cinayet işlemeye yöneltmek, kışkırtmak suçtur.

Fransız Ceza Yasası'nda cinayet kışkırtıcılığını hoşgören herhangi bir madde olduğunu sanmıyoruz. Gerçi Fransız hukuk sisteminde savcılara geniş «takdir yetkisi» tanınmış ama bu yetki herhalde, cinayet kışkırtıcılığını hoşgörmek için verilmiş değildir.

Bir teröristi, televizyon ekranına çıkartıp, bun aleni cinayetler işleyeceklerini söyletmek, teröristi ve terörizmi hoşgörmek değil de nedir allahaşkına?

Fransa ve Fransa'nın sosyalist hükümeti, ilk kez bu çapta bir terör olayı ile karşı karşıyadır. Belki Mitterrand yönetimi Fransız iç siyasetinde ağır basan Ermeni kamu-

oyundan çekinerek, Türklere karşı düzenlenen planlı saldırıların üzerine yeterince gitmemektedir.

Hükümetin denetimindeki televizyon ekranlarına yeni cinayetler işleyeceklerini söyleyen Ermeni militanlarını çıkartmanın sosyalizm ile insancılık ile demokrasi ile bağdaşır hiçbir yanı yoktur.

Mitterrand yönetimi, terör karşısında, daha şimdiden bu tutumu takınırsa, yarın öbür gün, bu teröre büsbütün boyun eğmek zorunda kalmaz mı? Çünkü, Mitterrand yönetiminin millileştirme kararlarına karşı, büyük olasılıkla tepkiler oluşacak ve bu tepkilerin sahipleri, büyük olasılıkla, Fransa'yı bir terör batağına sürükleyeceklerdir.

Şili'de Sosyalist Devlet Başkanı Salvador Allende'nin başına gelenler, Mitterrand için ders olmalıdır.

Fransa'da sağ ve sol terör örgütleri, bir kez eyleme geçirildi mi, artık, bu olayların önünü almak çok güçleşecektir.

Bu nedenle, teröre bugünden en sert ve bilinçli tepkiyi göstermek gerekir. Bugün Türk diplomatlarına karşı düzenlenen saldırılar, yarın, başka odaklar, başka örgütler tarafından Mitterrand yönetimine karşı yöneltilecektir. Bundan şüphe yok! Mitterrand'ın «sosyalist modeli», hiç şüphesiz, çok yönlü saldırıların hedefidir. «Çok uluslu şiddet» herhalde Mitterrand'ın sosalist modelini görmezlikten gelmeyecektir.

Allende olayı, Mitterrand için kulakta küpe olmalıdır.

Terör bugün Fransa'da bize, biz Türklere karşıdır. Yarın, ipleri «yeni enternasyonalizm» in elinde olan çok uluslu teröristler Mitterrand'ın sosyalist modeline, ve bu yoldaki uygulamalarına karşı da eyleme geçmeyecekler midir?

Şu kural hiç değişmez: Teröre prim veren, ergeç, teröre boyun eğmek zorunda kalır!

"NATO, Körfeze müdahale ederse Türkiye de eder,,

Yalçın DOĞAN — 29 Eylül 1981

WAŞHİNGTON — Georgetown Üniversitesi Stratejik ve Uluslararası Araştırmalar Merkezi tarafından dün Waşhington'da Türkiye üzerine bir «tartışmalı toplantı» düzenlendi. Başbakan Yardımcısı Turgut Özal'ın açış konuşmasıyla başlayan toplantıda, «Türkiye'de ordunun rolü» ve ayrıca, «Türk dış politikası» konulu konferanslardan sonra, Türkiye'deki ekonomik durumu dile getirmek üzere Merkez Bankası yetkilileriyle Türk işadamları söz aldılar. Washington'da «Uluslararası Klüp» de düzenlenen toplantı Atatürk'ün doğumunun yüzüncü yıldönümü nedeniyle gerçekleştirildi. IMF ve Dünya Bankası'nın yıllık toplantısına katılmak amacıyla Washington'da bulunan Türk heyetinin de yer aldığı toplantıyı Georgetown Üniversitesi adına açan bir Amerikalı yetkili, «Türkiye'nin önemi gelecekte daha çok artacak, çünkü, Orta Doğu'nun önemi daha çok artacak» biçiminde konuştu.

Daha sonra kürsüye gelen Başbakan Yardımcısı Turgut Özal özetle şunları söyledi:

«Batı ülkeleri içinde özellikle ABD Türkiye hakkında daha çok bilgi sahibi olmak istiyor. Bu memnuniyet verici bir durumdur. Türkiye'nin Batı'nın çeşitli siyasi ve ekonomik kuruluşlarına üye olması, Batılı olmamızın somut delilidir. Türk Silahlı Kuvvetleri'nin yönetime elkoyması dünyaca anlayışla karşılanmıştır. Çünkü, herkes bilmektedir ki, Türk ordusu demokrasiye dönmek isteğindedir. ABD de Türkiye'nin içinden geçmekte olduğu dönemi anlayışla karşılamaktaır. Düzen ve yasalar ordu tarafından yeniden sağlanmıştır. Ekonomik gelişme için ortam, ordu tarafından yeniden düzenlenmektedir. Her alanda reforma yönelmek ve bunları gerçekleştirmek ordunun temel hedeflerindendir. Amaç, temel hak ve özgürlüklere dayalı, geç miş dönemdeki anayasanın tıkanıklıklarını önleyici yeni bir anayasa hazırlamak ve bunların sağlandığı demokratik ortama yeniden dönmektir. Bu nedenle de, Türk halkı orduyu giriştiği harekâtta desteklemektedir.»

1961 ANAYASASI VE PETROL FİYATLARI

Daha sonra söz alan Amerikalı bilim adamı Bernard Lewis, «Türkiye'de ordunun yönetime elkoyması özellikle Avrupa tarafından eleştirilmektedir. Oysa, bu olayı eleştirenler Türkiye'yi ve orduyu tanımıyorlar» diyerek sözlerine başladı. Türkiye üzerine araştırmalarıyla tanınan ve «Modern Türkiye'nin Doğuşu» adında bir kitabı bulunan Lewis 12 Eylül Harekâtını, «1961 Anayasası'ndaki yürütme erkinin güçsüz kılan ilkeleriyle 1973 yılındaki petrol fiyatları artışına» bağladı. Türkiye'nin geçirdiği deneylerden dolayı, or-

dunun, «Mutlaka demokrasiye öneceğini» belirten Profesör Lewis, «Bu yolda iniş - çıkışlar olabilir, ama üç askeri müdahalede de ordu, kendi anlayışını sergilemiştir» biçiminde konuştu.

«ORDUNUN ROLÜ»

Türkiye üzerine tartışmalı toplantıda daha sonra Laiklik ve son olarak okullara konulmuş bulunan din derslerine ilişkin görüşler çeşitli yabancı bilim adamları tarafından dile getirildi.

Din dersleri konusunda askeri yönetimin «dikkatli olması gerektiği» vurgulanan konuşmalarda, bu dikkate gerekçe olarak, «Türk halkının gerçek dinsel inançlarla kör inançlar arasında bir ayrım yapmaktaki güçlükleri» gösterildi.

Sabahki oturumun en ilginç tartışmasını ABD'nin Ankara'daki üç eski Büyükelçisinin «Türkiye'de ordunun rolü» konulu tartışmaları oluşturdu.

Robert Commer, Mcghee ve Macomber'in katıldıkları panelde «Ordunun rolü» önce Robert Commer tarafından özetle şöyle dile getirildi:

«Dünyanın geri bölgelerinde ve ülkelerinde ordular yönetime elkoyduklarında yönetici sınıf olmuşlardır. Ama, Türkiye'de ordu Cumhuriyet'i ve demokrasiyi korumak için yönetime elkoymuş ve hiçbir zaman yönetici sınıf niteliğine bürünmemiştir. Askerler Türkiye'de her zaman yönetimde etkili olmuşlardır. Çünkü, Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşunda profesyonel askerler rol almıştır. Bu etki kendisini çeşitli zamanlarda göstermşitir. Ancak, ordu her sefer kışlasına dönmüştür. 12 Eylül harekâtında da böyle olacaktır.

Türkiye'de ordu eğitimde, ekonomik ve sosyal gelişmede olduğu gibi, dış politikada da etkindir ve söz sahibidir. NATO'ya Türkiye'nin girmesine ordunun etkisi olmuştur. Türk ordusu NATO içinde görev yapacaktır. Günümüzdeki sorun, petrol ve Basra Körfezi'dir. Eğer NATO Basra Körfezi'nde herhangi bir müdahale girişiminde bulunursa, Türkiye de elbette aynı müdahale içinde yer alacaktır. ABD ve batılı müttefikler uluslararası anlaşmalardan ve paktlardan hep yarar beklemişlerdir. Bu paktlar ortadan kalktığında, bunun zararını da çekmişlerdir. Örneğin, eğer CENTO bugün var olsaydı, İran'da herhalde bugün görülen manzarayla karşılaşmamız uzak bir olasılık olurdu.

12 Eylül Harekatı bir darbe değildir. Cumhuriyet'i korumak ve terörü önlemek için girişilen bir harekattır. Ordu bunu başarmıştır. Şimdi de, ekonomik görevlerini yerine getirmektedir.»

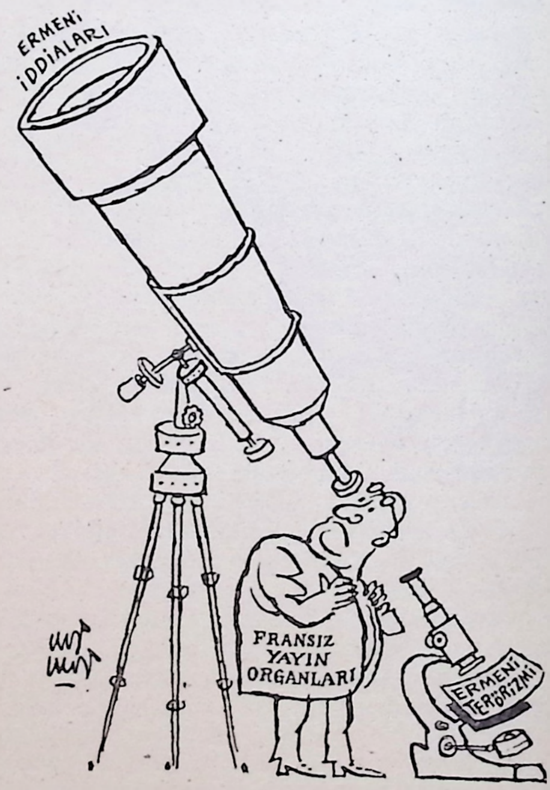
DİĞER İKİ BÜYÜKELÇİ

Commer'den sonra söz alan diğer iki eski Büyükelçi de, «Türk ordusunun demokrasiye bağlılığını» dile getirdiler. Halkın özgürlük ve demokrasi bekleyişlerine ordunun da katıldığını ve bunların yeni bir anayasa ile gerçekleştirilmesinden sonra, kışlasına döneceğini vurgulayan eski Büyükelçiler «Geçmişteki deneyler bunu kanıtlamıştır» biçiminde konuştular.

TÜRK DIŞ POLİTİKASI

Öğleden sonraki oturumda ise, Türkiye'nin dış politikası tartışıldı. Bu kez tartışmaya katılanlar arasında yine eski Büyükelçilerden Parker Hart ile CİA'nın eski Başkanlarından William Colby'nin bulunması dikkat çekti.

Öğleden sonra bir diğer tartışmalı toplantı Türkiye'nin ekonomik sorunlarıyla ilgili idi. Merkez Bankası Başkan Yardımcısı Yavuz Canevi ile birlikte Türk işadamları, ülkenin çeşitli ekonomik sorunlarına ilişkin görüşlerini açıkladılar.



29.9.1981

Tilkinin övgüleri

30 Eylül 1981

Georgetown Üniversitesince Washington'da düzenlenen ilginç toplantıya ilişkin haberin üzerinde durmadan geçmek olasızdır.

Washigton'da düzenlenen toplantının konusu, «Türkiye'de ordunun rolü» dür. Açış konuşmasını «Ekonominin bir numaralı adamı» ve Başbakan Yardımcısı Turgut Özal yapmıştır. Ne var ki toplantıya katılan ve söz alan Amerikalı dostlarımızın içinde CİA nın ünlü kişilerinin bulunması bir talihsizlik sayılmalıdır. Hele eski Ankara Büyükelçisi çok meşhur Kommer'in Türk Silahlı Kuvvetlerine Ortadoğu kapsamı içinde kendince görevler vermesi büyük bir gaftır.

Amerika'nın eski Ankara Elçisi Robert Komer'in konuşması üzerinde düşünmek gerekir.

Sayın Komer diyor ki:

«Türkiye'de ordu eğitimde, ekonomik ve sosyal gelişmede olduğu gibi dış politikada da etkindir ve söz sahibiir. NATO'ya Türkiye'nin girmesinde ordunun etkisi büyük olmuştur. Türk ordusu NATO içinde görev yapacaktır. Günümüzdeki sorun petrol ve Basra körfezinde herhangi bir müdahale girişiminde bulunursa Türkiye de elbette aynı müdahale içinde yer alacaktır. ABD ve Batılı müttefikler uluslararası anlaşmalardan ve paktlardan hep yarar beklemişlerdir. Bu paktlar ortadan kalktığında bunun zararını çekmişlerdir. Örneğin eğer bugün CENTO varolsaydı, İran'da herhalde bugün görünen manzara ile karşılaşmamız uzak bir olasılık olurdu.»

Sayın Komer'in sözleri bazı doğruları vurguluyor. Gerçekten Türkiye'nin tarihinde ve güncelliğinde ordu büyük etki ve etkinliğe sahiptir. Ancak, ordunun ağırlığını kullanırken çok özenli ve dikkatli olduğunu da unutmamak gerekir. Sayın Komer bu gerçeği ya bilmiyor ya unutmuş görünüyor. CIA'nın bu ilginç emektarı çok kısa bir süre önce Türkiye'de idi. Şimdi Washington'dan sesini yükselterek NATO'nun sınırlarını Basra Körfezine kadar genişletiyor. İslâm dünyasına dönük bir askeri müdahaleye Türk Silahlı Kuvvetlerini katıyor; çökmüş olan CENTO'yu NATO'nun sınırlarını genişleterek canlandırıyor; Anadolu'yu İslâm dünyasına dönük düşman rampası, Türk ordusunu da Ortadoğu'da müahale gücü sayıyor.

Acaba bu konuşma Sayın Komer'in üş gücüne mi dayanıyor? Yoksa alttan alta geliştirilen bir planın açıklanması mıdır? NATO'nun Avrupalı üyeleri Kuzey Atlantik Paktı sınırlarının Basra körfezine dek yayılmasını onaylayacaklar mıdır? İslâm dünyası ve Körfez ülkeleri bu girişimlere karşı nasıl tu tum alacaklardır?

Bu sorular boşluktadır, ama Komer'in konuşmasıyla gündeme girmişlerdir. Hele Waşhington'daki toplantıya katılanların kişiliklerine baktıktan ve CİA'nın eski başkanlarından William Colby'nin de işin içinde bulunmasından sonra Türkiye kamuoyunun daha duyarlı olması gerekmektedir.

Türk ordusu için toplantıda söylenen olumlu ve övücü sözlere teşekkür ederiz; ama bu övgüleri ağaçtaki kargaya dönük tilki övgüleri düzeyine indiren sayın Komer'e elbette şükran borçlu değiliz. ★★★

AYIN DÖKÜMÜ

1 Eylül

— Suikastlerin sonu gelmiyor: İran'da 10 kişi daha öldürüldü.

— İran'ın yeni lideri, Humeyni'nin öğrencisi ve yakın dostu Hamenei.

3 Eylül

— İzmir'de bulunan NATO Genel Sekreteri Joseph Luns: «Türkiye'nin savunması için nötron bombası gerekli değil,» dedi.

— Ankara Üniversitesi SBF Yönetim Kurulu: YÖK tasarısıyla üniversite özerkliği kaldırılıyor.

4 Eylül

— Evren: «Başka liderlerin de suçu çıkabilir, bakıyoruz,» dedi.

— Gözaltı süresi 45 güne indirildi.

— İran'da suikastle ilgili olarak çok sayıda başbakanlık görevlisi tutuklandı.

5 Eylül

— İran Başsavcısı öldürüldü.

7 Eylül

— Yeni gazete ve dergi çıkarma sıkıyönetim iznine bağlandı.

— İran'da Başbakanlık suikastını Halkın Mücahitleri örgütü üstlendi.

9 Eylül

— Evren: «Ege bir barış denizi olmalıdır,» dedi.

— Suriye karasularını 35 mile çıkardı.

10 Eylül

— Tahran'da Halkın Mücahitleri'nin gösterisinde çok sayıda ölü var.

11 Eylül

— Bankerlerin uygulayacağı faizler denetim altına alındı.

12 Eylül

— 12 Eylül'ün 1. yıldönümünde konuşan Evren: «Demokrasiye geçiş takvimini Kurucu Meclis belirleyecek,» dedi.

— 12 Eylül'den sonra 70 bin tüfek, 522 bin tabanca ele geçtiği açıklandı.

14 Eylül

— Mısır'da Sedat'a karşı darbe girişimi oldu.

15 Eylül

— Kıbrıs Rum tarafının karşı önerileri bir yenilik getirmiyor.

— MHP Davasında tutuklu 17 sanık serbest bırakıldı.

— Mısır Kahire'deki Sovyet diplomatlarını sınır dışı etti.

— Norveç'te seçimleri Muhafazakârlar kazandı.

16 Eylül

— Ege Sorunu Avrupa Parlamentosunda: Yunanistan'ın AET'ye karasularını 12 mil olarak bildirmesi Ankara'da tepkilere yol açtı.

— Mısır'daki 1500 Sovyet teknisyeni sınırdışı ediliyor.

17 Eylül

— Dışişleri Bakanı Türkmen: «Yunanistan'ın karasularını 12 mil olarak göstermeye hakkı yoktur,» dedi.

— Sovyetler Mısır'ın askeri ataşesi ile ataşelik personelini sınırdışı ediyor.

18 Eylül

— Avrupa Parlamentosu Yunanistan'ın Ege karasularını 12 mil olarak gösteren AET'nin yeni gümrük sınırlarına ilişkin raporunu kabul etti.

— Moskova Polonya'ya sert bir uyarıda bulundu.

19 Eylül

— Hesap Uzmanları Banker denetimlerine başlıyor.

— Fransa'da parlamento ölüm cezasını kaldırdı.

— İran'da sokak gösterilerine katılmanın cezası ölüm.

— Yahya Demirel Türk vatandaşlığından çıkarıldı.

22 Eylül

— Bir jet uçağımız talim yapan askerlerin üzerine düştü: 34 er ve pilot şehit oldu.

24 Eylül

— Paris Başkonsolosluğumuzu basan Ermeniler koruma görevlisi Cemal Özer'i şehit etti.

— İşkence soruşturmalarında suçlanan 54 polisten 11'i tutuklandı.

26 Eylül

— Irak'ta çok sayıda TIR'ımız ateşe verildi. 1 ölü var.

27 Eylül

— Başbakan Ulusu bugün Habur'a gidiyor. Irak'ta kaçırılan 15 TIR şöförümüz aranıyor.

28 Eylül

— Irak 17 TIR şöförünü teslim etti.

— Türk-İş Genel Başkanı İsrail'e gizli bir gezi yaptığı haber verildi.

— Paris'te 4 Ermeni terörist tutuklandı.

29 Eylül

— Özal: «Türkiye'de millileştirme riski yoktur,» dedi.

30 Eylül

— İran'ın dört üst askeri görevlisi uçak kazasında öldü.

81 Ekim

Cumhuriyet

58. Yıl; Sayı: 20545 — Kurucusu: Yunus NADİ — 10 TL. 17 Ekim 1981 Cumartesi

Beklemelilerin kayıtları başladı

HOBBY

Siyasi partiler feshedildi

• Yeni yasaya göre partilerin tüm malları hazineye devrediliyor

• Atatürk'ün CHP'ye vasiyetini Devlet Başkanlığı yürütecek

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Milli Güvenlik Konseyi, 12 Eylül 1980'de faaliyetlerini yasakladığı siyasi partilerin feshine ilişkin yasayı kabul etti. Milli Güvenlik Konseyi'nin dün yaptığı toplantıda kabul edilen yasaya göre, «12 Eylül 1980 tarihine kadar kurulmuş olan ve faaliyetleri MGK'nın 7 numaralı bildirisi ile yasaklanmış bulunan bütün siyasi partiler, tüm merkez, il, ilçe ve diğer şube teşkilâtları, kadın ve gençlik kolları, lokal ve diğer adlarla kurulan her türlü yardımcı kuruluş ve yan organları ile birlikte feshedildi. Yasada, siyasi partilerin ve her türlü yardımcı kuruluş ve yan organlarının ... para dahil, taşınır ve taşınmaz bütün mallarının hazineye devredildiği belirtildi.

Siyasi partilerin feshine ilişkin, yasanın 3'üncü maddesinde, Atatürk'ün vasiyetnamesine göre Cumhuriyet Halk Partisi'ne belirli koşullarla verilen vesayetin Devlet Başkanlığı Genel Sekreterliğince yürütüleceği belirtilerek, şöyle denildi: «Türkiye Cumhuriyeti Devletinin kurucusu Atatürk'ün düzenlediği vasiyetnameye göre, maliki olduğu bütün para ve hisse senetleri ile Çankaya'daki taşınır ve taşınmaz mallarının o tarihte mevcut tek parti olan CHP'ne belirttiği şartlarla tevdi ettiği idaresi görevi, bu kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren vasiyetname uyarınca tam ve noksansız olarak Devlet Başkanlığı Genel Sekreterliğince ...

(Arkası Sa. 8, Sü. 1 de)

Evren: Geçmişten ders alacak yeni partiler sahneye çıkmalı

- İhtiyaç duyulan yeni siyasi partiler kurulacak
- Demokrasi kurulacak ama eski partilerle değil
- Yeni partiler Atatürk ilkelerini esas almalıdır
- Bizi jurnal etmeselerdi bu kararı alamayabilirdik

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Devlet Başkanı Orgeneral Kenan Evren siyasi partilerin fesih edilmesine ilişkin yasanın kabul edilmesi dolayısıyla dün akşam radyo ve televizyondan yaptığı konuşmada «Türkiye'de siyasi partilere demokrasi ...

(Arkası Sa. 9, Sü. 3 de)

MHP DAVASI

- DOSYALAR "İVEDİ" KAYDIYLA ASKERİ YARGITAY'A GİDİYOR

Askeri Yargıtay'ın 10 günde karar vermesi bekleniyor

- Yasa uyarınca Askeri Yargıtay'ın, yargıçların çekilme kararını yerinde bulmaması halinde davayı aynı yargıçların sürdürmesi gerekiyor.

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — MHP ve ülkücü kuruluşlar ...

(Arkası Sa. 9, Sü. 3 de)

200 ve daha fazla sanıklı davada 4 hakim bulunacak

- KABUL EDİLEN YASA GEREĞİNCE DURUŞMA SONUÇLANINCAYA KADAR SANIK SAYISINDA DÜŞME OLURSA, ASKERİ MAHKEME KURULUŞUNDA DEĞİŞİKLİK YAPILMAYACAK

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Askeri Mahkemeler ...

Erbakan yine salındı

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — ...

(Arkası Sa. 9, Sü. 7 de)

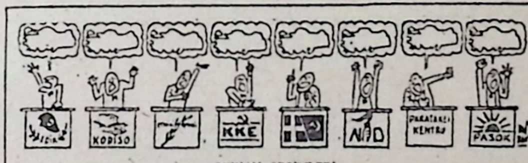
3 polis işkenceden 1'er yıla mahküm oldu

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — ...

(Arkası Sa. 9, Sü. 7 de)

Danışma Meclisinde **Kim Kimdir ?**

6-7. sayfalarda



YUNAN SEÇİMLERİ

- PAPANDREU, ATİNA'DA GÖSTERMİŞ ... İLE ... İSTİTCAM'A ÇEVİRECE...

Yunanistan'da SEÇİM VAR

PASOK'cular şimdiden ilan etti: "Andreas Başbakan,.

Altan OYMEN bildiriyor

ATİNA — PASOK'un ...

(Arkası Sa. 9, Sü. 6 da)

Bayram izin süresini geçiren Yılmaz Güney aranıyor

ISPARTA (a.a.) — ...

(Arkası Sa. 9, Sü. 1 de)

GÖZLEM — UĞUR MUMCU

Anayasa Dışalımı...

(Arkası Sa. 9, Sü. 7 de)

İnsan ve devlet..

5 Ekim 1981

Yaz tatili geçtikten ve uluslararası kurumlar etkin döneme girdikten sonra Batı'nın Türkiye'ye yönelik yüzünde beklenen çalışmalar başladı. Avrupa Konseyi ekim ayında ülkemizin durumunu ele alacaktı. Bu yeni girişimin başlangıç belgesi Steiner Raporu oldu.

Steiner Raporunun Türkiye için olumlu çizgiler taşıdığı söylenebilir. Çünkü Ankara «demokrasi takvimi»ni az - çok belirgin çizgilerle saptamıştır. Olağan rejime dönüşün önemli bir adımı sayılan Kurucu Meclis açılacaktır. Bu durumda Avrupa Konseyinde Türkiye'ye yönelik temel kararın 1982 yılının başlangıcına ertelenmesi olasılığı büyüktür. Ne var ki bu ertelemenin herşeyin askıya alınması anlamına gelmediği de Steiner Raporunun metninden anlaşılmaktadır. Öncelikle insan hakları konusunun sıcaklığını koruduğu görülmektedir.

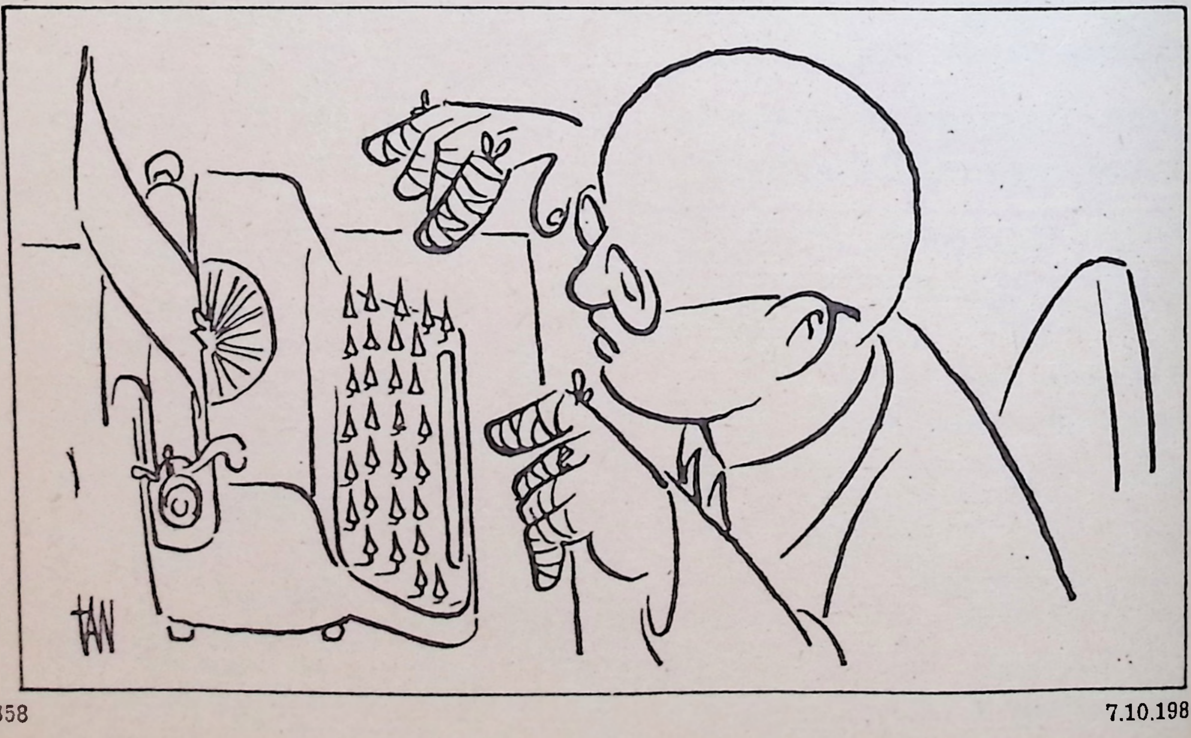
Bu alanda bizim yadırgayacağımız bazı yaklaşımların Batılı toplumların doğal koşullarından oluştuğunu bilmek gerekir. Sözgelimi Afganistan ya da Avrupa Güvenliği konuları arasında ünlü Bülent Ersoy olayının da Konsey'de gündeme girebilmesi, Türkiye'de bazı gülümsemelere yol açabilir; bu işi Batı'daki düşmanlarımızın tezgâhladığı söylenebilir; konu ciddiyet dışı sayılabilir. Oysa genellikle eşcinseller (homoseksüeller) sorunu. Kanada, ABD ve Batı Avrupa'nın tüm ileri sanayi toplumlarında önem kazanmıştır. Konu parlamentolarda çeşitli tartışmalara yol açmakta, yeni yasaların çıkması için gerekçe sayılmaktadır. Türkiye ile Batı dünyasındaki köprüler cılız olduğundan biz bu gerçekleri izlemekte yetersiz kalıyoruz.

Olayın ardında bir de başka gerçek yatmaktadır. Avrupa Konseyi'nin koşullarına göre her ülkeden bireyler doğrudan doğruya Konsey'e başvurmak ve ülkelerinde geçerli adaletsizlikleri duyurmak hakkına sahiptirler. Türkiye bu kapsamın dışındadır ve ülkemizden herhangi bir kişinin bireysel olarak Konsey'e başvurmak hakkı yoktur. Ama Batı Avrupa'da bireyleri ilgilendiren şikâyetlerin Konsey'de ciddiyetle ele alınması doğaldır.

Ersoy olayının Avrupa Konseyi gündemine girmesinin, Batı dünyasının ne kadar iç-içe yaşadığını ve denetim mekanizmasının nasıl işlediğini göstermesi bakımından uyarıcı bir yanı vardır. Ülkemizi sık - sık ziyaret ederek insan hakları konusunda incelemeler yapan heyetlerin tutumları bu bakımdan önümüzdeki günlerde belirleyici sonuçlar yaratacaktır.

İnsan hakları çağdaş toplumların yaşayışında vazgeçilmez yasaların temel ilkeleri sayılıyor. Türkiye'nin bu alanda gerekeni yapması, çağdaşlığın gereğidir. Bu alanda «dış baskılar» deyiminden titizlikle kaçınmak gerekir. Dış baskıyla, insan haklarını benimseyen bir toplum olmak utancını Türkiye taşıyamaz.

★★★



"Mezarda istikrar" kabul edilir mi?

Osman ULAGAY — 5 Ekim 1981

Uluslararası Para Fonu (IMF) ve Dünya Bankasının geçen hafta yapılan yıllık toplantılarında ABD'nin ağırlığını koymasıyla belirginlik kazanan eğilim, «Gelişmekte olan» ülkelere sağlanan kredi ve yardımların kısıtlanması ve «Daha sıkı koşullar»a bağlanmasıydı. Özellikle Brezilya, Arjantin ve Türkiye gibi «Orta gelir» grubuna terfi etmiş olan ülkelerin dış kredi ihtiyaçları için, uluslar' arası kuruluşlardan çok daha yüksek faizle kredi veren bankalara yönelmeleri, ya da IMF'nin çok daha yakın ve sıkı denetimini kabul etmeleri isteniyordu.

IMF'nin «Sıkı koşulları»nın ne anlama geldiğini çok iyi bilen Filipinler Maliye Bakanı ve «Gelişmekte olan» ülkeleri temsil eden «24'ler»in sözcüsü Cesar Virata'nın bu eğilime karşı söylediği sözler ise ilginçti. Virata, «Sıkı koşullar, sıfır büyüme hızı anlamına geliyorsa bu koşullara uymayı kimse istemez. İstikrar için büyümeden vazgeçmek, mezarda istikrarı kabul etmek anlamına gelir» diyordu.

Öte yandan, bankalara yönelme önerisinin de «Astarı yüzünden pahalı» idi. Yapılan hesaplara göre petrol ithalatçısı «Gelişmekte olan» ülkeler bu yıl yükselen faiz oranları nedeniyle 6 - 8 milyar dolar fazladan faiz ödemesi yapacaklardı. Bu ülkelerin cari yüksek faiz oranlarıyla bankalardan yeni krediler almaları, borç ve faiz yüklerini çok daha ağırlaştıracaktı. Ayrıca bankaların, özellikle borç yükü kabarmış ülkelere yeni kredi açarken göz ucuyla, IMF'ye bakacakları ve «Sıkı koşullar»ın bir kez daha gündeme geleceği de açıktı.

Dünya Bankasının ana çizgileri belli olan Türkiye raporu da yukarda özetlemeye çalıştığımız çerçeveyle tutarlıydı kuşkusuz. Dünya Bankası, Türkiye'nin yatırım harcamalarını önümüzdeki üç yıllık dönemde yüzde 40 azaltmasını, büyük demir - çelik ve gübre projelerini askıya almasını ve hepsinden önemlisi büyük enerji projelerini «Gözden geçirmesini» istiyordu. Dünya Bankası raporunda, gene geçen hafta Washington'da estirilen havayla tam bir uyum içinde, devletin yatırımcı işlevinin sınırlanması ve bu işlevin özel sektöre bırakılması da öneriliyordu.

Sanayisi yüzde 50 kapasite kullanımı düzeyinde çalışırken, gece - gündüz elektrik kesintilerine katlanmak zorunda kalan Türkiye'nin özellikle enerji projelerinden vazgeçmesinin ne anlama geleceği herhalde ciddi biçimde tartışılmalıydı. Yıllar yılı «Hızlı büyüme» için türlü sıkıntılara katlanan, büyük bir dış borç yükü altına giren politik sarsıntılar geçiren Türkiye'nin karanlığa, ya da «Mezar istikrarı»na mahkûmiyetini onaylamak herhalde kolay olmamalıydı. Başbakan Ulusu'nun Güneydoğu Anadolu'daki enerji projelerinin gereğinde işçilerimizin sağlayacağı dövizlerle tamamlanacağı yolundaki sözleri de bu bağlamda anlamlıydı.

Türkiye'de «Kalkınmanın motoru» olduğunu sık sık ileri süren özel sektörün «Dar elbise» ve «Mezar istikrarı» önerileri kaşısındaki tavrı ise galiba pek açık değildi. Dünya Bankasının özel kesimin ekonomideki ağırlığının artırılmasına yönelik görüşleri ve yabancı sermayeye bağlanan umutlar bu kesimin «Gönlünü fethetmeye» yetecek miydi? Yoksa bu kesim de, «Türkiye ekonomisi büyüyüp gelişmezse bizim de büyümemiz sınırlı kalır» düşüncesiyle bu önerilere karşı bir tavır koyabilecek miydi? Washington dönüşü cevabı beklenen sorular bunlardı.

Suikast yöntemi

olayların ardındaki GERÇEK

8 Ekim 1981

Suikast dünya siyasal tarihinde zaman zaman başvurulan bir yöntemdir. Ne var ki her suikastin kendine özgü bir mantığı ve anlamı vardır. Kimi zaman bu anlam sığlaşır ve daralır. Bir kabile şeyhine suikast sırada bekliyen bir başka şeyhin marifeti olabilir. Ya da kralların, cumhurbaşkanlarının, hükümet başkanlarının öldürülmesiyle iç ve dış politikada veya sosyal düzende bir değişiklik görülmeyebilir. Suikastler bazan çok büyük değişimlerin ve patlamaların habercisi de olabilirler. Bunun tarihte en çarpıcı ör-



7.10.1981

neği Birinci Dünya Savaşını başlatan suikasttir. Bir Sırp milliyetçisinin Avusturya Veliahtını Saraybosna'da kurşunlaması bütün dünyayı ateşe boğan çatışmanın kıvılcımı olmuştur.

Bu geniş ufuk içinde tarandığında Mısır Devlet Başkanı Enver Sedat'ın öldürülüşünü azımsamaya olanak yoktur. Mısır ve dünya politikasına bu olayın ne gibi sonuçlar taşıyacağını tahmin etmek kuşkusuz zordur; ama, Ortadoğu'da Amerikan politikasının büyük bir darbe yediğini söylemek gerekir. Çünkü İslam dünyasında Amerika'nın Sedat çapında ve ağırlığında bir yandaş bulması olasızdır. Ayrıca suikastin yöntemi ve biçimi de oldukça düşündürücüdür.

Olayın boyutları şimdilik yeterince aydınlanmamıştır. Buna karşın Ortadoğu'da ulusların, devletlerin, halkların eğilimlerine ve doğal isteklerine karşı zorlamaların daha üzücü olaylara yol açtığını vurgulayan bir acı ders karşısında bulunduğumuzu da dile getirmek zorundayız.

Ne yazık ki bu acı olay Türkiye'nin de kapsamında bulunduğu Ortadoğu'ya bir dizi yeni soru işareti daha taşımıştır.

★★★



12.10.1981

Ecevit, 4 konuşması nedeniyle yargılandı

14 Ekim 1981

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) — CHP eski Genel Başkanı Bülent Ecevit'in 4 ayrı konuşmasında hükümetin manevi kişiliğine hakaret ettiği savıyla yargılanmasına başlandı. Mahkeme, 1402 sayılı yasada yapılan değişiklikler nedeniyle dosyanın askeri ya da sivil mahkemede bakılmasına ilişkin karar verilmesi için Sıkıyönetim Komutanlığına gönderilmesini kararlaştırdı. Ankara 4. Ağır Ceza Mahkemesinde dün yapılan duruşmada iddianame okundu. İddianamede, Ecevit'in 20.10.1975 tarihindeki demecinde «Cephe hükümetinin zulmü», «Zalim hükümet» sözleriyle, 12.2.1976 tarihindeki demecinde yıllık programda sahtecilik yapıldığını öne sürmesine ilişkin sözleri, 18.4.1976 tarihinde yapılan barış ve özgürlük mitingindeki konuşmasında «Her türlü gericilik elele verdi», «Faşist hükümet» sözleriyle, 18 ağustos 1976 tarihindeki demecinde «Kaba, adice bir ihanettir» sözleriyle hükümetin manevi kişiliğine hakaret edildiği öne sürüldü. İddianamede Bülent Ecevit'in, 4 kere TCK. 159/1 ve 173/son maddeleri uyarınca 4 yıldan 24 yıla kadar ağır hapis cezasına mahkûm edilmesi istendi.

Ecevit sorgusunda, dört konuşmadan üçünün basına yazılı demeçlerle ilgili olduğunu ve Basın Yasası uyarınca dava açılması için gerekli sürenin dolması nedeniyle bu davaların düşürülmesini istedi. Ecevit, barış ve özgürlük mitingi ile ilgili konuşmasının Millet Meclisinde yaptığı bir konuşmasının yumuşatılmış bir ifade ile yinelenmesi olduğunu, bu nedenle Anayasanın 79. maddesi uyarınca bu konuşmasından sorumlu tutulamayacağı görüşünü savundu. Ecevit, konuşmalarında hükümetin manevi kişiliğinin hedef alınmadığını sözlerinin uyarı niteliğinde olduğunu söyledi.

Ecevit'in sorgusunun tamamlanmasından sonra görüşünü bildiren Savcı, 1402 sayılı yasada yapılan değişiklikler nedeniyle dosyanın davaya hangi mahkemenin bakacağı sorununun çözümlenmesi için Sıkıyönetim Komutanlığına gönderilmesini istedi.

Ecevit'in savunma avukatları, bu isteme olay tarihi itibarıyla katılmadıklarını söylediler. Mahkeme dosyanın davaya askeri mahkemenin mi, yoksa sivil mahkemenin mi bakacağı konusunda görüş alınması için Sıkıyönetim Komutanlığına gönderilmesini kararlaştırdı. Mahkeme ayrıca, Ecevit'in nüfus kayıt örneğinde «Mustafa» ön adının bulunmamasını gözönüne alarak, yeniden nüfus kayıt örneğinin istenmesine de karar verdi. Duruşma ileri bir tarihe ertelendi.



DURUŞMA SIRASINDA — CHP eski Genel Başkanı Bülent Ecevit «Hükümetin manevi şahsiyetini alenen tahkir» suçundan yargılandığı 4. Ağır Ceza Mahkemesinde dünkü duruşma sırasında

Ecevit, 4 konuşması nedeniyle yargılandı

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — CHP eski Genel Başkanı Bülent Ecevit'in 4 ayrı konuşmasında hükümetin manevi kişiliğine hakaret ettiği savıyla yargılanmasına başlandı. Mahkeme, 1402 sayılı yasada yapılan değişiklikler nedeniyle dosyanın askeri ya da sivil mahkemede bakılmasına ilişkin karar verilmesi için Sıkıyönetim Komutanlığına gönderilmesini kararlaştırdı. Ankara 4. Ağır Ceza Mahkemesinde dün yapılan duruşmada iddianame okundu. İddianamede, Ecevit'in 20.10.1975

(Arkası 9. sa

14.10.1981

ERBAKAN'IN YARGILANMASI

MSP Genel Başkanı Necmettin Erbakan'ın eroin kaçakçılığına karıştığı savıyla yargılanmasına dün Ankara 1. Ağır Ceza Mahkemesinde devam edildi. Duruşmada Almanya'dan yazılı ifade gönderen Halit Kahraman'ın ifadesi okundu. İfadede Kahraman'ın, Erbakan'ın olayla ilgisinin olmadığını ve davada adı geçen mektubu kendisini kurtarmak için yazdığını söylediği görüldü. Duruşma karar için ileri bir tarihe ertelendi.

Danışma Meclisi'nin üyeleri açıklandı

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Danışma Meclisinin 160 üyesinin kimlikleri açıklandı.

TBMM Basın Bürosunda dün düzenlenen basın toplantısında, MGK Genel Sekreterliği Koordinatörü Tümamiral Işık Biren tarafından yapılan açıklamada, Kurucu Meclis hakkındaki yasa hükümlerince illerden 120, MGK ne doğrudan başvuranlar arasından 40 üye olmak üzere, toplam 160 Danışma Meclisi üyesinin 11 bin 640 aday arasından seçildiği belirtildi. Amiral Biren, Danışma Meclisinin ilk toplantısını MGK'nin 53 numaralı bildirisi gereğince 23 ekim 1981 günü saat 10.00 da yapacağını söyledi.

MKG Genel Sekreterliği Koordinatörü Amiral Biren, kimlikleri açıklanan Danışma Meclisi üyelerinin gerekli işlemlerinin yapılması için bir «Özel İşlem Bürosu» kurulduğunu söyleyerek MGK Genel Sekreteri Orgeneral Necdet Üruğ'un konuya ilişkin bildirisini okudu. MGK Genel Sekreterliğinin bildirisi şöyle:

«— 2485 sayılı kanuna göre Milli Güvenlik Konseyince seçilmiş bulunan ve 15 ekim 1981 gün, 59 sayılı Konsey kararı ile ilan edilen Danışma Meclisi üyelerinin gerekli işlemlerini yaptırmak üzere:

- Türkiye Büyük Millet Meclisi binasında bir «Özel İşlem Bürosu» kurulmuştur.
- Üyelerin gerekli işlemlerinin yapılması ve lüzumlu bilgilerin verilmesi bu büroca sağlanacaktır.
- Özel İşlem Bürosu, 19 ekim 1981 pazartesi gününden 22 ekim 1981 perşembe gününe kadar hergün saat 09.00 ile 18.00 arasında açık bulunacaktır.
- Üyelerin teşriflerinde kendilerine yardımcı olmak üzere özel görevliler ayrılmış bulunmaktadır.

Danışma Meclisi sayın üyelerinin:

a) İşlem için başvurularını yukarıda açıklanan gün ve saatlerde yapmalarını,

b) Başvuru esnasında nüfus hüviyet cüzdanlarının aslı ile 3 adet vesikalık fotoğrafı yanlarında bulundurmalarını,

c) 23 ekim 1981 cuma günü saat 10.00 da Türkiye Büyük Millet Meclisi binasında bulunan Danışma Meclisi Genel Kurul salonunda yapılacak ilk toplantı için en geç saat 09.30'da kendilerine verilmiş broşürlerde belirtilen yerlerini almış olmalarını,

rica ederim.»

İLLERDEN SEÇİLENLER:

ADANA: PROF. DR. KEMAL DAL (Adana İTİA Öğretim Üyesi), ABDURRAHMAN ALİ GİRMEN (Adana Ziraat Odaları Koordinasyon Kurulu Başkanı), HİLMİ SABUNCU (SBF mezunu, Emlak-Kredi Bankası Adana Merkez Şube Müdürü), TURGUT YEĞENAĞA (Çukurova Elektrik A.Ş. İdare Meclisi Başkanı)

ADIYAMAN: M. NEDİM BİLGİÇ (Milli Eğitim Müdürü)

AFYON: ERDOĞAN BAYIK (Topraksu Genel Müdür Yardımcısı), ORHAN CİVELEK (SBF Mezunu, Çimento Sanayii Fabrika Müdürü).

AĞRI: PAŞA SARIOĞLU (TEK Proje Grup Müdürü)

AMASYA: M. TALAT SARAÇOĞLU (Topraksu Başmühendisi)

ANKARA: PROF. DR. MAHMUT AKKILIÇ (Ankara Veteriner Fakültesi Öğretim Üyesi), FİKRİ DEVRİMSEL (Yalova C. Savcısı), PROF. DR. HAMZA EROĞLU (Ankara İTİA Öğretim Üyesi), RAFET İBRAHİMOĞLU (Türkiye İşveren Sendikaları Konfederasyonu Genel Sekreteri), PROF. DR. HALİL İBRAHİM KARAL (Emekli Subay, Emekli Prof.), PROF. DR. DOĞAN KARAN (Hacettepe Üniversitesi eski Rektörü), NECMETTİN NARLIOĞLU (Sayıştay 6. Daire Üyesi), M. FEVZİ UYGUNER (Adalet Bakanlığı Hukuk İşleri Genel Müdürlüğü).

ANTALYA: DR. SERDA KURTOĞLU (İstanbul Yüksek İslâm Enstitüsü Medeni Hukuk Öğretim Üyesi), A. FEHMİ KUZUOĞLU (Emekli Tümgeneral, KUTLUTAŞ Holding Yönetim Kurulu Başkanı).

ARTVİN: MUAMMER YAZAR (Anayasa Mahkemesi Üyesi).

AYDIN: OP. DR. HALİL AKAYDIN (Sağlık ve Sosyal Yardım Müdürü), İ. DOĞAN

ÜSS–ÜYS Kursları – 17 Ekim
Beklemeliler – 14 Ekim
UĞUR DERSANESİ
Laleli-İST. Tel: 20 57 35

Cumhuriyet

58. Yıl; Sayı: 20541 Kurucusu: Yunus NADİ 10 TL. 16 Ekim 1981 Cuma

MAHMUT TEZCAN Yönetiminde haftalık
ÜSS BİRİNCİ AŞAMA DERGİSİ
ÇIKTI GAZETE BAYİLERİNDE
Öğretmen Yayınları Beyoğlu İST

MHP DAVASI

Askeri yargıçlar davadan çekildi

HABERİ 3. SAYFADA

Meclisin ilk toplantısı 23 ekim sabahı yapılıyor

DANIŞMA MECLİSİ'NİN ÜYELERİ AÇIKLANDI

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Danışma Meclisinin 160 üyesinin kimlikleri açıklandı.

TBMM Basın Bürosunda dün düzenlenen basın toplantısında, MGK Genel Sekreterliği Koordinatörü Tümamiral Işık Biren tarafından yapılan açıklamada, Kurucu Meclis hakkındaki yasa hükümlerine ille illerden 120, MGK'ne doğrudan başvuranlar arasından 40 üye olmak üzere, toplam 160 Danışma Meclisi üyesinin 11 bin 640 aday arasından seçildiği belirtildi. Amiral Biren, Danışma Meclisinin ilk toplantısını MGK'nin 53 numaralı bildirisi gereğince 23 ekim 1981 günü saat 10.00'da yapacağını söyledi.

MGK Genel Sekreterliği Koordinatörü Amiral Biren, kimlikleri açıklanan Danışma Meclisi üyelerinin gerekli işlemlerinin yapılması için bir «Özel İşlem Bürosu» kurulduğunu söyleyerek MGK Genel Sekreteri Orgeneral Necdet Üruğ'un konuya ilişkin bildirisini okudu. MGK Genel Sekreterliğinin bildirisi şöyle:

—2485 sayılı kanuna göre Milli Güvenlik Konseyince seçilmiş bulunan ve 15 ekim 1981 gün, 59 sayılı Konsey kararı ile ilan edilen Danışma Meclisi üyelerinin gerekli işlemlerini yapılmak üzere:

○ Türkiye Büyük Millet Meclisi binasında bir «Özel İşlem Bürosu» kurulmuştur.

○ Üyelerin gerekli işlemlerinin yapılması ve lüzumlu bilgilerin verilmesi bu büroca sağlanacaktır.

○ Özel İşlem Bürosu, 19 ekim 1981 pazartesi gününden 22 ekim 1981 perşembe gününe kadar her gün saat 08.30 ile 18.30 arasında açık bulunacaktır.

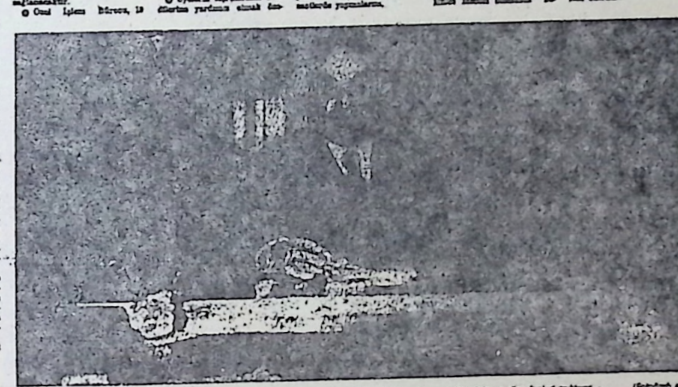
○ Üyelerin başvurularında kendilerine yardımcı olmak üzere özel görevliler ayrılmış bulunmaktadır.

Danışma Meclisi üyelerinin:

a) İşlem için başvurularını yukarıda açıklanan gün ve saatlerde yapmalarını,

b) Başvuru sırasında nüfus hüviyet cüzdanlarını ve 3 adet vesikalık fotoğraf yanlarında bulundurmalarını,

c) 23 ekim 1981 cuma günü saat 10.00'da Türkiye Büyük Millet Meclisi binasında bulunarak Danışma Meclisi Genel Kurul salonunda yapılacak ilk toplantı için en geç saat 09.30'da kendilerine verilecek kartlarda belirtilen yerlerde almış olmalarını rica ederim.»



AÇIKLAMA YAPILIYOR — MGK Genel Sekreterliği Genel Koordinatörü Tümamiral Işık Biren Danışma Meclisine seçilen üyeleri açıklıyor... (Fotoğraf a.a.)

İLLERDEN SEÇİLEN

120 ÜYE

İLLERDEN SEÇİLENLER :

ADANA: PROF. DR. KEMAL DAL (Adana İTİA Öğretim Üyesi), ABDURRAHMAN ALİ GİRMEN (Adana Ziraat Odaları Koordinasyon Kurulu Başkanı), HİLMİ SADUNCU (SBF mezunu, Emlak-Kredi Bankası Adana Merkez Şube Müdürü), TURGUT YEĞENAĞA (Çukurova Elektrik AŞ İdare Meclisi Başkanı)

ADIYAMAN: M. NEDİM BİLGİÇ (Milli Eğitim Müdürü)

AFYON: ERDOĞAN BAYIK (Topraksu Genel Müdür Yardımcısı), ORHAN CİVELEK (SBF Mezunu, Çimento Sanayii Fabrika Müdürü)

AĞRI: PAŞA SARIOĞLU (TEK Proje Grup Müdürü)

AMASYA: M. TALAT SARAÇOĞLU (Topraksu Başmühendisi)

ANKARA: PROF. DR. MAHMUT ARKILIÇ (Ankara Veteriner Fakültesi Öğretim Üyesi), FİKRİ DEVRİMEL (Yalova C. Savcısı), PROF. DR. HAMZA EROĞLU (Ankara İTİA Öğretim Üyesi), RAFET İBRAHİMOĞLU (Türkiye İşveren Sendikaları Konfederasyonu Genel Sekreteri), PROF. DR. HALİL İBRAHİM KARAL (Emekli Subay, emekli Prof.), PROF. DR. DOĞAN KARAN (Hacettepe Üniversitesi eski Rektörü), NECMETTİN NARLIOĞLU (Sayıştay 6. Daire Üyesi), M. FEVZİ UYGUNER (Adalet Bakanlığı Hukuk İşleri Genel Müdürlüğü)

ANTALYA: DR. SERDA KURTOĞLU (İstanbul Yüksek İslam Enstitüsü Medeni Hukuk Öğretim Üyesi), A. FEHMİ KUZUOĞLU (Emekli Tuğgeneral, KUTLUTAŞ Holding Yönetim Kurulu Başkanı).

ARTVİN: MUAMMER YAZAR (Anayasa Mahkemesi Üyesi).

AYDIN: OP. DR. HALİL AKAYDIN (Sağlık ve Sosyal Yardım Müdürü), İ. DOĞAN GÜREŞ (Toprak İskan Genel Müdür Yardımcısı)

BALIKESİR: İBRAHİM BARANGİL (Emekli General), FENNİ İSLİMYELİ (Ticaret eski Bakanı, OHAN Toplu Konut Genel Müdürü)

BİLECİK: ORHAN BAYKAL (Hacettepe Üniversitesi Öğrenci Kafeteryası Satınalma Komisyonu Başkanı).

BİNGÖL: MEHMET AYDAR (Gazeteci, yazar)

BİTLİS: NECDET GEBELOĞLU (Bakırköy Ağır Ce[illegible]

BOLU: DR. FANDUĞAN TUNCAY (Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı Nüfus Planlaması Genel Müdürü)

BURDUR: HAMDİ ÖZER (SBF mezunu, Emekli Danıştay Üyesi, Ankara'da oturuyor.)

BURSA: İSMAİL HAKKI DEMİREL (Avukat, Bursa eski Emniyet Müdürü), RECAİ DİNÇER (Ziraat İşleri Genel Müdürü), M. ALİ ÖZTÜRK TEKELİ (Bursa Veteriner Fakültesi Dekan Yardımcısı)

ÇANAKKALE: MEHMET PAMAK (Gelirler Genel Müdür Yardımcısı)

ÇANKIRI: ŞÜKRÜ BAŞBUĞ (Emekli subay)

ÇORUM: AHMET SAMSUNLU (Ege Üniversitesi Kentsel Altyapı Enstitüsünde Profesör), A. AYNİ SABIRIN (Organize Sanayi Bölgesi Kurum Heyet Üyesi, İnşaat Mühendisi.)

DENİZLİ: DR. E. YILDIRIM AVCI (Sağlık ve Sosyal Yardım Müdürü), İSMAİL ŞENGÜN (Merkez Bankası Danışmanı, SBF mezunu)

(Arkası 6. Sayfada)

MGK KONTENJANI

40 ÜYE

EŞREF AKINCI (Emekli Orgeneral, Kara Kuvvetleri eski Komutanı)
ALAEDDİN AKSOY (Emekli Hakim Albay.)
ERTUĞRUL ALATLI (Emekli subay, Demir Çelik Fabrikaları Genel Müdür Yardımcısı)
ALİ NEJAT ALPAT (Emekli subay, UZEL Traktör Fabrikasında Personel Müdürü)
MUSTAFA ALPDÜNDAR (Harp—İş Sendikası İdari ve Mali Genel Sekreteri.)
PROF. HİKMET ALTUĞ (İstanbul Üniversitesi Cerrahpaşa Tıp Fakültesi Öğretim Üyesi.)
İSMAİL ARAR (Adalet eski Bakanı, THY İdare Meclisi Üyesi.)
ETHEM AYAN (Emekli Orgeneral, Hava Kuvvetleri eski Komutanı)
İMREN AYKUT (Kağıt Sanayii İşverenleri Sendikası Genel Sekreteri)
MAHİR CANOVA (Tiyatro sanatçısı)
ENDER CİNER (Mühendis, Bayrern Alman - Türk Cemiyeti Genel Sekreteri)
AHMET SAMSUN DOĞU (Gelirler eski Genel Müdürü, Petkim Yönetim Kurulu üyesi)
A. NEDİM EKAY (Emekli General)
ADNAN ERSÖZ (Emekli Orgeneral, MİT eski Müsteşarı)
HALİL GELENDOST (Emekli Albay, Hukukçu)
İHSAN GÖKSEL (Emekli Korgeneral)
FEYYAZ GÖLCÜKLÜ (SBF Öğretim Üyesi, Profesör)
HAYATİ GÜRTAN (MPM Genel Sekreteri)
VAHAP GÜVENÇ (TEKSİF Sendikası eski Genel Sekreteri, eski Kontenjan Senatörü)
ABDULLAH PULAT GÖZÜBÜYÜK (Adalet eski Bakanı, DİSK Kayyumu)
MEHMET HAZER (Eski Kars Senatörü)
SALAHATTİN KANTARCIOĞLU (Devlet Personel Dairesi Başkanı)
A. MÜMİN KAVALALI (Yargıtay Üyesi)
RECEP MERİÇ (Tarım ve Orman Bakanlığı Müsteşar Yardımcısı)
FERİDUN ŞAKİR OĞÜNÇ (Türk—İş Genel Danışmanı)
ERTUĞRUL ZEKAİ ÖKTE (Boğaziçi Üniversitesi mezunu, İstanbul Güzel Sanatlar Öğretim görevlisi)
TÜLAY ÖNEY (Çevre Müsteşarlığı Daire Başkanı, SBF Mezunu)
TURHAN ÖZALP (Gemi İnşaat Yüksek Mühendisi)
NURİ ÖZGÖKER (Kıbrıs doğumlu, Endüstri Mühendisi serbest meslek)
NERMİN ÖZTUŞ (MEB Başmüfettişi)
KAZIM ÖZTÜRK (MGK Yasama Sekreteri)
ATALAY PEKÖZ (Avukat)
İBRAHİM ŞENKAN (Emekli Orgeneral)
RAGIP TARTAN (SBF Mezunu, Danıştay eski Başkanı)
AYDIN TUĞ (SBF Mezunu, Merkez Valisi)
BEKİR TÜNAY (Emekli subay, MGK Genel Sekreterliği Kamuoyu Oluşturma Müşaviri)
HİDAYET UĞUR (Emekli subay)
ZEKİ YILDIRIM (İmar - İskân Bakanlığı Müfettişi)
NAMIK KEMAL YOLGA (SBF Mezunu, Emekli Büyükelçi)
MUSTAFA YÜCEL (İstanbul Gazeteciler Cemiyeti Genel Sekreteri)

İllerde seçilenlerin çoğu başka kentlerde görevli

■ YENİ ÜYELER ARASINDA 4'DA ESKİ KURUCU MECLİS ÜYESİ BULUNUYOR.

Haber Merkezi — Danışma Meclisi üyelerinden bazıları yurt dışında olduklarından öğrenemediler. Bazı üyelerde seçildiklerine inanamadılar, şaşkınlıklarını belirttiler.

İstanbul'dan İmren Aykut, çok sevinçli olduğunu belirterek «Beklemiyordum. Sevindiğim kadar da şaşırdım» dedi. 30 yaşında ve bekar olan Aykut, kulak ameliyatı geçirdiği için salı gününe kadar dinlenecek.

Ordu'dan Danışma Meclisi üyeliğine seçilen bayan Dr. Cavidan Tercan, bir seyahat şirketinin düzenlediği geziye katılarak İngiltere'de bulunduğundan haberi öğrenemedi. Kırklareli'den Danışma Meclisine

(Arkası 11. Sayfada)

Üyelerin yaş ortalaması 52

● EN YAŞLI ÜYE SADİ IRMAK (77) EN GENÇ ÜYE İSE MEHMET POMAK (31)

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Danışma Meclisi'nde en yaşlı üye 77 yaşındaki Sadi Irmak (Konya) en genç üye 31 yaşındaki Mehmet Pomak (Çanakkale) Danışma Meclisi'nin yaş ortalaması da 52.

Danışma Meclisi 23 ekim tarihinde Sadi Irmak Başkanlığında toplanacak.

[illegible]

(Arkası 11. Sayfada)

En kalabalık meslek grubu hukukcular

■ Hukukçuları sırasıyla mühendisler, emekli askerler, öğretim üyeleri ve iktisatçılar izliyor.

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Milli Güvenlik Konseyi Genel Sekreterliği'nce dün açıklanan Danışma Meclisi üyeleri içinde meslek dağılımı açısından en kalabalık grubu hukukçular oluşturuyor. Serbest avukat, yargıç, Danıştay üyesi gibi farklı görevlerde bulunan hukukçuların Danışma Meclisi'ndeki toplam sayısı 32.

Danışma Meclisi'nde yine meslek gruplarına göre hukukçuları, sırasıyla mühendisler (26), emekli askerler (22), öğretim üyeleri (21), ve iktisatçılar (20) izliyor. Diğer meslek grupları arasında da 7 öğretmen, 5 memur, 4 gazeteci, 3 merkez valisi, 2 sendikacı, 2 işçi, 2 veteriner, 1 emekli bu yükselçi, 1 tiyatro yönetmeni ve 1 öğretim görevlisi üye var.

Askerlerin ise 17'ü generallik rütbesinden emekli olmuş kalan 7 üye daha alt rütbelerdeki subaylar ve 2 üye de emekli hakim albay.

Çoğunluğu profesör olan öğretim üyeleri arasında da en kalabalık grubu 10 hukukçu oluşturuyor. Bu hukukçuları 8 tıp profesörü, 3 iktisatçı ve 7 mühendis profesör izliyor. Mühendisler arasında da en kalabalık grup 10 kişi ile Ziraat Mühendisleri.

Danışma Meclisi'nin 160 üyesinden 157'si yüksek öğrenim görmüş. Yüksek öğrenim görenlerin toplamının toplam oranı yüzde 98.1. Üyeler arasında lise 1, sanat okulu 1 ve ilkokul mezunu 1 üye yer alıyor.

Danışma Meclisi'nin görevleri

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Milli Güvenlik Konseyi üyeleri ile Kurucu Meclisi oluşturacak Danışma Meclisinin görev ve yetkileri belirli. Kurucu Meclis hakkındaki yasada Milli Güvenlik Konseyi ile Danışma Meclisinden oluşan Kurucu Meclisin, Türkiye Büyük Millet Meclisi, Millet Meclisi ve Cumhuriyet Senatosuna ait görevleri yerine getirecek ve yetkileri kullanacak. 23 Ekim 1981 cuma günü saat 10.00'da ilk toplantısını yaparak Danışma Meclisi çalışmalarına başlamadan önce Devlet Başkanı Orgeneral Kenan Evren'in bir konuşma yapacağı öğrenildi.

Kurucu Meclisin oluşturulmasına ilişkin yasada Kurucu Meclisin görevleri şöyle sıralanıyor:

● Yeni Anayasayı ve Anayasanın halkoyuna sunuluş kanununu hazırlamak.

● Halk oyuna sunulan ve milletçe kabul edilince yürürlüğe girecek olan Anayasa ilkelerine uygun siyasi partiler kanununu hazırlamak.

● Yeni Anayasanın ve siyasi Partiler Kanununun hükümleri gözönünde tutularak seçim kanununu hazırlamak.

● MGK'ca kararlaştırılacak tarihte yapılacak genel seçimlerde TBMM kuruluş görevine başlayıncaya kadar kanun koyma, değiştirme ve kaldırma suretiyle yasama görevlerini yerine getirmektir.

[illegible]

(Arkası 11. Sayfada)

160 üyeden 5'i kadın

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Milli Güvenlik Konseyi tarafından dün kabul edilen açıklanan Danışma Meclisi üyeleri arasında yalnızca beşinin kadın olduğu öğrenildi. [illegible] Tuncbay da İzmir temsilcisi olarak seçildi. Merkez kontenjanından seçilen üç üye de İmren Aykut, Tülay Öney ve Nermin Öztuş.

[illegible]

Seçildiklerini duyunca ne dediler?

Haber Merkezi — Danışma Meclisi üyeliğine seçilenlerin çoğu, seçildikleri haberini gazete, ajans muhabirleriyle TRT'nin 13'deki yayınında öğrendiler. Büyük sevinç ve heyecan içinde oldukları görülen üyeler «Ülke ve millete hizmet etmekten büyük gurur duyacaklarını» belirttiler.

Cumhuriyet muhabiriyle a.a., ANKA, THA ve UBA ajanslarının, seçilenlerle yaptıkları konuşmalarda söyledikleri şöyle:

Sadi Irmak (Eski Başbakan Konya) «Bu haberi sizden duydum. Çok sevinçliyim. Teşekkür ederim. Şu anda bir şey söyleyecek durumda değilim. Millet ve memleket için hayırlı olsun.»

Abdullah Pulat Gözübüyük (DİSK Kayyumu Kontenjan) «Çevreden tebrikler yapıldı, bu yolda müracaat dedi. Müracaat etti.»

[illegible]

(Arkası 6. Sayfada)

DANIŞMA MECLİSİ'NDE KİM KİMDİR?

9. sayfada

GÜRBÜZ (Toprak - İskan Genel Müdür Yardımcısı).

BALIKESİR: İBRAHİM BARANGİL (Emekli General), FENNİ İSLİMYELİ (Ticaret eski Bakanı, ORAN Toplu Konut Genel Müdürü).

BİLECİK: ORHAN BAYSAL (Hacettepe Üniversitesi Öğrenci Kafeteryası Satınalma Komisyonu Başkanı).

BİNGÖL: MEHMET AYDAR (Gazeteci, yazar)

BİTLİS: NECDET GEBELOĞLU (Bakırköy Ağır Ceza Yargıcı).

BOLU: DR. TANDOĞAN TOKGÖZ (Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı Nüfus Planlaması Genel Müdürü).

BURDUR: HAMDİ ÖZER (SBF mezunu, Emekli Danıştay üyesi, Ankara'da oturuyor.)

BURSA: İSMAİL HAKKI DEMİREL (Avukat, Bursa eski Emniyet Müdürü), RECAİ DİNÇER (Ziraat İşleri Genel Müdürü), M. ALİ ÖZTÜRK TEKELİ (Bursa Veteriner Fakültesi Dekan Yardımcısı).

ÇANAKKALE: MEHMET PAMAK (Gelirler Genel Müdür Yardımcısı)

ÇANKIRI: ŞÜKRÜ BAŞBUĞ (Emekli subay).

ÇORUM: AHMET SAMSUNLU (Ege Üniversitesi Kentsel Altyapı Enstitüsünde Profesör), A. AVNİ ŞAHİN (Organize Sanayi Bölgesi Kurum Heyet Üyesi, İnşaat Mühendisi).

DENİZLİ: DR. E. YILDIRIM AVCI (Sağlık ve Sosyal Yardım Müdürü), İSMAİL ŞENGÜN (Merkez Bankası Danışmanı, SBF mezunu).

DİYARBAKIR: VEHBİ DABAKOĞLU (Emekli Sağlık Koleji Müdürü), AHMET SARP (Ulaştırma Bakanlığı eski Müsteşarı, TCDDY eski Genel Müdürü).

EDİRNE: ALİ DİKMEN (Emekli Tümgeneral).

ELAZIĞ: A. LÂMİ SÜNGÜ (Emekli Tümgeneral).

ERZİNCAN: ABDÜLBAKİ CEBECİ (Emekli Subay).

ERZURUM: PROF. DR. M. UTKAN KOCATÜRK (Atatürk Üniversitesi Tıp Fakültesi Öğretim Üyesi), ABDÜLKADİR ERENER.

ESKİŞEHİR: TEVFİK FİKRET ALPASLAN (Emekli Korgeneral, 1. Taktik ve Sıkıyönetim eski Komutanı).

GAZİANTEP: DR. MEHMET AKDEMİR (SSK Gaziantep Hastanesi Başhekimi), BEKİR SAMİ DAÇE (Cumhuriyet Savcısı).

GİRESUN: BAHTİYAR UZUNOĞLU SBF mezunu, Ticaret Bakanlığı Müşavir Müfettişi).

GÜMÜŞHANE: HALİT ZARBUN (Anayasa Mahkemesi eski üyesi, eski Kontenjan Senatörü).

HAKKÂRİ: EVLİYA PARLAK (Milli Eğitim Müdürü).

HATAY: ZEKİ ÖZKAYA (HATAŞ Tarım Ürünleri Yönetim Kurulu Üyesi), LÜTFULLAH TOSYALI (Bayındırlık Müdürü).

ISPARTA: A. GÜNGÖR ÇAKMAKÇI (Avukat).

İÇEL: İBRAHİM GÖKTEPE (SBF mezunu, Emekli Sandığı Müdürler Kurulu üyesi), TURHAN GÜVEN (Adalet Bakanlığı Adlî Sicil Genel Müdürü).

İSTANBUL: PROF. DR. ORHAN ALDIKAÇTI (İstanbul Hukuk Fakültesi Öğretim Üyesi), PROF. DR. MUSTAFA A. AYSAN (İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi Öğretim Üyesi), MUHSİN ZEKAİ BAYER (İstanbul DMMA Öğretim Üyesi), PROF. DR. FERİDUN ERGİN (İstanbul İktisat Fakültesi Öğretim Üyesi), PROF. DR. SİYAMİ ERSEK (İstanbul Göğüs Cerrahi Merkezi Başhekimi), ENİS MURATOĞLU (İstanbul Sıkıyönetim 2 Numaralı Askeri Mahkeme Yargıcı), M. YILMAZ ÖZMAN (TPAO Yöneticisi), MUZAFFER SAĞIŞMAN (Vatan Mühendislik Yüksek Okulu Dekanı), HAYRULLAH SEÇKİN (Serbest meslek).

İZMİR: AYDEMİR AŞKIN (Ege Bölgesi Sanayi Odası Başkanlık Müşaviri, RAPOR Gazetesi başyazarı), KEMAL KARHAN (Ege Üniversitesi Makina Fakültesi Dekanı), TURGUT KUNTER (Emekli Koramiral, Emlak Kredi Bankası Yönetim Kurulu Üyesi), DÜNDAR SOYER (SBF mezunu, serbest meslek), PROF. DR. TÜRE TUNÇBAY (Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi Öğretim Üyesi, Rektör Yardımcısı).

KARS: FUAT AZGÜR (Emekli Subay, Danıştay Üyesi), ABBAS GÖKÇE (Danıştay 2. Daire ve Yüksek Seçim Kurulu Üyesi).

KASTAMONU: NURETTİN AYANOĞLU (Millet Meclisi Tutanak Müdürü).

KAYSERİ: YAVUZ ALTOP (İktisatçı, Süntaş Sünger Sanayii Genel Müdürü), PROF. DR. MEHMET FEYZİ FEYZİOĞLU (İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Öğretim Üyesi).

KIRKLARELİ: MUZAFFER ENDER (Emekli Öğretmen, eski Bağımsız Belediye Başkanı).

KIRŞEHİR: SADİ ERDEM (Emekli Albay, Yüksek Mühendis).

KOCAELİ: HAMDİ AÇAN (Doktor, Verem Savaş Derneğinde Müşavir), S. FERİDUN GÜRAY (Adalet Bakanlığı İstanbul Bölge Müfettişi).

KONYA: PROF. SADİ IRMAK (Eski Başbakan), A. ASIM İĞNECİLER (Merkez Valisi), SALİH NECDET ÖZDOĞAN (Ziraat Müh. Topraksu Araştırma Enstitüsü Müdürü), OSMAN YAVUZ (Orman Bakanlığı Müsteşar Yardımcısı).

KÜTAHYA: HALİL ERDOĞAN GÜREL (SBF mezunu, Gediz İplik Sanayii Genel Müdür Muavini).

K. MARAŞ: RIFAT BAYAZIT (Hukuk mezunu, Anadolu Kulübü 2. Başkanı), HALİL EVLİYA (Emekli İnşaat Mühendisi).

MALATYA: AYHAN FIRAT (DOKSAN Genel Müdürü, Elektrik Müh.), DR. ABDURRAHMAN YILMAZ (Devlet Hastanesi ve Doğumevi Başhekimi).

MANİSA: SÜLEYMAN SIRRI KIRCALI (SBF mezunu, Danıştay Üyesi), AHMET VEFİK KİTAPÇIGİL (Merkez Valisi).

MARDİN: DR. BEŞİR HAMİTOĞULLARI (Ankara SBF Öğretim Üyesi).

MUĞLA: MEHMET KANAT (SBF mezunu, Türkiye Zirai Donatım Kurulu Başmüşaviri).

MUŞ: NAZMİ ÖNDER (Yem Sanayii Genel Müdür Yardımcısı).

NEVŞEHİR: NECİP BİLGE (Emekli Profesör, Kara Harp Okulu Öğretim Üyesi).

NİĞDE: AZMİ ERYILMAZ (Emekli subay, Danıştay Üyesi).

ORDU: ALİ MAZHAR HAZNEDAR (İmar ve İskan Bakanlığı Müsteşarı), DR. CAVİDAN TERCAN (SSK Ordu Hastanesi Başhekimi).

RİZE: ŞADAN TUZCU (Makina Mühendisi, un fabrikası sahibi).

SAKARYA: CAHİT TUTUM (SBF mezunu, TODAIE Öğretim Üyesi).

SAMSUN: PROF. DR. ŞENER AKYOL (İstanbul Hukuk Fakültesi Medeni Hukuk Öğretim Üyesi), CEVDET KARSLI (Samsun Sanayi Odası Genel Sekreterliğinden emekli), TURGUT ORAL (Bölge Ticaret Müdürü).

SİİRT: FUAT YILMAZ (Emekli subay).

SİNOP: ÖZER GÜRBÜZ (Yargıtay Cumhuriyet Başsavcı Yardımcısı).

SİVAS: DR. M. RAHMİ KARAHASANOĞLU (Doktor), R. ADLİ ONMUŞ (Köyişleri ve Kooperatifler Bakanlığı Müsteşar Yardımcısı).

TEKİRDAĞ: SALİH İNAL (Tekirdağ Bağcılık Araştırma Enstitüsü Müdürü).

TOKAT: HALİL ERTEM (Emekli Yargıtay Üyesi), ŞERAFETTİN YARKIN (SBF mezunu).

TRABZON: OP. DR. ZEKİ ÇAKMAKÇI (KTÜ Sağlık Bilimleri Fakültesi Öğretim görevlisi), PROF. DR. AKİF ERGİNAY (Emekli Profesör).

TUNCELİ: KAMER GENÇ (Danıştay Savcısı).

URFA: NİHAT KUBİLAY (Öğretmen), MEHMET VELİD KÖRAN.

UŞAK: REMZİ BANAZ (Mülkiye Müfettişi).

VAN: AVNİ MÜFTÜOĞLU: (Emniyet Genel Müdürlüğü Teftiş Kurulu Başkanı).

YOZGAT: FAHRİ ÖZTÜRK: (İçel Valisi, SBF mezunu).

ZONGULDAK: CEMİL ÇAKMAKLI (Toplu Konut Yönetim Kurulu Başkanı, SBF mezunu), TURGUT TAN (Ankara SBF İdare Hukuku Doçenti), İSA VARDAL (1. İş Mahkemesi Yargıcı).

MGK KONTENJANI
40 ÜYE

EŞREF AKINCI (Emekli Orgeneral, Kara Kuvvetleri eski Komutanı).

ALAEDDİN AKSOY (Emekli Hakim Albay).

ERTUĞRUL ALATLI (Emekli subay, Demir Çelik Fabrikaları Genel Müdür Yardımcısı).

ALİ NEJAT ALPAT (Emekli subay, UZEL Traktör Fabrikasında Personel Müdürü).

MUSTAFA ALPDÜNDAR (Harp-İş Sendikası İdari ve Mali Genel Sekreteri).

PROF. HİKMET ALTUĞ (İstanbul Üniversitesi Cerrahpaşa Tıp Fakültesi Öğretim Üyesi).

İSMAİL ARAR (Adalet eski Bakanı, THY İdare Meclisi üyesi).

ETHEM AYAN (Emekli Orgeneral, Hava Kuvvetleri eski Komutanı).

İMREN AYKUT (Kâğıt Sanayii İşverenleri Sendikası Genel Sekreteri).

MAHİR CANOVA (Tiyatro Sanatçısı).

ENDER CİNER (Mühendis, Bavyera Alman - Türk Cemiyeti Genel Sekreteri).

AHMET SANVER DOĞU (Gelirler eski Genel Müdürü, Petkim Yönetim Kurulu üyesi).

A. NEDİM ERAY (Emekli General).

ADNAN ERSÖZ (Emekli Orgeneral, MİT eski Müsteşarı).

HALİL GELENDOST (Emekli Albay, Hukukçu).

İHSAN GÖKSEL (Emekli Korgeneral).

FEYYAZ GÖLCÜKLÜ (SBF Öğretim Üyesi, Profesör).

HAYATİ GÜRTAN (MPM Genel Sekreteri).

VAHAP GÜVENÇ (TEKSİF Sendikası eski Genel Sekreteri, eski Kontenjan Senatörü).

ABDULLAH PULAT GÖZÜBÜYÜK (Adalet eski Bakanı, DİSK Kayyımı).

MEHMET HAZER (Eski Kars Senatörü).

SELÇUK KANTARCIOĞLU (Devlet Personel Dairesi Başkanı).

A. MÜMİN KAVALALI (Yargıtay üyesi).

RECEP MERİÇ (Tarım ve Orman Bakanlığı Müsteşar Yardımcısı).

FERİDUN ŞAKİR ÖĞÜNÇ (Türk-İş Genel Danışmanı).

ERTUĞRUL ZEKAİ ÖKTE (Boğaziçi Üniversitesi mezunu, İstanbul Güzel Sanatlar Öğretim görevlisi).

TÜLAY ÖNEY (Çevre Müsteşarlığı Daire Başkanı, SBF Mezunu).

TEOMAN ÖZALP (Gemi İnşaat Yüksek Mühendisi).

NURİ ÖZGÖKER (Kıbrıs doğumlu. Endüstri Mühendisi serbest meslek).

NERMİN ÖZTUŞ (MEB Başmüfettişi).

KAZIM ÖZTÜRK (MGK Yasama Sekreteri).

ATALAY PEKÖZ (Avukat).

İBRAHİM ŞENOCAK (Emekli Orgeneral).

RAGIP TARTAN (SBF Mezunu, Danıştay eski Başkanı).

AYDIN TUĞ (SBF Mezunu, Merkez Valisi).

BEKİR TÜNAY (Emekli subay, MGK Genel Sekreterliği, Kamouyu Oluşturma Müşaviri).

HİDAYET UĞUR (Emekli subay).

ZEKİ YILDIRIM (İmar - İskân Bakanlığı Müfettişi).

NAMIK KEMAL YOLGA (SBF Mezunu, Emekli Büyükelçi).

MUSTAFA YÜCEL (İstanbul Gazeteciler Cemiyeti Genel Sekreteri).

Siyasi partiler feshedildi

17 Ekim 1981

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) — Milli Güvenlik Konseyi, 12 Eylül 1980'de faaliyetlerini yasakladığı siyasi partilerin feshine ilişkin yasayı kabul etti. Milli Güvenlik Konseyi'nin dün yaptığı toplantıda kabul edilen yasaya göre, «12 Eylül 1980 tarihine kadar kurulmuş olan ve faaliyetleri MGK'nin 7 numaralı bildirisi ile yasaklanmış bulunan bütün siyasi partiler, tüm merkez, il, ilçe ve diğer şube teşkilâtları, kadın ve gençlik kolları temsilcilik, lokal ve diğer adlarla kurulan her türlü yardımcı kuruluş ve yan organları ile birlikte» feshedildi. Yasada, siyasi partilerin ve her türlü yardımcı kuruluş ve yan organlarının «para dahil, taşınır ve taşınmaz bütün malları»nın hazineye devredildiği belirtildi. Siyasi partilerin feshine ilişkin yasanın 3'ncü maddesinde, Atatürk'ün vasiyetnamesine göre, Cumhuriyet Halk Partisi'ne belirli koşullarla verilen vesayetin Devlet Başkanlığı Genel Sekreterliğince yürütüleceği belirtilerek, aynen şöyle denildi: «Türkiye Cumhuriyeti Devletinin kurucusu Atatürk'ün düzenlediği vasiyetnameye göre, maliki olduğu bütün para ve hisse senetleri ile Çankaya'daki taşınır ve taşınmaz mallarının o tarihte mevcut tek parti olan CHP'ne belirttiği şartlarla tevdii ettiği idaresi görevi; bu kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren vasiyetname uyarınca tam ve noksansız olarak Devlet Başkanlığı Genel Sekreterliğince ifa olunur.» Yasada, kayyım tayin edilmiş olan siyasal partilerle ilgili tasfiye işlemlerinde, bu kayyımların da diğer görevlilerle birlikte çalışacağı belirtilerek, «Tasfiye işlemi biten siyasi partideki kayyımın görevinin kendiliğinden sona ereceği» bildirildi. Yasanın 6'ncı maddesinde siyasi partilerle ilgili Milli Güvenlik Konseyi'nin 52 sayılı kararında yer alan hükümlerin uygulanmasına devam olunacağı bildirilerek, «MGK tarafından yeni bir karar ile değiştirilmedikçe, 2 Haziran 1981 gün ve 52 sayılı MGK kararında yer alan hükümlerin uygulanmasına devam olunur» denildi. Yasanın bir başka maddesinde ise, 12 Temmuz 1965 tarih ve 648 sayılı siyasal partiler yasası ile ek ve değişikliklerinin yürürlükten kaldırıldığı hükmü getiriliyor. Yasanın 9 maddelik metni aynen şöyle:

«Madde 1 — 12 Eylül 1980 tarihine kadar kurulmuş olan ve faaliyetleri Milli Güvenlik Konseyi'nin 7 numaralı bildirisi ile yasaklanmış bulunan bütün siyasi partiler, tüm merkez, il, ilçe ve diğer şube teşkilatları, kadın ve gençlik kolları, temsilcilik, lokal ve diğer adlarla kurulan her türlü yardımcı kuruluş ve yan organları ile birlikte feshedilmişlerdir.

Madde 2 — Feshedilmiş bulunan, siyasi partilerin ve her türlü yardımcı kuruluş ve yan organlarının para dahil taşınır ve taşınmaz bütün malları bu kanun yürürlüğe girdiği tarihte hazineye geçer.

Madde 3 — Türkiye Cumhuriyeti Devletinin kurucusu Atatürk'ün düzenlediği vasiyetnameye göre, maliki olduğu bütün para ve hisse senetleriyle Çankaya'daki taşınır ve taşınmaz mallarının, o tarihte mevcut tek parti olan Cumhuriyet Halk Partisine belirttiği şartlarla tevdi ettiği idaresi görevi, bu kanun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren vasiyetname uyarınca tam ve noksansız olarak Devlet Başkanlığı Genel Sekreterliği'nce ifa olunur.

Madde 4 — Siyasi parti mallarının hazineye intikaline ilişkin tasfiye işlemleri, en geç bir ay içinde Maliye ve İçişleri Bakanlarınca müştereken hazırlanacak yönetmelikte belirtilen usul ve esaslara göre bu Bakanlıklarca yapılır.

Madde 5 — 2325 sayılı kanun hükümle-

rine göre kayyım tayin edilmiş olan siyasi partilerle ilgili tasfiye işlemlerinde bu kayyımlar da diğer görevlilerle müştereken görev ifa ederler. Tasfiye işlemi biten siyasi partideki kayyımın görevi kendiliğinden sona erer.

Madde 6 — Milli Güvenlik Konseyi tarafından yeni bir kararla değiştirilmedikçe 2 Haziran 1981 gün ve 52 sayılı Milli Güvenlik Konseyi kararında yer alan hükümlerin uygulanmasına devam olunur.

Madde 7 — 13 Temmuz 1965 tarih ve 648 sayılı siyasi partiler kanunu ile ek ve değişiklikleri yürürlükten kaldırılmıştır.

Madde 8 — Bu kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Madde 9 — Bu kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.»

YASANIN GEREKÇESİ

Milli Güvenlik Konseyi üyeleri, Orgeneral Nurettin Ersin, Orgeneral Tahsin Şahinkaya, Oramiral Nejat Tümer, Orgeneral Sedat Celasun tarafından Milli Güvenlik Konseyi Başkanlığı'na verilen yasa önerisinin gerekçesi aynen şöyle:

«Ülkemizin içine sürüklendiği çok ağır ve tehlikeli ortamda tarihi sorumluluk duygusu ile Türk Silahlı Kuvvetlerinin gerçekleştirdiği 12 Eylül Harekâtında parlamento ve hükümet feshedilmiş, siyasi partilerin faaliyetleri de bütünü ile durdurulmuştur; bu tarihten sonra da, bazı siyasi parti mensuplarının ve yöneticilerinin yazı veya demeçlerle, siyasi amaçlı faaliyet gösterdikleri veya siyasi nitelik taşıyan davranışlarda bulundukları dikkati çekmiş, Türk toplumunun muhtaç olduğu huzur açısından bu gibi faaliyet ve davranışların önlenmesi maksadıyla 52 sayılı MGK kararı alınmış ve yayınlanmıştır.

KURUCU MECLİS

Türk milletinin içtenlikle benimsediği hür demokratik devlet ve toplum düzeninin Atatürk'ün gösterdiği yönde sağlam ve sağlıklı görülmesi için 12 Eylül 1980'den bu yana büyük gayretler sarfedilmiş ve yol alınmıştır; Türk Silahlı Kuvvetleri adına 12 Eylül Harekâtının başında ilan edilen hedeflere bir an önce ulaşmak ve hür demokratik devlet düzenini, sağlam ve sağlıklı kurmak için MGK Kurucu Meclisin Teşkili hakkındaki kanunu kabul ederek yürürlüğe koymuştur. Bu kanunun başlangıç kısmında 12 Eylül Harekâtının amacına uygun olarak şöyle denilmiştir:

(Türkiye Cumhuriyeti devletinin varlığı ve bağımsızlığı, ülkenin ve milletin bütünlüğü ve bölünmezliği ve toplumun huzuru korunarak, milli dayanışma ve sosyal adalet anlayışı içinde herkesin insan haklarından ve temel hürriyetlerden eşitlik ilkesine göre yararlanmasını ve hukukun üstünlüğünü sağlayacak demokratik, laik hukuk devletinin kurulması için gereken hukuki düzenlemelerle anayasayı, siyasi partiler ve seçim kanunlarını yapmak ve varlığı genel seçimlerle kurulacak TBMM fiilen göreve başlayınca sona ermek üzere Kurucu Meclis kurulması kararlaştırılmıştır.)

İNTİKAL HÜKÜMLERİ

MGK Başkanı ve Devlet Başkanı tarafından 12 Eylül harekatının başından itibaren çeşitli vesilelerle açıklanan program uyarınca yeni anayasa hazırlanıp. Halk oyuna sunulacak ve yeni anayasanın Türk milletince tasvip edilen, ihtiva ettiği intikal hükümlerine göre yürürlüğe girecektir. Millet tarafından tasvip edilecek Anayasa'nın ilkelerine uygun yeni partiler kanunu yürürlüğe konulup, yeni siyasi partilerin kurulmasına ve teşkilatlanmasına yetecek makul bir süre geçtikten sonra Kurucu Meclisin kabul ettiği seçim kanununa göre, genel seçimler yapılacak ve Millet Meclisi toplanacaktır.

SİYASİ SORUMLULUK TEVCİHİ

12 Eylül 1980 tarihinden önce tek başına veya koalisyon halinde iktidarda bulunan yahut ana muhalefet veya muhalefet partisi olarak faaliyet göstermiş olan partilerin yöneticilerine siyasi sorumluluk tevcihi uygun görülmemiş, ancak, bugüne kadar feshedilmeleri cihetine gidilmeyerek, yalnızca bütün siyasi partilerin siyasi faaliyetlerinin durdurulması ile yetinilmiştir. Parlamenter demokrasi hiç şüphe yok ki, siyasi partilerle gerçekleşen bir sistemdir, 1961 Anayasası'nın 56'ncı maddesinde de belirtildiği gibi siyasi partiler demokratik siyasi hayatın vazgeçilmez unsurları olarak kabul edilmektedir. Bundan olayıdır ki, siyasi partiler rejimini benimsemiş her demokatik memlekette olduğu gibi milletimizin kaderi, onun siyasi partilerinin fikir gücüne, görüş ve düşünce doğrultusuna ve yöneticilerin ehliyet ve dürüstlük derecelerine kesin olarak bağlıdır.

Siyasi partiler, devletin gücünü azaltan veya parçalayan vatandaşları birbirine düşman cepheler haline getiren kuruluşlar olamaz. Siyasi partiler, anayasa ve kanunlar çerçevesinde devlet işlerinin ve bütün kamu faaliyetlerinin daha iyi yürütülmesi bütün vatandaşların huzur ve refaha kavuşması için programları istikametinde, ancak meşru bir rekabet yapabilirler.

YANLIŞ DEMOKRASİ ANLAYIŞI

Çok partili siyasi hayatımız boyunca çok kere yanlış bir demokrasi anlayışı yüzünden süre gelmiş derin ayrılıkları ve hatta bölünmeleri ortadan kaldırmak için yeni Anayasadan sonra yeni bir siyasi partiler ortamı yaratmak şarttır. Bu itibarla, yeni anayasa ile yeni partiler kanunun kabulünde sonra mem-

leketin ihtiyacına uygun yeni seçim partiler rejimine göre yeni partilerin kurulup, faaliyette bulunmalarına imkân vermek geçmişin çekişmelerine değil, geleceğe dönük bir siyasi hayatın elverişli ortamını yaratmak ve Kurucu Meclis çalışmalarını milli hedefler istikametinde ve hiçbir surette gölgelemeden sürdürebilmek için 12 Eylül 1981 tarihinde mevcut olup da faaliyetleri esasen durdurulmuş olan siyasi partilerin bütün teşkilatı, yardımcı teşkilâtı ile birlikte feshi zaruri görülmüş ve bu nedenle kanun teklifi hazırlanmıştır.»

Evren: Geçmişten ders alacak yeni siyasi partiler sahneye çıkmalı

17 Ekim 1981

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) — Devlet Başkanı Orgeneral Kenan Evren siyasi partilerin fesh edilmesine ilişkin yasanın kabul edilmesi dolayısıyla dün akşam radyo ve televizyondan yaptığı konuşmada «Türkiye'de siyasi partilere dayalı demokratik parlamenter sistem mutlaka kurulacaktır. Ama mevcut bu partilerle değil. Yurdu 12 Eylül öncesine getiren partilerle kurulacak demokrasi yıkılmaya mahkûm olacaktır» dedi. Partileri fesh etme kararının «Milletin isteği doğrultusunda alındığını» bildiren Orgeneral Evren «Kendi içinde halledeceğimiz problemleri dış ülkelere jurnal ederek bir takım kuruluşlar vasıtasıyla bize baskı yaptırma denemelerine girişmeselerdi, belki bu kararı almak gereğini duymayacaktık» biçiminde konuştu. Devlet Başkanı Orgeneral Kenan Evren'in dün akşamki radyo ve televizyon konuşması aynen şöyle:

«Aziz Türk milleti, radyo ve televizyon haberlerinde de duyduğunuz gibi, ülkemizde mevcut tüm siyasi partiler bugünden geçerli olarak feshedilmişlerdir. Milli Güvenlik Konseyi'ni bu kararı almaya zorlayan durum ve sebepleri şöylece açıklamak mümkündür: 12 Eylül 1980 öncesinde ülkemizin içinde bulunduğu çok tehlikeli durum hâlâ hepimizin gözleri önünde durmakta ve bütün tazeliği ile hafızalarımızda yaşamaktadır. Seneler ve senelerce bu fevkalâde acı günlerin içinde, yaşama güvencesini kaybetmiş, yarınından ümidini yitirmiş olan Türk vatandaşları 12 Eylül 1980 günü Türk Silahlı Kuvvetleri'nin yönetime bütünü ile el koymasını, büyük bir çoğunlukla tasviye etmiş ve desteğini esirgememiştir. O günün şartlarına göre parlamento ve hükümet feshedilmiş ve fakat demokrasiye olan inancımızın bir gereği olarak, siyasi partilerin sadece faaliyetlerinin durdurulması ile yetinilmişti. Ancak Türkiye'nin bu duruma gelmesinde büyük sorumluluk taşıyan siyasi parti mensup ve yöneticilerinin, milletin büyük çoğunluğuna uyarak bu gerçeği idrak etmeleri yeni anayasa, yeni seçim ve partiler kanunu hazırlanıp normal seçimler yapılıncaya kadar, bu yönetime yardımcı olmaları, hiç olmazsa köstek olmamaları veya gölge etmemeleri beklenirken, maalesef yazı veya demeçlerle siyasi amaçlı faaliyet gösterdikleri veya siyasi nitelik taşıyan tutum ve davranışlarda bulundukları, hatta kendi içlerinde de iktidar kavgasını başlattıkları, kısaca 12 Eylülden önceki davranışlarını memlekette hiç bir şey olmamış gibi devam ettirme çabası içinde bulundukları görülmüş, bunun üzerine Türk toplumunun muhtaç olduğu huzur ve güven açısından bu gibi faaliyet ve davranışların önlenmesi maksadıyla 52 sayılı Milli Güvenlik Konseyi kararı alınarak yürürlüğe konuldu. Şu hususu bütün Türk milleti önünde bir kere daha belirtirim ki, Millî Güvenlik Konseyi hiç bir zaman, ülke yönetiminin tek bir partiye veya tek bir şahsa verilmesini düşünmemiştir. Biz, tek parti veya şahıs diktatörlüğünün ülkeyi arzu edilmeyen istikametlere sürükleyebileceği inancı içerisinde olduğumuzdan dolayıdır ki, bütün konuşmalarımda hür, demokratik, parlamenter sistemin yeniden sağlam temeller üzerine kurulacağını, her şeyi ile bozulmuş bir idarenin kısa sürede düzeltilemiyeceğini ve bunun için de makul bir süreye ihtiyacımız olduğunu dile getirmiştim. Parlamenter demokrasinin siyasi partilerle gerçekleşen bir sistem olduğunun bilinci içerisindeyiz. Siyasi partiler, demokratik siyasi hayatın vazgeçilmez unsurlarıdır. Bundan dolayıdır ki, siyasi partiler rejimini benimsemiş her demokratik ülkede olduğu gibi milletimizin kaderi, siyasi partilerin gücüne, görüş ve düşünce doğrultusuna ve özellikle yöneticilerinin ehliyet ve dürüstlük derecelerine kesin olarak bağlıdır.

Siyasi partiler, devletin gücünü azaltan veya parçalayan, vatandaşları birbirine düşman cepheler haline getiren kuruluşlar olamaz. Siyasi partiler Anayasa ve kanunlar çerçevesinde devlet işlerinin ve bütün kamu faa-

liyetlerinin daha iyi yürütülmesi, bütün vatandaşların huzur, güven ve refaha kavuşması için programları istikametinde ancak meşru bir rekabet içinde bulunabilirler. Başka bir deyimle, siyasi partilerin vatandaşlar arasında uzlaşmaz ayrılıklara, kırgınlıklara ve bölünmelere asla yer vermeden medeni ve seviyeli bir hizmet yarışı yapmaları gerekir.

HANGİSİ GÖREVİNİ YAPTI?

Şimdi elimizi vicdanımıza koyarak düşünelim, acaba milletin kaderinde başlıca rol oynamış partiler ve yöneticilerinden hangisi 12 Eylüle gelinceye kadar bu görevin idraki içinde oldu? Bu yöneticilerden hangisi devlet çatısının çatırdayarak yıkılmaya başladığını görüp de milletin refahı ve huzuru, devletin bekası için kişisel ve parti çıkarlarından feragatta bulunabildi?

Ve yine vicdanımıza danışarak şu soruya cevap arayalım: Hangi siyasi parti ve yöneticisi 12 Eylülden sonra siyasi ihtirasını bir müddet olsun durdurup da, yıkılan devlet düzeninin tamiri için beklemeyi tercih etti? Aksine basın ve diğer yollarla eskiden olduğu gibi birbirlerine sataşmaya, sen - ben kavgası yapmaya ve gizli kapılar arkasında toplantılar düzenleyerek yalan haberler yayarak temiz vatandaşları mevcut yönetim aleyhine zehirleme içerisine girdiler. Hatta ilk yapılacak seçimde iktidara gelecekmiş gibi yandaşlarına şimdiden makam, mevki ve menfaat dağıtma vaadlerinde bulundular. Bu suretle 12 Eylüle kadar ülkeyi nasıl yönetmişler ise alışkanlıklar içerisinde olduklarını ortaya koydular.

Bu siyasi partilerin yöneticileri hâlâ birbirlerine karşı o kadar kin ve nefretle dolular ki, bugün siyasi faaliyetlere müsaade edilmiş olsa, tekrar 11 Eylül günü kaldıkları noktadan yine bildikleri yolda yürümeye devam edeceklerinden kimsenin kuşkusu olmasın.

BU PARTİLERLE DEĞİL

Türkiye'de siyasi partilere dayalı demokratik parlamenter sistem mutlaka kurulacaktır. Ama mevcut bu partilerle değil. Yıkılan bir binanın enkazını kullanarak yapılan bir bina nasıl çökerse, yurdu 12 Eylül öncesine getiren partilerle kurulacak bir demokrasi de yeniden yokolmaya mahkûm olacaktır. Sağlam olması için yeni malzeme ile yapılan binada olduğu gibi, biz de hür demokratik parlamenter sistemimizin ancak yeni anayasa ve partiler kanununa uygun olarak kurulacak yeni siyasi partilerle inşa etmenin mümkün olacağına inandık ve milletin de isteği doğrultusunda mevcut partileri feshetme kararını aldık.

Ayrıca Danışma Meclisi'nin her türlü etkiden masun olarak rahat ve huzurlu çalışabilmesi için de bu yola başvurulmasına zaruret duyduk.

Kurucu Meclis'in meydana getireceği anayasanın milletçe kabulünden sonra hazırlanacak siyasi partiler kanununa uygun olarak ihtiyaç duyulacak yeni siyasi partiler kurulacak ve bu partiler ile normal seçimlere gidilecektir.

VAADLERİMİZİ YERİNE GETİRDİK

12 Eylül'den beri millete vaadettiklerimizi adım adım tahakkuk ettirdik, çok şükür bütün vaadlerimizi zamanında yerine getirdik. Eğer mevcut partiler ve yöneticileri milletin gösterdiği anlayışı gösterebilseler, kendilerini geçmişin kin ve nefretinden temizleyebilseler, kendi içimizde halledeceğimiz problemleri dış ülkelere jurnal ederek bir takım kuruluşlar vasıtasıyla bize baskı yaptırma denemelerine girişmeselerdi, belki bu kararı almak gereğini duymayacaktık. Bunların hiçbirisini yerine getirmeyenler gitmeli ve geçmişten ders alarak kurulacak yeni partiler sahneye çıkmalıdırlar.

Şimdiye kadar söylediklerimi özetleyecek olursam:

Partilerin kısır, fakat klikleşmiş, bugüne kadar ki başarısızlıkları sabit olmuş kişilerin kurduğu kadro çemberini kaldırarak geçmişteki hatalardan şiddet ve yolsuzluklardan doğrudan veya dolaylı olarak sorumlu olmayan kişilerle çalışmasını temin etmek, bütün devlet teşkilatına sızmış olan kişisel menfaata dayalı partizan hareketlerin önünü almak.

Danışma Meclisi'nin geleceğe dönük olarak rahat ve huzur içinde her türlü etkilerden uzak çalışmasını sağlamak.

En hayati milli çıkarlarda dahi uzlaşamayan partileri geçmişte bırakarak Türkiye'de kurulacak özgürlükçü demokrasiye, acı hatalardan sorumlu olmayan, ideolojik doğmatik sapıklıklardan uzak, Atatürk ilkelerinde birleşebilen geleceğe dönük partilerle yeniden başlamak maksadıyla, partileri feshetmek kararı alınmıştır.

Ümit ediyoruz ki bundan sonra kurulacak partiler, Atatürk ilkelerini esas alıp 1950'den beri yapılan hatalardan ders almış olarak faaliyette bulunurlar ve Türkiye'yi tekrar, 1960'a, 1971'e ve 1980'e getirmezler.' Bu husus tamamen sizlerin elinde ve sorumluluğunuzdadır sevgili vatandaşlarım.

Eğer sizler yeni partilerin kurulmasında ve ileride yapılacak seçimlerde dikkatli davranır da, ülkeyi geçirdiğimiz karanlık durumlara getirmeyecekleri seçerseniz, Türkiye daima iyiye, güzele ve ileriye hızla gidecektir.

Hepinize sevgiler ve saygılar sunarım.»

Önemli aşama

Uğur MUMCU — 18 Ekim 1981

12 Eylül 1980 tarihinden bu yana Milli Güvenlik Konseyi'nin aldığı en önemli kararlardan biri, hiç şüphesiz, siyasal partilerin hukuksal varlıklarına son veren «siyasi partilerin feshine dair kanun»un kabul edilmiş olmasıdır.

Bu yasa ile birlikte 12 Eylül öncesinin bütün siyasal partilerinin siyasal ve hukuksal varlıklarına son verilmekte ve yürürlükteki siyasi partiler yasası kaldırılmaktadır.

Yasanın gerekçesinde yer alan şu sözler oldukça ilgi çekicidir:

— 12 Eylül 1980 tarihinden önce tek başına veya koalisyon halinde iktidarda bulunan yahut ana muhalefet veya muhalefet partisi olarak faaliyet göstermiş olan partilerin yöneticilerine siyasi sorumluluk tevcihi uygun görülmemiş; ancak bugüne kadar feshedilmeleri cihetine gidilmeyerek yalnızca, siyasi partilerin siyasi faaliyetlerinin durdurulması ile yetinilmiştir..

Gerekçenin bu bölümünden de anlaşıldığı üzere, örneğin 27 Mayıs 1960 ihtilalinde görülen, parti yöneticilerine «siyasi sorumluluk tevcih» etme yolu, daha açık ifade ile siyasal parti yöneticilerini yargılama yolu tutulmamış, bunun yerine «yaptırım» olarak partilerin siyasal ve hukuksal varlıklarına son verilmiştir. Devlet Başkanı Sayın Evren'in önceki akşamki konuşmasından da bu kararın siyasal partiler için bir çeşit «yaptırım» olduğu anlaşılmaktadır.

Yasa gerekçesinde dikkat çekici bir bölüm de şudur:

— MGK Başkanı ve Devlet Başkanı tarafından 12 Eylül harekâtının başından itibaren çeşitli vesilelerle açıklanan program uyarınca yeni Anayasa hazırlanıp, halkoyuna sunulacak ve yeni Anayasa Türk milletince tasvip edilen ihtiva ettiği intikal hükümlerine göre yürürlüğe girecektir...

Burada dikkatimizi çeken bölüm, Anayasanın «ihtiva ettiği intikal hükümleri» uyarınca yürürlüğe konulacağı yolundaki açıklıktır. «İntikal hükümleri» Anayasanın Kurucu Meclis'ten çıkıp, halkoyuna sunulduktan sonra belli aşamaları ve doğal olarak süreleri kapsayacağını göstermektedir.

Bu aşama gerekçeye göre, «siyasi partilerin kurulması ve teşkilâtlanmasına yetecek makul ve süre» olarak tanımlanmış bulunmaktadır. Bu «makul süre»nin ne kadar süreceğini bugünden kestirmeye olanak yoktur.. Herhalde bunu ülkenin ilerki aşamalarda ulaşacağı özel koşullar belirleyecektir..

Yasa gerekçesinde bu «makul süre» içinde «memleket ihtiyaçlarına uygun siyasi partiler rejimine göre» yeni partilerin kurulup, örgütlenebileceği belirtilmektedir. Yine yasa gerekçesinde «vatandaşları birbirine düşman cepheler haline getiren» siyasal partilere yer verilmeyeceği açıklanmaktadır. Sayın Evren'in önceki akşam izlediğimiz konuşmasında da partilerin «Atatürkçü» olmalarının beklendiği ve özlendiği vurgulanmaktadır..

Türkiye Cumhuriyeti'nin temeli ulusal tarihimizin görkemli kurtuluş savaşına ve Atatürk devrimine dayanmaktadır. Bu bakımdan bütün partilerden Cumhuriyeti oluşturan ulusal temellere bağlı olmalarını beklemek doğaldır. Yakın geçmişimizde Atatürkçülüğe karşı birçok düşünce ve eylemin «Atatürkçülük» adı altında gizlendiğini, 1950 den 1980'e kadarki acı örnek ve deneylerle bildiğimize göre bu özlemin, ilerde ne ölçüde yerine geleceği konusunda endişeli olduğumuzu belirtmek isteriz... Özlem hepimizin özlemidir, ne var ki bu özlemin gerçekleşmesi oldukça güçtür..

Yeni siyasal partilerin kurulmasına ve örgütlenmelerine elverişli «makul süre» içinde toplumun varlıklı çevrelerine dayanan partilerin çabuk ve güçlü biçimde örgütlenmeleri doğaldır. Buna karşılık emekçi sınıf ve tabakalardan kaynaklanacak partilerin kurulmaları değil, ama örgütlenmelerinde en azından «mali engeller ve güçlükler» çıkacaktır. Bu ise siyasal partilerin serbestçe yarışmalarını olumsuz yönde etkileyecektir..

Son yasa ile Türkiye yeni bir siyasal döneme ayağını atmış bulunmaktadır..

Evren: Partileri cezalandırdık

Raşit KISACIK — Ufuk GÜLDEMİR
20 Ekim 1981

MALATYA / ELAZIĞ — Devlet Başkanı Orgeneral Kenan Evren, Elazığ'da yaptığı konuşmada, siyasi partilerin feshediliş nedenleri üzerinde dururken böyle bir karar alın-

masını arzu etmediklerini ancak mecbur kaldıklarını söyledi. Evren eski partilerin seçime girmelerine izin verilmesi halinde kısa sürede «boğaz - boğaza gireceklerini» belirtirken, «Bunları böyle cezalandırmayı uygun gördük. Bu onlara yeter» dedi.

Evren dün sabah beraberinde MGK üyeleri ve Başbakan olduğu halde Malatya'ya geldi ve havaalanında 2 ve 3. Ordu Komutanlarınca karşılandı.

Karakaya baraj gölü üzerinde kurulacak 2,5 kilometrelik demiryolu köprüsünün temelini atan Evren, «Şimdi 27 milyar kilovat saat olan enerji açığımız 1987'de 60 milyar kilovat saati bulacak. Karakaya ve Atatürk barajları bu açığın kapatılmasını amaçlıyor.» dedi. Türkiye'nin en uzun köprüsü 11 milyar liraya malolacak ve 1984'de tamamlanacak.


Devlet Başkanı Malatya ve Elazığ'da konuştu

Evren: Partileri cezalandırdık

Raşit KISACIK — Ufuk GÜLDEMİR bildiriyor

MHP DAVASI

Askeri Yargıtay 548 sayfalık tutanağı inceliyor

Yunanistan'da SEÇİM SONRASI

Seçim sonuçları demokratik sistemin bir zaferi olarak niteleniyor

Türkiye ile ilişkiler güç döneme giriyor

Altan OYMEN yazıyor

YUNANİSTAN'DA YENİ BİR DÖNEME GİRİLİYOR

KENDİ KALEMİNDEN PAPANDREU

1939'da Nazilere,

20.10.1981

Malatya'da «Cumhuriyetimizin kurtarıcıları hoşgeldiniz» pankartlarıyla karşılanan Evren, Malatya konuşmasında Konya'daki 2. Ordu karargahının 1983 yılında Malatya'ya nakledileceğini bildirdi. Evren, bunun çalışmalarının 1963'de başlatıldığını, bugüne kadar da tahakkuk ettirilmediğini, bu intikalin bölge halkı üzerinde bir baskı unsuru yaratmak maksadıyla yapıldığını yayan hainlerin bulunduğunu söyledikten sonra, «Burası kimin ülkesi ki, biz bölge halkı üzerinde baskı yapma lüzumunu duyalım? Yurt savunmasını daha güçlü yapabilmek için alınan askeri tedbirleri dahi böylece propaganda vesilesi yapanların kimlere hizmet ettiğini artık bu millet iyice anladı» dedi.

Orgeneral Evren, bazı vatan haini kişilerin Trakya'da iki uçağın düşmesini bile istismar ettiklerini belirtti ve şöyle dedi:

«Şimdi bakın bunu nasıl istismar ediyorlar. Sözde, bu pilot solcuymuş ve yanındaki arkadaşına demiş ki, «Ben kendimi feda ediyorum. Bu ne ilk olacaktır, ne de son olacaktır» demiş ve bölüğün üzerine gitmiş, uçağını düşürmüş. Görüyorsunuz bir tatbikat sırasında toplu bir hedefe pike taarruzu yapan, pikeden uçağını kurtaramayan ve bu yüzden şehit olan çok kıymetli bir Türk subayına dahi böyle haince, alçakça iftirada bulunabiliyorlar, bu namussuz herifler. Ve maalesef düşmanlarımızın uydurduğu bu yalan haberlere inanan münevver diye geçinen insanlarımız da mevcut.»

Evren, vatan hainlerinin bu bölgeyi bile Türkiye'den ayırıp başka ülkelere bağlı ve onların kuklası bir devlet kurma gafleti içinde bulunduklarını kaydetti, bölgede kan akıtanların kışın yeniden canlamaları halinde Silâhlı Kuvvetler ve Emniyet mensuplarının buların ensesinde olacağını belirtti.

İngiltere ve Amerika'da çıkan iki derginin, ekonomik durumu iyiye giden ülkelerin başında Türkiye'nin bulunduğunu yazdıklarını anlatırken de Evren, «Vaktiyle yüzümüze bakmayanlar, kredi almak için gittiklerinde hiç suratımıza bakmayanlar bugün ardımızda

koşmaktalar. Türkiye'nin içerde huzur ve güven içerisinde olması ekonomisinin de her geçen gün iyiye doğru gitmesi, elbetteki bazı iç güçler gibi, dış güçleri de rahatsız etmektedir.»

ERMENİ SORUNU

Türkiye'nin tarih boyunca «Ermeni meselesi» diye bir meselesi olmadığını anlatırken, «Türkiye'nin hiçbir ülkeye veya topluma vereceği bir karış toprağı yoktur, kendilerinde bu gücü görüyorlarsa gelsinler, boylarının ölçülerini alsınlar. Onlar yanlış kapı çaldıklarını ilerde anlayacaklardır. Başka kapıları çalsınlar.»

Evren, Rektör'den İnönü Üniversitesi'nin hocası olmadığını öğrendiğini anlatırken de, «Bunun çaresi yakında çıkacak YÖK ile Üniversiteler Kanunu ile halledilecektir. Her vatandaş Türkiye toprakları üzerinde görev yapmakla mecbur olacaktır. Bundan hiç şüpheniz olmasın» dedi.

ELAZIĞ

Devlet Başkanı ve beraberindekiler daha sonra Elazığ'a geçtiler. Partilerin kapatılması üzerinde dururken «Sağ ve sol anarşistleri partiler himaye etmedi mi? Bölmedi mi?» sorularına halktan «evet» yanıtını aldı.

Siyasi partilerin feshedilişiyle ilgili kararı almak istemediklerini, ancak mecbur kaldıklarını belirten Evren, siyasi partilerin dinsel açıdan da yurttaşları böldüğünü söylerken şöyle konuştu:

«Futbol takımları maç yaparlar. Biri galip gelir, öbürü mağlup olur. Ama maçtan sonra öpüşürler, kolkola gezerler, ama partiler birbirlerine düşmandı.»

Genelkurmay Başkanıyken tüm ısrarlarına karşın bazı yerlerde silah araması yaptıramadığını belirten Evren, kendisine «vatandaş rahatsız olabilir» gerekçesi gösterilerek karşı çıkıldığını bildirdi.

Evren, eski partilerin seçime girmelerine izin verilmesi halinde kısa sürede «boğaz - boğaza gireceklerini» söledi. «Bunları böyle cezalandırmayı uygun gördük, bu onlara yeter.» dedi.

Siyaset mantığı

İlhan SELÇUK — 20 Ekim 1981

Batı siyasal sözlüğünde kimi zaman bir deyim türetilir. Bilimsel bir kavramı vurgulamaz bu deyim; ilk bakışta saçma gibi görünebilir, ama yürürlükteki bir politikanın özetlenmesinde çok işe yarar.

Sözgelimi eski NATO Başkumandanı yeni ABD Dışişleri Bakanı Haig'in üzerinde çok durduğu «otoriter - totaliter» ayrımı var. Taze Amerikan dünya görüşünü açıklamak için yararlı bir anahtadır bu ayrım. Söylendiğine göre Batılı demokrasilerin dışında yeryüzündeki siyasal rejimler ikiye ayrılmaktadır: Otoriter ve totaliter...

ABD, totaliter rejimlerin karşısındadır; ama otoriter rejimlerin yanındadır.

Gerçekte bu ayrımın anlamı nedir? Amerika, totaliter dediği sosyalist rejimlere karşıdır; otorite adını verdiği faşist rejimlerin destekçisidir; günümüzde tüm dünyaya böyle bir mantıkla yaklaşmaktadır.

★

Bir de «marjinal ülkeler» deyimi var.

Marjinal, Latince kökenli bir sözcüktür. Sınıra yakın, kenarda, kıyıda, merkeze uzak anlamına gelir. Burada marjinalin yeni siyasal anlamı vurgulanıyor. Yeryüzünde geçerli iki sistemin sınırlarına yakın ülkelere «marjinal» deniyor. Batılı kapitalist kendisini dünyanın odak noktası bildiğinden sistemin kıyısında saydığı ülkelere bir başka gözle bakmaktadır. Hani eski Osmanlı düzeninde «serhat» kavramına yakın bir anlayıştan söz açabiliriz.

Marjinal ülkeler (yine Batı'nın gözüyle) tehlikeli noktada bulunmaktadırlar. Bir bakıma Türkiye, «Batı'nın sınırı» sayılmaktadır. 1950'lerde bizim toplumda Amerikancılık öylesine doğal sayılıyordu ki «Amerika'nın sınırları Türkiye'nin doğusundan geçer» sözü tepki uyandırmıyordu. Yıllar geçtikçe bu tür zevzekliklerden uzaklaştık; ama ülkemizin Batı'nın «ileri karakolu» ya da «güvenilir bekçisi» olduğunu dostlarımız yinelemektedirler. Öyleyse kendi kendimize sormak ve yanıtını bulmak zorundayız.

— Türkiye'nin gerçek durumu nedir?

Daha doğrusu neyin «marj»ında bulunduğumuzu aydınlık biçimde yanıtlamalıyız. «Batı» sözcüğü Amerika ile Avrupa'yı da kavramaktadır; ama Avrupa'nın bu kapsamda daha değişik bir anlamı var. Avrupa «demokrasi, insan hakları, fikir özgürlüğü» ile birlikte düşünülüyor ve bu kavramlardan soyutlanamıyor. Türkiye, Avrupa'ya göre de «marjinal ülke»dir. Çünkü Avrupa Konseyi'nin serhatıyız.

Avrupa Konseyi'nin marjinal ülkesi, acaba salt Amerika'ya yakınlaşarak Ortadoğu'da yaşayabilir mi?

Bu soru Türkiye'de gittikçe önemi yoğunlaşan bir ikinci soruyu da gündeme taşıyor: Türkiye'de Atlantik politikası mı ağır basacak, Avrupa politikası mı?

Tanzimat'tan bu yana tarihçemizi incelersek ,iç kuvvet dengeleirmize bakarsak, Ortadoğu ve İslam dünyasından yansıyan ekonomik ve ideolojik etkileri hesaba katarsak Avrupa'dan kopmuş bir Türkiye'nin yalnız Amerika'ya dayanarak konumunu korumasının çok güç olduğunu söyliyebiliriz. Yaşadığımız toplumdaki demokratik birikimlerin ağırlığı, Türkiye'nin «General Haig'in anladığı otoriter düzen» içinde yaşamasına engel olacaktır. Bu çeşit otoritarizm, halkçılığa karşı olduğu gibi milliyetçi içerikten yoksun kalacak, Amerikancılığı öngördüğünden Ortadoğu İslam dünyasında boşluğa kayacaktır.

★

Çağımızda «demokratik, özgürlükçü, halkçı» olmayan bir rejimin dirlik ve düzenlik değil, bunalım ve şiddet yarattığı kanıtlanmıştır. Türkiye bu gerçeği yeniden anlamak için zaman yitirmiyecek kadar olgunlaşmıştır. Bunun içindir ki ileriye doğru bakarken iyimser olabiliyoruz.

olayların ardındaki GERÇEK

Ege'nin karşı kıyısında...

20 Ekim 1981

Yunanistan'daki seçimlerin sonucu Türkiye açısından düşündürücüdür. Ege komşumuz demokratik yoldan yeni siyasal iktidarını saptadı. Çoğu kişi bu oluşuma şaşırabilir. 21 nisan 1967'de bir darbeyle iktidara geçen «Albaylar Cuntası» tam yedi yıl yönetimini sürdürmüştü. Yedi yıl bir iktidarın kurumlaşması için oldukça önemli zamandır.

Yunanistan'da askeri bir diktanın yararına ortam var gibi görünüyordu. Ortodoks kilisesi önemli bir etkendi. Ülkenin görünmeyen gelirleri dış ödeme dengelerini sağlıyordu. Nüfus patlaması diye bir sorun yoktu. Uluslararası sermayede Yunan etkinliği ile Amerika'daki Yunan lobisi askeri yönetimin işini kolaylaştırmak yolunda ağırlıklardı.. Ve en önemlisi uluslararası ekonomik bunalım 1973 petrol kriziyle patlamaya dönüştüğünden Atina'daki askersel yönetim elverişli koşullarda kendine özgü mantığının sistemini yerleştirmek fırsatını kullanabilirdi.

Cunta yedi yıl boyunca hiçbir şey yapmadı denilemez. Bol bol «vatan - millet edebiyatının yanı sıra «Megalo İdea» şarkısını söyledi. Yunanlıların Şoven duygularını sömürdü. Ülkeyi komünistlerden kurtarmak, sol culardan temizlemek için işkence başta olmak üzere her yönteme başvurdu.

Ne var ki «acıklı son»dan kurtulamadı. 1974'te Atina Cuntası'nın Kıbrıs serüveni, geriye tepen bir silah niteliğine dönüştü ve Yunanistan demokratik rejime dönmek zorunda kaldı.

1974 yılı, Atina askeri yönetimi sırasında «vatan haini» ilan edilen çoğu kişinin yeniden siyasal yaşama dönüşünde başlangıç olmuştur. Bulardan birisi de PASOK'un lideri Andreas Papandreu'dur. Askersel yönetim, Papandreu'nun babasının ölümüne, kendisinin de yıkılmasına yol açmıştı. Ne var ki bu görünüm şimdi kökünden değişmiş, yeni bir dönemin gerçekleri gündeme girmiştir.

Yunanistan 1981 genel seçimlerini eksiksiz bir Batı demokrasisi özgürlüğünde yaşamış, en sağdan en sola tüm siyasal partiler seçim kulvarlarında yarışmış ve sonuçta sosyalist nitelikte sayılan sol bir parti Yunan halkının tam desteğiyle iktidara geçmiştir.

Olayın tarihsel öyküsü budur; ama bu öykünün Türkiye'ye dönük yüzünü ayrıca değerlendirmek gerekir. Atina'nın bize dönük yüzü (ister sağda olsun, ister solda) Şoven bir karakter taşımaktadır. Cunta yönetiminin vatan haini saydığı solcu Andreas Papandreu'nu aşırı bir Yunan milliyetçisi kimliğiyle iktidarı ele alıp Atina'nın Türkiye'ye dönük politikasını yönlendirmesi de kişiyi derin derin düşündürecek bir tarihsel derstir.

Öyle sanıyoruz ki 1974 yılında yıkılan ve şimdi gözaltında bulunan cunta yöneticileri olayı ibretle izliyorlar.

Bizler ise Yunanistan'daki gelişmeleri izlerken komşu ülkede ne olursa olsun Türkiye'nin ulusal çıkarlarını savunmada tümüyle birlik ve beraberlik içinde olduğumuz söyliyebiliriz. Bu söyleyiş tarihsel bilincimizin günümüze doğal bir yansımasıdır.

★★★

ÜNİVERSİTEYE HAZIRLIKTA BAŞARISI AŞILAMAYAN
FEN BİLİMLERİ MERKEZİ
İLK VE DAİMA ÜSTÜN KURUM
KAYITLAR DEVAM EDİYOR
Beşiktaş Çırağan Caddesi 71
Tel. [illegible]

Cumhuriyet

58. Yıl; Sayı: 20547 | Kurucusu: Yunus NADİ | 10 TL. 19 Ekim 1981 Pazartesi

MEF
Beklemelilerin kayıtları başladı
Modern Eğitim Fen Dershanesi
[illegible]

YHK BAŞKANI NACİ VARLIK AÇIKLADI:

1980'in ikinci yarısındaki sözleşmelerde zam oranı düşürülüyor

Turhan SALMAN

ANKARA, — Yüksek Hakem Kurulu Başkanı Naci Varlık 1980 yılının ikinci yarısında sona eren toplu sözleşmeler için uygulanmakta olan yüzde 75 ve yüzde 70 zam oranının giderek düşürüleceğini söyledi. Varlık parasal konulara ilişkin itirazların kurulda dikkate alınmadığını da bildirdi. Başkan Naci Varlık halen 1980'in 7. ayında biten toplu sözleşmeler için yüzde 75, 8. ayında sona eren sözleşmeler için de yüzde 70 zam uygulandığını bildirerek, «Sözleşmenin bitim süresi yılbaşına yaklaştıkça bu zam oranı daha da düşürülecektir. Şimdiden ne kadar olacağını söyleyemem» dedi. Yüksek Hakem Kurulu toplu iş sözleşmelerini yenileme çalışmalarına başlamadan önce 1980 yılı için yapılacak olan zammı yüzde 80, 1981 yılı için yapılacak olan zammı da yüzde 10 artı 3000 lira olarak belirlemiş 1982 yılı için yapılacak olan zammın ise daha sonra açıklanacağını bildirmişti. YHK'nın bu ilkesine yürürlük süresi 1980 yılının ikinci yarısında sona eren sözleşmeler için aynı zam yapılmasına başta, kuruldaki kamu işverenleri temsilcisi Kıdemli Albay Necati Polat ile Devlet Planlama Teşkilatı temsilcisi Kâzım Özkoy olmak üzere bazı üyeler karşı çıkmışlardı.

(Arkası sa. 7, sü. 8 de)

Yunanistan'da SEÇİM VAR

PASOK oyların yüzde 47,5'unu alarak tek başına iktidar oldu

- Başbakan ve yeni Demokrasi Partisi lideri Rallis seçim sonuçları alınmadan yenilgiyi kabul ettiğini açıklayıp «Halk iktidarı PASOK'a verdi» dedi.
- Sonuçların alınmasından sonra PASOK taraftarları «Değişim gerçekleşti» sloganları ile meydanlarda bütün gece gösteriler yaptılar.
- PASOK lideri seçim sonuçlarından sonra TV'de yaptığı konuşmada cuma günü Atina'da Kipriyanu ile Kıbrıs sorununu görüşeceklerini söyledi



ANDREAS PAPANDREU — PASOK Lideri seçimde beklenenden de başarılı olarak tek başına iktidara gelebilecek oranda oy aldı.



YORGO RALLİS — Seçim sonuçları alınmadan yenilgiyi kabul etti ve Papandreu'yu kutladı.



HARİLAOS FLORAKİS — Komünistler umdukları bulamayıp yüzde 11 dolaylarında kaldılar.



SPİROS MARKEZİNİS — Aşırı Sağcı Bencilar Partisi lideri seçimlerde başarılı olamadı.

Papandreu seçimi kazandı

Vasil DANİLOF bildiriyor

ATİNA — Yunanistan'da dün yapılan genel seçimleri muhalefetteki Andreas Papandreu'nun liderliğini yaptığı PASOK partisi kazandı. PASOK'un tek başına hükümeti kurabilecek oranda oy aldığı belli oldu.

Başbakan Yorgo Rallis ilk sonuçların alınmasından sonra yaptığı açıklamada, «Ben farklı sonuç beklerken, Yunan halkı iktidarı PASOK'a verdi» diyerek yenilgiye uğradığını itiraf etti. Yunan Anayasasına göre, Cumhurbaşkanı Karamanlis PASOK'un lideri Papandreu'yu hükümeti kurmakla görevlendirecek.

Resmi olmayan sonuçlara göre PASOK'un aldığı oy oranı yüzde 47,5. PASOK'un 300 kişilik parlamentoda elde edeceği milletvekili sayısının 172 olduğu [illegible]. Bu ise, mutlak çoğunluk olan 151'i çok aşan ve Papandreu'ya rahat bir yönetim olanağı verecek olan büyük bir çoğunluk.

Resmi olmayan sonuçlara göre Papandreu'nun partisi PASOK oyların yaklaşık yüzde 47,5'unu, Rallis'in liderliğindeki Yeni Demokrasi Partisi yüzde 35,78'ini aldı. Komünist Partisi umduğu yüzde 17 oranına yaklaşamayıp yüzde 11,3 dolaylarında kaldı. Diğer küçük partiler ise iyice küçüldüler. EDİK yüzde 0,43, liberaller yüzde 1,60, Laberaller ise yüzde 0,45 oranında oy aldılar.

Buna göre, Yeni Demokrasi Partisi'nin 113, Komünist Partisi'nin ise 15 milletvekilliği çıkarması kesinleşmiş oluyor.

Tek tek sandık sonuçları TV'de verilmeye başlandıktan kısa bir süre sonra Başbakan ve Ye [illegible]

(Arkası sa. 7, sü. 3 de)

DEVLET BAŞKANI GÜNEYDOĞUYA GİDİYOR

Org. Evren, Malatya ve Elazığ'da birer konuşma yapacak

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Devlet Başkanı Orgeneral Kenan Evren'in Güneydoğu Anadolu gezisi bugün başlıyor. Evren gezi sırasında Malatya ve Elazığ'da birer konuşma yapacak.

Evren bu sabah saat 10.45'de Malatya'ya gidecek. Geziye Milli Güvenlik Konseyi Üyeleri Başbakan, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı ile Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanı da katılacak.

Evren Malatya'da halka hitaben bir konuşma yaptıktan sonra Malatya ve Elazığ illerini Fırat nehri üzerinden bağ [illegible]

(Arkası sa. 7, sü. 8 de)

CHP'nin 500, AP'nin 100 milyon liralık mal varlığı var

- MSP'nin taşınmaz malı yok. İddianameye göre Milliyetçi Hareket Partisi'nin 3 milyon 296 bin lirası bulunuyor.

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Milli Güvenlik Konseyince çıkarılan yasa uyarınca feshedilen siyasi partilerden CHP'nin malvarlığının yarım milyar, AP'nin ise 100 milyon lira dolayında olduğu saptandı. MSP'nin taşınmaz malının bulunmadığı, MHP davasında okunan iddianameye göre de MHP'nin bankalarda ve kasada 3 milyon 296 bin 935 lira 77 kuruşu olduğu belirtildi. Feshedilen CHP'nin eski yöneticilerine göre, partinin taşınır ve taşınmaz mallarının bugünkü piyasa değeri yarım milyar liraya yakın. Ulus'taki eski genel merkezin yerine yaptırılan İşhanı'nın bugünkü değeri yaklaşık 150 milyon lira dolayında. [illegible] CHP'ye yaklaşık 20 milyon liraya mal olan Cebeci Sokak'taki CHP Genel Merkezinin bugünkü değeri, 100 milyon lira [illegible]

[illegible]

Danışma Meclisinde Kim Kimdir?



ALTOP — New York Eyaleti Ticaret Birliği üyesi

Yavuz Altop (Kayseri)

1939 yılında Kayseri'de doğdu. [illegible]

(Arkası sa. 7, sü. 7 de)



Tabela sökümü sürüyor — Milli Güvenlik Konseyince kabul edilen yasa uyarınca faaliyetleri durdurulmuş olan tüm siyasi partilerin feshedilmesini takiben, İstanbul ve tüm yurtta parti tabelası sökümü sürüyor. [illegible] (Fotoğraf: Ali ALAKUŞ)

Polonya'da gelişmeler:

Kania istifa etti. Yeni parti lideri Jaruzelski

- Komünist Partisi Merkez Komitesi, [illegible]

Dış Haberler Servisi — Polonya Komünist Partisi lideri [illegible]

(Arkası sa. 7, sü. 6 da)

Seçim sandığını askerler korudu

Partiler özel seçim turizmi düzenlediler

Altan ÖYMEN bildiriyor

ATİNA — Dün sabah Atina ve civarındaki bazı seçim lokallerini dolaştım.

Bunlar daha çok okullar. Bazen büyük kahveler. Kapıların da da ikişer üçer tam teçhizatlı asker bekliyor.

Oy verme işlemi için alışılmamış bir manzara. Ama bunun nedeni açıkça başından beri çevresinden polisin uzaklaştırılması dolayısıyla ortaya çıkan güvenlik önlemi boşluğunu doldurmaktı. Yeni Yunanistanda polisin hükümet kontrolünde olduğu, askerin ise partiler karşısında hakemlik [illegible]

(Arkası sa. 7, sü. 3 de)

Tutanaklardan MHP Davası

YARGIÇ, CİDDİ KONUŞMASI İÇİN TÜRKEŞ'İ UYARDI

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) — MHP davasında Alparslan Türkeş, iddianamedeki savları reddederken, söylediği bazı sözler nedeniyle Askeri Savcı Albay Nurettin Soyer kimi kez kendilerine hakaret edildiğini belirtti. Türkeş'in sorgusuna başlanan ilk duruşmanın gelişimi mahkeme tutanaklarına göre, özetle şöyle oldu: «Duruşma Yargıcı — Efendim, iddianame size evvelce tebliğ edilmişti. Ve iddianame burada da okundu, tanzim edilen ve okunan iddianameye göre, anayasal düzeni, Cumhuriyetçilik ve demokrasi prensiplerine aykırı olarak, devletin tek bir kişi tarafından yönetilmesi amacına yönelik değiştirilmesine zor yoluyla kalkışmak biçimindeki suçu, muhtelif eylemlerinizle işlediğiniz iddiası var, bu iddia karşısında eylemler konusunda ne diyorsunuz efendim?

Sanık Alpaslan Türkeş — Benim bütün hayatım, demeçlerim, konuşmalarım, icraatım bu iddiaları baştan aşağı reddiyeden ibarettir.

Sayın hakimler, Cumhuriyet tarihimizin en önemli davasına bakıyorsunuz. Siz bizi yargılıyorsunuz, tarih ise, bizi olduğu gibi, sizi de, iddia makamında işgal eden bu zevatı da yargılayacak ve hükmünü verecektir. Türkiye'nin maruz kaldığı ideolojik nitelikteki ve gayri [illegible]

(Arkası sa. 7, sü. 7 de)

Hamitabat'ta 17. kuyuda da doğal gaz fışkırdı

KIRKLARELİ, (Cumhuriyet) — Bu yıl sonuna kadar 20 kuyunun açılmasının öngörüldüğü Hamitabat doğal gaz geliştirme bölgesindeki 17 nolu kuyudan 2800 metrede gaz fışkırdığı bildirildi. TPAO tarafından Hamitabat'ta sürdürülen sondajlar sonucu hemen hemen her kuyudan doğal gaz fışkırdığı bir metreküp doğal gazın 9200 kilokalori [illegible]

[illegible]

Avrupa Parlamentosu Siyasi Komisyonu yarın Türkiye raporunu görüşüyor

BRÜKSEL (ANKA) — Avrupa Parlamentosu siyasi komisyonu komisyon raportörü Von Hassel tarafından hazırlanan Türkiye raporunu görüşmek üzere yarın toplanıyor.

Federal Alman Hıristiyan Demokrat milletvekili Von Hassel tarafından hazırlanan rapor, 24 eylül günü görüşülecekken, raportörün rahatsızlığı nedeni ile 20 ekime ertelenmişti.

Von Hassel, 20-21 mayıs günleri arasında Türkiye'ye gelerek devlet yöneticileri ve eski siyasi parti yöneticileri ile

(Arkası sa. 7, sü. 8 de)

LİSE'DEKİ BAŞARININ ÜSS'YE ETKİ YAPMASI ÖNERİSİ BİR KOMİSYONDA GÖRÜŞÜLECEK

[illegible]

Demokrasinin utkusu

Ali SİRMEN — 22 Ekim 1981

Komşumuz Yunanistan'da seçimleri PASOK Partisi ve önderi Andreas Papandreu, kendi yandaşlarının öngörülerini bile aşan oranda oy alarak kazandı.. Böylelikle Yunan halkı yenilik sloganıyla kampanyasını sürdüren sola iktidarı verdi. Papandreu ile öbür sol partilerin aldıkları oylar, %60 düzeyine varmaktadır.

Bundan ondört yıl önce, Papadopulos cuntasının hapse attığı, sekiz ay hücrede tuttuğu Papandreu'nun bugün Yunanistan'da Başbakanlık koltuğuna yükselmesi, parlamentoda salt çoğunluğu büyük bir farkla kazanması, kuşkusuz demokrasinin utkusudur.

Ve demokrasi Ynanca kökenli bir sözcüktür..

Bu yüzden utku daha da anlam kazanmaktadır..

Andreas Papanderu değişiklik, yenilik sloganıyla ortaya atılmış, ülkesinin iç ve dış politika alanındaki sorunlarına şimdiye kadar iktidar olmuş kişi ve kuruluşlardan çok daha değişik bir bakış açısıyla yaklaşmış bir kişidir. Atina bundan böyle, içerde daha topluma dönük bir ekonomik politika uygulamak, daha özgürlükçü bir ortamın gerçekten yaratılmasına çalışmak, sosyal adaletin gerçekleşmesi çabalarını sürdürürken, dış politikada da, AET ile ilişkilerini daha dikkatle gözden geçirmek, NATO içinde hiç değilse daha soğukkanlı bir politika gütme çizgisini benimsemek eğilimini gösterecektir.

Yunan halkı seçenekleri oylarıyla desteklediğine göre Atina'daki politika değişikliğine kimsenin bir diyeceği olamaz... Yunan politikasının ve dış bağlarıyla ekonomik yapısının elverdiği ölçüde Papandreu, halka vaadettiklerini gerçekleştirmeye çalışacak, gerçekleştirebildiklerinin reklâmını elinden geldiğince yaparken, gerçekleştiremediklerinin de nedenlerini açıklamak zorunda kalacaktır..

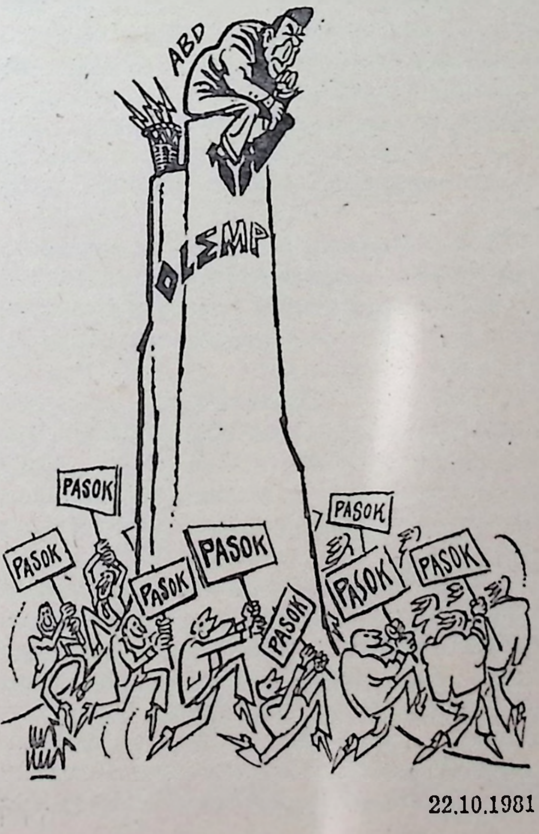
Bunlar demokrasinin doğal, olağan sonuçlarıdır..

Yalnız Andreas Papandreu seçim konuşmaları sırasında oldukça ileri vaadlerde bulunmuştur.. Artık oldukça deneyim kazandığını sandığımız bu politikatının, yapacağını ileri sürdüğü şeylerin bir bölümünün gerçekleşmesinin çok güç, hatta olanaksız olduğunu bilmesi gerekir..

Nitekim AET konusunda ilk vaadlerinin gerçekleşmesinin olanaksızlığını görmüş olan Papandreu, zamanla sorunu çözmek için halk oylaması (referandum) yolunu tutacağını söylemeye başlamıştır. Ne var ki, bu çözüm biraz demagoji kokmaktadır.. Çünkü halkoylamasına karar verecek olan Cumhurbaşkanıdır.. Karamanlis'in Atina'nın AET ortaklığının mimarı olduğu düşünülürse, böyle bir yolu tutmasının son derece güç, hatta olanaksız olduğu kendiliğinden anlaşılır. Bu durumda, Andreas'ın, AET konusundaki vaadlerinin gerçekleşmesinin olanaksızlığını görerek, topu Karamanlis'e atmaya çalıştığı ve demagojik bir çözüme yönelme eğilimi gösterdiği izlenimi uyanmaktadır..

Andreas Papandreu'nun seçim konuşması sırasında en fazla dikkati çeken noktalardan biri de, Atina'nın Ankara ile ilişkileri olmuştur.. Bir zamanlar, şovenizmin tüm gamlarında dolaşmakta sakınca görmeyen PASOK önderi zamanla çıkışlarındaki yanlışlığın farkına varmış ve daha ılımlı bir yol tutar görünmenin gerekliliğini anlamış görünmektedir.. Nitekim, Papandreu' Türkiye ile ilgili konuşmalarında, hep barıştan sözetmiş, ama gerçek barışla bağdaşmayacak koşulları da ustaca sözlerinin arasına yerleştirmiştir.

Ege'yi Yunan iç denizi olarak görmekte devam eden, Kıbrıs'ta Türk toplumunun varlığını görmezlikten gelen bir tutumla barışa varılamayacağını Andreas Papandreu'nun da bilmesi gerekirdi.. Ama o bu gerçekleri hiç değilse seçim kampanyası sırasında görmez-



22.10.1981

likten gelmeyi daha uygun bulmuş, demagojiye öncelik tanıyan bir biçemi yeğlemiştir..

İç ve dış politika alanındaki bu iki konuda görülen davranışlar bir seçim kampanyası eğilimini yansıtmak açısından endişe vericidir. Ama Papandreu iktidar koltuğuna henüz oturmaya hazırlanmıştır. Daha devlet adamı olarak herhangi bir girişimde bulunmuş da değildir..

Bu durumda kesin yargılara varmak için acele etmemek gerektiği görüşündeyiz.

Dileğimiz, Papandreu'nun gerçekçi ve sorumlu davranışlarla, demokrasinin utkusunu, demagojinin çukurunda boğmamasıdır.

Evet demokrasi Yunanca kökenli bir sözcüktür, ama unutmayalım demagoji de öyledir.

Komşumuz Yunanistan'da demokrasinin utkusunun demagoji çukurundan uzakta kalması, biz Türkleri de içtenlikle sevindirecektir..

Çünkü demokrasi aklın yoluna yöneliktir..

Ve Türkiye ile Yunanistan'ın sorunları da aklın yolunda çözülebilir ancak.

Anayasa halkoyuna sunulacak

24 Ekim 1981

ANKARA (ANKA). — Danışma Meclisi'nin ilk birleşimini bir konuşma ile açan Devlet Başkanı Orgeneral Kenan Evren 12 Eylül günü millete verilen sözün gereği olarak Kurucu Meclisin bir bölümünü oluşturan Danışma Meclisi'nin «sağlam bir devlet yapısını oluşturmak üzere» çalışmaya başladığını belirterek «Danışma Meclisi'ne herhangi bir kişi veya kurumun bir telkin veya baskıda bulunması söz konusu değildir» dedi.

Devlet Başkanı Evren, Anayasa konusunda hazırlanmış hiç bir öntasarı bulunmadığını bildirdi. Evren, Danışma Meclisinin öncelikle Anayasa, siyasi partiler ve seçim yasalarını hazırlayacağını belirterek «Danışma Meclisi ana konulardaki çalışmalarında başka genel seçimlerle TBMM kurulup fiilen göreve başlayıncaya kadar kanun koyma, değiştirme ve kaldırma suretiyle genel yasama görevlerini yerine getirecektir» şeklinde konuştu.

Danışma Meclisi'nde açık cereyan edecek Genel Kurul müzakereleri sırasında özellikle temel kanunlar üzerinde çalışılırken geniş bir kamuoyu ilişkisi sağlanacağını kaydeden Evren, aynen şöyle konuştu:

«2485 sayılı Kurucu Meclis hakkındaki kanun hükümlerine göre Milli Güvenlik Konseyi ile Danışma Meclisi'nden oluşan Kurucu Meclisin ileriye dönük yasama sorumluluğunu merhale merhale şöylece özetlemek mümkündür:

«Birinci konu, yeni anayasanın hazırlanması. Yeni anayasa, Danışma Meclisi'nin bugünden itibaren en geç bir ay içinde kendi üyeleri arasından seçeceği 15 kişiden oluşan Anayasa komisyonu tarafından tam bir bağımsızlık içinde milli ihtiyaç ve gerçekler içinde yapacağı araştırmalar sonunda meydana getirilecektir. Bugüne kadar Anayasadan kaynaklanan sıkıntıları sizler de gördünüz ve bizzat içinde yaşadınız. Bu Anayasayı evvelce hazırlayanlar veya bunda çıkarı olanlar onu hala savunabilirler. Ancak ortada bütün çıplaklığıyla duran bir hakikat vardır ki, bu hakikat, Türkiye'nin geldiği 12 Eylül öncesi durumdur.

VE BAZI İLKELER

Kişi hak ve özgürlüklerini hudutsuz olarak genişletip koruyalım derken devletin bekası için hak ve yükümlülükleri olduğunu, kişi özgürlüğü uğruna devleti güçsüz, bir şey yapamaz duruma getirmeye de hakkımız olmadığını, devletin dernekler vasıtası ile idare edilen zavallı bir kuruluş haline getirilemeyeceğini, devletin başı olan makamın bir protokol makamı görünümünde bırakılamayacağını, kararnameleri imza ile mükellef bir makam olamayacağını, devletin 6 ay gibi bir süre Cumhurbaşkansız bırakılamayacağını, parlamentonun aylarca hiçbir yasama ve mürakabe görevini yapamaz duruma getirilemeyeceğini, yargının yönetimi, yönetimin yargıyı köstekler durumda olamayacağını, ülkenin sokaklarında her gün miting ve gösteri yapılmak suretiyle vatandaşların iş ve güçlerine mani olunamayacağını, memleketimizde komünizme veya din esaslarına dayalı parti kurulamayacağına göre bazı gün ve bayramları istismar ederek, bu rejimlerde olduğu gibi gösteri ve mitingler düzenlenemeyeceğini, kısaca kişi hak ve özgürlüklerinin hudutsuz olamayacağını da hatırdan çıkarmamamız gerektiğini vurgulamak isterim.

ATATÜRK DİYOR Kİ...

Bu konuda yüce Atatürk'ün 17 Şubat 1931 tarihinde Adana Türkocağı'nda irat ettikleri nutuktan şu pasajı huzurunuzda okumak isterim:

(Vatandaş bilmelidir ki vicdanı ve fikri hürriyet vardır. Fakat nihayet bunlar namahdut değildir. Ferdi hürriyet karşısında fertlein heyeti umumiyesinin kurduğu ve dayandığı bir de devlet vardır. O devletin de iradesi ve hakimiyeti vardır. Fertlerin hürriyetini mahfuz tutmakla mükellef olan insanların diğer taraftan, devletin irade ve hakimiyetinin mefluç bir hale gelmemesine çok dikkat etmeleri lâzımdır. Fertlerin hürriyeti, devletin hakimiyeti ve iradesinin mahfuziyetine vabetedir. Devlet iradesi mefluç olursa, fertlerin hürriyetini muhafaza edecek hiçbir kuvvet ve vasıta kalmaz. Binaenaleyh, hürriyeti yalnız bir taraflı değil, her iki taraftan düşünmek lâzımdır. Vatandaş olan fertler kendi hürriyetinin bir kısmını seve seve, lüzumlu görerek devlete zaten devretmişlerdir.

Devlet kendine has olan irade ile ferdi hürriyetlerin bir kısmına, gene o hürriyetin temini için sahip olur. Yeter ki devlet hakimiyeti, milletin refah ve saadeti umumiyesine ve vatandaş hürriyetinin teminine masruf olsun.

Vatandaşlarda bu emniyet hasıl olduktan sonra, fertlerin kurdukları devlet kuvvet ve otoritesini masun bulundurmak için vatandaşlara tereddüp eden vazifeler vardır. Bu meyanda memurlar ve bilhassa hakimlere teveccüh eden vazife büyüktür. Hakimler vatandaşların hürriyetini mümtaz tutmayı düşünürken, Devlet otoritesinin hakikaten masun kalmasına dikkat ve riayet etmelidirler. Aksi takdirde, kendilerine tevdi edilmiş olan yüksek vazifeyi ifada kusur etmiş olurlar.)

DANIŞMA MECLİSİNE BASKI

Anayasa konusunda hazırlanmış hiç bir öntasarı mevcut olmadığı gibi, bu yönde herhangi bir kişi veya kurumun Danışma Meclisi'ne bir telkinde ve baskıda bulunması da söz konusu değildir. 12 Eylül'den evvel mevcut olup her türlü siyasi faaliyetten menedilen partilerin feshedilme sebeplerinden birisi de Meclisin her türlü baskıdan uzak çalışmasını sağlamak gereği olmuştur. Zira ilk günden beri partilerin devlet dairelerinde çalışanlar üzerinde yürütmeye çalıştıkları etkileme manevralarını, bu Meclis çatısı içerisine de sokma çabası içerisinde oldukları tespit edilmiştir. Sizlerin diğer ülkelerin Anayasalarını kopye etmeden ancak onlardan ve geçirdiğimiz acı tecrübelerden faydalanarak, Türk milletinin bünyesine en uygun Anayasayı yapacağınıza inanıyor ve güveniyorum.

HALKOYUNA SUNULACAK

2'ci olarak Anayasa'nın halkoyuna sunuluşudur. Buna göre Anayasa Komisyonu tarafından hazırlanan ve Danışma Meclisi Genel Kurulu'nca kabul edilen Anayasa metni Milli Güvenlik Konseyi'nde nihai şeklini alacak ve hazırlanacak Halkoyuna sunuş kanununa göre halkoyuna sunulacaktır. Böylece milletçe kabul edilen yeni Anayasa kesinleşmiş ola cak ve geçici hükümlerine göre yürürlüğe girecektir.

PARTİ LİDERLERİ DİKTATORYASI

Üçüncü husus yeni Anayasanın ilkelerine uygun bir şekilde Siyasi Partiler Kanununun hazırlanmasıdır.

Siyasi Partiler Kanunumuzun parti liderleri diktatoryasına yol açtığı, partiyi bir defa ele geçiren ve lider olan kişinin artık o makamdan düşürülmesinin hemen hemen mümkün olmadığını, zira fasit bir daire şeklinde liderin il teşkilatının seçiminde büyük yetkiye sahip bulunduğunu, böyle olunca il temsilcilerinin de kendisini seçen lidere oy verdiklerini gördük. Buna benzer daha bir çok aksak tarafları da en iyi bir şekilde gidereceğiz ve yine geçmiş tecrübelerden de yararlanarak en uygun şekli bulacağınız muhakkaktır.

SEÇİM KANUNU

Dördüncü olarak yeni Anayasanın ve Siyasi Partiler Kanununun hükümleri gözönünde tutularak yeni bir seçim kanununun hazırlamasıdır. Anayasa kadar önemli olan bir kanun da seçim kanunu olacaktır. Küçük küçük partilerin koalisyon döneminde ne müşküller çıkardığı, iktidarda kalabilmek uğruna bu küçük partilere ne tavizler verildiğini hep beraber gördük ve yaşadık. Ayrıca önseçim rezaletini de biliyorsunuz. Para ile satın alınan kişilerin önseçimde neler yaptığı hâlâ hafızalarımızda yaşıyor, vatandaşın bir robot olmadığı bilinci içerisinde bu aksaklıkları ve parti enflasyonunu önleyecek bir seçim sistemini bütün millet sizlerden beklemektedir.

DİĞER YETKİLER

Beşinci konu olarak da, normal yasama faaliyetlerinin yürütülmesidir. Danışma Meclisi ana konulardaki çalışmalardan başka genel seçimlerle Türkiye Büyük Millet Meclisi kurulup fiilen görevine başlayıncaya kadar kanun koyma, değiştirme ve kaldırma suretiyle genel yasama görevlerini yerine getirecektir.

Bu arada Kurucu Meclis kanunu hükümleri dışında kalan hususlarda Milli Güvenlik Konseyi 2324 sayılı yasanın düzenlenmesi hakkındaki kanun uyarınca Türkiye Büyük Millet Meclisi'ne, Cumhuriyet Senatosu'na ait görevleri yerine getirmeye ve yetkileri kullanmaya devam edecektir.

BATI İLE İLİŞKİLER

12 Eylül içte ve dışta bazı kişi ve çevrelerin göstermek istediği gibi demokrasiden

sapmayı veya ayrılmayı değil, aksine Türk milletinin içtenlikle özlemini çektiği, gerçekten ona en layık olan demokratik bir rejimi gerekli müesseseleriyle sağlıklı ve sağlam bir tarzda tesisi etmek hareketinin başlangıcını teşkil eder.

Demokrasiye ve hukuk devleti ilkelerine bağlılık iç yönetiminde olduğu kadar Türk dış politikasına yön veren temel unsurlardan birini oluşturmaktadır.

Avrupa Konseyi, Avrupa Ekonomik Topluluğu, Avrupa Parlamentosu gibi kuruluşlarla ilişlerimizi hep bu yaklaşım içinde ele almaya çalıştık.

Türkiye'nin bu kuruluşlarla ilişkilerini korumak ve sürdürmek için gösterdiğimiz çabaların demokrasiye dönüş konusundaki samimi kararlılığımızın bir işareti olarak dost ülkelerce değerlendirilmesini dileriz.

Açıkça ifade etmek isterim ki, Türkiye baskı ve yersiz itham ve içişlerine müdahale niteliği taşıyan davranışlarla karşılaşmadıkça, Avrupa kuruluşları ile mevcut ilişkilerini sürdürmeye ve güçlendirmeye devam etmek arzusundadır.

BATIDAN KOPARMAK KİME YARAR?

Türkiye aleyhinde yürütülen maksatlı propagandanın, Türkiye'yi Batı'dan koparmak isteyen ideolojik saplantılı çevrelerce düzenlediği hususunda Batılı dostlarımızın ve Batılı kuruluşların dikkatlerini çekmek isterim. Dostlarımızın Türkiye'nin Batı'dan kopmasının kime yarar sağlayacağı konusuna doğru cevabı vicdanlarında bulacaklarına inanıyorum.

Her vesile ile ifade etmeye çalıştığım gibi, silahlı kuvvetlerimiz diğer bir çok ülkelerin silahlı kuvvetlerinden ayrı bir yapı ve geleneğe sahiptir. O her zaman daima Türk milletinin istek ve hayrına olanı yapmış, Cumhuriyetten sonra da Atatürk'ün koyduğu inkılâp ve ilkelerinin devamlı takipçisi ve koruyucusu olmuştur. Bunu bildiği içindir ki, Atatürk, Cumhuriyetin korunması ve kollanması görevini kanuna koyduğu bir madde ile silahlı kuvvetlere vermiştir. İşte silahlı kuvvetlerin 12 Eylül 1980'de de yaptığı bu olmuştur.

ÖNEMLİ BİR ADIM

Danışma Meclisinin açıldığı bugün 12 Eylül 1980'den beri Milli Güvenlik Konseyi yetkisinde bulunan yasa faaliyetlerinin yüce meclisinizle birlikte yürütülmeye başlanması suretiyle demokratik düzen yolunda önemli bir adım daha atmış bulunuyoruz.

12 Eylül 1980 tarihinde Türk Silahlı Kuvvetleri adına aziz Türk milletine vaat ettiğimiz yolda sapmadan ve sarsılmadan hedefe doğru ilerlediğimiz halde bazı art niyetli veya Türkiye'nin gerçeklerinden habersiz çevrelerin saldırılarına hedef olmamız mümkündür. Ancak, bizi bu gibi eleştiriler değil, sadece büyük Türk milletinin aydınlık geleceğini teminat altına alınması ilgilendirir.

Atatürk ilkeleri doğrultusunda devletimize demokratik bir işlerlik kazandırmak için milletçe sarfedilen gayretler bizi bu mutlu açılış gününe ulaştırmış bulunmaktadır. Bugünden itibaren Kurucu Meclis çatısı altında Milli Güvenlik Konseyi ve Danışma Meclisi'nin işbirliği ve gönül bağlılığı ile tam bir uyum içinde sürdüreceği çalışmalar milli hedeflere ulaşmamızı mutlaka sağlayacaktır. Bu inançla hepinize başarılar diler, sevgiler ve saygılar sunarım.»

olayların ardındaki GERÇEK

Anayasa ve demokrasi

26 Ekim 1981

Demokrasi kavramının çağlar boyunca kazandığı bir içerik var. 1789 Fransız Devrimi okul kitaplarında öğrencilere «İnsan Hakları Bildirisi» ile birlikte okutulur.

Batı tarihinde birbirini etkileyen demokratik devrimler sonradan tüm dünyaya yayılmıştır. Türkiye 19'uncu yüzyıldan başlıyarak bu dönüşümün etkilerini duymaktadır. İnsan Hakları Bildirisi, Avrupa Konseyi kapsamında kurumlaşmıştır. Çağımızda «Helsinki Sonuç Belgesi» ile kapitalist ve sosyalist dünyalar insan haklarını benimsemek yolunda bir kararı imzalamışlardır.

20'inci yüzyılda uluslararası bir anayasal hukuk oluşmuş, uygar toplumların vazgeçilemiyecek yaşam kuralları belli olmuştur.

Durum böyle olunca yeni bir anayasa yapmak yolunda görevler üstlenen yetkili kurulların «bağlayıcı» bir dizi ilke ve kural ile karşı karşıya bulundukları ortaya çıkmaktadır.

İnsan haklarına ve sosyal devlet anlayışı-

na ters düşecek bir anayasa yapmak 1980'lerin Türkiyesi'nde olası mıdır? Yeni Anayasayı düzenliyecek olan kuruluşlar, ister seçimle gelsinler, ister başka yöntemlerle oluşsunlar, idarelerini kullanmak yolunda tam serbest değillerdir. Çünkü evrensel insan haklarının ve çağdaş adalet anlayışının Türk toplumunca benimsenmesi bir tarihsel olgudur.

Bu olgunun ışığında yeni Anayasanın temel ilkeleri belirecektir. Kuşkusuz 1876'dan bu yana ülkemizde adım - adım kazanılan anayasal özgürlükleri geçerli kılmak, devlet örgütlerinin de iyi işlemesine bağlıdır. Olayın bu yanı daha çok teknik hukuk tartışmalarını ilgilendirir, usul hukümlerini kapsar.

Çağdaş toplumlarda bireysel özgürlüklerin sınırsız olmadığı bir gerçektir; ancak insan haklarının somut içerikleri hiçbir kuşkuya yer bırakmayacak ölçüde açıklanmıştır. Batılı demokratik toplumlarda fikir özgürlüklerinin hiçbir sınırla kısıtlanmadığını, daha başka deyişle sınırsız olduğunu biliyoruz.

Türkiye'de son otuz yılın tartışmaları ve deneyimleriyle demokrasi ve anayasa konusunda bilinçlenme sanıldığından daha güçlü biçimde oluşmuştur. Bu bilinç, üstünde yükselecek bir anayasanın toplum gereksinmelerini karşılaması olasıdır. Ancak bu bilinçlenmenin gerisinde kalacak bir anayasanın ülkeye yarar getirmiyeceği de bir gerçektir.

★★★



28.10.1981

Papandreu'nun hesabı

İlhan SELÇUK — 31 Ekim 1981

Andreas Papandreu, Yunan halkına bir mesaj yayınlayarak demiş ki:

«Çok sayıda Yunanlı'nın yaşadığı ulusal topraklarımızdan bir bölümü işgal altında...»

Çoğu kişi bu sözleri işitince «Acaba Papandreu ne demek istiyor?» diye düşünecektir. Yunanistan'ın bugünkü Yunanistan devletinin sınırları ötesinde «ulusal toprakları» var mıdır? Sözgelimi Kıbrıs'ta mıdır bu ulusal topraklar? Türkiye'nin Ege adalarında ve kıyılarında mıdır? Yoksa Trakya veya İstanbul boğazında mıdır? Kimbilebilir Yunanistan ulusal topraklarının sınırlarını?

Yunan Başbakanı bir gün önce de Türkiye'nin Yunanistan'a yönelik tehdidinden söz açmış; NATO'nun Ege'nin karşı kıyısında gelecek bir saldırıya karşı Atina'ya güvence vermesini istemişti. Demek ki kendine özgü bir politikayı geliştirmek amacındadır Papandreu; ayağının tozuyla Yunanistan sınırlarının ötesine yönelik istekleri dile getirdiğine göre bir serüvenci midir?

★

Bugün Yunanistanda'ki iktidarı Panhellenik Sosyalist Hareketi vurguluyor. Papandreu'nun partisinin adında «Panhellenik» deyimi var. Bu neye benzer? Türkiye'de Pantürkist bir partinin iktidara geçmesine benzer. Diyebiliriz ki Yugoslavya'dan başlıyarak Bulga-

ristan'a; Batı Trakya'ya; Kerkük'ten İran ve Sovyet Azerbaycan'ına ulaştıktan sonra Hazer denizinin öteki kıyılarına geçip Çin Türkistan'ına uzanan Pantürkist bir siyasal yaklaşıma giremez miyiz? Vaktiyle Enver Paşa'nın böyle bir özlemi vardı; ama, çağımız dünyasında böyle bir akım gerçekçi olabilir mi?

Ya Panhellenizm?

★

Papandreu'nun çelişkili bir yaşamı var. Ege adalarından birinde doğmuş, uzun süre Amerikan yurttaşı kimliğiyle yaşamış, bilinen siyasal serüvenlerinden sonra büyük bir seçim zaferiyle sosyalist partisini iktidara geçirmiş. Yunanistan'daki Amerikan varlığına ve AET gibi uluslararası kapitalist örgütlerine de karşı görünüyor. Peki, bütün bu işleri nasıl kıvıracak? Hem Yunanistan'da Amerikan üslerine meydan okuyacaksın; hem Avrupa'nın Ortak Pazarı'na karşı çıkacaksın; hem Türkiye'nin Ege'de ve Kıbrıs'ta çanına ot tıkayacaksın. Büyük Yunanistan'ın, Megalo İdea'nın, Panhellenizmin kahramanı olacaksın; Zeus gibi Olemp dağına yerleşip alnına zafer çelengini takacaksın.

Bileğinde eski Yunan tanrılarının gücünü mü taşıyor Papandreu? Yoksa kurnaz bir politikacı mı?

Öyle görünüyor ki bu ikincisi.

★

Yunanistan gibi bir ülke ne demektir?

Amerikan üsleriyle bezenmiş bu devletin görünmiyen gelirleri Amerikan Yunanlısı armatörlerin Panama bandıralı gemilerinden sağlanır. Ege adalarına Avrupa'dan gürül gürül turizm dövizleri akar. Yunanistan Batı'yla özdeşleşmiş mitolojik tarihini Hıristiyan dünyasında sermayeleştirmiştir.

Böylesine içiçe ilişkilerin örümcek ağlarını parçalayıp da ülkede sosyalizmi kurmak kolay mı? NATO'ya, AET'ye ABD'ye karşı çıkacak bir Papandreu'ya o saat askeri darbenin mekanizmaları kurulur.

Peki ne yapmalı?

Papandreu'ya öylesine koyu bir milliyetçilik gerekiyor ki tutucu Yunan ordusuyla birlikte toplumun tüm şoven katmanları ve güçleri gık diyemesinler. Türkiye'ye yönelik bir saldırı stratejisi Yunan Başbakanı'nı sağa doğru güvenceye alacaktır.

★

Karamanlis Cumhurbaşkanı kaldıkça Yunan solu ile sağı az-çok bir denge tutturabilir. Her ikisinin de boy hedefi Türkiye oldukça Papandreu, iç politikada yapacaklarını yapabilir; programını gerçekleştirebilir.

Hesap bu.

Hesabın yanlış mı doğru mu olduğu konusunda şimdiden fala bakmakta bir yarar yok. Yalnız 20'nci yüzyılda Atina'nın Anadolu'ya dönük bütün hesaplarının yanlış çıktığı bir gerçektir.

AYIN DÖKÜMÜ

1 Ekim

— Avrupa Konsey'inde Steiner raporu kabul edildi. Türkiye'nin üyeliği Ocak ayından önce görüşülecek.

4 Ekim

— İran'da 10 kişinin öldüğü açlık grevi kampanyası sona erdi.

6 Ekim

— Enver Sedat Kahire'deki bir suikastte öldürüldü.

— MSP Genel Başkanı Erbakan tutuklandı.

7 Ekim

— Mısır'ın yeni lideri: Hüsnü Mübarek.

13 Ekim

— Dışişleri Bakanı Türkmen Fransa Savunma Bakanı Charles Hernu'nun, Ermeni terörünü destekler nitelikteki sözlerini «küstahlıkla» suçladı.

14 Ekim

— MHP Davasında 285 terörist'in ayrı yargılanması kararlaştırıldı.

— Fransa Dışişleri Bakanlığı sözcüsü: Savunma Bakanı'nın sözlerinin kişisel görüşü olduğunu belirtti.

15 Ekim

— Danışma Meclisi'nin üyeleri açıklandı.

— MHP Davasında askeri yargıçlar davadan çekildi.

16 Ekim

— MKG siyasi partileri feshetti.

— Kapatılan MSP Genel Başkanı Erbakan serbest bırakıldı.

18 Ekim

— Yunan seçimlerini PASOK kazandı.

— Polonya Komünist Partisi Başkanı Kania istifa etti. Yerine Jaruzelski getirildi.

19 Ekim

— Devlet Başkanı Evren siyasi partilerin feshedilmesi konusunda «Partileri cezalandırdık» dedi.

20 Ekim

— Yuanistan'daki seçim sonucu Başbakan se-

çilen Papendreu ülkesindeki ABD üslerinin derhal kapatılması için çalışacağını söyledi.

21 Ekim

— Yunanistan'da Başbakan Papandreu Savunma Bakanlığını da üstlendi.

23 Ekim

— Danışma Meclisi törenle açıldı.

— Devlet Başkanı Evren törende: «Özgürlükler ve haklar hudutsuz olamaz,» dedi.

25 Ekim

— Roma Büyükelçiliğimiz 2. katibi Ergenekon Ermeni saldırısında üç kurşunla yaralandı.

26 Ekim

— Yunan Başbakanı Pepandreu Türkiye'nin tehdidi altında olduklarını öne sürdü.

— **Tercüman** gazetesinin basımı ve yayımı yasaklandı.

27 Ekim

— Sadi Irmak D. M. Başkanı seçildi.

— Ulusu: «Papandreu'nun iddiaları mesnetsizdir.»

28 Ekim

— MHP Davasına aynı yargıçlar bakacak.

— Papandreu iddialarını sürdürdü: «Bir kısım toprağımız işgal altında.»

— Polonya'da genel grev: 9,5 milyon işçinin katıldığı grevde yaşam bir saat süreyle durdu.

29 Ekim

— Papandreu :NATO Türkiye'ye gereğinden çok yardım yapıyor» dedi.

— Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşunun 58. yıldönümü kutlandı.

81 kasım

ALİ POYRAZOĞLU - KORHAN ABAY TİYATROSU
3 ARALIKTAN İTİBAREN
MORFİN
ÇILGINLAR KULÜBÜ
PROGRAMI
[illegible]

Cumhuriyet

58. Yıl; Sayı: 20584 — Kurucusu: Yunus NADİ — 10 TL. 25 Kasım 1981 Çarşamba

mef YAYINLARI
Birinci Aşamaya Hazırlama
Yetenek Öncesi
Modern Biyoloji
Modern Kimya
[illegible]

MHP DAVASI

"Sayın başbuğ'um, en sıcak ilgilerinize sonsuz şükran borcumu ifade ederim,,

Ağca'dan Türkeş'e gelen mektup okundu

Alpaslan Türkeş'in sorgusundan

■ «Sabaha karşı gürültüler duyunca kalorifer dairesine indim, ertesi günü geceye kadar orada oturdum. Pazar sabahı teslim oldum. İhtilal olmuştu ama, arandığımı bilmiyordum.»

■ MHP Genel Merkezi'nde ele geçirilen sol örgütlerle ilgili belgeler konusunda: «Bunun Gençlik Kolları ile ilgili sorumlulardan araştırılması gerekir.»

■ «ÜGD partimize zarar veren bir dernektir. Bunların çeşitli isimler altında para toplamalarından sonra bir partimiz için gittiğimizde vatandaşlar takatlarının kalmadığını söylemişlerdir.»

■ Yargıç'ın «Evren'e cezaevinden 2 mektup yazılmış, bunlarda «Bizi kurtaran siz olacaksınız» dediniz, doğru mu?» sorusu Türkeş yanıtlamadı.

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) — MHP davasının dünkü duruşmasında askeri savcı Albay Nurettin Soyer Mehmet Ali Ağca'nın Alpaslan Türkeş'e gönderdiği mektubu mahkemeye sunda. Türkeş mektuba karşılık «paçavra bir tertiple karşı karşıyayım» dedi.

Duruşmanın öğleden sonraki bölümünde askeri savcı tarafından Ağca'ya ait olduğuna dair bütün tetkiklerin mahkemeye verilecek dosyada bulunduğu belirtilerek onunan mektup aynen şöyle:

«Sayın Başbuğum, önce derin hürmet ile ellerinizden öper ve en yüce ve en sıcak babaca ilgilerinize sonsuz şükran borcumu ifade etmek isterim. Beni bağrına basan ülkücü kardeşlerimin her türlü yardımı sayesinde hiçbir şeyden sorum yoktur. Türk olmanın gururu ile yüce dava uğruna üzerime düşen görevi yerine getirmenin huzuru içindeyim. Tanrı Türkü korusun ve yüceltsin. En derin saygılarımla. İmza.»

MHP davasında dün Alpaslan Türkeş'in askeri savcılıkta verdiği ilk hazırlık ifadesi okundu. Türkeş'in hazırlık ifadesinde, «Davaya katılıp cezaya dönen herkesi vurunuz sözlerinin bulunduğu posterin altındaki imza ve tarihin kendisine ait olduğunu söylediği belirtildi.

İzlenimler

Türkeş, Ağca'nın mektubu okunurken sinirlendi

Faruk BİLDİRİCİ

ANKARA — «Sürgü üzerinde durmuş, bir değil iki defa yere...» «Yazının yazılanı, benzettim ... benzetemedim.»

(Arkası 7. Sayfada)

Mahkemede okunan hazırlık ifadesinde bu bölüm aynen şöyle:

«Kendisi Parti Genel Merkezinde sivil kıyafetteki resmi bulunan ve elinde (Emanet) olan davayı kucakladım. Hiç arkaya bakmadan, tereddütsüz hiç bir şeye aldırmadan yürüyorum, bayrağa doğru yürüyorum. Hızlanıp, koşmak gayreti içindeyiz, koşacağız. İleri ve gittikçe geride kalmayıp beni takip edin, bu mücadelede herhangi bir sebeple ben düşersem, bayrağı kapın daha ileriye gidin geriye dönersem vurun, davaya katılıp dönen herkesi vurun» şeklindeki yazının kendi söylediği sözler olup olmadığı ve ne sebeple Parti Genel Merkezi'nde bulunduğu soruldu.

Cevaben: Bu sözler harp yıllarında biraz evvel izah ettiğim gibi söylenmiş sözlerdir. Bu sözler bana aittir. Bana gösterilen posterin bir ilçede basıldığını hatırlıyorum.

Kendisine resmi bulunan poster yakından gösterildi ve posterin bu metinle resim arasında bulunan imza ve tarihin kime ait olduğu soruldu.

Cevaben: imza ve tarih bana aittir dedi.

Hazırlık ifadesinde Türkeş «MHP Genel Merkezi'ni aramalarında ele geçen belgeler arasında sol örgütlerle ilgili olarak çok sayıda belgenin ele geçirildiği gibi, provokasyon yapıldığını belirten belgelerin de bulunduğu» yolundaki bir soruya şu yanıtı verdi:

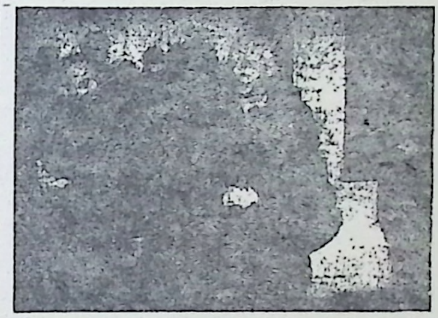
«Bu belgelerin nasıl ve ne şekilde ortaya getirildiğini bilemem. Bir provokasyon olabilir. Bunlardan haberim yoktur. Bunun Gençlik Kolları ile ilgili bulunan sorumlulardan sorup araştırılması gerekir.

Gençlik Kolları'nda bulunan sol elemanlardan Genel Merkez'in ve Genel İdare Kurulu'nun organik bağı olmamasına rağmen, sorumluluğu olmadığı kanaatindeyim.»

KALORİFER DAİRESİNDE OTURDUM

Türkeş, askeri savcılığa verdiği hazırlık ifadesinde 11 ey-

(Arkası 6. Sayfada)



GÖRÜŞMELERDEN SONRA — Türkiye - Pakistan resmi görüşmeleri önceki gün tamamlandı. Fotoğrafta Orgeneral Kenan Evren Ziya Ül-Hak ile salondan ayrılırken görülüyor.

"Türk Milleti olarak acılarınızı paylaşıyoruz,,

Evren Afgan mülteci kampını ziyaret etti

Hasan CEMAL bildiriyor

PEŞAVER — Devlet Başkanı Orgeneral Kenan Evren ve beraberindeki heyetin dün helikopterlerle geldikleri Peşaver kenti adını Sanskritçe bir sözcükten alıyor. Bu kelimenin anlamı ise, «Çiçekler Şehri».

Devlet Başkanı burada yaptığı konuşmada, Afgan mültecilerin durumuna bir kez daha değinerek şunları söyledi:

«Peşaver kenti, Pakistan sınırlarının da ötesinde mahir ve kabiliyetli insanlarını kendi olarak bilinir ve Çiçekler Kenti'nin insanları tarihte cesur ve cengaver olarak haklı bir ün kazanmışlardır. Peşaver şimdi de ekonomik halkının mücadelesinin öncüsüdür. Bu alandaki çabalarınızın başarı ile taçlanacağına eminim.

Güzel kentinizi görmekten büyük bir memnuniyet duydum. Buraya gelmeden önce, mülteci kamplarını ziyaret ettim. İnsan ıstırabının müşfik kardeş eliyle nasıl dindirildiğini yerinde gördüm. Son bahtsız olaylar yöresinde insanlarına büyük bir sorumluluk yükledi. Bu yükü geleneksel Pakistan misafirperverliği ile mültecilerin dayadığı ses ıstırabın bilinci içinde taşıyorsunuz. Bu bölge halkının mültecilere gösterdiği misafirperver ... dünyada bütün bir hayranlık uyandırmıştır.»

Peşaver, Pakistan'ın Kuzey Batı sınır eyaletinin başkenti. Nüfusu 150 bin civarında. Bu yörede tümüyle Afgan kökenli Patan'lar yaşıyor. Patan kabileleri Afganistan ile Pakistan arasında dağılmış durumda. Her iki ülkede toplam nüfusları 23 milyon civarında olduğunu öne sürenler de var. Patanların başlarına giydikleri sarıklar boyun renkte. Sarık, ... ettik neredeyse bu ... başı açık gezen ... var. Şalların sarıkları ... renkte oluyor. ... yeşil. Bazı takımlar ... ettik, antenlerin ... siyah renkte mendil ya da bez parçaları bağlamışlardı. ... olduklarını böylece belli ediyorlarmış. İslam öncesi dini inanışlara sahip olan bazı azınlıkların başlarına giydikleri sarıkların kırmızı renk taşıdığını bu arada öğrendik.

Patan'ların bir diğer özelliği de tamamen erkek egemenliğine dayalı bir topluluk olmaları. Nitekim, Türk heyetinin Peşaver'e gelişi ile birlikte ziyaret programında haremlik - selamlık uygulanmaya başlandı. Kadın gazeteciler ve heyetin bayan üyeleri için ayrı bir program uygulamaya sokuldu.

Evren'in Peşaver'e gelişi dolayısıyla yerel basın dün Türkiye ekleri çıkarmış. Radikal ekleri ön sayfalarında da Ziya Ül Hak'la birlikte Atatürk ve Evren'in fotoğrafları da yer aldı.

Bu arada bazı bankalar verdikleri büyük ilanlarda Türkiye - Pakistan dostluğunu övmüşler.

AFGAN MÜLTECİLERİYLE

Dün sabahın erken saatlerinde helikopterlerle önce Hayber Geçidi'nin eteklerindeki «Nasır Bagh» mülteci kampına hareket edildi. Al-

(Arkası Sa. 9, Sü. 6 da)

ZİYA ÜL-HAK: SİYASİ PARTİLER İSLAM İLKELERİNE AYKIRIDIR

İSLAMABAD (Cumhuriyet) — Pakistan Devlet Başkanı General Ziya Ül Hak önceki gün Türk gazetecileri ile sohbet etti. General Ziya Ül Hak, sohbet sırasında Pakistan silahlı kuvvetlerinin yönetime el koyma gerekçelerini anlattı ve hu-

(Arkası Sa. 9, Sü. 1 de)

Fiyatlarda damping yaptığımız öne sürüldü

AET Türk pamuk ipliğine karşı

Sedat ERGİN

ANKARA — Türkiye'nin AET ülkelerine yaptığı pamuk ipliği ihracatında büyük artış yapması karşısında, Ortak pazar'ın buna sınırlama getirmek istemesi AET ile ilişkiler de yeni bir anlaşmazlığa yol açtı. Tam bu sırada konuyu görüşmek üzere Brüksel'e giden Türk ihracatçılarının Ortakpazar yetkilileri ile yaptığı toplantıda, DPT temsilcisinin pamuk ipliği ihracatında yüzde 18 - 19'luk bir fon uygulaması getireceğini, başka bir deyişle fiyatın artırılacağını açıklaması da piyasada çok etkisi yarattı.

Türkiye, bu yıl Ortakpazar ülkelerine yaptığı pamuk ipliği ihracatında etkisi olarak geçen yılların rakamlarına kıyasla büyük bir artış sağladı. Şu ana kadar yapılan satışlardan, yıl sonuna kadar pamuk ipliği dışsatımından 500 ile 600 milyon dolar arasında bir döviz geliri sağlanacağı tahmin ediliyor. Türkiye'nin sanayi mallar üretiminin yüzde 60'ını oluşturan pamuk ipliğinin yüzde 80'i AET ülkelerine gidiyor.

Ancak bundan bir süre önce Ortakpazar, Türkiye'ye baş vurarak Türk pamuk ipliği ihracatçılarının fiyatlarda büyük indirimlere giderek damping yaptıklarını öne sürdü ve konuyu görüşmek istedi. Ortakpazar, Federal Almanya ve İtalya'nın şikayetleri üzerine yaptığı başvurusunda, piyasa fiyatlarının 2.40 dolar düzeyinde seyrettiğini, Türk ihracatçılarının ise fiyatı 2 dolara kadar düşürdüklerini ileri sürdü. Kolya, bu arada Türkiye'den yaptığı pamuk ipliği ithalatına miktar sınırlaması getirdi.

Baş gösteren anlaşmazlık üzerine AET komisyonundan bir heyet Türkiye'ye geldi ve İzmir, İstanbul ve Mersin'de olmak üzere 8'e büyük pamuk ipliği fabrikasında incelemelerde bulundu. Yapılan ön soruşturmada, AET heyeti bu fabrikaların hesaplarını inceledi. Brüksel'e dönüşünde verdiği raporda da heyet, söz konusu firmaların ihracat fiyatlarının maliyetlerin altında olduğunun

(Arkası Sa. 9, Sü. 1 de)

EKONOMİK YORUM

Kararı kim veriyor?

Yalçın DOĞAN

ANKARA — Brüksel'de AET Komisyonunda Türkiye'nin Teşvik Uygulama Dairesi Genel Müdürü'nün yaptığı açıklama, Avrupalılardan önce bizim bürokratları şaşırttı:

«Türkiye pamuk ipliği ihracatında yüzde 18—19'luk bir fon uygulamasına başlayacaktır.»

(Arkası Sa. 9, Sü. 5 de)

M.Ali Ağca 2.kez açlık grevine başladı

ASCOLI Piceno-İtalya (AP) — Papa 2. Jean Paul'ü öldürmeye teşebbüs suçundan İtalya'da ömür boyu hapse mahkum edilen terörist Mehmet Ali Ağca, ikinci kez açlık grevine başladı.

Amerikan AP ajansının cezaevi yetkililerine dayanarak verdiği habere göre, cezaevinde Ascoli Piceno cezaevinde çakmakta olan Ağca, geçen cumartesi gününden beri hiçbirşey yemiyor. Cezaevi yetkililerinden Cosimo Giordino, Mehmet Ali Ağca'nın sadece su içmeyi kabul ettiğini söyledi.

(Arkası Sa. 9, Sü. 4 de)

■ Türkeş'in hazırlık soruşturmasında verdiği ifadenin tam metnini yayınlıyoruz.

(6. Sayfada)

TÜRKİYE, AVRUPA KONSEYİ HEYETİNİN ZİYARETİNİ OCAĞA ERTELEMESİNİ İSTEDİ

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) — Türkiye, aralık ayında Ankara ve İstanbul'da temaslarda bulunması kararlaştırılmış olan Avrupa Konseyi heyetinin ziyaretinin ocak ayına ertelenmesini istedi. Dışişleri Bakanlığı çevrelerinden öğrenildiğine göre, hükümetin aralık ayı süresince çok yoğun bir çalışma programı olması nedeniyle söz konusu ziyaretin yılbaşından sonraki bir tarihe ertelenmesi Avrupa Konseyi'ne

(Arkası Sa. 9, Sü. 4 de)



ECEVİT'İN MAHKÛMİYETİNE İLİŞKİN KARAR DATÇA'YA GÖNDERİLDİ

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) — Ankara Sıkıyönetim Mahkemesince 32 Numaralı

(Arkası Sa. 9, Sü. 1 de)

Prof. Orhan Aldıkaçtı Anayasa Komisyonu Başkanlığına seçildi

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) — Yeni Anayasayı hazırlayacak Anayasa Komisyonu dün yaptığı toplantıda, Başkanlığa Anayasa Hukuku Profesörü Lahey Daimi Hakem Mahkemesi Üyesi Prof. Orhan Aldıkaçtı seçildi. Başkanvekilliğine ise Ankara SBF öğretim üyesi, Ceza Hukuk Profesörü Feyyaz Gölcüklü getirildi. İstanbul Hukuk Fakültesi öğretim üyesi Prof. Şener Akyol Komisyon Sözcüsü, SBF öğretim üyesi Doç. Turgut Tan da Kâtiplik görevini üstlendi.

İçtüzüğe göre, Anayasa Komisyonu, bir konunun aydınlatılması açısından, diğer bir Komisyonun görüşü ve kararına ihtiyaç gereksinme görürse bu konuyu yazı ile sorabileceği gibi, görüş birliği sağlamak amacıyla birlikte toplanmayı da önerebilecek. Danışma Meclisi İçtüzüğüne göre, görüşü sorulan Komisyon, bu konudaki görüşlerini rapor haline getirecek. Birlikte toplantı yapıl-

(Arkası Sa. 9, Sü. 3 de)

Sinema Güzeli: Kayboluşundan 1 gece önce Banker Servet ile beraberdim

Hüseyin AVCI

İstanbul polisinin günler süren yoğun çalışmaları sonucu, açıklık kazanamayan Banker Servet olayı esrarını koruyor.

Soruşturmayı yürüten Cinayet Masası ilgilileri, bu konudaki dosyanın kapanmak üzere olduğunu belirttiler. Yoğun bir çalışma yapan dedektifler, bankerin kaybolmasında iki nokta üzerinde duruyorlar: 1 — Kaçmış olması, 2 — İntihar etmiş olması. Bu iki ana neden açıklığa kavuşuncaya dek soruşturma dosyası, üzerinde Cinayet

(Arkası Sa. 9, Sü. 3 de)

GÖZLEM
UĞUR MUMCU

Balık Yasası...

Bankerlerin birdenbire, ansızın ortadan kaybolmaları üzerine bankerlere para yatıran yurttaşlar, iki gözü iki çeşme ağlıyorlar.

— N'olacak bizim paramız?

Bir kısım iğdemi, siyasetçi ve de yazar tarafından neredeyse ... takvimin başlangıcı olarak benimsenecek «24 ocak kararları» ile başlayan dönemin geldiği, dayanacağı nokta burasıdır, kimse yadırgamasın!

(Arkası 7. Sayfada)

Ankara'da bazı öğretim üyeleri YÖK'e karşı çıktı

ANKARA, (ANKA) — Ankara'daki çeşitli Üniversitelerde görevli öğretim üyelerinin, Yüksek Öğretim Kanunu'na (YÖK) ilişkin görüşlerini taşıyan bir mektup imzalıyorlar. Üni-

(Arkası Sa. 9, Sü. 1 de)

● REKTÖRLERE SAYGI.

Prof. Hüsnü A. GÖKSEL

(10. Sayfada)

Sosyalist ve de şovenist

Uğur MUMCU — 1 Kasım 1981

Şovenist - sosyalist komşumuz Papandreu, Yunan sınırlarının güvence altına alınmasını istiyormuş... «Kimden?» diyeceksininiz. Kimden olacak, seçim öncesinde üslerini sökmek istediğini açıkladığı Amerika Birleşik Dev letleri'nden! Peki nasıl sosyalistlik bu? Böyle işte...

Amerika, Yunan sınırlarını nasıl güvence altına alacak? Şöyle alacak: Önce Altıncı Filo'yu Libya ve Mışır önlerinden çekip. Ege'ye Yunan adalarının çevresine dikecek. Bu da yetmeyecek Almanya'da üslenmiş ABD birliklerinin bir kısmını çekip, Türk - Yunan sınırına koyacak! Eee, Amerika olsa olsa, eski yurttaşını ancak böyle korur, nasıl koruyacak başka?

Bu «NATO« dediğimiz «Müşterek savunma paktı» değil midir? Öyledir. Biz Yunanistan ile bu paktın üyesi değil miyiz? Evet öyleyiz. Varşova Paktı üyelerinden biri saldırırsa, bölgeyi birlikte korumayacak mıyız? Evet Birlikte koruyacağız. Peki şovenist - sosyalist komşumuz. Yunan sınırlarının Türklere karşı korunması için ABD'ye başvurursa, bölgeyi Varşova Paktı üyelerine karşı birlikte nasıl savunacağız?.

Türkiye'de «Pan - Türkizm» ya da «Pan Turanizm» neyse, Yunanlılar için «Panhelenizm» de odur. Hiç ırkçılıkla sosyalistlik bağdaşır mı? Bağdaşmaz. «Anti-Amerikan» seçim propagandalarından sonra aynı ABD'ye «Gel sınırlarımı koru» demek bağdaşır mı? O da bağdaşmaz.

Öyleyse ne yapıyor bu eski ABD yurttaşı Papandreu? Ne yapacak? «Faşist taktiği» uyguluyor! «O da ne?» diyeceksiniz. Şu: Ekonomide ve iç iç siyasette başarısız olan iktidarlar, hemen «dış tehdit, dış tehlike» gibi masallar uydurup, kamuoyunu aldatmaya çalışırlar. Böylece, dikkatler içi politikadan ayrılır ve bu «hayati tehlikeler» üzerinde yoğunlaşır.

Şovenist - sosyalist dostumuzun Yunanistan'da düzen değiştirmeye pek gücü yetmeyecek. Düzen değiştirmek öyle uyruk değiştirmeye, ABD uyruğundayken, Yunan uyruğuna geçmeye benzemez! Başbakan olur olmaz, düzeni değiştiremeyeceğini anlayan Papandreu, hemen «dış tehlike» masalları okumaya başladı. Belki böyle, tutucu Yunan ordusunu da Yunan kamuoyunu da uyutacak.

NATO'dan çık! Niçin çıkmıyorsun? ABD üslerini kapat! Niçin kapatmıyorsun? Bütün ikili antlaşmaları kaldır, feşhet! Niçin kaldırmıyorsun, niçin feshetmiyorsun?

Şovenist - sosyalist dostumuzun hiç üzerine varmayın kendileri sözde «sosyalist» eylemde «ırkçı» ve şovenisttir. Bir tek armatörün gemisine el koyamaz, buna gücü yetmez, bir tek çok uluslu şirketi devletleştiremez, göreceksiniz, bundan korkar, sonra «Aman sınırlarımı koru» diye ABD'nin jandarmalığına başvurur.

Ne de olsa ABD, eski vatanıdır!.

Peki, nerede kaldı sosyalistlik? Nerede biliyor musunuz? Seçim alanlarında! Sosyalistlik orada bitti, şimdi şovenistlik başladı; «ABD takviyeli sosyalistlik» ve de «Panhelen» ve de «şovenist» politika...

Neyse o?

ABD'de büyüyüp, gelişen, ABD'de okuyan, ABD ordusunda askerlik yapan, ABD vakıflarının parası ile yaşayan, sıkıştı mı ABD'ye kaçan Papandreu'nun eski vatanına ihanet etmeyeceği anlaşılıyor. Bu bağlılığı anlıyoruz. Ancak, aynı Papandreu'nun biz Türklere karşı da bir vicdan borcu yok mu? Var. Hem de nasıl var!..

1974 yılında «Kıbrıs Barış Harekâtı» olmasaydı, kendisi ABD'den gelip, böyle kolayca «Pan Helenik» ve de «sosyalist» partisinin başına geçebilir miydi?

«Pan»ı anladık «Helenik»... Bunu da anladık, ama şu «sosyalistlik» ne oluyor? Yunan tavernalarında meze mi ne?

İktisat Kongresi'nden bugüne

Osman ULAGAY — 2 Kasım 1982

Türkiye'nin İzmir İktisat Kongresi'nin toplandığı 1923 yılından bu yana katettiği yol, yaptığı aşamalar kuşkusuz önemli ve anlamlı Toplumların yaşamlarında çok uzun sayılamayacak bir sürede nerdeyse sıfırdan başlayıp hatırı sayılır bir sanayi kurmak, milli geliri 18 kat, sınai üretimi 44 kat, elektrik üretimini 470 kat artırabilmek azımsanacak adımlar de-

ğil.

Bu saptamayı yaptıktan sonra iki soruyu sormak gerekiyor: Türkiye bu noktaya İzmir İktisat Konkresi'ne egemen olan anlayış sayesinde mi geldi? Elliyedi yılda ekonomide daha iyi ve sorunsuz bir noktaya gelinebilir miydi?

Büyük askeri ve politik deha Mustafa Kemal, İzmir İktisat Kongresi'ni bilindiği gibi Lozan'da görüşmelerin bir çıkmaza gelip saplandığı noktada toplamış, yeni Türk devletinin izleyeceği ekonomi politikası ve yönetimi konusunda Batı dünyasına bilgi ve güvence vermeyi amaçlamıştı. Kongre öncesinde İktisat Bakanı Mahmut Esat (Bozkurt) Bey'in gözetiminde hazırlanan Heyet-i Faale raporunda «bugünkü manasıyla devletin yalnız idare ve siyaset devleti olarak değil, belki iktisat devleti olarak da Türkiye'mizin sanayi sahasında mühim vazifeleri vardır», denmesine karşın İktisat Kongresi ve onu izleyen yıllarda Türkiye'de egemen olan anlayış, sanayileşmenin önemini ve devletin sanayileşmedeki rolünü tam değerlendiremeyen, kapitalist dünya sistemiyle bütünleşmenin sonuçlarını kavrayamayan bir anlayıştı.

On yıl kadar sonra o dönemin İktisat Bakanı Celal Bayar tarafından söylenen sözler ise, çok farklı bir anlayış ve yaklaşımı ortaya koyuyordu. Celâl Bayar 1934 yılı başında Başvekâlet'e sunduğu raporda aynen şunları söylüyordu:

«Türkiye'yi müstakil (bağımsız) millet yap ma şiarının bugünkü manası Türkiye'yi iktisaden müstakil ve tam teşekküllü bir vahdet (bütün) haline getirmektir. Büyük sanayici memleketler aralarındaki bütün siyasi ve iktisadi münazaralara ve ihtilaflara rağmen, ziratçi memleketleri her zaman için hammadde müstahsili (üreticisi) mevkiinde bırakmak ve bu memleketlerin piyasalarına hakim olmak davasında müttefiktirler. Bu itibarla ziraatçi memleketlerin bu silkinme hareketlerine ergeç set çekmek hususunda siyasi nüfuzlarını kullanmakta da birleşeceklerdir. Bilhassa bu hakikat muhtaç olduğumuz sanayii zaman kaybetmeden kurmak için en büyük muharrikimizdir.»

Evet bu sözler geçen hafta Cancun'da konuşan bir Üçüncü Dünya liderinin değil, bundan tam 47 yıl önce Türkiye İktisat Bakanı olan Celâl Bayar'ın sözleri. Türkiye bugün iyi ve kötü yanlarıyla bir sanayi kurup geliştirdiyse bunun temelini de hiç kuşkusuz ki 1923 ve sonrasında benimsenen iktisat anlayışında değil 1930'larda, koşulların da zorlamasıyla benimsenen ve sanayileşmeye öncelik veren «Milli İktisat» anlayışında aramak erekiyor. Bu anlayışın sonraki yıllarda terkedilmesi ve Cancun Doruğu gibi toplantılarda Üçüncü Dünya' nın lideri olarak boy gösterebilecek etkinlik sağlayabilecek olan Türkiye'nin böyle forumlarda adının bile anılmaması ise, belki de bugünkü bazı sorunlarımızın da temelinde yatıyor.

Birincisinden yaklaşık 59 yıl sonra toplanan 2. İzmir İktisat Kongresi'nde Türkiye ekonomisinin geleceği tartışılırken, bu gerçeğin unutulmaması ve Türkiye gibi bir «gelişme yolundaki» ülke için en iyi reçetelerin gelişmiş ülkelerce ya da bunların kuruluşlarınca çizilebileceği saplantısından kurtulunması büyük önem taşıyor.

2. İzmir İktisat Kongresi'nin Türk ekonomisinin güncel sorunlarına getireceği bakış açısı ve çözüm önerileri de merakla bekleniyor. Odalar Birliği Başkanı Mehmet Yazar'ın önceki gün İstanbul'da yaptığı konuşmada vurguladığı sorunlar giderek artan sayıda sanayici ve işadamını düşündürüyor. Bu sorunlar arasında maliyet enflasyonu tehlikesi başı çekerken, yatırımlardaki durgunluk ve hemen kesimde gözlenen kaynak yetersizliği de önemli sorunlar arasında yer alıyor. Ve herkes birbirine istikrar önlemlerinden özveride bulunmadan ekonomiyi geliştirmenin ve makul büyümeyi sağlamanın gerçekten mümkün olup olmayacağını soruyor.

"Misaki - İktisadi„den günümüze

Yalçın DOĞAN — 3 Kasım 1981

ANKARA — 1923 yılının şubat ayında İzmir'de toplanan Birinci İktisat Kongresi'ni açış konuşmasında Mustafa Kemal konuyu, görüşmeleri kesilmiş olan Lozan Konferansı'na getirir ve şöyle der:

«Konferanstaki muhataplarımız bizimle üçdört senelik değil, üçyüz dörtyüz senelik hesabatı rü'yet ediyorlar ve hâlâ muhataplarımız Osmanlı Devleti'nin tarihe karıştığını ve bugün yeni Türkiye'nin mevcudiyetini, bunu kuran milletin çok azimkâr, imanlı ve celadetli olduğunu, istiklal-i tam ve hakimiyet-i milliyesinden zerre kadar fedakârlık yapamıyacağını hâlâ anlayamamışlardır.»

Mustafa Kemal konuşmasını sürdürür:

«Görülüyor ki, bu kadar kat'i ve yüksek bir zafer-i askeriden sonra dahi bizi sulha kavuşmaktan men eden esbap doğrudan doğruya

esbab-ı iktisadiyedir, mülahazat-ı iktisadiyedir. Çünkü, bu devlet, hakimiyet-i iktisadiyesini temin ederse o kadar kuvvetli temel üzerinde yerleşmiş ve teali etmeye başlamış olacaktır ve artık bunu yerinden kımıldatmak mümkün olmayacaktır. İşte, düşmanlarımızın, hakiki düşmanlarımızın muvafakat, bir türlü rıza gösteremedikleri budur.»

İzmir İktisat Kongresi'nde Mustafa Kemal'in Lozan Konferansı üzerinde durması, gerçekte dönemin sorunlarını dile getirmekle eş anlamlı. Aynı zamanda kongrenin yapılış nedenlerinden birini de açıklayıcı nitelikte.. Çünkü, İzmir'deki Kongre'ye bugün dönülüp bakıldığında, vurgulanması gereken iki nokta ortaya çıkıyor. İlki, İzmir Kongresi'nin düzenlenme tarihi, 1923 yılının şubatı Ankara'da tedirgin ve rahatsız rüzgârların estiği bir aydır. Savaş kurtuluşla sona ermiş, ancak anlaşma masasında henüz aynı sonuç elde edilememiştir. Hatta, Lozan Konferansı anlaşmazlık nedeniyle kesilmiştir. İşte, İzmir İktisat Kongresi Lozan'daki görüşmelerin tam kesintiye uğradığı bir döneme rastlar. Tarihçiler İzmir'de alınan ekonomik kararların doğrultusunu araştırırken ve «Neden liberal bir uygulamaya adım atıldığını» incelerken, genellikle bunu Lozan Konferansı'nın kesilmiş olmasına bağlarlar.

Binden fazla delege çeşitli meslek kuruluşlarından seçilerek İzmir'e gelir. Kongre'de tıpkı Fransız devriminden sonra olduğu gibi, sağ tarafta tüccarlar, sol tarafta işçiler, merkezde çiftçiler oturur. Sanayiciler çiftçilerle işçiler arasında yer alır.

İzmir Kongresi «Misak-ı İktisadi» kararları ile son bulur. Bugünkü Türkçe ile «ekonomik ant» içilir bir anlamda. «Misak-ı Milli», yani «Ulusal Ant» ile Türkiye'nin yeni sınırları çizilirken, «ekonomik ant» ile bu sınırlar içinde nasıl bir iktisat politikası izleneceği kararlaştırılır. İzmir Kongresi'nin ikinci vurgulanması gereken noktası, işte bu kararlardır. Kongre'nin düzenlenme tarihinin, belki de bu kararlarda damgası bulunduğu söylenebilir. Ancak, kongrenin önemi, elbette alınan bu kararların ta kendisinde oluşundadır.

«Misak-ı İktisadi» önce genel oniki maddeden oluşur. Bu oniki maddeyi daha sonra çiftçilerin, tüccarların, sanayicilerin ve işçilerin «İktisadi Esasları» izler. Oniki maddelik genel ilkelerde, Türkiye'nin ulusal egemenliği ve bağımsızlığı, dünyada barış istekleri bir kez daha vurgulanır. İlginçtir, böylesine genel ve mutlaka vurgulanması gereken genel ilkeler içinde, örneğin «Türkiye halkı ormanlarını evladı gibi sever, bunun için ağaç bayramları yapar gibi» (beşinci madde) cümleler girmiştir. Onikinci maddesi ise «Türk kadını ve hocası, çocukları iktisadi misaka göre yetiştirir» denilerek konulmuş ilkelerin uygulanmasına yönelik kararlılık dile getirilir.

Bu genel ilkelerden sonra her meslek grubunun istekleri tek tek dile gelir. Aşarın kaldırılmasından, tütün rejisine, hayvancılıktan ticaret sırasında asayişin sağlanmasına, yolların yapılmasından tarımda makineleşme gereğine dek bir dizi ilke gün ışığına çıkarar. Bu ilkeler, öylesine ayrıntılıdır ki, hatta «kabristanların duvarla çevrilmesi» gibi gerçekte bu tür ilkeler arasında yer almayacak bir kural bile, çiftçilerin istekleri arasında yer alır.

Varılan kararlarla Türkiye «Milli Misak» sınırları içinde «İktisadi Misak» uygulamaya başlar ve ilk kez açık-seçik liberal bir politikaya yönelir.

Dün İzmir'de başlayan İkinci İzmir İkti-



4.11.1981

sat Kongresi ise, özetlenen bu çerçeveden çok farklı. İkincisi de, İzmir'de dün başlayan kongrede herhangi yeni bir politika çizilecek değildir. 1923'te İzmir'de «Yeni bir politik ve ekonomik tercih» yapılmıştır. Şimdi Türkiye, en azın dan içinden geçmekte olduğumuz şu yıllarda, yeni bir ekonomik tercih arayışı içinde görünmüyor. Ekonomik tercihler ve kararlar yapılmıştır. Halen onlar uygulanmaktadır. İzmir'de, belirlenmiş tercihler dizisi içinde tartışılacaktır. Kongre üyelerinin oluşumu da bunu gösteriyor zaten.

Belirlenen politikanın yarattığı sorunların bir kez daha tartışılacağı ve bunlara çözüm aranacağı yer, bir hafta süreyle İzmir'dir.

Dilin eğrisi doğrusu

Mehmed KEMAL — 3 Kasım 1981

Özgürlük getireceğim diye iktidara gelen İttihat Terakki, özgürlükleri kısınca, yazarlar siyasetten söz edemez olmuşlar, bu genç yazarların çoğu da ttihatçılar iktidara gelsin diye onu desteklemişlerdi. Partinin ideoloğu Ziya Gökalp'in çevresinde toplanan yazarlar, felaketi kendi başlarına kendilerinin getirdiğini pekâlâ biliyorlar, bunun için de pek ses çıkaramıyorlardı.

Bu yazarlar arasında en delişmeni, en söz anlamazı Ömer Seyfettin idi. Ömer Seyfettin askerlikten sivile geçmiş, sonra da yazarlığa başlamıştı. Kökeninde askerlik bulunduğu için partinin asker kanadından pek çekinmez, tersine üstüne üstüne giderdi.

Ömer, «Başını Vermiyen Şehit» adlı bir hikâye yazmış, bunu yeni yayınlamıştı. Dilde sadelik yanlısı olduğundan öteki yazarlar üslûbunu takır tukur buluyorlardı. Fakat bunların hiç birine aldırmıyor inandığı yolda yürüyordu. Bu hikâyede «Yarın arifeydi» diye bir tümce kullanmıştı. Vay, sen misin böyle bir tümceyi kullanan, ilkin Yusuf Ziya:

«Bu, pek şiveye uygun bir Türkçe değil...» diye tutturmuştu.

«Şiveye mi, gramere mi?»

Şiveye karşı çıkmıyor, gramer üstüne bir şey söylemiyordu. Ömer'e göre, ertesi gün anlamına yarın sözçüğü kullanılabilirdi. Konuşma dilinde, «Bunun yarını yok muydu, niye bu kadar acele ettin?» denmez miydi?.

Ömer'e göre, Yusuf Ziya bunu Yahya Kemal'den işitmiş olacaktı. Ona göre Yahya Kemal edebiyatımızın «Kabakçı Mustafa»sıdır. çünkü yalan yanlış her şeye itiraz eder. Ali Canip ona «Edebiyatımızın katırı» diyordu. Yani katır gibidir, o yıllarda, hiç bir yapıtı yoktur. Birkaç dize karalar, onunla yetinir. Böylesine, edebiyat katırı denmez de ne denir?

«Yeni Mecmua» dergisinin yönetim yerinde Yahya Kemal'le Ömer Seyfettin karşılaşıyorlar.

«Yarın arifeydi Türkçe değildir.» diyor Yahya Kemal. «Böyle söylemek yanlıştır. Yarın arifedir denilir, fakat yarın arifeydi denilmez. Ertesi gün arifeydi denilmek gerekir.»

Ömer Seyfettin, «Ben onun ne kadar cahil olduğunu bildiğim için açıklatmak istedim..» der ve sorar:

«Pekalâ, bu yanlış dediğin gramer yanlışı mı, şive yanlışı mı?...»

Soruyu yanıtlamaz, Yahya Kemal önüne bakar, saçlarını karıştırmaya başlar. Orada bulunan Ziya Gökalp :

«Şiveye uygun...» der...

Köprülü Fuat yan gözle Yahya Kemal'i süzer..

«Hayır, hayır... Gramere aykırı, gramer yanlışı var.»

Kurnaz Yahya Kemal, katı bir yargıya varmaktan çekindiği, pot kırmaktan ürktüğü için susar.. Ömer yeniden Yahya Kemal'e sorar:

«Azizim Kemal sen söyle, bu yanlış şive yanlışı mı, gramer yanlışı mı?...»

«Ne yanlışı olduğunu bilmem. Şu kadar var ki yarın arifeydi türkçe değil.»

« Ya ne?...»

«Yanlış bir cümle...»

«Yok canım...»

«Evet..»

«Nereden biliyorsun?...»

«Biliyorum işte..»

Bunun üzerine Ömer Seyfettin, masasının çekmecesinden Hüseyin Cahit'in o yıllarda yeni yazdığı gramer kitabını çıkarır, belirli sayfasını açar ve örnekleri sıralamaya başlar. Hepsi donup kalırlar.

Yahya Kemal:

«Ben türkç;e grameri tanımam..»

Fuat Köprülü:

«Yanlış, efendim, yanlış..» diye bağırır. Bir yandan elindeki tesbihi sallar.

Gençler arasındaki tartışmada bir orta yol bulmayı amaçlayan, bunu politikasına uygun bulan Ziya Gökalp şöyle konuşuyor:

«Bu, tam şiveye uygundur. Ancak gramer için bir şey söylenemez, Türkçenin grameri ya-

pılmamıştır.: Gramer tartışması gereksizdir..»

Bunun üzerine Ömer Seyfettin çoşuyor:

«Öyleyse grameri olmayan dilde yanlış da olmaz..» Konu kapanıyor. Bu kez de musiki üstüne bir tartışmaya girişiyorlar. Bir süre de onu tartışırlar..

Güle güle, Tanilli...

Mustafa EKMEKÇİ — 4 Kasım 1981

İngiliz gazeteci David Hotham, yıllar önce bir gün:

— Ben Ankara'nın dışına şöyle bir gezi yapıyorum, sen de gelir misin? demişti.

— Olur, sevinirim... dedim,

Şereflikoçhisar Tuz Gölü'ne doğru gittik. Çevre bozkır, çöl gibi... Arabadan indik. David:

— Bak Ekmekçi, dedi, şu bozkıra bak. Ne güzel... Tek ağaç yok. İngiltere'de her yer yemyeşil, bunalıyorum o yeşillikte. Bozkırı daha çok seviyorum!.

Bense benim yüzümden olmuş gibi ağaçsız bozkırda utancımdan yerin dibine geçiyor, bir yandan da David'e şaşıyordum. O, kendinden geçmişçesine uçsuz bucaksız çöle bakıyordu.

— Ekmekçi, görüyor musun şu güzelliği? Bayılıyorum Ben...

David Hotham, «Türkler» adlı yapıtında, bu olaya da değinir. Şöyle der bir yerinde:

«... Türkiye'nin en hoşuma giden bölgelerinden biri, Konya ile Ankara arasındaki steplerdir. Bunun merkezinde geniş bir Tuz Gölü bulunur. Daha yakın zamanlara kadar burası, ancak deve sırtında geçilebilen bir çölden farksızdı. (Sonra da ciple) Şimdi ise, Ankara ile Konya arasındaki uzaklığı üç saatte almayı sağlayan mükemmel bir karayolu yapılmıştır.

Türkiye'de çalıştığım yıllarda, gazetecilikten bıktığım zaman, güneye, Orta Anadolu'nun çorak düzlüklerine uzanıp rahat bir soluk alırdım. Tuz Gölü, başlı başına garip, hareketsiz bir okyanus gibidir. Sürekli buharlaşır ve yeniden dolar. İçindeki hayali adalar, uyuyan balinaları andırır. Hititler'den beri hiç değişmemiş gibi duran birkaç köy dışında çevrede hiç bir hayat belirtisi görülmez...»

David Hotham'ın «Türkler» yapıtı. Türkiye'de uzun yıllar kalmış, Türkleri yakından tanıma olanağı bulmuş, olaylara yansız bakmayı başarabilmiş bir gazetecinin yapıtı. Türkleri yer yer eleştirdiği de oluyor, ama, kendi ulusunun geçmiş yöneticilerini eleştirebilecek dürüstlüğü de gösteriyor.

Hotham, Ermenilerle ilgili olarak da şöyle der yapıtında özetle:

«... Bu arada «Ermeni sorununu yeniden söz konusu etmenin gereği var mı?» diye soranlar çıkabilir. Bu iskeleti tabutundan çıkarmanın yararı nedir? Olan olmuştur ve artık onarılması da mümkün değildir. Türkler üzerine yazılan kitapların çoğu, belirli nedenlerle, bu konuya hiç değinmezler.

Tarihsel önyargı sorununu da dikkate almamız gerekir. Böylece birçok milletler, öbürlerinden daha çok saldırıya uğramaktadır. Ruslarca, çeşitli dönemlerde ve özellikle son yüzyılda Orta Asya'da girişilen temizlik hareketleri Ermeni kıyımından daha farklı değildir. Ne var ki Türkler, Haçlı Seferleri'nden beri Batı'nın düşmanı olarak tanındıkları için, ikincisinin gürültüsü daha çok koparılmıştır. Türklerin yaptığı her şey, Avrupalıların gözünde hemen bir vahşet biçimini almıştır; aynı marifet daha önce başkalarınca da yapılmış olsa bile. Tarih boyunca öteki uluslarca girişilen sayısız kıyım hareketleri çerçevesi içinde (yazık ki, bunların içinde biz de varız.) Ermeni kıyımının uyandırdığı gürültüye, kökleri çok eskiye kadar dayanan Türk düşmanlığının doğurduğu önyargıları da gözönüne almak dürüstlük olur...»

«Bence...» diye sürdürür görüşlerini David Hotman, şöyle:

«... Bence, Türkiye Cumhuriyeti, Sultanlığı ve Halifeliği kaldırarak, Atatürk ve arkadaşları da «laiklik» ve «uygarlık» ilkelerini getirerek, buna yol açan rejime karşı çıkmışlar ve böylece olayı onaylamadıklarını ispatlamışlardır.»

David Hotham, bir süredir Ankara'da. Gazeteciliği bırakmış. Ama, yine de olup bitenleri izlemeden edemiyor. Mürekkep kokusu sinmiş içine bir kez. Kolay çıkmaz... Kitabının yeni baskısında, Türkiye'nin güncel sorunlarına da değinecekmiş. Öyle söyledi...

★ ★

Servet Tanilli, iki yıllığına yurt dışına gitti. Çok istediğim halde, bir türlü karşı karşıya oturup konuşamadım. Bir gün telefonda şöyle demişti:

— Ekmekçi, İstanbul'a gelirsen bekliyorum. Bende kalırsın. Sana elimle kahvaltı hazırlarım.

Sürekli sandalyede oturan Tanilli'nin, tekerlekli sandalyesini çalıştırarak çay yapmaya gidip geldiğini yorulduğunu düşünüyor, üzülüyordum.

— Olur, gelirim... diyordum. Bir türlü olmadı. İstanbul'a gidip konuşamadım. Konuşmalarımız telefon görüşmelerinde kaldı. Telefonda sorardım:

— Durumları nasıl görüyorsunuz, iyimser misiniz karamsar mı?

— Uzun vadede iyimserim tabi...

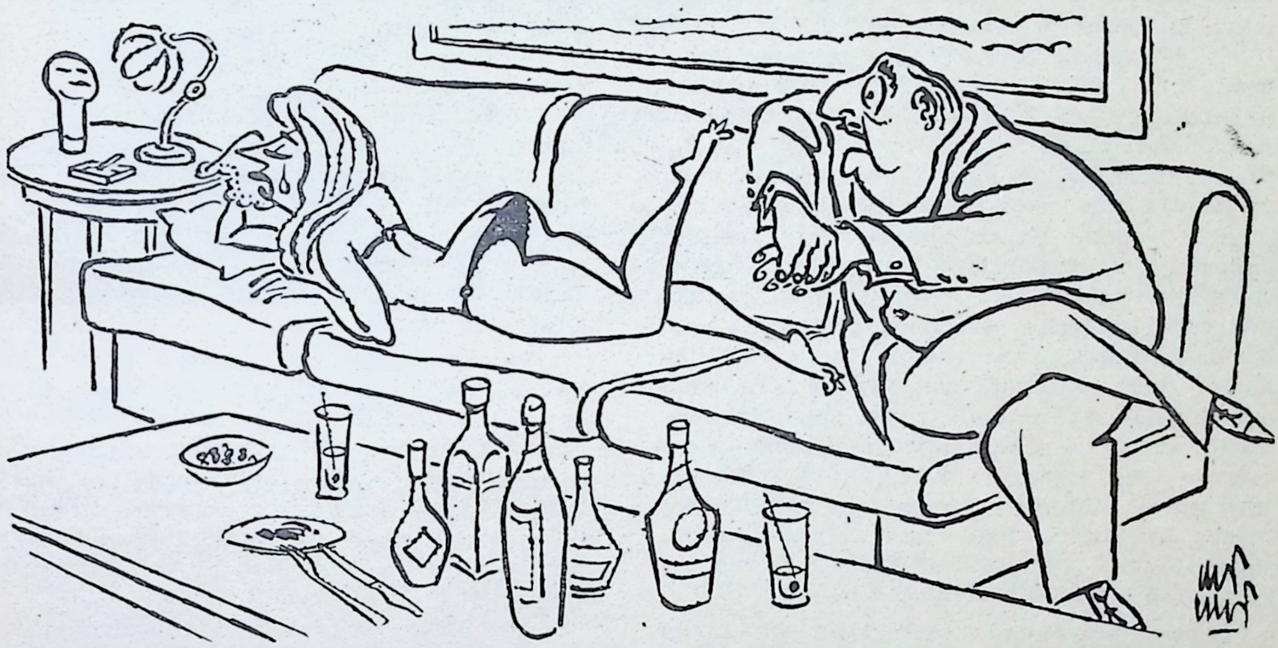
Geçen hafta sonunda Strasbourg'a gitti. Orada iki yıl süreyle,» Çağdaş Türkiye'nin Kültür Tarihi» derslerini verecek. Tanilli'yi arayacak, ona mektup yazacak, yalnızlığını unutturacak okurlar bulunacağını düşünerak, onun Strasbourg'daki iş adresini yazmak istiyorum. Adresi şöyle:

İnstitut d'Etüdes Turques, 22 Rue Descartes - 67 Strasbourg — France.

Tanilli'nin «Devlet ve Demokrasi» kitabı, yayınlanalıberi çok kimsenin başucu kitabı oldu. Şimdi ikinci baskısı yapılıyormuş.

Yurt dışında, yarım bırakılmış bedeniyle yapacağı çalışmaları izleyeceğim. Yolum düşerse, bu kez Franşa'da aracayağım Tanilli'yi.

Güle güle Tanilli...



— Anlamaya çalış sevgilim... İç pazara yönelik üretimimiz; devlet himayesi, enflasyon ve ucuz banka kredisi desteğinde sürerken; 24 Ocaktan sonra ekonomi politikası iç talebi kısmak ve üretimi arttırıp bu üretimi dışsatıma yöneltmeye zorlamak için emisyon hacmini daraltıp yüksek faiz uygulamasına geçince ve bu da kredi faizlerine yansıyınca sonbaharın bu hazin günlerinde aşkımızın nihayet bulması kaçınılmaz oldu. Elveda sevgilim!..

6.10.1981

Yabancı sermaye ve Atatürk...

Uğur MUMCU — 6 Kasım 1981

İzmir İktisat Kongresi çalışmaları sürerken bir önemli gerçeğin altını kalın çizgilerle çizmek zorundayız. Bu gerçek, büyük Atatürk'ün «yabancı sermaye yanlısı» bir siyaseti savunmadığı gerçeğidir. Gerek düşüncede, gerek eylemde, yabancı sermayeye karşı olan Ulusal Kurtuluş Savaşı liderinin yabancı sermaye yanlısı gibi gösterilmesi tarihsel gerçeklerle hiç bağdaşmamaktadır.

Atatürk, Birinci Kongresi'nin açılışında «Yasalara uymak koşulu ile yabancı sermayeye gerekli güvenceyi vermeye her zaman hazırız» diyorsa da ,bu açıklama şu sözlerle tamamlanmaktadır:

— Geçmişte, Tanzimat devrinden sonra yabancı sermaye ayrıcalıklı bir duruma sahipti, devlet ve hükümet, yabancı sermayenin jandarmalığından başka birşey yapmamıştır. Her yeni ulus gibi Türkiye buna izin vermez. Burasını esir ülkesi yaptırmayız... (Türkiye İktisat Kongresi, A. Gündüz Ökçün, S: 253)

Eğer, Atatürk'ün «Yasalarımıza uymak koşulu ile yabancı sermayeye güvence vermeye hazırız» sözlerinden sonraki bu önemli deyişi aktarılmazsa Atatürk'ün bu konudaki görüşleri, elbette eksik kalır. Yalnızca eksik kalmaz,

ayrıca Atatürk'ün görüşleri yanlış anlaşılır.

Şu sözler de Atatürk'ündür:

— Tanzimatın açtığı serbest ticaret devri, Avrupa rekabetine karşı kendisini savunamayan ekonomimizi bir de iktisadi kapitülasyon zinciriyle bağladı. İktisat alanında bizden kuvvetli olanlar yurdumuzda bir de imtiyazlı durumda bulunuyorlardı. Rakiplerimiz, bu suretle gelişmeye elverişli sanayimizi de mahvettiler. İktisadi ve mali gelişmemizin önüne geçtiler. (Atatürk, 1.3.1922, Söylev ve Demeçler, c:1., s: 226)

Emperyalizme karşı bir kırbaç gibi şaklayan şu sözler de Atatürk'ündür:

— Yaşamak isteyen ulusumuzuzn isteği basit bir sözcükte toplanabilir. Bağımsızlık! Avrupa'nın, yöneticilerinden ve sermayedarlarından ayrı olan ulusları, bizim hayatımızı bize çok görmüyorlar. Eğer bugün Fransız ulusu ve İtalyan ulusu ve hatta İngiliz ulusu ile düşmanlık halinde bulunuyorsak, bu, ulusların seslerini işittirememelerinden ve kendi yöneticilerinin yayılma ve sermaye emelleri için bizi yok etmelerine ses çıkarmamalarındandır. Bu devir, ulusumuzun eylemli olarak ve değişmeden yok edilmesini sermayedarların kendi çıkarlarına uygun bulduklarını sandıkları devirdir. Bu devri atlatıp ulusları söylemeye çağırmak için yaşamaya haklı olduğumuzu ve hayatımızı elimizden almak için kendilerinin birçok hayatlarını feda etmek gerekteğini kanıtlayacağız..» (Atatürk, Tamim - Telgraflar, 2.7.1920, s: 344)

Anti-emperyalizmin sınıfsal nedenlerini en açık biçimde anlatan Atatürk, tanzimat dönemini de şöyle tanımlıyor:

— Devletler şimdiye kadar bize şu ve bu sorunda gösterişli izinler veriyorlar gibi görünüyorlar, ancak ekonomik tutsaklıkla bizi felce uğratıyorlardı. Öteden beri bize bazı şeyler vermiş gibi, bizim bazı haklarımızı tanımış gibi davranırlar, gerçekte ekonomide elimizi, kolumuzu bağlarlardı. Bu tutsaklığa katlanan yöneticeler koşnuttu. Çünkü görünüşte görkemli bir bağımsızlık sağlamışlardı. Fakat gerçekte ulusumuzu anlamca miskinlik çukuruna atmışlardı. Bunlar ekonomik tutsaklığı anlamamış bedbaht hayvanlardı. Fakat artık bugün milletimiz, hayat noktasının nerede olduğunu pek güzel anlamıştır.

Ve şu sözler de büyük Atatürk'ün inançlarını yansıtıyor:

— Bu savaşın önemini kavramış olan ulusumuz, ülkenin bütün gereçlerini kendi emeği ile sağlayabilecek duruma yükselmiştir. Ekonomi işlerinin daha gerektiğince kavranmadığı bir sırada yüce meclisimiz ekonomik kaynaklara ulusu aldına elkoymak uyanıklığını göstermiştir. (Atatürk, 1.3.1921, TBMM, Bugünün Diliyle Atatürk, s: 72)

Ve yine Atatürk'ün o günden bu güne bizlere gösterdiği ana doğrultu şu sözlerle saklıdır:

— Bu ülkenin halkı üzerinde, kimsenin egemenlik kurma hakkı yoktur, ama bu ülkeyi başkalarına el açmadan geçindirmek ve yaşatmak da size düşen bir ödevdir... (Bugünün Diliyle Atatürk'ün Söylevleri, s: 109, Söylev ve Demeçler, c: 2, s:126)

Atatürk'ün kendi sözlerinden ayrı olarak yorumlamak olası değildir. İşte Atatürk budur. Atatürkçülük budur.


YÖK'ün geçici maddelerini açıklıyoruz

Tüm Yönetim Kurulları lağvediliyor

YÖK yürürlüğe girdiği tarihte tum Üniversitelerarası Kurul, Senato, Universite Yönetim Kurulu, Fakülte Enstitüsü ve Yuksek Okul Kurulları yeniden oluşturulacak

Haberi 10. Sayfada

Izmir Iktisat Kongresi

Yücetürk: Sizin enflasyonunuzun bekçisi biz miyiz?

Celal BAŞLANGIÇ

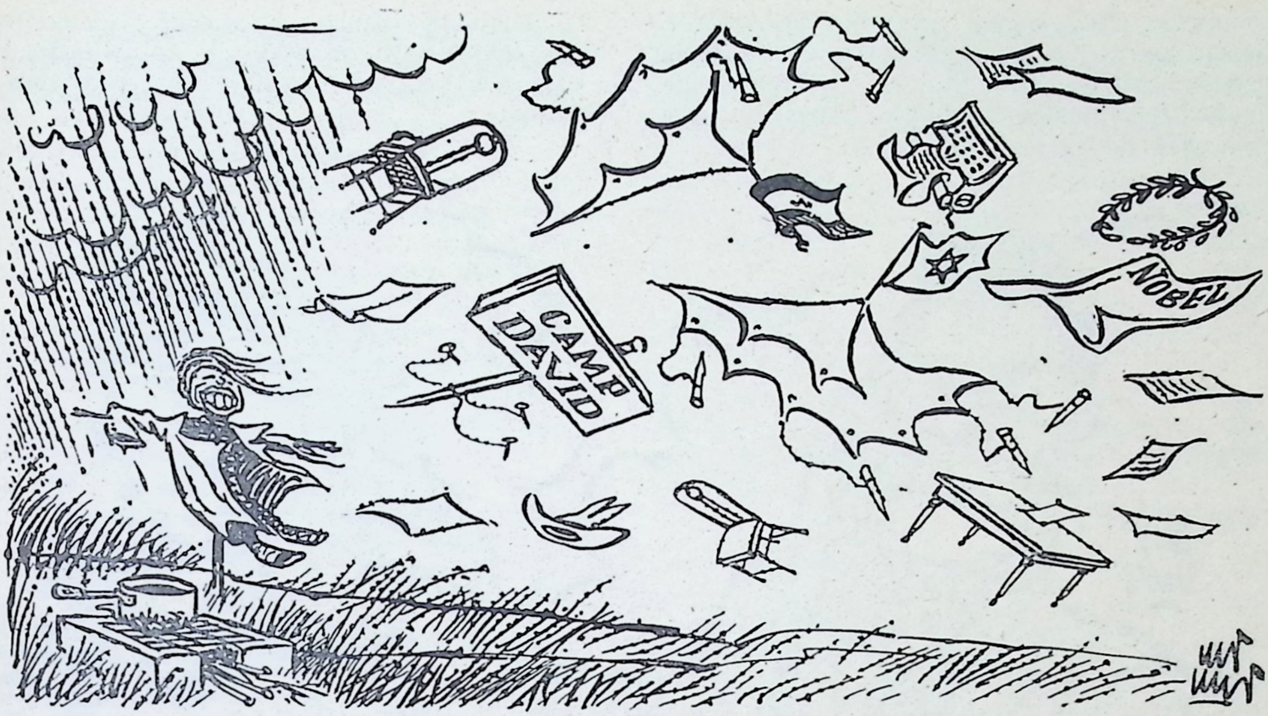
Evren: Ordu hiç bir zaman iktidar olma hevesine kapılmadı

Genscher: Eski arkadaşlarımı görebileceğim için mutluyum

Washington'un gözüyle TÜRKİYE

Yalçın DOĞAN

6.11.1981



7.11.1981

Özerklik ve Terör...

Uğur MUMCU — 8 Kasım 1981

YÖK ile «idari özerklik» tümüyle kaldırılmış bulunuyor. İdari özerklik, üniversitelerin kendi kendilerini yönetmeleri demekti. «Bilimsel özerklik» tek başına ele alınacak bir kavram değildi! «idari özerklik» ile «bilimsel özerklik», birbirlerini tamamlayan ve de bütünleyen öğelerdi.

Öyle sanıyoruz ki, «İdari özerklik» konusunda duyulan öfke, özerk üniversite yönetimlerinin teröre yeşil ışık yaktığı yolundaki görüşe dayanmaktaydı. Bu görüş, yüzde yüz gerçeklerle bağdaşan bir görüş müydü, yoksa yanlış yanları, abartılan yanları olan bir yaklaşım mıydı? Bunu tartışmak gerekirdi.

Terör, geçmiş dönemde Türkiye'yi tam anlamıyla felç etmişti. Anayasal düzen hepten yok olmuş, ülke çapında ve birçok kurumda silahlı çetelerin egemenliği kurulmuştu. Anarşi ve terör, birçok eğitim kurumunda yuvalanmış, üniversiteler, yüksek okullar, liseler, ve öğrenci yurtları birer terör karargahına dönüşmüştü. Ama bütün bu olanları «özerklik» dediğimiz yönetim biçimine bağlamak gerçekçi bir görüş müydü?

«Değildi» diyoruz. Çünkü, biliyoruz ki terörün en yoğun olduğu bazı kurumlar özerk yönetimlerin elinde değildi. Söz gelişi, terör olaylarında 12 Mart 1971 öncesi adından en çok söz edilen Ortadoğu Teknik Üniversitesi üyeleri Milli Eğitim Bakanlığınca atanmış «Mütevelli heyet» ile yönetilen, bu özelliği ile «merkezi otorite»ye bağlı bir öğrenim kurumu değil miydi? Yine 12 Eylül 1980 tarihinden önce birer «terörist ihraç ve pazarlama merkezi» olarak kullanılan Eğitim Enstitüleri, Milli Eğitim Bakanlığına bağlı ve de öğrencileri özel yöntemlerle seçilen bir kurum değil miydi? 1971 öncesi, ilk işgal ve boykotların yer aldığı öğrenim kurumları, Tapu Kadastro Lisesi ile hiçbir «yabancı ideoloji»nin ayak basmadığı İlahiyat Fakültesi değil miydi? Ve Terör karargahı olarak kullanılan öğrenci yurtları çeşitli bakanlıklara bağlı değil miydi?

Terörün kaynağı özerklik ise özerk olmayan kurum ve kuruluşlardaki terör olaylarının gerekçesi neydi, özrü neydi?

Terörün «karşı görüşlü öğrenciler çatışması» demek olmadığı, her gün yeni kanıtlarla ortaya çıkıyor. Terörün iç ve dış kaynakları belirlendikçe, ülkemizi olası bir iç savaşa sürükleyen o korkunç ve kanlı olayların gerçek yüzü de anlaşılıyor. Böylece, terörün kaynağının hem üniversitenin hem de ülkenin dışında olduğu hemen hemen kesinlik kazanıyor.

Bu böyleyse, «özerklik» kurumu üzerinde suç halkaları yaratmak gerçeklerle nasıl bağdaşıyor?

Söyler misiniz, hangi kurum, hangi kuruluş, bu terör kasırgasından büsbütün kendisini korumasını bilmiştir? Hangi kuruma terör sız-

mamıştır? Sıkıyönetim istatistikleri, terörün hemen hemen her kurumda yandaş bulduğunu ortaya koyuyor; kurumlar, şu ya da bu ölçüde terörden paylarını aldılar, buna kim «hayır» diyebilir?

Suçu ve suçluyu, anayasal kurumlarda, anayasal kurallarda değil, çok başka nedenlerde, çok başka kaynaklarda ve yerlerde aramak gerekir...

★★★



8.11.1981

10 Kasım 1981

10 Kasım 1981

Atatürk, 1938 kasımının 10'uncu günü saat 9'u 5 geçe gözlerini yaşama yumdu.

Her ölümlünün sürecini o da yaşadı. Ama 57 yıl süren bu kısa süreç içinde yaptıklarının büyüklüğü tartışılmaz. Selanik'te varlıksız bir ailenin çocuğu olarak dünyaya gelen Mustafa; askeri okulda Kemal; Sakarya Meydan Muharebesinde Gazi; Cumhuriyetle Atatürk oldu. Devrimci savaşlarla yücelerek çağdaş bir devletin kuruculuğuna yükselen Atatürk'ün yaşamında destansı bir öz vardır.

İşte bu destansı gerçek, her yıl 10 Kasım'da Atatürk'ü anarken duygularımızın ağır basmasına yol açar.

Ne var ki duygular toplumsal devinim sürdükçe ve yeni kuşaklar yetiştikçe yıpranır, durulur. Kocatepe'de Atatürk'le birlikte savaşmış, ya da Cumhuriyet devrimlerini Atatürk'le algılamış bir yurttaşın çoşkusunu bu olayları yaşamamış kuşakların duymasına olanak var mıdır? İzmir'in işgali veya Mutareke'nin Kara günleri, çocuklarımıza tarihin derinliklerinde kalmış bir sisli öykü gibi geliyor. Kurtuluşun kıvancını, o günleri yaşamış, ama birer birer tükenerek toprak olmuş insanların artık atmıyan yürekleriyle değerlendirmek kolay değildir.

Bu gerçeği anlamak, yeni kuşaklara Atatürk sevgisinin nasıl aşılanacağı yolunda yanlışlıklar yapmaktan kurtulmak için çok gereklidir. Çünkü çoğu yaşlanmış kişilerde gençlerin Gazi Mustafa Kemal'e yeterli bağlılık göstermediği yolunda yakınmalar duyuyoruz.

Oysa bilelim ki her 10 Kasım'da ağlamak olası değildir. Atatürk öleli 40 yılı aşkın bir süre geçmiştir. Bu sürede insanoğlu yitirdiği evladının acısını unutuyor. Acılar küllenir. Doğum gibi ölümün de zamanla doğallaştığını unutmıyalım.

Öyleyse 10 Kasımlarda Atatürk'ü Atatürk'e layık biçimde anmanın gerçekçi yöntemlerini aramalıyız.

Hele 1981 yılında bu aranışın özel bir önemi bulunmaktadır. Çünkü 1981 yılı Atatürk'ün 1000'üncü doğum yılı olarak sürekli bir anma süreci sayılmıştır.

Atatürk'ün 100'üncü doğum yılı törenleri arasında 43'üncü ölüm yıldönümünü yaşamak ilk bakışta bir çelişki gibi gelmektedir. Çünkü bu büyük adamın hem doğumunu hem ölümünü anmak gibi bir ikilem içindeyiz.

Oysa ikilem gibi görünen bu gerçek bize Atatürk'ün yüce varlığı karşısında nasıl davranmamız gerektiğini de anlatmaktadır. Atatürk, yalnız duygularla değil akılla değerlendirilmesi gereken bir insandır. Çünkü tüm yaşamında akıl ve bilim yolunda yürümüş, Türk halkına da bu yolu öğütlemiş bir önderdir. Gençlerimize de Atatürk'ün yaptıklarını bilim yöntemleriyle kanıtlayarak anlatmak zorundayız. Eğer yeni kuşakların Atatürkçülüğü benimsemelerini içtenlikle istiyorsak, her tür zorlamadan ve duygusallıktan vaz geçerek tarihin az yetiştirdiği bir büyük adamın değerlerini bilim yöntemleriyle ortaya koymak zorunluğunu görev saymalıyız.

☆

Atatürk, Birinci Dünya Savaşından sonra ikiye ayrılan dünyada mazlum ülkelerin ilk bağımsızlık savaşını başarıya ulaştırmış, dışa dönük yüzünde emperyalizmi, içe dönük yüzünde işbirlikçileri dize getirerek Türkiye'de Cumhuriyeti kurmuş insandır; bilim ve vicdan özgürlüğü yolunda Batı dünyasının yüzlerce yılda ulaştığı aşamayı bir atılımla gerçekleştirmeye yönelmiş, bu uğurda herşeyi göze almıştır.

İnsanlık tarihinin bu güzel ve göz kamaştırıcı sayfasını yazan Atatürk'ü sevmek ve sevdirmek için her olanak elimizdedir.

Yeter ki Atatürk'ü Atatürkçülüğünden soyutlayarak yeni kuşaklara sevdirmeye çalışmayalım. İşte o zaman bu büyük öndere en büyük kötülüğü ve saygısızlığı yapmış oluruz.

CUMHURİYET

Üniversite reformu

Mehmed KEMAL — 10 Kasım 1981

Yüksek öğrenim kurumlarımız medrese olmaktan kurtulup üniversite olmaya yönelirken çok aşamalar geçirmiştir. Üniversitelerimiz için bitip tükenmeyen karşılıklı yakınmalar olmuş; hepsinden de bir çözüm bulunarak çıkılmıştır. İlk üniversite reformu, Atatürk'ün buyruğu ile genç Milli Eğitim Bakanı Reşit Galip eliyle gerçekleştirilmiştir. Nazi Almanya'sından kaçan değerli bilim adamları bu dönemde üniversiteye alınmışlar, eski öğretim üyeleri bu dönemde tasfiye edilmişlerdir.

Genç yaşta (kırkında) ölen Milli Eğitim Bakanı Reşit Galip'in hazin bir öyküsü vardır. Kısa bir süre Bakanlıkta kalmış, kısa bir sürede gerekli reformu gerçekleştirmiş, hemen ardından genç yaşta ölmüştür. Bize, yaşamını Ulusal Kurtuluş Savaşı süresince verdiği kavgaya inanan bir devrimcinin öyküsünü anlatmak kalıyor.

Atatürk'ün Türkocakları savaşımında elinden tutarak Meclis'e soktuğu devrimci, bir gün onun sofrasında ona ateşli sözler söyleme atılganlığını gösterir. Milli Eğitim Bakanını şefine şikâyet eder. Eski Bakan Atatürk'ün öğrenciliğinde hocasıdır. Ankara Halkevinde temsiller verilmektedir. Bu temsillerde kız öğrenciler de görev alacaktır. Ancak, Milli Eğitim Bakanı (Esat Bey) buna izin vermemektedir. Reşit Galip sofrada, biraz toyca bir uslûpla, bunu dile getirmek ister. Atatürk, «Merak etmeyin, hepsi düzelecek..» diye yatıştırır. İçkinin dozunu biraz fazla kaçırmış olan Reşit Galip'e bu yetmez:

«Kabahat hep sizde.. Hocam diye cahilleri başımıza koydunuz.»

«Sizi bir kez daha sabır ve sükuna çağırırım.»

«Kabahat sizde...»

«Siz böyle konuşmakta devam ederseniz, ben size muhatap olamamakta mazurum.»

«Beni kovuyor musunuz? Burası milletin malıdır. Allah da gelse, beni buradan kovamaz.»

Olaya tanıklık eden, Hasan Cemil Çambel'in gözlemi şöyledir: «Çanakkale denizlerini İngiliz armadasına mezar eden, Yunanlıları denize döken, Sevr tutsaklık antlaşmasını parçalayan, emperyalizmi dize getiren..» koltuğunu itti ve yaralı bir aslan gibi ayağa kalktı:

«O halde, ben buradan giderim.»

Sofrada olanlar ve sonradan bu olayı duyanlar. Atatürk'ün çok sevdiği Reşit Galip'i gözden çıkardığını sandılar. Öyle olmadı. Bir süre sonra Esat Bey Milli Eğitim Bakanlığı'ndan ayrıldı ve yerine Reşit Galip getirildi.

Genç devrimci, kolları sıvayarak üniversite reformunu gerçekleştirme çalışmalarına girişti. Nasıl bir üniversite oluşturdu, ne yaptı, bunların hiç birini tartışmayacağız. Ancak, üniversiteden eski kafalıları temizledi, yeni bir üniversite doğdu.

Fakat bu arada genç Milli Eğitim Bakanı'nın toyluktan mı, aşırı bencillikten mi gelen bir hata daha işlediğini görüyoruz. Bunu da o günlerin ateşli bir «maarifçisi» olan eski Milli Eğitim Bakanlarından Hasan Ali Yücel'den öğrenelim:

«Reşit Galip ateşle oynuyordu. Çıkarları tehlikeye girmiş bilimciler, politikacılığın en çirkin biçimi olan politikada destek arama yöntemine başvurdular. Gerçek politika adamları

çıplak güreşirlerken bunlar şövalye zırhına büründüler. Reşit Galip böyle bir oyuna geldi. Ona Üniversitede «Devrim kürsüsünde» profesörlük verdiler. Kabul etti. Ancak Atatürk'e danışmadan böyle bir görevi kabul ettiği için görevinden ayrılmak zorunda kaldı.»

Dedikodular büyümüştü. Üniversitede, kısa bir sürede tasfiye hareketine girişen Bakan, bir süre sonra kendi Bakanlıktan tasfiye edildi. O sırada bir deniz kazası geçirmiş, bindiği motor batmış, çocukları ile birlikte denizden kurtarılmıştı. Bu olay bahane edilerek, sağlığı gerekçesiyle istifa etmek zorunda kaldı.

Genç Reşit Galip Keçiören'deki evine çekildi. Bir gün Ankara Halkevi'ne Atatürk'ün de geleceğini duyduğundan hasta hasta oraya geldi. Yakın arkadaşları Atatürk'le karşılaştırdılar, bağışlandı. Zaten biraz soğuk algını idi. Görüşmeden sonra Samanpazarı ile Keçiören arasındaki yolu kış gecesi aşarken iyice üşüttü ve zatürre oldu. Bu hastalığı yenemiyerek genç yaşında öldü. Bir yakın arkadaşı «Onu hastalığın ateşi değil, politikanın kanlı ateşi götürdü» dedi.

Vicdan özgürlüğü

İlhan SELÇUK —.10 Kasım 1981

Geçen Cumhuriyet Bayramında Başyazarımız Nadir Nadi, yazmayı düşünmüştü. Kafasında neler tasarladığını kuşkusuz bilemem. Odasında bir aşağı bir yukarı gezinip düşünürken yazmaktan vazgeçti. Sanırım kendi kendisine demiştir ki:

— Ben, şimdiye değin gerekli «Uyarıları» yaptım.

Arşivde görevli arkadaşlara haber salındı. Cumhuriyet koleksiyonunu taradılar. Nadir Nadi'nin 29 Ekim günü yazdıklarını sayıp dökümünü çıkardılar. Şimdiye değin 29 yazı yazmış Nadir Bey...

Dile kolay...
29 Ekim için...
29 yılda...
29 yazı.

29 yazı bir kitap eder. Yazıların çoğu birer «uyarı.» Özetle diyor ki Nadir Nadi: Yanlış yolda gidiyoruz, Atatürkçülüğün çağdaşlık yolundan sapıyoruz, uyarıyorum!..

1981'in 29 Ekim'i için Nadir Nadi yazmadı. Ağır bir grip geçirdiği için 10 Kasım'da da yazacağını sanmam. Ne var ki -beni bağışlasın- yazsaydı, yine bir «uyarı» yapardı.

Basında çoğu zaman geçerli basmakalıp anma göreneği içine Cumhuriyet'in girdiğini anımsamıyorum: her önemli gün bizim için bir «özeleştiri» fırsatıdır.

★

Mustafa Kemal bir Osmanlı subayıydı, Cumhuriyet'i kurdu. Yeni bir devlet kurmak sanıldığınca kolay değildir; yeryüzünde çok az kişiye nasip olmuştur. İkinci Dünya Savaşından önce yeryüzünde 50 dolayında devlet vardı, savaştan sonra çoğu dış kararlarla kurulan devlet sayısı 150'yi aştı.

Türkiye Cumhuriyetinin kuruluşu bu çerçevenin dışındadır. Biz devletimizi dış güçlere karşı verilen bir savaşımla kurduk. Koskoca bir imparatorluk yıkılıp dökülür, parçalanıp paylaşırken savaş ve devrimle (yada devrimci bir savaşla) Cumhuriyet kuruldu. Bilim dilinde bu oluşumun adı demokratik devrimdir. Ata türk döneminin tek partili yönetiminin demokratik olduğunu ilerde tarihçiler bütün bütüne saptayacaklardır. Feodal kalıtımlarla ve emperyalizmin yabancı kumpanyalarıyla savşıma giren ve hele «Vicdan özgürlüğü»nü benimseyen bir rejim, 1930'lar dünyasında ilerici ve demokratik bir atılım sayılır.

İkinci Dünya Savaşından sonra emperyalizmin Türkiye'yi yeniden pençesine düşürmesi olgusunu yaşadık ki bu dönemde hem halk uyanışının itici güçleri, hem sermaye güçlerinin toplumun yönetimindeki ağırlığı arasındaki hesaplaşma yaşanmıştır.

Bugün Atatürk'ün ölüm günü doğan bir bebek 40 yaşını aşmıştır.

★

Ama 40 yıl sonra ne görüyoruz?

Ortaöğretimde din derslerinin zorunlu olarak yeniden okutulması için hazırlık yapılıyor.

Oysa Cumhuriyetimizin temel ilkesi olan laiklik ile böyle bir kararı bağdaştırmak olanaksızdır. Laiklik vicdan özgürlüğü demektir. Batı demokrasilerinde vicdan özgürlüğü Ortaçağ karanlığıyla yüzlerce yıl savaşılarak sağlanmıştır. Biz de bu özgürlüğü, hilafeti, şeriatçılığı, saltanatı ve emperyalizmi yenerek kazandık.

Atatürk'ün ölümünden 40 yıl sonra vicdan özgürlüğünden vazgeçebilir miyiz?

En yalın tanımıyla vicdan özgürlüğü kişinin inanç dünyasına hiçbir gücün — ve devlet gücünün — karışmaması, görüşmemesi, baskı yapmaması demektir. Vicdan özgürlüğü fikir özgürlüğünün önemli bir kesimidir.

Okullarımızda zorunlu din derslerinin Ata-

türk devrimleriyle kaldırıldığını ve laikliğin Anayasal ilkeler içinde değişmezliğini biliyoruz. 1981'in 10 Kasımı'nda Atatürk'ü anarken O'nu yücelten sözler söylemek ve söylevler vermek yerine, ilkelerinin en güzel, en çağdaş, en insancıl olanını benimsemek, özümsemek daha güzel bir davranış olmaz mı?

Azıcık Ekonomi...

İlhan SELÇUK — 13 Kasım 1981

2. İzmir İktisat Kongresi bekleneni veremedi..

Beklenen neydi?..

Bir süreden beri Türkiye'de ekonomik otorite, geniş halk yığınlarını belli bir yaşam düzeyinde kısıtlıyor.. Bu kısıtlama kabaca üç yönde görülüyor: İşçinin ücreti, memurun aylığı, tarım üreticisinin taban fiyatı sıkı denetim altındadır. Demek ki halk; daha az yiyecek, daha az içeçek, daha az tüketecek. Eskiden tüketimin erdemlerinden ve yararlarından sözaçan büyük sermaye çevreleri birdenbire «tasarruf» (birikim) öğütlemeye ve «kemer sıkma» politikasını benimsemeye yöneldi. Sıkı bir yaşam düzeni, sıkı para politikası, sıkı önlemler, sıkı çalışma koşulları..

Ne var ki bu sıkılık döneminde «serbestlik» (liberalizm) de gündeme girmez mi?...

Nasıl oluyor bu?.. «Sıkı ekonomi politikası» içinde «serbest piyasa» koşulları işliyecek ve Türkiye ekonomik dar boğazı böylece geçecek. Kuşkusuz bu akıl Mister Friedman'ın artık herkesçe bilinen formülüdür. 2. İzmir Ekonomi Kongresi de ünlü Amerikan ekonomistinin bizim işadamlarına aşılanan fikirlerini tarihsel bir çıkışla belgeselleştirmek için kotarılmıştı.

★

24 Ocak 1980'den beri benimsenen ekonomi politikası yalnız Türkiye'de uygulanmıyor; ve uygulanan ekonomik şablonları IMF'nin denetlemesi, gerekiyor. İMF ile ülkemiz arasında bir sorun yok. Artık İMF'den gelen denetçiler «Türkiye'nin ekonomide doğru yolda olduğunu» söylüyorlar. Hesaba göre bütçeler denkleşecek, bankalarda birikimler doruklaşacak, kapitalist dünyanın özel kredi sistemi içinde Türkiye «yeniden borçlanabilir» duruma girecek; kısacası «yeniden yatırım» için olanaklar sağlanacak..

Sonra?...

Yeniden kalkınma sürecine girilecek.. Halk yığınlarının kemerleri sıkmasıyla sağlanan yatırım fonları acaba kimlerin ellerinde nasıl kullanılacak?...

İşte soru budur...

★

Eğer (Cenab-ı Hak izin verir de) Mister Friedman'ın formülleri olumlu sonuçlar doğurur, Türkiye «ölü dönemi» aşarak yeniden yatırım sürecine girebilirse iki yöntem sözkonusudur: Ya bundan önceki dönemlerdeki gibi yatırım fonları kapanın elinde kalır; öncelikler sonralıklar hiç hesaplanmadan plansız programsız bir furya başlar.

Ya da bilimsel bir planlama ile yatırımların öncelikleri ve sonralıkları da hesaplanarak sağlıklı bir kalkınma stratejisi saptanır. Bu stratejide yön gösterici ve lokomotif devlettir. Başka türlü olması geçmişin kargaşa, anarşi ve keşmekeşini yeniden yaşamaktan başka bir sonuç veremez. Sosyal adaletsizlikleri pompalayan ve kâr hırsının motorunu klavuz diye benimseyen kalkınma yöntemleriyle 11 Eylül'e gelindiğini hiç kimse aklından çıkarmasın. Artık yaşanarak anlaşılmıştır ki ancak devlet hazinesini soyarak zenginleşmekten başka birşey düşünmeyen çıkar çevreleri, plansız programsız bir ekonomide ortalığı hallaç pamuğu gibi atmaktadırlar. Üstelik bankalar sisteminin sırtında yük olmaya başlayan ve küçük birikimciden yüksek faizle toplanan fonların yarın ekonominin sırtında kamburlaşacağını görmek zor olmasa gerektir.

★

Oysa bugün Türkiye'de ekonomi konusunda söylenenlerin karşısına bir tek tümce çıkıyor ve Sayın Özal diyor ki:

«— Politikamızın alternatifi yoktur..»

Eh, öyleyse uygulamaya devam..

Ancak bu uygulamanın sonunda yok sanılan alternatiflerin birdenbire çoğaldığını; hem de hiç istenmiyen seçeneklerin beklenmedik biçimde gündeme girdiğini görürsek sakın şaşırmayalım. Çünkü ekonomide gidiş, o gidiş.

Mutluyum, çünkü başarılıyım...

Müşerref HEKİMOĞLU — 13 Kasım 1981

Başkentin yoğun tarafiğinde biz de itfaiyecilere döndük biraz. Sergiler, oturumlar, yemekler, resmi kabuller arasında mekik dokuyoruz. Çankaya'da konuklar. Sovyet elçiliğinde Ekim devriminin 64'üncü yıldönümünü kutladık. Milli Güvenlik Konseyi üyesi ve Kara Kuvvetleri Komutanı Orgeneral Nurettin Ersin, Askeri Şûra üyesi Orgeneral Ragıp Uluğbay ve Genelkurmay ve Kara Kuvvetleri İstihbarat Başkanlarıyla eski politikacılardan yabancı ve yerli diplomatlardan, basından, sanatçılardan büyük bir kalabalık dalgalanıyordu salonlarda. Komutanlar yukarıdaydılar. Kimi eski bakanlar, milletvekilleri ve eski senatörler de.

Sovyet Elçiliğinde votkalarla kutlanır yıldönümleri ve de siyah ve kırmızı havyarlarla. Orgeneral Ersin Büyükelçi Radıanov'a önce Devlet Başkanı Orgeneral Evren'in selamlarını ve iyi dileklerini iletti, sonra da Sovyet bayramı, Sovyet halkının mutluluğu ve Türk-Sovyet dostluğu onuruna kaldırdı kadehini. İyi komşuluk ilişkilerinin barış içinde sürmesini diledi. Bana da şöyle dedi:

— Atatürk'ün takipçisiyiz. Onun politikasını izliyoruz.

Bu sözlerle rahat bir soluk aldım. Genscher'in Ankara'ya gelişiyle başlayan yorumlar, söylentiler havada kaldı bir anda, Kimi yabancı diplomatlar Kıbrıs ve Türk - Yunan ilişkilerinde yeni bir ödünden sözediyorlar. Ama Atatürk'ün dış politikasında hiç ödün yok değil mi?

Ersin paşayı her karşılaşmada biraz daha genç ve dinç görüyorum. Günde iki kilometre yürüyerek takvimi tersine çevirmeğe başlamış. Komutanlar sporu çok seviyor sanırım. Orgeneral Necdet Ürüğ ile Genelkurmay İkinci Başkanı Necdet Öztorun yürümekle yetinmiyor, koşuyorlar, hafta sonlarında da yüzüyorlar. Onca yorgunluğu atmak için başka çare yok galiba.

Geçen hafta Genscher'den başka UNESCO Genel Müdürü M. Bow da Ankara'ya geldi biliyorsunuz. Herr Genscher politikacı, proğram dışı saatlerini de eski politikacılarla geçirdi. M. Bow ise sanat galerilerini gezdi. Vakko'da Fureya'nın seramiklerini seyretti, Artizan da Avni Arbaş'ın resimlerini. Fureya'ya yıllarca önce «Seramik Kıraliçesi» adını vermiştim, Devlet sanatçılığından önce yurt dışında açtığı sergilerin başarısı, aldığı ödüller taçlandırdı saçlarını. Bu sergiyi de büyük çoşku ve saygıyla seyrettim. O ne güzel evler, ne güzel tabaklar, o ne güzel kuşlar. Sanatının süzme bir dönemine gelmiş Fureya. Bir aralık düşündüm, seramikler mi güzel, sanatçı mı diye. Karar verdim Fureya daha güzel, elleri güzel, ama asıl dünyaya bakışı güzel, durmadan çalışmak güzel şeyler yapmak istiyor, güzel için çarpıyor yüreğim, otuz yıllık bir dostluğumuz var. Şakir Paşa apartmanındaki atölyesinde, seramikler fırında, biz karşısında, renklerin oluşmasını beklerdik. Limonlu votkalar içer, söyleşiler yapardık. Halikarnas Balıkçıları, Aliye Bergerlerle renklenir, çiçeklenirdi saatlerimiz.

O günleri nasıl özlemle anıyorum ve de düşünüyorum, şimdi çiçek yerine diken var bir çok söyleşide, buruk, acı, ısırgan ilişkilerle geçiyor günlerimiz. Bir dost komaya giriyor, bir başkasını son yolculuğunda uğurluyorsunuz, ölüme böylesine yaklaşınca yaşam daha somut bir güzelliğe bürünüyor. Güzel yaşamalı, diyorsunuz, güzel bişeyler yapmalı, hiç ölmeyecekmiş gibi, öldükten sonra da yaşayacakmış gibi...

10 Kasım günü Türkiye İş Bankasının alt salonunda 10 Kasımlarda yayınlanan gazetelerden bir sergi seyrettik, Türkan Bora armağan etmiş bu koleksiyonu. Konsey üyeleri de vardı seyirciler arasında, Hava Kuvvetleri Komutanı Orgeneral Şahinkaya ve Jandarma Komutanı Orgeneral Sedat Celasun. Gözüm Evren Paşayı da aradı. Geçen mayıs Tarabya'da düzenlenen Uluslararası Atatürk Sempozyumundan sonra bu 10 Kasım sergisi ve gösterisi de güzel bir katkı Atatürk'ün yüzüncü yıldönümünde. Komutanlar çok duygulandılar, hararetle kutladılar banka yöneticilerini.

Özellikle o renkli olayları herkesin seyretmesi gerekir güzel bir müziğin eşliğinde birbirinden güzel Atatürkler mavi gözleri karanlıkları deler gibi güze ve aydınlık bakıyor, kimi fotoğraflar sesiyle canlanıyor, dipdiri bir Atatürk ile karşı karşıya getiriyor insanı. Sonra ölümünden buyana yaşanan 10 Kasımlar, her ölüm yıldönümünde «İzindeyiz» sözünü yineliyor başlıklar. İnsan acıyla gülümsemekten de geri kalamıyor. «İzindeyiz» diye diye nerelere geldiğimizi düşünüyor.

Renkli slaytlar Atatürk'ün sözleriyle sona eriyor. Bir sözü beni çok etkiledi.

— Mutluyum, çünkü başarılıyım...

Sonra ekliyor.

— Asıl başarı, özü için değil, gelecek kuşaklar için bir görevi yerine getirebilmek.

Atatürk'ün nasıl büyük, dev boyutlu bir kişiliği var, mutluluğu ile geleceğe uzanıyor. Bu sözlerde bizim mutsuzluğumuzun yorumu da var bence. Mutlu, başarılı kaç kişi tanıyorsunuz çevrenizde? Çoğu cüce boyutlarını aşamayan, günlük başarılarla yetinen kişiler değil mi?...

Özerklik kahramanları

Uğur MUMCU — 15 Kasım 1981

Önceki akşam başta Hacettepe Üniversitesi eski Rektörlerinden Prof. İhsan Doğramacı ile bazı rektörlerin ve profesörlerin Yüksek Öğrenim Yasası ve özerklik konularındaki düşüncelerini televizyondan izleme olanağı bulduk.

Daha doğrusu, Doğramacı konuştu, öteki profesörler de Doğramacı'yı doğruladılar. İzlediğimiz buydu!.

Doğramacı, özerkliği bir güzel doğradı; Amerika İsviçre ve Federal Almanya gibi siyasal yapısı Türkiye'den oldukça ayrı ülkelerden örnekler vererek. «Mütevelli heyet» sitemini savundu ve üniversite dışından yapılan atamaların özerkliğe ters düşmeyeceğini söyledi.

ABD'de özel üniversitelerin yönetiminin «Mütevelli heyet» sistemi ile yönetilmesi doğaldır; özel kişiler, yada sermaye gruplarınca kurulan üniversitelerin «Mütevelli heyet» tarafından yönetilmesinin yadırganacak bir yönü yoktur, ancak Türkiye'de devlet eliyle kurulmuş üniversitelerin ABD modeli «Mütevelli heyet» sistemine göre yönetilmesinin mantığı yok tur, çünkü devlet malı üzerinde «mütevelli heyet» olmaz. Bu yüzden, Doğramacı'nın verdiği örnekler ve yaptığı kıyaslar, hiç yerli yerine oturmuyordu. Elmalar, armutlarla toplanıyor, çıkan sonuç doğru ve geçerli kabul ediliyordu.

«Federe devlet - Federal devlet» yapısı içindeki üniversitelerin ve bu üniversitelerdeki yönetim biçimlerinin tekli yönetimin geçerli olduğu, devlet yapısının tek bir siyasal ve merkezi otoriteye bağlı olduğu siyasal sistemlerde uygulanamazdı. Sayın Doğramacı'nın bu sözleri de pek gerçekçi değildi.

Rektör ve dekan seçimlerinde ödünler verildiği, rektör ve dekanların «Lütuflarla» seçildikleri, bu yüzden seçmenleri olan öğretim üyelerinin istekleri doğrultusunda görev yaptıkları biçimindeki açıklama ve doğrulamalar ise oldukça şaşırtıcıydı. Çünkü, televizyon ekranlarında boy gösteren sayın profesörler, işgal ettikleri makamlara daha önce seçimle gelmişlerdi. Hele Doğramacı, rektörlük makamını en uzun süre işgal etmişti. Acaba kendisi, bu makamda, seçmenleri olan öğretim üyelerine ne ödünler vermiş, ne primler dağıtmıştı? Hangi «lütuf» ile rektörlük yapmıştı?

Tabii, televizyonda izlediğimiz rektörlerin ve profesörlerin toplantısına «Açık oturum» denemezdi. Konuşmacılar tek yönlüydü. TRT Yasasına göre de açık oturum «Karşı görüşlerin tartışılmasını» gerektirirdi. Doğramacı'nın karşısına karşıt görüşlü tek bir profesör, ya da üniversite yöneticisi çıkarılmamıştı.

Doğramacı da böylece tek yönlü maçta boş kaleye penaltı üzerine penaltı atmış, yanındaki rektör ve profesörler de Doğramacı'nın çektiği şutları alkışlamışlardı...

Bu sayın rektörleri dinleyince insan, «Demek özerkliğin kaldırılması iyi olmuş. Size ancak bu layık» diyeceği geliyor, ama üniversitede başka türlü düşünen öğretim üyeleri de var ve sorun da çok daha derinlerdedir.

Doğramacı'nın mantığı şu: «Rektör ve dekan seçimle gelirse, kendisini seçenlere karşı boynu eğik olur...» Bu mantık geçerli ise aynı rektör ve dekanların, bu kez, kendilerini atayan YÖK'e karşı boyunlarının eğik olması gerekir. Siyasal parti yönetimi başlayınca YÖK içinde parti eğilimleri başgösterecek ve üniversite yönetimleri bu eğilimlere göre biçimleneceklerdir. Buna karşı ne gibi «güvence» veriyorlar? Bu, belli değildir.

Hem şunu da anlamaya olanak yoktur: Bir yandan, geçmiş dönemlerde, partilerin mem leketi «cephelere böldüğü», her yerde «Partizanlık» yapıldığı söylenecek, öte yandan da konu üniversite olunca «Yok canım, partiler üniversite yönetimine karışmaz» denecek...

Hem «Yabancı fikirlerden, yabancı ideolojilerden yakınacaksınız, hem de 1946'dan beri uygulanan yüzde yüz «Milli», yüzde yüz yerli bir «Model»i fırlatıp atarak, yerine bir «Yabancı model», ABD patentli «Mütevelli heyet sistemi»ne özenen bir «Yabancı model» getireceksiniz...

Doğramacı ile arkadaşlarının unuttukları bir başka özellik de şudur: Batı üniversiteleri, kurum olarak, ancak Batı demokrasileri içinde bir anlam taşırlar. Oralarda iktidar - üniversite ilişkileri çok daha demokratik geleneklerle gelişmiş ve bugünkü aşamasına ulaşmıştır. Batılı kurumları, Batı'yı Batı yapan söz ve düşünce özgürlüklerinden soyutlayarak kuru bir «Resepsiyon» kopyacılığı ile alıp, yerleştirmenin, ne gibi sorunlar yarattığını geçmiş dönemlerin acı örneklerinden anımsamıyor muyuz?

Televizyon ekranlarına dizilen sayın rektör ve öğretim üyelerine şu soruyu sormak isterdik:

— Örnek aldığımız Batı üniversitelerinde, İngiltere'de. Fransa'da, Kanada'da, Amerika'da İsviçre'de bir tek öğretim üyesi, yazdığı ders kitabından ve okuttuğu dersten ötürü gözaltına alınmış, yargılanmış, tutuklanmış ve mahkûm olmuş mudur?

Televizyon ekranlarında üniversitelere kendi kendilerini yönetmelerini çok gören bu sayın rektörlere ve öğretim üyelerine kızmaya-

«Yani, sen yazmazsan gazete batar mı?» diye sordu.

«Batmaz,» dedim.

«Öyle ise ne direnip duruyorsun, sen de yazma.»

Bir şey demedim o gün ama, bunu söyleyen devlet büyüğümüz yüzünden devlet Yassıada'da battı. Onu da gene ben yazdım.

Öz ve söz...

İlhan SELÇUK — 18 Kasım 1981

Televizyonda YÖK (Yüksek Öğretim Kanunu) üzerine düzenlenen açık oturumun birinci bölümünü izleyememiştim. İkinci bölümü seyretmek olanağını buldum... Doğrusu çok yararlandım. Bu oturumun filmi, arşivde özenle korunmalı; gelecek kuşaklara örnek bir belge diye gösterilmelidir.

★

Milyonlarca kişinin gözleri önüne sergilenen açık oturumun düzeni çok güzeldi. Rektörlerin bir yarım çember biçiminde yerlerini almaları, yöneticinin tam ortada bulunması iyi düşünülmüştü. Işık düzeninin yanısıra TRT teknisyenleri kameraları çok iyi kullandılar. Sırasında «zoom» yaptılar. Böylece konuşmacıların jestleri, mimikleri, ve eski deyimle «işmizaç»ları beyaz cama yansıdı.

Açık oturuma çok sayıda kişi katıldı.

Ama tıpkı roman, tiyatro, sinema gibi bir sanat yapıtında olduğunca dört tipleme yapılabilir.

Tipleme 1: Profesör İhsan Doğramacı.

Belli ki YÖK, Sayın Doğramacı'nın elinde biçimlenmiş; doğraması, rendesi, zımparası yapılmıştı. Dr. İhsan Doğramacı, yetenekli bir kişidir, bir yapıtı oluşturmasını da bilir; kamuoyu yaratmasını da.. Açık oturumda duruma egemen Doğramacı, inandırıcı ve sevimli olmaya çalışan bir din adamının sabırlı ve otoriter mimikleriyle ekrana yansıyor; kadrosunu gülümseyerek izliyordu. Düzenlediği törenin aksaksız yürüdüğünü gördükçe kıvancı doruğuna ulaştı.

Tipleme 2: Açık oturumun yöneticisi

TRT görevlisi, yönettiği açık oturumun açık oturum olmadığını bilecek kadar akıllıydı. YÖK göklere çıkarılıyor; ama bir ciddi eleştiri gelmiyordu.. Dakikalar geçtikçe yöneticinin sıkıntılı yüz çizgileri beyaz cama yansımaya başladı. İçinden «hele şu iş bitse de bir kurtulsam» mı diyordu?... Gözünün biri Doğramacı'nın kaşlarında, öteki saatin yelkovanındaydı. Görevi sona erdiği saniye, belki bir «oh» çekmiştir derinden...

Tipleme 3: Batılı Rektörler.

Batılı rektörler derken, bölgeselliği vurgumıyorum: görüntüden ya da gardroptan söz açıyorum. Rektörlerin çoğu genç idiler. Özenle giyinmişler, sinekkaydı traş olmuşlardı. Kim bilir herbiri kaç üniversite bitirmişti? Kaç dil biliyordu? Kaç doktora yapmıştı? Çoğu Amerika'da okumuştu. İster gözlüklü olsunlar, ister olmasınlar, «entellektüel bir fizyonomi» görüntüsü veriyorlar, «akademisyen sureti» taşıyorlardı. İçlerinde söylediğine inanmıyanlar da belliydi. Molyer'in ünlü yapıtını çevirirken Ahmet Vefik Paşa'nın kullandığı «zoraki» deyimini ansıtıp yansıtıyorlardı.

Tipleme 4: Doğulu Rektör

Yineliyeyim ki bölgeselliğin dışında bir tiplemedir bu... Ama Doğu Anadolu'dan gelen rektör; giyimi, kuşamı, saçı, bıyığı, davranışı, konuşmasıyla ötekilerden dünya kadar farklıydı. Tıpkı televizyon reklamlarında kullanılan sloganla «fark farkedilebiliyordu.» Bu rektör bir kasabanın siyasal parti başkanı, esnaf birliği yöneticisi, ya da Belediye Reisi olabilirdi. Rektörler arasında en cana yakınıydı. Ne yazık ki Batılı görüntüler veren arkadaşlarından özde ve sözde hiç ayrılmıyordu.

Çünkü hepsi bir koro oluşturuyorlardı:

— Kanun çok iyidir efendim...

— Size katılıyorum efendim...

— Kim yapmış düşünmüşse fevkalade efendim...

— Helal olsun efendim..

★

YÖK (Yüksek Öğretim Kanunu) «fevkalade» olabilir. Ama bu belgede ne üniversite özerkliği vardır, ne demokratik katılım ilkesine yer verilmiştir, ne bilimsel özgürlük sağlanmıştır. Yasada ağırlık kazanan kural «hiyerarşi»dir. Yani yukarıdan aşağıya yönetimin «silsile-i meratibi» yüksek öğretimin yeni düzenidir. Gerçek bu iken yasaya taşımadığı özellikleri yüklemek hem yanlış yöntem, hem boşuna çaba olur, yarar da sağlamaz.

Ne yapılıyorsa ve yapılmışsa halka olduğu gibi söylemek gerekir. Atatürk Kastamonu'da elindeki şapkayı halka uzatıp hiç duraksamadan ne dedi:

— «Efendiler buna şapka derler.»

«Şems-i siperli serpuş« dersek, şapka olmaktan çıkar mı?

lım; onları seçimle bu yerlere getiren özerk kuruluşların özgür öğretim üyelerini bu «İsabetli» seçimlerinden ötürü kutlayalım.

Not: Şunu da kaydedelim: Elazığ'dan gelen öğretim üyesini pek sevdik; görüşlerinden yararlandık. Bu sayın profesörü bizlere tanıttıkları için TRT yöneticilerine teşekkürü bir borç biliriz. Ve sayın profesörü, bundan sonraki programlarda da bekleriz.

Yazmasak Ne Olur?

Mehmed KEMAL — 17 Kasım 1981

Benim gazeteciliğe başladığım yıllarda gazetecilik biraz dedikoduculuk demekti. Belki de meslek dedikodunun yazıya dökülmesi ile başlamıştır... Uzun yıllar süren tek parti yönetiminden azıcık kurtulur gibi olmamız kapalı bir dünyayı açmak gibi görünmüştür. Meteoroloji raporlarında olduğu gibi hava Allahın günü bulutlu, sisli olurdu. Çok partili düzene geçilirken muhalefet etmek güneşli günlerin muştusu sayılmıştır. Muhalif misiniz, en gözde gazetecisiniz. Biz de gençtik, cesurduk, gözümüz pekti, hemen muhalif olduk. Zaten iktidar, oldum olası bizi kendinden saymamıştı, onun gözde adamları vardı. O yıllarda adımız muhalife çıktı, bir daha da başımızı muhalif olma belasından bir türlü kurtaramadık.

Her dönemde muhalif yazar olarak bilindim. Biraz iktidarı tutar gibi olsam, «Ha, bakın bir yerlerden çöpleniyor, bunu tavlamışlar.» derlerdi. Şu kadarını söyliyeyim, bütün meslek yaşamımda azıcık 1950 - 52 arası iktidar yanlısı oldum... İktidar da, ceza yasasında ağırlaştırmalar getirir, düşünceyi suç sayarken bizi saflarından, bu yıllarda, kovdu. Günün iktidarı içte düşünce özgürlüğünü kıstı. dışta Amerikan güdümlü anlaşmalara bağlandı.

Gazetecilik okulundan bazı öğrenciler geldiler. Bir çok soruları vardı, bir çok da sorunları... Onlar sordular, bin dilimin döndüğünce anlatmaya çalıştım. Bir şeyi çözümlediğimi sanmıyorum. Onlar okulu bitiriyorlar, mekteplı oluyorlardı. Gazetelerde ise alaylılar çoğunluktaydı. Bu çelişkiden bir türlü kurtulamıyorlardı. Acaba neden böyle oluyordu? Okul, gazetelerin ihtiyacına göre öğrenci almıyor, ona göre yetiştirmiyordu ki... İhtiyaç az, talep fazlaydı. Elbette ya boşta gezecekler, ya da gazetelerin dışında ekmek paralarını arayacaklardı. Hele bayan gazeteciler için bu darboğaz iyice daralıyordu.

Köşe yazarlığı mesleğin fiyakasıdır. Her gazeteci, eğer yeteneği varsa, günün birinde köşe yazarı olmayı özler. Oysa köşe yazarlığı gibi belalı iş yoktur. Ben köşe yazarlığına kendim isteyerek değil, işszlikten geldim. Çalıştığım gazetede muhabirdim. Biraz yükselmem, ileri gitmem gerekiyordu ama, önüm bir türlü açılmıyordu. Gazetede köşe yazarlığı boşaldı.

«Haydi, sen burada yaz!...» dediler.

«Nasıl olur, becereblir miyim?» dememe kalmadı, kendimi köşe yazarı olarak buldum. O gün, bugün yazar dururum. Beni zar zor köşeye iten patron da, «Nasıl bir yazar keşfettim!» diye yıllarca öğündü.

Köşe yazarlığında alınmak olmaz. Yazınızı beğenmediler mi, oturup yenisini yazacaksınız. Eski yazdığınızda direnmeyeceksiniz. Bunun yazarlık onuruyla, kişiliği ile bir ilgisi yoktur. Yazı bu, beğenen de olur, beğenmeyen de... Madem ilki beğenilmemiş, ikincisini, üçüncüsünü yazacaksınız. Vakit varsa yenisini yazar yetiştirirsiniz, her şey ivedi, her şey gıdı gıdına... Yetiştiremiyorsanız, köşeniz boş çıkar. Boş çıkar diye yanlış söyledim, boş çıkmaz da yerine başka yazı konur.

Bir tarihte, bazı şirketler konsorsiyom kurmuşlar, bizim gazeteye ilan vermezler. Anan yahşi, baban yahşi, bir santim ilan alamayız. Nedenini sormuşlar, benim için, «Ona, o köşede yazdırmazsanız, ilan veririz» demişler. Patron ıkınır, sıkınır. «İlan vereceklerse yazmayım!» dedim. Çok rahatladı, beni de İlan Müdürü yaptı. Yazdırmayanların ayağına gidiyor ilan alıyordum. Sevdiler, hoşlandılar. «Niye yazmıyorsunuz?» diye sorarlar. Bir şey diyemem. Sonunda, «Bu sözü patrona söyleyin, ondan sorun!...» dedim. Eh, ülkede bir şeyler oldu gene, devir döndü. Bu kez, «Ona yazdırmazsanız ilan vermeyiz..» demeye başladılar.

Bizim papuçlar bir tane olduğu için pahalıdır. Damdan dama atılır, biz de ardından bakarız. Köşe yazarlığı gün olur, pek imrenilecek gibi bir şey değildir. Elimizden başka bir şey gelmediğinden midir, nedir, «Çabalama kaptan ben gidemem» der, gene oturur, bir şeyler döktürmeye çalışırız.

Bir devlet büyüğü ile bir gün tartışıyorduk.

Bürokraside operasyon

olayların ardındaki GERÇEK

18 Kasım 1981

Emekliliği Teşvik Kanunu diye adlandırılan ve yeni çıkarılan yasa, bazı sorunları gündeme taşımaktadır.

Başbakan Sayın Bülend Ulusu'nun son basın toplantısından vurguladığı gibi memur ve memur emeklilerinin yaşam koşulları olumsuzdur. Bu kitle bir geçim savaşımı vermektedir. Gerçi enflasyon hızının düştüğü izlenmektedir; ama bu konuda aşırı iyimserlik yersizdir. Çünkü dar gelirli yurttaşın belini büken ev kiraları bile indekslere yansıtılmıyor ve ücretlerle maaşlar enflasyon hızının gerisinde kalıyor.

Durum böyleyken, Erken Emekliliği Teşvik Kanunu çıkarılmıştır. Görünüşe bakılırsa devlet kadrolarındaki şişkinlikler giderilecektir. 1972 yılında 420 bin dolayındaki devlet memuru sayısının 2 milyona yaklaşması yasanın gerekçesini haklı gibi gösteriyor ve devlet hazinesi bu operasyonu gerçekleştirebilmek için büyük bir parasal yükümlülüğü göze alıyor.

Ancak yasanın salt devlet bürokrasisini şişkinlikten kurtarmak için çıkarılmadığı da açıktır. Çünkü «Emekliliğe Teşvik Kanunu» adına karşın, yasanın teşvik edici değil zorlayıcı bir nitelik taşıdığı anlaşılmaktadır.

Şöyleki: Yasadaki koşullara sahip olup kendi isteği ile emekliliğini isteyen memurların yanı sıra dilekçe vermemiş olanlar da «Re'sen» emekli edilebileceklerdir. Hem de bu yöntemle emekli edilenlerin eline daha az emekli ikramiyesi geçecektir.

Bu durum memur kesiminde şöyle bir mantık geçerli olacaktır:

«Eğer re'sen emekliye sevkedilirsem düşük ikramiye alacağım; bari ben emeklilik için başvuruda bulunayım. Nasıl olsa bu konuda tam yetkili olan amirimdir. Emekliye ayrılırsam yüksek düzeyden ikramiye alırım, dilekçem üst kademede kabul edilmezse işimi yitirmiş olmam.»

Bu mantık nedeniyle yasadaki koşulları taşıyan memur kesiminin tümüne yakın bölümü, emeklilik dilekçesi verecektir. Bunların arasında ya da dilekçesini vermemiş olanlar kesiminde nasıl bir seçim yapılacaktır? İşte bu noktada soru işaretleri gündeme girmektedir. Eğer kullanılan ölçüler sağlıklı ve adaletli olmaz da ön yargılı seçimler yapılırsa, devlet memurları kesimindeki tasfiye operasyonu yararlı değil zararlı sonuçlar verebilir. Yetenekli memurların görevden uzaklaştırılması, yeteneksizlerin korunması tehlikesi ne yazık ki eksik değildir.

Emekliliği Teşvik Kanunu, idarenin her tasarrufunun yargı denetmine tabi olduğunu belirleyen Anayasa kuralına da aykırıdır.

Ayrıca emekliye ayrılan memurların yaratacakları yeni işsizler topluluğu, toplumsal psikolojide önemli etkiler doğurabilecektir.

Bunun içindir ki, tasfiye operasyonunun ölçülü bir düzeyde kalması ve adaletli bir yaklaşımla gerçekleştirilmesi önem taşımaktadır.

★★★

Danışma ve görüşme

olayların ardındaki GERÇEK

19 Kasım 1981

Danışma Meclisi'nin çalışabilmesi için gerekli içtüzük oluşturmasına yönelik konuşmalar ve tartışmalar, ilginç gelişmeleri sergiliyor.

Bilindiği gibi Danışma Meclisi, seçimle değil, bir tür atamayla oluşturulmuştur. Ve adı üstünde danışma için kurulmuştur.

Ne var ki ilk izlenimler düşündürücüdür.

Danışma Meclisi dışarıdan gelecek etkiler altında kalmasın diye siyasal partilerin kapatılmalarına karar verilmiştir; ama 1980'ler Türkiye'sindeki toplumsal gerçekliğin ister istemez Danışma Meclisi üyelerini etkileyeceği görülüyor. Çünkü Türkiye'nin bugün vardığı aşamada hukuk devleti kavramları kitleleri yönlendirmektedir.

Danışma Meclisi'nin sayın üyelerinin bu kavramlardan soyutlanacağını düşünmek kendilerine sazgısızlık olur.

Şimdilik Danışma Meclisi'nin geleceğini yönlendirecek ve çalışmalarını biçimlendirecek tartışmaların başlangıcındayız. Bu başlangıç

zor ve karmaşık bir konuyu vurgulamaktadır. Çünkü 12 Eylül olayı «İhtilâl değildir; «Devrim» ya da «İnkılâp» da değildir. Eylemi yapanların tanımlarıyla «yönetime bütünüyle el koyan bir harekattır.» Tanım böyle olunca «Harekât»ın geçerli Anayasayı koruması ve yönetimi Anayasaya ve yasalara göre yönlendirmesi gerekmektedir.

Nitekim Danışma Meclisi'nde Konsey'e yakın bilinen üyeler, 1961 Anayasasının yürürlükte olduğunu yinelemekte yarar görmüşlerdir.

Durum böyle olunca hukuksal tartışmaların ortaya çıkması doğaldır. Bu kapsamda Danışma Meclisi'nin yeri ne olacaktır? Danışma Meclisi'ni kuran yasanın boşluklarını ve eksikliklerini geçerli Anayasa ve kanunlarla tamamlayıp yorumlamak gerekmektedir. Böylece ortaya kendiliğinden yeni bir oluşum çıkmaktadır. Eski dönemle yeni dönem arasında Danışma Meclisi köprü işlevi görmeye mi başlayacaktır?

Son tartışmalarla Danışma Meclisi'nde iki eğilim saptanıyor. İlk bakışta «Parlamentolaşmak» eğilimini yansıtan üyeler eksik değildir. İkinci aşamada bürokratik ve kısıtlı bir kurul çerçevesi içinde çalışma eğilimini savunanlar da vardır.

Gelişmeler kâğıt üzerinde değil hayatta ve üyelerin çalışmalarıyla belirleneceği için birşey söylemek bakımından vakit erkendir; beklemek gerekmektedir.

★★★

«Seçim tarihi 1982 başında açıklanabilir»

Altan ÖYMEN — 19 Kasım 1981

STRASSBOURG — Dışişleri Bakanı İlter Türkmen, Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi ile Siyasal Komisyon ve Hukuk Komisyonu üyesi parlamenterlerin ortak toplantısında, Türkiye'deki son gelişmelerle ilgili bilgiler verdi. Ve bu arada «Genel seçimlerin tarihinin 1982 yılının ilk aylarında somut olarak açıklanabileceğini» söyledi.

Bakanın, seçim tarihi ile ilgili olarak konuşmasının sonunda söylediği cümleler şöyle:

«Açıklamalarımın sonuna gelmiş bulunuyorum. Biliyorum ki bu açıklamalar, bir takvimi içermiyor. Bunun önemini de biliyorum. Bu konuda, Devlet Başkanının daha önceki beyanlarına atıfta bulunmak isterim. Danışma Meclisi çalışmalarında yeterli ilerleme kaydedince parlamento seçimlerinin tarihi açıklanacaktır. Ben de kişisel inancım olarak şunu belirtebileceğimi sanırım: Bu konudaki daha somut açıklamalar, büyük ihtimalle 1982'nin ilk ayları sırasında yapılacaktır. Emin olabilirsiniz ki, başlanmış olan süreci, haklı olmayan hiçbir neden engellemeyecektir.»

Bakan, konuşmasının bu son bölümüne gelmeden önce Türkiye'de 12 Eylül'den önceki koşulları ve 12 Eylül'den sonra yapılanları özet olarak anlattı ve Türkiye'nin artık demokrasinin yeniden kurulması sürecinde olduğunu söyleyerek Danışma Meclisi'nin çalışma planı hakkında bilgi verdi.

Siyasal partilerin kapatılması olayını izah ederken ise Türkmen, bu tedbirin nedenlerinin 12 Eylül'den önceki koşullarda aranması gerektiğini söyledi. O dönemde partiler arasında bir türlü önlenemeyen bir husumet bulunduğunu, diyalogun mümkün olmadığını, ve ülkedeki karışıklığın önlenmesi, devletin tahribinin durdurulması konusunda başarılı olunamadığını söyleyerek, Türkiye'nin siyasal alanda yeni bir ortama kavuşturulması gerektiğini öne sürdü.

Bakanın 16 sayfalık bir metne dayanarak yaptığı bu açıklamalardan sonra ortak toplantıya katılan bakan ve parlamenterler, görüşlerini bildirdiler, sorular sordular.

Bakan bunlara yanıt verirken, tutuklu bulunan sendikacıların tutuklanma nedeninin sendikacılık olmadığını, onların sendika dışı faaliyetlerinde suç işledikleri iddiasının var olduğunu, söyledi ve haklarındaki duruşmanın henüz başlamadığını, her şeyin duruşma sırasında ortaya çıkacağına işaret etti.

TÜRKMEN - BUDTZ POLEMİĞİ

Danimarkalı Sosyalist milletvekili Lasse Budtz aynı konularda eleştirilerini söylerken, Bakan için «Askeri yönetimin temsilcisi» deyimini kullandı. Bakan, Budtz'a yanıt verirken, «Ben, Türk Dışişleri Bakanıyım. Bana bu sıfatımla hitap etse, daha münasebetli bir iş yapardı» dedi.

Siyasal Komisyon Raportörü Avusturyalı Muhafazakâr milletvekili Ludwig Steiner de Avrupa Konseyi çerçevesi içinde kendilerinin yaptığı eleştirilerin Konsey'in ilkelerinin ve statüsünün gereği olduğunu, belirterek, bazen bu eleştiriler karşısında Türkiye'den «İçişlerimize karışıyorsunuz» diye tepkiler geldiğini, söyleyerek, bu tepkilerin haksız olduğunu bldirdi ve bakandan «Bizim bu tutumumuzun hangi amaca yönelik olduğunu anlamıyor musunuz?» sorusunu sordu.

Bakan bu soruya da Avrupa Konseyi'nin ilkelerinin ve koşullarının Türkiye'de bilindiği, burada konuşulanların anlayışla karşılandığını

söyledi. «Ancak», dedi. «Bu demek değildir ki, hakkımızda söylenenler bir saldırı mahiyetini aldığı takdirde de biz bunları kabul ederiz. Tecavüzkâr tutumları kabul etmeyeceğimiz tabiidir.»

Alman Sosyal Demokrat Mohrer de Türkiye'ye yapılan iktisadi yardımın demokrasiye geçiş dönemi geciktikçe yapılmasının güçleştiğini söyledi.

Bakan buna karşın da iktisadi yardımların siyasal niteliğinin olmaması gerektiğini ve bir siyasi baskı unsuru olarak kullanılmasının doğru olmayacağını ifade etti.

Norveç'li Aasen, siyasal partilerin kapatılmasından sonra yeni kurulacak partilerin suni ve yukarıdan yönetilecek partiler olacağını söylemesi üzerine de Bakan «Önyargıyla hareket etmemek gerekir. Anayasa'nın çıkması ve Siyasal Partiler Kanunu'nun hazırlanmasından sonra eleştiriler olursa, bunlar o zaman söylenmelidir» dedi.

Türkmen'in toplantıda yaptığı konuşma ve verdiği yanıtlardan sonra yabancı basına yaptığı basın toplantısında da, daha önce bakan ve milletvekillerine vermiş olduğu bilgilerin özetini bildirdi.

BASIN TOPLANTISI

Basın toplantısında Türkiye'de yapılan duruşmaların siyasi yönü olmadığını söyleyen Türkmen'e bir gazeteci Ecevit'in duruşmasının siyasi mahiyet taşıyıp taşımadığını sordu. Bakan bu soruya «O da siyasi bir duruşma değildir. Kendisi kanunlar çerçevesinde yargılanmıştır» yanıtını verdi. Bu sorunun başka bir gazeteci tarafından yinelenmesi ve duruşmanın niteliğinin ne olduğunun sorulması, üzerine Türkmen «Bu geçiş dönemi ile ilgili özel bir durumdur ve siyasi tarafı yoktur» dedi.

Avrupa ile Amerika arasında Türkiye'nin Amerika yönünde bir tutum takınıp takınmadığı hakkındaki bir soruya da İlter Türkmen şu yanıtı verdi: «Amerika Birleşik Devletleri ile Avrupa devletleri arasında ayrı bir politika güdülmüyor. Ancak, Türkiye'nin durumu Avrupa parlamenter rejimlerinde Amerika'dakinden daha değişik bir şekilde ele alınıyor.»

olayların ardındaki GERÇEK

YÖK ve sorunlar

20 Kasım 1981

Yüksek Öğretim Yasası (YÖK) konusunda tartışmalar sürerken, YÖK'ün ÜSYS (Üniversite Seçme ve Yerleştirme Sınavlarına) giriş olanaklarını sınırlandıran maddelerinin yan etkileri 50 bini aşkın öğrenciyle birlikte hayatını kazanarak çalışan; ama bir yandan yüksek öğretim yapmak çabası ve savaşımı içinde bulunan yurttaşları tedirgin etmiştir.

YÖK'ün bu alanda getirdiği kuralların genellikle insan hakları ve hukukun genel ilkelerine ters düştüğü de ileri sürülmektedir.

Şöyle ki: 1) YÖK bir lise mezununa 6 yılda 3 kez sınava girme hakkını tanımaktadır. 2) Çalışan yurttaşlara yüksek öğrenim olanağını kaldırmaktadır. 3) Paralı öğrenim ilkesi benimsenmektedir. 4) Yasanın bazı maddeleri geçmişi kapsayan (makable şamil) bir nitelik taşımaktadır.

Sonuç ne olmaktadır?

1) Birinci kural uygulandığında üç hakkını kullanmış olduğu için sınava girme olanağını yitiren öğrenci sayısı 50 bini buluyor. Ayrıca yüksek okul mezunu olarak sınava girmiş olanların durumları var ki bunların 10 bin kişi dolayında bulunduğu söylenmektedir.

2) İkinci kural ile; çalışan yurttaşlara yüksek öğrenim kapıları kapanıyor. Verilen bilgilere göre Devlet kuruluşlarında ve KİT'lerde çalışarak okuyanların sayısı 100 bine yaklaşıktır. Dünyanın uygar toplumlarında çalışarak okumak (yani hem üretici, hem öğrenci olmak) vazgeçilemez bir yöntemdir. Bu yol varlıksız ve yoksul ama yetenekli kişilere olanak tanımakta, ulusal üretime destek sayılmaktadır.

3) Üçüncü kuralla; paralı öğrenim ilkesi de benimsenince konu büsbütün olumsuzluğa sürüklenmektedir. Böylece yüksek öğretim salt zengin ve varlıklı sınıfa dönük bir düzene bağlanmaktadır. Türkiye'de öğrencilere verilen bursların devede kulak sayılacak ölçüde olması bu kanıyı güçlendirmektedir.

4) Dördüncü kuralla; hukukun «geçmişte kazanılan hakları koruyucu» ilkeleri çiğnenmektedir. Giriş sınavlarında üç hakkını da kullanarak yitirmiş yüzbine yakın genç şöyle düşünmektedir: «Eğer böyle bir yasa çıkacağını bilseydik işimizi daha sağlam tutardık.»

Çeşitli kuruluşlarda çalışarak öğrenciliklerini sürdürenler ise daha zor durumda kalmışlardır.

Uygar dünyada insanlara her yaşta ve başta kendini yeniden yetiştirmek, kendini yenilemek, ve ilerlemek olanakları verilmektedir. Hatta bazı mesleklerde aşama aşama eğitim

ve öğretim dönemleri zorunludur.

Türkiye gibi bir ülkede eğitim zaten sosyal adalet dengesizliklerinin etkileri altındayken parasal felsefeye dönük kuralları gündeme getirmek ters düşmektedir.

Bu yanlışlıkların düzeltilmesi, aksaklıkların onarılması da güç olmasa gerektir.

★★★

Danışma Meclisinde içtüzük kabul edildi

"Yeni anayasa esasları Genel Kurula getirilsin,,"

TMMOB yasasını yürürlükten kaldıran tasarının geri çekilmesine ilişkin Başbakanlık tezkeresi Genel Kurulda okundu.

ANKARA, (Cumhuriyet Bürosu) — Danışma Meclisi Genel Kurulu, içtüzük raporunu oy çokluğu ile kabul etti. Kontenjan üyesi Alaattin Aksoy, içtüzük raporunun aleyhinde oy kullandı. Aksoy, içtüzük raporuna anayasa ile ilgili maddeler nedeniyle muhalif kaldığını açıkladı. Kabul edilen Danışma Meclisi içtüzüğü uyarınca yasama yılı 1 Eylülde başlayıp 31 Ağustosta sona erecek, tatil veya ara verme sırasında Devlet Başkanı veya Danışma Meclisi Başkanı, meclisi olağanüstü toplantıya çağırabilecek.

Danışma Meclisi dün sabah 9.30'da başkan vekili Rafik Kitapçıgil yönetiminde toplanarak, içtüzük komisyonunun iki sayılı raporunu görüşmeye başladı. İçtüzük görüşmelerine geçilmeden önce, TMMOB Yasası'nın yürürlükten kaldırılmasına ilişkin yasanın geri çekildiğine dair Başbakanlık tezkeresi Genel Kurul'a okundu.

Tokat Üyesi Şerafettin Yarkın içtüzüğün ilk raporu görüşülürken, bu maddeye ilişkin bazı önergeler verildiğini ancak komisyonun bunları dik...

İzlenimler

"Sine-i millete ineriz,,"

Ufuk GÜLDEMİR

ANKARA (Cumhuriyet Bürosu) — Meclisin dün...



— Özür dilerim, ben emekliyim!..

Başbakan Bülend Ulusu Cumhuriyet'e demeç verdi

Memura katsayı artışı ve vergi indirimi uygulanacak

"KIRALARA NARH KOYMAK DIYE BIR SEY SÖZ KONUSU DEGIL. SERBEST PAZAR EKONOMISI UYGULUYORUZ,,

Yalçın DOĞAN

Kayıp bankerin yaşamından endişe ediliyor

Servet Acar'ın elinde Güney Anadolu sondajlarının özel raporları bulunuyordu

21.11.1981

Acı bir olay, eski bir anı...

İlhan SELÇUK — 21 Kasım 1981

İçişleri Bakanı Selahattin Çetiner, eski bir askerdir. Adını 1950'lerde duymuştuk. Aradan uzun yıllar geçti: şimdi Sayın Çetiner İçişleri Bakanıdır. İçinde yaşadığı zorlu koşullar yüzünden edebiyatla ilgilenecek zaman bulduğunu sanmam. Buna karşın yine de Muzaffer İzgü'yü tanıdığını umarım. Mizah edebiyatındaki yeriyle, içerde ve dışarda kazandığı ödüllerle, televizyonda yayınlanmış oyunlarıyla, çocuk kitaplarıyla Muzaffer İzgü, son yıllarda kendine geniş bir okur kitlesi sağladı. Bu kitle içinde çocuklar ayrı bir yer tutuyorlar.

Aşağıdaki mektubu Muzaffer, İzmir'den yollamış. Yayınlamayı uygun buldum. Öncelikle İçişleri Bakanı Sayın Selahattin Çetiner'in dikkatine sunuyorum.

Şimdi sözü Muzaffer'e bırakalım.

★

«Sevgili Ağabey,

14 Kasım 1981 günü, ben İzgü, Hüseyin Yurttaş, Hidayet Karakuş, kitap haftası olması nedeniyle çağrılı olarak Bergama'ya bir kitabevine kitaplarımızı imzalamak için gittik.

Bergama'da kitap imza işi ilk kez oluyordu.

Bir yığın çocuk cıvıl cıvıl kitaplarını imzalatmak için sırada bekleşirken, (henüz imza işi başlayalı 10 dakika oluyordu ki) birden yığınla polis caddeyi tutmuş, kitabevini sarmıştı. Çocuklar, vatandaşlar ve biz üç yazar kordon altındayız.

Biri bağırıyor, (meğer Kaymakammış):

— Tutun ha, yakalayın, kaçırmayın!

Çocukları, vatandaşları ve biz üç yazarı yakalıyorlar. (Sanki kaçıyormuşuz gibi...) Orada mini mini ilkokul çocuklarının adları, okulları bir bir soruluyor, yazılıyor, salınıyor. Sonra biz yazarlarla birlikte 12 kişi daha (Biri 15 yaşında çocuk) karakola götürülüyoruz tantanayla... Caddeden yaya, silahların gölgesinde...

Kitabevi de karakola hayli uzak.

Suçumuz kitap imzalatmak ve imzalamak..

20 saat sonra mahkemeye çıkarıldık.

Serbest bırakıldık hepimiz.

Kendi adıma üzülmüyorum. Uygarlığın beşiği, parşömen kağıdının ilk bulunduğu yer, Bergama için de üzülmedim.

Ama ah o çocuklar, ah o çocuklar...

Gözlerimin önünden gitmiyorlar.

Bir de o bizimle 26 saat gözaltında kalan 15 yaşındaki çocuğun korkulu gözleri. Bu çocuklar bir daha nasıl kitap alırlar ellerine?

Oysa Bergame Lisesinin bahçesine kocaman bir döviz asmışlar:

«Oku» kutsal kitabımızın ilk sözüdür.

Düşünebiliyor musun: Bir Kaymakam bizzat yazar yakalama, çocuk yakalama operasyonu yönetebiliyor...

Hem de kitap haftasında...

Okuma - yazma seferberliğinde.»

★

Muzaffer İzgü'nün mektubu bu kadar. Olayı Sayın İçişleri Bakanı Selahattin Çetiner'e yansıtıyorum.

Bir yönetim, devletin tüm görevlilerine herşeyin yolunu yordamını öğretemez. Yasaların, tüzüklerin, genelgelerin yanısıra yöneticinin aklı, sağduyusu, çapı önemlidir. İstenmeyen olayların çıkmasında ve birikimlerin birbiri üstüne yığılmasında yöneticilerin bireysel payları vardır. Elbette devletin elindeki olanaklar yaşanan olayın girdisiyle çıktısıyla gerçeklerini ortaya dökmek için yeterlidir.

Sonucu bekleyeceğiz.

Ne var ki yazıyı özel bir anıyla bitirmek isterim:

Benim babam askerdi. Daha önce yazmış olduğum gibi Mekteb-i Harbiye'de öğrenciyken (Birinci Dünya Savaşında) önce Şark Cephesine... ardından Suriye'ye gönderilmişti. Mütareke'den sonra Kuvayı Milliye'ye katılmış. Uşak cephesinde savaşı bitirmiş, jandarmaya geçmiş. Cumhuriyet'ten sonra yıllarca eşkiya kovaladı. Derdi ki.

— Olaylar, bastırmak görevdir: ama marifer, olay yaratmamaktadır.

Bunalım Ekonomisi?.

İlhan SELÇUK — 23 Kasım 1981

Danışma Meclisi Başkanı Sayın Irmak lafını esirgemez bir insandır.

«— Ben demiş «aldığım 60 bin lira aylıkla geçinemiyorum; hazırdan yemeye başladık. 10 bin 20 bin lira alanlar nasıl geçiniyorlar?.. Hayret...»

Sadi Bey'in durumu böyle olursa sıradan yurttaşın halini ancak Allah bilir. Herkes elinde avucunda ne varsa satıp savarak yaşamaya çabalıyor. Ancak dededen, babadan kalma taşınır taşınmaz malını satıp faizlere yatıranları da bir tehlike bekliyor. Eylül ayında bir ünlü banker demişti ki:

«— Piyasa bankerlerine yatırılan tasarruflar mı?.. Öldü onlar. Bir bardak su içsinler arkasından.. Bunlara para yatıranlar arasında memuru var, profesörü var, daha birçok önemli meslekten insanı var. Nasıl gidip yatırdılar!..»

Aradan iki ay geçti, geçmedi; Banker Servet ortalıktan toz oldu, ardından da Banker Sürmeli...

Peki, bu gidişle ne olacak?...

★

Bireyleri (ve halkı) bir yana bırakalım, ekonominin tümüne bakalım; çarpıcı bir anlam (ya da anlamsızlık) piyasada geçerli.

Enflasyonun yüzde 35'e düştüğü söyleniyor.

Ama faiz oranı yüzde 50' kredi faizleri ise yüzde 80 dolayında geziniyor.

Batı'nın bir ülkesinde faiz oranları yükseldi mi paranın değeri de yükselir. Bizde ise tersine oldu: Faiz oranları yükseldikçe Türk lirasının değeri düştü. 1980 başında dolar 45 liraykenbugün 130'dur... Yılbaşına değin doların 150 liraya yükseleceğini söyleyenler haklı mı çıkacaklar?...

Terslik ortada.

Ama bazı çevreler bu tersliğe pek seviniyorlar, Türk lirası düştükçe alkışlıyorlar.

— Oh, oh... Dış piyasalarda Türk mallarının değeri düşüyor, böylece dışsatımımız artıyor. Hem Türk lirası düştükçe işçi dövizlerinin ülkeye girişi de çoğalacak..

Soru:

— Peki ekonominin düzelmesi demek mi bu?... Bir ülkenin parası değerini durmadan yitirirse, o ülkede üretim artmazsa, işsizlik çoğalırsa, piyasada rüzgâr esmezse, yatırımlar durursa ekonominin iyi işlediğini söyleyebilir miyiz?...

★

ANKA Ajansının verdiği habere göre Dünya Bankası yetkilileri geçen gün Ankara'da yaptıkları incelemelerden sonra ekonomideki «belirsizliklerden» söz açmışlar:

1) Dışsatımda gözlenen artışın sürekliliği kuşkuludur. Gerçek bir dışsatım artışı yoktur.

2) Özel sektör yatırımlarında duraklama var. Kredi maliyeti yüksek, iç piyasada daralma var. Kredi maliyeti yüksek, iç piyasada daralma görülüyor.

3) Başta fiatlar olmak üzere ekonomik gelişmelere bağlı istatistikler güvenilir değil.

4) Türkiye dış borçlarını ödeyemez durumdadır. En iyimser bakışla dışsatım gelirinin yüzde 40'ı dış borç ödemelerini ancak karşılayabilecektir.»

★

Dünya Bankası'nın gözlemleri tartışılabilir. Bu uzmanlar bize «sanayileşmeyi bırak, tarıma dön, devletçiliği rafa kaldır, özel sektörcülükle

kurtulursun» diyorlar. Yöntemleri ve öğütleri Batılı Zenginler Kulübünün işine ve sistemine yarar, bizde de Tanzimat kafalıları doyururlar...

★

Ama sanayileşmemiş bir ülke sayılan Türkiye'de ulusal paranın değerini sürekli düşürerek bir yere varamayız; aklı başında ekonomist bu kan kaybını savunamaz.

Yöneticilere deriz ki:

1970'lerde başlayan ekonomik dünya bunalımı 1980'lerde sürecektir. 1929 bunalımı da 1930'larda sürmüştü. Atatürk, dünya bunalımını Türkiye'de nasıl oldu da sanayileşme ve yatırım sürecine dönüştürdü? Bu soruyu yanıtlayan raporları uzmanlara hazırlatarak inceleseler iyi olmaz mı?

Öğretmenler Günü

İlhan SELÇUK — 24 Kasım 1981

Milli Eğitim Bakanı Sayın Hasan Sağlam'dan aşağıdaki mektubu aldım:

«Cumhuriyet'in kurucusu Büyük Önder Atatürk'ün Başöğretmenliği kabul buyurdukları 24 kasım gününün 1981 yılından itibaren her yıl 'Öğretmenler Günü' olarak kararlaştırıldığı, bu amaçla yurt içinde ve yurt dışında geniş bir kutlama faaliyeti planlandığı, değerli gazetenizde şahsınız aracılığıyla öğretmenler gününün anlam ve amacına yaraşır biçimde kamuoyuna duyurulmasının hepimizin minnet borcu bulunduğu öğretmene karşı bir kadirşinaslık olacağı belirtilerek konunun özellikle 24 kasım 1981 tarihinde sütunlarınızda ele alınması takdirlerinize sunulmuş idi.

İşlerinizin yoğunluğuna karşın, günün yaklaşması da gözönüne alınarak konuya gerekli ilginin gösterilmesinin beklentisi içinde olduğumuzu bildirir, saygılar sunarım.»

★

Kuşkusuz bu mektup basında bütün ilgililere yollanmıştır; öğretmenlerimize karşı hepimizin «Minnet borcu» olduğu da kesindir. Bu bakımdan konuyu ele almak istiyorum. Ancak öğretmene karşı «minnet borcunu» süslü sözle değil, gerçeklere eğilerek ödemenin daha sağlıklı bir yol olduğu kanısındayım. Bu yaklaşımı Milli Eğitim Bakanlığının da paylaşmasını isterdim.

★

Türkiye Cumhuriyeti'nde eğitimin «Milli Eğitim» olmasında büyük payı bulunan unutulmaz Bakan Mustafa Necati, Meclis'in 22 Nisan 1928 günlü oturumunda yaptığı konuşmada şunları söylüyordu:

«— Bir gün Büyük Millet Meclisi karşısında, herhangi bir Milli Eğitim Bakanı zorunlu öğrenim çağında bulunan çocuklarımızın hepsini okutmakta olduğunu ve her köyde okul ve öğretmen bulunduğunu söylemek ereğine kavuşursa ereğe varmış olacaktır. Ben bu mutlu ardılımı şimdiden gözlerimin karşısında görüyorum. Onun sevinçli ve akyazılı mutluluğunu görüyorum.»

1928 ve 1981...

Yarım yüzyılı aşkın bir süre sonra rahmetli Mustafa Necati'nin ardılı (halefi) Sayın Hasan Sağlam, acaba gerçekten mutlu mudur, sevinçli midir? Acaba Mustafa Necati, yarım yüz yıl sonra Türkiye'de okuma-yazma seferberliği açılacağını ve orta öğretime zorunlu din dersi konulacağını düşünebilir miydi? Güneydoğu illerinde kadınlar arasında okuma-yazma bilmezliğin yüzde 70 oranlarında kalacağını bilebilir miydi?

★

İkinci Dünya Savaşından sonra Türkiye'de Kemalizme karşı-devrim dalgalarının köpürmeye ve kabarmaya başladığı günlerden bu yana toplumun gerici ve tutucu çevrelerinde «Öğretmen düşmanlığı» politika kulislerinde de «Öğretmen kıyımı» başlamıştır. Öğretmen denen ve hepimizin «Minnet borcu» ile bağlı bulunduğumuz kişinin durumu günden güne kötülemiş; çağdaşlık, anayasacılık, demokratlık, devrimcilik cezalandırıldıkça Milli Eğitimi baştan sona allak bullak eden çalkantılar bitmemiş tükenmemiştir.

Bugün sayıca okullarımız çoktur, öğrenci kitlesi büyümüştür, öğretmen ordusu kalabalıklaşmıştır; ama öğretmenin içinde yaşadığı açmazları biliyoruz.

1928'de dünyada 50 devlet vardı. Bugün 155 devlet var dünkü sömürgeler bağımsızlaşarak eğitimde büyük atılımlar yaparken Türkiye'de eğitimin özlenen düzeye erişmekten uzak oluşu bir gerçektir. Öğretmenin maddi durumunu, geçim derdini, toplumsal yaşamdaki yerini ise hiç açmak istemiyorum.

Parasal felsefenin egemenleştiği bugünkü toplumda mı öğretmenlik daha saygın bir meslek sayılıyor? Yoksa yarım yüzyıl önceki Türkiye'de mi öğretmenlik daha kutsaldı?

★

Atatürk'ün «Öğretim Birliği Devrimi» bozul-

duktan sonra öğretmen güç duruma düşmüştür.

Milli Eğitim Bakanı Sayın Hasan Sağlam'dan beklediğimiz bütün bu acı gerçekleri dile getirerek hepsinin üstesinden gelineceği yolunda öğretmen kitlesine yeniden inanç aşılamasıdır. Ancak o zaman 24 kasım gerçek bir kutlama günü niteliğine kavuşabilir.

olayların ardındaki GERÇEK

Gezinin anlamı

24 Kasım 1981

Devlet Başkanı Evren'in Pakistan'da yaptığı konuşma, ziyaretin anlamı üzerindeki çeşitli yorumlara aydınlık serpecek nitelikler taşıyor.

Her iki devletin eski CENTO kuşağı üzerinde bulunması her iki ülkede askeri yönetimlerin varlığı; ve her iki yönetimin ABD'ye yakınlıkları dış politika yorumcularını düşündürmekteydi.

Ancak Türkiye'deki askeri yönetimin lideri sayın Evren'in konuşmasındaki şu satırların altı çizilmelidir:

«— Nükleer savaş kâbusu, politik kazançlar elde etmek üzere askeri güçlerin takviyesiyle daha korkunç bir hale gelmiştir. Biz her şeye rağmen nükleer güçler arasında stratejik silahların sınırlandırılması ve Avrupa'da güven artırıcı tedbirlerin gelişmesi konularında sonuca varmanın mümkün olacağını ümit ediyoruz. Tabiatıyla uzun dönemde sadece silahların kontrolu ve sınırlandırılması önlemleriyle değil, geniş kaynakları silah üretiminden barışçı amaçlara yöneltecek gerçek ve kapsamlı bir silahsızlanmaya ihtiyaç duyulduğunun tamamıyla farkındayız. Pek iyi bilmekteyiz ki eğer halihazır askeri harcamaların bir bölümü dahi kalkınmaya tahsis edilmiş olsa, dünya açlık, hastalık ve fakirliğin üstesinden gelebilir.

Diğer taraftan endüstrileşmiş ve gelişmekte olan ülkeler arasındaki uçurum kapanmadıkça kalıcı bir barış olamayacaktır. Daha âdil ve hakça uluslararası bir ekonomik düzen için çalışmak bütün ülkelerin çıkarlarınadır. Dünya artan bir şekilde birbirine bağımlı olmaktadır. Refah bazı ülkelerin ayrıcalığı ve fakirlik diğerlerinin kaderi olamaz.»

Altını çizdiğimiz bu satırlara sayın Evren, bir asker olarak, silahsızlanmanın yanında kesinlikle yerini almakla ilginç bir konuşma yapıyor. Ve dünyadaki haksız ekonomik düzeni vurgulamakla savaşların temel nedenlerini dile getiriyor. Bu barışçı konuşmanın yapıldığı yer olan Pakistan ise dünyanın en yoksul ülkelerinden birisidir; ve aynı zamanda ilk atom bombası yapan müslüman ülke kimliğini kazanmak çabasındadır.

Sayın Evren'in konuşmasının öteki bölümleri de ilgi çekicidir. Ortadoğu barışı için Suudi Arabistan'ın hazırladığı Fahd Planına Ankara'nın yakınlığı öteden beri bilinmektedir. Ne var ki bu plana karşı henüz Amerikan yaklaşımı tam anlamında aydınlanamamıştır.

Ayrıca Türkiye'nin İslâm dünyasına karşı temel politikasının şu ilkeye dayandığı sık sık yinelenmekteydi: İslâm ülkeleriyle tarihsel dostluk çerçevesinde siyasal ve ekonomik ilişkileri yoğunlaştırmak! ancak müslümanlık dünyasındaki iç anlaşmazlıklarda taraf olmaktan özenle sakınmak, Türkiye'nin temel tutumudur.

Sayın Evren'in Pakistan gezisini bu ilkenin değişmesi biçiminde yorumlayanların yanıldıklarını sanıyoruz.

Türkiye ve Pakistan halkları arasında ulusal bağımsızlık savaşımızdan beri yakın dostluklar geçerlidir. Asya müslümanlarının Mustafa Kemal Atatürk'e manevi ve maddi yardımlarının anıları hiçbir zaman unutulamaz.

Bu sıcak anıların günümüze yansıyan dostluk ortamında Evren'in gezisinin her iki ülke için yararlı sonuçlar vereceği anlaşılmaktadır.

★★★

Prof. Dr. Aldıkaçtı

Uğur MUMCU — 26 Kasım 1981

İstanbul Hukuk Fakültesi eski dekanlarından Anayasa Hukuku Öğretim üyesi Prof. Dr. Orhan Aldıkaçtı'nın Danışma Meclisince Anayasa Komisyonu Başkanı seçilmesi, Sayın profesöre büyük ve tarihsel bir sorumluluk yüklemiştir. Kendisini bu göreve seçilmesi nedeniyle kutlar, başarılar dileriz.

Sayın Aldıkaçtı'yı «Modern demokrasilerde

ve Türkiye'de Devlet Başkanlığı» ve «Anayasa hukukumuzun gelişmesi ve 1961 Anayasası» gibi değerli incelemeleri ile tanımaktayız.

Sayın Profesör, bu yapıtlarında Anayasal konulardaki inanç ve düşüncelerini yeterince açıklıkla ortaya koymuş bulunmaktadır.

Örneğin Sayın Aldıkaçtı, laiklik ilkesini savunmakta ve 1960 ihtilali ile devrilen DP iktidarını «Atatürk devrimlerinin özüne dokunan tavizler vermek» ile suçlamaktadır. Aldıkaçtı'nın bu konudaki düşünceleri kendisi tarafından şöyle özetlenmiştir, aktaralım:

— DP iktidara gelince muhalefette iken savunduğu hürriyet felsefesini unutmuş ve liderler daha başlangıçtan itibaren takip ettikleri keyfi rejimi devam ettirebilmek için Atatürk devrimlerinin özüne dokunan tavizler vermeye veya doğrudan devrimler aleyhine bir tutum takibe başlamışlardır. Bunun da gayelerini gerçekleştirmeye yetersiz olduğunu görünce, muhalefeti zayıflatmayı, seçim sistemlerinde iktidar lehine değişiklikler yapmayı, memur ve hâkim sınıfını baskı altında tutmayı, muhaliflerini cezalandırmayı gayelerini gerçekleştirecek imkanlar olarak uygulamışlardır.. (Anayasa hukukumuzun gelişmesi ve 1961 Anayasası, 1970, s: 113)

Sayın Profesör, aynı kitabının bir başka bölümünde «Faşist, Nazi ve Komünist veya benzeri doktrinler dışında» kalan fikir akımları için şu görüşü savunmaktadır :

—Anayasanın sağladığı bu geniş imkân olumlu bir sonuca varmaktadır. Bu da Anayasa istikrarının sağlanmasıdır. Gerçekten geniş bir yelpaze şekli açılan anayasamızın felsefesinin sınırları içinde bütün fikir akımları anayasayı değiştirmek lüzumunu duymadan uygulanablirler... (s: 153)

Aldıkaçtı'nın 1950 - 60 dönemi için «ızdırap çekilen on senelik devir» (s: 153) olarak niteledikten sonra şu değerlendirmeyi yapmaktadır:

— Birden fazla partili devreye girildikten sonra —iki parti sistemi— tek parti devrindeki hak ve hürriyet düzenini yeterli görmeyerek daha fazla hak ve hürriyet vaad eden DP. iktidarı bir daha bırakmamak meşru arzusunu, anayasayı ihlal ederek gayrimeşru yolla gerçekleştirmeye çalışmış ve kurulu düzen, özellikle Atatürk devrimlerine karşı olanlarla işbirliği yapmıştır. Bundan dolayı da 27 Mayıs 1960'da yine bir ihtilalle DP iktidarına son verilmiştir (s: 332)

Sayın Aldıkaçtı, yakın geçmişi böyle niteledikten sonra şu genel yargıya varmaktadır:

İttihat ve Terakki ve DP iktidarları olaylarında görüldüğü gibi hak ve hürriyetler için mücadele ettiklerini ilan edenler, iktidara geldikleri zaman demokrasinin genel prensiplerini ihlal etmişlerdir. Bu ihlaller, liderlerin, insan ve insan düşüncesine saygı prensibinin manasını gerektiği gibi kavrayıp, anlamadıklarını veyahut bu anlayışın siyasi olayların etkisi altında beliren anti-demokratik eğilimleri, yenecek derecede köklü olmadığını göstermektedir... (s: 332).

Sayın Aldıkaçtı'nın vardığı ve tümüyle paylaştığımız bu yargılar, hiç şüphesiz, tam, doğru ve gerçekçi gözlemleri yansıtmaktadır!

Sayın Profesörün Devlet Başkanının yetkileri konusunda yazdıkları da oldukça ilgi çekicidir. Devlet Başkanının «tek imza ile kararname ihdası»na karşı çıkan Sayın Profesör, bu konuda şunları söylüyor:

— Bu yetkinin tanındığı alanların bazılarında, sadece kendi iradesine göre tasarrufta bulunması, devlet başkanının siyasi partilerin iktidar mücadelesine karışmasına ve neticede bir Anayasa krizinin doğmasına yol açacak kuvvettedir... (s: 278)

Eğer yeni Anayasa «Başkanlık sistemi»ne yakın bir eğilim ile hazırlanacaksa, devlet başkanının tek başına kararname imzalamasını anayasa bunalımına yol açacak boyutta sakıncalı gören Aldıkaçtı, hiç kuşkusuz, komisyon başkanı olarak, bu eğilime karşı çıkacaktır.

1970'lerde, sonradan çok eleştirilen ve bizlerin de düzenleyicisi olduğumuz için Sıkıyönetim Mahkemelerinde sanık olarak yargılandığımız o ünlü «Anayasaya saygı yürüyüşü»nde İstanbul Hukuk Fakültesi Dekanı olarak yeralan ve önümüzde cübbesi ile yürüyen Sayın Aldıkaçtı'ya bu konuda güvenimiz tamdır.

Kendisine yeniden başarılar diliyor ve «Toplantı ve gösteri yürüyüşü hak ve özgürlüğü»nü birlikte kullandığımız [illegible] Anayasa Profesörüne —karınca, kararınca elimizden ne gelirse— yardım etemeye hazır olduğumuzu bildiriyoruz.

Ve «Anayasal saygılar» sunuyoruz!

Evren: Ziya-Ül Hak'la her konuda görüş birliğindeyiz

Hasan CEMAL — 27 Kasım 1981

KARAÇİ — Devlet Başkanı Orgeneral Kenan Evren, altı günlük ilk yurtdışı gezisini bugün Karaçi'de tamamlıyor. 35 derece civarında boğucu bir sıcak altında dün sabah iki saatlik bir uçak yolculuğundan sonra Lahor'dan Karaçi'ye gelindi. Evren ve beraberindeki he-

yet, her zamanki gibi hem havaalanında, hem de havaalanından şehrin merkezine giden 20 kilometrelik yolun iki yanını dolduran gerçekten coşkulu ve sıcak topluluklar tarafından karşılandı.

Evren önce Pakistan devletinin kurucusu ulusal lideri Kaidi - Azam (Büyük Önder) Muhammed Ali Cinnah'ın görkemli kabrini ziyaret etti. Orgeneral Evren Muhammed Ali Cinnah'ın kabrine kırmızı güllerden yapılmış ve üzerinde «T.C. Devlet Başkanı» yazılı bir çelenk koydu.

Burada Pakistan mimari stiline uygun bir tarzda yapılan kubbenin altında sandukası gümüş bir çerçeve içinde korunan Cinnah'ın ruhu için fatiha okundu ve dua edildi.

Orgeneral Evren kabir özel defterine de şunları yazdı:

«Ölümü Türkiye'de de büyük üzüntü yaratan dost ve kardeş Pakistan'ın büyük lideri Muhammed Ali Cinnah'ın manevi huzurunda saygı ile eğilmekteyim.

O'nun koyduğu ilkeler istikametinde Pakistan milletinin emin adımlarla ilerlediğini görmek bizi, kardeş Türkleri de mutlu kılmaktadır.

Toprağında rahat uyu büyük önder.»

Kenan Evren
Türkiye Devlet Başkanı

Bu ziyaretten sonra Evren, Pakistan Deniz Kuvvetlerine ait bir savaş gemisiyle Karaçi limanında kısa bir süre dolaştı. Ayrıca Pakistan Deniz Kuvvetleri Komutanı, Evren ve beraberindekiler onuruna bir öğle yemeği verdi.

Öğleden sonra Vali Konağında bir süre dinlenen Evren daha sonra Karaçi'nin ünlü Cinnah bahçelerindeki davete katıldı. Kentin Belediye Başkanı, Belediye Meclis üyeleri ve kentin ileri gelenleriyle burada tanışan Evren yaptığı konuşmada «Devlet Başkanı Ziya Ül-Hak ile her konuda tamamen görüş birliği içinde bulunuyoruz» dedi. Evren ayrıca, Pakistanlı iş adamlarına da iki ülke arasındaki ekonomik ilişkilerin geliştirilmesi için çağrıda bulundu.

Devlet Başkanı Evren, konuşmasında özetle şunları söyledi:

«Pakistan'da bulunduğumuz süre içinde sayın Devlet Başkanı sayın Ziya Ül-Hak'la gerek ikili, gerekse bölgesel ve uluslararası konularda gayet ayrıntılı görüşmelerde ve fikir teatisinde bulunduk. Büyük bir mutlulukla ifade etmek isterim ki, her konuda tamamen görüş birliği içinde bulunuyoruz. Bu ortak görüşlerimizin, milletlerimizin refah ve huzuru için gerektiği şekilde ortak uygulama bulması amacıyla alınacak önlemler üzerinde de mutabakat sağlamış bulunuyoruz. Böylece ziyaretimizin en mükemmel şekilde arzulanan hedefine ulaştığını görmek bizim için büyük bahtiyarlık vesilesi teşkil etmiştir.

Pakistan'ın en büyük ticari ve sanayi merkezinde bulunmamız vesilesiyle bu ülkenin değerli işadamlarına seslenmek istiyorum: Ülkelerimiz arasında mevcut örnek siyasal, sosyal ve kültürel ilişki düzeyine ticaret ve ekonomi alanında da ulaşmak zorundayız. İki ülkenin yöneticileri olarak bu konuda ihtiyaç duyulan her türlü tedbiri almak üzere kararlılığımızı ifade ettik.

Bu yoldaki gayretlerin her iki hükümetten de her türlü desteği bulacağından emin olabilirsiniz.»

Karaçi, Pakistan'ın ilk başkenti ve en büyük sanayi ve ticaret merkezi olduğu gibi en kalabalık nüfusun yaşadığı kenti. İndüs nehrinin Umman denizine kavuştuğu yerde geniş bir alana yayılmış olan kent aynı zamanda Pakistan'ın bir giriş kapısı niteliğinde büyük bir limana sahip. Kentte sıcaklık, aralık ayına yaklaşmış olunmasına karşın tamamen boğucuydu. Buna bir de olağanüstü trafik sıkışıklığı eklenince ziyaretin bu durağı hayli yorucu geçti sayılabilir.

Dört gündür mükemmel denebilecek ölçüde işleyen protokol Karaçi'de biraz karışır gibi oldu. Hatta bir ara Dışişleri Bakanına tahsis edilen otomobil arızalanınca Bakan Türkmen, diplomatik kanallardan arabasının hemen değiştirilmesini istedi.

Devlet Başkanı Evren'in ilk yurtdışı gezisi bugün öğleye doğru sona erecek. Türkiye saatiyle sabah 09'da Ankara'ya özel uçakla hareket edilecek.

Pakistan'da o sırada yerel saat 11 olacak.

Evren ayrıca bu sabah ikametgahına tahsis edilen Karaçi Vali Konağı'nda bir basın toplantısı düzenleyecek. Aynı zamanda yine sabahın erken saatlerinde Sind eyaletinin başkenti Karaçi'deki ihracat teşhir merkezini de ziyaret edecek.

Türk dış politikasında yeni bir aşama mı?

Hasan CEMAL — 29 Kasım 1981

General Ziya Ül-Hak 12 Eylül sonrası Ankara'ya gelen ilk resmi konuk olmuştu. Devlet Başkanı Orgeneral Evren de ilk dış gezisini Pakistan'a yaptı. Türk dış politikası açısından bu ziyaretin anlamı nedir?.. Dış politikada bir yörünge değişikliğini vurgulayan

belirtileri içeriyor mu?... Altı günlük ziyaretin ardından bu sorulara karşılık aranabilir.

Dıştan şöyle bir bakıldığında, Türk dış politikasının geleneksel kalıplarının dışına taşan bir olay olmadığını söylemek mümkündür. Çünkü Türkiye ile Pakistan arasında adeta gelenekselleşmiş dostluk bağlarının tarihsel bir kökeni vardır. Ulusal Kurtuluş Savaşımızdan ve Mustafa Kemal Atatürk'e duyulan hayranlıktan gelen olumlu etkiler söz konusudur. Pakistan Hava Kuvvetlerinin pilotları 1958'lerden bu yana Türkiye'de eğitim görürler, Denizcileri yıllardır bizim Deniz Kuvvetlerimizde eğitime gelirler. Harp Akademilerimizde okumuş, Türkçe bilen Pakistanlı subaylarla sohbet ettik gezimiz sırasında, Evren'in ziyaretinden sonra kurmaylık öğrenimi için İstanbul'a gelecek Pakistanlı subayların sayısının birden ikiye çıkartılacağını öğrendik...

Üstelik artık tarihe karışmış olan CENTO çerçevesinde Pakistan'la müttefik, RCD'de ise «ortak»dık. Kıbrıs sorunuyla ilgili olarak uluslararası forumlarda Türkiye'yi yıllar boyu yalnız bırakmayan tek ülke Pakistan olmuştu. 1960 öncesi ve sonrası iki ülke arasında her düzeydeki ziyaretler hemen her zaman büyük bir yakınlık ve sıcaklık içinde geçmişti.

İşte, Devlet Başkanı Evren'in ziyaretine bu çerçeve içinde yaklaşılırsa, Türk dış politikası açısından bir yenilik olmadığı söylenebilir. İlk bakışta gezinin Türk dış politikasının özünde bir yörünge değişikliğini vurgulamadığını belirtmek mümkündür. Bu yaklaşım yanlış da olmaz. Ama olaya sadece bu gözlükle bakmak, kanımızca, eksik bir yaklaşım olacaktır. Ziyaretin bazı boyutları gözden kaçabilecektir.

Bir kere, zaman faktörünü akıldan çıkarmamak gerekir.. Evren'in Pakistan ziyareti ile ondan önceki devlet başkanları ve başbakanlar düzeyindeki ziyaretler hayli farklı bölgesel koşulların bulunduğu zaman kesitlerine denk düşmüştür.. Evren'den önceki Pakistan gezileri sırasında, Sovyetler'in Afganistan'da nüfuzları var, fakat askeri varlıkları yoktu. Tahran'da Şah tahtında oturuyordu. Humeyni ise henüz yeraltındaydı. Washington, nükleer reaktörlerle atom bombasına yöneldiği gerekçesiyle 1965'lerden itibaren Pakistan'a uyguladığı silah ambargosunu sürdürüyordu.

Oysa bugün bu tablo tümüyle değişmiştir. Artık Afganistan, sadece Sovyet siyasi nüfuzu altında değil, aynı zamanda askeri işgali altındadır da, Washington, Şah'la birlikte Ortadoğu ve Körfez'deki en büyük jandarmasını yitirmiştir. Başkan Sedat'ın öldürülmesiyle en sağlam kozlarından biri elinden gitmiştir. Eski Başkan Carter kendi adıyla anılan «doktrini»ni ilan eylemiş, Körfez'deki petrol bölgesine el sürenin gözünün yaşına bakmam, benim yaşamsal çıkarlarıma el sürülmüş muamelesi yaparım demiştir. Bölgeye dönük Amerikan «çevik gücü» oluşturulmuş, NATO'nun «dolaylı» katkısı ilke olarak benimsenmiştir.

Başkan Reagan, Carter'ın politikasına daha şahince özellikler katma yolunda mesafe almış ve almaktadır. Çevik kuvvet, Mısır, Sudan, Somali ve Umman Sultanlığını kapsayan ilk manevralarına başlamıştır. Suudi Arabistan'a 8,5 milyar dolarlık AWACS uçakları satışını İsrail'in tepkisine karşın gerçekleşmiştir. Sovyetler'in Afganistan işgalinden sonra Pakistan'a Amerikan silah ambargosu kaldırılmış, 40 adet F-16 savaş uçağının satışı Evren'in ziyaretinden bir gün önce kesinleştiği gibi, 3.2 milyar dolarlık askeri ve ekonomik yardımın da çıkacağı belli olmuştur..

Başkan Reagan, «Carter doktrini»ni geliştirmiş, «stratejik uzlaşma» ya da «stratejik görüş birliği» diye Türkçeye çevrilebilecek yeni bir «ilişkiler ağı» oluşturmaya girişmiştir. Geçmişin askeri paktları yerine, ülkeler arasında yeni ilişkiler ağı kurulacak, yepyeni bir örgüyle Sovyetler Birliği'nin etrafı çevrelenerek Ortadoğu ve Körfeze sarkışı önlenecekti. Bu yeni ağ nasıl örülecekti?.. Mısır, Sudan, Somali, Umman Sultanlığı.. Sudi Arabistan, Kuveyt, Birleşik Arap Emirlikleri ve Ürdün.. Ve Türkiye.. Bunlardan hangileri kilit ülkeler niteliğini taşıyabilirdi?. Bu işin örgüsü nasıl gerçekleştirilebilir ve kendi içinde çelişik de olsa bir bütünlük sağlanabilir miydi bu ülkeler arasında?... Washington'un Ortadoğu ve Güneybatı Asya'daki çabaları uzak doğudaki Çin Halk Cumhuriyeti de dahil olmak üzere böyle bir çerçeveyi kurabilmeye yönelikti..

Doğal olarak bütün bunlar, Ankara'nın böyle bir Amerikan senaryosunda yeralacağı anlamına gelmiyor, Devlet Başkanı Evren'i Pakistan'a götüren uçağın Körfez üzerinden geçen rotası diplomatik açıdan zorlanarak yorumlansa da, Dışişleri Bakanı Türkmen'in gelecek ay Pekin'e yapacağı ziyarete benzer anlamlar verilse de, Fahd planını Ankara hemen kabul etmiş olsa da, bütün bunlar, Türkiye'nin Amerikan senaryosunda rol alacağı şeklindeki kesin bir yargıya pek kaynaklık edemez.

Ancak, Washington'un böyle bir çerçeve içinde Türkiye'nin aktif biçimde yeralmasını istediği açıktır. Evren'in ziyareti öncesinde Türkiye ve Pakistan'a askeri yardımın yaşamsallığını Senato'da savunmuş olan ABD Dışişleri Bakanı Haig'in Türk dış politikasının böyle bir yörüngeye kaymasını arzuladığı da açıktır.

İşte, bu nedenlerle diyoruz ki; 12 Eylül öncesi Pakistan ziyaretleriyle, Sayın Evren'in bugünkü ortamda Afgan sınırındaki mülteci kamplarına uğradığı bir Pakistan ziyareti ara-

sında Türk dış politikası açısından nüans ya da anlam farklılıkları olması doğaldır. Ortadoğu ve Güneybatı Asya'daki son iki yıllık gelişmeler Evren'in altı günlük ziyaretini dış politika açısından daha farklı boyutlarla değerlendirmeyi mümkün kılıyor.

Son olarak şunu eklemek de yerinde olacaktır: Washington'un kalbinde yatan, Bağdat Paktlı, CENTO'lu günlerde olduğu gibi Türkiye'nin yine Amerikan senaryosunda farklı biçimler de taşısa, yine Ortadoğu'ya atlama tahtası olarak yeralmasıdır. Ama edindiğimiz izlenim şudur ki, Ankara'nın kalbinde böyle bir role soyunmak yatmıyor, MGK yönetimi için Türkiye'nin sorumluluğu NATO'nun görev ve sorumluluk alanı ile sınırlıdır. Bundan öteye değil. Pakistan ziyareti sırasında edindiğimiz izlenimler özetle budur.

Dr. Spock ve Prof. Doğramacı

Uğur MUMCU — 29 Kasım 1981

Yüksek Öğrenim Yasası konusunda görüşlerini öğrenme olanağı bulduğumuz değerli Profesör Dr. İhsan Doğramacı, bilindiği gibi ünlü bir çocuk hekimidir. Doğramacı'nın yazdığı «Annenin Kitabı» adlı yapıt, birçok çocuklu ailenin «El kitabı» gibidir. Doğramacı, soylu bir davranışta bulunarak, baskı üzerine baskı yapan bu kitabının tüm gelirini «İhsan Doğramacı Vakfı»na bağışlamıştır.

Çocuğun yetişmesi ve bakımı konularında dünyada bugüne dek yazılmış yüzlerce kitap bulunmaktadır. Bunların en ünlülerinden biri, Amerikalı Doktor Dr. Spock tarafından yazılan ve «Bilgi Yayınevi» tarafından çevrilip, yayınlanan «Çocuk Bakımı ve Eğitimi» adlı kitaptır.

Her iki kitapta bazı bölümleri karşılaştırdığımızda çok büyük benzerlikler göze çarpmaktadır. Bu şaşılacak benzerliklerin nedeni, çok büyük olasılıkla, Amerikalı ünlü Doktor Spock'un, Dr. Doğramacı'nın etkisinde kalmış olmasıdır. Aynı zamanda Amerika'da siyasal gösterilere katılan sol eğilimli Dr. B. Spock'ın Dr. Doğramacı'nın kitabından geniş ölçüde yararlandığı anlaşılmaktadır.

Örnek verelim:

«İlk zamanlar biraz acemice bile olsa, çocuğu kucağına her alışta, her altını değiştirişte, yıkayışta ve biberonu verişte gülün ona. Böylece bebek kendisinin size, sizin de bebeğe ait olduğunuzu hisseder. Ne kadar bilgili olursa olsun, anneden başka hiçbir kadın ona bu duyguyu veremez, (Spock, s: 9)».

Aynı konuda Doğramacı'nın kitabında şunlar yazılı:

«Çocuğunuzu her zaman siz kaldırırsanız, siz değiştirirseniz, siz yedirirseniz ve yıkarsanız, onu severseniz, ona gülerseniz, çocukta gittikçe artan sizin ona ve onun size ait olduğu duygusu ve fikri doğar. Halbuki dünyada hiç kimse, ne kadar becerikli olursa olsun, bu derin hissi ona asla telkin edemez. (Doğramacı, s: 12)».

Bir örnek daha verelim:

«Genç anneler, çoğu zaman ilk çocuklarından söz ederken, 'Tutarken bir yerini inciteceğimden korkuyorum' derler. Bu bakımdan hiç korkunuz olmasın; bebek sağlamdır. Bebeği tutmanın, kucağa almanın çeşitli yolları vardır. (Spock, s: 43)».

Doğramacı:

«Bazı anneler, özellikle ilk çocuklarında 'Çocuğu iyi tutamazsam bir yerini incitirim diye öyle korkuyorum ki' derler. Halbuki korkmaya hiç sebep yoktur. Çünkü çocuğu tutmak için bir değil, birçok yollar vardır. (s: 21)».

Örnek vermeyi sürdürelim, dilerseniz...

Spock:

«Bebek iki aylık olduğunda, siz gülerek birşeyler söylerken, onun da ilk defa gülümsediğini görürsünüz. (s: 197)».

Doğramacı:

«Çocuk yaklaşık olarak iki aylık olduğu zaman artık onunla şakalaşabilirsiniz. Çünkü o da size gülümseyecektir. (s: 22)».

Spock:

«Siz herhalde ipekler, tüller içinde bir beşiği tercih edersiniz. Oysa ipekler, tüller bebeğin umurunda bile olmaz. O olsa olsa üstünden yuvarlanmayacağı, yumuşak, fakat sıkı doldurulmuş bir şilte ister (s: 28)».

Doğramacı:

«Siz kenarına ipek geçirilmiş güzel bir karyola isteyebilirsiniz. Fakat çocuk buna aldırış etmez, ona gerekli olan şey sadece yuvarlanıp, düşmesine engel olacak rahat ve kenarlı bir yataktır (s: 28)».

Spock:

«Anne - babaların tehditlerinden korkan ötekiler ise evde susarlar ama, evde susmalarını dışarıda bol bol telafi ederler. Çocuğa dışarıda, bu sözleri sarfederlerse, başkalarının onu ayıplayacağını söylemek, eline dolu bir tüfek verip, 'Sakın tetiği çekme' demekten fark sızdır. (s: 271 - 72)».

Doğramacı:

«Korkudan sizin yanınızda bu kötü kelimeleri kullanmayabilirler, fakat başka yerlerde fırsat düştükçe küfretmekten korkmadıklarını ispat etmeye çalışacaklardır.

(...) Çocuğunuzun ilk defa uygunsuz bir lakırdı söylediğini duyunca, katiyyen şaşırmış, endişelenmiş gibi davranmayın. Hele bu söylediklerinin herkesi kızdıracağını ve bir daha ağzına almamasını ihtar ederseniz, bu çocuğun eline tüfeği verip, 'Allah aşkına tetiği çekme' demekten farksız olur (s: 145)».

Spock:

«Bazıları sinirli tabiatları yüzünden yemek yiyemezler (s: 374)».

Doğramacı:

«Diğer çocuklar ise bazı asabi nedenlerle yiyemezler (s: 169)».

Spock.

«Ölümden, çocuk yiyen cadılardan ve annesini kaybetmekten korkan çocuk. (s: 374)».

Doğramacı:

«Öcüden, ölümden, annesinin kendisini terkederek gitmesinden korkan çocuk.. (s: 169)».

Görüldüğü gibi, Doğramacı'nın bu değerli yapıtından yararlanan Amerikalı ünlü Doktor Spock, bu bölümleri açıkça «Kopya» çekmiştir! Böylece, Amerika'da ve Avrupa'da İncil'den sonra en çok satan Dr. Spock'un kitabında bu tür benzerliklere rastlanmıştır. Ayıp ki ne ayıp.

Yeni Üniversiteler Yasasında, bir doçentin profesörlüğe yükselebilmesi için «Uluslararası düzeyde orijinal yayınlar yapmış» olması koşulu aranmaktadır. Şu ünlü Amerikalı Çocuk Doktoru, söz gelişi, Türkiye'de profesör olmaya kalksa, «Senin kitabında, Doğramacı'dan aktarmalar var» denecek ve yayını «Orijinal» yani «Özgün» olmadığı için profesörlüğü reddedilecekti. Bunu da hak edecekti!

Sizler ne düşünüyorsunuz, bilmiyorum. Ben, kendi hesabıma bu Amerikalı doktoru, çok ayıpladım, çok kınadım, Ayıp değil mi? İnsan hiç olmazsa bir dip notu verir. O da yok; bu kadarına da «Pes» doğrusu!

Doğramacı ile övünüyor. Dr. Spock'u ise kamuoyu önünde açıkça kınıyoruz.

Seni hınzır Amerikalı seni!

AYIN DÖKÜMÜ

2 Kasım

— 2. İzmir İktisat Kongresi toplandı.

3 Kasım

— Feshedilen CHP eski genel başkanı Ecevit 4 ay hapse mahkum oldu.

5 Kasım

— Yüksek Öğrenim Kanunu MGK tarafından onaylanarak yürürlüğe girdi.

— YÖK geçici maddeleri uyarınca tüm üniversite yönetim kurulları lağvedildi.

— ABD Dışişleri Bakanı Haig: «Avrupa'da uyarı için nükleer bomba atabiliriz,» dedi.

6 Kasım

— İsveç'te karaya oturan Sovyet denizaltısı geri verildi.

7 Kasım

— Arnavutluk-Yugoslavya ilişkilerinde gerginlik.

9 Kasım

— Yüze yakın TRT çalışanı kurum dışı görevlere atandı.

10 Kasım

— Devlet Başkanı Evren Atatürk'ün ölümünün 43. yıldönümünde Ankara'daki Atatürk Evi'ni açtı.

11 Kasım

— Reagan: «Avrupa'da caydırıcı bir nükleer savaş mümkün'dür» dedi.

— Polonya'nın IMF ve Dünya Bankası'na üye olacağı bildirildi.

— Devlet Planlama Teşkilatı eski müsteşarı Memduh Aytür öldü.

13 Kasım

— MGK erken emekliliği teşvik eden yasayı kabul etti.

— YÖK Başkanlığına İ. Doğramacı'nın atanacağı öğrenildi.

15 Kasım

— DM Başkanı Sadi Irmak: «Bizim demokrasimiz kendimize mahsus olacak,» dedi.

16 Kasım

— Feshedilen siyasi partilerin mallarının bir kurul eliyle tasfiye edileceği bildirildi.

17 Kasım

— MHP Davasında Türkeş: «Ben faşist değil, Atatürkçüyüm,» dedi.

— Bankaların mevduat sertifikası satmamaları kararlaştırıldı.

18 Kasım

—Türkmen Avrupa Konseyinde bilgi verdi: «Seçim tarihi 1982 başında açıklanabilir.»

— Yazarımız Ali Sirmen'in yurtdışına çıkışı yasaklandı.

19 Kasım

— MHP Davasında Türkeş: «1977'de bizi Mafia düşürdü,» dedi.

— Suudi Arabistan veliahdı Prens Fahd tarafından ortaya atılan barış planı Ortadoğu'yu karıştırdı.

— 1 milyar lira toplayan banker Servet Acar ortadan kayboldu.

22 Kasım

— Evren Pakistan gezisine başlarken: «Türkiye, Filistin halkının haklarını kuvvetle desteklemektedir,» dedi.

23 Kasım

— DM Anayasa Komisyonu'nun 15 üyesi belirlendi.

24 Kasım

— Prof. Dr. Orhan Aldıkaçtı DM Anayasa Komisyonu başkanlığına seçildi.

25 Kasım

— A.Ü. Senatosu YÖK'ü eleştirdi.

— Arap Doruğu ilk gününde dağıldı.

26 Kasım

— İşkence sanığı polis Haskırış 14 yıla mahkum oldu.

— MHP davasında Genel Başkan Yardımcısı Agâh Oktay Güner'in tahliyesine karar verildi.

— Devlet Başkanı Evren: «Ziya Ül-Hak ile her konuda görüş birliğindeyiz,» dedi.

27 Kasım

— Ankara'da 901 öğretim üyesinin yüksek öğretim yasasına karşı Üniversitelerarası Kurul başkanlığına bir telgraf gönderdiği öğrenildi.

28 Kasım

— ETKO davası MHP'yle ilgili bulunup Ankara'ya alındı.

— Türkiye'nin AET'ye pamuk ipliği ihracı zorlaştırıldı.

30 Kasım

— ABD ile SSCB arasında nükleer silahların azaltılmasına ilişkin pazarlık Cenevre'de başladı.

— İran Hürmüz Boğazını serbest geçişe açtı.